Bundel - Politieke Avond van 23 november 2022

Agenda bijlagen

Agenda & raadskamerindeling 23 november 2022
Stemmingen PA 23 november 2022
Getekende besluitenlijst PA 23 november 2022

1 18.45 uur - 19.45 uur: Rondvraag en mededelingen
Het vragenuurtje duurt op deze eerste vergadering na de begrotingsraad 60 minuten in plaats van 45 minuten. Er is ruimte voor acht vragen.

2 19.45 uur - 21.00 uur: Informatieve & meningsvormende vergadering

2.1.RZ Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf
Fase: informatief & meningsvormend (1)
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 22 november 2022, 2e informatieve & 3e meningsvormende (1) behandeling
Raadsvoorstel "Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf en afdoen moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen", d.d 01-09-2022
Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf
Logboek participatieproces
Verslag bewonersoverleg 17 mei 2022
Presentatie bewonersoverleg 17 mei 2022
Verslag bewonersoverleg 5 juli 2022
Presentatie bewonersoverleg 5 juli 2022
Geanonimiseerde versie van alle ingekomen en uitgaande e-mail over de onderzoeken van toezegging 1082, 1107 en 1104.
Memo afdoening moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen
Schriftelijke inbreng van D. Ramsamoedj
Schriftelijke inbreng van D. Ramsamoedj - aanvulling
Schriftelijke inbreng van L. Schümmelfeder
Schriftelijke inbreng van dhr. Valen uit veld 4, d.d. 28-09-2022
Schriftelijke inbreng van D. Ramsamoedj, d.d. 30-09-2022
Lijst van insprekers
Behandelresultaat 14 september 2022, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Behandelresultaat 21 september 2022, meningsvormende (1) behandeling
Memo van wethouder Smeulders inzake "Technische vraag", d.d. 30-09-2022
Behandelresultaat 5 oktober 2022, 2e meningsvormende (1) behandeling
Raadsbrief "Toezeggingen t.a.v. raadsvoorstel Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf", d.d. 15-11-2022
Bijlage 1 - Analyse planologisch nadeel, SAOZ, 25 oktober 2022
Bijlage 2 - Verslag gesprek met huurdersvereniging, 7 november 2022
Bijlage 3 - Verslag gesprek met bewoners Horstenhoogte, 8 november 2022
Bijlage 4 - Mobiliteitsonderzoek, Goudappel, 11 november 2022
Bezwaren van de bewoners buitengebied veld 1 Arnhem-Schuytgraaf, d.d. 18-11-2022
Schriftelijke inbreng van bewoners De Horstenhoogte, d.d. 21-11-2022
Schriftelijke inbreng van bewoners - Veld 2, d.d. 22-11-2022
Presentatie - Mobiliteit beweegt ons
Behandelresultaat 22 november 2022, 2e informatieve & 3e meningsvormende (1) behandeling

2.2.LF Lokaal afsteekverbod consumentenvuurwerk (Wijziging artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening)
Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 23 november 2022, 2e meningsvormende (1) behandeling
Raadsvoorstel "Wijzigen artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening (lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod)"
Position paper Dierenbescherming t.b.v. Vuurwerkwerkbod Gemeente Arnhem
Schriftelijke bijdrage van Extinction Rebellion
Deelnemers rondetafelgesprek 16 november 2022
Schriftelijke bijdrage van I. van der Deen - Luchtwachters Arnhem

Schriftelijke bijdrage van J. Sluyters
Schriftelijke bijdrage van VuurwerkCheck - F. Kohler
Visie op consumentenvuurwerk - Interne afspraken Branche Pyrotechniek Nederland
Schriftelijke bijdrage van APCG - M. van den Broek
Behandelresultaat 16 november 2022, informatieve behandeling
Behandelresultaat 16 november 2022, meningsvormende (1) behandeling
Behandelresultaat 23 november 2022, 2e meningsvormende (1) behandeling

2.3.WG Evaluatie Van Wijken Weten

Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Walburgis

Behandeladvies 23 november 2022, 2e meningsvormende (1) behandeling
Raadsvoorstel "Evaluatie Van Wijken Weten"
Bijlage 1 - Rapport Evaluatie Van Wijken Weten
Bijlage 2 - Koersnota Van Wijken Weten (december 2015)
Raadsbrief "Doorontwikkeling Van Wijken Weten", d.d. 27-09-2022
Rekenkamerbrief "Onderzoek Van Wijken Weten", d.d.14-07-2021
Bijlage 1 - Nota van Bevindingen (5 juli 2021)
Bijlage 2 - Zomermiddaggesprek (7 juli 2021)
Bijlage 3 - Persbericht (13 juli 2021)
Presentatie - Van Wijken Weten & de rol van de raad
Behandelresultaat 16 november 2022, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 23-11-2022

3 21.00 uur - 21.15 uur: Pauze

4 21.15 uur - 23.15 uur: Besluitvormende vergadering

4.1 Opening en mededelingen

4.2 Herdenken van oud-raadslid de heer Frans Schoenmakers

4.3 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling

4.4 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 9 november 2022

Getekend raadsbesluit
Raadsvoorstel "Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 9 november 2022"
Besluitenlijst PA 9 november 2022

4.5 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad

Getekend raadsbesluit
Raadsvoorstel "Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 23 november 2022"
Lijst van Ingekomen stukken (3 november 2022 tot en met 16 november 2022)

5 Hamerstukken

5.1 Vaststellen: Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen

Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 23-11-2022
Raadsvoorstel "Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen"
Bijlage 1 - Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het plan-MER RES
Bijlage 2 - Concept zienswijze op concept NRD voor het plan-MER RES
Bijlage 3 - Vragen en antwoorden over keuzes in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-MER Regionale energiestrategie Arnhem-Nijmegen
Bijlage 4 - Verslagen omgevingsdialogen regionaal belanghebbenden
Aanvullende bijlage - Infographic

5.2 Vaststellen: Intekenen regionale agenda 2023-2024 Groene Metropoolregio

Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 23-11-2022
Raadsvoorstel "Intekenen regionale agenda 2023-2024 Groene Metropoolregio"
Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief regionale agenda 2023-2024
Bijlage 2 - Regionale agenda en begroting 2023-2024

Bijlage 3 - Bestedingsplan 2023
Bijlage 4 - Memo onderbouwing inwonersbijdrage 2023
Bijlage 5 - Zienswijzenota concept-regionale agenda en begroting
Bijlage 6 - Algemene voorwaarden opgaven
Bijlage 7 - Opgaveovereenkomst Verbonden regio
Bijlage 8 - Opgaveovereenkomst Productieve regio
Bijlage 9 - Opgaveovereenkomst Circulaire regio
Bijlage 10 - Opgaveovereenkomst Ontspannen regio
Bijlage 11 - Opgaveovereenkomst Groene Groeiregio

6 Onderwerpen direct ter besluitvorming

6.1 Herstemming amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81)
In de raadsvergadering van 9 november 2022, bij de stemming over het amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81) van de fractie SP, staakten de stemmen.
Dit amendement wordt nu opnieuw in stemming gebracht.
Als de stemmen opnieuw staken, dan is het amendement verworpen.
Als dan dit amendement wordt aangenomen dan wordt er vervolgens niet meer gestemd over de amendementen 22A68 en 22A79.
De beraadslagingen worden niet heropend. Er wordt volstaan met het opnieuw stemmen.
Aangenomen amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81) van de fracties SP, PvdA en Forum voor Democratie
amendement "Geen rommelige deelscooters in Arnhem" (22A68) van de fracties PvdA en GroenLinks
amendement "Deelscooters in Arnhem op vaste plekken" (22A79g) van de fracties ChristenUnie, Partij voor de Dieren en VVD
Schriftelijke bijdrage van APCG - M. van den Broek, d.d. 22-11-2022

6.2 Vaststellen: Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023
Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 23-11-2022
Raadsvoorstel "Vaststellen van de Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023"

6.3 Vaststellen: Verzoek tot opheffing geheimhouding Wvg Schaapsdrift
Op verzoek van de D66 fractie heeft de gemeenteraad besloten het voorstel nog niet te behandelen, maar eerst te bespreken in een raadskamer. Die raadskamer wordt zo spoedig mogelijk ingepland.
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 23-11-2022
motie "Verzoek van bewoners Schaapsdrift tot openbaarmaking van hun dossier zo veel mogelijk inwilligen zoals het protocol voorschrijft" (22M183) van de fracties SP en CDA
Raadsvoorstel "Verzoek tot opheffing geheimhouding Wvg Schaapsdrift"
Bijlage - Bezwaarschrift Woo Schaapsdrift e.o
Schriftelijke inbreng van de Vereniging tot behoud van de Schaapsdrift e.o., d.d.

6.4 Vaststellen: Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027
Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 23-11-2022
Raadsvoorstel "Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027"
Bijlage 1 - Concept Uitvoeringsovereenkomst Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027
Bijlage 2 - Brief Verzoek behandelen nieuwe BIZ-verordening Korenkwartier en nieuwe draagvlakmeting
Bijlage 3 - Activiteitenplan Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027
Bijlage 4 - Collegebesluit Reglement draagvlakmeting bedrijveninvesteringszones gemeente Arnhem

7 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

7.1 Vaststellen: Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley
Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 23-11-2022
Aangenomen motie "Instellen raadswerkgroep stadsontwikkeling" (22M115) van de fracties Arnhem Centraal, GroenLinks en Volt
Raadsvoorstel "Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley"
Bijlage 1 - Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley
Bijlage 2 - De 'Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley

Bijlage 3 - Raadsbrief "Raadsbijeenkomst Verstedelijkingsstrategie en Spoorzone Arnhem Oost", d.d. 13-09-2022
Schriftelijke bijdrage van de Werkgroep Woonomgeving Presikhaaf 1
Raadsbrief "Langjarige bestuurlijke afspraken Verstedelijking Arnhem Nijmegen Foodvalley en Spoorzone Arnhem-Oost", d.d. 14-11-2022
Bijlage - Bestuurlijke afspraken verstedelijking Arnhem Nijmegen Foodvalley

7.2 Vaststellen: Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5
Getekend raadsbesluit
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 23-11-2022
Verworpen amendement "Gelijkende waar onderbouwen" (22A50) van de fractie D66 en Partij voor de Dieren
Aangenomen amendement "Blowverbod rondom scholen" (22A52) van de fracties ChristenUnie, D66, PvdA en CDA
Aangenomen amendement "Gebiedsontzegging" (artikel 2.4.3, lid 1 en 2 APV) (22A83) van de fracties SP en VVD
Aangenomen motie "Toezichthouder coffeeshops" (22M114) van de fracties ChristenUnie, PvdA, Arnhemse Ouderen Partij, CDA, VVD en Arnhem Centraal
Aangenomen motie "Jaarlijks leren over veiligheid" (22M182) van de fractie SP
Raadsvoorstel "Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5"
Bijlage 1 - WAS/WORDT APV Arnhem hoofdstuk 2 afdeling 4
Bijlage 2 - WAS/WORDT APV Arnhem hoofdstuk 2 afdeling 5
Algemene plaatselijke verordening (gewijzigd model, januari 2022) VNG
Advies van de Stadsadvocaat inzake "Bestuurlijke maatregelen drugshandel en drugsoverlast"
Raadsbrief "Doorontwikkeling plan van aanpak 'tegengaan alcohol- en drugsgebruik op en rondom school' en ontwikkeling van de pedagogische wijk", d.d. 21-12-2021
Behandelresultaat 21 september 2022, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

8 Moties vreemd aan de agenda

8.1 Motie vreemd aan de agenda "Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten" (22M180)
Verworpen motie vreemd aan de agenda "Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten" (22M180) van de fractie SP

8.2 Motie vreemd aan de agenda "Laat agenten niet opdraaien voor bezuinigingen op de geestelijke gezondheidszorg" (22M181)
Dit onderwerp is niet behandeld tijdens de Politieke Avond van 23 november jl. en zal in een volgende vergadering aan de orde komen.
Motie vreemd aan de agenda "Laat agenten niet opdraaien voor bezuinigingen op de geestelijke gezondheidszorg" (22M181) van de fracties SP en D66

GEMEENTE Arnhem

Agenda Politieke Avond
23 november 2022

Raadzaal
18.45 uur - 19.45 uur (60) Rondvraag en mededelingen

Raadzaal	Landgoed/Festival	Walburgis
19.45 uur - 21.00 uur (75) Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf (i/m1)	19.45 uur - 21.00 uur (75) Lokaal afsteekverbod consumentenvuurwerk (Wijziging artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening) (m1)	19.45 uur - 21.00 uur (75) Evaluatie Van Wijken Weten (m1)

Pauze: 21.00 uur – 21.15 uur

Raadzaal

21.15 uur - 23.15 uur - Besluitvormende vergadering

4.1	**Opening en mededelingen**
4.2	Herdenken van oud-raadslid de heer Frans Schoenmakers
4.3	Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
4.4	Vaststellen v/d concept-besluitenlijst van de vergadering van 9 november 2022
4.5	Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
5	**Hamerstukken**
5.1	Vaststellen: Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen
5.2	Vaststellen: Intekenen regionale agenda 2023-2024 Groene Metropoolregio
6.	**Onderwerpen direct ter besluitvorming**
6.1	Herstemming amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81)
6.2	Vaststellen: Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester
6.3	Vaststellen: Verzoek tot opheffing geheimhouding Wvg Schaapsdrift
6.4	Vaststellen: Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027
7.	**Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen**
7.1	Vaststellen: Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley
7.2	Vaststellen: Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5
8	**Moties vreemd aan de agenda**
8.1	Motie vreemd aan de agenda "Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten" (22M180)
8.2	Motie vreemd aan de agenda "Laat agenten niet opdraaien voor bezuinigingen op de geestelijke gezondheidszorg" (22M181)

Amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 23 Tegen: 16 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027"

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 36 Tegen: 3 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie "Instellen raadswerkgroep stadsontwikkeling" (22M115)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 34 Tegen: 5 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley"

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 35 Tegen: 4 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Amendement "Gelijkende waar onderbouwen" (22A50)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 17 Tegen: 22 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Amendement "Blowverbod rondom scholen" (22A52)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 35 Tegen: 4 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Amendement "Gebiedsontzegging" (artikel 2.4.3, lid 1 en 2 APV) (22A83)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 35 Tegen: 4 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie "Toezichthouder coffeeshops" (22M114)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 23 Tegen: 16 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie "Jaarlijks leren over veiligheid" (22M182)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 24 Tegen: 15 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5"

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 30 Tegen: 9 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie vreemd aan de agenda "Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten" (22M180)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Nede	Verheij
Neutkens	Bal		Luurssen

Voor: 10 Tegen: 29 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 23 november 2022

De voorzitter: Marcouch

De raadsgriffier: Kersten

Aanwezig de leden: Aït Chrif (PvdA), Bal (DENK), De Boef (GroenLinks), Brandts (D66), Van den Broek (CDA), Coenders (GroenLinks), Dayioğlu (GroenLinks), Dobbe (SP), Elfrink (SP), Eliëns (Partij voor de Dieren), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Groot (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Hogenhout (GroenLinks), Kemperman (D66), Koorn (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Loor (D66), Luurssen (Forum Voor Democratie), Manders (Arnhem Centraal), Maref (VVD), Van Munster (PvdA), Nede (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Quint (GroenLinks), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Verheij (PVV), Visser (PvdA), Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij), Zwijnepoel (D66).

Aanwezig de wethouders: Bouwkamp, Van der Geijn, Kundić, Lauriks, Roelofs, Smeulders, Van der Wel

Begintijd vergadering : 21.15 uur
Eindtijd vergadering : 23:15 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

4.3 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 9 november 2022	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.4 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.1 Vaststellen: Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5.2 Vaststellen: Intekenen regionale agenda 2023-2024 Groene Metropoolregio	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.1 Herstemming amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81)	Het amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81) van de fracties SP, PvdA en Forum voor Democratie is met 23 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. In verband met het aannemen van dit amendement 22A81 zijn de amendementen "Geen rommelige deelscooters in Arnhem" (22A68) en "Deelscooters in Arnhem op vaste plekken" (22A79g) niet meer in stemming gebracht.
6.2 Vaststellen: Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
6.4 Vaststellen: Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027	Het voorstel is met 36 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.
7.1 Vaststellen: Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley	De motie "Instellen raadswerkgroep stadsontwikkeling" (22M115) van de fracties Arnhem Centraal, GroenLinks en Volt is met 34 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 35 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.
7.2 Vaststellen: Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5	Het amendement "Gelijkende waar onderbouwen" (22A50) van de fractie D66 en Partij voor de Dieren is met 17 stemmen voor en 22 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Blowverbod rondom scholen" (22A52) van de fracties ChristenUnie, D66, PvdA en CDA is met 35 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Gebiedsontzegging" (artikel 2.4.3, lid 1 en 2 APV) (22A83) van de fracties SP en VVD is met 35 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. De motie "Toezichthouder coffeeshops" (22M114) van de fracties ChristenUnie, PvdA, Arnhemse Ouderen Partij, CDA, VVD en Arnhem Centraal is met 23 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen.

Zaaknummer: 707389

De motie "Jaarlijks leren over veiligheid" (22M182) van de fractie SP is met 24 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen.

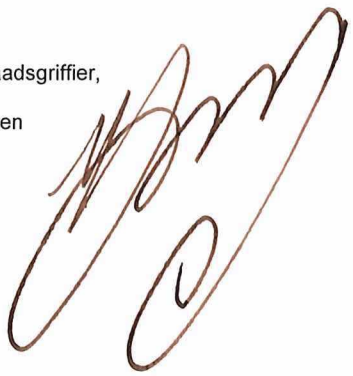
Het voorstel is met 30 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.

8.1 Motie vreemd aan de agenda "Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten" (22M180)

De motie vreemd aan de agenda "Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten" (22M180) van de fractie SP is met 10 stemmen voor en 29 stemmen verworpen.

De raadsgriffier,

Kersten

De voorzitter,

Marcouch

Bijlage: Overzicht stemmingen PA 23 november 2022

Zaaknummer: 707389

Amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 23 Tegen: 16 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027"

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 36 Tegen: 3 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie "Instellen raadswerkgroep stadsontwikkeling" (22M115)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 34 Tegen: 5 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley"

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 35 Tegen: 4 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Amendement "Gelijkende waar onderbouwen" (22A50)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 17 Tegen: 22 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Amendement "Blowverbod rondom scholen" (22A52)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 35 Tegen: 4 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Amendement "Gebiedsontzegging" (artikel 2.4.3, lid 1 en 2 APV) (22A83)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 35 Tegen: 4 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie "Toezichthouder coffeeshops" (22M114)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 23 Tegen: 16 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie "Jaarlijks leren over veiligheid" (22M182)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 24 Tegen: 15 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Raadsvoorstel "Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5"

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 30 Tegen: 9 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie vreemd aan de agenda "Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten" (22M180)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Nede	Verheij
Neutkens	Bal		Luurssen

Voor: 10 Tegen: 29 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Titel/onderwerp: # Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Marielle Knaapen; Tim Nijs
Portefeuillehouder:	Paul Smeulders	Telefoonnr:	026-3773782; 026-3775742
		E-mailadres:	marielle.knaapen@arnhem.nl; tim.nijs@arnhem.nl
Doel activiteit	Tweede informatieve bijeenkomst - Meningsvormend (M1)		
Toelichting	**Kernboodschap** Het college heeft onderzocht of er andere ontsluitingen van Schuytgraaf veld 1 mogelijk zijn dan via veld 2, zoals in het bestemmingsplan is vastgelegd. Op basis van het onderzoek concludeert het college dat er twee geschikte opties zijn: de oorspronkelijke optie (ontsluiting via veld 2) en optie 4a (eigen ontsluiting van veld 1 over het water naar de Minervasingel). Het college heeft voorkeur voor de oorspronkelijke optie omdat deze meer groen en minder verharding bevat. Mocht de raad een andere afweging van belangen maken en de voorkeur geven aan alternatief 4a, dan kost dat 1,6 miljoen euro extra. Het college stelt voor om de verkeersontsluiting zoals het op dit moment geregeld is het bestemmingsplan Schuytgraaf, veegplan 2017 (vastgesteld 5 maart 2018) te handhaven. **Afdoen moties en toezeggingen** Met dit voorstel geeft het college invulling aan de moties 22M16 en 22M19 en aan de toezeggingen 899, 1019, 1082 en 1107. **Proces** • Het raadsvoorstel is voor het laatst door de raad behandeld op 5 oktober. Destijds zijn de twee termijnen van de M1 afgerond, maar is door de raadskamer nog niet besloten over een doorgeleiding naar een M2 of besluitvorming. • Dit komt doordat besloten is te wachten op het door de wethouder toegezegde nieuw te verrichten onderzoek. Dat onderzoek ligt er nu en is per raadsbrief aangeboden aan de raad (is ook toegevoegd aan de stukken). • In de brief staat het aanbod om het onderzoek toe te laten lichten door de onderzoekers, zodat daarover ook (technische) vragen gesteld kunnen worden vanuit de raad. Gelet op het belang van dat onderzoek tijdens de behandeling van het raadsvoorstel heeft het dagelijks bestuur besloten dit raadsvoorstel te vervolgen met behandeling in een nieuwe informatieve fase, waarin het onderzoek kan worden toegelicht en technische vragen daarover kunnen worden gesteld aan de onderzoekers. • Aan het einde van die technische sessie kan de raadskamer beslissen over het vervolg van de behandeling (derde termijn M1, naar M2 of naar besluitvorming).		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van de informatieve fase en besluit over vervolgbehandeling		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	**Technische briefing** De voorgestelde orde is als volgt: 1. De onderzoekers van bureau Goudappel krijgen de gelegenheid om kort hun bevindingen te presenteren.		

	2. Vervolgens krijgen de fracties de gelegenheid om technische vragen te stellen. **Besluit over vervolgbehandeling** Nadat de raadskamer voldoende gelegenheid heeft gekregen om haar technische vragen te stellen, zal de raadskamer moeten beslissen hoe zij dit voorstel verder willen behandelen. Daarin zijn vier opties: 1. Het onderzoek en de technische briefing leidt tot politieke vragen die beantwoord moeten worden in een M1. In dat geval is een derde termijn van de M1 gewenst. 2. Geen politieke vragen, maar wel moties of amendementen te bespreken -> een M2. 3. Geen politieke vragen en geen moties of amendementen te bespreken -> direct ter besluitvorming 4. De raadskamer beslist het voorstel niet verder te behandelen. Indien een derde termijn van de M1 gewenst is, en daarvoor is nog tijd beschikbaar, is dit de voorgestelde orde: Vergaderorde derde termijn M1 - Start aan de zijde van de raad: iedere fractie krijgt zijn of haar termijn voor het stellen van politieke vragen of het verkondigen van zijn of haar mening; - Vervolgens krijgt de wethouder ruimte voor zijn derde termijn voor het beantwoorden van de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) is toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel "Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf en afdoen moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen", d.d 01-09-2022 **59KB**			
Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf **2MB**			
Logboek participatieproces **25KB**			
Verslag bewonersoverleg 17 mei 2022 **111KB**			
Presentatie bewonersoverleg 17 mei 2022 **1MB**			
Verslag bewonersoverleg 5 juli 2022 **143KB**			
Presentatie bewonersoverleg 5 juli 2022 **1MB**			
Geanonimiseerde versie van alle ingekomen en uitgaande e-mail over de onderzoeken van toezegging 1082, 1107 en 1104. **10MB**			
Memo afdoening moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen **67KB**			
Schriftelijke inbreng van D. Ramsamoedj **1MB**			
Lijst van insprekers **14KB**			

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 686211

Onderwerp: Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf en afdoen moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen

Kernboodschap

Het college heeft onderzocht of er andere ontsluitingen van Schuytgraaf veld 1 mogelijk zijn dan via veld 2, zoals in het bestemmingsplan is vastgelegd. Op basis van het onderzoek concludeert het college dat er twee geschikte opties zijn: de oorspronkelijke optie (ontsluiting via veld 2) en optie 4a (eigen ontsluiting van veld 1 over het water naar de Minervasingel). Het college heeft voorkeur voor de oorspronkelijke optie omdat deze meer groen en minder verharding bevat. Mocht de raad een andere afweging van belangen maken en de voorkeur geven aan alternatief 4a, dan kost dat 1,6 miljoen euro extra.

Voorstel

1. De verkeersontsluiting van veld 1 uit het bestemmingsplan Schuytgraaf, veegplan 2017 (vastgesteld 5 maart 2018) te handhaven.

Inleiding

Ten tijde van uw bespreking van het ruimtelijk raamwerk Schuytgraaf veld 1 in januari en februari 2022 heeft het college drie toezeggingen gedaan rondom de verkeerssituatie in Schuytgraaf-noord (nummer 1082, 1104 en 1107) en heeft u twee moties aangenomen (22M16 *Meer zekerheid woonwagenbewoners* en 22M19 *Snelheid uit de Minervasingel halen* (zie bijgevoegd memo). Een van die toezeggingen betrof het onderzoeken van een andere ontsluiting voor het autoverkeer van veld 1. Dat onderzoek hebben onze verkeerskundigen uitgevoerd (zie bijlage), waarbij de alternatieve opties naast de in het bestemmingsplan vastgelegde optie zijn gelegd. Op basis van het onderzoek concludeert het college dat

Arnhem GEMEENTE

bij twee opties de verschillende belangen het beste tot hun recht komen. Dit zijn de oorspronkelijke optie (ontsluiting via veld 2) en optie 4a (ontsluiting via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel). Met het oog op de huidige beleidsuitgangspunten heeft het college een voorkeur voor de oorspronkelijke optie. Dit sluit niet aan bij de wensen van een aantal bewoners van veld 2. Mocht de raad een andere afweging van belangen maken en de voorkeur geven aan alternatief 4a, dan moet er rekening worden gehouden met extra kosten van 1,6 miljoen euro. Dit zou ten laste kunnen komen van het resultaat van de grondexploitatie Schuytgraaf.

Door het kruispunt Minervasingel-Vakwerkbrug opnieuw in te richten met een middenberm en plateau wordt de verkeersveiligheid van de Vakwerkbrug in veld 2 verbeterd en de rijsnelheid op de Minervasingel wordt verlaagd.

Tot slot informeren we u via bijgevoegd memo ook nog over de wijze van afdoening van twee moties en de uitvoeringen van een aantal eerdere toezeggingen over Schuytgraaf.

Beoogd effect

Het actualiseren van uw randvoorwaarden voor de verdere ontwikkeling van Schuytgraaf veld 1 en het informeren over de wijze van afdoening van de moties 22M16 en 22M19 en de uitvoering van vier toezeggingen over Schuytgraaf.

Argumenten

1.1 *Het realiseren van een eigen ontsluiting van veld 1 op de Minervasingel brengt voordelen met zich mee op de schaal van de buurt Wilgenvliet (veld 2) en kent negatieve aspecten op de schaal van de wijk en de stad.*

De voordelen van de alternatieven zijn vooral van invloed op het woongenot van bewoners van veld 2 Wilgenvliet en de verkeersdruk (en daarmee verkeersveiligheid) in de straten Schipbrug en Vakwerkbrug in dit veld. Alle alternatieve ontsluitingen kennen diverse nadelen voor de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van wonen en met name klimaat en biodiversiteit. De nadelen zijn: minder woningen, minder groen (verslechtering biodiversiteit), meer verharding (verslechtering klimaat) en een negatief effect op de grondexploitatie van Schuytgraaf.
Op basis van bovenstaande afweging heeft het college voorkeur voor de oorspronkelijke optie.

1.2 *Er is voldoende wegcapaciteit in veld 2 beschikbaar en met een herinrichting van het kruispunt Minervasingel-Vakwerkbrug wordt de verkeersveiligheid op dit kruispunt verbeterd.*

De aansluiting van veld 2 op de Minervasingel wordt aangepast, zodat de verkeersveiligheid van de Vakwerkbrug in veld 2 verbetert en de rijsnelheid op de Minervasingel wordt verlaagd. Dit past bij de beleidsdoelstelling om automobiliteit te beperken en het gebruik van fiets en openbaar vervoer te stimuleren.

1.3 *Ontsluiting van een veld via een ander veld is niet uniek in Schuytgraaf; dat is ook nu al het geval in andere buurten.*

Ook Tuinstad (veld 21) en Vestingstad (25) hebben geen eigen ontsluiting; die bewoners rijden via de Amerikaanse wijk (20). Daarbij gaat het om een vergelijkbaar aantal woningen. En bewoners van De Leihagen (16) rijden via De Waarden (17). Ook in die buurten was aanvankelijke weerstand vanuit bewoners tegen deze wijze van ontsluiting omdat de bewoners onveilige situaties vreesden. In de praktijk is die onveiligheid niet gebleken.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Een aantal bewoners van veld 2 kan zich niet vinden in de conclusie van het onderzoek en wil graag een alternatieve ontsluiting voor veld 1

Op 5 juli 2022 hebben we de resultaten van het onderzoek naar een alternatieve ontsluiting voor veld 1 gepresenteerd aan circa vijftig bewoners van veld 2 en met hen besproken. Deze resultaten zijn niet naar tevredenheid van een aantal bewoners van veld 2; zij kunnen zich niet vinden in de voorkeur van het college voor de oorspronkelijke optie. Om het aantal verkeersbewegingen in veld 2 en daarmee de verkeersveiligheid en het woongenot in veld 2 te verbeteren, zijn deze bewoners voorstander van een eigen ontsluiting voor veld 1.

Van de onderzochte alternatieve ontsluitingen (4a, 4b en 4c) is variant 4a de meest optimale:

- Slechts 2 woningen minder.
- Wel verlies van groen, maar het compenserende groen in variant 4b is vooral snippergroen, heeft sowieso niet de kwaliteit van Park/landschap uit de zuidpunt.
- Biedt de mogelijkheid om de verbinding voor langzaam verkeer tussen veld 1 en 4 eenvoudiger uit te voeren, conform de wensen van de bewoners van veld 4.
- Behoud van de verbinding voor langzaam verkeer tussen veld 1 en 2, ook te gebruiken als incidentele ontsluiting.
- Kosten van circa € 1,6 miljoen die direct ten laste komen van het resultaat van de grondexploitatie Schuytgraaf

Participatie

Op 17 mei 2022 zijn conform toezegging 1107 de uitkomsten van de onderzoeken naar de verkeersveiligheid van de ontsluitingen door veld 2 (via de Vakwerkbrug en de Schipbrug) en naar de verkeersveiligheid van de Minervasingel gedeeld met bewoners van veld 2 Wilgenvliet.
Naar aanleiding van de reactie van bewoners tijdens de eerste bewonersavond hebben we op 5 juli 2022 een tweede bewonersavond georganiseerd, waarin we de resultaten van het onderzoek naar een alternatieve ontsluiting voor veld 1 hebben besproken. De verslagen van beide avonden zijn bijgevoegd, evenals mailcorrespondentie met bewoners van veld 2.

Het onderzoek is o.a. op de volgende punten aangepast naar aanleiding van de gemaakte opmerkingen:

- Een aantal aanvullende ideeën voor de aansluiting van de Vakwerkbrug op de Minervasingel, die tijdens de bewonersavond op dinsdag 17 mei 2022 zijn meegegeven, is onderzocht.
- Er is een derde alternatieve ontsluiting toegevoegd zonder brug tussen veld 1 en 2.
- Voordelen van alternatieve ontsluiting van veld 1 voor bewoners van veld 2 zijn toegevoegd.

De volgende opmerkingen van de bewoners zijn niet overgenomen:

- Ontsluiting van veld 1 via veld 2 is verkeersonveilig. Dit is niet overgenomen, omdat bijgevoegd onderzoek aantoont dat dat niet het geval is.
- Ontsluiting van veld 1 via veld 2 leidt tot waardedaling van de woningen in veld 2. Dit hebben we niet overgenomen omdat de ontsluiting van veld 1 via veld 2 al sinds 2003 in het bestemmingsplan is opgenomen, dus bekend was op het moment van koop van de woningen in veld 2 en daarmee verdisconteerd in die koopprijs.

Een aantal bewoners van veld 2 heeft aangegeven dat ze vinden dat ze op een te laat moment betrokken zijn, namelijk op een moment dat ze geen invloed meer hadden.
Zoals gebruikelijk in Schuytgraaf hebben we bewoners halfjaarlijks geïnformeerd over de stand van zaken in Schuytgraaf. We zijn in gesprek gegaan met bewoners die naar aanleiding van deze informatie hebben gevraagd of ze mee konden praten over het ruimtelijk raamwerk. Voor de bewoners van veld 2 was dit vanaf het moment dat ze in de wijk kwamen wonen (eerder konden en mochten we niet beschikken over hun contactgegevens). Alle bewoners hebben op deze manier binnen de vooraf afgesproken kaders de mogelijkheid gekregen om invloed uit te oefenen. Vanwege corona hebben we in juni 2021 een huis-aan-huis informatiebrief verstuurd en deze mondeling toegelicht tijdens een online vragenuurtje begin juli 2021. Ook op het verzoek van de bewoners van veld 2 om geïnformeerd te worden over de resultaten van het onderzoek naar alternatieve ontsluitingen voor veld 1 zijn we ingegaan.

Financiën

De beoogde verkeersontsluiting past binnen de kaders zoals vastgesteld voor dit veld in de grondexploitatie voor Schuytgraaf. De alternatieve ontsluitingen leiden tot een daling van het positieve resultaat van de grondexploitatie met €0,8 tot €1,9 miljoen.
Bij de griffie ligt de onderbouwing van deze bedragen ter inzage. Deze onderbouwing is geheim tot na realisatie van de bruggen omdat openbaarmaking van deze gegevens leidt tot een verslechterde onderhandelingspositie van de gemeente Arnhem bij de aanbesteding van de bruggen.

Uitvoering

In het najaar van 2022 zal de herziening van het bestemmingsplan in procedure worden gebracht voor veld 1 samen met veld 26/27, zodra de gesprekken met Overbetuwe over de velden 26 en 27 zijn afgerond.
Na vaststelling van het ruimtelijk raamwerk wordt de contractvorming opgestart met ontwikkelende partijen (claimhouders) en corporaties voor de bouwblokken in veld 1 die als eerste in ontwikkeling worden genomen. Naar verwachting start de bouw van de eerste bouwblokken in veld 1 in het najaar van 2023, uitgaande van een planning dat het bestemmingsplan in het najaar 2022 in procedure wordt gebracht en dit in het voorjaar van 2023 door uw raad wordt vastgesteld.

Communicatie

De bewoners van veld 2 die dat hebben verzocht, worden per mail geïnformeerd over de datum van uw raadsvergadering, net als de bewoners van de Achterstraat/Vogelenzangsestraat en veld 4 Horstenhoogte, waar we in de voorbereiding van het ruimtelijk raamwerk contact mee hebben gehad. Ook zetten we hierover een aankondiging op de website van Schuytgraaf en de social media.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & velden 1-2 Schuytgraaf
- Logboek participatieproces
- Verslag van bewonersoverleg 17 mei 2022
- Presentatie van bewonersoverleg 17 mei 2022
- Verslag en presentatie van bewonersoverleg 5 juli 2022
- Presentatie van bewonersoverleg 5 juli 2022
- Geanonimiseerde versie van alle ingekomen en uitgaande e-mail over de onderzoeken van toezegging 1082, 1107 en 1104.
- Memo afdoening moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- Matrix met ontsluitingsvarianten veld 1 (geheim gehouden om mogelijke financiële benadeling bij openbaarmaking te voorkomen. Dit op basis van artikel 5.1, lid 2, onder b, van de Wet open overheid. De geheimhouding duurt tot het moment dat de openbare ruimte in de velden 1, 2 en 3 in Schuytgraaf-noord is aangelegd.)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	28 september 2022
Zaaknummer	686211

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 augustus 2022, nummer: 686211;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De verkeersontsluiting van veld 1 uit het bestemmingsplan Schuytgraaf, veegplan 2017 (vastgesteld 5 maart 2018) te handhaven.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf

Augustus 2022

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Verkeersveiligheid Minervasingel 4
Toezegging 1082 4
Motie 22M19 Snelheid uit de Minervasingel halen 4
Analyse wegvak Minervasingel rond veld 2 4
Kruispunten analyse – kwalitatieve beoordeling kruispunten 5
Ongevallengegevens/input vanuit politie 5
Conclusie en advies 5
3. Verkeerssituatie Veld 2 6
Toezegging 1107 6
Analyse verkeersafwikkeling Vakwerkbrug 6
Huidige (tijdelijke) situatie veld 2 7
Capaciteitsberekening 7
Conclusie en advies 10
4. Ontsluiting Veld 1 14
Toezegging 1104 14
Uitgangspunten 14
Alternatieve ontsluitingen 14
Conclusies en advies 21
Eindconclusie 23

1. Inleiding

Bij de bespreking in de raad van het ruimtelijk raamwerk voor Schuytgraaf veld 1 in januari en februari 2022 zijn door de wethouder drie toezeggingen gedaan om nader onderzoek te doen naar drie verkeerssituaties in Schuytgraaf. Dit onderzoek gaat daarom in op de volgende onderwerpen:

- Verkeersveiligheid Minervasingel
- Verkeerssituatie Veld 2
- Ontsluiting Veld 1

Deze onderwerpen worden achtereenvolgens in dit onderzoek behandelt. Het onderzoek is uitgevoerd met representatieve gegevens uit het verkeersmodel, alsmede de aantallen woningen zoals in de ruimtelijke raamwerken voorzien in de velden 1, 2 en 3. Er wordt gebruik gemaakt van modelberekeningen voor kruispunten en verkeersintensiteiten.

2. Verkeersveiligheid Minervasingel

Toezegging 1082

Wethouder Paping zegt toe in voorbereiding van het bestemmingsplan een onderzoek te doen naar de verkeersveiligheid van de Minervasingel en indien nodig maatregelen te nemen om de veiligheid te verbeteren. In het onderzoek worden ook de zorgen over de ontsluiting van Veld 2 meegenomen.

Motie 22M19 Snelheid uit de Minervasingel halen

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Onderzoek te doen naar de optimale inrichting van de Minervasingel om te verzekeren dat zo min mogelijk harder dan 50 km/h wordt gereden;
- In dat onderzoek tevens te verkennen welke weginrichting nodig is om de Minervasingel af te waarderen naar 30 km/h en wat hiervan de voor- en nadelen zijn;
- De resultaten van het onderzoek, gecombineerd met een grove inschatting van de kosten van aanpassingen, voor het zomerreces van 2022 aan de raad aan te bieden.

Analyse wegvak Minervasingel rond veld 2

Op grote delen van de Minervasingel wordt harder gereden dan de toegestane 50 km/uur. Uit de door de gemeente gebruikte snelheidsgegevens van ViaStatistiek blijkt dat zowel in april als mei 2022 de gereden snelheden ongeveer gelijk liggen.

Voor de snelheden gebruiken we de V85-waarde. Deze waarde geeft de snelheid die door 85% van de weggebruikers niet wordt overschreden. Deze waarde wordt gebruikt omdat het onmogelijk is om excessen te voorkomen (nachtelijke forse snelheidsovertredingen bijvoorbeeld). Uit onderzoek is gebleken dat de V85 ook de snelheid aangeeft die weggebruikers vinden passen bij het wegontwerp.

Figuur 1. Snelheidsgegevens ViaStatistiek

Ter hoogte van aansluitingen op het onderliggend wegennet van veld 2, zoals hier de Vakwerkbrug, is het wenselijk dat de snelheid lager ligt. De weggebruiker past zijn snelheid aan op de situatie. Gezien de op de Minervasingel gemeten snelheden, wordt er onvoldoende rekening gehouden met de aansluiting van de Vakwerkbrug. Door deze hoge snelheden is het moeilijker te beoordelen of het in- en uitrijden van Veld 2 veilig mogelijk is. Daarbij moet worden opgemerkt dat wanneer wachttijden oplopen als gevolg van verkeersdruk, er grotere risico's genomen worden door kleinere hiaten te benutten. Ook de hoge snelheid van achteropkomend verkeer bij afslaande bewegingen kan een risico vormen.

Kruispunten analyse – kwalitatieve beoordeling kruispunten

Komende vanuit de Vakwerkbrug met de auto moet eerst het fietspad worden gekruist en daarna kan men de Minervasingel oprijden. De combinatie van een bocht met de snelheid maakt dat auto's laat gezien worden. Op de Minervasingel komende vanuit de bocht valt de aansluiting met de Vakwerkbrug onvoldoende op. Dit kan nog verbeteren wanneer de definitieve belijning en markering is aangebracht.

De rechts afslaande auto vanuit de Minervasingel heeft slecht zicht op de fietser van rechts. Wanneer er meer opstelruimte is kan de auto recht voor de fietsoversteek komen te staan waardoor er wel zicht is op de fietser van rechts. Hierbij helpt ook om de aansluiting van de Vakwerkbrug op de Minervasingel meer haaks te leggen in plaats van onder de hoek waaronder deze nu ligt.

Ongevallengegevens/input vanuit politie

Op dit moment is er één ongeval bekend. Dit had met rijden onder invloed te maken. De kruising is nog niet lang open voor verkeer. Ook de hoeveelheid verkeer dat er gebruik van maakt groeit nog met de oplevering van de woningen in veld 2 en in een later moment velden 1 en 3.

Conclusie en advies

Op het wegvak rond het kruispunt Minervasingel-Vakwerkbrug wordt hard gereden. Ook is het zicht op fietsers vanuit de Minervasingel voor verbetering vatbaar. Om de verkeersveiligheid van de Minervasingel te verbeteren, zou de aansluiting van veld 2 op de Minervasingel geoptimaliseerd kunnen worden. De mogelijkheden hiervoor worden in het volgende hoofdstuk beschreven.

3. Verkeerssituatie Veld 2

Toezegging 1107

Wethouder Paping zegt toe de verkeersveiligheid van de ontsluitingen door veld 2 (via de Vakwerkbrug en de Schipbrug) te betrekken bij het eerder toegezegde onderzoek naar de verkeersveiligheid van de Minervasingel, de uitkomst van dit onderzoek te delen met omwonenden in veld 2 en de uitkomsten van het onderzoek voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan bij de raad aan te bieden.

Analyse verkeersafwikkeling Vakwerkbrug

In Schuytgraaf worden veld 1 en 2 ontwikkeld en ontsloten via de huidige aansluiting van de Vakwerkbrug op de Minervasingel. Ook veld 3 Noord kan via deze weg naar de Minervasingel. Veld 3 Noord wordt ook via Veld 3 Zuid ontsloten. In onderstaand figuur zijn de velden aangegeven. Hier staat de ontwikkeling van veld 2 (Wilgenvliet) en veld 3 (Locatie 3.0) al ingetekend.

In dit onderzoek is gekeken naar de verkeerssituatie in veld 2 en de verkeersveiligheid van het kruispunt. Beide onderdelen zijn ook onderzocht op capaciteit op basis van de aantallen woningen en de prognose van de intensiteiten. Ook wordt gekeken naar mogelijke ingrepen op het kruispunt om de verkeersafwikkeling en de verkeersveiligheid te verbeteren.

Figuur 2: ligging veld 1 en 2 in Schuytgraaf

Huidige (tijdelijke) situatie veld 2

Een aantal bewoners heeft aan de bel getrokken over de huidige verkeerssituatie van veld 2. Deze wordt als onprettig en onveilig ervaren. De Schipbrug wordt als een te smalle weg ervaren. In de tijdelijke situatie met bouwhekken langs tijdelijke wegen en bouwverkeer, wordt er nu meer overlast ervaren. Ook vanuit de toekomstige situatie waarbij de velden 1 en 3 ook ontsloten worden via veld 2, geven bewoners aan ook in de eindsituatie een verkeersonveilige en te drukke woon- en leefomgeving te verwachten. Ook het kruispunt van de Vakwerkbrug op de Minervasingel wordt als onoverzichtelijk en onveilig ervaren.

De huidige situatie waarbij verkeer, al dan niet gecombineerd, gebruik maakt van bouwwegen en definitief aangelegde straten heeft in de afgelopen periode gezorgd voor diverse gewijzigde verkeerssituaties. Onder andere het omdraaien van rijrichtingen en het toepassen van tijdelijke stelconplaten zorgde voor de nodige onduidelijkheid wat betreft de verkeerssituatie. Door de bewoners zijn tijdens de bewonersavonden zorgen geuit over de snelheden van het verkeer maar ook (bouw)verkeer wat tegen de richting in rijdt, met name op de Draaibrug. Voor de Vakwerkbrug geld dat er in de tijdelijke situatie met name zorgen zijn over de relatief onaantrekkelijke verharding, waardoor men geneigd is tegen de richting te rijden op de Draaibrug en het uitrijden van de uitrit Vakwerkbrug naar de hoofdroute op de Minervasingel.

In reactie op bovenstaande is de definitieve bebording geplaatst en daarmee zijn ook de rijrichtingen definitief. Verder wordt de Vakwerkbrug vanaf eind augustus in de definitieve vorm aangelegd wat zeer waarschijnlijk een flinke verbetering geeft in de huidige situatie. Het verbreden van wegen in veld 2, om zo de gebruikers meer ruimte te geven, heeft als gevolg dat er juist harder wordt gereden en wordt daarom niet geadviseerd. Om de verkeersveiligheid in veld 2 te verbeteren worden op de wegen Draaibrug, Vakwerkbrug en Schipbrug drempels toegevoegd.

Capaciteitsberekening

De capaciteit van de Vakwerkbrug is maximaal 6000 vtg/etmaal. Dit is een standaard capaciteit voor een zogeheten erfontsluitingsweg (een reguliere tweerichting weg). Voor de berekening van het aantal voertuigen op de Vakwerkbrug en het kruispunt met de Minervasingel is het aantal geplande woningen op basis van de ruimtelijke raamwerken van belang. In tabel 1 is een overzicht gegeven van de aantallen woningen in de drie velden die via het kruispunt worden ontsloten. Tweede ontsluiting voor deze woningen is via Veld 3 Zuid.

	Veld 1	**Veld 2**	**Veld 3 noord**
Vrije sector vrijstaand	21[1]	5	13
Vrije sector twee onder een kap	76	64	54
Vrije sector rij	105	123	115
Vrije sector appartement	0	66	0
Sociale huur/koop appartement	48	0	65
Sociale huur/koop rijwoning	25	46	21
Woonwagens	8	0	0
Totaal	**283**	**304**	**268**

Tabel 1: aantal geplande woningen op basis van de verschillende ruimtelijke raamwerken

Voor de spitsintensiteiten is als basis het regionale verkeersmodel Arnhem-Nijmegen van 2020 (voor corona) gebruikt. Dit verkeersmodel wordt jaarlijks geüpdatet met actuele intensiteiten. Vanwege

corona heeft de afgelopen jaren deze update niet plaatsgevonden. Naast het basisjaar 2020 is ook een prognosejaar 2030 beschikbaar in het model. Het prognosemodel 2030 is voor de locatie niet goed bruikbaar omdat nog niet alle woningen van veld 1, 2 en 3 zijn meegenomen in het verkeersmodel. Wel blijkt uit het verschil tussen het model 2030 en 2020 dat de toename van het verkeer op Vakwerkbrug en op de Minervasingel ter hoogte van de aansluiting alleen komt door de woningen van veld 1, 2 en 3 die wel in het model zijn opgenomen. Het doorgaande verkeer bij het kruispunt Vakwerkbrug – Minervasingel neemt dus niet toe tussen 2020 en 2030. Om toch een zo reëel mogelijke schatting te maken is het verkeersmodel 2020 gebruikt waarbij de verkeersbewegingen van de nieuwe woningbouwaantallen op basis van kencijfers zijn geschat. In tabel 2 staat de intensiteit op de Minervasingel volgens het verkeersmodel.

	Ochtendspits	Avondspits
Oost -> west	215	471
West -> oost	378	347

Tabel 2: spitsuur intensiteit verkeersmodel 2020 (alleen Minervasingel geen aansluiting Vakwerkbrug)

Het extra verkeer is vervolgens berekend op basis van kencijfers van het CROW (‘Toekomstig parkeren, Van parkeerkencijfers naar parkeernormen’, publicatie 381). De kencijfers geven weer hoeveel ritten per etmaal plaatsvinden van en naar deze woningen. De verplaatsing van een woning naar bijvoorbeeld de supermarkt en weer terug zijn hierbij 2 ritten. In tabel 2 staan de kengetallen per woningsoort vermeld die geldt voor deze locatie.

	ondergrens	bovengrens	gemiddelde	Werkdag (factor 1,11)
Vrije sector vrijstaand	7,8	8,6	8,2	9,1
Vrije sector twee onder een kap	7,4	8,2	7,8	8,7
Vrije sector rij	6,7	7,5	7,1	7,9
Vrije sector appartement	5,2	6	5,6	6,2
Sociale huur/koop appartement	4,5	5,3	4,9	5,4
Sociale huur/koop rijwoning	4,5	5,3	4,9	5,4
Woonwagens	4,5	5,3	4,9	5,4

Tabel 3: kengetallen ritten motorvoertuigen per etmaal

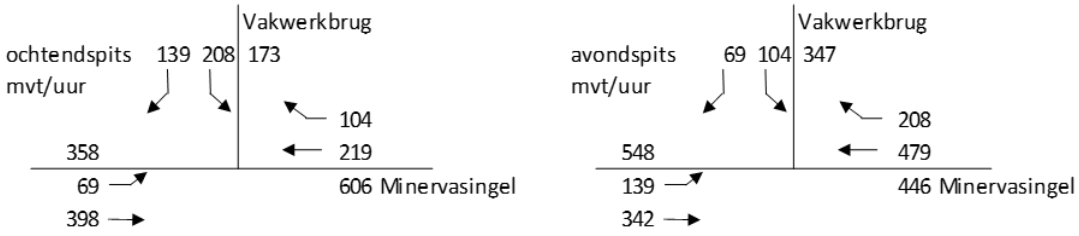
Voor het berekenen van het totaal aantal ritten op een gemiddelde werkdag zijn de werkdagcijfers uit tabel 2 gebruikt. Deze zijn vermenigvuldigd met het aantal huizen van de bepaalde categorie, zie hiervoor tabel 1. Deze berekening komt uit op 4347 ritten van en naar veld 1 en 2 en 1960 van en naar veld 3 per etmaal. Van veld 3 zal een deel via de Vakwerkbrug rijden en een deel via de Ringdijk (ontsluiting van bestaande deel van veld 3).

Om te bepalen hoeveel verkeer er vanaf veld 3 over de Vakwerkbrug rijdt, is gekeken wat de meest logische route is voor de betreffende woningen. Voor de meest zuidelijk gelegen woningen is via de Ringdijk de meest logische route. Dit zijn ongeveer 30 woningen. Deze zullen allemaal via deze route rijden. Voor het overige deel is ervan uitgegaan dat 50% via de Vakwerkbrug rijdt en 50% via de Ringdijk. De route via de Ringdijk zal waarschijnlijk net iets korter zijn waardoor navigatiesystemen deze route zullen adviseren. Een deel van de mensen zal echter zelf hun route bepalen en de voorkeur geven aan de route via de Vakwerkbrug. Van al het verkeer van veld 3 is bij de berekening uitgegaan dat 43% via de Vakwerkbrug rijdt.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten rijden er 5200 voertuigen per etmaal op de Vakwerkbrug. Ten opzichte van een totale capaciteit van 6000 voertuigen, wordt de capaciteit voor 87% benut. Daarmee is de capaciteit is niet volledig bereikt, maar de weg zit wel aan zijn grens.

Capaciteit kruispunt Vakwerkbrug – Minervasingel
In tegenstelling tot de capaciteit van wegen, worden kruispuntberekeningen alleen voor de spits uitgevoerd. De etmaal intensiteiten op de Vakwerkbrug zijn omgerekend naar spitsintensiteiten. Een algemene vuistregel is dat er in de spits 10% van de etmaal ritten plaatsvinden. In de ochtendspits zullen de meeste ritten de wijk uit gaan en in de avondspits de meeste ritten de wijk in. De verdeling naar spitsrichting is geschat op 2/3 en 1/3. Dus in de ochtendspits gaat er 2/3*10% (6,7%) van de etmaal intensiteit de wijk uit en 1/3*10% (3,3%) de wijk in.

Vervolgens is ervan uitgegaan dat het meeste verkeer richting Arnhem rijdt (60%) en het overige verkeer richting Heteren.

Figuur 4: Intensiteiten spitsuur inclusief ontwikkelingen veld 1,2 en 3 Noord

De afwikkeling op het kruispunt Minervasingel-Vakwerkbrug wordt berekend met behulp van de kruispuntwijzer (kruispuntwijzer.dat.nl). De kruispuntwijzer houdt ook rekening met fietsers parallel aan de Minervasingel. Uit de berekening komt onder andere de gemiddelde wachttijd op een tak en de verhouding tussen intensiteit en capaciteit en de wachtrijlengte.

Bij een ongeregeld kruispunt mag de verhouding tussen intensiteit en capaciteit (I/C-verhouding) niet hoger zijn dan 0,8 op 1 van de takken. Daarnaast is het niet wenselijk een gemiddelde wachttijd van meer dan 15 seconden te hebben. Een wachttijd van meer dan 15 seconden voor de oversteekbaarheid van fietsers en voetgangers wordt in de ASVV geclassificeerd als slecht.

Voor autoverkeer zijn er minder duidelijke richtlijnen. Het absolute maximum is een gemiddelde wachttijd van 50 seconden (Highway Capacity Manual). Dit blijkt in de praktijk al veel te hoog. Een wachttijd tot 20 seconden is voor de Nederlandse situatie nog acceptabel. Bij een hogere wachttijd wordt de kans op onveilig weggedrag te groot. Het streven is een gemiddelde wachttijd voor het autoverkeer van 15 seconden of lager. Bij een wachttijd van meer dan 15 seconden nemen automobilisten namelijk al meer risico. Uit de berekeningen blijkt dat de I/C-verhouding ruim onder de 0,8 blijft op alle takken. De wachttijd blijft ook onder de 15 seconden, zie tabel 4.

	Minervasingel*			Vakwerkbrug		
	gemiddelde wachttijd (sec.)	gemiddelde wachtrij (meter)	Maximale wachtrij** (meter)	gemiddelde wachttijd (sec.)	gemiddelde wachtrij (meter)	maximale wachtrij** (meter)
ochtendspits	4	3	7	10	6	14
avondspits	6	7	12	12	4	9

*maatgevende tak

**95-percentiel wachtrijlengte (dus overschrijdingskans is 5%)

Tabel 4: afwikkeling voorrangskruispunt Minervasingel - Vakwerkbrug

De kruispuntvormgeving zoals voorgesteld volstaat voor het verwerken van het verkeer. Echter de herkenbaarheid van de aansluiting is beperkt voor het verkeer over de Minervasingel. Ook draagt het ontwerp niet bij aan een reductie van de snelheid. Daarnaast wordt het verkeer niet in snelheid geremd. Het toevoegen van een midden-eiland in combinatie met het uitbuigen van de doorgaande stroken is hiervoor een oplossing.

Ongeveer 20 meter van de aansluiting ligt een fiets- en voetgangersoversteek inclusief middenberm. Als het kruispunt wordt aangepast, waarbij ook voor het autoverkeer een middenberm wordt toegevoegd, kan de middenberm doorlopen tot de fiets- en voetgangersoversteek. Om te controleren of de oversteekbaarheid voor fietsers- en voetgangers voldoende geborgd is, is een wachttijdberekening uitgevoerd. Bij fietsers en voetgangers zijn de voetgangers maatgevend. Een voetganger doet er namelijk langer over en kan pas oversteken als de afstand tussen twee voertuigen groot genoeg is. Uit de berekening blijkt dat met een middenberm de totale wachttijd 4,3 seconden is. De oversteekbaarheid is dan ook goed. De oversteekbaarheid voor voetgangers zonder middenberm is slecht met een wachttijd van meer dan 25 seconden.

Conclusie en advies

Op basis van de analyse van de verkeersintensiteit kan de ontsluiting van veld 1, 2 en 3 noord gecombineerd worden op 1 locatie op de Minervasingel via veld 2. De capaciteit van de Vakwerkbrug is toereikend. Het kruispunt Vakwerkburg-Minervasingel vraagt wel om een aanpassing om de oversteekbaarheid te verbeteren. Het aantal verkeersbewegingen in veld 2 zal met een aanpassing van het kruispunt niet afnemen.

De analyse van de snelheid op de Minervasingel nabij de Vakwerkbrug en bovenstaande analyse over de intensiteiten, maakt dat er opnieuw is gekeken naar de aansluiting Vakwerkbrug op de Minervasingel. Hierbij is rekening gehouden met het creëren van een middenberm waar autoverkeer kan wachten, het verbeteren van de zichtlijnen op het fietspad en het waar mogelijk verlagen van de snelheid op de Minervasingel nabij de Vakwerkbrug. Aan de hand van deze drie opgaven zijn verschillende schetsontwerpen voor een vernieuwde aansluiting Vakwerkbrug gemaakt. Daarnaast zijn tijdens de bewonersavond op dinsdag 17 mei 2022 een aantal aanvullende ideeën voor de aansluiting van de Vakwerkbrug op de Minervasingel meegegeven.

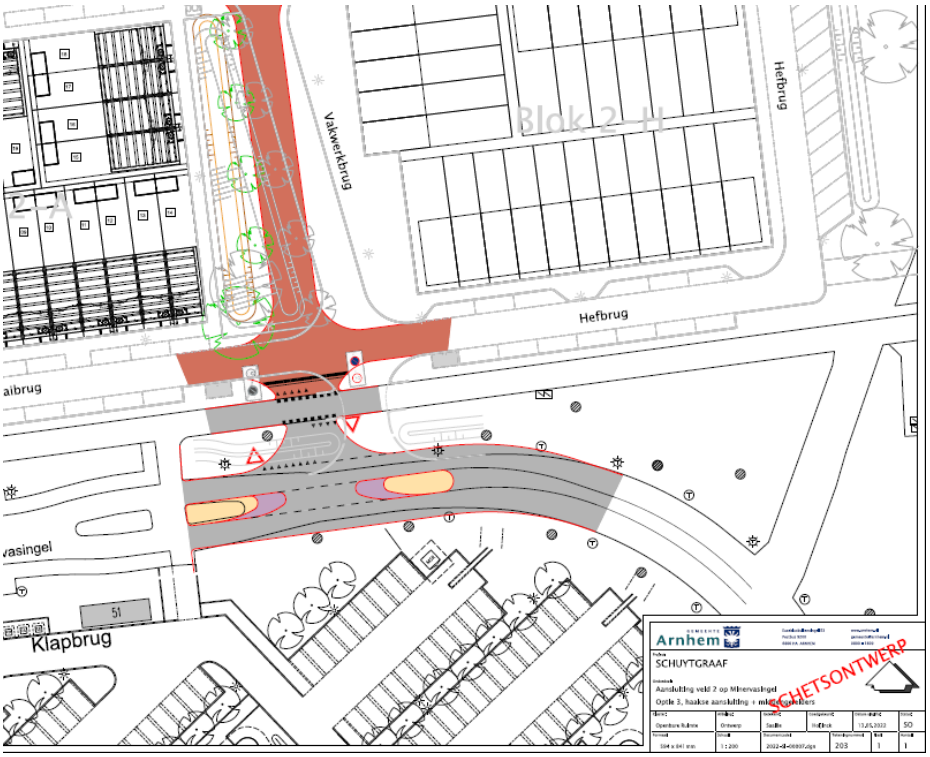
Optie 1: Middeneiland & haaks aansluiten Vakwerkbrug

In dit ontwerp is rekening gehouden met een grotere opstelruimte voor verkeer op de Minervasingel. Hierbij wordt de middenberm vergroot en het ‘uitbollen’ van de rijstroken doorgetrokken vanaf de voetgangersoversteek nabij de bushaltering. De markering wordt aangepast in de bocht van de

Minervasingel om zo de bocht optisch te versmallen. Het doel daarvan is de snelheid van de automobilisten te verlagen.

Om het zicht op het doorgaande fietspad te verbeteren is de Vakwerkbrug rechter op de Minervasingel ingetekend. Hierdoor heeft de automobilist op de Vakwerkbrug beter zicht op het fietsverkeer vanaf het westen. Vanuit stedenbouw en landschap is er geen bezwaar tegen deze ruimtelijke aanpassing.

Een raming van de kosten voor deze ingreep komt op een bedrag uit van ca. € 153.000

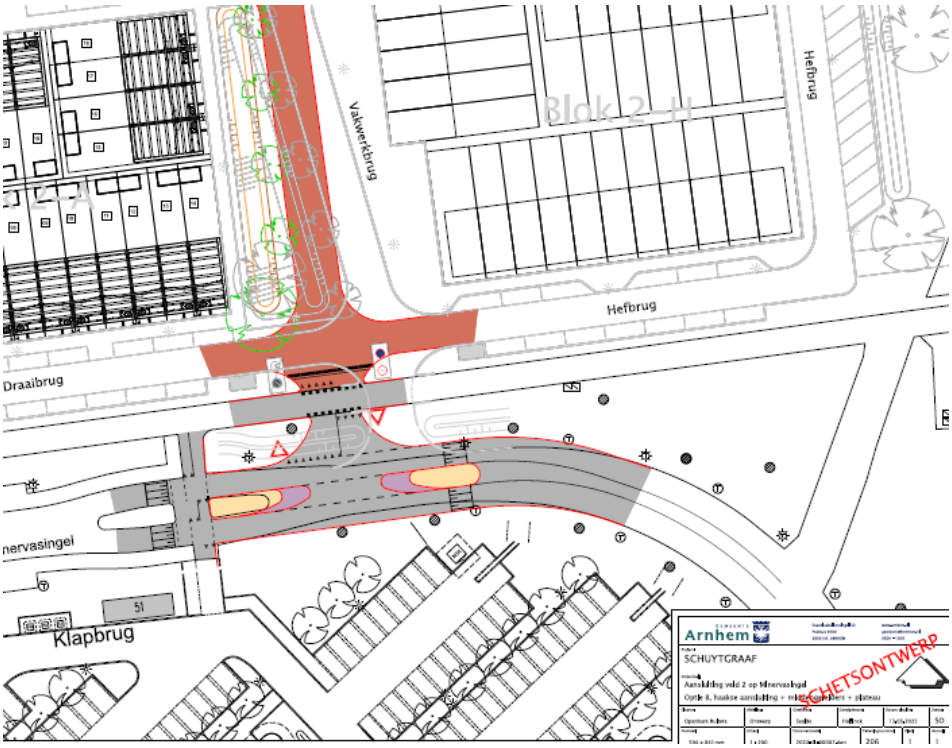
Figuur 5: Optie 1: Middeneiland & haaks aansluiten Vakwerkbrug

Optie 2: Middeneiland, haaks aansluiten Vakwerkbrug & plateau

Alle maatregelen en aanpassingen benoemd bij optie 1 zijn ook meegenomen in optie 2. Extra maatregel in optie 2 is de toevoeging van een plateau. Een plateau heeft als voordeel dat de snelheid wordt verlaagd. De snelheidsvertraging is echter beperkt. Dit komt omdat een passend plateau beperkte hoogte heeft voor een 50 km/u gebiedsontsluitingsweg. De hoogte en hellingshoek van het plateau wordt verder beperkt door de aanwezigheid van de (trolley)bus op de Minervasingel. Om de busdienst niet te vertragen moet de bus er met voldoende snelheid overheen kunnen rijden. De waarde van het plateau zit dan ook vooral in het verhogen van de attentiewaarde voor het kruispunt.

Wanneer het autoverkeer aankomt bij de aansluiting Vakwerkbrug wordt middels het plateau duidelijk dat de aansluiting meer aandacht vraagt dan een reguliere aansluiting. Door het plateau aan te leggen voor de aansluiting van de Vakwerkbrug en de fiets en voetgangersoversteek, wordt ook de oversteekbaarheid vanuit de appartementencomplexen in veld 2 Zuid verbeterd.

Een raming van de kosten voor deze ingreep komt op een bedrag uit van ca. € 180.000

Figuur 6: Optie 2: Middeneiland, haaks aansluiten Vakwerkbrug & plateau

Optie 3: Middeneiland, haaks aansluiten Vakwerkbrug, plateau & scherper aanleggen bocht Minervasingel

Net als bij optie 2 worden ook bij optie 3 alle maatregelen en aanpassingen van optie 1 meegenomen. Naast de maatregelen van optie 1 wordt bij optie 3 de Minervasingel verlegd. Daarnaast is er op de Minervasingel meer tijd om de verkeerssituatie rond de aansluiting Vakwerkbrug te beoordelen, omdat de bocht verder van de aansluiting af ligt. In de huidige situatie in aanloop naar de bocht ligt de snelheid boven de maximum snelheid (zie hoofdstuk 2 Verkeersveiligheid Minervasingel). Door de bocht ‘haakser’ en scherper te maken wordt de weggebruiker gedwongen de snelheid meer te verlagen. In de bocht moet rekening worden gehouden met de rijcurve van zwaar verkeer en de (trolley)bus. Hierdoor is de bocht zelf relatief breed. Doel hierbij is het toegankelijk houden van zwaar verkeer en de bus, maar toch genoeg vertragend te werken voor (vooral) de automobilist. Met dit voorstel wordt waarschijnlijk een groter remmend effect behaald dan met het plateau. Nadeel van de voorgestelde maatregel zijn de relatief hoge kosten van het verplaatsen van de Minervasingel en het verplaatsen van om en nabij zes trolleymasten.

Een raming van de kosten voor deze ingreep komt op een bedrag uit van ca. € 467.000,-.

Optie 4: Uitvoegstrook

Een vierde voorstel is het aanleggen van een uitvoegstrook op de Minervasingel richting de Vakwerkbrug. Dit voorstel is niet uitgewerkt in een schetsontwerp. Reden hiervoor is de verkeersonveilige situatie die ontstaat bij een uitvoegstrook. Een uitvoegstrook op de Minervasingel verslechtert het zicht vanaf de Vakwerkbrug. Doordat een auto op de uitvoegstrook het zicht blokkeert vanaf de Vakwerkbrug op de Minervasingel, kan een auto op Minervasingel niet worden opgemerkt. Door de vele ongevallen die plaatsvonden bij dit ontwerp, worden landelijk uitvoegstroken veelal eruit gehaald of niet meer aangelegd. Daarnaast is een uitvoegstrook een reden minder voor verkeer op de Minervasingel om af te remmen. Immers, het doorgaande verkeer kan langs het afslaande verkeer rijden.

Optie 5: Opstelplaats voor kruising fietsers vergroten
Een vijfde voorstel is het vergroten van de opstelruimte komend vanaf de Minervasingel op de Vakwerkbrug. Het vergroten van de opstelruimte voor het fietspad is een prioriteit in het ontwerp. Echter, wanneer het vernieuwde ontwerp wordt aangehouden, is daar weinig ruimte voor. Door ruimte te maken voor de opstelplaats tussen de rijbanen in, is in het nieuwe ontwerp meer ruimte nodig dan in het huidige ontwerp. Omdat de opstelplaats voor het fietspad prioriteit heeft, wordt het nieuwe ontwerp zoveel mogelijk naar het zuiden bewogen. De ruimte hiervoor is echter beperkt vanwege een middenspanningsruimte, een schakelstation en de parkeerplaatsen in veld 2 zuid. In het nieuwe ontwerp is de inrit Vakwerkbrug haakser geplaatst op de Minervasingel. Hierdoor wordt het zicht vanuit de auto, komend vanaf de Minervasingel op het fietspad, verbeterd.

Voor de voorstellen om een rotonde en of een fietstunnel aan te leggen, is een gelijksoortige beoordeling gemaakt. Beide zijn bekeken, maar zijn ruimtelijk niet of nauwelijks toe te passen. Daar komt bij dat de oplossingen (financieel) niet passend worden geacht bij de opgave.

Voorstel
Uit de verschillende opties en ideeën zijn uiteindelijk 2 haalbare ingrepen naar voren gekomen:

1. Middeneiland & haaks aansluiten Vakwerkbrug
2. Middeneiland, haaks aansluiten Vakwerkbrug & plateau

De variant met plateau is de voorkeursvariant omdat die een groter effect heeft op de verkeersveiligheid op het kruispunt. Deze ingreep kan worden uitgevoerd binnen het budget voor Verkeerskrediet infrastructuur. De verwachte uitvoering van de aanpassing is eind 2022 of begin 2023.

4. Ontsluiting Veld 1

Toezegging 1104

Wethouder Paping zegt toe te onderzoeken of er andere ontsluitingen van veld 1 mogelijk zijn dan via veld 2 en wat daar voor of nadelen van zijn, inclusief het risico op planschade.

Uitgangspunten

Het Ontwikkelingsplan Schuytgraaf is in 1997 opgesteld op basis van de volgende 15 ambities:

1. Toekomstwaarde: duurzaam bouwen, auto-arme wijk, benutten ecologische potenties, selectief ophogen, minimaliseren verharding
2. Belevingswaarde: herkenbare identiteit, aantrekkelijke woonmilieus, samenhang in vormgeving, sociale veiligheid, water als ruimtelijke drager
3. Gebruikswaarde: bundelen voorzieningen, compact en flexibel bouwen, wegnemen ruimtelijke belemmeringen, openbaar vervoer als uitgangspunt, langzaam verkeer stimuleren

In dit Ontwikkelingsplan Schuytgraaf 1997 is (op pagina 21) verwoord dat voor het opstellen van de uitgangspunten voor het verkeers- en vervoersysteem in Schuytgraaf de volgende invalshoeken van belang zijn:

- een goede ontsluiting van de woon- en werkgebieden;
- bevordering van het gebruik van het openbaar vervoer;
- bevordering van het fietsgebruik;
- beperking van het autogebruik;
- bevordering van de verkeersveiligheid;
- een goede bereikbaarheid van woningen voor hulpverleners (brandweer, politie en ambulance).

Bij de uitwerking van het verkeers- en vervoersysteem is de ontsluiting van de velden vormgegeven vanuit deze ambities en uitgangspunten.

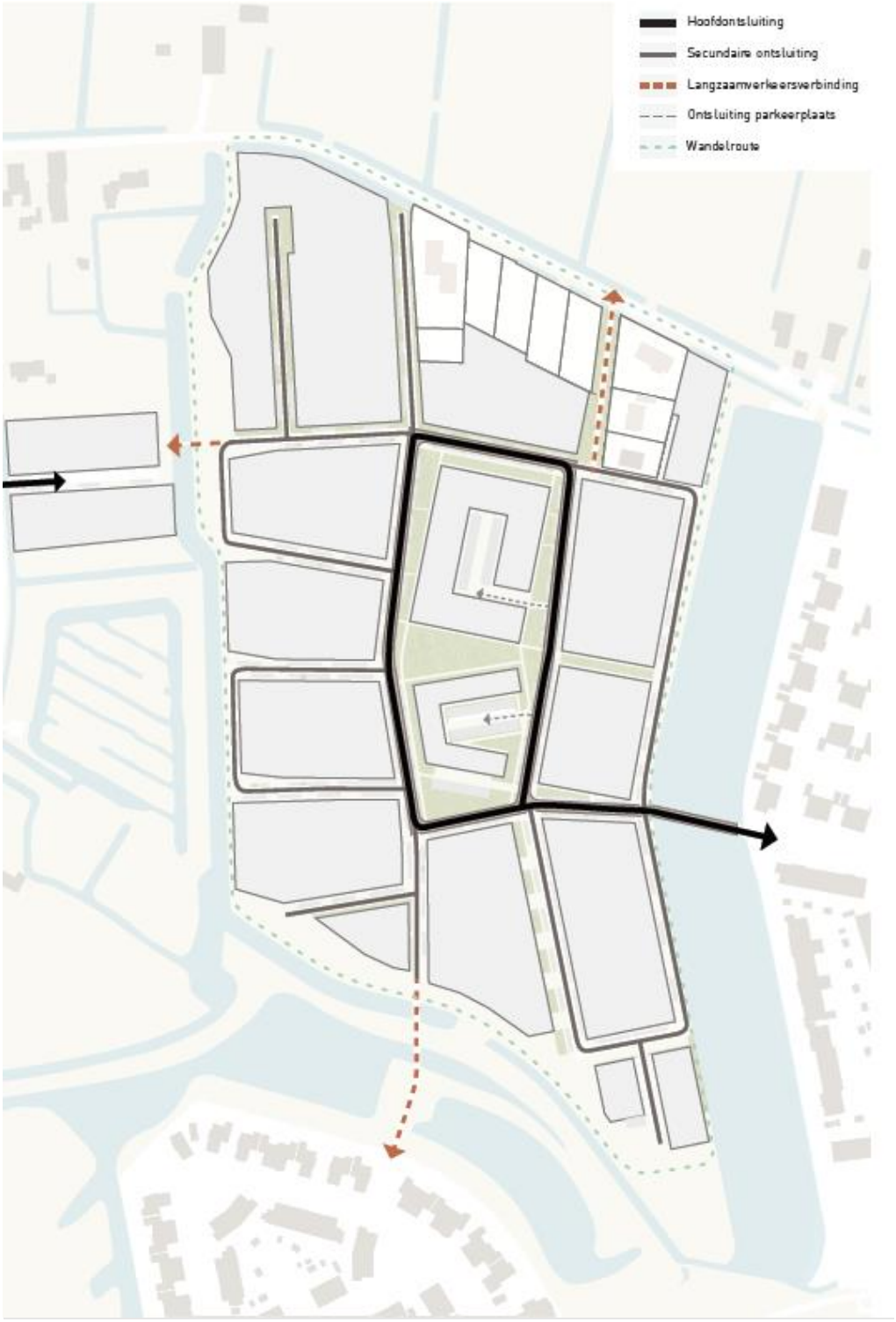
Op dit moment, 25 jaar later, zijn *zoveel mogelijk woningen, zoveel mogelijk groen, zo weinig mogelijk verharding en stimuleren langzaam vervoer* nog steeds actuele beleidsuitgangspunten en zelfs voor de biodiversiteit en klimaatbestendigheid nog belangrijker geworden.

Alternatieve ontsluitingen

Ter uitvoering van bovenstaande toezegging zijn de voor- en nadelen van andere mogelijke ontsluitingen onderzocht. Opties zijn:

1. Noordzijde: via de Achterstraat
2. Westzijde: via veld 1a en de Vogelenzangsestraat
3. Zuidzijde: via veld 4 Horstenhoogte
4. Zuidoostzijde: via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel

Ter oriëntatie is op de volgende pagina de tekening uit het ruimtelijk raamwerk opgenomen met de verschillende soorten ontsluitingen van de wijk.

Figuur 7 Ontsluiting veld 1. Bron: Ruimtelijk raamwerk veld 1, pagina 22, vastgesteld 16 februari 2022

1. en 2. Noordzijde via Achterstraat en westzijde via veld 1a en Vogelenzangsestraat

Bij de ontwikkeling van de wijk Schuytgraaf is met de omwonenden en de toenmalige gemeente Driel afgesproken dat de wijk Schuytgraaf niet via de Achterstraat of de Vogelenzangsestraat wordt ontsloten. Daartoe is in de opeenvolgende bestemmingsplannen voor Schuytgraaf in de regels[1] opgenomen dat buurtontsluitingswegen alleen maar mogen worden gerealiseerd waar dat op de

[1] Schuytgraaf 2011:artikel 27.2, sub l; Veegplan Schuytgraaf: artikel 24.2, sub 9 (geldend plan)

plankaart als zodanig is aangegeven. Geen van de beide plankaarten geeft voor de Achterstraat een buurtontsluitingsmogelijkheid aan.

In de zienswijzenrapporten voor Schutgraaf 2011 en het veegplan 2017 is dat specifiek nog als volgt verwoord.

Schuytgraaf 2011, nr. 104
Ontsluitingsmogelijkheden naar Achterstraat voor nieuwe bebouwing (uitgezonderd particuliere bouwkavels) in veld 1a, 2 en 3 uitsluiten.
De ontsluiting voor autoverkeer van de noordelijke velden zal niet via de Achterstraat plaatsvinden. Alleen voor fietsverkeer en voetgangers zijn verbindingen naar de Achterstraat mogelijk.

Veegplan Schuytgraaf 2017, zienswijze 3 - beantwoording
c. Veld 1a wordt ontsloten via de Vogelenzangsestraat. Gelet op het beperkt aantal woningen die ter plaatse worden toegestaan vormt dit verkeerskundig geen belemmering. De ontsluiting van veld 1 zal via veld 2 verlopen. Deze velden worden ontsloten via de Minervasingel.

En omdat de wijk Schuytgraaf alleen via de Metamorfosenallee aantakt op de omliggende wegen, is het 6 km rijden via de kern van Driel of Elderveld om bij de voorzieningen (winkelcentrum, scholen) in Schuytgraaf te komen.

3. Zuidzijde: via veld 4 Horstenhoogte

Als uitwerking van de gebiedsvisie 2010, is in het ruimtelijk raamwerk van veld 1 een fietsverbinding opgenomen tussen veld 1 en veld 4. Bij het ontwerp en de inrichting van veld 4 is rekening gehouden met deze fietsverbinding. De brug die hiervoor over het water wordt aangelegd (binnen de rode ovaal op onderstaande foto), zal zo worden uitgevoerd dat hier in incidentele geval van onderhoud of calamiteiten auto's overheen kunnen rijden.

De stratenstructuur van Horstenhoogte is geschikt om in dergelijke incidentele gevallen het verkeer in een richting van of naar veld 1 te kunnen verwerken, maar is niet geschikt voor permanent verkeer. Voor permanent verkeer had de stedenbouwkundige inrichting van Horstenhoogte anders opgezet moeten zijn: een straat tussen woonblokken, niet zoals nu een pad tussen twee huizen.

4. Zuidoostzijde: via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel

Op dit moment loopt de bouwontsluiting van veld 1 via de zuidoostpunt van veld 1 naar de Minervasingel. Om te zorgen dat toekomstige bewoners niet op dezelfde weg rijden als het bouwverkeer, is deze tijdelijke weg aangelegd. Bewoners van veld 2 hebben voorgesteld om veld 1 via deze route te ontsluiten, zodat bewoners van veld 1 niet door hun buurt hoeven te rijden.

Op de volgende afbeelding is deze alternatieve ontsluiting geschetst.

Figuur 8 Alternatieve ontsluiting veld 1 met zoveel mogelijk woningen en minder groen (4a)

Om het geborgen woonmilieu voor de woonwagens te creëren is de proefverkaveling uit het ruimtelijk raamwerk aangepast: de woonwagenlocatie komt noordelijker te liggen dan in het ruimtelijk raamwerk en wordt aan de zuidzijde begrensd door een klein groepje woningen.

Voordelen van deze ontsluiting zijn:

- Minder verkeersbewegingen door veld 2
- Toename verkeersveiligheid veld 2
- Verbetering woon- en leefklimaat bewoners veld 2 door minder verkeer
- Een eenvoudiger brug (bijvoorbeeld vlonderpad) tussen veld 1 en 4, omdat de brug tussen veld 1 en 2 dan kan fungeren als incidentele ontsluiting (met name als de andere brug in onderhoud is), wat die brug goedkoper maakt.
- Smallere brug tussen veld 1 en 2
- Kortere rijafstand van veld 1 naar Minervasingel voor verkeer van of naar het westen

Nadelen:

- De ontsluiting van veld 1 via veld 2 is een van de dragers van het ruimtelijk raamwerk. In figuur 7 is aangegeven welke straten breder ontworpen zijn in het ruimtelijk raamwerk om als hoofdontsluiting te fungeren. Om van een secundaire ontsluiting een hoofdontsluiting te maken, zal deze breder in het ontwerp opgenomen moeten worden. Dit leidt samen met de weg door het groen in totaal tot 1508m2 extra verharding.
- Door deze extra infrastructuur kunnen er 2 woningen minder in het veld komen (7 twee-onder-een kap minder minus 5 rijwoningen meer).

	best ontwerp	variant 1 nieuwe aansl	verschil	
uitgeefbaar	6766	5768	-998	m2
Woningen				
woonwagen	8	8	0	st
rijwoning	24	29	5	st
2 kap	7	0	-7	st
groen	1319	960	-359	m2
verharding	3471	4979	1508	m2
openbare verlich	14	20	6	st
lengte nieuwe autobrug			32	m
lengte downsizen brug			34	m

- De extra verharding gaat ten koste van circa 750m2 groen in 'de punt' met bestemming Landschap/Park. Deze groene zone behoort tot het structurele stadsgroen en maakt onderdeel uit van het kenmerkende polderlandschap van Schuytgraaf. Aanleg van een permanente infrastructuur door deze punt leidt tot versnippering van de leefgebieden voor de vastgelegde doelsoorten uit de Groenvisie[2]. Het karakteristieke polderlandschap met watergangen, natuurvriendelijke oevers, bosjes en (hak)houtwallen wordt in ernstige mate aangetast. Naast dat dit een verlies is aan landschapskarakteristiek gaat dit ook ten koste van de ecologische en biodiversiteitswaarden van dit gebied, door het verlies aan leefgebied voor plant en dier. Dit wijkt af van de ambitie tot radicaal vergroenen en het verhogen van de biodiversiteit in Arnhem en juist het versterken en verbeteren van onze groenstructuren. Door herverkaveling komt er tussen de woningen iets meer groen, waardoor deze ontsluiting netto leidt tot een verlies van 359m2 aan groen.

[2] In de groenvisie 2017 is vastgelegd dat het behouden en versterken van het kenmerkende polderlandschap uitgangspunt is en de kaders stellen voor inrichting, gebruik en beheer. We zetten in op het opheffen en voorkomen van versnippering. In het coalitieakkoord 2022-2026 is vastgelegd dat we inzetten op verbeteren, versterken en vergroten van onze waardevolle groenstructuren.

- Er ontstaat een extra plek waar het autoverkeer het fietspad kruist en daarmee een extra moment op het doorgaande fietspad langs de Minervasingel, waar een conflict tussen een auto en een fietser kan ontstaan.
- Omdat de ontsluiting via veld 2 in het bestemmingsplan is vastgelegd, vergt een andere ontsluiting een bestemmingsplanwijziging. Deze bestemmingsplanwijziging heeft effect op andere bewoners die van huidige bestemmingsplansituatie uitgaan. Zij zullen mogelijk bezwaar aantekenen tegen deze wijziging en planschade claimen. Hoe hoog deze planschade uit zal vallen, hangt af van wie welke schade claimt.
- Voor de grondexploitatie leidt deze ontsluiting tot een daling van het positieve resultaat als gevolg van lagere opbrengsten door 2 woningen minder en extra kosten voor de infrastructuur van de langere en bredere weg, de extra brug en de aansluiting op de Minervasingel. Rekening houdend met lagere kosten voor de brug tussen veld 1 en 4 betekent deze alternatieve ontsluiting in totaal daarmee daling van het positieve resultaat van de grondexploitatie Schuytgraaf met €1,6 miljoen.

Een andere alternatieve ontsluiting van veld 1 waarbij het verlies aan groen met de bestemming Landschap Park qua oppervlak in veld 1 kwantitatief wordt gecompenseerd, is hieronder geschetst.

Figuur 9 Alternatieve ontsluiting veld 1 met gelijkblijvende hoeveelheid groen en minder woningen (4b)

De voor- en nadelen hiervan zijn vrijwel gelijk aan die van het eerste alternatief, alleen betekent dit alternatief:

	best ontwerp	variant 2 nieuwe aansl	verschil	
uitgeefbaar	6766	5107	-1659	m2
Woningen				
woonwagen	8	8	0	st
rijwoning	24	23	-1	st
2 kap	7	1	-6	st
groen	1319	1509	190	m2
verharding	3471	5070	1599	m2
openbare verlichting	14	20	6	st
lengte nieuwe autobrug			32	m
lengte downsizen brug			34	m

- Nog eens 4 woningen minder, dus in totaal ten opzichte van de proefverkaveling in het vastgestelde ruimtelijk raamwerk 6 woningen minder.
- Minder woningen betekent ook minder opbrengsten, wat een verslechtering van de grondexploitatie van €1,9 miljoen betekent.
- Alhoewel de kwantitatieve hoeveelheid groen gelijk is, is de kwaliteit wel minder. Een groter aaneengesloten stuk groen, inclusief de overgang tussen land en water is in het kader van biodiversiteit en leefgebied voor verschillende soorten planten en dieren, van grotere waarde dan snippers wijkgroen.

In het overleg op 5 juli hebben bewoners van veld 2 gevraagd om een derde variant te onderzoeken: behoud van de incidentele route via veld 4 en geen brug meer van veld 1 naar 2.

Voordelen ten opzichte van de basis alternatieve ontsluiting (4a):

- Alleen autoverkeer door veld 2 van de bewoners van veld 2 zelf
- Geen kosten voor het maken van de brug
- Vanuit verkeerskundig oogpunt is er geen brug tussen veld 1 en 2 nodig. Met een eigenontsluiting via de zuidpunt en een incidentele ontsluiting via veld 4 zijn er twee autoverbindingen naar veld 1, dus de verbinding is niet nodig voor het autoverkeer. Ook maakt de verbinding geen deel uit van de hoofdfiets-infrastructuur van Schuytgraaf.

Nadelen:

- Langzaam verkeer (voetganger en fiets) kan dan niet gemakkelijk bewegen tussen de verschillende buurten/velden, wat juist kenmerkend voor Schuytgraaf is.

Figuur 10 Alternatieve ontsluiting veld 1 met zoveel mogelijk woningen, minder groen en zonder brug tussen veld 1 en 2 (4c)

- Dit komt niet ten goede aan de sociale samenhang tussen de buurten van Schuytgraaf.
- Geen directe toegang meer voor kinderen uit veld 1 tot de groenzone tussen veld 2 en 3, waar een speelgelegenheid komt voor de oudere kinderen die wat meer uitdaging zoeken.
- Verminderde beleving van het water, wat landschappelijk kenmerkend is voor Schuytgraaf. Bruggen bieden een mooie kans om het water bereikbaar/beschikbaar te maken voor de buurt tijdens ommetjes.
- Door de lagere kosten door het niet aanleggen van de brug, betekent deze variant een negatief effect voor de grondexploitatie van minimaal €0,8 miljoen. 'Minimaal' omdat de extra kosten voor het scheiden van het bouwverkeer en het bewonersverkeer in de laatste fase van de bouw niet zijn meegenomen in deze berekening.

Conclusies en advies

Voordeel van het alternatief om voor veld 1 een eigen ontsluiting aan te leggen in plaats van door veld 2 heeft vooral voor veld 2 het voordeel van minder verkeersbewegingen. Hierdoor neemt de verkeersveiligheid in veld 2 toe, het autoverkeer in het veld neemt namelijk af. Bijkomend voordeel is dat het woon- en leefklimaat in veld 2 verbetert ten opzichte van de geplande ontsluiting van veld 1 via veld 2. Alle alternatieve ontsluitingen kennen echter diverse nadelen voor de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van wonen en met name klimaat en biodiversiteit. Nadeel voor onze klimaatdoelstelling is een toename van de hoeveelheid verharding. We streven juist naar een afname van de hoeveelheid verharding en naar het minimalistisch toepassen van verharding. Meer verharding leidt tot meer hittestress en het minder goed kunnen bufferen van water. Hoe minder verharding hoe leefbaarder en gezonder de stad voor onze inwoners.
Tevens leiden de varianten met een ontsluiting door de groene punt tot een verslechtering en versnippering van de hoofdgroenstructuur in Schuytgraaf. Dit betekent een verlies aan leefgebied voor diverse soorten planten en dieren. Wij zetten juist in op het behouden, versterken en verbeteren van de biodiversiteit. Talloze onderzoeken tonen aan dat natuur en groen dichtbij en in de directe leefomgeving van mensen bijdraagt aan onze fysieke en mentale gezondheid.
Ook leiden de alternatieve ontsluitingen tot een verslechtering van de grondexploitatie met €0,8 tot €1,9 miljoen.

	Ontsluiting veld 1 via veld 2	Alternatief 4a 2 woningen minder, minder groen	Alternatief 4b 6 woningen minder, groen gelijk	Alternatief 4c geen brug tussen 1 en 2
Zoveel mogelijk woningen	+	-	- -	**-**
Zoveel mogelijk groen	+	- -	-	**- -**
Zo min mogelijk verharding	+	- -	- -	**- -**
Stimuleren langzaam verkeer	+	-	-	**- -**
Verkeersveiligheid en woongenot veld 2	0	+	+	**+**
Sociale samenhang	+	0	0	**- -**
Balans grondexploitatie Schuytgraaf	0	- -	- -	**-**

Op basis van bovenstaande samenvattende matrix met beleidsdoelstellingen is er geen reden om veld 1 op een andere manier te ontsluiten. Ontsluiting van een veld via een ander veld is niet uniek in Schuytgraaf: ook Tuinstad (veld 21) en Vestingstad (25) hebben geen eigen ontsluiting; die bewoners rijden via de Amerikaanse wijk (20). Daarbij gaat het om een vergelijkbaar aantal woningen. En bewoners van De Leihagen (16) rijden via De Waarden (17). Ook in die buurten was aanvankelijke weerstand vanuit bewoners tegen deze wijze van ontsluiting omdat de bewoners onveilige situaties vreesden. In de praktijk is die onveiligheid niet gebleken.

Advies is daarom om de ontsluiting van veld 1 conform bestemmingsplan uit te voeren.

Van de alternatieve ontsluitingen is variant 4a de meest optimale:

- Slechts 2 woningen minder.
- Wel verlies van groen, maar het compenserende groen in variant 4b is vooral snippergroen, heeft niet de kwaliteit van Park/landschap uit de zuidpunt.
- Biedt de mogelijkheid om de verbinding voor langzaam verkeer tussen veld 1 en 4 eenvoudiger uit te voeren, conform de wensen van de bewoners van veld 4.
- Behoud van de verbinding voor langzaam verkeer tussen veld 1 en 2, ook te gebruiken als incidentele ontsluiting.
- Kosten van circa € 1,6 miljoen die direct ten laste komen van het resultaat van de grondexploitatie Schuytgraaf.

Eindconclusie

Op basis van het onderzoek naar de verkeersveiligheid op de Minervasingel, de verkeerssituatie van Veld 2 en alternatieven voor de ontsluiting van veld 1, zijn er in grote lijnen twee mogelijke oplossingsrichtingen: het herinrichten van het kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel of het realiseren van een alternatieve ontsluiting van veld 1 direct op de Minervasingel.

Op basis van de analyse van de verkeersituatie in veld 2 is er feitelijk geen aanleiding om de huidige plannen voor de ontsluiting van de velden 1, 2 en 3 aan te passen. Er is voldoende capaciteit beschikbaar en met een herinrichting van het kruispunt Minervasingel-Vakwerkbrug zijn er voldoende mogelijkheden om de verkeersveiligheid op dit kruispunt te verbeteren. Dit past bij de doelstelling om automobiliteit te beperken en het gebruik van fiets en openbaar vervoer te stimuleren. Met dit voorstel blijft de verkeerssituatie in veld 2 gelijk en zal het aantal verkeersbewegingen door het veld niet veranderen.

Het realiseren van een eigen ontsluiting van veld 1 op de Minervasingel brengt voordelen met zich mee op de schaal van de buurt, maar kent negatieve aspecten op de schaal van de wijk en de stad. De voordelen zijn vooral van invloed op het woongenot van bewoners van veld 2 en de verkeersdruk (en daarmee verkeersveiligheid) op de Schipbrug en Vakwerkbrug in veld 2. De nadelen zijn: minder groen, minder woningen, meer verharding en een negatief effect op de exploitatie van Schuytgraaf. Een ontsluiting door dit gebied doet afbreuk aan het voor Schuytgraaf kenmerkende polderlandschap en heeft naast het verlies aan biodiversiteit ook een negatief effect op de leefbaarheid voor alle inwoners van de wijk. Daarnaast ontstaat er een extra kruising van het autoverkeer met de doorgaande fietsroute aan de Minervasingel.

Alles overwegende is het voorstel om het kruispunt Minervasingel-Vakwerkbrug her in te richten met een middenberm en plateau en de ontsluiting van veld 1 via veld 2 te behouden conform de huidige plannen. Dit sluit het meest aan bij de uitgangspunten van het ontwerp van Schuytgraaf en hiermee wordt het knelpunt van de aansluiting van veld 2 op de Minervasingel aangepakt.

Logboek bewonersparticipatie Schuytgraaf veld 1 en 2

Datum	Communicatievorm	Inhoud
12 november 2020	Digitaal overleg met 19 bewoners Achterstraat/Vogelenzangsestraat	Wensen t.a.v. oriëntatie woningen ophalen. Bewoners blijken vragen te hebben over de kaders van het project.
December 2020	Video op schuytgraaf.nl, aankondiging via huis-aan-huis brief en social media.	Vanwege corona opgenomen 'Rondje langs de velden', zoals normaal 2x per jaar op bewonersavond gepresenteerd, over de laatste ontwikkelingen in de wijk.
25 november 2020	Brief aan alle bewoners Achterstraat/Vogelenzangsestraat	Informatie over de actuele denkrichting voor veld 1: bestemmingsplan Schuytgraaf, plan van aanpak woningbouw, plan van aanpak uitbreiding woonwagens, moties.
1 december 2020	Digitaal overleg met 18 bewoners Achterstraat/Vogelenzangsestraat	Mondelinge toelichting van de kaders. Afgesproken om gesprek met wethouder te arrangeren.
7 januari 2021	Gesprek wethouder Paping met 3 vertegenwoordigers Achterstraat/ Vogelenzangsestraat	Knelpunten bewoners bij veld 1 besproken aan de hand van een door de bewoners opgestelde presentatie.
25 januari	Mail aan 3 vertegenwoordigers Achterstraat/Vogelenzangsestraat	Reactie op de op 7 januari door bewoners genoemde punten
25 februari 2021	Digitaal overleg met 8 bewoners Laan van de Bevrijding (veld 4)	Ophalen input die de bewoners mee willen geven voor het ruimtelijk raamwerk.
27 april 2021	Digitaal overleg met een vertegenwoordiger van Achterstraat/Vogelenzangsestraat en een vertegenwoordiger van Laan van de Bevrijding	Bespreken beoogde aanpak van het digitale overleg op 17 mei.
4 mei 2021	Mail aan vertegenwoordiger Achterstraat/Vogelenzangsestraat	Beantwoording openstaande vragen.
17 mei 2021	Digitaal overleg met 20 bewoners Achterstraat/Vogelenzangsestraat en Laan van de Bevrijding	Presentatie eerste concept ruimtelijk raamwerk. Ophalen vragen en opmerkingen bij dat raamwerk.
17 juni 2021	Brief aan vertegenwoordiger bewoners Laan van de Bevrijding	Reactie op schriftelijke suggesties voor ruimtelijk raamwerk.
Juni 2021	Informatiebrief "Rondje langs de velden", huis-aan-huis bezorgd in wijk Schuytgraaf.	Informatie over ontwikkelingen in de wijk, o.a. veld 1. Vanwege corona schriftelijk i.p.v. bewonersavond. Uitnodiging voor digitaal vragenuurtje.
7 juli 2021	Digitaal overleg met 17 huishoudens Achterstraat/ Vogelenzangsestraat en Laan van de Bevrijding	Presentatie hoofdlijnen van ruimtelijk raamwerk, zoals voorgelegd zal worden aan raad. Aangegeven hoe opmerkingen zijn verwerkt. Resterende vragen beantwoord.
12 juli 2021	Digitaal vragenuurtje naar aanleiding van de informatiebrief.	Vragen van bewoners Draaibrug (veld 2) over ontsluiting en woonwagenlocatie veld 1.
12 oktober 2021	Mail aan omwonenden die in juli hadden gevraagd om geïnformeerd te worden over raadsbehandeling ruimtelijk raamwerk.	Planning agendering ruimtelijk raamwerk veld 1.
December 2021	Informatiebrief "Rondje langs de velden", huis-aan-huis bezorgd in wijk Schuytgraaf.	Informatie over ontwikkelingen in de wijk, o.a. veld 1. Vanwege corona schriftelijk i.p.v. bewonersavond.

Datum	Communicatievorm	Inhoud
21 december 2021	Mail aan omwonenden van veld 1 die hebben gevraagd om geïnformeerd te worden over raadsbehandeling ruimtelijk raamwerk.	Aankondiging raadsbehandeling januari en wijze van inspreken.
10 januari 2022	Mail aan omwonenden van veld 1 die hebben gevraagd om geïnformeerd te worden over raadsbehandeling ruimtelijk raamwerk.	Aankondiging informatieve raad met link naar de stream
14 januari 2022	Mail aan omwonenden van veld 1 die hebben gevraagd om geïnformeerd te worden over raadsbehandeling ruimtelijk raamwerk.	Aankondiging meningsvormende raad met link naar de stream
4 februari 2022	Mail aan omwonenden van veld 1 die hebben gevraagd om geïnformeerd te worden over raadsbehandeling ruimtelijk raamwerk.	Aankondiging tweede meningsvormende raad met link naar de stream
11 februari 2022	Mail aan omwonenden van veld 1 die hebben gevraagd om geïnformeerd te worden over raadsbehandeling ruimtelijk raamwerk.	Aankondiging besluitvormende raad met link naar de stream
14 juni 2022	Bewonersavond Schuytgraaf	Presentatie stand van zaken ontwikkeling van de velden en vragenuurtje over velden 1, 26 en 27
4 mei 2022	Huis-aan-huis brief veld 2	Uitnodiging bewonersbijeenkomst 17 mei
17 mei 2022	Bewonersbijeenkomst in Salamander	Verkeerssituatie in veld 2 en de aansluiting van veld 2 op de Minervasingel
21 juni 2022	Huis-aan-huis brief veld 2	Uitnodiging bewonersbijeenkomst 17 mei
5 juli 2022	Bewonersbijeenkomst in Salamander	Verkeerssituatie van veld 2 en het onderzoek naar alternatieve ontsluitingen voor veld 1
16 augustus 2022	Gesprek met twee bestuursleden VVE veld 2 zuid	Verkeerssituatie Minervasingel, onderzoek naar alternatieve ontsluitingen voor veld 1 en knelpunten veld 2 zuid.

Verslag bewonersavond veld 2 Schuytgraaf

Datum : 17 mei 2022
Tijdstip : 20:00 -21:30 uur
Plaats : MFC de Salamander

Opening
Tim Nijs opent de avond en heet de aanwezigen welkom. De avond is georganiseerd naar aanleiding van opmerkingen van bewoners van veld 2 over de verkeerssituatie in veld 2. Doel was om iedereen in de wijk bij te praten over de huidige (verkeerssituatie), de maatregelen welke de Gemeente gaat uitvoeren en hoe de eindsituatie van het openbare gebied eruit komt te zien. Daarnaast werd er ingegaan op diverse zorgpunten welke eerder al door de omwonenden zijn aangedragen aan de Gemeente.

De agenda van de avond is:
1. Huidige (tijdelijke) situatie
2. Wat doen we nu al?
3. Eindsituatie
4. Onderzoek eindsituatie
5. Vervolg
6. Afsluiting

Huidige (tijdelijke) situatie
Een aantal bewoners hebben aan de bel getrokken over de huidige verkeerssituatie van veld 2. Deze wordt als onprettig en onveilig ervaren. Zeker ook in de tijdelijke situatie met bouwhekken langs tijdelijke wegen en bouwverkeer, waardoor er nu meer overlast ervaren wordt.

De huidige situatie waarbij verkeer, al dan niet gecombineerd, gebruik maakt van bouwwegen en definitief aangelegde straten heeft in de afgelopen periode gezorgd voor diverse gewijzigde verkeerssituaties. Onder andere het omdraaien van rijrichtingen en het toepassen van tijdelijke stelconplaten zorgde voor de nodige onduidelijkheid wat betreft de verkeerssituatie. Door de bewoners zijn tijdens de bewonersavond zorgen geuit over de snelheden van het verkeer maar ook (bouw)verkeer wat tegen de richting in rijdt, met name op de Draaibrug. Voor de Vakwerkbrug geld dat er in de tijdelijke situatie met name zorgen zijn over de relatief onaantrekkelijke verharding, waardoor men geneigd is tegen de richting te rijden op de Draaibrug en het uitrijden van de uitrit Vakwerkbrug naar de hoofdroute op de Minervasingel.

In reactie op bovenstaande is aangegeven dat op basis van de signalen de definitieve bebording geplaatst is en daarmee ook de rijrichtingen definitief zijn. Verder word de Vakwerkbrug vanaf eind augustus in de definitieve vorm aangelegd wat zeer waarschijnlijk een flinke verbetering geeft in de huidige situatie. Als laatste worden zijn er op diverse locaties drempels toegevoegd waarbij de twee toekomstige drempels op de Draaibrug begin juli 2022 worden aangebracht. Drempels op de Vakwerkbrug en Schipbrug volgen het 3e kwartaal van 2022.

Eindsituatie
Naar aanleiding van eerder vragen is er tijdens de bewonersavond gesproken over de hoofdontsluitingsroutes van de velden 1, 2 en 3. Er zijn door de aanwezigen zorgen geuit over de toekomstige verkeerdruk op de hoofdroute Schipbrug – Vakwerkbrug. Op basis van deze zorgen is er door de gemeente een verkeersonderzoek uitgevoerd om te onderzoeken of de hoofdwegen de verkeersdruk aankunnen. In het onderzoek naar de eindsituatie voor veld 2 is gekeken naar de verkeersstromen die via veld 2 komen te lopen. Verkeer vanuit veld 1 en een deel van het verkeer van veld 3 komen via veld 2 te lopen. Daarbij is gekeken naar:
- Hoeveelheid verkeer Vakwerkbrug
- Hoeveelheid verkeer kruispunt Vakwerkbrug – Minervasingel

Als uitgangspunt is genomen:
- Aantal woningen voor de velden 1, 2 en 3.

- Verwachte hoeveelheid verkeer 2030
- Meerdere auto’s per woning
- Inclusief bezorgdiensten

Conclusies van de studie zijn:
- De Vakwerkbrug kan de hoeveelheid verkeer aan (85% van de capaciteit)
- De wachttijd vanaf de Vakwerkbrug blijft beperkt (gemiddeld <20 seconden)
- Gemiddelde wachtrij op de Vakwerkbrug blijft beperkt (8 meter)

Geconcludeerd is dat de verkeersintensiteiten onder de daarvoor geldende normen blijft en de hoofdwegen in de eindsituatie voldoen.

Een ander punt wat ook tijdens de bewonersavond uitvoerig is besproken is de hoofdontsluiting van de Vakwerkbrug naar de Minervasingel en andersom. Gecombineerd daarmee zijn er ook veel signalen binnengekomen over de snelheid in de bocht van de Minervasingel (nabij de uitrit Vakwerkbrug). Tijdens de presentatie is aangegeven dat dit kruispunt op basis van de zorgen/klachten over zichtbaarheid, snelheid, opstelruimte etc. onderzocht is door de gemeente.

Er zijn drie varianten gepresenteerd welke kunnen zorgen van een verbetering van de huidige en toekomstige situatie. Op basis van de drie varianten is plenair tijdens de presentatie om input gevraagd van de aanwezigen en is aan bewoners gevraagd om per mail een reactie te sturen. Deze reacties worden in het vervolgproces meegenomen om de afweging en noodzaak van een aanpassing van de in/uitrit naar de Vakwerkbrug te onderzoeken. De uitkomsten hiervan wordt in een vervolgbijeenkomst en per mail/brief verder aan u toegelicht.

Vervolg
Tijdens de avond is door de bewoners nadrukkelijk aangegeven dat zij ook graag inzicht willen krijgen in de toekomstige verkeerssituatie van veld 1 naar veld 2 en is de wens voor het realiseren van een eigen ontsluiting van veld 1 op de Minervasingel benoemd. Op de avond zelf kon daar onvoldoende antwoord op gegeven worden. Bewoners is gevraagd hun zorgen per mail door te sturen. Deze vraag wordt ook verder meegenomen en besproken tijdens de volgende bewonersavond voor de bewoners van de wijk Wilgenvliet.

Vanuit de Gemeente word er een nieuwe uitnodiging verzonden per brief en mail waarbij een terugkoppeling word gegeven op de nog onbeantwoorde vragen. De lopende zaken waar de Gemeente nog mee bezig is worden dan verder toegelicht en besproken. Inmiddels is er een vervolg bijeenkomst gepland op 5 juli
.

Afsluiting
Tim Nijs dankt de aanwezigen voor hun reactie en inbreng en geeft aan dat men via de mail input kan geven over de voorgestelde alternatieven voor het kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel en biedt aan om opmerkingen over de ontsluiting van veld 1 te inventariseren en intern te delen.

Bewonersavond veld 2

18 mei 2022

1

Programma

1. Opening
2. Huidige (tijdelijke) situatie
3. Wat doen we nu al?
4. Eindsituatie
5. Onderzoek eindsituatie
6. Vervolg
7. Afsluiting

2

Huidige (tijdelijke) situatie

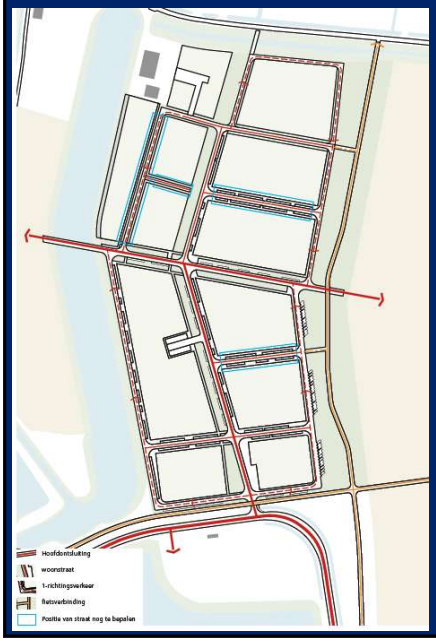
Bewonersavond veld 2

17-5-2022

Arnhem GEMEENTE

3

Fysieke maatregelen

- Gesprekken met buurtbewoners over verkeer
- Bebording eenrichtingsverkeer Draaibrug → gereed
- Augustus 2022 start definitief maken Vakwerkbrug, tweerichtingsverkeer)
- Drempels Draaibrug, Vakwerkbrug en Schipbrug → 3e kwartaal

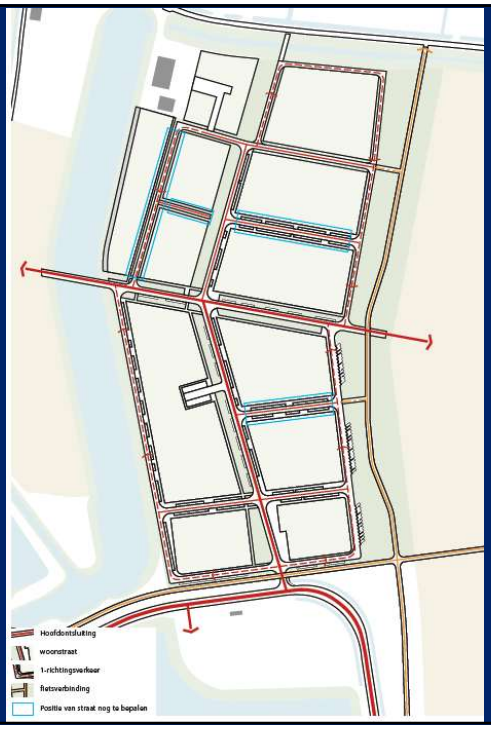
Bewonersavond veld 2

17-5-2022

Arnhem GEMEENTE

4

Eindsituatie

Bewonersavond veld 2

17-5-2022

Arnhem GEMEENTE

5

Onderzoek eindsituatie

- Waar hebben we naar gekeken :
  - Hoeveelheid verkeer Vakwerkbrug
  - Hoeveelheid verkeer kruispunt Vakwerkbrug – Minervasingel
- Uitgangspunten
  - Verwachte hoeveelheid verkeer 2030
  - Meerdere auto’s per woning
  - Inclusief bezorgdiensten

Bewonersavond veld 2

17-5-2022

Arnhem GEMEENTE

6

Onderzoek eindsituatie - welk verkeer is het?

- Veld 1 en 2
- Deel van veld 3a

7

Onderzoek eindsituatie - bevindingen

- De Vakwerkbrug kan de hoeveelheid verkeer aan (85% van de capaciteit)
- De wachttijd vanaf de Vakwerkbrug blijft beperkt (gemiddeld <20 seconden)
- Gemiddelde wachtrij op de Vakwerkbrug blijft beperkt (8 meter)

Verkeerstechnisch voldoet het ontwerp, met beperkte aanpassing kan het beter

8

Vervolg

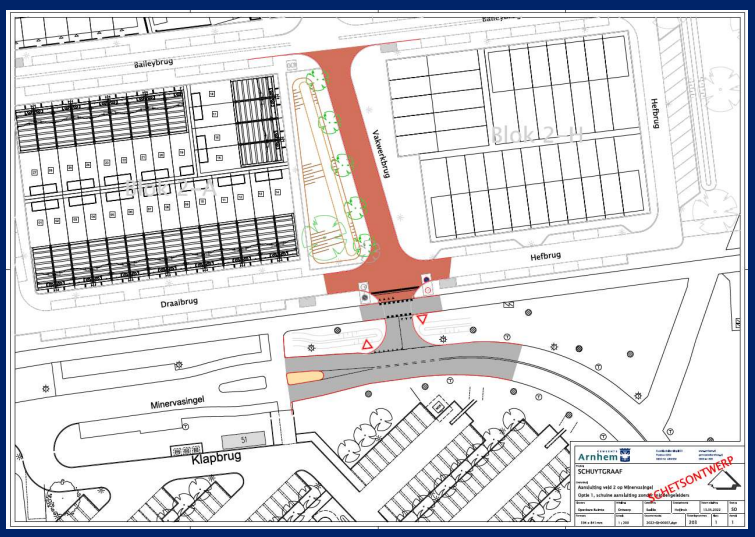
Onderzoek nog niet af:

- Ontsluiting veld 1
- Verkeersveiligheid/snelheid Minervasingel

- Afweging nut en noodzaak, Arnhem-breed

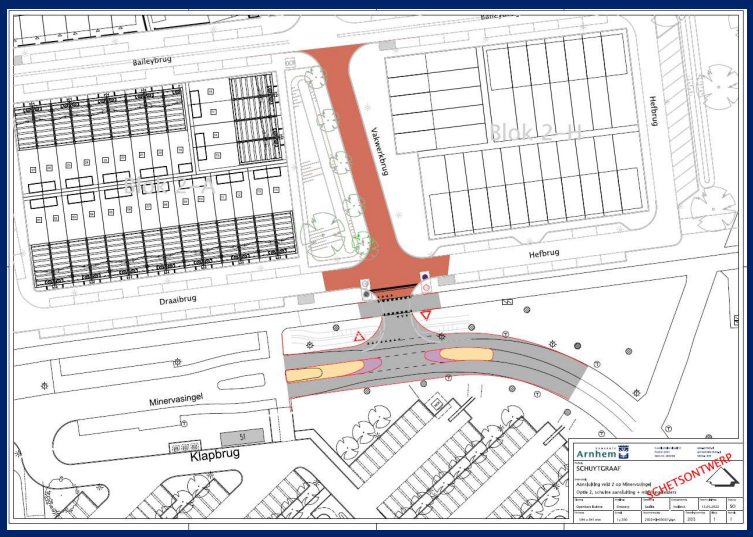
9

Inrichting kruispunt Vakwerkburg-Minervasingel - basisontwerp

10

Inrichting kruispunt Vakwerkburg-Minervasingel – optie middengeleider

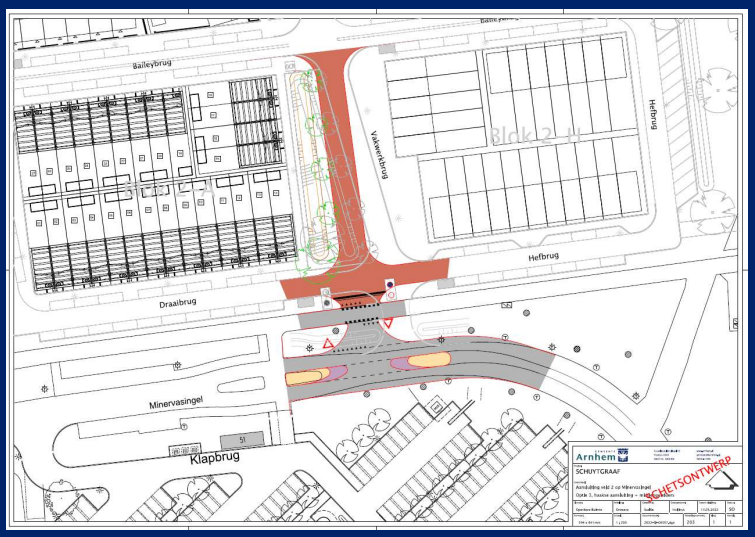
Bewonersavond veld 2

17-5-2022

Arnhem GEMEENTE

11

Inrichting kruispunt Vakwerkburg-Minervasingel – middengeleider met asverspringing

Bewonersavond veld 2

17-5-2022

Arnhem GEMEENTE

12

Afsluiting

Heeft u nog een laatste opmerking of vraag?

Contact:

Tim Nijs
tim.nijs@arnhem.nl, 06 – 31 11 48 56

Informatieavond bewoners Schuytgraaf 14 juni

Arnhem GEMEENTE

13

Verslag bewonersavond veld 2 Schuytgraaf

Datum	**:**	5 juli 2022
Tijdstip	**:**	19:30 -21:15 uur
Plaats	**:**	MFC de Salamander
Aanwezig	:	Circa 50 bewoners van veld 2, raadsleden, ambtenaren gemeente Arnhem, gespreksleider

Opening
Gespreksleider Raymond Reesink opent de avond en heet de aanwezigen welkom. Een aantal bewoners heeft aan de bel getrokken over de huidige verkeerssituatie van veld 2. Zij ervaren deze als onprettig en onveilig. Zeker ook in de tijdelijke situatie met bouwhekken langs tijdelijke wegen en bouwverkeer, waardoor er nu meer overlast ervaren wordt.

De vorige bewonersavond over de verkeerssituatie in veld 2 vond 17 mei jl. plaats. Daarop zijn die avond (en later ook per mail) reacties van bewoners en raadsleden ontvangen. Dat was de aanleiding om deze tweede bewonersavond te organiseren.

De agenda van de avond is:
1. Opening
2. Onderzoek ontsluiting veld 1
3. Beantwoording vragen op en na 17 mei jl.
4. Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel
5. Vervolg
6. Afsluiting

Gespreksleider Raymond Reesink vraagt of we met deze agenda uit de voeten kunnen. Verzoek is om ook aandacht te hebben voor het verkeer van veld 3.

Onderzoek ontsluiting veld 1
De projectmanager van veld 1 presenteert de ontwerp uitgangspunten Schuytgraaf (zie ook bijgevoegde hand-out van de presentatie): o.a. zoveel mogelijk woningen en groen; zo weinig mogelijk verharding; autoluwe wijk; wandel- en fietsverkeer bevoorrechten boven autoverkeer.
De kaders voor het opstellen van het ruimtelijk raamwerk zijn:
- Bestemmingsplan Schuytgraaf 2017. In dit bestemmingsplan is de ontsluiting van veld 1 via veld 2 opgenomen.
- Plan van aanpak woningbouw (juli 2020)
- Plan van aanpak uitbreiding woonwagenlocaties (juni 2020)
- Moties tot verdichting van Schuytgraaf (april 2019)

Het ruimtelijk raamwerk is op 16 februari 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Tijdens de bespreking van het ruimtelijk raamwerk van veld 1 in de raad in januari/februari 2022 heeft wethouder Paping toegezegd "te onderzoeken of er andere ontsluitingen van veld 1 mogelijk zijn dan via veld 2 en wat daar voor- of nadelen van zijn, inclusief het risico op planschade."

Opties alternatieve ontsluitingen

1. Noordzijde: via de Achterstraat
2. Westzijde: via veld 1a en de Vogelenzangsestraat
   In bestemmingsplan is afspraak met bewoners Achterstraat en Vogelenzangsestraat vastgelegd dat de buurten van Schuytgraaf niet via deze straten worden ontsloten. Zou dan ook 6km rijden via Driel of Elderveld zijn om bij winkelcentrum Schuytgraaf te komen.
3. Zuidzijde: via veld 4 Horstenhoogte
   De stratenstructuur van Horstenhoogte is niet ontworpen om permanent het verkeer van en naar veld 1 te kunnen verwerken, alleen in dergelijke incidentele gevallen.
4. Zuidoostzijde: via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel
   De laatste optie is uitgewerkt in twee varianten die de projectmanager toelicht.

4a. Zuidoostzijde: via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel

In deze variant is de proefverkaveling aangepast, waardoor de woonwagenlocatie niet in de meest zuidelijke punt, maar iets noordelijker tussen twee blokken woningen. De beleidsadviseurs zien de volgende voor- en nadelen:

Voordelen:

- minder verkeer door veld 2;
- als de brug in onderhoud is, kan verkeer via veld 2 rijden i.p.v. via veld 4 ("calamiteitenweg").

Nadelen:

- meer verharding (1500 m2), onder andere doordat de weg breder is dan een weg voor bestemmingsverkeer zoals die nu in het ruimtelijk raamwerk staat;
- 350m2 minder groen;
- 2 woningen minder in veld 1 ten opzicht van de proefverkaveling in het ruimtelijk raamwerk;
- De verkeersveiligheid van de fietser op de Minervasingel verslechterd doordat het fietspad op een extra plek wordt gekruist door auto's;
- lagere opbrengsten door minder woningen en hogere kosten infrastructuur, tezamen leidend tot een minpost voor de grondexploitatie van €1,8 miljoen;
- heeft effect op andere bewoners, die bij het kopen van hun woning ervan uit zijn gegaan dat hier geen weg komt.

Vraag van bewoner: staan die aantallen woningen genoemd in het bestemmingsplan? Antwoord gemeente: Nee, in het bestemmingsplan staat het maximale aantal woningen.

Reactie van de bewoners is dat ze het gevoel hebben dat de voordelen onvoldoende worden benoemd en dat de nadelen vooral de aandacht krijgen. Ze missen het belangrijkste voordeel in dit overzicht: verkeersveiligheid**.** Andere voordelen die bewoners noemen, zijn:

- Verkeersintensiteit is minder dus ook meer stikstofverspreiding i.p.v. op een plek stilstaande auto's.
- Privacy voor enkele woningen, die anders inkijk vanuit de brug hebben.

Andere opmerkingen die bewoners hebben:

- De oorspronkelijke calamiteitenweg van het fietspad van veld 4 gebruiken als calamiteitenweg en niet nog een brug tussen veld 1 en veld 2 extra bouwen.
  Reactie gemeente: deze zal als derde variant inclusief kostenberekening meegenomen worden
- Voorkeur om fietsverkeer en autoverkeer van elkaar te scheiden.
- Er wordt getwijfeld aan de extra verhardingscijfers en men zou graag de berekeningen hiervan

zien.
- Deze variant is meest voordelig voor de fietser.

4b. Zuidoostzijde: via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel
Het tweede alternatief wordt getoond. Deze heeft een gelijkblijvend oppervlak groen. De ambtelijke afweging is dat de voordelen hetzelfde zijn als van variant 4a.
De nadelen zijn ook vergelijkbaar, alleen door niet te schrappen in het oppervlak groen kunnen er 6 woningen minder komen dan in het ruimtelijk raamwerk mogelijk zijn. Daardoor nog lagere opbrengsten, leidend tot een negatieve post voor de grondexploitatie van €2,1 miljoen.
Bewoners vinden dit nogal financieel ingestoken; veiligheid en wooncomfort zouden toch de primaire doelstellingen van de gemeente moeten zijn.

Ambtelijk advies aan college
De ontsluiting van veld 1 uit het huidige bestemmingsplan over te nemen in het nieuwe. Afweging zijn dat het verkeerskundig kan: 85% bezetting is druk, maar niet onveilig. Het past beste bij de doelstellingen van Arnhem en Schuytgraaf: zoveel mogelijk woningen en groen en zo min mogelijk verharding. En biedt meeste rechtszekerheid voor alle bewoners: iedere bewoner heeft zijn woning gekocht met deze ontsluiting in het bestemmingsplan.

Reactie bewoners en vervolg
De bewoners geven aan dat ze van mening zijn dat de conclusies en oplossingen van de ambtenaren niet objectief zijn gemaakt. Ze hebben het gevoel dat er niets is gedaan met de mails en reacties die zij hebben gegeven.
Het bestuurlijke proces wordt uitgelegd: ambtenaren adviseren het college en vervolgens legt het college het voorstel aan de raad voor. In dat voorstel wordt aangegeven wat er met welke opmerkingen van bewoners is gedaan. Het onderwerp wordt dan eerst behandeld in een informatieve ronde: dan kunnen er door de raad vragen gesteld worden aan het college en bestaat er mogelijkheid voor bewoners om in te spreken. De keer daarna debatteert de raad over het voorstel. Vervolgens besluit de raad of zij wel of niet het voorstel gaan opvolgen.

Er wordt door de bewoners gevraagd om wel al hun reacties toe te voegen aan het voorstel aan de wethouder en de raad. Dat is een prima voorstel en levert transparantheid en zal ook gebeuren.

Terugblik – vragen naar aanleiding van 17 mei
Er zijn naar aanleiding van de bijeenkomst op 17 mei verschillende vragen gesteld. Een deel over de gehanteerde cijfers en vragen over de fietsontsluiting en speelvoorzieningen.

Feiten en cijfers zijn gebaseerd op;
- Het aantal woningen in Veld 1, 2 en 3 op basis van de ruimtelijke raamwerken.
- Verkeersmodel Arnhem-Nijmegen
- CROW kengetallen verkeersbewegingen per type woning op basis van de woningtypes en aantallen uit de ruimtelijke raamwerken
- Verwachting van het aandeel verkeer van veld 3 dat via veld 2 gaat rijden: dat is 43%. Voor de meest zuidelijke woningen is de route via veld 3 zuid het meest logisch, dus die gaan allen van die ontsluiting gebruik maken. Voor het overige verkeer verwachten we een verhouding van 50-50 via veld 2 en veld 3 zuid. Dat brengt het totaal van 43% van het verkeer dat via veld 2 gaat rijden.
- Op 17 mei is aangegeven dat 85% van de capaciteit van de weg gebruikt wordt wanneer alle

woningen gerealiseerd zijn in de velden 1, 2 en 3. In totaal gaat het om 5.200 verkeersbewegingen per etmaal op een capaciteit van 6.000

De fietsontsluiting komt te lopen via de groene zone tussen veld 2 & 3. Van daaruit kan men de wijk in fietsen.
Speelvoorzieningen worden gerealiseerd in de groene zone tussen veld 2 & 3. Er volgt een tijdelijke voorziening eind 2022-begin 2023.

Reacties van bewoners hierop zijn;

- Dit model laat alleen situatie tot 2030 zien, maar lange termijn is ook van belang en neem ook tegenvallende scenario's in mee. Gemeente geeft aan dat prognose tot 2030 betrouwbaar is en dat het model wel steeds geactualiseerd wordt.

- Hoe realistisch is die 43%? Gemeente geeft aan dat dat er inderdaad nu niet gemeten kan worden want het gaat om de toekomstige situatie, maar het is wel een betrouwbare aanname gebaseerd op landelijke modellen.

- Vraag over de tijdelijke speelvoorziening hoe veilig deze is; Gemeente geeft aan dat er nu studie wordt gedaan hoe deze zo veilig mogelijk ingepast kan worden bijvoorbeeld met een hekwerk.

- Hoe autoluw is het als er 85% verkeersdrukte wordt verwacht. Gemeente geeft aan dat er inderdaad een toename is van verkeer, maar geen sprake is van verkeersonveiligheid en dat er daardoor geen noodzaak is om voor veld 1 een eigen ontsluiting aan te leggen.

- Minder verkeer, vergroot toch de verkeersveiligheid? Dit ligt toch genuanceerder want je creëert een extra oversteek fietspad en dus volgt er een extra situatie waar ongevallen kunnen voorkomen.

- Bewoners van veld 2 zijn van mening dat ze niet zijn meegenomen in de burgerparticipatie van veld 1. Gemeente geeft aan dat in coronatijd er halfjaarlijks nieuwsbrieven zijn verspreid en dat er in 2021 een inloop spreekuur is geweest die in die nieuwsbrief is aangekondigd. De nieuwsbrieven hebben ook op de website Schuytgraaf.nl gestaan.

Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel
Er is een analyse gedaan en daaruit gekomen dat het een druk kruispunt betreft, dat de gemiddelde snelheid op de Minervasingel hoog is en dat de oversteekbaarheid verbeterd kan worden.
De bewoners hebben per mail nog suggesties gegeven zoals haakse bocht, fietstunnel, rotonde, Plateau, uitvoegstrook
Er zijn 2 haalbare varianten uitgewerkt (gebaseerd op kosten en impact op verkeersveiligheid)

- **Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel; middeneiland + asverspringing**
- **Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel; middeneiland + as + plateau**

Het ambtelijk advies zal zijn om kruispunt aan te passen en te gaan voor de middeneiland + as + plateau. De afweging hiervan zal Arnhem breed zijn: hangt af van welke andere verkeersmaatregelen er elders in de stad nodig zijn.
De bewoners zullen hierover schriftelijk worden geïnformeerd.

Vervolg
College zendt kort na zomer rapport met onderzoeken aan raad, inclusief verslagen van bewonersavonden en alle mails van de bewoners. Een link naar deze stukken zal ook informatief naar de bewoners gaan die hun mailadres hebben gedeeld.
College zal in het najaar het bestemmingsplan vrijgeven voor inspraak; attendering via website Schuytgraaf.nl en mijnoverheid.nl. Verkeersrapport wordt als bijlage toegevoegd bij bestemmingsplan.

Afsluiting
Gemeente dankt de aanwezigen voor hun reactie en inbreng.

Contact: Informatiecentrum Schuytgraaf; www.schuytgraaf.nl; schuytgraaf@arnhem.nl
026 377 37 37; Omnibus: Woensdag en vrijdag van 13 tot 17.30 uur
Iedere eerste zaterdag van de maand van 10 tot 14 uur

Bewonersavond veld 1 en 2

5 juli 2022

Arnhem GEMEENTE

1

Opening

Arnhem GEMEENTE

2

Programma

1. Opening
2. Onderzoek ontsluiting veld 1
3. Beantwoording vragen op en na 17 mei
4. Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel
5. Vervolg
6. Afsluiting

3

Veld 1

Ontwerpuitgangspunten Schuytgraaf (o.a.):

- zoveel mogelijk woningen
- zoveel mogelijk groen
- zo weinig mogelijk verharding
- autoluwe wijk
- wandel- en fietsverkeer bevoorrechten boven autoverkeer

4

Ruimtelijk raamwerk veld 1

- Kaders:
  - Bestemmingsplan Schuytgraaf 2017
  - Plan van aanpak woningbouw (juli 2020)
  - Plan van aanpak uitbreiding woonwagenlocaties (juni 2020)
  - Moties tot verdichting van Schuytgraaf (april 2019)
- Ruimtelijk raamwerk is door raad op 16 februari 2022 vastgesteld

5

Bestemmingsplan Schuytgraaf 2017

6

Bestemmingsplan Schuytgraaf 2017

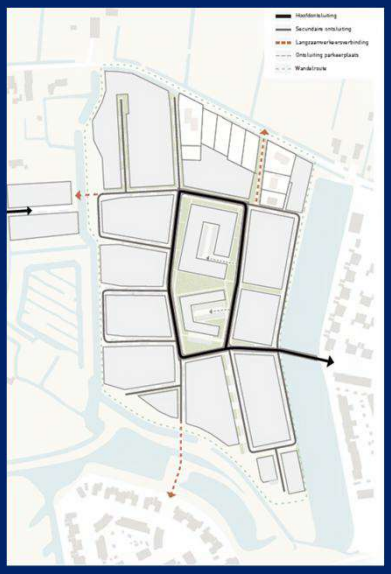

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 7

Arnhem GEMEENTE

7

Verkeersstructuur ruimtelijk raamwerk

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 8

Arnhem GEMEENTE

8

Toezegging wethouder aan raad

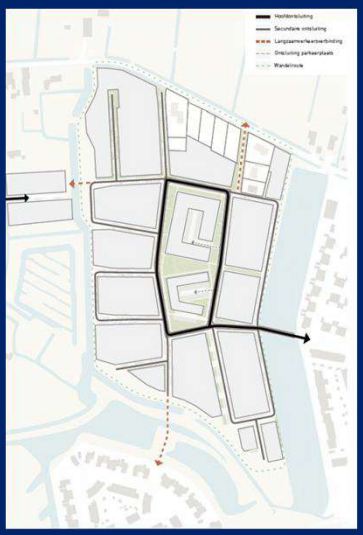
Tijdens de bespreking van het ruimtelijk raamwerk van veld 1 in de raad in januari/februari 2022 heeft wethouder Paping toegezegd "te onderzoeken of er andere ontsluitingen van veld 1 mogelijk zijn dan via veld 2 en wat daar voor- of nadelen van zijn, inclusief het risico op planschade."

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 9

Arnhem GEMEENTE

9

Alternatieve ontsluitingen

Opties:

1. Noordzijde: via de Achterstraat
2. Westzijde: via veld 1a en de Vogelenzangsestraat
3. Zuidzijde: via veld 4 Horstenhoogte
4. Zuidoostzijde: via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 10

Arnhem GEMEENTE

10

4a. Zuidoostzijde: via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel

Voordelen:

- minder verkeer door veld 2
- calamiteiten via veld 2 ipv via veld 4

Nadelen:

- meer verharding
- minder groen
- 2 woningen minder
- extra oversteek fietspad Minervasingel
- lagere opbrengsten
- hogere kosten infra
- effect andere bewoners

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 11

Arnhem GEMEENTE

11

4b. Zuidoostzijde: via de punt van veld 1 over het water naar de Minervasingel

- Tweede alternatief met dezelfde m2 groen
- Dezelfde voordelen
- Nadelen ook vergelijkbaar, alleen 6 woningen minder dan in ruimtelijk raamwerk
- Daardoor lagere opbrengsten

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 12

Arnhem GEMEENTE

12

Ambtelijk advies aan college

De ontsluiting van veld 1 uit het huidige bestemmingsplan over te nemen in het nieuwe.
Afwegingen:

- kan verkeerskundig;
- past beste bij de doelstellingen:
  zoveel mogelijk woningen,
  zoveel mogelijk groen en
  zo min mogelijk verharding;
- biedt meeste rechtszekerheid voor alle bewoners.

13

Terugblik – vragen nav 17 mei

- Feiten en cijfers
  - Aantal woningen Veld 1, 2 en 3
  - Verkeersmodel Arnhem-Nijmegen
  - CROW kengetallen verkeersbewegingen per type woning
  - Verkeer van veld 3 via veld 2: 43%
  - In totaal 5.200 verkeersbewegingen per etmaal op een capaciteit van 6.000
- Fietsontsluiting, via groene zone tussen veld 2 & 3
- Speelvoorzieningen; in groene zone tussen veld 2 & 3 → tijdelijke voorziening eind 2022

14

Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel

- Analyse
  - Druk kruispunt
  - Snelheid Minervasingel
  - Verbeteren oversteekbaarheid
- Conclusie: ingrepen zijn denkbaar

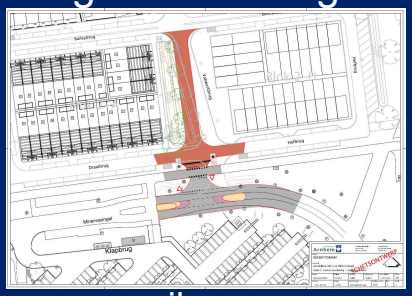
Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 15

Arnhem GEMEENTE

15

Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel

- Bewonersavond 17 mei

- Ideeën aanvullingen per mail:
  - Haakse bocht
  - Fietstunnel
  - Rotonde
  - Plateau
  - Uitvoegstrook

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 16

Arnhem GEMEENTE

16

Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel

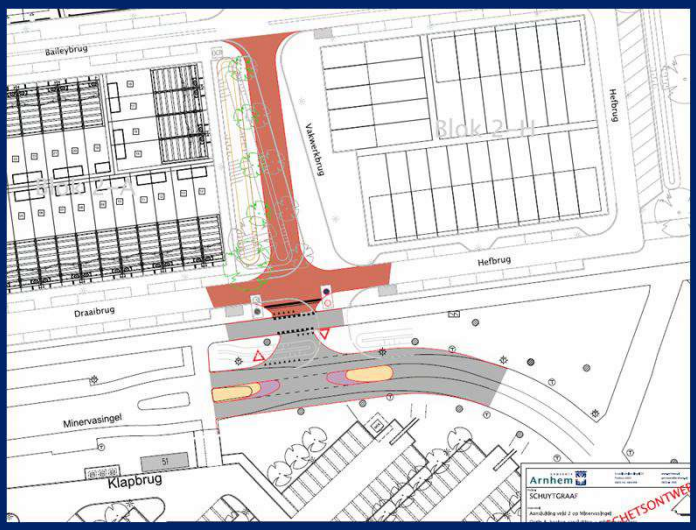
- 2 aanvullende varianten uitgewerkt
  - Haalbaarheid – ruimte
  - Kosten
  - Impact op verkeersveiligheid

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 17

Arnhem GEMEENTE

17

Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel
middeneiland + asverspringing

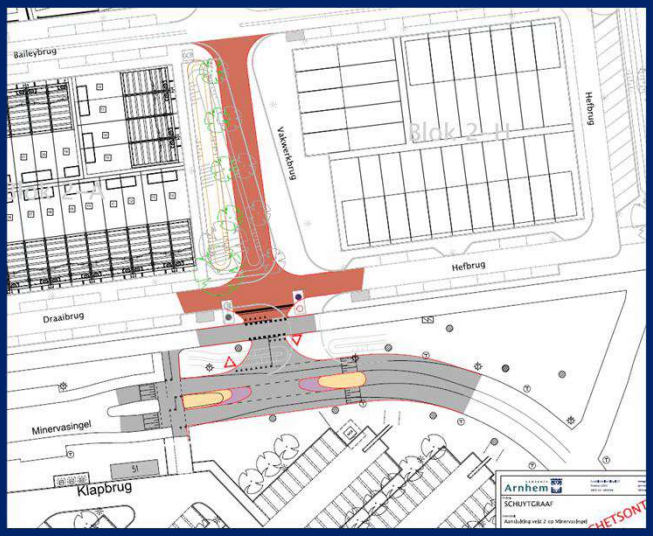
Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 18

Arnhem GEMEENTE

18

Kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel

middeneiland + as + plateau

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 19

Arnhem GEMEENTE

19

Ambtelijk advies kruispunt

- Voorstel om kruispunt aan te passen, variant met plateau
- Afweging nut en noodzaak Arnhem-breed

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 20

Arnhem GEMEENTE

20

Vervolg

- College zendt kort na zomer rapport met onderzoeken aan raad, inclusief verslagen van 17 mei en vandaag
- Terugkoppeling over uitkomst kruispunt aan u per brief
- Rapport wordt bijlage bij bestemmingsplan
- College zal in najaar bestemmingsplan vrijgeven voor inspraak; attendering via website Schuytgraaf.nl en mijnoverheid.nl

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 21

Arnhem GEMEENTE

21

Contact: Informatiecentrum Schuytgraaf

www.schuytgraaf.nl

schuytgraaf@arnhem.nl

026 377 37 37

Omnibus:
- Woensdag en vrijdag van 13 tot 17.30 uur
- Iedere eerste zaterdag van de maand van 10 tot 14 uur

Schuytgraaf veld 1 en 2 5 juli 2022 22

Arnhem GEMEENTE

22

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 28 juli 2022 13:48
Aan: '[redacted]
Onderwerp: RE: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste [redacted]

Ik verwacht binnenkort een verslag van de bewonersavond te verzenden samen met de presentatie van die avond.

Zoals tijdens de bewonersavond aangegeven willen we het kruispunt van de Vakwerkbrug-Minervasingel aanpassen met een middengeleider, plateau en verspringing van de Vakwerkbrug zelf. Mocht uw tweede vraag gaan over de ontsluiting van veld 1 via veld 2, daar zal de gemeenteraad zich nog over gaan buigen.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Verzonden: donderdag 28 juli 2022 11:22
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste [redacted],

Ik vroeg mij af wanneer de we stukken kunnen ontvangen.
Is er eigenlijk al een besluit genomen over hoe de inrichting gaat worden?

Bedankt alvast.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 5 juli 2022 14:08

Aan: '[redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Onderwerp: RE: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste [redacted]

Ook deze keer maken we een verslag. We sturen die aan alle bekende mailadressen samen met de presentatie.

Ik verwacht dit deze keer sneller toe te kunnen zenden.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Verzonden: maandag 4 juli 2022 22:30
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste [redacted],

Helaas kunnen wij niet aanwezig zijn ivm (horeca) werk. Graag ontvang ik de presentatie als deze gedeeld mag worden. Een samenvatting van de avond zal op een later moment verschijnen denk ik?

Bedankt alvast.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: Wednesday, June 22, 2022 4:42:19 PM
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste bewoner van veld 2,

Op verzoek van een aantal raadsleden hebben we een nieuwe datum voor de volgende bewonersavond gepland. De bijeenkomst is op 5 juli van 19:30 tot 21:00 in MFC de Salamander. U ontvangt in deze week de uitnodigingsbrief.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 10 juni 2022 10:45
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste bewoner van veld 2,

Er is een datum geprikt voor de volgende bewonersavond over de verkeerssituatie in veld 2 en het onderzoek naar alternatieve ontsluitingen voor veld 1: 29 juni om 19:30 uur. U ontvangt binnenkort een uitnodigingsbrief voor deze avond.

Het verslag van de bijeenkomst van 17 mei volgt zo spoedig mogelijk, vanwege ziekte hebben we dit nog niet op kunnen pakken. Wij vragen uw begrip hiervoor.

Tot ziens op 29 juni.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 28 juli 2022 13:43
Aan: '[redacted]
Onderwerp: RE: Vraag bijeenkomst 5 juli veld 2

Beste [redacted],

Ik verwacht binnenkort een verslag van de bewonersavond te verzenden samen met de presentatie van die avond. Inspraak is mogelijk bij de behandeling van het mobiliteitsonderzoek veld 1 en 2 in de gemeenteraad. Na de zomer wordt het verkeersonderzoek aangeboden aan de gemeenteraad. U ontvangt van ons een kopie van het rapport met bijbehorend raadsvoorstel zodra die aangeboden is.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Verzonden: woensdag 27 juli 2022 16:06
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Vraag bijeenkomst 5 juli veld 2

Beste [redacted],

Een tijd geleden op 5 juli vond er een bijeenkomst plaats in de salamander over de verkeerssituatie van veld 2 en ontsluiting voor veld 1. Kunt u een samenvatting sturen van deze avond? En kunnen wij nog eventueel inspraak hebben mochten wij onze mening willen delen, of hebben de bewoners van veld 2 op dit moment geen inspraak (meer)? Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Opties voor Ontsluiting Veld 1, 2 en 3 in Schuytgraaf

Optie 1: Ontsluiting Veld 1 en 3 via Veld 2

blauw = nieuw aan te leggen weg
geel = 2-richtingsverkeer
oranje = 1-richtingsverkeer

Voordelen:

- Meer woningen Veld 1
- Meer groen Veld 1
- Mogelijk minder kosten

Optie 1: Ontsluiting Veld 1 en 3 via Veld 2

blauw = nieuw aan te leggen weg
geel = 2-richtingsverkeer
oranje = 1-richtingsverkeer

Nadelen:

- Vakwerkbrug niet uitgelegd voor aantal verkeer dat hierdoor moet rijden (parkerende auto's links en rechts, tijdelijke voetgangers op de weg; geen apart fietspad)
- Prijs koopwoningen van bewoners in veld 2 mogelijk omlaag
- Onveilige bocht op Minervasingel met kruispunt Vakwerkbrug (verkeerssituatie moet aangepast worden; aanleggen uitvoegstrook)
- Veld 2 is het wijk met het minste aantal woningen (215, vs 284 woningen in veld 1, en 264 in veld 3 Noord): niet logisch om verkeer van 2,5 wijken door één straat en wijk met minste aantal bewoners te leiden; door het verkeer door veld 2 te leiden, wordt veld 2 een wijk met veel verkeer, terwijl meeste woningen in veld 1 staan
- Verkeersveiligheid op Vakwerkbrug, alsook aansluiting Minervasingel is laag: door bocht op Minervasingel is dit een onveilige situatie voor fietsers; door parkeerbochten links en rechts op Vakwerkbrug en bewoners die van parkeerplaatsen naar hun huis moeten zijn er voetgangers op de weg; geen apart fietspad, dus onveilige situaties bij tegenliggers
- Door hoog aantal auto's en bewegingen per etmaal kan het verkeer op spitspunten mogelijk niet goed doorstromen (risico op filevorming door tijdelijke voetgangers, fietsers)
- Ontsluiting Veld 3 Noord via Ringdijk zorgt mogelijk ook hier voor dalende prijzen koopwoningen van huidige bewoners Ringdijk

Optie 2:
Eigen ontsluiting Veld 1 en 3

blauw = nieuw aan te leggen weg
geel = 2-richtingsverkeer
oranje = 1-richtingsverkeer

Voordelen:

- Geen dalende prijzen koopwoningen veld 2 en 3-Zuid
- Veld 2 is het wijk met het minste aantal woningen (215, vs 284 woningen in veld 1, en 264 in veld 3 Noord): niet logisch om verkeer van grootere wijken door Veld 2 te leiden; door elk veld zijn eigen ontsluiting te geven, blijven alle wijken een autoluwe wijk
- Verkeersveiligheid neemt toe voor bewoners Vakwerkbrug: door het aantal auto's te verlagen dat door de straat moet, zullen er ook minder incidenten met fietsers of voetgangers zijn
- Veld 3 Noord kan eigen ontsluiting krijgen naar Minervasingel, om ook hier dalende prijzen koopwoningen te voorkomen voor bewoners Ringdijk

Optie 2:
Eigen ontsluiting Veld 1 en 3

blauw = nieuw aan te leggen weg
geel = 2-richtingsverkeer
oranje = 1-richtingsverkeer

Nadelen:

- Meer kosten
- Bocht Minervasingel – Vakwerkbrug blijft een onoverzichtlijk punt (uitvoegstrook moet aangelegd worden)
- Minder groen veld 1
- Minder woningen veld 1
- 3 oversteekpunten met auto's over fietspad kan tot onveilige situaties leiden

Optie 3: Ontsluiting Veld 2 via Veld 1

blauw = nieuw aan te leggen weg
geel = 2-richtingsverkeer
oranje = 1-richtingsverkeer
rood X = geen ontsluiting naar veld 2

Voordelen:

- Straat voor Veld 1 nog niet aangelegd, kan dus op hoeveelheid verkeer aangepast worden (voor ontsluiting Veld 1 en Veld 2)
- Geen dalende prijzen koopwoningen veld 2
- Onveilige bocht op Minervasingel met kruispunt Vakwerkbrug bestaat niet meer (verkeerssituatie hoeft niet aangepast te worden)
- Mogelijkheid om meer groen in Vakwerkbrug aan te leggen (op punt waar geen ontsluiting komt)
- Veld 2 is het wijk met het minste aantal woningen (215, vs 284 woningen in veld 1, en 264 in veld 3 Noord): door het verkeer door veld 1 te leiden, blijft veld 2 een autoluwe wijk, en ook veld 1 blijft een autoluwe wijk omdat de straat aan de rand van de wijk ligt
- Verkeersveiligheid neemt toe voor alle bewoners: ontsluiting via veld 1 moet nog aangelegd worden en kan hierbij op verkeerssituatie aangepast worden (geen parkerende auto's, geen rechtstreeks aangrenzende woningen, vgl. straat Germanenveld in Schuytgraaf)
- 2 oversteekpunten van fietspad blijven bestaan
- Veld 3 Noord kan eigen ontsluiting krijgen naar Minervasingel, om ook hier dalende huizenprijzen te voorkomen voor bewoners Ringdijk

Optie 3: Ontsluiting Veld 2 via Veld 1

blauw = nieuw aan te leggen weg
geel = 2-richtingsverkeer
oranje = 1-richtingsverkeer
rood X = geen ontsluiting naar veld 2

Nadelen

- Mogelijk minder groen in Veld 1
- Mogelijk meer kosten aanleg straat veld 1
- Mogelijk minder woningen

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 19 juli 2022 10:59
Aan: '[redacted]'
Onderwerp: RE: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Geachte [redacted],

Dank voor uw mail en bijgevoegde aanvullende opties. De voordelen van een eigen ontsluiting van veld 1, zoals die ook tijdens de avond zijn benoemd, worden meegenomen in het overzicht van de voor- en nadelen van de verschillende opties voor de ontsluiting van veld 1. De bezwaren die u aangeeft over de ontsluiting van veld 1 en een deel van veld 3 via veld 2 zijn duidelijk en deze mail (met bijlage) wordt meegestuurd met de stukken naar de gemeenteraad. We kijken daarbij integraal naar alle factoren die van belang zijn, dus onze ambitie om woningen te bouwen, groen, maar ook veiligheid, leefbaarheid en gezondheid.

Voor wat betreft de aanvullende opties die u ons meegeeft, zal ik deze doorsturen naar onze verkeerskundigen om deze te beoordelen. Mijn inschatting op dit moment is dat het meest haalbare alternatief een eigen ontsluiting van veld 1 op de Minervasingel is. De raad zal daarin een keuze kunnen maken om af te wijken van de huidige plannen. Daarnaast stellen we voor om het kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel aan te passen zodat de kruising verkeersveiliger wordt.

Voor wat betreft uw vraag over 43% van het verkeer dat we verwachten dat vanuit veld 3 via veld 2 komt te rijden, is een inschatting gemaakt van de route die auto's zullen afleggen vanuit verschillende delen van veld 3. De meest zuidelijke woningen zullen altijd via de Ringdijk rijden (dat zijn ca. 30 woningen) en we verwachten dat het andere autoverkeer voor de helft gebruik zal maken van de ontsluiting via veld 2. In totaal komen we dan op 43% van het autoverkeer uit veld 3 dat verwacht wordt via veld 2 te rijden. Dit zal ook afhankelijk zijn van de begin en eindbestemming.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@gmail.com>
Verzonden: dinsdag 12 juli 2022 21:50
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Geachte [redacted]

Na afloop van de bewonersavond afgelopen dinsdag hebben wij nog een keer naar de verschillende opties voor een ontsluiting van de velden 1, 2 en 3 gekeken, en de bijbehorende voor- en nadelen in kaart gebracht (zie bijlage).
Wij hadden het gevoel dat de voordelen van een eigen ontsluiting van veld 1 niet genoeg in kaart gebracht werden door de gemeente.
Verder hebben we nog naar een derde optie gekeken: een ontsluiting van veld 2 via veld 1.
Wij vinden het niet logisch om het verkeer van 2,5 velden door één straat te leiden, waarbij de Vakwerkbrug ook in een wijk is met het minste aantal woningen (vergeleken met veld 1 en 3 Noord). Door het verkeer van veld 2 via veld 1 te laten lopen, wordt het verkeer van 3 velden over 2 ontsluitingen verspreid (ervan uitgaand dat veld 2 en 3 wel verbonden zijn).
In de Ontwerp-structuurvisie Arnhem 2020-2040 is het volgende aangegeven mbt auto verkeersruimte:
"Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto-)verkeersruimte. Veiligheid, leefbaarheid, gezondheid en aantrekkelijkheid vormen belangrijke randvoorwaarden om tot duurzame verkeersoplossingen te komen."

De eerste alinea van bovengenoemd stuk wordt gebruikt om de verkeerssituatie van de 3 velden te rechtvaardigen. Echter, op dit moment is de straat van de Vakwerkbrug nog niet aangelegd, en waarom wordt niet ook naar de 2e alinea gekeken, namelijk naar veiligheid, leefbaarheid, gezondheid en aantrekkelijkheid? Al deze factoren worden niet in het besluit meegenomen om veld 1 en 3 via veld 2 te laten ontsluiten. En ook de prognose dat 'maar' 43% van het verkeer van veld 3 door de Vakwerkbrug zou lopen, is een prognose gebaseerd op welke cijfers? Als de cijfers tegenvallen, dan wordt de capaciteit van de Vakwerkbrug overstegen en lijkt het plan toch niet meer zo een duurzame oplossing te zijn (omdat de verkeerssituatie opnieuw aangepast moet worden). Het zou dus goed zijn om inderdaad naar een duurzame oplossing te kijken, die alle van de bovengenoemde factoren in acht neemt.

Wij hopen dat deze e-mail nog naar de raad gestuurd kan worden, om tot een goede beslissing te kunnen komen.

Met vriendelijke groet,
[redacted] en [redacted]

Op wo 22 jun. 2022 om 20:39 schreef [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>:

> Beste [redacted] van veld 2,
>
> Met mijn vorige mail is het verslag van de bewonersavond van 17 mei niet meegestuurd. In de bijlage is deze alsnog toegevoegd.
>
> Met vriendelijke groeten,

[redacted]

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]

E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: woensdag 22 juni 2022 16:42
Aan: [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: RE: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste [redacted] van veld 2,

Op verzoek van een aantal raadsleden hebben we een nieuwe datum voor de volgende bewonersavond gepland. De bijeenkomst is op 5 juli van 19:30 tot 21:00 in MFC de Salamander. U ontvangt in deze week de uitnodigingsbrief.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]

E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 10 juni 2022 10:45
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste [redacted] van veld 2,

Er is een datum geprikt voor de volgende bewonersavond over de verkeerssituatie in veld 2 en het onderzoek naar alternatieve ontsluitingen voor veld 1: 29 juni om 19:30 uur. U ontvangt binnenkort een uitnodigingsbrief voor deze avond.

Het verslag van de bijeenkomst van 17 mei volgt zo spoedig mogelijk, vanwege ziekte hebben we dit nog niet op kunnen pakken. Wij vragen uw begrip hiervoor.

Tot ziens op 29 juni.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]

E: [redacted]@arnhem.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 10 juni 2022 10:45
Aan: [redacted]
Onderwerp: Vervolg bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste bewoner van veld 2,

Er is een datum geprikt voor de volgende bewonersavond over de verkeerssituatie in veld 2 en het onderzoek naar alternatieve ontsluitingen voor veld 1: 29 juni om 19:30 uur. U ontvangt binnenkort een uitnodigingsbrief voor deze avond.

Het verslag van de bijeenkomst van 17 mei volgt zo spoedig mogelijk, vanwege ziekte hebben we dit nog niet op kunnen pakken. Wij vragen uw begrip hiervoor.

Tot ziens op 29 juni.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 14 juni 2022 11:36
Aan: [redacted]@in-z.nl'
CC: '[redacted]
Onderwerp: RE: verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf

Beste [redacted]

Op 29 juni willen we de resultaten van het onderzoek presenteren. Daarna kunnen we het volledige onderzoek afronden.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted]@in-z.nl <[redacted]@in-z.nl>
Verzonden: vrijdag 10 juni 2022 15:32
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted]' <[redacted]@outlook.com>
Onderwerp: RE: verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf

Beste [redacted]

Heel erg bedankt voor de snelle reactie. Wij waren in de veronderstelling dat die vraag van de toezegging aan de raad al onderzocht was en de uitkomsten 17 mei gepresenteerd. Nu dat nog niet is gebeurd, kun je ons enig zicht geven op wanneer je denkt dat dit onderzoek afgerond wordt? Of wordt dat dan 29 juni gepresenteerd?

Hartelijke groet

[redacted]
+31 (0)6 [redacted]

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 10 juni 2022 11:03
Aan: '[redacted]@in-z.nl' <[redacted]@in-z.nl>
CC: '[redacted]' <[redacted]@outlook.com>
Onderwerp: RE: verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf

Beste [redacted],

De opdracht die wij hebben gekregen is afkomstig van de toezegging van de wethouder aan de gemeenteraad, die luidt:

"Wethouder Paping zegt toe te onderzoeken of er andere ontsluitingen van veld 1 mogelijk zijn dan via veld 2 en wat daar voor of nadelen van zijn, inclusief het risico op planschade."

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted]@in-z.nl <[redacted]@in-z.nl>
Verzonden: vrijdag 10 juni 2022 10:56
Aan: [redacted]s@arnhem.nl>
CC: '[redacted]' <[redacted]@outlook.com>
Onderwerp: RE: verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf

Beste [redacted]

Hartelijk dank voor de presentatie en het bericht over de vervolgbijeenkomst.. We zijn uiteraard vooral erg nieuwsgierig wat de vervolgvraag van onderzoek is mbt de verkeersstromen in veld 1. Is het mogelijk, omdat het verslag er nog niet is, om ons hierover alvast te informeren?

Hartelijke groet
[redacted]
+31 (0)6 [redacted]

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: dinsdag 7 juni 2022 14:48
Aan: [redacted]@in-z.nl' [redacted]@in-z.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@outlook.com>
Onderwerp: RE: verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf

Beste [redacted]

In de bijlage ontvangt u de presentatie van die avond. Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted]@in-z.nl <[redacted]@in-z.nl>
Verzonden: zondag 29 mei 2022 22:37
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@outlook.com>
Onderwerp: verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf

Beste [redacted]

Jullie hebben 17 mei een informatie avond gehouden over de verkeersveiligheid van veld 2 en de aansluiting op de Minervastingel.
Helaas kon [redacted] (mede contactpersoon voor veld 1) [redacted] hier niet bij aanwezig zijn.
We zijn erg benieuwd naar de uitkomsten van de deze avond en jullie onderzoek. Kun je ons hierover informeren?

Hartelijke groet

[redacted]
+31 (0)6 [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 7 juni 2022 14:48
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Beste [redacted]

In de bijlage ontvangt u de presentatie van die avond. Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted]@in-z.nl <[redacted]@in-z.nl>
Verzonden: zondag 29 mei 2022 22:37
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@outlook.com>
Onderwerp: verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf

Beste [redacted]

Jullie hebben 17 mei een informatie avond gehouden over de verkeersveiligheid van veld 2 en de aansluiting op de Minervastingel.
Helaas kon [redacted] (mede contactpersoon voor veld 1) [redacted] hier niet bij aanwezig zijn.
We zijn erg benieuwd naar de uitkomsten van de deze avond en jullie onderzoek. Kun je ons hierover informeren?

Hartelijke groet

[redacted]
+31 (0)6 [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 7 juni 2022 14:49
Aan: '[redacted]
Onderwerp: RE: verkeersonderzoek veld 2
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Geachte [redacted]

Ik zal bij deze puntsgewijs uw vragen beantwoorden:

1. Naar aanleiding van opmerkingen van bewoners over de verkeerssituatie in veld 2, zijn er vragen gesteld vanuit de raad aan de wethouder. De wethouder heeft toegezegd om de verkeersveiligheid van de ontsluitingen door veld 2 (via de Vakwerkbrug en de Schipbrug) te betrekken bij het eerder toegezegde onderzoek naar de verkeersveiligheid van de Minervasingel, de uitkomst van dit onderzoek te delen met omwonenden in veld 2 en de uitkomsten van het onderzoek voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan bij de raad aan te bieden." Daarnaast heeft de wethouder de volgende toezegging gedaan: "Wethouder Paping zegt toe te onderzoeken of er andere ontsluitingen van veld 1 mogelijk zijn dan via veld 2 en wat daar voor of nadelen van zijn, inclusief het risico op planschade."

   De bewonersavond van 17 mei is georganiseerd om de bewoners te informeren over het onderzoek naar de verkeersveiligheid van de ontsluitingen door veld 2. We hebben op 17 mei gemerkt dat de bewoners ook vragen hebben over het onderzoek naar andere ontsluitingen van veld 1. Daar komt een vervolg op.

2. We hebben inderdaad gekeken naar de situatie in veld 2.
3. Het bestemmingsplan is inderdaad een van de uitgangspunten, daarnaast is bij de originele planvorming van de Schuytgraaf (ruim 20 jaar geleden) de verkeerskundige opzet gemaakt zoals die er nu ligt. Andere uitgangspunten zijn de CROW normen. Dat zijn landelijk gehanteerde verkeersnormen voor de inrichting van wegen, intensiteiten en dergelijke. Het regionale verkeersmodel Arnhem-Nijmegen van 2020 is gebruikt om de intensiteiten in beeld te brengen.
4. Wij zullen een advies uitbrengen op basis van de verschillende onderzoeken die we aan het uitvoeren zijn. Dus naar aanleiding van de onderzoeken naar de verkeerssituatie in veld 2 (inclusief het kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel) en het onderzoek naar alternatieven voor de ontsluiting van veld 1, wordt een advies uitgebracht aan de gemeenteraad. De raad zal over de uitkomst en de adviezen een besluit nemen.

In de bijlage nog de presentatie van de avond.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Verzonden: vrijdag 27 mei 2022 12:34
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Onderwerp: verkeersonderzoek veld 2

Geachte [redacted],

Allereerst bedankt voor de presentatie wat we als bewoners van veld 2 vorige week dinsdag 17 mei van u en uw collega's hebben gekregen van het verkeerskundig onderzoek over veld 2. Graag ontvang ik de presentatie per mail om het nog een keer na te lezen.

Via deze weg wil ik meteen een paar vragen stellen:

- In de aanleiding tot de presentatie en het onderzoek heb ik de relatie met de bezwaren van bewoners en specifiek de raadsbesluiten tot nader onderzoek gemist. Is deze relatie er en zoja welke vragen en/of besluiten van de raad is uw onderzoek een gevolg op?
- Bij de presentatie werd door u het doel en de grenzen van uw onderzoek aangegeven. Er wordt door een ander team onderzoek gedaan naar alternatieve ontsluitingen voor veld 1 en 3, wat geen onderdeel is van uw onderzoek en presentatie. U en uw team hebben zicht beperkt tot veld 2 en onderzoek gedaan of de aangelegde wegen in veld 2 en de aansluiting op de Minervasingel het verkeer aan kan. En is gekeken of de bestaande aansluiting veiliger gemaakt kan worden. Heb ik dit juist mede in relatie tot de eerste bullit?
- Tijdens de presentatie werd een paar keer gerefereerd naar het bestemmingsplan wat als uitgangspunt is genomen? Zijn naast dit plan ook andere uitgangspunten/referenties genomen? Zoja welke?
- Ook werd tijdens de presentatie aangegeven dat u oplossingen en/of adviezen zal aanleveren voor vervolgstappen, waaronder bijvoorbeeld de aanpassing van de aansluiting op de Minervasingel. Mij is onduidelijk of u in deze ook oplossingen en adviezen gaat aandragen wat buiten de uitgangspunten valt, maar waarmee wel bijdrage wordt geleverd aan de doelstelling om veld 2 verkeersveiliger te maken. Is dit het geval of beperkt u zich tot oplossingen/adviezen binnen de grenzen/mogelijkheden van deze referentiedocumenten/uitgangspunten?

Bij voorbaat dank voor uw reactie en de presentatie.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@live.nl>
Verzonden: maandag 23 mei 2022 10:56
Aan: Team Leefomgeving S-E; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; Raadsleden Arnhem; Fractievolgers Arnhem; [redacted]
Onderwerp: Onveilige situatie Wilgenvliet veld 2

Beste raadsleden, projectmanagers en medewerkers van de gemeente Arnhem,

Afgelopen dinsdag 17 mei 2022 hebben we een bewonersbijeenkomst gehad voor veld 2. Deze avond was er grote belangstelling van zowel de huidige als de toekomstige bewoners.
Waar ons is toegezegd een verslag van deze avond te krijgen via de mail is deze reactie tot heden helaas uitgebleven.

In deze mail willen we nogmaals verzoeken om te kijken naar de zaken die spelen onder de bewoners. Zoals in een eerdere mail al is aangekaart zijn er grote zorgen over de verkeersveiligheid van voetgangers, fietsers, maar ook de verhoogde verkeersdrukte. De onveilige aansluiting op de Minervasingel, maar zeker ook het gebrek aan een eigen ontsluiting van veld 1 en veld 3.
Het baart ons grote zorgen dat er door de gemeente niks gedaan wordt aan de verkeersveiligheid en de gemeente nu bezig is met symptoombestrijding in plaats van te kijken naar het probleem en dat aan te pakken.
Daarnaast is er nog steeds geen tot nihil rekening gehouden met spelende kinderen en fietsers in relatie tot het autoverkeer.

Nu begrijpen we goed dat we momenteel nog niet bij de eindsituatie zijn, maar de plannen die er liggen voldoen niet aan de gewenste situatie. Hierbij zullen de fietsers zich straks nog steeds langs (geparkeerde) auto's moeten manoeuvreren tijdens de "spitsmomomenten".

Tijdens de bijeenkomst hebben de vertegenwoordigers van de gemeente Arnhem gepresenteerd wat er tot zover onderzocht is. Dit waren met name de technische en bouwkundige cijfers.

Er is er gekozen voor een hogere mate van verdichting in alle drie de velden, waardoor ook het gemechaniseerde verkeer zal toenemen. U als gemeente Arnhem heeft benoemt dat de wegen rond de 85% belast zullen worden tijdens de spits en dit zorgt voor een vertraging van maximaal 20 seconden en 8 meter vertraging.
Het enige wat we u eigenlijk heb horen zeggen is dat het technisch en bouwkundig mogelijk is. Zonder dat er gekeken is naar de overige aspecten. Er is tijdens de bijeenkomst gevraagd naar specifieke getallen: Zoals hoeveel auto's heeft u berekend door de verdichting en op welke getallen komt u uit? Echter komen hier geen specifieke gegevens naar boven.

Graag willen wij een aantal zaken bespreekbaar maken en zullen we ze hieronder per subcategorie benoemen:

Eigen ontsluiting veld 1 en 3

Wat bij de bewoners erg leeft is het probleem met de toename van de verkeersintensiteit. Dit doordat zowel veld 1 als veld 3 zich door veld 2 zal moeten manoeuvreren om de wijk uit komen.

U geeft als gemeente aan dat er sprake is van burgerparticipatie. Doordat de bewoners voorheen niet zijn meegenomen in de planvorming. Is er nooit tijdig gelegenheid geweest om bezwaar te maken en zijn deze dus niet meegenomen in de huidige plannen.
Het is nog steeds van groot belang dat er draagvlak wordt gecreëerd ten einde de plannen op een snelle en efficiënte manier tot uitvoering te krijgen. Dat de plannen passen bij de bewoners en tevens voldoet aan de gestelde eisen.

Het is een feit dat er in de huidige situatie vertraging is in de wijk. Wanneer er ter zijne tijd het verkeer van ruim 300 woningen van veld 1 en daar bovenop het verkeer van 400 woningen in veld 3 door veld 2 moet baad ons allen ernstig zorgen!
Wij begrijpen dat u als gemeente gekeken heeft naar het technisch en bouwkundige aspect. Waarbij statistisch gezien het verkeer door veld 2 zou kunnen verplaatsen.

Doordat de verkeersintensiviteit ernstig toeneemt worden niet alleen de straten drukker, maar zullen ook de verkeersongevallen, de uitstoot hoger worden en vertraging langer zijn. We hebben in deze situatie nog niet gekeken naar: laden en lossen, in geval van pech, calamiteiten etc. Er zijn geen alternatieve uitwijkmogelijkheden. Wat is als gemeente uw oplossing voor de extra uitstoot die al het extra verkeer met zich meebrengt? Doordat auto's langer draaiend stilstaan en in filevorming door de wijk verplaatsen.

Wat wij als bewoners als een goed alternatief zien is een eigen ontsluiting op de Minervasingel voor alle velden. Dit bevorderd de veiligheid en is minder milieubelastend. Dit alternatief is daarnaast absoluut geen belemmering voor de komst van een woonwagenkamp elders in veld 1, maar komt alle bewoners van veld 1,2 en 3 en al het langsrijdende (fiets)verkeer ten goede.
De geplande brug tussen veld 1 en 2 en de doorgang van veld 2 en 3 kan dan dienen als fietsdoorgang. Zodat deze in geval van calamiteiten door de civiele autoriteiten als in/uitgang gebruikt kan worden.

U als gemeente Arnhem geeft aan daar nu (nog) niks mee te willen doen.
De oplossing waar de gemeente mee komt voor de drukte is een drietal drempels. Zoals eerder genoemd is een drempel geen probleemoplossing, maar een symptoombestrijding. Het zal een afremmende werking hebben, maar door het plaatsen van een drempel zal de verkeersdrukte niet afnemen.

Het is nog niet te laat om te laten zien dat burgerparticipatie niet enkel een gevleugelde uitspraak is, maar bereikbaar voor iedere burger die bereid is mee te denken.

Onveilige ontsluiting veld 2 aan Minervasingel

Doordat het fietsverkeer langs de Minervasingel voorrang heeft bevorderd dit de drukke verkeerssituatie niet. Door het gebrek aan opstelplekken na het fietspad en de toenemende drukte wordt het risico op verkeersongevallen ernstig verhoogd. Tevens is het zicht niet optimaal en wordt er erg hard gereden.

U als gemeente heeft gevraagd om alternatieve oplossingen voor dit probleem. Tijdens de bewonersbijeenkomst zijn er diverse oplossingen aangedragen:

- Een uit –en invoegstrook

  Uitvoegstrook:
  Hierdoor kan er veiliger worden uitgevoegd, heeft het overige verkeer op de Minervasingel geen hinder van uitvoegend verkeer. Daarnaast biedt het de gelegenheid om meer tijd te nemen voor u de wijk in rijdt en creëert dit automatisch meer veiligheid voor het fietsverkeer.
  Invoegstrook:
  Wanneer de bewoners linksaf de wijk uit willen richting de Burgemeester Matsersingel kunnen ze eerst de andere rijbaan oversteken voor ze zullen invoegen op de rijbaan richting Burgermeester Matsersingel.
  Indien men rechtsaf gaat richting de A50 wordt door een invoegstrook de ruimte om veilig in te voegen vergroot en geeft de situatie een beter overzicht.

- Fietstunnel

  Een fietstunnel zorgt voor een grote mate van veiligheid voor het fietsverkeer. Daarnaast verhoogd het de doorgang van het verkeer wat veld 2 in –en uit komt.

- Rotonde

  Een langwerpige rotonde waarbij een eigen ontsluiting voor veld 1,2 en 3 zijn meegenomen. Dit zorgt dat het

verkeer moet afremmen en er makkelijker tijd genomen kan worden om te kijken naar kruisend (fiets)verkeer. De doorstroom verloopt makkelijker en veiliger.

- Verhoogd kruispunt

Een verhoging van het gehele 'kruispunt' zal ervoor zorgen dat het verkeer moet afremmen. Dit komt ten goede van de verkeersveiligheid. Tevens is het hierdoor makkelijker om in –of uit te voegen.

Speelgelegenheid

Wat ook nog nergens ten gehore is gekomen zijn de speeltuinen en locaties waar de kinderen in deze jonge wijk veilig kunnen spelen. De opzet van een groene, ruim opgezette wijk met voldoende speelruimte lijkt in de vergetelheid te zijn geraakt.
Ik verzoek u vriendelijk doch dringend om eerst onderzoek te laten doen naar alternatieven ten goede van verkeersveiligheid alvorens over te gaan tot vaststelling van voorliggende plannen. Er is namelijk geen weg terug!

We vertrouwen erop dat de raad erop toe ziet dat een zorgvuldig en onafhankelijk onderzoek wordt uitgevoerd waarbij naast de verkeersveiligheid ook naar het milieu wordt gekeken. Tevens gaan we er vanuit dat de Gemeente Arnhem de opties bekijkt en een heroverweging maakt van de huidige eindsituatie voor veld 1,2 en 3.
Mocht u als gemeente of als raadslid van Arnhem (nogmaals) een bezoek aan de wijk willen om zodoende een beter beeld bij de situatie te krijgen, dan zijn wij als belanghebbende uiteraard bereid om u een rondleiding door de wijk te geven en de situatie mondeling toe te lichten.
Graag, u bent welkom!

Met hartelijke groet,

Bewoner [redacted]

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@gmail.com>
Verzonden: zondag 22 mei 2022 22:05
Aan: [redacted]
Onderwerp: Opmerkingen mbt bewonersavond Veld 2

Geachte [redacted]

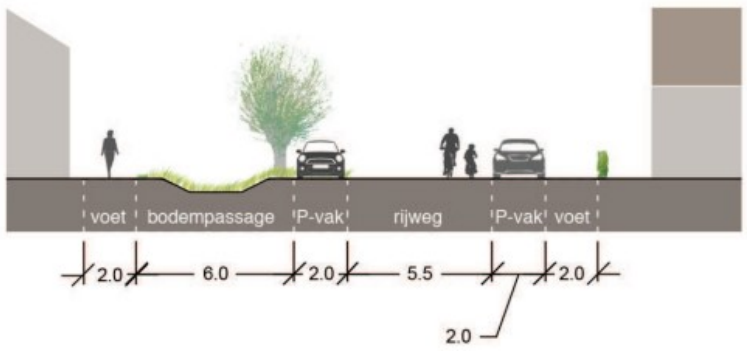
Graag willen we commentaar geven en vragen stellen mbt tot de bewonersavond voor veld 2 op afgelopen woensdag, 18 mei 2022.

Naast de auto's die via de Vakwerkbrug naar de woningen in veld 2 moeten komen, worden in veld 1 284 woningen en in veld 3 (Noord) 264 woningen gerealiseerd. Als je uitgaat van gemiddeld 1,2 auto's per huishouden, komt dat neer op ca 660 extra auto's die door de Vakwerkbrug moeten rijden om naar hun woning te komen. Hier is dan nog niet meegenomen dat er ook bezorgdiensten door de straat zullen rijden, welk aantal in de toekomst (naar verwachting) alleen maar zal stijgen. Naast de resulterende geluidsoverlast, heeft dit natuurlijk ook een gevolg voor de verkeersveiligheid.

Enkele belangrijke vraagpunten/opmerkingen hierin zijn:

- Op de Vakwerkbrug (vanaf splitsing met Baileybrug) zullen links en rechts van de rijweg parkerende auto's zijn wat tot gevaarlijke situaties kan leiden door in-/uitstappende mensen, die tijdelijk over de weg lopen, om naar hun huis te komen; is hier rekening mee gehouden dat de bewoners van Vakwerkbrug 20-58 via de weg naar hun woning moeten lopen, aangezien er een bodempassage tussen de parkeervakken en het voetpad zal zijn?

Het risico op een ongeluk zal uiteraard toenemen hoe hoger het aantal weggebruikers is.

- Op de Vakwerkbrug is geen aangelegd fietspad, wat betekent dat ook fietsers op de weg zullen rijden, die het verkeer zullen ophouden en ook niet ingehaald kunnen worden als er tegenliggers zijn.

- Is er rekening gehouden met de bereikbaarheid van veld 1 door de ambulance?

- Er wordt uitgegaan dat 85% van de capaciteit van de Vakwerkbrug in 2030 bezet is. Hoe ziet dat op de lange termijn uit?

Wij maken ons naast de geluidsoverlast dus zorgen over de verkeersveiligheid zoals hierboven besproken, en denken dat een eigen ontsluiting van veld 1 naar de Minervasingel dit voor een deel zou kunnen verhelpen.

Met vriendelijke groet,

[redacted] en [redacted]

Toekomstige bewoners van de [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 09:03
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Verkeerssituatie veld 2 - Vakwerkbrug

Beste [redacted]

Dank voor uw mail. Bij deze de antwoorden op de vragen over Veld 2. Tijdens de vervolgbijeenkomst kunnen we u informeren over de vragen over de alternatieven, dit onderzoek loopt nog op dit moment.

Bij ons onderzoek zijn we uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

Aantallen woningen:
Veld 1 – 283
Veld 2 – 304
Veld 3 – 261

De intensiteiten over de Minervasingel zonder veld 1, 2 en 3a zijn afkomstig uit het regionale verkeersmodel stadsregio Arnhem-Nijmegen van 2020 (RVMK). Het prognosemodel 2030 is voor de locatie niet goed bruikbaar omdat momenteel nog niet alle woningen van veld 1, 2 en 3 zijn meegenomen in het verkeersmodel. Wel blijkt uit het verschil tussen het model 2030 en 2020 dat de toename van het verkeer op Vakwerkbrug en op de Minervasingel ter hoogte van de aansluiting alleen komt door de woningen van veld 1, 2 en 3 die wel in het model zijn opgenomen. Het doorgaande verkeer bij het kruispunt Vakwerkbrug – Minervasingel neemt, naar verwachting, dus niet toe tussen 2020 en 2030.

De hoeveelheid verkeer die in 2030 vanaf de velden 1, 2 en 3 komen zijn geschat met behulp van de kencijfers van het CROW beschreven in publicatie 318, 'Toekomstig parkeren, Van parkeerkencijfers naar parkeernormen'. De kencijfers geven weer hoeveel ritten per etmaal plaatsvinden van en naar deze woningen. De verplaatsing van een woning naar bijvoorbeeld de supermarkt en weer terug zijn hierbij 2 ritten. Bij deze kencijfers wordt rekening gehouden met huishoudens die meerdere auto's ter beschikking hebben en met de diverse bezorgdiensten die tegenwoordig naar woningen rijden.

Om te bepalen hoeveel verkeer er vanaf veld 3 over de vakwerkbrug rijdt, is gekeken wat de meest logische route is voor de betreffende woningen. Voor de meest zuidelijk gelegen woningen is via de Ringdijk de meest logische route. Dit zijn ongeveer 30 woningen. Deze zullen allemaal via deze route rijden. Voor het overige deel is ervan uitgegaan dat 50% via de Vakwerkbrug rijdt en 50% via de Ringdijk. De route via de Ringdijk zal waarschijnlijk net iets korter zijn waardoor navigatiesystemen deze route zullen adviseren. Een deel van de mensen zal echter zelf hun route bepalen en de voorkeur geven aan de route via de Vakwerkbrug. Van al het verkeer van veld 3 is bij de berekening uitgegaan dat 43% via de Vakwerkbrug rijdt.

Op basis van bovenstaande gegevens is bepaald dat de totale intensiteit op de Vakwerkbrug uitkomt op ongeveer 5200 mvt/etmaal. De Vakwerkbrug is een erftoegangsweg. De capaciteit van een erftoegangsweg is maximaal 6000 mvt/etmaal.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Verzonden: zondag 22 mei 2022 13:53
Aan: [redacted] [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Verkeerssituatie veld 2 - Vakwerkbrug

Beste [redacted]

We hebben de presentatie van de bewonersavond van je ontvangen, bedankt daarvoor.

Hier hebben we nog wel een aantal vragen over:

- Zou er meer inzicht gegeven kunnen worden met welke uitgangspunten (zoals precieze hoeveelheid verkeer) en welke rekenmodellen/verkeersmodellen gerekend is om de verkeerssituatie te beoordelen?
- Er wordt geconcludeerd dat het ontwerp verkeerstechnisch voldoet, maar waaraan voldoet het? Aan welke eisen en richtlijnen is er getoetst?
- Er wordt geconcludeerd dat de Vakwerkbrug op 85% van de capaciteit belast wordt, maar wat is de praktijk-capaciteit van de Vakwerkbrug volgens de gemeente en waar is dat op gebaseerd?
- Zijn er alternatieven afgewogen en welk afwegingskader is hiervoor gebruikt en waaruit blijkt dat dit de beste optie is?
- Als we het goed begrepen hebben, is de verbinding tussen veld 1 en veld 4 (Horstenhoogte) een calamiteitenverbinding. Waarom is er bv. niet gekozen voor een calamiteitenverbinding tussen veld 1 en veld 2 (die qua verkeer al behoorlijk belast wordt) en een vaste verbinding met veld 4 (Horstenhoogte)?
- Is een alternatief met een vaste verbinding vanaf veld 1 naar de Minervasingel overwogen (waar nu ook al een bouwweg gerealiseerd is)? Dit lijkt een veel veiligere verbinding met de Minervasingel dan de verbinding van veld 2 op de Minervasingel die net na de bocht ligt (aanzienlijk onveiligere verbinding).

Uit allerlei mails tijdens de besluitvorming en de ontevredenheid op de bewonersavond blijkt dat er behoorlijk veel weerstand is tegen de beoogde verkeerssituatie. Er zal dus serieus naar alternatieven, samen met de bewoners, gekeken moeten worden.

We zijn benieuwd naar je reactie.

Vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]l@live.nl>
Verzonden: zondag 22 mei 2022 12:15
Aan: [redacted]
Onderwerp: Signaal ontsluiting vakwerkbrug en situatie minervasingel

Geachte [redacted],

Afgelopen dinsdag, 17 mei 2022, hebben we elkaar gesproken op de bewonersavond naar aanleiding van de verkeersituatie van veld 2. Dank voor uw duidelijke uitleg en uw begrip voor de bewoners.

Signaal ontsluiting vakwerkbrug
Het grootste gedeelte van de avond ging over de ontsluiting van veld 1 en de hoge verkeersintensiteit via de vakwerkbrug. Ik deel de unanieme zorgen van de buren wat betreft de drukte en verkeersveiligheid aan de vakwerkbrug. Het percentage van 85% bezetting is erg hoog en ik verwacht dat dit in de realiteit nog hoger zal uitvallen (de aanname in de berekening dat een aanzienlijk gedeelte bewoners van het noordoostelijk gedeelte een oversteek zal maken over het drukke fietspad om zo via de zuidelijke ontsluiting weg te rijden lijkt mij te optimistisch ingeschat bijvoorbeeld). Het belangrijkste doel is hier het creëren van een veilige situatie voor ons en onze kinderen en is het woongenot natuurlijk ook een belangrijk element. Drukke onveilige smalle straten met geparkeerde auto's langs de weg dragen daar niet aan bij.

Minervasingel
Gelet op de signalen van de buren als ervaringsdeskundigen sluit ik me aan bij de bevindingen dat een veiligere situatie dient te worden ontwikkeld. Ik kan me vinden in de ontwikkeling van een optische wegversmalling om zo de gemiddelde snelheid te verminderen van het verkeer. Ik kon me ook goed vinden in de opmerking van mijn buurman, dat een uitvoegstrook een nog veiligere situatie creëert voor de afslaande auto's en het fietspad.

Verzoek doorsturen signaal veld 1
U hebt aangeboden om de unanieme zorgen van de buurtbewoners door te geven aan de [redacted] van veld 1. Hier maak ik graag gebruik van. Als toekomstig bewoner aan de vakwerkbrug en in belang van de verkeersveiligheid verzoek ik vriendelijk aan de projectmanager van veld 1 om zorg te dragen aan de unanieme signalen van alle buurtbewoners (zie signaal boven). Het is van belang dat veld 1 een eigen ontsluiting krijgt en hier is nu op de kaart ruimte genoeg voor.

Graag ontvang ik een ontvangstbevestiging van u en te zijner tijd een terugkoppeling van de projectmanager van veld 1.

Nogmaals dank voor uw moeite. Mocht u vragen of opmerkingen hebben sta ik u graag te woord. Mijn contactgegevens staan hieronder vermeld. Ik vertrouw erop dat de Gemeente de juiste beslissing neemt in belang van het leefgenot en veiligheid voor haar bewoners.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
[redacted]@live.nl
tel: 06-[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:49
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Wijkmeeting verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Beste [redacted],

Bedankt voor de mail. In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@gmail.com>
Verzonden: donderdag 19 mei 2022 20:47
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Wijkmeeting verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf

Geachte [redacted],

Mijn partner [redacted] en ikzelf zijn de toekomstige bewoners van [redacted] te Arnhem. Zodoende waren wij ook uitgenodigd voor het wijkoverleg van afgelopen dinsdag betreffende de verkeerssituatie in onze toekomstige straat. Wij konden hier echter helaas niet bij aanwezig zijn. Ik vroeg me daarom af of het mogelijk was om het materiaal wat tijdens de meeting door de gemeente getoond is (een presentatie, visuele kaarten, etc.) alsnog via de mail te ontvangen. We zijn namelijk erg benieuwd naar de uitkomsten en de visie van de gemeente op de verkeerssituatie.

Ik ben me ervan bewust dat er medio juni nog een meeting ingepland zal worden, echter zijn wij dan zeer waarschijnlijk nog op vakantie. Ik hoop daarom dat het mogelijk is om digitaal wat informatie te mogen ontvangen.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@outlook.com>
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:52
Aan: [redacted]
Onderwerp: Re: Opmerkingen

Goedemorgen,

Dank je wel voor de terugkoppeling.

Groeten [redacted]

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:47
Aan: '[redacted]' <[redacted]@outlook.com>
Onderwerp: RE: Opmerkingen

Hallo [redacted],

Bedankt voor de mail. We sturen de mail integraal door naar de projectmanager van veld 1. In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Voor wat betreft de opmerkingen over het hebben van 2 ontsluitingen per veld, nog het volgende: Voor veld 1 is er 1 ontsluiting voor autoverkeer via een brug naar veld 2 voorzien. Vanuit de hulpdiensten is het noodzakelijk dat een veld 2 ontsluitingen heeft mocht de ontsluiting via de brug naar veld 2 gestremd zijn. De fietsroute via de (nog te realiseren) fietsbrug van veld 1 naar veld 4 is bestemd voor calamiteitenverkeer. Daarnaast is er ook nog een fietsverbinding richting de Achterstraat.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@outlook.com>
Verzonden: woensdag 18 mei 2022 10:48
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Opmerkingen

Goedendag [redacted],

Nogmaals dank dat we meegenomen worden in de (nieuwe) plannen m.b.t. de verkeerssituatie rond de Minervasingel / Vakwerkbrug.

De verkeersveiligheid is zoals jullie ook al aangaven niet optimaal.
De aanrijroute is te scherp en doordat er te hard wordt gereden zeer onveilig.
Het is niet de vraag of maar wanneer de eerste gewonden gaan vallen.

Ook heb ik samen met [redacted] al wat ideeën aangekaart en er zijn al tekeningen gemaakt wat er eventueel mogelijk is om de snelheid uit de Minervasingel te halen.

Nu het stuk waar het grotendeels over ging (het was niet het hoofdonderwerp van de avond) maar is naar mijn mening zeer belangrijk en bevorderd uiteindelijk ook de verkeersveiligheid.
Hoe minder auto's er over de Vakwerkbrug gaan rijden, hoe minder kans op aanrijdingen / ongelukken.

Om 3 complete woonwijken over 1 ontsluitingsweg te laten rijden is natuurlijk verre van ideaal.

Jullie hadden ook aangegeven dat elk veld minimaal 2 ontsluitingswegen moet hebben.

Dit zie ik momenteel bij veld 1 niet. Er is alleen een brug als toegangsweg.
Mocht er in de toekomst iets met de brug zijn of er gebeurd een ongeluk op deze brug, dan kunnen deze mensen nergens heen.
Dat lijkt me ook geen wenselijke situatie.

Meermaals werd er aangegeven dat iedereen (er werd unaniem gesproken) vind dat veld 1 een eigen ontsluitingsweg zou moeten krijgen.
Deze ligt er al en zou alleen nog moeten worden voorzien van een definitief karakter en geen tijdelijke platen uiteraard.

Hopelijk worden onze mail serieus genomen en doorgezet naar de personen die voor Veld 1 aanpassingen kunnen / mogen doen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 10 juni 2022 11:03
Aan: '[redacted]'
Onderwerp: RE: Bezorgdheid ontsluiting veld 1

Goedemorgen [redacted],

Voor veld 2 worden er speelvoorzieningen ingericht in de groene zone tussen veld 2 en 3. Tijdens de bewonersavond van 29 juni komen we daar nog verder op terug.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@live.nl>
Verzonden: donderdag 9 juni 2022 14:45
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Bezorgdheid ontsluiting veld 1

Goedemiddag,

Bewoners wachten nog steeds op de gespreksverslagen. Wanneer mogen wij deze verwachten? Graag een terugkoppeling op onderstaande e-mail.

Vriendelijke groet,
[redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@live.nl>
Verzonden: vrijdag, mei 20, 2022 2:04 PM
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Re: Bezorgdheid ontsluiting veld 1

Goedemiddag [redacted],

Bedankt voor de reactie en het toezenden van de presentatie. Gespreksverslag zien wij dan nog tegemoet. We vroegen ons nog wel af waar momenteel kinderspeelgelegenheid zoals een speeltuin is ingeregeld in veld2? In zo'n kinderrijke plaats moet er natuurlijk voldoende faciliteiten zijn voor de kids.

Vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]@arnhem.nl>
Verzonden: Friday, May 20, 2022 9:47:21 AM
Aan: '[redacted]' <[redacted]@live.nl>
Onderwerp: RE: Bezorgdheid ontsluiting veld 1

Beste [redacted]

Bedankt voor de mail en de reactie op de mogelijke herinrichting van het kruispunt met de Minervasingel. Dit nemen we mee in het vervolg. We sturen de mail integraal door naar de [redacted] van veld 1. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@live.nl>
Verzonden: woensdag 18 mei 2022 11:11
Aan: [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Bezorgdheid ontsluiting veld 1

Goedemorgen [redacted],

Gisteren was ik aanwezig bij de bewonersavond van veld 2. Bedankt voor de heldere presentatie maar zoals je gemerkt hebt maken wij als (toekomstige) bewoners ons zorgen over de invulling.

Graag ontvang ik de presentatie via de e-mail zodat ik samen met mijn partner de schetsen nog eens rustig tot mij kan nemen.

Wat betreft de aansluiting vanuit de minervasingel is mijn advies om de weg inderdaad te versmallen volgens uw plan en tevens ook dit gedeelte te verhogen. Het is hier bij goed om het aanrijstuk naar de afslag te verlengen zoals u gister schetste in het 2e plaatje. Daarbij goed om eerder op de minervasingel een bord met weergave actuele snelheid te plaatsen voor bewustwording en de snelheid voor de bocht er al uit te halen door drempels. Het idee om een aparte uitvoegstrook te maken wat gisteren werd geopperd is ook een goed idee waardoor er rust ontstaat om overzichtelijk de afslag naar vakwerkbrug te maken. Je zou bij de daadwerkelijke overgang (fietspad) kunnen afdwingen dat er daadwerkelijk wordt gestopt met een stop-bord.

Waar het 90% van de avond dan ook over ging is de verkeersintensiteit op de vakwerkbrug. Volgens uw modellen valt het binnen de normen maar voorzien huidige bewoners grote problemen. Problemen die we nu al kunnen ondervangen door niet te riskeren om op 85% van de capaciteit te gaan zitten. Het plan ligt er al sinds 2001 maar in de tussentijd is de woningdichtheid sterk toegenomen en zal dit plan moeten worden herzien. Zoals gisteren werd voorgesteld om veld 1 een eigen ontsluiting te geven naar de minervasingel en veld 3 te stimuleren de ontsluiting zuid te pakken. Behalve verkeersintensiteit moet ook worden gekeken naar verkeersveiligheid en woongenot. Deze drukte op een tweerichtingsverkeer smalle weg zorgt irritaties, schades en onveilige situaties. Het verzoek om deze bezorgdheid dan ook door te zetten richting de [redacted] van veld 1. Verder zal ik eens nadenken over hoe we dit onderdeel op de politieke agenda kunnen krijgen. Het moet niet zo zijn dat het geld een drijfveer gaat zijn voor bepaalde keuzes maar dat de bewoners (inclusief alle kinderen in deze jonge wijken) van deze gebieden gehoord worden.

Ik kom dan ook graag in contact met de [redacted] van veld 1 en ontvang dan ook graag zijn/haar e-mail.

Mochten wij nog aanvullingen en/of vragen hebben naar aanleiding van de toegezonden presentatie dan hoort u van ons.

Vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:47
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Verkeerssituatie veld 2
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Beste [redacted],

Bedankt voor de mail. In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Veld 2, maar ook alle andere velden in de Schuytgraaf zijn ingericht zonder vrij liggende fietspaden of fietsstroken. In de hoofdstructuur en aan de randen van velden zijn er vrij liggende fietspaden. Zo is er het fietspad dat de Minervasingel volgt en komt er nog een vrij liggend fietspad in de groene zone tussen veld 2 en 3. Van daaruit kunnen fietsers de velden in fietsen. Er is ook geen ruimte om fietspaden in te passen binnen de velden.

Voor wat betreft de Schipbrug heb ik aangegeven dat deze weg voldoet aan de breedte voor een 2-richtingen weg maar dat ik begrijp dat deze in de praktijk als krap ervaren wordt.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@outlook.com>
Verzonden: woensdag 18 mei 2022 13:47
Aan: [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>
CC: [redacted] <[redacted]@zonnet.nl>
Onderwerp: Verkeerssituatie veld 2

Beste [redacted],

Bedankt voor het geven gisteravond van de bewonersavond over de verkeerssituatie in veld 2.

Ik wil een punt onder de aandacht brengen dat gisteravond helemaal niet aan bod is gekomen:

Kan de wijk niet fietsvriendelijker worden ingericht? En veiliger voor fietsers?
Nergens is er een fietspad. Als fietser (maar ook fietsende kinderen) moeten vlak langs auto's, en regelmatig bouwverkeer zien te ontwijken (ok, dat is tijdelijk).
U gaf zelf al aan dat bv de Schipbrug net te krap is voor 2 richting verkeer met auto's. Voor fietsers is er geen ruimte meer. Nu zie je ook al dat veel fietsers dan maar over de stoep gaan fietsen.
Of, mensen nemen maar de auto, i.p.v. de fiets. Meer fietsers betekent minder auto's.
Aangezien de Schuytgraaf over het algemeen erg fietsvriendelijk is ingericht, denk ik dat veel mensen graag ook vanuit veld 2 de fiets willen nemen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: zondag 5 juni 2022 14:28
Aan: '[redacted]'
Onderwerp: RE: Verslag informatieavond

Geachte [redacted],

Het verslag sturen we toe zodra dat gereed is.

We gaan zsm aan de slag met het uitwerken van de verschillende ideeën voor het kruispunt Vakwerkbrug-Minervasingel, dus ideeën hierover ontvangen we graag uiterlijk 8 juni.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

[redacted]

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@[redacted]club>
Verzonden: vrijdag 3 juni 2022 07:37
Aan: [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Verslag informatieavond

Geachte [redacted],

Graag ontvang ik van u het verslag van de informatieavond van 17 mei inzake verkeerssituatie veld 2 Schuytgraaf.

Wat is de sluitingsdatum voor het inbrengen van ideeën? Ik hoor het graag.

Bij voorbaat dank.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:47
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Zorgen / bezwaar m.b.t. de ontsluiting van veld 1 via veld 2 (Wilgenvliet)
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Beste [redacted],

Bedankt voor de mail. We sturen deze integraal (dus inclusief de bijgevoegde afbeelding) door naar de projectmanager van veld 1. In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Voor wat betreft de opmerkingen over het hebben van 2 ontsluitingen per veld, nog het volgende: Voor veld 1 is er 1 ontsluiting voor autoverkeer via een brug naar veld 2 voorzien. Vanuit de hulpdiensten is het noodzakelijk dat een veld 2 ontsluitingen heeft mocht de ontsluiting via de brug naar veld 2 gestremd zijn. De fietsroute via de (nog te realiseren) fietsbrug van veld 1 naar veld 4 is bestemd voor calamiteitenverkeer. Daarnaast is er ook nog een fietsverbinding richting de Achterstraat.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@gmail.com>
Verzonden: woensdag 18 mei 2022 16:34
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Zorgen / bezwaar m.b.t. de ontsluiting van veld 1 via veld 2 (Wilgenvliet)

Beste [redacted],

Zoals aangegeven tijdens de bewonersavond van afgelopen dinsdag 17 mei hierbij mijn zorgen / bezwaar m.b.t. de ontsluiting van veld 1 via veld 2 (Wilgenvliet) ook nog per mail. Gelieve dit tevens te delen met de [redacted] van veld 1.

In mijn optiek is het vanwege de opzet van de straten Schipbrug en Vakwerkbrug zeer onwenselijk een volledige extra

wijk door deze straten te ontsluiten (voor de Vakwerkbrug zelfs ook nog een deel van veld 3). De breedte van de weg, grote hoeveelheid kinderen en huidige drukte zorgen nu al voor problemen, zo zijn er al meerdere voorbeelden van beschadigde auto's doordat het gewoon niet past. Ik begrijp dat het vanuit modellen en normen allemaal zou moeten kunnen, de vraag is echter of dit in de praktijk ook wenselijk is. Mijns inziens zal dit voor zowel de weggebruikers als bewoners van Wilgenvliet een onwenselijke situatie opleveren. Aangedragen 'oplossingen' zoals het plaatsen van drempels zijn wat mij betreft geen oplossing, het gaat om de hoeveelheid verkeer, een drempel gaat hier niks aan veranderen.

Daarnaast zal de ontsluiting ook zorgen voor extra druk op het kruispunt Minervasingel / Vakwerkbrug. Deze kruising is nu al gevaarlijk te noemen, iets wat met (veel) meer verkeer alleen maar zal verergeren. Ik zie ook niet in hoe de aanpassingen die getoond zijn op de bewonersavond hierin een substantieel verschil zouden maken.

Er zijn meerdere alternatieven te bedenken voor het ontsluiten van veld 1 (zie bijgevoegde afbeelding). Een van de alternatieven is zelfs al aanwezig en momenteel in gebruik voor het bouwverkeer (A op afbeelding). Ik begrijp dan ook niet waarom deze ontsluiting niet gebruikt kan worden (of een combinatie hiervan), dit zou voor iedereen prettiger zijn. Een ander alternatief is ontsluiten via de Horstenhoogte waar veel minder huizen staan en dus ook minder verkeer is (B op afbeelding).

Ook is tijdens de avond aangegeven dat een veld 2 ontsluitingen dient te hebben i.v.m. calamiteiten. Dit zou ook de reden zijn waarom veld 3 tevens via Wilgenvliet / Vakwerkbrug zal worden ontsloten. Veld 1 lijkt echter enkel ontsloten via een bruggetje naar Wilgenvliet dus dit lijkt mij dan niet juist.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:48
Aan: '[redacted]
Onderwerp: RE: Verslag bewonersbijeenkomst 17-05-22
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Goedemorgen [redacted],

Bedankt voor uw mail. In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

Stadskantoor Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted] <[redacted]@live.nl>
Verzonden: dinsdag 17 mei 2022 22:26
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Verslag bewonersbijeenkomst 17-05-22

Goedenavond,

Hierbij stuur ik u een mail voor het verslag van de bewoners bijeenkomst schuytgraaf veld 2.

Tevens heb ik ook belang bij de presentatie zodat ik aan de hand daarvan de probleem punten en opmerkingen op de mail kan zetten.

Graag hoor ik van u,

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:48
Aan: '[redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: Ontsluiting veld 1,2,3 en te hard rijden Basculebrug
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Beste [redacted],

Bedankt voor de mail. We sturen de mail integraal door naar de [redacted] van veld 1. In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Voor wat betreft uw vraag over de situatie bij de Basculebrug 20; die heb ik doorgestuurd naar collega [redacted]. Hij komt daar op terug.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Verzonden: dinsdag 17 mei 2022 22:00
Aan: [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Ontsluiting veld 1,2,3 en te hard rijden Basculebrug

Beste [redacted],

Ik heb zojuist de bewonersavond bijgewoond. Allereerst bedankt voor de moeite om deze te organiseren en de tijd te nemen om vragen te beantwoorden.

Helaas heb ik de bewonersavond niet tevreden afgesloten. Ik vind dat de participatie van (toekomstige) bewoners minimaal is. Snap dat dat ook lastig is, immers tijdens de ontwikkeling van zo'n stuk grond zijn toekomstige bewoners nog geenszins bekend.

In dit geval is er echter toch een duidelijk causaal verband tussen bewoners (van een ander veld wellicht) en de op handen zijnde ontwikkeling. Dat komt door de belangen die wij, vanuit veld 2 hebben om de ontsluiting goed te voorzien. Je kan op een avond 10 x herhalen dat je er niet van bent (en op een zeker moment, vanuit irritatie zelfs dat je er ook niets mee gaat doen), maar de verwachting (ondanks dat op het heel slim op de brief stond) was dat we het integraal over de verkeersveiligheid gingen hebben. Dat integrale gesprek kwam niet van de grond, door jullie keus om niet met de juiste mensen (ontwikkelaars veld 1) naar deze avond te komen.

Jullie erkenden tijdens het gesprek het belang van workshops en participatie, maar hebben eigenlijk geen toezegging gedaan dat dat voor veld 1 mogelijk is. Elke poging om te proberen op voorhand in gesprek te gaan over alternatieven wordt verwezen naar de eerste plannen uit 2001. En achteraf blijft het bij informeren, ipv echt inspraak. Nog even over de plannen uit 2001 en de verwijzingen daarna, ik vind dat echt zwak. Ik werk zelf bij een netbeheerder. Als wij dát argument zouden gebruiken om transportschaarste uit te leggen (we hadden nou eenmaal een plan uit 2001 en daar houden we aan vast) dan zouden de uitnodigingen bij Kassa en Radar niet ophouden. Kortom, plannen veranderen en adapteren is essentieel.

De roep om een alternatief op veld 1 is enorm, omdat iedere bewoner van veld 2 aanvoelt dat het niet beheersbaar gaat zijn. De Amerikaanse wijk waar jullie naar verwijzen is vrij breed opgezet en leent zich goed voor ontsluitingsverkeer. Deze wijk is enorm nauw opgezet. Op veel plekken is door geparkeerde auto's enorm weinig overzicht. De drukt werkt sluipverkeer door nog nauwere straten in de hand.

De aanname die jullie doen dat verkeer vanuit veld 3 via veld 3 (zuidelijk) gaat verlaten is niet goed beargumenteerd. Voor 1/3 is de route inderdaad logisch, maar voor 2/3 is het al gauw te veel bochten rijden én twéé keer een fietspad over. Gevoelsmatig (ok, ook een aanname) gaat een groot deel voor de westroute kiezen omdat deze réchter rijdt. En daardoor sneller lijkt.

Alles bij elkaar opgeteld genoeg reden om met grote vrezen uit te kijken naar de verkeersituatie vanaf gereedkoming veld 1 en 3. Ik hoop dat jullie daar in alle wijsheid andere besluiten in gaan nemen én de roep om meer inspraak vooraf (dus niet als het raamwerk definitief is) serieus gaan nemen. Achteraf veld 3 dichtgooien richting West is flauwekul. Als die situatie eenmaal zo ligt en na klachten uit veld 2 wordt aangepakt, komt veld 3 in opstand en gaat er per saldo niets gebeuren.

Tenslotte, en dit gaat dus écht over veld 2, ik woon aan de Basculebrug 20 en zie dagelijks dat hier veel te hard gereden wordt. Kinderen komen uit de richting van 22,24,26 de korte bocht de hoek omscheuren op de fiets en auto's scheuren vanaf de Schipbrug, door de Basculebrug bij ons de hoek om. Wij hebben inmiddels zeker 5 close call situaties gezien.

We maken ons zorgen om ónze kinderen, maar nog meer om andere kids, omdat deze met grotere snelheid de hoek omduiken. Zelf willen we een briefje schrijven aan buurtbewoners (vooral nieuwe), maar wij denken dat enige snelheidsbeperking vlak voor de bocht ook noodzakelijk is.

Ik ontvang zeker op deze laatste opmerking een reactie. De rest mag mee in de meute mbt de verkeersontsluiting.

Vr Gr. [redacted]
[redacted]
06 [redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:48
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Presentatie
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Beste [redacted]

Bedankt voor de mail. In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@chello.nl>
Verzonden: dinsdag 17 mei 2022 22:07
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Presentatie

Beste [redacted]
Graag ontvang ik de presentatie over de verkeerssituatie in veld 2 Wilgenvliet van vanavond.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 09:48
Aan: '[redacted]
Onderwerp: RE: Bewonersavond verkeerssituatie veld 2
Bijlagen: Presentatie Bewonersavond veld 2 17 mei 2022.pptx

Beste [redacted]

Bedankt voor de mail. In de bijlage de presentatie die afgelopen dinsdag is getoond. Het verslag van de avond sturen wij op een later moment door.

Er komt nog een vervolg op de bewoners avond. Zodra wij hier meer informatie over hebben, hoort u van ons.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@hotmail.com>
Verzonden: dinsdag 17 mei 2022 22:08
Aan: [redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Bewonersavond verkeerssituatie veld 2

Beste [redacted]

Bedankt voor de informatieavond.
Stiekem wat meer info verwacht over veld 1 met eventuele eigen onsluiting, maar snap dat deze informatie niet beschikbaar is/via jullie gaat.

Graag ontvang ik de presentatie van vanavond en indien mogelijk wat meer (detail) plaatjes van de potentiele aanpassingen op het kruispunt Vakwerkbrug/Minervasingel. Andere relevante documenten en stukken die eventueel gedeeld mogen worden, ontvang ik ook graag.

Bedankt alvast.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 6 juni 2022 13:34
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Verkeerssituatie Draaibrug Veld 2 Arnhem

Geachte [redacted]

Excuses voor mijn verlate reactie. Hopelijk was u aanwezig bij de bewonersavond op 17 mei en zijn uw vragen beantwoord over de verkeersmaatregelen die we gaan treffen in veld 2.

Mocht u nog vragen hebben, dan hoor ik dat graag.

Met vriendelijke groeten,

GEMEENTE Arnhem

Stadskantoor
Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem

[redacted]

M: 06 [redacted]
E: [redacted]@arnhem.nl

Van: [redacted] <[redacted]@live.nl>
Verzonden: zaterdag 7 mei 2022 16:00
Aan: [redacted] <[redacted]@arnhem.nl>
Onderwerp: Verkeerssituatie Draaibrug Veld 2 Arnhem

Geachte [redacted]

Op 4 mei heb ik uw brief ontvangen over de verkeerssituatie veld 2 in Arnhem.
Ik ben erg blij te lezen dat onze klachten over de Minervasingel eindelijk serieus worden genomen.
Voornamelijk ter hoogte van bushalte Ringdijk (deze ligt precies voor de straat Draaibrug) wordt ontzettend hard gereden. De situatie gaat een keer fout aangezien er aan de overkant ook nog een speeltuintje ligt voor kinderen. (Kinderen kunnen niet inschatten met welke snelheid er iemand uit de bocht zal komen racen).

Inmiddels zijn de overige straten ook klaar en bewoond. Ik heb het dan inderdaad over de Vakwerkbrug en Klapbrug. Om hier naar toe af te slaan, moet je wel afremmen/stilstaan. Maar aangezien men zo hard komt aanrijden of hoge snelheid inzet, lijdt dit tot gevaarlijke situaties. En dan te bedenken dat dit een woonwijk is waar de snelheid dus max 50 zou mogen zijn. De wijkagent en gemeente Arnhem zijn hier meerdere malen van op de hoogte gebracht. Helaas is er tot op heden geen maatregel getroffen die tot succes geleid heeft.

Wat ik ook wil aankaarten is de situatie aan de Draaibrug ter hoogte van de hoek op nummer 27. Hier is gelukkig al een enorme zwerfkei geplaatst, alleen dit helpt blijkbaar niet voldoende. (op de foto niet te zien)
Men komt als een gek de bocht om en heeft dan een perfect stuk rechte straat. Blijkbaar ook super om weer te kunnen racen. Dit gebeurd zowel door bewoners als bezorgers. Zowel overdag en in de avond. Ook zou het eenrichtingsverkeer zijn, maar ook daar houdt niemand zich aan.

Ook dit levert weer een gevaarlijke situatie op aangezien kinderen op straat spelen/steppen of mensen met de hond lopen. Auto's uit de bocht komen onverwacht hard.
Ik voeg foto's aan deze mail toe. Zodat u kunt zien over welk stuk straat ik het hier heb.

Ik hoop dat er drempels of bloembakken geplaatst kunnen worden, om alle snelheid er uit te krijgen. In deze nieuwbouwwijk wonen en komen veel kindjes te wonen. Maar zelfs ik moet goed opletten als ik op de straat loop.

Beste [redacted] ik hoop dat u deze punten mee wilt nemen. En wellicht tot op de bewonersavond.

Hartelijke groet,

[redacted]

Memo

Datum	:	30 augustus 2022
Aan	:	Raad gemeente Arnhem
Van	:	College van Burgemeester en Wethouders
Betreft	:	Afdoening moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen Schuytgraaf

Moties

22M16 Meer zekerheid woonwagenbewoners

Op 16 februari 2022 heeft u bij het vaststellen van het Ruimtelijk Raamwerk veld 1 Schuytgraaf en het Ruimtelijk Raamwerk velden 26 en 27 Schuytgraaf ons college opgeroepen om

- *Zo snel mogelijk in gesprek te gaan met de huurdersvereniging woonwagenbewoners, woningcorporaties en andere betrokkenen om een haalbaar plan te maken*
- *Dit plan zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval een maand voordat het ontwerpbestemmingsplan voor veld 1 ter visie gaat, te delen met de gemeenteraad*.

De afgelopen tijd hebben we diverse gesprekken gevoerd met de betrokkenen waaruit is gebleken dat zij onze voorkeur delen om in veld 1 de grond in erfpacht uit geven zodat zij niet aangewezen zijn op huur van de kavels. De percelen kunnen tegen markconforme prijzen worden uitgegeven waarbij expliciet wordt bepaald dat alleen woonwagenbewoners hiervoor in aanmerking komen. Via erfpacht kunnen we die regie voeren op toewijzing aan de doelgroep.
Hiermee hebben we een financieel haalbaar plan voor de exploitatie van de acht woonwagens in Schuytgraaf. Uitgifte in erfpacht van woonwagenstandplaatsen zal in de nota Grondprijzen worden opgenomen. De Huurdersvereniging Woonwagenbewoners Arnhem wordt bij de verdere uitwerking betrokken.

22M19 Snelheid uit de Minervasingel halen

Op 16 februari 2022 heeft u bij het vaststellen van het Ruimtelijk Raamwerk veld 1 Schuytgraaf en het Ruimtelijk Raamwerk velden 26 en 27 Schuytgraaf ons college gevraagd om

- *Onderzoek te doen naar de optimale inrichting van de Minervasingel om te verzekeren dat zo min mogelijk harder dan 50 km/h wordt gereden;*
- *In dat onderzoek tevens te verkennen welke weginrichting nodig is om de Minervasingel af te waarderen naar 30 km/h en wat hiervan de voor- en nadelen zijn;*
- *De resultaten van het onderzoek, gecombineerd met een grove inschatting van de kosten van aanpassingen, voor het zomerreces van 2022 aan de raad aan te bieden.*

Dictum 1 en 3: zie Toezegging 1107 op pagina 3 van dit memo.
Op 30 juni 2021 is bij de Perspectiefnota de motie "Ruim baan voor veilig verkeer, Arnhem 30 km" aangenomen, met als oproep aan het college om:

- Bij de aanleg van nieuwe wegen binnen de bebouwde kom 30km/uur als uitgangspunt te nemen en alleen beargumenteerd hiervan af te wijken;
- Bij aanpassingen van bestaande wegen de maximumsnelheid te evalueren op passendheid binnen de omgeving.

De Minervasingel is geen nieuwe weg en de aanpassing om rijsnelheid te verminderen is dermate beperkt dat deze motie "Ruim baan voor veilig verkeer, Arnhem 30 km" niet op deze situatie van toepassing is. Hiermee geven wij op dit moment geen uitvoering aan dictum 2 van uw motie 22M19

snelheid uit de Minervasingel halen, maar nemen we de wens mee in het gemeentebrede onderzoek dat ten grondslag zal liggen aan het nog op te stellen mobiliteitsplan, zoals aangekondigd op pagina 17 van ons coalitieakkoord 2022-2026.

Toezeggingen

Toezegging 899

Op 14 april 2021 heeft het college bij het vaststellen van de ruimtelijke raamwerken van de velden 3 en 23 Schuytgraaf toegezegd *de raad te informeren over de ontwikkeling van de verkoop van veld 23 Schuytgraaf*.
Op 27 juni jl. zijn de laatste tien kavels verloot. De animo voor deze kavels was ook nu weer groot, in totaal hebben 68 mensen mee geloot.

Toezegging 1019

Op 22 september 2021 bij het vaststellen van het bestemmingsplan Chw Schuytgraaf, veegplan 2017, herziening velden 3 noord en 23 en de 12e herziening van het exploitatieplan heeft het college toegezegd *de gemeenteraad achteraf te informeren na het vaststellen van het bestemmingsplan, over hoe het woningbouwprogramma is uitgevoerd*.
In onderstaande tabel is aangeven welk programma er in de 12e herziening van het exploitatieplan staat en welke aantallen er uiteindelijk zijn gecontracteerd.

	Exploitatieplan	**Overeenkomsten**
Vrije sector vrijstaand	0	13
Vrije sector twee onder een kap	82	54
Vrije sector rij	100	115
Vrije sector appartement	0	0
Sociale huurappartement	54	65
Sociale huur rijwoning	28	21
Totaal	**264**	**268**

Het woonprogramma in veld 3 noord is dus iets dichter geworden dan destijds in de herziening van het exploitatieplan was opgenomen en sluit op deze manier beter aan bij de actuele woningvraag.

Toezegging 1082

Op 19 januari 2022 bij de bespreking van het Ruimtelijk Raamwerk veld 1 Schuytgraaf en het Ruimtelijk Raamwerk velden 26 en 27 Schuytgraaf heeft het college toegezegd *in voorbereiding van het bestemmingsplan een onderzoek te doen naar de verkeersveiligheid van de Minervasingel en indien nodig maatregelen te nemen om de veiligheid te verbeteren. In het onderzoek worden ook de zorgen over de ontsluiting van Veld 2 meegenomen.*
Hoofdstuk 2 van bijgevoegd document *Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & velden 1-2 Schuytgraaf* bevat de resultaten van dit onderzoek. Conclusie is dat op het wegvak rond het kruispunt Minervasingel-Vakwerkbrug hard wordt gereden. Ook is het zicht op fietsers vanuit de Minervasingel voor verbetering vatbaar. Om de verkeersveiligheid van de Minervasingel te verbeteren, zou de aansluiting van veld 2 op de Minervasingel geoptimaliseerd kunnen worden. De mogelijkheden hiervoor worden bij Toezegging 1107 beschreven.

Memo

Toezegging 1107 en Motie 22M19

Op 9 februari 2022 bij de bespreking van het Ruimtelijk Raamwerk veld 1 Schuytgraaf en het Ruimtelijk Raamwerk velden 26 en 27 Schuytgraaf heeft het college toegezegd (nr. 1107) *de verkeersveiligheid van de ontsluitingen door veld 2 (via de Vakwerkbrug en de Schipbrug) te betrekken bij het eerder toegezegde onderzoek naar de verkeersveiligheid van de Minervasingel, de uitkomst van dit onderzoek te delen met omwonenden in veld 2 en de uitkomsten van het onderzoek voorafgaand aan vaststelling van het bestemmingsplan bij de raad aan te bieden.*

De analyse van de snelheid op de Minervasingel nabij de Vakwerkbrug en een analyse over de verkeersintensiteiten op basis van het aantal mogelijke woningen, maakt dat er opnieuw is gekeken naar de aansluiting Vakwerkbrug op de Minervasingel (zie hoofdstuk 3 van bijgevoegd document *Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & velden 1-2 Schuytgraaf*). Het kruispunt Vakwerkburg-Minervasingel vraagt wel om een aanpassing om de oversteekbaarheid te verbeteren. Opties hiertoe zijn het creëren van een middenberm waar autoverkeer kan wachten, het verbeteren van de zichtlijnen op het fietspad en het waar mogelijk verlagen van de snelheid op de Minervasingel nabij de Vakwerkbrug. Aan de hand van deze drie opgaven zijn verschillende schetsontwerpen voor een vernieuwde aansluiting Vakwerkbrug gemaakt.

Voorkeursvariant bestaat uit een middeneiland, haaks aansluiten van de Vakwerkbrug op de Minervasingel en een plateau. Deze ingreep kan worden uitgevoerd binnen het budget voor Verkeerskrediet infrastructuur. De verwachte uitvoering van de aanpassing is eind 2022 of begin 2023.

Met deze oplossing voldoen wij ook aan dictum 1 en 3 van uw motie 22M19 om de snelheid uit de Minervasingel te halen.

Inbreng bewoners veld 4, Laan van de Bevrijding 2 , 4, 6, 8,10,12 en 14 (overige bewoners nog niet kunnen spreken).

Wij sluiten ons aan bij het voorstel van de gemeente om de ontsluiting van veld 1 uit te voeren volgens het huidige bestemmingsplan.

Wel willen we onze mening geven m.b.t. onderstaande punten:

1. Het gevoerde overleg.
2. Opgenomen informatie in het “raadsvoorstel” m.b.t. optie 4a.
3. Aanvulling op tabel pagina 21 van het rapport “Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf”, m.b.t. optie 4a.

Ter verduidelijking hieronder optie 4a (eigen ontsluiting veld 1). Rood omcirkeld de woningen die hiervan hinder gaan ondervinden.

Figuur 8 Alternatieve ontsluiting veld 1 met zoveel mogelijk woningen en minder groen (4a)

1. Het gevoerde overleg:

Overleg of informatievoorziening met veld 4 heeft niet plaatsgevonden. Terwijl optie 4a grote negatieve gevolgen heeft voor een aantal bewoners van veld 4.

Eerste kennisgeving dat optie 4a op tafel lag, was via mail van de betreffende ambtenaar van de gemeente Arnhem van 31-aug 2022. Namelijk de aankondiging van deze raadsvergadering en link om stukken te downloaden.

2. Opgenomen informatie in het "raadsvoorstel" m.b.t. optie 4a:

- In het raadsvoorstel en overige stukken wordt hoofzakelijk gesproken over voordelen voor bewoners van veld 2.

- De nadelen voor de bewoners van veld 4 worden niet benoemd.

- Wat in het raadsvoorstel over veld vier genoemd wordt klopt niet. Op pagina 3 sectie 1.1 wordt genoemd:

  > Biedt de mogelijkheid om de verbinding voor langzaam verkeer tussen veld 1 en 4 eenvoudiger uit te voeren, conform de wensen van de bewoners van veld 4.

  De bewoners wonende naast de verkeersverbinding tussen veld 1 en 4 hebben liever geen of een zo eenvoudig mogelijke verbinding. Deze opmerking geldt niet voor andere bewonder en zeker niet in relatie met optie 4a. Deze opmerking suggereert dat de bewoners van veld 4 geen probleem hebben met optie 4a en dat is niet het geval.

3. Aanvulling rapport "Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf", m.b.t. optie 4a:

Kopie tabel pagina 21 "Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf"

	Ontsluiting veld 1 via veld 2	Alternatief 4a 2 woningen minder, minder groen	Alternatief 4b 6 woningen minder, groen gelijk	Alternatief 4c geen brug tussen 1 en 2
Zoveel mogelijk woningen	+	-	- -	-
Zoveel mogelijk groen	+	- -	-	- -
Zo min mogelijk verharding	+	- -	- -	- -
Stimuleren langzaam verkeer	+	-	-	- -
Verkeersveiligheid en woongenot veld 2	0	+	+	+
Sociale samenhang	+	0	0	- -
Balans grondexploitatie Schuytgraaf	0	- -	- -	-

Aanvulling op tabel, zie pag. 4

Zoveel mogelijk groen: De weg uit optie 4a komt direct naast de natte ecologische-zone te liggen, waar op dit moment een beverpaar en diverse bedreigde vogels verblijven (bijlage 1).

Naast dat het gebied versnippert raakt door optie 4a, krijgt het gebied een geheel ander karakter. Door optie 4a zal het gebied in de avond en nacht verlicht worden en de rust voor de dieren / vogels verstoren. Dit gebied is momenteel in de avond en nacht donker. Met huidig bestemminsplan, zelfs als veld 1 gereed is, blijft dit gebied donker.

De punt onder veld 1 wordt door de gemeente als volgt omschreven (Ruimtelijk raamwerk Schuytgraaf veld 1, pagina 21. Deze omschrijving sluit aan bij de omschrijvingen in het boek “natte ecozone Schuytgraaf” uit 2010 (bijlage 2).

10. Presentatie aan de Minervasingel
Het veld presenteert zich via een zichtlijn over de watergang aan de Minervasingel. Men heeft vanaf hier zicht op de bebouwing langs de waterkant. De rietkraag en de gestrooide bomen onderstrepen het landelijke en natuurinclusieve beeld. De zuidelijke punt vormt een natuurgebiedje dat alleen te voet toegankelijk is. De bebouwing wordt afgeschermd met een stevige landschappelijke haag met boomvormers. Er ontstaat hiermee een interessant beeld van bomen, struikvormers, zoomvegetatie en grasland.

Verkeersveiligheid en woongenot veld 2:

Verkeersveiligheid: het onderzoek van de gemeente geeft aan dat er geen problemen zijn met verkeersveiligheid. Ontsluiting van een veld via een ander veld is niet uniek in Schuytgraaf.

Mogelijk dat men nu wel verkeersonveiligheid ervaart daar de wijk nog in aanbouw is, maar dit is een tijdelijke situatie.

Woongenot: De ontsluiting van veld 1 via veld 2 staat al sinds 2003 in de plannen.

We hebben het hier dus over een verbetering van woongenot t.o.v. een situatie waarvan men al op de hoogte was bij het tekenen van het koopcontract.

Aanvulling op de Tabel pagina 21 "Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf"

	Ontsluiting veld 1 via veld 2	Alternatief 4a		
Verkeerveiligheid fietsers	+	-		
Woongenot veld 4	+	--		

Verkeersveiligheid fietsers: Deze gaat bij optie 4a achteruit door een extra aansluiting met de Minervasingel

Woongenot veld 4: Optie 4a verslechterd in zeer grote mate het woongenot van een aantal bewoners van veld 4. Dit wordt in het raadsvoorstel en begeleidende stukken niet/nauwelijks belicht. Met optie 4a is het rustig zitten in je achtertuin niet meer mogelijk.

Een aantal bewoners geven aan dat men de woning niet gekocht zou hebben als toentertijd (2012-2014) optie 4a in het bestemmingsplan gestaan zou hebben.

Samenvattend

Onderzoek van de gemeente wijst uit dat het niet onveilig is, neemt niet weg dat bewoners van veld 2 dit tijdens het in aanbouw zijn van hun wijk dit wel voelen.

Met optie 4a wordt uniek natuur opgeofferd en worden bewoners van veld 4 gevraagd om een groot deel van hun woongenot op te offeren ten gunste van woongenot van de bewoners van veld 2. Dit om een probleem van veld 2 op te lossen dat er ons inziens niet is.

Daarom vragen we de raad om het advies op te volgen en het huidige bestemmingsplan te handhaven. Hierdoor krijgen alle bewoners van veld 2 en veld 4 de inrichting die bekend was ten tijde van het tekenen van hun koopcontract.

Bijlagen 1 en 2

Deze zijn opgenomen als achtergrond informatie. Deze bijlagen zullen niet besproken worden tijdens de inspreek ronde.

Bijlage 1

Lijst met vogels die nu aanwezig zijn ter hoogte van de wegontsluiting (optie 4a). Letterkleur geeft aan of de vogels op de rode of oranje lijst staan (bedreigde vogels volgens vogelbescherming)

Zangvogels:
Koolmees, huiszwaluw, Roodborst, Huismus, Putter, Kwikstaart, Spreeuw, Merel, Vlaamse Gaai, Ekster, Kauw, kraai,

Zangvogelachtigen en niet-zangvogels:
IJsvogel, Groene specht, Houtduif, Fazant, Diverse soorten vogels in het riet (niet geïdentificeerd)

Steltlopers:
Kleine plevier, Kievit, Schoolekster, Watersnip , Kleine Zilverreiger, Lepelaar, Blauwe reiger, Purperreiger, grote Zilverreiger, Tureluur.

Watervogels:
Waterhoen (broedend), Meerkoet (broedend), Fuut (broedend), Wilde eend, Kuifeend, Grauwe gans, Canadese gans, Nijlgans, Witte gans, Knobbelzwaan (broedend), Visdief, Kokmeeuw en andere meeuwen, Aalscholver

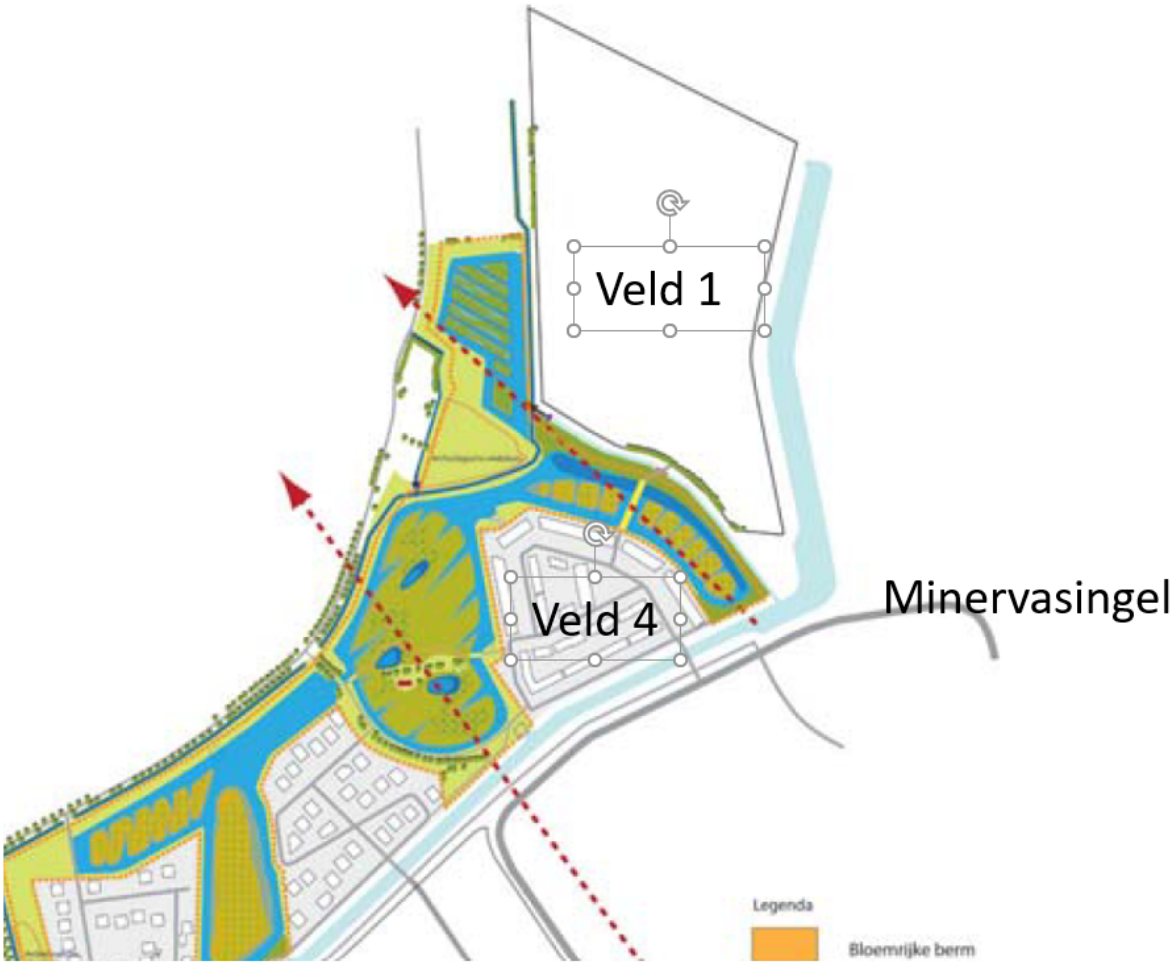
Bijlage 2 inzicht van de gemeente over inrichting van natte ecozone

Indeling /inrichting natte ecozone staat beschreven in het boek “natte ecozone” hieronder eerste en laatste pagina.

Zichtlijnen zoals weergeven in het boek zijn in onderstaande figuur weergegeven.

Geachte Raad,

Als inspreker van Veld 4, geef ik graag een aanvulling op de antwoorden die ik gegeven heb tijdens de inspraakronde van 14 september 2022 “inspreken raadsvoorstel verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf” en tevens geef ik een reactie op de argumenten van de inspreker van veld 2.

Aanvulling op gestelde vraag:

Er werd een vraag gesteld of het woongenot van veld 4 belangrijker is dan verkeersveiligheid van veld 2. Ik snapte niet direct de strekking van deze vraag, daar het mobiliteitsonderzoek aangeeft dat er geen problemen zijn met de verkeersveiligheid. De afweging die gemaakt moet worden is niet verkeersveiligheid versus woongenot, maar woongenot veld 2 versus woongenot veld 4. Waarbij het verkeer in veld 2 zich aan de voorkant van de woningen bevindt, maar men kan op veld 2 nog gewoon ongestoord in de tuin zitten. Voor veld 4 komt de weg direct achter de tuinen te liggen, het ongestoord in je tuin zitten is dan niet meer mogelijk.

Reactie op argumenten veld 2

Door de inspreker van veld 2 wordt een zeer negatief scenario geschetst waarbij al het verkeer (auto’s en tweewielers) door veld 2 naar de Minervasingel gaat rijden. Als ik de mogelijke overlast die men in veld 2 verwacht in mijn eigen woorden samenvat, dan is men bang dat men in de eigen wijk in de file staat voordat men de Minervasingel kan oprijden. Hierop wil ik het volgende delen:

- Het mobiliteitsonderzoek spreekt dit tegen
- Mocht het mobiliteitsonderzoek er naast zitten, dan zal logischerwijs een groter deel van het verkeer uit veld 1, 2 en 3 de ontsluiting via veld 3 nemen. Men gaat namelijk niet in de file staan als er een alternatief beschikbaar is.
- Niet al het fietsverkeer van veld 1, 2 en 3 gaat via veld 2 naar de Minervasingel (zoals gesuggereerd wordt).
    - De hoofdontsluiting voor fietser naar de lagere school “de Salamander” en de sportvelden, loopt voor veld 1 en deel van veld 2 en 3 via veld 4 en dus niet door veld 2.
    - Voor veld 3 geld dat de meest logische/kortste fietsverbinding naar het winkelcentrum / lagere school en sporthal loopt via de eigen ontsluiting van veld 3 en dus niet via veld 2.

Zelf heb ik de indruk dat het argument verkeersveiligheid ten onrechte wordt gebruikt om veranderingen te realiseren. Deze indruk wordt versterkt door het verzoek van veld 2 om een scenario door te rekenen waarbij de brug tussen veld 1 en 2 helemaal verdwijnt. Er is bijvoorbeeld niet verzocht om een scenario door te rekenen waarbij de ontsluiting van een deel van veld 3 niet meer via veld 2 loopt. Met deze laatste scenario veranderd de verkeersintensiteit op veld twee, ondanks de verdichting op veld 1 en 2 niet/nauwelijks ten opzichte van het bestemmingsplan uit 2017.

Van: L. Schümmelfeder
Datum: 20 september 2022
Onderwerp: Politieke avond 21 Sep: verkeersontsluiting van veld 1 via veld 2 in Schuytgraaf

Geachte meneer Lammers,

Graag wil ik mijn zorgen uiten over het raadsvoorstel van het college over de verkeersontsluiting van veld 1 via veld 2 in Schuytgraaf.

- Ten eerste, vind ik het frustrerend dat bewoners van veld 2 afgelopen jaar zelfstandig hun zorgen moesten uiten over de geplande verkeerssituatie (dat de gemeente niet actief de plannen heeft gedeeld met de bewoners en wat onze mening hierover is, vooral mbt het stijgende aantal huizen dat wordt gebouwd in veld 1 en 3 en de impact hiervan op de geplande ontsluiting via veld 2), en dat er geen sprake is geweest van enige burgerparticipatie. Tijdens de bewonersavonden met de gemeente werd de toekomstige situatie alleen aan de bewoners uitgelegd, en werd niet serieus naar ze zorgen van de bewoners geluisterd of in enige vorm aangegeven dat de gemeente met de zorgen iets zou doen.

- In het onderzoek naar de verkeerssituatie is alleen gesproken over de voor- en nadelen van de aansluiting van Veld 1. In mijn ogen kan er geen volledige afweging worden gemaakt als de impact van Veld 3 niet is meegenomen (aangezien het om dezelfde wegen en ontsluiting gaat). Een toevoeging ervan aan het rapport lijkt mij op zijn plaats.

- Het valt mij op dat er in het rapport een vergelijking wordt gemaakt met de Amerikaanse wijk. De hoofdweg (Germanenveld) in de Amerikaanse wijk (breed opgezet, verkeer kan beide kanten op, groenstroken aan beide kanten, parkeren niet mogelijk, staan geen huizen aan) is in mijn beleving niet te vergelijken met de inrichting van de Vakwerkbrug en Schipbrug (beide kanten parkeren mogelijk, minder breed, staan direct huizen aan). De Vakwerkbrug en Schipbrug zijn meer te vergelijken met de vertakkingen van de hoofdweg (Frankenveld) in de Amerikaanse wijk. Deze vertakkingen worden gebruikt voor bestemmingsverkeer (oftewel hoofdzakelijk enkel door de bewoners van de vertakking).

Zo zullen op de Vakwerkbrug (vanaf splitsing met Baileybrug) links en rechts van de rijweg parkerende auto's zijn wat tot gevaarlijke situaties kan leiden door in-/uitstappende mensen, die tijdelijk over de weg lopen, om naar hun huis te komen; is hier rekening mee gehouden dat de bewoners van Vakwerkbrug 20-58 via de weg naar hun woning moeten lopen, aangezien er een bodempassage tussen de parkeervakken en het voetpad zal zijn? Het risico op een ongeluk zal uiteraard toenemen hoe hoger het aantal weggebruikers is. Bovendien zullen ook een groot aantal fietsers van Veld 3 de ontsluiting via de Vakwerkbrug nemen, wat naast het grote aantal autogebruikers tot onveilige situaties kan leiden, aangezien er geen fietspaden op de Vakwerkbrug zijn aangelegd.

Verder vind ik het niet logisch om het verkeer van 2,5 velden door één straat te leiden, waarbij de Vakwerkbrug ook in een wijk is met het minste aantal woningen (vergeleken met veld 1 en 3 Noord). Volgens mij is er in Schuytgraaf geen vergelijkbare ontsluiting te vinden.

Bovenstaande zorgt dus voor een verslechtering van de verkeersveiligheid, maar wat ook belangrijk is, dat ook door de stijgende geluidsoverlast en luchtvervuiling de gezondheid van bewoners kan afnemen en de ziektekosten kunnen stijgen. Voor mijn weten is dat ook niet in enige besluitvorming meegenomen.

- Als laatste wil ik nog benadrukken dat de aannames die worden gedaan in het rapport ook vanuit een ander perspectief kunnen worden bekeken. In het rapport wordt er namelijk gesproken over het feit dat als er een eigen ontsluiting zou komen bij Veld 1 dit ten koste gaat van het groen. Echter is dit in mijn ogen eenzijdig beredeneerd. Als er namelijk voor deze oplossing wordt gekozen is er ook een minder grote en intensieve aansluiting benodigd op de Minervasingel voor Veld 2 waardoor er meer ruimte is om daar het groen te compenseren.

- In de Ontwerp-structuurvisie Arnhem 2020-2040 is het volgende aangegeven mbt auto verkeersruimte:

"Arnhem streeft naar een duurzame bereikbaarheid in een aantrekkelijke en veilige stad. Vooral in de bestaande stad geldt daarbij het principe: eerst de bestaande verkeersruimte beter benutten en pas daarna zoeken naar mogelijkheden tot uitbreiding van de (auto-)verkeersruimte. Veiligheid, leefbaarheid, gezondheid en aantrekkelijkheid vormen belangrijke randvoorwaarden om tot duurzame verkeersoplossingen te komen."

De eerste alinea van bovengenoemd stuk wordt gebruikt om de verkeerssituatie van de 3 velden te rechtvaardigen. Echter, op dit moment is de straat van de Vakwerkbrug nog niet aangelegd. Als er namelijk voor een eigen ontsluiting van veld 1 wordt gekozen is er ook een minder grote en intensieve aansluiting benodigd op de Minervasingel voor Veld 2 waardoor er meer ruimte is om daar het groen te compenseren.

En waarom wordt niet ook naar de 2e alinea gekeken, namelijk naar veiligheid, leefbaarheid, gezondheid en aantrekkelijkheid? Al deze factoren worden niet in het besluit meegenomen om veld 1 en 3 via veld 2 te laten ontsluiten.

Kortom: een rapport zonder eenzijdige doelredenatie en een onafhankelijk onderzoek zal de besluitvorming en de tevredenheid onder de bewoners ten goede komen. Want is er al (door een onafhankelijke organisatie) gekeken naar alle mogelijke ontsluitingen van veld 1, 2, en 3, en de voor- en nadelen hiervan voor de bewoners en de gemeente? Er is in principe naar 2 mogelijke ontsluitingen gekeken, maar wie zegt dat een hele andere inrichting van de verkeerssituatie niet veel beter is en de zorgen van de bewoners én gemeente kan wegnemen?

Ik hoop dat bovenstaande genoeg redenen zijn om eindelijk burgers van alle betrokken velden te laten participeren (veld 1 t/m 4) en een onafhankelijk onderzoek naar de verkeerssituatie uit te laten voeren.

Met vriendelijke groet,

L. Schümmelfeder

Geachte raadsleden, wethouder,

Graag wil ik middels dit schrijven inhoudelijk reageren op de raadszitting van 21 September j.l. betreffende het 'Raadsvoorstel Ontsluiting Veld1 Schuytgraaf'.

Laat ik beginnen met mijn begrip te uiten voor het gevoel dat de bewoners ervaren omtrent de verkeersveiligheid op Veld 2; ik heb zelf twee kleine kinderen en de verkeerssituatie op Veld 4 laat af en toe ook te wensen over. Tevens mag er mijns inziens nooit een prijskaartje hangen aan veiligheid.

Dat gezegd hebbende, wil ik allereerst aangeven het spijtig te vinden dat de belangen van de bewoners van Veld 4 op 21 September door geen enkel raadslid in de argumentatie benoemd of meegewogen zijn. Er ontstaat zo een beeld dat Optie 4A de gewenste oplossing is voor alle partijen, anders dan de gemeente.

Dat brengt mij bij mijn inhoudelijke reactie:

De kern van deze kwestie werd het beste verwoord door raadslid De Groot tijdens de zitting op 15 September j.l., namelijk met de vraag: Is het verkeersplan zoals dat er nu ligt voor Veld 2 een **veiligheids** kwestie, of een **overlast** kwestie?

Het uitgevoerde verkeersveiligheids-onderzoek wijst uit dat er geen onveilige situatie ontstaat in het huidige plan na verdichting van Veld 1,2 en 3 (daargelaten of er aanpassingen moeten plaatsvinden aan de kruising, etc.). Dit onderzoek is integer uitgevoerd door kundig personeel. In de woorden van wethouder Smeulders: "Het had geen verschil gemaakt als dit onderzoek door een onafhankelijk bureau was verricht, de methode blijft hetzelfde". Dat de bewoners het 'gevoel' hebben de verkeerssituatie gevaarlijk te (gaan) vinden is zeer begrijpelijk, maar er moet ook naar andere feiten gekeken worden en er moet voor worden gewaakt dat deze discussie alleen op emotie wordt gevoerd.

1) Er wordt bij optie 4a door de raad compleet voorbijgegaan aan het feit dat er een flink stuk groen in de Ecologische zone, die bedreigde diersoorten herbergt, opgeofferd wordt om een weg aan te leggen zodoende verkeersdruk en overlast weg te nemen bij Veld 2 en 3. Deze overlast wordt hiermee verlegd naar de oostkant van Veld 4 die nu geconfronteerd wordt met een autoweg in de groene strook.
2) Raadslid De Boef van GroenLinks merkt op dat de situatie voor fietsers op de Minervalaan bij optie 4A gevaarlijker wordt door een extra uitrit (Veld 1) kort naast die van Veld 2. Die situatie wordt in werkelijkheid nog gevaarlijker voor fietsers, aangezien de ontsluiting van Veld 4 ook vlak naast die van Veld 1 komt te liggen. Kortom, er zijn straks potentieel 3 ontsluitingen kort op elkaar die het fietspad erg onoverzichtelijk gaan maken.
3) Door de groene punt te gaan asfalteren wordt er een ongerept stuk groen weggenomen waar al onze kinderen in de toekomst veilig buiten kunnen spelen, denk aan een boomhut (die er reeds is op diezelfde plek!). Dit zou moeten aansluiten bij de wens om kinderen weer meer buiten te laten spelen/ontdekken. Een autoweg zou daar sterk afbreuk aan doen.
4) Dit is een persoonlijke noot. Als bewoner van Veld 4 heb ik destijds een woning gekocht met een bepaalde verwachting. Die verwachting moet ik keer op keer, in negatieve zin, bijstellen. Een verdichting van Veld 1, inclusief een 4-hoog appartementencomplex, een woonwagenkamp. Allemaal in strijd met het bestemmingsplan van Veld 1. Daar komt nu dan ook een ontsluitingsweg bij dwars door de groene zone naast mijn woning. Hopelijk heeft u ook begrip voor deze persoonlijke frustratie.

Tot slot hoop ik dat de gemeente met een passende oplossing komt om de zorgen van de bewoners van Veld 2 weg te nemen, zij het door een aangepaste kruising, snelheidsbeperkende maatregelen, etc. Optie 4A is echter niet het antwoord op deze kwestie. Het leidt tot verlies van een kwetsbaar stukje natuur, brengt de veiligheid van fietsers in gevaar en verhoogt weliswaar het woongenot van veld 2, maar gaat ten koste van het woongenot van Veld 4.

Alvast dank.

Paul Valen
Veld 4

Geachte raadsleden, wethouder,

Ik heb de M1 vergadering van woensdag 21 september 2022 m.b.t. “raadsvoorstel verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf” online bijgewoond en tevens tijdens de vergadering van 14 september ingesproken.

Hoewel het mobiliteitsonderzoek aangeeft dat het niet onveilig is, hadden een groot deel van de gestelde vragen betrekking op verkeersonveiligheid en aannames die gedaan zijn in het mobiliteitsonderzoek. Met name de aanname over de percentage auto’s dat vanuit veld 3 via veld 2 naar de Minervasingel gaat rijden wordt betwijfelt. Mocht deze aanname in de praktijk niet blijken te kloppen, dan kan mijn inziens dit opgelost worden door het nemen van verkeersmaatregelen. Mogelijke verkeersmaatregelen:

1. Doorgang veld 2 naar veld 3 éénrichtingsverkeer maken. Verkeer kan bijv. via veld 2 wel veld 3 in maar niet uit.
2. Doorgang veld 2 naar veld 3 afsluiten voor auto’s en motoren. Doorgang alleen voor langzaam verkeer en hulpdiensten.

Door deze verkeersmaatregelen neemt de verkeersintensiteit in veld 2 aanzienlijk af. Zie in aangevulde onderstaande tabel de voor en nadelen van de verschillende opties.

Kopie tabel pagina 21 “Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf”, aangevuld met kolom “verkeersmaatregelen veld 3 noord” en drie regels m.b.t. effecten op verkeersveiligheid fietsers, veld 4 en veld 3 zuid.

	Ontsluiting veld 1 via veld 2	Alternatief 4a 2 woningen minder, minder groen	Alternatief 4b 6 woningen minder, groen gelijk	Alternatief 4c geen brug tussen 1 en 2	Verkeersmaatregelen veld 3 noord
Zoveel mogelijk woningen	+	-	- -	-	+
Zoveel mogelijk groen	+	- -	-	- -	+
Zo min mogelijk verharding	+	- -	- -	- -	+
Stimuleren langzaam verkeer	+	-	-	- -	+
Verkeersveiligheid en woongenot veld 2	0	+	+	+	+
Sociale samenhang	+	0	0	- -	+
Balans grondexploitatie Schuytgraaf	0	- -	- -	-	0
Verkeerveiligheid fietsers	+	-			+
Woongenot veld 4	+	--			+
Invloed op veld 3 zuid					?

Met vriendelijke groet,

Danny Ramsamoedj,

Namens veld 4 oost

Lijst van insprekers

1	Danny Ramsamoedj	Namens veld 4
2	Mehmet Türkkani	Namens veld 2
3	Albert-Jan Musch	Namens veld 2
4	Weis	Huurdersvereniging woonwagenbewoners Arnhem (spreken gezamenlijk in)
5	Beer Xhofleer	

BEHANDELRESULTAAT

Ontsluiting veld 1 Schuytgraaf,
i - 14-09-2022

Raadsvoorstellen ‘Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf en afdoen moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen’

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	P. Smeulders

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers De Boef (GL), Eppich (VVD), Zwijnepoel (D66), Nguyen (PvdA), Meyer (AC), Groot (CDA), Verheij (PVV), Aydemir (DENK), Zijlstra (CU), Neutkens (Volt) en De Groot (PvdD). De fracties van FvD, AOP en de SP waren niet aanwezig.

Bespreking
De avond stond in teken van een rondetafelgesprek. Die is gestart met een ronde van inspraak door bewoners van veld 4 en 2 en de huurdersvereniging woonwagenbewoners. Na de inspraak hebben raadsleden en fractievolgers vragen gesteld, die vervolgens zijn beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de informatieve fase van de behandeling is afgerond. De behandeling kan worden doorgeleid naar de meningsvormende 1 fase.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

H. Eliens

BEHANDELRESULTAAT

Ontsluiting veld 1 Schuytgraaf,
M1 - 21-09-2022

Raadsvoorstellen ‘Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf en afdoen moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen’

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	P. Smeulders

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers De Boef (GL), Eppich (VVD), Brandts (D66), Nguyen (PvdA), Meyer (AC), Groot (CDA), Aydemir (DENK), Zijlstra (CU), Luurssen (FvD) Snelting (Volt) en De Groot (PvdD). De fracties van AOP, PVV en de SP waren niet aanwezig.

Bespreking
De eerste termijn aan de zijde van de raad in de M1 is afgerond, de eerste termijn aan de zijde van het college vrijwel in zijn geheel. Uiteindelijk hebben nog een aantal partijen geen antwoord gekregen op de gestelde vragen in de eerste termijn. Er is geen start gemaakt met de tweede termijn.

Toezegging(en)
- Wethouder Smeulders zegt toe de technische vraag van de VVD over de aanname van het verkeer van veld 3 dat via veld 2 komt te rijden voor de volgende behandeling schriftelijk te beantwoorden.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de behandeling M1 behandeling nog niet is afgerond. De behandeling kan worden voortgezet met het afronden van de eerste termijn aan de zijde van het college. Daarna is een tweede termijn gewenst.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

Memo

Datum : 30 september 2022

Aan : De gemeenteraad

Van : Paul Smeulders

Betreft : Toezegging wethouder Smeulders technische vraag Raadsvoorstel Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf

---

Geachte raadsleden,

Met deze memo geven wij uitvoering aan de toezegging tijdens de Politieke Avond van 21 september 2022 bij de behandeling van het raadsvoorstel Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf.

1. Wethouder Smeulders zegt toe de technische vraag van de VVD over de aanname van het verkeer van veld 3 dat via veld 2 komt te rijden voor de volgende behandeling schriftelijk te beantwoorden.

In onderstaande tabel is een berekening gemaakt van de benutting van de capaciteit van de Vakwerkbrug bij verschillende verhoudingen van rijroutes van bewoners veld 3.

Rijroute bewoners veld 3 noord		**Benutting capaciteit Vakwerkbrug in veld 2**
% via veld 2 (Vakwerkbrug)	*% via veld 3 Zuid (Ringdijk)*	
25%	75%	80% benut
50%	50%	87% benut
61%	49%	90% benut
75%	25%	94% benut
90%	10%	98% benut
98%	2%	100% benut

Toelichting
Voor bewoners van veld 3 noord zijn er twee routes om in of uit hun wijk te rijden:
1. via de Vakwerkburg in veld 2
2. via veld 3 Zuid.

Als meer dan 90% van de capaciteit van een weg benut wordt – in dit geval de Vakwerkbrug – is er sprake van een doorstromingsprobleem. Dit is volgens de tabel het geval wanneer 61% (of meer) van de bewoners van veld 3 noord ervoor kiest om via veld 2 naar de Minervasingel te rijden. Wanneer de benutting toeneemt, neemt vanzelfsprekend ook de wachttijd toe: bewoners zullen dan langer moeten wachten om via de Vakwerkbrug in veld 2 de Minervasingel op te draaien.

Uw raad vroeg tevens hoe realistisch de berekeningen van het aantal vervoersbewegingen is gezien het gegeven dat veld 1 en veld 3 noord nog niet bebouwd is, en wat de foutmarge is. In de totale berekening van de verkeersstromen, op basis van het verkeersmodel, zitten een veelvoud aan variabelen en wetenschappelijk onderbouwde verwachtingen die leiden tot de berekende verkeersstromen. Feitelijk meten is simpelweg onmogelijk omdat de velden 1 en 3 noord nog ontwikkeld moeten worden en ook

veld 2 nog niet volledig gerealiseerd is. Ook dan kan de situatie van vandaag, morgen of overmorgen anders zijn als gevolg van ontwikkelingen in het autogebruik. In de praktijk is het te verwachten dat de benutting van de capaciteit van de Vakwerkbrug in 2030 af zal wijken van het berekende cijfer 87%. Zoals in het mobiliteitsonderzoek ook staat beschreven, zit de met dit percentage aan zijn grens. Door deze technische vraag wordt duidelijk hoe dicht we op deze grens zitten.

Alles overziend zitten we op een kantelpunt. De verkeerssituatie in veld 2 kan in de praktijk zowel positief als negatief uitvallen. In de huidige verwachte situatie kan er bij drukke dagen (bijvoorbeeld bij regen) sprake zijn van doorstromingsproblemen tijdens ochtend- en avondspits. Wanneer de prognoses positief uitvallen zal dat niet aan de orde zijn. Wanneer de prognoses negatief uitvallen, treden de doorstromingsproblemen sneller op en komen deze vaker voor. Het is dus de vraag of er, met de huidige inzichten, een toekomstbestendige verkeerssituatie ontstaat in veld 2. Een eigen ontsluiting van veld 1 op de Minervasingel zal een positieve impact hebben op de verkeerssituatie in veld 2.

Binnen deze onzekerheden zal, met de kennis van nu, een besluit genomen moeten worden.

BEHANDELRESULTAAT

Ontsluiting veld 1 Schuytgraaf,
Vervolg M1 - 05-10-2022

Raadsvoorstellen ‘Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf en afdoen moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen’

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	P. Smeulders

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers De Boef (GL), Eppich (VVD), Brandts (D66), Visser (PvdA), Meyer (AC), Groot (CDA), Aydemir (DENK), Zijlstra (CU), Luurssen (FvD) Snelting (Volt), Kennedy (AOP) en De Groot (PvdD). De fracties van PVV en de SP waren niet aanwezig.

Bespreking
De bespreking is gestart met een mededeling van de wethouder over het uitzetten van aanvullend onderzoek. Vervolgens is gestart met de tweede termijn aan de zijde van de raad. Daarin zijn door de raadsleden vragen gesteld, die beantwoord zijn in de tweede termijn van het college.

Toezegging(en)
- Wethouder Smeulders zegt toe binnen zes weken een extern bureau onderzoek te laten doen naar de aannames van het mobiliteitsonderzoek, de verkeersveiligheid van de velden 1, 2 en 3 en of er andere slimme oplossingen mogelijk zijn. Ook wordt in dit onderzoek gekeken naar de overschrijvingen van 6000 voertuigbewegingen en de voertuigbewegingen in de andere varianten.
- Wethouder Smeulders zegt toe een planschadeonderzoek uit te laten voeren.
- Wethouder Smeulders zegt toe de onderzoeksvraag te delen met de raad en op de website van Schuytgraaf te plaatsen.
- Wethouder Smeulders zegt toe binnen zes weken een analyse te sturen van mogelijke groencompensatie indien gekozen wordt voor de alternatieve ontsluiting via veld 1.
- Wethouder Smeulders zegt toe in de tussenliggende periode bewoners over het onderzoek te informeren en het gesprek aan te gaan met de woonwagenbewoners en de bewoners van veld 4 over alternatieve ontsluitingsmogelijkheden.

Conclusie
De voorzitter heeft geconcludeerd dat de M1 nog niet is afgerond, in afwachting op de toegezegde onderzoeken. Het voorstel is derhalve nog niet doorgeleid naar de M2 of besluitvorming. Aan de agendacommissie zal een nieuw voorstel voor vervolgbehandeling worden voorgelegd.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

GEMEENTE Arnhem

Aan de gemeenteraad

Datum : 15 november 2022
Zaaknummer : 686211
Contactpersoon : Tim Nijs
Telefoonnummer : 06 31 11 48 56

Onderwerp: Toezeggingen t.a.v. raadsvoorstel Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf

Geachte raadsleden,

Tijdens de behandeling van het raadsvoorstel Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf hebben we een aantal toezeggingen gedaan. In deze raadsbrief en de bijbehorende bijlagen informeren wij u over de manier waarop wij invulling hebben gegeven aan de volgende toezeggingen:

- *Wethouder Smeulders zegt toe binnen zes weken een extern bureau onderzoek te laten doen naar de aannames van het mobiliteitsonderzoek, de verkeersveiligheid van de velden 1, 2 en 3 en of er andere slimme oplossingen mogelijk zijn. Ook wordt in dit onderzoek gekeken naar de overschrijvingen van 6000 voertuigbewegingen en de voertuigbewegingen in de andere varianten (ID 1190).*

- *Wethouder Smeulders zegt toe een planschadeonderzoek uit te laten voeren (ID 1191).*

- *Wethouder Smeulders zegt toe binnen zes weken een analyse te sturen van mogelijke groencompensatie indien gekozen wordt voor de alternatieve ontsluiting via veld 1 (ID 1193).*

- *Wethouder Smeulders zegt toe in de tussenliggende periode bewoners over het onderzoek te informeren en het gesprek aan te gaan met de woonwagenbewoners en de bewoners van veld 4 over alternatieve ontsluitingsmogelijkheden (ID 1194).*

Mobiliteitsonderzoek (1190)
We hebben een extern bureau gevraagd het mobiliteitsonderzoek dat door de gemeente was uitgevoerd, tegen het licht te houden. Het onderzoek richtte zich op de aannames van het mobiliteitsonderzoek, de verkeersveiligheid van de velden 1, 2 en 3 en mogelijke andere slimme oplossingen.

Ten eerste hebben we alle aannames laten narekenen. Uit dit externe onderzoek blijkt dat er meer dan genoeg ruimte is op de Vakwerkbrug Waar het gemeentelijk onderzoek uit gaat van een gebruik van 87% op de Vakwerkbrug, komt het externe bureau op 85% gebruik. Dit percentage valt binnen de wenselijke intensiteitsgrenzen. Dit is in beeld gebracht in bijlage 1 bij het onderzoek van het externe bureau.

Het bureau concludeert dat de basisvariant verkeerstechnisch past en bovendien toekomstbestendig is.. Verkeerstechnisch is er geen aanleiding om andere oplossingen voor de ontsluiting uit te werken. De toekomstige ontwikkeling van het autogebruik laat voor deze velden geen significante wijziging zien.

Tijdens het gesprek met bewoners van veld 4 werden we erop gewezen dat we in ons eigen mobiliteitsonderzoek ten onrechte 66 appartementen in veld 2 Zuid hebben meegenomen. Deze woningen ontsluiten direct op de Minervasingel en maken daardoor geen gebruik van de Vakwerkbrug. Het externe bureau heeft dit vervolgens verwerkt in de berekeningen in bijgevoegd rapport. Het gebruik van de Vakwerkbrug zonder deze woningen komt uit op 78%, wat nog gunstiger is en bovendien valt binnen de wenselijke intensiteitsgrenzen.

Indien u dat wenst, kan bureau Goudappel een nadere toelichting geven op de resultaten van het onderzoek door middel van een technische briefing.

Planschadeonderzoek (1191)
In de bijlage treft u de uitgevoerde *analyse planologisch nadeel* aan. Indien we zouden kiezen voor een alternatieve ontsluiting van veld 1 zou er sprake zijn van zogeheten indirecte planschade. Dat is planschade als gevolg van een wijziging op een nabij gelegen perceel. Bij indirecte planschade dient op de eventuele waardevermindering het normaal maatschappelijk risico in mindering te worden gebracht. Alleen als de waardevermindering het normaal maatschappelijk risico overstijgt, bestaan er mogelijkheden om aanspraak te maken op tegemoetkoming in planschade.

Rekening houdend met de plaatselijke omstandigheden en de planologische mogelijkheden zoals omschreven bij de huidige planologie, zal voor een klein aantal woningen het waardenniveau dalen na de omschreven planologische verandering (een eigen ontsluiting voor veld 1). Wanneer er rekening gehouden wordt met een normaal maatschappelijk risico van 2% is er op basis van de uitgevoerde analyse sprake van een waardedaling die omschreven wordt als nihil.

Groencompensatie (1193)
Zoals in het gemeentelijke mobiliteitsonderzoek is beschreven (p. 18) gaat de extra verharding voor de alternatieve ontsluiting (optie 4a) ten koste van circa 750m2 groen in 'de punt' met bestemming Landschap/Park. Bij realisatie van veld 1 conform het Ruimtelijk Raamwerk worden in het veld zelf al zoveel vierkante meters omgezet van de bestemming Wonen naar de bestemming Landschap/park dat voor de alternatieve ontsluiting geen compensatie nodig is.

Bewoners (1194)
Bewoners van Schuytgraaf zijn op 12 oktober geïnformeerd over het aanvullend mobiliteitsonderzoek via de website van Schuytgraaf met daarbij een link naar de onderzoeksvragen zoals die op 5 oktober zijn geformuleerd. Vervolgens zijn wij op 7 november in gesprek gegaan met de huurdersvereniging van woonwagenbewoners over de mogelijke impact van de alternatieve ontsluiting op de locatie van de woonwagens. Op 8 november hebben we een gesprek gehad met vier bewoners van veld 4 over de alternatieve ontsluitingsmogelijkheden. De verslagen van deze gesprekken zijn bijgevoegd.

De woonwagenbewoners geven aan een voorkeur te hebben voor de oorspronkelijke variant, namelijk zo zuidelijk mogelijk in veld 2. Omdat deze locatie op de plek ligt van de bouwweg, is het helaas alleen mogelijk om deze locatie als laatste in veld 1 te bouwen. Via een dergelijke bouwweg scheiden we namelijk het bouwverkeer van het bewonersverkeer, zodat bewoners veilig door de buurt kunnen rijden en het gevoel hebben dat hun wijk "af" is. Voor de door de woonwagenbewoners gewenste ontmoetingsruimte is in veld 1 geen ruimte en bovendien hebben we er geen budget voor.

De bewoners van veld 4 Horstenhoogte gaven aan te begrijpen dat plannen kunnen veranderen omdat de maatschappij verandert en dat er dus meer woningen in veld 1 komen omdat de vraag naar woningen in Arnhem zo groot is. Indien de veiligheid in het geding is, dan menen zij dat er nieuwe keuzes gemaakt moeten worden, maar ze wijzen erop dat het volgens het onderzoek alleen om overlast gaat. Zij vragen zich af waarom je de overlast voor de ene bewoner weg zou nemen als die ten koste gaat van een ander.

Conclusie
Met deze raadsbrief en bijbehorende bijlagen hebben wij invulling gegeven aan de toezeggingen gedaan tijdens de politieke avond van 5 oktober. Wij nemen de conclusies van het externe bureau over en stellen voor om vast te houden aan de basisvariant, waarbij veld 1 via veld 2 ontsloten wordt.

In het onderzoek van het externe bureau worden maatregelen voorgesteld om de verkeerssituatie in veld 2 te verbeteren. Bijvoorbeeld door het stimuleren van het gebruik van de OV en fiets. Specifiek voor fietsers wordt een extra doorsteek van veld 2 naar het vrij liggend fietspad aan de Minervasingel voorgesteld ten hoogte van de Draaibrug. Ook wordt voorgesteld om extra snelheidsremmers op de hefbrug te realiseren. Deze aanbevelingen nemen wij over en zullen wij dan ook uitvoeren in combinatie met de basisvariant.

Tijdens de aanleg van drempels op de Vakwerkbrug is gebleken dat deze door de aannemer te laag zijn aangelegd. Dit zal uiteraard binnenkort worden hersteld.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlagen:
1. Analyse planologisch nadeel, SAOZ, 25 oktober 2022
2. Verslag gesprek met huurdersvereniging, 7 november 2022
3. Verslag gesprek met bewoners Horstenhoogte, 8 november 2022
4. Mobiliteitsonderzoek, Goudappel, 11 november 2022

SAOZ
ADVISEUR IN ONROERENDE ZAKEN

ANALYSE PLANOLOGISCH NADEEL

met betrekking tot een alternatieve ontsluiting van ontwikkelveld 1, Schuytgraaf Arnhem

opdracht	20220647
status	definitief
datum	25 oktober 2022
adviseur	E. Hoopman RT RM

STICHTING ADVIESBUREAU ONROERENDE ZAKEN
POSTBUS 29196 • 3001 GD ROTTERDAM • BEZOEKADRES KRUISPLEIN 484 • ROTTERDAM
T 010 – 469 3899 • INFO@SAOZ.NL • WWW.SAOZ.NL • IBAN NL21INGB0000508019 • BTW NL002767661B01 • KVK 41126679

SAOZ
ADVISEUR IN ONROERENDE ZAKEN

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 3
1.1 Opdracht 3
1.2 Gesprek 6
1.3 Gebruikte stukken en geraadpleegde bronnen 6
1.4 Van concept naar definitief 7

2 WETGEVING EN JURISPRUDENTIE 8
2.1 Wet ruimtelijke ordening 8
2.2 Actualiteiten rechtspraak 9

3 PLANGEBIED 10

4 HUIDIGE PLANOLOGIE 12

5 NIEUWE PLANOLOGIE 15

6 PLANOLOGISCHE VERGELIJKING EN INVLOEDSSFEER 16
6.1 Selectie van relevante aspecten 16
6.2 Kwalificatie van de relevante en nader te beoordelen aspecten 21
6.3 Invloedssfeer 22

7 OVERWEGINGEN NORMAAL MAATSCHAPPELIJK RISICO 23

8 ANDERSZINS VERZEKERD 25

9 OVERWEGINGEN ACTIEVE RISICOAANVAARDING 26

10 OVERWEGINGEN TAXATIES 27
10.1 Definitie waardebegrip 27
10.2 Peildatum 28
10.3 De manier waarop het planologisch nadeel wordt ingeschat 28
10.4 Geldigheid en geldigheidsduur 28
10.5 Geraadpleegde bronnen voor het bepalen van het waardeniveau 29

11 BEOORDELING CLUSTERS 31

12 CONCLUSIE 39

1 INLEIDING

1.1 Opdracht

De gemeente Arnhem heeft de SAOZ te Rotterdam op 13 oktober 2022, opdracht gegeven om een analyse op te stellen met betrekking tot het “project” alternatieve ontsluiting ontwikkelveld 1 Schuytgraaf.

Opdrachtgever

Gemeente Arnhem, vertegenwoordigd door mevrouw S. Maessen.

Opdrachtnemer

De stichting Adviesbureau Onroerende Zaken gevestigd te Rotterdam aan het Kruisplein 484. SAOZ is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41126679.

Doel van het advies

De gemeente Arnhem wenst inzicht in het planologisch nadeel dat mogelijk ontstaat als gevolg van het voornemen om ontwikkelveld 1 van plan Schuytgraaf op een alternatieve wijze te ontsluiten.

Om dit inzichtelijk te maken is verzocht om een analyse conform de werkwijze van een risicoanalyse planschade waarbij de vergelijking bestaat uit:

- enerzijds de waarde van omliggende objecten rekening houdend met een maximaal nadelige invulling conform de bestemmingsplanregels en algemene en specifieke uitwerkingsregels van bestemmingsplan “Schuytgraaf, veegplan 2017” waarbij de ontsluiting is geregeld via de oostzijde (over de gronden van ontwikkelveld 2) en anderzijds rekening houdend (fictie huidige planologie);
- anderzijds de waarde van omliggende objecten rekening houdend met een maximaal nadelige invulling conform de algemene en specifieke uitwerkingsregels van bestemmingsplan “Schuytgraaf, veegplan 2017” waarbij de ontsluiting is geregeld via de zuidzijde direct op de Minervasingel (conform de alternatieve ontsluitingsweg 4a zoals beschreven in het “Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf” p. 17 e.v.).

Met andere mogelijke afwijkingen van de algemene en specifieke uitwerkingsregels wordt

geen rekening gehouden.

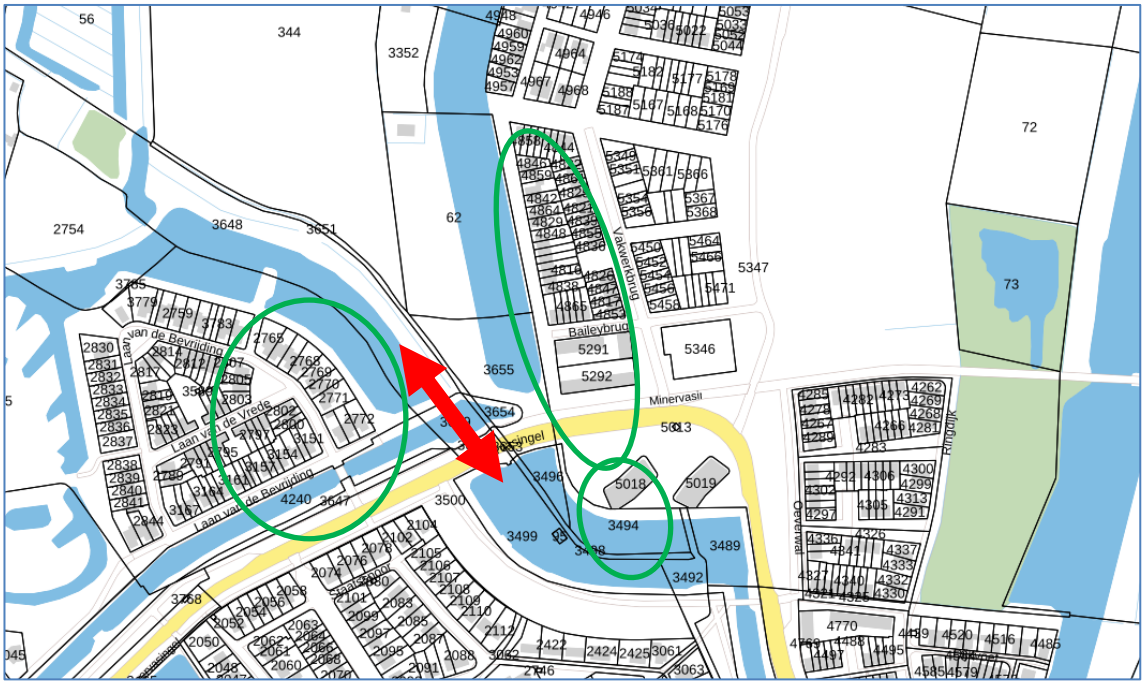
De adviesvraag richt zich enkel op de objecten binnen de ontwikkelvelden 2 en 4 (nabij de beoogde ontsluiting over het water via de Minervasingel).

Opdrachtgever is ermee bekend dat conform “vaste rechtspraak” uit te werken bestemmingen zonder bouwmogelijkheden bij de planologische vergelijking buiten beschouwing worden gelaten. Deze rapportage betreft derhalve een “theoretische benadering”. Bij een formele planschadebeoordeling conform de huidige wet- en regelgeving zijn andere criteria van belang.

Gelet op de aard van de ontwikkeling dient het advies zich te richten op de effecten voor de onroerende zaken gelegen in de omgeving van het plangebied.

Onderwerp van het advies

De juridische beoordeling en de waardering hebben betrekking op het plangebied zoals weergegeven op onderstaande afbeelding en de om dat plangebied heen gelegen woonobjecten van derden waarbij wij ons concentreren op de objecten binnen de groene omlijning.

Figuur 1 Afbeelding met locatie alternatieve ontsluiting (rode pijl) en afbakening reikwijdte onderzoek

Het eventuele planologisch nadeel voor woningen waarderen wij globaal en indicatief per cluster.

Bijzondere uitgangspunten

Op basis van de ten behoeve van deze offerte ontvangen informatie, zijn de volgende bijzondere uitgangspunten van toepassing:

- De opdracht betreft de beoordeling van de gevolgen van het wijzigen van de bestemming;
- We gaan uit van de van opdrachtgever ontvangen gegevens en gestelde uitgangpunten;
- We waarderen het mogelijke planologische nadeel als gevolg van de gegeven planologische verandering op de peildatum.

Gegeven de aard van de opdracht dienen wij geen contact op te nemen met de eigenaren en/of gebruikers van de te beoordelen onroerende zaken. Hierdoor is een opname vanaf het terrein of een inpandige inspectie niet mogelijk. Wij inspecteren de onroerende zaken globaal en voor zover mogelijk vanaf de openbare weg en maken ook gebruik van diverse digitale bronnen

Afbakening van het gebruik / specifiek overeengekomen werkzaamheden

De werkzaamheden van de deskundige bestaan onder andere uit een schatting van de waarde van vastgoed. Dit is geen Professionele Taxatiedienst (PTD) conform de definities van de NRVT. Het advies is alleen bedoeld voor intern gebruik door de opdrachtgever en het gebruik van het advies is beperkt tot de contactpersonen met wie wij contact hebben gehad (en natuurlijk hun directe collega's) en het advies wordt niet verstrekt aan of gedeeld met derden. Het advies betreft onze reflectie op de door de opdrachtgever gestelde vragen, het is geen schadestaat waarin de omvang van een vergoeding zou worden vastgesteld, het kan ook niet worden beschouwd als een beoordeling van een verzoek om tegemoetkoming in planschade, het mag niet worden gebruikt buiten de context van het advies, het kan niet worden gebruikt voor doelen waarvoor het niet is bestemd, het mag niet worden gebruikt ten behoeve van jaarverslaglegging en kredietverlening. Als het advies wordt uitgebracht door een Register-Taxateur, dan blijft hij natuurlijk onverkort gehouden aan de fundamentele beginselen: professioneel gedrag, vakbekwaamheid, integriteit, objectiviteit, onafhankelijkheid, zorgvuldigheid, transparantie en vertrouwelijkheid.

1.2 Gesprek

Het dossier is op 17 oktober 2022 besproken. Opdrachtgever werd daarbij vertegenwoordigd door mevrouw S. Maessen. SAOZ werd vertegenwoordigd door haar deskundige de heer E. Hoopman RT RM. Daarbij kwamen de volgende onderwerpen aan de orde:

- De strekking van de opdracht;
- Uit te werken bestemmingen en planschade;
- Risicoaanvaarding en planschade;
- De uitgangspunten van het onderzoek. Er is verzocht om af te wijken van de initiële opdracht. Eén en ander zoals in paragraaf 1.1 benoemd (doel van de opdracht). Het betreft derhalve een “theoretische benadering”.

Opdrachtgever is erop gewezen dat de gekozen formulering van de adviesvraag afwijkt van een reguliere planschadebeoordeling/risicoanalyse planschade. Dit komt omdat de “huidige planologie” op een andere wijze bepaald wordt waarbij conform “vaste rechtspraak” uit te werken bestemmingen zonder bouwmogelijkheden bij de planologische vergelijking buiten beschouwing worden gelaten (bij indirecte planschade). Deze rapportage betreft derhalve een “theoretische benadering”.

1.3 Gebruikte stukken en geraadpleegde bronnen

Bij het opstellen van deze risicoanalyse planschade hebben wij de volgende stukken gebruikt:

- Relevante delen van het huidige bestemmingsplan;
- Nadere omschrijving van de adviesvraag en uitgangpunten;
- Omschrijving beoogde ontsluiting*.

Door ons zijn ook de volgende bronnen geraadpleegd:

- Dienst voor het kadaster en de Openbare Registers;
- Google Maps;
- Provadie (referenties verkoop woningen);
- Website Ruimtelijkeplannen.nl;
- Reguliere verkoopsites zoals www.funda.nl.

1.4 Van concept naar definitief

Het conceptrapport is op 25 oktober 2022 aan opdrachtgever gemaild. Opdrachtgever heeft dezelfde dag gereageerd. Inhoudelijk heeft opdrachtgever geen opmerkingen over het concept en heeft opdrachtgever verzocht om een definitieve rapportage.

2 WETGEVING EN JURISPRUDENTIE

De kern voor de beoordeling wordt gevormd door de planologische vergelijking.

Deze bestaat uit de vergelijking tussen het huidige planologische regime (met aannames/veronderstelde uitgangspunten) en het nieuwe planologische regime.

Conform de adviesvraag wordt afgeweken van wettelijke werkwijze- de Wet ruimtelijke ordening- en de rechtspraak over planschade. Volledigheidshalve geven wij hierna de gebruikelijke wettelijke kaders weer.

2.1 Wet ruimtelijke ordening

De mogelijkheid om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in de planschade is vastgelegd in de Wet ruimtelijke ordening. Het onderwerp planschade is geregeld in hoofdstuk 6 (Financiële bepalingen). Artikel 6.1 is het belangrijkste artikel omdat in dat artikel alle planschade veroorzakende oorzaken worden genoemd:

a) Een bestemmingsplan, inpassingsplan of van een beheersverordening;
b) Een bepaling van een planwijziging, een planuitwerking of nadere eis;
c) Een omgevingsvergunning (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht WABO) welke in strijd is met een plan;
d) De aanhouding van een besluit omtrent het verlenen van een omgevingsvergunning;
e) Een specifieke bepaling van een provinciale verordening;
f) Een specifieke bepaling van een exploitatieplan;
g) Een bepaald koninklijk besluit.

Artikel 6.2 heeft betrekking op het normale maatschappelijke risico:
Lid 1: Binnen het normale maatschappelijke risico vallende schade blijft voor rekening van de aanvrager.

Lid 2: In ieder geval blijft voor rekening van de aanvrager:

- Van schade in de vorm van een inkomensderving, een gedeelte gelijk aan twee procent van het inkomen onmiddellijk voor het ontstaan van de schade;
- Van schade in de vorm van een vermindering van de waarde van een onroerende zaak, een gedeelte gelijk aan twee procent van de waarde van de onroerende zaak onmiddellijk voor het ontstaan van de schade, tenzij de vermindering het gevolg is

van de bestemming van de tot de onroerende zaak behorende grond of van op de onroerende zaak betrekking hebbende regels als bedoeld in artikel 3.1.

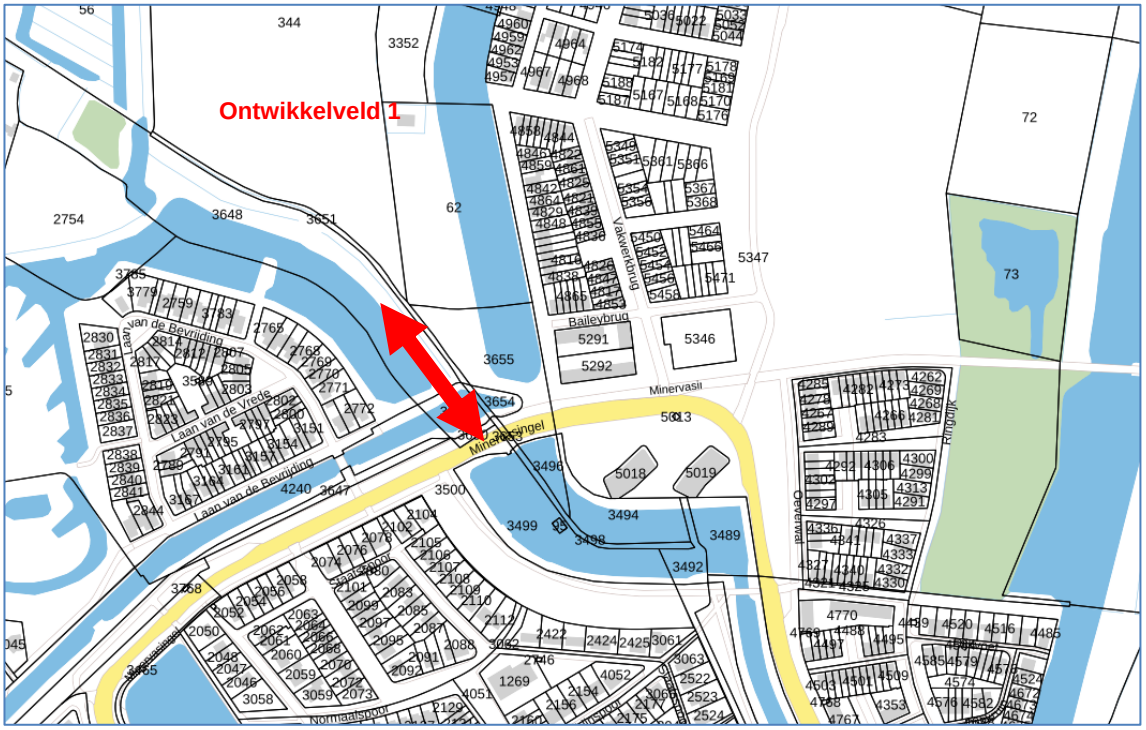
2.2 Actualiteiten rechtspraak

Aan de hand van rechterlijke uitspraken wordt de betekenis van de wetsartikelen die betrekking hebben op de tegemoetkoming in de planschade verder ingevuld. Wij houden de jurisprudentie wekelijks bij en wij leiden daaruit een juridisch kader af, waarbinnen de planologische vergelijking moet passen. De voor de risicoanalyse planschade belangrijkste criteria zijn:

- Bij de planologische vergelijking dient uit te worden gegaan van de maximale invulling van het “oude” en het nieuwe bestemmingsplan. Niet de oude en nieuwe feitelijke situaties zijn van belang, maar dat wat op grond van de planologische regimes maximaal kon/kan worden gerealiseerd (bijv. ABRvS 30 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:239, Helmond en ABRvS 24 april 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1350, Bergen);
- Bij indirecte planschade worden situaties die ontstaan zijn vanuit het overgangsrecht, in beginsel buiten beschouwing gelaten (bijv. ABRvS 27 januari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:143, Utrechtse Heuvelrug);
- De schade ontstaat op het moment dat de nieuwe planologische maatregel in werking treedt (bijv. ABRvS 3 juli 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2187, Utrecht);
- Planologische nadelen kunnen (geheel of gedeeltelijk) worden gecompenseerd met planologische voordelen die voortvloeien uit hetzelfde planologische regime (bijv. ABRvS 5 december 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3945, Achtkarspelen en ABRvS 8 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1482, Capelle aan den IJssel);
- Actieve risicoaanvaarding dient te worden bepaald aan de hand van hetgeen een aanvrager ten tijde van de aankoop van zijn woning kon weten (bijv. ABRvS 20 juli 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2048, De Wolden);
- Actieve risicoaanvaarding moet worden gebaseerd op door de overheid openbaar gemaakte beleidsinformatie (bijv. ABRvS 28 september 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2582, Zutphen);
- Uit te werken bestemmingen met een bouwverbod worden in de regel bij de planologische vergelijking (indirecte planschade) buiten beschouwing gelaten (bijv. ABRvS 15 oktober 2014, Geldrop-Mierlo.

3 PLANGEBIED

Het plangebied en de omgeving daarvan zijn op 14 oktober 2022 vanaf de openbare weg bekeken. De deskundige van SAOZ heeft niet met derden over het project gesproken.

Figuur 2 Afbeelding met locatie alternatieve ontsluiting (rode pijl) en afbakening reikwijdte onderzoek

Het plangebied en meer specifiek de alternatieve ontsluiting wordt begrensd door andere “nieuwbouw”. Direct ten oosten en westen zijn watergangen gelegen. Ten zuiden ligt de Minervasingel.

Figuur 3 Foto over de Minervasingel richting het plangebied

Figuur 4 Foto nabij ontsluitingsweg en van de tijdelijke bouwweg

Figuur 5 Luchtfoto (met aanduiding locatie alternatieve ontsluitingsweg)

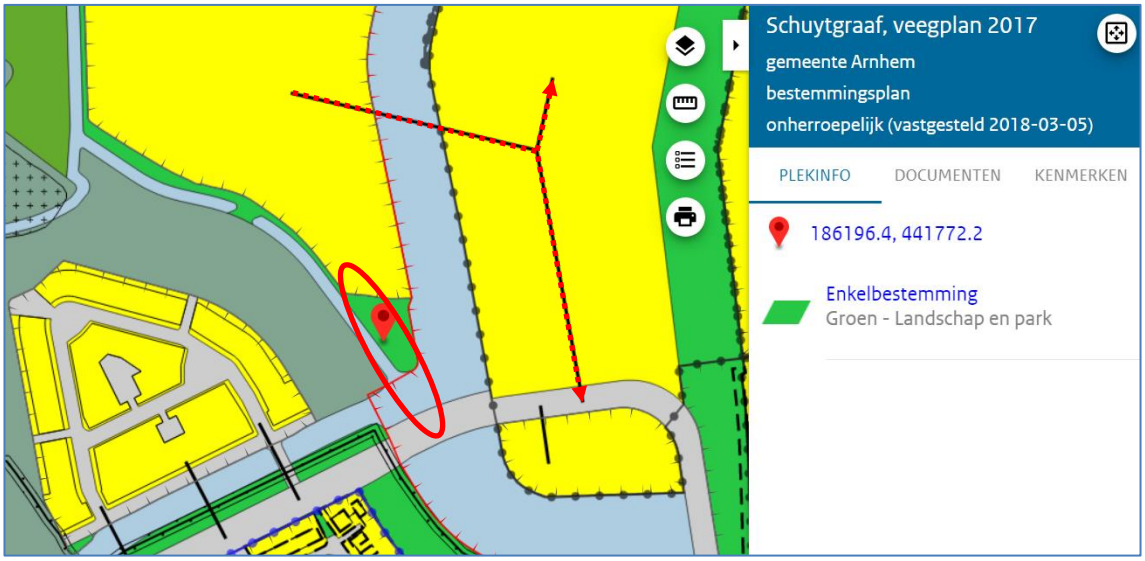
Op het moment van de opname waren ter plaatse van de beoogde ontsluiting “groen- en watervoorzieningen” aanwezig. De overige gronden lagen braak. Ook was er een (tijdelijke) bouwweg aanwezig.

4 HUIDIGE PLANOLOGIE

Het geldende bestemmingsplan vormt doorgaans de basis voor onze planologische vergelijking. Volgens de verstrekte informatie geldt ter plaatse van de beoogde ontsluiting voor het plangebied het bestemmingsplan “Schuytgraaf, Veegplan 2017”.

Volgens “vaste rechtspraak” wordt bij de planologische vergelijking (bij indirecte planschade) geen rekening gehouden gronden met een “uit te werken bestemming” als hier niet bij recht gebouwd mag worden.

In tegenstelling tot deze “vaste rechtspraak” houden wij in deze rapportage bij de planologische vergelijking wel rekening met een (veronderstelde) maximale invulling van de gronden met de bestemming “Wonen - Uit te werken” ondanks het geldende bouwverbod. Dit op uitdrukkelijk verzoek van opdrachtgever.

Figuur 6 Fragment verbeelding met zuidelijk deel van ontwikkelveld 1. De locatie van de alternatieve ontsluiting is globaal rood omlijnd.

Het plangebied heeft ter plaatse van de alternatieve ontsluiting de volgende bestemmingen:

- Groen - Landschap en park;
- Water.

Ter plaatse van de beoogde woonwijk geldt de bestemming:

- Wonen – Uit te werken.

Deze gronden hebben de gebiedsaanduiding “overige zone – veld 1”.

Maximale invulling huidige planologie

De voor de omgeving meest nadelige maximale invulling van de huidige planologie, ongeacht of het ooit tot daadwerkelijke realisatie is of zou zijn gekomen, bestaat -conform de uitgangspunten van dit rapport- ter plaatse van de gronden met de bestemming:

- “Wonen – Uit te werken” in essentie uit: een woonwijk c.a. waarbij de gronden bestemd zijn voor wonen, waaronder niet begrepen bewoning van woonwagens of woonschepen, alsmede voor een beroep aan huis, werkunits, maatschappelijke voorzieningen, (inclusief kinderdagverblijven), wegen, paden, groen- en speelvoorzieningen e.d.

Er geldt een groot aantal algemene uitwerkingsregels. Conform de specifieke uitwerkingsregels geldt ter plaatse van de aanduiding 'overige zone: veld 1' een maximum aantal te bouwen woningen van 30 woningen per hectare en bedraagt de bouwhoogte maximaal 15 meter.

De ontsluitingsweg van de woonwijk loopt via de oostzijde (zie rode pijlen op voorgaande figuur).

- “Groen - Landschap en park” uit: park- en groenvoorzieningen, waaronder recreatieve- en speel- en ontmoetingsvoorzieningen, fiets- en wandelpaden en straatmeubilair, bruggen, gemalen en parkeervoorzieningen alsmede voor “land-art bouwwerken“.

Buurtontsluitingswegen zijn hier niet toegestaan.

Ter plaatse zijn (onder meer):

- 100 m² grote gemalen toegestaan met een bouwhoogte van 5 meter
- 25 meter hoge “land-art” bouwwerken toegestaan;

alsmede diverse overige bouwwerken met een bouwhoogte van 4 meter (met dien verstande dat voor speelvoorzieningen en vlaggenmasten een hoogte van maximaal 10 meter geldt.)

- “Water” uit: waterlopen en waterpartijen, waterberging, bermen en beplanting, oevers, waterinfiltratievoorzieningen, extensieve recreatie, waaronder roeien en kanovaren en met daaraan ondergeschikt fiets-, wandel- en toegangspaden, groenvoorzieningen, nutsvoorzieningen.

Buurtontsluitingswegen zijn hier niet toegestaan.

Op deze gronden mogen uitsluitend in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd met een gezamenlijke oppervlakte van 150 m² en met een bouwhoogte van maximaal 3 meter.

Bruggen en duikers mogen op deze gronden worden gebouwd voor zover:

- de doorstroom- en waterbergende functie van de watergang niet wordt belemmerd;
- de mogelijkheden tot extensief medegebruik niet worden belemmerd;
- rekening gehouden wordt met de ecologische passeerbaarheid van bruggen en duikers.

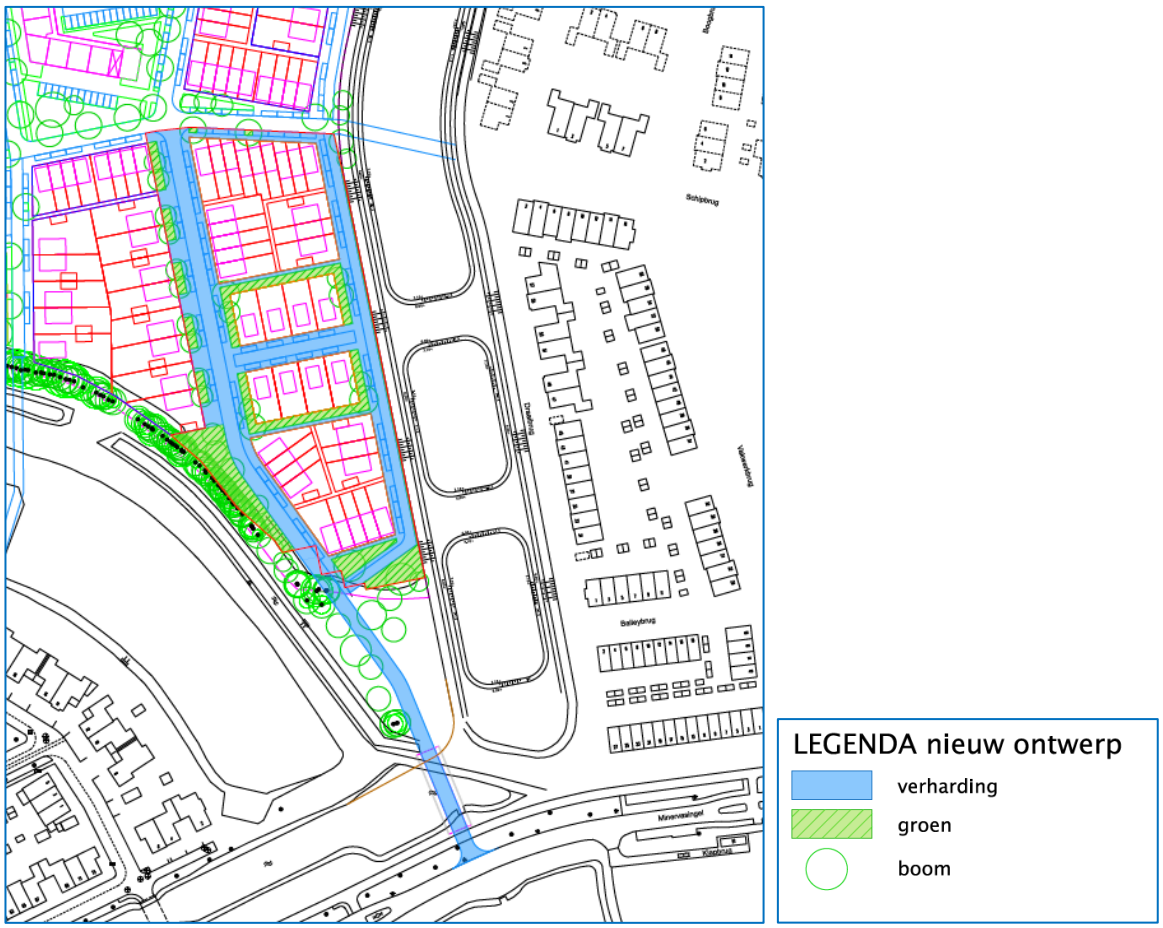
Op de gronden mogen verder gemalen met een oppervlakte van maximaal 100 m² per bouwwerk en een bouwhoogte van maximaal 5 meter worden gebouwd.

5 NIEUWE PLANOLOGIE

Op het moment dat deze risicoanalyse wordt uitgebracht, is het nieuwe planologische regime nog niet in werking getreden. De ontwikkeling zal planologisch mogelijk worden gemaakt door middel van een nieuw bestemmingsplan.

In de nieuwe planologische situatie is er sprake van een woonwijk (gelijk aan die van de huidige planologie) met een hoofdontsluiting via de zuidzijde.

Uitgangspunt van deze risicoanalyse is dat de woonwijk c.a. past binnen de algemene en specifieke uitwerkingsregels van bestemmingsplan “Schuytgraaf, veegplan 2017” met uitzondering van de locatie van de ontsluitingsweg. Met eventuele andere “afwijkingen” ten opzichte van de algemene en specifieke uitwerkingsregels houden wij in dit advies geen rekening.

Figuur 7 Zuidelijk deel van het plangebied met alternatieve ontsluiting

6 PLANOLOGISCHE VERGELIJKING EN INVLOEDSSFEER

6.1 Selectie van relevante aspecten

In deze risicoanalyse planschade beoordelen wij de mogelijk te verwachten indirecte “planschade”. Deze schade doet zich voor indien in de omgeving van objecten van derden ontwikkelingen plaatsvinden die een nadelige invloed hebben op de waarde van die objecten.

Of sprake is van een nadelige wijziging van één of meer aspecten, wordt bepaald aan de hand van een planologische vergelijking. Daarbij is niet de feitelijke verandering van belang, maar hetgeen op grond van de huidige en nieuwe planologie maximaal kan worden gerealiseerd.

<u>Strekking van het onderzoek</u>

De enige planologische wijziging waarmee wij rekening houden is de gewijzigde ontsluitingsweg (die conform de uitwerkingsregels aan de oostzijde van het plangebied (via ontwikkelveld 2) loopt en conform het alternatief via de zuidzijde loopt (direct op de Minervasingel).

Figuur 8 schematische weergave ontsluiting “huidige planologie” (rode lijn) en “beoogde planologie” (groene lijn)

Wij merken nogmaals op dat de rapportage niet ingaat op het planschaderisico zoals volgt uit de huidige wet- en regelgeving en rekening houdend met de jurisprudentie. De rapportage geeft enkel de effecten weer van de keuze om de ontsluiting via de alternatieve ontsluiting te laten verlopen waarbij rekening wordt gehouden met delen van de “planschade regelgeving”.

Hierna beoordelen wij per aspect of de voorgenomen ontwikkeling zal leiden tot een planologische verandering.

Uitzicht

Daar waar bebouwingsmogelijkheden wijzigen, kan dit gevolgen hebben voor het zicht vanuit een omliggend object: dit kan daardoor worden beperkt of juist verruimd. Niet elke wijziging hoeft echter nadelige gevolgen te hebben voor de waarde van dat object. Of sprake is van verlies van waarde bepalend uitzicht is zowel afhankelijk van de afstand als van de zichthoek gemeten vanaf een waarneempunt. Naarmate de afstand toeneemt en de zichthoek (horizontaal of verticaal) groter wordt, zal de invloed van bebouwing op het uitzicht afnemen.

In de huidige planologie is er richting de gronden van de alternatieve ontsluiting sprake van zicht op en over gronden met de bestemmingen “Groen - Landschap en park” en “Water”. Hier zijn reeds toegestaan:

- 100 m² grote gemalen toegestaan met een bouwhoogte van 5 meter (bestemming “Groen - Landschap en park”);
- 25 meter hoge “land-art” bouwwerken (bestemming “Groen - Landschap en park”);
- 5 meter hoge gemalen (bestemming “Water”);
- 3 meter hoge andere “bij de bestemming passende bouwwerken”

In de nieuwe planologie is een ontsluitingsweg met brug toegestaan. De maximale bouwhoogte van bouwwerken (zoals de brug) bedraagt 5 meter.

Het uitgangspunt van de rapportage is verder dat de bouwmogelijkheden ter plaatse van de beoogde woonwijk niet wijzigen.

Rekening houdend met het voorgaande -en mede gelet op de afstand van de te beoordelen objecten tot de beoogde ontsluitingsweg- is van een relevant planologisch nadeel qua uitzicht geen sprake.

Schaduw

Daglichttoetreding en bezonning dragen bij aan het woongenot. Worden deze aangetast, dan kan dat onder omstandigheden leiden tot een waardevermindering.

Gelet op hetgeen bij het aspect “Uitzicht” is vermeld ten aanzien van de bouwmogelijkheden is er geen sprake van een relevant toegenomen schaduwwerking vanuit het plangebied op de in deze rapportage te beoordelen objecten.

Karakter van de bestemming

Bij de beoordeling van de wijziging van het karakter van de bestemming bezien wij de gevolgen van de mutatie voor de situeringswaarde van het te beoordelen object. Daartoe behoort ook de kwaliteit van het zicht.

In de huidige is er ter plaatse van de gronden van de alternatieve ontsluiting sprake van gronden met de bestemmingen “Groen - Landschap en park” en “Water”.

Deze gronden kunnen worden aangewend ten behoeven van park- en groenvoorzieningen, waaronder recreatieve- en speel- en ontmoetingsvoorzieningen, fiets- en wandelpaden en straatmeubilair, bruggen, gemalen en parkeervoorzieningen alsmede voor “land-art bouwwerken“. Ter plaatse zijn (onder meer) 100 m² grote gemalen toegestaan met een bouwhoogte van 5 meter en 25 meter hoge “land-art” bouwwerken toegestaan (bestemming “Groen - Landschap en park”);

Verder kunnen de gronden worden aangewend ten behoeven van waterlopen en waterpartijen, waterberging, bermen en beplanting, oevers, waterinfiltratievoorzieningen, extensieve recreatie, waaronder roeien en kanovaren en met daaraan ondergeschikt fiets-, wandel- en toegangspaden, groenvoorzieningen, nutsvoorzieningen. Op deze gronden mogen uitsluitend in de gegeven bestemming passende bouwwerken worden gebouwd met een gezamenlijke oppervlakte van 150 m² en met een bouwhoogte van maximaal 3 meter. Bruggen en duikers mogen op deze gronden worden gebouwd voor zover:

- de doorstroom- en waterbergende functie van de watergang niet wordt belemmerd;
- de mogelijkheden tot extensief medegebruik niet worden belemmerd;
- rekening gehouden wordt met de ecologische passeerbaarheid van bruggen en duikers.

Op de gronden mogen verder gemalen met een oppervlakte van maximaal 100 m² per bouwwerk en een bouwhoogte van maximaal 5 meter worden gebouwd (bestemming “Water”).

In de nieuwe planologie kan het plangebied aangewend worden ten behoeve van een ontsluitingsweg weg (met brug).

Het verkeerskarakter neemt ter plaatse van deze gronden toe.

Het uitgangspunt van de rapportage is dat de aanwendings- en bouwmogelijkheden van de overige gronden (ontwikkelveld 1) in de nieuwe planologie overeenkomen met de mogelijkheden zoals beschreven in de huidige planologie.

Ervan uitgaande dat de bestemming van de aan de alternatieve ontsluitingsweg grenzende gronden niet wijzigt en rekening houdend met de afstand van de te beoordelen objecten tot het plangebied (en tot de alternatieve ontsluitingsweg) beschouwen wij de planologische wijziging als hooguit gering nadelig voor de te beoordelen objecten.

Diverse gerealiseerde woningen in ontwikkelveld 2 krijgen een verbeterde liggingswaarde. De ontsluitingsroute zoals voorzien in bestemmingsplan “Schuytgraaf, Veegplan 2017” loopt via ontwikkelveld 2 en komt door de nieuwe planologie te vervallen.

Privacy

Met name wanneer in de nieuwe planologische situatie meer mensen aanwezig kunnen zijn dan voorheen en/of wanneer sprake is van meer permanent menselijk verblijf, kunnen omwonenden dat als een beperking van hun persoonlijke levenssfeer ervaren. Óf en de mate waarin er een inbreuk op de privacy kan ontstaan, wordt in belangrijke mate bepaald door de mate waarin waarnemer en waargenomene elkaar kunnen zien en/of elkaar kunnen horen. Daarbij spelen de onderlinge afstand en eventuele mogelijkheden van tussenliggende bestemmingen een belangrijke rol.

Gelet op de afstand van de te beoordelen objecten tot de beoogde ontsluitingsweg- is van een relevant planologisch nadeel qua privacy geen sprake.

Hinder (waaronder hinder van verkeer)

Het mogelijk maken van voorheen niet toegestane gebruiksfuncties met de daaraan inherente vormen van overlast zoals geluid, geur, licht, stof en trilling kan leiden tot een toename van hinder voor de nabije omgeving. Hetzelfde geldt voor het toelaten van een intensivering van een al bestaande functie. Bij de beoordeling hiervan mag echter volgens de jurisprudentie alleen worden uitgegaan van ruimtelijk relevante gevolgen van de planologie en moet voorts uitgegaan worden van normaal gebruik. Misdragingen als burenoverlast, hangjongeren, het niet naleven van milieuregels en dergelijke gelden als normafwijkend en eventueel nadeel daarvan kan niet leiden tot planschade.

Aan verkeer gerelateerde vormen van hinder, waaronder ook de wijze van ontsluiting en de manier waarop in de parkeerbehoefte wordt voorzien, kunnen leiden tot een vermindering van het woongenot. Omstandigheden als het aantal verkeersbewegingen, het soort verkeer en de afstand zijn daarbij uiteraard mede van belang.

Het aantal verkeersbewegingen neemt ter plaatse van de alternatieve ontsluitingsweg duidelijk toe. Dit kan leiden tot extra geluid op de gevels (en in de tuinen en woningen) van omwonenden en aan een toename van aan verkeer gerelateerde vormen van hinder. Er is geen geluidsrapport/akoestisch onderzoek beschikbaar. Wij verwachten dat van een relevante toename van geluid in de tuinen en op de gevels van de te beoordelen objecten beperkt of niet aan de orde zal zijn. Wij verwachten dit vanwege:

- de afstand van de objecten tot de alternatieve ontsluitingsweg;
- het geluid van het bestaande verkeer op de Minervasingel en / of van andere nabijgelegen wegen waarmee met al in de huidige planologie rekening moet houden;
- het verkeer binnen het woongebied van ontwikkelveld 1 waarmee in de huidige planologie rekening moet worden houden.

De beoogde planologische wijziging heeft geen effect op de parkeerdruk.

Meerdere gerealiseerde woningen in ontwikkelveld 2 ondervinden een afname van aan verkeer gerelateerde vormen van hinder. De ontsluitingsroute zoals voorzien in bestemmingsplan “Schuytgraaf, Veegplan 2017” loopt via ontwikkelveld 2 en komt door de nieuwe planologie te vervallen.

Voor enkele woningen sluiten wij een gering planologisch nadeel niet geheel uit. Indien uit nader akoestisch onderzoek blijkt dat de toename van geluid in ruime mate toeneemt is het planschaderisico groter dan vermeld.

6.2 Kwalificatie van de relevante en nader te beoordelen aspecten

De voor de omgeving gunstige ruimtelijke effecten bestaan uit:

+ verbeterde liggingswaarde*;
+ afname van aan verkeer gerelateerde vormen van hinder*.

De voor de omgeving nadelige ruimtelijke effecten bestaan uit:

- afname van de situeringswaarde*;
- toename van aan verkeer gerelateerde vormen van hinder*.

* Afhankelijk van de ligging

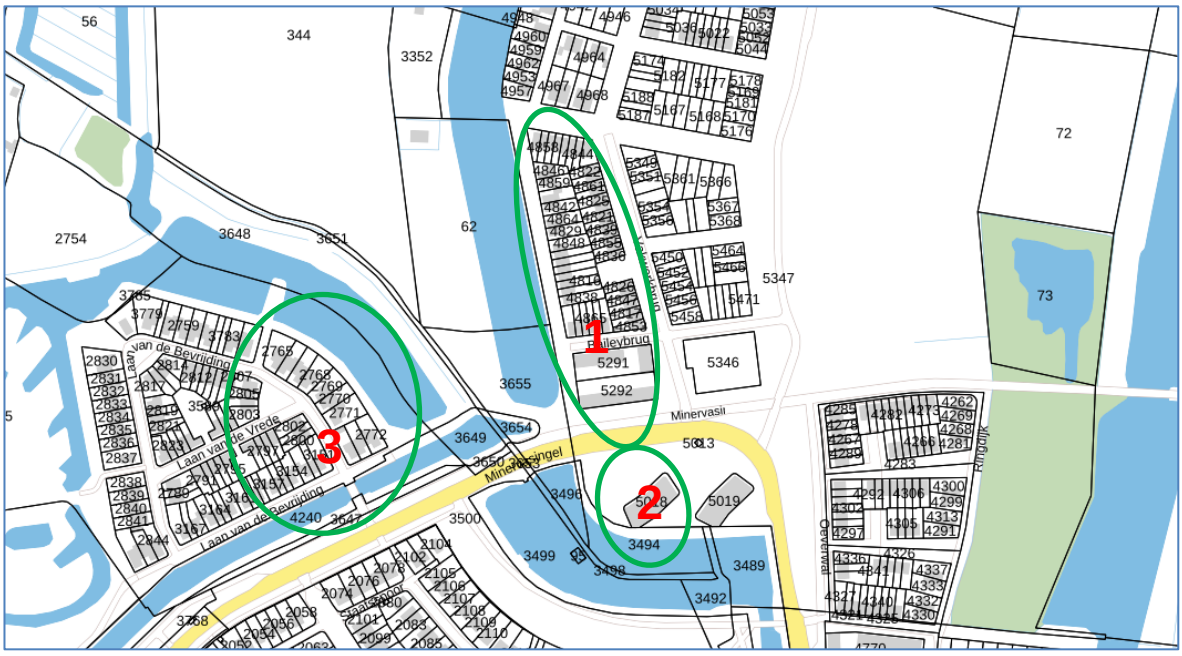
Gunstige en nadelige effecten veroorzaakt door dezelfde planologische mutatie kunnen na weging met elkaar worden gesaldeerd.

In deze zaak hebben de te onderscheiden delen van de ontwikkeling verschillende effecten op de omgeving. Afhankelijk van de ligging ten opzichte van het plangebied en het soort vastgoed, kan per saldo een nadelig of gunstig effect ontstaan. Bij de clusters maken wij, bezien vanuit de te beïnvloeden objecten een concrete beoordeling.

6.3 Invloedssfeer

Bij de behandeling van een aanvraag om tegemoetkoming in de planschade, is het van belang om na te gaan of de aanvrager is te beschouwen als gerechtigde. In essentie betekent dit dat men ten tijde van het in werking treden van de nieuwe planologie eigenaar moet zijn van de getroffen onroerende zaak. In deze risicoanalyse beperken wij ons tot het beoordelen van de onroerende zaken die een wezenlijke relatie hebben met het plangebied. Conform de opdracht concentreren wij ons op de navolgende objecten:

Cluster	Adres	
1	Schipbrug	2 t/m 16
	Draaibrug	1 t/m 27
		31 t/m 57
	Baileybrug	1 t/m 11
		2 t/m 18
2	Klapbrug	3 t/m 67
3	Laan van de Bevrijding	1 t/m 5
		2 t/m 22
		61 t/m 73
	Laan van de Vrede	1 t/m 7
		2 t/m 8

Figuur 9 Ligging clusters

7 OVERWEGINGEN NORMAAL MAATSCHAPPELIJK RISICO

Algemeen (reguliere planschade)

Bij indirecte planschade dient op de eventuele waardevermindering het normaal maatschappelijk risico in mindering te worden gebracht. Alleen indien en voor zover de in aanmerking te nemen waardevermindering het normaal maatschappelijk risico overstijgt, bestaat een aanspraak op tegemoetkoming in planschade.

Uit de rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State volgt dat onderzocht moet worden in hoeverre de waardedaling binnen het normale maatschappelijke risico valt waardoor deze op grond van artikel 6.2 Wro geheel of gedeeltelijk voor rekening van de betrokkenen behoort te blijven. Op basis van artikel 6.2 lid 2 Wro geldt daarbij een minimale aftrek van 2% van de waarde van de onroerende zaak**,** onmiddellijk voorafgaand aan het ontstaan van de schade. Afweging van alle er toe doende omstandigheden kan leiden tot de conclusie dat, op grond van artikel 6.2 lid 1 Wro, een groter deel van de schade voor rekening van betrokkenen dient te blijven. Het is daarom niet uit te sluiten dat, na beoordeling van de in de jurisprudentie opgenomen criteria voor de huidige ontwikkeling, in een toekomstige planschadeprocedure een bedrag groter dan 2% van de waarde, in mindering kan worden gebracht op de schade.

Relevante criteria algemeen (reguliere planschade)

Van belang is onder meer of de planologische ontwikkeling als een normale maatschappelijke ontwikkeling kan worden beschouwd waarmee betrokkenen rekening hadden kunnen houden in die zin dat die ontwikkeling in de lijn der verwachtingen lag, ook al bestond geen concreet zicht op de omvang waarin, de plaats waar en het moment waarop deze ontwikkeling zich zou voordoen. De te toetsen relevante criteria daarbij zijn:

1. Betreft het in algemene zin een normale maatschappelijke ontwikkeling;
2. In hoeverre past de ontwikkeling in de ruimtelijke structuur van de omgeving;
3. Past de ontwikkeling in het meerjarige planologische beleid.

Omstandigheden die verder van belang kunnen zijn, zijn de afstand van de locatie waar de ontwikkeling heeft plaatsgevonden tot de betrokken onroerende zaak en de aard en de omvang van het door de ontwikkeling veroorzaakte nadeel. Daarbij geldt wel dat aan de

afstand en aan de omvang van het nadeel als zodanig geen zelfstandige betekenis toekomt, omdat deze factoren zich vertalen in de hoogte van het schadebedrag.

Uit de rechtspraak volg een drempel van maximaal 5%.

Gelet op de strekking van de opdracht beoordelen wij het onderwerp normaal maatschappelijk risico niet. In de clusters geven wij weer welke schade resteert na aftrek van 2% van de waarde in de huidige planologie. Dit percentage is derhalve gelijk aan de minimale aftrek van 2% (in reguliere planschade zaken met betrekking tot indirecte planschade).

8 ANDERSZINS VERZEKERD

Als planschade is ontstaan, kan het voorkomen dat deze schade al op een andere manier is vergoed of verzekerd. De opgetreden schade komt dan niet nogmaals voor vergoeding in aanmerking. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld de situatie waarin een gemeente of ontwikkelaar gronden van een aanvrager heeft gekocht, waarbij partijen op kenbare wijze zijn overeengekomen dat in het verkoopbedrag een tegemoetkoming voor de toekomstige planologische verslechtering is opgenomen. Er zijn uiteraard ook andere afspraken denkbaar.

Met geen van de eigenaren van de omliggende objecten zijn afspraken gemaakt die te maken hebben met de onderhavige ontwikkeling, zodat het onderwerp anderszins verzekerd niet aan de orde is.

9 OVERWEGINGEN ACTIEVE RISICOAANVAARDING

Het is bestendige jurisprudentie dat ten aanzien van de vergoedbaarheid van de geleden schade het aspect van risicoaanvaarding op het moment van aankoop van de onroerende zaak een rol kan spelen. In algemene zin kan worden gesteld dat als voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan of een besluit sprake is geweest van door de overheid openbaar gemaakte beleidsvoornemens, waarin de ontwikkeling is opgenomen, (bijvoorbeeld een voorontwerpbestemmingsplan, een structuurplan, en/of een ter inzage gelegd bestemmingsplan), in principe voorzienbaarheid kan worden tegengeworpen, als deze informatie vóór aankoop van het object van aanvrager kenbaar was. Ook een op het moment van aankoop geldend bestemmingsplan kan van belang zijn voor het aspect risicoaanvaarding.

Gelet op de strekking van de opdracht beoordelen wij dit onderwerp niet.

10 OVERWEGINGEN TAXATIES

10.1 Definitie waardebegrip

Wij hanteren de volgende definitie:

Marktwaarde

In vergelijking met een reguliere taxatie die bijvoorbeeld wordt opgesteld ten behoeve van het verkrijgen van een (hypothecaire) financiering of een aan- of verkoopbeslissing wijkt ons risicoanalyse planschade advies op verschillende onderdelen af. Ook is er sprake van een ander waardebegrip.

Bij een reguliere taxatie wordt de marktwaarde geschat. De marktwaarde is “het geschatte bedrag waartegen vastgoed tussen een bereidwillige koper en een bereidwillige verkoper na behoorlijke marketing in een zakelijke transactie zou worden overgedragen op de waardepeildatum, waarbij de partijen met kennis van zaken, prudent en niet onder dwang zouden hebben gehandeld”.

Wij merken op dat er in onderhavige situatie sprake is van een waardering waarbij niet het waardebegrip “markwaarde” wordt gebruikt. Bij de bepaling van de waarde in het kader van de beoordeling van planschade is namelijk maatgevend welke prijs een redelijk denkend en handelend koper voor de onroerende zaak zou hebben geboden onmiddellijk vóór de inwerkingtreding van het nieuwe planologische regime, uitgaande van hetgeen maximaal op grond van het oude planologische regime kon worden gerealiseerd. In die maatstaf ligt besloten dat in een planschadezaak niet louter de marktwaarde bepalend is voor de bepaling van de waarde van een onroerende zaak. Volgens die maatstaf moet een redelijk denkend en handelend koper bij het bepalen van zijn koopprijs immers rekening houden met de maximale mogelijkheden van het voor de onroerende zaak en de omgeving daarvan geldende planologische regime. Deze maximale planologische mogelijkheden worden in de praktijk bij de bepaling van de “marktwaarde” echter regelmatig niet of onvoldoende onderkend.

Het hiervoor bedoelde “bijzondere karakter” van een waardebepaling ten behoeve van de beoordeling van de advisering over de eventuele gevolgen van de planologische verandering brengt met zich mee dat het juridische kader een zeer belangrijk onderdeel vormt van de waardering. De deskundige verklaart dat hij op de hoogte is van de

jurisprudentie met betrekking tot planschade en periodiek en stelselmatig de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State inzake planschade volgt. Bij de waardebepaling speelt ook kennis, ervaring en intuïtie van de deskundige een rol. Dit is binnen de rechtspraak (en de planschadepraktijk) een geaccepteerd gegeven. In diverse gerechtelijke procedures is dit bevestigd. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft dit meermaals benoemd.

Conform de opdracht:

- onderzoeken wij het planschaderisico op hoofdlijnen (globaal en indicatief);
- gaan wij niet in op de eigendomssituatie (uitgangspunt eigendom en geen huur);
- schenken wij geen aandacht aan de onderwerpen “risicoaanvaarding en anderszins verzekerd”. Bij het normaal maatschappelijk risico gaan wij uit van het “wettelijk minimum” percentage van 2%.

10.2 Peildatum

Omdat onbekend is wanneer de nieuwe planologie in werking treedt, hanteren wij de opnamedatum als peildatum (in casu 14 oktober 2022) voor de waardering.

10.3 De manier waarop het planologisch nadeel wordt ingeschat

Bij het taxeren gaat het binnen het kader van deze risicoanalyse om het vaststellen van de omvang van het waardeverschil als uitkomst van de gemaakte planologische vergelijking. Hierbij zijn voor de taxatie van een object in hoge mate bepalend:

- Het waardeniveau vóór de voorgenomen planwijziging;
- Het waardeniveau ná de voorgenomen planwijziging.

De motivering van de waardeverandering vloeit daarmee rechtstreeks voort uit de uitkomsten van de planologische vergelijking. De specifieke factoren die de uitkomst van de planologische vergelijking en de aard en de ernst van de inbreuk bepalen, zoals de in het advies besproken aspecten, zijn daarvoor het belangrijkst.

10.4 Geldigheid en geldigheidsduur

De geldigheid van dit advies hangt nauw samen met de beoordeelde, en in dit advies opgenomen feiten. Deze risicoanalyse geeft een deskundige schatting van het risico op

planschade. Omdat het nieuwe planologische regime nog niet in werking is getreden, bestaat de kans dat de omvang van de uiteindelijke tegemoetkoming in schade kan afwijken van de in deze risicoanalyse genoemde bedragen. De feiten kunnen nog wijzigen. Ter illustratie van deze externe oorzaken noemen wij:

- Veranderingen met betrekking tot het besproken project;
- Tussentijdse wijzigingen van de voorgenomen planologie;
- Nieuwe wetgeving;
- Veranderingen in de rechtspraak;
- Nieuwe gegevens met betrekking tot het onderwerp voorzienbaarheid;
- Tussentijdse transacties.

Bij gelijkblijvende feiten stellen wij de geldigheidsduur op 6 maanden na peildatum. Afhankelijk van de marktontwikkelingen kan deze periode variëren.

10.5 Geraadpleegde bronnen voor het bepalen van het waardeniveau

Om het waardeniveau te bepalen, zijn wij nagegaan of er in de directe omgeving van het plangebied objecten zijn verkocht. Hiervoor hebben wij gebruik gemaakt van de mogelijkheden van Provadie. We noemen de volgende referentieobjecten:

Adres	Bouwjaar	Type	GO wonen in m²	Opp. kavel in m2	Verkoop datum	Koopsom in €
Hangbrug 8	2021	Hoek	162	236	Jan 2022	625.555
Laan van de Bevrijding 73	2014	Hoek	148	312	Jun 2020	475.000
Centraalspoor 52	2009	Hoek	128	139	Mrt 2022	436.000
Laan van de Bevrijding 24	2016	Vrijst	184	421	Okt 2020	735.011
Laan van de 5e mei 11	2010	Vrijst	213	805	Sep 2020	840.500
Lokaalspoor 1	2017	Vrijst	200	441	Jan 2022	830.000
Staatsspoor 45	2012	Vrijst	167	485	Jun 2020	579.000
Staatsspoor 11	2008	2^1	169	261	Jun 2022	575.000
De Zeis 7	2008	2^1	156	265	Apr 2022	545.000
Maneschijn 25	2019	2^1	175	270	Mrt 2022	699.000

Vervolgens hebben wij de bekende websites van aanbieders van onroerend goed bekeken, om na te gaan of er in de omgeving van het plangebied objecten te koop worden aangeboden. Tijdens de advisering en opname zijn de volgende objecten opgevallen:

Adres	Vraagprijs in €
Laan van de Bevrijding 68 (2 onder 1 kap)	649.900
Laan van de Bevrijding 63 (Tussenwoning)	480.000
Baileybrug 15 (hoekwoning)	545.000
Klapbrug 65 (app)	325.000

De uiteindelijke transactieprijs kan natuurlijk afwijken van de hiervoor genoemde vraagprijs, en wij nemen deze objecten enkel op om een beeld te schetsen van het huidige aanbod.

11 BEOORDELING CLUSTERS

Cluster	Adres	
1	Schipbrug	2 t/m 16
	Draaibrug	1 t/m 27
		31 t/m 57
	Baileybrug	1 t/m 11
		2 t/m 18

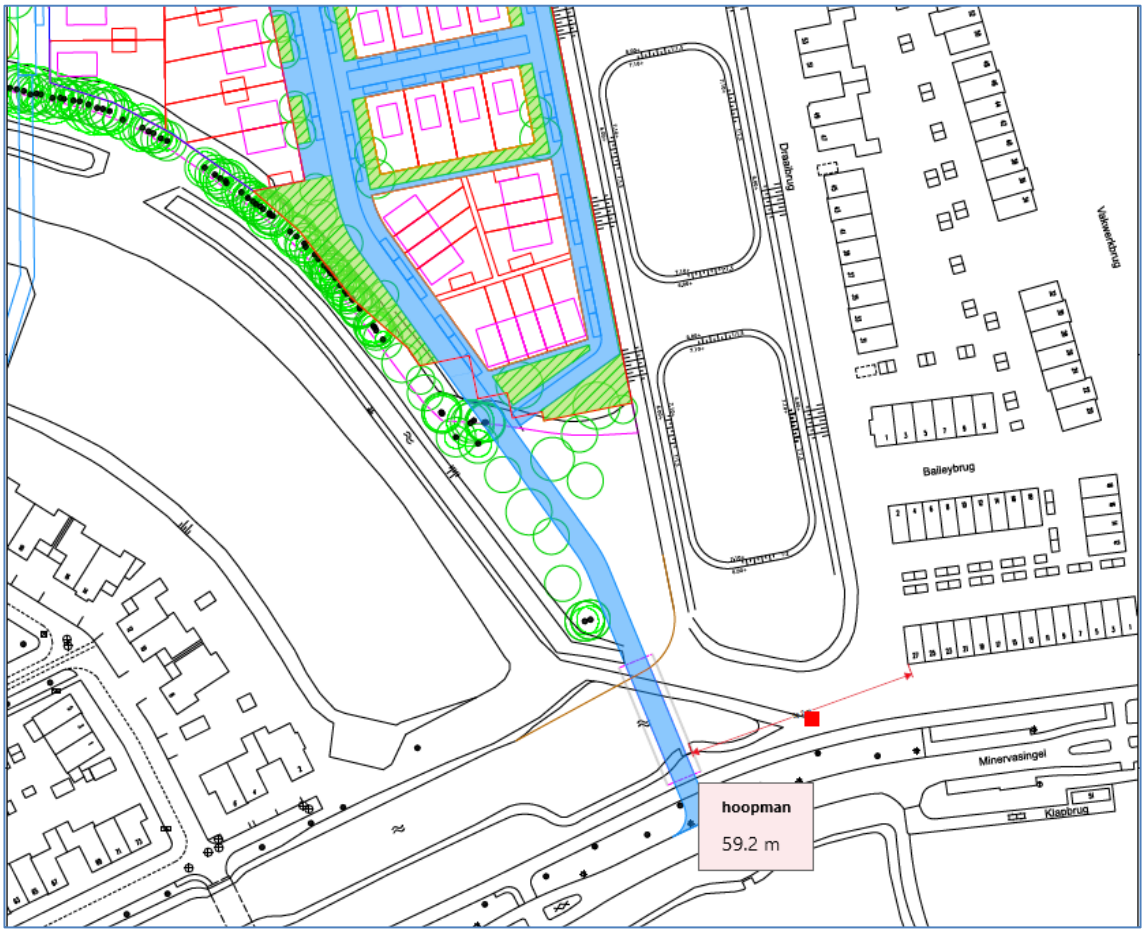
Deze rijwoningen liggen ten oosten van het plangebied en zijn op verschillende wijzen daarop gericht. Alle objecten worden van het plangebied gescheiden door een openbare weg en een groenstrook.

De afstand van de woningen in deze cluster tot de alternatieve ontsluitingsweg bedraagt -rekening houdend met een extra marge van 5 meter aan weerszijden van de beoogde locatie van de ontsluitingsweg- ± 55 meter en verder.

Figuur 10 Meting afstand beoogde ontsluitingsweg en dichtstbijzijnde woning in deze cluster

Samenvatting van de planologische vergelijking voor deze cluster

Enkel de meest zuidelijk gelegen woningen in deze cluster liggen enigszins nabij het plandeel waar de nieuwe ontsluitingsweg wordt beoogd. Geen van de objecten in deze cluster is duidelijk op de beoogde ontsluitingsweg gesitueerd. Enkele woningen zijn met een zijgevel (met ramen) daarop gericht. De objecten aan de Draaibrug 31 t/m 57 hebben in de huidige planologie met name (aan de voorzijde) zicht op het plandeel waar reeds woningen zijn toegestaan. Van een nadelig gewijzigde situeringswaarde is bij de objecten in deze cluster geen of nauwelijks sprake.

Wij verwachten dat de aan verkeer gerelateerde vormen van hinder niet (tot hooguit zeer beperkt) toe zal nemen. Hierbij

- speelt de afstand tot de nieuwe ontsluitingsweg een rol;
- speelt de tussen gelegen weg een rol;
- speelt de hinder van het bestaande verkeer op de Minervasingel een rol;

- speelt de hinder die kon worden verwacht van verkeer binnen het woongebied (van ontwikkelveld 1) een rol.

Bekeken vanuit deze cluster omvat de gegeven planologische verandering ook positieve ruimtelijke effecten zoals een verbeterde situeringswaarde en een afname van aan verkeer gerelateerde vormen van hinder.

Deze voordelen kunnen de nadelige effecten per saldo niet compenseren. De voordelen hebben namelijk betrekking op woningen die verder niet “getroffen” worden door planologische nadelen.

Rekening houdend met het voorgaande zijn wij van mening, dat enkele van voornoemde onroerende zaken een planologisch nadeel zullen ondervinden van de betreffende verandering van het bestemmingsplan.

Taxatie

Rekening houdend met de plaatselijke omstandigheden en de planologische mogelijkheden zoals omschreven bij de huidige planologie, schatten wij het waardeniveau van de onderhavige objecten vóór de planologische verandering op gemiddeld € 3.800,-- per m² GO. Gelet op de uitkomst van de planologische vergelijking en de hiervoor behandelde overwegingen, zal het waardeniveau ná de planologische verandering dalen. Het door ons geschatte planologisch nadeel is (indicatief) als volgt opgebouwd:

Cluster 1		
Aantal te treffen woningen	**Waarde vermindering indicatie**	**Schade na aftrek 2% n.m.r.**
4	€ 20.000	Nihil

Cluster	Adres
2	Klapbrug 3 t/m 67

Deze appartementen liggen ten zuidoosten van het plangebied. De voorzijde van het appartementencomplex is schuin daarop gericht. De objecten worden van het plangebied gescheiden door een parkeerterrein en de Minervasingel.

De afstand van het appartementencomplex tot de alternatieve ontsluitingsweg bedraagt ± 95 meter.

Figuur 11 Meting globale afstand tussen de beoogde ontsluitingsweg en het appartementencomplex

Samenvatting van de planologische vergelijking voor deze cluster

De objecten in deze cluster liggen op vrij ruime afstand van de alternatieve ontsluitingsweg. De hoger gelegen objecten hebben mogelijk enig zicht hierop. Van een nadelig gewijzigde situeringswaarde is bij de objecten in deze cluster geen sprake. Hierbij nemen wij in aanmerking dat tussen de alternatieve ontsluiting en de objecten in deze cluster een (drukke) ontsluitingsweg (de Minervasingel) is gelegen.

Wij verwachten dat de aan verkeer gerelateerde vormen van hinder niet relevant zal toenemen. Hierbij

- speelt de afstand tot de nieuwe ontsluitingsweg een rol;
- speelt de hinder van het bestaande verkeer op de Minervasingel een rol;
- speelt de hinder die kon worden verwacht van verkeer van en naar het woongebied van ontwikkelveld 1 een rol. Een deel van het verkeer komt ook conform de uitgangspunten van de huidige planologie langs het appartementencomplex (over de Minervasingel).

Rekening houdend met het voorgaande verwachten wij dat de objecten in deze cluster geen relevant planologisch nadeel zullen ondervinden van de betreffende verandering van het bestemmingsplan. Als er al sprake is van een planologisch nadeel zal deze naar verwachting het forfaitair normaal maatschappelijk risico dat minimaal wordt toegepast (ad 2%) niet overstijgen.

Cluster	Adres	
3	Laan van de Bevrijding	1 t/m 5
		2 t/m 22
		61 t/m 73
	Laan van de Vrede	1 t/m 7
		2 t/m 8

Deze vrijstaande en twee onder één kap woningen liggen ten westen van het plangebied en zijn op verschillende wijzen daarop gericht. De objecten worden van het plangebied gescheiden door water en natuur.

De afstand van de woningen in deze cluster tot de alternatieve ontsluitingsweg bedraagt -rekening houdend met een extra marge van 5 meter aan weerszijden van de beoogde locatie van de ontsluitingsweg- ± 65 meter en verder.

Figuur 12 Meting globale afstand tussen de beoogde ontsluitingsweg en de dichtstbijzijnde woning in deze cluster

Samenvatting van de planologische vergelijking voor deze cluster

Met name de objecten Laan van de Bevrijding 2 en 8 tot en met 12 liggen enigszins nabij het plandeel waar de nieuwe ontsluitingsweg wordt beoogd. Laan van de Bevrijding 2 is met een zijgevel daarop gericht. Laan van de Bevrijding 8 tot en met 12 met de achtergevels.

De objecten Laan van de Bevrijding 14 tot en met 22 hebben in de huidige planologie met name (aan de achterzijde) zicht op het plandeel waar reeds woningen zijn toegestaan.

De objecten Laan van de Bevrijding 61 tot en met 73, Laan van de Bevrijding 1 t/m 3 en aan de Laan van de Vrede worden in duidelijke mate van het plangebied gescheiden door tussengelegen woningen.

Van een nadelig gewijzigde situeringswaarde is bij de objecten in deze cluster geen of nauwelijks sprake.

Wij verwachten dat de aan verkeer gerelateerde vormen van hinder niet tot hooguit zeer beperkt toe zal nemen. Hierbij

- speelt de afstand tot de nieuwe ontsluitingsweg een rol;
- speelt de hinder van het bestaande verkeer op de Minervasingel een rol;

- speelt de hinder die kon worden verwacht van verkeer binnen het woongebied (van ontwikkelveld 1) een rol.

Rekening houdend met het voorgaande zijn wij van mening, dat enkele (6 tot 8 woningen) van voornoemde onroerende zaken een planologisch nadeel zullen ondervinden van de betreffende verandering van het bestemmingsplan.

Taxatie

Rekening houdend met de plaatselijke omstandigheden en de planologische mogelijkheden zoals omschreven bij de huidige planologie, schatten wij het waardeniveau van de onderhavige objecten vóór de planologische verandering op gemiddeld (afgerond) € 4.500,-- per m² GO. Gelet op de uitkomst van de planologische vergelijking en de hiervoor behandelde overwegingen, zal het waardeniveau ná de planologische verandering dalen. Het door ons geschatte planologisch nadeel is (indicatief) als volgt opgebouwd:

Cluster 3		
Aantal te treffen woningen	**Waarde vermindering indicatie**	**Schade na aftrek 2% n.m.r.**
8	€ 60.000	Nihil

12 CONCLUSIE

Rekening houdend met de plaatselijke omstandigheden en de planologische mogelijkheden zoals omschreven bij de huidige planologie, zal het waardeniveau ná de omschreven planologische verandering dalen. Het door ons geschatte planologisch nadeel is als volgt opgebouwd:

Cluster	Adressen		planologisch nadeel (indicatie)	Rekening houdend met 2% n.m.r.
1	Schipbrug	2 t/m 16	20.000	Nihil
	Draaibrug	1 t/m 27		
		31 t/m 57		
	Baileybrug	1 t/m 11		
		2 t/m 18		
2	Klapbrug 3 t/m 67		Nihil	Nihil
3	Laan van de Bevrijding	1 t/m 5	60.000	Nihil
		2 t/m 22		
		61 t/m 73		
	Laan van de Vrede	1 t/m 7		
		2 t/m 8		
Totaal			**80.000**	**Nihil**

Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken

mr. J.G.E. Geleijns RT RM
Algemeen directeur

E. Hoopman RT RM
Taxateur | Adviseur

Overleg	**:**	Schuytgraaf veld 1, alternatieve ontsluiting en woonwagenlocatie
Gehouden op	**:**	7 november 2022, 14:00-15:00 uur
Plaats	**:**	Stadskantoor gemeente Arnhem, kamer E2.07
Aanwezig	**:**	2 vertegenwoordigers huurdersvereniging woonwagens en hun adviseur Projectmanager woonwagenlocaties gemeente Arnhem Projectmanager Schuytgraaf veld 1 gemeente Arnhem (tevens verslag)

Gesprek naar aanleiding van toezegging wethouder Paul Smeulders om binnen 6 weken met de woonwagenbewoners in gesprek te gaan over alternatieve ontsluitingsmogelijkheden.

Projectmanager informeert aanwezigen aan de hand van tekeningen over de locatie van veld 1 in Schuytgraaf, de in het vastgestelde Ruimtelijk Raamwerk getekende locatie voor 8 woonwagens, de op verzoek van de raad getekende alternatieve ontsluiting en de verschuiving van de woonwagenlocatie bij die alternatieve ontsluiting.

Bewoners vinden de locatie uit de proefverkaveling van het Ruimtelijk Raamwerk het beste. Willen een vrijliggende locatie; niet opgesloten tussen andere huizenblokken. Ook al omdat huizen hoger zijn dan woonwagens.

Wat is de planning van die locatie? Gemeente: op zijn vroegst kun je daar over 3 jaar starten met bouwen, nadat planologische procedures zijn doorlopen en vanwege de bouwvolgorde. In deze zuidoosthoek ligt namelijk de bouwweg.
Bewoners voelen zich als Sinti gediscrimineerd omdat de locatie als laatste in de planning zit. Wachten al jaren op extra plekken.

Bewoners hebben behoefte aan ontmoetingsruimte voor woonwagenbewoners, zouden ze ook graag willen op deze plek.
Gemeente: daar is in dit ruimtelijk raamwerk geen rekening mee gehouden en is ook geen financiering voor.

Overleg	**:**	Schuytgraaf, gesprek over alternatieve ontsluiting veld 1met bewoners veld 4 Horstenhoogte
Gehouden op	**:**	8 november 2022, 13:00-14:00 uur
Plaats	**:**	Stadskantoor gemeente Arnhem, kamer F0.76
Aanwezig	**:**	4 bewoners van buurt Horstenhoogte (veld 4) Communicatieadviseur gemeente Arnhem (tevens verslag) Projectmanager Schuytgraaf veld 1 gemeente Arnhem

Aanleiding
Toezegging: Wethouder Smeulders zegt toe in de tussenliggende periode bewoners over het onderzoek te informeren en het gesprek aan te gaan met de woonwagenbewoners en de bewoners van veld 4 over alternatieve ontsluitingsmogelijkheden.

Bespreekpunten:
1. Proces afgelopen jaar tussen vaststelling ruimtelijk raamwerk en raadsvoorstel ontsluiting
2. Toelichting alternatieve ontsluiting en consequenties
3. Wat wilt u meegeven aan de raad?

1. Proces
Projectmanager schetst het proces sinds ze gesprekken met de bewoners heeft gevoerd over het concept ruimtelijk raamwerk en dat vervolgens door de raad is vastgesteld. Een van de moties bij dat ruimtelijk raamwerk was om te onderzoeken of een eigen ontsluiting voor veld 1 nodig en mogelijk was. Dat onderzoek is uitgevoerd. Omdat de conclusie van het onderzoek was dat er geen noodzaak was voor een alternatieve ontsluiting, was er voor de gemeente geen aanleiding om met de bewoners van Horstenhoogte in gesprek te gaan.

Tijdens de raadsbehandeling van dat onderzoek bleek er onvoldoende zekerheid over een aantal doorslaggevende aannames. Die worden op dit moment geverifieerd door een extern bureau. Dat onderzoek zal naar verwachting volgende week door het college aan de raad worden gezonden. Vervolgens zal de behandeling door de raad naar verwachting op 23 november as. worden voortgezet.

De bewoners hebben de raadsbehandeling via de stream gevolgd, een van hen heeft ook ingesproken. Bewoner geeft aan dat in het mobiliteitsonderzoek met 304 woningen in Wilgenvliet wordt gerekend. Is dit aantal inclusief het aantal appartementen van 66 stuks? De appartementen maken geen gebruik van de ontsluiting, daarom zouden zij niet meegerekend moeten worden. Projectmanager legt deze vraag zo snel mogelijk aan het onderzoeksbureau voor.

2. Alternatieve ontsluiting
Projectmanager toont de schets van de alternatieve ontsluiting. Bewoners maken zich zorgen over een grote afname van woongenot door een weg direct achter hun tuinen.

Is er rekening mee gehouden met planschade voor de woningen in Horstenhoogte als er gekozen wordt voor de alternatieve ontsluiting? De raad heeft ook gevraagd om een planschaderisico analyse uit te voeren, ook deze zal bij de stukken zitten van het college.

Belangrijkste is dat bewoners snappen dat plannen kunnen veranderen omdat de maatschappij verandert, bijvoorbeeld meer woningen in veld 1 omdat de vraag naar woningen in Arnhem zo groot is. En uiteraard, als veiligheid in het geding is, dan moeten er nieuwe keuzes gemaakt worden. Maar uit het onderzoek blijkt dat het alleen om overlast gaat. En waarom zou je de overlast voor de ene bewoner wegnemen als die ten koste gaat van een ander?

Het voelt voor de bewoners onrechtvaardig dat de raad nu keuzes lijkt te gaan maken om iets te veranderen dat eenieder kon weten toen hij zijn woning kocht, maar daar nu stampij over maakt. En dat bewoners die rationeler zijn, daar de dupe van worden.

3. Meegeven aan raad

Bewoners vragen de raad dringend om een besluit te nemen op basis van ratio en feiten en niet op emotie en luisterend naar degenen die het hardste roepen.

De bewoners blijven teleurgesteld dat (indien er geen alternatieve ontsluiting komt) het verkeer van veld 1 bij onderhoud van de brug naar veld 2 via veld 4 zal rijden en niet via de Achterstraat.

De volgende afspraken worden gemaakt:

Afspraak	**Actie door**	**Datum gereed**
1. Vraag over aantal mee te rekenen woningen in veld 2 Wilgenvliet doorgeven aan onderzoeksbureau	Projectmanager	z.s.m.
2. Mail sturen wanneer het bestuur de stukken van het aanvullende onderzoek en de planschaderisico analyse aanbiedt aan de Raad, deze stukken zijn dan openbaar.	Projectmanager	Na 15 november

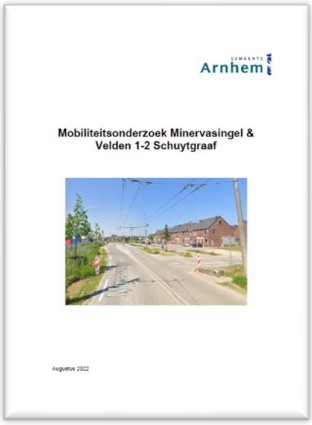
Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Opdrachtgever	Gemeente Arnhem
Datum	11 november 2022
Auteurs	Alex Mulders en Aron Vossebeld
Kenmerk	013409.20221111.N1.01
Pagina	1/27

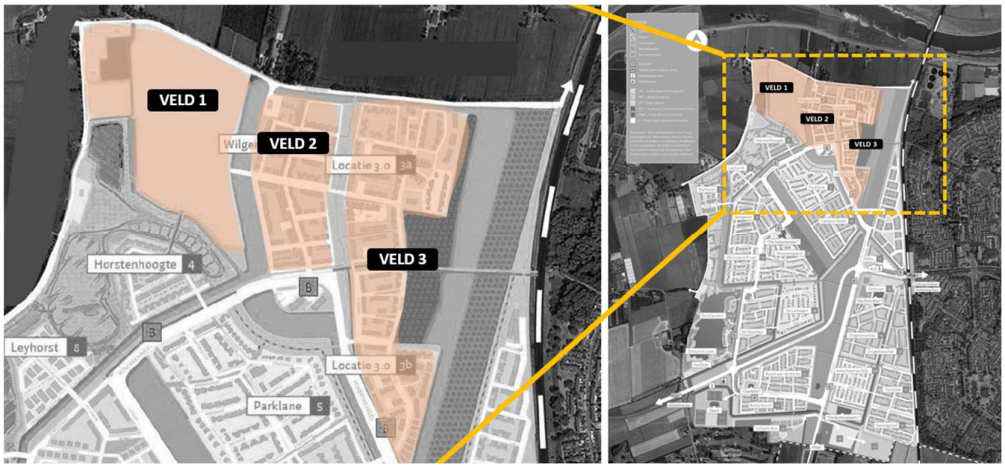
Verkeerskundige verkenning ontsluiting Veld 2 Schuytgraaf

Inleiding

Bij de bespreking in de raad van het ruimtelijk raamwerk voor Schuytgraaf veld 1 zijn door de wethouder toezeggingen gedaan om nader onderzoek te doen naar verkeerssituaties in Schuytgraaf. Hiervoor is in augustus 2022 het 'Mobiliteitsonderzoek Minervasingel & Velden 1-2 Schuytgraaf' door de gemeente Arnhem opgesteld.

Dit onderzoek gaat in op de verkeersveiligheid van de Minervasingel, de verkeerssituatie van veld 2 en de ontsluiting van veld 1. Ook de verkeersverdeling van gemotoriseerd verkeer vanuit en naar veld 3 komt in het mobiliteitsonderzoek naar voren. Het Mobiliteitsonderzoek doet daarmee uitspraken over de 3 meest noordelijke gebiedsontwikkelingsvelden van de wijk Arnhem Schuytgraaf.

Ligging velden 1, 2 en 3 in gebiedskaart Schuytgraaf

Goudappel BV werkt vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven en Leeuwarden en via onze partners in het buitenland

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32

Bij de bespreking van het mobiliteitsonderzoek zijn diverse vragen vanuit de gemeenteraad gesteld. Het adviesbureau Goudappel is gevraagd om deze verkeerskundige onderzoeksvragen te beantwoorden. Het gaat om de volgende 6 vragen:

1. Verificatie van de gehanteerde variabelen en aannames uit het mobiliteitsonderzoek, zoals:
    a. Ritgeneratie per woning
    b. Verhouding verkeer van veld 3 dat via veld 2 rijdt
    c. Capaciteit van de Vakwerkbrug
2. Een overzicht van de intensiteiten (mvt/etmaal) op de ontsluitingswegen in de verschillende varianten
3. Duiding van de percentages capaciteitsbenutting en intensiteiten in de verschillende varianten
4. Analyse van de veiligheid van voetgangers en fietsers in de verschillende varianten in de velden en op de Minervasingel
5. Een doorkijk van de ontwikkeling van het autogebruik tot 2030 en in de periode 2030-2040
6. Bekijken of er creatieve oplossingen zijn die de verkeersstromen af laten nemen

Deze notitie gaat op deze vragen in. Gemakshalve is de hoofdstukindeling van deze notitie gekoppeld aan de nummering van de vragen vanuit de gemeenteraad.

Hoofdstuk 7 geeft in het kort de verkeerskundige conclusies.

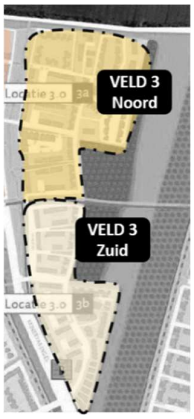
In bijlage 1 is nog een vergelijking opgenomen tussen de varianten bij wel of niet toerekenen van de 66 appartementen aan Veld 2.

Goudappel
MOBILITEIT BEWEEGT ONS

1. Verkeerskundige toets op aannames mobiliteitsonderzoek

1a. Ritgeneratie per woning

In het Mobiliteitsonderzoek is de ritgeneratie per woning in de velden 1, 2 en 3 bepaald. Hiervoor zijn de woningaantallen per veld uit het Mobiliteitsonderzoek gebruikt, zoals weergegeven in Tabel 1. In het Mobiliteitsonderzoek en de bijbehorende berekening voor de intensiteiten per veld zijn verschillende getallen voor veld 3 te vinden. Op basis van de getallen voor veld 3, wordt in sommige gevallen gedoeld op een deel van veld 3, i.p.v. heel veld 3. Dit blijkt te gaan om het in de nevenstaande figuur afgebeelde en door ons gedefinieerde 'Veld 3 Noord'. De onderverdeling tussen 'Veld 3 Noord' en 'Veld 3 Zuid' zijn meegenomen in onderstaande tabellen. De verkeersgeneratie per woning is berekend op basis van kencijfers voor een gemiddelde werkdag van het CROW (publicatie 381). De gebruikte kencijfers staan in Tabel 2.

	Veld 1	Veld 2	Veld 3 Noord	Veld 3 Zuid
Vrije sector vrijstaand	21	5	13	8
Vrije sector twee onder een kap	76	64	54	42
Vrije sector rij	105	123	115	114
Vrije sector appartement	0	**66**	0	0
Sociale huur/koop appartement	48	0	65	0
Sociale huur/koop rijwoning	25	46	21	48
Woonwagens	8	0	0	0
Totaal	**283**	**304**	**268**	**212**

Tabel 1: Geplande woningaantallen per veld in Schuytgraaf

	Onder grens	Bovengrens	Gemiddelde	Werkdag (factor 1,11)
Vrije sector vrijstaand	7,8	8,6	8,2	9,1
Vrije sector twee onder een kap	7,4	8,2	7,8	8,7
Vrije sector rij	6,7	7,5	7,1	7,9
Vrije sector appartement	5,2	6	5,6	6,2
Sociale huur/koop appartement	4,5	5,3	4,9	5,4
Sociale huur/koop rijwoning	4,5	5,3	4,9	5,4
Woonwagens	4,5	5,3	4,9	5,4

Tabel 2: Kengetallen verkeersgeneratie per woningtype

De gebruikte kencijfers om te komen tot de ritgeneratie zijn de kencijfers die horen bij de stedelijkheidscategorie: “rest bebouwde kom met stedelijkheid 3 en 4”. Dit komt overeen met de wijkindeling zoals CBS deze hanteert. CBS ziet dit deel van Arnhem Schuytgraaf als ‘matig stedelijke buurt/ stedelijkheidscategorie 3.

In de geplande woningaantallen per woningtype die zijn gebruikt in het Mobiliteitsonderzoek zijn in Veld 2, 66 appartementen opgenomen. Deze appartementen bevinden zich echter niet aan de noordzijde van de Minervasingel. Verkeer van en naar deze appartementen rijden dus niet via de Vakwerkbrug. Deze appartementen hebben een eigen ingang via de Klapbrug (zuidzijde Minervasingel). De verkeersgeneratie van deze appartementen is dus ten onrechte meegenomen in de verkeersgeneratie in relatie tot het vraagstuk van de intensiteiten op de Vakwerkbrug.

Tussenconclusies 1a:

- De gebuikte kengetallen in het Mobiliteitsonderzoek kloppen zowel qua woningtype als qua stedelijkheidsklasse.
- De verkeersgeneratie van de 66 appartementen aan de Klapbrug zijn ten onrechte meegenomen in de verkeersgeneratie van Veld 2 (ten noorden van de Minervasingel).
- Binnen de gebruikte woningtypes zijn keuzes gemaakt die niet specifiek zijn toegelicht.

Hierbij gaat het om de volgende woningtypes:

- Sociale huur/koop appartement
- Sociale huur/koop rijwoning

Voor beide woningtypes is *huur, huis, sociale huur* of *koop, appartement, goedkoop* aangehouden als categorie voor de verkeersgeneratie. Wanneer met woningtype *sociale huur/koop appartement* een *goedkoop sociale huur appartement* wordt bedoeld dan is de verkeersgeneratie anders (3,2 – 4,0); en valt de verkeersgeneratie lager uit.

Verder zijn voor het woningtype *Woonwagen* geen kencijfers bekend bij het CROW. Aan de gebruikte getallen valt af te lezen dat de woonwagens mee zijn genomen als *koop, appartement, goedkoop* of *huur, huis, sociale huur*. Dit zijn categorieën die goed voor een woonwagen gebruikt kunnen worden. Daarnaast kent het gebied slechts 8 woonwagens, het effect van een eventuele afwijkende verkeersgeneratie per woonwagen op de totale verkeersgeneratie is daarmee beperkt.

Eindconclusie 1a:
Onze berekeningen van de verkeersgeneratie per buurt komt, met uitzondering van Veld 2, overeen met het Mobiliteitsonderzoek van de gemeente. Voor Veld 2 geldt dat, door het niet meenemen van de 66 appartementen aan de Klapbrug, de verkeersgeneratie in onze berekeningen circa 400 motorvoertuigen per etmaal lager ligt dan in het Mobiliteitsonderzoek. We hebben aanvullend nog een onderscheid aangebracht tussen 'Veld 3 Noord' en 'Veld 3 Zuid'.

	Veld 1	Veld 2	Veld 3 Noord	Veld 3 Zuid
Verkeersgeneratie [mvt/etmaal]	2.100	1.800	2.000	1.600

Tabel 3: Berekende verkeersgeneratie per veld (afgerond)

Foto vanaf de Vakwerkbrug met zicht op de 2 appartementengebouwen (66 appartementen). Deze appartementengebouwen hebben een eigen ontsluiting op de Minervasingel en rijden niet via de Vakwerkbrug (zoals is verondersteld in het Mobiliteitsonderzoek van de gemeente)

Voor een eenduidige vergelijking van de resultaten met het Mobiliteitsonderzoek van Arnhem hebben we in **bijlage 1** de berekening opgenomen waarbij we de 66 appartementen wel hebben toegerekend aan Veld 2. Dit een puur theoretische situatie, maar geeft daarmee wel een eenduidige vergelijking van de verkeersgeneratie en de effecten daarvan voor de ontsluitingsstructuur van Veld 2.

1b. Verhouding verkeer van veld 3 dat via veld 2 rijdt

Voor de inwoners van de buurt 'Veld 3 Noord' zijn er 2 opties om van en naar de Minervasingel te rijden:

1. via de Schipbrug en daarmee via 'veld 2';
2. via de Ringdijk.

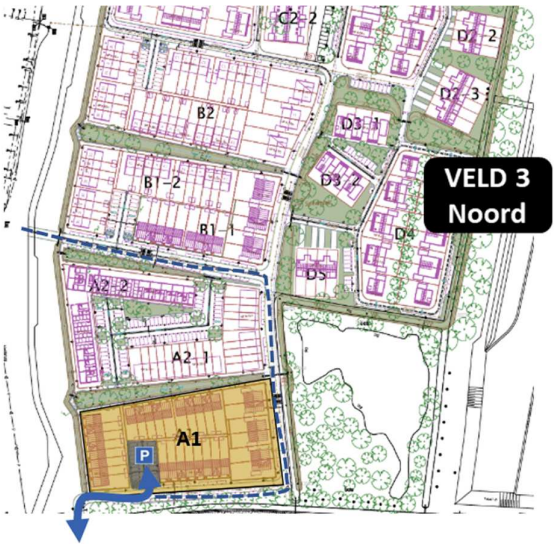

In het Mobiliteitsonderzoek van de gemeente Arnhem is de inschatting gemaakt dat 43% van al het verkeer van en naar 'Veld 3 Noord' via de noordelijke ontsluiting rijdt. Een route via de Schipbrug en dus via Veld 2. Deze inschatting is gebaseerd op twee aannames.

I. De eerste is dat voor de ongeveer 30 woningen in het zuiden van Veld 3 Noord (gebied A1) de Ringdijk altijd de meest logische route is.
II. Voor het overige deel is er daarna van uitgegaan dat vanuit en naar Veld 3 Noord: 50% via de Vakwerkbrug en 50% via de Ringdijk rijdt.

Toetsing aanname I

Het 'gebied A1' in Veld 3 Noord is dus toegerekend aan een ontsluiting via de Ringdijk. Wij kunnen ons vinden in deze aanname. Het belangrijkste punt hierbij is de ligging van de parkeervoorzieningen behorend bij de woningen in dit gebied A1. Deze liggen grotendeels zuidelijk, zoals nevenstaand beeld laat zien. Dat betekent dat een verplaatsing van en naar de parkeervoorzieningen in onze beleving via de Ringdijk gaat. De route via de Ringdijk van en naar de Minervasingel is namelijk korter en sneller. Ook bevat gebied A1 parkeerplekken langs de straat. Voor deze plekken geldt ook dat de route via de Ringdijk van en naar de Minervasingel korter en sneller is.

Toetsing aanname II

Het overige verkeer in Veld 3 Noord heeft in het Mobiliteitsonderzoek een verdeling van 50% via Schipbrug en 50% via de Ringdijk. Deze aanname is moeilijker te toetsen. Op basis van expert judgement denken wij eerder aan een verdeling van 40% via Schipbrug en 60% via de Ringdijk. Wij komen hierop omdat een route via de Ringdijk beter aansluit bij de herkomsten en bestemmingen van het autoverkeer.

Een belangrijke aanname die hiermee samenhangt zijn de reismotieven van de verplaatsingen die inwoners maken. Verplaatsingen van en naar het werk zijn verantwoordelijk voor circa 15% van ons totale verplaatsingen. Veel verplaatsingen (38%) hebben een sociaal recreatief karakter: zoals visite, sport/ hobby en toeren.

Reismotieven van de Nederlander in alle verplaatsingen, 2021 (bron: CBS Statline)

Samenhangend met de reismotieven van verplaatsingen is onze inschatting dat voor de bewoners van Veld 3 Noord de Ringdijk de meest interessante ontsluiting is.

Voor herkomsten en bestemmingen in de richting van de Metamorfosenallee is de **Ringdijk** de logische route. Hier gaan de autoverplaatsingen naar de voorzieningen zoals winkelen/ boodschappen of routes naar Arnhem-Zuid of de A325.

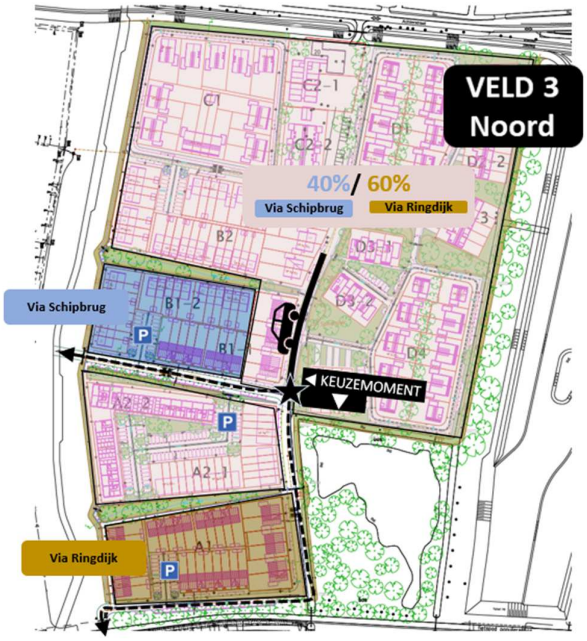
Voor herkomsten en bestemmingen in de richting van de A50 lijkt de route westelijk van de Minervasingel de meest voor de hand liggende route. Ook Google Maps geeft deze route als meest logische aanrijdroute. Voor de bewoners in Veld 3 Noord is dan de route **via Schipbrug** de meest logische route.

In onze beleving zullen meer autoritten een relatie hebben met de Metamorfosenallee dan met de A50. Onze inschatting is een verdeling 40% westwaarts via de Schipbrug en 60% zuid- en oostwaarts via de Ringdijk.

In onze ogen geldt dus een verdeling van 60% via de Ringdijk en 40% via de Schipbrug voor het autoverkeer vanuit en naar Veld 3 Noord. Hierop zijn 2 uitzonderingen:

- Het meest zuidelijke deel, gebied A1, rijdt 100% via Ringdijk (zie ook aanname 1)
- Het gebied B1-2 rijdt 100% via Schipbrug. De uitgang van het buurtparkeren in dit gebied ligt meer nabij de Schipbrug.

Nevenstaande kaart geeft onze conclusies wat betreft de route van het autoverkeer van en naar Veld 3 Noord.

Eindconclusie 1b:
Op basis van de aanname dat 100% van het verkeer uit gebied A1 via de Ringdijk rijdt, 100% van het verkeer uit Gebied B1-2 via de Schipbrug rijdt en de overige woningen een verdeling aanhouden van 60% via de Ringdijk en 40% via de Schipburg komen we op de verdeling weergegeven in Tabel 4. Voor de verkeersgeneratie van gebied A1 zijn dezelfde woningaantallen gebruikt als in de berekeningen voor het Mobiliteitsonderzoek van de gemeente Arnhem. Voor de verkeersgeneratie van gebied B1-2 is op basis van de bestektekening aangenomen dat er 19 rijwoningen uit de vrije sector in het gebied staan.

	Mobiliteitsonderzoek Gemeente Arnhem		Toets Goudappel	
	Ringdijk	**Schipbrug (via veld 2)**	**Ringdijk**	**Schipbrug (via veld 2)**
Verkeer Veld 3 Zuid	1.600	0	1.600	0
Verkeer Veld 3 Noord gebied A1	260	0	260	0
Verkeer Veld 3 Noord gebied B1-2	75 (50%)	75 (50%)	0 (0%)	150 (100%)
Verkeer Veld 3 Noord overig	780 (50%)	780 (50%)	930 (60%)	620 (40%)
Totaal Verkeer Veld 3 Noord	1.100 (57%)	850 (43%)	1.190 (61%)	770 (39%)

Tabel 4: Verhouding verkeer Veld 3 dat via Veld 2 rijdt in Mobiliteitsonderzoek Gemeente Arnhem en toets Goudappel

Volgens het toepassen van onze aannames rijdt 61% van het verkeer uit Veld 3 Noord via de Ringdijk en 39% via veld 2. In het Mobiliteitsonderzoek van gemeente Arnhem rijdt er 43% vanuit Veld 3 Noord via Veld 2. Volgens het Mobiliteitsonderzoek gaan er 850 ritten per etmaal vanuit Veld 3 Noord via Veld 2. Met onze aannames zijn dat 770 ritten per etmaal. Een beperkt verschil van 80 ritten.

KATERN: Extra inzicht bij wel een 50%/50%-verdeling

Wij schatten de verdeling van verkeer dat van/naar Veld 3 Noord rijdt via Veld 2, en niet afkomstig is uit gebied A1 of B1-2, op 60% via de Ringdijk en 40% via de Schipbrug. In het Mobiliteitsonderzoek van Gemeente Arnhem is uitgegaan van een 50/50 verdeling. De verhouding van verkeer dat van/naar Veld 3 Noord via Veld 2 rijdt wanneer deze verdeling wordt aangehouden is als volgt:

	Mobiliteitsonderzoek Gemeente Arnhem		Toets Goudappel	
	Ringdijk	**Schipbrug (via veld 2)**	**Ringdijk**	**Schipbrug (via veld 2)**
Verkeer Veld 3 Zuid	1.600	0	1.600	0
Verkeer Veld 3 Noord gebied A1	260	0	260	0
Verkeer Veld 3 Noord gebied B1-2	75 (50%)	75 (50%)	0 (0%)	150 (100%)
Verkeer Veld 3 Noord overig	780 (50%)	780 (50%)	780 (50%)	780 (50%)
Totaal Verkeer Veld 3 Noord	1.100 (57%)	850 (43%)	1.030 (53%)	930 (47%)

Tabel 5: Verhouding verkeer Veld 3 dat via Veld 2 rijdt in Mobiliteitsonderzoek Gemeente Arnhem en toets Goudappel (bij een 50%/ 50% verdeling)

Wanneer wordt aangenomen dat de verdeling van verkeer dat van/naar Veld 3 Noord rijdt via Veld 2, en niet afkomstig is uit gebied A1 of B1-2, 50% via de Ringdijk en 50% via de Schipbrug is, dan verschuift ook de verdeling van het totale verkeer van/naar Veld 3 Noord. In plaats van 1.190 motorvoertuigen per etmaal via de Ringdijk en 770 motorvoertuigen per etmaal via de Schipbrug, zijn dit respectievelijk 1.030 en 930 motorvoertuigen per etmaal. De verhouding verschuift van 61/39 naar 53/47 en er rijden circa 160 motorvoertuigen per etmaal extra van/naar Veld 3 via Veld 2.

1c. Capaciteit van de Vakwerkbrug

Wegenscan om wenselijke intensiteit te bepalen

De exacte vormgeving van de Vakwerkbrug stelt grenzen aan de maximaal wenselijke intensiteit van het autoverkeer. Wij hebben deze wenselijke intensiteit van de Vakwerkbrug ingeschat met hulp van de 'Wegenscan'. Dit is een beoordelingstool die door Goudappel zelf is ontwikkeld.

De Wegenscan is door Goudappel ontwikkeld om de verwachte verkeersintensiteiten te vergelijken met kengetallen op basis van de functie, vormgeving en omgeving van de weg. De kengetallen zijn bepaald op basis van geldende CROW- en Fietsberaadaanbevelingen en - waar deze ontbreken - aangevuld met kengetallen uit verkeersbeleid, onderzoeken en intensiteiten in vergelijkbare situaties.

De 'Wegenscan' toetst in hoeverre de vorm, functie en het gebruik van de weg met elkaar overeenkomen en toetst de intensiteitsgrenzen (mede op basis van CROW-richtlijnen) aan diverse verkeersaspecten. De zwakste schakel is hierbij maatgevend voor de acceptabele intensiteit voor gemotoriseerd verkeer.

2 locaties op de Vakwerkbrug beschouwd

Vakwerkbrug: bij in- en uitrijden buurt
Het gemotoriseerd verkeer van veld 2, veld 1 en deels van veld 3 rijdt de buurt uit via de Vakwerkbrug. De geplande en huidige situatie van dit punt verschillen nog van elkaar.

De geplande en huidige situatie op de Vakwerkbrug bij in- en uitrijden Veld 2

Om de Wegenscan in te vullen zijn gegevens als de rijbaanbreedte en de intensiteit van het autoverkeer per etmaal op dit punt nodig. In de huidige situatie (oktober 2022) liggen op dit

punt nog deels stelconplaten. Op basis van meting in de bestekstekening van de voorgestelde vormgeving van het kruispunt komen wij tot een breedte van 6,87meter (op het smalste deel). Deze breedte is dan ook gebruikt als input voor de Wegenscan. Aan de hand van alle benodigde gegevens betreffende de functie, vormgeving en omgeving van de weg geeft de Wegenscan een maximaal wenselijke intensiteit van 6.000 motorvoertuigen per etmaal op dit punt.

Daarnaast is op basis van de aannames voor de hoeveelheid verkeer dat vanuit veld 3 over veld 2 rijdt (gesteld in 1b) en de situatie dat veld 1 en veld 2 volledig ontsloten worden via dit punt de verwachte intensiteit berekend. De woningen in Veld 1 en Veld 2 genereren respectievelijk 2.100 en 1.800 motorvoertuigen per etmaal. Omdat vanuit Veld 3 Noord nog eens 800 motorvoertuigen per etmaal langs dit punt gaan is de verwachte intensiteit 4.700 motorvoertuigen per etmaal.

Eindconclusie 1c (1):
Op basis van de berekende intensiteit van 4.700 motorvoertuigen per etmaal en de maximaal wenselijke intensiteit uit de Wegenscan komen wij tot de conclusie dat de Vakwerkbrug verkeerstechnisch voldoet. De grenswaarde van 6.000 motorvoertuigen per etmaal is nog niet in het zicht (78%).

Vakwerkbrug: tussen Draaibrug en Baileybrug

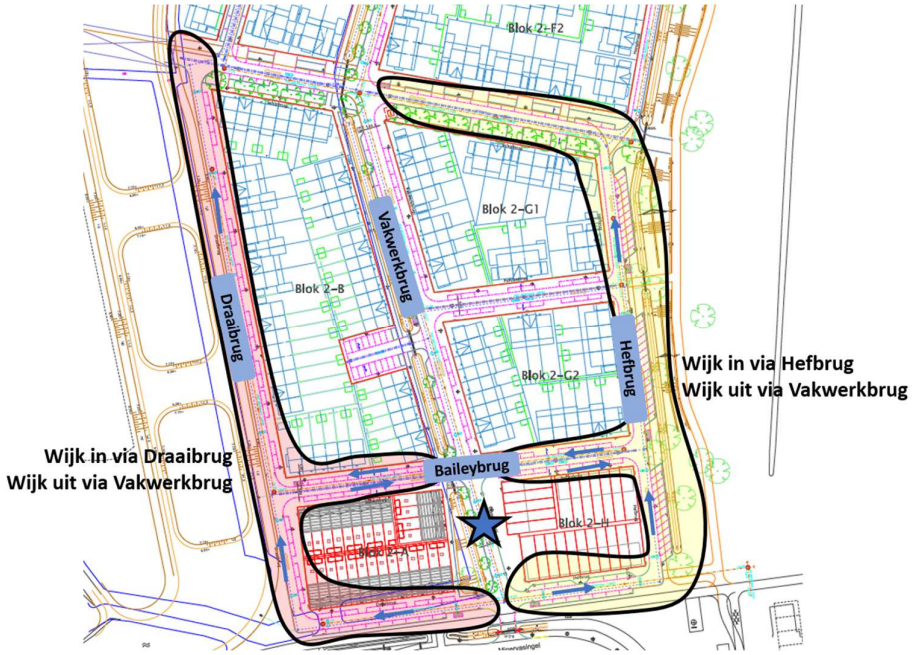

De geplande en huidige situatie op de Vakwerkbrug tussen Draaibrug en Baileybrug

In de buurt zelf is de rijbaan van de Vakwerkbrug een halve meter smaller. Daar meet de breedte van de weg 5,50meter. Om ook deze plek mee te nemen is de methodiek van de Wegenscan benut voor de locatie gemarkeerd met de ster in de figuur op de volgende pagina. Aan de hand van alle benodigde gegevens betreffende de functie, vormgeving en omgeving van de weg geeft de Wegenscan een maximaal wenselijke intensiteit van 5.300

motorvoertuigen per etmaal op dit punt. Dat deze grenswaarde op dit punt lager ligt dan bij het in- en uitrijden van de wijk, komt voornamelijk door de smallere rijbaan.

Ook is de verwachte intensiteit op dit punt berekend. De intensiteiten zijn lager, doordat de bewoners aan de rand van veld 2 (bewoners Draaibrug en Hefbrug) niet via de Vakwerkbrug naar de woning rijden (zie onderstaand figuur). Daarnaast rijdt het verkeer dat naar Veld 3 Noord gaat waarschijnlijk niet via de Vakwerkbrug, maar via de éénrichtingsweg Hefbrug de wijk in. Door de éénrichtingsstructuur van deze woonstraten rijden de bewoners van Veld 3 Noord en van de Draaibrug en Hefbrug wel via de Vakwerkbrug de wijk uit. Daarbij nemen we aan dat de bewoners die parkeren op de Baileybrug niet draaien wanneer ze de wijk uitrijden, maar in de geparkeerde richting wegrijden.

Route om de wijk in/uit te gaan voor de bewoners aan de rand van Veld 2

Om te weten hoeveel motorvoertuigen per etmaal minder over het met de ster gemarkeerde punt rijden is de bestektekening van Veld 2 gebruikt. In de bestektekening zijn er 74 rijwoningen en 8 twee onder een kap woningen in het rode en gele gebied te vinden. Aan de hand van de eerder gebruikte kengetallen genereren deze samen 352 ritten heen en 352 ritten terug. Het verkeer uit Veld 3 Noord dat via Veld 2 rijdt genereert samen 386 heen en 386 ritten terug. Omdat bewoners in deze gebieden maar 1 keer langs de ster komen, is de verwachte intensiteit op deze locatie daarom 737 motorvoertuigen per etmaal minder dan

de intensiteit op de Vakwerkbrug bij het in- en uitrijden van de buurt. Daarmee komen we voor het deel van de Vakwerkbrug in de wijk (tussen de kruispunten met de Draaibrug en Baileybrug) op een verwachte intensiteit van circa 4.000 motorvoertuigen per etmaal.

Eindconclusie 1c (2):
Op basis van de berekende intensiteit van 4.000 motorvoertuigen per etmaal en de maximaal wenselijke intensiteit uit de Wegenscan komen wij tot de conclusie dat ook dit deel van de Vakwerkbrug verkeerstechnisch voldoet. De grenswaarde van 5.300 is nog niet bereikt (75%).

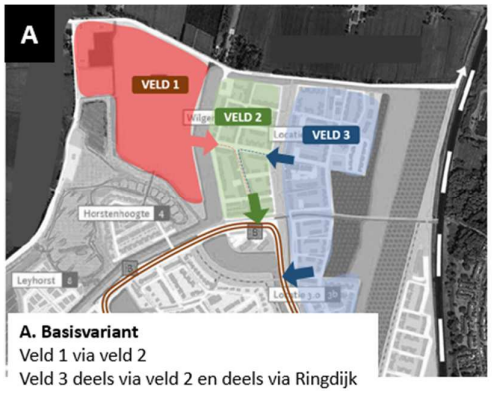
2. Hoofdvarianten voor ontsluiting

Overzicht intensiteiten varianten

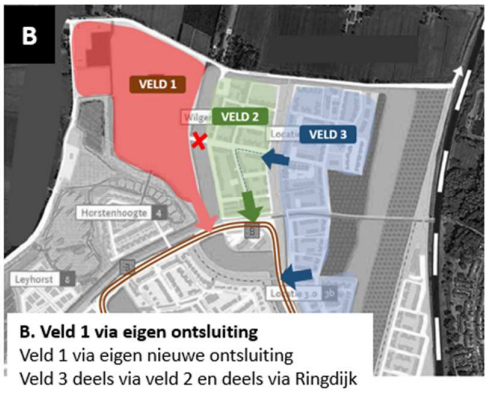
Op hoofdlijnen zien we een drietal varianten voor het ontsluiten van Veld 1, 2 en 3.

A. De basisvariant is de beoogde situatie (waarbij veld 1 via veld 2 rijdt en veld 3 deels via veld 2 en deels via de Ringdijk
B. De variant veld 1 via een eigen ontsluiting. Deze is in het Mobiliteitsonderzoek van de gemeente als mogelijk alternatief uitgewerkt.
C. De variant veld 3 alleen via Ringdijk. Deze variant komt voort uit de gedacht dat veld 3 via de Ringdijk al een eigen ontsluiting heeft. In deze variant vervalt dan de ontsluiting van veld 3 via veld 2 voor het gemotoriseerd verkeer.

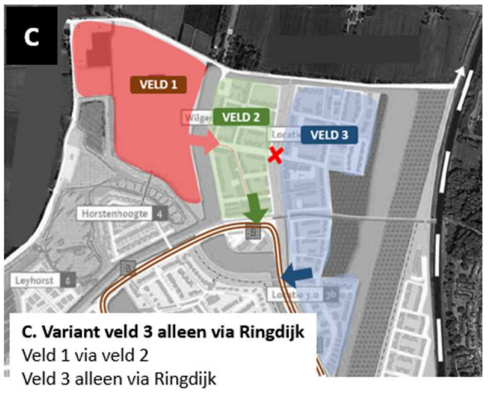
Binnen deze varianten zijn eventuele optimalisaties mogelijk. De 3 hoofdvarianten zijn hieronder uitgetekend.

A. Basisvariant
Veld 1 via veld 2
Veld 3 deels via veld 2 en deels via Ringdijk

B. Veld 1 via eigen ontsluiting
Veld 1 via eigen nieuwe ontsluiting
Veld 3 deels via veld 2 en deels via Ringdijk

C. Variant veld 3 alleen via Ringdijk
Veld 1 via veld 2
Veld 3 alleen via Ringdijk

Voor deze hoofdvarianten zijn de intensiteiten op de volgende meetpunten berekend:

1) Vakwerkbrug bij Minervasingel
2) Vakwerkbrug tussen Draaibrug en Baileybrug
3) Schipbrug (veld 1<>veld 2)
4) Schipbrug (veld 2 <> veld 3)
5) Ringdijk
6) Eventuele nieuwe ontsluiting Veld 1

Op basis van de berekende verkeersgeneratie voor Veld 1, Veld 2, Veld 3 Noord en Veld 3 Zuid zijn de intensiteiten op de 6 meetpunten berekend. Daarbij zijn alle aannames die zijn gedaan voor de routes van de bewoners in Veld 3 Noord en de randen van Veld 2 opnieuw toegepast. De intensiteiten op de 6 meetpunten zijn per variant weergegeven in Tabel 6.

	Intensiteit [mvt/etmaal]					
Variant	**Punt 1**	**Punt 2**	**Punt 3**	**Punt 4**	**Punt 5**	**Punt 6**
Basisvariant	4.700	4.000	2.100	800	2.800	0
Veld 1 via eigen ontsluiting	2.600	1.900	0	800	2.800	2.100
Veld 3 alleen via Ringdijk	3.900	3.200	2.100	0	3.600	0

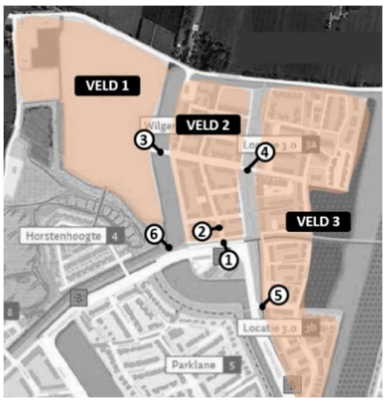
Tabel 6: Verwachte intensiteiten op de 6 meetpunten in 3 varianten

In de huidige situatie kent Veld 1 een ontsluiting voor het bouwverkeer

3. Intensiteitsgrenzen varianten

De basisvraag die dit hoofdstuk beantwoordt, is de duiding van de percentages 'capaciteitsbenutting' en intensiteiten in de verschillende varianten. Verkeerskundig spreken wij over wenselijke intensiteitsgrenzen. Het gaat om een passende vormgeving van de weg in samenhang met een passend gebruik in intensiteiten. De genoemde intensiteitsgrenzen zijn gewenste grenswaarden van het autoverkeer per etmaal. Dat betekent dat zolang het gebruik binnen de grens blijft, de vormgeving van de weg volstaat. Het is verkeerskundig niet gebruikelijk om voor woonstraten dit in een capaciteitspercentage uit te drukken, zoals dat voor snelwegen of hoofdwegen wel gebruikelijk is.

Op elk meetpunt in de drie verschillende varianten uit het vorige hoofdstuk is dit gebruik versus de wenselijke intensiteitsgrens berekend. Ook hiervoor is de Wegenscan gebruikt. De Wegenscan geeft aan wat de gewenste intensiteitsgrens op elk meetpunt is.

Om de vormgevingsanalyse met de Wegenscan te doen zijn de technische ondergronden/ definitieve ontwerpen van Veld 1, 2 en 3 gebruikt. De wenselijke intensiteit op elk meetpunt is te vinden in Tabel 7. Hoe het voorspelde gebruik valt binnen de wenselijke intensiteitsgrenzen is uitgewerkt voor de hoofdvarianten in Tabel 8.

Grenswaarden: wenselijke intensiteit [mvt/etmaal]					
Punt 1	**Punt 2**	**Punt 3**	**Punt 4**	**Punt 5**	**Punt 6**
6.000	5.300	6.000	5.700	5.000	6.000*

Tabel 7: Grenswaarden wenselijke intensiteit op elk meetpunt (afhankelijk van de vormgeving)*

Gebruik binnen wenselijke intensiteitsgrenzen												
Variant	**Punt 1**		**Punt 2**		**Punt 3**		**Punt 4**		**Punt 5**		**Punt 6**	
Basisvariant	V	78%	V	75%	V	35%	V	14%	V	56%	V	0%
Veld 1 via eigen ontsluiting	V	43%	V	35%	V	0%	V	14%	V	56%	V	42%
Veld 3 alleen via Ringdijk	V	66%	V	60%	V	35%	V	0%	V	71%	V	0%

Tabel 8: Gebruik op elk meetpunt in de drie verschillende varianten

Eindconclusie 3:
In alle varianten geldt dat de voorspelde intensiteit van het autoverkeer op de meetpunten binnen de grenswaarden blijven. Deze conclusie geldt ook voor de situatie waarin de 66 onterecht meegenomen appartementen aan de Klapbrug (zie 1a) toch worden meegenomen in de verkeersgeneratie van Veld 2. Het gebruik binnen de wenselijke intensiteitsgrenzen in deze situatie is te vinden in Bijlage 1.

4. Analyse verkeersveiligheid

Kwalitatief hebben we de effecten op de verkeersveiligheid van de voetgangers en fietsers in de buurt en op de Minervasingel geanalyseerd. Onderstaand tabel geeft de resultaten per hoofdvariant. De tabel geeft daarmee een kwalitatieve vergelijking tussen de hoofdvarianten.

	Voetganger in de buurt	Fiets in de buurt	Fiets langs Minervasingel	Autoverkeer Minervasingel
Basisvariant (veld 1 via veld 2 en veld 3 deels via veld 2)	Voorgestelde oplossing volstaat verkeerstechnisch	Door veld 3 deels via veld 2 te ontsluiten kruist het autoverkeer het fietspad in de groenzone tussen de beide buurten	De voorgestelde oplossing volstaat verkeerstechnisch. De aangebrachte verbeteringen in het ontwerp van de kruising op de Minervasingel geeft een verbetering van de verkeerssituatie qua verkeersveiligheid	
Veld 1 via eigen ontsluiting	Geen autoverkeer tussen Veld 1 en 2 heeft een effect op voet- en fietskwaliteit tussen veld 1 en veld 2. De brug over het water hoeft niet voor gemotoriseerd verkeer opgesteld te zijn (wel voor hulpdiensten).		Extra kruising/ conflict voor hoofdfietsroute langs Minervasingel	Extra kruising/ conflict voor autoverkeer op Minervasingel
Veld 3 alleen via Ringdijk	Geen autoverkeer tussen Veld 2 en 3 heeft positief effect op verblijfskwaliteit voor de voetganger in de groenzone tussen veld 2 en veld 3	De fietsoversteek van het bestaande fietspad langs de Ringdijk wordt drukker; het fietspad door de groenzone tussen Veld 2 en 3 wordt rustiger. Score negatief omdat fietspad langs Ringdijk voor fietsers een hogere functie heeft	Drukkere kruising Minervasingel met Ringdijk, tegelijkertijd rustigere kruising Minervasingel met Vakwerkbrug. Echter de vormgeving van de Ringdijk op de Minervasingel biedt fysiek beperkte ruimte. De automobilist die de buurt uitrijdt heeft weinig ruimte om zich goed op te stellen. Dit is een verkeersveiligheidspunt in relatie tot zicht op de fietser die over de hoofdfietsroute langs de Minervasingel rijdt	

Eindconclusie 4:
In de vergelijking tussen de hoofdvarianten qua verkeersveiligheid scoort de variant 'veld 1 via eigen ontsluiting' neutraal.

De variant 'veld 3 alleen via Ringdijk' scoort negatief. Dit hangt samen met:

- meer autoverkeer die het hoofdfietsroute langs de Ringdijk kruist
- de huidige vormgeving van het kruispunt Ringdijk met de Minervasingel. Hier is beperkte ruimte voor het opstellen van het autoverkeer wijk uit in relatie tot zicht op het fietspad langs de Minervasingel (zie foto's hiernaast).

5. Trends en ontwikkelingen autogebruik

Om een doorkijk te geven naar de ontwikkeling van het autogebruik tot 2030 en in de periode 2030-2040 benutten wij 2 denkrichtingen:

1) Hoe zit het autogebruik in de verkeersprognoses zoals Goudappel deze gebruikt in het beheer van de verkeersmodellen? Dit zijn uitgangspunten waarmee ook het regionale verkeersmodel Arnhem Nijmegen is opgesteld.
2) Wat zijn de verwachtingen van het autobezit specifiek voor een stedelijke woonwijk zoals Arnhem Schuytgraaf?

5.1 Autogebruik in prognoses

In het regionale verkeersmodel Arnhem-Nijmegen verandert het autogebruik richting de toekomst op 2 manieren.

- Als eerste wordt er rekening gehouden met veranderende kosten richting de toekomst. Voor auto zijn dit brandstofkosten (in brede zin, dus ook elektriciteit) en vaste kosten (afschrijving).
- Naast autokosten, hebben ook de aantrekkelijkheid van andere modaliteiten invloed op het autogebruik. Voor het OV zijn dit oa de ticketprijzen van de bus en trein en voor fiets is dit het e-bikegebruik. **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**8 geeft een overzicht van de verwachte trends en bijbehorende effecten.

Kort samengevat wordt de auto aantrekkelijker doordat de brandstofkosten afnemen (o.a. door elektrificatie). Tegelijkertijd wordt het OV onaantrekkelijker door toenemende ticketprijzen, wat ertoe leidt dat de auto op (middel) lange afstanden vaker gebruikt zal worden. Als laatste wordt de e-bike populairder wat de fiets aantrekkelijker maakt ten opzichte van de huidige situatie. Hoe dit het auto- en fietsgebruik op korte afstand verandert, verschilt per locatie en is dus niet in algemene zin te zeggen. Schuytgraaf ligt op 6 á 7 km van het centrum van Arnhem. Dit is een afstand waarop naast de normale fiets, ook de auto vaak gebruikt wordt. De toename van het gebruik van e-bikes zorgt ervoor dat in de toekomst dit soort autoritten vaker worden vervangen voor e-bikeritten.

Modaliteit	Factor van invloed	(Verwachte) trend	Effect in prognose
Auto	Brandstofkosten (in brede zin)	Afname (-15%)	Auto aantrekkelijker
	Vaste kosten	Vrijwel gelijk	-
OV	Bus ticketprijs	Toename (+3%)	OV minder aantrekkelijk
	Trein ticketprijs	Toename (+3%)	OV minder aantrekkelijk
Fiets	E-bike gebruik	Toename (+9%)	Fiets aantrekkelijker

Tabel 9: Verwachte trends en effecten (bron: NRM2021 scenario 2030Hoog)

Bovenstaande trends en effecten zijn als uitgangspunten opgenomen in de verkeersprognosemodellen die zowel landelijk, regionaal als in de stad worden gebruikt voor verkeersstudies.

Een ander uitgangspunt in de verkeersprognosemodellen is het effect van huishoudensverdunning. Uitgangspunt is dat het aantal inwoners per huishouden vermindert richting de toekomst. Hoewel dit het totale autogebruik niet zal beïnvloeden, kan dit er wel toe leiden dat op kleinere schaal – zoals in een wijk – het autogebruik zal verminderen, omdat er simpelweg minder huishoudens en dus minder mensen wonen.

Conclusie: op veel hoge orde wegen (denk aan stedelijke hoofdstructuur tot aan de Rijkswegen) geven de huidige verkeersmodelprognoses een autonome groei van het autoverkeer. Dat is een groei van het verkeer die niet samenhangt met de groei door extra woningen. In totaal voor Arnhem gaat het om een groei van circa 2% naar 2030 en een stabilisatie naar 2040.

5.2 Verwacht autogebruik in stedelijke woonwijken

Specifiek voor woonbuurten zijn niet zozeer de uitgangspunten van verkeersprognoses vanuit de verkeersmodellen relevant, maar gaat het vooral om wat er gebeurt in de woonbuurten zelf. Neemt het autobezit nog verder toe, gaan de toekomstige huishoudens in de velden 1, 2 en 3 vaker de auto gebruiken?

Wij zijn hiervoor 3 mogelijke aspecten, namelijk:

- Verandering in autobezit
- Huishoudensverdunning
- Specifiek lokaal beleid

Verandering in autobezit

Landelijk gezien is de trend nog steeds dat het autobezit stijgt. Het KiM (Kennisinstituut van Mobiliteit) verwacht dat er tegen 2040 naar schatting 523 auto's per 1.000 inwoners zijn. In 2020 waren dit 499 auto's per 1.000 inwoners. Dit is een stijging van 4.9% tot 2040. Hierin is een groot verschil tussen stedelijk en landelijk gebied. Buiten de steden neemt het autobezit- en gebruik verder toe, terwijl in de steden de trend is dat het autobezit- en gebruik juist stabiliseert en in de centrum-stedelijke gebieden zelfs daalt.

Huishoudensverdunning

We wonen met steeds kleinere huishoudens in één woning. Dit komt mede door de groei van éénpersoonshuishoudens. Vooral in de steden is deze trend zichtbaar. Deze

huishoudensverdunning leidt tot minder autoritten doordat er simpelweg minder mensen in één huis wonen.

Specifiek lokaal beleid
Lokaal beleid heeft ook een duidelijk effect, vooral op de lange termijn. Voor het autobezit- en gebruik gaat het onder andere over parkeerbeleid (in de wijk zelf en/of op de vele andere bestemmingen), stimuleren van gebruik deelauto's, stimuleren fiets en openbaar vervoer. De gemeente heeft daarmee invloed op de ontwikkeling van het autogebruik naar 2030 en 2040 specifiek voor Arnhem Schutgraaf. Voor de velden 1, 2 en 3 biedt ook de bestaande parkeercapaciteit een plafond aan het autobezit. Het maken van extra parkeerruimte in de wijken in de toekomst (mocht die wens er zijn) is geen vanzelfsprekendheid; dit zal dan ten kosten gaan van groene ruimte.

5.3 Eindconclusie 5:

Specifiek voor de velden 1, 2 en 3 is een verdere groei van het autogebruik- en bezit niet aannemelijk. We zien trends die het autogebruik doen toenemen en trends die het autogebruik doen afnemen.

Meer autogebruik
- Lagere kosten autogebruik
- Hogere kosten OV
- Autobezit in Arnhem stabiliseert, maar groeit in de wijken verder van de binnenstad gelegen nog licht

Neutraal effect op autogebruik
- Uitbreiding aantal extra parkeerplekken in de velden 1, 2 en 3 is geen vanzelfsprekendheid

Minder autogebruik
- Verdere opkomst E-bike
- Huishoudensverdunning
- Specifiek lokaal beleid stimulering meer duurzame mobiliteit (deelauto, fiets en OV)

Op basis hiervan nemen wij aan dat het autogebruik specifiek voor de velden 1, 2 en 3 met de kennis van nu niet significant gaat wijzigen.

6. Oplossingen voor reductie verkeersstromen

De doorontwikkeling van Arnhem Schuytgraaf biedt kansen om het mobiliteitsgedrag van de toekomstige bewoners te beïnvloeden. In het KIM-onderzoek: "Een nieuw begin: Levensgebeurtenissen, zoals verhuizen, bieden openingen voor beleid" zijn hiervoor aanbevelingen aangereikt. De conclusie uit het onderzoek is dat levensgebeurtenissen gewoonten kunnen doorbreken, ook op het gebied van mobiliteit. Circa 40 procent van de verhuisde jongvolwassenen in het gebruikte Mobiliteitspanel geeft aan dat de verhuizing hun mobiliteitsgedrag heeft veranderd (welke tijd reizen, welke routes, welk vervoermiddel). Er ontstaan nog niet direct nieuwe routines. Daar gaan veelal enkele weken of maanden overheen. Gaandeweg hebben de nieuwe bewoners uitgezocht wat de handigste en prettigste route is. Dan ontstaat nieuw gewoontegedrag in de mobiliteit. Dat betekent dat voor het moment dat de nieuwe routines ontstaan; de bewoners in die periode open staan voor informatie over ander mobiliteitsgedrag.

Specifiek voor de verkeerssituatie rondom de Vakwerkbrug zien wij zowel mogelijkheden voor ingrepen in de (bestaande en beoogde) **infrastructuur** als in het **mobiliteitsgedrag** van de (bestaande en toekomstige) mobilisten.

We onderscheiden hierin oplossingen waar het gaat over **reductie van verkeersstromen** tot oplossingen waar het gaat over **verminderen kans tot potentiële conflicten**.

	Infrastructuur	Gedrag
Reductie (auto) verkeers-stromen	• Andere ontsluitingsstructuur van aanliggende velden (zie hoofdstuk 2) • Parkeren in de nog nieuwe straten anders organiseren; meer op afstand in plaats van voor de deur (leidt tot minder autogebruik specifiek voor korte ritten) • Parkeercapaciteit reduceren; dus minder parkeerplekken aanbieden zodat bewoners minder snel overgaan tot aankoop 2de auto/ of 2de auto weg doen • Parkeren reguleren; waarbij bewoners één parkeervergunning hebben en voor een 2de vergunning een hoger tarief betalen. Beoogd effect 2de autobezit verminderen en bezoekers zoveel mogelijk met de fiets of OV laten komen	• OV-campagne bij nieuwe bewoners inclusief probeerkaartjes OV • Informatie over deelautogebruik in de wijk Schuytgraaf inclusief probeeraanbod • Fietsstimulering met spaarsysteem voor de bewoners (samen kilometers fietsen voor goed doel) • Fietsstimulering vanuit de basisscholen/ stickerkaarten of spaarsyssteem bij niet autogebruik • Buurtbakfiets voor het doen van boodschappen of het doen van recreatieve uitjes

Reductie kans tot potentieel conflict	• Extra snelheidsremmers in de buurt (bijvoorbeeld plateau's op de kruispunten of op de Hefbrug) • Extra fietsdoorsteken vanuit de buurt naar aanliggende fietspaden (bijvoorbeeld Draaibrug naar Minervasingel). Ook om fietsers andere routes te bieden in plaats van via de Vakwerkbrug	• Vanuit de buurt (bijvoorbeeld buurtbbq) het gesprek aangaan over mobiliteitsgedrag en welke kansen en mogelijkheden de nieuwe buurtbewoners zien voor beperken potentieel conflicten • Vanuit de buurten het onderwerp 'hoe rijden we hier door de buurt' bespreekbaar maken (bijvoorbeeld via wijkkrant) • Afspraken maken over tijden vuilniswagen (niet tijdens de spitsen) • Mobiliteitsgedrag bespreekbaar maken

Eindconclusie 6:
Iedere oplossing heeft zijn voor- en nadelen. Sommige oplossingen zijn vanuit het huidige denken mogelijk niet direct kansrijk. Tegelijkertijd biedt bovenstaande groslijst aanknopingspunten om hierover als wijk met elkaar het gesprek aan te gaan en zodoende te komen tot verzachtende maatregelen.

7. Verkeerskundige conclusies

Verkeerskundige inrichting Vakwerkbrug volstaat
Voor de Vakwerkbrug is de toekomstige verkeerssituatie geanalyseerd. De aannames van de gemeente zijn getoetst en leiden tot een beeld van de ritgeneratie van de woningen in het gebied en verhoudingen hoe verkeer van veld 3 via veld 2 rijdt. Voor de ritgeneratie per woning komen wij tot dezelfde uitgangspunten en resultaten als het eerder opgestelde Mobiliteitsonderzoek van de gemeente (zie hoofdstuk 1a). Voor de verhouding van het verkeer van veld 3 via veld 2 komen wij tot andere inzichten (zie hoofdstuk 1b). Deze verschillen zijn beperkt. Wij verwachten dat op basis van herkomsten en bestemmingen in samenhang met reismotieven, het verkeer van en naar 'veld 3' vooral via de Ringdijk gaat rijden; en minder via de Vakwerkbrug.

Voor de Vakwerkbrug is op twee locaties op basis van de vormgeving gekeken naar de wenselijke intensiteit. Hierbij is rekening gehouden met de omgevingsfactoren, aanwezigheid parkeerplekken, positie van de fiets en voorzieningen voor voetgangers. Op basis hiervan komen wij tot een wenselijke intensiteit van:
- 6.000 mvt/ etmaal ter hoogte van kruising Minervasingel
- 5.300 mvt/ etmaal tussen de Draaibrug en de Baileybrug

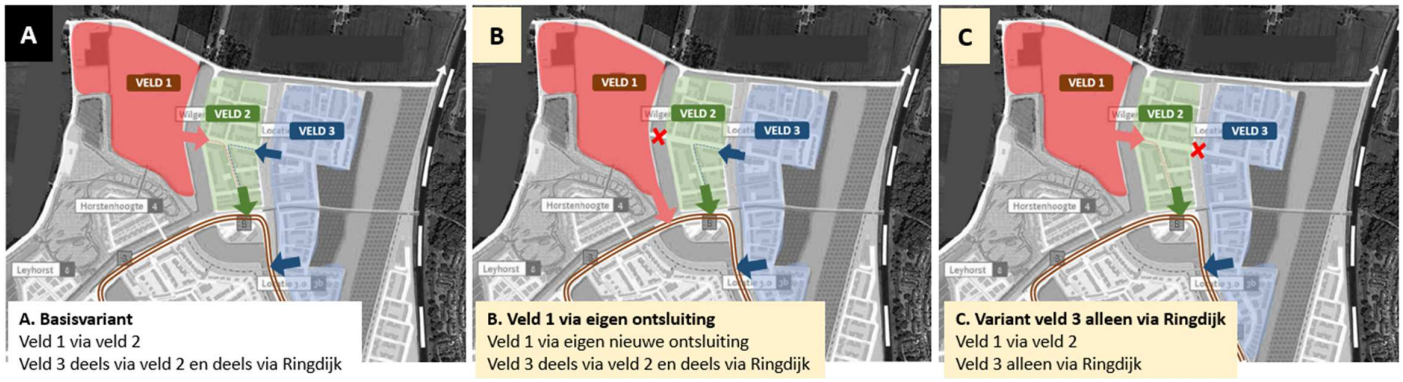

Op beide locaties komen wij tot intensiteiten per etmaal die liggen binnen de verkeerskundig wenselijke intensiteit. Op basis van een vormgevingsanalyse komen wij tot:
- 4.700 mvt/ etmaal als wenselijke intensiteit ter hoogte van kruising Minervasingel (78%)
- 4.000 mvt/ etmaal als wenselijke intensiteit tussen de Draaibrug en de Baileybrug (75%)

Op basis van onze analyse volstaat de vormgeving van de Vakwerkbrug en is er verkeerskundig geen aanleiding om andere oplossingen voor de ontsluiting van de woonbuurten uit te werken (zie ook hoofdstuk 1c). Ook bij een verdeling 50%/50% vanuit Veld 3 Noord volstaat de vormgeving van de Vakwerkbrug.

Andere varianten zijn maakbaar, maar verkeerskundig niet noodzakelijk
Andere ontsluiting van de woonbuurten zijn maakbaar. Hiervoor zijn 2 hoofdvarianten uitgewerkt (zie ook hoofdstukken 2 en 3).

De varianten 'veld 1 via eigen ontsluiting (B)' en 'veld 3 alleen via Ringdijk (C)' geven beide een meer gebalanceerde verdeling van het autoverkeer, zoals onderstaand tabel goed laat zien.

	Gebruik binnen wenselijke intensiteitsgrenzen					
Variant	**Pnt 1**	**Pnt 2**	**Pnt 3**	**Pnt 4**	**Pnt 5**	**Pnt 6**
Basisvariant	78%	75%	35%	14%	56%	0%
Veld 1 via eigen ontsluiting	43%	35%	0%	14%	56%	42%
Veld 3 alleen via Ringdijk	66%	60%	35%	0%	71%	0%

Tabel 10: Gebruik binnen wenselijke intensiteitsgrens op elk meetpunt in de drie verschillende varianten

Voor de variant **'veld 1 via eigen ontsluiting (B)'** zien wij verkeerskundig niet direct andere voordelen dan de reductie van het verkeer op de Vakwerkbrug. Het is een financiële afweging om een dergelijke ontsluiting te maken. Het levert als voordeel op dat de Vakwerkbrug rustiger wordt. Het nadeel is dat het een nieuwe ontsluiting op de Minervasingel oplevert en daarmee een extra kruising voor het verkeer op en langs de Minervasingel. Een eventuele nieuwe kruising is op de beoogde locatie goed maakbaar.

De variant **'veld 3 alleen via de Ringdijk (C)'** biedt in onze ogen geen meerwaarde. Deze aanpassing heeft namelijk enkele verkeerskundige aandachtspunten (zie ook hoofdstuk 4):

- Door de afsluiting van de Schipbrug ontstaat meer verkeer van Veld 3 Noord die de hoofdfietsroute langs de Ringdijk gaat kruisen.
- De ontsluiting van de Ringdijk wordt drukker (van 2.790 naar 3.560); waarbij ter hoogte van de kruising met de Minervasingel weinig fysieke ruimte aanwezig is om als automobilist goed op te stellen bij het uitrijden van de wijk. Dit is een verkeersveiligheidspunt in relatie tot zicht op de fietser die over de hoofdfietsroute langs de Minervasingel rijdt.

De ontsluiting via de Vakwerkbrug is toekomstbestendig

Voor de doorkijk naar 2030 en 2040 geldt dat het autobezit en -gebruik voor de velden 1, 2 en 3 in onze ogen niet significant gaat wijzigen (zie ook hoofdstuk 5). Daarmee verandert de intensiteit van het gemotoriseerd verkeer in de toekomst in onze ogen niet. Vanuit dit perspectief is er geen aanleiding de ontsluitingsstructuur aan te passen.

Aanvullende maatregelen zijn optioneel

Als de gemeente kiest om vast te houden aan de beoogde variant voor de ontsluiting van de velden 1, 2 en 3 zijn aanvullende maatregelen denkbaar om de verkeerssituatie in veld 2 te beïnvloeden (zie hoofdstuk 6). Het daarbij niet alleen om fysieke oplossingen (verkeersremmende maatregelen of extra doorsteken voor de fiets), maar ook om gedragsmaatregelen. We denken daarbij aan mobiliteitscampagnes voor de nieuwe inwoners en het aandacht geven aan het wenselijke verkeersgedrag in de wijk (zie hoofdstuk 6). Uiteindelijk gaat het niet alleen om een passende vormgeving van de weg in samenhang met een passende hoeveelheid gemotoriseerd verkeer. De verkeerveiligheid en de verkeersveiligheidsbeleving valt en staat met het verkeersgedrag van de automobilisten.

Bijlage 1: Verschillen bij wel of niet toerekenen 66 appartementen aan Veld 2

	Intensiteit [mvt/etmaal]					
Variant	**Punt 1**	**Punt 2**	**Punt 3**	**Punt 4**	**Punt 5**	**Punt 6**
Basisvariant	5.100	4.400	2.100	800	2.800	0
Veld 1 via eigen ontsluiting	3.000	2.300	0	800	2.800	2.100
Veld 3 alleen via Ringdijk	4.400	3.600	2.100	0	3.600	0

Tabel 11: Verwachte intensiteiten op de 6 meetpunten in 3 varianten wanneer de 66 onterecht meegenomen appartementen in veld 2 alsnog worden meegenomen

Gebruik binnen wenselijke intensiteitsgrenzen												
Variant	**Punt 1**		**Punt 2**		**Punt 3**		**Punt 4**		**Punt 5**		**Punt 6**	
Basisvariant	V	85%	V	83%	V	35%	V	14%	V	56%	V	0%
Veld 1 via eigen ontsluiting	V	50%	V	43%	V	0%	V	14%	V	56%	V	42%
Veld 3 alleen via Ringdijk	V	72%	V	68%	V	35%	V	0%	V	71%	V	0%

Tabel 12: Gebruik binnen wenselijke intensiteitsgrens op elk meetpunt in de drie verschillende varianten wanneer de 66 onterecht meegenomen appartementen in veld 2 alsnog worden meegenomen

	Intensiteit [mvt/etmaal]					
Variant	**Punt 1**	**Punt 2**	**Punt 3**	**Punt 4**	**Punt 5**	**Punt 6**
Basisvariant	4.700	4.000	2.100	800	2.800	0
Veld 1 via eigen ontsluiting	2.600	1.900	0	800	2.800	2.100
Veld 3 alleen via Ringdijk	3.900	3.200	2.100	0	3.600	0

Tabel 13: Verwachte intensiteiten op de 6 meetpunten in 3 varianten zonder de 66 onterecht meegenomen appartementen

Gebruik binnen wenselijke intensiteitsgrenzen												
Variant	**Punt 1**		**Punt 2**		**Punt 3**		**Punt 4**		**Punt 5**		**Punt 6**	
Basisvariant	V	78%	V	75%	V	35%	V	14%	V	56%	V	0%
Veld 1 via eigen ontsluiting	V	43%	V	35%	V	0%	V	14%	V	56%	V	42%
Veld 3 alleen via Ringdijk	V	66%	V	60%	V	35%	V	0%	V	71%	V	0%

Tabel 14: Gebruik binnen wenselijke intensiteitsgrens op elk meetpunt in de drie verschillende varianten zonder de 66 onterecht meegenomen appartementen

Betreft: ontsluiting veld 1

Datum: 18 november 2022

Van: 19 gezinnen Achterstraat en Vogelenzangsestraat
Aan: Marielle Knaapen, Tim Nijs, gemeenteraadsleden en portefeuillehouder

Op 23 november a.s. gaat u het vraagstuk ontsluiting veld 1 naar veld 2 afronden.

Wij vragen hierbij opnieuw aandacht voor de bezwaren die wij eerder hebben ingediend.
Wij verwijzen hiermee naar onze brief van 12 januari 2022 waarin onze bezwaren zijn weergegeven(zie de bijlage. Naar onze mening zijn deze door de aandacht die uit is gegaan naar het onderzoek van de ontsluiting van veld 1 naar veld 2 nog steeds niet voldoende aan bod gekomen.

Voordat u een voorstel bestemmingsplanwijziging gaat bespreken willen wij graag onze visie met u bespreken. Tot nu toe hebben wij niet ervaren dat recht wordt gedaan aan het participatieproces en vinden dat onze bezwaren onvoldoende gefundeerd en beargumenteerd terzijde zijn geschoven.

Uw ambtenaren hebben het aantal woningen afgeleid aan een verkeerde berekening van hectares voor veld1. U heeft in de informatievoorziening richting ons continue aangegeven 30 woningen per hectare te mogen bouwen maar uit te gaan van rond de 90%. Vanaf de eerste bespreking in 2020 hebben wij u gewezen op een verkeerde berekening van hectares. Pas na ruim twee jaar heel lang aandringen, heeft u ons vlak voor de vergadering van 16 februari een mail gestuurd, waarin u aangeeft dat u inderdaad uit bent gegaan van het verkeerde aantal hectares. Volgens het werkelijke aantal hectares, mogen er niet meer dan 276 woningen worden gebouwd, 90% hiervan is 248. Ons voorstel was 240 woningen + 8 woonwagens in lijn met de besprekingen zoals die met ons zijn gevoerd. Wij geven een hand u pakt de hele arm.

Wij verzoeken u ons de volgende informatie te verstrekken:

- Een overzicht van elk veld in Schuytgraaf met de planning en realisatie van woningen uitgesplitst naar aantal en soort.
- We ontvangen graag een kopie van het convenant en de meest recente besprekingen erover die de gemeente Arnhem met de gemeente Overbetuwe heeft gemaakt. (destijds Heteren en Elst)
- We ontvangen graag de stikstofberekeningen inclusief de consequenties uitstoot bouwactiviteiten naar aanleiding van de uitspraak door de van de Raad van State.

Gezien de wijzigen in het politieke klimaat en portefeuillehouder; het ongefundeerd afwijzen van onze bezwaren nodigen wij u graag op locatie uit voor een gesprek.

Namens de in de bijlage genoemde 19 gezinnen
Tineke Otter
Robert Jungblut
En Karin Gerritsen

Van: Bewoners Achterstraat en Vogelenzangsestraat
Aan: Gemeenteraadsleden Arnhem en Burgemeester en wethouders
Datum: 11 januari 2022
Betreft: bezwaar tegen bestemmingsplanwijziging en exploitatieplan wijziging ten behoeve van veld 1 en impliciet ook die van 26 en 27

Beleving bewoners:
Beeld je eens in, het is prachtig zonnig weer en je bent met de buurtvriendjes slootje springen en het leven uit de Romeinse Limes en Middeleeuwen aan het naspelen. Je broer durft zelfs in de Betuwse bomen te klauteren van de Hamse boomgaard. Nog later speelden je eigen kinderen de dropping van de Polen na. Wie kan tegenwoordig vertellen opgegroeid te zijn in een gebied van dergelijke cultuurhistorische waarde? Nou een heel aantal bewoners van het buitengebied van Schuytgraaf hebben het er nog regelmatig over. Prachtig zijn die verhalen en niet eens echt oud. Misschien besefte je het toen nog niet eens zo heel goed, maar tjonge wat was dat buitenleven in Boven-Driel genieten.

In de jaren 80 en 90 zie je Arnhem aan jouw kant van de rivier groeien, wel wat saai allemaal dezelfde woningen en weinig groen. In de driehoek van de Vogelenzang, de Kroon en de Koetse Pas (Duivenkamp) bevinden zich boerderijen van oudsher. Graslanden werden afgewisseld met tabaksvelden, wilgentenen, Elsen passen en boomgaarden voor de fruitteelt.

Ontstaan van beloften aan bewoners
Toen de geruchten in de jaren 90 de ronde deden dat er een grote Vinex locatie tussen Nijmegen en Arnhem zou komen werd je meer alert. Er werd stevig gediscussieerd over de stedenbouwkundige uitgangspunten van het KAN-gebied. Maar telkens was ieder het er over eens dat het heden met het verleden verbonden moest worden en dit gebied heel anders ontwikkeld moest worden dan de rest van de VINEX locaties in Nederland. Immers Schuytgraaf is een unieke plek met historische waarde. Ondertussen waren de bewoners van het Vlot, de Vogelenzangsestraat en de Achterstraat geen bewoners meer van Driel of Elst, maar zonder enige inbreng bewoners van Arnhem geworden. Ze hebben zich verenigd. Het stelde gerust dat deze straten aan de andere kant van de natte ecologische zone gesitueerd waren en dat vooral het gebied van veld 1 aangewezen werd als ensemble waarbij een glooiende landelijke overgang naar de wijk verbeeld moest worden. De belofte werd niet alleen aan de bewoners gedaan van het buitengebied maar ook vastgelegd met de toenmalige gemeente Heteren thans gemeente Overbetuwe. Zoals ook geldt voor de zuidelijke grens van Schuytgraaf. De bewoners zouden ook eindelijk een aansluiting op de riolering krijgen, dat dat pas 10 jaar later dan beloofd werd aangelegd is dan niet eens echt erg, immers tijden veranderen.

Bestemmingsplanwijzigingen
Wat wel erg was, is dat telkens bij een bestemmingsplan wijziging de bewoners in actie moesten komen om de ontwikkelaars, projectleiders en stedenbouwkundigen te helpen herinneren aan de uitgangspunten van de wijk. Weet je nog zo'n 25 wijkjes met ieder een eigen karakter, variërend van 150 tot 500 woningen. Waarbij diversiteit in soort en aantal woningen en doelgroep leidraad is. Elk wijkje wordt begrenst door aanwezige natuur, sloten en of bomen of het zou worden aangelegd. Het moest zo gebouwd worden dat de overheid niet voor leegstand of leefbaarheidsknelpunten zou komen te staan. Daar hoorde ook een maximum van gemiddeld 15,5% sociale huur bij voor de hele wijk. Maar de randen van de wijk aan de kant van de grens met de Overbetuwe moest die van landelijke natuurbeleving en allure zijn, het moet een polderlandschap met natuurhistorische uitstraling zijn, zonder hoge gebouwen en veel rijtjeswoningen. De verdichting en appartementen zouden alleen langs de rand van het spoor en het centrum bij het toen nog te bouwen station Arnhem-Zuid komen.

Plannen wijzigen met de tijd:
Tijden veranderen en dat snappen we, ook toen de economische crisis de klad in de bouw gooide. KAN-VINEX-GEM … faillissementen en beloftes moesten afgekocht. Maar de gemeente overleefde en nam

het heft weer in handen. Bezoekers roemen Schuytgraaf om de diversiteit van uitstraling, het is gewoon een mooie wijk. Als bewoners van het buitengebied vonden we het niet erg dat er toch her en der wat appartementencomplexen werden gebouwd ook in wijkjes aan de rand. Maar toen het vierde plan voor veld 4 in ontwikkeling kwam, gingen we op de rem staan. Plotseling werd de nokhoogte van 9 naar 15 meter opgetrokken en het beoogde ensemble (net als veld 1) meer verdicht. Het als landbouwgrond verkochte perceel tussen nummer 20 en 22 aan de Vogelenzangsestraat moest toch wel zo'n 50 woningen kunnen herbergen. Dat hebben we gelukkig teruggebracht gekregen naar 5. En na te hebben ingesproken in 2011 en ook bij latere plannen werd ons steevast verzekerd dat de uitgangspunten voor veld 1 niet zouden veranderen. Zelfs bij de behandeling van het veegplan van 2017, de bouw en renovatie van enkele woningen in het buitengebied werd die belofte steeds herhaald. En dan komt de ontwikkeling van veld 3b (met accent op bijtjes, molletjes en ecologie), ook veld 2 en later ook 3a komt in de gemeenteraad. Ondertussen werd de roep om sociale huurwoningen groter en wij bewoners zagen met grote vrees dat alles wat elders niet meer gerealiseerd is richting veld 1 werd gepland. We hebben direct gevraagd aan de gemeente om in contact te komen en ons mee te laten denken en de druk niet alleen op veld 1 te leggen maar ook bij andere velden. De toezeggingen bleven maar veld 2 gaf ons toch het schrikbeeld van woningen in rechte rijen, waarbij alle stedenbouwkundige uitgangspunten volledig overboord leken te zijn gegaan. Hoezo eigentijds dorp?! Als we naar ons huis rijden over de dijk wordt het beeld ruw verstoort door de enorme bult stenen wat veld 2 geeft. Wat gaat dat beeld worden als veld 1 wordt ingevuld zoals de plannen nu aan u worden gepresenteerd?

Overleg
En dan begint het gesprek met de bewoners. Jullie noemen dat participatie, wij noemen dat informeren en slikken. Het slootje springen krijgt in één keer en heel andere betekenis. Wij willen die natuurlijke grenzen graag benutten om het buitengebied gevoel te kunnen behouden. De druk op de Achterstraat wordt steeds groter. En natuurlijk gunnen we iedereen het prachtige uitzicht van onze straten en het heerlijke buiten wandelen. Maar met wat jullie nu voorgeschoteld krijgen, houdt geen enkele belofte aan ons stand.
Dat plannen in de loop van de tijd veranderen snappen we best. Maar de communicatie in te gaan alsof we nog van alles te vertellen hebben is niet eerlijk en transparant. Het logboek geeft dan ook een vertekend beeld. Er is eerder sprake van informeren dan participeren. Participatie bleek vooral een toneelstuk voor de bühne. Er werd beleefd aangehoord maar verder niets mee gedaan. Een verplichte communicatie naar de doelgroep (i.c. bewoners) toe, waarbij communiceren vooral bestaat uit informeren. Daarnaast weinig bereidheid om voorstellen van burgers ook daadwerkelijk te integreren in de plannen. Wensen vanuit de buurt werden niet serieus genomen en direct verworpen en de verbreding van een sloot zelfs zonder echt goede argumenten van tafel geveegd. Ambtenaren zaten niet te wachten op onze mening dan wel voorstellen. Zoals er met ons is gesproken wekt de indruk dat er weinig interesse is in het daadwerkelijk betrekken van bewoners.

Toelichting presentatie zienswijze
Van een buurt van geringe bouwdichtheid is het uitwerkingsplan gegaan naar een vrijwel maximale bouwdichtheid. Wij hebben een andere hectare berekening (0,9 km2-max 270 woningen)dan de gemeente en zien graag hoe de gemeente aan de gehanteerde bijna 10 hectare komt (max 300 woningen).
De opsomming van meer (sociale) woningen, de komst van een woonwagenkamp, de bouw van een hoog appartementencomplex en de aansluiting qua thematiek bij Velden 2 en 3 (dorps) ipv bij Velden Riethorst, Leyhorst en Horstenhoogte (ensembles in het landschap) zijn tegen de oorspronkelijke gebiedsvisie die ons altijd door de gemeente is voorgehouden.
We zijn tegen de combinatie van én appartementen én woonwagens én veel meer goedkopere (sociale)huurwoningen. Door de verdichting krijgt de buurt een uitstraling die eeuwig zonde zal zijn en gebrek aan toekomstvisie toont. Een grote puist stenen, in plaats van glooiend polderlandschap.

De thematiek en het aanzicht van de wijk is niet in balans met de rest van de wijk. Andere velden worden grotendeels volgens bestemmingsplan ingevuld veld 1 is de dupe van alle nagekomen

plannen. Het is een dermate afwijking van de oorspronkelijke plannen dat het niet meer aansluit op het beeld dat altijd is geschetst.. Het uitwerkingsplan voor veld 1 lijkt op een ontsnappingsplan om aan kritiek op een tekort aan sociale huur-/koopwoningen te ontkomen. Blijft echter onverlet dat hier in het totaal plan voor Schuytgraaf veel te weinig politieke aandacht voor het integreren van dergelijke woningen is geweest. Zelfs toen wij als bewoners hier om vroegen voor bijvoorbeeld de uitwerking van velden 3 en 23.

Er ligt nog een recreatieveld ter bespreking. Echter ons inziens betreft het geen recreatief, maar een ecologisch stuk t.b.v. de groenzone zoals oorspronkelijk was bestemd. We lichten dat graag toe.

Verder doen we een suggestie voor de naam van het ensemble aan veld 1 en de stratennamen.
We krijgen een wat ongemakkelijk gevoel bij het ombuigen van het idee van een ensemble naar een wijk met “dorpse opzet” en het “dorps karakter” dat de buurt nu moet krijgen. En al helemaal in relatie tot het voorstel voor een activistische straatnaamgeving. Welk dorpsgevoel wordt er opgeroepen als bewoners straks aan de ‘Akwasi allee’ of het ‘Mohammed Ali plein’ wonen. De aansluiting bij bestaande namen als de Achterstraat en Vogelenzangsestraat, die ook deel uitmaken van veld 1, zou naar ons idee veel beter kunnen. Een actueel progressief element inbrengen in de wijk zorgt er voor dat de thematiek van de wijk ook hier in disbalans raakt. De thematiek van veld 1 zou veel meer naar de cultuur historische waarde van de Romeinse tijd in de Limes, de Hamse boomgaard of een landelijke naamgeving moeten gaan.

Wij willen graag:

- Hectare berekening van veld 1 door een onafhankelijk bureau
- Dat er niet meer dan 250 woningen worden gebouwd
- Geen appartementen
- Minder rijtjeswoningen en sociale huurwoningen
- Niet én appartementen én woonwagens én sociale huurwoningen
- Dat de uitgangspunten van de gebiedsvisie van een ensemble terugkomen
- Dat de Achterstraat autoluw wordt gemaakt door voorbij nummer 16 voor auto’s af te sluiten
- Dat de bestemming recreatieveld weer bestemming ecologische zone krijgt
- Dat er niet langer gewacht wordt met het vervangen van de bomen aan de Achterstraat
- Dat de sloten worden verbreed en of verdiept en als natuurlijke grens fungeren

Kortom wij zijn tegen de grote verdichting (40% meer woningen dan toegezegd) en voor verspreiding van de opgave ook in andere velden, waar geen beloften uit het verleden geweld wordt aangedaan bij Arnhemse bewoners uit het buitengebied.

In de bijlage treft u de presentatie aan en de toelichting op de zienswijze die tot nu toe door bewoners bij de gesprekken is gehanteerd.

Bijlage 1: overleg met wethouder 07-01-2021
Bijlage 2: inspreken bij ontwikkeling veld 3 en 23
Bijlage 3: presentatie 13 januari 2022 informatieronde ontwikkeling veld 1 Schuytgraaf (wordt nagestuurd)

Namens de bewoners van de Vogelenzangsestraat en Achterstraat:

Freddie Coenders
Robert Jungblut
Tineke Otter

Overzicht van 19 gezinnen die participeren in buitengebied van Veld 1

Naam	**adres**	
Dhr. R. Koopman	Vogelenzangsestraat	
Dhr. P. van Ingen Mw. T. Otter	Vogelenzangsestraat	
Dhr. En mevr. Hendriks	Vogelenzangsestraat	
Dhr. En mevr. Koen	Vogelenzangsestraat	
Dhr. En mevr. Teunissen	Vogelenzangsestraat	
Dhr. En mevr. Van der Geest	Vogelenzangsestraat	
Dhr. En mevr. Coenders	Achterstraat	
Dhr. Vleeming en mevr. Gerritsen	Achterstraat	
Dhr. En mevr. Groot Hulze	Achterstraat	
	Achterstraat	
Dhr. En mevr Meerendonk (2 gezinnen)	Achterstraat	
Fam. Verschuuren	Achterstraat	
Familie Brinckman	Achterstraat	
Fam. Van Schaijk	Achterstraat	
Fam. Van den Brink		
Dhr. Jungblut en mevr. Sent	Achterstraat	
Dhr. En mevr Klein	Achterstraat	
Dhr en mevr Scheper	Achterstraat	

Ter attentie van Gemeenteraad Arnhem

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op- 8 november jl hebben wij (zie ondertekening) contact gehad met de gemeente Arnhem over de ontwikkelingen met betrekking tot de ontsluiting van Veld 1. De inhoud van het gesprek maakt dat we ons rechtstreeks tot u willen richten: hoe kijken wíj vanuit de Horstenhoogte naar de door de gemeente geschetste ontwikkeling.

Toen wij een aantal jaren geleden onze huizen aan de Horstenhoogte kochten wisten we dat Veld 1 nog ontwikkeld moest worden. Veld 1 zou, binnen Schuytgraaf perspectief, een bijzondere wijk worden, ruim opgezet en de wijk zou een natuurlijke verbinding worden tussen de woonwijk en de uiterwaarden van de Nederrijn.
We realiseren ons dat maatschappelijke ontwikkelingen maken dat het oorspronkelijke vertrekpunt aangepast moet worden en de wijk (noodgedwongen) verdicht moet worden. We hebben daar als betrokken bewoners vannen Horstenhoogte met de gemeente afspraken over gemaakt. De ecologische zone tussen Veld 1 en Veld 4 is bijvoorbeeld geïntensiveerd.

Vanaf het begin van de ontwikkeling van Veld 1 is al duidelijk dat de ontsluiting van Veld 1 via Veld 2 zou gaan. We hebben daar de betreffende documentatie nog eens over geraadpleegd en er is nooit gesproken over een alternatief. We begrijpen dat de verdichting van Veld 1 kan leiden tot andere inzichten over de veiligheid in Veld 2. Laat onverlet dat wij van mening zijn dat, als blijkt dat de verkeersveiligheid gegarandeerd is (één onderzoek heeft dat al uitgewezen), dan de oorspronkelijke ontsluiting van Veld 1 gehandhaafd blijft. Aan het alternatief zijnde directe ontsluiting van Veld 1 op de Minervasingel kleven voor ons als bewoners van Veld 4 namelijk grote nadelige gevolgen:

-geluids- en lichtoverlast (koplampen die direct in de woonkamer schijnen, straatverlichting), doordat de nieuwe ontsluiting direct grenst aan de achtertuinen van Veld 4. Ongestoord in de achtertuin zitten ons dan niet meer mogelijk en en is nauwelijks privacy meer (één van de kenmerken van de huidige situatie in de Horstenhoogte en een belangrijke reden waarom bewoners gekozen hebben voor de Horstenghoogte!!)
-opoffering van een deel van de ecologisch zone, hetgeen ten koste gaat van het leefgebied van de bevers, de volgels en diverse soorten amfibieën
-vermindering van de verkeersveiligheid van fietsers op het fietspad van de Minervasingel, omdat een ‘eigen’ ontsluiting van veld 1 ook een extra aansluiting op de Minervasingel geeft.

De bewoners van de Horstenhoogte realiseren zich dat, anders dan de afspraken die met de gemeente gemaakt hebben over de gevolgen van de verdichting van Veld 1, we ons nog niet expliciet bemoeid hebben met de discussie over een alternatieve ontsluiting voor Veld 1. We zijn ervan uitgegaan dat de uitkomsten van de onderzoeken die gedaan zijn (en die mogelijk nog volgen) leidend zullen zijn voor de besluitvorming in de gemeenteraad. Daar is echter, na het gesprek op 8 november met vertegenwoordigers van de gemeente, enige onrust over ontstaan. Vandaar deze brief met het dringende verzoek aan de raad om besluitvorming te plegen op basis van feiten die voorliggen. Daarvoor dank!

Uiteraard bent u welkom om, onder het genot van een kopje koffie of thee, de situatie met eigen ogen te aanschouwen. U kunt voor een afspraak contact opnemen met Danny Ramsamoedj, 06 83541610.

Vriendelijke groet,

Paul Valen
Danny Ramsamoedj
Tim van Gemert
Henk Eleveld

Arnhem, 21 november 2022

Betreft: ontsluiting veld 1

Datum: 22 november 2022

Tav: de Gemeenteraad Arnhem
Van: bewoners veld 2

Op verzoek van de raad is in opdracht van de portefeuillehouder een externe verkeerskundig onderzoek uitgevoerd naar de ontsluiting van veld 1. Dit onderzoeksrapport van Goudappel versie 11-11-2022 is recent gedeeld en zal in de raadsvergadering van 23 november besproken worden.
Graag hadden wij willen inspreken bij de raad, echter is ons verzoek hiertoe door de griffier afgewezen. Gezien het belang van dit onderwerp willen wij de raad nog een keer inspreken. Aangezien er afgelopen periode nieuwe stukken zijn gepubliceerd/gedeeld vanuit de gemeente lijkt ons ook ruimte voor inbreng vanuit de belanghebbenden op zijn plaats. Daarnaast blijkt uit deze recent gepubliceerde stukken dat de gemeente in de afgelopen periode gesprekken heeft gevoerd met belanghebbenden van veld 4 en de vereniging van woonwagenkampbewoners. Echter wederom niet met bewoners van veld 2 (en veld 3). Reden te meer om ons bewoners van veld 2 de gelegenheid te bieden om in te spreken in de raadsvergadering. Wij vertrouwen erop dat de raad ons deze mogelijkheid tot inspreken geeft.
Vooralsnog maken wij gebruik van de mogelijkheid om in ieder geval op het verkeerskundig rapport schriftelijk te reageren.

Allereerst willen wij de raad en de portefeuillehouder danken voor de opdracht voor dit externe onderzoek. Het onderzoek is conform verwachting degelijk en uitgebreid uitgevoerd. En dat geeft een goede basis voor het gesprek. Ondanks dit kwalitatief goed stuk hebben wij toch een aantal vragen en opmerkingen op het rapport wat we graag willen stellen cq willen plaatsen.

<u>Uitgangspunten-hoeveelheden</u>
In tabel 1 zijn de aantal en type objecten opgenomen wat de basis is voor de berekeningen. We hebben geconstateerd dat de aantallen in dit tabel niet overeenkomen met de werkelijkheid/plannen. De aantal liggen hoger. Ook zijn woningen niet altijd juist geclassificeerd wat effect heeft op de aantallen. Tevens hebben we geconstateerd dat een paar objecten niet zijn meegerekend. Zoals bijvoorbeeld de Kroon in veld 3 en de CPO in veld 2. Voor beide geldt ook dat dit geen woningen zijn maar (combinatie) van objecten wat in een grotere aantal verkeersbewegingen (incl sluipverkeer) zal resulteren dan een woning.

<u>Verdeling veld 3 over Vakwerkbrug en Ringdijk</u>
In het rapport is vermeld dat deze aanname moeilijk te toetsen is, maar komt men wel tot een 40%-60% verdeling. De vertaalslag van o.a. reismotieven naar deze verdeling is onduidelijk. Hoe is men tot deze verdeling gekomen?
Ook is in het rapport aangegeven dat Google Maps vaak de Schipbrug aangeeft als meest logische route. Bij hebben dit in Google Maps proberen te toetsen, echter zonder resultaat want veld 3 wordt niet in Google Maps herkend. Hoe is dit bepaald als de adressen van veld 3 niet worden herkend? Het lijkt ons daarnaast niet logisch dat vanwege de bochten en het 2x oversteken van een grote fietspad Google Maps de route via de Ringdijk als meest snelle logische route aangeeft.

Door het bureau is geconstateerd dat de bepalende dwarspofiel niet de aansluiting zelf maar de weg verderop is. Dit is in het rapport aangegeven middels een ster.
We lezen in het rapport terug dat er verschillende aannames zijn gedaan over hoe verkeer naar veld 3 via veld 2 rijdt, wat erop uitkomt dat de "ster" wordt vermeden. Dit geldt tevens voor het verkeer richting de Draaibrug. Dit stuk zit vol aannames wat niet altijd logisch is vanwege het feit dat men meteen af zou moeten slaan de Draaibrug en de Hefbrug in na de afslag vanuit de Minervasingel. In dit stuk wordt tevens gerekend met foutieve hoeveelheden zoals ook eerder benoemd.
Conclusie die we kunnen trekken is dat de "ster" de maatgevende dwarsprofiel is en derhalve de grenswaarde niet 6000 mvt is maar 5300 mvt wat de referentie zou moeten zijn voor de uitgevoerde berekeningen.

<u>Verkeer in toekomst</u>
We zien inconsistentie in het rapport ten aanzien van toename auto's en groei verkeer. E-bikes zouden positief werken. Er zou sprake zijn van huishoudverdunning, wat gezien de soort woningen en de huishoudens hier niet kan spelen. Dit wordt versterkt door het tekort aan woningen in de komende jaren waardoor kinderen langer thuis blijven wonen en autogebruik juist toeneemt.
Wat we tevens constateren is dat de CROW 381 ook over een toename van +25% heeft vanwege toename in gebruik e-autos (bron: CROW 381 par. 12.3 lid 1). Kan de conclusie dan wel getrokken worden dat er qua saldo geen toename in verkeer zal zijn?

<u>Getrokken conclusies in de aangeleverde stukken</u>
- Vastgesteld is dat een aansluiting voor veld 1 op Minervasingel geen nadelig effect heeft op fietsers.
- We constateren dat het bureau ook de conclusie heeft getrokken dat de variant met eigen ontsluiting voor veld 1 resulteert in een mooie verdeling over de vermeldde punten.
- Geen nadelig effect op planschade voor bewoners veld 4 bij uitvoering variant met aansluiting voor veld 1.
- In de ingezonden memo naar de raad is tevens vastgesteld dat vanwege de aanleg van een brug cf variant er geen groencompensatie plaats hoeft te vinden.

Alles samenvattende komt de eerder opgestelde variantenvergelijking niet meer overeen met de getrokken conclusies uit de twee rapporten. Meerdere criteria scoren, zoals wij ook eerder stelden, positiever dan werd gesuggereerd in de eerder opgestelde stukken door de gemeente. Een nieuwe afweging is daarom op zijn plaats, zoniet een noodzaak! Een afweging waarbij ook het milieu (CO_2, stikstof, PFAS, fijnstof, etc) serieus wordt meegenomen, want milieu is uiteindelijk meer dan enkel M2 groen.

Verder roepen we de raad dringend op om de gemeente op te roepen met ons in overleg te laten treden. Zoals wij vaker zowel ons mondeling als schriftelijk inbreng hebben aangegeven hebben wij varianten in beeld die ons inziens ook bv op instemming van de woonwagenbewoners kan rekenen en minder nadelig effect zullen hebben. Dat de variant zoals gepresenteerd niet op instemming van hen kon rekenen was vooraf ook wel te verwachten.

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

Toelichting Raad

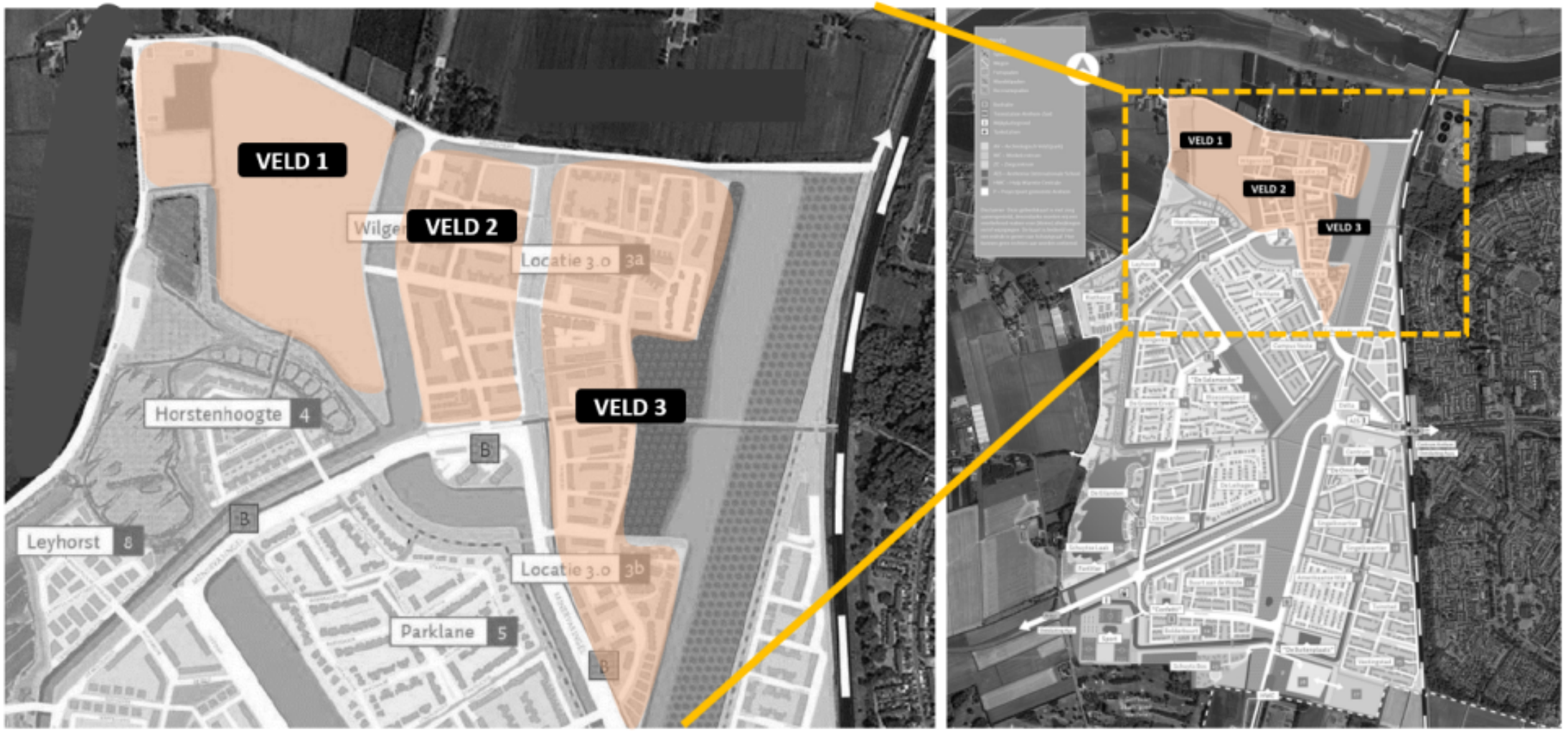
Verkeerskundige verkenning ontsluiting Veld 2 Schuytgraaf

Kenmerk:

Datum: 24 november 2022

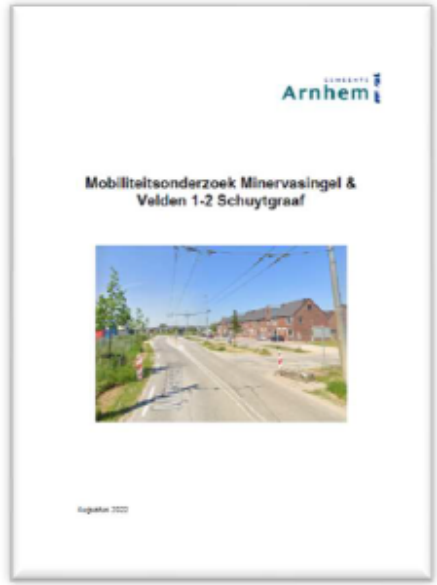

Ligging Veld 2 in Schuytgraaf (p.1)

Hoofdvragen (p.2)

1. Verificatie van de gehanteerde variabelen en aannames uit het mobiliteitsonderzoek, zoals:
    a. Ritgeneratie per woning
    b. Verhouding verkeer van veld 3 dat via veld 2 rijdt
    c. Capaciteit van de Vakwerkbrug
2. Een overzicht van de intensiteiten (mvt/etmaal) op de ontsluitingswegen in de verschillende varianten
3. Duiding van de percentages capaciteitsbenutting en intensiteiten in de verschillende varianten
4. Analyse van de veiligheid van voetgangers en fietsers in de verschillende varianten in de velden en op de Minervasingel
5. Een doorkijk van de ontwikkeling van het autogebruik tot 2030 en in de periode 2030-2040
6. Bekijken of er creatieve oplossingen zijn die de verkeersstromen af laten nemen

1a. Ritgeneratie (p.3-5)

- Aannames kloppen
- Woongebouwen zijn in onderzoek gemeente ten onrechte meegenomen

	Veld 1	Veld 2	Veld 3 Noord	Veld 3 Zuid
Vrije sector vrijstaand	21	5	13	8
Vrije sector twee onder een kap	76	64	54	42
Vrije sector rij	105	123	115	114
Vrije sector appartement	0	66	0	0
Sociale huur/koop appartement	48	0	65	0
Sociale huur/koop rijwoning	25	46	21	48
Woonwagens	8	0	0	0
Totaal	**283**	**304**	**268**	**212**

Tabel 1: Geplande woningaantallen per veld in Schuytgraaf

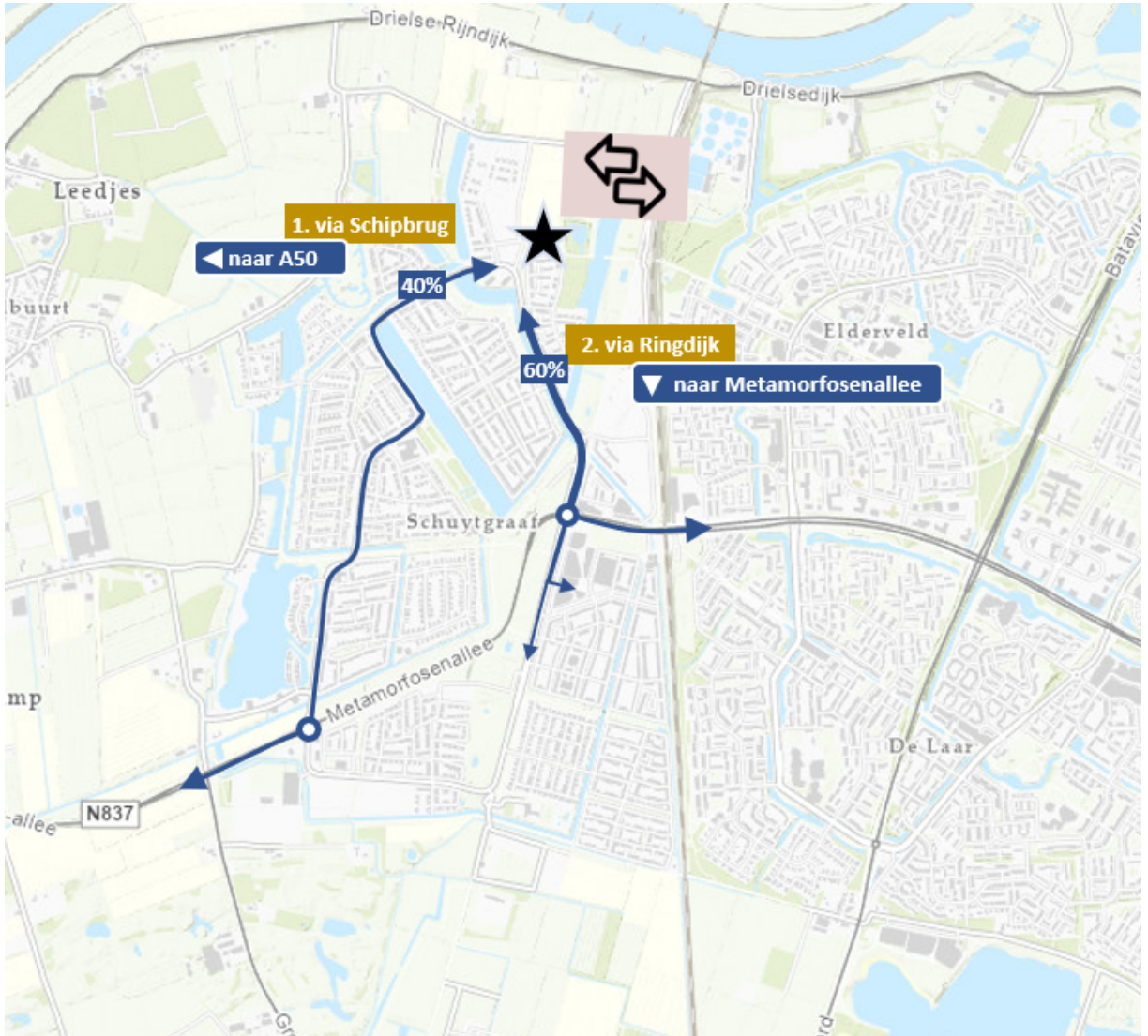
1b. Verhouding verkeer via Veld 2 (p.6-10)

- Onze inschatting is ontsluiting via Ringdijk voor Veld 3 interessanter is dan via Veld 3

1b. Verhouding verkeer via Veld 2 (p.6-10)

- Onze inschatting is ontsluiting via Ringdijk voor Veld 3 interessanter is dan via Veld 3

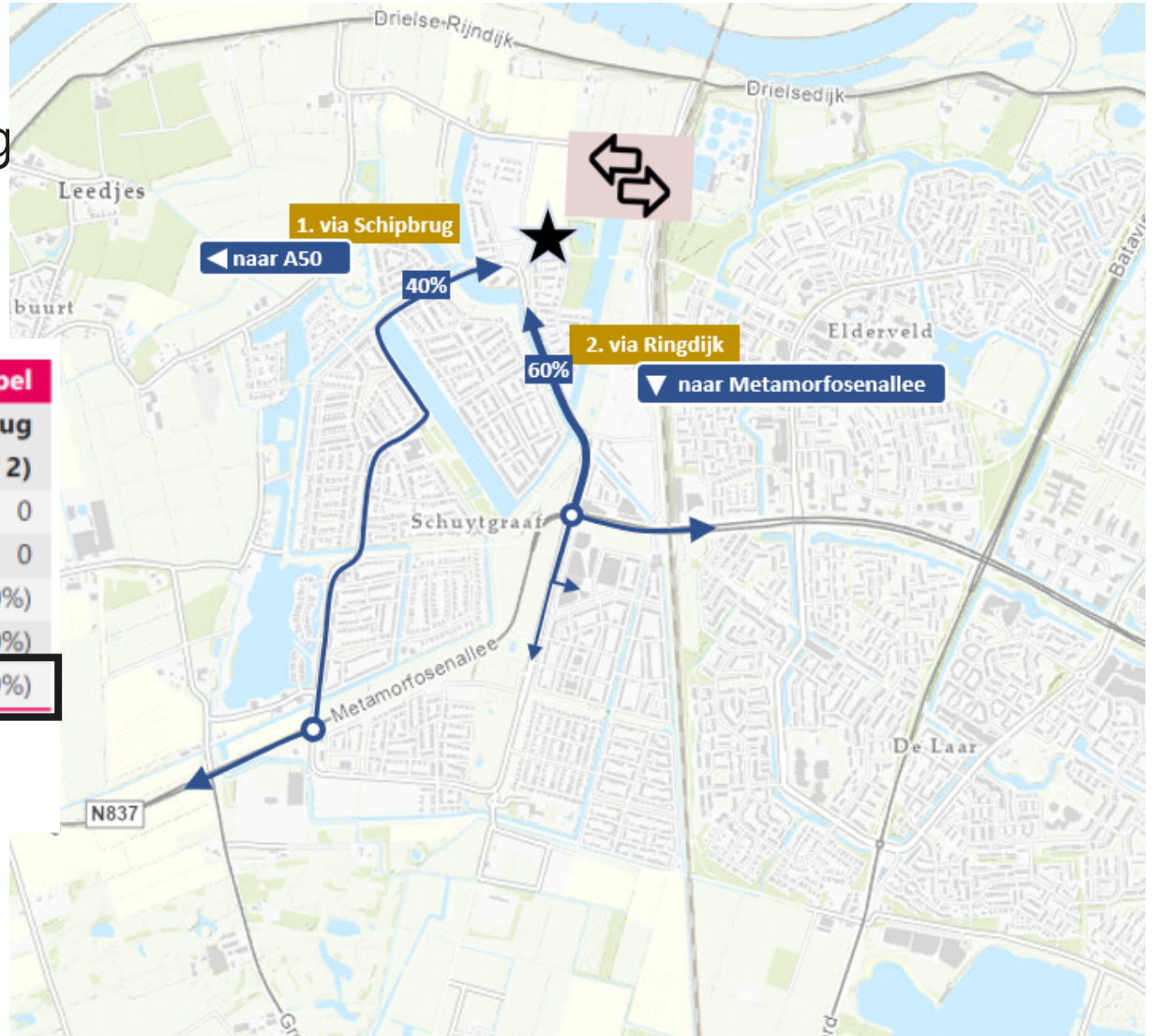

1b. Verhouding verkeer via Veld 2 (p.6-10)

- Consequenties van deze aanname is beperkt voor verkeersdruk op Vakwerkbrug

	Mobiliteitsonderzoek Gemeente Arnhem		Toets Goudappel	
	Ringdijk	Schipbrug (via veld 2)	Ringdijk	Schipbrug (via veld 2)
Verkeer Veld 3 Zuid	1.600	0	1.600	0
Verkeer Veld 3 Noord gebied A1	260	0	260	0
Verkeer Veld 3 Noord gebied B1-2	75 (50%)	75 (50%)	0 (0%)	150 (100%)
Verkeer Veld 3 Noord overig	780 (50%)	780 (50%)	930 (60%)	620 (40%)
Totaal Verkeer Veld 3 Noord	1.100 (57%)	850 (43%)	1.190 (61%)	770 (39%)

Tabel 4: Verhouding verkeer Veld 3 dat via Veld 2 rijdt in Mobiliteitsonderzoek Gemeente Arnhem en toets Goudappel

1c. Capaciteit Vakwerkbrug (p.11-14)

- Beide locaties voldoen verkeerstechnisch
- Intensiteit blijft binnen de gestelde **grenswaarde**

2. Hoofdvarianten ontsluiting (p.15-16)

A. Basisvariant
Veld 1 via veld 2
Veld 3 deels via veld 2 en deels via Ringdijk

B. Veld 1 via eigen ontsluiting
Veld 1 via eigen nieuwe ontsluiting
Veld 3 deels via veld 2 en deels via Ringdijk

C. Variant veld 3 alleen via Ringdijk
Veld 1 via veld 2
Veld 3 alleen via Ringdijk

3. Intensiteitsgrenzen (p.17)

Grenswaarden: wenselijke intensiteit [mvt/etmaal]					
Punt 1	**Punt 2**	**Punt 3**	**Punt 4**	**Punt 5**	**Punt 6**
6.000	5.300	6.000	5.700	5.000	6.000*

Tabel 7: Grenswaarden wenselijke intensiteit op elk meetpunt (afhankelijk van de vormgeving)*

Gebruik binnen wenselijke intensiteitsgrenzen												
Variant	**Punt 1**		**Punt 2**		**Punt 3**		**Punt 4**		**Punt 5**		**Punt 6**	
Basisvariant	V	78%	V	75%	V	35%	V	14%	V	56%	V	0%
Veld 1 via eigen ontsluiting	V	43%	V	35%	V	0%	V	14%	V	56%	V	42%
Veld 3 alleen via Ringdijk	V	66%	V	60%	V	35%	V	0%	V	71%	V	0%

Tabel 8: Gebruik op elk meetpunt in de drie verschillende varianten

- Alle varianten voldoen verkeerstechnisch
- Intensiteiten blijven binnen de gestelde grenswaarden

4. Analyse verkeersveiligheid (p.18)

A. Basisvariant
Veld 1 via veld 2
Veld 3 deels via veld 2 en deels via Ringdijk

B. Veld 1 via eigen ontsluiting
Veld 1 via eigen nieuwe ontsluiting
Veld 3 deels via veld 2 en deels via Ringdijk

C. Variant veld 3 alleen via Ringdijk
Veld 1 via veld 2
Veld 3 alleen via Ringdijk

Neutrale score op verkeersveiligheid
- Extra ontsluiting op Minervasingel, maar minder verkeer via Veld 2

Negatieve score op verkeersveiligheid
- Meer verkeer over hoofdfietsroute
- Meer verkeer op ontsluiting

5. Trends autogebruik (p.19-21)

Meer autogebruik
- Lagere kosten autogebruik
- Hogere kosten OV
- Autobezit in Arnhem stabiliseert, maar groeit in de wijken verder van de binnenstad gelegen nog licht

=

Neutraal effect op autogebruik
- Uitbreiding aantal extra parkeerplekken in de velden 1, 2 en 3 is geen vanzelfsprekendheid

Minder autogebruik
- Verdere opkomst E-bike
- Huishoudensverdunning
- Specifiek lokaal beleid stimulering meer duurzame mobiliteit (deelauto, fiets en OV)

Op basis hiervan verwachten wij geen significante wijziging in autogebruik voor Veld 2

6. Reductie autostromen (p.22-23)

2 denklijnen:

- Aanpak mobiliteitsgedrag
- Aanpak infrastructuur

Diverse opties voor Veld 2:

• Fietsstimulering	Gedrag
• Campagnes nieuwe inwoners andere mobiliteit	Gedrag
• Minimaliseren overlast: snelheidsremmers	Infra
• Extra fietsdoorsteken (minder conflicten op Vakwerkbrug)	Infra

7. Verkeerskundige conclusies (p.24-27)

- Beide locaties voldoen verkeerstechnisch
- Intensiteit blijft binnen de gestelde grenswaarde

Ook bij een andere verdeling (50%/50% veld 3) volstaat de vormgeving van de Vakwerkbrug

Goudappel

MOBILITEIT BEWEEGT ONS

BEHANDELRESULTAAT

Ontsluiting veld 1 Schuytgraaf,
23-11-2022

Raadsvoorstellen ‘Verkeersontsluiting veld 1 Schuytgraaf en afdoen moties 22M16 en 22M19 en toezeggingen’

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	P. Smeulders

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers De Boef (GL), Eppich (VVD), Brandts (D66), Ait Chrif (PvdA), Meyer (AC), Groot (CDA), Aydemir (DENK), Zijlstra (CU), Van Plateringen (AOP), Hogenhout (PvdD) en Neutkens (Volt). De fracties van PVV, FvD, en de SP waren niet aanwezig.

Bespreking
Gestart is met een toelichting van onderzoeker Alex Mulders van bureau Goudappel over het door hen uitgevoerde onderzoek naar de verkeersontsluiting van veld 1. Vervolgens heeft de raadskamer besloten om betrokkenen in de gelegenheid te stellen om opnieuw in te spreken op dit onderwerp.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de behandeling niet is afgerond. De behandeling kan worden voortgezet met de informatieve fase waarin betrokkenen kunnen inspreken. Daarna is er nog ruimte voor een derde termijn van de M1, indien de raadskamer daar behoefte aan heeft.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

Titel/onderwerp: # Lokaal afsteekverbod consumentenvuurwerk (Wijziging artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening)

Raadsadviseur: Petra Wielaard Telefoonnr: 3774836 petra.wielaard@arnhem.nl

Van:	College van B&W	Ambtenaar:	Frans Gooren
Portefeuillehouder:	Marco van der Wel	Telefoonnr:	377 4254
		E-mailadres:	Frans.Gooren@arnhem.nl
Doel activiteit	**Vervolg** meningsvormend 1		
Toelichting	In het Arnhemse coalitieakkoord 2022-2026 is het volgende opgenomen over het een verbod op consumentenvuurwerk: *"Als Arnhem zijn we voorstander van een landelijk vuurwerkverbod. We zullen ons hiervoor hard maken bij het Rijk. Tot het zover is, voeren we een lokaal vuurwerkverbod in. Als alternatief voor dit verbod op consumentenvuurwerk, organiseren we een lichtshow of een vuurwerkshow op Oudejaarsavond."* Met het voorliggend raadsvoorstel vraagt het college de raad om met het oog op de schadelijke effecten voor mens, dier, milieu en openbare ruimte een lokaal afsteekverbod voor consumentenvuurwerk op te nemen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV-artikel 2.6.2). Als de raad met het voorstel instemt gaat het afsteekverbod op 2 januari 2023 in. Tijdens de Politieke Avond van 16 november 2022 heeft de informatiefase plaatsgevonden en is gestart met de meningsvormende (1) fase. Tijdens de meningsvormende fase is de eerste termijn van de raadskamer afgerond. **Historie** In 2017 heeft de gemeenteraad de motie 17M76 aangenomen om de volgende zones als vuurwerkvrije zones aan te wijzen; stadsparken, schoolpleinen en in de omgeving van ziekenhuizen, verzorgingstehuizen en bedrijfsmatige dierenhuisvesting zoals kinderboerderijen, dierenasiels en maneges. In 2019 is op basis van de aangenomen motie vreemd aan de agenda "Onderzoek beleving en toekomst van vuurwerk" (19M16) de "Rapportage Vuurwerkonderzoek Gemeente Arnhem" aan de raad aangeboden. In het voorliggende raadsvoorstel wordt gerefereerd aan de uitkomsten van dit onderzoek. Op 4 december 2019 zijn deze raadsbrief en rapportage als gevolg van een agenderingsverzoek door de raadskamer besproken. Op 8 juli 2020 heeft de gemeenteraad van Arnhem de motie 'centrale vuurwerkshow' (19M186) en de motie 'inspanning lokaal vuurwerkverbod' (19M187) aangenomen. Dit heeft geresulteerd in een quickscan naar de mogelijkheden van een vuurwerkshow tijdens de jaarwisseling in Arnhem. In 2020 gold een landelijk verbod op het afsteken, bezitten en vervoeren van vuurwerk als onderdeel van de Coronamaatregelen. De gemeente Arnhem heeft daarop een vuurwerk-inleveractie georganiseerd.		

	Als gevolg van de aangenomen motie 'inspanning lokaal vuurwerkverbod' (19M187) heeft het college eind 2020 een raadsvoorstel voorgelegd om een algeheel lokaal consumenten-vuurwerkverbod in te stellen door middel van een wijziging van de Algemene plaatselijke verordening (APV) voor Arnhem per 2 januari 2021. Dit voorstel is tijdens de vergadering van 31 maart 2021 door de raad verworpen.
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende (2) fase of besluitvormende fase.
Spreekrecht publiek	Nee, heeft reeds plaatsgevonden.
Behandeladvies	**Het betreft een vervolg van de meningsvormende (1) behandeling van woensdag 16 november jongstleden. De eerste termijn van de raadskamer is afgerond en er zal worden gestart met de eerste termijn van het college.** Vergaderorde meningsvormend 1 1. Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. 2. De portefeuillehouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. De portefeuillehouder beantwoordt de gestelde vragen, waarbij hij of zij antwoorden kan samenvoegen waardoor herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft. De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. 3. Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (M1) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase. 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel "Wijzigen artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening (lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod)
Position paper Dierenbescherming t.b.v. Vuurwerkwerkbod Gemeente Arnhem
Schriftelijke bijdrage van Extinction Rebellion
Schriftelijke bijdrage van I. van der Deen - Luchtwachters Arnhem
Schriftelijke bijdrage van J. Sluyters
Behandelresultaat informatieve behandeling 16 november 2022
Behandelresultaat meningsvormende (1) behandeling 16 november 2022

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 696283

Onderwerp: Wijzigen artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening (lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod)

Kernboodschap

We zien een brede maatschappelijke wens om iets te doen aan de overlast van het afsteken van vuurwerk. We hebben dat vertaald in de ambitie om – zolang dat nog niet landelijk is geregeld – binnen de gemeente Arnhem een lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod in te voeren. Om dit te realiseren stellen wij voor om artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening te wijzigen met ingang van 2 januari 2023. Tot de ingang van deze wijziging blijven de huidige vuurwerkvrije zones van kracht.

Voorstel

1. Een lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk op te nemen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor Arnhem door wijziging van artikel 2.6.2 conform bijgaand voorstel.
2. Deze wijziging van de APV in te laten gaan op 2 januari 2023.

Inleiding

Lokaal kan er geen totaalverbod op de verkoop, bezit en vervoer van vuurwerk worden gerealiseerd, maar wel kan er een lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk worden opgenomen in de Algemeen Plaatselijke Verordening (hierna: APV). Reden waarom wij uw raad een voorstel voorleggen voor de wijziging van de APV met ingang van 2 januari 2023.

Beoogd effect

Wijziging van de APV zodat er een algeheel afsteekverbod voor consumentenvuurwerk in de gemeente Arnhem ontstaat.

GEMEENTE Arnhem

Argumenten

1.1 Door een lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk wordt (gezondheids-) schade verminderd.

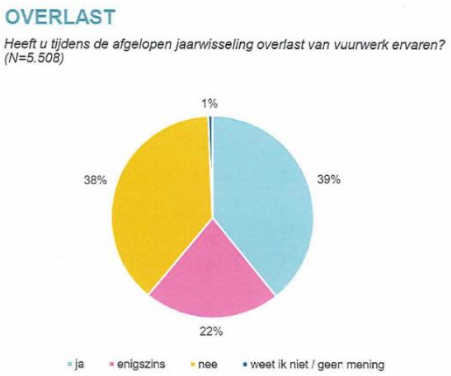
Medici en hulpdiensten pleiten al jaren voor een verbod.[1] Door het afsteken van consumentenvuurwerk belanden er jaarlijks veel mensen op de EHBO door lichamelijk letsel ten gevolge van het zelf afsteken van vuurwerk of door anderen. Longpatiënten blijven thuis vanwege de hoge concentratie fijnstof in de lucht. Bij veel incidenten die tijdens de jaarwisseling plaatsvinden, speelt vuurwerk een rol en ontstaat er schade in de openbare ruimte of aan particuliere bezittingen.

Tijdens de vorige jaarwisseling (2021-2022) zijn 23 vuurwerkslachtoffers binnengekomen bij de Gelderse ziekenhuizen. Hiervan kwamen zes mensen met lichte vuurwerkverwondingen bij ziekenhuis Rijnstate. Het jaar ervoor (2020-2021) lag dit aantal rond de tien en de jaren ervoor rond de dertig.
Tijdens de jaarwisseling 2020-2021 gold er voor het eerst een vuurwerkverbod en was er een behoorlijke daling te zien van het aantal vuurwerkslachtoffers. Gedurende de meest recente jaarwisseling zijn er, ondanks het vuurwerkverbod, weer duidelijk meer slachtoffers.

Omdat de gemeente Arnhem graag van haar inwoners wilde weten hoe zij staan tegenover het afsteken van vuurwerk bij de jaarwisseling, heeft er onderzoek onder de inwoners plaatsgevonden. Uit de “Rapportage vuurwerk onderzoek gemeente Arnhem – september 2019” blijkt het volgende.

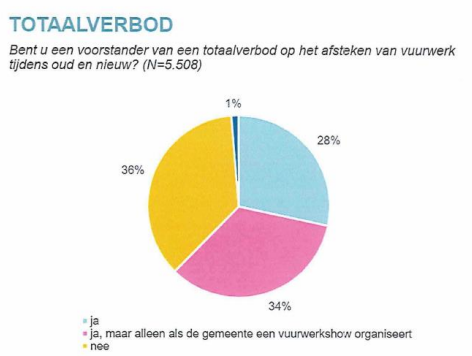
[1] Zie onder meer: Verbod op vuurwerk wordt echt hoog tijd, zegt oogarts - Omroep Gelderland (gld.nl), Politie en handhavers vragen Tweede Kamer om vuurwerkverbod | Binnenland | AD.nl en Politie: ‘Jaarwisseling moet echt anders’ | politie.nl.

Overlast en handhaving (1)

De meerderheid van de Arnhemse inwoners heeft in enige mate overlast ervaren van vuurwerk. In totaal geven zes op de tien Arnhemmers aan (enigszins) overlast te hebben ervaren. Vier op de tien inwoners (39%) geeft aan geen overlast te hebben ervaren.

Vuurwerkverbod (1)

De Arnhemse mening over een totaalverbod op vuurwerk is verdeeld. 28% vindt dat er een totaalverbod moet komen. 34% vindt dat dit alleen kan als de gemeente een vuurwerkshow organiseert. Daarentegen is 36% van de Arnhemmers geen voorstander van een totaalverbod op vuurwerk.

Twee derde van de inwoners van de gemeente Arnhem gaf aan overlast te ervaren van het afsteken van vuurwerk. Van de inwoners van de gemeente Arnhem vindt 28% dat er een totaalverbod op vuurwerk moet komen. 34% van de inwoners is van mening dat dit alleen kan als de gemeente een vuurwerkshow organiseert.

1.2 Een lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk is van belang voor het welzijn van dieren.

Een lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk wordt ondersteund in de door de raad in 2021 vastgestelde Visie Dierenwelzijn 2021-2030: “Wij streven naar voorkoming of beperking van stress bij Arnhemse dieren veroorzaakt door vuurwerk. Stress bij dieren door vuurwerk kan het best worden voorkomen indien er voor het hele Arnhemse grondgebied (en liefst regionaal) een vuurwerkverbod geldt.” (Gemeente Arnhem, 2021, p. 19). En in de Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2021-2022 wordt aangekondigd dat B&W het effect op dierenwelzijn meeneemt bij besluiten over het gebruik van vuurwerk (Gemeente Arnhem, 2021, p. 17).

De harde geluiden, de lichtflitsen en de kruitdampen kunnen angst oproepen bij huis- en wilde dieren met soms langdurige effecten (Universiteit Utrecht, 2019). Niet alleen harde knallen zijn voor dieren angstaanjagend, ook sissen, fluiten en andere hoge tonen kunnen voor hen gevaar betekenen (LICG, 2022). Ook in het wild levende dieren hebben hier last van. Uit radarbeelden blijkt dat vogels op oudejaarsavond om 24:00 uur massaal opvliegen (University of Amsterdam).

Van alle honden reageert 40 tot 50 procent angstig op harde geluiden. Vuurwerk, onweersbuien en geweerschoten zijn de grootste boosdoeners. Minstens een kwart van de viervoeters lijdt aan een buitensporige angst of geluidsfobie. Dat ligt in 83 procent van de gevallen aan vuurwerk.

1.3 Een lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk is van belang voor het milieu.

Bij het vuurwerk afsteken komen allerlei stoffen als kleine deeltjes in de lucht. Het inademen ervan is schadelijk voor de gezondheid en de stoffen belanden in het milieu. Tijdens het eerste uur van 2020 (zonder vuurwerkverbod) was de concentratie fijnstof in steden 33 keer zo hoog als normaal. Tijdens het eerste uur van 2021 was de concentratie fijnstof een flink stuk lager vanwege het vuurwerkverbod.
Zware metalen in vuurwerk, barium, antimoon en strontium, zijn schadelijk voor de gezondheid van mens en dier. Ook koper kan bij te hoge concentraties giftig zijn voor het waterleven. Naast luchtvervuiling zorgt vuurwerk ook voor bodem- en watervervuiling. Dat komt door het fijnstof dat neerdaalt en door onverbrande vuurwerkresten
Door het decennialang afsteken van vuurwerk hopen de zware metalen zich op in het milieu en dus in ons voedsel. Daarnaast komt er onder andere fijnstof vrij (slecht voor de gezondheid / luchtwegen), CO2 (verdringt zuurstof in de lucht) en SO2 (vormt met water zure regen waardoor natuur verdwijnt). Bij siervuurwerk is dit hoger dan bij knalvuurwerk.

De inspanningen in allerlei projecten om de luchtverontreiniging te verminderen, verhoudt zich slecht met het (jaarlijks) toestaan van het afsteken van (consumenten)vuurwerk.

1.4 Een lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk beperkt de schadegevallen in de openbare ruimte.

rk,

Vuurwerkschade **januari 2021**

	jan 2014	jan 2015	jan 2016	jan 2017	jan 2018	jan 2019	jan 2020	jan 2021
Kapotte afvalbakken	32 st € 8.000,-	15 st € 3.750,-	31 st € 7.750,-	30 st € 7.500,-	8 st € 2.000,-	7 st € 2.000,-	13 st € 3.900,-	30 st € 9.950,-
Kapotte verkeersborden/palen Straatnaamborden	120 st € 15.000,-	45 st € 6.000,-	25 st € 3.300,-	15 st € 1.700,-	8 st € 900,-	20 st € 2.300,-	25 st € 2.830,-	29 st € 3.350,-
Schade aan Ondergrondse Containers	15 st € 2.350,-	5 st € 3.000,-	3 st € 1.600,-	19 st € 3.500,-	0 st € 0,-	45 st € 15.750,-	55 st € 24.750,-	9 st € 6.000,-
Speeltoestellen	2 st € 3.800,-	3 st € 3.000,-	0 st € 0,-	0 st € 0,-	0 st € 0,-	0 st € 0,-	3 st € 3.000,-	1 st € 2.500,-
Kapotte zitbanken	1 st € 2.000,-	0 st € 0,-	0 st € 0,-	0 st € 0,-	0 st € 0,-	0 st € 0,-	4 st € 2.000,-	1 st € 150,-
Diverse schades aan: VRI Groen Verharding (reiniging wegdek) Openbare Verlichting Gemalen					 € 2.000,- € 500,-	 € 250,- -	 - - € 600,-	 - € 500,- - € 7.000,- € 1.700,-
Totale schade (excl. BTW)	€ 31.150,-	€ 15.750,-	€ 13.400,-	€ 12.700,-	€ 5.400,-	€ 20.300,-	€ 37.080,-	€ 31.150,-

NB. Jan 2021: géén schade door vuurwerk, maar wel door vandalisme: schade aan 22 st Ondergrondse containers (€ 10.000,-)

jan-21

1.5 *De oproep aan de centrale overheid voor een landelijk verbod op vuurwerk had niet het gewenste effect.*

Het college van Arnhem is een voorstander van een landelijk vuurwerkverbod en zal zich hiervoor hard maken bij het Rijk. Tot het zover is, stelt het college u voor een lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod in te voeren. In het verleden hebben landelijk meerdere burgemeesters opgeroepen om te komen tot een landelijk algeheel consumentenvuurwerkverbod. Een meerderheid van de Tweede Kamer is ook voor een dergelijk verbod.

Desondanks koos de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat er in 2019 nog voor geen landelijk vuurwerkverbod in te voeren, maar deze besluitvorming aan de individuele gemeenten over te laten. Redenering erachter is dat gemeentebesturen een wisselend beeld hebben bij de jaarwisseling. De staatssecretaris achtte het van belang dat gemeenten zelf kunnen bepalen of zij een lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod willen instellen, wanneer zij oordelen dat dit nodig is om gevaar, schade of overlast te voorkomen.

1.6 *De ingangsdatum van 2-1-2023 geeft ondernemers en consumenten voldoende tijd zich op het afsteekverbod voor te bereiden*

We stellen voor het afsteekverbod in te laten gaan met ingang van 2 januari 2023. Voor ondernemers is er dan ruimschoots voor de jaarwisseling duidelijkheid waardoor zij dan voldoende tijd hebben hun bedrijfsvoering hierop aan te passen, waardoor omzetschade voorkomen kan worden en de kans op claims aan het adres van de gemeente beperkt blijft. De gemeente kent voor het afhandelen van dergelijke schadeverzoeken de “Verordening nadeelcompensatie Arnhem 2011”.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Na invoering van het lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk eindigt in Arnhem de traditie van het zelf afsteken van vuurwerk.*

Om dit te ondervangen willen wij als alternatief voor dit verbod op het afsteken van consumentenvuurwerk een lichtshow of een vuurwerkshow op Oudejaarsavond gaan organiseren. Het verkrijgen van draagvlak voor het afsteekverbod is van groot belang. In dat kader stellen wij een meer geleidelijke overgang naar de nieuwe situatie voor. Zo kunnen Arnhemmers wennen aan de nieuwe situatie en kan meer tijd worden gestoken in communicatie (waarom doen we dit?) en het verkrijgen van draagvlak.

1.2 *Een lokaal geldend afsteekverbod voor consumentenvuurwerk is lastig te handhaven.*

Voor het voornemen om een afsteekverbod in te stellen is vanuit het oogpunt van veiligheid veel te zeggen. Veel Arnhemmers zullen alleen al bij het stellen van de norm afzien van het afsteken van vuurwerk. De vuurwerkverboden in 2020 en 2021 betekenden minder vuurwerkslachtoffers.

De vuurwerkverboden leerden ons echter ook dat naleving en handhaafbaarheid van het verbod allesbehalve vanzelfsprekend zijn. Het afsteken van vuurwerk ging ondanks het verbod door. Voor sommigen vormden de verboden een extra stimulans om af te steken. We verwachten dat groepen van mensen binnen en buiten Arnhem het lokale afsteekverbod zullen zien als het afpakken van een traditie door de overheid. Dit kan in de aanloop naar en tijdens de jaarwisseling zelf leiden tot confrontaties met politie, brandweer en (andere) hulpdiensten.

De handhavingscapaciteit is thans in algemene zin onvoldoende en dat geldt ook voor de aanloop naar en tijdens de jaarwisseling. Het specifiek handhaven van het afsteekverbod betekent zichtbare handhavers op straat, en daarmee zullen op z'n minst tijdelijk zes tot acht extra handhavers nodig zijn. Hierbij moet er worden opgemerkt dat er met oud en nieuw ook handhavingscapaciteit nodig is in het kader van de openbare orde en veiligheid. Het streven is evenwel om met de inzet van extra personeel, vuurwerkoverlast zo goed als mogelijk tegen te gaan.

Tot slot is in technische zin voor handhaving en politie relevant dat het afsteekverbod moeilijk is te handhaven, omdat er geen verkoopverbod of bezitsverbod is. Dit betekent dat pas bij of na afsteken kan worden gehandhaafd.

Participatie

Omdat de gemeente Arnhem graag van haar inwoners wilde weten hoe zij staan tegenover het afsteken van vuurwerk bij de jaarwisseling heeft er onderzoek onder de inwoners plaatsgevonden. Uit de "Rapportage vuurwerk onderzoek gemeente Arnhem – september 2019" blijkt dat twee derde van de inwoners van de gemeente Arnhem overlast ervaart van het afsteken van vuurwerk. Van de inwoners van de gemeente Arnhem vindt 28% dat er een totaalverbod op vuurwerk moet komen. 34% van de inwoners is van mening dat dit alleen kan als de gemeente een vuurwerkshow organiseert.
Het besluit zal worden besproken met de ondernemers die hierdoor worden getroffen.

Financiën

Zoals aangegeven zal het handhaven van het algeheel verbod tot het afsteken van consumentenvuurwerk leiden tot een verhoogde druk op de handhavingscapaciteit hetgeen tot extra inhuur van handhavingscapaciteit kan leiden of tot het niet handhaven op andere verboden en regelingen. De extra inzet kan ten laste worden gebracht van de beoogde uitbreiding van de handhavingscapaciteit in de begroting van 2023.

Voor mogelijke claims op grond van de "Verordening nadeelcompensatie Arnhem 2011" of een opvolger van deze regeling, dienen de middelen ten laste te komen van de Algemene Reserve.

Uitvoering

De wijziging van de APV zal worden gepubliceerd op www.overheid.nl en het digitale Gemeenteblad van Arnhem.

Communicatie

Er zal een communicatieplan worden opgesteld om het afsteekverbod bekend te maken. Tevens zullen wij met de ondernemers in gesprek gaan.

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	696283

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM:

Gelezen het voorstel van het college van 4 oktober 2022;

Gelet op artikelen van de 149 Gemeentewet;

BESLUIT

I. Artikel 2.6.2 van de Algemene plaatselijke verordening voor Arnhem en de bijbehorende toelichting als volgt te wijzigen:

" **Artikel 2.6.2 Verbod consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling**

1. Het is verboden om consumentenvuurwerk tot ontbranding te brengen.
2. Het verbod is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.
3. Het verbod is voorts niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1˚, van het Wetboek van Strafrecht."

Toelichting:

" Artikel 2.6.2 Verbod consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling

In het Vuurwerkbesluit is bepaald dat het verboden is om vuurwerk af te steken op een ander tijdstip dan tussen 31 december 18.00 uur en 1 januari 02.00 uur van het daarop volgende jaar. Het afsteken van vuurwerk wordt op dit tijdstip toelaatbaar geacht vanwege de koppeling van het vuurwerkgebruik aan de feestelijkheden rond de jaarwisseling en de inbedding daarvan in de Nederlandse volkscultuur.

Naar aanleiding van de maatschappelijke discussie rondom vuurwerk heeft de raad besloten om het afsteken van consumentenvuurwerk in de gemeente Arnhem te verbieden. De raad is tot dit besluit gekomen vanwege de stress en gezondheidsschade die mensen en dieren ervaren door het afsteken van vuurwerk en het effect op het milieu. Jaarlijks belanden er veel mensen op de EHBO door lichamelijk letsel ten gevolge van het afsteken van consumentenvuurwerk. De raad heeft daarnaast in zijn besluitvorming meegenomen dat er jaarlijks veel schade aan goederen ontstaat door het afsteken van consumentenvuurwerk, landelijk loopt dit in miljoenen euro's aan schade. Twee derde van de inwoners van de gemeente Arnhem ervaren een mate van overlast ten gevolge van het afsteken van vuurwerk. Tot slot hebben hulpdiensten al verschillende jaren gepleit voor een verbod op het door particulieren afsteken van vuurwerk.

Arnhem GEMEENTE

Landelijk hebben meerdere burgemeesters publiekelijk gepleit voor een algeheel Consumentenvuurwerkafsteekverbod. Een meerderheid van de Tweede Kamer is ook voor een dergelijk verbod. Desondanks heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat ervoor gekozen geen landelijk vuurwerkafsteekverbod in te voeren, maar deze besluitvorming aan de individuele gemeenten over te laten. Redenering erachter is dat gemeenten een wisselend beeld hebben bij de jaarwisseling. De staatssecretaris acht het van belang dat gemeenten zelf kunnen bepalen of zij een lokaal consumentenvuurwerkafsteekverbod willen instellen, wanneer zij oordelen dat dit nodig is om gevaar, schade of overlast te voorkomen.

Met het eerste lid voert de raad een geheel verbod binnen de gemeente in om consumentenvuurwerk af te steken. Het tweede lid biedt de mogelijkheid om het college plaatsen te laten aanwijzen waar consumentenvuurwerk bij uitsluiting tot ontbranding mag worden gebracht. Dit is van belang wanneer er centrale(re) vuurwerkshow(s) met oud en nieuw wel worden toegestaan in de gemeente. Het derde lid geeft voorrang aan een strafrechtelijke sanctie in de situatie waarin iemand een vuurwerk op zo korte afstand van gebouwen of goederen ontsteekt, dat daardoor brandgevaar kan ontstaan. Artikel 2.6.2 is gebaseerd op artikel 149 van de Gemeentewet."

II. Te bepalen dat de onder I bedoelde wijziging van de Algemene plaatselijke verordening voor Arnhem en de bijbehorende toelichting in werking treedt op 2 januari 2023.

De griffier, De voorzitter,

VUURWERK EN ONZE DIEREN

Position Paper Dierenbescherming – Input gemeente Arnhem – 15 november 2022

Algemeen

De Dierenbescherming pleit voor een algeheel verbod op vuurwerk, in ieder geval voor consumenten. Vuurwerk en andere explosieven kunnen veel dieren schaden en ernstig leed toebrengen. Op de grond, in de lucht en in het water, in en buiten de stad: dieren zijn overal om ons heen en kunnen minder makkelijk schuilen. We zijn ervan overtuigd geraakt dat ook cat. 1 vuurwerk te gevaarlijk is: het knalt, flitst en tolt, waarmee de belangrijkste bezwaren tegen vuurwerk voor dieren ook voor categorie 1 blijven staan. Dit vuurwerk gedraagt zich voor dieren net zo onverwachts.

Vuurwerk raakt de dieren bij ons thuis en in de tuin, op maneges, in de dierenasielen, in dierentuinen en kinderboerderijen en ook veel andere dieren in de natuur waaronder vogels. Miljoenen dieren, die zich hier niet tegen kunnen verweren en veel eigenaren, die hun dieren hier met de beste wil van de wereld maar beperkt tegen kunnen beschermen.

Met name ook omdat het afsteken van vuurwerk zich niet beperkt tot de klok van twaalf. Je hond niet uitlaten kan wel even, maar geen uren of dagen aan een stuk. Het toedienen van kalmerende middelen heeft vaak negatieve bijwerkingen en sommige middelen vergroten zelfs de angst. Er mag niet alleen zorg zijn over hoe het huisdieren vergaat, of andere dieren die een eigenaar hebben, vele dieren in de natuur zijn ook de dupe van vuurwerk. Zij kunnen enkel beschermd worden door geen vuurwerk af te steken. De vraag die nu in het nieuwe jaar zo voortvarend op de politieke agenda is komen te staan is hoeveel mensen- en dierenleed de vuurwerktraditie in Nederland ons waard is. Moet vuurwerk steeds met vuurwerk vervangen worden, of zijn er alternatieven die echt zorgen voor een veilige en gezellig jaarwisseling voor iedereen; mens en dier?

Meldingen over vuurwerk en dieren bij de Dierenbescherming

- *Tientallen hulpacties in de maanden december januari 2021-22*
- *Hoofdzakelijk uit steden (algemeen patroon, platteland meldt minder)*
- *Betreft vooral gevluchte huisdieren en gewonde stadsdieren*
- *Tijdens corona-rellen geen opvolging aan deze meldingen i.v.m. veiligheid eigen mensen*

Vormen van fysiek en mentaal trauma

Graag zetten we de verschillende vormen van overlast en schade voor dieren uiteen, zaken die ook bij een beperkt verbod zullen voorkomen:

Gehoorschade

Het gehoor van veel dieren is veel gevoeliger dan bij mensen. Geluid komt daardoor sterker bij ze binnen, fysieke (blijvende) schade aan het gehoor treedt ook eerder op. Ook tinnitus (oorsuizen) kan optreden, omdat de trilharen in het binnenoor beschadigd raken. Vuurwerk produceert tot

190dB. Dit zijn geluidsniveaus die ook bij mensen onmiddellijk tot gehoorschade kunnen leiden. Dat gebeurt als vuurwerk dichtbij het dier terechtkomt, vaak in de uren en dagen voor oud en nieuw als er al flink geknald wordt. Het herkennen van gehoorschade bij dieren is niet altijd gemakkelijk te herkennen, al helemaal niet bij de dieren in de natuur.

Angst en stress
Vuurwerk betekent grote angst en stress voor veel dieren. Onverwachts blootgesteld worden aan geluidsexplosies kan ertoe leiden dat dieren een fobie ontwikkelen en in het algemeen in paniek raken bij harde geluiden om hen heen. Belastend voor dier en eigenaar. Geschat wordt dat een vijfde van het aantal huisdieren dat vermist raakt te herleiden is tot schrikreacties na storm en vuurwerk. Weggelopen honden en katten kunnen weken van huis raken.

Giftige stoffen en plastics
Vuurwerk bevat giftige stoffen en plastics, die in kleine delen in de omgeving terechtkomen. Op straat, maar ook in de natuur. Dieren krijgen dergelijke delen op vele manieren binnen. Aan de poten, op de vacht, of letterlijk als voedsel. Het is zodoende belastend voor de dieren, de luchtkwaliteit en het milieu. Dit geldt zeker voor dieren in de natuur, maar bijvoorbeeld ook voor katten.

Wat betekent dit voor een aantal veelvoorkomende dieren?

Graag lichten we 3 diersoorten toe die bij ons leven en daardoor erg zichtbaar zijn. Zoals gesteld zijn er ook miljoenen dieren die minder in beeld zijn, maar die niet minder belangrijk zijn. Ook zij ervaren stress en trauma in situaties waar zij zelf geen controle over hebben.

Honden
Honden horen 3x zo sterk als mensen. Deze overgevoeligheid voor geluid maakt dat ze snel ten prooi kunnen vallen aan paniekaanvallen, omdat ze door hun goede gehoor bijna niet kunnen ontsnappen aan het harde geluid van vuurwerk en onweer. Anders dan bij vuurwerk leren honden de signalen die vooraf gaan aan een storm herkennen. Dat betekent zeker niet dat ze dan niet angstig zullen zijn, maar het is anders dan de grote en onverwachte schrikreactie bij vuurwerk. Ze kunnen verlamd raken van schrik, oncontroleerbaar gaan trillen, laten hun urine en poep lopen, kwijlen en janken, of zelfs een hartstilstand krijgen. Dit zijn signalen van posttraumatische stress, die een hond natuurlijk niet verstandelijk kan benaderen. Vooral oudere honden kunnen erg lijden onder vuurwerk. De inschatting is dat 1 op de 2 honden echt ernstig last heeft van vuurwerk. Met ca. 1,5 miljoen honden in ons land, zijn er dus meer dan een miljoen honden die hieronder lijden.

Katten
Ook katten hebben een veel beter gehoor dan mensen. Ze lijken veelal minder sterk te reageren dan honden, maar dat komt ook omdat zij vaker wegvluchten, of zich (met succes) verstoppen. Naast angst en stress zijn zij gevoeliger voor de giftige stoffen in vuurwerk. Zij zijn vaker

slachtoffer van verminking door vuurwerk – dit betreft zowel siervuurwerk als knalvuurwerk - en blindheid door vuurpijlen.

Paarden
Paarden laten net als honden en katten veel stress zien. Aangezien zij vluchtdieren zijn, is dat ook hun eerste reactie: ze proberen te ontsnappen aan vuurwerk. Ca. 79% van alle paarden zijn angstig tijdens vuurwerk, zo'n 25% raakt als gevolg hiervan gewond in hun vluchtpogingen.[2]

Vogels
Vuurwerk is verstorend voor vogels en andere dieren. Dit kent een visueel (licht) en een auditief component (geluid), beide tot op grote afstand. Het opschrikken en de stress alleen al kost veel energie. Helaas is de verstoring zo ernstig dat de meeste vogels in paniek zelfs uit in hun slaap gestoord worden en opvliegen. (*Bron: Vogelbescherming*)

LITERATUUR

1. *Blackwell, E.J.; Bradshaw, J.W. & Casey, R.A.* (2013): "Fear responses to noises in domestic dogs: Prevalence, risk factors and co-occurence with other fear related behaviour", Applied Animal Behaviour Science, 145, pp.15-25;
2. *Gronqvist, G.; Rogers, C. & Gee, E.* (2016): "The management of horses during fireworks in New Zealand", Animals, 6, 20 (accessed on 2 January 2019);
3. *Stanley, M.K.; Kelers, K.; Boller, E. & Boller, M.* (2019): Äctue barium poisoning in a dog after ingestion of handheld fireworks (sterretjes):, Journal of Veterinary Emergency and Critical Care, 29, pp.201-207;
4. *Rodewald, A.; Ganslosser, U. & Kölpin, T.* (2014) "Influence of fireworks on zoo animals: Studyeing different species at the zoo"

BEELDEN VAN EFFECTEN VAN VUURWERK OP DIEREN

- Doodsbange Berner Sennerhond
https://www.nhnieuws.nl/nieuws/176967/bezorgd-baasje-maakt-video-van-doodsbange-hond-dit-doet-vuurwerk-met-dieren
- Op social media delen eigenaar volop beelden van hun angstige huisdieren
https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4535086/deze-huisdieren-zijn-doodsbang-voor-vuurwerk
- Paard overleden na hartaanval door vuurwerkangst
https://www.animalstoday.nl/merrie-overlijdt-hartaanval-vuurwerkangst/
- Paniek onder in het wild levende dieren
https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4972906/dieren-vuurwerk-wild-vogels-paarden-hartaanval-knallen-nieuwjaar

Vuurwerk?

Ik ben Etske Thie en spreek namens Extinction Rebelion. Ik verzoek u met klem om vuurwerk geheel te verbieden en burgers daarvoor in de plaats een spektakel aan te bieden. Een nieuwe traditie, waarin we samen komen.

Ik maak me grote zorgen over het klimaat en de natuur. Tevens over onze veiligheid en welzijn en die van toekomstige generaties. Onze oude vuurwerk-traditie baart me enorme zorgen.

Niet alleen om de meer dan 700 vuurwerkslachtoffers, waarvan de helft jonger dan 20 jaar is. AL het klein leed van tinnitus, kleine brandwonden, astma patiënten en circa 13 miljoen schade aan particulieren eigendommen en gemiddeld 15.000 euro per gemeente aan schade. De bange senioren en huisdieren die wekenlang binnen blijven.

Maar ik maak me vooral zorgen over de lange termijn veiligheid van de mensheid en andere levende wezens.

Rond de jaarwisseling is er 30 keer meer fijnstof in de lucht. De zware metalen in vuurwerk: barium, antimoon en strontium zijn schadelijk zijn voor de gezondheid van mens en dier. En het koper is in te hoge concentraties giftig voor het waterleven en ons drinkwater. Kortom: we vervuilen de lucht, de bodem en het water met onze vreemde traditie. Ook wordt in heel Nederland wekenlang het wildleven uitgeput door het frequente geknal dat al in oktober begint.

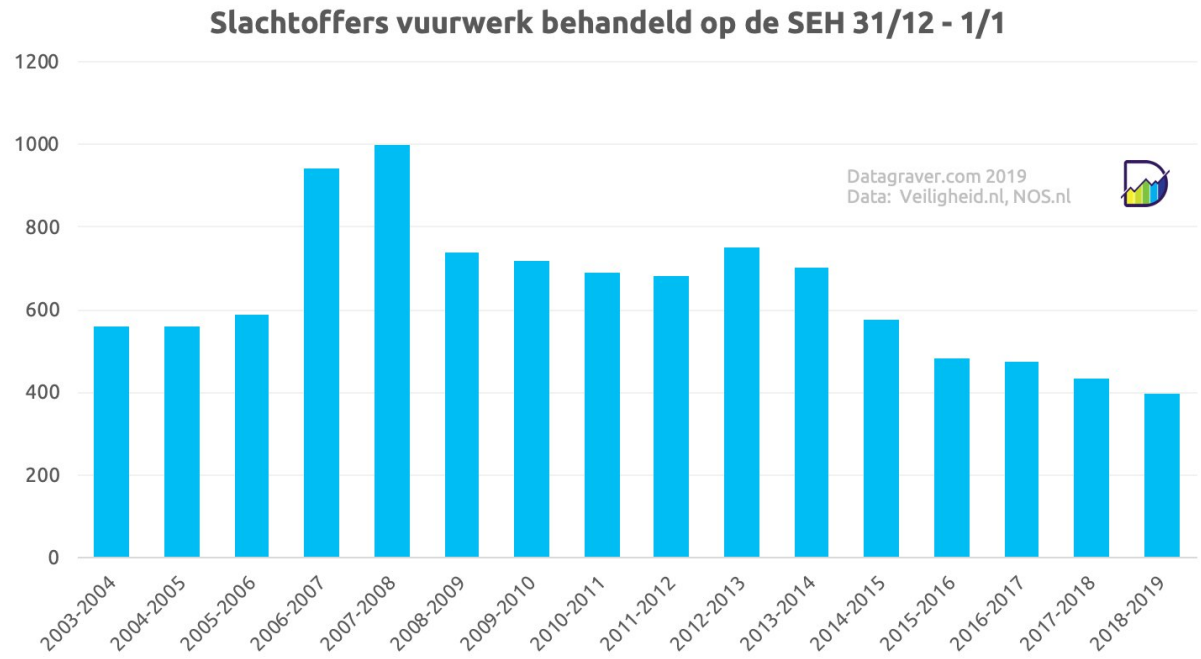
We zitten aan het begin van de klimaatcrisis. We moeten alles op alles zetten om toekomstige generaties veilig te stellen.

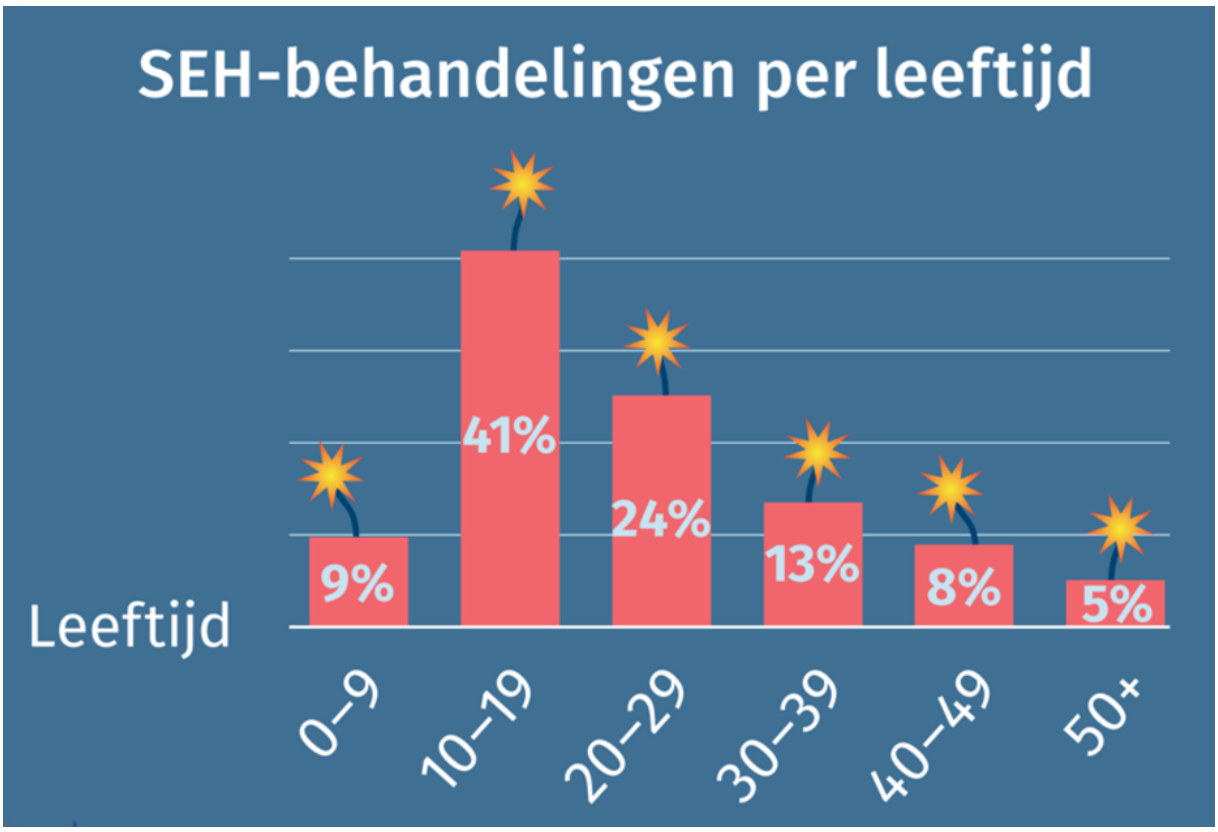
Dus moeten we tradities veranderen. We roken niet meer tijdens de vergadering. We scheiden ons afval. We doen ineens aan Halloween. Dingen veranderen. We passen ons aan en zorgen voor elkaar.

Ik hoop dat u besluit particulier vuurwerk geheel te verbieden. Ook F1 en Carbid. Geen zachte heelmeesters. En dat we vanaf nu een mooie nieuwe traditie maken: We komen samen! We tellen samen af. Dan volgt om 12 uur prachtige professioneel vuurwerk- of laser shows op zo'n 4 tal plekken verspreid over de stad, begeleidt door groteske muziek. De kosten zullen minder zijn dan de huidige schade.

Het kan. Als u en de media het positief brengen, kunnen wij in Arnhem trots zijn dat we wederom voorlopers zijn. Iedereen vaart hier wel bij. Een nieuwe veilige en klimaatvriendelijke traditie is geboren.
Ik, toekomstige generaties en de hele natuur rekent op u.

Zo is onze traditie…gezien door de ogen van mensen buiten Europa:
https://www.youtube.com/watch?v=rGJseovT8ug
Zo reageren vogels op vuurwerk: http://horizon.science.uva.nl/fireworks/

Slachtoffers vuurwerk behandeld op de SEH 31/12 - 1/1
1200
1000
800
600
400
200
0
Datagraver.com 2019
Data: Veiligheid.nl, NOS.nl
2003-2004
2004-2005
2005-2006
2006-2007
2007-2008
2008-2009
2009-2010
2010-2011
2011-2012
2012-2013
2013-2014
2014-2015
2015-2016
2016-2017
2017-2018
2018-2019

SEH-behandelingen per leeftijd
Leeftijd
9%
41%
24%
13%
8%
5%
0–9
10–19
20–29
30–39
40–49
50+

Deelnemers rondetafelgesprek
raadsvoorstel ‘Lokaal afsteekverbod consumentenvuurwerk’
op 16 november 2022

Naam	Spreekt in namens
Mevrouw A. Brouwer	Brouwer Vuurwerk
De heer M. van Butselaar	Op persoonlijke titel
De heer O. Heller	Vuurwerkverkooppunt Mantel
De heer F. Köhler	VuurwerkCheck, vertegenwoordiger van de vuurwerkverkooppunten
De heer J. Peters	Woordvoerder namens Stichting Het Vuurwerk Liefhebbers Verbond (HVLV)
De heer E. de Roo	Als bedrijfsleider Huisman Vuurwerk en namens een groep inwoners.
De heer J. Sluijters	Op persoonlijke titel
Mevrouw E. Thie	Extinction Rebellion

Geachte leden van de raad,

Helaas lukt het ons niet om tijdens de discussie over het instellen van een vuurwerkverbod aanwezig te zijn en in te spreken. Maar u zult begrijpen dat wij daarover wel een mening hebben.

De mens is een vreemde soort die in de loop van de geschiedenis duidelijk heeft laten zien dat het vervuilen van andermans lucht en water, als er winst is te behalen, geen enkel probleem is. Kijk naar PFAS, fijnstof, houtstook, nanodeeltjes van plastic etc. etc.. Overigens is winst hier breder dan in Euro's of andere valuta is uit te drukken. Ook korte termijn eigen geluk (kick van iets laten exploderen) of eigen belang (bijvoorbeeld kiezers) gaan boven het algemene belang van schone lucht.

Daarom staat de overheid toe dat de normen voor fijnstof worden overschreden en neemt de overheid de gevolgen voor de mensen met longklachten voor lief. Om nog maar te zwijgen over de andere gevolgen die deze vervuiling met zich meebrengt. Want Volksgezondheid is een ander potje dan Economische Zaken of Milieu en dus een andere wethouder of minister.

Dat de normen al zijn beïnvloed door de lobby van industrie en handel (zie de sjoemeldiesels) hoeft verder geen betoog. Wij gaan er vanuit dat u dat bekend is.

Omdat er allerlei met de gezondheid strijdige belangen in het spel zijn willen wij toch maar een bommetje in de vijver gooien. Wat ons betreft was er al veel langer een verbod op vuurwerk ingevoerd.
Het is duidelijk dat de vuurwerkhandel oude voorraden heeft waarvan ze vinden dat ze die mogen en moeten verkopen. Maar gaat volksgezondheid niet boven hun inkomen/winst? Of maakt het de gemeenteraad niet uit dat die ±10.000 inwoners van Arnhem met longklachten een ellendige periode hebben rond het eind van het jaar?

Wij pleiten dus voor het invoeren van een vuurwerkverbod en daarmee dus ook voor een verbod op de verkoop van vuurwerk. Wat ons betreft liever vandaag dan morgen, laat staan pas volgend jaar. Wij hopen dat uw raad de klachten van mensen over de aanslag op hun longen serieus neemt.

Met vriendelijke groet namens de Luchtwachters,

Ipe van der Deen

Geachte raadsleden, geacht college,

Graag wil ik u bedanken voor de tijd en de mogelijkheid die ik krijg om u toe te kunnen spreken.
Echter als ik realistisch kijk naar verhoudingen in het college vraag ik mij wel af, of deze democratische mogelijkheid iets aan de voornemens gaat veranderen. Is het besluit eigenlijk niet allang genomen en is dit niets meer dan een procedureel iets, of, en daar hoop ik toch een beetje op, wordt er toch nog eens kritisch en realistisch gekeken naar dit onderwerp. Primair hoop ik dat dit stuk van tafel gaat, mocht dat niet lukken dan hoop ik in ieder geval dat de beslissing wordt uitgesteld en dat er nader onderzoek volgt.

In de in 2019 aangeboden rapportage vuurwerk onderzoek wordt op pagina 9 de soort van overlast beschreven.
1. Het afsteken van vuurwerk buiten de toegestane tijden, (dit moet wel illegaal vuurwerk zijn want het legale wordt nog niet verkocht en deze handeling is dus al strafbaar)
2. geluidsoverlast veroorzaakt door o.a. cobra's wat de naam vuurwerk eigenlijk niet meer mag dragen maar wat eerder thuis hoort bij de wet wapens en munitie met die kracht die ze hebben. Zijn illegaal en dus ook al verboden
3. schade door vuurwerk. 46% veroorzaakt door knalvuurwerk, inmiddels al verboden door de landelijke overheid en veel ook veroorzaakt door illegaal zwaarder vuurwerk, ook verboden

Allemaal zaken waar wij als tegenstanders van het verbod ook tegen zijn. Maar het college begaat een denkfout als zij denkt dat een afsteekverbod deze overlast gaat wegnemen.

Ten tweede in hoeverre was deze peiling, gehouden onder slechts 3,5% (5500) van de Arnhemse bevolking, representatief. Het is niet voor niets dat bij referenda een opkomst van minimaal 30% nodig is om het rechtsgeldig te laten zijn, dit omdat het anders niet representatief is.
Deze 3,5% komt dan niet eens in de buurt.
Het zou dan ook een goede zaak zijn om hier nader onderzoek naar te doen, en de mensen ook bewust te maken dat de overlast die ze ervaren niet altijd wordt opgelost door een vuurwerkverbod.

Daarnaast las ik in de stukken dat artsen al langer een afsteekverbod willen. Natuurlijk snap ik vanuit het perspectief van de artsen dat ze hier voor pleiten, echter moeten we ook goed kijken hoe groot dit probleem in werkelijkheid is. Zonder dat ik af wil doen aan het aantal slachtoffers. Natuurlijk is ieder slachtoffer 1 te veel , maar met alles wat we doen nemen we risico's en vallen er slachtoffers. Daarom hebben wij ook strenge regels opgelegd aan het Nederlandse vuurwerk.
In de jaarwisseling van 2018-2019 zijn er in heel Nederland 396 mensen behandeld op de SEH en 900 mensen op de huisartsenpost, blijkt uit een rapport van veiligheid.nl (een onafhankelijk expertisecentrum om ongevallen te voorkomen en veilig gedrag te stimuleren) . Voor Veiligheidsregio Gelderland-midden gaat het om in totaal slechts 10 mensen die op de SEH belanden. (2018-2019). Om dit aantal nog verder naar beneden te brengen heeft het

kabinet besloten om knalvuurwerk, single shots en vuurpijlen te verbieden. De resultaten van dit besluit zijn nog niet bekend ,dit door het algehele vuurwerkverbod van afgelopen jaarwisselingen. Er was al een dalende trend zichtbaar van de SEH bezoeken en de verwachting is dan ook dat deze nog verder gaat dalen. 71% van de slachtoffers kwam uit de categorie vuurwerk wat door het kabinet is verboden.
Ongevallen met vuurwerk jaarwisseling 2019-2020.pdf

Mijn laatste argument gaat over de handhaving van een eventueel vuurwerkverbod. Afgelopen 2 jaar was er een theoretisch algeheel vuurwerkverbod van kracht. De praktijk zag er echter anders uit, zelden was er zo'n mooi, maar (illegaal) vuurwerk te zien. Het verbod kon niet gehandhaafd worden door boa's en/of politie. Wat maakt dat u denkt dat dit wel gehandhaafd zou worden en is hier dan geen sprake van symboolpolitiek.

Het is een goede traditie in onze democratie om ook rekening te houden met de wens en de wil van de minderheid, anders dan bijvoorbeeld de pendule democratie zoals in het VK of de USA.
Het verbod op knalvuurwerk, singleshots en vuurpijlen is wat mij betreft een goede compromis voor de vuurwerkliefhebbers aan de ene kant en de mensen die zich zorgen maken over de vuurwerkslachtoffers aan de andere kant.

Concluderend zou ik dus willen zeggen:
Het lokaal vuurwerkverbod zoals deze nu voorligt gaat de overlast die wordt ervaren grotendeels niet oplossen. Handhaving van het verbod is niet mogelijk waardoor dit verbod een perfect voorbeeld is van symboolpolitiek
En tot slot zijn de slachtoffers van vuurwerk nog redelijk te overzien en zouden de maatregelen vanuit de landelijke overheid afdoende moeten zijn.
Laten we dus eerst goed kijken hoe die maatregelen in de praktijk uitpakken en dit voorstel uitstellen, liefst afstellen.

Van: Helpdesk | Vuurwerkcheck.nl
Verzonden: vrijdag 18 november 2022
Onderwerp: Ronde tafel gesprek vuurwerkverbod

In het ronde tafelgesprek over het voorgenomen lokale afsteekverbod voor siervuurwerk is mij gevraagd om een kopie van het visiedocument van de BPN.

In het document worden afspraken gemaakt om te komen tot een verdere verbetering van de productveiligheid van het legale vuurwerk dat in Nederland verkocht mag worden.

In het ronde tafel gesprek kreeg ik de indruk dat de coalitie niet echt een luisterend oor had voor de argumenten die werden ingebracht.

De opmerking van dhr. v/d Broek van het CDA “ik hoor niets nieuws” kan ik simpel beantwoorden met het feit dat bij een gelijkblijvend plan de tegenargumenten ook gelijkluidend zullen blijven.

Wat dan wel storend is, is het feit dat de overweldigende hoeveelheid informatie over illegaal vuurwerk en vroegtijdig afsteken bij de coalitie geen aanleiding is om te kijken wat er buiten de muren van het gemeentehuis nu echt speelt en hoe dit op te kunnen lossen.

Oplossing voor de illegale handel, en daarmee het grootste deel van de overlast, ligt in Europa waar bijvoorbeeld opgetreden moet worden tegen de productie van Cobra’s in Italië. Cobra’s worden zogenaamd gemaakt voor de professionele markt maar worden door de professionals in Nederland nooit gebruikt omdat ze te gevaarlijk zijn.

Wanneer Mw. De Boer aangeeft dat ze de maanden december en januari niet uit huis kan, wat echt verschrikkelijk is, dan komen de betrokken raadleden niet tot de conclusie dat het vuurwerk dat de laatste werkdagen van het jaar verkocht mag worden en mag afgestoken, niet het probleem vormt waarmee Mw. De Boer geconfronteerd wordt. Of dit nu naïviteit is of gewoon een keuze om niet te willen zien waardoor de problemen veroorzaakt worden is voor mij lastig te bepalen.

Ten overvloede:

Legaal consumentenvuurwerk mag 3 dagen per jaar verkocht worden en 8 uur per jaar afgestoken.

Ruim 10 miljoen Nederlanders genieten van vuurwerk.

Het verbieden van legaal siervuurwerk speelt de illegale handel in de kaart, we zien niet voor niets een vertienvoudiging van de hoeveelheid in beslag genomen zwaar illegaal vuurwerk 2017 40.000 kg – 2022 ruim 400.000 kg en de teller loopt nog.

Zoals ik in mijn bijdrage gezegd heb zal er een verschuiving optreden (de afgelopen 2 jaar is dat in een stroomversnelling gekomen) opslag van zwaar illegaal vuurwerk zal ongecontroleerd en zonder voorzieningen in woonwijken plaats gaan vinden en bij een ongeluk kunnen de raadsleden die voor een verbod zijn terugkijken op hun aandeel in het mede-veroorzaken van deze situatie. Natuurlijk hoop ik dat het nooit zover gaat komen.

Het voorstel van dhr. O. Heller om de komende jaarwisseling te gebruiken om informatie te verzamelen over het effect van het verbod op knalvuurwerk, vuurpijlen enz. lijkt mij een zeer geschikte oplossing. Het wijzigt op dit moment niets ten aanzien van uw beleid (daarin is afsteken de komende jaarwisseling nog toegestaan) en na de jaarwisseling kan je een besluit nemen op basis van cijfers en niet op basis van onderbuikgevoelens.

Ik sluit af met de constatering dat alle overlast die nu al ondervonden wordt niet veroorzaakt wordt door de legale handel. Het knalvuurwerk wordt niet meer verkocht en is voor het laatst in 2019 verkocht (daar is echt geen restvoorraad meer aanwezig bij de inwoners van Nederlanders).

Met vriendelijke groet,

VuurwerkCheck
voor deze
ing. F.C.J.H. Kohler

Visie op consumentenvuurwerk

Interne afspraken Branche Pyrotechniek Nederland

Inhoud

1. Inleiding
2. Uitgangspunten
3. Kwaliteitsverbetering
4. Voorlichting
5. Milieu
6. Slot

1. Inleiding

Elk jaar genieten minimaal 10 miljoen Nederlanders tijdens de jaarwisseling van consumentenvuurwerk. De Branchevereniging Pyrotechniek Nederland (BPN) wil zich met de maatregelen en acties die in dit document beschreven staan inspannen om het aantal letsels dat onverhoopt veroorzaakt wordt door consumentenvuurwerk maximaal te beperken. De BPN is zich bewust van een eigen verantwoordelijkheid in het behoud van de traditie van consumentenvuurwerk, geldend voor de aspecten waar zij invloed op heeft.

Branche Pyrotechniek Nederland

- Vulcan International
- Wolff Vuurwerk
- Rubro
- Fireworks International
- Broekhoff Vuurwerk
- GBV-Weco
- Lesli Vuurwerk

2. Uitgangspunten

De reductie van letsel is het meest maximaal wanneer alle stakeholders die hier invloed op hebben de huidige regels voldoende bekend maken bij alle gebruikers en vervolgens controleren. Denk hierbij aan campagnes, controles op gebruik, controles op bezit en gebruik illegaal vuurwerk. De (extra) maatregelen die wij als BPN-importeurs kunnen nemen of waar we invloed op hebben staan in dit document beschreven. Alleen de combinatie van alle maatregelen van alle stakeholders maakt het geheel succesvol (integrale aanpak).

Illegaal vuurwerk
Ondanks dat we in de afgelopen 10 jaar bijna 50% reductie van de letselcijfers hebben gerealiseerd, vindt er toch een verschuiving plaats van het maatschappelijk draagvlak voor consumentenvuurwerk en de vuurwerktraditie. Deze verschuiving wordt voor een groot deel veroorzaakt door illegaal vuurwerk;

- Illegaal vuurwerk met de kracht van een handgranaat dat de grootste overlast en vernielingen en het zwaarste letsel veroorzaakt.
- Illegaal vuurwerk dat op straat en op school wordt verkocht.
- Illegaal vuurwerk dat massa-explosief is.

De BPN heeft geen invloed op illegaal vuurwerk.

Het publiek, de media en de politiek zijn vaak slecht in staat objectief onderscheid te maken tussen illegaal vuurwerk en veilig te gebruiken consumentenvuurwerk. Dit gaat ten koste van het imago van consumentenvuurwerk en dus ook van het maatschappelijk draagvlak.

Handhaving op illegaal vuurwerk in Nederland en aan de grens is daarom een belangrijk onderdeel van de integrale aanpak om het letsel door vuurwerk te verminderen. We weten dat de politie al veel doet op het gebied van handhaving, en dat er ook een aantal successen zijn geboekt. Er moet wat ons betreft echter nog meer ingezet worden op handhaving en hogere straffen.

In Nederland worden steeds meer typen vuurwerk verboden, niet omdat ze onveilig zijn maar vooral omdat ze vaak verkeerd gebruikt worden. Denk hierbij aan enkelschots buizen en Romeinse kaarsen. Al deze typen vuurwerk zijn in Duitsland en België nog steeds te koop. Ook hier is de integrale aanpak belangrijk. Met grenscontroles (en vooraankondigingen daarvan) kan voorkomen worden dat vuurwerktoeristen dit in Nederland verboden vuurwerk binnen brengen.

Gedrag
Met acties die een gedragsverandering (verbetering) kunnen bewerkstelligen door verschillende ministeries in samenwerking met de BPN kunnen burgers gewezen worden op het juiste gebruik van consumentenvuurwerk. Ook hierbij is de integrale aanpak de enige manier om tot goede resultaten te komen.

De BPN beseft dat er voor het behoud van de vuurwerktraditie in Nederland en verdere vermindering van het aantal letsels en de ernst ervan, naast de hiervoor genoemde, meer maatregelen genomen kunnen worden.

De leden van de BPN nemen hierin daarom haar eigen verantwoordelijkheid door zichzelf een groot aantal aanvullende maatregelen op te leggen. Deze maatregelen sluiten aan bij de lange termijnvisie van de BPN.

Visie

De BPN heeft haar visie op consumentenvuurwerk als volgt beschreven:

“8 uren per jaar genieten minimaal 10 miljoen Nederlanders van veilig en stabiel siervuurwerk om traditioneel het nieuwe jaar in te luiden. Jeugdvuurwerk voor overdag en siervuurwerk voor middernacht op de Oudejaarsavond."

Sinds begin 2021 is 98% van de Nederlandse importeurs vertegenwoordigd in de BPN. Dit maakt het mogelijk om de hierboven genoemde eigen verantwoordelijkheid goed te kunnen waarborgen.

Alle maatregelen en acties die in dit document beschreven staan, leggen wij als BPN-importeurs (98% van de Nederlandse markt) onszelf per direct (mei 2021) op. In het verwachtingspatroon en meetmoment t.a.v. de resultaten moet er echter rekening gehouden worden dat er momenteel een grote voorraad F2 vuurwerk reeds in Nederland aanwezig is vanwege het verbod op consumentenvuurwerk in 2020 en 2021. Er is in 2021 en 2022 niet of nauwelijks vuurwerk geïmporteerd. De maatregelen en acties ten aanzien van het product en de productie zijn met name effectief vanaf de inkoop voor het seizoen 2023.

De importeurs van de BPN verklaren daarnaast dat zij op geen enkele wijze via een gelieerde onderneming (bijvoorbeeld een GmbH) de onszelf opgelegde maatregelen in Nederland omzeilen. Daarnaast is bewust late binnenkomst om controles te vermijden een absolute no-go.

Van een aantal maatregelen is het van belang dat deze zo snel mogelijk in regelgeving verankerd worden om te voorkomen dat de maatregelen door bijvoorbeeld producten van buitenlandse importeurs aan effect verliezen. Hierbij vragen wij nadrukkelijk om de hulp van de betreffende ministeries.

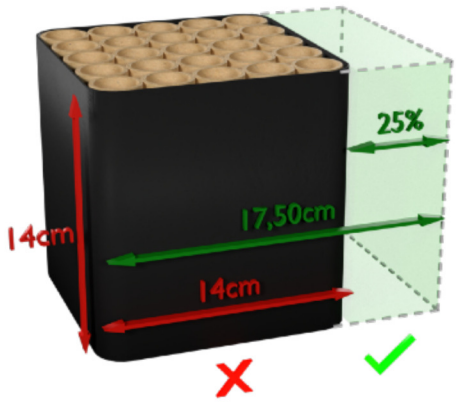
3. Kwaliteitsverbetering

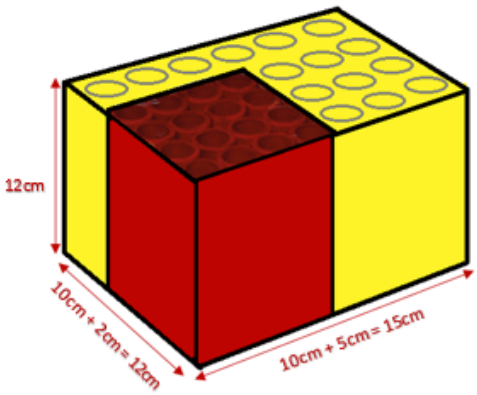
Bij de ontwikkeling van nieuwe producten wordt de veiligheid van het product vooropgesteld. Dit lijkt een open deur maar is juist daarom van belang om te benadrukken. Daarnaast worden door de BPN de volgende maatregelen genomen om de kwaliteit van het door hen ontwikkelde consumentenvuurwerk te verbeteren.

<u>Stabiliteit</u>

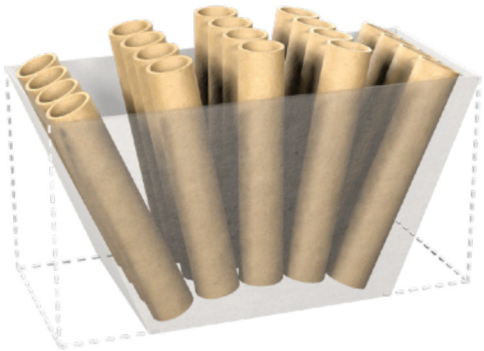
Uit testresultaten blijkt dat bepaalde producten extra gevoelig zijn voor instabiliteit en zelfs omvallen. Daarom leggen de importeurs van de BPN zichzelf een aantal extra maatregelen op om de stabiliteit te verbeteren.

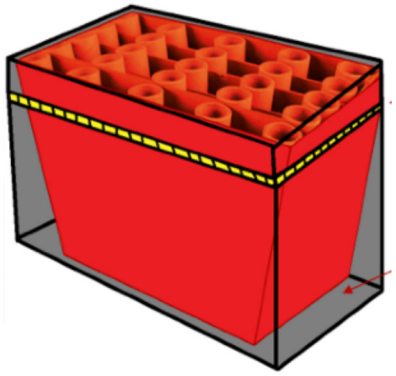
Voor batterijen van enkelschotsbuizen en combinaties met enkelschotsbuizen geldt: De hoogte mag niet hoger zijn dan de kortste breedte. En daarnaast geldt voor producten van dit type die lager zijn dan 15cm, dat 1 zijde minimaal 25% langer moet zijn dan de hoogte.

Voor batterijen van enkelschotsbuizen en combinaties met enkelschotsbuizen waarvan de buizen allen onder een hoek staan geldt: dit type product moet voorzien worden van een vierkant doosje waardoor de basis van het product vergroot wordt. Het product moet vastgelijmd worden in het doosje. Daarnaast moet het doosje zo geconstrueerd zijn dat er geen bombettes tegen de wand van het doosje kunnen geraken. Dit kan bijvoorbeeld door het afronden van de hoeken.

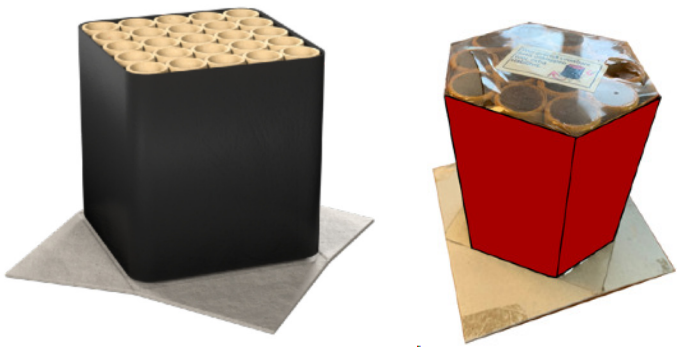
Voor batterijen van enkelschotsbuizen en combinaties met enkelschotsbuizen waarvan de buizen onder een hoek staan of compounds met een dergelijk element geldt: op de voorzijde van de waaier dient met een pictogram duidelijk gemaakt te worden dat er onder een hoek geschoten wordt en op welke wijze het product geplaatst moeten worden ten opzicht van de toeschouwers. De BPN heeft hiervoor een uniform pictogram ontwikkeld en er is extra aandacht voor de verplichting van het plaatsen van dit pictogram.

Om te voorkomen dat met name de kleinere producten met een zogenoemde finale instabiel worden wanneer zij aan het reservelont ontstoken worden, geldt de volgende maatregel: Voor batterijen van enkelschotsbuizen en combinaties met enkelschotsbuizen lager dan 15 cm mag geen reservelont worden toegepast.

Het doel van een reservelont is om bij met name het wat duurdere product te voorkomen dat een consument zelf gaat experimenteren mocht het product onverhoopt niet functioneren bij het ontsteken van het hoofdlont. Om dit doel ook bij de producten lager dan 15 cm te behalen gaat de BPN werken met “kwaliteitsgarantie”. Deze kwaliteitsgarantie houdt in dat een consument bij het niet goed functioneren van een product, zonder discussie en bij inlevering van het product, zijn geld terug krijgt en dus minder geneigd zal zijn te gaan experimenteren met het niet ontstoken product.

Soms worden bij de ontwikkeling van een product zogeheten “uitklapvoetjes" toegepast. Deze hebben tot doel de stabiliteit te vergroten. We hebben moeten constateren dat deze uitklapvoetjes echter 2 problemen kunnen geven. Ten eerste leest de consument slecht, waardoor soms vergeten wordt de voetjes uit te klappen alvorens het product te ontsteken. Daarnaast zien we incidenteel dat deze uitklapvoetjes niet goed bevestigd zijn aan de onderzijde van een product. Om deze reden zal de BPN deze uitklapvoetjes bij initiële productie niet meer toestaan.

Bovenstaande maatregelen gelden niet wanneer deze producten onderdeel van zijn van een compound, aangezien deze dan zijn bevestigd op een basis.

Naast het feit dat de BPN deze maatregelen zichzelf oplegt vraagt zij het minsterie om deze te verankeren in regelgeving.

Bij de vastlegging in regelgeving vraagt de BPN het minsterie eventuele restvoorraden te respecteren en een onderscheid te maken in het gebruik voor de consument en de opslag.

Brandende delen

Uit testresultaten blijkt dat brandende delen buiten de veiligheidsafstand, naast instabiliteit, een reden van afkeur is. BPN is een onderzoek gestart naar de mogelijke oorzaken van dit aspect. De eerste uitkomsten van het onderzoeken laten de volgende mogelijke oorzaken zien:

- een incidentele lage burst
- een specifiek effect zoals goudregen of chrysanthemum
- de diameter van de ster
- de invloed van wind bij een mijn
- vocht

Aangezien het een relatief complex aspect is vraagt de BPN of de IL&T samen met haar dieper op deze materie wil ingaan door gezamenlijke analyse van de testresultaten.

Misbruik

Bepaalde vuurwerkproducten zijn gevoelig voor misbruik door de consument. Vrijwel alle producttypen die dit betreffen zijn inmiddels, soms mede op verzoek van de BPN, niet meer toegestaan. Een voorbeeld hiervan is de enkelschots buis. De reden waarom de enkelschots buis gevoeliger is voor misbruik is het feit dat er uit een enkele buis een patroon schiet. Wanneer dit artikel relatief kleine afmetingen heeft zijn de kosten (verkoopprijs) relatief laag waardoor het door de jeugd in grote aantallen gekocht wordt. Dit in combinatie met het niet volgens de gebruiksaanwijzing gebruiken (bewust op kop zetten, neerleggen of werpen) maakt het dat wij achter het besluit staan om dit type product te verbieden.

Het is echter momenteel nog steeds mogelijk een gelijksoortig product als de enkelschotsbuis te ontwikkelen op basis van de enkelschots mijn. Daarom stelt de BPN de maatregel dat een enkelschots mijn met zogeheten intertubes (patronen) niet meer is toegestaan.

Daarnaast is er nog een product dat gevoelig is voor misbruik en dat is de stijgtol. Ook dit type product zal de BPN niet meer toestaan.

Naast het feit dat de BPN deze maatregelen zichzelf oplegt vraagt zij het minsterie om deze te verankeren in regelgeving.

Compounds

Met de invoering van de compounds heeft de BPN gezien dat het fenomeen “doorverbind-boxen” vrijwel geheel verdwenen is. Dit lijkt een goede ontwikkeling omdat de BPN vindt dat een consument geen producten met elkaar moet doorverbinden. Om deze reden legt de BPN zichzelf dan ook op, om vanaf de inkoop 2022 op geen enkele wijze meer zogenoemde “doorverbind”-compounds te voeren. Dit geldt zowel voor de wijze van verpakken, de wijze van labeling, de presentatie van dummy's en in alle reclame-uitingen.

Om dit te ondersteunen mag een consumenten-verkoopeenheid niet meer dan 25 kilogram nettogewicht hebben. Dit is exclusief een eventuele “kooiverpakking”. Hiermee wordt ook recht gedaan aan de maatregel in het Vuurwerkbesluit die aangeeft dat een consument niet meer dan 25 kilogram vuurwerk mag afhalen.

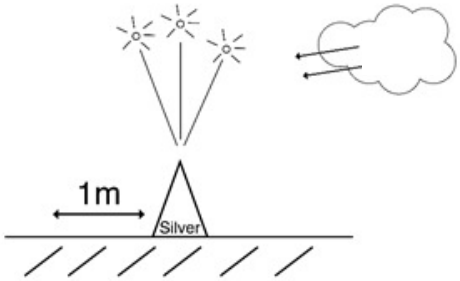
F1 vuurwerk

Fop- en schertsvuurwerk (veelal aangeduid als F1 vuurwerk) is een populaire productgroep bij de jeugd vanaf 12 jaar. Deze categorie vuurwerk is nadrukkelijk onderdeel van de langetermijnvisie van de BPN. De kwaliteit behoeft echter extra aandacht, zeker omdat de veiligheidsafstand van F1 vuurwerk beperkt is tot 1 meter.

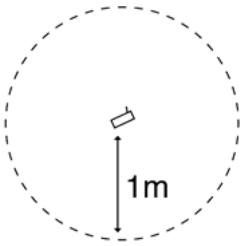
De BPN gaat als richtlijn hanteren om de lontvertraging voor F1 vuurwerk te definiëren als “tussen de 4 en de 8 seconden” in plaats van tussen de “3 en de 8

seconden”. Hiermee wordt tijdens de productie een extra buffer ingebouwd omdat we uit testresultaten zien dat de lontvertraging soms net onder de 3 seconden is.

Bij fonteinen van het type F1 zien we soms dat sterren buiten de veiligheidsafstand van 1 meter vallen. Met name bij wind en bij een bepaald type effect, zoals crackling, is dit een voorkomend verschijnsel. Daarom zal de BPN de effecthoogte van de F1 fonteinen dusdanig verlagen, zodat de verhouding tussen de veiligheidsafstand, maximale windsnelheid en effecthoogte in balans is. Afhankelijk van het type effect komt dit in de praktijk neer op een effecthoogte van circa 60 cm. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden door het vergroten van uitstootopening of de wijze van persen van het kruit.

Grondbloemen in de categorie F1 blijken relatief vaak buiten de veiligheidsafstand van 1m te komen. Om deze reden zullen wij deze niet meer toestaan. Naast het feit dat de BPN deze maatregel zichzelf oplegt vraagt zij het minsterie om deze te verankeren in regelgeving.

Los van de bovenstaande maatregelen en acties voor F1 vuurwerk vraagt de BPN aan het ministerie om in Europa te pleiten voor het vergroten van de veiligheidsafstand voor F1 vuurwerk, van 1 naar 2 meter. Dit geldt voor producten die buiten gebruikt dienen te worden.

Vooruitlopend op de Europese route zal de BPN een aanbevolen afstand aanbrengen op diverse F1 vuurwerkproducten van de gewenste 2 meter. Dit geldt in elk geval voor fonteinen en knetterpellets. Deze aanbeveling zal geformuleerd worden als zijnde: "De beste beleving van dit product is op minimaal 2 meter afstand!”

Labeling

Zoals eerder vermeld is de visie van de BPN:

“8 uren per jaar genieten minimaal 10 miljoen Nederlanders van veilig en stabiel siervuurwerk om traditioneel het nieuwe jaar in te luiden. Jeugdvuurwerk voor overdag en siervuurwerk voor middernacht op de Oudejaarsavond.”

Hierbij zijn gewelddadige of agressieve labels niet passend. Daarom leggen de importeurs van de BPN zichzelf op dergelijke labels niet meer te gebruiken. Dus bijvoorbeeld doodshoofden of wapengebruik zal niet meer gebruikt worden in het ontwerp van de labels. De uitstraling van het vuurwerk moet passen bij de feestelijke traditie.

Productie

Naast het nemen van maatregelen tijdens de productontwikkeling zijn er ook nog een aantal stappen te zetten tijdens de productie van consumentenvuurwerk. De BPN zal zich maximaal inspannen om tijdens de productie, in met name China maatregelen te nemen die zorgen voor een hogere kwaliteit. Ook hier lijkt het een open deur, maar de inkoopprijs zal niet meer voorop gesteld worden bij de productie.

Hieronder geven we puntsgewijs aan welke acties wij nemen:

- We selecteren onze producent op basis van het leveren van de gewenste kwaliteit en instrueren hem over de extra strenge eisen die in Nederland gelden. Denk hierbij aan de kwaliteit van de innertubes en het gebruik van zogeheten droogkamers.
- Het mogelijk aansteken van een product bij het zogeheten “quickfuse" moet ten alle tijde worden voorkomen. Dit wordt een extra aandachtspunt richting Chinese producenten. Indien noodzakelijk zullen artikelen op dit onderdeel technisch aangepast worden. Hierbij dient uiteraard de eis ten aanzien van lontvertraging scherp in de gaten te worden gehouden.
- Voor compounds geldt dat we:
  - indien mogelijk de afzonderlijke elementen onderling bevestigen door bijvoorbeeld een horizontale band. Dit bevordert de stabiliteit en voorkomt het losgelaten van de onderplaat.
  - Uit testresultaten blijkt dat het gebruik van een dun label aan de onderkant van een element van een compound er soms voor zorgt dat deze losgeraakt van de onderplaat. Daarom moet dit label niet meer gebruikt worden en de elementen rechtstreeks op de onderplaat verlijmd worden.

- Tijdens de productie is de soort lijm voor het bevestigen van de afzonderlijke elementen op de onderplaat van belang. Het spreekt voor zich dat de juiste lijm gebruikt moet worden.
- Ieder individueel element van een compound dient een label of brandvertragend craft-papier te hebben om nabranden te voorkomen.

De BPN gaat, zodra reizen naar China weer mogelijk is, een speciale BPN-meeting organiseren voor alle productenten speciaal voor de Nederlandse markt ter plekke. Tijdens deze bijeenkomst zal de BPN de producenten instrueren over speciale aandachtspunten en testresultaten delen. Het doel hiervan is verhoging van de kwaliteit tijdens de productie door middel van bewustwording.

Samenwerking met de IL&T en het delen van testresultaten zouden een goede bijdrage leveren aan de stappen die wij als BPN willen zetten. Zoals eerder geschreven is 98% van de importeurs inmiddels aangesloten bij de BPN, waarmee ook bepaalde praktische bezwaren niet meer aan de orde hoeven zijn. Op het gebied van het verhogen van de kwaliteit hebben we als importeurs geen geheimen voor elkaar.

Transport en opslag

Ook tijdens het transport en de opslag van vuurwerk zijn enkele acties te ondernemen die een bijdrage leveren aan het verhogen van de kwaliteit. De volgende stappen worden gezet:

- Een dringende advies aan onze producenten en verladers dat zij vochtvangers (speciale vochtzakken en / of platen van karton) in containers plaatsen. Daarnaast moet erop gelet worden dat de ventilatieroosters van de containers niet zijn dichtgeplakt.
- Middels speciale instructiemomenten zullen wij verladers, lossers, orderpikkers, chauffeurs en winkeliers instrueren over het respectvol omgaan met de vuurwerkkartons.
- Wanneer bij de opslag van vuurwerk pallets gestapeld worden, zullen afhankelijk van het product, tussenschotten of palletstellingen gebruikt om vervorming tegen te gaan.
- Kartons met vuurwerk dienen verplicht rechtop bewaard en getransporteerd te worden.

4. Voorlichting

Van BPN naar winkelier

Wij vinden het onze verantwoordelijkheid als BPN-importeurs om onze klanten (de detaillist) maar ook de consument zo goed mogelijk voor te lichten. Het is van belang dat ook de winkelier voldoende inziet dat hij kan bijdragen aan de reductie van letsel en daarmee het behoud van de Nederlandse vuurwerktraditie. Daarom hebben wij een aantal acties geformuleerd die hieraan bijdragen.

Wij wijzen onze klanten nadrukkelijk op hun verantwoordelijkheid om de consument de juiste instructie te geven over het gebruik van vuurwerk. Wij streven naar de invoering van een systeem van bewustzijn (bijvoorbeeld via een digitale of fysieke handtekening) bij het afhalen van het vuurwerk.

Daarnaast wijzen wij de detaillist op zijn verantwoordelijkheid voor het uitreiken van de verplichte veiligheidsbril en aansteeklont. Wij vragen het ministerie de mogelijkheid te onderzoeken tot het wettelijk verplichten van een vuurwerkbril bij het ontsteken van consumentenvuurwerk.

Omdat we het ook van belang achten dat toeschouwers van vuurwerk een veiligheidsbril dragen maken we dit een speerpunt in de communicatie. Tijdens de afsluiting van een webshopbestelling en bij de afsluiting in een verkoopgesprek krijgt de winkelier de tools om deze extra brillen “te verkopen”.

Tot slot zullen wij onze klanten oproepen om geen geen creme-brulee-branders of ander soortgelijke aanstekers te verkopen. Wij zijn van mening dat deze middelen niet geschikt zijn voor het aansteken van consumentenvuurwerk.

Van BPN naar consument

Verkeerd gebruik van consumentenvuurwerk door de consument is nog altijd een relatief grote oorzaak van letsel. De BPN gaat een format opstellen voor een uniforme voorlichting op nationaal niveau richting de consument. Dit format wordt ontwikkeld in samenwerking met gelieerde brancheverenigingen en een

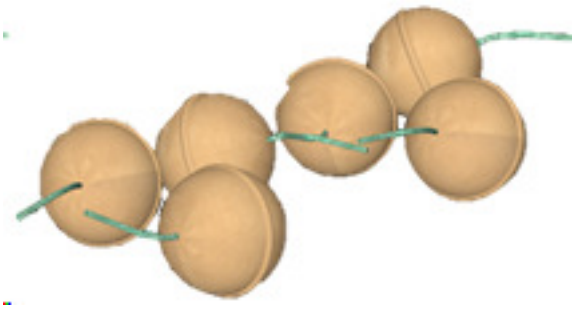
communicatie-specialist. Het is algemeen bekend dat een consument “slecht leest”. Daarom ligt het voor de hand dat het format veelal visueel zal worden uitgevoerd. Dit nieuwe BPN voorlichting-format bevat o.a. volgende elementen:

- Uniforme gebruiksaanwijzing voor elk producttype; op dit moment wordt aan de hand van de voorgeschreven CE-richtlijnen door elke importeur een eigen gebruiksaanwijzing opgesteld. Dit zal worden vervangen door een uniforme gebruiksaanwijzing die door alle BPN-leden zal worden toegepast.
- Uniforme waarschuwingssticker bovenop het product; er komt een opvallende sticker of afbeelding bovenop elk product waarop dit technisch gezien mogelijk is. Hierbij zal worden verwezen naar de meest belangrijke aandachtspunten. De focus zal liggen op aansteken met gestrekte arm waarbij het lichaam zich niet boven het product bevindt.
- Vlak voor de Oudejaarsavond zal er een uniforme mail verzonden worden met afsteekinstructies. Deze mail zal waarschijnlijk worden voorzien van instructievideo’s. Om de aandacht van de consument te krijgen zullen we de boodschap omdraaien, zoals bijvoorbeeld: "Voor een optimale beleving van het door u gekochte vuurwerkproduct adviseren wij: product op een vlakke ondergrond plaatsen, minimaal 8 meter afstand bewaren voor het beste zicht, etc".
- We zullen standaard uniforme afsteekinstructies meesturen bij elke online bestelling.
- We zullen standaard een uniforme fysieke flyer met afsteekinstructies bij elke afhaalbestelling voegen.
- Er wordt een uniforme draagtas ontwikkeld met de afsteekinstructies.
- In de vuurwerkfolders en de webshop maken we extra ruimte ten behoeve van voorlichting. We denken hierbij niet per se aan afsteekinstructies vanwege de relatief lange tijd tussen de aankoop en de Oudejaarsavond. We gaan in plaats daarvan de nadruk leggen op het kopen van legaal consumentenvuurwerk met kwaliteitsgarantie, veiligheidsbrillen voor omstanders, etc.
- Consumentenvuurwerk uit het buitenland voldoet niet aan de eisen van de BPN en de Nederlandse overheid. Wij zullen de consumenten erop wijzen dat vuurwerk van een Nederlandse vuurwerkwinkel veiliger is en van betere kwaliteit en dat consumenten kwaliteitsgarantie krijgen bij aankoop van het vuurwerk.

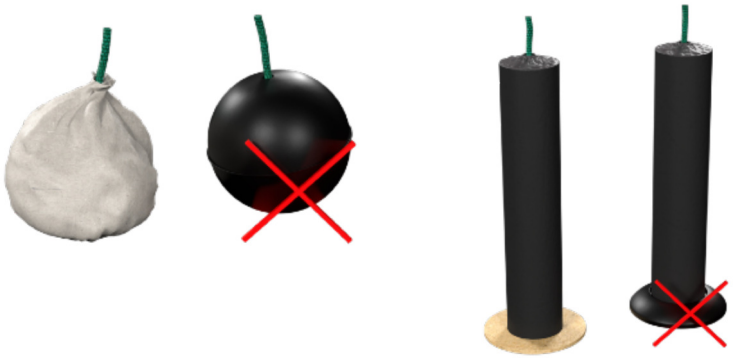
5. Milieu

Naast de vermindering van letsel hebben de importeurs ook nadrukkelijk aandacht voor de milieuaspecten. Met name de reducering van plastic zwerfvuil is een focuspunt. Concrete acties die wij nemen zijn:

- knetterballen van papier in plaats van plastic

- zogeheten “missiles” van papier in plaats van plastic
- de afdekking van de bovenzijde van met name batterijen van enkelschotsbuizen en combinaties van papier in plaats van plastic
- voetjes van fonteinen en enkelschots mijnen van papier in plaats van plastic

Net zoals het in het officiële rapport van het RIVM te lezen is, zijn ook wij van mening dat de uitstoot van vuurwerk een relatief geringe impact heeft. Intern onderzoek wijst tevens uit dat er geen aanwijzingen zijn voor PFAS in consumentenvuurwerk.

6. Slot

Zoals in de inleiding geschreven zijn de acties en maatregelen die in dit document beschreven zijn het meest succesvol wanneer een integrale aanpak wordt nagestreefd. Voorbeelden van de verantwoordelijkheden van andere stakeholders zijn:

- Politie en justitie: handhaving, verhoging bezit strafmaat illegaal vuurwerk, grenscontroles, handhaving en hoge strafmaat niet toegestaan consumentenvuurwerk uit buitenland
- Ministerie: medewerking aanpassing regelgeving, campagne en uitbannen zwaar illegaal knalvuurwerk in Europa
- IL&T: informatie uitwisseling en samenwerking branche, nuancering in rapportage
- Veiligheid.nl: objectieve vraagstelling en rapportage

Er zijn in de afgelopen jaren al diverse maatregelen genomen, wat is terug te zien in de daling van de letselcijfers. Denk hierbij ook aan het verbod op babypijlen en Romeinse kaarsen, met daarnaast de aanpassing van de afsteektijden en de verplichting van de veiligheidsbril, aansteeklont, pijlenstandaard en instructies aan de consument. Daarnaast geldt effectief vanaf aankomende jaarwisseling een verbod op knalvuurwerk, vuurpijlen, enkelschotsbuizen en F3 vuurwerk.

Met de maatregelen en acties genoemd in dit document en de integrale aanpak zijn wij er van overtuigd dat we de trend van dalende letselcijfers kunnen voortzetten.

Hierbij vragen we wel extra aandacht voor het consumentenvuurwerk dat via buurlanden Nederland binnen komt. Dit vuurwerk voldoet niet aan de eisen van de BPN en de Nederlandse overheid. De BPN heeft geen invloed op het letsel dat door dit buitenlandse vuurwerk wordt veroorzaakt, maar dit letsel wordt wel meegenomen in de rapportage van Veiligheid.NL. Het is dus belangrijk dat Nederlanders wordt ontraden om vuurwerk in het buitenland te kopen.

Tot slot een concrete doelstelling ten aanzien van het afkeurpercentage:

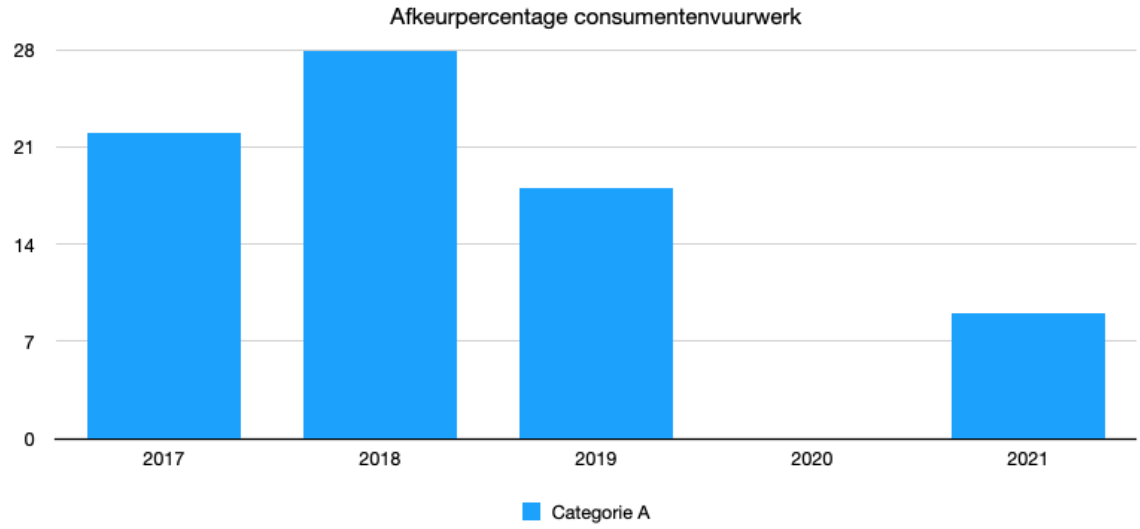
Voor de verbetering van de kwaliteit van het consumentenvuurwerk stellen wij onszelf het doel om binnen 3 jaar het afkeurpercentage met 60% te verminderen, bij gelijkblijvende testmethode en beoordeling. Meetmoment is hierbij inkoop voor 2023. Hiermee komt het afkeurpercentage o.b.v. risico-gestuurde steekproeven structureel onder de 10%.

Branche Pyrotechniek Nederland

- Vulcan International, Tilburg
- Wolff Vuurwerk, Twello
- Rubro, Wierden
- Fireworks International, Uden
- Broekhoff Vuurwerk, Dronten
- GBV-Weco, Veenendaal
- Lesli Vuurwerk, Lichtenvoorde

Voor vragen of opmerkingen kunt u ons bereiken via info@b-p-n.nl

Bijlage 1

Afkeurpercentage in %

	Categorie A
2017	22
2018	28
2019	18
2020	Niet gemeten
2021	9

* De grote daling in 2021 is zowel door IL&T en als door de BPN niet verklaarbaar omdat er in 2021 vrijwel geen nieuwe voorraad F2 vuurwerk is geïmporteerd.

Bijlage 2: Fragment uit rapport veiligheid.nl

Tabel 3.1 SEH-behandelingen vuurwerkletsels, naar type vuurwerk

	% 2021 (n=69)	% 2022 (N=179)	% bekend 2021	% bekend 2022
Zwaar illegaal vuurwerk	39	28	43	34
Babypijltjes/romeinse kaarsen*	1	1	2	1
Oudejaarsvuurwerk**	17	16	19	19
*waarvan vuurpijlen/knalvuurwerk****	*4*	*10*	*14*	*12*
Grondbloem/grondtol/springtol*****	9	7	10	8
Categorie 1 vuurwerk	7	8	8	9
Carbid	17	15	19	17
Overig		9		11
Onbekend	9	17		
Totaal	100	100	100	100

* Sinds jaarwisseling 2015/2016 verboden

** Normaal gesproken legaal oudejaarsvuurwerk, tijdens jaarwisseling 21/22 verboden

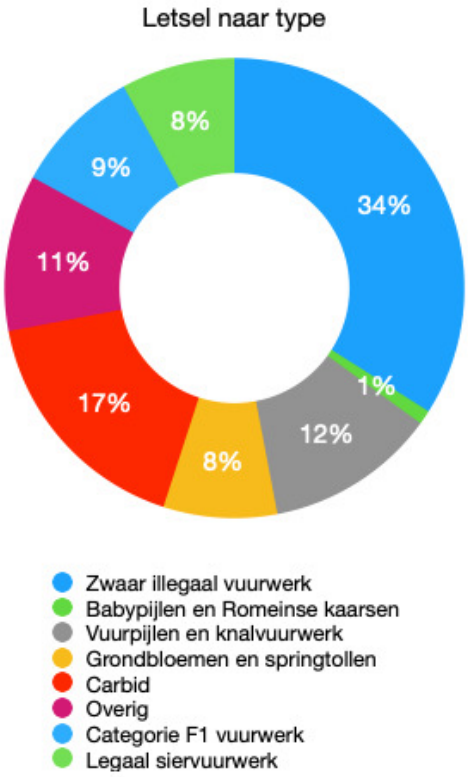
*** Gepland om sinds de jaarwisseling 20/21 verboden te zijn

***** Van grondbloem/grondtol/springtol is vaak onbekend of dit cat. 1 of cat. 2 vuurwerk was

Bijlage 3: Legaal siervuurwerk zorgt voor “slechts” 8% van alle letsels.

Letsel 2021 naar type

Type	
Zwaar illegaal vuurwerk	34%
Babypijlen en Romeinse kaarsen	1%
Vuurpijlen en knalvuurwerk	12%
Grondbloemen en springtollen	8%
Carbid	17%
Overig	11%
Categorie F1 vuurwerk	9%
Legaal siervuurwerk	8%
Totale uitgaven	100%

Verzonden: vrijdag 18 november 2022
Onderwerp: Reactie Apcg op raadsvoorstel lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod

Beste raadsleden en fractievolgers,

Op woensdag 16 november 2022 heeft het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) deelgenomen aan het rondetafelgesprek met de gemeenteraad over het lokale vuurwerkverbod.
Naar aanleiding van dat gesprek willen wij wat uitgebreider de diverse belangen van inwoners met een beperking en chronische ziekte onder de aandacht brengen.

Voor een deel van de Arnhemmers met een beperking is het consumentenvuurwerk geen feest.
Mensen met een longziekte of ademhalingsproblemen ervaren jaarlijks letterlijk benauwde momenten door het fijnstof wat dit vuurwerk tijdens de jaarwisseling met zich meebrengt.
Voor inwoners met een visuele of auditieve beperking kan het afgaan van vuurwerk rond de jaarwisseling voor angstige momenten zorgen, omdat zij het niet zien of horen aankomen.
Zoals voor vele (huis)dieren, levert vuurwerk ook stress op voor hulphonden. Zij kunnen daardoor niet goed hun werk doen. Mensen die voor hun zelfstandigheid afhankelijk zijn van hulphonden, worden in de periode rond de jaarwisseling daardoor in hun functioneren belemmerd.
Voor mensen die prikkelgevoelig zijn, door bijvoorbeeld autisme of stresssyndoom, kan het een heel nare, zware periode zijn. Met soms ook een lange nasleep, door alle stress die ook na de periode van het vuurwerk afsteken nog doorwerkt.
En bij mensen met spasmen, kan het schrikken van vuurwerk, voor pijnlijke spiertrekkingen zorgen. Wat lichamelijke klachten versterkt of het kunnen bewegen belemmert.
Dit zijn voorbeelden om de diverse problemen die het afsteken van vuurwerk veroorzaakt te schetsen.

We vinden het belangrijk om te benadrukken dat deze problemen niet alleen worden veroorzaakt door het consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling, maar ook in de weken ervoor en erna. Daarom is het belangrijk dat er bij een vuurwerkverbod wordt ingezet op handhaving, zowel tijdens de jaarwisseling als de periode eromheen.

De jaarwisseling is door de huidige manier van vieren niet voor iedereen een feestelijk moment. Wanneer gekeken wordt naar het veranderen van deze traditie, is het belangrijk om dit op een inclusieve manier te doen.
In het raadsvoorstel wordt gesproken over bijvoorbeeld een centrale vuurwerkshow als alternatief voor de viering op straat. Aangezien het (aanvullend) OV tijdens de jaarwisseling niet rijdt, zou dat betekenen dat mensen zonder eigen vervoersmiddelen, die verder weg wonen, worden uitgesloten van deze viering.
De gemeenteraad zou bij het zoeken naar alternatieven toegankelijkheid en inclusie direct als randvoorwaarde mee moeten nemen.
Daarnaast zal een centrale vuurwerkshow nooit een vervanging kunnen zijn voor alle Arnhemmers. Er zou onderzocht moeten worden wat het moment van vuurwerk om 00.00u voor mensen betekent. Het is ook het moment waarop veel mensen in de buurt naar buiten gaan en op een laagdrempelige manier contact kunnen maken met hun buren. Wanneer er geen vuurwerk is om mensen naar buiten te lokken, zou gekeken kunnen worden wat hiervoor in de plaats kan komen. De gemeente kan niet de nieuwe tradities voor haar inwoners bedenken, maar wel zoeken naar manieren om te ondersteunen dat die nieuwe

tradities er komen. Om een inclusieve stad te kunnen worden, zijn momenten van verbinding op een laagdrempelige manier heel belangrijk.
In het huidige voorstel, wordt hier nog te weinig aandacht aan besteed.

Samenvattend zou het afnemen en uiteindelijk verdwijnen van consumentenvuurwerk voor veel Arnhemmers met een beperking of chronische ziekte een (soms letterlijke) opluchting kunnen zijn. Maar dan moeten wel randvoorwaarden worden meegenomen. Een verbod zonder voldoende inzet op handhaving, zal niet het gewenste effect hebben. En alternatieven voor het moment van vuurwerk afsteken, moeten voor iedereen toegankelijk zijn. Dat stelt voorwaarden aan bijvoorbeeld een centrale vuurwerkshow, maar wil ook zeggen dat onderzocht moet welke behoeften er in wijken en buurten is. Zodat juist het veranderen van de traditie kan zorgen dat oud en nieuw voor iedereen een verbindend moment kan worden.

Marjolein van den Broek,
Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten

BEHANDELRESULTAAT

Informatieve behandeling 16 november 2022

Raadsvoorstel "Wijzigen artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening (lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod)"

Zaaknummer:	696283
Portefeuillehouders:	Van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Lukkassen (FvD), Elfrink (SP), Van den Broek (CDA), Maref (VVD), Kennedy (Arnhemse Ouderenpartij), Kemperman (D66), de Groot (PvdD), Nede (ChristenUnie), Simonis (GroenLinks), Verheij (PVV), Usta (DENK), Snelting (Volt), Van Munster (PvdA), Groot (Arnhem Centraal).

Insprekers/Rondetafelgesprek
De volgende personen hebben zich aangemeld voor deelname aan het rondetafelgesprek; Mevrouw Brouwer namens Brouwer Vuurwerk, de heer Van Butselaar op persoonlijke titel, de heer Heller namens vuurwerkverkooppunt Mantel, de heer Köhler namens VuurwerkCheck, de heer Peters namens de Stichting Het Vuurwerk Liefhebbers Verbond (HVLV), de heer de Roo namens Huisman Vuurwerk en een groep inwoners, de heer Sluijters op persoonlijke titel, mevrouw Thie namens Extinction Rebellion en mevrouw Van den Broek namens de APCG.

De deelnemers hebben zichzelf geïntroduceerd en hun mening over het raadsvoorstel gedeeld waarna een gesprek met de leden van de raadskamer heeft plaatsgevonden. Over en weer zijn vragen gesteld en beantwoordt en opvattingen kenbaar gemaakt.

Tijdens de uitwisseling is er onder andere gesproken over de problematiek van het wel mogen verkopen van vuurwerk maar het niet mogen afsteken, schadeloosstelling en compensatie van de ondernemers, het vuurwerkbelevingsonderzoek, het alternatief voor het afsteken van vuurwerk, de effecten van vuurwerk voor mensen met een beperking, handhaving, legaal en illegaal vuurwerk, lokaalverbod en landelijk vuurwerk/afsteekverbod.

De heer Köhler zal ten aanzien van het visiedocument overleg voeren met het BPN en indien mogelijk het document aan de raad ter beschikking stellen.

Eventuele ontvangen schriftelijke bijdrage zijn aan de vergaderstukken toegevoegd.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de informatieve fase is afgerond.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

M.L. Loor

BEHANDELRESULTAAT

Meningsvormende (1) behandeling 16 november 2022

Raadsvoorstel "Wijzigen artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening (lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod)"

Zaaknummer:	696283
Portefeuillehouders:	Van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Lukkassen (FvD), Elfrink (SP), Van den Broek (CDA), Maref (VVD), Kennedy (Arnhemse Ouderenpartij), Kemperman (D66), de Groot (PvdD), Nede (ChristenUnie), Simonis (GroenLinks), Verheij (PVV), Usta (DENK), Snelting (Volt), Van Munster (PvdA), Groot (Arnhem Centraal).
De heer Elfrink moest de vergadering door onvoorziene omstandigheden om 21.10 uur verlaten.

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder), Gooren (adviseur)

Verloop
De leden van de raadskamer hebben in hun eerste termijn met elkaar het debat gevoerd en elkaar bevraagd. Ook zijn er vragen aan het college gesteld. In verband met de beschikbare vergadertijd heeft het college deze vragen niet in eerste termijn kunnen beantwoorden. Tijdens de vervolgbehandeling zal gestart worden met de beantwoording van deze vragen, de eerste termijn van het college.

Conclusie
De voorzitter stel vast dat meningsvormende fase (M1) niet is afgerond. De vervolgbehandeling zal beginnen bij de eerste termijn aan de zijde van het college.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

M.L. Loor

BEHANDELRESULTAAT

Vervolg Meningsvormende (1) behandeling 23 november 2022

GEMEENTE Arnhem

Raadsvoorstel "Wijzigen artikel 2.6.2 van de Algemene Plaatselijke Verordening (lokaal consumentenvuurwerk afsteekverbod)"

Zaaknummer:	696283
Portefeuillehouders:	Van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Lukkassen (FvD), Elfrink (SP), Van den Broek (CDA), Maref (VVD), Kennedy (Arnhemse Ouderenpartij), Kemperman (D66), de Groot (PvdD), Simonis (GroenLinks), Verheij (PVV), Usta (DENK), Snelting (Volt), Van Munster (PvdA), Groot (Arnhem Centraal). Afwezig: de fractie van de ChristenUnie is niet bij de beraadslaging vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Van der Wel (wethouder), Gooren (adviseur)

Verloop
De wethouder reageert in eerste termijn op de vragen die de raadskamer heeft gesteld. Naar aanleiding van de bijdrage van de wethouder worden onder andere aanvullende vragen gesteld over de onderbouwing van het voorstel en de wijze waarop het college tot deze afweging is gekomen, de beoordeling van schade/nadeel van ondernemers, draagvlak en gedragsverandering, integraal voorstel afsteekverbod en vuurwerk- of lichtshow, naleving en handhaving van het verbod, landelijk verkoopverbod versus lokaal afsteekverbod, communicatie.

In de tweede termijn van de raadskamer geven de fracties van D66 en Volt te kennen dat ze kunnen instemmen met het voorstel. De fractie van D66 zal nog eens kritisch kijken naar artikel 2 lid 2.6 omdat dit lijkt op een uitzondering op het verbod op consumentenvuurwerk. De Partij voor de Dieren overweegt om een amendement in te dienen om het afsteekverbod bij de komende jaarwisseling in te laten gaan in plaats van 2023. De tweede termijn van de zijde van de raadskamer is niet afgerond, de fracties van Arnhem Centraal, DENK, PvdA, Arnhemse Ouderenpartij, CDA, VVD, Forum voor Democratie, GroenLinks en SP hebben nog niet in tweede termijn gesproken.

Toezegging

<u>Communicatie vuurwerk- of lichtshow</u>
Wethouder Van der Wel zegt toe om bij de uitwerking van het raadsvoorstel over de centrale vuurwerk- of lichtshow de wensen van de raad ten aanzien van de communicatie richting de inwoners te betrekken.

Conclusie
De voorzitter stel vast dat meningsvormende fase (M1) niet is afgerond. De vervolgbehandeling zal beginnen bij de tweede termijn van de fracties van Arnhem Centraal, DENK, PvdA, Arnhemse Ouderenpartij, CDA, VVD, Forum voor Democratie, GroenLinks en SP.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

M.L. Loor

Titel/onderwerp: # Evaluatie Van Wijken Weten

Raadsadviseur: M. Piscaer Telefoonnr: 06 31114892 Maaike.piscaer@arnhem.nl

Van:	College van B&W	Ambtenaar:	Marijn Willemen
Portefeuillehouder:	M. Lauriks	Telefoonnr:	0631108073
		E-mailadres:	Marijn.willemen@arnhem.nl
Doel activiteit	Vervolg Meningsvormend (M1) – *onderdeel evaluatie door college*		
Toelichting	**Toelichting** Van Wijken Weten is in essentie een vorm van bestuurlijke vernieuwing waarbij de gemeente dichterbij inwoners is georganiseerd. Wijksturing is de ambitie van de gemeente Arnhem om te willen sturen vanuit de leefwereld van de inwoners. Niet alleen om burgers (meer) invloed te geven op hun directe leefomgeving, maar ook om effectiever als gemeente de goede keuzes te maken in de uitvoering. Wijksturing vindt plaats 'van buiten naar binnen' en is dus vraaggericht. De wijken van Arnhem zijn geclusterd in acht gebieden die elk een eigen wijkprogramma hebben. De Teams Leefomgeving (TLO's) vormen de schakel tussen het stedelijk bestuur en het wijkbestuur: zij halen de agenda's op bij inwoners en andere stakeholders en vertalen deze naar wijk-programma's, daarbij rekening houdend met de stedelijke programma's en hun consequenties voor de wijken. Met de raad is afgesproken Van Wijken Weten te evalueren. De evaluatie heeft langer geduurd dan gepland. Het college presenteert de onderzoeksbevindingen tegelijkertijd met het onderzoek dat door de Rekenkamer is uitgevoerd. Het college wil bereiken dat de aanbevelingen uit het evaluatierapport worden vertaald naar concrete opgaven in de Koersnota Van Wijken Weten 2.0. **Wat wordt er aan de gemeenteraad gevraagd?** Aan de gemeenteraad wordt gevraagd om het college de opdracht te geven om tot een vernieuwde Koersnota Van Wijken Weten 2.0 te komen waarin de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport worden vertaald in drie hoofdopgaven: 1) koesteren wat goed is 2) stedelijke opgaven en wijkopgaven bundelen en 3) de uitvoering versterken, en om deze Koersnota ter besluitvorming aan de raad aan te bieden. Vervolgens wordt het college de opdracht gegeven om op basis van Koersnota 2.0 tot een Implementatieplan te komen. **Rekenkamerbrief Van Wijken Weten (2021)** Tegelijk met het college heeft ook de Rekenkamer Arnhem een onderzoek uitgevoerd naar de positie van de gemeenteraad bij de Arnhemse wijksturing 'Van Wijken Weten'. De Rekenkamer stelt dat de gemeenteraad, nu hij enkele jaren ervaringen heeft opgedaan met Van Wijken Weten, beter moet bepalen wat de gewenste positie is voor de raad: waar wil de raad loslaten en waar wil de raad nog wél van weten en op sturen. **(!)** De rekenkamerbrief is bedoeld ter ondersteuning van de gemeenteraad in het debat over de evaluatie van Van Wijken Weten die in opdracht van het college is uitgevoerd. Zie: Rekenkamerbrief Van Wijken Weten (2021) - Gemeente Arnhem **Samenhang evaluatie door het college en de rekenkamerbrief** Zowel de Rekenkamer als het college van B&W hadden in 2020 het plan opgevat om een onderzoek uit te voeren naar Van Wijken Weten. De Rekenkamer heeft, in afstemming met het college, besloten om niet gelijktijdig twee gelijksoortige onderzoeken		

	te laten lopen. Dit heeft geresulteerd in het gegeven dat het college een (tussentijdse) evaluatie uit heeft laten voeren naar Van Wijken Weten (Evaluatie van Wijken Weten, mei 2021) en dat de Rekenkamer een onderzoek heeft uitgevoerd naar de sturingsmogelijkheden en de informatiepositie van de gemeenteraad. De Rekenkamer heeft geen raadsvoorstel opgesteld bij deze rekenkamerbrief. De rekenkamerbrief is bedoeld ter ondersteuning van de gemeenteraad in het debat over de evaluatie van Van Wijken Weten die in opdracht van het college is uitgevoerd. **Financiën** De resultaten van de evaluatie heeft geen directe financiële consequenties. De uitwerking ervan heeft dat mogelijk wel voor wijkbudgetten en voor programmabudgetten. **Raadsbrief "Doorontwikkeling Van Wijken Weten", d.d. 27-09-2022** De behandeling van de Evaluatie Van Wijken Weten heeft even geduurd. Vandaar dat het college eind september een raadsbrief naar de gemeenteraad heeft gestuurd waarmee de raad wordt geïnformeerd over de lopende ontwikkelingen. De raad kan deze raadsbrief betrekken bij het bespreken van het evaluatierapport van 'Van Wijken Weten' en het rapport van de Rekenkamer. **Proces** Op 19 oktober heeft er een informatieve raadskamerbehandeling plaatsgevonden over de onderdeel vanuit de rekenkamer. Dit vond plaatst d.m.v. presentatie van de rekenkamer over 'rekenkamerbrief Van Wijk Weten'. Aan het einde van de raadskamerbehandeling is geconcludeerd dat het onderdeel vanuit de rekenkamer is afgerond. De behandeling is op 16 november verder gegaan met de IM1 fase voor het onderdeel vanuit het college. De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase 1 nog niet is afgerond. Het voorstel zal is daarom doorgeleid voor een vervolg van de M1 fase waarbij zal worden gestart waar de portefeuillehouder in zijn eerste termijn gestopt is.
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van de meningsvormende (M1) fase en besluit over vervolgbehandeling.
Spreekrecht publiek	Nee
Behandeladvies	***(!)*** *De 'Evaluatie Van Wijken Weten' bestaat eigenlijk uit twee onderdelen: 1) De evaluatie zoals deze is aangeboden aan het college en 2) de rekenkamerbrief. De evaluatie vanuit het college betreft een (tussentijdse) evaluatie naar de methode Van Wijken Weten. Het onderzoek van de Rekenkamer gaat over de sturingsmogelijkheden en de informatiepositie van de gemeenteraad. De Rekenkamer heeft geen raadsvoorstel opgesteld bij deze rekenkamerbrief. De rekenkamerbrief is bedoeld ter ondersteuning van de gemeenteraad in het debat over de evaluatie van Van Wijken Weten die in opdracht van het college is uitgevoerd. Op 19 oktober is het onderdeel vanuit de rekenkamer in een informatieve fase in de raadskamer besproken en afgerond Op 16 november is er gestart met de IM1 m.b.t. de evaluatie vanuit het college.* <u>Vergaderorde M1</u> De vergadering wordt op 23 november herstart waar deze op 16 november is geëindigd: in de eerste termijn van het college. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen

	worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel "Evaluatie Van Wijken Weten"
Bijlage 1 - Rapport Evaluatie Van Wijken Weten
Bijlage 2 - Koersnota Van Wijken Weten (december 2015)
Raadsbrief "Doorontwikkeling Van Wijken Weten", d.d. 27-09-2022
Rekenkamerbrief Van Wijken Weten
Bijlage 1 Nota van Bevindingen
Bijlage 2 Zomermiddaggesprek
Bijlage 3 Persbericht
Presentatie - Van Wijken Weten & de rol van de raad

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 581995

Onderwerp: Evaluatie van Wijken Weten

Voorstel

1. Het college opdracht te geven om tot een vernieuwde Koersnota Van Wijken Weten 2.0 te komen waarin de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport worden vertaald in drie hoofdopgaven: 1) koesteren wat goed is 2) stedelijke opgaven en wijkopgaven bundelen en 3) de uitvoering versterken. Deze Koersnota ter besluitvorming aan de raad aan te bieden.
2. Het college de opdracht te geven om op basis van Koersnota 2.0 tot een Implementatieplan te komen.

Inleiding

In de afgelopen jaren heeft Arnhem op basis van de Koersnota 'Van Wijken Weten' werk gemaakt van meer wijksturing. Er zijn door uw raad stevige ambities neergezet met een duidelijke visie op bestuurlijke vernieuwing. Dat betekent iets voor de stedelijke opgaven en voor de wijze waarop we deze vernieuwing samen met inwoners en organisaties in de stad organiseren. Met uw raad is afgesproken Van Wijken Weten te evalueren. De evaluatie is uitgevoerd en de uitkomsten daarvan leggen we aan u voor. Tevens vragen we u in te stemmen met het vervolg, gericht op het verder verbeteren van wijksturing.

Hoewel de evaluatie kritisch is op onderdelen is ons duidelijk dat Arnhem echt goud in handen heeft met het wijkgericht werken. De onderzoekers constateren dat de Arnhemse aanpak van wijksturing succesvol is en op onderdelen verder doorontwikkeld moet worden. Wij blijvende goede dingen doen voor de stad en voor onze inwoners en zien voldoende aanleiding om dat vorm te blijven geven met een aanpak samen met onze samenwerkingspartners. Of dat nu zorginstellingen zijn, woningcorporaties, bedrijven of dat het gaat om de gezondheidsdienst, welzijnsorganisaties of de politie. Uit de uitgevoerde evaluatie blijkt dat het goed gelukt is om bewoners en stakeholders in onze wijken daadwerkelijk meer invloed te geven. De gemeente Arnhem wordt meer dan voorheen het geval was als nabij ervaren. Daarmee is een belangrijke stap gezet in de uitvoering van de filosofie achter de Koersnota: werken vanuit de leefwereld van bewoners in plaats van dat de gemeente vertelt en doet wat vanuit het perspectief van de overheid nodig is. Dat is een belangrijke paradigmaverschuiving.

De evaluatie heeft langer geduurd dan gepland. Maar ook dat hoort bij een organisch en meerjarig proces. We presenteren de onderzoeksbevindingen nu tegelijkertijd met het onderzoek dat door de Rekenkamer is uitgevoerd. In de afgelopen jaren is uw raad geïnformeerd door middel van diverse voortgangsrapportages en via de reguliere planning en control cyclus over de verschillende wijkprogramma's en plan van aanpak. Méér transparantie, méér kracht van burgers en méér participatie van burgers staan nog steeds hoog op de wensenlijst van uw raad. Het college gaat in het vervolg deze ontwikkelingen nog beter in samenhang met elkaar brengen.

Van Wijken Weten is in essentie een vorm van bestuurlijke vernieuwing waarbij de gemeente dichterbij inwoners is georganiseerd. Zoals vastgelegd in de koersnota is de tussenbalans opgemaakt. Dit met als doel om te leren van de afgelopen jaren, mede vanuit het perspectief van de inwoners, partners en vanuit

Arnhem GEMEENTE

het perspectief van het bestuur en de ambtenaren. Deze leermomenten zijn vertaald naar verbetermogelijkheden en de doorontwikkeling van het concept wijksturing.

In de bijlagen is het onderzoeksrapport Evaluatie Van Wijken Weten van onderzoeksbureau Regioplan bijgevoegd. Deze evaluatie stimuleert ons om met elkaar een vervolgstap te zetten. Tegelijkertijd vragen de aanbevelingen om een nadere uitwerking. Een uitwerking die we de komende periode invullen. Graag doen we dat ook met input vanuit uw raad zodat er een gezamenlijk proces ontstaat. We willen bereiken dat de volgende aanbevelingen uit het evaluatierapport worden vertaald naar concrete opgaven in de Koersnota Van Wijken Weten 2.0.

Beoogd effect

Wijksturing is de ambitie van de gemeente Arnhem om te willen sturen vanuit de leefwereld van de inwoners. Niet alleen om burgers (meer) invloed te geven op hun directe leefomgeving, maar ook om effectiever als gemeente de goede keuzes te maken in de uitvoering. Wijksturing vindt plaats ‘van buiten naar binnen’ en is dus vraaggericht. De wijken van Arnhem zijn geclusterd in acht gebieden die elk een eigen wijkprogramma hebben. De Teams Leefomgeving (TLO’s) vormen de schakel tussen het stedelijk bestuur en het wijkbestuur: zij halen de agenda’s op bij inwoners en andere stakeholders en vertalen deze naar wijk-programma’s, daarbij rekening houdend met de stedelijke programma’s en hun consequenties voor de wijken.

We willen bereiken dat de volgende aanbevelingen uit het evaluatierapport worden vertaald naar concrete opgaven in de Koersnota Van Wijken Weten 2.0. Hieronder nemen we de letterlijke tekst op uit de aanbevelingen van onderzoeksbureau Regioplan:

Strategische aanbeveling (zie onderzoeksrapport)
1. Stel enkele ambities bij, faciliteer de uitvoering van de koersnota beter en formuleer de ambities duidelijker. De ambities van de gemeente Arnhem met betrekking tot de wijksturing zoals verwoord in de Koersnota en ook in het document ‘Zo werken we in Arnhem’ zijn hoog en de vraag is of deze ambities in de afgelopen periode te hoog zijn gebleken. Deze vraag is zowel met een ja als met een nee te beantwoorden.

- Ja, de ambities zijn te hoog gebleken daar waar het met name gaat om de samenwerking tussen de sociale (wijk)teams en de TLO’s. De daaraan gekoppelde ambitie, het terugdringen van de vraag naar maatwerkvoorzieningen en specialistische hulp, is niet reëel gebleken, niet in de laatste plaats omdat de samenwerking tussen de TLO’s en de sociale wijkteams in dat opzicht nog niet goed van de grond gekomen is. Bovendien is het terugdringen van de vraag naar maatwerkvoorzieningen en specialistische hulp van veel meer factoren afhankelijk dan van die samenwerking, factoren die buiten de beïnvloedingssfeer liggen van de sociale wijkteams en de TLO’s.
- Nee, de ambities zijn reëel, bijvoorbeeld daar waar het gaat om de burgerparticipatie en de samenwerking met de kernorganisatie (de mal en contramal samenwerking), maar het realiseren van die ambities moet worden gefaciliteerd, zowel op het organisatorische vlak als op het vlak van de werkcultuur. Het in de koersnota aangekondigde uitvoeringsplan zou daarin hebben moeten voorzien, maar dat plan is er niet gekomen.
- De centrale ambitie uit de koersnota, ‘de bewoners daadwerkelijk invloed te geven op de gemeentelijke keuzes t.a.v. de (belangrijkste) opgaven in de wijk en de inzet van menskracht en middelen’, kan op veel verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Wat wordt verstaan onder ‘daadwerkelijk meer invloed geven’, wat zijn ‘de (belangrijkste) opgaven’ in de wijk, wat betekent het dat ‘de begroting substantieel wordt omgevormd in wijkbudgetten, waarbij de wijkteams maximale ruimte geboden wordt om te komen tot voor de wijk optimale keuzes’? Dit zijn geweldige ambities die

veel interpreteerruimte bieden en waarvan we in dit onderzoek hebben geconstateerd dat die ruimte door de diverse betrokken partijen ook daadwerkelijk verschillend geïnterpreteerd wordt, wat de samenwerking tussen de partijen niet ten goede is gekomen. Het beter uitwerken van deze ambities en dus het begrenzen van de interpreteerruimte, zal ten goede komen aan de uitvoerbaarheid van de ambities zoals geformuleerd in de koersnota.

Tactische aanbeveling (zie onderzoeksrapport)
2. Ga door met de wijksturing, maar vul dit concept nader in, zowel bestuurlijk als ambtelijk, maar ook financieel.

- Met betrekking tot de facilitering van de driehoek door de afstemming tussen met name de wijk-managers en de bestuursadviseurs beter te organiseren en meer structuur te geven. Betrek daarbij ook de managers van de sociale teams. Maak voor de verschillende beleidsthema's concrete afspraken over hoe de wijkbelangen en de stedelijke belangen zich tot elkaar verhouden en wat daarvan de consequenties zijn voor het besluitvormingstraject.
- Zorg ervoor dat dergelijke afspraken ook uiteindelijk in de beleidsprogramma's worden opgenomen, zodat die programma's meer geënt zijn op die belangenafwegingen en een steviger fundament krijgen in de wijken.
- Verbind aan die belangenafweging ook de budgettaire consequenties waardoor het voor alle betrokkenen duidelijker wordt welk budget vrij besteedbaar is vanuit de wijken en op welke budgetten de wijken kunnen meedenken en meebeslissen over de uiteindelijke besteding.
- Zorg ervoor dat ook op het niveau van het programmamanagement en het hoger management een organisatiestructuur wordt ontwikkeld waar het geluid van de wijken permanent kan doorklinken, een structuur van waaruit ook expliciet gewerkt wordt aan het integreren van de vier sturingsprincipes waardoor het wijkperspectief niet langer wordt beschouwd als een 'los' perspectief dat er af en toe bijgehaald moet worden. Daardoor wordt het mogelijk dit perspectief expliciet mee te nemen als er nieuwe programma's worden opgesteld.
- En last but not least, zet een programma op dat expliciet is gericht op het realiseren van een cultuurverandering bij alle ambtenaren én bij de bestuurders met als doel een werkcultuur te creëren waarin het wijkperspectief integraal deel uitmaakt van de werkhouding van de ambtenaar en de bestuurder. De vier sturingsprincipes staan niet naast of tegenover elkaar, maar vullen elkaar juist aan, en soms prevaleert de een en soms de ander, maar altijd moet die integrale afweging gemaakt worden.

C. Uitvoerende aanbeveling (zie onderzoeksrapport)
3. Doe meer aan verwachtingsmanagement richting de inwoners door duidelijk te maken wat de inwoners wel en niet kunnen verwachten van de wijksturing. Benoem daarbij wat de grenzen van de wijk-opgaven zijn en wat de opgaven zijn voor de stad. Geef daarbij ook aan wat de grenzen zijn van de invloed die inwoners kunnen uitoefenen op deze opgaven; tot hoever reikt die invloed en hoe kan die invloed het beste geeffectueerd worden. Kijk daarbij nog eens met een schuin oog naar de klassieke participatieladder die verschillende niveaus van inspraak benoemt, van zelfbestuur/de burger als opdrachtgever (the right to challenge) tot het recht op informatie/geconsulteerd worden. Maak in ieder geval een onderscheid naar:

- (kleine) projecten in de openbare ruimte die niet interfereren met grote RO-projecten en snel gerealiseerd zouden kunnen worden, zonder noemenswaardige consequenties voor aanpalende wijken;
- grote RO-projecten die vanuit programma's stadsbreed moeten worden opgepakt, maar wel impact hebben op de wijken, maar waarop vanuit de wijk minder directe invloed kan worden uitgeoefend;
- (kleine) projecten in het sociaal domein die direct van invloed zijn op de sociale cohesie in de wijk;

- grotere projecten in het sociaal domein gerelateerd aan de wettelijke taken van de gemeente (Jeugdwet, Wmo, Participatiewet) die zorggerelateerd zijn en waarop vanuit de wijk minder directe invloed kan worden uitgeoefend.

We hebben de aanbevelingen vertaald in drie concrete opgaven:
1. we koesteren wat goed is;
2. we verbeteren de samenhang van wijksturing en stedelijke programma's;
3. we versterken de uitvoering.

Opgave 1: We koesteren wat goed is

Basisgedachte van Van Wijken Weten is dat de gemeente er voor de belangen van de inwoners is. Laagdrempelig en toegankelijk met een goede kennis van de wijken en zichtbaar voor inwoners. Onze mensen aanwezig aan de voorkant (in de wijken) waarbij de wijkmanagers Arnhemmers haarfijn weten uit te leggen hoe zij ondersteund (kunnen) worden door de gemeente.

Het idee om de organisatie ‘naar de wijken te richten' vraagt echt om een grote verandering van denken, doen en organiseren. Na jarenlang gehandeld te hebben vanuit een leidend perspectief (gemeente als beleidsmaker en uitvoerder) moest het perspectief anders worden: de gemeente maakt met burgers en stakeholders beleid en geeft samen invulling aan de uitvoering. Dat kost tijd en vraagt om vasthoudendheid. We hebben belangrijke stappen gezet, zoals ook door de evaluatie wordt geduid, maar er bestaat nog veel potentie en we moeten en kunnen verder professionaliseren.

We stellen uw raad voor om de Koersnota Van Wijken Weten uit 2015 te vertalen in een vernieuwde versie. Deze Koersnota 2.0 bieden wij u voor het eind van 2021 aan. We herijken daarin de 22 uitgangspunten op basis van de evaluatie, de uitkomsten van het Rekenkamerrapport én op basis van de zienswijze van uw raad. De ambities die neergelegd zijn in de Koersnota zijn ambitieus en kennen een lange termijn perspectief. De filosofie van de koersnota is en blijft inspirerend om verdere vervolgstappen te zetten.

De Koersnota 2.0 moet wat het college betreft:

1. de inspiratie die van de eerste koersnota uitgaat vasthouden en tegelijk de ambitie plaatsen in de bestaande omstandigheden en tijd;
2. de ambitie van bestuurlijke vernieuwing vasthouden voor de lange termijn en vanuit de ervaringen van de afgelopen jaren meer aansluiting zoeken bij de kracht van inwoners en de wijken. We willen verwachtingen van inwoners, partners, bestuur en werkorganisatie conform de aanbevelingen een duidelijke plaat geven;
3. focus houden op het sociale domein én meer oog hebben voor de integrale vraagstukken in de wijk en de samenhang tussen het sociale en fysieke domein en op het terrein van veiligheid.
4. duidelijkheid geven over de verdeling van de budgetten over de wijken en de stedelijke opgaven. We geven zodoende richting aan het inzetten van budgetten ten behoeve van wijken en inwoners onder andere in relatie tot het budgetrecht van de raad en de stedelijke (geoormerkte) budgetten in de programma's.
5. duidelijkheid geven over de mandaatsverdeling tussen wijken en stedelijke opgaven. We geven daarmee meer richting aan de taken en verantwoordelijkheden van de Teams Leefomgeving en bakenen af op welke inhoudelijke domeinen de wijkmanagers een rol hebben. De rol van de wijkmanagers in stedelijke programma's wordt duidelijk beschreven.
6. de bestuurlijk-organisatorische inbedding beschrijven.

Opgave 2: wijksturing en stedelijke programma's

Wijksturing kan niet zonder stedelijke sturing en vice versa. Het gaat om het richten van doelen, instrumenten en middelen. Als we de werkloosheid willen aanpakken in een wijk dan moet er kennis zijn van hoe bewoners ondersteund kunnen worden in hun weg naar werk. Als er sprake is van een incident in een wijk dan moet er door Team Leefomgeving snel geschakeld worden met de afdeling Veiligheid en met samenwerkingspartners zoals de politie. Er zijn voorbeelden waar dit al goed gaat, maar het kan en moet nog beter. De wijkmanagers van de Teams Leefomgeving zijn dagelijks in de wijken aanwezig. Zij moeten zoeken naar integrale oplossingen voor problemen. Zij werken daarvoor nauw samen met de specialisten die werken aan de stedelijke opgaven.

Alle kennis kan nooit bij één wijkmanager zitten dus moeten wijkmanagers in hun opdracht om er echt te zijn voor de wijk en de bewoners goed worden ondersteund. Bij Openbare Ruimte gaat dit vaak al goed. Bij het sociaal domein vraagt het meer aandacht en dat geldt ook voor veiligheid en aanpak van overlast.

Constatering in de evaluatie is dat wijksturing en programmasturing elkaar nog niet op alle vlakken versterken. Dit speelt zowel bestuurlijk als ambtelijk. Dat betekent dat we organisatorisch wijken en stedelijke programma's meer gaan samenbrengen. Dit alles vanuit de doelen die we willen bereiken en de opgaven waar we met elkaar voor staan. De Koersnota zegt dat wijkbelangen doorslaggevend zijn, maar de realiteit vraagt om een secure afweging ten opzichte van stedelijke belangen. In een verdere verbetering van onze organisatie is het dan ook niet de vraag hoe spanning te voorkomen. We willen we juist optimaal gebruik maken van de spanning en dit vertalen naar inspanningen.

Wat betreft samenwerking en afstemming constateert de evaluatie ook dat er verbeterpotentieel ligt tussen de TLO's en de sociale wijkteams. Bij de raadsbehandeling van de herijking welzijn / Samen Werken aan een Sterke Sociale Basis is door uw raad aangegeven dat goede samenwerking tussen de wijkteams cruciaal is om bewoners te betrekken en om samen zorg te kunnen bieden aan de meest kwetsbare inwoners. Maar ook om voorzieningen te bouwen die helpen om wijken leefbaar te houden voor jongeren en ouderen. De in de evaluatie genoemde voorbeelden zodat de JOP's in Schuytgraaf en de Bakermat in Noord West Arnhem bieden kansen om op voor te borduren. In het najaar van 2021 schrijven wij samen met de Sociale Wijkteams een uitvoeringsplan gebaseerd op de nieuwe visie Sociaal Domein die binnenkort naar uw raad komt. In de praktijk zien we overigens dat via de Sociale Tafel en Fysieke tafel (openbare ruimte en veiligheid) partijen elkaar steeds beter weten te vinden.

Opgave 3: we versterken de uitvoering

Met Van Wijken Weten wilden we echt vanuit de wijken werken. Dáár moet het verschil gemaakt worden voor de mensen en dat vraagt om een goede uitvoering. Wijkmanagers zijn vaak adviseur, partner, verbinder, beslisser, opdrachtgever en aanjager tegelijkertijd. We gaan de wijksturing in elk geval op twee onderdelen verbeteren: we vereenvoudigen de financiën en werken aan een betere rolneming door de wijkmanagers.

A. Financiën vereenvoudigen en richten op daadwerkelijke invloed vanuit de wijken
De evaluatie doet geen uitspraken over de effectiviteit van de inzet van financiën in de wijk ten opzichte van ‘centraal’ georganiseerde middelen. Wel blijkt het construct van het toeschrijven van middelen aan de wijken, die vervolgens weer terug gemandateerd worden, niet optimaal voor wat betreft verantwoordelijkheden en effectiviteit. Het beeld ontstaat soms dat wijken over honderden miljoenen euro's beschikken met de daarbij behorende verwachtingen. En dat terwijl de realiteit is dat het werkelijk

vrij besteedbare budget aanzienlijk kleiner is. We willen in de verdere ontwikkeling van de inrichting van de financiering richting wijken opnieuw in beeld brengen wat de meest effectieve wijze van middelenverdeling is.

B. Rolneming wijkmanagers
De wijkmanagers van de Teams Leefomgeving hebben een belangrijke rol gekregen. Zij zijn het gezicht van de gemeente Arnhem en de eerste ingang voor inwoners. We willen het lerend vermogen van de wijkmanagers verder versterken en bezien ook of de capaciteit en de kwaliteit van de uitvoering per gebied optimaal is. Dat vraagt om flexibiliteit en wellicht om andere vormen van bewonersondersteuning.

Samenwerking van de Teams Leefomgeving met de collega's van strategie, beleid en regie (programmamanagers en bestuursadviseurs) en de financiële en juridische collega's is cruciaal. Het staat in onze werkorganisatie niet ter discussie sturen vanuit de inwoners enorm van meerwaarde is. Om de gewenste organisatiemechanismen goed te laten werken maken we daarom een organisatiebreed implementatieplan met aandacht voor onder andere:
- integraal werken in relatie tot de thema's van de programma's;
- effectievere en efficiëntere inzet van middelen voor de stad;
- huisvestingsmogelijkheden in de wijken;
- de werkwijze ten aanzien van ondergemandateerde budgetten.

Argumenten

1.1 De evaluatie levert verbeterpunten op

De evaluatie levert op hoofdlijnen verbeterpunten op die in de komende periode op strategisch, tactisch en operationeel niveau vertaald moeten worden. Dit heeft mede gevolgen voor de wijze waarop de organisatie werkt.

1.2 De verbeterpunten geven richting aan het vervolgproces

Door de verbeterpunten te vertalen naar drie opgaven geven we richting aan het vervolgproces.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Wijksturing en programmasturing moeten elkaar versterken

Belangrijke constatering in de evaluatie is dat de verschillende sturingsparadigma's binnen onze gemeente nog niet volledig op elkaar afgestemd zijn. Wijksturing en programmasturing versterken elkaar nog niet op alle vlakken. Dat betekent dat we organisatorisch wijken en stedelijke programma's beter gaan samenbrengen en de gezamenlijke waardevolle (in)spanning(en) beter gaan benutten.

Participatie

Uitvoering van de evaluatie vond plaats door middel van een uitgebreid participatieproces. De evaluatie is begeleid door de Stuurgroep Van Wijken Weten. De onderzoekers en de stuurgroep hebben periodiek overleg gehad over de tussentijdse bevindingen en de voortgang van de evaluatie.

De oorspronkelijke evaluatieopdracht omvatte een analyse van acht casussen waarbij in gesprek is gegaan met medewerkers van de TLO´s, bewoners en externe stakeholders. De evaluatie is afgerond met een groepsgesprek met een delegatie van de wijkteams, de sociale wijkteams, de bestuursadviseurs uit de kernorganisatie, de bewonersplatforms en de stedelijke partners waarin is gereflecteerd op de belangrijkste bevindingen en conclusies van de evaluatie en de consequenties daarvan voor de toekomst van het concept wijkgericht werken. Ten slotte zijn deze consequenties besproken met enkele managers en de wethouder grondzaken, vastgoed, mobiliteit.

De algemene analyse is breder getoetst in een digitale enquête onder de wijkmanagers, de managers van de sociale wijkteams, de bewonersplatforms en een veertigtal bij de casussen betrokken ambtenaren van de kernorganisatie.

Als voorlaatste stap in het onderzoek zijn groepsgesprekken gevoerd met een delegatie van wijkmanagers, managers van de sociale wijkteams, bij de casussen betrokken ambtenaren, programmamanagers van de gemeente Arnhem, het managementteam Arnhem en enkele stedelijke partners.

De casusanalyses, de enquêtes en de toelichtende en toetsende gesprekken vormden het bronmateriaal voor de integrale eindanalyse en de eindrapportage zoals die thans voor u ligt. Het concept van dit rapport is doorgesproken met de Stuurgroep.

Het evaluatierapport is na vaststelling besproken met programmamanagers en met de leden van Management Team Arnhem (MTA)

Financiën

De resultaten van de evaluatie heeft geen directe financiële consequenties. De uitwerking ervan heeft dat mogelijk wel voor wijkbudgetten en voor programmabudgetten.

Uitvoering

De uitvoering in drie concrete opgaven is beschreven onder 'beoogd effect' als uitvloeisel van de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport.

Communicatie

De Teams Leefomgeving zullen via de wijkkanalen inwoners en organisaties informeren.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Rapport Evaluatie Van Wijken Weten
- Koersnota Van Wijken Weten (december 2015)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	581995

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 juli 2021, nummer: 581995;

gelet op artikel 160 van de Gemeentewet;

besluit:

1. het college opdracht te geven om tot een vernieuwde Koersnota Van Wijken Weten 2.0 te komen waarin de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport worden vertaald in drie hoofdopgaven: 1) koesteren wat goed is 2) stedelijke opgaven en wijkopgaven bundelen en 3) de uitvoering versterken. Deze Koersnota ter besluitvorming aan de raad aan te bieden.
2. het college de opdracht te geven om op basis van Koersnota 2.0 tot een Implementatieplan te komen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Evaluatie
Van Wijken Weten

Evaluatie Van Wijken Weten

- EINDRAPPORT -

Auteurs
Melissa van der Grift, MSc
Wiebe Korf, MSc
Drs. Frank Kriek

Amsterdam, 19 mei 2021
Publicatienr. 20009

© 2021 Regioplan, in opdracht van de gemeente Arnhem

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/ of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan. Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

REGIOPLAN

Inhoudsopgave

1 De wijksturing in Arnhem geëvalueerd 1
1.1 Inleiding 1
1.2 Doel en vraagstelling 1
1.3 Aanpak en methodiek 2

2 Wijksturing 5
2.1 De beleidsinhoudelijke uitgangspunten van Van Wijken Weten 5
2.2 De organisatorische invulling van Van Wijken Weten 6
2.3 Projecten in de wijk: een omschrijving van acht casussen 8
2.4 Projecten in de wijk: de bevindingen uit de acht casussen 11

3 Beantwoording onderzoeksvragen, conclusies en aanbevelingen 15
3.1 Beantwoording onderzoeksvragen 15
3.2 Conclusies 21
3.3 Aanbevelingen 22

Bijlage 1 – Het functioneren van het concept TLO in de wijken 25
Capaciteit van TLO's 25
Intermediaire functie van TLO's 26
Samenwerking in de wijken 28

Bijlage 2 – Samenwerking TLO's, kernorganisatie en wijkteams 32
Positie TLO's richting kernorganisatie 32
Positie kernorganisatie richting TLO's en wijken 33
Samenwerking tussen TLO's en sociale wijkteams 37

Bijlage 3 – Sturen vanuit het perspectief van de inwoners 39
Vraaggestuurd werken 39
Invloed van inwoners op wijkprogramma's 40
Inwonerparticipatie 42
Resultaten van wijksturing 44

Bijlage 4 – De financiering van het programma Van Wijken Weten 45
Ondermandatering 45
Financieel overzicht 45
Effectiviteit bepalen 46
Beeld van het rendement 47

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Evaluatie Van Wijken Weten

1

1 De wijksturing in Arnhem geëvalueerd

1.1 Inleiding

Voor u ligt het verslag van de evaluatie van het wijkgericht werken in Arnhem. Deze evaluatie is uitgevoerd door Regioplan Beleidsonderzoek in opdracht van de gemeente Arnhem, startte in maart 2020 en is in april 2021 afgerond.

Het concept wijksturing is nader ingevuld via het programma Van Wijken Weten. In de *Koersnota Van Wijken Weten* is de grondgedachte achter het wijkgericht werken als volgt verwoord: "….Wijksturing is de ambitie van de gemeente Arnhem om te willen sturen vanuit de leefwereld van de inwoners. Niet alleen om burgers (meer) invloed te geven op hun directe leefomgeving, maar ook om effectiever als gemeente de goede keuzes te maken in de uitvoering. Wijksturing vindt plaats 'van buiten naar binnen': vraaggericht. Dat is de essentie van Van Wijken Weten. De manier waarop we dat willen doen, heet frontlijnsturing. De 24 wijken van Arnhem zijn geclusterd in acht gebieden die elk een eigen wijkprogramma hebben. De teams leefomgeving (TLO's) vormen de schakel tussen het stedelijk bestuur en het wijkbestuur: zij halen de agenda's op bij inwoners en andere stakeholders en vertalen deze naar wijkprogramma's, daarbij rekening houdend met de stedelijke programma's en hun consequenties voor de wijken….".

Medio 2020 is inmiddels drie jaar ervaring opgedaan met het wijkgericht werken en vond de gemeente Arnhem het tijd om een tussenbalans op te maken. Niet met de bedoeling om een besluit te nemen over het wel of niet continueren van het wijkgericht werken, maar met als doel om te leren van de afgelopen jaren door de plussen en de minnen op te halen, vanuit het perspectief van de inwoners en andere stakeholders en vanuit het perspectief van het bestuur en de ambtenarij, en deze leermomenten te vertalen naar verbetermogelijkheden en de doorontwikkeling van het concept wijksturing.

1.2 Doel en vraagstelling

De evaluatie had tot doel om zicht te krijgen op:

- de mate waarin en de wijze waarop er daadwerkelijk wordt gestuurd vanuit de leefwereld van de inwoners;
- de (ervaren) effecten en resultaten van die sturing;
- de bijdrage van de wijze waarop het programma is georganiseerd aan de wijksturing.

De volgende vragen stonden centraal in de evaluatie:

1. Op welke wijze hebben inwoners en stakeholders (professionals en vertegenwoordigers van inwoners) in de wijken invloed gekregen op de wijkprogramma's en de uitvoering ervan?
2. Wordt de gemeente, en worden in het bijzonder de aanspreekpunten van de gemeente in de wijken, in de beleving van inwoners als 'meer nabij' ervaren?
3. Is het voor de wijk en voor inwoners transparant hoe de keuzes gemaakt worden?
4. Hoe is nu de rol van de wijkplatforms en andere bewonersoverleggen? Hoe verhoudt hun rol zich tot die van de TLO's?
5. Hoe verloopt de samenwerking tussen de TLO's en de kernorganisatie?
6. Hoe verloopt de samenwerking tussen de TLO's en de sociale wijkteams?
7. Hoe zijn budgetten belegd en wat is het effect van de keuzes die hierin gemaakt zijn?
8. Welk effect heeft de verdeling van de budgetten over de wijken op organisaties die stadsbreed werken? En op de kleine(re) organisaties die op wijkniveau werkzaam zijn?
9. Hoe is de verhouding tussen wijksturing, programmasturing en lijnsturing?
10. Hoe verhoudt de rol van wethouder 'Wijksturing en wijkzaken' zich tot de rol van de 'wijkwethouders'?

1.3 Aanpak en methodiek

Stuurgroep

De evaluatie is begeleid door de Stuurgroep Van Wijken Weten waarin de volgende personen zitting hadden: de wethouders Martien Louwers en Jan van Dellen, concerndirecteur Stef Schuit en Hans Niemeijer, senior businesscontroller financieel strategisch beleid. De stuurgroep heeft gefunctioneerd als bestuurlijk opdrachtgever van de evaluatie en de gemeentesecretaris als ambtelijk opdrachtgever. Het evaluatieteam en de stuurgroep hebben periodiek overleg gehad over de tussentijdse bevindingen en de voortgang van de evaluatie. De volgende beslissingen zijn in samenspraak met de stuurgroep genomen:

- de criteria voor de casusselectie;
- de vraagstelling voor de extra brede enquête;
- de insteek en de opzet van de toegevoegde toetsende gesprekken
- de insteek en de opzet van de toegevoegde toetsende eindgesprekken

De conceptbevindingen van de evaluatie zijn doorgesproken met de stuurgroep, waarna vervolgens het voorliggende eindverslag van de evaluatie is opgesteld.

Evaluatieopdracht

De oorspronkelijke evaluatieopdracht omvatte een analyse van acht casussen waarbij we in gesprek gaan met medewerkers van de TLO´s, bewoners en externe stakeholders. De bevindingen uit die casusanalyses zouden dan voorgelegd, besproken en verdiept/aangevuld worden via een groepsgesprek met een delegatie van de geïnterviewden en aansluitend via een groepsgesprek met de bij de casus betrokken beleidsadviseurs en bestuurders uit de kernorganisatie. In een afrondend gesprek met een delegatie van beide partijen zouden de bevindingen worden doorvertaald naar conclusies en aanbevelingen voor de verdere doorontwikkeling van het concept wijkgericht werken.
In overleg met de stuurgroep is de evaluatieopdracht tussentijds uitgebreid met een digitale enquête onder alle TLO-managers, de bestuurders van de acht sociale wijkteams, de bewonersplatforms, en een veertigtal bij de casussen betrokken bestuursadviseurs. Deze uitbreiding werd ingegeven door de wens de bevindingen uit de casussen breder te toetsen alvorens deze te bespreken met de betrokken partijen. Aansluitend op de enquête zijn digitale groepsgesprekken gevoerd met bovengenoemde partijen, én met het management van de gemeente Arnhem alsmede met een vertegenwoordiging van de stedelijke partners. Van die gesprekken zijn geen verslagen gemaakt die zijn gedeeld met onze gesprekspartners; de aantekeningen van de gesprekken waren voor intern gebruik door het onderzoeksbureau.
De evaluatie is afgerond met een digitaal groepsgesprek met een delegatie van de wijkteams, de sociale wijkteams, de bestuursadviseurs uit de kernorganisatie, de bewonersplatforms en de stedelijke partners waarin is gereflecteerd op de belangrijkste bevindingen en conclusies van de evaluatie en de consequenties daarvan voor de toekomst van het concept wijkgericht werken. Ten slotte zijn deze consequenties besproken met enkele managers en de wethouder grondzaken, vastgoed, mobiliteit en zorg.

Hieronder zijn de verschillende stappen in de evaluatie nader toegelicht.

Casusanalyse

In samenspraak met de Stuurgroep is allereerst een achttal casussen geselecteerd die nader onderzocht zijn als voorbeelden van de werkwijze van het programma. Bij de selectie is een thematische invalshoek gekozen: casussen die betrekking hebben op het thema ‘Ontmoeten’, het thema ‘Leefbaarheid’ en het thema ‘Veiligheid’. Vervolgens zijn bij die acht casussen tientallen interviews afgenomen bij wijkmanagers, externe stakeholders en individuele burgers. Voorafgaand aan die gesprekken is de documentatie van de casussen opgevraagd en geanalyseerd. Deze gesprekken hebben geresulteerd in een zogenoemde externe SWOT-analyse (wat wordt als sterk/zwak en als kans/bedreiging ervaren in de casus door de betrokkenen?). Deze SWOT-analyse is voor elke casus afzonderlijk gemaakt en heeft geresulteerd in een algemene analyse die begin november 2020 besproken is met de Stuurgroep. De acht geselecteerde casussen worden kort beschreven in paragraaf 2.3.

Brede enquête

De algemene SWOT-analyse hebben we vervolgens breder getoetst in een digitale enquête onder de wijkmanagers, de managers van de sociale wijkteams, de bewonersplatforms en een veertigtal bij de casussen betrokken ambtenaren van de kernorganisatie. In de onderstaande tabel is de respons op deze enquêtes weergegeven.

Tabel 1.1 Enquêterespons

Respondentgroep	Aantal respondenten	Responspercentage
Bewonersplatforms	22	50%
TLO's	24	83%
Kernorganisatie	23	51%
Sociale wijkteams	5	63%

Toelichtende groepsgesprekken

Als voorlaatste stap in het onderzoek zijn digitale groepsgesprekken gevoerd met een delegatie van wijkmanagers, managers van de sociale wijkteams, bij de casussen betrokken ambtenaren, programmamanagers van de gemeente Arnhem, het managementteam Arnhem en enkele stedelijke partners. In deze gesprekken stond een nadere duiding en verklaring van de belangrijkste enquêteresultaten centraal. De gesprekken duurden gemiddeld één tot anderhalf uur.

Toetsende eindgesprekken

Het onderzoek is besloten met een tweetal reflectiesessies waarin de bevindingen uit de eerdere fasen van het onderzoek zijn gepresenteerd en het draagvlak voor deze bevindingen is getoetst. Aansluitend is in deze gesprekken ingegaan op welke conclusies en aanbevelingen passen bij deze bevindingen. Het eerste gesprek heeft plaatsgevonden met acht personen die tezamen een brede vertegenwoordiging vormen van alle partijen die hebben geparticipeerd in het onderzoek (wijkmanagers, managers sociale wijkteams, programmamanagement, bestuursadviseurs, bewonersplatforms[1]).
Het tweede afrondende gesprek heeft plaatsgevonden met een wethouder en drie topambtenaren. Ook dit gesprek had tot doel de bevindingen uit het onderzoek te toetsen op draagvlak en door te vertalen naar conclusies en aanbevelingen.

Analyse en eindrapportage

De casusanalyses, de enquêtes en de toelichtende en toetsende gesprekken vormden het bronmateriaal voor de integrale eindanalyse en de eindrapportage zoals die thans voor u ligt. Het concept van dit rapport is doorgesproken met de Stuurgroep.

[1] De partij die vanuit de stedelijke partners was uitgenodigd was helaas verhinderd om aan deze sessie mee te doen.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Van Wijken Weten

2

2 Wijksturing

In dit hoofdstuk staat het concept wijksturing zoals verwoord in Van Wijken Weten centraal. In paragraaf 2.1 beschrijven we de belangrijkste beleidsinhoudelijke uitgangspunten van Van Wijken Weten zoals verwoord in de Koersnota. In paragraaf 2.2 besteden we aandacht aan de nadere (organisatorische) invulling van het concept aan de hand van een aantal documenten (TLO's, rollen wijkmanagers van juni 2019 en de functiebeschrijving van de wijkmanager) en enkele initiatieven die in de loop der jaren zijn genomen om het concept nader vorm te geven. De in deze documenten vastgelegde uitgangspunten vormen samen met de initiatieven de beleidsmatige achtergrond voor onze evaluatie en zijn daarmee een referentiekader voor onze conclusies en aanbevelingen. In paragraaf 2.3 beschrijven we kort de acht casussen die we hebben geanalyseerd. Deze beschrijvingen dienen als concrete illustratie van de feitelijke uitvoering van het concept wijksturing zoals verwoord in de bovengenoemde documenten en initiatieven.

2.1 De beleidsinhoudelijke uitgangspunten van Van Wijken Weten

De intentie van de gemeente Arnhem om meer vanuit de wijken en vanuit de burger te gaan werken ontstond vlak na de gemeenteraadsverkiezingen in 2014, toen in het nieuwe college een debat op gang kwam over de vermeende kloof tussen de burger en de politiek. Deze kloof werd gerelateerd aan te lange lijnen tussen de burger en de beslissers in het gemeentehuis. In 2015 werd de gedachte van sturen vanuit de burger en de wijken geconcretiseerd en vastgelegd in een Perspectiefnota. Deze nota verwoordt dat er voortaan gewerkt gaat worden vanuit twee concepten: Stad op de Kaart en Van Wijken Weten.

De achterliggende gedachte van het concept wijksturing is verwoord in het document 'Plan van Aanpak programma Van Wijken Weten/Veranderopgave Wijksturing' van juni 2015:

> "De ambitie van het college is om een transformatie te bewerkstelligen in de verhouding tussen burgers en overheid. De ambtelijke organisatie wordt daarom anders gepositioneerd ten opzichte van de wijken. Zij gaat gedeeltelijk in de wijken zitten en de wijken worden anders gepositioneerd ten opzichte van de gemeente. De bewoners hebben daadwerkelijk invloed op de gemeentelijke keuzes t.a.v. de opgaven in de wijk en de inzet van menskracht en middelen."

De uitgangspunten voor de nieuwe vorm van wijksturing/frontlijnsturing zijn vervolgens verder uitgewerkt in de Koersnota die door de gemeenteraad is vastgesteld op 15 december 2015.

In deze Koersnota zijn 22 uitgangspunten opgenomen die nadrukkelijk niet als een in beton gegoten kader zijn gepresenteerd, maar als uitgangspunten/toetsstenen voor de frontlijnsturing van de gemeente Arnhem. Samengevat gaat het om de volgende uitgangspunten:

- Over burgerparticipatie:
  - De wijkparticipatie krijgt een nieuwe impuls door de bestaande bewonersoverleggen te integreren in een nieuwe vorm van wijkparticipatie die een minder formeel karakter zal hebben en vooral gericht zal zijn op het faciliteren van initiatieven, het bespreken van de voortgang van de wijkactieplannen en het betrekken van meer bewoners.
  - De TLO's werken daarbij samen met de sociale wijkteams en de wijkplatforms/bewonersoverleggen om een vorm van overleg en samenwerking te vinden die passend is bij de wijk.
  - Door fysiek in de wijk te zitten kan snel gehandeld worden op de vraag vanuit de wijk. Ook wordt de communicatielijn naar de burger veel korter en duidelijker door het hebben van een aanspreekpunt. Inwoners worden, door vast te stellen wat de belangrijkste opgaven zijn in hun eigen wijk, in staat gesteld om effectief invloed uit te oefenen en krijgen daartoe een aantal instrumenten in handen (buurtrecht, buurtwetten) om dat in de praktijk waar te maken.

- Over de TLO's:
  - De TLO's hebben de opdracht om integraal vorm te geven aan de gemeentelijke taken in gebieden en wijken in samenspraak met de backoffice.

  - De TLO's doen dat door opdrachten te geven aan de backoffice wat ook kan betekenen dat specifieke taken niet meer of minder worden uitgevoerd.
  - De TLO's hebben daarbij de bevoegdheid om bij de uitvoering van deze taken af te wijken van geldende beleidskaders als er vooraf wordt gemotiveerd en achteraf wordt verantwoord aan de backoffice.

- Over de samenwerking met de kernorganisatie:
  - De gemeentelijke (kern)organisatie moet worden doorontwikkeld naar een organisatie die zich enerzijds in het kader van het programma 'Stad op de Kaart' richt op de stedelijke en regionale vraagstukken en anderzijds in toenemende mate als backoffice de wijkteams faciliteert in hun opdracht.
  - De TLO's en de backoffice vormen als het ware 'mal en contramal'. Het ene kan niet bestaan zonder het ander. Daar waar men er niet uitkomt, wordt een escalatieproces (eerst ambtelijk dan bestuurlijk) ingericht. Het is noodzakelijk dat de gemeente een goede balans vindt tussen de wijkgerichte benadering en de verdere ontwikkeling van kansen en mogelijkheden van de stad als geheel.
  - Het management van de ambtelijke organisatie zal ook voor de backoffice een uitvoeringsplan opstellen waarin taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van TLO's, individuele ambtenaren, afdelingen en de gehele backoffice worden beschreven.

- Over de samenwerking met de sociale wijkteams:
  - De sociale wijkteams teams zullen met de komst van de TLO's gezamenlijk vorm gaan geven aan wat er in sociaal opzicht nodig is in de wijk. Het wijkteam leefomgeving is daarbij de sturende partij als het gaat om de algemene voorzieningen op sociaal gebied.
  - Het sociale wijkteam is primair de uitvoerende organisatie als het gaat om coaching van inwoners en de toegang tot de maatwerkvoorzieningen en/of specialistische hulp.
  - Doordat de algemene sociale voorzieningen, gericht op preventie (en waarvoor dus ook geen indicatie nodig is) worden versterkt kan het beroep op de maatwerkvoorzieningen en specialistische hulp afnemen. De budgetten voor de algemene voorzieningen zijn onderdeel van de wijkbudgetten die onder de sturing vallen van de TLO's.

In het document 'Zo werken we in Arnhem' van december 2017 omschrijft de gemeente Arnhem zichzelf als regiegemeente: "… We zijn ons bewust dat de gemeentelijke organisatie niet als enige aan de stad bouwt. Daarom kiezen we een rol als regievoerder en netwerker en laten de stad nadrukkelijk aan zet. Samen met de stad verwoorden we ambities in stedelijke veranderopgaven. De wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams zorgen ervoor dat de wijken en hun inwoners zelf meer initiatief kunnen nemen én dat we als overheid nadrukkelijk in de hele stad te vinden zijn…". De kernwaarden van dit regieconcept zijn: Ken je Stad, Eigenaarschap, Resultaatgericht en Nabij. De gemeente Arnhem moet een ontwikkeling doormaken die getypeerd wordt als een transitie én een transformatie. De transitie heeft betrekking op de 'harde' kant van de organisatieontwikkeling: de structuur, mandaten, functies, fte's en bevoegdheden. De transformatie heeft betrekking op de 'zachte' kant van de organisatie: de cultuur, organisatiewaarden, houding, gedrag, werkwijze en omgangsvormen. Nadrukkelijk presenteert de gemeente Arnhem zich ook als en lerende organisatie in dit transformatieproces. In het bovengenoemde document wordt tevens gerept over de drie sturingsprincipes die de gemeente Arnhem hanteert: de wijksturing, programmasturing en lijnsturing. Letterlijk staat in het document dat "… Wijksturing vindt plaats door de teams Leefomgeving waarbij zij sturen op het realiseren van wijkdoelstellingen, de besteding van de wijkbudgetten en de verantwoording in de P&C cyclus. De uitvoering vindt plaats door de Kernorganisatie…".

2.2 De organisatorische invulling van Van Wijken Weten

Arnhem heeft acht gebieden en 24 wijken waarin de teams leefomgeving functioneren. Jaarlijks worden samen met de bewoners en andere (externe) stakeholders zogenoemde wijkprogramma's opgesteld waarin de prioriteiten voor de TLO's zijn benoemd en de acties voor het komende jaar zijn vastgelegd.

In de beschrijving van het functieprofiel[2] van de wijkmanager worden drie resultaatgebieden benoemd: de wijkregie, het programmamanagement, en het relatiebeheer en netwerken. Onder het resultaatgebied 'wijkregie' valt onder andere de taak 'het adviseren van bestuur en directie bij het afsluiten van contracten en het duiden van resultaten' alsook 'het zorg dragen voor de bijdrage van het wijkteam aan de begrotingscyclus, het krediet en budgetbeheer en de voortgangsrapportages'.

Onder het resultaatgebied 'programmamanagement' wordt onder andere de taak 'opdrachtgever' geschaard en 'ondersteuner van de gemeentelijke organisatie in de omslag naar vraaggericht en klantgericht denken en werken'. Het resultaatgebied 'relatiebeheer en netwerken' omvat onder andere de taak 'draagvlak creëren voor gemeentelijke ontwikkelingen'.

In een toelichtend document op het functieprofiel is de volgende passage opgenomen:

> "… Bij de start is aangegeven dat er voor de invoering van wijksturing geen blauwdruk is, het is een kwestie is van al doende ontwikkelen. Daarbij komt dat zo'n fundamentele verandering niet van vandaag op morgen 'in de steigers staat', dat kost jaren. Dit maakt dat het kader voor de TLO's – en ook voor collega's op het stadskantoor – in de loop van de tijd zowel duidelijker wordt als ook kan/zal (blijven) veranderen. Daarom wordt het kader periodiek herijkt en wordt gewerkt met een jaarlijkse ontwikkelagenda (en maandelijkse ontwikkeldagen/-dagdelen)…"

In de afgelopen drie jaar zijn er met name vanuit het programmateam Van Wijken Weten diverse initiatieven ontwikkeld om het wijkgerichte sturen beter in overeenstemming te brengen met het sturen vanuit programma's en de lijnsturing. De ontwikkeldagen zijn daar een goed voorbeeld van: deze maandelijkse bijeenkomsten zijn bedoeld als intervisie-instrument voor de wijkmanagers, maar worden ook benut om bestuursadviseurs uit de kernorganisatie uit te nodigen en op zoek te gaan naar mogelijkheden om beter samen te werken.

Sinds de zomer van 2020 zijn drie bestuursadviseurs aangesteld met als expliciete opdracht om de verbinding te vormen tussen de wijkmanagers en de bestuursadviseurs, met andere woorden: het stedelijk perspectief en het wijkperspectief zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Voorheen functioneerden er al een Loket Leefomgeving en een Schakelteam 2.0 om een betere verbinding te realiseren tussen de TLO's en de kernorganisatie.

Ook functioneert er sinds begin 2020 een ambtelijke werkgroep waarin clustermanagers zitting hebben en die tot taak heeft het concept wijkgericht werken door te ontwikkelen op basis van casuïstiek die besproken wordt. Deze werkgroep heeft een adviesfunctie richting het hogere management (clustermanager wijken en dienstverlening, clustermanager SB&R, gemeentesecretaris) van de gemeente Arnhem.

Vanuit de wijkmanagers is eveneens het initiatief ontstaan om per beleidsthema één wijkmanager te benoemen die als eerste aanspreekpunt voor bestuursadviseurs uit de kernorganisatie kan functioneren als het bijvoorbeeld gaat om wijkoverstijgende initiatieven vanuit de kernorganisatie af te stemmen op specifieke wijkontwikkelingen en andersom, gelijksoortige initiatieven vanuit verschillende wijken onder de aandacht van bestuursadviseurs in de kernorganisatie te brengen. Het staat deze wijkmanagers vrij om bijvoorbeeld een themagroep samen te stellen rondom dergelijke initiatieven. In juni 2019 heeft de ontwikkeldag geresulteerd in een nadere omschrijving van de rol van de wijkmanager. In dat document wordt de algemene functie van een team leefomgeving omschreven als de aanjager en de spil in de nieuwe werkwijze die de gemeente Arnhem heeft ingevoerd met het programma Van Wijken Weten.

De wijkmanager wordt getypeerd als wijkkenner en de rollen van de wijkmanager zijn in het bovengenoemde document als volgt gedefinieerd en omschreven:

- adviseur en partner: een rol die geldt voor alle partijen waarmee wordt samengewerkt, gevraagd en ongevraagd en op alle niveaus, van strategisch tot operationeel;

[2] Er zijn twee profielen opgesteld die grotendeels op elkaar lijken, maar verschillen qua niveau waarop de manager geacht wordt te opereren: manager niveau 1 functioneert op het strategische en tactische niveau en manager niveau 2 functioneert op het tactische en operationele niveau.

- verbinder: tussen alle partijen, van inwoners onderling tot de collega's op het stadskantoor;
- beslisser: over wat de belangrijkste wijkopgaven zijn en over de budgetten, ook als die ondergemandateerd zijn bij de collega's op het stadskantoor;
- opdrachtgever: in de samenwerkingsrelaties tussen de teams en de collega's op het stadskantoor, alleen voor opdrachten die binnen het mandaat van de wijkmanagers vallen, nooit rechtstreeks naar externe organisaties;
- aanjager: een tijdelijke rol, om initiatieven die passen in de wijkopgave op te starten als niemand anders dat doet.

2.3 Projecten in de wijk: een omschrijving van acht casussen

Ontmoeten

Casus 1: JOP (Jongeren Ontmoetingsplek) *(Schuytgraaf)*

In 2018 bestond bij een groep jongeren de behoefte om ergens samen buiten af te kunnen spreken, zonder steeds weggestuurd te worden. Met ondersteuning van een jongerenwerker hebben de jongeren hun wens kenbaar gemaakt aan diverse professionals (waaronder een wijkagent, het sociale wijkteam en het TLO), die in de praktijk betrokken zijn gebleven bij het inwilligen van die wens. In 2019 heeft de gemeente twee plekken toegewezen voor een Jongeren Ontmoetingsplek (JOP). De jongeren zijn, onder begeleiding van de projectleider van Schuytgraaf, zelf verantwoordelijk geweest voor het ontwerp van de twee JOP's.

Het TLO heeft in deze casus een faciliterende rol op de achtergrond gehad en heeft zorg gedragen voor de randvoorwaarden om de JOP's te realiseren. Jongerenwerk is verantwoordelijk geweest voor de aansturing van de jongeren tijdens het proces en tussen het TLO en de jongeren is vrijwel geen contact geweest. Wel heeft het TLO zich ingezet om alle belanghebbende partijen (de politie, jongerenwerk, straathoekwerk, de kernorganisatie, het sociale wijkteam) regelmatig met elkaar in gesprek te laten gaan en op één lijn te krijgen. Daarnaast heeft het TLO de kernorganisatie (het projectteam Schuytgraaf) overtuigd van het beschikbaar stellen van €15.000 en €25.000 voor de verschillende JOP's.

Binnen de kernorganisatie zijn de afdelingen Stedenbouw & Landschap en Openbare Ruimte gezamenlijk aan het werk gezet vanuit het TLO voor het creëren van de JOP's. Vooral het projectteam Schuytgraaf heeft een grote rol gekregen in de ontwikkeling van de plannen.

Casus 2: Ontmoetingscentrum: De Bakermat *(Burgemeesterswijk, Hoogkamp, Sterrenberg en Gulden Bodem)*

Toen in 2016 bleek dat kerkelijk wijkcentrum De Bakermat om organisatorische redenen dreigde te verdwijnen per september 2020, heeft een aantal kerkgangers zelfstandig een burgerinitiatief opgesteld om het centrum te behouden. De doelstelling was het door laten gaan van activiteiten in de Diaconessenkerk, en tevens het aantrekken van een bredere doelgroep. Bij aanvang was er sprake van een kartrekkende projectgroep, voornamelijk bestaande uit kerkgangers. Begin 2020 werd stichting Bakermat opgericht. Het bestuur hiervan bestaat uit wijkbewoners, waarvan één lid vanuit de Protestantse Gemeente Arnhem.

Dit project en de organisatie van de stichting worden door wijkbewoners zelf getrokken. Naast de kartrekkers is er een grote groep enthousiaste vrijwilligers actief. Ook leveren betrokken externe partijen die gebruikmaken van het pand (zoals Stichting Welzijn Ouderen Arnhem) een actieve bijdrage in de organisatie.

Het TLO is in 2017 bij deze casus betrokken geraakt en heeft een monitorende, ondersteunende en adviserende rol. Wanneer zich iets voordoet, voorziet het TLO de bewoners van advies of verbindt het team hen met de juiste partijen binnen de kernorganisatie. Tussen april 2019 en januari 2020 heeft de projectgroep, op advies van het TLO, gesubsidieerde procesbegeleiding ontvangen. Deze begeleiding was tweeledig. Enerzijds hield de procesbegeleider het overzicht en pakte de taken op waarvoor de kennis en vaardigheden bij de projectgroep ontbraken, anderzijds was het streven het (toekomstige) bestuur

vaardigheden aan te leren zodat de stichting zonder begeleiding kan functioneren. Na het afsluiten van de projectbegeleiding is een deel van deze taken bij het TLO komen te liggen. Tevens heeft het TLO zich hard gemaakt voor de aankoop van de Diaconessenkerk door de gemeente vanuit programmatisch belang (eenzaamheid van ouderen). De gemeente heeft de Diaconessenkerk in september 2020 gekocht. De stichting betaalt kostprijs-dekkende huur aan de gemeente. Het streven van het bestuur is om na drie jaar tijd financieel onafhankelijk te zijn en het pand over te kunnen kopen van de gemeente.

Het behouden van De Bakermat is een casus waar wethouders Welzijn en Vastgoed zich hard voor hebben ingezet, aldus meerdere partijen die we hebben gesproken. Het aankopen en draaiend houden van De Bakermat zijn doelstellingen waarbij binnen de kernorganisatie Vastgoed, Sociaal domein, Communicatie en Business control afdeling-overstijgend (met elkaar) aan de slag is gegaan.

Casus 3: De Overkant *(Presikhaaf 3)*
In deze casus is er geen sprake van inwoners die zelf met een concreet initiatief bij de gemeente of het TLO hebben aangeklopt. Zowel door het TLO als door het sociale wijkteam werd gesignaleerd dat het bestaande Multifunctioneel Centrum niet voldeed aan behoeften van de inwoners van Presikhaaf 3. De Overkant, een door de gemeente gesloten buurthuis, werd genoemd als optie waar wél aan de behoeften van inwoners en van organisaties die activiteiten willen organiseren kon worden voldaan. Toen dit pand ter beschikking kwam, werden de volgende doelstellingen bepaald: activiteiten voor buurtbewoners aanbieden, een ruimte bieden waar buurtbewoners zelf iets kunnen organiseren, en een huiskamerfunctie creëren waar inwoners elkaar laagdrempelig kunnen ontmoeten. Woningcorporatie Volkshuisvesting heeft toegezegd het pand te willen kopen wanneer de doelstellingen behaald zijn en er sprake is van een bruisend wijkcentrum.

Het TLO heeft bij aanvang van deze casus een dragende, sturende en faciliterende rol gehad. Toen het pand van De Overkant te koop werd gezet door Rijnstad, heeft het TLO geïnventariseerd welke actieve partijen in de buurt geïnteresseerd zouden zijn om activiteiten in de Overkant te organiseren. Partijen als El Ele, Presikhaaf University, Stichting Samra, Stichting Jam en het WereldvrouwenKoor bleken daar interesse in te hebben. Vervolgens is het pand aangekocht door het TLO en maakte het TLO afspraken met Volkshuisvesting. Het TLO gaf de hurende partijen de opdracht om naast het organiseren van activiteiten een huiskamerfunctie te creëren. Gelijktijdig is het TLO zich blijven inzetten om ten aanzien van het wijkcentrum behoeften uit de wijk te blijven ophalen en wijkbewoners te activeren om zich actief in te zetten voor het wijkcentrum, met als streven een bestuur te kunnen vormen bestaande uit buurtbewoners.

Om het bestuur (dat uiteindelijk werd samengesteld uit leden buiten Presikhaaf) zelfredzamer te maken is op advies van het TLO gesubsidieerd projectmanagement vanuit de gemeente ingevlogen. De projectmanager had de taak om stabiliteit te brengen in de periode na aankoop en een voorstel op te stellen hoe dit proces in samenspraak met de buurt vormgegeven kon worden. Tevens heeft de projectmanager ervoor gezorgd dat de juiste mensen (zowel van buiten als binnen de organisatie) worden betrokken en aan elkaar worden verbonden om het proces in gang te zetten. Deze projectmanager geeft het TLO de mogelijkheid om meer op afstand te opereren, vooral faciliterend, en gericht op autonomie van het bestuur van De Overkant.

Om het buurtcentrum te realiseren in de vorm zoals het nu bestaat, zijn binnen de kernorganisatie Vastgoedmanagement, Vastgoed en Gebiedsrealisatie aan zet geweest. Daarnaast is gebruikgemaakt van de kennis van medewerkers van Strategie en Beleid.

Leefbaarheid
Casus 4: Kronenburg Passerelle (*Vredenburg/Kronenburg*)
Eind 2016 heeft een projectgroep, bestaande uit wijkbewoners binnen het bewonersplatform, gemeente (TLO en Klimaatadaptatie) en enkele organisaties (waaronder Rijnstad en Wereldhave), zich gebogen over de Kronenburg Passerelle. Dit voetgangersviaduct tussen het winkelcentrum Kronenburg, het busstation Kronenburg en de wijk Vredenburg werd door gebruikers al lange tijd als onaantrekkelijke en onveilige ruimte ervaren, onder meer door vervuiling en onvoldoende verlichting. Tijdens een

bewonersbijeenkomst ontstond het idee om het opknappen van de Passerelle te koppelen aan de ideeën die er leefden rondom het vergroenen van de wijk. Kronenburg is namelijk een 'hotspot' als het gaat om hitte-uitstraling, door de grote stenen oppervlakten.

Met medewerking van Opbouwwerk en Jeugdwerk van Rijnstad en ondersteuning door studenten van Hogeschool van Hall Larenstein is geprobeerd om bewoners en jongeren bij de planvorming te betrekken door het uitschrijven van een ontwerpwedstrijd. Ook via media (wijkkrant, website, muurkrant, Facebook, huis-aan-huisbladen) en via persoonlijke benadering op de Passerelle werd bewoners gevraagd om hun wensen en ideeën kenbaar te maken. Het bewonersplatform had hierin een trekkende rol, ondersteund door het TLO.

De wens van bewoners om de Kronenburg Passerelle op te knappen is in het begin van Van Wijken Weten als uitgangspunt genomen door het TLO. Het TLO heeft daarbij actief behoeften uitgevraagd, meegedacht en, desgewenst, advies gegeven en gefaciliteerd. Daar waar processen ingewikkeld werden of in de uitvoering misliepen, nam het TLO de regie. Een vaste persoon binnen het TLO (namelijk een trainee) zorgde voor het rondkrijgen van de financiering, door het combineren van budgetten en subsidies van de provincie, de gemeente en fondsen (waaronder het Fonds Vermindering Hitteplekken). Deze contactpersoon van het TLO onderhield als 'spin in het web' ook de contacten met de uitvoerders en de interne organisatie van de gemeente. Dit alles gebeurde in nauwe afstemming en samenwerking met het bewonersplatform en met overige partners (binnen de projectgroep).

Vanuit de kernorganisatie was met name de strategisch bestuursadviseur energietransitie en klimaatadaptatie betrokken.

Casus 5: De Laar Schoon *(de Laar)*
Vanuit de wens van inwoners in de wijk is de bewonersgroep 'De Laar Schoon' in het leven geroepen. Samen streeft deze bewonersgroep na de wijk schoner en aantrekkelijker te maken.

Het TLO faciliteert randvoorwaarden om de bewoners zo zelfstandig mogelijk te laten opereren. Dit gaat aanzienlijk verder dan het regelen van ruimte waar de groep kan vergaderen of het helpen bij het organiseren van grote schoonmaakacties. Er is door het TLO een jaarlijks budget van 25.000 beschikbaar gesteld dat De Laar Schoon naar eigen invulling mag besteden. Daarnaast wordt ondersteuning van een buurtconciërge (Dolmans) ingezet, die zijn inhoudelijke kennis deelt over aanbouw en groen en op die manier bewoners helpt om plannen zelf vorm te geven. Tevens heeft het TLO gezorgd voor coaching en ondersteuning vanuit Rijnstad. Deze organisatie helpt voornamelijk bij de minder inhoudelijke thema's zoals het vinden van de juiste kanalen bij de kernorganisatie en adviseert bij het nemen van financiële beslissingen. Daarnaast heeft Rijnstad de taak de inwoners te activeren. Het streven is bewoners vaardigheden aan te leren waarmee zij uiteindelijk zelfstandig (zonder Rijnstad) plannen kunnen opstellen, indienen en uitvoeren.

De doelen die De Laar Schoon nastreeft betreffen afdelingoverstijgende thema's waarbij voornamelijk de afdelingen Openbare Ruimte en Stedenbouw & Landschap aan zet zijn. In deze casus zijn het veelal burgers die direct een plan indienen bij de kernorganisatie via de stadsdeelmanager. Het TLO, Dolmans en Rijnstad ondersteunen bij de communicatielijnen tussen de kernorganisatie en inwoners.

Casus 6: Beek op de Paasberg *(Paasberg/Wellenstein)*
In 2018 heeft een groep bewoners het initiatief genomen om een gebiedsvisie op te stellen voor het Beekdal Paasberg. Met deze visie liet de initiatiefgroep Beek op de Paasberg zien hoe zij tegen het gebied aankijken en waar zij kansen zien, onder andere op het gebied van klimaat, toegankelijkheid, recreatie en ontmoeten. De ideeën richten zich vooral op een parkachtige ontwikkeling van het beekdal, waartoe de waterstroom bovengronds moet worden gemaakt. De initiatiefnemers hebben de gebiedsvisie gepresenteerd aan de heemraad en de betrokken wethouder en hebben Waterschap Rijn en IJssel en de gemeente Arnhem gevraagd om gezamenlijk te komen tot een door de gemeenteraad vastgestelde integrale gebiedsvisie.

Om de initiatiefgroep (op hun verzoek) verder te helpen en ondersteuning te bieden, werd vanuit de gemeente een projectmanager aangesteld bij TLO. Die verkent samen met de initiatiefgroep en andere betrokkenen (zoals het Waterschap en de korfbalvereniging) de opties, en doet via een integrale analyse een voorstel aan de gemeenteraad.

Veiligheid

Casus 7: Straatcoaches *(CSA: Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek)*

Eind 2016 is in pilotvorm gestart met straatcoaches rondom de opvangvoorzieningen voor dak- en thuislozen aan de Spoorwegstaat (Kruispunt en Stoelenproject). Er was, tot groot ongenoegen van de omgeving, al jarenlang sprake van overlast door gebruikers van de opvangvoorzieningen. Dit kreeg een nieuwe impuls door de bed-bad-broodregeling die er in 2015 voor zorgde dat de opvangvoorzieningen ook in de zomermaanden werden opengesteld. Het initiatief kwam vanuit de monitorgroep Spoorhoek: een groep bewoners, ondernemers en professionals (waaronder politie, handhavers, dag- en nachtopvang) die de leefbaarheid monitort rondom de opvang. Ook overige bewoners maakten hun behoeften kenbaar via bewonersavonden en gesprekken op straat.

Het TLO maakte gebruik van de participatie en ideeën in de wijk. In periodiek gemeenschappelijk overleg met alle belanghebbenden vertegenwoordigd in de monitorgroep, werd langzaam maar zeker een goede werkwijze met elkaar ontwikkeld. Het TLO had gedurende het project met name een faciliterende rol; het TLO zorgde ervoor dat de straatcoaches konden functioneren, onder andere door het regelen van financiering, werving, scholing en organisatorische inbedding. Daarbij schakelde het TLO, waar nodig, tussen enerzijds de wijk en anderzijds de kernorganisatie en overige partijen in het veld. Verder werden het initiatief en de uitvoering zo veel mogelijk gelaten bij de omwonenden, de belanghebbenden, en bij de straatcoaches, die zelfstandig opereerden en al snel aanspreekpunt werden in de wijk.

De pilot inzet straatcoaches werd gestart onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het TLO, het cluster Strategie, Beleid en Regie, en Maatschappelijke Opvang. Voor de voortzetting waren verschillende afdelingen relevant.

Casus 8: Winkelcentrum De Drieslag *(Malburgen)*

Vanaf het begin van Van Wijken Weten was bij het TLO veel aandacht voor het revitaliseren van het winkelcentrum De Drieslag, dat al jarenlang kampte met een teruglopend winkelaanbod, een gedateerde uitstraling en een verminderd veiligheidsgevoel. Hierbij kwamen drie dingen samen: een uitdrukkelijke wens van de gemeente om hiermee aan de slag te gaan (vanuit raad en wijkwethouder), eigen constateringen door het TLO, en zorgen en ongenoegen bij ondernemers, inwoners en bezoekers.

Door het TLO zijn ervaringen en wensen breed geïnventariseerd en zijn belanghebbenden betrokken door onder andere het houden van meer dan 150 interviews met bezoekers, gesprekken met vastgoedeigenaren en de georganiseerde bewonersgroep, en meerdere sessies met de gemeente en ondernemers. Met ondersteuning van het TLO zijn in 2019 drie werkgroepen (met o.a. gemeentelijk adviseurs, wijkagenten, ondernemers, bewoners uit de wijkbeheergroep) opgezet, elk gericht op planvorming en regie op de uitvoering van plannen ten aanzien van een van de drie doelstellingen (veilig, verzorgd en vitaal). Het TLO vormt in alles de spil en heeft als de betrokken procesbegeleider een duidelijke positie. De daadwerkelijke uitvoering van acties is in beginsel aan partijen in de wijk zelf overgelaten; het TLO pakt dingen vanuit voorafgaande prioritering op en grijpt in waar nodig.

2.4 Projecten in de wijk: de bevindingen uit de acht casussen

In deze paragraaf beschrijven we kort en kernachtig onze belangrijkste bevindingen uit de acht casussen die we hebben geanalyseerd. De bevindingen presenteren we vanuit twee perspectieven: die van de inwoners en stakeholders, en het perspectief van de samenwerking tussen de verschillende partijen in de wijk en met de kernorganisatie.

Perspectief/ervaringen/betrokkenheid van inwoners en stakeholders

Kijkend naar de onderzochte casussen is het merendeel van de projecten ontstaan vanuit een initiatief dat in de wijk door (groepen) bewoners is gestart (Kronenburg Passerelle, straatcoaches, Beek op de Paasberg, De Laar Schoon, JOP's en De Bakermat). Het TLO, specifiek (tijdelijk) aangestelde projectleiders en stedelijke partners (zoals Rijnstad en Dolmans) nemen in de meeste gevallen een ondersteunende, faciliterende rol op zich tijdens de voortgang van projecten, waardoor betrokken buurtbewoners de kartrekker kunnen blijven tijdens de uitvoering van het project. Deze faciliterende rol kan inhouden dat vergaderruimte of materiaal beschikbaar wordt gesteld (De Laar Schoon, JOP's, De Drieslag), maar kan ook inhouden dat inwoners van kennis worden voorzien waarmee zij vervolgens zelf plannen op kunnen stellen en keuzes kunnen maken gedurende het proces (De Laar Schoon, De Bakermat). In enkele gevallen, zoals bij De Laar Schoon, wordt via het TLO een jaarlijks te besteden budget beschikbaar gesteld dat de inwonersgroep naar eigen inzicht kan besteden aan het aantrekkelijker maken van de wijk.

Burgers zijn in de casussen vaak betrokken bij wijkinitiatieven via bewonersplatforms, die in verschillende wijken een stevige rol hebben. Deze platforms weten met een initiatief goed hun weg te vinden naar de TLO's, zo blijkt uit de casussen (De Bakermat, De Laar Schoon, Beek op de Paasberg, Kronenburg Passerelle). Zij zetten zich actief in om wensen en behoeften te inventariseren in de wijk en staan in die zin dicht bij de burger, zij aan zij en in onderlinge samenwerking met TLO's (die van wijk tot wijk verschilt). Van een goede afspiegeling van verschillende (bevolkings)groepen binnen de wijken is echter lang niet altijd sprake, maar de vraag is of dit altijd noodzakelijk is.

Om wijkbewoners die niet direct in de organisatie zitten van een initiatief toch invloed te laten uitoefenen, wordt in veel gevallen gebruikgemaakt van bewonersbijeenkomsten. Hier worden inwoners niet alleen geïnformeerd, maar kan ook input voor de voortgang geleverd worden (De Bakermat, De Overkant, De Laar Schoon, De Drieslag). Om standpunten die leven in een wijk te verkennen zorgt het TLO ervoor fysiek aanwezig te zijn op plekken waar zij inschatten laagdrempelig in contact te kunnen komen met buurtbewoners. In lage-SES-wijken is deze fysieke aanwezigheid in het bijzonder van belang om 'feeling' te krijgen met sentimenten in de wijk (De Overkant, JOP). In andere wijken blijken enquêtes uitgezet door O&S een effectieve methode om te toetsen of er voldoende animo is voor een verandering in de wijk (De Bakermat).

In wijken waar bepaalde groepen inwoners moeilijk te bereiken zijn (Presikhaaf 3, De Overkant) of bij het werken met een doelgroep die moeilijk te bereiken is (niet-westerse jongeren, JOP's) wordt in de praktijk ervaren dat de inzet van sleutelfiguren essentieel is om inwoners te activeren en stimuleren om invloed uit te oefenen op wijkprojecten. Dit houdt in dat personen met aanzien bij de te bereiken doelgroep worden benut om een brug te slaan tussen de betreffende doelgroep en inwoners met een initiatief en/of het TLO en stedelijke partners.

De mate waarin inwoners invloed uitoefenen op de wijkprogramma's en projecten, evenals de mate waarin zij sturing en ondersteuning nodig hebben bij de uitvoering, verschilt per casus. Ondersteunende partijen verklaren dit enerzijds vanuit wijkspecifieke factoren en anderzijds vanuit het type project. Zo wordt ervaren dat in wijken met relatief veel hoogopgeleide inwoners makkelijker mensen gevonden kunnen worden die beschikken over capaciteiten om een kartrekkende rol op zich te nemen en invulling kunnen geven aan plannen (Beek op de Paasberg, De Bakermat, De Laar Schoon). Bij projecten gericht op het creëren van ontmoetingscentra (De Bakermat, De Overkant) en het vergroten van veiligheid (straatcoaches) wordt in het bijzonder ervaren dat de invloed die inwoners kunnen uitoefenen begrensd is. Dit wordt door het TLO, projectleiders en stedelijke partners verklaard door de omvang en de complexiteit van dergelijke projecten, waarvoor veelal vaardigheden en kennis bij inwoners ontbreken. Vooral projecten gericht op de fysieke ruimte in de wijk (De Laar Schoon, Kronenburg Passerelle, De Drieslag) bieden mogelijkheden voor inwoners om zowel in de agendering van nieuwe plannen als in de uitvoering van plannen grote invloed uit te oefenen.

TLO heeft een belangrijke brugfunctie ten aanzien van de communicatie tussen inwoners en de kernorganisatie. Uit gesprekken met inwoners blijkt dat het merendeel van de afdelingen binnen de kernorganisatie, vóór de tussenkomst van TLO's, als complex en weinig toegankelijk werd ervaren. De TLO's zeggen tijd en energie te steken in het vinden van een geschikte contactpersoon binnen de kernorganisatie waarmee zij trachten de communicatiedrempel voor wijkbewoners te verkleinen. Daarnaast geven TLO's uitleg en openheid over (stagnerende) gemeentelijke processen, die te maken kunnen hebben met wetgeving en bestuurlijke besluitvorming; denk dan aan vergunningen (De Drieslag), beslissingen m.b.t. de

openbare ruimte (Beek op de Paasberg) en personeelsbeleid (straatcoaches). TLO's bieden op deze vlakken ook ondersteuning, indien gewenst vanuit burgers of stakeholders, bijvoorbeeld bij financiële aanvragen (Passerelle, De Laar Schoon, De Bakermat). Deze aanpak van de TLO's werpt zijn vruchten af. Betrokken inwoners zeggen zij via het TLO veelal direct bij de juiste afdeling en persoon terechtkomen. Ook is er sprake van een groei in begrip van en voor het verloop van interne processen en voelen inwoners zich gesteund bij complexe (financiële) aanvragen. Doordat de TLO's het gemeentelijke bureaucratische landschap weten te simplificeren, wordt de gemeente door inwoners als meer nabij en minder complex ervaren.

Samenwerking tussen verschillende partijen

In de casussen is over het algemeen sprake van een hechte, constructieve samenwerking tussen TLO's en partijen in de wijk. Vaak verenigen partijen zich in een kartrekkende 'kerngroep', waaraan ook vaak inwoners uit bewonersplatforms deelnemen. Op die manier wordt er, vaak met TLO in de lead, opgetrokken met verscheidene partners: denk aan ondernemers (De Drieslag), stichtingen (straatcoaches), wijkagenten (straatcoaches, De Drieslag), welzijnsorganisaties (De Bakermat), aanbieders van welzijnsactiviteiten (De Bakermat, De Overkant) en scholen (Passerelle), maar ook stedelijke partijen als Rijnstad (De Laar Schoon, De Overkant) en Dolmans (De Laar Schoon). Er is in de praktijk vaak regelmatig contact tussen betrokken partijen, met een open, transparante en gelijkwaardige insteek. Dit is volgens directbetrokkenen van groot belang. Dit contact leidt ook tot concrete acties die worden uitgezet in de wijken, zoals banners in winkelcentrum De Drieslag en schoonmaakacties (De Drieslag, Kronenburg Passerelle, De Laar Schoon). Ook leidt het gezamenlijk handelen op burgerinitiatieven uiteindelijk tot gewenste veranderingen, zoals verfraaiing van publieke (buiten)ruimten (Passerelle, De Drieslag, De Laar Schoon), meer veiligheid binnen een straat/wijk (straatcoaches), en ingebruikneming van ontmoetingsplekken (JOP's, De Bakermat). Indien binnen de samenwerking het contact verslapt en transparantie ontbreekt, kan dit leiden tot teleurstelling en onzekerheid en haken betrokkenen soms af, zo laten de casussen zien.

In de casussen komt naar voren dat de samenwerking tussen TLO's en de kernorganisatie niet altijd vlekkeloos verloopt. Niet altijd hebben personen of afdelingen van de kernorganisatie voldoende tijd of leggen zij voldoende prioriteit bij projecten die worden aangedragen vanuit de wijk. Soms lopen wijkinitiatieven tegen barrières op omdat ondersteuning of medewerking vanuit de kernorganisatie onvoldoende tot stand komt (straatcoaches, De Drieslag). Wrijving wordt onder andere ervaren tussen wijk- en stedelijke doelstellingen, bijvoorbeeld op het gebied van het afstoten dan wel aankopen van sociaal vastgoed (De Bakermat, De Overkant). Verder komt in de casussen naar voren dat de omslag naar wijkgericht werken binnen de kernorganisatie niet altijd voldoende is gefaciliteerd, in die zin dat processen en werkwijzen niet altijd zijn aangepast; daardoor kan onvoldoende ruimte (in tijd en prioriteit) bestaan voor medewerkers van de kernorganisatie om zich actief in te zetten voor wijkinitiatieven. Ook zitten schotten tussen afdelingen (zoals zorg en veiligheid, fysiek en sociaal domein) soms in de weg. In bepaalde gevallen, bijvoorbeeld als het gaat om de inrichting van de openbare ruimte, verloopt de samenwerking met de kernorganisatie beter (De Laar Schoon).

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Beantwoording onderzoeksvragen, conclusies en aanbevelingen

3

3 Beantwoording onderzoeksvragen, conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen en formuleren we op basis van die antwoorden onze conclusies en de bijpassende aanbevelingen. Alvorens we de onderzoeksvragen beantwoorden is het goed nog even te benadrukken vanuit welk perspectief we het onderzoek hebben opgezet. We zijn gestart met de analyse van een achttal casussen van projecten in verschillende wijken. Die projecten zijn geselecteerd aan de hand van een indeling in drie thema's: 'ontmoeten in de wijk', 'een veilige wijk' en 'een aantrekkelijke wijk', thema's die in vrijwel alle wijkprogramma's prominent vertegenwoordigd zijn en een goede weerspiegeling vormen van wat het programma Van Wijken Weten daadwerkelijk kan betekenen in de verschillende wijken. Door met inwoners, stakeholders en wijkmanagers van TLO te praten hebben we zo veel mogelijk getracht het perspectief van de wijk op te halen. Dat perspectief van de wijk hebben we vervolgens breder getoetst en aangevuld via enquêtes onder en gesprekken met achtereenvolgens bewonersplatforms, ambtenaren die werkzaam zijn in de kernorganisatie (bestuursadviseurs die bij de casussen betrokken waren, programmamanagers en leden van het managementteam Arnhem), betrokken bestuurders/wethouders en stedelijke partners. Zo hebben we ervoor gezorgd dat we de onderzoeksvragen 'bottom-up' hebben kunnen beantwoorden en vanuit die antwoorden bredere conclusies hebben kunnen trekken naar het niveau van het programma Van Wijken Weten en het concept wijksturing.

3.1 Beantwoording onderzoeksvragen

1. Op welke wijze hebben inwoners en stakeholders (professionals en 'vertegenwoordigers van inwoners') in de wijken invloed gekregen op de wijkprogramma's en de uitvoering ervan?

Inwoners en stakeholders hebben op verscheidene manieren invloed op de programma's en projecten in de wijk. Burgers en stakeholders trekken (individueel of via bewonersplatforms/werkgroepen) aan de bel en kunnen bij het TLO hun zorgen, behoeften en ideeën inbrengen en hiermee, zelfstandig of met ondersteuning van het TLO, aan de slag gaan. In dat geval kunnen ook budgetten en uitvoeringsprocessen worden beheerd.

Zij aan zij met de inbreng en initiatieven uit de wijk vindt bovendien veelvuldig inventarisatie en activatie plaats vanuit TLO's (en ook vanuit bewonersplatforms). TLO's werken volgens de betrokken partijen over het algemeen proactief en vraaggericht. Zij gebruiken, afhankelijk per wijk, verscheidene tools om vragen en standpunten uit de wijk zo breed mogelijk te inventariseren (zoals gesprekken op straat, bewonersavonden en enquêtes), en slagen er volgens de sociale teams, de kernorganisatie en bewonersplatforms goed in om op te halen wat er leeft in de wijk, en om dit samen met burgers en stakeholders te vertalen naar concrete activiteiten en (fysieke) veranderingen in de wijk.

De praktijk laat dan ook zien dat wijkprojecten vrijwel nooit exclusief vanuit de gemeente en TLO's worden geïnitieerd, opgezet en uitgevoerd, maar altijd mede op initiatief en via sterke betrokkenheid van (georganiseerde groepen) burgers en stakeholders worden gerealiseerd.

Het is dus daadwerkelijk mogelijk voor burgers en stakeholders om (meer) invloed uit te oefenen op de programma's en projecten in de wijken, zo geven de TLO's, bewonersplatforms en de ambtenaren uit de kernorganisatie aan. Deze mogelijkheden worden ook daadwerkelijk benut, maar volgens betrokkenen valt hier nog wel winst in te behalen. Vooral in bepaalde wijken en door verschillende groepen inwoners wordt van de (inspraak)mogelijkheden nog niet altijd voldoende gebruikgemaakt. Onbekendheid met processen of met de mogelijkheden die wijksturing biedt zijn factoren die hierbij een rol kunnen spelen

Tegelijk zijn er volgens sociale wijkteams, TLO's en de kernorganisatie op dit moment grenzen aan de daadwerkelijke invloed van burgers en stakeholders. In de beleving van betrokkenen worden sommige wijkambities namelijk overruled door stedelijke ambities. Ook ervaren bewonersplatforms dat zij weinig invloed hebben op langlopende onderdelen van programma's.

2. **Wordt de gemeente, en worden in het bijzonder de aanspreekpunten van de gemeente in de wijken, in de beleving van inwoners als 'meer nabij' ervaren?**

De gemeente wordt, in de vorm van TLO's, in de wijken algemeen ervaren als meer nabij. Dit komt met name doordat het TLO zichtbaar is in de wijk en als goed benaderbaar wordt ervaren door inwoners en stakeholders; laagdrempeligheid en betrokkenheid zijn hier cruciale factoren. Betrokkenen weten de TLO's goed te vinden en andersom weten TLO's sleutelfiguren in de wijk ook goed te vinden. Ook bestaan er doorgaans aanzienlijk kortere lijnen tussen burgers en stakeholders en het TLO, en nauwer, persoonlijker contact. Er bestaat bij inwoners bovendien meer vertrouwen in TLO's ten opzichte van de gemeente als geheel, zowel als het gaat om openheid als om het daadwerkelijk ten uitvoer brengen van plannen, activiteiten en veranderingen. De mate waarin een TLO wordt ervaren als nabij, varieert overigens per wijk, wat te maken heeft met de aanpak van verschillende TLO's.

Het TLO wordt over het algemeen als een effectieve brug ervaren tussen de wijk en de gemeente in zijn totaliteit. Afhankelijk van de behoefte verwijst het TLO burgers en stakeholders door of onderhoudt het team zelf contact met de kernorganisatie. Op het moment dat bepaalde aspecten in een project moeten worden opgepakt door de kernorganisatie, komt het echter voor dat het project (tijdelijk) 'uit het beeld' van de burger verdwijnt, met ervaren vertraging en stagnaties van dien, wat kan leiden tot teleurstelling en frustratie. TLO's weten echter ook in die gevallen vaak, maar niet altijd te zorgen voor verbinding en meer begrip voor (noodzakelijke) gemeentelijke processen in de wijk (dit komt de beeldvorming van de gemeente ten goede). Zij functioneren als 'vertaler' van keuzes en processen vanuit de kernorganisatie. Voor sociale wijkteams geldt dat zij vaak zelf bestendige contacten hebben binnen de kernorganisatie; in die zin vervullen TLO's voor hen niet altijd een brugfunctie.

3. **Is het voor de wijk en voor inwoners transparant hoe de keuzes gemaakt worden?**

Inwoners en stakeholders ervaren in het algemeen voldoende transparantie bij de keuzes die de TLO's maken. De openheid die TLO-medewerkers geven, wordt door hen zeer gewaardeerd. Dit bevordert de samenwerking en houdt betrokkenen enthousiast en betrokken (zij voelen zich ook serieus genomen). Wel komt het voor dat brede inventarisaties en inspraakmogelijkheden vanuit TLO's de indruk wekken dat er meer kan en dat TLO's meer kunnen doen dan in werkelijkheid het geval is.

De bij wijkprojecten betrokken materie, besluitvorming en wet- en regelgeving zijn doorgaans complex, en ook zijn de duur en moeizaamheid van omringende processen voor inwoners (en externe stakeholders) vaak moeilijk te volgen. TLO's hebben in de communicatie daarom veel aandacht voor verwachtingsmanagement, oftewel het verhelderen van mogelijkheden en voorál ook beperkingen, zo is het beeld dat bij betrokkenen bestaat. Daar waar dit kan, vervullen TLO's een rol bij het geven van uitleg over processen, ontwikkelingen en stagnaties. Zij slagen hier volgens betrokkenen steeds beter in. Wel wordt nog met regelmaat een discrepantie ervaren tussen de verwachtingen (van inwoners en stakeholders) met betrekking tot het concept 'wijkgericht werken' en de mogelijkheden die er in de praktijk zijn voor het honoreren en succesvol uitvoeren van burgerinitiatieven.

De uitleg vanuit TLO's kan niettemin helpen de beeldvorming in de wijk over de kernorganisatie positiever te maken. Transparantie wordt namelijk onvoldoende ervaren als het gaat om de kernorganisatie zélf. Soms is er onvoldoende helderheid in communicatie op inhoud en sluit de boodschap niet aan bij de capaciteiten van inwoners; soms is er onvoldoende transparantie, omdat die boodschap er niet of niet op tijd komt. Een en ander kan leiden tot teleurstelling, onbegrip, demotivatie en terugtrekkingen van personen.

4. **Hoe is nu de rol van de wijkplatforms en andere bewonersoverleggen? Hoe verhoudt hun rol zich tot die van de TLO's?**

Net zoals de TLO's een brug vormen tussen de burger/stakeholder en de gemeente, vervullen bewonersplatforms eenzelfde brugfunctie tussen bewoners in brede zin en het TLO/de gemeente. Beide enti-

teiten vormen een spil in het web, en zetten verschillende lijnen uit in de wijk. Deze lijnen bereiken echter niet iedereen: er wordt ervaren dat bewonersplatforms vaak geen goede afspiegeling vormen van verschillende bevolkingsgroepen in de wijk.

Er is sprake van een goede samenwerking tussen de TLO's en de bewonersplatforms. Zij houden elkaar doorgaans goed op de hoogte, bakenen taken af en vullen elkaar aan. Er bestaat een gevoel van 'gezamenlijkheid' en tussen bewonersplatforms en TLO's is er sprake van een persoonlijker contact dan tussen bewonersplatforms en de gemeente als geheel. TLO en bewonersgroeperingen weten goed wat ze aan elkaar hebben en zij maken goed gebruik van elkaars mogelijkheden en kwaliteiten. Dit met het gewenste effect, namelijk: een zo breed mogelijke inventarisatie, het betrekken van zo veel mogelijk inwoners en het gezamenlijk maken van plannen en deze uitvoeren.

Hoe de TLO's en de bewonersplatforms zich precies tot elkaar verhouden, verschilt overigens per wijk en ook verschilt het per wijk hoe goed de samenwerking tussen bewonersgroeperingen en TLO's verloopt. Waar enerzijds wordt ervaren dat niet alle bewonersplatforms erin slagen om ideeën en behoeften van inwoners neer te leggen bij de TLO's, wordt anderzijds ervaren dat TLO's niet altijd meteen aan de slag gaan met de input die geleverd wordt door bewonersplatforms.

5. Hoe verloopt de samenwerking tussen de TLO's en de kernorganisatie?

De samenwerking tussen de TLO's en de kernorganisatie wordt door de TLO's en stakeholders getypeerd als vaak moeizaam, met name op het vlak van resultaatgericht meedenken, meewerken, inzetten en doorzetten. Ook ondersteuning wordt gemist. De samenwerking lijkt afhankelijk te zijn van (tijd en prioriteiten van) personen en afdelingen binnen de kernorganisatie.

Het effectief samenwerken wordt als moeilijker ervaren als het betrekking heeft op een onderwerp of activiteit waarbij meerdere afdelingen in de kernorganisatie betrokken (moeten) zijn. Klaarblijkelijk, zo geven met name de TLO's aan, is het lastig om (volledig) ontschot en integraal te werken. Ook de ambtenaren in de kernorganisatie geven aan dat dat soms lastig is, en de druk om binnen de grenzen van het programma te werken ertoe kan leiden dat een initiatief vanuit de wijk niet voldoende opgepakt kan worden omdat het niet goed past binnen het programmabeleid.

Desalniettemin kan men ook goede voorbeelden noemen van samenwerking tussen TLO's en de kernorganisatie. De samenwerking verloopt in het algemeen beter als het gaat om wijkprojecten op het gebied van ruimtelijke ordening; rond activiteiten in het sociaal domein verloopt de samenwerking moeizamer.

Uit de enquêtes en de gesprekken die we gevoerd hebben met wijkmanagers, bestuursadviseurs, managers van de sociale wijkteams en managers in de kernorganisatie rijst bovendien het beeld op dat er op grote lijnen hetzelfde gedacht wordt over de noodzaak om de samenwerking tussen de kernorganisatie en de TLO's te verbeteren: zowel de TLO's als de kernorganisatie moeten daarin beter gefaciliteerd worden, er moet een manier gevonden worden om de wijkkennis en wijkbehoeften beter te verbinden met de stedelijke kennis en de programmabehoeften.

6. Hoe verloopt de samenwerking tussen de TLO's en de sociale wijkteams?

Het algemene beeld dat in de casussen en de groepsgesprekken ontstaat is dat de samenwerking tussen de TLO's en de sociale wijkteams niet altijd geheel vanzelfsprekend of soepel is verlopen, maar dat dit door de jaren heen al sterk is verbeterd in verschillende wijken, op een enkele wijk na. Door zowel de sociale wijkteams als de TLO's wordt de samenwerking doorgaans als prettig ervaren. Men vindt echter dat die samenwerking wel beter kan en moet, zowel in het ophalen van behoeften en wensen van bewoners als in de doorvertaling hiervan naar activiteiten in de wijk.

De sociale wijkteams vormen de ogen en oren van de gemeente als het gaat om het ophalen van de individuele behoefte aan hulp en ondersteuning. De meerwaarde van de samenwerking tussen een TLO

en een sociaal wijkteam zou juist daar moeten zitten waar de geconstateerde behoefte aan ondersteuning het niveau van de individuele burger overstijgt en noodzaakt tot een structurelere, collectieve oplossing. De wijkmanagers stellen dat de individuele signalen die zij krijgen van de sociale wijkteams moeilijk te vertalen zijn naar die structurelere oplossing, omdat daarvoor te vaak de onderbouwing ontbreekt. Vanuit de sociale teams wordt de wisseling van personeel bij TLO's nog genoemd als stagnerende factor.

De verbeterslag van de effectiviteit van de samenwerking moet niet alleen gezocht worden in de directe samenwerking tussen de sociale wijkteams en de TLO's in de afzonderlijke wijken (bijvoorbeeld in heldere positionering ten opzichte van elkaar), maar is ook mede afhankelijk van het verbeteren van de samenwerking vanuit de wijken met de kernorganisatie en de stedelijke partners; om vanuit individuele wensen en behoeften te komen tot collectieve oplossingen is de inzet van beide laatstgenoemde partijen onontbeerlijk.

Desalniettemin, zo vinden beide partijen, zijn er voorbeelden te benoemen waar de samenwerking wel heeft geleid tot mooie resultaten; de potentie is er dus wel, maar de praktische invulling laat nogal eens te wensen over, omdat er nog te vaak en te veel gehandeld wordt vanuit de eigen opdracht/het eigen programma en men moeite heeft om het wijkperspectief daarin te integreren.

7. Hoe zijn budgetten belegd en wat is het effect van de keuzes die hierin gemaakt zijn?

De budgetten zijn per gebied/wijk thematisch belegd en uitgesplitst naar ondergemandateerd budget en niet-ondergemandateerd budget. In de praktijk is het aan de diverse TLO's om zelf te bepalen welke budgetten ondergemandateerd blijven en welke niet; ondergemandateerde budgetten blijven formeel binnen de beslissingsbevoegdheid van de TLO's vallen.

De vraag over het effect van de keuzes die hierin gemaakt zijn, is met dit onderzoek niet goed te beantwoorden. Als met de term 'keuzes' gerefereerd wordt aan de keuze het budget te besteden via de TLO's dan wel via de kernorganisatie, dan willen we wijzen op het fenomeen 'ondermandatering' wat het vrijwel onmogelijk maakt om die keuze scherp in beeld te krijgen.

Als met effect gedoeld wordt op het maatschappelijk rendement van die keuzes, dan is het antwoord op de vraag eveneens dat dit rendement niet goed objectief in beeld te krijgen is. Het maatschappelijk rendement is niet beschreven en vastgelegd in bijvoorbeeld de programmabegroting en de jaarrekening, en specifieke effecten zoals benoemd in de Koersnota (een verschuiving van individuele voorzieningen naar collectieve voorzieningen) zijn bijzonder lastig te meten. Het is niet onmogelijk, maar vereist wel specifiek onderzoek en dat is tot op heden niet uitgevoerd door of in opdracht van de gemeente.

Desalniettemin bestaat wel het beeld bij de diverse partijen dat besteding van budgetten via de wijk meer rendement oplevert dan besteding van budgetten via de kernorganisatie.

8. Welk effect heeft de verdeling van de budgetten over de wijken op organisaties die stadsbreed werken? En op de kleine(re) organisaties die op wijkniveau werkzaam zijn?

De stedelijke partners werken met stedelijke budgetten die uiteindelijk in de wijken worden besteed. Het merendeel van de stedelijke partners die we hebben gesproken zei weinig tot geen beperkingen te ervaren bij het uitvoeren en financieren van activiteiten die zij stadsbreed én specifiek in de wijken willen ondernemen. Alle stedelijke partijen zijn actief in de wijken en willen ook aansluiten bij hetgeen in de wijken leeft, sterker nog, zij ervaren dat als intrinsiek onderdeel van hun opdracht. Sommige partijen halen ook zelf actief in de wijken op welke wensen en behoeften inwoners hebben en proberen daar zo veel mogelijk aan tegemoet te komen. Zij werken daarbij ook samen met de TLO's. De verdeling van de budgetten over de wijken heeft dan ook doorgaans geen nadelige invloed op het functioneren van de stedelijke partners. Maar sommige stedelijke partners ervaren ook dat het soms voorkomt dat een TLO met specifieke wensen en behoeften aankomt die minder goed te verenigen zijn met de stadsbrede activiteiten van die partner en dat er dan sprake kan zijn van een belangenconflict.

De effecten van de verdeling van de budgetten over de kleinere organisaties die op wijkniveau actief zijn hebben we met dit onderzoek niet goed vast kunnen stellen, anders dan dat het voor deze organisaties makkelijker is geworden om aanspraak te maken op financiering vanuit de gemeente Arnhem, omdat de TLO's als meer nabij worden ervaren dan de kernorganisatie.

9. Hoe is de verhouding tussen wijksturing, programmasturing en lijnsturing?

Er wordt in Arnhem op verschillende manieren gestuurd: via de wijken, via de lijn, via een programma en ook via afzonderlijke projecten. Dit zijn vier sturingsprincipes die naast elkaar in de praktijk worden toegepast, elkaar dus ontmoeten en soms botsen met elkaar. Dat blijkt ook uit deze evaluatie van Van Wijken Weten.

De verhouding wijksturing versus de andere vormen van sturing wordt in de Koersnota omschreven met de metafoor 'mal' en 'contramal', dus als verschillende vormen van sturing die op elkaar inwerken en in dialoog met elkaar gaan om van daaruit te moeten komen tot de voor de gemeente Arnhem beste bestuurlijke keuzes: "… De TLO's en de backoffice vormen als het ware 'mal en contramal'. Het ene kan niet bestaan zonder de ander. Daar waar men er niet uitkomt wordt een escalatieproces (eerst ambtelijk dan bestuurlijk) ingericht…".

De Koersnota rept over een uitvoeringsnota waarin de verhouding tussen de TLO's, de sociale wijkteams en de kernorganisatie nader zou worden uitgewerkt. Die nota is medio maart 2021 nog niet verschenen. Wel zijn er diverse (ambtelijke) werkgroepen ingericht om te leren van de ervaringen met wijksturing in relatie tot de overige vormen van sturing. Al deze initiatieven zijn ontwikkeld vanuit Van Wijken Weten. De wijkmanagers organiseren sinds de start van Van Wijken Weten een maandelijkse ontwikkeldag waarin zij hun ervaringen met het functioneren van de TLO's uitwisselen om van daaruit het concept wijksturing door te ontwikkelen.

Het concept wijksturing zoals opgenomen in de Koersnota is nader uitgewerkt in een tweetal functieprofielen van de wijkmanager en in een separate notitie waarin de rollen van de wijkmanager zijn omschreven. Het betreft vijf rollen: adviseur, beslisser, opdrachtgever, verbinder en aanjager. De eerste drie rollen refereren rechtstreeks aan de verhouding tussen de TLO's en de kernorganisatie. Het zijn intrinsiek fundamenteel van elkaar verschillende rollen die elk refereren aan een andere gezagsverhouding tussen de wijkmanager en de bestuursadviseur in de kernorganisatie. Maar alle drie rollen veronderstellen dat er effectief en efficiënt wordt samengewerkt.

Dit genoteerd hebbende moeten we concluderen dat de eerdergenoemde driehoeksverhouding (TLO, sociaal wijkteam, kernorganisatie) in de praktijk voor veel partijen wordt ervaren als nog onvoldoende uitgekristalliseerd. Welke rol de wijkmanager oppakt, verschilt per initiatief en per wijk, maar de samenwerking binnen de zogenaamde driehoek laat vaak te wensen over. Hoewel er voldoende voorbeelden zijn van een geslaagde samenwerking met fraaie resultaten ervaren vrijwel alle partijen binnen de gemeente dat het programmamanagement in de praktijk doorgaans prevaleert boven het wijkmanagement. Als er afwegingen en keuzes gemaakt moeten worden, dan wegen de argumenten vanuit het programmamanagement doorgaans zwaarder dan de argumenten vanuit het wijkmanagement, althans zo ervaren de partijen dit, en, zo wordt daarbij aangegeven, de doorslaggevende argumenten zijn lang niet altijd exclusief inhoudelijk van aard.

Een goede inhoudelijke discussie veronderstelt een 'level playing field', wat iets anders is dan een gelijkgeschakeld kennisniveau tussen de wijkmanagers en de bestuursadviseurs van de kernorganisatie, maar wat in ieder geval inhoudt dat de kennisachtergrond van beide partijen gewaardeerd wordt, serieus genomen wordt en men bereid is naar elkaar te luisteren en de uiteenlopende argumenten objectief te beoordelen. Die bereidheid is er niet altijd en ook niet bij iedereen, waardoor de dialoog nogal eens niet goed tot stand komt: de wijkmanager die de bestuursadviseur beschouwt als iemand die zijn/haar eigen dossierkennis vooropstelt en hoger waardeert dan de inbreng van de wijkmanager en de bestuursadvi-

seur die de wijkmanager soms beschouwt als louter belangenbehartiger van specifieke (niet-representatieve) groepen bewoners in de wijk die onvoldoende oog heeft voor en kennis van de stadsbrede belangen.

Deze beeldvorming werkt belemmerend voor het tot stand komen van een goede dialoog binnen de driehoek, waardoor er onvoldoende kansen zijn en worden benut om de verhouding tussen wijkmanagement, programmamanagement, lijnmanagement en projectmanagement nader uit te kristalliseren.

Dit speelt niet alleen op ambtelijk niveau, zo zeggen de diverse partijen, ook op bestuurlijk niveau ervaart men dat het sturen vanuit programma's, lijnen en projecten doorgaans de overhand heeft en de inbreng vanuit de wijken, de wijksturing, te weinig invloed heeft. Deze observatie heeft niet alleen betrekking op het college, maar ook op de gemeenteraad. Ook vanuit de raad wordt soms te stringent vastgehouden aan de beleidskaders zoals vastgelegd in de diverse programma's.

Dat niet alle partijen op één lijn zitten als het erom gaat het concept wijksturing een eigen plaats te geven in het gemeentelijke beleid, blijkt ook uit de enquêteresultaten: een meerderheid van de respondenten vindt dat wijksturing een aantoonbaar positief effect heeft op de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Van de bewonersplatforms en de TLO's geeft een meerderheid daarom ook aan dat wijksturing de voorkeur boven programmasturing en lijnsturing heeft, maar van de kernorganisatie en sociale wijkteams is een meerderheid deze mening juist niet toegedaan.

Opvallend is dat een aantal stedelijke partners die we gesproken hebben de tegenstelling tussen wijkmanagement en programmamanagement niet zo stellig ervaart als de ambtelijke partijen: men zegt toch al in de wijken te werken en het te waarderen dat de TLO's de wijkwensen ophalen, sterker nog, men zegt dat ook zelf te doen en deze wensen vervolgens mee te nemen in de wijkspecifieke invulling van hun stedelijk takenpakket.

10. Hoe verhoudt de rol van wethouder 'Wijksturing en wijkzaken' zich tot de rol van de 'wijkwethouders'?

De wethouder 'Wijksturing en wijkzaken' is verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma Van Wijken Weten en daarmee het bestuurlijk aanspreekpunt voor de gewenste 'kanteling' die de gemeente Arnhem wenst door te maken van een gemeente die wordt aangestuurd vanuit programma's en projecten naar een gemeente die wordt aangestuurd vanuit de wijken. Die kanteling suggereert geenszins dat er een draai van 180 graden moet worden gemaakt, maar dat de vier principes van waaruit de gemeente wordt aangestuurd (wijk, programma, lijn en project) meer met elkaar in balans moeten worden gebracht. Hierover zijn de wethouders die we hebben gesproken in het kader van dit onderzoek het met elkaar eens en ook op ambtelijk niveau wordt deze visie door vrijwel iedereen onderschreven. De praktijk blijkt echter weerbarstiger dan de theorie, zo is ons gebleken uit de vele gesprekken die we met de diverse partijen hebben gevoerd. Men is het eens over het theoretisch concept, maar verschilt van mening over de praktische invulling.

Men is nog volop zoekende naar de gewenste balans tussen de vier sturingsprincipes, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk niveau. Zowel de bestuurders als de ambtenaren die we gesproken hebben vinden dat er nog (te) vaak wordt vastgehouden aan het eigen programma en/of het eigen project vanuit de eigen lijn- dan wel programmaverantwoordelijkheid en daarbij niet altijd even goed rekening wordt gehouden met datgeen er vanuit de wijken is opgehaald en ingebracht. Het blijkt bijzonder lastig te schakelen tussen de vier sturingsprincipes, met als gevolg dat de inbreng vanuit de wijken niet altijd op die plek terechtkomt waar die inbreng thuishoort.

Met andere woorden: de verhouding tussen de wethouder 'Wijksturing en wijkzaken' en de overige wethouders behoeft verduidelijking en een nadere uitwerking. Maar de hier beschreven onduidelijkheid geldt niet alleen voor de bestuurlijke verhoudingen in het college, maar geldt breed voor het hele concept van wijksturing en hoe dit is belegd in Van Wijken Weten: van hoe in de gemeenteraad wordt omgegaan met dit sturingsconcept tot hoe dit concept concreet in de wijken wordt toegepast.

3.2 Conclusies

In deze paragraaf formuleren we kort en kernachtig onze conclusies vanuit het perspectief van de drie centrale hoofdvragen:

- Sturen we vanuit de leefwereld van de inwoners?
  - Ja, met de invoering van het concept wijksturing via Van Wijken Weten en de veranderingen die in gang zijn gezet vanuit het concept Arnhem als Regiegemeente, wordt er inderdaad meer gestuurd vanuit de leefwereld van de inwoners.
  - Dat wordt ook als zodanig ervaren door de inwoners en de stakeholders.
- Wat zijn de effecten van deze sturing?
  - De effecten van de sturing zijn overal te zien in Arnhem, veel bewonersinitiatieven die opgepakt zijn door de TLO's hebben geleid tot concrete projecten en activiteiten in de wijken.
  - Er is veel draagvlak voor de TLO's in de wijken bij de inwoners en de stakeholders.
  - Op basis van de beschikbare gegevens kan echter niet worden vastgesteld dat de besteding van budgetten via de wijken effectiever en efficiënter is dan de besteding via de stad.
- In hoeverre draagt de wijze waarop het programma is georganiseerd daaraan bij?
  - Er is een aparte wethouder benoemd als portefeuillehouder Wijksturing en Wijkzaken die verantwoordelijk is voor de aansturing en de uitvoering van Van Wijken Weten. Ambtelijk is Van Wijken Weten ondergebracht bij het Cluster Wijken en Dienstverlening, Afdeling Teams Leefomgeving. Deze afdeling wordt aangestuurd door de Stedelijk Manager.
  - De TLO's werken daarbij samen met de bestuursadviseurs van de kernorganisatie en de sociale wijkteams, de zogenaamde driehoek.
  - In de Koersnota is aangegeven dat deze nota zou worden uitgewerkt in een uitvoeringsplan (voor de backoffice) waarin taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van TLO's, individuele ambtenaren, afdelingen en de gehele backoffice worden beschreven.
  - Dat uitvoeringsplan, waarin de samenwerking in de zogenaamde driehoek nader wordt uitgewerkt en beschreven, is er niet gekomen.
  - Wel zijn in de afgelopen jaren meerdere initiatieven opgezet om te leren van de ervaringen die met Van Wijken Weten zijn opgedaan (ontwikkeldagen, aanstelling bestuursadviseurs, ambtelijke werkgroep), maar het lerend vermogen van de gemeente Arnhem is daarmee nog onvoldoende geprikkeld en geactiveerd.
  - De aanstelling van een wethouder specifiek voor wijkzaken en het beleggen van de ambtelijke verantwoordelijkheid voor de wijksturing bij een specifieke afdeling en de TLO's in de wijken heeft onvoldoende geleid tot een breed gedragen besef dat wijksturing een zaak is die zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau (van hoger management tot de concrete uitvoering in de wijken) een zaak van iedereen is, zo is gebleken uit de vele gesprekken die we hebben gevoerd (en ook uit de antwoorden op sommige enquêtevragen). Dat betekent niet dat het apart beleggen van deze verantwoordelijkheden een foute keuze is geweest, integendeel, het apart beleggen van de verantwoordelijkheden is juist nodig om het concept wijksturing een herkenbare plaats te geven binnen de gemeente Arnhem, zowel in de structuur van de organisatie als in de werkcultuur. Maar uiteindelijk moet de wijksturing als concept in de genen van alle ambtenaren en bestuurders terechtkomen.
  - Het concept wijksturing heeft vooral aan de voorkant, op uitvoerend niveau, in de wijken een gezicht gekregen en dat is goed, maar het concept is dus nog onvoldoende opgepakt aan de achterkant, in de kernorganisatie, zowel ambtelijk als bestuurlijk.
  - Er kan dus geconcludeerd worden dat de vier sturingsprincipes die in Arnhem worden gehanteerd nog onvoldoende op elkaar zijn afgestemd en er nog maar in beperkte mate sprake is van synergie, laat staan dat deze principes elkaar aanvullen en versterken.
  - Dat blijkt bijvoorbeeld uit de ondermandatering van de wijkbudgetten. Met het ondermandateringsbesluit hebben de vakafdelingen weer de feitelijke zeggenschap gekregen over het grootste deel van deze budgetten, waar in de Koersnota werd aangegeven dat de begroting substantieel wordt omgevormd in wijkbudgetten en de wijkteams maximale ruimte geboden wordt bij de besteding van deze budgetten.
  - Dit illustreert ook de spanning tussen de hoge ambities die zijn vastgelegd in de Koersnota en de dagelijkse realiteit van het Arnhemse bestuur.

- Desalniettemin heeft de invoering van Van Wijken Weten wel geleid tot een grotere zichtbaarheid van 'de gemeente' in de wijken en meer invloed van de burger op wat er in zijn of haar onmiddellijke leefomgeving gebeurt.

3.3 Aanbevelingen

In deze paragraaf formuleren we onze aanbevelingen, waarbij we een onderscheid maken tussen de aanbevelingen op het strategische niveau (de ambities van de wijksturing), het tactische niveau (de organisatie van de wijksturing) en het uitvoerende niveau (de uitvoering in de wijken).

Strategische aanbeveling

1. Stel enkele ambities bij, faciliteer de uitvoering van de koersnota beter en formuleer de ambities duidelijker. De ambities van de gemeente Arnhem met betrekking tot de wijksturing zoals verwoord in de Koersnota zijn hoog en de vraag is of deze ambities in de afgelopen periode te hoog zijn gebleken. Deze vraag is zowel met een ja als met een nee te beantwoorden.
   - Ja, de ambities zijn te hoog gebleken daar waar het met name gaat om de samenwerking tussen de sociale teams en de TLO's. De daaraan gekoppelde ambitie, het terugdringen van de vraag naar maatwerkvoorzieningen en specialistische hulp, is niet reëel gebleken, niet in de laatste plaats omdat de samenwerking tussen de TLO's en de sociale wijkteams in dat opzicht nog niet goed van de grond gekomen is. Bovendien is het terugdringen van de vraag naar maatwerkvoorzieningen en specialistische hulp van veel meer factoren afhankelijk dan van die samenwerking, factoren die buiten de beïnvloedingssfeer liggen van de sociale wijkteams en de TLO's.
   - Nee, de ambities zijn reëel, bijvoorbeeld daar waar het gaat om de burgerparticipatie en de samenwerking met de kernorganisatie (de mal en contramal samenwerking), maar het realiseren van die ambities moet worden gefaciliteerd, zowel op het organisatorische vlak als op het vlak van de werkcultuur. Het in de koersnota aangekondigde uitvoeringsplan zou daarin hebben moeten voorzien, maar dat plan is er niet gekomen.
   - De centrale ambitie uit de koersnota, 'de bewoners daadwerkelijk invloed te geven op de gemeentelijke keuzes t.a.v. de (belangrijkste) opgaven in de wijk en de inzet van menskracht en middelen', kan op veel verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Wat wordt verstaan onder 'daadwerkelijk meer invloed geven', wat zijn 'de (belangrijkste) opgaven' in de wijk, wat betekent het dat 'de begroting substantieel wordt omgevormd in wijkbudgetten, waarbij de wijkteams maximale ruimte geboden wordt om te komen tot voor de wijk optimale keuzes'? Dit zijn geweldige ambities die veel interpreteerruimte bieden en waarvan we in dit onderzoek hebben geconstateerd dat die ruimte door de diverse betrokken partijen ook daadwerkelijk verschillend geïnterpreteerd wordt, wat de samenwerking tussen de partijen niet ten goede is gekomen. Het beter uitwerken van deze ambities en dus het begrenzen van de interpreteerruimte, zal ten goede komen aan de uitvoerbaarheid van de ambities zoals geformuleerd in de koersnota.

Tactische aanbeveling

2. Ga door met de wijksturing, maar vul dit concept nader in, zowel bestuurlijk als ambtelijk, maar ook financieel.
   - Met betrekking tot de facilitering van de driehoek door de afstemming tussen met name de wijkmanagers en de bestuursadviseurs beter te organiseren en meer structuur te geven. Betrek daarbij ook de managers van de sociale teams. Maak voor de verschillende beleidsthema's concrete afspraken over hoe de wijkbelangen en de stedelijke belangen zich tot elkaar verhouden en wat daarvan de consequenties zijn voor het besluitvormingstraject.
   - Zorg ervoor dat dergelijke afspraken ook uiteindelijk in de beleidsprogramma's worden opgenomen, zodat die programma's meer geënt zijn op die belangenafwegingen en een steviger fundament krijgen in de wijken.
   - Verbind aan die belangenafweging ook de budgettaire consequenties waardoor het voor alle betrokkenen duidelijker wordt welk budget vrij besteedbaar is vanuit de wijken en op welke budgetten de wijken kunnen meedenken en meebeslissen over de uiteindelijke besteding.

- Zorg ervoor dat ook op het niveau van het programmamanagement en het hoger management een organisatiestructuur wordt ontwikkeld waar het geluid van de wijken permanent kan doorklinken, een structuur van waaruit ook expliciet gewerkt wordt aan het integreren van de vier sturingsprincipes waardoor het wijkperspectief niet langer wordt beschouwd als een 'los' perspectief dat er af en toe bijgehaald moet worden. Daardoor wordt het mogelijk dit perspectief expliciet mee te nemen als er nieuwe programma's worden opgesteld.
- En last but not least, zet een programma op dat expliciet is gericht op het realiseren van een cultuurverandering bij alle ambtenaren én bij de bestuurders met als doel een werkcultuur te creëren waarin het wijkperspectief integraal deel uitmaakt van de werkhouding van de ambtenaar en de bestuurder. De vier sturingsprincipes staan niet naast of tegenover elkaar, maar vullen elkaar juist aan, en soms prevaleert de een en soms de ander, maar altijd moet die integrale afweging gemaakt worden.

Uitvoerende aanbeveling

3. Doe meer aan verwachtingsmanagement richting de inwoners door duidelijk te maken wat de inwoners wel en niet kunnen verwachten van de wijksturing. Benoem daarbij wat de grenzen van de wijkopgaven zijn en wat de opgaven zijn voor de stad. Geef daarbij ook aan wat de grenzen zijn van de invloed die inwoners kunnen uitoefenen op deze opgaven; tot hoever reikt die invloed en hoe kan die invloed het beste geeffectueerd worden. Kijk daarbij nog eens met een schuin oog naar de klassieke participatieladder die verschillende niveaus van inspraak benoemt, van zelfbestuur/de burger als opdrachtgever (the right to challenge) tot het recht op informatie/geconsulteerd worden. Maak in ieder geval een onderscheid naar:
   - (kleine) projecten in de openbare ruimte die niet interfereren met grote RO-projecten en snel gerealiseerd zouden kunnen worden, zonder noemenswaardige consequenties voor aanpalende wijken;
   - grote RO-projecten die vanuit programma's stadsbreed moeten worden opgepakt, maar wel impact hebben op de wijken, maar waarop vanuit de wijk minder directe invloed kan worden uitgeoefend;
   - (kleine) projecten in het sociaal domein die direct van invloed zijn op de sociale cohesie in de wijk;
   - grotere projecten in het sociaal domein gerelateerd aan de wettelijke taken van de gemeente (Jeugdwet, Wmo, Participatiewet) die zorggerelateerd zijn en waarop vanuit de wijk minder directe invloed kan worden uitgeoefend.

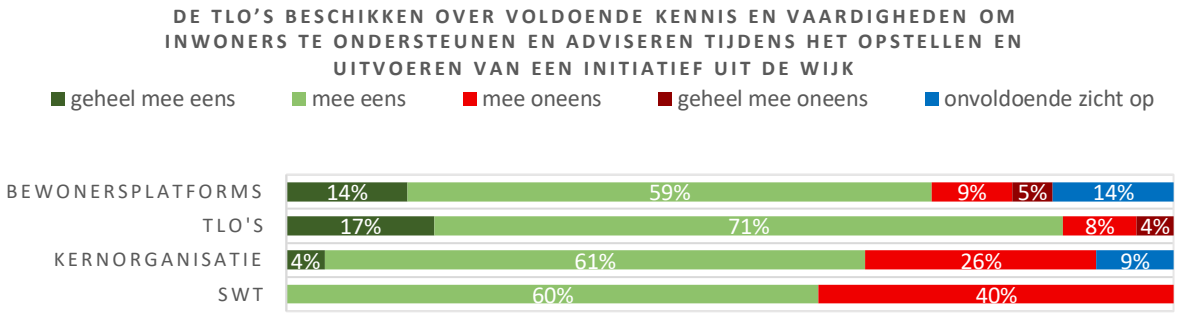
REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Bijlagen

B

Capaciteit van TLO's

Figuur B1.1 Kennis en vaardigheden TLO's

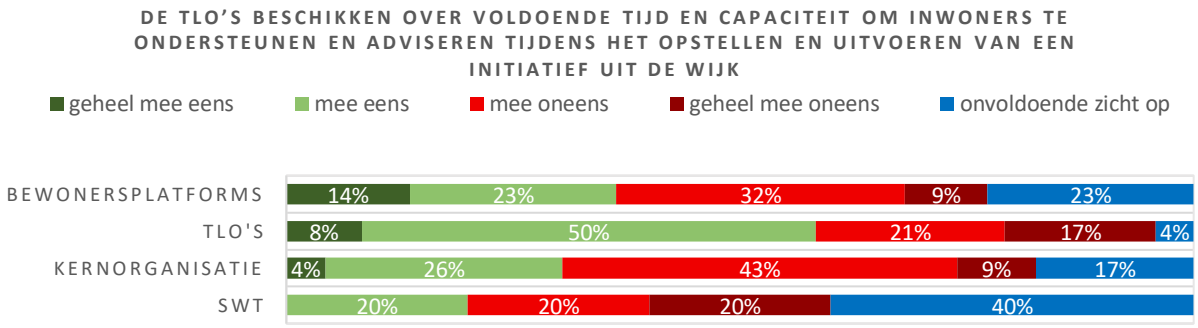
Het merendeel van de enquête-respondenten vindt dat de TLO's over voldoende kennis en vaardigheden beschikken om inwoners te ondersteunen en te adviseren bij wijkinitiatieven. De TLO's zijn hier minder verdeeld over dan de andere respondentgroepen: slechts 12 procent is het oneens met de stelling, tegenover 14 procent, 26 procent en 40 procent van respectievelijk de bewonersplatforms, de kernorganisatie en de sociale wijkteams.

In de gevoerde gesprekken komt, in lijn met de enquêteresultaten, naar voren dat het deskundigheidsniveau van TLO's over het algemeen op peil wordt geacht. Wel vinden alle respondentgroepen dat er duidelijke verschillen zijn in deskundigheidsniveaus tussen de verschillende TLO's en TLO-medewerkers. Ook resulteren personeelswisselingen bij TLO's soms in het verlies van opgebouwde kennis op actuele vraagstukken en initiatieven. Onder de TLO's is kennis en kunde op specifieke terreinen soms ontoereikend, zo stellen onder meer de sociale wijkteams en ambtenaren van de gemeente. Dit geldt met name voor kennis over het sociaal domein en het vermogen om behoeften en plannen uit de wijk goed te koppelen aan (langetermijn)opgaven en plannen van de stad, en deze krachtig te agenderen. Uit de groepsgesprekken blijkt verder dat men ervaart dat er (te) weinig kennis tussen TLO's wordt uitgewisseld.

De huidige praktijk laat zien dat TLO-medewerkers over brede deskundigheid moeten beschikken om initiatieven uit de wijk goed te kunnen ondersteunen. Vereiste vaardigheden zijn onder meer het vermogen om te verbinden, mee te denken, aan te jagen en te faciliteren. Daarbij is het voor bewoners en professionals in de wijken van belang dat TLO-medewerkers echt begaan zijn met hun wijk, kennis hebben over de historie en dynamiek daarbinnen en het vermogen hebben om écht te luisteren. Dat is veelal geborgd binnen de TLO's en dit maakt dat de gemeente als 'persoonlijker' en nabijer wordt ervaren.

Ook initiatief- en projectoverstijgend wordt, zowel formeel als in de praktijk, veel van de kennis en kunde van TLO's verwacht: kennis is niet alleen vereist over brede en specifieke sociale vraagstukken, maar ook over budgetbeheer, besluitvormingsprocessen, projectmanagement, en over betrokken spelers, afspraken en ontwikkelingen op bestuurlijk, ambtelijk en operationeel niveau (waaronder stedelijke plannen en contracten met stedelijke partijen). Zowel de TLO's zelf als stedelijke partijen zeggen dat deze brede en soms specialistische expertise niet altijd binnen de TLO's aanwezig is, maar dat dit ook niet altijd haalbaar is.
TLO's moeten bovendien kunnen omgaan met de complexiteit van specifieke projecten en snel, flexibel en creatief kunnen zoeken naar oplossingen, zo wordt door henzelf benadrukt. In de vaak weerbarstige praktijk is gebleken dat een bepaalde grondhouding vereist is, namelijk: een proactieve houding, met lef, daadkracht en doorzettingsvermogen. Hierover wordt opgemerkt dat het motto is: 'doen wat nodig is en zorgen dat je het voor elkaar krijgt', en 'als het niet linksom kan, dan maar rechtsom'. In verschillende casussen zien we terug dat TLO's zich uiterst flexibel opstellen wanneer regels, procedures of 'schotten' in de weg staan om voortvarend te handelen. Zo zorgde het TLO in CSA ervoor dat de straatcoaches werkkleding, onderdak en arbeidsvoorwaarden kregen op het moment dat formeel werkgeverschap lastig te beleggen bleek. Ook werd in de casus van de Passerelle al een voorschot genomen op de uitvoering, vooruitlopend op de volledige, formele financiering.

Figuur B1.2 Tijd en capaciteit TLO's

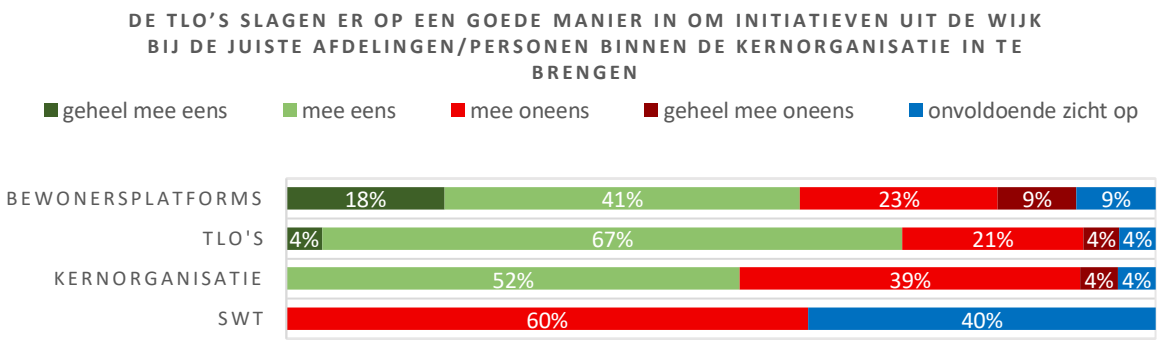
Wanneer in de enquête gevraagd wordt naar de tijd en capaciteit waarover TLO's beschikken om inwoners te ondersteunen en te adviseren bij wijkinitiatieven, ontstaat een ander beeld dan over kennis en vaardigheden. Bijna de helft van de bewonersplatforms, kernorganisaties en sociale wijkteams geeft in de enquête aan dat de TLO's niet voldoende tijd en capaciteit hebben. Van de TLO's vindt het merendeel dit wél.

Als achtergrond van deze enquêteresultaten geldt dat de TLO's bestaan uit kleine teams (van zo'n vier à vijf personen), terwijl zij grote gebieden bestrijken met veel inwoners. Hoewel TLO-medewerkers zich fulltime kunnen bezighouden met wijkinitiatieven, leidt de beperkte mankracht ertoe dat niet alle wijkinitiatieven en daaraan gekoppelde acties actief door TLO's kunnen worden opgepakt. Door verschillende partijen in het veld, waaronder de sociale wijkteams en bewonersplatforms, wordt dit gezien als beperking in hetgeen in de wijken bereikt kan worden. Toch ervaren TLO's zelf de grenzen aan tijd en mankracht niet altijd als probleem, omdat dit tegelijkertijd kan leiden tot goede prioriteringen en taakverdelingen binnen (het geheel aan) wijkinitiatieven. Hierbij vinden TLO-medewerkers dat het juist de kunst is om niet alles zelf op te pakken, maar verantwoordelijkheden te beleggen binnen de wijk, bij de juiste ambtenaren van de kernorganisatie en bij professionele (stedelijke) partijen.

Wel ervaren TLO's soms onvoldoende tijd als het gaat om het kunnen investeren in het opbouwen van relaties met buurtbewoners (om informatie op te halen evenals te activeren en stimuleren). Dit wordt in het bijzonder ervaren in wijken met een lage SES waar burgerparticipatie niet in het DNA van een wijk zit. Een treffend voorbeeld is het trachten te betrekken van inwoners bij het opstellen en uitvoeren van plannen binnen wijkcentrum De Overkant in de wijk Presikhaaf 3. Zowel TLO's als sleutelfiguren uit de wijk stellen dat er aanzienlijk meer uren nodig zijn, willen wijkmanagers zelf een samenwerkingsrelatie met inwoners kunnen opbouwen.

Intermediaire functie van TLO's

Figuur B1.3 Inbrengen van initiatieven uit de wijk bij juiste afdeling binnen de kernorganisatie

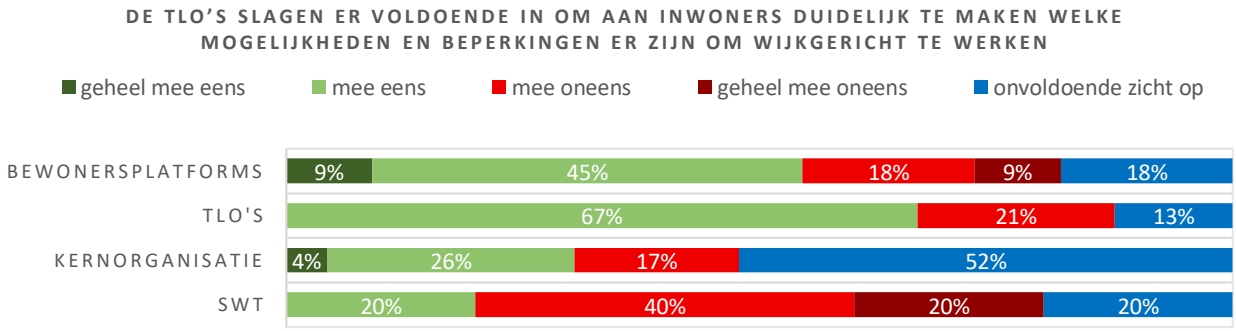
Van de bewonersplatforms, TLO's en kernorganisatie vindt meer dan de helft van de respondenten dat de TLO's er op een goede manier in slagen om initiatieven vanuit de wijk bij de juiste afdelingen of personen binnen de kernorganisatie in te brengen. Deze mening wordt niet gedeeld door de sociale wijkteams; van de sociale wijkteams geeft meer dan de helft aan het hier niet mee eens te zijn, terwijl iets meer dan een derde zegt hier geen zicht op te hebben.

Daar waar formele routes of specialistische experts ingeschakeld moeten worden binnen de verschillende fasen van een wijkproject, doen TLO's hun uiterste best om dit op de juiste plaats te beleggen binnen de kernorganisatie, en vaak lukt dit ook, zo is het algemene beeld. Daarnaast verwijzen TLO's partijen in de wijk door naar partijen binnen de kernorganisatie. Dit verloopt over het algemeen goed.

Deze brugfunctie van TLO's tussen gemeente en de wijken wordt vooral door bewoners(platforms) van grote meerwaarde geacht, omdat dit bij uitstek iets is dat voor henzelf voorheen vaak lastig in te schatten of te realiseren was. De nabijheid en benaderbaarheid van de TLO's is hierbij van belang: het feit dat TLO-medewerkers zichtbaar zijn in de wijk, goed bereikbaar zijn (ook in avonduren) en banden en contacten hebben opgebouwd met de bewoners en overige stakeholders, maakt dat mensen hen sneller inschakelen voor hulp. Voorheen was de gemeente 'verder weg', zo zeggen betrokken inwoners en stakeholders. De mate waarin een TLO wordt ervaren als nabij, varieert overigens per wijk. Dit heeft te maken met de 'aanpak' van verschillende TLO's, dus de wijze waarop zij zich in de wijk kenbaar maken, de mate waarin zij openstaan voor vragen en gesprekken en de mate waarin zij persoonlijke banden opbouwen in de wijk, betrokken zijn, en voeling hebben bij wat er leeft in de wijk. Voor sociale wijkteams geldt dat zij vaak zelf bestendige contacten hebben binnen de kernorganisatie, die zij in de wijkopgaven waar zij bij betrokken zijn ook zelf benaderen, doorgaans in afstemming met TLO.

Wel kan het ook voor TLO's ingewikkeld zijn om een goede inschatting te maken welke (verschillende) afdelingen en personen precies betrokken moeten en kunnen worden. Soms speelt de beperkte ervaring van TLO-medewerkers hierbij een rol. Veelal hangt dit echter vooral samen met de ervaren schotten tussen de gemeentelijke afdelingen, de onoverzichtelijkheid van de verschillende schijven en de beperkte bereikbaarheid of inzetbaarheid van relevante personen. Dit speelt zeker wanneer projecten en processen moeilijk gelinkt kunnen worden aan één beleidsthema, maar integraal moeten worden aangepakt.

Figuur B1.4 Communiceren van mogelijkheden en beperkingen wijkgericht werken door TLO's

Van de bewonersplatforms en TLO's vindt het merendeel dat de TLO's er voldoende in slagen om inwoners duidelijk te maken welke mogelijkheden en beperkingen er zijn om wijkgericht te werken. Van de sociale wijkteams vindt het merendeel dit niet. Meer dan de helft van de kernorganisatie geeft aan hier onvoldoende zicht op te hebben.

Of het nu gaat om veranderingen in de openbare ruimte (casus De Laar Schoon, De Passerelle en Beek op de Paasberg), het realiseren van een ontmoetingsplek in de openbare ruimte (casus JOP), de aankoop van sociaal vastgoed (De Bakermat) of veranderingen van meer organisatorische aard (casus straatcoaches en De Drieslag): het is voor inwoners (en externe stakeholders) vaak moeilijk te volgen waarom de gewenste veranderingen lang op zich laten wachten en soms moeizaam of in het geheel niet te realiseren zijn. De praktijk in deze casussen laat zien dat het ontbreken van zicht of zekerheid over mogelijkheden en beperkingen binnen het project kan leiden tot teleurstelling, onbegrip, demotivatie en zelfs terugtrekkende bewegingen bij betrokkenen.

Door aan bewoners en overige stakeholders vroegtijdig duidelijk te maken hoe processen verlopen en waarom, welke termijnen er worden gehanteerd en welke eisen en mogelijke obstakels er komen kijken bij het initiatief waar zij zich voor willen inzetten, wordt effectief aan verwachtingsmanagement gewerkt. Verwachtingsmanagement vanuit de TLO's is, net als structurele transparantie en terugkoppeling, cruciaal voor bewoners en overige stakeholders, zo geven zijzelf – net als de TLO's – aan. Zij voelen zich

hierdoor namelijk goed geïnformeerd en serieus genomen, maar krijgen hierdoor ook een realistischer beeld van wat de gemeente, inclusief de TLO's, wel maar vooral ook *niet* voor hen kan betekenen. Dit komt de beeldvorming van de gemeente ten goede, aldus TLO's en stakeholders.

Bij betrokken partijen bestaat het beeld dat TLO's in de communicatie veel aandacht hebben voor het verhelderen van (on)mogelijkheden en hier steeds beter in slagen. Inwoners en stakeholders ervaren in het algemeen voldoende transparantie bij de keuzes die de TLO's maken en deze openheid wordt zeer gewaardeerd. Het idee bestaat dat alles op tafel mag liggen en dat er ruimte is voor kritische vragen. Ook hierin ervaren inwoners en overige stakeholders een meerwaarde van TLO's ten opzichte van de gemeente als geheel. De communicatie vanuit de kernorganisatie wordt in veel gevallen namelijk ontoereikend geacht; de kernorganisatie slaagt er veelal niet in om inwoners (voor hen) bevredigende antwoorden te geven op vragen over aspecten als de duur en inhoud van besluitvorming, en de uitkomsten daarvan. In casussen als de straatcoaches, De Drieslag, De Bakermat, De Laar Schoon en de JOP's fungeerde het TLO als 'vertaler' van de kernorganisatie door uitleg te geven over processen, ontwikkelingen en stagnaties; een andere illustratie van de brugfunctie van de TLO's. Hierdoor wordt de afstand tussen de kernorganisatie en inwoners verkleind.

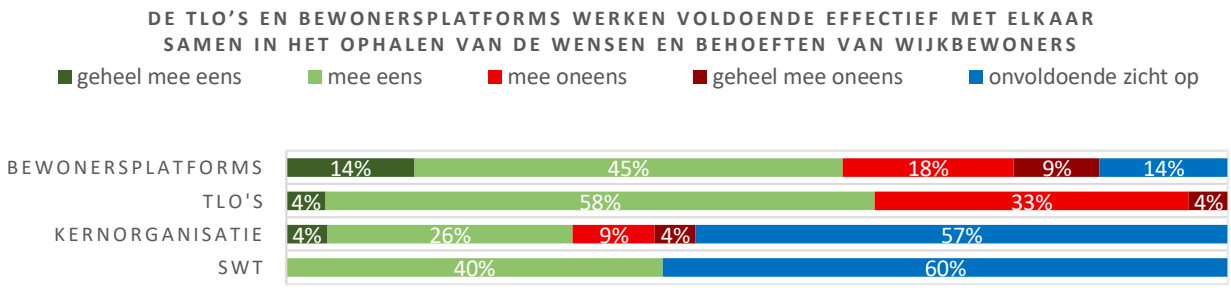
Ongeacht de openheid en transparantie over mogelijke beperkingen aan de zijde van TLO's, wordt er, onder andere vanuit de sociale wijkteams, burgers en overige stakeholders, kritiek geuit op de kloof tussen de hoge verwachtingen die het concept 'wijkgericht werken' wekt en de mogelijkheden die er op dit moment in de praktijk daadwerkelijk zijn voor het *uitvoeren* en *slagen* van burgerinitiatieven. Volgens betrokkenen laat dit laatste te wensen over, onder andere door het in de weg zitten van wet- en regelgeving, overige (stedelijke) beleidsprioriteiten en een gebrek aan doorzettingsmacht van TLO's.

Ook kunnen brede inventarisaties en inspraakmogelijkheden in de planvormingsfase vanuit TLO's de indruk bij bewoners wekken dat al of veel van hun wensen worden vertaald naar concrete acties, zo geven betrokken partijen aan. Sommige bewoners hebben een beeld bij de TLO's van 'u vraagt, wij draaien', terwijl dat niet de insteek van de TLO's is. Het komt voor dat bewoners geen directe reactie krijgen op ideeën, problemen of initiatieven die zij aandragen en daardoor ervaren zij minder transparantie, terwijl TLO's hier op wijkniveau wel degelijk invulling aan geven.

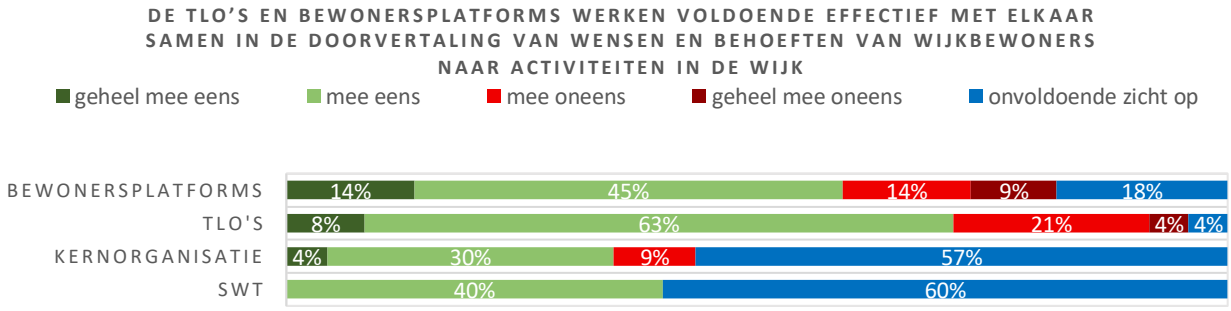
Aan de andere kant merken TLO's zelf, alsmede bewoners en de kernorganisatie, op dat menig burger nog geen idee heeft van de invloed en het budget waarover ze zouden kunnen beschikken en dat er juist winst te behalen valt in het beter informeren van burgers over de mogelijkheden binnen het werken vanuit de wijk.

Samenwerking in de wijken

Figuur B1.5 Effectiviteit samenwerking TLO's en bewonersplatforms ophalen wensen en behoeften

Figuur B1.6 Effectiviteit samenwerking TLO's en bewonersplatforms doorvertalen wensen en behoeften

Door de bewonersplatforms en TLO's wordt de samenwerking tussen TLO's en wijkplatforms in het ophalen van de wensen en behoeften van bewoners als voldoende effectief beschouwd. Van de kernorganisatie en sociale wijkteams geeft het merendeel aan hier onvoldoende zicht op te hebben. Voor de samenwerking tussen TLO's en wijkplatforms in de doorvertaling van wensen en behoeften van wijkbewoners naar activiteiten geldt eenzelfde beeld.

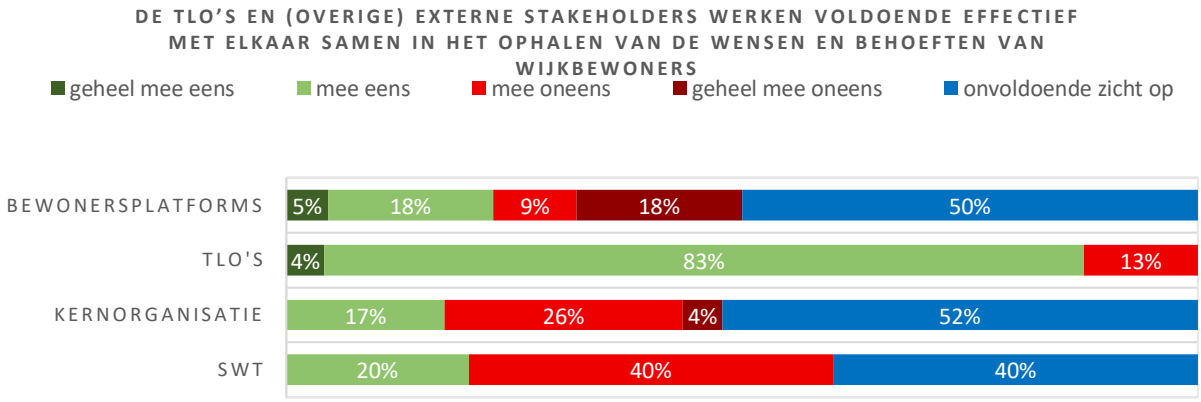
TLO's en bewonersplatforms trekken over het algemeen goed samen op in de wijken en met TLO's bestaat persoonlijker contact dan met de gemeente als geheel. Beide partijen hebben, los van elkaar, een zekere spilfunctie als het gaat om het inventariseren van wensen en het betrekken en activeren van burgers, maar weten daarbij doorgaans goed de verbinding met elkaar te leggen; het TLO heeft daarbij de lead. Er is in veel wijken sprake van een nauwe samenwerking met korte lijnen: men weet elkaar goed te vinden en men weet wat men aan elkaar heeft. De samenwerking wordt door betrokkenen veelal als prettig ervaren, en heeft volgens directbetrokkenen het gewenste effect, namelijk het zo breed mogelijk inventariseren van hetgeen in de wijk leeft, het betrekken van zo veel mogelijk groepen inwoners, en het gezamenlijk komen tot concrete plannen en de uitvoering hiervan.

Over en weer wordt blijkens de praktijk gebruikgemaakt van elkaars krachten, netwerken en mogelijkheden. Zo maken bewonersplatforms gebruik van budgetten via het TLO voor zowel communicatiematerialen als voor bredere activiteiten en van de organisatorische en ter zake doende expertise op uitvoerend vlak (casus De Drieslag en De Laar Schoon), terwijl TLO's gebruikmaken van de kanalen die bewonersplatforms reeds hebben en van de inzet (en expertise) van deze mensen om delen van het project te dragen en inwoners te betrekken (casus De Passerelle, Beek op de Paasberg en De Bakermat).

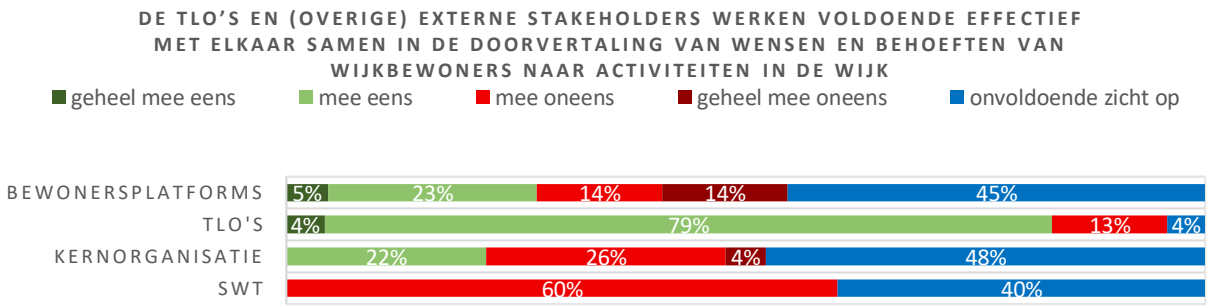
Hoe de TLO's en de bewonersplatforms zich precies tot elkaar verhouden, verschilt per wijk. Soms worden wijkplatforms door een TLO ingezet om zaken te inventariseren en ligt de bal meer bij het TLO; soms opereren bewonersplatforms vrijwel zelfstandig en komen zij met initiatieven, uitgewerkte plannen en acties en heeft het TLO's een meer faciliterende en adviserende rol.

Niet in alle wijken verloopt de samenwerking tussen bewonersplatforms en TLO's overigens even goed. Soms wordt consequente communicatie en betrokkenheid vanuit TLO's door bewonersplatforms gemist (onder andere bij personeelswisselingen); soms heerst het idee dat TLO's niet meteen met hun input aan de slag gaan en soms voelen bewonersplatforms zich door de komst van TLO's meer aan de zijlijn gezet. Moeizame onderlinge verhoudingen tussen verschillende georganiseerde bewonersgroepen (met verschillen in formele status) binnen dezelfde wijk kunnen hierbij een rol spelen.

Figuur B1.7 Effectiviteit samenwerking TLO's en externe stakeholders in ophalen wensen en behoeften

Figuur B1.8 Effectiviteit samenwerking TLO's en externe stakeholders in doorvertalen wensen en behoeften

Door de TLO's wordt de samenwerking tussen TLO's en andere externe stakeholders als voldoende effectief beschouwd als het gaat om het ophalen van wensen en behoeften van wijkbewoners. Van de respondenten uit andere groepen geeft ongeveer de helft aan hier onvoldoende zicht op te hebben en een derde geeft aan het hiermee oneens te zijn. Voor de samenwerking in de doorvertaling van wensen en behoeften naar initiatieven uit de wijk geldt ongeveer hetzelfde beeld. Een groot deel van de TLO's beschouwt de samenwerking als voldoende effectief, de andere respondentgroepen geven met name aan het hier mee oneens te zijn ofwel hier onvoldoende zicht op te hebben.

Hier kan een onderscheid gemaakt worden tussen de samenwerking in de wijk met kleinere, wijkgerichte partijen en de samenwerking met grotere, stedelijke partijen, zo blijkt uit de praktijk.

Het algemene beeld dat in de casuïstiek en in de gevoerde gesprekken naar voren komt, is dat er heel constructief en effectief wordt samengewerkt tussen TLO's en (externe) stakeholders in de wijk, zoals ondernemers, wijkagenten, scholen en huisartsen. Dit is zowel het geval in de planvorming als in de uitvoering en borging van wijkinitiatieven.

Projecten vanuit de wijk worden vaak gedragen door een kleine kerngroep, waarbinnen de wijkmanager van het TLO en enkele direct betrokken stakeholders (vaak ook inwoners uit bewonersplatforms) uit de wijk als kartrekkers fungeren om andere partijen aan te haken. De motivatie en de inzet zijn daarbij hoog. Het organiseren van een project vanuit een kleine projectgroep zorgt voor een goede en hechte samenwerking, met veel betrokkenheid, verantwoordelijkheidsgevoel, een gezamenlijke visie en heldere taakverdelingen, zo geven betrokkenen aan. De korte lijnen maken dat snel geschakeld kan worden als de praktijk dit vergt; hierin verschilt het TLO volgens betrokkenen van de kernorganisatie. We zien in de casussen ook dat multidisciplinaire samenwerking goed werkt om vraagstukken vanuit verschillende perspectieven te kunnen bekijken; dit werkt enthousiasme en creativiteit in de hand.

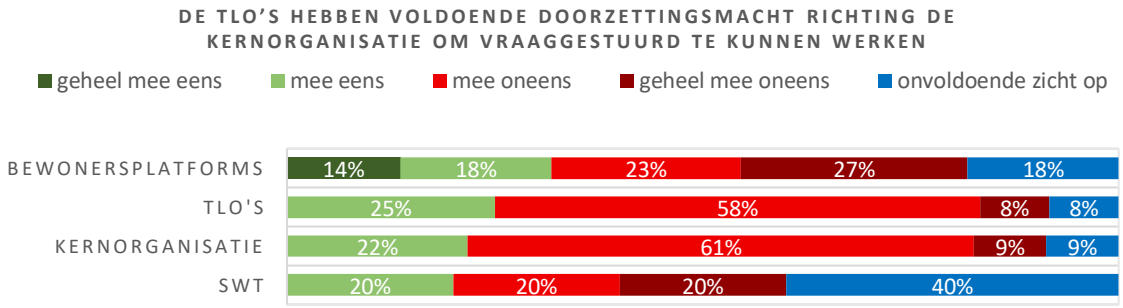
In de samenwerking met verschillende partijen in de wijken vindt regelmatig overleg plaats. Dit is niet alleen noodzakelijk om onderlinge relaties op te bouwen en te onderhouden en elkaar op de hoogte te

houden, maar ook om radiostiltes te voorkomen. Die resulteren blijkens verschillende casussen namelijk in onbegrip of verslapping. Naast heldere en consequente communicatie, wordt gelijkwaardigheid in de samenwerking sterk gewaardeerd. Het vroegtijdig formuleren van heldere doelen, een duidelijk tijdpad en taakafbakeningen kunnen helpen om doelen gezamenlijk te realiseren.

De samenwerking tussen TLO's en stedelijke partijen, zoals Rijnstad, SWOA, Rozet en Sportbedrijf Arnhem, wordt soms gezien als minder effectief, hoewel TLO's en deze partijen elkaar goed weten te vinden en constructief samen proberen op te trekken. Met name vanuit de sociale wijkteams, maar ook vanuit stedelijke partijen zelf wordt aangegeven dat stedelijke partijen lang niet altijd in staat zijn om wijkgericht te werken; zij kunnen overvoerd raken door wijkwensen en kunnen daarop niet altijd aanbod genereren, omdat veel van het aanbod generiek geldt en reeds is vastgesteld. Ook krijgen stedelijke partijen te maken met wensen en verzoeken uit de wijk die niet verenigbaar zijn met stedelijke activiteiten. Dit maakt dat vooral in de *vertaling* van wensen en behoeften naar activiteiten, de samenwerking niet altijd effecten genereert. Dit speelt volgens de sociale wijkteams met name in het sociaal domein. Toch zien we in de casussen ook succesvoorbeelden terug; zo zijn stedelijke partijen, soms als deel van een kerngroep, actief betrokken bij het realiseren van fysieke veranderingen (De Passerelle, De Laar Schoon), waarbij TLO's en stedelijke partijen onderling goed de taakverdelingen hebben afgestemd.

Positie TLO's richting kernorganisatie

Figuur B2.1 Doorzettingsmacht

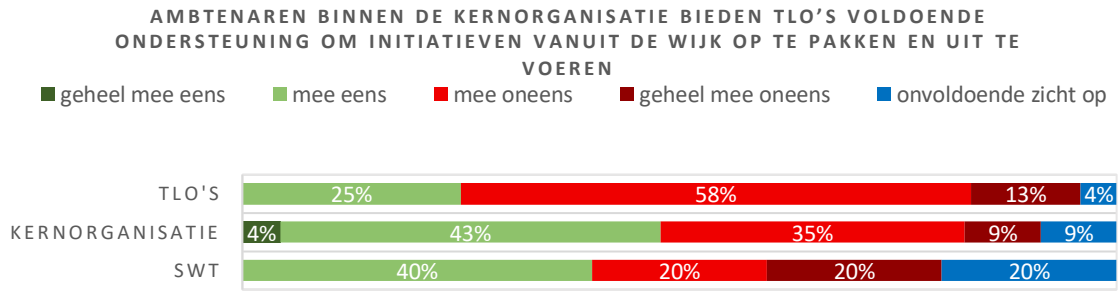
Uit de enquête blijkt dat van alle respondentgroepen de meerderheid van mening is dat de TLO's onvoldoende doorzettingsmacht hebben richting de kernorganisatie om vraaggestuurd te kunnen werken. De mening van TLO's en de kernorganisatie is op dit punt vrijwel gelijk en dat geldt ook voor de sociale wijkteams en de bewonersplatforms (hoewel laatstgenoemde groepen hier minder zicht op hebben).

In de gevoerde gesprekken komt naar voren dat het breed ervaren gebrek aan doorzettingsmacht van TLO's met name met twee dingen samenhangt. In de eerste plaats ervaren TLO's als budgethouders veel minder invloed dan bij de start van Van Wijken Weten werd verwacht. TLO's beschikken, volgens henzelf en volgens omringende partijen, nogal eens over onvoldoende overzicht en kennis om de budgetten effectief te (kunnen) beheren; aldus worstelen zij met het effectief benutten van hun mandaat. Bovendien staan veel financiële afspraken vanuit de gemeente al voor meerdere jaren vast en krijgen TLO's niet altijd voldoende de mogelijkheid om mee te beslissen over dergelijke meerjarige (programma)budgetten. In de praktijk gaat een groot deel van de wijkbudgetten dan ook ondergemandateerd weer terug naar de kernorganisatie. Dit betekent dat TLO's zelf op zoek moeten naar manieren om toch te kunnen sturen en budgetten bij te kunnen stellen, bijvoorbeeld door eenmalige initiatieven op te zetten, waar makkelijker budget voor te besteden is, of door om tafel te gaan met stedelijke partners.

In de tweede plaats ervaren zowel TLO's als de sociale wijkteams en bewonersplatforms dat TLO's vanuit de kernorganisatie worden beperkt in hun 'slagkracht' gedurende de uitwerking en uitvoering van wijkplannen. In een groot deel van de gesprekken wordt een situatie geschetst waarin TLO's informatie en behoeftes ophalen in de wijk en hiermee aan de slag gaan, waarna het stokt zodra besluitvorming dan wel 'goedkeuring' vanuit de kernorganisatie is vereist. Zowel de TLO's als de bewonersplatforms en de sociale wijkteams bestempelen het als risico voor vraaggestuurd werken dat een (onderdeel van een) plan vanuit de wijk kan worden tegengehouden of teruggedraaid door medewerkers van de kernorganisatie, ook in een laat stadium van een project. Uit de casussen (bijvoorbeeld in de casus Beek op de Paasberg en de casus straatcoaches) blijkt dat een en ander tot onzekerheid en frustratie leidt bij zowel TLO's als bewoners.

Positie kernorganisatie richting TLO's en wijken

Figuur B2.2 Ondersteuning

De TLO's vinden dat de kernorganisatie hun onvoldoende ondersteuning biedt om initiatieven vanuit de wijk op te pakken. Binnen de kernorganisatie wordt hier verschillend over gedacht; iets minder dan de helft (44%) deelt de mening van de TLO's, terwijl ongeveer de helft (47%) van de kernorganisatie van mening is dat er wél voldoende ondersteuning aan TLO's wordt geboden. Ook de sociale wijkteams zijn hier verdeeld over.[3]

In bepaalde gevallen ervaren de TLO's dat zij vanuit medewerkers van de kernorganisatie de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben, en ervaren beide partijen (zowel TLO's als de kernorganisatie) de onderlinge samenwerking als heel soepel. Dit hangt volgens verschillende respondentgroepen onder andere samen met (combinaties van) personen en met thema's. Binnen het thema openbare ruimte werken bestuursadviseurs bijvoorbeeld al jaren meer wijkgericht en dit bevordert de samenwerking met de TLO's en andere partijen in de wijken. Specifiek blijkt uit de casussen dat TLO's bij de inventarisatie van hetgeen er aan behoeften leeft in de wijken actief en effectief worden ondersteund door de afdeling onderzoek en statistiek (O&S), bijvoorbeeld via online dashboards met informatie uit de wijk, behoeftepeilingen (o.a. casus De Bakermat) en de monitor Leefbaarheid en Veiligheid (o.a. casus De Laar Schoon).

Uit de gevoerde gesprekken blijkt echter dat de TLO's zich in veel gevallen te weinig ondersteund voelen vanuit de kernorganisatie. Zo wordt, zowel door TLO's als door andere partijen waaronder externe stakeholders, ervaren dat medewerkers vanuit de kernorganisatie niet altijd openstaan voor 'afwijkende' ideeën of plannen, niet altijd pragmatisch en oplossingsgericht meedenken en -werken, en niet altijd benaderbaar of betrokken zijn als het gaat om wijkinitiatieven. In die context wordt de samenwerking met de kernorganisatie door TLO's bestempeld als vaak moeizaam.

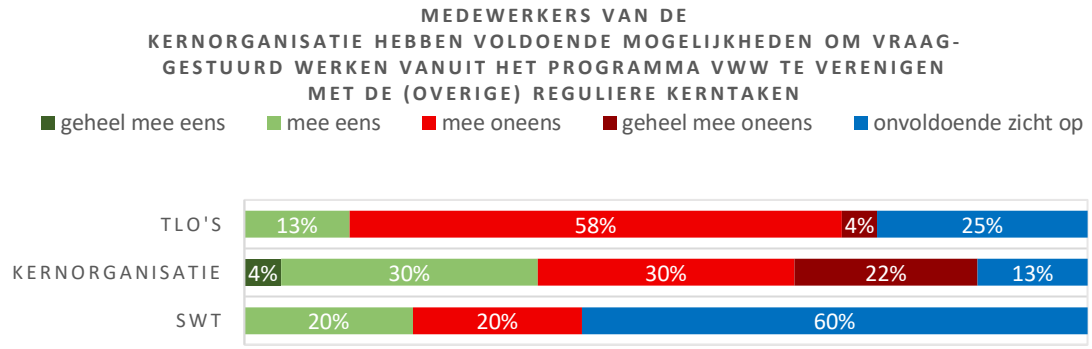
Niet alleen in het uitvoeren van wijkinitiatieven wordt de ondersteuning gemist: de TLO's missen ruggensteun vanuit de kernorganisatie als de kernorganisatie besluit budgetten anders verdelen en er ergens op bezuinigd wordt: bij het brengen van de bijbehorende 'negatieve boodschap' aan de wijk wordt onvoldoende steun vanuit de kernorganisatie ervaren. De TLO's en stedelijke partners ervaren hierin druk vanuit bewoners en politiek, maar ook vanuit de kernorganisatie zelf, die in de ogen van de stedelijke partners en TLO's altijd iets meer wil dan het budget toelaat. De TLO's ervaren soms onvoldoende vertrouwen vanuit de kernorganisatie. Daarbij heeft de praktijk ook uitgewezen dat zij binnen de kernorganisatie soms tegen weerstand of starheid aanlopen om de omslag naar een meer wijkgerichte houding en werkwijze, en dus naar de gewenste ondersteuning van wijkinitiatieven, te maken.

Ook de sociale wijkteams en medewerkers van de kernorganisatie zélf vinden dat de vereiste cultuuromslag binnen de gemeentelijke organisatie nog niet altijd voldoende is gemaakt. De meeste partijen zijn het er echter over eens dat de wil om te transformeren in de meeste gevallen wél aanwezig is, maar dat vooral bestaande processen en (politieke) prioriteiten vanuit programma's en portefeuilles, die beide veel tijd kunnen vergen, in de weg staan om vanuit de kernorganisatie effectief samen te werken met de TLO's. Het werken volgens het principe van de 'mal en de contramal' is in de praktijk onvoldoende gefa-

[3] Niet elke enquêtevraag in deze paragraaf is aan bewonersplatforms gevraagd.

ciliteerd; de TLO's stellen als een 'zijwiel' tegen de kernorganisatie te zijn aangeplakt, terwijl zij een tandem zouden moeten vormen. Betrokkenen zijn het erover eens dat de gemeentebrede omslag van zowel de denk- en werkwijze als de bedrijfsvoering veel tijd nodig heeft.

Figuur B2.3 Vraaggestuurd werken

In de enquête komt naar voren dat een meerderheid van de TLO's vindt dat de medewerkers van de kernorganisatie onvoldoende mogelijkheden hebben om vraaggestuurd werken vanuit het programma te verenigen met reguliere kerntaken. Hoewel een kleine meerderheid binnen de kernorganisatie ook vindt hier onvoldoende mogelijkheden voor te hebben, lopen de meningen binnen de kernorganisatie sterk uiteen. De sociale wijkteams zeggen hier onvoldoende zicht op te hebben.

Een factor die hierbij volgens betrokkenen een rol speelt is een gebrek aan tijd, doordat de beschikbare tijd van medewerkers van de kernorganisatie vaak volledig wordt opgeslokt door reguliere kerntaken. Bovendien worden de mogelijkheden om af te wijken van al ingezette lijnen vanuit programma's en portefeuilles als beperkt ervaren door medewerkers van de kernorganisatie, zeker met inachtneming van de door alle partijen ervaren en aangestipte cultuur (of neiging) om mee te buigen met beleidsprioriteiten vanuit het programma waarvoor de wethouder verantwoordelijk is. Ook van regelgeving en procedures is men binnen de kernorganisatie doorgaans niet gewend af te wijken. Volgens betrokkenen is de kernorganisatie bovendien onvoldoende in staat gesteld om (ad hoc) op wijkvragen in te kunnen spelen.

De beperkingen en de druk vanuit het programma kunnen ertoe leiden dat hetgeen leeft in de wijk niet (voldoende) opgepakt wordt. Vooral indien plannen en doelen vanuit de wijk niet overeenstemmen met programmadoelen waar doorgaans politiek prioriteit aan is gegeven, zo is de ervaring van de meeste geïnterviewden, ontstaat er volgens deze geïnterviewden spanning. Een voorbeeld uit de praktijk is de behoefte van veel inwoners aan kleinschalige, laagdrempelige ontmoetingsplekken dicht bij huis, die moeilijk te rijmen is met de programmatische opdracht om sociaal vastgoed af te stoten en ontmoetingsplekken onder te brengen in Multifunctionele Centra. Een ander voorbeeld is de sterke wens vanuit de wijk om in een straat iets aan verkeersveiligheid te doen die indruiste tegen de stedelijke ambitie van vergroening op het moment dat dit betekende dat bomen moesten worden weggehaald. Ook is de spanning groot bij controversiële opgaven, zoals maatschappelijk opvang en azc's; veelal voelen wijken hier minder voor, terwijl de gemeente deze opvang toch een plek moet geven. In de regel, zo zeggen alle betrokken partijen, delven behoeften, belevingen en initiatieven vanuit de wijk dan het onderspit; zij kunnen simpelweg niet concurreren met het bredere beleid en programma.

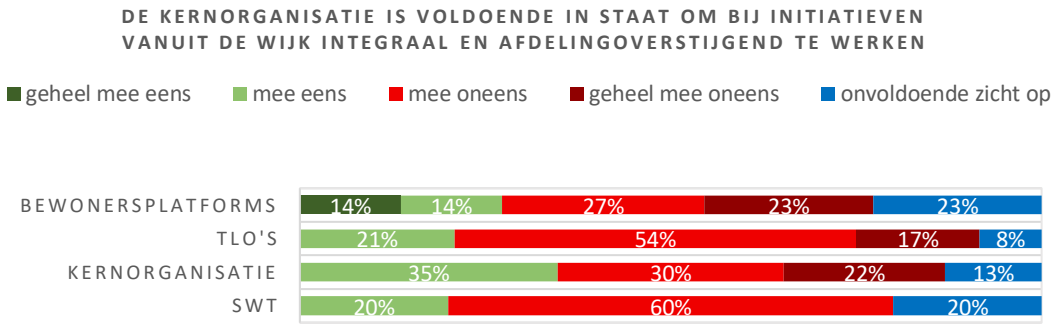
Bovenop het voorgaande wordt door burgers, stakeholders en TLO's een gebrek aan flexibiliteit ervaren bij de kernorganisatie. Met name daar waar snelle, creatieve of pragmatische oplossingen in de praktijk wenselijk zijn, schiet de werkwijze van de kernorganisatie volgens hen tekort.

Daar waar de TLO's vaak aanlopen tegen deze ervaren 'starheid' binnen de kernorganisatie en een ervaren onvermogen om buiten gebaande paden te handelen en mee te bewegen met het wijkniveau, wordt vanuit de kernorganisatie juist benadrukt dat het bij TLO's soms ontbreekt aan het bredere (stedelijke en beleidsmatige) perspectief en dat TLO's soms onvoldoende als verlengstuk van de gemeente handelen, maar meer als verlengstuk van de wijk, waarbij ieder voor zich als het ware een 'wijkprogramma' opstelt. Er kunnen vanuit de kernorganisatie heel goede redenen zijn om vragen of behoeften vanuit de

wijk geen doorgang te laten vinden, soms met een jarenlange geschiedenis, en volgens hen hebben TLO's daar ten onrechte niet altijd oog of begrip voor. Zo staan bestuursadviseurs veelal voor een veel bredere stedelijke opgave, waarbij het opsplitsen naar wijken niet altijd zinvol of haalbaar is. Waar het tot nog toe veelal aan ontbreekt is een goede middenweg, waarbij wijkkennis en wijkbehoeften goed worden verbonden aan stedelijke kennis en programmabehoeften.

Niet altijd is er overigens sprake van een 'wij-zij'-situatie tussen kernorganisatie en TLO's. De onderlinge samenwerking tussen TLO's en de kernorganisatie is, net als de wijze waarop wijkgeoriënteerde taken worden verenigd met reguliere taken vanuit het programma, erg afhankelijk van (draagvlak, mentaliteit en ervaringen van) personen en afdelingen binnen de kernorganisatie, zo stellen onder meer TLO's, sociale wijkteams en betrokkenen vanuit de kernorganisatie zelf. De samenwerking verloopt in het algemeen beter als het gaat om projecten in de wijk op het gebied van ruimtelijke ordening; rond activiteiten in het sociaal domein verloopt de samenwerking moeizamer, aldus de TLO's en de ambtenaren in de kernorganisatie.

Figuur B2.4 Integraal werken

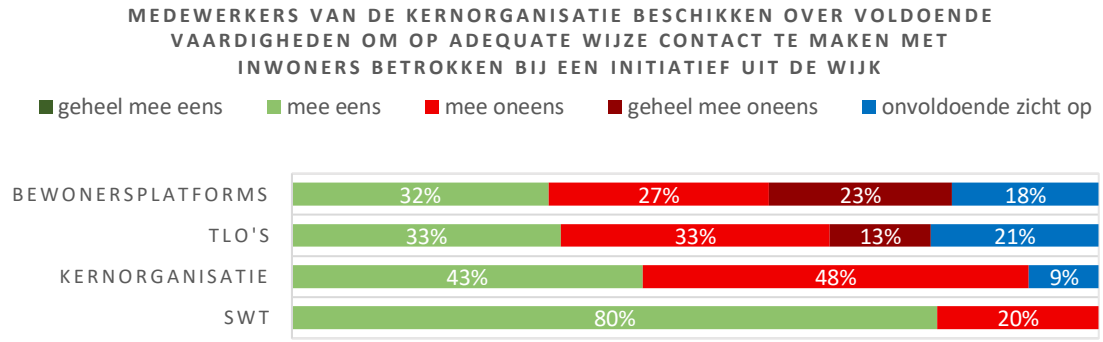

De meerderheid van alle respondenten vindt dat medewerkers van de kernorganisatie niet voldoende in staat zijn om integraal en afdelingoverstijgend te werken bij initiatieven vanuit de wijk. Ook medewerkers van de kernorganisatie zelf hebben deze mening.

Volgens betrokken partijen wordt vanuit de gemeente nog te veel sectoraal in tegenstelling tot integraal gekeken naar problemen en projecten in de wijken. Op het moment dat bepaalde wijkinitiatieven niet aan één beleidsthema gelinkt kunnen worden, dreigen zij tussen wal en schip te vallen. Juist wijkinitiatieven hebben vaak echter (gaandeweg) domeinoverschrijdende componenten. De schotten tussen gemeentelijke afdelingen werken vertragend en kunnen ervoor zorgen dat wijkgestuurd samenwerken met inwoners en het TLO stroef verloopt, zo komt in verschillende casussen (straatcoaches, De Drieslag) naar voren. Tegelijk vormen zij volgens betrokkenen ook een bedreiging voor het bereiken van overkoepelende acties en resultaten in de wijk die er echt toe doen en die echt verandering teweeg kunnen brengen.

Enerzijds heeft een en ander te maken met de wijze waarop gemeentelijke afdelingen en processen zijn ingericht. In de beleving van betrokken partijen is de kernorganisatie anderzijds onvoldoende gewend om integraal, afdelingoverstijgend en out-of-the-box-denkend te werken. Dit raakt wederom aan de vereiste, maar onvoldoende gemaakte omslag in bedrijfsvoering en cultuur. Daarin bestaat een kloof tussen de blauwdruk van de TLO's (generalistisch en breed belegd) en die van de gemeentelijke afdelingen (specialistisch en afgebakend).

Figuur B2.5 Vaardigheden

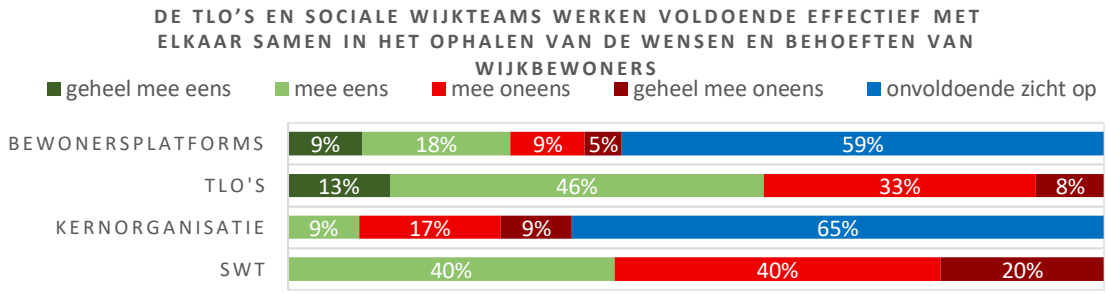
Een groot deel van de sociale wijkteams vindt dat medewerkers van de kernorganisatie over voldoende vaardigheden beschikken om op adequate wijze contact te maken met inwoners die betrokken zijn bij een wijkinitiatief. Dit komt niet overeen met de opvattingen van de bewonersplatforms, de TLO's en de kernorganisatie zelf, van wie ongeveer de helft aangeeft dat de kernorganisatie in deze context niet over voldoende vaardigheden beschikt.

Alhoewel de kernorganisatie, mede door de brugfunctie die de TLO's vervullen voor inwoners, toegankelijker is geworden, ervaren burgers en stakeholders vanuit de kernorganisatie veelal onvoldoende communicatie en onvoldoende helderheid op inhoud. Met een zekere regelmaat wordt onvoldoende transparantie ervaren, omdat de gewenste uitleg vanuit de kernorganisatie uitblijft of niet op tijd komt. In verschillende casussen komt naar voren dat dergelijke 'radiostiltes' bij burgers en stakeholders onbegrip in de hand werken en zorgen voor een negatieve beeldvorming van de gemeente; deze partijen in de wijk voelen zich dan namelijk niet serieus genomen en gesteund. Ook ontstaat er ergernis als burgers zich genoodzaakt voelen zelf (telkens) achter bepaalde informatie aan te gaan.

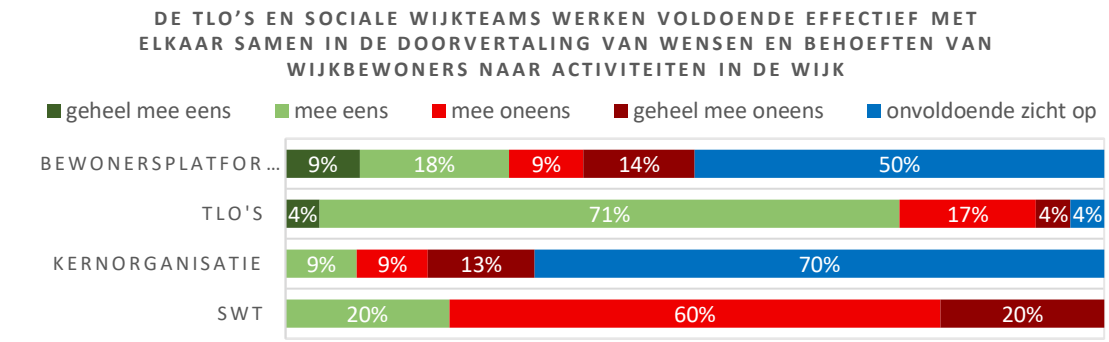
Indien er wel contact is, wordt de wijze waarop wordt gecommuniceerd, qua houding, toon en niveau, niet altijd passend of begrijpelijk geacht. Dit hangt samen met het feit dat het gaat om vaak ingewikkelde materie (bijvoorbeeld wet- en regelgeving), die voor burgers en stakeholders doorgaans lastig te volgen is. Binnen deze context uiten TLO's en inwoners zich bovendien kritisch over de hoge formele vereisten (op vorm en inhoud) waar aanvragen van inwoners en wijkgestuurde processen aan moeten voldoen vanuit de kernorganisatie; deze zijn voor 'de leek' vaak ingewikkeld. In de casussen komt bijvoorbeeld naar voren dat burgers (en overige stakeholders) soms worstelen met financiële aanvragen (o.a. de Kronenburg Passerelle) en aanvragen voor vergunningen (casus De Drieslag). TLO's en burgers hebben de indruk dat de procedures evenals de criteria en wijzen van beoordeling van burgerinitiatieven in de praktijk nog te veel gelijk worden gesteld aan die bij initiatieven vanuit professionals. Dit is in hun ogen minder passend, omdat inwoners doorgaans niet over dezelfde vaardigheden beschikken. Medewerkers van de kernorganisatie hebben daar volgens TLO's en inwoners soms nog onvoldoende oog voor en zijn volgens hen ook geneigd te strak vast te houden aan het vaste stramien en aan de bestaande procedures. Daarbij passen zij hun communicatie nog onvoldoende aan op het niveau van inwoners en leven zij zich soms onvoldoende in hun positie in, zo stellen alle partijen.

Samenwerking tussen TLO's en sociale wijkteams

Figuur B2.6 Samenwerken

Figuur B2.7 Samenwerken

Een kleine meerderheid van de TLO's geeft in de enquête aan dat de TLO's en de sociale wijkteams voldoende effectief samenwerken in het ophalen van de wensen en behoeften van inwoners. Dit staat in contrast met de opvattingen van de sociale wijkteams, waarvan een kleine meerderheid aangeeft dat dit niet het geval is. Dit verschil in opvatting is des te groter wanneer het gaat om de effectieve samenwerking in het doorvertalen van wensen en behoeften naar activiteiten. Driekwart van de TLO's vindt dat deze samenwerking voldoende effectief is, terwijl meer dan driekwart van de wijkteams vindt dat dit niet het geval is. Het merendeel van de bewonersplatforms en de kernorganisatie geeft aan op beide stellingen onvoldoende zicht te hebben.

De bovenstaande enquêteresultaten kunnen geduid worden door een aantal nadere observaties. Het algemene beeld dat ook in de (groeps)gesprekken ontstaat is dat de samenwerking tussen de TLO's en de sociale wijkteams niet altijd geheel vanzelfsprekend of soepel is verlopen, maar dat dit door de jaren heen al sterk is verbeterd in verschillende wijken, op een enkele wijk na. Door zowel de sociale wijkteams als de TLO's wordt de samenwerking doorgaans als prettig ervaren.

Een aantal dingen staat gezamenlijk optrekken en vooral gezamenlijke resultaten in de praktijk in de weg, zo volgt uit de gesprekken. Allereerst zijn wederzijdse verwachtingen niet altijd helder of realistisch geweest, en is positionering ten opzichte van elkaar ingewikkeld gebleken. Een ander punt dat samenwerking en voortgang doet stagneren is volgens de sociale wijkteams de wisseling van personeel bij TLO's. De wijkmanagers van de TLO's geven op hun beurt aan dat de individuele signalen die zij krijgen van de sociale wijkteams moeilijk te vertalen zijn naar structurelere oplossingen; daarvoor ontbreekt te vaak de onderbouwing, zo zeggen zij.

Belangrijker zijn volgens beide partijen echter de grenzen van hetgeen TLO's kunnen bereiken, met name gezien de huidige inrichting van het 'vraaggestuurde model', waarmee zij doelen op de organisatorische invulling van het wijkgericht werken. Enerzijds gaat het dan om de (onveranderde) processen en werkwijzen aan de zijde van de kernorganisatie, anderzijds gaat het om het gebrek aan doorzettingsmacht en aan mankracht en kennis bij de TLO's. Over dat laatste zeggen de sociale wijkteams dat het sociaal domein zeer complex is en dat specialistische expertise is vereist om binnen die context accuraat

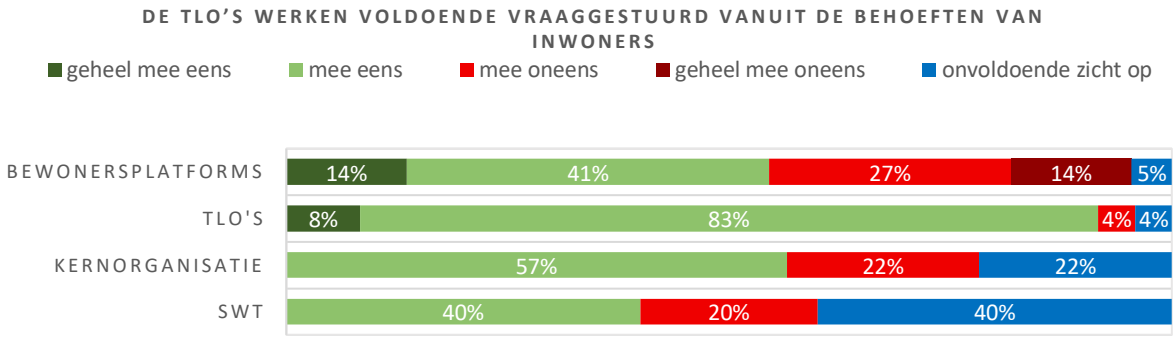
te kunnen handelen en signalen door te vertalen naar goed aanbod en goed beleid; die kennis is bij TLO-medewerkers vaak niet aanwezig, wat betekent dat deze kennis vaak vanuit bestuursadviseurs moet komen.

Ondanks deze beperkingen probeert men zo goed mogelijk samen op te trekken. Zo geven de sociale wijkteams ondertussen steviger adviezen om behoeften in de wijk te vertalen naar wat echt nodig is, hetgeen TLO's helpt. In sommige wijken zijn TLO's en sociale wijkteams fysiek verbonden, door in hetzelfde gebouw te zitten. Hierdoor loopt de samenwerking beter. Sommige TLO's vormen samen met de sociale wijkteams en werk en inkomen een kernteam, van waaruit men collectief probeert op te treden.

Na vier jaar constateren de sociale wijkteams en de TLO's dat het rendement van de samenwerking laag is. Met name de beweging van het realiseren van individuele voorzieningen naar collectieve voorzieningen komt moeilijk van de grond. Wel zijn er in de praktijk een paar voorbeelden waarin de samenwerking tussen TLO's en sociale wijkteams (en de kerngemeente) heeft geleid tot mooie resultaten, waaronder de Buurtschakel (een inloopcentrum voor eenzame inwoners), waarbij het sociaal wijkteam het initiatief nam, waarna vanuit het TLO een coördinator is aangesteld en financiering is geregeld, en het realiseren van een integrale wijkvisie vanuit het TLO en partners in Noordoost.

Vraaggestuurd werken

Figuur B3.1 Vraaggestuurd werken

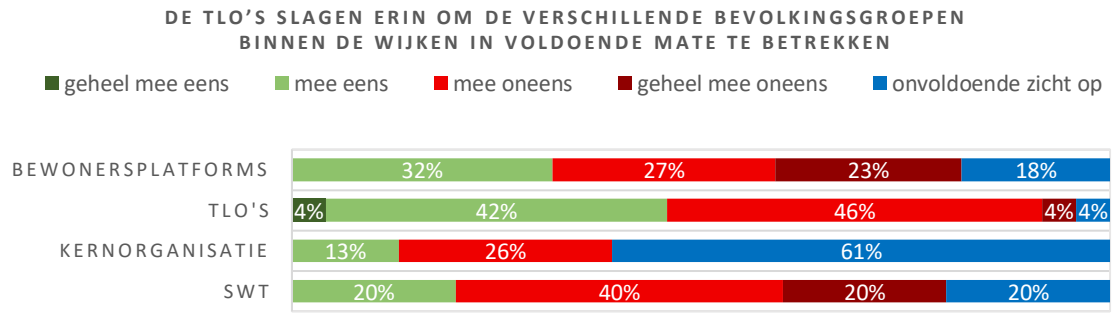
In de enquête vindt de overgrote meerderheid van de TLO's (91%) dat TLO's voldoende vraaggestuurd werken vanuit de behoeften van de inwoners. Het merendeel van de bewonersplatforms, sociale wijkteams en medewerkers van de kernorganisatie is dezelfde mening toegedaan, hoewel het deel dat het niet met de stelling eens is groter is dan bij de TLO's.

Welke tools TLO's in de praktijk gebruiken om vragen en standpunten uit de wijken te inventariseren, is bijzonder wijkafhankelijk. In de casussen komt naar voren dat TLO's veel fysiek in de wijken aanwezig zijn om behoeften te inventariseren. Ook worden samenwerkingspartners, zoals bewonersplatforms, huisartsen, wijkagenten, sportverenigingen, opbouwwerk en de sociale wijkteams, benut om inzichtelijk te krijgen welke behoeften er leven in de wijken. Daarnaast wordt gewerkt met peilingen door middel van wijkkranten, bewonersavonden en enquêtes vanuit O&S.

Van de taken die TLO's (formeel) zijn toebedeeld, slagen zij goed in het ophalen van hetgeen er in brede zin aan wensen en ideeën leeft bij inwoners en stakeholders, zo komt in de gesprekken naar voren. De TLO's zijn daadwerkelijk de ogen en oren in de wijk geworden, door hun sterke nabijheid en betrokkenheid. De vertaalslag hiervan naar concrete activiteiten en projecten in de wijk wordt volgens alle geïnterviewde respondentgroep door TLO's en partners ook gemaakt, vooral als het gaat om kleinere, vaak fysieke zaken zoals het realiseren van parkeerplaatsen en straatmeubilair, maar ook spaaracties door winkeliers (De Drieslag) en gezamenlijke schoonmaak- of onderhoudsacties door wijkbewoners (De Laar Schoon, de Kronenburg Passerelle). Als het gaat om het ten uitvoer brengen van plannen, activiteiten en veranderingen bestaan bij inwoners en stakeholders meer vertrouwen in TLO's dan in de gemeente als geheel. In de optiek van de sociale wijkteams en de kernorganisatie slagen TLO's er echter minder goed in om bepaalde wijkwensen, die verder strekken dan (kleinere) aanpassingen, structureel op de agenda van de kernorganisatie te plaatsen.

Door partijen wordt overigens benadrukt dat vraaggestuurd werken niet alleen 'iets van TLO's' is, maar 'van ons allemaal'. Ook andere partijen, waaronder gemeentelijke afdelingen en stedelijke partijen, zouden volgens geïnterviewden meer in de wijk aanwezig moeten zijn en meer voeling met (hetgeen leeft in) de wijk moeten krijgen, om in hun werkzaamheden de vragen en behoeftes uit de wijk zo goed mogelijk mee te kunnen nemen.

Figuur B3.2 Bevolkingsgroepen betrekken

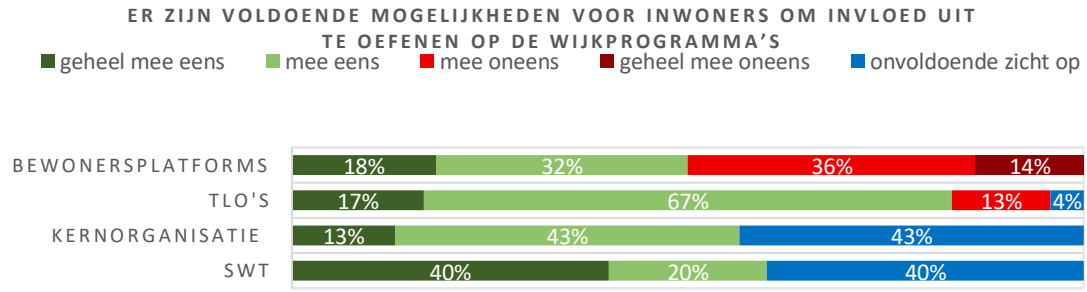
In de enquête komt naar voren dat de TLO's er onvoldoende in slagen om de verschillende bevolkingsgroepen binnen de wijken in voldoende mate te betrekken. Dat vindt de helft van de bewonersplatforms, sociale wijkteams, maar ook van de TLO's zelf. Vanuit de kernorganisatie zegt bijna twee derde hier onvoldoende zicht op te hebben.

Ondanks het gegeven dat TLO's er volgens alle partijen goed in slagen om behoeften en ideeën van inwoners breed op te halen, worden bepaalde groepen nog onvoldoende bereikt. Met name specifieke groepen Arnhemmers met een (niet-westerse) migratieachtergrond worden in de praktijk niet tot weinig bereikt door de TLO's. Ook kan het lastig zijn om jongeren en jonge gezinnen te bereiken. Volgens de bewonersplatforms, TLO's en sociale wijkteams is het moeilijk kunnen bereiken en betrekken van 'de hele wijk' echter een algemeen obstakel dat bij burgerparticipatie speelt; ook bewonersplatforms zelf lopen hier al jarenlang tegenaan. Zo identificeren niet alle bevolkingsgroepen zich zodanig met de wijk of met bepaalde vraagstukken dat zij bereid zijn actief te participeren. Aan de zijde van TLO's speelt een gebrek aan tijd en beschikbare middelen om voldoende energie te kunnen steken in het opbouwen van een relatie.

Vooral in bepaalde wijken (bijvoorbeeld lage-SES-wijken) is het voor TLO's moeilijker om informatie in te winnen, omdat het als lastig wordt ervaren om toegang te krijgen tot specifieke groepen inwoners en ze te interesseren voor bepaalde onderwerpen. Een succesvolle oplossing blijkt het actief samenwerken met sleutelfiguren.

Invloed van inwoners op wijkprogramma's

Figuur B3.3 Invloed wijkprogramma's

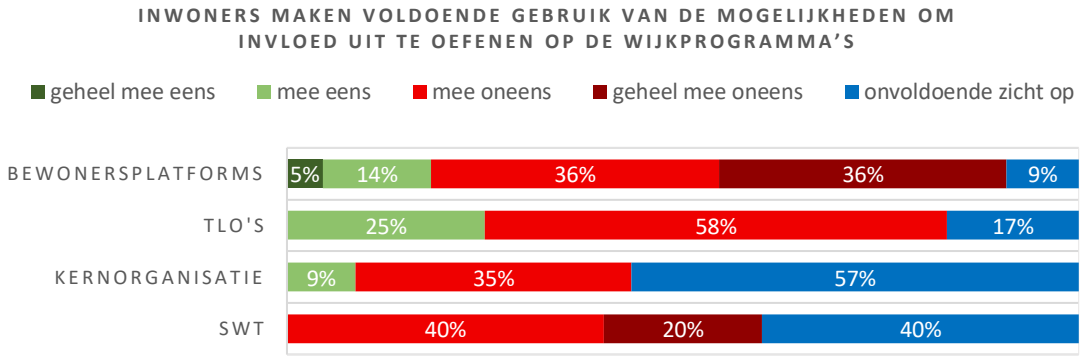

Een meerderheid van de TLO's, sociale wijkteams en de kernorganisatie vindt dat er voor inwoners voldoende mogelijkheden zijn om invloed uit te oefenen op de wijkprogramma's. Behalve een klein deel (13%) is niemand van deze respondentgroepen het oneens met deze stelling. Van de kernorganisatie en sociale wijkteams geeft een deel aan hier onvoldoende zicht op te hebben. De bewonersplatforms zijn verdeeld, de ene helft vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn, de andere helft niet.

Blijkens de gevoerde gesprekken en de casussen bestaan er in de praktijk veel verschillende routes en manieren voor burgers en stakeholders om een mening te geven, om actief mee te denken en werken en om zaken in beweging te zetten of een tegenstem te geven, zowel als het gaat om specifieke initiatieven als om bredere wijkprogramma's. Hierbij kan worden gedacht aan deelname aan gesprekken op

straat, bewonersavonden, peilingen, bewonersplatforms, werkgroepen en wedstrijden. Het helpt volgens verschillende respondentgroepen dat zij in deze context proactief worden benaderd, zowel door TLO's als door bewonersplatforms.

Figuur B3.4 Invloed wijkprogramma's

Het merendeel van de bewonersplatforms, TLO's en de sociale wijkteams vindt dat inwoners niet voldoende gebruikmaken van de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de wijkprogramma's. De meerderheid van de kernorganisatie zegt hier onvoldoende zicht op te hebben.

Hoewel er veel mogelijkheden bestaan om invloed uit te oefenen, maken nog lang niet alle (groepen) inwoners hiervan gebruik, zo blijkt uit de praktijk. Naast het gegeven dat bepaalde groepen minder geneigd of bereid zijn om actief te participeren en hun invloed daarbij uit te oefenen, zijn de mogelijkheden om invloed uit te oefenen binnen het wijkgerichte werken nog niet bij alle burgers voldoende bekend. Bovendien sluiten de beschikbare middelen om invloed uit te oefenen niet altijd goed aan bij de mogelijkheden van inwoners. Zo worden de eisen waaraan procedures voor het indienen van voorstellen moeten voldoen door inwoners als onnodig langdurend en complex ervaren. Hierdoor haken inwoners af of laten zij zich weerhouden om zich überhaupt in deze processen te mengen. De mate waarin burgers gebruikmaken van hun inspraakmogelijkheden verschilt sterk per wijk.

De bewonersplatforms ervaren met name voor langlopende onderdelen van programma's dat zij weinig tot geen invloed kunnen uitoefenen, doordat er niet op de goede momenten informatie wordt opgehaald bij bewoners of naar hun behoeften wordt gevraagd.

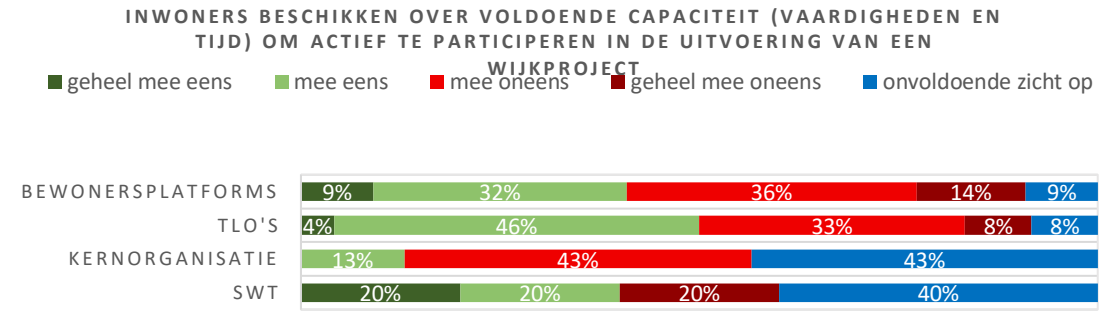
In de gevoerde gesprekken en onderzochte casussen komt overigens naar voren dat bewoners (en stakeholders) TLO's (en bewonersplatforms) veelvuldig weten te vinden, zowel met klachten als met verbeteropties. In het geval van concrete initiatieven en fysieke vraagstukken is er vaak sprake van direct en veelvuldig contact met initiatiefnemers en/of bewonersplatforms. Inwoners die vooral graag verandering zouden zien, maar niet direct een plan voor ogen hebben, zijn minder vaak een gesprekspartner van het TLO (of de kernorganisatie).

De plannen die in de wijken worden uitgevoerd komen vaak voort uit een initiatief van inwoners, zo laten ook de casussen zien (de casussen Kronenburg Passerelle, straatcoaches, Beek op de Paasberg, De Laar Schoon, JOP's en De Bakermat). In alle casussen zijn burgers en stakeholders nauw betrokken geweest bij het opzetten, vormgeven en uitvoeren van het project. Bij een burgerinitiatief blijken vooral de initiatiefnemers, maar ook overige inwoners, doorgaans actief betrokken te blijven en een vrij grote vinger in de pap te hebben bij beslissingen in zowel de planvorming als de uitvoering. Die invloed geldt volgens betrokkenen wel tot een zekere hoogte, namelijk tot de grenzen waar men met wijksturing in de praktijk tegenaan loopt.

Niet alle projecten in de wijken zijn overigens ingegeven vanuit een vraag van inwoners. Projecten die vanuit lijn- en programmasturing in de wijk worden opgezet kunnen vaak rekenen op minder draagvlak bij inwoners, en een minder actieve (of ontbrekende) bijdrage vanuit inwoners aan het proces. Dat is zeker het geval wanneer projecten controversieel zijn of tegen wijkwensen ingaan.

Inwonerparticipatie

Figuur B3.5 Capaciteit om te participeren

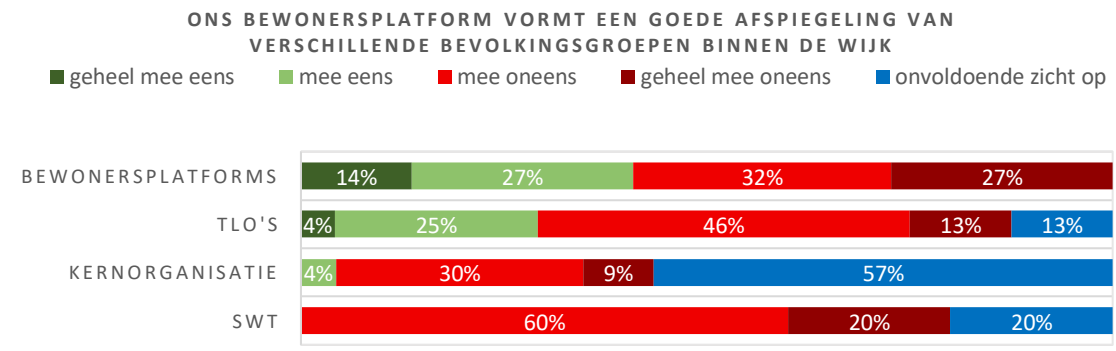

Er wordt verschillend gedacht over de capaciteit waar inwoners over beschikken om actief te participeren in de uitvoering van een wijkproject. Bijna de helft van de bewonersplatforms en de kernorganisatie vindt dat inwoners niet voldoende capaciteit hebben, terwijl bijna de helft van de TLO's en sociale wijkteams vinden dat inwoners wel over deze capaciteit beschikken. In alle respondent-groepen komen tegengestelde meningen voor. Een aanzienlijk deel van de kernorganisatie (43%) en de sociale wijkteams (40%) geeft aan hier onvoldoende zicht op te hebben.

Een gebrek aan capaciteit bij inwoners om actief te participeren komt naar voren in de casussen. Vaak is er sprake van één of twee kartrekkers en stagneert een project bij het wegvallen van een dergelijke (sleutel)figuur. Eveneens blijkt het in de praktijk vaak niet haalbaar om (ingewikkelde) projecten exclusief te beleggen bij individuele burgers (of stakeholders). Dit komt deels door de domeinoverstijgende en complexe aard van sommige projecten. Daarnaast is bij inwoners en andere stakeholders vaak niet alle benodigde kennis, kunde en tijd beschikbaar, of kunnen deze zaken niet ten volle worden benut vanwege eigen werk- en privéomstandigheden. In de praktijk vraagt dit vaak om externe ondersteuning waarbij een persoon (vanuit de gemeente) projectbegeleiding of -management op zich neemt.

Er is een groot verschil tussen wijken onderling en de mate waarin inwoners in staat zijn zelfstandig te participeren. Dat betekent in de praktijk dat het per wijk verschilt wat er nodig is aan ondersteuning om inwoners (volwaardig) te laten participeren. In meerdere casussen wordt nagestreefd inwoners van vaardigheden en kennis te voorzien, om hen daarmee (geheel) zelfstandig verantwoordelijk te maken voor een project. In de praktijk blijkt dit een grote uitdaging en is vaker langer ondersteuning nodig dan verwacht. Er zijn ook wijken of initiatiefgroepen waarin juist veel krachten en vaardigheden gebundeld zijn (bijvoorbeeld casus Beek op de Paasberg, casus straatcoaches).

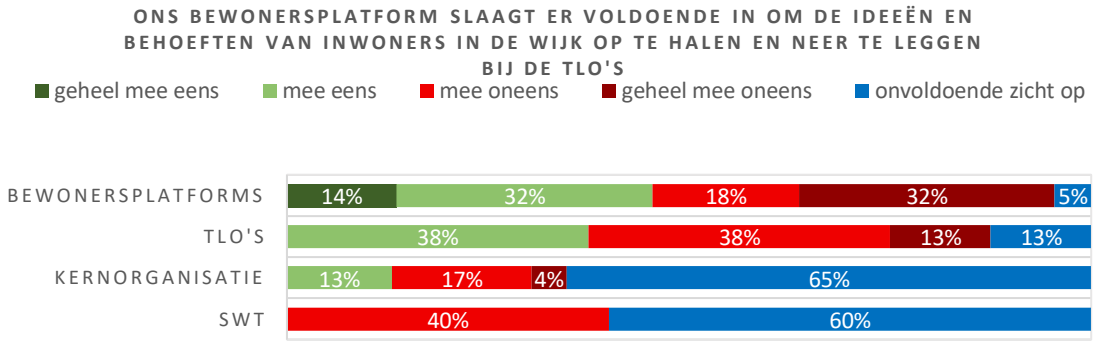
Figuur B3.6 Afspiegeling

De meeste bewonersplatforms, TLO's en sociale wijkteams vinden dat het bewonersplatform geen goede afspiegeling vormt van verschillende bevolkingsgroepen binnen de wijk. Waar een aanzienlijk deel (41%) van de bewonersplatforms vindt dat het platform wel een goede afspiegeling vormt, is dit veel minder het geval bij de TLO's (29%) en sociale wijkteams (0%). Het merendeel van de kernorganisatie zegt hier onvoldoende zicht op te hebben.

Een belangrijke vorm van inwonersparticipatie is deelname aan een van de bewonersplatforms. Deze bewonersgroepen zijn vaak initiatiefnemers van wijkprojecten. Uit het casusonderzoek komt echter naar voren dat bewonersplatforms niet altijd gezien worden als een goede afspiegeling van de verschillende bewonersgroepen en -belangen in de wijk. Het betreft in de realiteit vaak een groep enthousiaste inwoners met een gezamenlijke agenda (bijvoorbeeld op het gebied van groen, buurtoverlast of activiteiten voor kwetsbare jongeren). Doorgaans is er qua demografie weinig diversiteit in de bewonersplatforms. Deze platforms lijken er, in elk geval in de ogen van overige inwoners, niet altijd voldoende in te slagen om naast hun eigen agenda ook andere behoeften uit de wijk te inventariseren, laat staan een hele wijk te vertegenwoordigen. Hierdoor blijven groepen inwoners die zich minder makkelijk verenigen (met gelijkgezinden) onvoldoende vertegenwoordigd.

Figuur B3.7 Ideeën ophalen

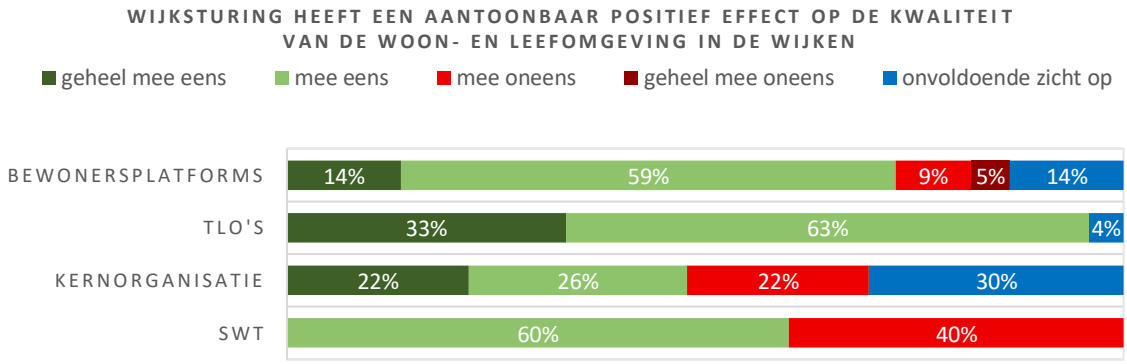

Uit de enquête blijkt dat de kernorganisatie en sociale wijkteams er onvoldoende zicht op hebben of bewonersplatforms er voldoende in slagen ideeën en behoeften van inwoners in de wijk op te halen en neer te leggen bij de TLO's. Onder de respondenten van de kernorganisatie en sociale wijkteams die hier wel zicht op hebben en de TLO's vindt een meerderheid dat bewonersplatforms hier niet voldoende in slagen. De bewonersplatforms zijn verdeeld, wel geven meer respondenten aan het geheel oneens te zijn met de stelling dan geheel eens.

De bewonersplatforms stellen veel te spreken met verschillende bewoners uit de wijk en hierin veel ideeën en initiatieven op te halen. In die zin vervullen zij een zekere spilfunctie in de wijk, zij aan zij met de TLO's. Een deel van de bewonersplatforms vindt het neerleggen van de opgehaalde ideeën bij de TLO's echter lastig, doordat de bewonersplatforms niet altijd de ervaring hebben dat het TLO direct met de ideeën van bewoners de slag gaat, of doordat het contact met het TLO (een periode) stroef verloopt door wisselende bezetting. Daar komt bij dat bewonersplatforms niet altijd diverse bewonersgroepen weten te bereiken en weten te weerspiegelen, zo kwam zojuist aan de orde. Sommige TLO's ervaren dan ook dat de ideeën en initiatieven die aangedragen worden door bewonersplatforms niet altijd door de meerderheid of een grote groep van de bewoners gedeeld worden. Doordat de TLO's zelf ook contact hebben met bewoners, buiten het bewonersplatform om, kunnen zij een afweging maken over wat initiatieven en ideeën zijn die breed gedragen worden.

Resultaten van wijksturing

Figuur B3.8 Positief effect

Een ruime meerderheid van de bewonersplatforms (73%), TLO's (96%) en sociale wijkteams (60%) vindt dat wijksturing een aantoonbaar positief effect heeft op de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Van de kernorganisatie heeft bijna een derde hier onvoldoende zicht op. Van de respondenten binnen de kernorganisatie die hier wel zicht op hebben, vindt – in lijn met de andere respondentgroepen – iets meer dan twee derde dat wijksturing een positief effect heeft.

Het algemene beeld onder alle respondentgroepen is dat er veel mooie dingen worden gerealiseerd door het wijkgerichte werken. Aantoonbare positieve effecten liggen volgens betrokkenen met name in het fysieke domein, zoals al eerder naar voren kwam. Voorbeelden hiervan uit de casussen zijn onder andere het realiseren van een aantrekkelijke voetgangersbrug met plantenbakken (de Kronenburg Passerelle), het schoonhouden en verfraaien van (een deel van) een wijk (De Drieslag, De Laar Schoon), het realiseren van ontmoetingsplaatsen (JOP, De Bakermat) en het verminderen van overlast (straatcoaches). In de casussen heeft een en ander daadwerkelijk geleid tot een ervaren verbetering van leefbaarheid en/of (het gevoel van) veiligheid. Ook is vaak sprake van meer sociale verbinding; zelfs daar waar sociale verbinding geen direct doel was, wordt dit veelal ervaren als positief neveneffect in projecten (waaronder de Kronenburg Passerelle en straatcoaches). Het voorgaande neemt overigens niet weg dat ook in het sociaal domein soms goede resultaten worden geboekt. Zo kan worden gedacht aan het project Achter de Voordeur (De Drieslag). In die gevallen ligt de meerwaarde meer in het vergroten van welzijn of zelfredzaamheid.

In de ogen van de kernorganisatie en sociale wijkteams zijn de activiteiten en resultaten van wijksturing (en van TLO's) soms klein, maar zij zeggen tegelijk dat die voor de burger wél concreet en tastbaar kunnen zijn en dat dát is waar wijksturing in de essentie om gaat. In de praktijk valt overigens op dat de reikwijdte van projecten soms uitdijt, in die zin dat er gaandeweg meer thema's, doelen en locaties aangehaakt worden, met bredere resultaten van dien (De Drieslag, Beek op de Paasberg, de straatcoaches). Te veel versnippering (van belangen) kan echter een belemmering vormen voor het behalen van resultaten. Blijkens de casussen kunnen onafhankelijke evaluaties helpen om de behaalde resultaten meetbaar te maken, en daarmee kunnen deze dienen als verantwoording en ankerpunt richting de kernorganisatie. De borging en bestendiging van wijkprojecten en -resultaten is namelijk nog een belangrijk aandachtspunt, zo komt in de casuïstiek naar voren.

Naast de tastbare en merkbare resultaten in de wijken, zijn er ook 'bredere' effecten. Vooral nauwere samenwerking met gezamenlijke plannen en acties en meer eigenaarschap in de wijken worden hierbij benoemd. Bovendien wordt de gemeente door inwoners en externe stakeholders als meer nabij ervaren en is het vertrouwen in en de beeldvorming over de gemeente verbeterd.

De financiële uitgangspunten van het programma Van Wijken Weten zijn verwoord in de Koersnota. In die nota is het volgende vastgelegd over de budgettaire consequenties van het programma Van Wijken Weten:

- De begroting wordt substantieel omgevormd in wijkbudgetten. Daarbij wordt aan de wijkteams maximale ruimte geboden om in samenspraak met inwoners te komen tot creatieve oplossingen en voor de wijk optimale keuzes. Wanneer deze keuzes afwijken van in het verleden vastgestelde beleidskaders, dan zal het TLO dit vooraf motiveren en afstemmen met de backoffice en achteraf verantwoorden.
- De budgetten worden ontschot en op wijkniveau samengevoegd. Om integraal te kunnen inspelen op de vraag van de burgers worden de algemene sociale voorzieningen onderdeel van de wijkbudgetten die onder de sturing van de TLO's worden gebracht.
- De kwaliteit van de leefomgeving en de sociale kwaliteit van een wijk worden door inwoners ervaren als één geheel en ook sterk beïnvloed door het gedrag van dezelfde inwoners. Om integraal in te spelen op de vraag worden de algemene sociale voorzieningen onderdeel van de wijkbudgetten die onder de sturing van de TLO's worden gebracht.

Ondermandatering

Voor het programma Van Wijken Weten is een budget gereserveerd van in totaal bijna 209 miljoen euro op jaarbasis, gebaseerd op de lasten conform de begroting 2021. Van dat budget worden de activiteiten van zowel de sociale wijkteams, de TLO's als de wijkgerelateerde uitgaven van de kernorganisatie gefinancierd. Wat dat laatste betreft het volgende: de algemene sociale voorzieningen als ook de voorzieningen op het gebied van ruimtelijke ordening/(fysieke) leefomgeving maken, zoals hierboven is aangegeven, deel uit van de wijkbudgetten waar de TLO's zeggenschap over hebben. In de praktijk hebben de TLO's afstand gedaan van de zeggenschap over een groot deel van dat budget. Dit zogenaamde 'Ondermandaatbesluit' is 3 december 2019 vastgesteld door de manager van het Cluster Wijken en Dienstverlening van de gemeente Arnhem. Het besluit betreft 33 nader omschreven bevoegdheden waarvan per bevoegdheid is aangegeven wie beslissingsbevoegd is. Het betreft hier voornamelijk activiteiten en bijpassende budgetten die aan stedelijk ingekochte activiteiten worden besteed die uiteraard in de wijken worden uitgevoerd, maar op stedelijk niveau (doorgaans voor meerdere jaren) worden ingekocht en aangestuurd.
Desgevraagd is aangegeven dat het ondermandaatbesluit bedoeld is om de daadwerkelijke besteding van deze budgetten door de vakafdelingen van de kernorganisatie mogelijk te maken. De vakafdelingen doen dit in opdracht van de TLO's. De verantwoordelijkheid en zeggenschap blijft bij de TLO's. De TLO's blijven dan ook betrokken bij het vaststellen en behalen van de doelen in de wijken.

Financieel overzicht

In de onderstaande tabel is aangegeven hoe de financiële verdeling er in de praktijk (conform de begroting 2021) uitziet:

Tabel B4.1 Financieel overzicht

Financieel overzicht wijkprogramma's	Lastenverdeling conform begroting 2021
Totale begroting Van Wijken Weten	208.834.829,00
Bestemd voor de sociale wijkteams	120.543.522,00
Bestemd voor de TLO's	88.391.307,00
Ondergemandateerd naar de kernorganisatie	81.677.983,00
Vrij besteedbaar voor de TLO's	6.713.324,00
Vaste kosten TLO's	3.691.298,00
Vrij besteedbaar budget TLO's	3.022.226,00

Het ondergemandateerde budget dat teruggelegd is bij de kernorganisatie heeft betrekking op een breed palet aan gemeentelijke taken en bijbehorende kostenposten: openbare orde en veiligheid,

groenvoorziening, ruimtelijke ordening en omgevingswet, openbare ruimte, asielzaken, dierenwelzijn, mobiliteit, zorg, publieke gezondheid, cultuur en erfgoed, onderwijs, jeugd en jeugdzorg, werk en inkomen, wijksturing en wijkzaken, schulddienstverlening, inclusie, welzijn, armoedebeleid, sport, automatisering en bedrijfsvoering. De grootste kostenposten zijn: onderwijs, armoedebeleid, openbare ruimte, welzijn, werk en inkomen, sport.

Van het vrij besteedbare budget van de TLO's wordt iets meer dan een derde besteed aan het armoedebeleid (1,052 miljoen euro), gevolgd door de kostenpost 'wijksturing en wijkzaken' (0,831 miljoen euro) en welzijn (0,583 miljoen euro).
De verdeling van de budgetten over de gebieden/wijken is weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel B4.2 Ondergemandateerde budgetten per wijk

Gebied/wijk	Ondergemandateerd	Niet ondergemandateerd	Totaal
CSA	12.478.577	618.940	13.097.517
De Laar/Elden	6.193.814	247.944	6.387.758
Malburg	14.027.222	540.812	14.568.034
NoordOost	8.989.365	250.853	9.240.218
NoordWest	10.869.827	450.576	11.320.403
Presikhaaf	9.894.225	372.180	10.266.405
RKV	9.294.516	256.516	9.551.032
Schuytgraaf/Elderveld	9.930.437	284.205	10.214.642
Totaal	81.677.983	3.022.026	84.700.009

Het is aan de TLO's om gedurende het jaar te bepalen welke budgetten worden ondergemandateerd aan de kernorganisatie of waarvan juist het ondermandaat wordt ingetrokken.

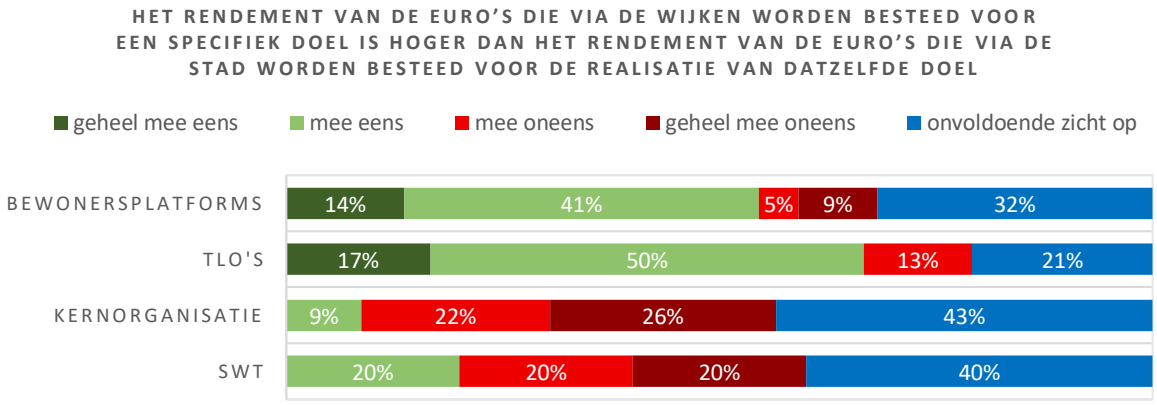
Effectiviteit bepalen

Het is niet goed mogelijk op macroniveau (stadsbreed) aan te geven welk effect de besteding van de budgetten via de TLO's, of beter gezegd via de wijken, heeft opgeleverd. Tot op de euro is aan te geven welke budgetten in welke wijken aan welke thema's/onderwerpen zijn besteed, maar uit de beschikbare informatie kan niet worden afgeleid of de besteding via de wijkprogramma's heeft geleid tot een grotere effectiviteit en efficiency dan als de besteding zou hebben plaatsgevonden via de kernorganisatie. Zo wordt bijvoorbeeld in de jaarrekening onderscheid gemaakt tussen de stedelijke en de wijkprogramma's, maar niets vermeld over de effectiviteit en efficiency. Een expliciet benoemd en verwacht budgettair effect van de wijksturing zou de gewenste verschuiving in het sociaal domein zijn van maatwerk- en individuele voorzieningen naar de inzet van collectievere voorzieningen, gericht op preventie. Een versterking van die inzet zou onder andere het resultaat moeten zijn van de nauwere samenwerking tussen de sociale wijkteams en de TLO's. We hebben geen gegevens ontvangen die erop wijzen dat dat budgettaire effect ook daadwerkelijk is opgetreden, als *direct causaal gevolg* van de wijksturing. Hieraan moet worden toegevoegd dat het sowieso bijzonder lastig is om de maatschappelijke en ook de budgettaire effecten van preventieve activiteiten scherp in beeld te brengen.

Beeld van het rendement

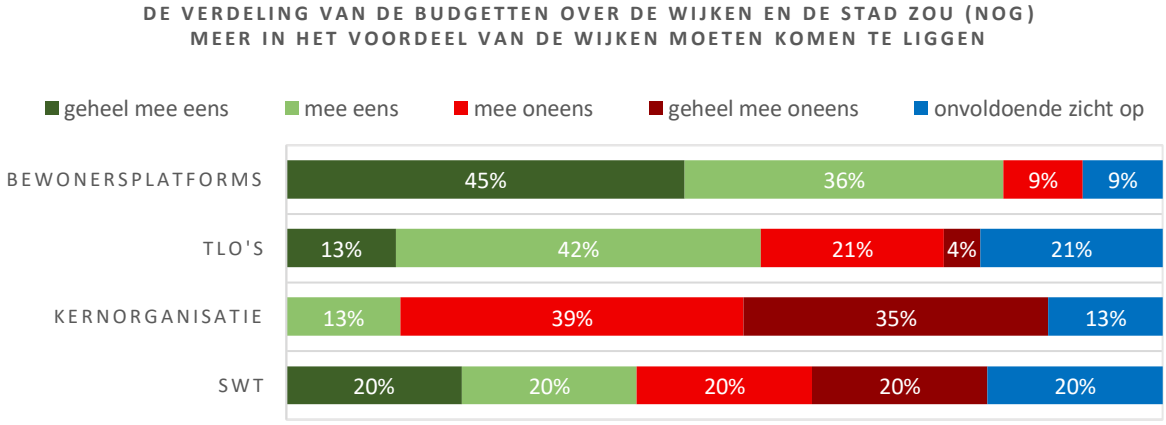
Desalniettemin leeft bij de TLO's wel het beeld dat besteding via de wijken meer rendement oplevert. We hebben in de enquête de verschillende partijen gevraagd naar hun oordeel over het rendement van de besteding van de euro's via de wijken en de onderstaande figuur laat zien dat met name de TLO's die mening zijn toegedaan, en dat de wijkteammanagers en de bestuursadviseurs in de kernorganisatie daar toch anders over denken.

Figuur B4.1 Rendement

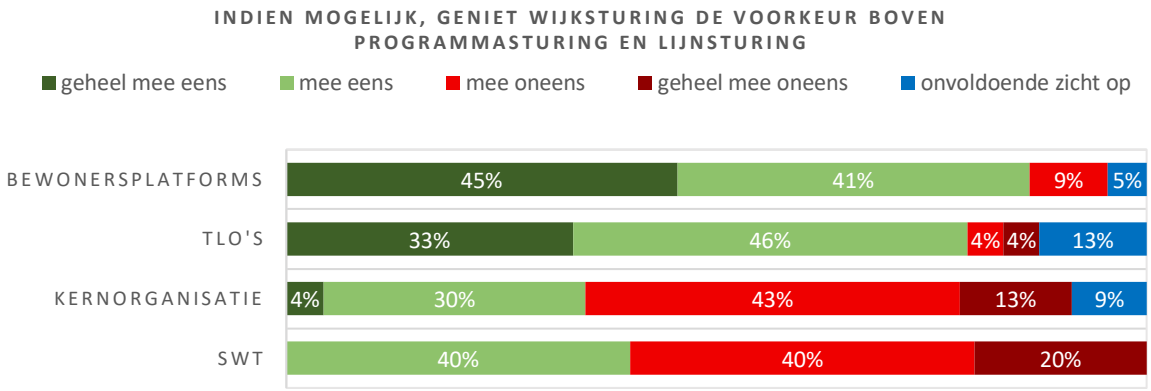
De onderstaande figuur laat zien dat de meningen flink verschillen over hoe de verdeling van de budgetten over de wijken en de stad in de toekomst moet gaan plaatsvinden. Als die discussie wordt gevoerd dan zou die gevoed moeten worden met meer en betere informatie over de effectiviteit en de efficiency van de besteding van de budgetten via de wijken. Zoals gezegd ontbreekt die informatie tot op heden (maart 2021).

Figuur B4.2 Verdeling budgetten

Deze verdeeldheid zien we ook terug in de volgende figuur waarin de diverse partijen is gevraagd naar hun voorkeur met betrekking tot de wijze waarop in Arnhem (meer) gestuurd zou moeten worden.

Figuur B4.3 Voorkeuren

Opvallend is de grote tegenstelling tussen enerzijds de bewonersplatforms en de TLO's en anderzijds de kernorganisatie waarvan een kleine meerderheid aangeeft dat wijksturing niet de voorkeur geniet boven programmasturing en lijnsturing. Opvallend is eveneens dat de sociale wijkteams die mening zijn toegedaan.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Regioplan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl

Koersnota

‘Van Wijken Weten’

GEMEENTE Arnhem

Koersnota 'Van Wijken Weten'

december 2015

Inleiding

De wereldwijde ontwikkelingen buitelen over elkaar heen en hebben vaak direct effect in de eigen wijk. De schoksgewijze ontwikkeling van de economie, de informatisering, de culturele diversiteit, toegenomen mobiliteit, enz. geven aan dat de samenleving snel verandert en complexer wordt. Dit heeft zijn weerslag in de beleving van veiligheid en leefbaarheid. Veel inwoners vragen zich af hoe in deze turbulente tijden zij weer invloed kunnen krijgen op hun directe leefomgeving. De overheid en met name de gemeente staat voor de opgave om opnieuw sturing te geven aan het realiseren van het publieke domein. De oude vertrouwde manier van planmatig werken langs strak afgebakende taakvelden is niet meer effectief om tot de beste keuzes te komen in een tijd waarin er minder geld is en de vraagstukken om een brede benadering vragen. Ook is deze werkwijze onvoldoende in staat om in te spelen op initiatieven van burgers die zelf vorm willen geven aan het publieke domein. Kwetsbare inwoners zullen veel meer in hun eigen wijk in verbinding met sociale netwerken zorg en ondersteuning moeten krijgen waarbij professionals niet vooral taakgericht maar gericht op zelfredzaamheid ingezet kunnen worden. De sociale wijkteams zijn daarbij de coach van de individuele inwoners waarbij zij bij zorgaanbieders die zorg kunnen inzetten die nodig is. Nieuw zijn de wijkteams leefomgeving, ambtenaren in de frontlijn in de wijk die bij de gemeentelijke organisatie de (algemene) voorzieningen en diensten afnemen die passen bij de vraag van inwoners in de wijken. Dit vraagt om een ingrijpende omslag in de verhouding tussen inwoners, overheid en bedrijven. Het vraagt om een wijkgerichte en vraaggerichte benadering die aansluiting vindt bij de leefomgeving. Het vraagt om een overheid die de uitvoering voorop stelt en nieuwe oplossingen, die ontwikkeld worden in de dialoog met inwoners, mogelijk maakt. Deze Koersnota bouwt voort op de Perspectiefnota in de vorm van een document met richtinggevende uitgangspunten voor de herinrichting van de sturing op het publieke domein in 8 gebieden. Deze gebieden omvatten in Arnhem de 24 wijken maar voor de sturing is deze schaal te klein en daarom deze bundeling in 8 gebieden; als hierna wijk geschreven wordt is gebied bedoeld. Het is nadrukkelijk geen (vaststaand) kader wat hier gepresenteerd wordt maar een koers die aangeeft langs welke lijnen de gemeente Arnhem de komende jaren gaat doorontwikkelen op 3 onderdelen:

A. de gemeentelijke organisatie op basis van wijksturing
B. het sociale domein gebaseerd op een recombinatie van het aanbod naar de vraag
C. het stimuleren van participatie gericht op de versterking van het zelforganiserend vermogen van inwoners

Weten we dan al hoe we dit precies moeten realiseren? Nee, want we hebben geen blauwdruk en die willen we ook niet. Het is veel meer een gezamenlijk ontwikkelproces vanuit het perspectief van inwoners waarbij gemeente en maatschappelijke partners zoals verenigingen, woningcorporaties, zorg- en welzijnsorganisatie, de politie etc., ieder vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid zich richten op het in samenspraak met inwoners realiseren van publieke waarden vanuit een wijkgerichte benadering.

Leeswijzer

Deze notitie is geschreven voor de Raad om richting en ruimte te geven aan het programma Van Wijken Weten. De notitie is uiteraard ook relevant voor betrokken inwoners en ambtenaren, maar is niet speciaal voor hen geschreven. Veel uitwerkingsvragen zullen in deze notitie nog niet beantwoord kunnen worden maar zullen in de uitvoeringsplannen voor de veranderopgaven A, B en C later aan de orde komen.

Grondgedachten achter het programma Van Wijken Weten

Wijksturing is de ambitie van de gemeente Arnhem om te willen sturen vanuit de leefwereld van de inwoners. Niet alleen om burgers (meer) invloed te geven op hun directe leefomgeving maar ook om effectiever als gemeente de goede keuzes te maken in de uitvoering. Wijksturing vindt plaats “van buiten naar binnen”: vraaggericht. Dat is de essentie van Van Wijken Weten. De manier waarop we dat willen doen heet frontlijnsturing: wijkteams kunnen samen met burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven tot een aanpak en prioriteitstelling komen op basis van de opgave in de wijken. Zij worden inhoudelijk, technisch en financieel in staat gesteld om die aanpak efficiënt uit te (laten) voeren. Daardoor krijgen burgers en organisaties in de stad (hierna allebei steeds aangeduid met inwoners) meer invloed op alle zaken in hun wijk die voor hen van

belang zijn. Gemeente, particulier initiatief en ondernemers geven samen vorm aan de opgave in de wijk. De term wijksturing is eigenlijk een bijzondere vorm van frontlijnsturing. Voor zover het begrip frontlijnsturing wordt gebruikt bedoelen we het in de betekenis van wijksturing in Arnhem. De gemeente wil zich ontwikkelen naar een overheid die de uitvoering veel meer centraal stelt en aan wil sluiten op de ambities en ideeën van inwoners. Niet de regels staan voorop maar dat wat nodig is. Dit vraagt om ruimte voor een andere aanpak, bewust de grenzen opzoeken in het bestaande. Niet meteen nieuwe regels maken als blijkt dat er zich een incident heeft voorgedaan. Dit vraagt van ambtenaren dat zij om kunnen gaan met de aanspraken die vanuit verschillende rollen op de gemeente worden gedaan, zowel direct in de wijken als indirect vanuit het stadskantoor en stadhuis. Dit vraagt van bestuurders om alert en proactief te blijven sturen op resultaten en tegelijkertijd zich niet te vereenzelvigen met specifieke uitvoeringspraktijken en organisaties. Dit vraagt van raadsleden om in hun rol als volksvertegenwoordiger beleidsdoelen te formuleren die ruimte bieden voor de uitvoering in de wijken. Op deze manier kunnen in dialoog met inwoners (nieuwe) oplossingen worden gevonden. Ook al betekent dit dat er opnieuw gekeken moet worden naar de besteding van de (beperkte) middelen en dat bestaande verworvenheden niet buiten beschouwing kunnen worden gelaten. De volgende uitgangspunten zetten de koers uit voor deze ontwikkeling in Arnhem.

Uitgangspunten: invoering van frontlijnsturing in Arnhem

1. Het besluit voor de werkwijze volgens Van Wijken Weten wordt genomen voor tenminste de jaren 2017, 2018 en 2019 waarmee meerjarig ruimte gegeven wordt voor invulling van deze koers en de mogelijkheid gecreëerd wordt om tussentijds bij te sturen.
2. De begroting wordt voor een substantieel deel omgevormd in wijkbudgetten. De raad kan die binnen Van Wijken Weten vervolgens op het niveau van de wijk beïnvloeden, niet (meer) op functioneel niveau.
3. De gemeenteraad wordt gefaciliteerd om het proces van invoering van Van Wijken Weten goed te volgen en bij te kunnen sturen. Hierbij ligt de nadruk op het zicht krijgen op het samen met de inwoners realiseren van de resultaten in de uitvoeringsplannen en de wijkactieplannen.

Toelichting

Wijksturing is wat we in Arnhem willen om burgers (meer) invloed te geven op hun directe leefomgeving: sturen op zaken in de wijk die direct van invloed zijn op het dagelijks leven van iedereen in Arnhem.
Bovenstaande uitgangspunten benadrukken dat het een ontwikkelproces is dat vraagt om een meerjarige benadering. Gekozen wordt voor drie jaar om te kunnen experimenteren en doorlopend te evalueren waarbij elke betrokken actor, in samenhang met andere actoren, in die periode beziet of de invloed die zij kan uitoefenen werkbaar en voldoende is om Van Wijken Weten tot een succes te maken. Dit is tevens voldoende ruim om na drie jaar (door de nieuwe Raad en College) de balans op te maken en te beslissen in welke mate deze ontwikkeling moet worden doorgezet of bijgesteld. Drie jaar ook om de uitvoerders in de wijken is samenspraak met de backoffice de ruimte te geven om inhoud te geven aan dit nieuwe sturingsconcept. Cruciaal is dat de Raad dit proces nauwgezet monitort. Uitgangspunt 3 verwijst naar een vorm van monitoring die de focus legt op het gesprek van raadsleden met inwoners en wijkteams. Doordat de raad wijkbudgetten vaststelt betekent wijksturing tevens dat de raad zich informeert over de mate waarin deze beleidskoers wordt gerealiseerd. We spreken van beleidskoers omdat een beleidskader (met te realiseren kengetallen en daarvoor ter beschikking gestelde budgetten) vooral gericht is op inspanningen en middelen. De koers focust op wat we gezamenlijk in Arnhem als geheel en in de Arnhemse wijken willen bereiken. Dat geeft ruimte aan inwoners en wijkteams om op wijkniveau vorm te geven aan de beleidskoers en daarmee de bestuurlijke doelen te realiseren. In deze ontwikkelfase kan de raad er voor kiezen om bijvoorbeeld 2 x per jaar de resultaten van de wijkteams inhoudelijk te bespreken. Deze notitie vult de rol van de raad expres verder niet tot in detail in. Bij de bespreking van deze notitie door de raad, en expliciet in het eerste kwartaal van 2016, zal dit nu nog blanco deel door de raad gevuld kunnen worden.

Uitgangspunten: wijksturing

4. Wijkteams leefomgeving de opdracht geven om integraal vorm te geven aan de gemeentelijke taken in gebieden en wijken in samenspraak met inwoners per 1-1-17. Wijkteams leefomgeving beslissen over de besteding van het wijkbudget en geven opdracht aan de backoffice wat ook kan betekenen dat specifieke taken minder of helemaal niet meer worden uitgevoerd.

5. De wijkteams leefomgeving daarbij de bevoegdheid verlenen om bij de uitvoering van deze taken gemotiveerd af te wijken van geldende beleidskaders.
6. De gemeentelijke organisatie door te ontwikkelen naar een organisatie die zich enerzijds in het kader van het programma "Stad op de Kaart" richt op de stedelijke en regionale vraagstukken en anderzijds in toenemende mate als backoffice de wijkteams faciliteert in hun opdracht.

Toelichting

Deze 3 uitgangspunten geven aan dat wijksturing gerealiseerd wordt door wijkteams leefomgeving met de taak (en de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden) om sturing te geven aan de uitvoering van gemeentelijke taken in de wijken. Daarbij wordt aan de wijkteams maximale ruimte geboden om in samenspraak met inwoners te komen tot creatieve oplossingen en voor de wijk meest optimale keuzes. Wanneer deze keuzes afwijken van in het verleden vastgestelde beleidskaders, dan zal het wijkteam leefomgeving dit vooraf motiveren en afstemmen met de backoffice en achteraf verantwoorden. De ratio hierachter is dat de bezuiniging niet anders gerealiseerd kan worden dan door slimme keuzes te maken. Hiertoe worden budgetten ontschot en op wijkniveau samengevoegd. Door taken in de uitvoering te combineren en te prioriteren kan er efficiënter en met minder budget gewerkt worden. Daarbij kan het vóórkomen dat van geldende beleidskaders afgeweken wordt: door aan de ene kant wat minder te doen, is er budget om aan de andere kant wat meer te doen waardoor het geheel effectiever en efficiënter kan zijn. Uiteraard moeten afwijkingen wel gemotiveerd worden, want de Raad moet inzicht hebben wat dit betekent voor de door haar vastgestelde beleidskaders.

De Raad heeft al ingestemd met het principe van wijkbudgetten bij de MJPB en daarom hoeft hierover geen apart uitgangspunt voor te worden opgenomen. Het uitgangspunt van wijkteams leefomgeving betekent dus tegelijk dat er een gemeentelijke organisatie moet worden opgebouwd die als het ware de backoffice vormt voor de wijkteams enerzijds en de stedelijke en regionale vraagstukken anderzijds ter hand neemt. De wijkteams leefomgeving en de backoffice vormen als het ware "mal en contramal". Het ene kan niet bestaan zonder de ander. Daar waar men er niet uitkomt wordt een escalatieproces (eerst ambtelijk dan bestuurlijk) ingericht. Het is noodzakelijk dat de gemeente een goede balans vindt tussen de wijkgerichte benadering en de verdere ontwikkeling van kansen en mogelijkheden van de stad als geheel.

Over de inrichting van de backoffice wordt voor de Raad in deze nota geen apart uitgangspunt opgenomen. Het management van de ambtelijke organisatie zal ook voor de backoffice een uitvoeringsplan opstellen waarin taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van wijkteams leefomgeving, individuele ambtenaren, afdelingen en de gehele backoffice worden beschreven. Dit borduurt voort op de weg die ingeslagen is in 2012 met Nieuwe Tijden Anders Werken (NTAW). Daarin is de gemeentelijke organisatie gedefinieerd als een flexibele procesgestuurde netwerkorganisatie: "De organisatie is opgebouwd uit hoofdprocessen die in beginsel beginnen en eindigen bij de burger (het bedrijf of de instelling in Arnhem). De burger staat aan het begin van elk proces en aan het eind van elk proces. Deze (hoofd)processen lopen horizontaal dwars door de lijn organisatie heen". Dat sluit naadloos aan op wijksturing. De wijkteams leefomgeving zijn primair in dialoog met de inwoners en leveren dus de input voor de processen en krijgen zicht op de resultaten.

Uitgangspunten: de transformatie van het sociale domein

7. Ter onderscheid van de wijkteams leefomgeving spreken wij in het vervolg over sociale wijkteams, waarbij geleidelijk aan de specifieke taken op het gebied van de Wmo of jeugdhulp steeds meer verbonden worden met de begeleiding van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt;
8. De sociale wijkteams blijven gedurende de transformatie periode - van 2017 t/m 2019 - verantwoordelijk voor coaching van inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben, de toegang tot maatwerk- en specialistische voorzieningen en bieden waar nodig zelf kortdurende ondersteuning.
9. De sociale wijkteams worden geherpositioneerd als opdrachtnemende organisatie van de gemeente onafhankelijk van de aanbieders van maatwerk- en specialistische voorzieningen.
10. De wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams werken samen, naast elkaar en integraal aan taken in de wijk vooral door meer preventieve maatregelen te nemen die (wellicht op termijn) kostenbesparend moeten gaan werken.
11. Activerend werk is een integrale benadering van arbeidsmatige dagbesteding en beschut werk. Inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt kunnen met behoud van uitkering werken aan het opdoen van arbeidsvaardigheden en ervaring in een zo regulier mogelijke arbeidsomgeving.
12. De wijkbudgetten voor maatwerk- en specialistische voorzieningen worden op basis van objectieve gegevens en ervaringen van inwoners en de sociale wijkteams opgesteld.
13. De sociale wijkteams worden binnen deze budgetten verantwoordelijk voor de inzet van deze voorzieningen bij de inwoners van de wijk met een vraag voor zorg en ondersteuning.
14. Maatwerk- en specialistische voorzieningen worden in de toekomst waar mogelijk in toenemende mate afgerekend op basis van resultaten vastgelegd in het (eigen gezins-)plan van aanpak.

Toelichting

Van Wijken Weten gaat over het invoeren van wijksturing middels het in het leven roepen van wijkteams leefomgeving. In het kader van de decentralisaties zijn we vanaf 1-1-2015 gestart met de sociale wijkteams en die lijn willen we voortzetten. Sterker nog: zij zullen met de komst van de wijkteams leefomgeving gezamenlijk vorm gaan geven aan wat er in sociaal opzicht nodig is in de wijk. Het wijkteam leefomgeving is daarbij de sturende partij als het gaat om de algemene voorzieningen op sociaal gebied. Het sociale wijkteam is primair de uitvoerende organisatie als het gaat om coaching van inwoners en de toegang tot en inzet van de maatwerkvoorzieningen en/of specialistische hulp. Doordat de algemene sociale voorzieningen, gericht op preventie en waarvoor dus ook geen indicatie nodig is, worden versterkt kan het beroep op de maatwerk-voorzieningen en specialistische hulp afnemen.
Mogelijk kan de toegang tot individuele voorzieningen die nu nog niet onder de sociale wijkteams vallen hierin ondergebracht worden zodat een breder takenpakket ontstaat en de inwoners met een vraag voor zorg en ondersteuning zich primair wenden tot de sociale wijkteams. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de bijzondere bijstand. Naast de toegang kunnen sociale wijkteams inwoners coachen en kortdurend ondersteunen met als doel dat deze zoveel mogelijk vanuit het eigen (gezins-)plan zelf keuzes maken in de vormen van ondersteuning. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat hieruit een langdurige hulpverleningsrelatie ontstaat, want dat moet worden uitgevoerd door de gecontracteerde partijen. De sociale wijkteams hebben ook de taak om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt te coachen naar “activerend werk”, wat tevens invulling geeft aan de taakstelling van de gemeente in het kader van de omvorming van Presikhaaf & Bedrijven. Ook hiervoor vormen de sociale wijkteams de toegang tot deze individuele voorzieningen. Mogelijk kunnen hier in de toekomst ook andere taken gericht op activering van mensen die langdurig een uitkering hebben in het kader van de Participatiewet aan worden toegevoegd.
De opdracht aan de sociale wijkteams is om binnen het door de Raad vastgestelde wijkbudget voor maatwerkvoorzieningen en/of specialistische hulp te blijven. Zij hebben tot taak om op basis van een steeds beter inzicht in de populatie in de wijk en de zelfredzaamheid van inwoners die voorzieningen in te zetten zodat cliënten weer zoveel mogelijk zelfstandig functioneren en zelf de regie over het eigen leven voeren. Om te bereiken dat individuele voorzieningen veel meer gericht worden op dit resultaat zal een andere vorm van bekostiging moeten worden ontwikkeld en ingevoerd. Hierbij is het minder van belang hoeveel inzet er in de vorm van bijvoorbeeld professionele inzet van uren is gepleegd maar of het resultaat binnen het voor die cliënten beschikbaar gestelde budget is bereikt. Door met budgetten te werken is tevens de samenwerking tussen diverse disciplines en/of instellingen veel gemakkelijker te faciliteren.

15. De gemeente is verantwoordelijk voor de contractering van een passend aanbod (algemene voorzieningen, maatwerk- en specialistische voorzieningen), mede gebaseerd op ervaringen van de sociale wijkteams en inwoners.
16. Op basis van de ontwikkeling van wijkprofielen contracteert de gemeente voor elk van de wijken een breed pakket aan algemene voorzieningen die preventief van aard zijn en algemeen toegankelijk. Dit betekent ook dat de algemene voorzieningen per wijk kunnen verschillen en dat de huidige subsidiëring van bijvoorbeeld welzijnsvoorzieningen gefaseerd wordt omgezet naar contractering.
17. De budgetten voor de algemene voorzieningen zijn onderdeel van de wijkbudgetten die onder de sturing vallen van de wijkteams leefomgeving.

Toelichting

Deze uitgangspunten vormen de basis voor een herverdeling van de verhouding tussen maatwerkvoorzieningen en/of specialistische hulp (waarvoor de toegang bij de sociale wijkteams ligt) en de algemene voorzieningen voor inwoners. Opdracht aan de gemeente is om het gebruik van (dure) individuele voorzieningen terug te dringen en dat kan met name als er een verschuiving plaats gaat vinden naar algemene voorzieningen die veel meer gericht zijn op de wijkpopulatie als geheel. Deze voorzieningen moeten worden versterkt. Door nauwe samenwerking van professionele en vrijwillige inzet kan de sociale kracht van wijken toenemen. In de eerste plaats is dat omdat in een participatieve samenleving de inzet van de inwoners voorop staat en de algemene voorzieningen hen hierin kunnen faciliteren. Naast professionele inzet leveren vrijwilligers en mantelzorgers een onmisbare inzet in de wijk. Dit is nodig om tot een meer duurzame en betaalbare sociale infrastructuur te komen waarbij zij moeten kunnen rekenen op faciliteiten en ondersteuning. Dit is niet voor iedere wijk hetzelfde. Daarom worden wijkprofielen gemaakt die een beeld geven van de sociale kracht van wijken.
Deze uitgangspunten geven tevens aan dat deze doelen alleen bereikt kunnen worden als er nieuwe vormen van bekostiging worden ontwikkeld voor algemene voorzieningen. Daarbij heeft het de voorkeur om een vorm van contractering te ontwikkelen die een beoordeling mogelijk maakt van het resultaat en de kwaliteit (effectiviteit en bereik) van de algemene voorzieningen. Het instrumentarium van subsidies voor instellingen lijkt hiervoor niet meer geschikt en zal omgezet moeten worden naar een andere vorm.
De kwaliteit van de leefomgeving en de sociale kwaliteit van een wijk worden door inwoners ervaren als één geheel en ook sterk beïnvloed door het gedrag van dezelfde inwoners. Om integraal in te spelen op de vraag worden de algemene sociale voorzieningen onderdeel van de wijkbudgetten die onder de sturing van de wijkteams leefomgeving worden gebracht. Hierbij is de keuzevrijheid van inwoners van groot belang als het gaat om de maatwerkvoorzieningen en de specialistische hulp. Ook voor de algemene voorzieningen geldt dat er vanuit de verschillende levensbeschouwelijke achtergronden keuzevrijheid moet zijn in de wijze waarop men zorg en ondersteuning aangeboden krijgt. Dat vereist diversiteit in de personele samenstelling en het aanbod van de algemene voorzieningen.

Uitgangspunten: burgerparticipatie

18. Taken van de gemeente en/of aanbieders kunnen op initiatief van inwoners door hen zelf uitgevoerd worden. Kwaliteit in de uitvoering staat hierbij voorop, maar het kan wel een door inwoners anders gedefinieerde kwaliteit zijn. Kostenbesparing is ook een belangrijk punt maar zal in het totaal van het wijkbudget worden afgewogen. Het eenmalige budget om burgerinitiatieven te stimuleren blijft beschikbaar maar de (structurele) financiering van burgerinitiatieven zal gedaan worden uit het wijkbudget.
19. De participatie van de bestaande bewonersoverleggen zal geïntegreerd worden in een nieuwe vorm van wijkparticipatie die minder een formeel karakter zal hebben en vooral gericht zal zijn op het faciliteren van initiatieven, het bespreken van de voortgang van de wijkactieplannen en het betrekken van meer bewoners. De wijkteams leefomgeving in samenwerking met de sociale wijkteams en de wijkplatforms krijgen hierin de ruimte om een vorm van overleg en samenwerking te vinden die passend is bij de wijk.

Toelichting

Arnhem is zich de laatste decennia meer en meer op de wijken gaan richten. Al in de jaren '90 van de vorige eeuw zijn in Arnhem wijkplatforms, wijkverenigingen en andere bewonersoverleggen opgericht, die zijn gaan fungeren als de vaste vensters van de gemeente naar de wijk en andersom.

Aan de wijkgesprekken die de afgelopen periode zijn gevoerd, om te komen tot gedragen wijk-actieplannen, hebben grote groepen 'nieuwe' bewoners deelgenomen.
Met de veranderopgave van wijken weten, gaan we nog een stap verder. Door fysiek in de wijk te zitten kan snel geacteerd worden op de vraag vanuit de wijk. Ook wordt de communicatielijn naar de burger veel korter en duidelijker door het hebben van een aanspreekpunt. Inwoners worden, door vast te stellen wat de belangrijkste opgaven zijn in hun eigen wijk, in staat gesteld om effectief invloed uit te oefenen en krijgen daartoe een aantal instrumenten in handen (buurtrecht, buurtwetten) om dat in de praktijk waar te maken. Initiatieven van burgers in het publieke domein die nu van gemeentewege worden uitgevoerd worden zoveel mogelijk gefaciliteerd mits dit niet leidt tot meer kosten en, vanuit de optiek van inwoners en deskundigheid van professionals, een goed resultaat opleveren.

Uitgangspunten: financieel

20. De acht wijkbudgetten worden als acht aparte programma's opgenomen in de MJPB 2017-2020 en zullen in totaal een volume hebben dat 10 miljoen euro lager is dan in 2016. Hierdoor is er helderheid over de financiële ruimte en flexibiliteit om deze nieuwe vorm van sturing vorm te geven.
21. De verdeling van de beschikbare budgetten over de wijken wordt gebaseerd op een verdeelmodel waarbij, afhankelijk van de aard van het budget, in eerste instantie rekening wordt gehouden met historische uitgaven en specifieke fysieke omstandigheden. Later zal deze verdeling in toenemende mate worden gebaseerd op het profiel van de wijk en de gewenste ontwikkeling.
22. De herkenbaarheid van de inzet van de wijkbudgetten zal plaatsvinden door de door-ontwikkeling van de wijkactieplannen.

Toelichting

Bij wijksturing hoort zeggenschap over de wijze waarop wijkbudgetten worden besteed. Het stelt de wijkteams leefomgeving in de gelegenheid om te prioriteren en keuzes te maken. Hiervoor worden op zinvolle wijze zo veel mogelijk budgetten samengevoegd, zodat de mogelijkheden tot besparingen door middel van slim combineren zo groot mogelijk worden. Meer rendement van publiek geld door meerdere doelen te koppelen aan een budget in samenwerking met inwoners. Het mandaat hiervoor komt te liggen bij de wijkteams leefomgeving. Om het principe echt goed te laten werken is het van belang om de producten die onderdeel uit gaan maken van de wijksturing, onder te brengen in aparte programma's per wijk. De criteria voor indeling van de budgetten naar wijk of stad worden ontwikkeld en daarnaast getoetst op basis van de ervaringen in de pilots. Dit betreft de producten waarvan het budget in 2017, geheel of deels, naar de 8 wijken wordt overgeheveld: mobiliteit en openbare ruimte; groen en spelen; afvalinzameling en reiniging; handhaving en toezicht; onderwijs; sportontwikkelingen (en voorzieningen); samenlevingsopbouw (o.a. jeugd en ouderen); wijkgericht werken; ondersteuning opgroeien en opvoeden; maatschappelijke ondersteuning; ondersteuning vrijwilligers; integratie; maatschappelijke opvang, OGGz en verslavingszorg; Wmo en jeugd (sociaal deelfonds); en Jeugdgezondheidszorg. We maken daarbij tevens onderscheid tussen enerzijds de budgetten voor wijkgerichte inzet voor maatwerkvoorzieningen en specialistische hulp en anderzijds de wijkbudgetten. Maatwerkvoorzieningen en specialistische hulp worden op basis van stedelijke contractering verdeeld over de wijken.
Deze voorzieningen kunnen worden uitgebreid met andere gemeentelijke budgetten voor individuele voorzieningen in het kader van de participatiewet en/of armoedebeleid. Daarbij hebben de sociale wijkteams met als kerntaak de coaching van (kwetsbare) inwoners de bevoegdheid om, binnen het wijkgerichte budget voor maatwerkvoorzieningen en specialistische hulp, te kiezen voor de oplossing die het beste past bij de vraag naar zorg en ondersteuning voor de individuele inwoner. Hierbij is een nauwe samenwerking tussen de sociale wijkteams en de wijkteams leefomgeving van groot belang zodat er samenhang komt in de keuzes voor individuele ondersteuning en de sociale en fysieke infrastructuur voor de wijk.

In de huidige MJPB is een taakstelling van € 10 miljoen verbonden aan de wijksturing. Daarbij is rekening gehouden met € 3 miljoen aan frictiekosten. De bezuiniging moet worden gevonden met de wijk en de principes van de vier D's: decentraliseren, differentiëren, de-institutionaliseren en daling van het eigen bezit. Voorgesteld wordt dat de Raad in de voorbereiding van de Perspectiefnota 2017-2020 nadere invulling zal geven aan haar rol op het gebied van:

- het vaststellen van de hoofdlijnen bij wijksturing
- het budgetrecht van de Raad in relatie tot wijksturing
- de monitoring en controle op resultaten van wijksturing

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0900-1809 (lokaal tarief)
Fax: 026-3774830
E-mail: gemeente@arnhem.nl

Aan de gemeenteraad

Datum : 27 september 2022
Zaaknummer : 581995
Contactpersoon : G. Wagenaar
Telefoonnummer : 06 11992325

Onderwerp: Doorontwikkeling Van Wijken Weten

Geachte voorzitter en leden,

Het college heeft kennisgenomen van de uitkomsten van de evaluatie van ‘Van Wijken Weten’ en vindt ze herkenbaar. Met het wijkgericht werken hebben we iets bijzonders in handen, wat fantastisch kan worden. Daar is wel een duidelijke ambitie en een volgende stap voor nodig. We gaan daarom de werkwijze van het wijkgericht werken bestendigen en verder doorontwikkelen.

Inwoners van Arnhem verdienen een overheid die dicht bij ze staat en vanuit dat perspectief handelt. Met de invoering van de Teams Leefomgeving hebben we hiermee een eerste stap gezet en we bouwen hier graag op door. Daarnaast willen we wijkgericht werken verder een plek geven in de totale werkwijze van de gemeente, ongeacht op welk beleidsterrein. Dat betekent dat we ontwikkelingen, knelpunten en kansen binnen de samenleving integraal oppakken, vanuit het perspectief van de inwoner en passend bij het ‘DNA’ van het gebied.

Graag gaan wij hierover de komende periode met uw raad het gesprek aan in het kader van een nieuwe Koersnota 2.0 voor Van Wijken Weten. Met deze brief informeren wij u over de lopende ontwikkelingen, zodat u deze kunt betrekken bij het bespreken van het evaluatierapport van ‘Van Wijken Weten’ en het rapport van de Rekenkamer.

Evaluatie Van Wijken Weten
De afgelopen jaren is binnen de gemeente Arnhem gewerkt met een wijkgerichte aanpak onder de naam ‘Van Wijken Weten’. In 2021 is een evaluatie uitgevoerd naar deze aanpak. Bij ons voorstel van 13 juli 2021 heeft uw raad het evaluatierapport toegezonden gekregen. In het raadsvoorstel staan de resultaten van het evaluatierapport uitgebreid beschreven. In diezelfde periode is ook een onderzoek van de Rekenkamer over dit onderwerp verschenen en aan u toegezonden.

We volgen in deze update de indeling naar drie opgaven zoals geformuleerd in het evaluatierapport:
1. Koesteren wat goed is;
2. Verbeteren van de samenhang tussen wijksturing en de stedelijke programma’s;
3. Versterken van de uitvoering.

Per opgave wordt hieronder aangegeven welke stappen inmiddels gepland staan of reeds ingezet zijn.

Opgave 1: Koesteren wat goed is
Uit de evaluatie blijkt dat de intentie en structuur, zoals ooit in de beginfase van de wijkgerichte aanpak ontwikkeld is, er inderdaad voor zorgt dat de invloed en zeggenschap op wijkniveau is versterkt en dat de gemeente meer als nabij wordt ervaren. We willen deze winstpunten vasthouden richting de toekomst.

Dit blijven we versterken. Zo proberen we de inhoud van de wijkprogramma's ieder jaar concreter te maken en nog beter te laten aansluiten bij de doelgroep waarvoor deze bedoeld is. Ten aanzien van de vele (inwoners-)initiatieven in de wijken hebben we de rol en functie van wijkmanager aangescherpt zodat de verwachtingen helderder zijn. De wijkmanager gaat niet zelf initiatieven uitvoeren, maar treedt op als verbinder, procesbegeleider en aanjager.

Ook hebben we stappen gezet in de ontwikkeling van inwonersparticipatie. Hiervoor is recent het actieplan 'Samenwerken aan Arnhem' vastgesteld door uw raad. Daarbij zijn de ervaringen vanuit het wijkgericht werken belangrijk geweest. Dit actieplan wordt de komende jaren uitgevoerd met belangrijke bijdragen vanuit de wijkmanagers.

Opgave 2: Verbeteren van de samenhang tussen wijksturing en stedelijke programma's
Naast bereikte winstpunten wordt in de evaluatie geconstateerd dat de invloed vanuit de wijken op de grotere programma's, langere termijnontwikkelingen en stedelijk beleid afgelopen jaren nog beperkt bleek. Nog te vaak is ervaren dat het wijk- of bewonersperspectief en het stedelijk beleidsperspectief onvoldoende samen worden gebracht. Afgelopen jaar is de interne verbinding tussen de Teams Leefomgeving en hun collega's in de stedelijke programma's verder versterkt. Uiteindelijk kunnen de gebiedsgerichte aanpak en stedelijke programma's elkaar versterken en aanvullen. Door beter te weten wat er speelt in de wijken kunnen we effectiever onze doelen bereiken.

De evaluatie constateerde ook dat er nog geen gestructureerde werkwijze was om afwegingen te maken bij knelpunten en dilemma's. In gevallen waarin beide insteken tot verschillende voorkeuren leiden is een snellere route nodig naar een integrale afweging. Om dit te realiseren is, naast een fysiek initiatievenberaad, het sociaal initiatievenberaad ontwikkeld. Daarin worden nieuwe initiatieven binnen het sociaal domein integraal besproken door zowel adviseurs vanuit de wijken als bestuursadviseurs vanuit de stedelijke programma's. Hierdoor ontstaat er bij nieuwe initiatieven direct actief verbinding en samenhang tussen wijksturing en stadsprogramma's.

Daarnaast hebben we intern betere afspraken gemaakt over de beslisroute bij dilemma's die spelen in de wijken. Zaken die mogelijk tot frictie leiden tussen doelstellingen op wijk- en stedelijk niveau (bijvoorbeeld bij prioriteitstelling van onderwerpen) worden nu steeds integraal afgewogen.

Ten slotte stimuleren we de verbinding tussen wijkwerk en het werken in de gemeentekantoren ook bij de ontwikkeling van het ‘hybride werken’. We werken in dat kader aan het creëren van fysieke werkplekken voor de ambtelijke organisatie in de wijken. Op deze wijze wordt het voor zowel bestuursadviseurs als wijkmanagers eenvoudiger om samen in de wijk te werken en zichtbaar te zijn.

Opgave 3: Versterken van de uitvoering
Behalve aan de interne relaties wordt ook gewerkt aan de samenwerking in de uitvoering met de sociale wijkteams (zorgaanbieders), onderwijs, politie en andere maatschappelijke partijen. Daarnaast is met de kanteling naar een wijkgerichte indeling de manier waarop we de taken op het gebied van Werk en Inkomen invullen verbeterd en is ook daar de samenwerking doorontwikkeld, zodat we in de begeleiding van inwoners de omstandigheden in de wijk beter kunnen betrekken.

In het Rekenkamer-rapport is gewezen op de onpraktische inrichting van de financiële stromen. Sinds 2017 zijn veel budgetten aan de wijken toegeschreven, ook als er feitelijk niet altijd per se ruimte of aanleiding is om ze wijkspecifiek in te zetten. Dit noodzaakt ertoe om de komende twee jaar goed naar alle budgetten te kijken en de budgetten waar niet op gestuurd wordt in de wijk terug te brengen naar stedelijk niveau. Daarbij leidt de waterscheiding tussen acht wijkbegrotingen nu tot bureaucratische opsplitsing van boekingen. Die praktijk is administratief omslachtig, leidt tot verkeerde verwachtingen en is weinig effectief. De komende periode willen we met voorstellen komen om deze processen te optimaliseren en te vereenvoudigen.

Een aanverwant punt is het verbeteren van het subsidieproces waartoe eerder door de raad is besloten. De huidige wijze van subsidiëren zorgt voor verwarring en knelpunten bij zowel de ambtelijke organisatie als ook maatschappelijke partners in de stad. Zo ontbreekt een goede integrale afweging bij aanvragen en worden maatschappelijke partners voor soms korte en onzekere periodes gesubsidieerd. Inmiddels is gestart om, samen met de belangrijkste subsidiepartners in Arnhem, het subsidieproces te verbeteren. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor het hanteren van de behoefte vanuit de wijken als afwegingscriterium en voor de mogelijkheid om meerjarige subsidieafspraken te maken. De planning is dat het verbeterde subsidieproces in 2025 gereed en in werking is.

Tot slot

De uitkomsten van de evaluatie en het Rekenkamer-rapport zijn inmiddels in de dagelijkse praktijk bekend en erkend en ook al betrokken in de uitvoering. We kijken ernaar uit om die bevindingen met uw raad te bespreken en uitgangspunten vast te stellen voor de doorontwikkeling in de volgende fase van de gebiedsgerichte aanpak en zo te komen tot een nieuwe Koersnota 2.0. Het college gaat graag in gesprek met uw raad over deze Koersnota omdat juist wijkgericht werken breed gedragen wordt en heldere uitgangspunten verdient.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Naam: Arie Teeuw
Functie: Voorzitter Rekenkamer Arnhem
Zaaknummer: 589920
Betreft: Rekenkamerbrief Onderzoek Van Wijken Weten

Rekenkamer Arnhem

Arnhem, 14 juli 2021

Aan: de leden van de gemeenteraad van de gemeente Arnhem
i.a.a. fractievolgers en het college van B&W

Geachte leden van de raad,

Bij dezen bieden wij u graag het onderzoek Van Wijken Weten aan.
De aanloop naar dit onderzoek ligt enige tijd achter ons. Zoals u weet had zowel de Rekenkamer als het college van B&W het plan opgevat om in 2020 een onderzoek uit te voeren naar Van Wijken Weten. De Rekenkamer heeft, in afstemming met het college, besloten om niet gelijktijdig twee gelijksoortige onderzoeken te laten lopen. Dit heeft geresulteerd in het gegeven dat het college een (tussentijdse) evaluatie uit heeft laten voeren naar Van Wijken Weten (Evaluatie van Wijken Weten, mei 2021) en dat de Rekenkamer een onderzoek heeft uitgevoerd naar de sturingsmogelijkheden en de informatiepositie van de gemeenteraad.

We zien dat de gemeente Arnhem met het invoeren van Van Wijken Weten een hele nieuwe werkwijze heeft gekozen, die op deze manier niet elders in Nederland is te zien. De gemeenteraad en het college van Burgemeester en Wethouders hebben moed getoond om op een rigoureuze wijze inwoners centraal te zetten en de gemeentelijke werkwijzen, processen en systemen daar naar in te willen richten. Die ontwikkeling vraagt tijd, lerend vermogen en verloopt met vallen en opstaan. De Rekenkamer wil aan het lerend vermogen bijdragen door de gemeenteraad te ondersteunen bij het reflectie-en leerproces als het gaat om de rolinvulling van de raad.

In deze Rekenkamerbrief lichten we de doel- en vraagstelling, de opzet en de uitkomsten van het onderzoek toe. De brief eindigt met de conclusies en aanbevelingen die de Rekenkamer formuleert op basis van de bevindingen. De conclusies en aanbevelingen zijn scherp én bemoedigend bedoeld. Dit vanuit onze ambitie om de gemeenteraad een heldere spiegel voor te houden in deze pioniersfase van Van Wijken Weten.

De Rekenkamer heeft geen raadsvoorstel opgesteld bij deze rekenkamerbrief. De rekenkamerbrief is bedoeld ter ondersteuning van de gemeenteraad in het debat over de evaluatie van Van Wijken Weten die in opdracht van het college is uitgevoerd.

Doel- en vraagstelling

De focus van het onderzoek van de Rekenkamer ligt op de rol van de raad. Van Wijken Weten was bij de invoering in 2016 een geheel nieuwe werkwijze voor de gemeente Arnhem. Wat betekent dit voor de rol van de gemeenteraad?

Het doel van het onderzoek is tweeledig:

- Het inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenteraad de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rollen heeft vormgegeven in relatie tot Van Wijken Weten en van de dilemma's en vraagstukken die daarbij spelen voor de raad(sleden).
- Het bieden van handvatten voor de rolinvulling van de gemeenteraad.

De hoofdvraag van het onderzoek luidt:
Op welke wijze heeft de gemeenteraad invulling gegeven aan de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol in relatie tot Van Wijken Weten en welke handvatten kunnen worden geformuleerd voor de rolinvulling?

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is een vijftal deelvragen geformuleerd:

1. Welke kaders heeft de raad meegegeven bij de ontwikkeling en de invoering van het nieuwe model van wijksturing binnen VWW?
2. Welke invloed heeft de raad op resultaten en budgetten van teams leefomgeving/wijkgericht werken?
3. Hoe heeft de raad zicht gehouden op de ontwikkeling van wijkgericht werken?
4. Is de informatievoorziening aan de raad voldoende en van voldoende kwaliteit om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen?
5. Wat is de invloed van de invoering van het wijkgericht werken in VWW op de volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad?

Opzet onderzoek

De Rekenkamer heeft RIGO Research en Advies gevraagd om te ondersteunen bij het uitvoeren van het onderzoek. Dit in vervolg op het vooronderzoek dat de Rekenkamer in 2020 samen met RIGO uitvoerde naar Van Wijken Weten.[1] De activiteiten van het onderzoek naar de rol van de raad bestonden uit:

1. Een (aanvullende) dossieranalye;
2. Een groepsgesprek met raadsleden;
3. Een expertgesprek.

Stappen 1 en 2 hebben geleid tot een concept Nota van Bevindingen die we ter controle van de feitelijke juistheid en volledigheid voor hebben gelegd aan de ambtelijke organisatie (ambtelijk wederhoor). De Rekenkamer heeft een viertal experts gevraagd om in een gesprek te reflecteren op het Arnhemse aan de hand van de concept Nota van Bevindingen. Wij danken Klaartje Peters, Marco Pastors, Jochum Deuten en Jan Dirk Pruim hartelijk voor het inspirerende gesprek dat zij onder leiding van Elisabeth van den Hoogen hebben gevoerd.[2] In de bijlage treft u de weergave aan van het expertgesprek.

---

[1] In het vooronderzoek stonden zeven deelvragen centraal: (1) Hoe en waar zijn de kaders en doelen voor Van Wijken Weten vastgelegd? (2) Welke doelen zijn voor Van Wijken Weten vastgesteld? (3) Hoe is Van Wijken Weten ambtelijk en bestuurlijk georganiseerd binnen de gemeente? (4) Wie is betrokken bij de uitvoering van Van Wijken Weten, en hoe wordt er samengewerkt met externe partijen (zowel georganiseerde partijen als inwoners): welke activiteiten, instrumenten en (financiële) middelen kunnen door welke partijen (binnen én buiten de gemeentelijke organisatie) voor Van Wijken Weten worden ingezet? (5) Welke afspraken zijn er gemaakt waar het de verantwoording richting inwoners betreft? (6) Hoe is de interne en externe communicatie over Van Wijken Weten georganiseerd? (7) Hoe wordt de raad betrokken bij Van Wijken Weten?

[2] Klaartje Peters is zelfstandig onderzoeker en publicist en bijzonder hoogleraar Lokaal en regionaal bestuur aan de Universiteit Maastricht. Marco Pastors is vanaf februari 2012 directeur van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Jochum Deuten is zelfstandig onderzoeker en gespecialiseerd in praktijkgericht evaluatie-onderzoek, met

Omdat het onderzoek zich concentreert op de rol van de raad en de Rekenkamer de conclusies en aanbevelingen aan de gemeenteraad richt, hebben we het college niet gevraagd om een bestuurlijke reactie. Wel heeft de Rekenkamer de conclusies en aanbevelingen mondeling toegelicht aan het college in de periode ná vaststelling van de Rekenkamerbrief en vóór publicatie van de brief. Deze bespreking was informerend van aard.

Uitkomsten van het onderzoek

In onderstaand kader is een korte beantwoording van de deelvragen weergegeven.

Kader 1 Beantwoording van de deelvragen

1. *Welke kaders heeft de raad meegegeven bij de ontwikkeling en de invoering van het nieuwe model van wijksturing binnen VWW?*
   De gemeenteraad heeft de uitgangspunten en werkwijze van Van Wijken vastgesteld (Koersnota Van Wijken Weten). Over de eigen rol van de gemeenteraad zijn geen kaders uitgeschreven en/of vastgesteld. Bij het vaststellen van de Koersnota was het idee dat dit later uitgewerkt zou worden. Wel heeft de raad bij de behandeling van de Koersnota een amendement aangenomen met als kern dat het college gemotiveerd kan afwijken van beleidskaders en steeds zal moeten afwegen of deze afwegingen direct of in een later stadium (maximaal na een jaar) voorgelegd worden aan de gemeenteraad. Er was voorbereidingsgroep met raads-en collegeleden, met als taak om verder na te denken over de rol van de raad. Deze voorbereidingsgroep is na een aantal keer niet meer bijeengekomen. De bijeenkomsten hebben niet geresulteerd in een heldere voorzet waarover in de politieke arena van gedachten gewisseld had kunnen worden.

2. *Welke invloed heeft de raad op resultaten en budgetten van teams leefomgeving/wijkgericht werken?*
   Eén van de uitgangspunten in de Koersnota is dat de raad 'de wijkbudgetten binnen Van Wijken Weten op het niveau van de wijk kan beïnvloeden, niet (meer) op functioneel niveau'. Concreet is dit tot uitdrukking gekomen in de fundamentele aanpassing van de indeling van de Meerjaren Programmabegroting. Daarin is voor iedere wijk een programma opgenomen met bijbehorend wijkbudget. De gemeenteraad stelt formeel gezien jaarlijks de programmabegroting inclusief wijkprogramma's en wijkbudgetten vast. Raadsleden vinden het tegelijkertijd niet aan de raad om voor de wijken te bepalen waar de budgetten naar toe moeten.

3. *Hoe heeft de raad zicht gehouden op de ontwikkeling van wijkgericht werken?*
   De verantwoordingsinformatie over Van Wijken Weten is vanaf 2017 opgenomen in de reguliere planning en control cyclus. Middels de jaarstukken wordt de raad geïnformeerd. Daarbij is de verdeling gemaakt tussen Stedelijke Programma's en Van Wijken Weten, waar budgettair gezien zowel de Sociale Wijkteams als de Teams Leefomgeving onder zijn ingedeeld. De raad heeft door de jaren heen voorstellen ontvangen vanuit het college waar het de afwijking van stedelijke kaders betrof.

name op het gebied wijkaanpakken en wijk/gebiedsgericht werken. Jan Dirk Pruim vindt zijn drive in het werk voor (gekozen) burgers. Dat heeft hij de afgelopen 30 jaar in de functie van gemeentesecretaris en griffier inhoud gegeven. Als laatste als griffier van de gemeente Almere. Elisabeth van den Hoogen is ruim twintig jaar gespreksleider in het publiek domein, met een grote voorliefde voor decentrale overheden.

4. *Is de informatievoorziening aan de raad voldoende en van voldoende kwaliteit om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen?*
   De programmabegroting en de jaarstukken geven weinig inzicht in de wijze waarop de wijkbudgetten in elkaar steken. In de wijkbudgetten wordt geen helder onderscheid gemaakt tussen het deel dat bestemd is voor de sociale wijkteams en het deel dat bestemd is voor de Teams Leefomgeving (de wijken). Bovendien blijkt uit de evaluatie die door het college is uitgevoerd (mei 2021) dat er de afgelopen jaren een beweging terug naar kernorganisatie is gemaakt: een groot deel van de wijkbudgetten is ondergemandateerd aan de kernorganisatie. Zit de beslissingsbevoegheid over de wijkprogramma's en de bijbehorende wijkbudgetten ook in de praktijk op de bedoelde plek (Wijken/TLO's)? De gemeenteraad is niet expliciet geïnformeerd over deze beweging. Daardoor is niet transparant voor de gemeenteraad in hoeverre in de praktijk één van de uitgangspunten van Van Wijken Weten "van buiten naar binnen werken" in de praktijk ook daadwerkelijk invulling krijgt. In de Jaarstukken zijn de bereikte resultaten beknopt beschreven. Raadsleden geven aan dat de opgaven van een wijk niet altijd evengoed in een wijkprogramma's is benoemd. Wat er precies speelt en nodig is, is dan ook niet altijd helder voor de raad. Er is geen aparte monitoringsinformatie naar de raad gezonden. Wel worden raadsleden op uitvoeringsniveau actief uitgenodigd in de wijken, bijvoorbeeld voor het bijwonen van wijkoverleggen of het afleggen van een werkbezoek.

5. *Wat is de invloed van de invoering van het wijkgericht werken in VWW op de volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad?*
   In het gesprek dat de Rekenkamer voerde met een aantal raadsleden werd Van Wijken Weten gezien als een waardevolle aanvulling op de volksvertegenwoordigende rol.

Conclusies en aanbevelingen

De Rekenkamer formuleert een drietal conclusies en aanbevelingen aan de gemeenteraad.

Conclusie 1: De positie en rol van de gemeenteraad bij van Wijken Weten zijn niet helder geduid

De gemeenteraad heeft zelf geen principiële discussie gevoerd over wat Van Wijken Weten van de raad vraagt. In de koersnota Van Wijken Weten (dd. 15 december 2015, geamendeerd vastgesteld door de raad op 29 februari 2016) is (op hoofdlijnen) weergegeven wat de rol is van de wijken en van de Teams Leefomgeving, maar het grondig bespreken en bepalen van de rol van de raad is uitgebleven, ook in de periode daarna. Met andere woorden: Raad, waar wil je op sturen en wat 'laat je los'? In het gesprek met de experts was dit één van de kernvragen. Vind je dat de raad van het proces is of juist van de inhoud of van allebei? En welke concrete kaders volgen dan vanuit die positiebepaling?

Aanbeveling 1: Bepaal de positie en rol van de raad bij Van Wijken Weten en stel de daaruitvolgende kaders vast

Er is hierin geen 'foute' of 'goede' keuze te maken. Wel vindt de Rekenkamer het van belang dát de raad het gesprek hierover voert én een keuze maakt omdat Van Wijken Weten anders vanuit de raad stuurloos blijft.

Verschillende opties voor positie en rol zijn denkbaar, bijvoorbeeld:

- **De raad als hoeder van de democratische legitimiteit**: de raad bespreekt de wijkprogramma's niet inhoudelijk, dat werk is door de wijken onder begeleiding van de

Teams Leefomgeving gedaan. Wel stelt de raad proceskaders op en toetst hieraan: wie hebben wel en niet meegedaan in de wijken bij het opstellen van de wijkprogramma's?[3]

- **De raad als strateeg**: de raad bespreekt wat de opgaven zijn die de wijken kunnen oppakken en wat de stedelijke opgaven zijn en wat de stip op de horizon zou moeten zijn. Dit is de basis voor het werk dat vervolgens in de wijken wordt gedaan, met ruimte voor gemotiveerde aanpassingen vanuit de wijken. Zo ontstaan er gezamenlijke prioriteiten. Daar waar er (nog) niet veel input vanuit de wijken komt, is de raad aan zet, natuurlijk voorbereid door het college, om de richting te bepalen.
- **De raad als prioriteitsteller**: de raad stelt inhoudelijke prioriteiten in de wijkprogramma's en deelt budget toe (in euro's).
- **De raad als aanjager van het lerend vermogen:** de raad stuurt op de randvoorwaarden die nodig zijn om de bedoeling van Van Wijken Weten te kunnen realiseren, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Bijvoorbeeld dat er ruimte is om te experimenteren en fouten te maken. De gemeenteraad activeert het lerend vermogen van de gemeente door actief op strategisch niveau signalen van de straat naar de raad te brengen.

Conclusie 2: De gemeenteraad staat de laatste jaren op te grote afstand van (de ontwikkeling) van Van Wijken Weten

Met uitzondering van het eerste jaar na invoering, ontvangt de raad geen periodieke informatie over de ontwikkelingen bij de in- en uitvoering van Van Wijken Weten. Welke positieve ervaringen, maar ook welke strubbelingen spelen en welke aanpassingen worden doorgevoerd, is niet inzichtelijk voor de raad. In hoeverre Van Wijken Weten volgens 'de bedoeling' werkt is niet in beeld voor de gemeenteraad. Bij zo'n grote en fundamentele wijziging van de opvattingen over de verhoudingen tussen de inwoner en de lokale overheid en de daarmee samenhangende wijzigingen in rollen en werkwijzen, is het van belang dat alle spelers op de hoogte zijn. De raad is zelf ook een speler in deze transformatie. De informatievoorziening aan de raad lijkt te zijn vergeten.Van Wijken Weten vraagt ook veranderingen van de gemeenteraad, maar zonder passende informatie kan de raad niet mee in de leerervaringen.

Aanbeveling 2: Stel vast welk type(n) informatie je wilt ontvangen en zelf wilt vergaren over Van Wijken Weten

De keuze die wordt gemaakt over de positie en de rol van de raad krijgt zijn vertaling in een kader. Een vervolgstap is om te bepalen welke informatie je wilt ontvangen als raad (en van wie). In het voorbeeld van 'de raad als strateeg' is de informatievoorziening aan de raad logischerwijs gericht op de mate waarin het lukt in de wijken om aan de verschillende opgaven te werken. En in het voorbeeld van de 'raad als hoeder van de democratische legitimiteit', ben je als raad juist op zoek naar de wijze waarop in de wijken invulling is gegeven aan participatie. In hoeverre ligt de beslissingsmacht over opgaven en budgetten ook in de praktijk bij de wijken? etc. Een jaarlijks wijkverslag kan een manier zijn om hier meer zicht op te krijgen.

In het expertsgesprek werd het belang van andersoortige informatievoorziening genoemd zoals kwalitatieve informatievoorziening (gesprekken met bijvoorbeeld de wijkmanagers) en meer informele informatievoorziening. De raad kan het college verzoeken om dit periodiek te

[3] Raadsleden zijn gekozen volksvertegenwoordigers. Dat betekent dat zij in al het raadswerk, ongeacht of het gaat om Van Wijken Weten, duurzaamheid, onderwijs, openbare ruimte, burgerparticpatie etc. ervoor zorgen dat zij weten wat er in de samenleving leeft.

organiseren. De Rekenkamer doet de suggestie om te experimenteren met gespreksvormen (en gesprekslocaties) die bijdragen aan leren. U kunt denken aan werkvormen als de 'arena' waarbij direct betrokkenen in een binnenring met elkaar in gesprek gaan en (dit geval) raadsleden in een buitenring die vooral luisteren, aanschouwen en verhelderende vragen kunnen stellen. Van belang is in ieder geval een veilige en a-politieke setting die uitnodigt tot openhartige gesprekken over wat leeft en speelt in de wijken en binnen het gemeentehuis.

Daarnaast werd in het expertgesprek het belang van informatievergaring door raadsleden zelf genoemd. En dan juist buiten de raadzaal, los van de beleidskaders en los van de bestaande overleggen in de wijk. Wandelingen door de wijk, koffieafspraken met inwoners. Dit zijn volgens de experts bij uitstek manieren om als raadslid zicht te krijgen op wat er in de wijken leeft en speelt (leefwereld). De kunst is om signalen die van een meer structurele aard lijken te zijn, vervolgens mee te nemen naar de raad op een manier die bijdraagt aan het verbeteren van de systeemwereld (de kaders, werkwijzen etc.). Het meenemen van signalen van de 'straat naar de raad', vraagt onderzoekswerk van een raadslid om te bepalen in hoeverre het om incidenten gaat of om signalen die wijzen naar een meer structurele oorzaak. De griffie kan raadsleden hier goed bij ondersteunen.

Conclusie 3 De raad heeft weinig gereflecteerd op positie en rol van de raad bij Van Wijken Weten

In de Koersnota Van Wijken Weten en in de debatten in de raad bij de behandeling daarvan is veelvuldig gemarkeerd dat ook de invulling van de rol van de raad nog verder gesprek, uitdenken en doorontwikkeling vraagt. Er is daartoe ook een voorbereidingsgroep geformeerd (zij het niet formeel). Het is bij een viertal bijeenkomsten gebleven in de beginperiode na de invoering van Van Wijken Weten. Te kort om te kunnen ervaren en te bespreken wat Van Wijken betekent voor de rol van de raad.

Aanbeveling 3 Maak een overdrachtsdossier voor de nieuwe gemeenteraad over van Wijken Weten

Er is geen blauwdruk voor de ambitie om inwoners meer invloed te geven, ook niet voor de invulling van de rol van de raad, van raadsfracties en van raadsleden. Bovendien vraagt de transformatie tijd, meer tijd dan één raadsperiode. De Rekenkamer ziet meerwaarde in een actieve overdracht van ervaringen en reflecties naar de toekomstige raad(sleden). De griffie kan bij het opstellen van een overdrachtdocument een ondersteunende rol vervullen. Het lerend vermogen van de huidige raad wordt daarmee doorgegeven aan de nieuwe raad. Probeer dit overdrachtsdossier zo zakelijk mogelijk te houden.

Tot slot

Het zal u niet ontgaan zijn dat de Rekenkamer onlangs het rapport 'De Wet van de stimulerende achterstand; een onderzoek naar de aanpak van ondermijning' heeft gepubliceerd. In dat onderzoek staan aanbevelingen die wijzen op het belang van een goede verbinding tussen de Teams Leefomgeving en de afdeling Veiligheid. We gaan in deze brief niet in herhaling vallen, maar feit is dat het bestrijden van onveiligheid een essentieel onderdeel van het werken in/en met de wijken (Teams Leefomgeving) is. Dat heeft tot nu toe nog weinig aandacht gehad. Met andere woorden: Van Wijken Weten gaat over de kwaliteit van de directe leefomgeving van inwoners (schoon, heel en veilig). Dat vraagt om betrokkenheid van de gemeenteraad.

De Rekenkamer biedt u aan om, zoals gebruikelijk, deze rekenkamerbrief in een informatieve raadsvergadering toe te lichten en uw vragen te beantwoorden. Ook kunt u uw technische vragen voorafgaand hieraan schriftelijk of mondeling stellen aan de onderzoekers van het stafbureau van de rekenkamer. Zij zijn bereikbaar via rekenkamer@arnhem.nl.

Namens de Rekenkamer Arnhem,

Mr. A.H. Teeuw Voorzitter

Bijlagen:
1. Nota van bevindingen (5 juli 2021
2. Zomermiddaggesprek (7 juli 2021)
3. Persbericht (13 juli 2021)

RIGO Research en Advies
Woon- werk- en leefomgeving
www.rigo.nl

RAPPORT

Rekenkameronderzoek Van Wijken Weten – Rol van de gemeenteraad

Nota van Bevindingen

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij RIGO. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. RIGO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Foto voorblad: Nieuwbouwwijk Bo01 in Malmö, Zweden. Wordt tzt nog vervangen.

RIGO Research en Advies
Woon- werk- leefomgeving
www.rigo.nl

RAPPORT

Rekenkameronderzoek Van Wijken Weten – Rol van de gemeenteraad

Nota van Bevindingen

Opdrachtgever

Rekenkamer Arnhem

Contactpersoon

Maaike van Elteren

Projectnummer

P41890

Datum

12 juli 2021

Auteurs

Rosalie Post; rosalie.post@rigo.nl; 020 522 11 66

Thierry Wever; thierry.wever@rigo.nl; 020 522 11 88

Inhoud

1	**Inleiding en onderzoeksvragen**	**2**
1.1	Wat is Van Wijken Weten?	2
1.2	Doel van het onderzoek, hoofd- en deelvragen	4
2	**Bevindingen**	**6**
2.1	Bevindingen over de kaderstellende rol van de gemeenteraad	6
2.1.1	Het eerste idee in de perspectiefnota	6
2.1.2	Zomernota en plan van aanpak wijksturing	6
2.1.3	Koersnota	7
2.1.4	In gesprek over de veranderende rol van de gemeenteraad	9
2.1.5	Uitgewerkt en aanvullende kaders	10
2.1.6	Beantwoording deelvraag 1	12
2.1.7	Beantwoording deelvraag 2	12
2.2	Bevindingen over de controlerende rol van de gemeenteraad	14
2.2.1	Nieuwe begrotingsstructuur	14
2.2.2	Mandaatregeling	15
2.2.3	Informatie voor de gemeenteraad	16
2.2.4	De raad en afwijken van kaders	18
2.2.5	Beantwoording deelvraag 3	20
2.2.6	Beantwoording deelvraag 4	21
2.3	Bevindingen over de volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad	22
2.3.1	Volksvertegenwoordiging in de wijk	22
2.3.2	Beantwoording deelvraag 5	23
Bijlage:	**Uitgangspunten Koersnota Van Wijken Weten**	**24**

1 Inleiding en onderzoeksvragen

Deze nota van bevindingen beschrijft wat er tijdens het onderzoek naar de rol van de Arnhemse gemeenteraad bij Van Wijken Weten (VWW) is opgehaald. In dit hoofdstuk zijn de onderzoeksverantwoording, een inleiding op het onderwerp, het doel van het onderzoek en de hoofd- en deelvragen opgenomen. In het tweede hoofdstuk worden de resultaten beschreven en de deelvragen van het onderzoek beantwoord.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek bestond uit een dossierstudie en een gesprek met een vertegenwoordiging van de gemeenteraad. Dit gesprek vond plaats op 1 juni 2021. De dossierstudie is mede gestoeld op het vooronderzoek dat RIGO in opdracht van de Rekenkamer Arnhem en de gemeente Arnhem in 2020 uitvoerde, aangevuld met dossieronderzoek in april tot juni 2021.

Nadat de eerste versie van deze nota van bevindingen op basis van die twee bronnen was opgesteld, is deze voorgelegd aan een viertal experts, en is er een groepsgesprek met hen gevoerd. Daaruit zijn aanbevelingen en conclusies voortgekomen, die niet in deze nota zijn opgenomen. Deze nota is in zijn geheel voorgelegd voor ambtelijk wederhoor, en na de aanvullingen van ambtelijke zijde niet meer inhoudelijk gewijzigd. Conclusies en aanbevelingen op basis van alle onderzoeks-onderdelen samen zijn opgenomen in de Rekenkamerbrief.

1.1 Wat is Van Wijken Weten?

De gemeente Arnhem introduceert in 2015 wijksturing. In de Perspectiefnota en Zomernota van dat jaar kristalliseert het idee van het college van Burgemeester en Wethouders uit tot een concrete aanpak. Deze wordt vervolgens in een Plan van Aanpak en Koersnota uitgewerkt.[1]

De gemeenteraad stelt op 23 april 2015 de Perspectiefnota vast en besluit te gaan werken vanuit twee programma's: Stad op de Kaart en Van Wijken Weten.[2] Van Wijken Weten houdt een veranderopgave in van een "gemeentelijke organisatie op basis van wijksturing of frontlijnsturing". Sturen vanuit inwoners

De gemeente wil met Van Wijken Weten ‘de inwoners in de wijken directe invloed geven op de werkzaamheden (sturing) van de gemeente, om zo de lijnen tussen wijkbewoners en professionals te verkorten, waardoor menskracht en middelen gerichter kunnen worden ingezet’. De achterliggende gedachte is dat problemen effectiever en efficiënter door de gemeente opgepakt kunnen worden, door als uitgangspunt te nemen wat de burgers en professionals in de uitvoering nodig hebben. (Plan van Aanpak Programma Van Wijken Weten/ Veranderopgave Wijksturing, dd. 25 juni 2015).

Hierbij geldt dat onder ‘inwoners’ moet worden verstaan: bewoners, ondernemers, instellingen en organisaties in de wijk. Meer inwoners betekent overigens niet ‘alle’ inwoners, het bereiken van alle inwoners wordt niet reëel geacht en dat is ook niet de bedoeling. Het betekent ook niet dat inwoners moéten participeren: er zijn inwoners die niet willen meebepalen en dat respecteert de gemeente. Meer betekent ook niet dat betrokken inwoners over

[1] De Koersnota wordt later ook vastgesteld door de gemeenteraad, zie verder.

[2] Inmiddels spreekt de gemeente over Van Wijken Weten als een sturingsprincipe en niet als een programma.

álles hoeven mee te denken/praten: uit eerste pilots is op dat moment gebleken dat dit afhankelijk is van het onderwerp en ook van het schaalniveau: straat, buurt en wijk. (Kader voor de Teams Leefomgeving, dd. 11 december 2016)

De bedoeling is om inwoners in de gelegenheid te stellen om invloed uit te oefenen. IJkpunt is de situatie anno 2015 waarin een (zeer) beperkt aantal inwoners structureel betrokken is en de mate waarin zij een achterban vertegenwoordigen sterk verschilt.

Teams Leefomgeving

Bij gemeente Arnhem wordt vanuit twee hoofdlijnen gewerkt: Stad op de Kaart, onderverdeeld in 14 stedelijke programma's, en Van Wijken Weten, waarin wijksturing centraal staat. De Teams Leefomgeving (TLO's) zijn de centrale spil in Van Wijken Weten:

'Het wijkteam leefomgeving is verantwoordelijk voor het integraal vormgeven en sturen van de gemeentelijke taken in de gebieden en wijken, in samenspraak met bewoners en professionals. Zij voert regie op de bedoeling en resultaten van de gemeentelijke inzet, is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het wijkplan en de wijkbegroting, is beslissingsbevoegd, verbind initiatieven, mensen en organisaties en betrekt en enthousiasmeert bewoners bij hun wijk en buurt.' (Collegebeslisnota Uitvoering Van Wijken Weten, dd. 18 april 2016)

Bij Van Wijken Weten is organisatorisch ingeregeld dat de TLO's opdrachtgever zijn aan de KERN-organisatie (voorheen de centrale stad). De KERN-organisatie maakt een doorontwikkeling naar een organisatie van expertise, die faciliteert, meedenkt en adviseert aan de Teams Leefomgeving. De TLO's hebben mandaat.

Het gaat in dit onderzoek specifiek om de inbedding van wijksturing door en in de gemeente. Ook zijn de activiteiten van de Teams Leefomgeving (TLO's) meegenomen. De werkzaamheden van de Sociale wijkteams (later de Stichting Sociale Wijkteams Arnhem) blijven hier buiten beschouwing (we gaan enkel in op de verschillen in organisatievorm), hoewel beide 'teams' met de Koersnota onder de noemer Van Wijken Weten worden geschaard en de Sociale wijkteams al bestonden. Het is dus niet zo dat de gemeente voor de introductie van de Teams Leefomgeving nog niet gebiedsgericht werkte. Een belangrijke wijziging is dat het opdrachtgeverschap van een aantal werkzaamheden van de gemeente bij de wijken zelf komt te liggen; de wijken vertegenwoordigd door de Teams Leefomgeving.

Het onderscheid tussen beide soorten teams is dat het Sociale Wijkteam actief is op het niveau van het individu (persoonlijke ondersteuning of advies op het vlak van bv. opvoeding, huisvesting, zorgen om inkomen of psychische problemen) en de TLO op het niveau van de wijk, de leefomgeving (van sociaal, economie, veiligheid tot en met fysiek). (gesprek Stedelijk Manager Wijken, dd. 4 maart 2020).

Daarnaast is er een onderscheid tussen beide rollen ten opzichte van de kernorganisatie. De Teams Leefomgeving zijn opdrachtgever ten opzichte van de kernorganisatie, de Sociale Wijkteams opdrachtnemer. (Kader voor de teams leefomgeving, dd. 11 december 2016) De Sociale Wijkteams vallen onder een aparte stichting die gecontracteerd is door de gemeente.

De organisatie van de Teams Leefomgeving

Na een pilotfase gedurende 2016 in twee weken, gaan uiteindelijk in 2017 acht TLO's aan de slag. De 24 Arnhemse wijken zijn hiertoe verdeeld in acht gebieden. Op basis van de ervaring in de eerste wijken (pilots) is gekozen voor TLO's bestaande uit drie tot zes personen.

Deze teams zijn kleiner dan in eerste instantie de bedoeling was. Dit hangt samen met de (dan) gewenste rol (primair beslisser, netwerker en verbinder) van het Team Leefomgeving.

Een maximaal zelf organiserend team is het ideaal. Binnen de kaders die zij meekrijgen, waarover later meer, bepalen de teams zelf hoe zij de opdracht[3] gaan realiseren. Het team is zelf verantwoordelijk voor het maken van spelregels over samenwerking in eigen wijk en team. De aanpak is niet normatief waar het de 'hoe-vraag' betreft. (Collegebeslisnota Uitvoering Van Wijken Weten, dd. 18 april 2016)

Uitgangpunt is dat de TLO's opdrachtgever zijn voor de backoffice (de KERN-organisatie ofwel de gemeentelijke organisatie op het niveau van de centrale stad). De basis hiervoor vormen wijkprogramma's (opgesteld in samenspraak met de wijk) en de hiervan afgeleide wijkbegroting. In sommige gevallen leggen de TLO's de thematiek (problemen die spelen in de wijk) neer bij (onderdelen van) stedelijke programma's.

1.2 Doel van het onderzoek, hoofd- en deelvragen

Voor de Rekenkamer staat centraal dat zij de gemeenteraad optimaal wil ondersteunen in zijn toekomstige rol op het vlak van Van Wijken Weten. Een rol waarin nog steeds de kaderstellende-, controlerende- en volksvertegenwoordigende rol van de raad centraal staat, maar waarin de gemeenteraad ook steeds vaker te maken krijgt met onderwerpen waarbij de belangenafweging elders dan in de raad plaatsvindt, bijvoorbeeld bij inwoners of de gemeentelijke wijkorganisatie, zoals in VWW, of vergaande participatie in beleid een plek in het raadswerk moet gaan geven.

Het doel van het onderzoek is tweeledig:

- het inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenteraad de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rollen heeft vormgegeven in relatie tot van Wijken Weten en van de dilemma's en vraagstukken die daarbij spelen voor de raad(sleden).
- het bieden van handvatten voor de rolinvulling van de gemeenteraad.

De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

Op welke wijze heeft de gemeenteraad invulling gegeven aan de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol in relatie tot Van Wijken Weten en welke handvatten kunnen worden geformuleerd voor de rolinvulling?

En de deelvragen zijn als volgt geformuleerd:

Aangaande de kaderstellende rol van de gemeenteraad:

1. Welke kaders heeft de raad meegegeven bij de ontwikkeling en de invoering van het nieuwe model van wijksturing binnen VWW?
2. Welke invloed heeft de raad op resultaten en budgetten van teams leefomgeving/wijkgericht werken?

Aangaande de controlerende rol van de gemeenteraad:

[3] Opdracht pilotteams dd. 28 januari 2016, Kader voor de Teams Leefomgeving dd. 11 december 2016

3. Hoe heeft de raad zicht gehouden op de ontwikkeling van wijkgericht werken?
4. Is de informatievoorziening aan de raad voldoende en van voldoende kwaliteit om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen?

Aangaande de volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad:

5. Wat is de invloed van de invoering van het wijkgericht werken in VWW op de volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad?

2 Bevindingen

Hier volgen de bevindingen van dit onderzoek per deelvraag. Het hoofdstuk is verdeeld in paragrafen over de drie rollen van de raad, kaderstellend, controlerend en volksvertegenwoordigend. Binnen elke paragraaf worden eerst de bevindingen beschreven, uit de dossiers en het gesprek met raadsleden, en wordt daarna een antwoord geformuleerd op de bijbehorende deelvragen.

2.1 Bevindingen over de kaderstellende rol van de gemeenteraad

2.1.1 Het eerste idee in de perspectiefnota

De gemeenteraad stelt in april 2015 de Perspectiefnota vast en besluit hiermee te gaan werken vanuit twee programma's: Stad op de Kaart en Van Wijken Weten (VWW). In het laatste programma is een veranderopgave richting een gemeentelijke organisatie op basis van wijksturing of frontlijnsturing opgenomen. In de wijk actieve Teams Leefomgeving (TLO's) zijn hierin de spil:

"Het is een ontwikkelproces dat vraagt om een meerjarige benadering. Gekozen wordt voor 3 jaar (2017-2019). Ook 3 jaar om te kunnen experimenteren en doorlopend te evalueren waarbij elke betrokken actor, in samenhang met andere actoren, in die periode beziet of de invloed die zij kan uitoefenen werkbaar en voldoende is om Van Wijken Weten tot een succes te maken. Dit is tevens voldoende ruim om na drie jaar (door de nieuwe Raad en College) de balans op te maken en te beslissen in welke mate deze ontwikkeling moet worden doorgezet of bijgesteld". (Citaat uit Perspectiefnota 2015 in: Cluster Wijken en Dienstverlening – Bedrijfsplan Wijken, dd. 2 december 2016.)

2.1.2 Zomernota en plan van aanpak wijksturing

Dit krijgt een uitwerking in de Zomernota 2016-2019 uit juni 2015 (met nr. 2015.0.060.119) waarin de doelen en strategie van deze veranderopgave nader zijn uitgewerkt. Effectindicatoren op basis waarvan het functioneren van de TLO's kan worden gemonitord en geëvalueerd ontbreken in deze fase. Deze worden ook in latere fase niet uitgewerkt. Met het vaststellen van deze nota neemt de gemeenteraad een besluit over de strategische hoofdkeuzes voor de meerjarenprogramma-begroting.

Als bijlage bij de Zomernota is reeds een Plan van aanpak Wijksturing (dd. 25 juni) gevoegd. Het is de bedoeling dat er (al) in 2015 pilots zullen worden opgestart. De nieuwe vorm van wijksturing zal zo: *"stapsgewijs en proefondervindelijk worden ontwikkeld waarbij het centrale ambtelijke apparaat zich steeds meer als dienstverlener gaat verhouden tot de wijkteams [Teams Leefomgeving]."* Hierbij verwacht het college een sterk beroep te zullen doen op de participatie en het zelf organiserend vermogen van burgers en bedrijven. Ook zullen soms moeilijke keuzes in de besteding van de inzet van mensen en middelen gemaakt moeten worden. Het is de bedoeling deze niet uit de weg gegaan en steeds transparant na overleg met de wijken, gerealiseerd.

In de Zomernota uit juni 2015 formuleert de gemeente de volgende ambitie:

- Frontlijnsturing op wijk gerelateerde budgetten maakt een betere en efficiëntere besteding van middelen mogelijk.
- In de Arnhemse wijken (georganiseerd naar 8 gebieden) worden medewerkers van de gemeente verbonden aan de gebieden om samen met burgers en bedrijven vorm te geven aan de uitvoering van het beleid in de betreffende wijken. De Teams Leefomgeving zijn bevoegd tot het fiatteren van uitgaven op hun domein. Hiermee geven zij richting aan grote delen van de gemeentelijke begroting.

De bijbehorende doelen van de wijk-/ gebiedssturing op budgetten zijn:

- effectiever en efficiënter uitvoeren van gemeentelijk beleid door meer ruimte te bieden voor keuzes en prioriteiten die bij de wijk passen;
- inwoners hebben indirect meer invloed op de keuze bij de besteding van gemeentelijke middelen;
- een beter gemeentelijk inzicht in de besteding van middelen op wijkniveau.

Twee pilot wijken

Bij wijze van pilot gaan twee teams leefomgeving van start op 1 januari 2016 in de wijken De Laar/Elden en Presikhaaf. De TLO's in deze wijken hebben de taak om werkende weg een relatie op te bouwen met bewoners, wijk en samenwerkingspartners. Deze relatie moet dusdanig zijn dat optimaal inzicht wordt verkregen in keuzes, noodzakelijkheden en wensen die bewoners hebben ten aanzien van hun eigen woon- en leefomgeving. Het team leefomgeving staat borg voor de steun die wijken nodig hebben, nadat rechtstreeks, via de wijkgesprekken of in de wijkactieplannen/-programma's duidelijk is geworden wat bewoners zelf kunnen en willen aanpakken in de wijk. Voor de pilot in 2016 wordt een totaalbudget geformeerd van circa 7 miljoen, uit zo'n 20 andere budgetten waaronder openbare ruimte, veiligheid, afval, sport, onderwijs en culturele activiteiten. (Begroting 2016-2019, https://arnhem.begroting-2016.nl/p1149/wijksturing)

Op basis van de ervaringen uit de pilot-fase worden in december 2016 twee extra doelen geformuleerd. Deze zijn aanvullend op de hierboven beschreven doelen opgenomen in de Zomernota:

- meer inwoners in de gelegenheid te stellen om (meer) invloed uit te oefenen op hun leefomgeving en;
- om [als gemeente] meer ruimte geven voor het zelf organiserend vermogen van inwoners en dit te vergroten.

2.1.3 Koersnota

Het college verwerkt vervolgens de uitgangspunten voor de nieuwe vorm van wijksturing in de Koersnota. De gemeenteraad stelt deze (geamendeerd[4]) vast op 29 februari 2016. In de Koersnota zijn 22 uitgangspunten opgenomen, die nadrukkelijk geen definitief kader vormen voor de nieuwe wijksturing binnen VWW. De uitgangspunten, die de raad ook middels een raadsbesluit vaststelt, moeten een **toetssteen** voor de gemeenteraad vormen om de verdere ontwikkeling van het programma te kunnen beoordelen. Veel van deze uitgangspunten

[4] Zie 2.1.4

vloeien direct voort uit het debat en vaststelling van Perspectiefnota en Zomernota met/in de gemeenteraad.

De 22 uitgangspunten zijn als volgt (beknopt) samen te vatten (In de bijlage bij dit rapport zijn alle 22 uitgangspunten uit de Koersnota opgenomen):

- De (wijk)Teams Leefomgeving (ook afgekort als TLO's[5]) moeten integraal met inwoners vorm geven aan gebiedsopgaven, d.m.v. frontlijnsturing. Dit gebeurt samen met en naast sociale wijkteams, die verantwoordelijk zijn voor het juist doorverwijzen van inwoners naar preventieve hulp (die door TLO's wordt aangestuurd) dan wel specialistische hulp;
- de teams (TLO's) zijn opdrachtgever voor de backoffice (de gemeentelijke organisatie op het niveau van de centrale stad) of in andere woorden: de samenwerking kenmerkt zich door de rolverdeling tussen "wegers" (teams leefomgeving) en "kenners" (KERN-organisatie)[6] [7];
- de centrale stad gaat zich heroriënteren op stedelijke en regionale vraagstukken;
- onderwerpen van wijksturing worden ondergebracht in aparte programma's per wijk. Voor de indeling tussen wijk en stad, worden nog criteria opgesteld;
- TLO's mogen afwijken van geldende beleidskaders als er vooraf wordt gemotiveerd aan de backoffice en achteraf verantwoord. Budgetten worden ontschot;
- burgerparticipatie wordt minder formeel van karakter en burgerinitiatieven staan voorop;
- de TLO's dienen kostenbesparing als prioriteit te hebben, zolang kwaliteit in de uitvoering daar niet onder leidt: "De veranderopgave gaat gepaard met een bezuinigingsopgave van 10 miljoen. De verandering van een generieke aanpak naar maatwerk, moet voor meer efficiëntie zorgen"[8];
- er wordt 2017-2019 ontwikkeld en dan geëvalueerd[9].

VWW en bezuinigingen

VWW heeft – kort na de introductie – te maken gekregen met de gemeente brede noodzaak om te bezuinigen. In de Zomernota 2016-2019 was hier reeds sprake van. Voor Van Wijken Weten was er een taakstellende bezuinigingsopgave van € 10 miljoen.

Bij het opstellen van de begroting voor de periode 2017-2019 blijkt er echter meer financiële ruimte te zijn. Met name de prognose voor het gemeentefonds en de nieuwe verdeling van de budgetten voor Beschermd Wonen hadden een positief effect op het financieel beeld. Dit maakt het mogelijk om Van Wijken Weten "zonder druk van weer nieuwe bezuinigingen, verder vorm te geven". Er wordt dan ook afgezien van de bezuiniging. In de begroting constateert het college dan ook dat het verstandiger is deze "omvangrijke en op korte termijn moeilijk te realiseren taakstelling van € 10 miljoen te schrappen". Deze keuze van het college is in lijn met de uitkomst van een in juli 2016 gevoerd debat in de raad en een door de gemeenteraad aangenomen motie: "Neem de tijd voor van wijken weten".

5 Voor de introductie van de TLO's bestonden reeds wijkregisseurs, actief op het fysieke/ wijkveiligheidsdomein. Deze functies zijn met de introductie van het TLO opgehouden te bestaan.

6 Zie ook: Cluster Wijken en Dienstverlening – Bedrijfsplan Wijken, dd. 2 december 2016.

7 Naast de centrale gemeentelijke organisatie (niet wijkgericht georganiseerd staat 'KERN' voor de kernwaarden van de gemeentelijke organisatie: Ken uw stad, Eigenaarschap, Resultaatgerichtheid en Nabijheid.

8 De bezuiniging moet worden gevonden met de wijk en volgen de principes van de vier D's: decentraliseren, differentiëren, de-institutionaliseren en daling van het eigen bezit.

9 Koersnota Van Wijken Weten, dd. 15 december 2015 en Plan van Aanpak Programma Van Wijken Weten/ Veranderopgave Wijksturing, dd. 25 juni 2015.

In de begroting voor de periode 2017-2019 geeft het college aan dat door de Teams Leefomgeving bekeken zal worden welke middelen binnen de wijkbegroting bijdragen aan het realiseren van de opgaven in de wijk en welke niet. Het college heeft hierbij de verwachting dat binnen de wijkbegrotingen middelen kunnen vrijvallen door schrappen van activiteiten die voor de wijk van weinig toegevoegde waarde zijn of door het (deels) anders organiseren van activiteiten met meer ondersteuning vanuit de wijk zelf. Het college spreekt hierbij de stellige verwachting uit dat deze vrijkomende middelen in principe opnieuw ten goede van de wijk kunnen komen om de gestelde wijkdoelen eerder of beter te kunnen halen. Doordat de taakstellende bezuiniging van de baan is moet dit mogelijk zijn.

Of dit ook daadwerkelijk kan moet blijken uit door de Teams Leefomgeving op te stellen wijkbegrotingen. Het college geeft aan dat de Teams Leefomgeving zo spoedig mogelijk zullen starten met de voorbereiding van de wijkbegrotingen voor 2018, zodat de gemeenteraad tijdens de perspectiefnota (in mei 2017) kan aangeven, mede op basis van de input uit de wijken en die van het college, welke generieke en wijkoverstijgende doelstellingen (publieke waarden) hij van bijzonder belang acht.

Het idee hierbij van het college is dat college en raad in dat debat geen wijkspecifieke uitspraken zullen doen. Dit om recht te doen aan de verschillende rollen. Vervolgens kunnen de Teams Leefomgeving deze hoofdlijnen van beleid (generiek vanuit de raad en meer specifiek vanuit de wijk) samenbrengen tot concrete wijkdoelen, die formeel aan de gemeenteraad zouden worden voorgelegd.

Risicoanalyse?

In het Plan van aanpak wordt reeds verwezen naar een inventarisatie van de risico's van het programma wijksturing. Aangegeven wordt dat deze inventarisatie aanleiding is om een uitgebreide risicoanalyse met benoemen van maatregelen voor de top-risico's op te nemen in de kadernota over het programma Wijksturing (de Koersnota) (Plan van Aanpak Programma Van Wijken Weten/ Veranderopgave Wijksturing, dd. 25 juni 2015). Deze risico-inventarisatie ontbreekt echter in de Koersnota.

2.1.4 In gesprek over de veranderende rol van de gemeenteraad

In de Koersnotitie wordt voorgesteld dat de gemeenteraad in de voorbereiding van de Perspectiefnota 2017-2020 nadere invulling zal geven aan zijn rol op het gebied van: het vaststellen van de hoofdlijnen bij wijksturing; het budgetrecht van de Raad in relatie tot wijksturing en de monitoring en controle op resultaten van wijksturing.

‘Dit vraagt van raadsleden om in hun rol als volksvertegenwoordiger beleidsdoelen te formuleren die ruimte bieden voor de uitvoering in de wijken. Op deze manier kunnen in dialoog met inwoners (nieuwe) oplossingen worden gevonden.’ (Cluster Wijken en Dienstverlening – Bedrijfsplan Wijken, dd. 2 december 2016). Het voornemen was om samen met de gemeenteraad de invulling van zijn rol te gaan bepalen. Het raadsvoorstel uit 2015 spreekt van een discussie over de rol van de raad, met de raad:

“Tijdens de discussies in de Raad tot nu toe over Van Wijken Weten is herhaaldelijk aan de orde gekomen op welke wijze de Raad deze verdere "decentralisatie naar de wijken" vorm kan geven in haar rol als hoogste orgaan van de gemeente. Hierover bestaan verschillende beelden en het is vanzelfsprekend voorbehouden aan de Raad zelf om hierin tot een afbakening te komen. Om die reden is het uitgangspunt opgenomen dat de Raad bij de verdere implementatie zal worden gefaciliteerd en wordt voorgesteld de Raad uit te nodigen om in het

eerste kwartaal van 2016 op een aantal momenten tijdens de Politieke Maandag enkele alternatieven te bespreken over hoe de Raad om wilt gaan m.b.t. de hoofdlijnen, het budgetrecht en de monitoring en controle in relatie tot wijksturing. Naast dit procesvoorstel wordt tevens voorgesteld dat een voorbereidingsgroep vanuit de Raad, met ondersteuning vanuit de griffie en de ambtelijke organisatie, deze alternatieven kan gaan ontwikkelen. Na behandeling in de Raad kunnen de conclusies verwerkt worden in de Perspectiefnota 2017-2020 die in april 2016 ter besluitvorming wordt voorgelegd."

Tijdens de raadsvergadering van 29 februari 2016, waar de geamendeerde Koersnota wordt vastgesteld, wordt er gesproken over de veranderende rol van de raad, en er is dan al een voorbereidingsgroep daarvoor in het leven geroepen. Er worden twee amendementen aangenomen.

Het eerste is het amendement 'Ook in overgangsfase raad aan zet met ruimte voor het college'. Daarin is gesteld, dat de raad uiteindelijk vanuit haar kaderstellende rol, vooraf (ruime) kaders zal stellen, maar dat tijdens de overgangsfase (2017-2019) de wijkteams tegen beleidskaders aan zullen lopen, en dat de raad daar dan een uitspraak over zal moeten doen. Maar, of dit direct of later (wel binnen 1 jaar) aan de raad moet worden voorgelegd, is ter beoordeling van het College.

Het andere aangenomen amendement gaat over de voorbereidingsgroep van de rol van de raad. In het raadsvoorstel stond dat de raad een eigen voorbereidingsgroep zou vormen, en die is ten tijde van dit amendement al eenmaal bijeengekomen op 8 februari. De raad kiest er naar aanleiding van de eerste bijeenkomst voor om het raadsbesluit te wijzigen naar: 'Een voorbereidingsgroep Van Wijken Weten te vormen waarin alle fracties en het College vertegenwoordigd zijn' (Amendement 'rol voorbereidingsgroep' (16A4), bij raadsbesluit dd. 29 februari 2016 zaaknummer 2015-11-01620).

Afwijken van kaders of niet?

Een van de verworpen amendementen in de raadsvergadering van 29 februari 2016 stelt dat de kaders van de raad ten alle tijden moeten blijven staan, en dat er dus niet mag worden afgeweken van kaders door de raad (zie een van de uitgangspunten uit de koersnotitie hierboven), maar dat binnen de gemeente de uitvoering kan worden georganiseerd. Dit wordt met een ruime meerderheid verworpen, en alle fracties die hier tegen stemmen, stemmen voor het eerste aangenomen amendement. Er lijkt dus veel vertrouwen te zijn in de raad voor de aanpak van het college en de wijkteams.

Het raadsbesluit kan worden gezien als een besluit op hoofdlijnen. Tijdens het raadsdebat noemt een raadslid dat er op het moment van het vaststellen van de geamendeerde Koersnota nog niet is vastgesteld welke budgetten naar de wijk gaan. Er is daarnaast ook nog niets bekend over van welke kaders er vermoedelijk zal worden gaan afgeweken, hoe vaak of waarom. Mandatering is nog niet precies uitgewerkt. De raad neemt zich bovendien voor om nieuwe kaders vast te stellen na de overgangsperiode (2017-2019).

2.1.5 Uitgewerkt en aanvullende kaders

Het voornemen van de gemeenteraad om later nog aanvullende kaders te geven, zou onder andere door de voorbereidingsgroep over de rol van de raad nog verder kunnen worden ingevuld. De voorbereidingsgroep is na de behandeling van de Koersnota in de raad op 18 januari 2016 al gestart, vooraf aan de definitieve vaststelling van de nota middels het raadsbesluit (van 29 februari 2016). De groep bevat één raadslid per fractie in de raad, en geeft

naar aanleiding van de eerste bijeenkomst de wethouder nadrukkelijk een open uitnodiging om elke keer aanwezig te zijn, ook om hen als klankbordgroep te gebruiken. (BA Voorbereidingsgroep Van Wijken Weten[10])

De voorbereidingsgroep is op 8 februari 2016 voor het eerst bijeengekomen. In het draaiboek voor die bijeenkomst staat het doel omschreven als:

> 1. Het ontwikkelen van een informatieaanbod en de daarbij horende vorm, aan de raad, ter ondersteuning van de discussie over op welke wijze de raad zijn rol kan nemen in het proces van Wijken Weten, mbt de hoofdlijnen, het budgetrecht en de monitoring en controle in relatie tot wijksturing.
>
> 2. Uit doel 1, komt doel 2 voort nl. input (kaders, sturingsinrichting, wensen) aanleveren aan college voor perspectiefnota 2017-2020. (draaiboek proces voorbereidingsgroep Van Wijken Weten[11])

Daarnaast zijn er ook drie risico's geformuleerd:

- De voorbereidingsgroep heeft geen juridische entiteit. D.w.z. er kunnen tijdens het debat op de PM geen consequenties verbonden worden aan uitspraken die eerder zijn gedaan in de voorbereidingsgroep.
- De voorbereidingsgroep moet niet een vooruitgeschoven groep voor het college worden, waarin beleidskeuzes al afgekaart kunnen worden.
- De voorbereidingsgroep moet niet een theoretisch, filosofisch praatgroepje worden waar geen daden uit voortkomen. (draaiboek proces voorbereidingsgroep Van Wijken Weten[12])

Het voorgenomen proces erbij is als volgt:

'Kaderstellend; Via perspectiefnota (kaders over wijkniveau en stadsniveau) in mei werken we toe naar MJPB (verandering vanuit BBV en gevolgen van afspraken in ppn[perspectiefnota]) in oktober. Daarna door naar volgende perspectiefnota met aansluitend MJPB in 2017.

Controlerend: via instrumenten, o-meting(wijkprofielen, effectindicatoren, ?) in perspectiefnota, toe naar vertaling van de instrumenten op wijkniveau en stadsprogramma in MJPB in 2016. Met tussentijdse controle dmv bijv. beleidsmatig turap [tussenrapportage].' (draaiboek proces voorbereidingsgroep Van Wijken Weten[13])

Stukken over de volgende bijeenkomsten van de voorbereidingsgroep ontbreken. Dit was ook een van de geformuleerde doelstellingen, dat de groep zelf geen stukken zou produceren, maar zichzelf meer als klankbordgroep zag voor het college, en verbinding met de gehele raad. (BA Voorbereidingsgroep Van Wijken Weten). Volgens de griffie zijn zij vier keer bijeen gekomen in het voorjaar van 2016.

Op 7 november 2016 wordt vervolgens de motie 'Zeggenschap Bewoners' aangenomen door de raad. In de motie wordt gevraagd om met 'bewoners en wijkteams leefomgeving in gesprek te gaan en te kijken naar hoe de raad, het college, bewoners en wijkteams hun rol in

10 Geen datum. Datering zal zijn tussen 8 en 15 februari 2016.

11 Draaiboek ontvangen via de griffie, geen datum.

12 Idem.

13 Idem.

Van Wijken Weten goed in kunnen vullen'. Er wordt gevraagd om opnieuw een Raadswerkgroep te formeren die deze gesprekken organiseert en zorg draagt dat als er uit de gesprekken zaken komen die dat nodig hebben, het tot een raadsbesluit wordt gebracht. (motie Zeggenschap Bewoners, dd. 7 november 2016, 16M110)

In het uitvoeringsvoorstel voor deze motie wordt in januari 2017 aan de procedurecommissie geopperd om deze samen te laten vallen met de voorbereidingsgroep die al bestond, maar daar heeft de procedurecommissie niet mee ingestemd. Het voorstel is in plaats daarvan om een nieuwe raadswerkgroep in het leven te roepen met een nieuwe samenstelling, en zij kunnen dan een bijeenkomst organiseren om met de wijkteams in gesprek te gaan. (Besluitenlijst procedurecommissie, dd. 30 januari 2017, zaaknummer 112550) Er zijn over dit onderwerp geen recentere stukken meer gevonden door de raadsadviseurs en de griffie.

2.1.6 Beantwoording deelvraag 1

1. Welke kaders heeft de raad meegegeven bij de ontwikkeling en de invoering van het nieuwe model van wijksturing binnen VWW?

De kaders die de raad heeft vastgesteld kunnen in het kort worden teruggebracht tot wat vermeld staat in de geamendeerde Koersnota.

Specifiek voor de rol van de raad is dit:

- De Koersnota stelt uitgangspunt 2: De begroting wordt voor een substantieel deel omgevormd in wijkbudgetten. De raad kan die binnen Van Wijken Weten vervolgens op het niveau van de wijk beïnvloeden, niet (meer) op functioneel niveau.'
- Bij uitgangspunt 3 staat dat de raad gefaciliteerd wordt 'om het proces van invoering van Van Wijken Weten goed te volgen en bij te kunnen sturen. Hierbij ligt de nadruk op het zicht krijgen op het samen met de inwoners realiseren van de resultaten in de uitvoeringsplannen en de wijkactieplannen.'
- De raad heeft daarbij (in amendement) over zijn eigen rol opgenomen, dat hij uitspraken zal moeten doen over gevallen waarin de TLO's tegen beleidskaders aan zullen lopen. Of dit direct of later (wel binnen 1 jaar) aan de raad moet worden voorgelegd, is ter beoordeling van het College. Ook heeft de raad besloten om na de overgangsperiode (2016-2019) nieuwe (mogelijk ruimere) kaders op te stellen.

Na vaststelling van de Koersnota is de raad verder geïnformeerd, op allerlei manieren, en hebben ook besluiten genomen over begrotingen en individuele afwijkingen van kaders, maar er zijn geen aanvullende of vervangende kaders meer geformuleerd, zoals wel de bedoeling was.

2.1.7 Beantwoording deelvraag 2

2. Welke invloed heeft de raad op resultaten en budgetten van wijkteams/wijkgericht werken?

De raad heeft besloten in februari 2016 om akkoord te gaan met het idee vanuit het college dat hun sturingsrol bij Van Wijken Weten zal gaan om het vaststellen van de hoofdlijnen bij wijksturing. Dit betekende een verandering met betrekking tot het stellen van kaders, maar had ook gevolgen voor het budgetrecht van de raad in relatie tot wijksturing en de monitoring en controle op resultaten van wijksturing. Met name de zin uit de Koersnota: 'De raad

kan die [wijkbudgetten] binnen Van Wijken Weten vervolgens op het niveau van de wijk beinvloeden, niet (meer) op functioneel niveau', is daarbij van belang.[14] De raad en het college stonden achter het idee dat de inhoud, wat er in de wijk moet gebeuren, middels wijkgesprekken en/of wijkprogramma's uit de wijk zou komen. De raad was daarbij voornemens om zijn veranderende rol nog verder uit te werken, onder andere in de voorbereidingsgroep die werd geformeerd. Daar is geen formeel vervolg aan gegeven, zowel door het college als door de raad; ondanks dat het idee was dat de voorbereidingsgroep zou fungeren ook als klankbordgroep voor het college, naast de trekkers van de invulling van de rol van de raad. Er is bijeen gekomen, maar de voorbereidingsgroep had geen heldere status, en er zijn geen stukken in opgesteld of besluiten of vervolg vastgelegd.

[14] Op de begroting en het mandaat van Van Wijken Weten wordt nog verder ingegaan in 2.2.1.

2.2 Bevindingen over de controlerende rol van de gemeenteraad

2.2.1 Nieuwe begrotingsstructuur

Bij de uitrol van de wijksturing naar alle Arnhemse wijken in 2017 is ook de structuur van de Meerjarenprogrammabegroting (MJPB) aangepast, zoals in het voorgaande jaar besloten door raad en college. In de begroting zijn sindsdien zowel de acht wijkprogramma's als de stedelijke programma's terug te vinden.

Van elk wijkprogramma zijn de beleidsdoelen bondig beschreven in de MJPB, geclusterd naar vijf thema's: ontmoeten, verkeersveiligheid, kansrijk opgroeien, schulden en netwerkverbindingen. Vanaf de MJPB 2021 zijn het acht thema's, namelijk: meedoen, kansengelijkheid, gezondheid, openbare ruimte, duurzaamheid, wonen, wijkeconomie en veiligheid. Deze wijkprogramma's zijn samen met de wijk opgesteld. Door hiernaar te verwijzen geeft de gemeente aan 'wat de gemeente gaat doen'. Hiertoe zijn de programma's bij elkaar gebracht op een website. Tot slot is per wijk een overzicht van baten en lasten opgenomen, samen met een toelichting op de financiële mutaties. Daarnaast zijn overzichten van de lasten van de wijk, verdeeld naar stedelijke programma's en kostensoorten en de lasten van de wijk naar taakvelden beschikbaar.

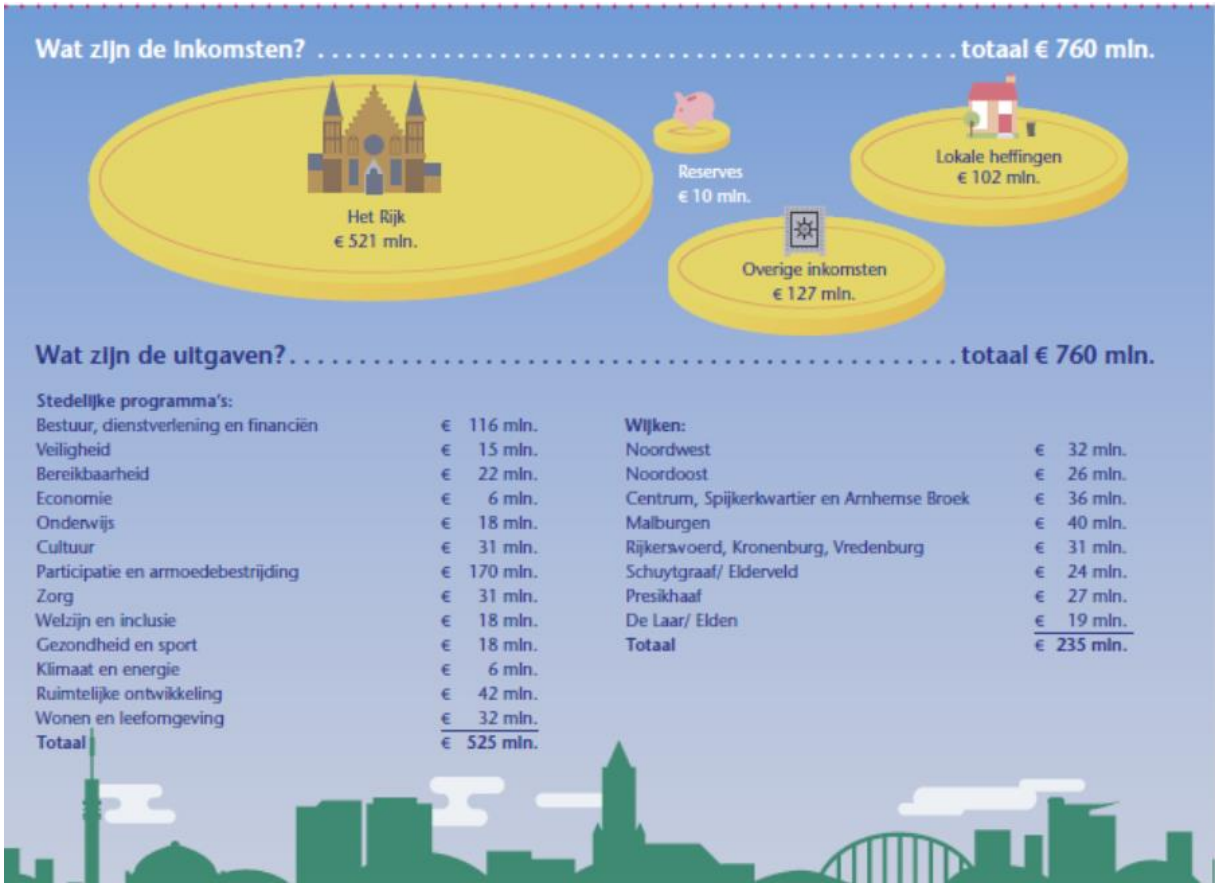
Op soortgelijke wijze zijn de dertien stedelijke programma's opgenomen in de begroting, en zijn de ambities, doelen, inspanningen en de daarbij behorende budgetten op stedelijk niveau opgenomen. Aanvullend wordt hierbij nog ingegaan op de samenwerkingspartners (verbonden partijen) van de gemeente, indicatoren (grotendeels verplicht vanuit het Rijk op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorden, maar soms gemeente specifieke indicatoren behorend bij de doelstellingen benoemd) en geldende beleidskaders. Zie voor de volledige begroting: https://financien.arnhem.nl/.

Wanneer in 2017 de aanpak wordt uitgerold naar alle wijken worden de volgende budgetten geheel of deels overgeheveld naar de wijk: mobiliteit en openbare ruimte, groen en spelen, afval en reiniging, handhaving en toezicht, onderwijs, sportontwikkeling en voorzieningen, samenlevingsopbouw, wijkgericht werken, ondersteuning opvoeden, maatschappelijke opvang, ondersteuning vrijwilligers, integratie, maatschappelijke ondersteuning, OGGZ, verslavingszorg, WMO & jeugd, jeugdgezondheidszorg.

Voor alle gebieden gezamenlijk ging het hier om een bedrag van € 101 miljoen waarover de zeggenschap bij de Teams Leefomgeving ligt, daarnaast worden ook andere, niet (direct) financiële mandaten aan de teams overgedragen, onder andere op het gebied van vergunningverlening (Kader voor de teams leefomgeving, dd. december 2016).

Op hoofdlijnen ziet de begroting van de gemeente Arnhem er in 2020 als volgt uit:

figuur 1 Begroting Arnhem 2020 in een oogopslag (https://financien.arnhem.nl/)

In figuur 1 is zichtbaar dat waar in 2017 € 101 miljoen onder de verantwoordelijkheid van de wijken viel, dit in 2020 gaat om € 235 miljoen. Hierbij aangetekend dat het hier zowel de kosten van de Sociale Wijkteams als de TLO's betreft. Voor 2020 geldt dat het budget van de TLO's in totaal 84 miljoen betreft. Deze uitsplitsing is overigens niet weergegeven op de gemeentelijke website (MJBP en/of Jaarstukken). In 2021 gaat het om € 209 miljoen, waarvan € 88 miljoen voor de TLO's. In 2020 is er intern bij de gemeente een evaluatie van Van Wijken Weten uitgevoerd door bureau Regioplan. In de rapportage daarover is op pagina 45 een verdere uitsplitsing opgenomen van het budget voor de TLO's (2021) in onder andere budget dat is ondergemandateerd aan de kernorganisatie (€ 81,7 miljoen) , vaste kosten voor de TLO's (€3,7 miljoen) en vrij besteedbaar budget voor de TLO's (€ 3 miljoen) (Eindrapport Evaluatie Van Wijken Weten, dd. 19 mei 2021, blz. 45).

2.2.2 Mandaatregeling

Wanneer in 2017 de TLO's in acht wijken actief worden wordt het uitgangspunt dat alle benodigde (publiekrechtelijke) bevoegdheden voor het werken vanuit de wijken bij de TLO's worden belegd. De afspraken tussen de TLO's en de KERN-organisatie aangaande ieder mandaat worden op dat moment vastgelegd. Op basis van de pilotmandaatregeling wordt vóór

het eind van 2016 de definitieve (onder)mandaatregeling uitgewerkt en aan de gemeenteraad ter goedkeuring voorgelegd (Ondermandaatbesluit Teams Leefomgeving – KERN-organisatie, dd. 27 juli 2017, zaaknummer: 158364).

Hierin worden de bevoegdheden verdeeld (of beperkt) tussen de wijkmanager van het Team Leefomgeving, de KERN-organisatie en de directeur van P1 Holding B.V. (deze partij is door de gemeente Arnhem gemandateerd om parkeertaken uit te voeren). De TLO's hebben vanaf dan de mogelijkheid over te gaan tot de aan- en verkoop van gemeentelijke panden, en ook aan- en verhuur van gemeentelijke panden, zolang deze wijkgebonden zijn, en de verplichtingen die de gemeente aangaat niet het bedrag van 100.000 euro overschrijden.

In het Algemeen Mandaat-, Volmacht- en Machtingsbesluit Gemeente Arnhem 2020 blijkt aanvullend dat bij verschillende inzichten over de uitoefening van bevoegdheden op afdelingsniveau tussen een functionaris van het Team Leefomgeving en een functionaris uit een andere afdeling van de gemeentelijke organisatie die dezelfde bevoegdheid gemandateerd heeft gekregen, de functionaris van het Team Leefomgeving beslist.

2.2.3 Informatie voor de gemeenteraad

Zoals eerder beschreven is in de MJPB ook veel inhoudelijke informatie te vinden over de voortgang van de wijksturing (of meer precies de wijkprogramma's en plannen), zij het beknopt en veelal in de vorm van een verwijzing naar het wijkprogramma.

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2018-2021 ontving de gemeenteraad tevens een uitgebreide bijlage (dd. 1 januari 2017) aangaande de voortgang Van Wijken Weten, waarin alle wijkprogramma's integraal zijn opgenomen, samen met een analyse van stadsbrede thema's. De wijkplannen kennen een grote diversiteit. Dit is ook logisch daar de TLO's vrij zijn in de manier waarop zij dit opzetten. Samenvattend geeft men aan dat zich verbindingen aftekenen tussen bewoners en hun opgaven in de wijken, de kaders die de Raad stelt, de ambities van het College en de mogelijkheden en onmogelijkheden die onze partners en "providers" in de stad in zich hebben.

Op 20 maart 2017 heeft de raad vervolgens een debat gevoerd over de belangrijkste items die de verschillende fracties belangrijk vonden om mee te geven als input voor de Perspectiefnota. Het beeld dat hieruit naar voren kwam was dat: "De aanpak door Van Wijken Weten wordt breed gesteund. Men ziet hierin veel mogelijkheden om de burgers meer invloed te geven, waarbij de wijkvoorzieningen vooral gericht op ontmoeting en het tegengaan van eenzaamheid van groot belang wordt geacht." (Memo Raadsdebat input Perspectiefnota dd. 22 maart 2017).

Het Jaarverslag kent een soortgelijke opbouw als de MJPB. Het jaarverslag geeft inzicht in bijdragen vanuit de stedelijke programma's aan de wijkprogramma's en de mate waarin de wijkbegroting gerealiseerd is (financieel resultaat t.o.v. begroting). In het jaarverslag worden de beleidsdoelen op wijkniveau van het afgelopen jaar opnieuw beknopt beschreven, nu in termen van 'prestatiedoelen'. De bereikte resultaten worden beknopt kwalitatief beschreven. Er wordt geen koppeling gemaakt met (eventuele) eerder benoemde effectindicatoren.

Voor zover ons nu bekend is er verder geen aparte monitoringsinformatie naar de raad gezonden. Verschillende interne evaluaties zijn wel uitgevoerd, maar de resultaten hiervan hebben voor zover bekend niet de weg naar de raad gevonden. In beginsel wordt aan de inwoners op een soortgelijke wijze verantwoording afgelegd als richting de gemeenteraad.

Voor een ieder zijn de perspectiefnota's, MJPB's en Jaarverslagen toegankelijk, via de gemeentelijke website.

Wijkprogramma's op de gemeentelijke website

Voor de volledigheid nemen we hier een korte indruk op van een van de wijkprogramma's die op de gemeentelijke website te vinden is. Het gaat om de begroting voor 2021 voor de wijk Centrum/Spijkerkwartier/'t Arnhemse Broek (CSA). (zie: https://arnhem.begroting-2021.nl/p29546/centrum-spijkerkwartier-arnhemse-broek) Het wijkprogramma bevat doelen op de thema's Meedoen, Kansengelijkheid, Gezondheid, Openbare Ruimte, Duurzaamheid, Wonen, Wijkeconomie en Veiligheid. Een deel van deze thema's overlapt met de titels van de Stedelijke programma's.

Onder het thema Kansengelijkheid worden twee doelen omschreven:

Kansengelijkheid
Blijvend kansrijk
De inzet van verschillende projecten in krachtwijken op kwetsbare doelgroepen laat positieve resultaten zien. Het risico op terugval blijft aanwezig. Omdat we willen inzetten op een duurzame verandering en terugval van oude patronen willen voorkomen, sturen we sterk op het duurzaamheid van interventies. De nadruk ligt op de jongeren en volwassenen in het Arnhemse Broek.
Inspanningen 2021
• Versterken van het professionele netwerk. • Investeringen/interventies moeten op duurzaamheid worden getoetst alvorens te worden uitgevoerd.
Minder onderwijs terugval
Er is een grote groep die na de overgang van Basisonderwijs (PO) naar Voortgezet onderwijs (VO) terugvalt in niveau. Dit komt omdat er met name gefocust wordt op de cognitieve vakken die belangrijk zijn voor de stap richting het VO. Hiermee hebben ze onvoldoende basis en een achterstand op de andere competenties die nodig is op het niveau van het VO.
Inspanningen 2021
Extra ondersteuning aan het basisonderwijs waar een terugval moet worden voorkomen. Samen met het basisonderwijs worden plannen ontwikkeld voor de juiste ondersteuning. Het team Leefomgeving is partner.

(https://arnhem.begroting-2021.nl/p29851/wat-willen-we-bereiken-en-wat-gaan-we-daar-voor-doen)

Kijkt men bij het volgende tabblad 'Thema's en budgetten', dan staat er bij het wijkbudget voor kansenongelijkheid 0 euro begroot. In de tabel eronder, getiteld 'Wijken Algemeen CSA', staat dat er op Kansenongelijkheid 3,4 miljoen euro aan lasten wordt begroot, en 850.000 euro aan baten. In totaal worden de lasten voor de wijk uit beide het 'wijkbudget' en het budget 'Wijken Algemeen CSA', weergegeven als 29.846.000 euro, en de baten als 9.566.000 euro. Het grootste deel van die baten (8,3 miljoen) komt uit 'Wonen' in 'Wijken Algemeen CSA', terwijl daar ook 2,9 miljoen aan lasten tegenover staan. In het wijkbudget waar voor Kansenongelijkheid geen geld is begroot, krijgt Wonen 335.000 euro. Dat hoort bij deze doelstelling:

Wonen
Ontwikkeling van levensbestendige woningen.
Veel ouderen moeten de wijk verlaten omdat de woning niet meer voldoet aan de behoefte. Zij worden hierdoor gedwongen de wijk te verlaten terwijl juist hun netwerk kan helpen bij het langer zelfstandig thuis en zelfredzaam blijven. Het voorkomt ook vereenzaming als mensen in hun vertrouwde netwerk kunnen blijven. Daarnaast is het belangrijk de diversiteit in de wijk te behouden en daar horen ouderen ook bij.
Inspanningen 2021
Meesturen en denken bij ontwikkeling van transitie van woningen en woningontwikkeling.

Hierna volgt nog een tabblad ‘Wat mag het kosten’, met daaronder een tabblad ‘Wijk in cijfers’. Dit bevat een grafiek waarin de bijna 30 miljoen euro lasten in de wijk is verdeeld in categorieën. Veruit de grootste categorie met 22,5 miljoen is ‘Goederen en Diensten’.

Kortom, voor de niet-ingewijde lezer is het zeer moeilijk om uit deze webpagina’s wijs te worden over hoe budgetten worden ingericht.

In de bijeenkomst in het kader van dit onderzoek gaven de aanwezige raadsleden aan dat de manier waarop zij geïnformeerd worden, voor hen ook lastig kan zijn. Een budgetvoorstel, zonder achtergrondinformatie, is bijvoorbeeld moeilijk te beoordelen. Ze zijn nieuwsgierig wat er echt gebeurt en nodig is in de wijken, en hebben niet het idee dat ze daar een overzicht over krijgen in de jaarstukken; ze zouden daar meer over willen lezen. Ook merkten sommigen op dat als je bij een wijk betrokken bent, en weet wat er bij de TLO’s speelt, dat je dan soms dit niet terug herkent in de budgetten en jaarstukken, daar staan andere onderwerpen genoemd.

Ook werd er genoemd tijdens het raadsgesprek dat men van mening is dat het aan de raad is om zijn kaders vooraf helder te stellen. Dus waar zit de ruimte, en waar niet. Van Wijken Weten kan dan een uitvoerende organisatie zijn die kaders uitlegt aan de wijk, en alleen terugkomt met een afwijking als dit echt belangrijk is. Dit onderscheid moet weer helderder worden gemaakt, merkt een raadslid op.

2.2.4 De raad en afwijken van kaders

Met het vaststellen van de Koersnota, en het amendement over het afwijken van raadskaders, heeft de raad besloten dat er mag worden afgeweken van kaders, als dit wordt voorgelegd aan het college en/of de raad. De beoordeling daarvan, wanneer voor de afwijking een raadsbesluit nodig is, ligt bij het college. Volgens de aanwezigen bij het groepsgesprek met de raad in het kader van dit onderzoek gaat men, op het moment dat er een raadsbesluit wordt gevraagd, daar dan in de raad ook het gesprek over aan; oftewel het is niet slechts een hamerstuk, maar er wordt dan nog wel een belangenafweging gemaakt. Volgens aanwezige raadsleden ging dit steeds over zinvolle en beredeneerde afwijkingen van kaders; zoals dat er stadsbreed zoveel mogelijk afstand wordt gedaan van gemeentelijke panden, maar dat er in één wijk een behoefte was om dat (nog) niet te doen.

De aanwezige raadsleden dachten dat 90% van de budgetafwijkingen nooit richting de raad komen, omdat die helemaal binnen de gestelde kaders mogelijk zijn. Wel was het hun inschatting dat het een TLO niet altijd lukt om een budget- of planaanpassing erdoor te krijgen binnen de kern-organisatie. Er zitten daar ook verschillen tussen afdelingen, denkt men, en tussen de teams leefomgeving.

De afdeling Wijken en Dienstverlening geeft aan dat waar er afgeweken werd van kaders, dit altijd met toestemming is gebeurd, van het college of de raad. Voor dit onderzoek zijn er drie voorbeelden van afwijkingen van kaders aangereikt; de realisatie van de winkel ‘De Zilte Zeemeermin’ middels een afwijking bestemmingsplan (een planologisch kruimelgeval), de aankoop van de Diaconessenkerk in 2020 door de gemeente, om die vervolgens te verhuren aan Stichting Wijkcentrum de Bakermat, en het Parkeerplan Spijkerkwartier uit 2017. Dat laatste geval is ook voorgelegd aan de raad, de eerste twee alleen aan het college.

Het eerste geval, het ambtelijk afwijken van een bestemmingsplan, is geen ongebruikelijke gang van zaken. Het ging erom dat de onderneming zowel een viswinkel als een restaurant wilde onderbrengen in het pand. Na de doorvoering van de afwijking van het bestemmingsplan is er een reguliere horecavergunning afgegeven.

Bij de aankoop van de Diaconessenkerk heeft het college akkoord gegeven voor de aankoop vanuit het budget 'Strategisch bezit', en het Team Leefomgeving Noordwest zegt toe om de eerste drie jaar 50.000 euro per jaar vrij te maken voor het burgerinitiatief, waarvoor de verschuldigde huur op jaarbasis zo'n 46.000 euro zal zijn. (Verslag gesprek met wethouders over aankoop kerk door gemeente Arnhem, dd. 20 februari 2020, Tweezijdig ondertekende huurovereenkomst Wijkcentrum de Bakermat, dd. 8 april 2021)

Bij het Parkeerplan Spijkerkwartier 2017 ging om de invoering van betaald parkeren en parkeervergunningen in de wijk, en behelsde daarmee een aanpassing van de parkeerverordening. Daarbij was een investering nodig van de gemeente (parkeerautomaten, controleurs, vergunningen) maar daartegenover stond ook een forse opbrengst (een meeropbrengst van 278.000 euro per jaar), die 10 jaar lang herinvesteerd zou worden in de mobiliteit in de wijk door het Team Leefomgeving Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek. 'De wijk kan de meeropbrengst -in samenspraak met team Leefomgeving- inzetten voor zaken als het huren van extra parkeerplaatsen in (particuliere) parkeergarages, verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van de wijk, en de introductie van innovatieve mobiliteitsconcepten. In de eerste twee jaar wordt toegewerkt naar vast te stellen programma van maatregelen.' (Raadsvoorstel dd. 21 november 2017, zaaknummer 198016)

In de laatste begroting voor deze wijk is van deze doelstelling niets meer terug te vinden, zoals hierboven beschreven is mobiliteit ook niet opgenomen als Thema. (https://arnhem.begroting-2021.nl/p29546/centrum-spijkerkwartier-arnhemse-broek)

De inschatting van de aanwezige raadsleden bij het groepsgesprek was dat de 'gedachte achter de teams' werkt, en dat er vanuit wijken wordt 'gestuurd'. Wel worden er grote verschillen ervaren tussen de teams, in aanpak en daarmee ook effectiviteit, zichtbaarheid en output. Dit kan ook per individuele wijkmanager verschillen. Het kan er ook mee te maken hebben dat er veel wisselingen zijn, tussen teams, en in- en uitstroom, aldus de aanwezigen.

Het zou volgens de raadsleden goed zijn als de wijkteams hun successen meer met elkaar delen, zodat ze ook van elkaar kunnen leren, en dat ze de successen daarnaast meer zouden delen met de raad.

Terugtrekkende beweging

Enkele raadsleden hebben de indruk dat er de afgelopen jaren sprake is van een terugtrekkende beweging, de wijken uit en terug richting Kernorganisatie. 'Dit was misschien noodzakelijk, maar leidt tot het minder goed kunnen realiseren van structurele oplossingen.' Het sluit daarmee ook, zo merkt iemand anders op, minder goed aan bij de originele gedachte van VWW dat wijksturing juist tot meer slagkracht zou leiden. De door de raad gesignaleerde terugtrekkende beweging blijkt ook uit de stukken.

In 2020 is er intern bij de gemeente een evaluatie van Van Wijken Weten uitgevoerd door bureau Regioplan. In het rapport daarbij treffen we aan dat er in 2019 zo'n 90% van het totale budget waarover de TLO's mandaat hebben, is ondergemandateerd bij de KERN-organisatie. (Eindrapport Evaluatie Van Wijken Weten, dd. 19 mei 2021, blz. 46)

'Het ondergemandateerde budget dat teruggelegd is bij de kernorganisatie heeft betrekking op een breed palet aan gemeentelijke taken en bijbehorende kostenposten: openbare orde en veiligheid, groenvoorziening, ruimtelijke ordening en omgevingswet, openbare ruimte, asielzaken, dierenwelzijn, mobiliteit, zorg, publieke gezondheid, cultuur en erfgoed, onderwijs, jeugd en jeugdzorg, werk en inkomen, wijksturing en wijkzaken, schulddienstverlening,

inclusie, welzijn, armoedebeleid, sport, automatisering en bedrijfsvoering.' (Eindrapport Evaluatie Van Wijken Weten, dd. 19 mei 2021, blz. 46-47)

Regioplan merkt daarnaast op dat er wel informatie beschikbaar is (bijvoorbeeld in de jaarrekening) over waaraan het geld wordt uitgegeven, maar dat er niets wordt vermeld over de effectiviteit en de efficiency. Het is dus moeilijk te meten, aldus Regioplan, of de besteding via het mandaat van de TLO's, meer effect heeft dan als dit direct gemandateerd zou zijn aan de KERN-organisatie. (Eindrapport Evaluatie Van Wijken Weten, dd. 28 juni 2021, blz. 47)

Daarnaast is er vanuit de teams leefomgeving zelf een stuk geschreven in augustus 2019 waarin werd aangegeven dat de onderlinge afstemming tussen TLO's en KERN-organisatie over prioritering van budgetten niet voldoende helder was. Er wordt geschreven dat het gevolg is dat er eind 2019 wel wijkplannen liggen, maar geen financiële onderbouwing daarvan, omdat het de KERN-organisatie nog niet lukt om de opgaven integraal te bekijken, en vanuit de inhoud prioritering aan te brengen in de budgetten. Er staat dat de TLO's overwogen hebben om zelf een deel van het ondergemandateerde budget 'terug te halen', maar dat zij liever inzetten op betere samenwerking. Er wordt dus opgeroepen tot meer gelijkwaardige samenwerking tussen TLO's en KERN-organisatie, ook op de langere termijn. (Doorontwikkeling Van Wijken Weten en Herprioritering Ondergemandateerde Budgetten, dd. 29 augustus 2019) De indruk van de raadsleden is dus correct.

Faciliteren van de raad

De raadsleden in het groepsgesprek gaven zelf aan, zoals ook hier boven genoemd bij 2.2.3, dat ze met name in de jaarstukken informatie krijgen, een beeld dat ook uit onze dossierstudie naar voren komt. Er merkte tijdens het gesprek een raadslid op dat het faciliteren van de raad hierin beter zou kunnen. De indruk leeft dat ze alleen toelichting krijgen als ze daar zelf gericht naar vragen. Er wordt ook terugblik gemist, bijvoorbeeld in een jaarverslag. Daarnaast wordt de huidige manier van weergeven van de begroting als onoverzichtelijk ervaren, het wordt niet duidelijk wat precies waarvoor bedoeld is. Tegelijk vinden ze het niet aan de raad om voor de wijk te gaan bepalen waar het budget voor zou moeten worden gebruikt, of op de inhoud van VWW. Maar het maakt sturen, als dat nodig is, wel heel lastig. Er wordt dus door raadsleden een spanning ervaren tussen loslaten en vertrouwen enerzijds, en inzicht houden anderzijds.

2.2.5 Beantwoording deelvraag 3

3. Hoe heeft de raad zicht gehouden op de ontwikkeling van wijkgericht werken?

De verantwoordingsinformatie over Van Wijken Weten is vanaf 2017 opgenomen in de reguliere planning en control cyclus. Middels de jaarstukken wordt de raad geïnformeerd. Daarbij is de verdeling gemaakt tussen Stedelijke Programma's en Van Wijken Weten, waar budgettair gezien zowel de Sociale Wijkteams als de Teams Leefomgeving onder zijn ingedeeld.

De raad heeft door de jaren heen voorstellen ontvangen waar het de afwijking van stedelijke kaders betrof. Andere besluiten zijn voorgelegd aan het college, conform afspraak. We hebben geen zicht op hoe vaak dit is gebeurd, omdat we alleen de drie voorbeelden hebben gekregen.

2.2.6 Beantwoording deelvraag 4

4. Is de informatievoorziening aan de raad voldoende en van voldoende kwaliteit om haar kaderstellende en controlerende rol te vervullen?

De raadsleden die in het kader van dit onderzoek deel hebben genomen aan het groepsgesprek, gaven aan dat zij het niet voldoende vinden. Zij zijn benieuwd wat er echt speelt in de wijken, en missen verantwoordingsinformatie, zoals een terugblik of een jaarverslag. De raad vraagt soms gericht om toelichting, maar structurele contextinformatie ontbreekt. De raadsleden die aanwezig waren bij het gesprek kunnen bovendien niet voldoende uit de voeten met hoe de begroting nu wordt weergegeven. Daarnaast herkennen ze niet altijd wat ze weten uit wijken waarbij ze betrokken zijn, terug in de jaarplannen.

Voor zover we weten is de raad niet formeel geïnformeerd over het delegeren van 90% van de budgetten bij de KERN-organisatie eind 2019.

2.3 Bevindingen over de volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad

2.3.1 Volksvertegenwoordiging in de wijk

Tijdens het raadsgesprek voor dit onderzoek kwam naar voren dat de aanwezige raadsleden regelmatig aanschuiven bij wijkoverleggen, contact onderhouden met TLO's en/of met bewonersplatformen. Op uitvoeringsniveau zijn ze dus betrokken.

De raadsleden die aanwezig waren bij het groepsgesprek gaven aan dat ze VWW ook zien als input voor hun volksvertegenwoordigende rol. Iemand noemde dat het ook mooi en uitdagend kan zijn, dat een wijk iets wil wat tegen de fractielijnen indruist, en dat je dat dan toch gaat doen.

Er waren wel ook wat kanttekeningen en nuances bij. De belangrijkste daarvan is dat, in aanvulling op dat zij zelf niet altijd de jaarbegroting vinden stroken met wat er bij een TLO speelt in de dagelijkse praktijk, ze horen dat de wijkbegroting niet altijd herkenbaar voor bewoners. Dit is tweeledig, bewoners begrijpen niet altijd waarom de budgetten zo worden verdeeld als ze verdeeld zijn, en bewoners herkennen niet de aandachtspunten uit hun wijk terug in de jaarplannen. Er is daar dus mogelijk sprake van een mismatch, ofwel in communicatie over plannen, ofwel in de plannen zelf.

Tegelijk werd er tijdens het raadsgesprek ook gesproken over verschillende voorbeelden waarin een wijk het onderling niet volledig eens was. Een voorbeeld hiervan is een wijkinitiatief waarbij er een groep bewoners lang aan een plan heeft gewerkt, en dat dan andere bewoners tijdens de allerlaatste inspraakperiode 'ineens' luid hun stem laten horen. Dit vinden alle aanwezigen begrijpelijk, je bereikt niet iedereen in de wijk. Sommige bewoners laten nu eenmaal pas van zich horen dat ze het er niet mee eens zijn als het plan al af is.

Tegelijk wordt er opgemerkt dat de raad de TLO's de opdracht heeft meegegeven om juist ook de 'niet-usual suspects' op te zoeken in de wijken, kortom, om met bewoners in gesprek te komen die niet uit zichzelf naar de gemeente komen. De raad heeft er geen zicht op of dit gebeurt. Een deel van de wijken heeft een bewonersplatform, waarmee het TLO het meest in contact is, maar andere wijken hebben geen bewonersvertegenwoordiging op diezelfde manier. Ook de laagdrempeligheid van het contact met het TLO verschilt; in sommige wijken hebben ze een inlooplocatie, in andere moet je digitaal participeren op een platform. Er wordt opgemerkt dat dit misschien overal, hoewel wijken een verschillend DNA hebben, even laagdrempelig zou moeten zijn.

Een raadslid merkte tot slot op dat er de laatste tijd voorstellen in de raad komen die wellicht bij Van Wijken Weten zouden horen; lokale initiatieven (voor een voetbalveldje bijvoorbeeld). Dus misschien, zo dacht dit raadslid, is er aan beide kanten sprake van wat vervaging van de grenzen tussen Van Wijken Weten en de volksvertegenwoordiging van de raad. Een ander raadslid was het daarmee oneens, maar merkte wel op dat de raad nu moeilijk beleid kan wijzigen als het op wijkbegrotingen aankomt, omdat die niet voldoende inzichtelijk zijn. Dat is dus een taak van de raad die niet volledig uitgevoerd kan worden in het huidige systeem. De verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen de raad, het college, de Teams Leefomgeving en de bewoners zijn dus in die zin nog niet altijd helder.

2.3.2 Beantwoording deelvraag 5

5. Wat is de invloed van de invoering van het wijkgericht werken in VWW op de volksvertegenwoordigende rol van de gemeenteraad?

Raadsleden worden op uitvoeringsniveau actief betrokken bij de wijken, in de vorm van wijkoverleggen en werkbezoeken. Daarnaast zagen de raadsleden die in dit onderzoek gesproken zijn Van Wijken Weten als waardevolle input voor hun volksvertegenwoordigende rol. Wel merkten ze op dat er soms vertroebeling optreedt tussen hun rol en die van de Teams Leefomgeving, aan beide kanten.

Bijlage: Uitgangspunten Koersnota Van Wijken Weten

De Koersnota Van Wijken Weten bevatte de volgende 22 uitgangspunten:

Uitgangspunten: invoering van frontlijnsturing in Arnhem

1. Het besluit voor de werkwijze volgens Van Wijken Weten wordt genomen voor tenminste de jaren 2017, 2018 en 2019 waarmee meerjarig ruimte gegeven wordt voor invulling van deze koers en de mogelijkheid gecreëerd wordt om tussentijds bij te sturen.
2. De begroting wordt voor een substantieel deel omgevormd in wijkbudgetten. De raad kan die binnen Van Wijken Weten vervolgens op het niveau van de wijk beïnvloeden, niet (meer) op functioneel niveau.
3. De gemeenteraad wordt gefaciliteerd om het proces van invoering van Van Wijken Weten-goed te volgen en bij te kunnen sturen. Hierbij ligt de nadruk op het zicht krijgen op het samen met de inwoners realiseren van de resultaten in de uitvoeringsplannen en de wijkactieplannen.

Uitgangspunten: wijksturing

4. Wijkteams leefomgeving de opdracht geven om integraal vorm te geven aan de gemeentelijke taken in gebieden en wijken in samenspraak met inwoners per 1-1-17. Wijkteams leefomgeving beslissen over de besteding van het wijkbudget en geven opdracht aan de backoffice wat ook kan betekenen dat specifieke taken minder of helemaal niet meer worden uitgevoerd.
5. De wijkteams leefomgeving daarbij de bevoegdheid verlenen om bij de uitvoering van deze taken gemotiveerd af te wijken van geldende beleidskaders.
6. De gemeentelijke organisatie door te ontwikkelen naar een organisatie die zich enerzijds in het kader van het programma “Stad op de Kaart” richt op de stedelijke en regionale vraagstukken en anderzijds in toenemende mate als backoffice de wijkteams faciliteert in hun opdracht.

Uitgangspunten: de transformatie van het sociale domein

7. Ter onderscheid van de wijkteams leefomgeving spreken wij in het vervolg over sociale wijkteams, waarbij geleidelijk aan de specifieke taken op het gebied van de Wmo of jeugdhulp steeds meer verbonden worden met de begeleiding van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt;
8. De sociale wijkteams blijven gedurende de transformatie periode - van 2017 t/m 2019 - verantwoordelijk voor coaching van inwoners die zorg of ondersteuning nodig hebben, de toegang tot maatwerk- en specialistische voorzieningen en bieden waar nodig zelf kortdurende ondersteuning.
9. De sociale wijkteams worden geherpositioneerd als opdrachtnemende organisatie van de gemeente onafhankelijk van de aanbieders van maatwerk- en specialistische voorzieningen.
10. De wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams werken samen, naast elkaar en integraal aan taken in de wijk vooral door meer preventieve maatregelen te nemen die (wellicht op termijn) kostenbesparend moeten gaan werken.
11. Activerend werk is een integrale benadering van arbeidsmatige dagbesteding en beschut werk. Inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt kunnen met behoud van uitkering werken aan het opdoen van arbeidsvaardigheden en ervaring in een zo regulier mogelijke arbeidsomgeving.

12. De wijkbudgetten voor maatwerk- en specialistische voorzieningen worden op basis van objectieve gegevens en ervaringen van inwoners en de sociale wijkteams opgesteld.

13. De sociale wijkteams worden binnen deze budgetten verantwoordelijk voor de inzet van deze voorzieningen bij de inwoners van de wijk met een vraag voor zorg en ondersteuning.

14. Maatwerk- en specialistische voorzieningen worden in de toekomst waar mogelijk in toenemende mate afgerekend op basis van resultaten vastgelegd in het (eigen gezins-)plan van aanpak.

15. De gemeente is verantwoordelijk voor de contractering van een passend aanbod (algemene voorzieningen, maatwerk- en specialistische voorzieningen), mede gebaseerd op ervaringen van de sociale wijkteams en inwoners.

16. Op basis van de ontwikkeling van wijkprofielen contracteert de gemeente voor elk van de wijken een breed pakket aan algemene voorzieningen die preventief van aard zijn en algemeen toegankelijk. Dit betekent ook dat de algemene voorzieningen per wijk kunnen verschillen en dat de huidige subsidiëring van bijvoorbeeld welzijnsvoorzieningen gefaseerd wordt omgezet naar contractering.

17. De budgetten voor de algemene voorzieningen zijn onderdeel van de wijkbudgetten die onder de sturing vallen van de wijkteams leefomgeving.

Uitgangspunten: burgerparticipatie

18. Taken van de gemeente en/of aanbieders kunnen op initiatief van inwoners door hen zelf uitgevoerd worden. Kwaliteit in de uitvoering staat hierbij voorop, maar het kan wel een door inwoners anders gedefinieerde kwaliteit zijn. Kostenbesparing is ook een belangrijk punt maar zal in het totaal van het wijkbudget worden afgewogen. Het eenmalige budget om burgerinitiatieven te stimuleren blijft beschikbaar maar de (structurele) financiering van burgerinitiatieven zal gedaan worden uit het wijkbudget.

19. De participatie van de bestaande bewonersoverleggen zal geïntegreerd worden in een nieuwe vorm van wijkparticipatie die minder een formeel karakter zal hebben en vooral gericht zal zijn op het faciliteren van initiatieven, het bespreken van de voortgang van de wijkactieplannen en het betrekken van meer bewoners. De wijkteams leefomgeving in samenwerking met de sociale wijkteams en de wijkplatforms krijgen hierin de ruimte om een vorm van overleg en samenwerking te vinden die passend is bij de wijk.

Uitgangspunten: financieel

20. De acht wijkbudgetten worden als acht aparte programma's opgenomen in de MJPB 2017-2020 en zullen in totaal een volume hebben dat 10 miljoen euro lager is dan in 2016. Hierdoor is er helderheid over de financiële ruimte en flexibiliteit om deze nieuwe vorm van sturing vorm te geven.

21. De verdeling van de beschikbare budgetten over de wijken wordt gebaseerd op een verdeelmodel waarbij, afhankelijk van de aard van het budget, in eerste instantie rekening wordt gehouden met historische uitgaven en specifieke fysieke omstandigheden. Later zal deze verdeling in toenemende mate worden gebaseerd op het profiel van de wijk en de gewenste ontwikkeling.

22. De herkenbaarheid van de inzet van de wijkbudgetten zal plaatsvinden door de doorontwikkeling van de wijkactieplannen.

DOORDENKEN & DOORGAAN

De gemeente Arnhem werkt sinds een aantal jaar volgens de principes van Van Wijken Weten. **Wijksturing** staat centraal in de organisatie en werkwijze van de gemeente. Wat betekent deze fundamenteel andere manier van denken en werken voor de rol van de gemeenteraad? De **Rekenkamer Arnhem** vroeg vier experts uit het land om te reflecteren op deze transitie. Dit als onderdeel van het onderzoek naar **de rol van de raad bij Van Wijken Weten** dat de Rekenkamer Arnhem uitvoerde.

KLAARTJE PETERS

JOCHUM DEUTEN

Reken kamer Arnhem

De Rekenkamer Arnhem dankt Elisabeth van den Hoogen voor het voorbereiden en leiden van het gesprek met de vier experts. Elisabeth en Rosalie Post (RIGO) hebben samen de weergave van het gesprek opgesteld. Meriam de Lange (Rekenkamer Arnhem) nam de vormgeving voor haar rekening.

Elisabeth van den Hoogen

is inmiddels ruim twintig jaar gespreksleider in het publiek domein, met een grote voorliefde voor decentrale overheden. Bij dit werk heeft ze veel profijt van haar jarenlange ervaring als raadsverslaggever (Utrechts Nieuwsblad/Amersfoortse Courant) en statenverslaggever (RTV Noord-Holland).

MARCO PASTORS

JAN DIRK PRUIM

Jullie hebben ter voorbereiding het concept rapport ontvangen. Wat zijn jullie eerste indrukken van het Arnhemse?

Jan Dirk Pruim: 'Dat Arnhem is begonnen met wijksturing, vind ik dapper. Het zegt iets over de raadsleden, dat ze dat hebben gedurfd.'

Jochum Deuten: 'En heel nobel is het ook. Arnhem doet iets wat de rest van Nederland net begint te ontdekken. Dus heb geduld. Bij zulke grote transities zijn de eerste vijf jaar nog maar het begin.'

Marco Pastors: 'Arnhem heeft met dit model zeker iets moois in handen. Maar het is pas half-af. Er ligt een goede structuur, maar die is nog niet aangekleed met de vraag: wat was de bedoeling, wat is daarvan gelukt en wat niet?'

Deuten: 'Als je serieus van buiten naar binnen wilt werken, moet je dat consequent doorvoeren. Het vraagt om een ander type informatievoorziening, zoals gelijkwaardige gesprekken.'

Klaartje Peters: 'Daar zit ik ook mee na het lezen van de stukken: wat gebeurt er precies in de wijken? De raadsleden zitten volgens mij in een moeras, omdat volstrekt onhelder is wat er gebeurt en wat hun eigen rol daarin is. Daar word ik bijna een beetje treurig van.'

Jan Dirk Pruim: 'Geen wonder dat de raad vastloopt. Want er staat wel dát ze de wijken willen verbeteren, maar niet hóe. Er is te veel vanuit de systeemwereld gedacht en geschreven en niet vanuit de wijk of de inwoners. Aan de voorkant is ook niet gesproken over de opgaven en de verschillen tussen de wijken."

Marco Pastors: 'De gemeente moet met de wijkbewoners gaan praten. Over de opgaven, de opties en de mogelijke uitkomsten daarvan. Die gesprekken lijken er in deze constructie onvoldoende te zijn geweest. En punt twee: de raad had zichzelf aan het begin moeten afvragen hoe je zo'n gesprek met inwoners insteekt. Daar hadden ambtenaren voor ingezet kunnen worden. Nu lijkt het een ongelukkig huwelijk.'

Jochum Deuten: 'De gemeente Arnhem wil een responsieve overheid zijn, maar lijkt dat topdown aan te pakken. Zo'n houding past meer bij een rechtmatige overheid. Zoals de NSOB die bijvoorbeeld beschrijft. (Opgavegericht Evalueren; beleidsevaluatie voor systeemverandering NSOB 2018)
Als je serieus van buiten naar binnen wilt werken, moet je dat consequent doorvoeren in je handelen en je systematiek. Dat vraagt bovendien om een ander type informatievoorziening, zoals gelijkwaardige gesprekken.'

Wat zou de positie van de raad bij wijksturing kunnen zijn? Welke handreikingen hebben jullie voor de raad als het gaat om kaderstelling (richting geven)?

Marco Pastors: 'Als raadsleden zelf naar wijkgesprekken gaan, mogen ze wat mij betreft de kaders meenemen. Ik lees echter dat ze weinig kaders hebben, dat moeten ze zich aantrekken. Maar ze mogen van mij ook hun eigen ideeën meenemen. Gemeenten en inwoners weten vaak niet waar ze het over moeten hebben in zo'n gesprek. Raadsleden kunnen dan zeggen: 'Ik heb er ook over nagedacht en ik heb een goed idee'. Dan heb je iets om over te praten. Ik vind echt dat te veel overheidsmensen alleen maar van de processen zijn. Daar moeten we vanaf.'

Jochum Deuten

is zelfstandig onderzoeker en gespecialiseerd in praktijkgericht evaluatie-onderzoek.
Hij evalueerde voor gemeenten en woningcorporaties diverse wijkaanpakken en begeleidde als expert/ontwikkelaar meerdere landelijke kennistrajecten rond 'wijk-/gebiedsgericht' werken.

Klaartje Peters: 'Eens! Als het over wijksturing gaat, en je geeft de wijk alleen maar proceskaders, dan wordt het heel lastig. Dan kun je als raadslid de wijk niet meer ingaan en het gesprek over de inhoud aangaan, zoals Marco voorstelt. Met alleen proceskaders gaat het wringen.'

Peters: 'Als er alleen maar proceskaders zijn, kun je als raadslid de wijk niet meer ingaan voor een gesprek over de inhoud.'

Marco Pastors: 'Laat het maar wringen! Dat maakt het interessant.'

Klaartje Peters: 'Oke, maar voor raadsleden wordt het dan wel ingewikkeld. Ik heb het idee dat de schoen al vanaf het begin wringt. Al in 2015 werd bij dit programma geschreven dat inwoners directe invloed moeten krijgen 'waardoor menskracht en middelen gerichter ingezet kunnen worden'. Maar gaat het nu om efficiënt werken of om invloed geven? En wat moet er over twee of vier jaar zijn bereikt? Daar moet duidelijkheid over komen voor zowel de teams Leefomgeving als raad en college. Dat gesprek moet er zo snel mogelijk komen en het college moet het voortouw nemen.'

Klaartje Peters: 'Kaderstelling vind ik sowieso een onhandig begrip. Vaak weet de raad niet precies over welke kaders het gaat. En volgens mij loopt het in Arnhem allemaal door elkaar: proceskaders, financiële kaders en beleidsinhoudelijke kaders.'

Marco Pastors: 'Natuurlijk moet een overheid met budgetten en kaders werken, maar dat is niet de manier om te bepalen wat er moet gebeuren in de wijk. Kaders vormen slechts de vangrails, daar krijg je het 'lekker wegrijden' niet mee op gang. En waar gaat die weg naartoe? Geef de wijk opgaven mee in plaats van kaders.'

Jan Dirk Pruim: 'Ik zie een middenweg voor de raad. Aan de voorkant en de achterkant moet je goed sturen, maar tussendoor moet je de teugels wat laten vieren. Kom niet steeds met moties en schriftelijke vragen, maar zorg dat het goed verankerd is in het college én zorg dat het college een goede aansluiting heeft met de wijk. Dat betekent niet dat je tussentijds niet in de wijk mag komen, want dat is juist je werk als raadslid. Maar je moet bepalen wat voor jou belangrijk is in die wijk en verder accepteren dat het buiten jou om gaat, ga op je handen zitten."

Jochum Deuten: 'Ik vind vooral dat de raad niet meer op de inhoud moet gaan zitten. Inhoudelijke kaders geven geen vernieuwing en geen vrijheid. En we hebben het hier over door-decentraliseren. Dat betekent dat de raad vooral nog moet toetsen op het proces. Lukt het de teams in de wijken om bijvoorbeeld het gesprek met bewoners te voeren?'

Klaartje Peters: 'En wanneer is het goed genoeg? Ik ben daar wel strikt in. Je mag overheidsgeld niet uitgeven omdat drie oude meneren in de wijk iets willen. Maar je moet wel afspreken hoe je het dan wél regelt. Je kunt niet aan de teams in de wijken vragen hoe ze mensen hebben betrokken als je de norm niet aan de voorkant hebt bepaald.'

Jochum Deuten: 'Als ik raadslid was zou ik daar zeker verantwoording over willen zien. Over hoe de bewonersvertegenwoordiging is geregeld, of dat democratisch is gegaan of dat alleen de buurtburgemeester over de miljoenen heeft beslist.'

Klaartje Peters: 'Dát is de kern van de spanning bij dit programma. Zit je er als volksvertegenwoordiger met een mandaat voor vier jaar om te vertellen hoe het geld moet worden besteed? Of ben je er om een paar proceseisen te stellen? Dat bijvoor-

Klaartje Peters

is zelfstandig onderzoeker en publicist, en parttime bijzonder hoogleraar Lokaal en regionaal bestuur aan de Universiteit Maastricht. Zij is vanaf het begin actief in de werkeld van lokale rekenkamers. Momenteel is zij voorzitter van de Rekenkamer Venlo en rekenkamerdirecteur in de gemeente Beuningen

beeld drie procent van de meepraters een vrouw moet zijn? Dit debat is half afgemaakt.'

Jan Dirk Pruim: 'Dat komt onder meer doordat voor raadsleden het loslaten toch ineens lastig is zodra ze in de raadszaal zitten. Dat is een klassieker.

Pastors: 'Met kaders kun je niet bepalen wat er moet gebeuren in de wijk. Kaders vormen slechts de vangrails, daar krijg je het 'lekker wegrijden' niet mee op gang. Raadsleden mogen wat mij betreft hun eigen ideeen meenemen naar de wijk.'

Ze komen dan niet tot scherpe beslispunten waarbij er zowel houvast is als voldoende ruimte voor het project, ook ruimte voor mislukkingen. Het is mij als griffier ook nog niet gelukt om zulke beslispunten voor te leggen.'

Hoe verhoudt de controlerende rol van de raad zich tot een fundamentele transitieopgave als Van Wijken Weten? Welke tips hebben jullie voor raadsleden?

Klaartje Peters: 'Jan Dirk, jij zei dat de raad op haar handen moet gaan zitten. Als je met het college goede afspraken hebt gemaakt over wat je wilt bereiken, dan moet dat ook. Maar dan mag je natuurlijk ondertussen wel de wijk ingaan. Kijken, praten, signalen mee terugnemen naar de raadszaal. Die controlerende rol heb je altijd als volksvertegenwoordiger. Dat is beter dan dat je steeds zegt dat je te weinig wordt geïnformeerd en weer een raadsvraag gaat stellen.

Jan Dirk Pruim: 'Daar sluit ik me bij aan. Er is geen instructieboekje voor op je handen zitten. Dat vraagt om politiek vertrouwen en naar mijn weten past dat niet helemaal in de raadscultuur van Arnhem. Maar als de raad zich hiervan bewust is, kan het gesprek erover worden gestart. Ik weet trouwens niet of de raadsleden naar de wijkoverleggen moeten gaan. Maak gewoon een avondwandeling door de wijk, ga met mensen in gesprek. Als je één keer iets hoort, dan is het incidenteel; als je het drie keer hoort, kan het structureel zijn en kun je als signaal meenemen naar de raadszaal.'

Jochum Deuten: 'Of organiseer zelf een gesprek met bewoners die met het team Leefomgeving te maken hebben gehad. Schuif niet aan bij het reguliere werk, dan maak je het te zwaar.'

Marco Pastors: 'Ik vind controleren of iets goed gaat een ambtelijke taak, mits wijkambtenaren daar veilig over kunnen vertellen, dus zonder dat het college of de directie boos wordt. Als een wethouder zich daar sterk voor maakt, krijg je iets op gang.'

Jan Dirk Pruim: 'Hier wreekt zich ook dat de rollen van de raad zelf niet voldoende zijn uitgewerkt. Hoe ga je controleren, wat vraagt dat van de raad en van het college? Ik ben zelf dus een voorstander van kwalitatief controleren, dat je als raadslid in de wijk gaat rondlopen. Wat ik nu zie is eerder een vorm van stadhuistechnocratie.'

Klaartje: 'Ja, het debat over rollen en kaders is half afgemaakt, de raad en het college zoeken nog naar hun rol. Maar ik hoop wel dat de teams in de wijken al de goede dingen aan het doen zijn.'

Jochum: 'Dat vraag ik me af, daar lees ik nog weinig over. Of het goed gaat of niet in een wijk, hangt bijvoorbeeld af van de juiste bemensing.'

Jan Dirk Pruim: 'Ja precies. Ik las dat er veel personele

Jan Dirk Pruim

vindt zijn drive in het werk voor (gekozen) burgers. Dat heeft hij de afgelopen 30 jaar in de functie van gemeentesecretaris en griffier inhoud gegeven. Als laatste als griffier van de gemeente Almere.

wisselingen zijn geweest, en uit ervaring weet ik dat dat niet werkt. Je hebt één gezicht nodig dat gedurende een aantal jaar steeds in de wijk te zien is.'

Jochum Deuten: 'Als raadslid zou ik dus graag willen weten waaróm er wisselingen zijn in de teams, en of ik me daar zorgen over moet maken. En over loslaten gesproken: niet alleen de raad moet loslaten. Op meerdere plekken waar aan gebiedssturing

Pruim: 'De rollen van de raad zijn onvoldoende uitgewerkt. Hoe ga je controleren? Ik ben voorstander van kwalitatief controleren, niet door naar de wijkoverleggen te gaan, maar maak bijvoorbeeld een avondwandeling door de wijk.'

wordt gedaan, merk ik dat je de kernorganisatie nadrukkelijk de opdracht moet geven om los te laten. En besef dan dat dat spanning op zal leveren. Als kernorganisatie wil je dat misschien niet, maar het hoort er wel bij als je hiervoor kiest.'

Marco Pastors: 'Er is behoorlijk veel budget naar die wijken gegaan. Is al onderzocht in hoeverre dat geld in de wijken ook inderdaad vrij wordt besteed? Of zijn er toch faciliteiten centraal ingekocht? Vaak zie je dat er toch een deel is belegd bij bijvoorbeeld een welzijnsorganisatie. Het is belangrijk om dit soort verborgen centralisaties te onderzoeken, want ambtenaren kunnen zich daardoor beklemd voelen. Het mag ook wel wringen, je mag dingen uitproberen. Maar je moet goede afspraken maken over wie er met welke budgetten mag schuiven.'

Jochum Deuten: 'Daarbij moet de raad beseffen dat je niet álles in de wijk kunt aanpakken. Sommige problemen spelen stedelijk en moet je dus stedelijk oppakken en andere kun je juist beter in de wijk oppakken. De raad moet zorgen voor ambtelijke gesprekken met de teams, over wat die kunnen bijdragen aan het oplossen van die stedelijke problemen.'

Jan Dirk Pruim: 'Misschien is het beroepsdeformatie, maar ik ging er al vanuit dat het budget nooit vrij is geweest, dat het vooral geoormerkt geld is. Als tien procent vrij is, zijn ze al spekkoper. Dat verklaart misschien ook waarom een groot deel van het budget is teruggelegd. En al weet ik zeker dat de teams snoeihard werken, je hebt 'top of the bill' teams nodig, die zelf ook doorzettingsmacht hebben en zaken kunnen beïnvloeden. En die ook naar raadsleden toestappen of buiten het verantwoordingsplatform om bijvoorbeeld filmpjes sturen of op andere manieren de raad informeren over de voortgang.'

Jochum Deuten: 'De NSOB heeft een goed essay geschreven over 'opgavegericht evalueren'. Een responsieve overheid vraagt zeker bij transitieopgaven om een ander type verantwoording dan alleen via kille documenten en begrotingen. Daar moet je iets naast zetten, een methode met de focus op gesprekken en vragen als: werkt het nu, gaat het goed en waarom? Maar al met al is het fris wat Arnhem doet. Misschien wat naïef en niet onproblematisch, maar ik zou zeggen: doorgaan, ook al moet de raad een en ander nog eens goed doordenken.'
2021

Marco Pastors

is vanaf februari 2012 directeur van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Pastors is daarnaast voorzitter van de Stichting Onderhandelingen Thuiskopievergoeding en lid van het curatorium van de VNG. Pastors was van maart 2006 tot januari 2012 gemeenteraadslid en fractievoorzitter van Leefbaar Rotterdam. Van maart 2002 tot november 2005, was Pastors wethouder Fysieke Infrastructuur en locoburgemeester van de Gemeente Rotterdam.

Persbericht

Rekenkamer Arnhem

Arnhem, 14 juli 2021

Gemeenteraad weet nog niet genoeg van 'Van Wijken Weten'

De Rekenkamer Arnhem heeft een onderzoek uitgevoerd naar de positie van de gemeenteraad bij de Arnhemse wijksturing, bekend onder de naam 'Van Wijken Weten'.
De Rekenkamer stelt dat de gemeenteraad, nu hij enkele jaren ervaringen heeft opgedaan met Van Wijken Weten, beter moet bepalen wat de gewenste positie is voor de raad: waar wil de raad loslaten en waar wil de raad nog wél van weten en op sturen?

De gemeente Arnhem werkt sinds een aantal jaar volgens de principes van Van Wijken Weten. Het college van B&W heeft op basis van een evaluatie recent besloten door te gaan met de nieuwe wijkaanpak en deze tegelijkertijd verder aan te scherpen.
De Rekenkamer Arnhem doet een aantal suggesties om de gemeenteraad daar beter bij te positioneren.

De gemeente Arnhem heeft voor een nieuwe manier van werken gekozen (de inwoners en de wijken centraal). De gemeente koos voor een weg daarnaartoe die ruimte gaf voor leren, ontdekken en ontwikkelen. Niet alles vast leggen en geen blauwdruk.

De Rekenkamer ziet dat het uitgangspunt 'al doende leert en ontdekt men' zeker ook van toepassing is op de gemeenteraad. Nu is het moment om als raad positie te bepalen: is de raad van de inhoud (geef je bijvoorbeeld opgaven mee aan de wijken), van het proces (stel je uitgangspunten vast voor wie moet praten in de wijken), of van allebei? Deze positiebepaling heeft afgelopen jaren niet expliciet plaatsgevonden. Dit is van invloed geweest op de informatie die de gemeenteraad heeft ontvangen. Met uitzondering van het eerste jaar na invoering, ontving de raad geen informatie in hoeverre Van Wijken Weten volgens 'de bedoeling' werkte. Bij zo'n grote en fundamentele wijziging van de opvattingen over de verhoudingen tussen de inwoner en de lokale overheid en de daarmee samenhangende wijzigingen in rollen en werkwijzen, is het van belang dat alle spelers op de hoogte zijn. De raad is zelf ook een speler in deze transformatie. De informatievoorziening aan de raad lijkt te zijn vergeten. Van Wijken Weten vraagt ook veranderingen van de gemeenteraad, maar zonder passende informatie kan de raad niet mee in de leerervaringen. De Rekenkamer beveelt de raad dan ook aan om ook te bepalen welke informatie voor de raad gewenst is.

De Rekenkamer heeft experts laten reflecteren op de bevindingen in een zomermiddaggesprek.

De Rekenkamerbrief, de nota van bevindingen en het zomermiddaggesprek zijn te lezen op www.rekenkamerarnhem.nl.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie:
Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot:

- De voorzitter van de Rekenkamer, de heer Arie Teeuw (06-46141252) of per e-mail (rekenkamer@rnhem.nl).

Van Wijken Weten
& de rol van de raad

Presentatie Rekenkamer Arnhem Politieke Avond 19 oktober 2022

Onderzoek Rekenkamer

- Focus: sturingsmogelijkheden en informatievoorziening van de gemeenteraad VWW
- Uitgevoerd in samenwerking met RIGO, inclusief een gesprek met raadsleden
- Reflectie door 4 experts (zomermiddaggesprek)

Marco Pastors:

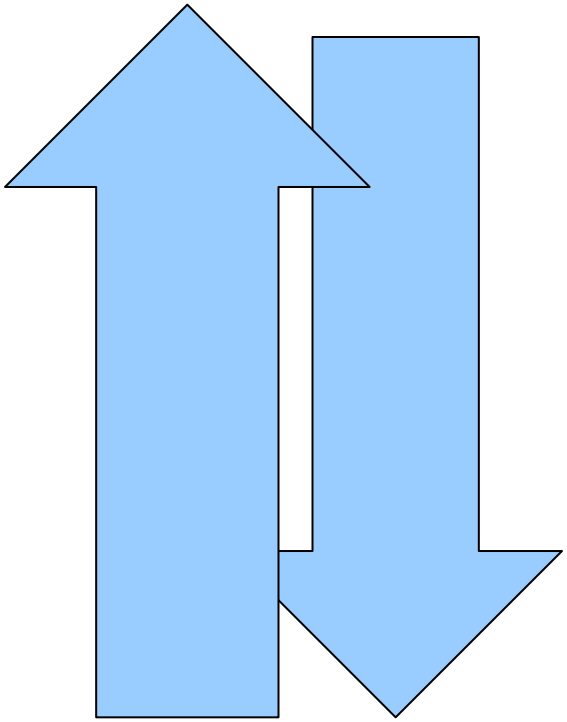
“Arnhem heeft met dit model zeker wat moois in handen. Maar het is half-af. Er ligt een goede structuur, maar die is nog niet aangekleed met de vraag: wat was de bedoeling, wat is daarvan gelukt en wat niet?”

Klaartje Peters:

“Dát is de kern van de spanning bij dit programma. Zit je er als volksvertegenwoordiger met een mandaat voor 4 jaar om te vertellen hoe het geld moet worden besteed? Of ben je er om een paar proceseisen te stellen. Dat bijvoorbeeld 3 % van de meepraters een vrouw moet zijn?. Dit debat is half afgemaakt.”

Wie zit er aan het stuur?

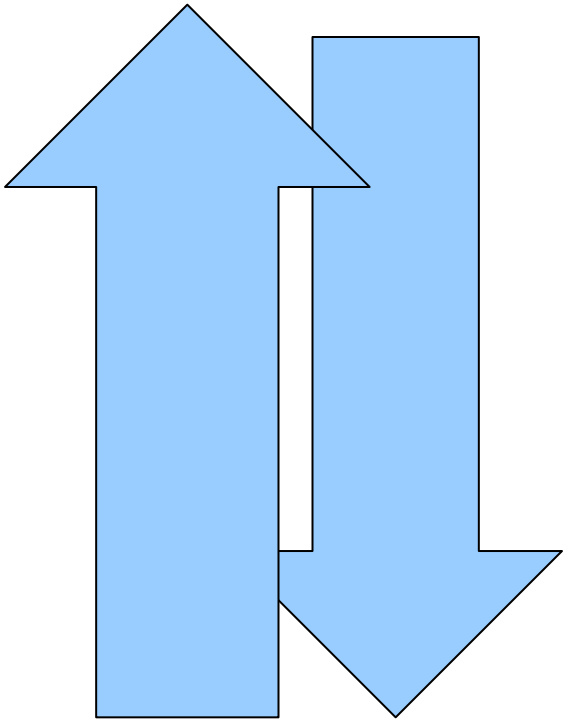
Programmabegroting, beleidskaders etc.

Sturen vanuit inwoners

Waar zit het stuur aan vast?

Programmabegroting, beleidskaders etc.

Sturen vanuit inwoners

Voorbeeld 1 buurtontmoetingsplek

Raad: democratische legitimiteit

Ambitie

De inwoners van de wijk bepalen wat zij nodig hebben

om de sociale cohesie te vergroten

Doel

15 % van de inwoners in de wijk is actief betrokken bij planvorming

Resultaat

Iedere wijk stelt voor eind 2023 een plan op met

voor versterken sociale cohesie

Informatievoorzieining

Welke inwoners(groepen)/ partijen zijn betrokken geweest?

Voorbeeld 2 buurtontmoetingsplek

Raad: strateeg

Ambitie

De sociale cohesie in de wijken wordt versterkt

Doel

Er zijn meer mogelijkheden in de wijken voor ontmoeten

Resultaat

Iedere wijk beschikt in 2023 over een buurtontmoetingsplek of heeft een structureel aanbod aan activiteiten die ontmoeten faciliteren.

Informatievoorzieining

Aantal gerealiseerde plekken/activiteitenprogramma’s en gebruik.

BEHANDELRESULTAAT

Evaluatie Van Wijken Weten IM1 - 16 november 2022

Raadsvoorstel ‘Evaluatie Van Wijken Weten’

Portefeuillehouder:	M. Lauriks

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Zevenbergen (Volt), Bal (DENK), Eliëns (PvdD), Visser (PvdA), Jansen (CU), Wiggers (AOP), Pape (VVD), Van der Laak (AC), Heemskerk (D66), Quint (GroenLinks) Koorn (CDA) De fracties van de SP, PVV, FvD waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Lauriks (wethouder), Willemen (programmamanager)

Bespreking

Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1) Deze bespreking start met een korte toelichting vanuit de wethouder over het doorlopen en nog te doorlopen proces. Vervolgens start de eerste termijn vanuit de raadskamer. In deze termijn worden er vragen gesteld en standpunten uitgewisseld. Vervolgens start de portefeuillehouder met de eerste termijn vanuit het college.

Toezegging(en)

Procesnotitie Koersnota Van Wijken Weten 2.0
Wethouder Lauriks zegt toe om voor de besluitvorming over de Evaluatie Van Wijken Weten met een (korte) procesnotitie naar de gemeenteraad te komen met betrekking tot de Koersnota 2.0;

Verhouding stedelijke en wijkopgaves in Koersnota Van Wijken Weten 2.0
Wethouder Lauriks zegt toe om in de Koersnota 2.0 op te nemen wat de verhouding tussen de stedelijke opgave vanuit de kernorganisatie en de wijkgerichte aanpak vanuit de TLO’s zou moeten zijn;

Organisatie centraal overleg in de stad
Wethouder Lauriks zegt toe om te onderzoeken of en hoe met een vorm van een centraal overleg onderwerpen die spelen in de hele stad besproken kunnen worden;

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase 1 nog niet is afgerond. Het voorstel zal daarom worden doorgeleid voor een vervolg van de M1 fase waarbij zal worden gestart waar de portefeuillehouder in zijn eerste termijn gestopt is.

De raadsadviseur, De voorzitter,

M. Piscaer De Boef

RAADSKAMERADVIES

Evaluatie Van Wijken Weten vervolg M1 – 23 november 2022

Raadsvoorstel ‘Evaluatie Van Wijken Weten’

Portefeuillehouder:	M. Lauriks
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Zevenbergen (Volt), Bal (DENK), Eliëns (PvdD), Visser (PvdA), Jansen (CU), Wiggers (AOP), Pape (VVD), Van der Laak (AC), Heemskerk (D66), Quint (GroenLinks) Koorn (CDA) De fracties van de SP, PVV, FvD waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Lauriks (wethouder), Willemen (programmamanager)

Bespreking
De voorzitter ligt toe dat er op 19 oktober een informatieve sessie heeft plaatsgevonden met de rekenkamer over de Rekenkamerbrief Van Wijken Weten. Aan het einde van deze raadskamerbehandeling is geconcludeerd dat het onderdeel vanuit de rekenkamer is afgerond. Vervolgens is de raadskamer op 16 november gestart met de I/M1 over de Evaluatie welke is uitgevoerd door het college. De raadskamer is toen geëindigd midden in de eerste termijn van het college. Vandaag wordt er daarom gestart waar de portefeuillehouder op 16 november geëindigd is. De wethouder beantwoord de resterende vragen vanuit de eerste termijn. Vervolgens vindt er een tweede termijn plaats vanuit de raadskamer, waarin door meerdere fracties wordt aangegeven dat zij graag snel de Koersnota 2.0 zien verschijnen. Er worden geen moties of amendementen aangekondigd. De wethouder beantwoord de in de tweede termijn gestelde vragen.

Toezegging(en)

Aanvulling op procesnotitie Koersnota Van Wijken Weten 2.0
Wethouder Lauriks zegt toe om in nog op te stellen ‘procesnotitie richting de Koersnota Van Wijken Weten 2.0’ mee te nemen hoe en wanneer er gesprekken tussen de raad en de TLO’s kunnen worden georganiseerd.

Diversiteit als aandachtspunt in de Koersnota Van Wijken Weten 2.0
*W*ethouder Lauriks zegt toe diversiteit mee te nemen als aandachtspunt in de Koersnota Van Wijken Weten 2.0

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase 1 is afgerond. Het voorstel zal in verband met het feit dat er geen aangekondigde moties en amendementen zijn, worden doorgeleid naar besluitvorming als hamerstuk.

De raadsadviseur, De voorzitter,

RAADSKAMERADVIES

Evaluatie Van Wijken Weten vervolg M1 – 23 november 2022

M. Piscaer

L. Manders

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	**23 november 2022**
Zaaknummer	**707389**

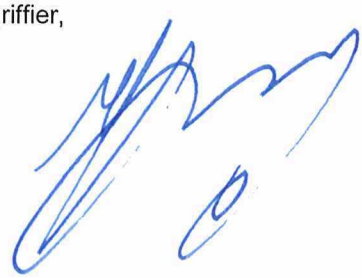
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 18 november 2022, Griffie nummer: 707389

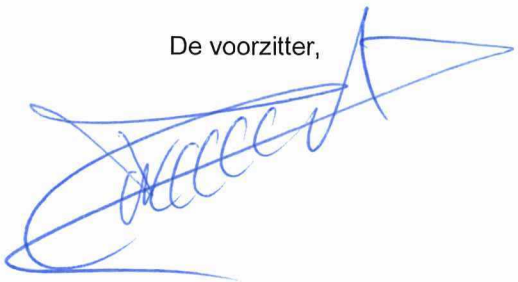
besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 9 november 2022 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **707389**

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 9 november 2022

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 9 november 2022 vast te stellen.

Bijlage

- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 9 november 2022

Arnhem GEMEENTE

Besluit van	**23 november 2022**
Zaaknummer	**707389**

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie van 18 november 2022, Griffie nummer: 707389

besluit:

De concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 9 november 2022 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 9 november 2022

De voorzitter: Marcouch

De raadsgriffier: Kersten

Aanwezig de leden: Aït Chrif (PvdA), Bal (DENK), De Boef (GroenLinks), Brandts (D66), Van den Broek (CDA), Coenders (GroenLinks), Dayioğlu (GroenLinks), Dobbe (SP), Elfrink (SP), Eliëns (Partij voor de Dieren), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Groot (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Hogenhout (GroenLinks), Kemperman (D66), Koorn (CDA), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Loor (D66), Luurssen (Forum Voor Democratie), Manders (Arnhem Centraal), Maref (VVD), Van Munster (PvdA), Nede (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Quint (GroenLinks), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Usta (DENK), Verheij (PVV), Visser (PvdA), Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij),

Afwezig: Zwijnepoel (D66)

Aanwezig de wethouders: Bouwkamp, Van der Geijn, Kundić, Lauriks, Roelofs, Smeulders, Van der Wel

Afwezig: -

Begintijd vergadering : 16.10 uur
Eindtijd vergadering : 23:15 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

1.2 Vaststellen van de concept-besluitenlijst van de vergadering van 19 oktober 2022	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
1.3 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.1 Vaststellen van de Ontwerp-Begroting 2023	Het amendement "Elk Arnhems kind een schoolmoestuin" (22A53) van de fracties GroenLinks, Partij voor de Dieren en PvdA is met 27 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Kansen voor behoud erfgoed benutten" (22A54) van de fracties D66, VVD, GroenLinks, Arnhem Centraal, PvdA en Partij voor de Dieren is met algemene stemmen aangenomen. Het amendement "Sturen op meer betaalbare woningen" (22A55) van de fracties D66 en PvdA is met 32 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Arnhem mooier; grip op Graffiti" (22A56) van de fracties Arnhem Centraal en PvdA is met 20 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen. Het amendement "Maak van lasten geen molensteen" (22A72) van de fracties VVD en ChristenUnie is met 16 stemmen voor en 22 stemmen tegen verworpen. Het lid Neutkens heeft zich bij de stemming vergist en wordt geacht ‘tegen’ te hebben gestemd. Het amendement "Ondersteun de koopkracht & besteedbaar inkomen" (22A57) van de fractie Forum voor Democratie is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Belastingen innen voor waar ze voor bedoeld zijn" (22A59) van de fractie Forum voor Democratie is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Geen groene feestjes" (22A60) van de fractie Forum voor Democratie is met 11 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Bespaar op SDG pronken" (22A61) van de fractie Forum voor Democratie is met 4 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen. Het amendement "Structurele investering in intellectuele ontwikkeling en laaggeletterdheid jeugd & jong volwassenen" (22A62) van de fractie Forum voor Democratie, DENK en ChristenUnie is met 30 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Stop subsidiëring samenwerkingsverbanden" (22A63) van de fractie Forum voor Democratie is met 2 stemmen voor en 36 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Extra handhavers voor een veiliger Arnhem" (22A64) van de fracties VVD, CDA, SP, Forum voor Democratie, ChristenUnie en DENK is met 15 stemmen voor en 23 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Flitsparkeren is een succes" (22A65) van de fracties VVD, DENK, Arnhemse Ouderen Partij, Forum voor Democratie en CDA is met 15 stemmen voor en 23 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Bridge to Liberation" (22A66) van de fracties VVD, D66, GroenLinks, Arnhem Centraal en CDA is met 34 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Onderwerpen burgerberaad vanuit volksvertegenwoordiging" (22A67) van de fracties CDA en VVD is met 14 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen.

Bij de stemming over het amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81) van de fracties SP, PvdA en Forum voor Democratie staken de stemmen. Dit amendement zal in een volgende vergadering opnieuw in stemming worden gebracht.
De amendementen “Geen rommelige deelscooters in Arnhem”(22A68) en “Deelscooters in Arnhem op vaste plekken”(22A79g) zijn niet in stemming gebracht in afwachting van de uitslag van de stemming over amendement 22A81.

Het amendement "Geld voor zorg moet naar zorg" (22A69) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Suïcidepreventie toegankelijk voor iedereen" (22A70) van de fracties Volt, Groenlinks, Arnhem Centraal, PvdA, Partij voor de Dieren en ChristenUnie is met 30 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Houd vast aan ambitie" (22A73) van de fracties VVD, D66 en Forum voor Democratie is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Living Statues terug in Arnhem" (22A74) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 4 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Doorzetten buurtconciërges in Arnhemse wijken" (22A75) van de fractie PvdA is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Impuls voor de Drieslag" (22A76) van de fracties PvdA en DENK is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Geef experiment ‘schuldenvrij’ een kans" (22A77) van de fracties D66, PvdA, ChristenUnie, Partij voor de Dieren, Volt, DENK en SP is met 29 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Participeren voor iedereen" (22A78) van de fractie Arnhem Centraal is met 6 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

Het amendement "Anti-racisme aanpak" (22A80) van de fractie ChristenUnie en DENK is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement "Uitbreiding structurele buitenlandse relaties" (22A82) van de fracties DENK Volt en PvdA is met 23 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Kansen voor behoud erfgoed benutten" (22M120) van de fracties D66, GroenLinks, PvdA, Arnhem Centraal en Partij voor de Dieren is met algemene stemmen aangenomen.

De motie "Niet de energierekening betalen met de kwaliteit van ons onderwijs" (22M121) van de fractie D66 is met 36 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Gezamenlijk aanbod Arnhemse podia" (22M122) van de fracties D66 en GroenLinks is met 32 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Manifest demonstratierecht" (22M123) van de fracties D66, Partij voor de Dieren en GroenLinks is met 23 stemmen voor en 15 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Tempo maken met uitbreiden PrEP-zorg" (22M124) van de fracties D66 en PvdA is met 27 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Kaders voor cultuur- en evenementensubsidies" (22M125) van de fracties D66, Arnhem Centraal, PvdA en Partij voor de Dieren is met 36 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "In verbinding beginnen" (22M126) van de fracties CDA, GroenLinks en Volt is met 36 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Antidiscriminatie en antiracisme aanpak" (22M128) van de fracties GroenLinks, DENK, Arnhem Centraal, PvdA, Volt en Partij voor de Dieren is met 26 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Kaders voor leefbare wijken" (22M129) van de fractie Arnhem Centraal is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Pilot OCW aanvragen voor hoogbegaafde thuiszitters" (22M130) van de fracties Arnhem Centraal, PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren en DENK is met 37 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.

De motie "Een brug naar de toekomst" (22M132) van de fracties VVD, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren en Arnhem Centraal is met 36 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Stel aantal BOAs op straat veilig" (22M133) van de fractie CDA is met 28 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.
Het lid De Groot wordt geacht ‘tegen’ te hebben gestemd.

De motie "Sportmakelpunt" (22M134gg) van de fracties CDA en DENK is met 26 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Verenigingen verduurzamen" (22M135) van de fracties CDA en DENK is met 35 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Duurzame gebedshuizen" (22M136) van de fracties CDA, ChristenUnie en DENK is met 33 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Verbeter schoolventilatie door coördinatie" (22M137) van de fractie CDA is met 36 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Voor energiecoaches ook budget" (22M138) van de fracties CDA en D66 is met 31 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Plan van aanpak hoogbegaafdheid" (22M139) van de fracties CDA, Arnhem Centraal, DENK en D66 is met 31 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Kaders voor mobiliteitsingrepen" (22M141) van de fracties PvdA, VVD, DENK en ChristenUnie is met 21 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Pak onze energie terug" (22M142) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De motie "Geen afsluitingen van gas en energie" (22M143) van de fractie SP is met 12 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen.

De motie "Geen huisuitzettingen door betalingsachterstanden" (22M144) van de fractie SP is met 11 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen.

De motie "Bevries de huren in Arnhem" (22M145) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

De motie "Energietoeslag voor alle huishoudens tot 130% van de bijstandsnorm" (22M146) van de fractie SP is met 9 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen.

De motie "Energietoeslag ook voor Arnhemmers die studeren" (22M147) van de fractie SP is met 13 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen.

De motie "Lastenverlaging huurders en lage en middeninkomens door belastingruimte vastgoedsector te benutten" (22M148) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De motie "Belastingteruggave Arnhemse huishoudens" (22M149) van de fractie SP is met 7 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen.

De motie "Help Arnhemse ondernemers" (22M150) van de fracties SP, VVD en DENK is met 24 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Ondersteun Arnhemse verenigingen" (22M151) van de fracties SP en DENK is met 8 stemmen voor en 30 stemmen tegen verworpen.

De motie "Snel aanpakken van de slechtste huizen" (22M152) van de fractie SP is met 9 stemmen voor en 29 stemmen tegen verworpen.

De motie "Arnhemse ID-kaart prijsverhoging terugdraaien" (22M153) van de fractie SP is met 13 stemmen voor en 25 stemmen tegen verworpen.

De motie "Maak de zorg aantrekkelijk om in te werken" (22M154) van de fractie SP is met 20 stemmen voor en 18 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Handen af van Hertenkamp Sonsbeek" (22M155) van de fracties SP, PvdA, DENK en Arnhem Centraal is met 24 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Aan de slag met de lokale coördinator tegen racisme en discriminatie" (22M156) van de fractie DENK is met 30 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Gebruik nieuw cultureel centrum in Arnhem-Zuid ook als bastion in de Arnhem-Oost-aanpak" (22M157) van de fractie DENK is met 26 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Bevordering opkomst verkiezingen" (22M158) van de fractie DENK is met 26 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen.

De motie "1 Euro buskaartje voor alle Arnhemmers" (22M160) van de fractie DENK is met 7 stemmen voor en 31 stemmen tegen verworpen.

De motie "Uitbreiding doelgroep minimavoorziening met gezinnen zonder kinderen tot 130%" (22M161) van de fractie DENK is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De motie "Integrale benadering van diversiteits- en antiracisme beleid" (22M164) van de fractie DENK is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De motie "Geef Arnhemmers ook een beetje terug" (22M165) van de fractie DENK is met 11 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. Het lid Wiggers wordt geacht ‘tegen’ te hebben gestemd.

De motie "Uitstroompremie voor mensen die werken na langdurig bijstand" (22M167) van de fractie DENK is met 6 stemmen voor en 32 stemmen tegen verworpen.

De motie "Oog voor alle studenten" (22M170) van de fractie ChristenUnie is met 32 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen.

De motie "Laat Arnhemse sportverenigingen niet in de steek" (22M171) van de fractie DENK is met 5 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De motie "Openheid in betrokkenheid" (22M172) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 4 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen.

	De motie "Er is maar een gemeente@arnhem.nl" (22M174) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij is met 3 stemmen voor en 35 stemmen tegen verworpen. De motie "Laat pleegouders merken hoe waardevol ze zijn!" (22M177) van de fracties D66, GroenLinks en Partij voor de Dieren is met 37 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen. De motie "Maatschappelijke organisaties steunen en verduurzamen" (22M178g) van de fracties CDA, D66, Arnhem Centraal, Volt en DENK is met 36 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. De motie " Living statues op de agenda van 2023 " (22M179) van de fractie Arnhem Centraal is met 21 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 29 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.
2.2 Vaststellen van de Turap 2 – 2022	Het voorstel is met 37 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen.
2.3 Vaststellen van de Belastingverordeningen 2023	Het amendement "Gelijke behandeling ondernemers en bewoners" (22A58) van de fractie Forum voor Democratie is met 2 stemmen voor en 36 stemmen tegen verworpen. Het voorstel is met 35 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.

De raadsgriffier,	De voorzitter,
Kersten	Marcouch

Bijlage: Overzicht stemmingen PA 19 november 2022

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	23 november 2022
Zaaknummer	707389

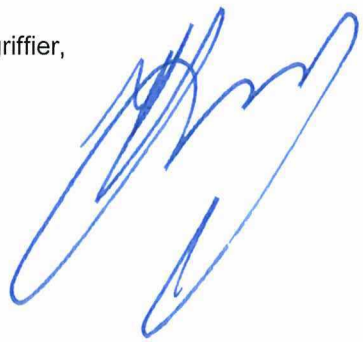
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 18 november 2022, zaaknummer: 707389

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 3 november 2022 tot en met 16 november 2022 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **707389**

ONDERWERP: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 23 november 2022

Voorstel

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 3 november 2022 tot en met 16 november 2022 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het Bestuurlijk Informatiesysteem (iBabs).

Bijlage

- Lijst van Ingekomen stukken (3 november tot en met 16 november 2022)

Gemeente Arnhem

Besluit van	23 november 2022
Zaaknummer	707389

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Agendacommissie, d.d. 18 november 2022, zaaknummer: 707389

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 3 november 2022 tot en met 16 november 2022 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Lijst van Ingekomen stukken (3 november 2022 tot en met 16 november 2022)			
Datum	**Afzender**	**Titel**	**Advies**
03-11-2022	Arnhemse Bomenbond	Informatie verzoek over de inspraak in de ontwikkel- en beheervisie Sonsbeek-Zypendaal- Gulden Bodem	In handen stellen van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
04-11-2022	Dhr. H. Kuhlemeier	Wob-verzoek t.b.v. onderzoek naar ernstige aantasting beschermde Zandwolfsmelk t.g.v. bouw geluidsscherm langs spoordijk Arnhem-Zuid	Kopie van aan college en/of burgemeester gerichte mail/brief, voor kennisgeving aannemen
07-11-2022	Bestuur Stichting Sonsbeek & State of Fashion	Bestuur Stichting Sonsbeek & State of Fashion ondersteunt BMC rapport	Voor kennisgeving aannemen
07-11-2022	Vereniging Vrienden van Sonsbeek	Visie-en ontwikkelingsplan parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem	Voor kennisgeving aannemen
14-11-2022	Gemeenteraad Hilvarenbeek	Aangenomen motie Hilvarenbeek inburgering statushouders 65+	Voor kennisgeving aannemen
15-11-2022	Stichting Red de Veluwe	Gaat u ook naar Orpheus op 17 november?	Voor kennisgeving aannemen

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 23 november 2022

Zaaknummer 695666

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

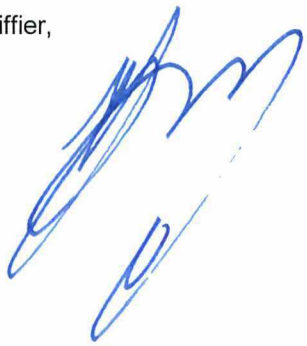
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 oktober 2022, nummer: 695666;

gelet op Hoofdstuk 7 van de Wet Milieubeheer;

besluit:

1. Kennis te nemen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), die de kaders bepaalt voor de milieueffectrapportage (plan-MER) Regionale energiestrategie (RES) van de Groene Metropoolregio (GMR).
2. Bijgevoegde zienswijze op de NRD in te dienen bij de GMR.

De griffier,

De voorzitter,

BEHANDELRESULTAAT

20.30 uur - 22.00 uur: Raadsvoorstel ‘Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen (i/m1) - 16-11-2022

Raadsvoorstel ‘Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen (i/m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Van Engelenburg (VVD), Malda (CU), Brandts (D66), Neutkens (Volt), Bakker (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Visser (PvdA). De fractie van de AOP, PvdD, DENK, CDA, PVV, SP en FvD waren niet aanwezig

Bespreking
Het raadsvoorstel is in twee termijnen besproken. De fractievertegenwoordigers hebben tijdens de eerste termijn vragen gesteld aan de wethouder en in sommige gevallen een voorlopige mening gegeven. In haar eerste termijn heeft de wethouder de gestelde vragen beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase van het raadsvoorstel is afgerond en dat het voorstel als hamerstuk kan worden doorgeleid naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

N. Eppich

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 695666

Onderwerp: Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen

Kernboodschap

In de Groene Metropoolregio werken we samen aan een milieueffectrapportage (plan-MER) voor de Regionale energiestrategie. Dit doen we omdat voor duurzame elektriciteitsprojecten van een bepaalde omvang vanuit de Wet Milieubeheer een milieueffectrapportage (plan-MER) noodzakelijk is. Een plan-MER is een proces uitmondend in een rapport, dat inzichtelijk maakt wat de effecten zijn van een ruimtelijke ontwikkeling op het milieu, inclusief natuur en landschap. Het is een instrument om deze effecten expliciet (bestuurlijk) te kunnen afwegen.

De eerste stap van de plan-MER is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Deze ligt nu voor en beschrijft de onderzoeksvraag, de scope en het detailniveau van het MER-onderzoek en de alternatieven die onderzocht worden.

Voorstel

1. Kennis te nemen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), die de kaders bepaalt voor de milieueffectrapportage (plan-MER) Regionale energiestrategie (RES) van de Groene Metropoolregio (GMR).
2. Bijgevoegde zienswijze op de NRD in te dienen bij de GMR.

Inleiding

Uw raad heeft in juni 2021 de Regionale energiestrategie 1.0 vastgesteld. Hierin zijn onder andere afspraken gemaakt over locaties voor de opwekking van duurzame elektriciteit (windturbines en zonnevelden), de verdeling van bovenlokale warmte en de netinfrastructuur. Een belangrijke stap is de borging van deze afspraken in ons omgevingsbeleid zoals in onze omgevingsvisie en/of omgevingsplan.

Voor duurzame elektriciteitsprojecten van een bepaalde omvang is voor de borging een plan-MER (milieueffectrapportage) noodzakelijk. Een plan-MER is een proces met een rapport (MER) dat inzichtelijk maakt wat de effecten zijn van een plan op de leefomgeving, de natuur en het landschap. Het is een instrument om deze effecten expliciet te kunnen afwegen als bestuur. Hoe deze effecten te wegen, is een bestuurlijke keuze.

Arnhem GEMEENTE

In de raadsbrief van 21 december 2021 hebben we u over het plan van aanpak van de plan-MER geïnformeerd. Op 5 en 8 september jl. is hierover een regionaal webinar gehouden voor raadsleden.

De eerste stap van een milieueffectrapportage (plan-MER) is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Hierin staan de kaders voor de plan-MER en wordt de inhoud en diepgang van de plan-MER beschreven: de onderzoeksvraag, de scope en het detailniveau van het onderzoek en de alternatieven die onderzocht worden.
Wij hebben de concept NRD vrijgegeven voor zienswijzen. U wordt gevraagd om uiterlijk 23 december a.s. uw zienswijze bij de GMR in te dienen.

De zienswijzeperiode voor de gemeenteraad loopt gelijk op met de zienswijzeperiode voor iedereen, zoals besproken in de Agendacommissie Groene Metropoolregio op 27 juni jl.
Alle zienswijzen worden gebundeld en beantwoord in een Nota van Beantwoording. In een Notitie wijzigingen wordt aangegeven wat er wijzigt ten opzichte van de voorliggende concept NRD. Deze nota en notitie worden samengevoegd met de concept NRD. Zij vormen samen de definitieve NRD. De definitieve NRD zal ter vaststelling worden voorgelegd aan colleges. De definitieve NRD is het vertrekpunt voor de Milieueffectrapportage. Een extern adviesbureau stelt het Milieueffectrapport op.

Beoogd effect

De NRD heeft tot doel om betrokkenen en belanghebbenden te informeren over de inhoud en diepgang van het op te stellen plan-MER en hen te raadplegen over hun zienswijzen.
Een gedragen plan-MER helpt de RES 1.0 sneller te borgen in omgevingsbeleid en kan dienen als beslisinformatie voor mogelijke aanpassingen en keuzes in RES 2.0. en de regionale verstedelijkingsstrategie.

Argumenten

1.1 Om een zienswijze in te kunnen dienen is het nodig de inhoud te kennen.

Hieronder lichten we het plan-MER proces kort toe. In de volgende argumenten komt de inhoud van de NRD aan bod. Ter toelichting en samenvatting zijn als bijlage bij dit voorstel vragen en antwoorden over de keuzes in de concept NRD toegevoegd.

Om tot een Milieueffectrapportage (plan-MER) te komen doorlopen we twee fasen:
Fase 1: (concept) Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)
Fase 2: Milieueffectenrapportage (Plan-MER)

Momenteel bevinden we ons in Fase 1: de concept NRD. Deze concept NRD markeert de start voor de plan-MER. In dit concept NRD is uiteengezet welke alternatieven worden onderzocht in het plan-MER, om invulling te geven aan de ambitie van 1,62 TWh duurzame elektriciteitsopwekking binnen de regio. Ook laat de concept NRD het beoordelingskader zien

waaruit blijkt op welke milieuaspecten deze alternatieven worden onderzocht en op welke wijze de milieueffecten worden beoordeeld. Het milieuonderzoek zoals gepresenteerd in deze concept NRD wordt uitgevoerd in het plan-MER. Ter toelichting en samenvatting zijn als bijlage bij dit voorstel vragen en antwoorden over de keuzes in de concept NRD toegevoegd.

De plan-MER-fase maakt vervolgens de geschikte en geschikt te maken gebieden voor wind- en zonne-energie binnen de regio inzichtelijk. Het plan-MER biedt daarmee handvatten aan de regio om haar ambitie voor grootschalige elektriciteitsopwekking een stap verder te brengen. Het plan-MER biedt een transparante en integrale milieuafweging voor het maken van de locatiekeuzes op hoofdlijnen. Deze locatiekeuzes worden vastgelegd in de RES 2.0, een ruimtelijk programma in het kader van de Omgevingswet, waarover de raad een besluit neemt. Ook vormt de plan-MER input voor de regionale verstedelijkingsstrategie.

1.2 Met het plan-MER onderbouwen we het bod van RES 1.0.

In het plan-MER worden – vanuit milieuaspecten – de mogelijkheden voor wind- en zonprojecten in de gehele regio onderzocht. De zoekgebieden voor wind en zon uit de RES 1.0 worden in het plan-MER opgenomen als 0-variant. We onderzoeken daarmee de zoekgebieden van de RES 1.0 op milieueffecten. Het plan-MER kijkt vervolgens breder, naar de hele regio en verdiept die analyses door binnen de regio vier thematische alternatieven te onderzoeken: natuur, landschap, leefomgeving en energiesysteem.
De vraag die in het plan-MER wordt beantwoord luidt: “Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten geschikt, geschikt te maken, of ongeschikt voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh duurzame elektriciteit, regionale warmtebronnen en de benodigde energie-infrastructuur binnen de Groene Metropoolregio, en hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van vier thematische alternatieven?”

1.3 Via vier alternatieven (landschap, natuur, leefomgeving en energiesysteem) onderzoeken we de ‘hoeken van het speelveld’ voor de ontwikkeling van zon- en windprojecten.

Naast gebieden waarin ‘harde’ milieubelemmeringen gelden en gebieden waarin geen milieubelemmeringen gelden, zijn er gebieden met ‘zachte’ milieubelemmeringen. Hier zijn grootschalige zon- en windenergieprojecten mogelijk, maar niet vanzelfsprekend. Door binnen de regio de ontwikkeling van energie te koppelen aan andere waarden, zoals natuur, landschap, leefomgeving of het energiesysteem, onderzoeken we een aantal alternatieven om het doel van ten minste 1,62 TWh energieopwekking in 2030 te behalen. Deze alternatieven vormen een soort ‘hoeken van het speelveld’. Het voorstel voor deze vier alternatieven is tot stand gekomen door inbreng vanuit de zestien gemeenten, de provincie en regionale belanghebbenden.

1.4 We gaan voor een concept NRD die door de samenleving wordt gedragen.

Regionale stakeholders zijn vanaf de start van het (NRD-)proces betrokken en eenieder krijgt de mogelijkheid tot het geven van een zienswijze op de concept NRD.

In de paragraaf ‘Participatie’ is toegelicht hoe de stakeholders zijn betrokken en wat hun inbreng tot nu toe is geweest.

2.1 *Deze zienswijze ondersteunt de inhoud van en keuzes in de concept NRD.*

Een concept zienswijze is als bijlage bijgevoegd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Het gelijktijdig publiceren en bevoegd gezag zijn met 17 overheden is gecompliceerd.*

Alle 16 RES-gemeenten en de provincie zijn voor de plan-MER bevoegd gezag. Het gelijktijdig publiceren, plus het beantwoorden van zienswijzen via 17 kanalen is een procesuitdaging. Daarnaast wordt in de Wet Milieubeheer consequent gesproken over één bevoegd gezag voor een plan-MER. Een proces met meerdere bevoegde gezagen is nog niet eerder door de rechter getoetst. Uit ingewonnen juridisch advies blijkt dat dit mogelijk is.

1.2 *De lange doorlooptijd van het plan-MER traject kan leiden tot onzekerheden en vertraging van wind- en zonprojecten.*

De provincie Gelderland krijgt van initiatiefnemers van wind- en zonprojecten binnen de Groene Metropoolregio vragen over de kansrijkheid van energieprojecten. De provincie kan echter pas met onderbouwde antwoorden komen over geschiktheid van locaties na afronding van het plan-MER. Indien de doorlooptijd van het plan-MER traject te veel opgerekt wordt, betekent dit onzekerheden bij initiatiefnemers en vertraging van ontwikkelingen van energieprojecten.

Participatie

De RES GMR streeft naar nieuwe energie van, voor en door de regio. Daarom worden belanghebbenden vroegtijdig betrokken bij dit onderzoek. De ervaring is dat intensieve samenwerking met de omgeving leidt tot o.a. betere ruimtelijke inpassing van projecten en begrip voor elkaars standpunten.
In RES 1.0 is het uitgangspunt opgenomen: ‘Lokale autonomie waar dat kan en benutten van de kracht van de regio waar dat moet’. Zo ook op gebied van participatie. Omdat het plan-MER een onderzoek is op regionaal niveau, zijn regionale stakeholders uitgenodigd om deel te nemen in de dialogen om deze NRD te vormen. Hiertoe is een inventarisatie gemaakt van potentiële kennisvelden en belangen in de RES en van regionale organisaties. Indien er geen regionale organisatie beschikbaar was, is belanghebbenden gevraagd een vertegenwoordiging aan te wijzen zodat alle kennis en belangen op tafel konden komen.

Regionale stakeholders hebben meegedacht in drie omgevingsdialogen. Hierin ging het over welke milieueffecten worden onderzocht en hoe gedetailleerd dit gaat gebeuren.
In een bijlage bij dit voorstel vindt u de verslagen van de omgevingsdialogen. In de concept NRD is deze input meegenomen.

Een aantal betrokken regionale stakeholders heeft in aanvulling op de dialoogavonden een brief geschreven. Een aantal zaken uit de brief zullen direct worden meegenomen in het plan-MER traject. De belanghebbenden vragen ook om een RES 2.0 variant op te nemen in het plan-MER. Hiervoor is niet gekozen, omdat voor de bestuurlijke keuzes voor RES 2.0 meer belangen afgewogen moeten worden dan alleen de milieueffecten, waaronder verstedelijking, vergroening en netcapaciteit.

Op lokaal niveau hebben Arnhemse inwoners en ondernemers in 2016 de gelegenheid gehad om locaties voor zonnevelden aan te dragen, die vervolgens door het college zijn getoetst aan de door de raad vastgestelde ‘criteria voor de locatiekeuze van zonnevelden’. Op deze manier is bepaald welke zonneveldlocaties in het programma New energy made in Arnhem en ook in RES 1.0 zijn opgenomen.
Daarnaast worden Arnhemmers betrokken bij de ontwikkeling van zon- en windlocaties, en wordt gestreefd naar minimaal 50% lokaal eigendom van energieopwekinstallaties en financiële participatie.

Na publicatie van dit concept NRD in week 43-2022, kan eenieder tot 23 december a.s. een reactie hierop geven. Op 3 november wordt een online informatieavond georganiseerd voor alle geïnteresseerden. De zienswijzen worden beantwoord in een Nota van Beantwoording en geven mogelijk aanleiding tot aanpassingen van de concept NRD.

Financiën

Dit besluit heeft geen financiële consequenties. De kosten voor het plan-MER traject worden gedekt uit de regionale middelen voor de RES.

Uitvoering

De zienswijzeperiode voor de concept NRD sluit op 23 december 2022. In januari 2023 wordt de Nota van Beantwoording opgesteld. Daarna zullen de regionale colleges de definitieve NRD met Nota van Beantwoording vaststellen. In datzelfde kwartaal wordt gestart met de uitvoering van het plan-MER. Het plan-MER zal in Q2 gereed zijn. Het plan-MER is een onderzoek/adviesrapport, waarover geen bestuurlijk besluit wordt genomen. Het plan-MER levert input voor en wordt bijlage bij de RES 2.0 en de herijking van de Windvisie van de provincie. Hierover worden wel bestuurlijke besluiten genomen.

In het Plan van aanpak plan-MER is onterecht aangegeven dat een zienswijze mogelijk is op het concept plan-MER. Het plan-MER is een onderzoeksresultaat en daarom is een zienswijze daarop niet logisch en zinvol. De zienswijze is mogelijk op het ruimtelijk besluit waarvoor het plan-MER een basisonderzoek is. Het ruimtelijk besluit betreft de RES 2.0 en de herijking van de provinciale windvisie.

Planning:

- Week 43 2022: Kennisgeving plan-MER en publicatie concept NRD voor zienswijzen
- Week 51 2022: Sluiting zienswijzeperiode NRD
- Q1 2023: Opstellen Nota van Beantwoording, vaststelling definitieve NRD door colleges en start opstellen plan-MER
- Q2 2023: Rapportage plan-MER gereed
- Q4 2023: Ambtelijk concept RES 2.0 met plan-MER als onderdeel gereed
- Q1 2024: Raadsbesluit op RES 2.0 (ruimtelijk besluit onder Omgevingswet)

Uitstel van invoering van de Omgevingswet en verandering van landelijke planning deadline RES 2.0, kunnen nog invloed hebben op bovenstaande planning.

Communicatie

De kennisgeving plan-MER en publicatie concept NRD voor zienswijzen worden in de Arnhemse Koerier kenbaar gemaakt en digitaal via www.arnhem.nl. De regionale stakeholders worden hiervan op de hoogte gebracht.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het plan-MER RES
- Concept zienswijze op concept NRD voor het plan-MER RES
- Vragen en antwoorden over keuzes in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-MER Regionale energiestrategie Arnhem-Nijmegen
- Verslagen omgevingsdialogen regionaal belanghebbenden

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	695666

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 oktober 2022, nummer: 695666;

gelet op Hoofdstuk 7 van de Wet Milieubeheer;

besluit:

1. Kennis te nemen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), die de kaders bepaalt voor de milieueffectrapportage (plan-MER) Regionale energiestrategie (RES) van de Groene Metropoolregio (GMR).
2. Bijgevoegde zienswijze op de NRD in te dienen bij de GMR.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

RES Arnhem-Nijmegen

Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

21 september 2022

Project	RES Arnhem-Nijmegen
Opdrachtgever	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Document	Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER RES Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Status	Definitief 02
Datum	21 september 2022
Referentie	130735/22-013.480
Projectcode	130735
Projectleider	K.A. Haans MSc
Projectdirecteur	Ir. A.H.J. van Kuijk
Auteur(s)	F.D. Kesmer MSc, R. de Jong MSc
Gecontroleerd door	M.M.K. Vanderschuren MSc, K.A. Haans MSc
Goedgekeurd door	K.A. Haans MSc
Paraaf	

Adres

Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	**INLEIDING**	**5**
1.1	Aanleiding en achtergrond	5
1.2	Plangebied	6
1.3	De noodzaak van een planMER	7
1.4	Doel van de NRD	8
1.5	Scope van het planMER	9
1.6	Bevoegd gezag en initiatiefnemers	9
1.7	Leeswijzer	10
2	**KADERS VANUIT WETGEVING, BELEID EN RICHTLIJNEN**	**11**
2.1	Europees	11
2.2	Nationaal	11
2.3	Provinciaal	12
2.4	Regionaal beleid	15
2.5	Gemeentelijk beleid	18
2.6	Wetgeving en beleid voor wind- en zonne-energie	20
3	**ONDERZOEKSAANPAK**	**21**
3.1	Doel en diepgang van het planMER	21
3.2	Vier stappen	21
3.3	Stap 0: startpunt en uitgangspunten onderzoeken planMER	22
3.4	Stap 1: kansen- en belemmeringenkaarten	22
3.5	Stap 2: ontwikkeling reële alternatieven	28
3.6	Stap 3: effectenonderzoeken alternatieven	28
4	**VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN**	**30**
4.1	Het voornemen	30
4.2	Stap 1: Kansen- en belemmeringenkaarten	32
4.3	Stap 2: ontwikkeling reële alternatieven	38

4.4 Stap 3: effectenonderzoek alternatieven 44

5 REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU EFFECTENONDERZOEK ENERGIETECHNIEKEN 45

5.1 Plan- en studiegebied 45
5.2 Referentiesituatie 45
5.3 Ingreep-effectrelaties energietechnieken 45
5.4 Beoordelingsschaal 47

6 REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU EFFECTENONDERZOEK WARMTE 52

6.1 Onderzoeksaanpak warmtebronnen 52
6.1.1 Ingreep-effectrelaties warmtebronnen 54
6.1.2 Aanpak effectanalyse warmtebronnen 56
6.2 Onderzoeksaanpak warmteopslag 57
6.2.1 Ingreep-effectrelaties warmteopslag 58
6.2.2 Aanpak effectanalyse warmteopslag 59
6.3 Onderzoeksaanpak warmtedistributie 59
6.3.1 Ingreep-effectrelaties warmtedistributie 59
6.3.2 Aanpak effectanalyse warmtedistributie 60
6.4 Kennisleemten, monitoring en evaluatie 62

7 PROCES EN PARTICIPATIE 63

7.1 M.e.r.-procedure 63
7.2 Inspraak en advies 64
7.2.1 Participatie 64
7.2.2 Advies Commissie voor de m.e.r. 64

Laatste pagina 65

Bijlage(n) Aantal pagina's

I Autonome ontwikkelingen 4
II Sturende criteria natuur quickscan 10
III Lijst met regionaal georganiseerde stakeholders 2
IV Begrippenlijst 3

1

INLEIDING

Voor u ligt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Deze NRD is onderdeel van het proces om de Regionale Energie Strategie 2.0 (RES 2.0) op te stellen voor de Groene Metropoolregio (GMR) Arnhem-Nijmegen. De GMR heeft het Rijk in de RES 1.0 een bod gedaan om in 2030 1,62 TWh duurzame energie op te wekken door windturbines, zonnevelden en zon op dak. Daarnaast onderzoekt de GMR de mogelijkheden voor het gebruik van diverse warmtebronnen in de regio.

Deze NRD is de eerste stap in de milieueffectrapportage-procedure (m.e.r.-procedure). De m.e.r.-procedure wordt doorlopen ter onderbouwing van de milieueffecten van windturbines, zonnevelden en het gebruik van warmtebronnen. In deze NRD beschrijven we wat we gaan onderzoeken en hoe we dit gaat doen. De NRD kan daarom worden gelezen als een plan van aanpak voor de milieueffectrapportage. Deze NRD gaat in op de achtergronden van de diverse plannen in de regio, beschrijft de te doorlopen processtappen en de te onderzoeken alternatieven. Daarnaast geven we aan welk beoordelingskader de basis vormt voor de milieuonderzoeken voor het op te stellen planmilieueffectrapport (planMER). Het planMER biedt de bevoegde gezagen vanuit de milieuaspecten beslisinformatie voor het bepalen van de zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden in de RES 2.0. Daarnaast neemt de provincie Gelderland de zoekgebieden voor windturbines op in de nieuwe windvisie.

Definities m.e.r., MER, RES en planMER
Binnen de procedure van milieueffectrapportage worden de afkortingen m.e.r. en het MER gebruikt. De m.e.r. duidt de procedure van milieueffectrapportage aan, zoals het onderzoek, de inspraak en alle bijkomende adviezen. De afkorting MER staat voor het eindproduct, het milieueffectrapport.

Dit rapport betreft een NRD en wordt opgesteld voor de Regionale Energiestrategie 2.0 (RES 2.0). De RES 2.0 is een kaderstellend plan waaruit toekomstige besluiten volgen voor de ontwikkeling van energie- en warmteprojecten in de RES-regio Arnhem Nijmegen. Het planMER toetst de milieueffecten van (zoek)gebieden, om op deze manier milieu een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het planMER is een instrument dat geschikt is voor de planstudiefase met milieubeoordeling op strategisch en relatief abstract niveau.

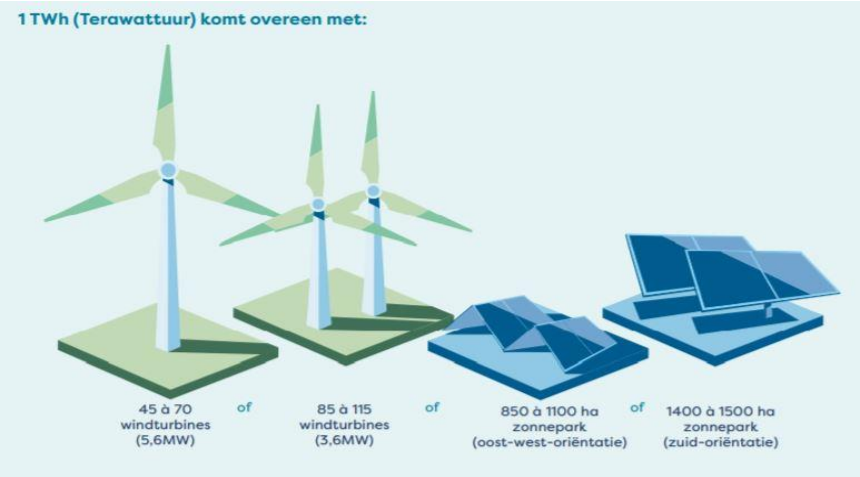
1.1 Aanleiding en achtergrond

Energieopwekking met behulp van fossiele brandstoffen leidt tot uitstoot van broeikasgassen zoals CO_2. Met name door menselijk handelen is de hoeveelheid CO_2 in de atmosfeer toegenomen. Dit veroorzaakt klimaatverandering in de vorm van opwarming van de aarde. Met het Klimaatakkoord van Parijs (2015) hebben 192 landen afgesproken de opwarming te beperken tot maximaal 2 °C. Deze internationale afspraken zijn in de afgelopen jaren vertaald naar afspraken en doelstellingen op nationaal niveau, die onder andere betrekking hebben op energiebesparing en de opwek van duurzame, fossielvrije energie. De afspraken zijn vervolgens vertaald in nationaal, provinciaal en regionaal beleid, zoals het landelijk Klimaatakkoord uit 2019, het Gelders Energieakkoord en de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) Regio Arnhem-Nijmegen (zie hoofdstuk 2).

De GMR Arnhem-Nijmegen (hierna: de regio) heeft een bod gedaan om 1,62 TWh duurzame elektriciteit grootschalig op te wekken in 2030. Dit is de bijdrage van de regio aan de nationale opgave van 35 TWh duurzame elektriciteit op land[1]. Dit bod is vastgelegd in de RES 1.0. De regio wil deze doelstelling onder andere realiseren door de ontwikkeling van zonnevelden, grootschalig zon op dak en windturbines. In het bod is uitgegaan van een verhouding van 89 % opgesteld vermogen aan zonnevelden en zon op dak, en 11 % opgesteld vermogen aan windturbines. Deze opwektechnieken verschillen in ruimtebeslag per hoeveelheid op te wekken elektriciteit. Afbeelding 1.1 illustreert het verschil in ruimtebeslag tussen windturbines en zonnevelden.

De huidige verhouding tussen zon en wind is in het bod uit de RES 1.0 niet evenwichtig. De capaciteit van het elektriciteitsnet wordt namelijk niet optimaal benut. Daarnaast zorgt de verhouding uit de RES 1.0 tussen zon en wind voor hogere kosten, omdat elektriciteitsnetten uitgebreid en verzwaard moeten worden, enkel voor de inpassing van zonne-energie. In de RES 1.0 hebben de deelnemers afgesproken om te werken aan een betere verhouding tussen zon en wind. Daarom verkent de regio extra gebieden boven op de zoekgebieden voor wind om tot een meer evenwichtige verhouding te komen tussen wind en zon. Daarnaast is het gebruik van warmtebronnen onderdeel van de RES 1.0. In de RES 1.0 is een eerste basis gelegd met betrekking tot warmte. Er is echter geen specifieke doelstelling aan het gebruik van warmtebronnen gekoppeld.

Afbeelding 1.1 Verschil in ruimtebeslag windturbines en zonnevelden (bron: Nationaal Programma Regionale Energiestrategie)

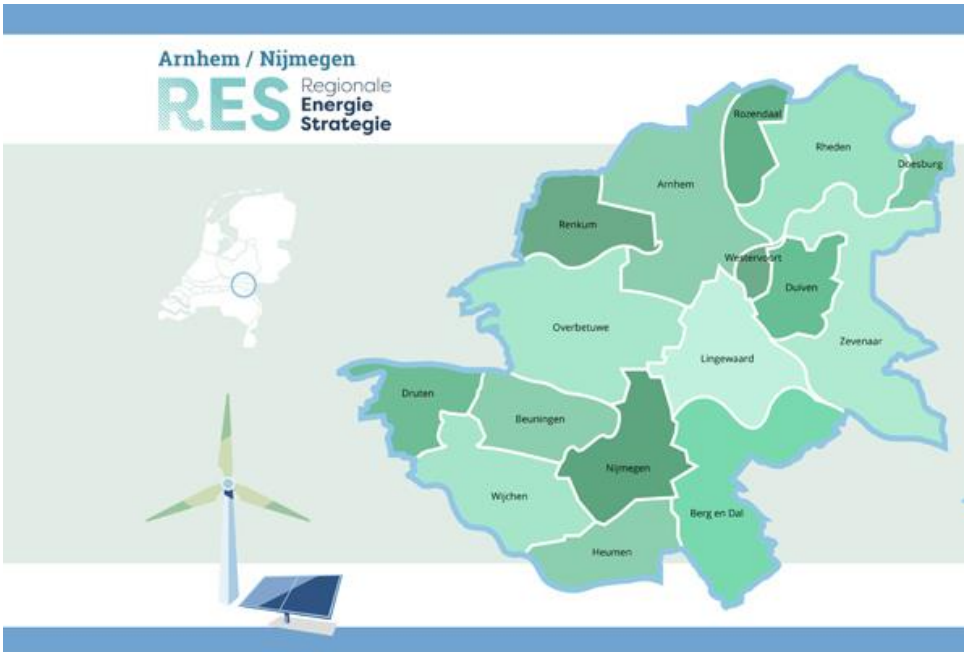

1.2 Plangebied

Het plangebied is het gebied waarbinnen gezocht wordt naar een geschikte invulling voor de realisatie van het voornemen. Afbeelding 1.2 laat het plangebied en de 16 deelnemende gemeenten zien.

[1] In het licht van de verhoogde doelstelling van 55% CO2-reductie in 2030 en de mogelijke stijgende elektriciteitsvraag zullen het Rijk en de medeoverheden bespreken of de doelstelling van 35 TWh herijkt dient te worden. Dit zal worden bezien in samenhang met het Nationaal Plan Energiesysteem (2050) en de vraagontwikkeling (op basis van de input van de werkgroep 'extra opgave'). Het Rijk en de medeoverheden streven ernaar om in het najaar van 2022 meer duidelijkheid te hebben over de herijking van de doelstelling met aandacht voor het scheppen van de juiste randvoorwaarden.

Afbeelding 1.2 Plangebied Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

1.3 De noodzaak van een planMER

Europese en nationale wetgeving schrijven voor dat voor activiteiten met potentieel significante milieueffecten een m.e.r.-procedure wordt doorlopen. Dit hangt mede af van de aard en omvang van de activiteit. Het doel van deze m.e.r.-procedure is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over de invulling van de RES 2.0. Het opstellen van een planMER helpt om alle (ruimtelijke) belangen en claims zichtbaar te maken en onderling af te wegen. De gevolgen voor onder meer het landschap, de natuur en de leefomgeving worden op een navolgbare- en toetsbare wijze in beeld gebracht.

Het vaststellen van de RES 2.0 zal leiden tot een serie besluiten om de energietransitie te realiseren in de regio. De afspraken in de RES 2.0 moeten uiteindelijk, per deelnemende gemeente en door de provincie worden vastgelegd in een ruimtelijk besluit, zoals bijvoorbeeld een Omgevingsvisie en/of Omgevingsplan.

De voorgenomen ontwikkelingen hebben betrekking op een plan dat is opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening (artikel 3.1, eerste lid, en 3.6, eerste lid, onderdelen a en b) en daarmee in kolom 3 in categorie D22.2 van het Besluit m.e.r. (zie tabel 1.1). Onder de Omgevingswet (inwerkingtreding 1 januari 2023) wordt dit een Omgevingsplan. Hiermee ontstaat met de RES 2.0 een ruimtelijk plan dat de oprichting van grootschalige duurzame energie mogelijk maakt. In artikel 2, lid 3 van het Besluit m.e.r. is bepaald dat een dergelijk plan direct plan-m.e.r.-plichtig is, omdat deze een activiteit mogelijk maakt die voldoet aan de drempelwaarden zoals opgenomen in kolom 2. Daarmee geldt voor de voorgenomen ontwikkelingen, en dus voor de RES 2.0, een plan-m.e.r.-plicht. Voorgaande blijkt ook uit onderzoek van de werkgroep 'RES en plan-m.e.r.'[1]. Voor de zonnevelden die mogelijk worden gemaakt via de RES 2.0 bestaat geen m.e.r.-plicht. Recent is een procedure doorlopen bij de Raad van State. Hierin heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State geconcludeerd dat een zonneveld niet valt in categorie D22.1 (installatie voor de productie van elektriciteit, stoom en warm water) van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage (ABRvS 14 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2770). Aangezien er wel sprake is van een kaderstellend plan, waarbij er een samenhang bestaat tussen windturbines en zonnevelden, heeft het nog op te stellen planMER ook betrekking op de zonnevelden.

[1] https://www.commissiemer.nl/actueel/nieuws/resen-zijn-meestal-plan-mer-plichtig.

Tabel 1.1 Categorie uit het Besluit m.e.r. van toepassing op de ontwikkeling

	Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3	Kolom 4
	Activiteiten	**Gevallen**	**Plannen**	**Besluiten**
D 22.2	de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark	in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1 een gezamenlijk vermogen van 15 megawatt (elektrisch) of meer; of 2 10 windturbines of meer	de structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening, en de plannen, bedoeld in de artikelen 3.1, eerste lid, 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van die wet	het besluit bedoeld in artikel 6.5, onderdeel c, van de Waterwet, het besluit, bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet windenergie op zee of de besluiten waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en een of meer artikelen van afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn dan wel waarop titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is

De m.e.r.-procedure waar deze NRD onderdeel van uitmaakt, heeft tot doel om de besluitvorming over de RES 2.0 te ondersteunen. Het planMER draagt hieraan bij door voorkeuren en risico's voor de uitvoerbaarheid vanuit het milieu inzichtelijk te maken. Daarnaast brengt het planMER de milieueffecten in beeld tussen de nog te bepalen zoeklocaties. Het planMER is een instrument dat geschikt is voor de planstudiefase met milieubeoordeling op strategisch en relatief abstract niveau, ter ondersteuning van bijvoorbeeld de verdeling tussen wind- en zonne-energie in de regio en de daarbij behorende zoekgebieden. Bij de nadere uitwerking op projectniveau wordt een zogenaamd projectMER ingezet. Dit omvat gedetailleerder onderzoek naar de gevolgen van het desbetreffend project op het milieu. Deze NRD is het startpunt van een planMER.

1.4 Doel van de NRD

Deze NRD heeft tot doel om betrokkenen en belanghebbenden te informeren over de inhoud en diepgang van het op te stellen planMER en hen te raadplegen over hun zienswijzen. De reacties betrekken we in de verdere uitvoering van het onderzoek. Daarnaast worden in deze NRD de kaders voor de milieuonderzoeken bepaald. Hiermee is de NRD een belangrijke stap in de procedures richting de RES 2.0.

De NRD leggen we apart voor advies voor aan de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.). De binnengekomen reacties (zienswijzen) en adviezen verwerken we in een reactienota. De bevoegde bestuursorganen stellen de NRD en de reactienota gezamenlijk vast. De NRD en de reactienota vormen hiermee het uitgangspunt voor het opstellen van het planMER. Participatie is een belangrijk onderdeel van deze NRD (zie hoofdstuk 7). De inhoud van de thema's, de bijbehorende onderzoeken en de te onderzoeken alternatieven, worden mede opgehaald in een participatief proces en zijn beschreven in deze NRD.

1.5 Scope van het planMER

Het planMER dat aansluitend aan deze NRD wordt opgesteld geeft antwoord op de volgende vraag:

Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten **geschikt**, **geschikt te maken**, *of* **ongeschikt** *voor de ontwikkeling van ten minste 1,62 TWh*[1][2] *duurzame elektriciteitsambitie, regionale warmtebronnen en de benodigde energie-infrastructuur binnen de Groene Metropoolregio, en hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van vier thematische alternatieven?*

Het planMER biedt feitelijke beslisinformatie aan de bevoegde bestuursorganen over welke gebieden in de regio geschikt zijn (geen milieubelemmeringen), geschikt te maken zijn (zachte milieubelemmeringen) en niet geschikt (harde milieubelemmeringen) zijn voor grootschalige energieopwek in 2030 op basis van milieueffecten. Het doel is vergunningverlening voor de energieprojecten uiterlijk op 1 januari 2025 om realisatie voor 2030 mogelijk te maken. De provincie Gelderland stelt gelijktijdig een windvisie op. De resultaten van het planMER van de regio worden opgenomen in de windvisie van de provincie.

Naast de zonnevelden en windturbines brengen we de milieueffecten van warmtebronnen op hoofdlijnen in beeld. Waterkracht is geen onderdeel van het planMER. Hoewel bij de ontwikkeling van waterkracht milieueffecten worden verwacht, zijn de mogelijkheden voor waterkracht in de regio beperkt. Hierdoor is een vergelijking van locaties binnen de regio niet goed mogelijk. Bij concrete waterkrachtprojecten, kunnen de milieueffecten in beeld worden gebracht via bijvoorbeeld een projectMER.

In het planMER onderzoeken we nadrukkelijk geen specifieke locaties. Ook volgt er uit het planMER geen rangschikking van locaties of een voorkeursalternatief. De bevoegde bestuursorganen zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor de keuze van zoekgebieden voor de opwek van wind- en zonne-energie. Hierover vindt afstemming plaats op regioniveau. De zoekgebieden die de bevoegde bestuursorganen vastleggen, worden opgenomen in de RES 2.0. De RES 2.0 kan vervolgens worden doorgevoerd in het provinciaal en gemeentelijk beleid.

1.6 Bevoegd gezag en initiatiefnemers

Bij een m.e.r. is sprake van 3 formele rollen: een bevoegd gezag, een initiatiefnemer en adviseurs. Het bevoegd gezag is de instantie die het m.e.r.-plichtige besluit vaststelt (de RES 2.0). Hiervoor zijn de gemeenteraden van de 16 regiogemeenten en de Gelderse Provinciale Staten bevoegd gezag. De Provinciale Staten stellen daarnaast het provinciale windbeleid vast.

De initiatiefnemer is degene die het plan opstelt. In dit geval zijn dat voor de RES 2.0 de colleges van B&W van de 16 gemeenten in de GMR Arnhem-Nijmegen en het college van Gedeputeerde Staten (GS). De dagelijkse besturen (DB) van de 3 waterschappen die deelnemen aan de RES GMR nemen kennis van het plan.

Daarnaast zijn er diverse adviseurs, die adviseren over de inhoud van het planMER. Belangrijk daarbij is de Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie-m.e.r.), maar ook andere overheden en insprekers.

---

[1] Het aandeel zon-op-dak van 0,49 TWh wordt in het planMER niet getoetst op milieueffecten.

[2] In het licht van de verhoogde doelstelling van 55 % CO_2-reductie in 2030 en de mogelijk stijgende elektriciteitsvraag zullen het Rijk en de medeoverheden bespreken of de doelstelling van 35 TWh herijkt dient te worden. Dit zal worden bezien in samenhang met het Nationaal Plan Energiesysteem (2050) en de vraagontwikkeling (op basis van de input van de werkgroep 'extra opgave'). Het Rijk en de medeoverheden streven ernaar om in het najaar van 2022 meer duidelijkheid te hebben over de herijking van de doelstelling met aandacht voor het scheppen van de juiste randvoorwaarden.

1.7 Leeswijzer

Voorliggende NRD beslaat 7 hoofdstukken. Hoofdstuk 2 presenteert het beleidskader, met een toelichting op de relevante beleidsstukken, wetten en regelgeving. Hoofdstuk 3 geeft inzicht in de onderzoeksaanpak, hoofdstuk 4 licht de activiteit, de locatieonderbouwing van het plangebied en de alternatieven toe. In hoofdstuk 5 worden de beoordelingskaders voor de beschrijving van de milieueffecten van de energietechnieken toegelicht, met het daarbij behorend overzicht van de beoordelingscriteria. Hoofdstuk 6 behandelt de reikwijdte en detailniveau voor de warmtebronnen. Ten slotte geeft hoofdstuk 7 een toelichting op het te doorlopen proces en het participatie- en communicatieproces.

2

KADERS VANUIT WETGEVING, BELEID EN RICHTLIJNEN

Wet- en regelgeving en beleid stellen randvoorwaarden aan en bevatten ambities voor de ontwikkeling van de RES 2.0. In dit hoofdstuk beschrijven we de algemeen geldende kaders vanuit wetgeving, beleid en richtlijnen. Naast deze algemene kaders, zijn voor elk thema specifieke kaders van toepassing. Deze lichten we toe in hoofdstuk 5 en 6.

2.1 Europees

Europese Green Deal
De Green Deal heeft als doel om de Europese Unie (EU) klimaatneutraal te maken tegen 2050. Het realiseren van deze transitie is een prioriteit voor de Commissie Von der Leyen. Deze doelstelling ligt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs om de klimaatopwarming te houden op een maximale stijging van 2 °C. Tegelijkertijd streeft men ernaar om de klimaatopwarming binnen de 1,5 °C houden.

Om deze doelstellingen te bereiken wil de EU tegen 2030 de uitstoot van broeikasgassen met 55 % laten dalen. Om die reden introduceert de EU wetgevende voorstellen die vallen onder het 'Fit-for-55'-pakket. De opwarming van de aarde is nauw verbonden met verschillende beleidsdomeinen zoals energie, vervoer, milieu, staatssteun en aanbesteden. De EU streeft naar de integratie van duurzaamheid binnen deze beleidsdomeinen. Veel van het voorgestelde beleid zal uiteindelijk op lokaal en regionaal niveau moeten worden uitgevoerd.

2.2 Nationaal

Klimaatakkoord
De Nederlandse CO_2-reductieopgave voor 2050 komt voort uit het internationale Verenigde Naties Klimaatakkoord van Parijs (Parijs, 2015). In 2017 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het internationale Klimaatakkoord, waardoor de opgave voor 2050 wettelijk is vastgelegd. De huidige doelstellingen voor de energietransitie komen voort uit de Europese Klimaatwet (Fit-for-55, 2021):
1 emissies van broeikasgassen liggen in 2030 55 % lager dan in 1990;
2 klimaatneutraliteit in 2050.

In het nationale Klimaatakkoord (2019)[1] is uitgewerkt hoe Nederland de doelstellingen wil bereiken. Het nationale Klimaatakkoord vormt het kader voor de Regionale Energiestrategie (RES). In de RES wordt op regionaal niveau (in 30 regio's) de strategie vastgelegd voor de omschakeling van een maatschappij die draait op voornamelijk fossiele energie naar een fossielvrije energievoorziening. De RES (zie paragraaf 2.3) moet bijdragen aan het realiseren van de doelstelling om 35 TWh (terawattuur)[2] aan elektriciteit op land op te wekken per 2030, of eerder indien mogelijk. Met de RES worden decentrale overheden in staat gesteld een goed plan met maatschappelijke acceptatie op te stellen. Hierbij verkennen provincies, gemeenten,

[1] Zie: https://www.klimaatakkoord.nl/.

[2] Een Terawattuur staat gelijk aan 1 miljard Kilowattuur (kWh). Ter referentie: een Nederlands huishouden verbruikt jaarlijks circa 3.500 kWh aan elektrische energie. Bron: https://www.klimaatakkoord.nl/elektriciteit/vraag-en-antwoord/eenheden-van-energie-en-vermogen.

waterschappen, netbeheerders en - in de meeste gevallen - burgers gezamenlijk de (on)mogelijkheden voor duurzame elektriciteit, meestal in de vorm van wind- of zonne-energie.

Verhoging doelstellingen

In het licht van de verhoogde doelstelling van 55 % CO_2-reductie in 2030 en de mogelijk stijgende elektriciteitsvraag zullen het Rijk en de medeoverheden bespreken of de doelstelling van 35 TWh herijkt dient te worden. Dit zal worden bezien in samenhang met het Nationaal Plan Energiesysteem (2050) en de vraagontwikkeling (op basis van de input van de werkgroep 'extra opgave'). Het Rijk en de medeoverheden streven ernaar om in het najaar van 2022 meer duidelijkheid te hebben over de herijking van de doelstelling met aandacht voor het scheppen van de juiste randvoorwaarden.

In een kamerbrief van 2 juni 2022 (kenmerk: DGKE-K / 22219034) heeft de Minister voor Klimaat en Energie aangegeven dat zowel in het licht van het Urgenda-vonnis als de realisatie van de 55 % reductie in 2030, een versnelling van de emissiereductie noodzakelijk. Om met voldoende zekerheid het aangescherpte doel van 55 % reductie in 2030 te realiseren, wil het kabinet zich bij de uitwerking van het klimaatbeleid richten op 60 % emissiereductie, zodat ook bij tegenvallers de 55 % reductie niet in het geding is. De besluitvorming over de aanscherping van het beleidsprogramma vindt plaats in het voorjaar van 2023.

Nationale Omgevingsvisie

De Rijksoverheid kiest in de Nationale Omgevingsvisie[1] voor het realiseren van de opgave van duurzame energie voor de kwaliteit van de omgeving en het combineren van functies. Grootschalige clustering van de productie van duurzame energie (door windturbines, eventueel in combinatie met zonnevelden) heeft de voorkeur. Daarbij moet wel rekening gehouden worden met andere waarden, zoals landschappelijke kenmerken, nationale veiligheid, natuur, cultureel erfgoed, water en bodem, én maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak. Daarnaast is de voorwaarde dat bewoners betrokken zijn, invloed hebben en meeprofiteren in de opbrengsten.

Omgevingswet

Op 1 januari 2023 treedt Omgevingswet in werking. De Omgevingswet betreft een wet die een verregaande vereenvoudiging van het stelsel van wetgeving voor de ontwikkeling en het beheer van de leefomgeving (omgevingsrecht) beoogt, door tientallen op dit moment vigerende wetten en honderden regels te bundelen in één nieuwe wet. De wet betekent een aanzienlijke inhoudelijke reductie van regels op het terrein van water, lucht, bodem, natuur, infrastructuur, gebouwen en cultureel erfgoed.

Wanneer de RES 2.0 wordt vastgelegd in een programma geldt een plan-m.e.r.-plicht zodra het programma 'kaderstellend' is voor m.e.r.-plichtige besluiten (zie paragraaf 1.3). Het begrip 'kaderstellend' moet ruim worden uitgelegd. Een programma is al kaderstellend als het 'de toon zet voor' vervolgbesluitvorming. Voor een RES is het hierbij van belang of het document (indicatieve) criteria of voorstellen bevat voor ruimtelijke keuzes, omvang of wijze van uitvoering van energieprojecten. In dit geval worden er zoekgebieden vastgelegd in de RES 2.0, waarmee de RES 2.0 een kaderstellend plan is.

2.3 Provinciaal

Omgevingsvisie Gaaf Gelderland

Op 19 december 2018 hebben de Provinciale Staten van Gelderland de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland vastgesteld. De provincie Gelderland wil in 2050 volledig klimaatneutraal zijn. In 2030 wil de provincie een broeikasgasreductie van 55 % in Gelderland. Dit bereikt de provincie door grootschalige besparing en opwekking uit verschillende duurzame bronnen van energie, zoals wind, zon, waterkracht, biomassa en bodemenergie. De provincie stimuleert innovatie en het uitrollen van bewezen technieken. De provincie streeft naar een versnelde energietransitie, gericht op forse vergroting van het aandeel duurzame energie en passend bij de Gelderse kwaliteiten. Voor het opwekken, opslaan en transporteren van duurzame energie is ruimte nodig; veel ruimte. Windturbines, zonnevelden, warmtecentrales, (mest-)vergisters,

[1] Zie: https://www.denationaleomgevingsvisie.nl/.

waterkrachtcentrales moeten een plek krijgen in het Gelderse landschap, wil de provincie haar ambitie halen. Dit raakt de leefomgeving van alle Gelderlanders en kan conflicteren met andere Gelderse kwaliteiten – zoals de natuur, het rivierenlandschap met de uiterwaarden en het erfgoed.

Afbeelding 2.1 Visieschets voor het gesprek over energietransitie (bron: omgevingsvisie Gaaf Gelderland)

Beleidslijn windenergie

Als bijlage bij de Omgevingsvisie is de beleidslijn windenergie opgenomen. Deze is vastgesteld door de Gedeputeerde Staten van Gelderland op 26 februari 2019. Deze beleidslijn verduidelijkt de bedoeling van de provincie met de Visieschets (afbeelding 2.1) voor het gesprek over Energietransitie. De beleidslijn beschrijft hoe en waar de provincie windturbines gerealiseerd wil zien. Dit beleid verwoordt de hiervoor geldende provinciale benadering.

Omgevingsverordening

De Omgevingsverordening Gelderland (geconsolideerd op 1 februari 2022) beschrijft de regels behorende bij de Omgevingsvisie. Er wordt op hoofdlijnen onderscheid gemaakt tussen de opwek van grootschalige windenergie en zonne-energie.

Windenergie

In paragraaf 2.7.1 zijn de 'Instructieregels windturbines' opgenomen. Artikel 2.62 stelt dat een bestemmingsplan dat de oprichting van een windturbine of windturbinepark mogelijk maakt, aandacht besteedt aan:

1 de ruimtelijke kenmerken van het landschap;
2 de maat, schaal en inrichting in het landschap;
3 de visuele interferentie met een nabijgelegen windturbine of windturbines;
4 de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap;
5 de beleving van de windturbine of het windturbinepark in het landschap.

Daarnaast stelt artikel 2.63 dat windturbines niet geplaatst mogen worden in rustgebieden voor winterganzen, de weidevogelgebieden en delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Met betrekking tot windturbines in Gelders natuurnetwerk (GNN) volgt uit artikel 2.39 dat dit alleen is toegestaan als er geen nadelige gevolgen zijn voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het GNN. Nieuwe activiteiten binnen Groene ontwikkelingszones (GO) (artikel 2.52) zijn alleen toegestaan als de kernkwaliteiten of ontwikkelingsdoelen, genoemd in de bijlage 'Kernkwaliteiten Gelders natuurnetwerk en Groene

ontwikkelingszone', per saldo en naar rato van de ingreep worden versterkt en de samenhang niet verloren gaat.

In artikel 1a.3 zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot afwijkruimte van de instructieregels. Voor weidevogelgebieden geldt op basis van artikel 2.51a dat een nieuw bestemmingsplan in ieder geval windturbines niet toe staat. Hier kan middels de bepalingen in artikel 1a.2 niet van worden afgeweken.

De bepalingen in artikel 1a.3 ten aanzien van afwijkruimte van de instructieregels voor windturbines in rustgebieden voor winterganzen, delen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, GO en GNN zijn de volgende:

a er is sprake van een groot openbaar belang;
b er zijn geen reële alternatieve locaties beschikbaar;
c er worden tijdig effectieve compenserende maatregelen getroffen met het oog op de betrokken provinciale belangen.

Als groot openbaar belang wordt onder andere de duurzame opwekking van energie beschouwd, voor zover dit een significante bijdrage levert aan de regionale, provinciale of landelijke energiedoelstelling. Wel geldt dat er compensatie plaats dient te vinden van hetgeen bepaald is in afdeling 2.6 (natuur en landschap) van de Omgevingsverordening. De overblijvende effecten dienen gelijkwaardig te worden gecompenseerd in overeenstemming met paragraaf 2.6.2. Voor de instructieregels ter bescherming van het GNN (onder andere artikel 2.39) geldt dat alleen afgeweken kan worden als er geen reële alternatieven zijn. Dit wijkt af van de bepaling met betrekking tot alternatieve locaties, waarbij gekeken dient te worden naar alternatieve locaties.

Artikel 2.42 biedt de volgende afwijkingsruimte specifiek voor windturbines:

1 voor een locatie binnen het gebied dat is aangeduid als Gelders natuurnetwerk, zijn windturbines onder voorwaarden mogelijk als de compensatie voor windturbines en omliggende verharding bestaat uit maatregelen waarbij:
   a de nadelige gevolgen voor de kernkwaliteiten, oppervlakte of samenhang van het Gelders natuurnetwerk zoveel mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd in overeenstemming met bijlage 'Gelijkwaardige natuurbeheertypen';
   b de oppervlakte aan natuur die verloren gaat voor 200 % wordt gecompenseerd;
2 de initiatiefnemer legt de wijze van compensatie van de kernkwaliteiten en de wijze waarop aandacht aan voorkomende soorten wordt besteed vast in een natuurversterkingsplan dat onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan.

Zonnevelden

Voor zonnevelden zijn de hierboven genoemde voorwaarden eveneens van toepassing (met uitzondering van artikel 2.42 en 2.62). In aanvulling hierop zijn in paragraaf 2.7.4 de 'Instructieregels zonnevelden in het buitengebied' opgenomen. Artikel 2.65a (gebieden of locaties voor zonnevelden) stelt het volgende:

- als een bestemmingsplan zonnevelden in het buitengebied mogelijk maakt, wordt met het oog op het belang van zorgvuldig ruimtegebruik rekening gehouden met:
   a de bijdrage van zonne-energie aan de lokale energiebehoefte;
   b de mogelijkheden om binnen het stedelijk gebied en op daken van gebouwen in die behoefte te voorzien;
   c de gevolgen voor de ruimtelijke kwaliteit van gebieden of locaties waar zonnevelden mogelijk zijn en de wijze waarop deze kwaliteit behouden of blijvend versterkt kan worden;
   d de samenhang met het omringende landschap;
   e de consequenties voor het elektriciteitsnet; en
   f het huidige grondgebruik;
- het bestemmingsplan verzekert een gebruikstermijn van maximaal 30 jaar en dat na beëindiging van het gebruik het zonneveld wordt verwijderd;
- het bestemmingsplan bepaalt in welke mate de bij aanleg en gebruik van een zonneveld gerealiseerde versterking van de ruimtelijke kwaliteit na verwijdering van het zonneveld in stand wordt gehouden.

Hierbij dient rekening gehouden te worden met in ieder geval de bepalingen uit artikel 2.39 en 2.51a. Geconcludeerd kan worden dat er mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van windturbines en

zonnevelden binnen enkele aangewezen natuurgebieden en landschappen (niet van toepassing voor weidevogelgebieden). Hiervoor dient voldaan te worden aan de voorwaarden zoals gesteld in artikel 1a.3.

Gelders Klimaatplan 2021 - 2030

Het Gelders Klimaatplan 2021 - 2030[1] staat voor een broeikasgasreductie van 55 % ten opzichte van 1990 in 2030. In Gelderland werken 6 regio's aan een RES. Doorgerekend naar rato van potentie lijkt een Gelderse bijdrage van 3,4 TWh aan de landelijke doelstelling realistisch, zoals blijkt uit het Gelders Klimaatplan. Een optelling van de biedingen uit de 6 RES'en leidt tot 6,5 TWh. In RES 2.0 en verder zal de realiteitswaarde van de biedingen blijken, omdat de plannen dan concreter worden uitgewerkt. Als in de praktijk blijkt dat niet alle locaties daadwerkelijk ontwikkeld kunnen worden, verwacht de provincie dat alternatieven nodig zijn. Dit kan door op zoek te gaan naar nieuwe locaties, ofwel door te zoeken naar extra CO_2-reductie binnen andere domeinen om de doelen voor 2030 te halen.

2.4 Regionaal beleid

Regionale Energiestrategie (RES 1.0) Regio Arnhem-Nijmegen

De RES 1.0 voor de GMR Arnhem-Nijmegen is in 2021 vastgesteld door de bevoegde gezagen. In de RES 1.0 heeft de regio samen met maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners de mogelijkheden onderzocht voor het opwekken van duurzame elektriciteit op land en het gebruik van warmtebronnen. De RES 1.0 gaat over de opwekking van duurzame elektriciteit via windturbines, zonnevelden en zon op grote daken (>15 kWP), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de benodigde opslag en energie infrastructuur. Voor de keuzes die gemaakt zijn in de RES is een afwegingskader opgesteld (afbeelding 2.2). De criteria binnen dit afwegingskader zijn de ruimtelijke kwaliteit in relatie tot de opgave, het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak, de energieopbrengst en kostenefficiëntie (systeemefficiëntie) van de maatregelen. Er is ook gekeken naar kansen om de energieopgave te combineren met andere geplande of gewenste ingrepen in het landschap, de zogenaamde integraliteit (koppelkansen). Tot slot is de kansrijkheid van grootschalige opwekking van zon- en windenergie getoetst aan belemmerend beleid rond bijvoorbeeld natuur, defensie, veiligheid, landschap en cultuurhistorie.

Afbeelding 2.2 Afwegingskader RES 1.0

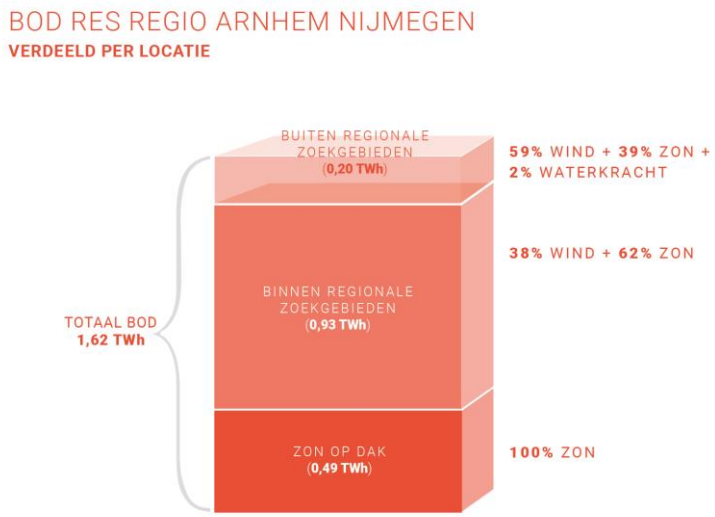

De regio draagt met 1,62 TWh bij aan de landelijke ambitie van 35 TWh opwekking via onder andere zonnevelden, grootschalig zon op dak en windturbines. De basis is de inzet op de mogelijkheden van zonnepanelen op grote daken. Daar is 0,49 TWh aan opgesteld vermogen voorzien. Binnen de regionale

[1] Geraadpleegd via website provincie Gelderland 'Een klimaatneutraal Gelderland'.

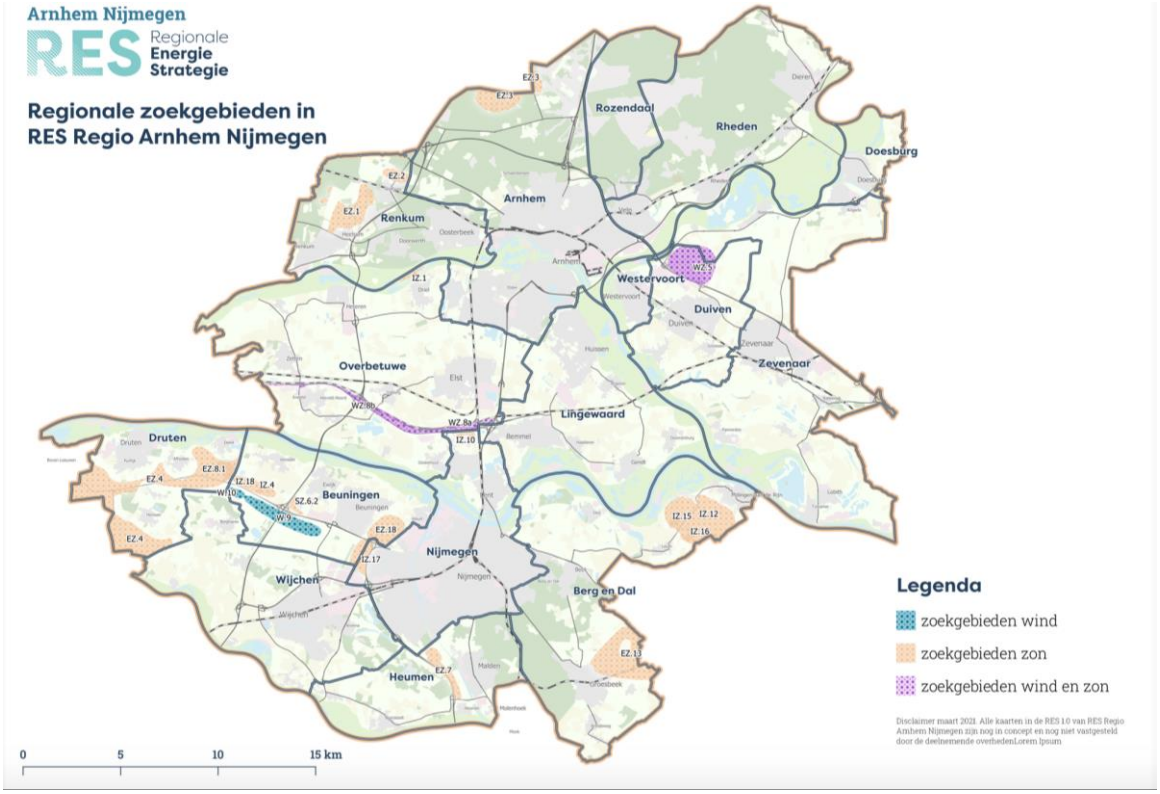
zoekgebieden gaat het om 0,92 TWh aan vermogen door zonnevelden en windturbines en buiten regionale zoekgebieden nog eens 0,20 TWh (afbeelding 2.3).

Afbeelding 2.3 Bod RES 1.0 verdeeld per locatie

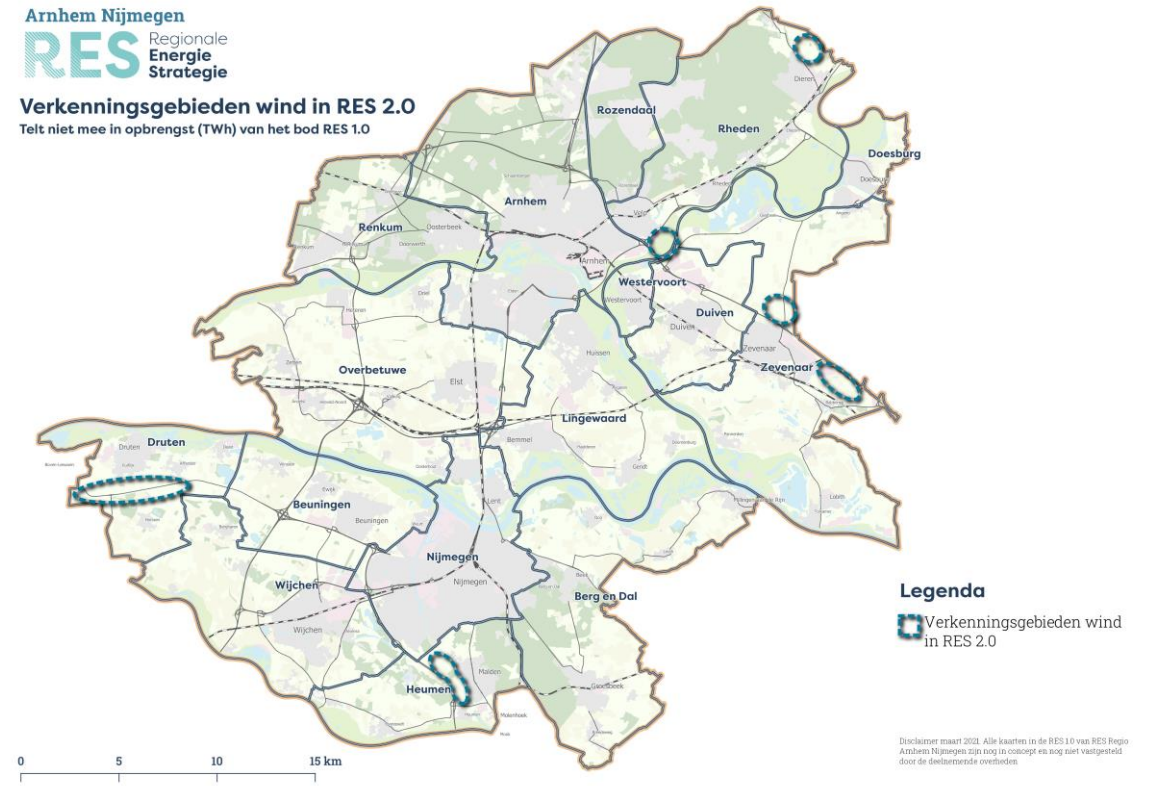

Op het niveau van de RES 1.0 is ook gekeken naar de gebieden in de regio waar de ontwikkeling van grote warmtenetten kansrijk is. Rond deze bovenlokale (of soms zelfs bovenregionale) warmtebronnen zal de komende jaren een structureel gesprek plaatsvinden met alle betrokken partijen, om af te stemmen op welke wijze deze bronnen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet om de warmtetransitie te doen slagen. Uiteindelijk is de RES 1.0 vastgesteld met daarin de zoekgebieden voor de realisatie van windturbines en zonnevelden (afbeelding 2.4). Daarnaast zijn er nog enkele aanvullende verkenningsgebieden voor windturbines vastgelegd, om zo meer mogelijkheden voor windenergie in beeld te brengen (afbeelding 2.5). Deze gebieden tellen niet mee in het bod van 1,62 TWh van de RES 1.0, maar wil de regio in het RES 2.0 proces nader onderzoeken.

Afbeelding 2.4 Bod RES 1.0 regionale zoekgebieden

Afbeelding 2.5 Verkenningsgebieden wind in RES 2.0

2.5 Gemeentelijk beleid

Omgevingsvisies

De Omgevingsvisies van de gemeenten in de regio zijn kaderstellend voor de ontwikkelingen binnen de regio. De Omgevingsvisie is 1 van de instrumenten uit de Omgevingswet. Deze nieuwe wet gaat in op 1 januari 2023. Er is daarom alleen gekeken naar de omgevingsvisies binnen de gemeenten en niet naar bijvoorbeeld (veelal verouderde) structuurvisies. Tabel 2.1 toont een beknopt overzicht van de Omgevingsvisies binnen de regio Arnhem-Nijmegen. Elke gemeente moest voor eind 2021 ook een Transitievisie Warmte hebben vastgesteld. Gemeenten maken het tijdspad inzichtelijk: wanneer kunnen welke wijken of buurten van het aardgas worden afgekoppeld?

Tabel 2.1 Overzicht van de omgevingsvisies van de gemeenten binnen de GMR

Gemeente	Omgevingsvisie	Beschrijving	Voortgang
Arnhem	Omgevingsvisie Arnhem 2040	de Omgevingsvisie gaat over de toekomst van de leefomgeving van Arnhem. Het geeft een beeld van Arnhem in 2040 als een groene, vitale stad met ruimte voor meer inwoners en bedrijvigheid. In de Omgevingsvisie zijn de opweklocaties voor wind en zon en het zoekgebied zon uit de RES 1.0 opgenomen	opstellen Omgevingseffect Rapport (OER) voor concept
Berg en Dal	Omgevingsvisie Berg en Dal	de gemeente Berg en Dal is op dit moment een koersdocument aan het opstellen om oplossingen voor de vraagstukken te zoeken en de visie op hoofdlijnen te bepalen. Het huidige beleid is opgenomen in het Actieplan Duurzaamheid	voorbereiding
Beuningen	Omgevingsvisie Beuningen 2040	de Omgevingsvisie richt zich op 5 ambities, waaronder een energieneutraal en klimaatbestendig Beuningen. De gemeente faciliteert de energietransitie: verduurzaming van de energiebronnen en bijbehorende infrastructuur (duurzame opwekking van energie: windenergie, zonne-energie et cetera)	vastgesteld in december 2021
Doesburg	nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen
Druten	Omgevingsvisie Druten 2035	in de omgevingsvisie legt de gemeente vast hoe de gemeente ook in 2035 een fijne plek is om te wonen, werken, leven en genieten	voorbereiding opstellen concept
Duiven	Omgevingsvisie Duiven	in de Omgevingsvisie benoemt de gemeente dat het in 2050 energieneutraal wil zijn. De realisatie van grootschalige opwek van hernieuwbare energie (zon en wind) is hiervoor nodig. Het uitgangspunt is dat de gemeente Duiven een bijdrage levert aan de versnelling van de energietransitie, passend bij de maat en ruimtelijke kwaliteiten van de gemeente. In de Omgevingsvisie zijn expliciet de zoekgebieden wind en zon aangewezen die in de gemeente Duiven vallen binnen het zoekgebied WZ5 van de RES 1.0 regio Arnhem Nijmegen	vastgesteld in februari 2022

Gemeente	Omgevingsvisie	Beschrijving	Voortgang
Heumen	Omgevingsvisie Heumen	de Omgevingsvisie verwoordt de doelstellingen en ambities van de gemeente Heumen ten aanzien van de fysieke leefomgeving voor de komende 10 jaar	opstellen koersdocument
Lingewaard	Omgevingsvisie Lingewaard	de gemeente werkt aan het opstellen van een concept Omgevingsvisie. Hierin staat onder andere benoemd dat de gemeente een positieve houding heeft ten opzichte van initiatieven voor windmolens. De A15-zone is een kans voor de ontwikkeling van duurzame opwek van energie	opstellen concept Omgevingsvisie
Nijmegen	Omgevingsvisie 2020 - 2040	in de Omgevingsvisie staan uitgangspunten voor het gebruik van de ruimte in Nijmegen. Het doel is om uiterlijk in 2045 energieneutraal en aardgasvrij te zijn. In de Omgevingsvisie is een kaart opgenomen waarbij gebieden voor potentiële windturbines en zonnevelden zijn aangewezen	vastgesteld in oktober 2020
Overbetuwe	Omgevingsvisie Overbetuwe 2040	de omgevingsvisie is een integrale en toekomstbestendige koers voor de leefomgeving in Overbetuwe. Er wordt benoemd dat de gemeente inzet op clustering van grootschalige opwek in de zone rondom de A15 en de Betuweroute en dat hier ruim 500 TJ aan duurzame stroom gaat worden opgewekt	vastgesteld in oktober 2019
Rheden	Omgevingsvisie Rheden	de Omgevingsvisie Rheden wordt op dit moment opgesteld. Naar verwachting wordt deze vastgesteld medio 2023	voorbereiding
Renkum	Omgevingsvisie Renkum 2040	in de Omgevingsvisie Renkum 2040 is de RES 1.0 verwerkt. De gemeente zet in op zon op dak en zonnevelden. Windenergie is hierbij tot 2030 niet in beeld	vastgesteld in januari 2022
Rozendaal	Omgevingsvisie Rozendaal	inhoud nog niet bekend	voorbereiding
Westervoort	Omgevingsvisie Westervoort	Westervoort wil in de toekomst een duurzaam thuis, een gezonde, sociale en veilige omgeving, een vitale economie en een goede bereikbaarheid voor haar inwoners realiseren. De gemeente wil bijdragen aan de RES. De gemeente Westervoort werkt mee aan alle RES-opgaven. Noch in de RES 1.0, noch in de Omgevingsvisie Westervoort zijn er mogelijkheden opgenomen voor zoekgebieden voor de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie	vastgesteld in september 2021
Wijchen	Omgevingsvisie Druten	de gemeente zit in de voorbereidende fase voor de Omgevingsvisie. De centrale hierbij zal zijn: hoe zet de gemeente Wijchen eruit in 2035?	voorbereiding
Zevenaar	Omgevingsvisie Zevenaar	de omgevingsvisie voor Zevenaar is de strategische, integrale lange termijnvisie (2040) voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie zit in de voorbereidende fase	voorbereiding

2.6 Wetgeving en beleid voor wind- en zonne-energie

Bovenstaande paragrafen beschrijven op hoofdlijnen de wettelijke kaders en beleidskaders die van toepassing zijn voor de ontwikkeling. Daarnaast is ook milieuwetgeving van toepassing op de voorgenomen ontwikkelingen. Bij het planMER wordt per milieuthema de relevante wetgeving en beleid beschreven en toegelicht. Zodra er duidelijkheid is over nieuwe nationale en provinciale kaders, bijvoorbeeld het Activiteitenbesluit en de provinciale Omgevingsverordening, worden die, indien redelijkerwijs mogelijk, meegenomen in het planMER.

3

ONDERZOEKSAANPAK

In dit hoofdstuk lichten wij de toegepaste onderzoeksaanpak toe.

3.1 Doel en diepgang van het planMER

Het planMER heeft tot doel om de besluitvorming voor de RES 2.0 te ondersteunen. Het planMER draagt hieraan bij door mogelijkheden en risico's voor de uitvoerbaarheid vanuit milieuperspectief inzichtelijk te maken. Daarnaast brengen we met het planMER de effecten in beeld die verschillen tussen locaties en/of tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Het gaat daarbij om onderscheidende milieueffecten met een effectduur die langer is dan de aanlegfase, zie onderstaand kader.

Tijdelijke effecten in het planMER
Tijdelijke effecten die na de aanlegfase voorbij zijn (zoals een tijdelijke invloed op het landschap of op ruimtegebruik door aanlegwerkzaamheden), beschouwen we in het planMER niet, tenzij deze een risico vormen voor de uitvoerbaarheid. Tijdelijke effecten zijn over het algemeen niet bepalend voor de keuze van gebieden of een keuze tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Effecten die weliswaar optreden tijdens de aanlegfase, maar een langere doorwerking hebben (zoals stikstofdepositie), worden eveneens niet beschouwd in het planMER. Dit kan, evenals overige tijdelijke effecten, worden beschouwd in een projectMER voor concrete projecten. In het planMER wordt nader toegelicht welke effecten niet worden beschouwd en waarom.

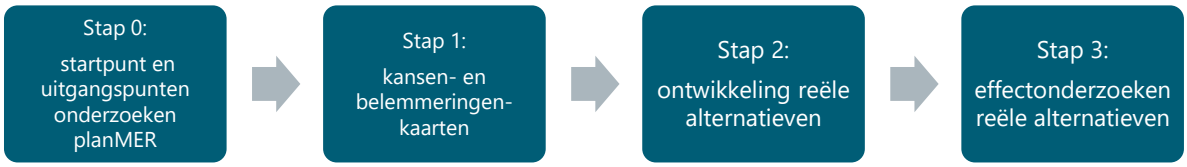
De diepgang van de effectanalyses in het planMER heeft een detailniveau dat aansluit bij het detailniveau van de keuzes die voorliggen in de RES 2.0. Het gaat daarbij om de keuze voor zoekgebieden, de keuze voor een techniek en de mate waarin een mix tussen de technieken wordt ingezet. Op dit moment is het enkel mogelijk om generieke analyses uit te voeren die vanuit milieuaspecten mede richting geven aan de keuze voor zoekgebieden en/of technieken.

3.2 Vier stappen

Het plan-m.e.r.-proces doorloopt verschillende stappen. De RES 1.0 is het startpunt voor het planMER en geeft richting aan de scope van de onderzoeken. Zo heeft de RES 1.0 de doelstelling voor energieopwek en de kansrijke energie- en warmtetechnieken vastgelegd, zie paragraaf 2.4. In het planMER onderzoeken we in hoeverre deze technieken ook vanuit milieuperspectief geschikt zijn.

Op hoofdlijnen bestaat het m.e.r.-proces voor RES Arnhem-Nijmegen uit de volgende stappen (zie afbeelding 3.1).

Afbeelding 3.1 Stappenplan plan-m.e.r.-proces

Stappen 0, 1 en 2 leiden tot de reële alternatieven en zijn beschreven in deze NRD. Stap 3 behoort tot het planMER.

3.3 Stap 0: startpunt en uitgangspunten onderzoeken planMER

Doel, proces en resultaat

Het doel van stap 0 is om het voornemen en de uitgangspunten voor de onderzoeken vast te stellen als basis van het planMER. Hierbij staat de volgende vraag centraal: welke doelen en technieken gaan wij in het planMER onderzoeken en worden vervolgens in de RES overwogen? In stap 0 wordt de doelstelling voor duurzame opwekking van elektriciteit bepaald. Het bod van de RES 1.0 wordt geanalyseerd vanuit de huidige situatie, zodat het planMER uitgaat van de meest recente informatie (peildatum: 1 januari 2022). Er zijn namelijk al plannen ontwikkeld of in ontwikkeling, die bijdragen aan het bestaande bod. Daarnaast beschrijven we de onderdelen van de RES (energietechnieken en warmtetechnieken) die in het planMER worden beoordeeld vanuit milieuoogpunt. Hierbij worden de kenmerken van de windturbines (onder andere ashoogte, vermogen), zon op land (onder andere oriëntatie en omvang in hectares), warmtebronnen en warmte-infrastructuur bepaald. De technieken die de regio heeft vastgesteld in RES 1.0 zijn leidend.

3.4 Stap 1: kansen- en belemmeringenkaarten

Doel, proces en resultaat

Het doel van de eerste stap is om binnen de regio gebieden uit te sluiten waar de opwek van wind- en/of zonne-energie en/of duurzame warmteproductie vanuit (milieu-)wetgeving niet is toegestaan. Om de milieueffecten van de energie- en warmtetechnieken en bijbehorende infrastructuur te kunnen onderzoeken en beoordelen, worden eerst de referentiesituatie, de wettelijke en regelgevende kaders en beleidskaders in beeld gebracht. Deze wettelijke- en regelgevende kaders en beleidskaders geven een beeld van de (on)mogelijkheden voor de ontwikkeling van duurzame energie in de regio en worden vertaald in kansen- en belemmeringenkaarten. Voor warmte stellen we geen specifieke kansen- en belemmeringenkaarten op (zie hoofdstuk 6 voor een nadere toelichting).

In deze stap worden alle harde belemmeringen[1] (ook wel uitsluitende criteria genoemd) in een GIS-database opgenomen. Resultaat hiervan zijn kaarten voor windturbines en zonnevelden, waarop de uit te sluiten gebieden zijn weergegeven. Deze kaart geeft daarmee een beeld van de maximale zoekruimte binnen de RES-regio en vormt de basis voor stap 2.

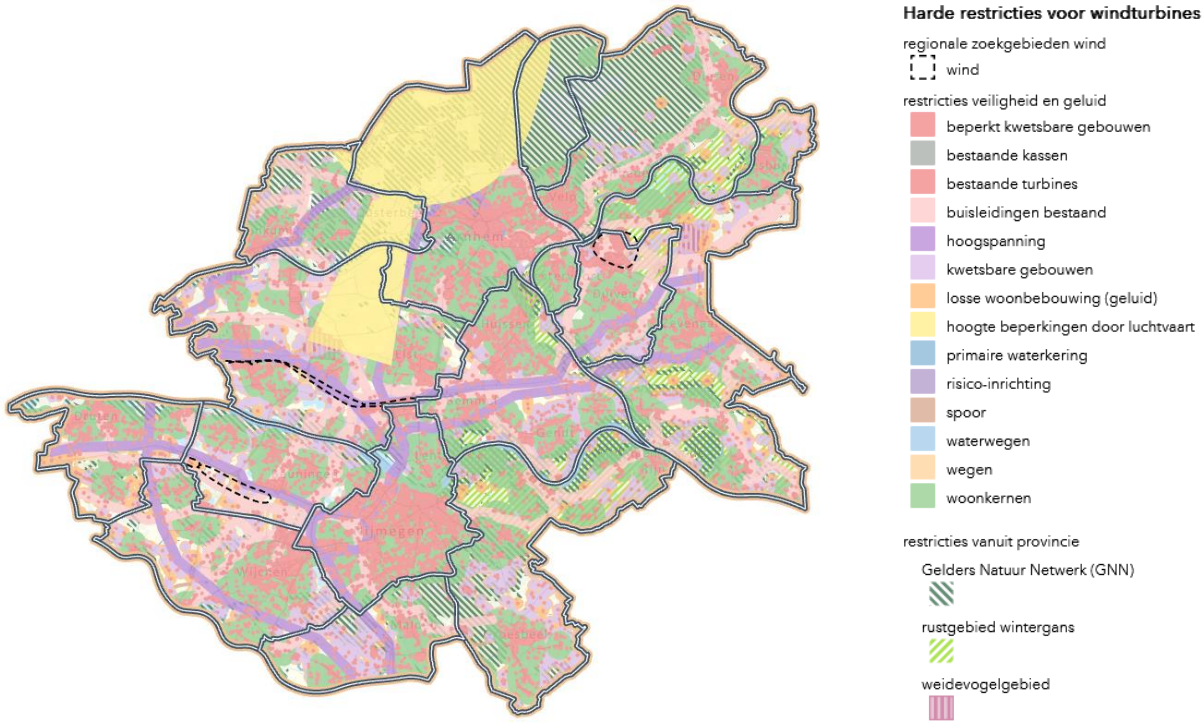
De harde belemmeringen uit RES 1.0 vormen de basis voor deze stap, zie afbeelding 3.2. Vervolgens worden deze harde restricties gevalideerd en waar nodig geactualiseerd of aangevuld. Daarmee geeft deze stap invulling aan het advies van de Commissie m.e.r.[2] (zie toelichtend kader).

[1] Een harde belemmering is een fysieke belemmering of een belemmering met een no go aanduiding vanuit wet- en regelgeving.

[2] Advies Commissie m.e.r.: https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p35/p3589/3589_advies_milieu-informatie.pdf.

Navolgbaarheid zoekgebieden RES 1.0 - Advies Commissie m.e.r. op RES 1.0
'Het is op basis van de beschikbare informatie voor de Commissie niet duidelijk op basis van welke (milieu)afwegingen de zoekgebieden tot stand zijn gekomen. De RES 1.0 geeft namelijk goede belemmeringenkaarten én een duidelijk eindbeeld/kaart, maar het is onvoldoende navolgbaar hoe dit eindbeeld zijn vorm heeft gekregen'.

Afbeelding 3.2 Harde belemmeringen uit RES 1.0

Harde belemmeringen

Harde belemmeringen zijn fysieke beperkingen, of beperkingen vanuit wet- en regelgeving, die de ontwikkeling van wind- en/of zonne-energie en bijbehorende infrastructuur op een bepaalde locatie onmogelijk maakt.

Het planMER maakt onderscheid tussen 2 type harde belemmeringen:
1 fysieke objecten: dit zijn bijvoorbeeld gebouwen en infrastructuur (wegen, spoorwegen, buisleidingen, bestaande windturbines). Het is hier fysiek niet mogelijk om een zonneveld, windturbines, warmtebron of energie-infrastructuur te realiseren;
2 beperkingen vanuit wet- en regelgeving: dit legt beperkingen op vanuit onder andere geluid, veiligheid, waterkwaliteit en waterveiligheid. Deze beperkingen worden hieronder nader toegelicht.

Beperkingen vanuit wet- en regelgeving

Wettelijke beperkingen gelden onder andere voor:
1 **geluid:** in het Activiteitenbesluit is vastgelegd hoeveel geluid een windturbine maximaal mag veroorzaken op de gevel van gevoelige bestemmingen zoals een woning of ziekenhuis;
2 **slagschaduw:** in het Activiteitenbesluit is de maximale slagschaduwduur op de gevel van gevoelige bestemmingen vastgelegd;

3 **veiligheid:** in het Handboek Risicozonering Windturbines 2020[1] is vastgelegd welke afstanden minimaal moeten worden aangehouden tot kwetsbare objecten zoals woningen, beperkt kwetsbare objecten zoals bedrijven en woningen in het buitengebied, BZRO en inrichtingen;
4 **infrastructuur:** veiligheidsafstanden rijkswegen, hoofdwaterwegen en spoorwegen.

Status van het Activiteitenbesluit
De geluid-, slagschaduw- en veiligheidsnormen die gelden voor windparken zijn vastgelegd in het Activiteitenbesluit. Op 30 juni 2021 oordeelde de Raad van State in een uitspraak over het Windpark Delfzijl, dat deze normen vanuit milieuperspectief moeten worden onderbouwd met een planMER. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat laat hiervoor momenteel een planMER opstellen. In paragraaf 5.5 wordt nader toegelicht hoe hier in de m.e.r.-procedure mee omgegaan wordt.

Zachte belemmeringen (nee, tenzij en ja, mits)
Naast wettelijke beperkingen vanuit hinder en veiligheid, gelden ook vanuit beleid belemmeringen. Onder zachte belemmeringen vallen richtafstanden, adviesafstanden die voortkomen uit beleid en regelgeving die afwijkingen mogelijk maken. Een voorbeeld van een zachte belemmering is de veiligheidscontour rond snelwegen. De veiligheidscontour is opgenomen in de Handreiking Risicozonering Windturbines, maar in de praktijk zijn er mogelijkheden om hiervan af te wijken.

Ontwikkelingen in of nabij Natura 2000-gebieden
Ontwikkelingen in of nabij Natura 2000-gebieden kunnen leiden tot significante effecten op de instandhouding van beschermde soorten en Habitats. Projecten zijn enkel vergunbaar als significante effecten kunnen worden uitgesloten. Als dit op m.e.r.-niveau niet mogelijk is, is een aanvullende toetsing nodig: een Passende Beoordeling (PB). De PB is een nader onderzoek naar mogelijk significante effecten, daarbij worden ook mitigerende maatregelen uitgewerkt (zie ook afbeelding 3.3). Vervolgens wordt getoetst of significante effecten met deze maatregelen zijn uit te sluiten. Als dit nog steeds niet mogelijk is, dient een ADC-toets doorlopen te worden waarin het volgende wordt aangetoond:
1 A: er zijn geen alternatieven beschikbaar;
2 D: er is sprake van een dwingende reden van groot openbaar belang;
3 C: er worden compenserende maatregelen getroffen om de algehele samenhang van Natura 2000 te waarborgen.

Als bovenstaande punten in de ADC-toets niet voldoende kunnen worden aangetoond, is het project vanuit de Wet natuurbescherming niet vergunbaar.

Afbeelding 3.3 Onderzoekstraject bij projecten waarvoor significante effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten

Mortaliteitsnorm wespendief
Uit eerdere effectenonderzoeken voor windparken nabij Natura 2000-gebied de Veluwe, bleek de Wespendief de meest beperkende soort (belangrijkste aandachtsoort) voor het plaatsen van windturbines nabij dit natuurgebied[2]. De Veluwe vormt binnen Nederland het kerngebied van de Wespendief en de kwaliteit van het gebied is bepalend voor de dichtheden van deze soort. Het uitgangspunt bij het plaatsen van windturbines is dat de populatie Wespendieven op de Veluwe (specifiek gezegd: het instandhoudingsdoel voor het Natura 2000-gebied) niet achteruit mag gaan als gevolg van aanvaringen met windturbines. Volgens de Natura 2000-doelstellingen zouden er minimaal 100 broedparen aanwezig moeten zijn. Dat zijn er nu naar schatting 94.

[1] Handreiking Risicozonering Windturbines (HRW2020), versie 1.1, 20 mei 2020.
[2] Onderzoek Altenburg & Wymenga: https://www.sovon.nl/sites/default/files/doc/rapportage_windenergie_op_en_rond_veluwe_ps2021-104.pdf.

Het ecologisch onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga heeft in 2020 een onderzoek uitgevoerd naar de effecten van windturbines binnen de Veluwe op de instandhoudingsdoelstellingen van aangewezen soorten met als beperkende soort de wespendief. Als wordt uitgegaan van een 1 %-mortaliteitsnorm[1] van 0,26 Wespendiefslachtoffers per jaar, leiden windturbines op de Veluwe in alle scenario's tot een overschrijding van de 1 %-norm. Hieruit blijkt dat binnen een zone van 1 km rond de Veluwe, geen windturbines ontwikkeld kunnen worden (in ieder geval in de periode tot 2030).

Rekening houdend met bestaande initiatieven, is binnen een zone van 1 tot 8 km rondom de Veluwe, ruimte voor de ontwikkeling van 4 tot 11 nieuwe windturbines. Met toepassing van een stilstandsvoorziening neemt de ruimte toe tot maximaal 9 tot 22 windturbines binnen de zone van 1 tot 8 km tot de Veluwe. Daarmee is natuur ook in een zone van 8 km rondom de Veluwe een beperkend criterium. Er wordt op dit moment nog onderzoek gedaan onder welke randvoorwaarden activiteiten wel mogelijk zijn in de zone van 1 tot 8 km. De provincie heeft nog geen formeel besluit genomen over deze zone in haar provinciale verordening. Een formeel besluit wordt wel ruim voor 1 januari 2025 verwacht en dus is in het planMER rekening gehouden met de zones van 1 km (harde belemmering vanwege de 1 %-norm) en 1 tot 8 km (zachte belemmering) rondom de Veluwe.

Belemmeringen windturbines

In tabel 3.1 en 3.2 staan de gehanteerde afstanden voor de verschillende aspecten met de bijbehorende status. Voor de kansen en belemmeringenkaarten (zie paragraaf 4.2) is onderscheid gemaakt tussen:

1 fysieke belemmeringen voor fundering (nee);
2 afstanden uit besluiten, regelgeving en wetgeving (nee en nee, tenzij);
3 adviesafstanden uit beleid en handboeken (nee, tenzij en ja, mits).

Molenaarswoningen

Bij windparkontwikkelingen zijn veelal omwonenden ook initiatiefnemer en mede-eigenaar van het windpark. Windturbines komen dan dichter bij de woningen te staan, waardoor de geluidnormen worden overschreden. Om dit op te lossen wordt onderscheidt gemaakt naar de status van deze specifieke woningen als een zogenaamde 'molenaarswoning' of een 'woning in de sfeer van de inrichting'. Daarmee gelden de wettelijke normen niet meer en mag de geluidbelasting hoger zijn dan de wettelijke normen. Hiervoor moet er in juridisch opzicht wel sprake zijn van een binding met het windpark, bijvoorbeeld organisatorisch, functioneel of technisch.

Door de zogenaamde molenaarswoningen worden de beschikbare gebieden in met name het buitengebied groter. In deze NRD zijn de molenaarsgebieden nog niet meegenomen, in de planMER-fase zullen we onderzoeken hoe dit op regionale schaal toch meegenomen kan worden in de effectonderzoeken. Gedacht kan worden aan het waarborgen van de veiligheidscontour van ½ rotordiameter voor beperkt kwetsbare objecten en vervolgens het 'negeren' van de geluidscontouren rond deze objecten. Hierbij moet worden voorkomen dat overlappende geluidscontouren worden genegeerd, omdat het aantal molenaarswoningen in verhouding moet staan tot het aantal windturbines.

[1] De '1 %-norm voor additionele sterfte' houdt in: voor een soort wordt eerst bepaald wat de gemiddelde jaarlijkse natuurlijke sterfte is in het te beschouwen gebied (dat kan een land zijn, een regio of een Natura 2000-gebied). Vervolgens wordt berekend of, als gevolg van de te beoordelen activiteit (hier: windpark), de extra jaarlijkse sterfte gemiddeld meer dan 1 % bedraagt van de natuurlijke sterfte. Deze 1 %-norm wordt gehanteerd als uitgangspunt om te bepalen of concrete gevallen de te verwachten aantallen aanvaringslachtoffers door windturbines de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied aantasten of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten voor de instandhouding waarvoor het gebied is aangewezen.

Tabel 3.1 Harde belemmeringen wind (nee)

Nummer	Aspect	Afstand	Status
1	kwetsbare objecten	PR10-6	artikel 3.15a, lid 1, van het Activiteitenbesluit
2	beperkt kwetsbare objecten (PR10-5)	½ rotordiameter	artikel 3.15a, lid 2, van het Activiteitenbesluit
3	rijkswegen en provinciale wegen	object + 15 m	fysieke belemmering voor fundering
4	hoofdwaterwegen	½ rotordiameter	Waterwet
5	spoorwegen	object + 15 m	fysieke belemmering voor fundering
6	bovengrondse hoogspanningslijn	½ rotordiameter	fysieke belemmering voor windturbinebladen
7	ondergrondse hoogspanningslijn	object + 15 m	fysieke belemmering voor fundering
8	buisleidingen	object + 15 m	fysieke belemmering voor fundering
9	Rijksmonumenten	begrenzing object op kaart	erfgoedwet
10	geluidsgevoelige objecten	geluidscontour op basis van 47 dB met mitigerende maatregelen[1]	wet geluidhinder
11	weidevogelgebieden	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland, Artikel 2.51a, en artikel 1a.2
12	wespendief	Veluwe + 1 km	zorgplicht vanuit Wro

Tabel 3.2 Zachte belemmeringen wind (nee, tenzij en ja, mits)

Nummer	Aspect	Afstand	Status
1	rijkswegen	½ rotordiameter	vergunning op basis van Wet beheer Rijkswaterstaatwerken (Wbr) (nee, tenzij)
2	spoorwegen	½ rotordiameter + 7,85 m	spoorwegenwet (nee, tenzij)
3	molenbiotopen	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
4	waterkeringen	begrenzing object op kaart	Waterwet (nee, tenzij)
5	buisleidingen	PR 10-6 contour	advies door leidingbeheerder (Gasunie, vanuit handboek) (ja, mits)
6	BRZO en inrichtingen	PR10-6	Activiteitenbesluit (ja, mits)
7	stiltegebieden	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
8	ganzenrustgebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
9	Gelders Natuurnetwerk	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
10	Natura 2000	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
11	grondwater-beschermingsgebied	begrenzing op kaart	afdeling 3.2 Omgevingsverordening Gelderland (Nee, tenzij)

[1] In paragraaf 5.5 staat beschreven hoe in het planMER omgegaan wordt met de uitspraak van Raad van State ten aanzien van het Activiteitenbesluit.

Nummer	Aspect	Afstand	Status
12	waterwingebieden	begrenzing op kaart	afdeling 3.2 Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
13	waardevol open gebied	begrenzing op kaart	artikel 2.55 Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
14	Nationaal Landschap	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
15	Nieuwe Hollandse Waterlinie	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
16	Romeinse Limes	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening- Gelderland (ja, mits)
17	Wespendief	1 - 8 km rond Veluwe	1 %- mortaliteitsnorm (ja, mits)
18	groene ontwikkelingszones	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening- Gelderland (ja, mits)

Belemmeringen zonnevelden

In tabel 3.3 en 3.4 staan de gehanteerde afstanden voor de verschillende aspecten met de bijbehorende status. Voor de kansen en belemmeringenkaarten is onderscheid gemaakt tussen:

1 fysieke belemmeringen (nee);
2 afstanden uit besluiten en wetgeving (nee en nee, tenzij);
3 adviesafstanden uit beleid en handboeken (nee, tenzij en ja, mits).

Tabel 3.3 Harde belemmeringen zon (nee)

Nr.	Aspect	Afstand	Status
1	panden	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
2	hoogspanning	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
3	rijkswegen	13 m	fysieke belemmering
4	provinciale wegen	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
5	rijksmonumenten	begrenzing op kaart	Erfgoedwet
6	spoorlijn	5 m	fysieke belemmering
7	woningen	40 m	kwetsbaar object
8	buisleidingen	5 m	fysieke belemmering
9	hoofdvaarwegen	begrenzing op kaart	fysieke belemmering
10	weidevogelgebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland

Tabel 3.4 Zachte belemmeringen zon (nee, tenzij, of ja, mits)

Nr.	Aspect	Afstand	Status
1	waterwingebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
2	groene ontwikkelingszones	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
3	stiltegebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
4	molenbiotopen	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)

Nr.	Aspect	Afstand	Status
5	historische buitenplaatsen	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
6	Romeinse Limes	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
7	Nieuwe Hollandse Waterlinie	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
8	waardevol open gebied	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
9	Nationale landschappen	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (ja, mits)
10	Gelders natuurnetwerk	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)
11	Natura 2000	begrenzing op kaart	Wet natuurbescherming
12	ganzenrustgebieden	begrenzing op kaart	Omgevingsverordening Gelderland (nee, tenzij)

3.5 Stap 2: ontwikkeling reële alternatieven

Doel, proces en resultaat

Stap 2 bestaat uit het ontwikkelen van reële alternatieven. Met alternatieven laten wij zien op welke verschillende manieren de opgave voor grootschalige opwek kan worden ingevuld en brengen we de milieueffecten in beeld. Op deze manier onderzoeken we of er alternatieven zijn die mogelijk minder nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Stap 2 heeft tot doel om positief en negatief sturende criteria te definiëren en op basis daarvan de reële alternatieven te ontwikkelen. In het planMER onderzoeken en beoordelen we de milieueffecten van deze reële alternatieven. Hierbij geldt dat alleen voor de energietechnieken (wind- en zonne-energie) alternatieven worden ontwikkeld. Voor warmtebronnen geldt vanwege de lokale milieueffecten een meer generieke beoordeling (zie hoofdstuk 6).

Sturende criteria

Op basis van de effectanalyses die in stap 2 zijn uitgevoerd en het participatieproces, worden sturende criteria in beeld gebracht. Dit zijn criteria die voorkeuren aangeven (positief sturende criteria) of gebieden juist minder wenselijk maken (negatief sturende criteria). De sturende criteria volgen uit de RES 1.0, het participatieproces met bestuurders, ambtenaren en regionale stakeholders, maar ook uit een quickscan natuur die in het kader van deze NRD is uitgevoerd.

Ontwikkeling van reële alternatieven

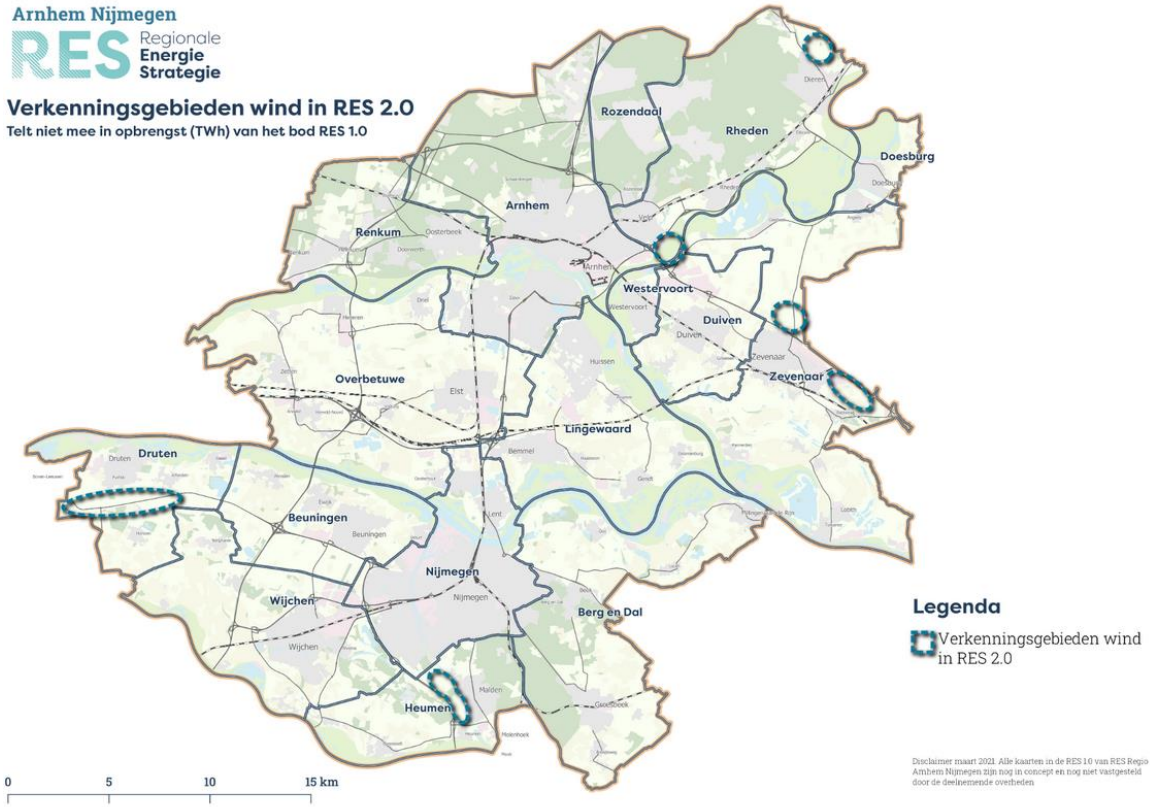
De uitgangspunten in de RES 1.0 en de resultaten van het participatieproces en quickscan natuur geven inzicht in de positief en negatief sturende criteria op basis waarvan reële alternatieven ontwikkeld kunnen worden. Elk alternatief is daarbij gebaseerd op een leidend (ontwerp)principe.

3.6 Stap 3: effectenonderzoeken alternatieven

Doel, proces en resultaat

In deze stap onderzoeken en beoordelen we de milieueffecten van de alternatieven. Doel is om op basis daarvan de voor- en nadelen van de verschillende alternatieven in beeld te brengen. Het planMER ondersteunt daarmee vanuit de milieuaspecten overleggen en discussies binnen de regio over de (on)wenselijkheid van bepaalde keuzes. Daarnaast wordt in deze stap een expliciete koppeling gemaakt tussen de resultaten van het planMER en de RES 1.0 kaart (inclusief de aanvullende verkenningsgebieden wind, zie afbeelding 3.4). In deze stap zullen vanuit milieuperspectief de zoek- en verkenningsgebieden gebieden uit de RES 1.0 mogelijk worden herbevestigd, of worden randvoorwaarden of aandachtspunten voor deze gebieden meegegeven. Daarnaast brengt deze stap in beeld of er andere gebieden geschikt zijn voor de ontwikkeling van wind- en zonne-energie.

Afbeelding 3.4 Aanvullende verkenningsgebieden wind. Als ook deze verkenningsgebieden met windturbines worden ingevuld, is het potentieel mogelijk om een verhouding van 18 % wind en 82 % zon te realiseren

Effectanalyses alternatieven

De alternatieven worden beoordeeld aan de hand van een beoordelingskader. De wijze van beoordeling is beschreven in hoofdstuk 4 van de voorliggende NRD. Hierbij wordt, indien van toepassing, rekening gehouden met bestaande (milieu-)onderzoeken.

Gevoeligheidsanalyses

De gevoeligheidsanalyses hebben als doel om de zoekgebieden voor wind en zon die voortkomen uit het planMER in perspectief te plaatsen van de RES 1.0 en het energiesysteem van de regio.

De volgende gevoeligheidsanalyses zijn in het planMER voorzien:

1 validatie zoekgebieden uit de RES 1.0 en aanvullende verkenningsgebieden wind: in deze analyse wordt beschouwd in hoeverre de zoekgebieden en de verkenningsgebieden uit de RES 1.0 vanuit milieuperspectief uitvoerbaar zijn en of daarbij maatregelen en/of randvoorwaarden gelden om deze gebieden geschikt te maken;
2 analyse netcongestie (input van regio en netbeheerder Liander): in deze analyse worden aandachtspunten vanuit netcongestie toegelicht. Hieruit kunnen voorkeuren volgen voor de verhouding tussen wind- en zonne-energie. De milieueffecten van de benodigde energie infrastructuur worden niet onderzocht, omdat deze voor de aansluiting van energieprojecten enkel tijdelijk van aard zijn.

Randvoorwaarden

Met name voor windenergie gelden vanuit milieu vaak randvoorwaarden waaraan het voornemen moet voldoen. Randvoorwaarden hebben bijvoorbeeld betrekking op de landschappelijke inpassing van een project.

4

VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

In dit hoofdstuk zijn de kansen- en belemmeringenkaarten te vinden en worden de alternatieven uitgewerkt voor wind- en zonne-energie.

4.1 Het voornemen

Het planMER helpt om de milieueffecten van de mogelijke invullingen van het bod van 1,62 TWh uit RES 1.0 inzichtelijk te maken. Zo brengt het planMER de gevolgen voor onder meer het landschap, de natuur en de leefomgeving in beeld. Door een planMER op te stellen, krijgt de regio inzicht in de keuzemogelijkheden voor de RES 2.0 en kunnen verschillende belangen tegen elkaar worden afgewogen. Alle overheden in de regio kunnen die milieu-informatie later hergebruiken bij haar eigen planprocedures.

Het planMER gaat alleen in op de onderdelen warmte en duurzame elektriciteit uit de RES 1.0. Dit zijn de onderdelen die de grootste ruimtelijke impact hebben. De milieueffecten door bijvoorbeeld besparing of de verduurzaming van mobiliteit zijn klein of hebben zelfs louter positieve effecten op het milieu. Voor duurzame elektriciteit en warmte beschrijft het planMER de milieueffecten die van invloed zijn op de locatiekeuze en/of op de keuze voor een bepaalde energie- of warmtetechniek.

De volgende technieken voor de opwek van duurzame elektriciteit vallen binnen de scope van het planMER:
- wind op land;
- zon op land.

In hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op de mogelijkheden voor de ontwikkeling van verschillende typen warmtebronnen.

Waterkracht is geen onderdeel van het planMER. Hoewel bij de ontwikkeling van waterkracht milieueffecten worden verwacht, zijn de mogelijkheden voor waterkracht in de regio beperkt. Hierdoor is een vergelijking van locaties binnen de regio niet goed mogelijk.

Zon op dak buiten scope van het planMER

De effecten van zon op dak worden in het planMER niet nader onderzocht. Voor deze ontwikkelingen worden bestaande daken gebruikt, waardoor de milieueffecten en ruimtelijk gebruik beperkt zijn. Milieueffecten zijn daarom naar verwachting niet doorslaggevend voor de haalbaarheid van zon op dak. De mate waarin zon op dak wordt toegepast, is wel van invloed op het benodigde oppervlak wind en zon op land. In het planMER wordt daarom uitgegaan van een opwek van 0,49 TWh door zon op dak, zoals benoemd in de RES 1.0.

Criteria windturbines en zonnevelden

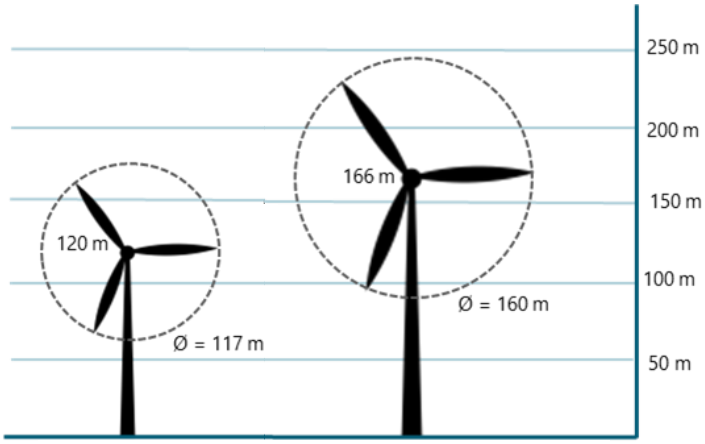
Voor de vertaling van de kansen- en belemmeringenkaarten naar de kaarten met alternatieven, gelden een aantal randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden bepalen de technische ruimte van het speelveld in het planMER. De toegepaste criteria borgen een goede ruimtelijke ordening en voorkomen dat windturbines en zonnevelden als confetti over de regio worden verspreid. Dit sluit aan bij de ruimtelijke afspraken in de RES 1.0.

Referentieturbines

Voor windenergie worden 2 turbinetypen onderzocht (zie afbeelding 4.1):

1 operationele windturbines (circa 3,6 MW) met een ashoogte van 120 m en een rotordiameter van 117 m;
2 innovatieve windturbines (circa 7,0 MW) met een ashoogte van 166 m en een rotordiameter van 160 m.

Afbeelding 4.1 Referentieturbines

De referentieturbines geven samen een realistische bandbreedte aan mogelijke windturbines weer. Anno 2022 is enerzijds een windturbine op land kleiner dan 120 m ashoogte en een turbinevermogen van minder dan circa 3,6 MW niet realistisch. Dit komt onder andere vanwege het vervallen van de SDE-subsidie. Anderzijds is een windturbine op land met een ashoogte hoger dan 166 m en een tiphoogte van meer dan 246 m richting 2030 de bovengrens. Grotere windturbines (in omvang en vermogen) worden momenteel enkel gerealiseerd op zee, mede vanuit toenemende omgevingseffecten (geluid, slagschaduw, visuele verstoring) naarmate de windturbine in hoogte toeneemt.

Definitie windpark

In het planMER passen wij de volgende criteria toe voor het ontwikkelen van alternatieven voor windenergie:

- een nieuw windpark bestaat uit minstens:
  - 2 windturbines bij een lijnstelling;
  - 3 windturbines voor een geclusterde opstelling;
- nieuwe losstaande (solitaire) windturbines worden alleen onderzocht als deze aansluiten bij een bestaand windpark;
- uitbreiding van bestaande windparken gebeurt alleen met windturbines met dezelfde hoogte om een rommelig beeld (beeldinterferentie) te voorkomen.

Definitie zonnevelden

In het planMER passen wij de volgende criteria toe voor het ontwikkelen van alternatieven voor zonnevelden:

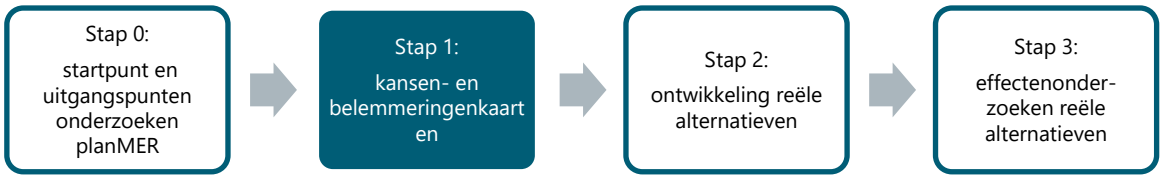
- een zonneveld heeft een vermogen van meer dan 2 MW. Dit ligt in lijn met de afspraken in de RES 1.0;
- er wordt, tenzij anders vermeld, uitgegaan van zonnevelden met een zuidoriëntatie, vanwege een groter ruimtebeslag voor dezelfde hoeveelheid energie-opwek in vergelijking met een oost-west oriëntatie (zie afbeelding 1.1). Op die manier berekenen we de benodigde ruimte op een 'veilige' manier, op projectniveau kan het ruimtebeslag dan minder zijn;
- er wordt uitgegaan van multifunctionele zonnevelden (zonneveld gecombineerd met andere functies) vanwege het uitgangspunt van koppelkansen en dubbel ruimtegebruik in de RES 1.0, en de zonnebrief van minister Jetten[1];

[1] Kamerbrief over rol zonne-energie in energietransitie, d.d. 20 mei 2022.

- voor ieder een opgesteld vermogen van 1 MW wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen 1,0 hectare en 1,5 hectare benodigd oppervlakte. Met de 1,0 hectare per 1 MW sluiten we aan bij huidige zonprojecten, door ook 1,5 hectare per 1 MW te onderzoeken, bieden we meer ruimte voor combinaties van functies. Het minimum opgesteld vermogen van 2 MW blijft onverminderd het uitgangspunt.

4.2 Stap 1: Kansen- en belemmeringenkaarten

Afbeelding 4.2 Stappenplan, stap 1

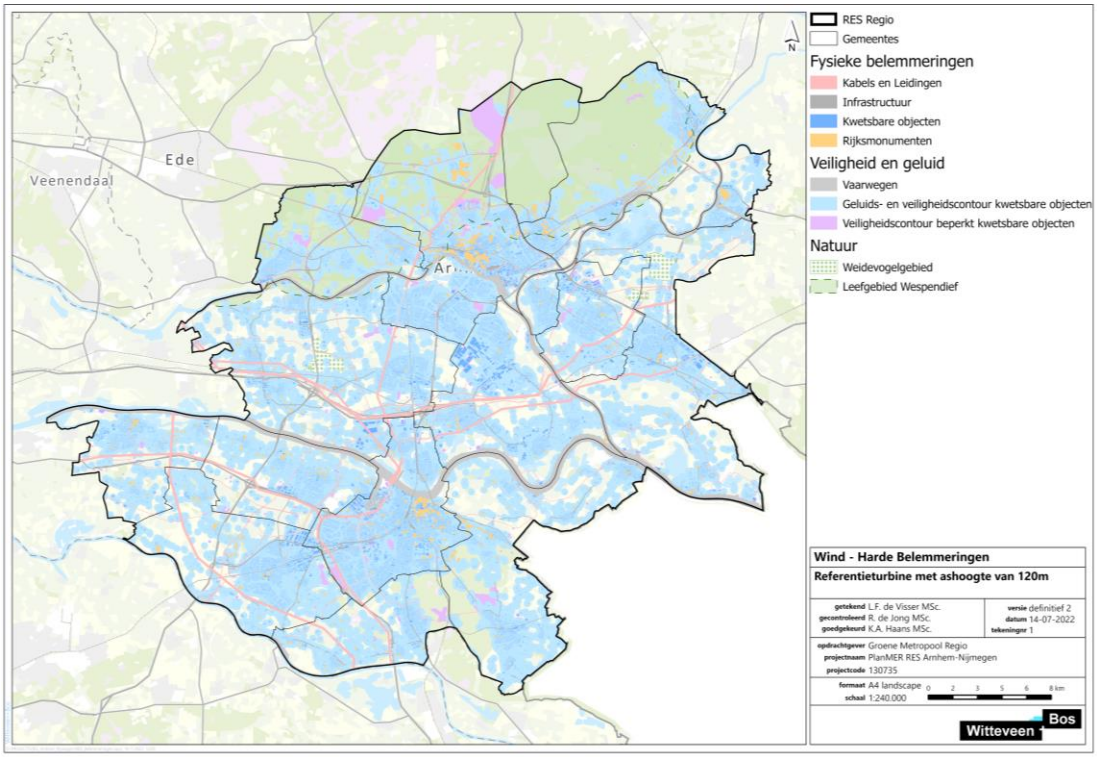

Kansen en belemmeringenkaart windturbine operationeel

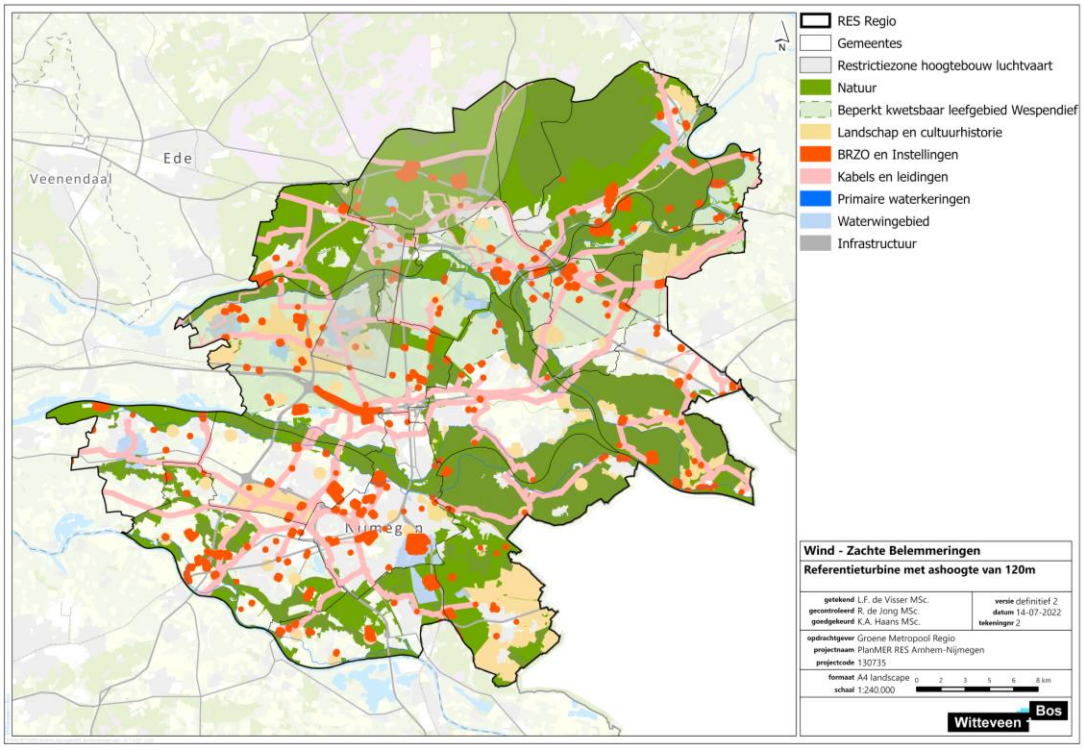
Afbeelding 4.3 toont de harde belemmeringen voor een operationele windturbine (120 m ashoogte). De toegepaste harde belemmeringen zijn toegelicht in tabel 3.1 in paragraaf 3.4. Op afbeelding 4.4 zijn de zachte belemmeringen, zoals benoemd in tabel 3.2 in paragraaf 3.4 opgenomen.

Afbeelding 4.5 is een kansen- en belemmeringenkaart voor een operationele windturbine (120 m). Deze kaart toont de gebieden die geschikt, mogelijk geschikt zijn en niet geschikt zijn voor de ontwikkeling van windturbines met een ashoogte van 120 m. Hierbij worden gebieden die samenvallen met harde belemmeringen beschouwd als niet geschikt. De gebieden waar zachte belemmeringen van toepassing zijn, zijn aangemerkt als mogelijk geschikt. De resterende gebieden zijn geclassificeerd als geschikt.

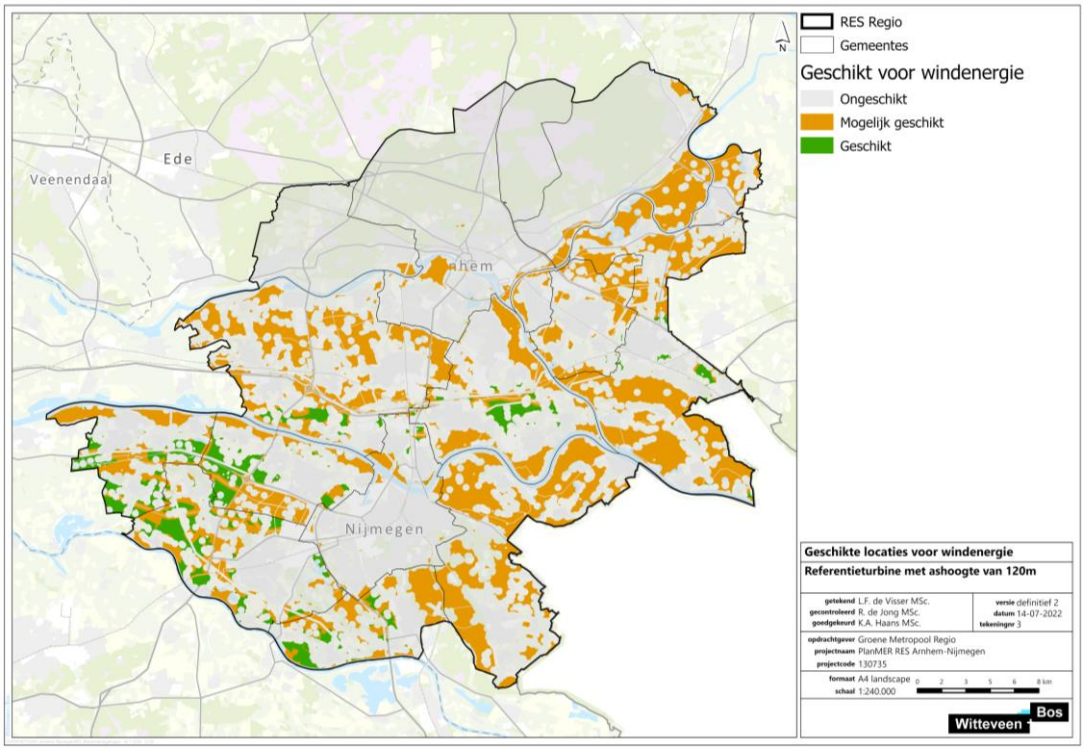
Afbeelding 4.3 Operationele windturbine (120 m) met harde belemmeringen

Afbeelding 4.4 Operationele windturbine (120 m) met zachte belemmeringen

Afbeelding 4.5 Kansen- en belemmeringenkaart operationele windturbine (120 m)

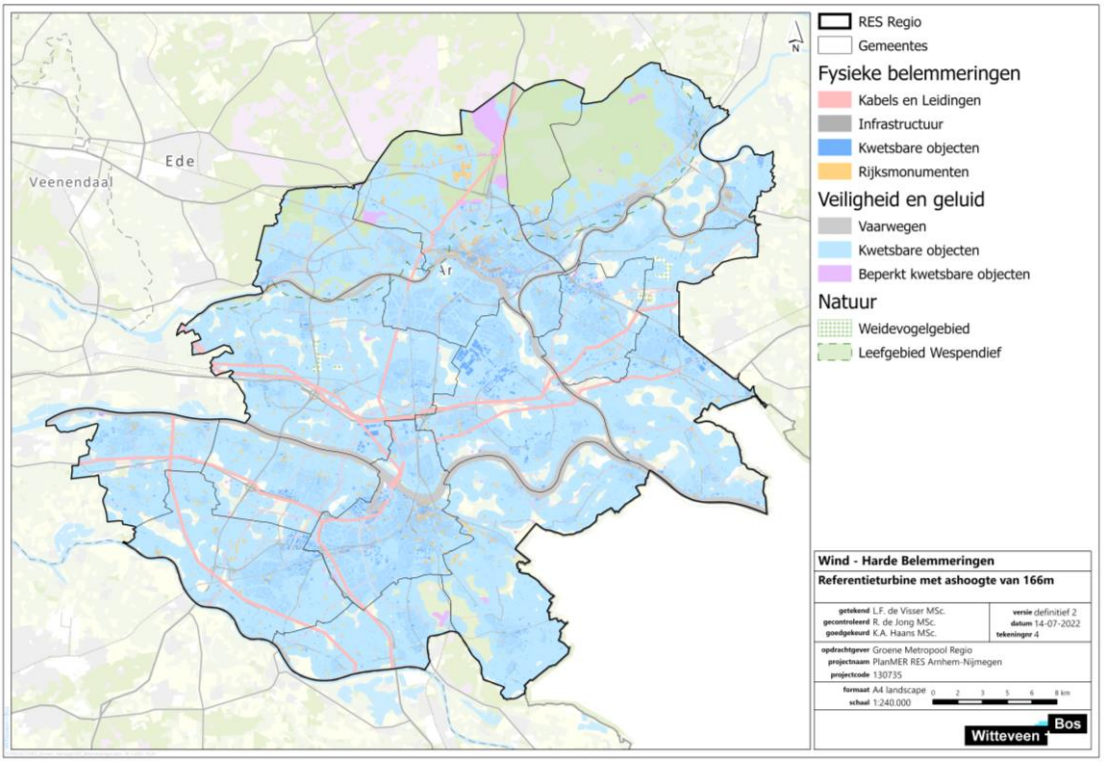

Kansen en belemmeringenkaart windturbine innovatief

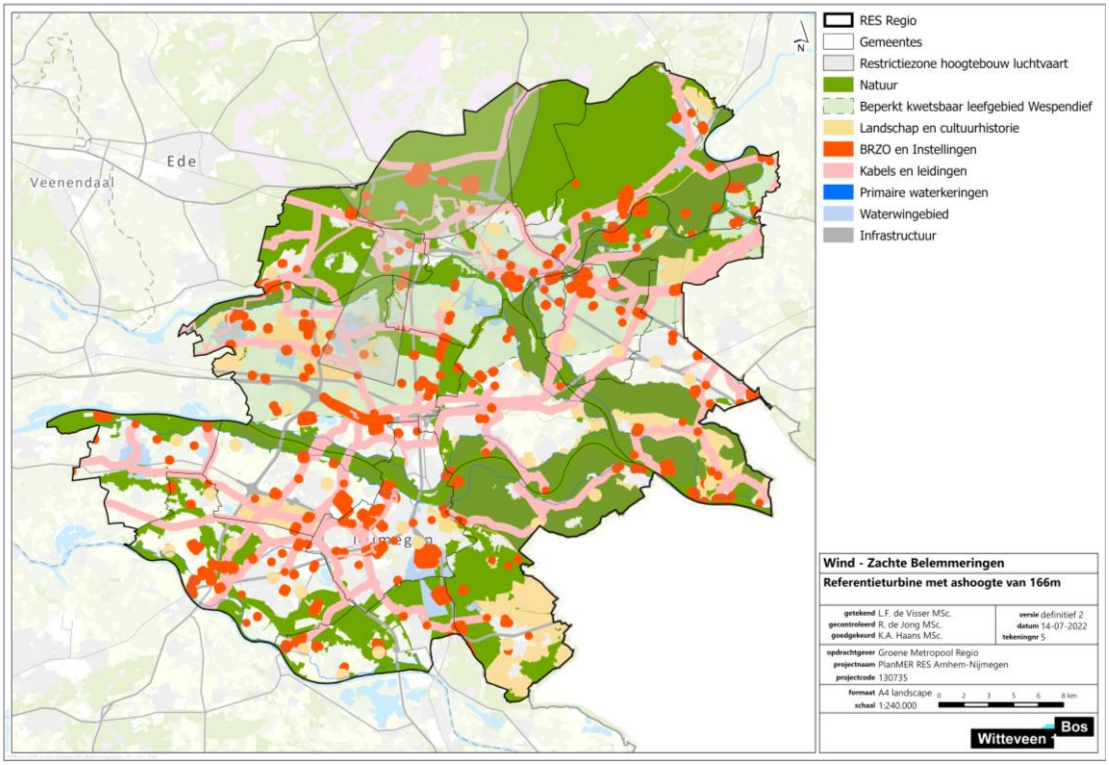
Afbeelding 4.6 toont de harde belemmeringen voor een innovatieve windturbine (166 m ashoogte). De toegepaste harde belemmeringen zijn toegelicht in tabel 3.1 in paragraaf 3.4. Op afbeelding 4.7 zijn de zachte belemmeringen, zoals benoemd in tabel 3.2 in paragraaf 3.4 opgenomen.

Afbeelding 4.8 is een kansen- en belemmeringenkaart voor een innovatieve windturbine (166 m). Deze kaart toont de gebieden die geschikt, mogelijk geschikt zijn en niet geschikt zijn voor de ontwikkeling van windturbines met een ashoogte van 166 m. Hierbij worden gebieden die samenvallen met harde belemmeringen beschouwd als niet geschikt. De gebieden waar zachte belemmeringen van toepassing zijn, zijn aangemerkt als mogelijk geschikt. De resterende gebieden zijn geclassificeerd als geschikt.

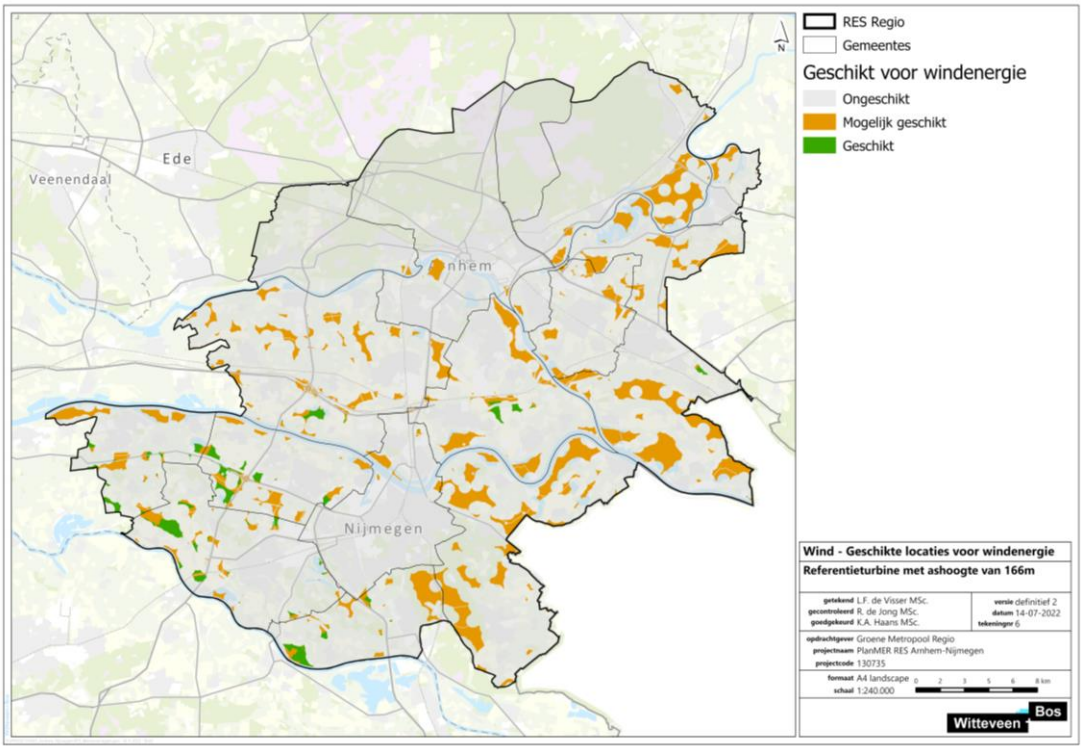
Afbeelding 4.6 Innovatieve windturbine (166 m) met harde belemmeringen

Afbeelding 4.7 Innovatieve windturbine (166 m) met zachte belemmeringen

Afbeelding 4.8 Kansen- en belemmeringenkaart innovatieve windturbine

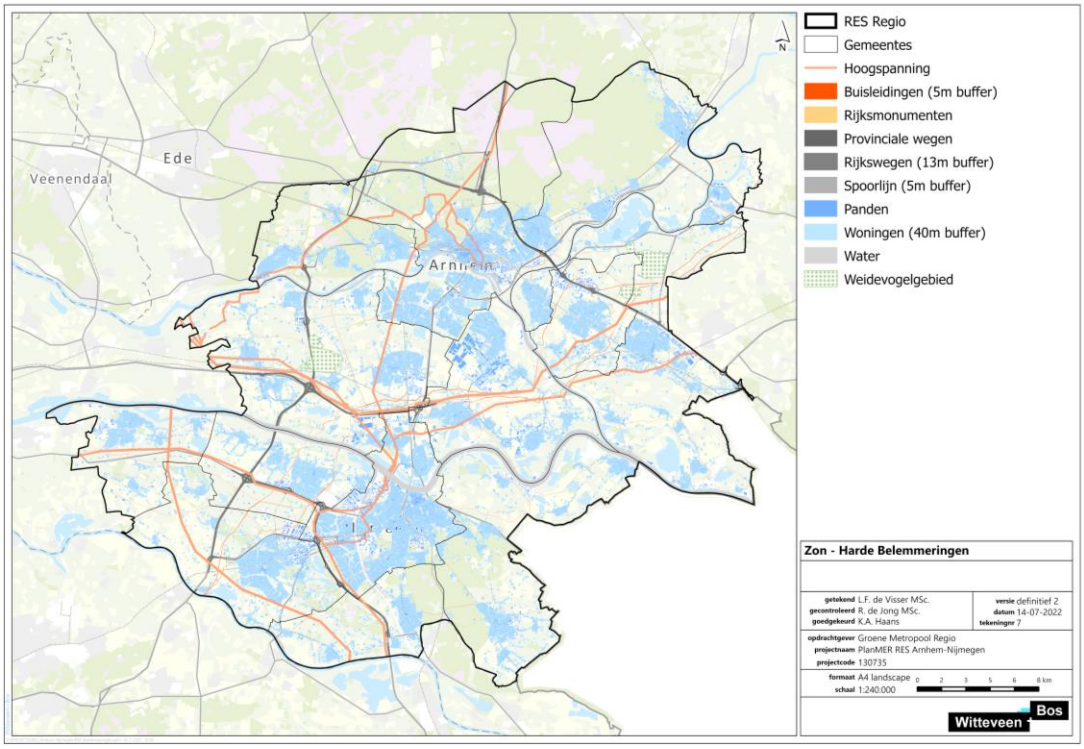

Kansen en belemmeringenkaart zon op land

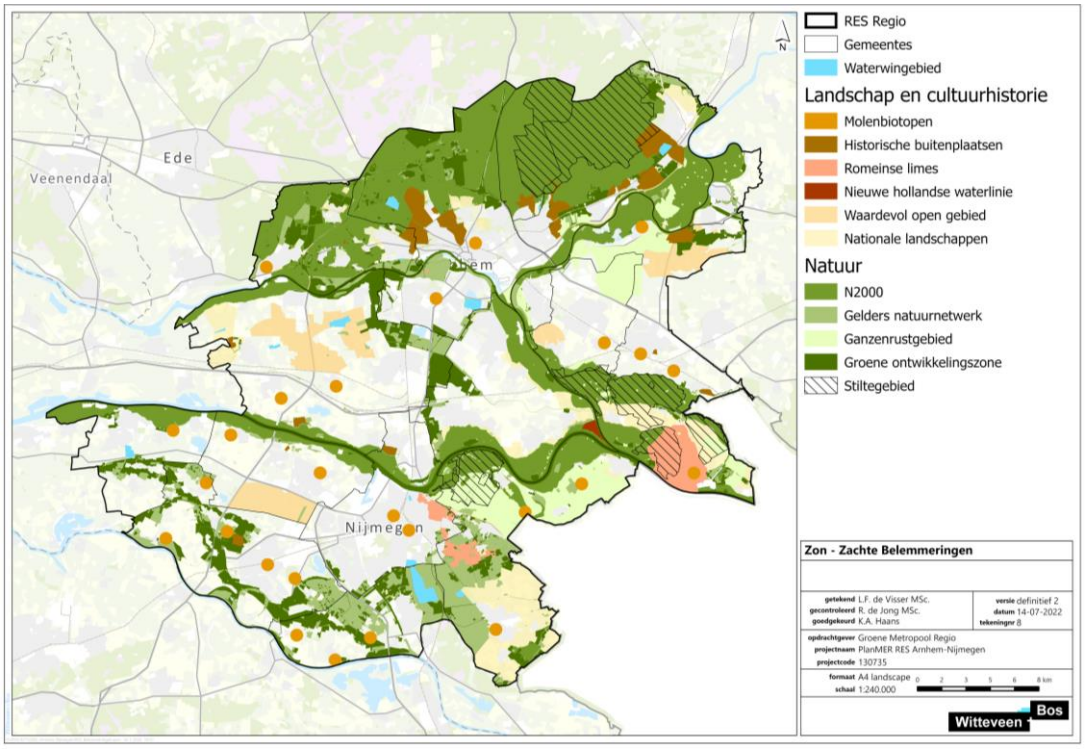
Afbeelding 4.9 toont de harde belemmeringen voor zonnevelden, zoals toegelicht in paragraaf 3.4 (tabel 3.3). Op afbeelding 4.10 zijn de zachte belemmeringen voor zonnevelden weergegeven (zie tabel 3.4, paragraaf 3.4).

Afbeelding 4.10 is een kansen- en belemmeringenkaart voor zonnevelden. Deze kaart toont welke gebieden op basis van harde en zachte belemmeringen geschikt, mogelijk geschikt zijn en niet geschikt zijn voor de ontwikkeling van zonnevelden. Hierbij worden gebieden die samenvallen met harde belemmeringen beschouwd als niet geschikt. De gebieden waar zachte belemmeringen van toepassing zijn, zijn aangemerkt als mogelijk geschikt. De resterende gebieden zijn geclassificeerd als geschikt.

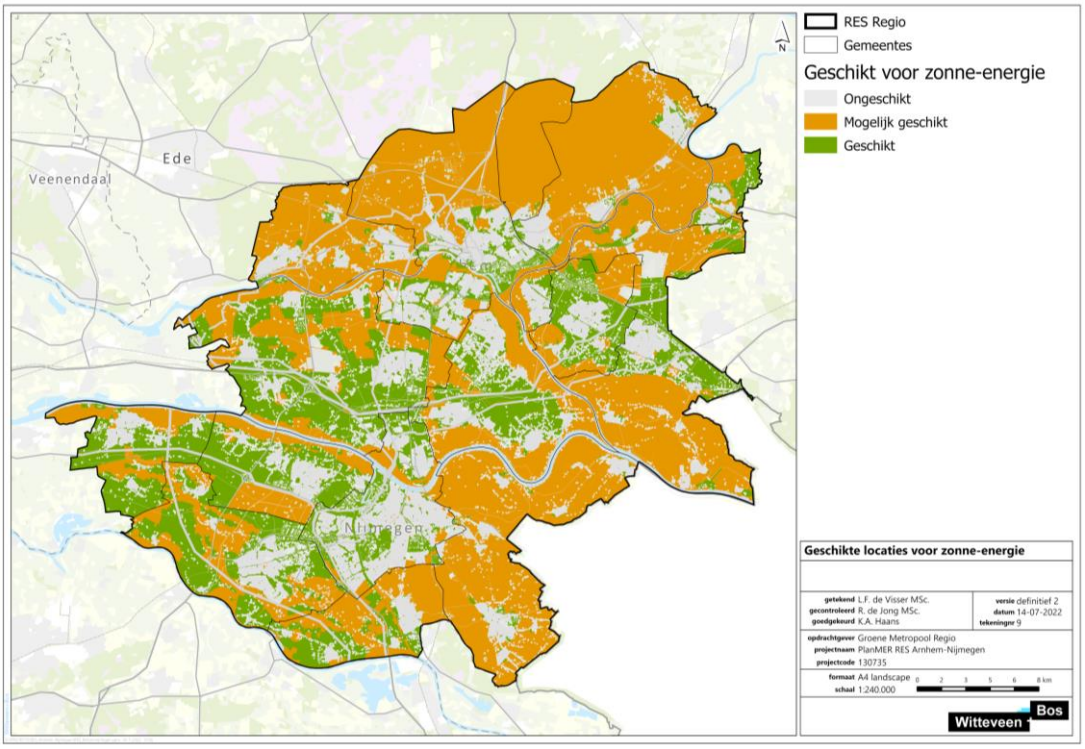
Afbeelding 4.9 Zon met harde belemmeringen

Afbeelding 4.10 Zon met zachte belemmeringen

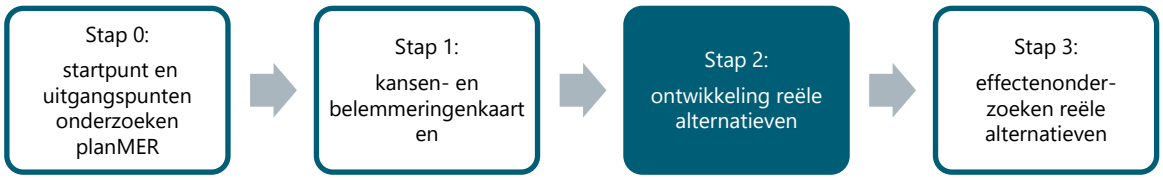

Afbeelding 4.11 Kansen- en belemmeringenkaart zon

4.3 Stap 2: ontwikkeling reële alternatieven

Afbeelding 4.12 Stappenplan, stap 2

Sturende criteria voortkomend uit werksessies en quickscan natuur

Op basis van de effectanalyses die in stap 2 zijn uitgevoerd, worden sturende criteria in beeld gebracht. Dit zijn criteria die voorkeuren aangeven (positief sturende criteria) of gebieden juist minder wenselijk maken (negatief sturende criteria). De sturende criteria volgen uit het participatieproces met bestuurders, ambtenaren en regionale stakeholders en een quickscan natuur.

Ontwikkeling van reële alternatieven

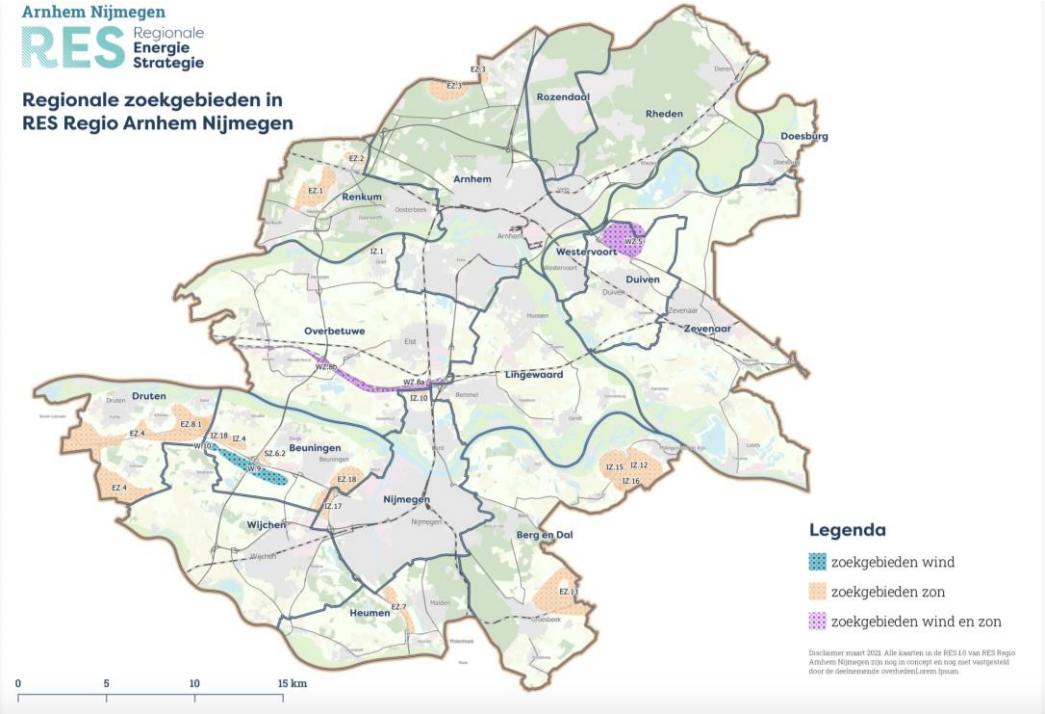
De resultaten van het participatieproces en de quickscan natuur geven inzicht in de positief en negatief sturende criteria op basis waarvan reële alternatieven ontwikkeld kunnen worden. Elk alternatief is daarbij gebaseerd op een leidend (ontwerp)principe:

- **alternatief RES 1.0**: een alternatief dat uitgaat van de zoekgebieden uit de RES 1.0;
- **alternatief Leefomgeving**: een alternatief met zo min mogelijk effecten op de leefomgeving;
- **alternatief Landschap**: een alternatief met zo min mogelijk landschappelijke impact;
- **alternatief Natuur**: een alternatief met zo min mogelijk ecologische impact;
- **alternatief Energiesysteem**: een alternatief met een zo evenwichtig mogelijke verdeling (50/50 %) tussen wind- en zonne-energie (vanuit netcongestie en de stabiliteit van het energieaanbod).

Alternatief RES 1.0

Het alternatief RES 1.0 onderzoekt de milieueffecten van de zoekgebieden voor wind en/of zon die in de RES 1.0 zijn aangewezen (afbeelding 4.16). De in de RES 1.0 benoemde uitgangspunten gelden als de uitgangspunten voor het alternatief. Door de RES 1.0 als basisalternatief op te nemen kunnen de milieueffecten van de andere vier alternatieven goed worden vergeleken met de zoekgebieden uit de RES 1.0.

Afbeelding 4.16 Zoekgebieden uit RES 1.0

Alternatief Leefomgeving

Het alternatief Leefomgeving heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die zoveel mogelijk rekening houden met de leefomgeving. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, vermijdt dit alternatief gebieden die vanuit geluidhinder, slagschaduw en externe veiligheid potentieel zorgen voor hinder voor bewoners en gebruikers in het gebied.

Gebieden die worden vermeden in dit alternatief, naast de harde belemmeringen voor wind en zon, zijn de volgende:

- externe veiligheid: rijkswegen, spoorwegen hoofdwaterwegen, waterkeringen, buisleidingen, BRZO-bedrijven en inrichtingen; de gebruikers van de infrastructuur en bedrijven worden hiermee extra beschermd;
- geluidhinder: de 45 dB L_{den} contour[1] rond alle woningen en de contouren van de bestaande geluidbelasting boven de 63 dB L_{den}[2] vanuit het cumulatieve geluidniveau (data toegepast van Atlas voor Leefomgeving);
- stiltegebieden.

Sturende criteria Leefomgeving

De volgende principes zijn leidend voor het alternatief Leefomgeving:

- windturbines worden zo ver weg mogelijk van woningen gerealiseerd;
- rekening houden met bestaande geluidbelasting om extra geluidhinder te beperken;
- er wordt maximaal rekening gehouden met de veiligheidscontouren;
- er wordt rekening gehouden met windturbines met een ashoogte van 166 m, deze brengen de grootste hindercontouren in beeld.

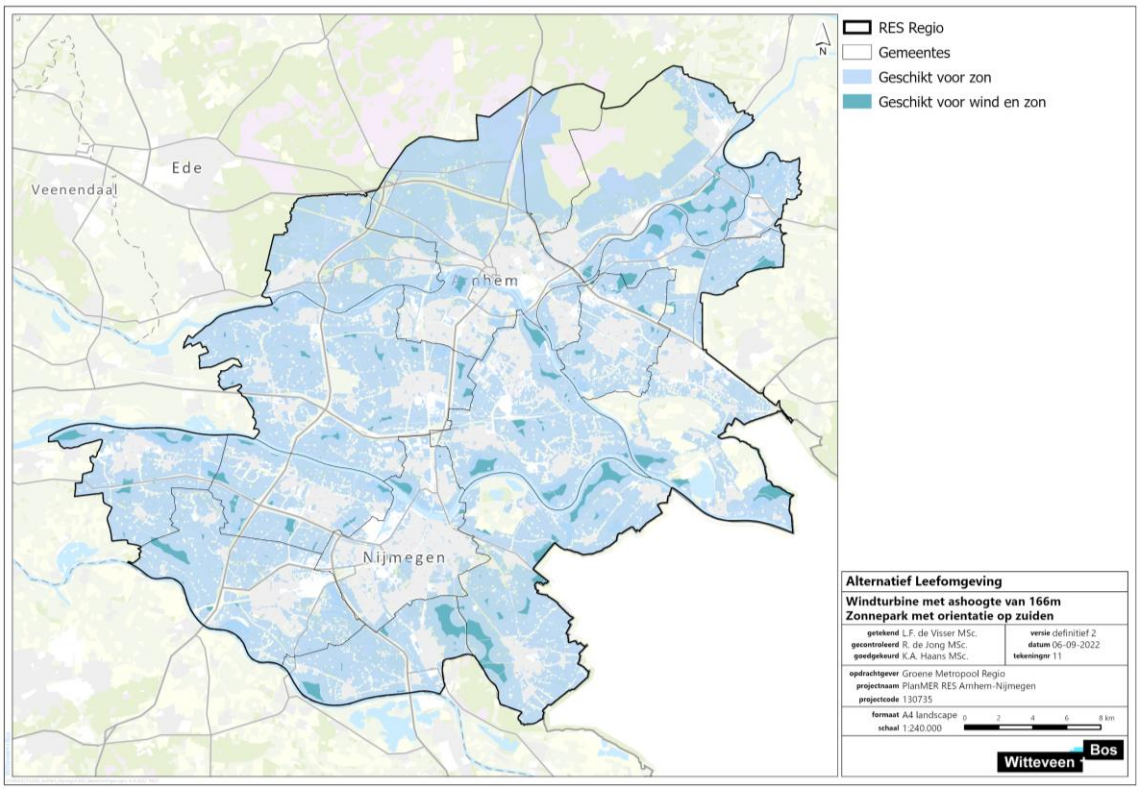
---

[1] Deze 45 dB L_{den} contour (in dit geval 530 m afstand in plaats van 385 m afstand bij 47 dB L_{den}) hangt samen met de uitspraak Raad van State met betrekking tot de geluidsnormen uit het Activiteitenbesluit. De 45 dB Lden is een advieswaarde van de WHO (Wereldgezondheidsorganisatie). Paragraaf 5.5 bevat een toelichting over hoe wij hiermee omgaan in het planMER.

[2] De 63 dB L_{den} volgt uit het Actieplan Geluid 2018-2022 van de provincie Gelderland en wordt gezien als plandrempel. Bij deze waarde is vanuit gezondheidskundig oogpunt de kwalificatie 'onvoldoende' van toepassing volgens de methodiek 'Gezondheidseffectscreening'.

Afbeelding 4.13 toont de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Leefomgeving.

Afbeelding 4.13 Alternatief Leefomgeving

Alternatief Landschap

Het alternatief Landschap heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die zoveel mogelijk rekening houden met de landschappelijke waarden. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, wordt in dit alternatief aangesloten bij de bouwstenen die zijn vastgelegd in voorliggende landschapsanalyses.

Voor het Gelders landschap en de RES 1.0 zijn diverse landschapsanalyses uitgevoerd. In het alternatief Landschap worden deze analyse optimaal benut door de landschappelijke bouwstenen te vertalen naar principes voor zoekgebieden voor wind en zon.

Het alternatief Landschap baseert zich op:

- **de landschapsanalyse voor Regionale Energiestrategie 1.0 (H+N+S):** in het kader van de RES 1.0 zijn ruimteateliers georganiseerd. Het resultaat van de ruimteateliers zijn kaarten (modellen) met geschikte potentiële zoekgebieden voor zon en wind met een landschappelijke inpassing. Hiervoor heeft H+N+S per landschapstype bouwstenen ontwikkeld voor de inpassing van wind en zon;
- **Gelderse Streekgidsen:** samen met Gelderse gemeenten heeft de provincie Gelderland voor elke streek in Gelderland een streekgids landschap ontwikkeld. In deze 11 gidsen staan de kwaliteiten van het landschap per streek. In het alternatief Landschap is het doel om rekening te houden met deze kwaliteiten bij het verkennen van zoekgebieden voor wind en zon;
- **ZonneWIJzer, Gelderse gebiedsgids voor zonnevelden (Gelders Energieakkoord, 2019[1]):** de ZonneWIJzer is een handreiking met aanbevelingen om tot een goed ontwerp van een grond- of watergebonden zonneveld te komen. De ZonneWIJzer geeft handvatten voor een goede ruimtelijke inpassing, rekening houdend met landschappelijke karakteristieken. Ook maakt de ZonneWIJzer

[1] https://www.geldersenergieakkoord.nl/downloads/KC-001-1_GelderseZonneWijzer_v15.pdf.

mogelijke functiecombinaties inzichtelijk, zoals gecombineerde functies met agrarisch grondgebruik, waterberging en/of recreatie.

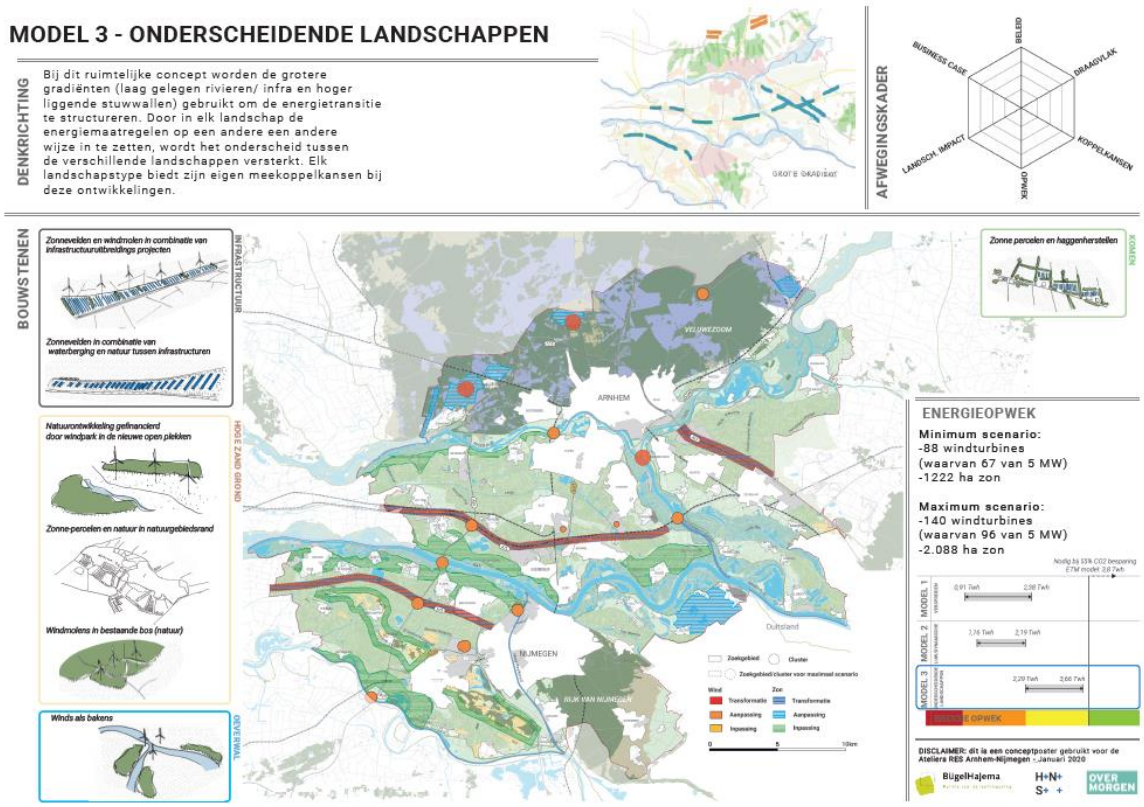
Sturende criteria landschap

Model 3 uit de landschapsanalyse voor de RES 1.0 (door H+N+S) is een resultaat van de ruimteateliers waarin de verschillende landschapstypen in de regio gebruikt zijn om de energietransitie te structureren. Het alternatief Landschap wordt ontwikkeld op basis van leidende principes die zijn toegepast in dit model. Afbeelding 4.13 toont Model 3. Dit model zal in het planMER verder worden uitgewerkt op basis van een landschapsanalyse, waarbij de bovengenoemde 3 onderzoeken worden gecombineerd tot een alternatief Landschap voor de RES-regio Arnhem Nijmegen.

De volgende principes zijn leidend voor het alternatief Landschap en zullen nader worden uitgewerkt in het planMER:

- windturbines en zonnevelden langs bestaande infrastructuur;
- zonnevelden rondom de bestaande gebouwde omgeving;
- zonnevelden in combinatie met waterberging en natuur;
- windturbines in nieuwe open plekken van natuur;
- zonnevelden in natuurgebiedsranden.

Afbeelding 4.13 Model 3 - Onderscheidende landschappen - indicatie alternatief landschap (H+N+S)

Alternatief Natuur

Het alternatief Natuur heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de meest waardevolle gebieden vanuit het thema natuur. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, worden in het alternatief de volgende gebieden vermeden:

- alle Natura 2000-gebieden;

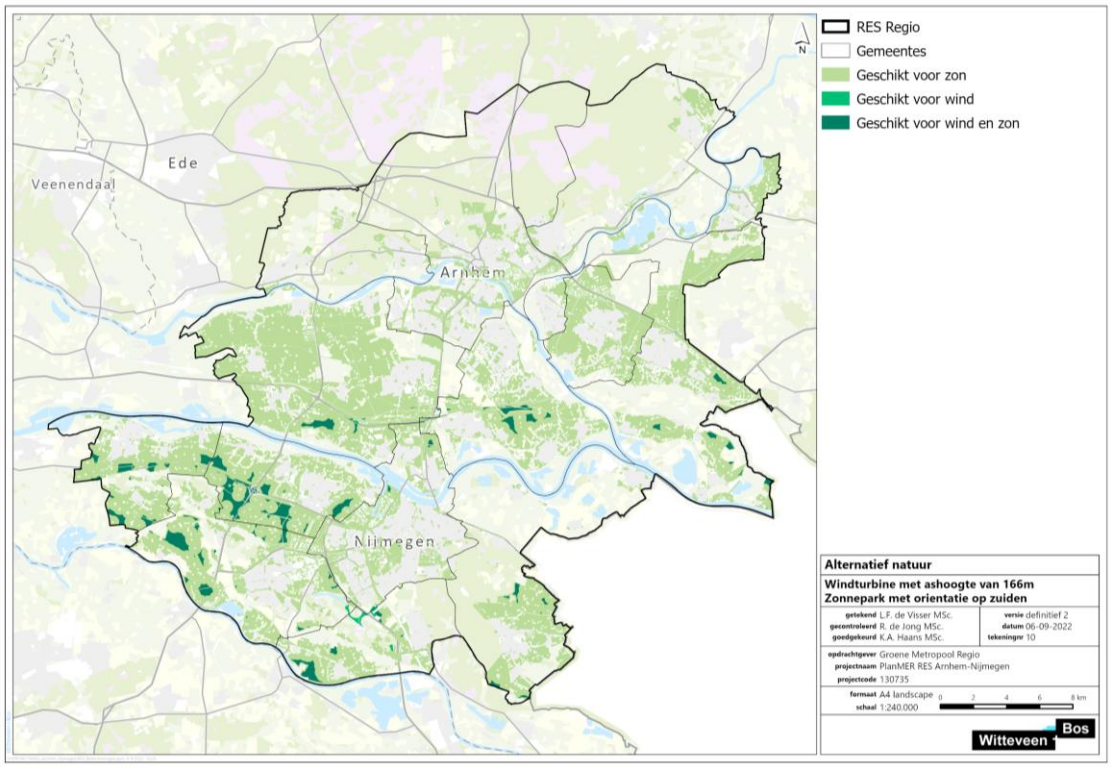
- alle GNN-gebieden (voor windenergie geldt een uitzondering voor de gebieden die in de provinciale Omgevingsverordening zijn opgenomen als 'Gelders natuurnetwerk windturbines onder voorwaarden mogelijk');
- een zone van 8 km rondom Natura 2000-gebied de Veluwe om verstoring van het leefgebied van de wespendief tegen te gaan (alleen wind);
- weidevogelgebieden;
- Groene ontwikkelingszones;
- verstoringszones rondom Natura 2000-gebieden en GNN-gebieden (alleen voor wind);
- ganzenrustgebieden.

Voor de natuurgebieden geldt ten aanzien van windenergie dat rekening is gehouden met het voorkomen van overdraai. Hiervoor is ½ rotordiameter afstand aangehouden.

Gebieden met beschermde soorten niet uitgesloten in alternatief natuur - nader onderzoek vereist
De grenzen van de gebieden met een hoge concentratie van beschermde soorten is onzeker waardoor de concentraties van beschermde soorten niet is uitgesloten in het alternatief Natuur. In het planMER onderzoeken wij op basis van openbare data of deze beschermde soorten wel daadwerkelijk in die gebieden voorkomen en wat de mogelijke milieueffecten zijn van wind- en zonnevelden op de beschermde soorten.

Afbeelding 4.14 toont de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Natuur.

Afbeelding 4.14 Alternatief Natuur

Alternatief Energiesysteem

Het alternatief Energiesysteem heeft als doel zoekgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de beschikbare netcapaciteit en de samenhangende maatschappelijke kosten. Om kansrijke gebieden voor wind en zon te definiëren die aansluiten bij het doel van dit alternatief, worden in het alternatief de volgende gebieden vermeden:

- gebieden op meer dan 10 km afstand van de onderstations Arnhem, Elst, Kattenberg, Nijmegen, Renkum en de tot 2030 te realiseren onderstations Oosterhout, nabij Zevenaar/Duiven en nabij Nijmegen-Oost/Berg en Dal[1] (er is uitgegaan van een zoekgebied en geen specifieke locatie);
- gebieden die niet geschikt zijn voor zowel wind- als zonne-energie. Het alternatief gaat vanuit de principes netefficiëntie en optimale inpasbaarheid op het stroomnet, uit van gecombineerde wind- en zongebieden.

Sturende criteria alternatief Energiesysteem

Voor een zo efficiënt mogelijk gebruik van de beschikbare ruimte op het elektriciteitsnet en de laagste maatschappelijke kosten voor verzwaring van het elektriciteitsnet, zijn de volgende sturende criteria toegepast:

- windturbines en zonnevelden worden altijd gecombineerd vanuit de principes netefficiëntie en optimale inpasbaarheid op het stroomnet. Ook maakt dit een gecombineerde aansluiting op dezelfde elektriciteitskabel mogelijk;
- een grotere afstand tot onderstations leidt tot langere elektriciteitskabels en zorgt voor hogere kosten;
- alleen onderstations met beschikbare netcapaciteit tot 2030 worden meegenomen in het alternatief, hierbij is rekening gehouden met geplande onderstations (zie voetnoot 17);
- gebieden op meer dan 10 km afstand van een onderstation met capaciteit worden niet beschouwd in het alternatief[2];
- zonnevelden met oost-west opstelling zijn beter voor de netcapaciteit, omdat deze een consistentie in opbrengst kennen verspreid over de dag;
- windturbines met ashoogte van 120 m worden hier beschouwd, omdat dit zorgt voor grotere zoekgebieden, hierdoor worden gebieden die mogelijk geschikt zijn voor windenergie niet op voorhand uitgesloten.

Voor de beoordeling van de mate van geschiktheid in het kader van het energiesysteem is onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:

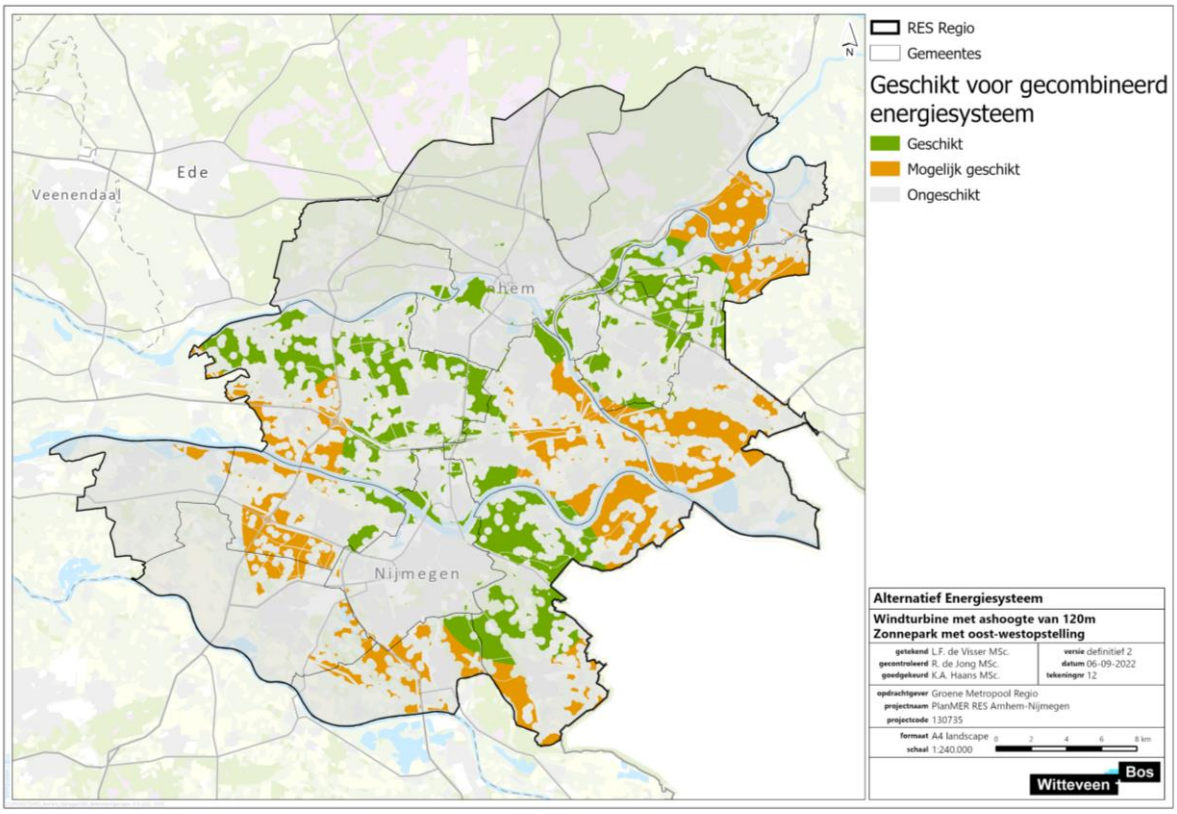
- **ongeschikt**: gebieden waar realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld juridisch niet haalbaar wordt geacht in het kader van de wet- en regelgeving (harde belemmeringen) en/of waar een afstand van meer dan 10 km geldt tot de genoemde onderstations;
- **mogelijk geschikt**: gebieden waar de realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld op een afstand van 5 tot 10 km rond de hierboven genoemde onderstations mogelijk is;
- **geschikt**: gebieden waar de realisatie van een gecombineerd wind- en zonneveld binnen 5 km rond de hierboven benoemde onderstations mogelijk is.

Afbeelding 4.15 toont de gebieden die overblijven als bovengenoemde gebieden vermeden worden en de sturende criteria worden toegepast. De overgebleven gebieden vormen samen het alternatief Energiesysteem.

[1] Op de genoemde stations is op basis van de rapportage: https://www.regioan.nl/media/netimpact-rapportage_AN_1_0_Verzonden2.pdf, geraadpleegd op 14-07-22, ruimte beschikbaar of komt ruimte beschikbaar in de periode tot 2025. Gebieden op meer dan 10 kilometer afstand van de onderstations zorgen voor hoge kosten voor de benodigde netinfrastructuur.

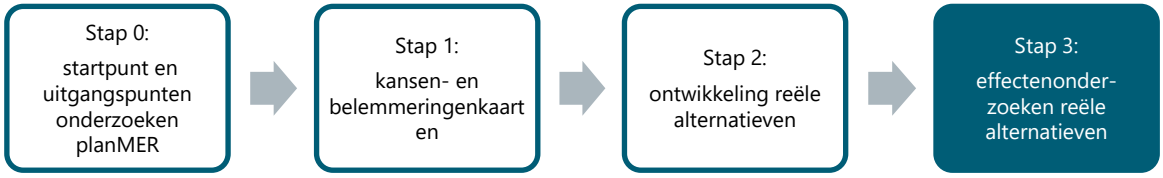
[2] Het minimaliseren van transport van energie is een van de ontwerpprincipes van netbeheerder Liander om optimaal gebruik te maken van het energiesysteem. De toegepaste afstanden van 0 - 5 km en 5 - 10 km passen bij de systematiek van Liander..

Afbeelding 4.15 Alternatief Energiesysteem

4.4 Stap 3: effectenonderzoek alternatieven

Afbeelding 4.17 Stappenplan, stap 3

De in de voorgaande stap benoemde alternatieven worden in het planMER onderzocht op de effecten. Dit gebeurt aan de hand van de beoordelingsschaal en het beoordelingskader zoals toegelicht in hoofdstuk 5.

5

REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU EFFECTENONDERZOEK ENERGIETECHNIEKEN

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op het beoordelingskader en effectbeoordeling voor energietechnieken (wind- en zonne-energie) voor het op te stellen planMER. De effectbeoordeling voor warmtetechnieken wordt vervolgens in hoofdstuk 6 toegelicht.

5.1 Plan- en studiegebied

In deze NRD en het op te stellen planMER worden de termen plangebied en studiegebied gehanteerd. Het plangebied is het gebied waarbinnen gezocht wordt naar een geschikte invulling van de voorgenomen activiteit. Het plangebied is gepresenteerd in afbeelding 1.2. Hierbinnen wordt gezocht naar kansrijke zoekgebieden voor wind en zon. Het studiegebied is het gebied waarbinnen de milieueffecten worden onderzocht. De omvang van het studiegebied verschilt per milieuaspect en is afhankelijk van de verwachte omvang en reikwijdte van de effecten. In sommige gevallen is het studiegebied daarmee van een andere omvang dan het plangebied, waarbij de regionale grenzen kunnen worden overschreden.

5.2 Referentiesituatie

De alternatieven worden in het planMER beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie omvat de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkelingen binnen het studiegebied. In het planMER wordt daarom onderscheid gemaakt tussen de huidige situatie en de referentiesituatie:

- huidige situatie: de feitelijke staat van de leefomgeving en de gerealiseerde projecten per 1 januari 2022;
- referentiesituatie: de situatie die tot en met 2030 zou ontstaan als gevolg van de zogeheten autonome ontwikkelingen, dat wil zeggen de situatie die in de toekomst zal ontstaan als het voornemen niet wordt gerealiseerd. Autonome ontwikkelingen zijn op zichzelf staande ontwikkelingen waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden of waarover besluitvorming in voorbereiding is, die zonder de voorgenomen activiteiten ook zouden plaatsvinden.

In het planMER worden zowel de huidige situatie (per milieuaspect) als de autonome ontwikkelingen uitgebreid beschreven.

Autonome ontwikkelingen

In bijlage I is een overzicht opgenomen van de relevante autonome ontwikkelingen. Het betreft hierbij ontwikkelingen die zorgen voor een ruimtebeslag in aanvulling op het bestaande bebouwde gebied. Deze kunnen mogelijk een beperking opleggen ten aanzien van de ontwikkeling van grootschalige opwek middels wind- en zonne-energie. Ontwikkelingen binnen de bestaande stedelijke contouren zijn niet opgenomen in bijlage I, omdat deze beperkt ruimtebeslag opleggen voor de ontwikkeling van grootschalige wind- en zonne-energie.

5.3 Ingreep-effectrelaties energietechnieken

De realisatie van wind op land en zon op land heeft effecten op verschillende milieuaspecten. Een ingreep-effectrelatie beschrijft welke effecten op hoofdlijnen te verwachten zijn door de realisatie van wind op land

of zon op land. Tabel 5.1 laat de maatgevende ingreep-effectrelaties voor windenergie en zonne-energie zien.

Tabel 5.1 Ingreep-effectrelaties wind- en zonne-energie

Techniek	Milieuaspect	Effect	Criterium
windenergie	natuur	verstoring of vernietiging beschermde gebieden en soorten	- effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebieden - effecten op beschermde soorten Wnb - effecten op overige natuurgebieden
	landschap	aantasting van landschappelijke waarden en structuren	- invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken - invloed op landschapstype en landschapsstructuur
	cultuurhistorie	aantasting van cultuurhistorische waarden	- invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)
	archeologie	verstoring of vernietiging van archeologische waarden	- invloed op bekende archeologische waarden - invloed op verwachte archeologische waarden
	geluid	geluidhinder op omliggende woningen	- invloed op geluidgevoelige bestemmingen binnen geluidscontouren
	slagschaduw	slagschaduw op omliggende woningen	- invloed op kwetsbare objecten
	veiligheid	risico op een ongeval door omvallen of bladbreuk van een windturbine	- invloed op kwetsbare objecten
		risico op aanvaring met vliegverkeer	- invloed op luchtvaartveiligheid
	grondwater	kans op doorboring scheidende kleilagen met fundering windturbines en risico op omhoog trekken van zout grondwater door bemaling	- risico op verzilting
zonne-energie	natuur	verstoring of vernietiging beschermde gebieden en soorten	- effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebieden - effecten op beschermde soorten Wnb - effecten op overige natuurgebieden
	landschap	aantasting van landschappelijke waarden en structuren	- invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken - invloed op landschapstype en -structuur
	cultuurhistorie	aantasting van cultuurhistorische waarden	- invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)
	archeologie	verstoring of vernietiging van archeologische waarden	- invloed op bekende archeologische waarden - invloed op verwachte archeologische waarden
	ruimtegebruik	oppervlakteverlies voor andere gebruiksfuncties	invloed op ruimtegebruik

5.4 Beoordelingsschaal

Effecten op het milieu en de omgeving als gevolg van de ontwikkeling van windturbines en zonnevelden zijn te verdelen in effecten tijdens de aanlegfase, de gebruiksfase (gebruik, onderhoud, reparaties) en de verwijderingsfase. De tijdelijke effecten worden in het planMER niet onderzocht. Om de effecten van de windturbines en zonnevelden per aspect te kunnen vergelijken worden deze op basis van een plus- en min-schaal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Hiervoor wordt de beoordelingsschaal gehanteerd zoals weergegeven in tabel 5.2. Deze beoordelingsschaal wordt in het planMER voor elk criterium nader gespecificeerd.

Tabel 5.2 Beoordelingsschaal

Score	Toelichting
--	sterk negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
-	negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie
0	geen effect ten opzichte van de referentiesituatie
+	positief effect ten opzichte van de referentiesituatie
++	sterk positief effect ten opzichte van de referentiesituatie

5.5 Beoordelingskader energietechnieken

Deze paragraaf toont het beoordelingskader voor elektriciteit. De ingreep-effectrelaties (zie paragraaf 5.3) vormen de basis voor de invulling van het beoordelingskader. Uitgangspunt voor dit planMER is dat de effectanalyses en -beoordelingen bijdragen aan de besluitvorming over:
- toe te passen opwektechnieken (zon of wind);
- de zoekgebieden voor grootschalige opwek.

Niet alle criteria uit de ingreep-effectrelaties sluiten aan bij dit uitgangspunt. Daarom maakt het beoordelingskader onderscheid tussen:
- criteria die worden beschreven en beoordeeld, omdat deze inzicht geven in onderscheidende effecten die bijdragen aan de locatiekeuze of keuze voor wind of zon. Dit zijn de maatgevende criteria die bijdragen aan de besluitvorming over locaties en techniek op regionaal niveau;
- criteria die enkel worden beschreven, omdat deze criteria voornamelijk inzicht geven in locatie specifieke aandachtspunten die relevant zijn voor de nadere uitwerking van projecten. De criteria zijn in deze fase van de RES minder sterk van invloed op de keuze voor een bepaalde energietechniek of locatie (niet-maatgevend).

Bij het opstellen van het beoordelingskader zijn verder de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- in dit planMER worden alleen langdurige effecten onderzocht. Dit zijn effecten met een langere doorwerking dan de tijdelijke effecten die door de aanlegwerkzaamheden worden veroorzaakt;
- bij de alternatievenontwikkeling is een aantal gebieden bij voorbaat uitgesloten (de zogenaamde harde belemmeringen). Deze onderdelen komen daarom niet terug in het beoordelingskader:
  - overlap met bebouwing;
  - overlap met infrastructuur (weg, spoorweg, vaarweg), inclusief veiligheidsafstanden;
  - overlap met (bekende) bestaande kabels en leidingen, inclusief veiligheidsafstanden.

Sommige criteria zijn enkel van toepassing op of windenergie ofwel zonne-energie. Dit is tussen haakjes aangegeven bij het aspect of het criterium.

Tabel 5.3 laat het beoordelingskader voor energietechnieken zien. Aansluitend is voor enkele criteria een nadere toelichting opgenomen.

Tabel 5.3 Beoordelingskader energietechnieken

Aspect	Criterium	Methode	(Niet-) maatgevend?
Bodem en Water (relevant voor wind en zon)			
bodemkwaliteit	invloed op de bodemkwaliteit	GIS-analyse op basis van overzicht spoedlocaties bodemverontreinigingen Arnhem-Nijmegen	niet-maatgevend
	risico op zettingen	kwalitatieve analyse op basis van bodemtypen	niet-maatgevend
grondwater	risico op verzilting	kwalitatieve quickscan	niet-maatgevend
	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Natuur (relevant voor wind en zon)[1]			
beschermde soorten en habitattypen Natura 2000-gebied	effecten op habitattypen en soorten Natura 2000-gebied	kwalitatieve quickscan	maatgevend
overige beschermde soorten	effecten op beschermde soorten Wet natuurbescherming	kwalitatieve quickscan	maatgevend
GNN-gebieden	effecten op kernkwaliteiten GNN-gebieden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
overige beschermde gebieden	weidevogelgebieden, ganzenrustgebied, stiltegebieden en groene ontwikkelingszones	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Landschap, cultuurhistorie en archeologie (relevant voor wind en zon)			
landschap	invloed op ruimtelijk-visuele kenmerken	kwalitatieve quickscan	maatgevend
	invloed op landschapstype en -structuur	kwalitatieve quickscan	maatgevend
cultuurhistorie	invloed op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde)	kwalitatieve quickscan	maatgevend
archeologie	aantasting van bekende archeologische waarden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
	aantasting van verwachte archeologische waarden	kwalitatieve quickscan	maatgevend
Veiligheid (relevant voor wind)			
externe veiligheid	invloed op (beperkt) kwetsbare objecten	analyse indicatief bereik PR10-5 en PR10-6. Voor windenergie op basis van Handboek risicozonering windturbines	maatgevend
	invloed op andere risicobronnen	analyse aanwezige risicobronnen en daaruit volgende beperkingen	maatgevend
luchtvaartveiligheid	invloed op luchtvaartveiligheid	analyse hoogtebeperkingen op basis van Viewer Hoogtebeperkingen Luchtvaart en Defensieradar	maatgevend
Leefomgeving (relevant voor wind en zon)			

[1] Bijlage II bevat een uitgebreide onderbouwing van de natuurgebieden die wel of niet vermeden dienen te worden. Deze onderbouwing vormt de basis voor de effectonderzoeken ten aanzien van het thema natuur.

Aspect	Criterium	Methode	(Niet-) maatgevend?
geluid (relevant voor wind en zon)	overschrijding geluidsnorm op geluidgevoelige objecten (gebruiksfase)	kwantitatieve- en GIS-analyse geluidcontouren	maatgevend
	geluidbelasting onder de norm (gebruiksfase)	kwantitatieve- en GIS-analyse geluidcontouren	niet-maatgevend
slagschaduw (relevant voor wind)	invloed op kwetsbare objecten door slagschaduw	kwalitatieve analyse o.b.v. contouren slagschaduw	niet-maatgevend
Gebruiksfuncties (relevant voor zon)			
ruimtegebruik	invloed op ruimtegebruik	GIS-analyse naar oppervlakteverlies	maatgevend

Toelichting op enkele criteria beoordelingskader

Uitspraak Raad van State, herbeoordeling algemene normen geluid, slagschaduw en veiligheid door uitspraak Raad van State

Op 30 juni 2021 heeft de Raad van State uitgesproken dat de algemene normen voor geluid, slagschaduw en veiligheid uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling formeel moeten worden onderzocht. Op grond van het Europees recht moeten deze in Nederland gehanteerde normen met een milieubeoordeling opnieuw worden bepaald dan wel herzien. Tot afronding van deze milieubeoordeling, mogen in Nederland geen besluiten worden genomen over windturbineparken waarbij de geluids-, slagschaduw- en veiligheidsonderzoeken zonder verdere onderbouwing zijn gebaseerd op de normen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling.

Tijdelijke overbruggingsregeling en planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving

Op 16 mei 2022 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat de Tweede Kamer geïnformeerd over de wijzigings-AmvB met tijdelijke overbruggingsregeling bestaande windturbineparken. In de AmvB is een tijdelijke overbruggingsregeling opgenomen met algemene milieuregels voor reeds bestaande, vergunde windturbineparken. De overbruggingsregeling is bedoeld voor de periode totdat nieuwe algemene milieuregels voor windturbines zijn vastgesteld op basis van een zorgvuldig proces waar het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving deel van uitmaakt. Het opstellen van het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving is gestart (NRD en reactienota zijn gepubliceerd[1]). De overbruggingsregeling geldt alleen voor windturbineparken waarvoor op 30 juni 2021 al definitieve toestemmingen in het ruimtelijke spoor en het milieuspoor waren verleend.

Voor nieuwe windparken gelden de Rijksregels voor windturbines in het Activiteitenbesluit door de uitspraak niet meer. Dit is nu juridisch vastgelegd in de overbruggingsregeling, die ook de vergelijkbare regels in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) buiten werking stelt. De nieuwe, nog op te stellen regels voor windturbineparken treden volgens de voorlopige planning in werking nadat de Omgevingswet inwerking is getreden. Tot die tijd moet het bevoegd gezag voor nieuwe windparken voorschriften opnemen in de omgevingsvergunning of een maatwerkbesluit.

Uit de reactienota behorende bij de NRD voor het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving blijkt dat het planMER naast de 45 dB en 47 dB L_{den} normen, ook de 37, 40, 43 en 50 dB L_{den} normen onderzoekt. Daarnaast wordt er verwezen naar het onderzoek dat in gaat op afstandsnormen voor windturbines[2]. In het planMER Windturbinebepalingen Leefomgeving worden de resultaten van dit onderzoek meegenomen. Omdat het op dit moment onduidelijk is wat de nieuwe normen worden, is gekozen om in het planMER uit te gaan van de 'bestaande' geluidsnormen uit het Activiteitenbesluit, met daarbij de kanttekening dat in het alternatief Leefomgeving (zie paragraaf 4.3) uitgegaan wordt van de 45 dB L_{den} contour rond geluidgevoelige objecten, welke de Wereldgezondheidsorganisatie als advieswaarde geeft. Dit is passend bij het detailniveau

[1] https://www.platformparticipatie.nl/windturbinebepalingen/voornemen+windturbinebepalingen/default.aspx.

[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/04/21/onderzoek-afstandsnormen-windturbines.

van het planMER en de omvang van het plangebied. Hierbij geldt de kanttekening dat, mochten de resultaten uit het planMER Windturbinebepaling Leefomgeving van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat tijdig bekend zijn, wij zo ver als redelijkerwijs mogelijk de resultaten verwerken in het planMER voor de RES 2.0. In de verdere uitwerking van de zoekgebieden in de RES 2.0, middels bijvoorbeeld een projectMER zal in ieder geval nadere invulling worden gegeven aan de normen die op dat moment gelden. Indien nodig kan een lokale afweging gemaakt worden.

Laagfrequent geluid

Laagfrequent geluid is geluid dat zich in het grensgebied tussen normaal hoorbaar en onhoorbaar geluid bevindt en vaak mechanisch geproduceerd wordt, onder andere door windturbines. In de discussie rondom windturbines en gezondheid wordt vaak de vraag gesteld of laagfrequent geluid van windturbines effecten kan hebben op de menselijke gezondheid. Uit de 'Factsheet Laagfrequent Geluid' uit 2020 van het RIVM over laagfrequent geluid blijkt dat hier geen eenduidig antwoord op te geven is en dat de ene persoon meer effecten ondervindt dan de ander. Er is geen Nederlandse wettelijke norm voor specifiek laagfrequent geluid van windturbines, omdat laagfrequent geluid wordt meegewogen in de norm van 47 dB L_{den}. Het RIVM heeft eveneens geconcludeerd dat geen aparte beoordeling nodig is boven op de huidige geluidsnorm.

Veiligheid

In het planMER wordt getoetst aan de ligging van objecten binnen de $PR10^{-5}$ en $PR10^{-6}$. De PR-contour is de plaatsgebonden risicocontour. De $PR10^{-6}$ is de contour waarbij de kans 1 op een miljoen is dat iemand overlijdt ten gevolge van een ontwikkeling, de $PR10^{-5}$ betreft de contour waarbij de kans 1 op 100.000 is. In het planMER wordt, conform de nieuwe methodiek onder de Omgevingswet, getoetst aan ligging van zeer kwetsbare objecten (gebouwen, zoals basisscholen, ziekenhuizen en verpleeghuizen), kwetsbare objecten (gebouwen en locaties, zoals woonfuncties en evenementlocaties >5.000 personen) en beperkt kwetsbare objecten (gebouwen en locaties, zoals kleine kantoorgebouwen (<1.500 m^2) en restaurants). Het onderscheid in kwetsbaarheid komt voort uit de verschillen in het aantal personen dat aanwezig is, de duur dat personen aanwezig zijn en in hoeverre personen zichzelf in veiligheid kunnen brengen bij een incident.

De veiligheidsanalyse toetst ook aan het groepsrisico. Het groepsrisico is de kans op het overlijden van een groep van 10, 100 of 1.000 personen als rechtstreeks gevolg van een calamiteit veroorzaakt door een activiteit. Het groepsrisico is geen onderdeel van Activiteitenbesluit en het Handboek Risicozonering Windturbines. Daarmee is de analyse voor het groepsrisico geen onderdeel van de wettelijke besluitvorming. Omdat inzicht in het groepsrisico echter wel relevant is voor een goede ruimtelijk ordening, wordt dit afgewogen in het planMER. Indien relevant wordt een groepsrisicoberekening gemaakt conform de nieuwe aanpak onder de Omgevingswet. Hierbij wordt getoetst aan aandachtsgebieden met omliggende beschermingsschillen tegen gevolgen van ongevallen met gevaarlijke stoffen.

Landschap

De effecten op landschap kunnen als volgt worden geordend:
- effecten op de karakteristieke kernkwaliteiten van het landschap;
- visuele effecten (die representatief voor aantal en grootte windturbines, verlichting, draaisnelheid et cetera).

Kwaliteit van de ingreep (die de effecten verzachten, compenseren of zelfs tot een beter landschap kunnen leiden):
- aansluiting van de opstelling bij de structuurbepalende landschapselementen;
- kwaliteit van de opstelling (eventuele leesbare geometrie, interferentie tussen opstellingen et cetera).

Hierbij sluiten we aan bij de resultaten van de reeds uitgevoerde landschapsanalyses, zoals benoemd in paragraaf 4.3 onder het alternatief Landschap.

Toelichting niet-beschouwde onderwerpen

Gezondheid

Rond de ontwikkeling van windturbines bestaan zorgen met betrekking tot gezondheid. Windturbines veroorzaken geluid (inclusief laagfrequent geluid) en slagschaduw, dit is niet alleen hinderlijk, maar kan ook gevolgen hebben voor de gezondheid. Met name voor geluidhinder is een verband aangetoond met gezondheidsklachten (onderzoek 'Gezondheidseffecten van windturbinegeluid: een update' van het RIVM uit 2020). Omdat de effecten op gezondheid met name raken aan geluid, wordt het aspect 'gezondheid' niet als apart criterium behandeld in het planMER. Tijdens de verdere uitwerking van de zoekgebieden, middels bijvoorbeeld een projectMER, kan gezondheid als milieuthema beschouwd worden.

6

REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU EFFECTENONDERZOEK WARMTE

6.1 Onderzoeksaanpak warmtebronnen

Geen kansen- en belemmeringenkaart warmte

Voor warmtetechnieken bestaan nog veel leemten in kennis. Ook wetgeving en beleid omtrent warmte zijn minder duidelijk dan de regels voor energietechnieken zoals wind- en zonne-energie. Bovendien variëren warmtetechnieken sterk in omvang en toepassing, waarmee niet op voorhand een algemene belemmeringenkaart is te maken. Ter illustratie: een woonwijk is ongeschikt voor realisatie van geothermie, maar biedt kansen voor een (kleinschalige) collectieve bodemlus in combinatie met een warmtepomp. Dit betekent dat de kansen en belemmeringen dusdanig samenhangen met de warmtetechniek, dat dit hoofdstuk geen algemene kansen- en belemmeringenkaart voor warmte laat zien. In het planMER worden de kansen en belemmeringen per warmtetechniek op hoofdlijnen beschouwd en in beeld gebracht.

Warmtekaart als basis voor alle warmtebronnen

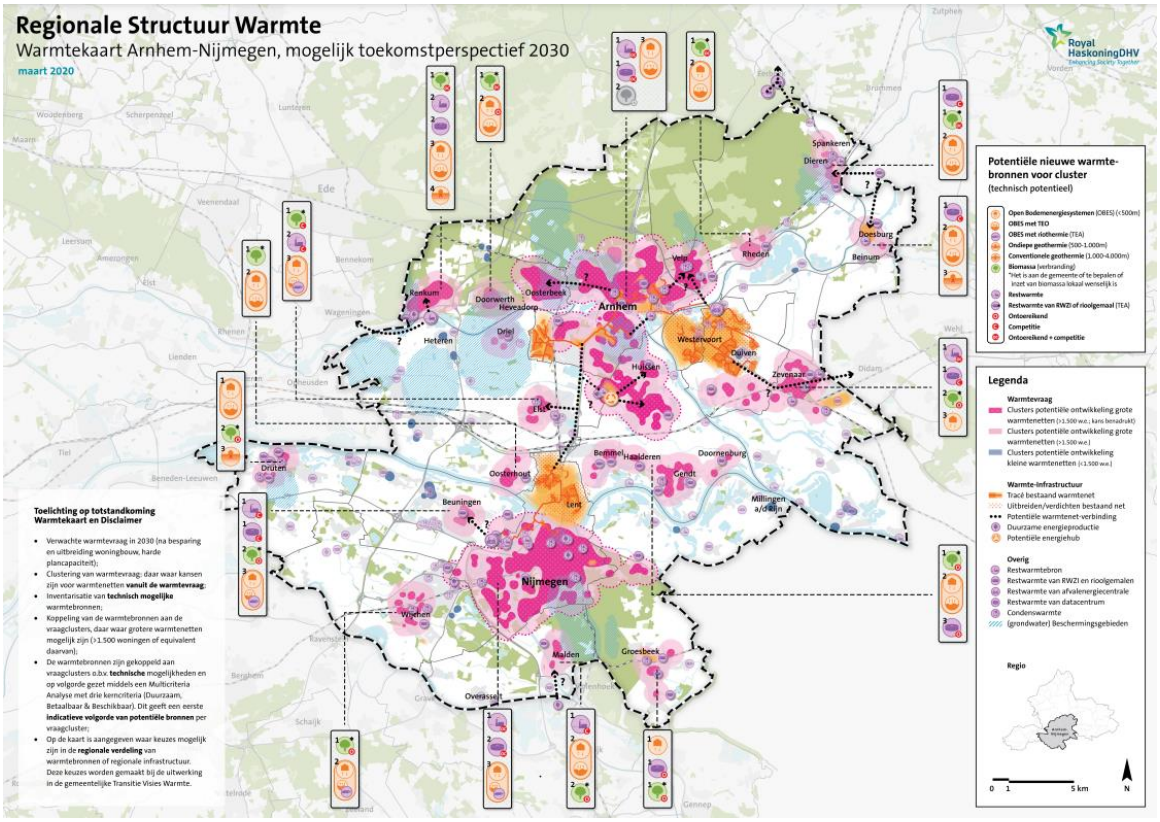
De regio heeft voor de RES 1.0 een de warmtestructuurkaart opgesteld (afbeelding 6.1). Voor elk cluster zijn 3 tot 5 mogelijke warmtebronnen benoemd. Hier zijn alleen de belangrijkste bronnen genoemd. Het kan zijn dat meer of meerdere warmtebronnen interessant zijn voor een specifieke warmte vraagcluster, zoals wijken, dorpen of bedrijventerreinen.

De resultaten zijn verwerkt tot een eerste, indicatieve warmtestructuurkaart voor de regio. Deze kaart geeft een indicatie van:

- waar in de regio de meeste vraag is naar warmte;
- welke duurzame warmtebronnen daar het meest geschikt zijn als vervanging van aardgas.

De warmtestructuurkaart biedt een basis voor het gesprek over de verdeling van de warmte die in onze regio beschikbaar is. Belangrijk is te vermelden dat deze kaart een momentopname is, gebaseerd op beschikbare data uit 2019. Het zegt niet of een alternatief warmtesysteem ook te realiseren is. De gegevens waarop de conceptkaart is gebaseerd, blijft de regio in de toekomst actualiseren. Ook zullen inzichten uit voorgaand onderzoek, onder meer op gebied van aquathermie en geothermie, tot aanpassingen leiden.

Afbeelding 6.1 Warmtekaart (RES 1.0, maart 2020)

De RES 1.0 benoemt in totaal acht warmtebronnen. Dit betreft, geprioriteerd in volgorde van benoeming, de volgende bronnen:

1 biomassa:
   - houtachtige biomassa: verbranden;
   - natte biomassa: vergisten;
2 restwarmte:
   - industrie;
   - condensatiewarmte;
   - datacenters;
   - TEA: RWZI, AWZI en rioolgemalen;
3 omgevingswarmte:
   - open WKO's;
   - ondiepe geothermie;
   - conventionele geothermie;
   - aquathermie TEO: oppervlaktewater, gemalen, stuwen;
   - aquathermie TEA: riothermie.

Voor alle warmtebronnen geldt dat de toepassing en effecten van individuele of collectieve warmtepompen ter ondersteuning van de warmteopwaardering van de warmtebron niet worden beschouwd. Deze leiden tot (zeer) lokale effecten die niet passen bij het detailniveau van het planMER. Bovendien veroorzaken deze warmtepompen geen onderscheidende milieueffecten die bijdragen aan de keuze voor een locatie of techniek. De mogelijke milieueffecten kunnen daarmee in per project nader worden onderzocht.

Voorliggende paragraaf presenteert de ingreep-effectrelaties (6.1.1) en onderzoeksaanpak (6.1.2) voor de effectanalyse op hoofdlijnen voor warmtebronnen.

6.1.1 Ingreep-effectrelaties warmtebronnen

Ingreep-effectrelaties geothermie
Tabel 6.1 laat de ingreep-effectrelaties zien voor geothermie.

Tabel 6.1 Ingreep-effectrelaties geothermie

Ingreep	Effect	Criterium
uitvoeren boring geothermieputten (> 500 m diepte) (aanlegfase)	aantasting opbouw en stabiliteit ondergrond	risico op (acute) diepe bodemdaling en ondiepe zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag op natuur	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	veiligheidsrisico's met gevolgen op mensen	invloed op externe veiligheid
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
gebruiksfase geothermie-installatie	ruimtebeslag in Natura 2000- en NNN-gebieden	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden
	ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken	effecten op ruimtelijk-visuele kenmerken

Ingreep-effectrelaties aquathermie
Aquathermie is warmtewinning uit water. Aquathermie kan worden toegepast op verschillende waterbronnen, namelijk:
- winning van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO);
- winning van thermische energie uit afvalwater (TEA);
- winning van thermische energie uit drinkwater (TED).

TEA is de winning van thermische energie uit de waterketen, zoals warm douche- en (af)waswater vanuit woningen. Dit warme water komt uit in de waterketen en verliest daar haar warmte. Met TEA wordt deze warmte gewonnen en ingezet om woningen te verwarmen. Hetzelfde geldt voor TED, waarbij thermische energie wordt gewonnen uit drinkwater. Bij beide vormen van aquathermie zijn individuele of collectieve warmtepompen nodig en wordt, in de meeste gevallen, gebruik gemaakt van een WKO-systeem. Daarmee zijn de ingrepen benodigd voor TEA en TED beperkt tot ingrepen op een klein schaalniveau. Deze ingrepen, en de daaruit volgende milieueffecten, passen niet bij het detailniveau van het planMER en worden daarom niet nader beschouwd.

Het planMER beschouwt alleen de effecten van TEO (thermische energie uit oppervlaktewater) in combinatie met een WKO-systeem op hoofdlijnen. TEO is ook mogelijk zonder WKO-systeem, maar dit is enkel relevant bij kleinschalige toepassing. Deze kleinschalige toepassingen passen niet bij het detailniveau van het planMER. Daarom dient voor TEO zonder WKO-systeem per projectonderzoek plaats te vinden en beschouwt dit planMER enkel TEO in combinatie met een WKO-systeem. Tabel 6.2 laat de ingreep-effectrelatie van TEO zien die in het planMER wordt beschouwd.

Tabel 6.2 Ingreep-effectrelaties aquathermie

Ingreep	Effect	Criterium
warm- en koudwaterlozing na winning van koude en warmte uit oppervlaktewater	verandering samenstelling, temperatuur en stroming oppervlaktewater	effect op de oppervlaktewaterkwaliteit

Voor de ingreep-effectrelaties die volgen uit toepassing van een open WKO-systeem wordt verwezen naar de ingreep-effectrelaties onder 'open WKO's'. Voor de ingreep-effectrelaties met betrekking tot ruimtebeslag in natuurgebieden (Natura 2000, NNN en overige gebieden) en aantasting van cultuurhistorische en archeologische waarden wordt verwezen naar de ingreep-effectrelaties van geothermie, zie tabel 6.3. Echter is de benodigde installatie voor TEO van dusdanig kleine omvang - vergelijkbaar met een transformatorhuisje in stedelijk gebied[1] - dat de verwachte effecten beperkter zijn dan bij geothermie.

Ingreep-effectrelaties open WKO's

De ingreep-effectrelaties van open WKO's komen op hoofdlijnen overeen met de ingreep-effectrelaties van geothermie. Daarom wordt hiervoor verwezen naar tabel 6.1. De ingreep verschilt in de diepte van de boring: de boring voor open WKO's vindt plaats op een diepte minder dan 500 m. Daarnaast is de benodigde (bovengrondse) installatie voor een WKO-systeem van dusdanig kleine omvang, dat de ingreep-effectrelaties gerelateerd aan ruimtebeslag en aantasting van belevingswaarden in aanmerkelijk mindere mate optreden dan bij geothermie. Bij open WKO's is sprake van onttrekking en lozing van grondwater. Deze ingreep-effectrelatie is uitgelicht in tabel 6.3.

Tabel 6.3 Ingreep-effectrelaties open WKO's

Ingreep	Effect	Criterium
aanleg en gebruik (onderhoud) van de WKO-putten	onttrekking en lozing van grondwater uit de reservoirs in het watervoerend pakket	invloed op de grondwaterkwaliteit, de oppervlaktewaterkwaliteit en de oppervlaktewaterkwantiteit

Voor externe veiligheid is geen representatief vergelijkbaar onderzoek gevonden wat een indicatie geeft voor een minimaal aan te houden afstand tot kwetsbare objecten. De afstand van 100 m is daarom niet van toepassing op WKO-systemen. Externe veiligheid dient daarom per project te worden afgewogen.

Ingreep-effectrelaties biomassa

Tabel 6.4 laat de ingreep-effectrelaties voor biomassa zien. De uitstoot van CO_2 wordt hierbij buiten beschouwing gelaten omdat dit niet aansluit bij het detailniveau van het planMER[2].

[1] Met een omvang van circa 3-4 m (l), bij 2 m (b) bij 2,5 m (h).

[2] Over de uitstoot van CO_2 door verbranding van biomassa is landelijk veel discussie. De EU heeft het verbranden van biomassa als CO_2-neutraal bestempeld. Dit omdat de vrijgekomen CO_2 uit de lucht is gehaald tijdens het groeiproces van de planten. Omdat planten tijdens de groei CO_2 opnemen, die bij de verbranding of vergisting weer vrijkomt, wordt gesproken over een kort cyclisch proces.

Tabel 6.4 Ingreep-effectrelaties biomassa

Ingreep	Effect	Criterium
verbranding, vergisting en vergassing biomassa om biogas te produceren. Dit wordt opgewaardeerd tot groen gas	stikstofemissie	stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden
verbranding biomassa om water te verwarmen.	emissie van geur, geluid en stof	invloed op geurhinder, geluidhinder en luchtverontreiniging (stof)
	veiligheidsrisico's met gevolgen op mensen	invloed op externe veiligheid

Voor de ingreep-effectrelaties met betrekking tot ruimtebeslag in natuurgebieden (Natura 2000, NNN en overige gebieden) en aantasting van cultuurhistorische en archeologische waarden wordt verwezen naar de ingreep-effectrelaties van geothermie, zie tabel 6.1.

6.1.2 Aanpak effectanalyse warmtebronnen

Effectbeoordeling warmtebronnen
De effectanalyse voor warmtebronnen omvat een analyse op hoofdlijnen. Dit maakt dat de effecten niet worden beoordeeld zoals de effecten van energietechnieken worden beoordeeld. Zo worden voor de warmtebronnen geen kansrijke (groen) en kansrijk te maken (geel) gebieden aangeduid op kaart. Op dit moment is onvoldoende informatie beschikbaar om een betrouwbaar onderscheid te kunnen maken tussen kansrijke gebieden en kansrijk te maken gebieden.

Interpretatie effectbeoordelingen warmte
De effectbeoordelingen van warmte dienen anders geïnterpreteerd te worden dan die van energietechnieken. Waar bij energietechnieken de effectbeoordelingen worden toegekend op basis van gegronde onderzoeken naar bekende milieueffecten van windturbines en zonnevelden, worden de milieueffecten van warmtetechnieken beperkt onderzocht. De effectbeoordelingen voor warmtetechnieken betreffen daarom een eerste inschatting van de aard van de milieueffecten. Een sterk negatieve beoordeling (--) betekent voor warmte dat op basis van de kenmerken van het gebied mogelijk sprake is van grote effecten die een risico vormen voor de uitvoerbaarheid van de onderzochte warmtetechnieken.

Wel wordt per warmtebron weergegeven welke gebieden vanuit milieuperspectief bij voorkeur vermeden worden (oranje) en op welke locaties de milieueffecten een risico voor de uitvoerbaarheid kunnen vormen (doorzichtig). Onderstaande kleurcodering (tabel 6.5) sluit aan bij de milieubelemmeringenkaarten voor de verschillende energietechnieken. Onderstaande tabel laat de toelichting voor deze beoordelingen zien. De effecten die niet onder een van deze beoordelingen vallen, worden samengevat in een tabel met aandachtspunten voor de vervolgfases.

Het planMER maakt een eerste schifting in voorkeurslocaties uit de warmtestructuurkaart door de milieuaspecten uit het planMER te projecteren op deze voorkeurslocatie. Hiermee is de potentie voor alle benoemde warmtebronnen afgezet tegen de effectbeoordeling van milieueffecten.

Tabel 6.5 Algemene maatlat beoordeling warmtebronnen

	Beoordeling	Toelichting algemeen
0	neutraal	effecten leiden niet tot een verslechtering van milieukwaliteiten ten opzichte van de referentiesituatie. Vanuit milieuperspectief hebben deze gebieden de voorkeur
-	negatief	effecten leiden tot een verslechtering van milieukwaliteiten ten opzichte van de referentiesituatie en/of zijn strijdig met vigerend beleid. Vanuit milieuperspectief hebben deze gebieden niet de voorkeur
--	sterk negatief	effect is vanwege de aard en omvang, of vanwege strijdigheid met milieu- en/of veiligheidswetgeving beperkt acceptabel. Daarbij zijn de mogelijkheden om effecten te mitigeren naar verwachting beperkt. Hierdoor vormen de effecten een risico voor de uitvoerbaarheid

Onderzoeksaanpak geothermie

Naast de warmtestructuurkaart is relatief veel onderzoek uitgevoerd naar de kansen voor geothermie in Nederland en de milieueffecten van geothermie. De provincie Gelderland heeft recent een potentieonderzoek uitgevoerd naar geothermie in Gelderland[1]. Hierdoor is voldoende relevante en regio-specifieke informatie beschikbaar over geothermie in algemene zin, de milieueffecten van geothermie en de mogelijkheden voor geothermie in de regio. De effecten die volgen uit de ingreep-effectrelaties worden op hoofdlijnen beschreven. Hierbij wordt ter onderbouwing gebruik gemaakt van bronmateriaal. Voor de milieuthema's laat de effectanalyse een beknopte uiteenzetting zien van de mogelijke verbodsbepalingen vanuit wetgeving, de te verwachte effecten en de aan te raden vervolgstappen. Tot slot worden de effecten beoordeeld conform de beoordelingsmethodiek uit tabel 6.1 en worden de aandachtspunten voor vervolgfases uiteengezet.

Onderzoeksaanpak aquathermie en open WKO's

Voor aquathermie en open WKO's worden de effecten beschouwd die op basis van de ingreep-effectrelaties de grootste milieueffecten lijken te veroorzaken. De effecten van open WKO-systemen komen op veel vlakken overeen met de milieueffecten van geothermie. Voor de vergelijkbare effecten wordt daarom verwezen naar geothermie. De overige milieueffecten voor aquathermie en open WKO-systemen worden beschouwd aan de hand van bronmateriaal en vigerende wettelijke- en beleidskaders. Voor beide bronnen bestaat de effectanalyse uit een beknopte beschrijving van deze effecten, gevolgd door een conclusie en effectbeoordeling en uiteenzetting van aandachtspunten voor de vervolgfase.

Onderzoeksaanpak biomassa

De warmtebronnen biomassa hebben betrekking op het verbranden of vergisten van biomassa. Hiervoor is een centrale benodigd waar biomassa zoals mest, slib, GFT, reststromen of overige biomassa wordt verbrand of vergist. Voor dergelijke centrales zijn richtafstanden bepaald om hinder op woningen te beperken. Deze richtafstanden zijn middels zoneringen vastgelegd in de Handreiking bedrijven van milieuzonering van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze handreiking bevat een lijst met een integrale benadering op aan te houden afstanden tussen het bedrijf en woningen voor de aspecten geluid, geur, stof en externe veiligheid. Deze richtafstanden vormen de basis voor de effectanalyse voor biomassa. Omdat deze richtafstanden op beide bronnen van toepassing zijn, worden de effecten van groen gas en biomassa samen beschouwd. Tot slot bevat de effectanalyse een effectbeoordeling en aandachtspunten voor vervolgfases.

6.2 Onderzoeksaanpak warmteopslag

Warmteopslag kan ondergronds (hoge temperatuuropslag (HTO) of thermische putten) en bovengronds (bovengrondse tankopslag). Diepe ondergrondse warmteopslag is opslag in bodemlagen op een diepte van meer dan 50 m. Ondiepe ondergrondse warmteopslag is opslag in constructies die minder diep zijn dan

[1]https://www.witteveenbos.com/fileadmin/Downloads/Div._documenten/Publieksrapportage_Potentieonderzoek_Geothermie_Gelderland.pdf.

50 m. De omvang van opslaginstallaties varieert en hangt af van de aangesloten warmtebronnen, de benodigde opslagcapaciteit en de (variabiliteit van de) warmtevraag. De milieueffecten van ondergrondse warmteopslag verschillen van bovengrondse warmteopslag. Daarom zijn zowel de ingreep-effectrelaties als de effectanalyse opgesplitst in een deel voor ondergrondse warmteopslag en een deel voor bovengrondse warmteopslag.

Collectieve ondergrondse warmteopslag is nog niet breed toegepast in Nederland en de rest van de wereld. Bovendien vormen juridische-, financiële en milieutechnische belemmeringen van HTO en thermische putten een risico voor de haalbaarheid van dergelijke projecten. Omdat weinig referentieprojecten voorhanden zijn, beperkt de effectanalyse voor warmteopslag zich tot een analyse op hoofdlijnen.

6.2.1 Ingreep-effectrelaties warmteopslag

Ingreep-effectrelaties ondergrondse warmteopslag

Tabel 6.9 presenteert de ingreep-effectrelaties voor ondiepe (<50 m) ondergrondse warmteopslag. De ingreep-effectrelaties voor diepe ondergrondse opslag (>50 m) zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de ingreep-effectrelaties van geothermie. HTO vindt plaats op dieptes die vergelijkbaar zijn aan- of minder diep zijn dan geothermieprojecten en dieper dan open WKO-projecten.

De diepte van de thermische put hangt af van de benodigde omvang en de oppervlakte. Hoe groter de oppervlakte, hoe minder diep de put hoeft te zijn. Beide variabelen hebben eigen voor- en nadelen, zoals ruimtebeslag, effecten op de bodem en effecten op grondwater.

Tabel 6.6 Ingreep-effectrelaties ondiepe ondergrondse warmteopslag (thermische putten)

Ingreep	Effect	Criterium
graafwerkzaamheden voor aanleg van de thermische put	aantasting opbouw en stabiliteit ondiepe ondergrond	risico op zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag in Natura 2000- en NNN-gebieden	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden
	tijdelijk ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
bemalingswerkzaamheden voor aanleg van de thermische put	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit
gebruiksfase van de thermische put	ruimtebeslag in Natura 2000- en NNN-gebieden	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden
	ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	aantasting ruimtelijk-visuele kenmerken	effecten op ruimtelijk-visuele kenmerken

Ingreep-effectrelaties bovengrondse warmteopslag

De ingreep-effectrelaties van bovengrondse warmteopslag hebben betrekking op de bovengrondse tankopslag. De ingreep-effectrelaties zijn op hoofdlijnen vergelijkbaar met de ingreep-effectrelaties van ondergrondse warmteopslag. Daarom wordt hiervoor verwezen naar tabel 6.6. De verschillen zitten in:

1 voor bovengrondse warmteopslag leidt bemaling door de beperkte omvang niet tot onderscheidende effecten, waardoor dit geen onderdeel uitmaakt van de effectanalyse;
2 de effecten op de bodem, het grondwater en het ruimtebeslag treden in mindere mate op dan bij ondergrondse warmteopslag, doordat ingrepen in de bodem beperkter zijn in omvang en diepte;
3 de landschappelijke effecten van een bovengrondse opslagtank zijn groter dan de landschappelijke effecten van HTO. Een thermische put is over het algemeen lager dan een opslagtank, waarmee ook deze naar verwachting minder landschappelijke effecten veroorzaakt.

6.2.2 Aanpak effectanalyse warmteopslag

De warmtebronnen restwarmte, geothermie, biomassa, zonthermie en warmtepompen kunnen gebruik maken van ondergrondse- of bovengrondse warmteopslag. De effectanalyse voor warmteopslag is daarom relevant voor deze warmtebronnen.

Effectbeoordeling warmteopslag

De uitgangspunten voor de beoordeling van milieueffecten van warmteopslag zijn gelijk aan de uitgangspunten voor warmtebronnen. Ook hier worden neutrale, negatieve en sterk negatieve beoordelingen toegekend en weergegeven op kaart.

Onderzoeksaanpak ondergrondse warmteopslag

De effectanalyse voor ondergrondse warmteopslag focust zich op de effecten van HTO en thermische putten. Voor beide opslagtechnieken worden de milieueffecten in beeld gebracht, waarbij in veel gevallen een verwijzing is opgenomen naar de effectanalyses onder warmtebronnen. HTO lijkt immers in veel aspecten op een open WKO-systeem en geothermie, waardoor ook de milieueffecten vergelijkbaar zijn. Voor beide technieken ligt de focus op de onderscheidende milieueffecten ten opzichte van elkaar en ten opzichte van warmtebronnen. Zo wordt voor thermische putten meer aandacht besteed aan de effecten door ruimtebeslag en de effecten op de ruimtelijk visuele kenmerken. Bij de effectanalyse worden daarom de onderscheidende effecten apart beschreven en worden de overige milieueffecten -die vergelijkbaar zijn met warmtebronnen- enkel samengevat. Tot slot worden de milieueffecten beoordeeld en op kaart weergegeven en worden de aandachtspunten voor de vervolgfases uiteengezet.

Onderzoeksaanpak bovengrondse warmteopslag

De effectanalyse voor bovengrondse warmteopslag focust zich op de effecten van bovengrondse tankopslag. Net als voor ondergrondse warmteopslag, wordt ook hier zoveel mogelijk verwezen naar de effectanalyse van warmtebronnen. De bovengrondse warmteopslag onderscheidt zich van de ondergrondse bronnen door de effecten bovengronds, zoals ruimtebeslag en effecten op ruimtelijk visuele kenmerken. Ook hier worden enkel deze onderscheidende effecten apart beschreven en worden de overige milieueffecten samengevat.

6.3 Onderzoeksaanpak warmtedistributie

6.3.1 Ingreep-effectrelaties warmtedistributie

De realisatie van een warmtedistributienetwerk heeft effecten op verschillende milieuaspecten. Tabel 6.7 beschrijft welke ingreep-effectrelatie op hoofdlijnen te verwachten zijn voor het ondergrondse warmtenet.

Tabel 6.7 Ingreep-effectrelaties warmtedistributie

Ingreep	Effect	Criterium
werkzaamheden aanleg warmtenet (graafwerkzaamheden, bemaling en boringen)	aantasting opbouw en stabiliteit ondergrond	risico op (acute) diepe bodemdaling en ondiepe zettingen
	aantasting of verspreiding bodemverontreinigingen	invloed op bodemkwaliteit
	veranderingen in de samenstelling van het grondwater	invloed op waterwingebieden en grondwaterbeschermingszones
		invloed op de grondwaterkwaliteit
	tijdelijk ruimtebeslag in Natura 2000- en NNN-gebieden	effecten op Natura 2000- en NNN-gebieden
	tijdelijk ruimtebeslag in overige beschermde natuurgebieden	effecten op overige beschermde natuurgebieden
	verstoring beschermde soorten	effecten op beschermde soorten
	aantasting of vernietiging cultuurhistorische waarden	effecten op cultuurhistorische waarden
	aantasting of vernietiging archeologische waarden	effecten op archeologische waarden
	geluidemissie tijdens aanleg- en gebruiksfase	overschrijding geluidsnorm op geluidsgevoelige objecten
	kruisingen wegen, spoorwegen, vaarwegen en kabels en leidingen	kruisingen met bestaande infrastructuur
	belemmering toekomstig ruimtegebruik	effecten op toekomstig ruimtegebruik

Het milieuaspect externe veiligheid wordt niet beschouwd. Dit omdat voor het transport van warmte door buisleidingen op het gebied van externe veiligheid geen wettelijke eisen gelden met betrekking tot het plaatsgebonden risico en groepsrisico.

6.3.2 Aanpak effectanalyse warmtedistributie

Effectbeoordeling warmtedistributie

De milieueffecten als gevolg van de aanleg van het warmtenet worden niet beoordeeld. Dit omdat de effecten van de aanleg van het warmtenet in mindere mate spelen op regio- of gebiedsniveau, maar meer op specifieke locaties. Daarnaast zijn de effecten sterk afhankelijk van de ingreep ter plaatse en kan een deel van de effecten worden weggenomen door toepassing van maatregelen zoals een HDD-boring. Zo kan

aantasting van een archeologisch monument worden vermeden door een kleine tracéwijziging of kan onder het monument doorgeboord worden. Ook kan (mits minder dan circa 1 km) onder een natuurgebied worden doorgeboord. Daarnaast kan een warmteleiding in een natuurgebied worden aangelegd als voldaan wordt aan (strenge) voorwaarden. Het rood of oranje aanduiden van gebieden of locaties op kaart leidt daarmee tot een overschatting van effecten en dus tot een vertekend beeld van de mogelijkheden voor aanleg van het warmtedistributienetwerk. De effectanalyse beperkt zich daarmee tot een beschrijving van wat (niet) haalbaar is op grond van wetgeving en beleid.

Onderzoeksaanpak warmtedistributie

De effectanalyse voor warmtedistributie beperkt zich tot de effecten van de aanleg en het gebruik van het ondergrondse warmtenet.

Voor deze onderdelen betreft de effectanalyse een beschrijving van de milieueffecten op hoofdlijnen. De kansen voor realisatie, de beoogde tracés, de technische kenmerken en de hoeveelheid en locatie van benodigde bovengrondse installaties zijn namelijk onbekend. Deze hangen alle direct samen met de locaties en technische kenmerken van de warmtebronnen. Realisatie van een hoge- of middentemperatuur geothermiebron vraagt om een ander type warmtenet en bijbehorende bovengrondse installaties dan realisatie van een lagetemperatuur aquathermiebron. Daar komt bij dat de locatie van de warmtebron bepalend is voor de ligging van het warmtenet en daarmee ook van de milieueffecten van het warmtenet.

Dit maakt dat de effectanalyse een beschrijving op principeniveau betreft. Hierbij wordt niet altijd specifiek ingegaan op gebiedseigenschappen van de regio. Zo worden bijvoorbeeld de gebiedseigenschappen van natuurgebieden (bijvoorbeeld leefgebieden specifieke soorten) en gebiedsspecifieke landschappelijke waarden buiten beschouwing gelaten. Of, waar en hoe een warmtenet in of nabij de natuurgebieden in de regio komt te liggen is namelijk onbekend. Hetzelfde geldt voor het doorkruisen van landschappelijk waardevolle gebieden. Ook beschrijft deze effectanalyse geen effecten op het detailniveau van een wijk, buurt of woning. Deze effecten zijn dusdanig afhankelijk van de eigenschappen van de wijk, buurt of woning (dichtheid, aanwezige leidingen, woningeigenschappen) dat deze niet passen bij het detailniveau van het planMER.

Wel bevat het planMER voor het ondergrondse warmtenet en de bovengrondse installaties per milieuthema een effectbeschrijving op hoofdlijnen. Hierbij wordt per milieuthema (bodem, water, natuur, landschap, et cetera) beschreven wat de te verwachten effecten zijn op deze thema's. De thema's waarvoor de effecten op hoofdlijnen worden beschreven, volgen uit de ingreep-effectrelaties. Per milieuthema wordt naast de effectbeschrijving op hoofdlijnen aangegeven of, en zo ja, welke gebieden vanuit dat milieuthema bij voorkeur vermeden worden.

Voor het ondergrondse warmtenet beperkt de effectbeschrijving zich tot effecten gedurende de aanlegfase. Dit omdat tijdens de gebruiksfase in principe geen effecten optreden. Er geldt ook voor de warmtedistributie dat niet elk effect een risico vormt voor de uitvoerbaarheid van het project. De omvang van de effectbeschrijvingen loopt hierdoor uiteen. Daarnaast worden de effecten van aanleg van het warmtenet naar verwachting op hoofdlijnen vergelijkbaar met de aanleg van hoogspanningskabels. Daarom wordt bij sommige thema's verwezen naar de effectbeschrijving bij elektriciteit. Ook zijn de daar beschreven wettelijke- en beleidskaders in veel gevallen ook van toepassing op de warmtedistributie.

Uitgangspunten effectanalyse warmtedistributie

Warmtedistributie bestaat uit het ondergronds warmtenet en bovengrondse installaties. Veel beide onderdelen zijn nog veel factoren onbekend. Daarom zijn uitgangspunten gedefinieerd die achtergrondinformatie bieden voor de effectanalyse. Onder onbekende factoren worden onder andere de factoren verstaan:

- de aansluiting op het type warmtebron;
- de aansluiting op het type afnemer, zoals kassen of woningen;
- de omvang van het warmtenet (regionaal, sub regionaal, lokaal);
- de omvang van de buisleidingen;
- de omvang en de hoeveelheid benodigde bovengrondse installaties. Varieert ten minste per warmtebron, omvang van het warmtenet en het type afnemer.

Bovenstaande ontbrekende factoren maken dat de effectanalyse warmte zich beperkt tot een analyse op hoofdlijnen. Om een beeld te geven van de aard en omvang van het warmtedistributienet, worden de onderstaande uitgangspunten gehanteerd. Deze uitgangspunten worden gebruikt voor het bepalen van de effecten op hoofdlijnen. Daarnaast geven deze uitgangspunten een beeld van de te verwachten bandbreedte van mogelijke effecten van de warmtedistributie.

Diameter en lengte warmtetransportleidingen

De diameter van een warmtetransportleiding varieert met de omvang van het warmtenet. Een regionaal warmtenet, heeft baat bij een grotere buisleiding dan een lokaal warmtenet. Hoe groter de diameter, hoe meer warm water door de buis gevoerd kan worden. De diameter van de verschillende warmtenetten betreft:

1 een regionaal warmtenet: binnendiameter van 500 mm en een buitendiameter van 700-900 mm. Van toepassing op de aanvoer- en retourleiding. Inzet voor warmtebronnen met grote warmtepotentie, zoals restwarmte of grote geothermiebronnen;
2 een subretinaal warmtenet: binnendiameter tussen de 200 en 500 mm (aanvoer- en retourleiding). Inzet voor warmtebronnen met midden- tot hoge warmtepotentie, zoals kleinere restwarmtebronnen of geothermiebronnen;
3 een lokaal warmtenet: binnendiameter van circa 200 mm (aanvoer- en retourleiding). Inzet voor warmtebronnen met beperkte warmtepotentie, zoals aquathermie.

De lengte van de warmtetransportleiding varieert. Met name voor warmtebronnen als geothermie en aquathermie is een warmteleiding van circa 1,5 km het maximum. Dit omdat de warmteverliezen toenemen bij grotere transportafstanden. Voor een regionaal warmtenet kan de lengte oplopen tot tientallen kilometers. Hiervoor zijn persleidingen benodigd die de warmte onder druk van de restwarmtebron naar een (buffer)locatie pompen. Vanuit daar wordt de warmte opgewaardeerd of juist gecascadeerd (trapsgewijs proces) en ingevoerd op sub-regionale of lokale warmtenetten.

Aanlegmethode en diepte

Een warmtetransportleiding kan, net als een hoogspanningskabel, worden aangelegd in open ontgraving of met een gestuurde boring. De aanlegdiepte bij open ontgraving is circa 2 m. Bij aanleg met een boring kan de diepte oplopen tot 35 m. Dit kan nodig zijn voor kruising van een kanaal, snelweg of brede spoorweg. Voor beide aanlegtechnieken kan bemaling nodig zijn om de leidingen in den droge aan te kunnen leggen. Dit is afhankelijk van de grondwaterstand ter plaatse.

Isolatie

Warmtetransportleidingen zijn goed geïsoleerd. Warmte-uitstraling naar de bodem treedt hierdoor niet tot nauwelijks op. Er kan sprake zijn van minimale effecten op de bodem, het grondwater of ecologie. Dit zijn effecten die erg lokaal optreden. Deze maken daarom geen onderdeel uit van het planMER.

6.4 Kennisleemten, monitoring en evaluatie

In het planMER wordt aangegeven welke kennisleemten er bestaan en wat hun betekenis voor de besluitvorming is. Dit geldt voor zowel de energietechnieken wind en zon, als het onderdeel warmte. Bij het optreden van kennisleemten wordt de mate van betekenis beoordeeld en wordt zo nodig een monitoringsprogramma opgesteld. Met een monitoringsprogramma kan worden bepaald of de gemeten effecten overeenkomen met de voorspelde effecten en of andere of aanvullende maatregelen nodig zijn om de effecten te beperken. Deze gegevens kunnen tevens worden gebruikt voor de evaluatie van de besluitvorming tijdens of na afloop van de activiteiten ten behoeve van het ontwikkelen van grootschalige opwek in de regio.

7

PROCES EN PARTICIPATIE

7.1 M.e.r.-procedure

Het te doorlopen m.e.r.-proces bestaat op hoofdlijnen uit 2 fasen:
1 de NRD-fase;
2 de planMER-fase.

Voorliggende NRD en het op te stellen planMER maken deel uit van een m.e.r.-procedure om beslisinformatie te bieden voor een besluit over de RES 2.0 en de windvisie van de provincie Gelderland. De gemeenteraden, Provinciale Staten en Algemene Besturen van de waterschappen stellen de RES 2.0 vast. De Provinciale Staten stellen de windvisie vast.

De gemeenten zijn vervolgens verantwoordelijk voor de uitwerking van de RES 2.0 in beleid. Voor de uitvoering van projecten is aanvullend mogelijk een project-m.e.r.-procedure van toepassing. Er loopt nog een onderzoek in samenwerking met het Nationaal Programma RES welk detailniveau nodig is om de indirecte werking van de RES 2.0 te vergroten: als juridische basis voor een vergunningsaanvraag 'bouwwerk in strijd met de planologische voorschriften' en om vergunningverlening zo gemakkelijker te maken (zie ook paragraaf 1.4).

NRD-fase

De NRD markeert de start van de plan-m.e.r.-procedure. In dit NRD is uiteengezet welke alternatieven worden onderzocht in het planMER. Ook laat de NRD het beoordelingskader zien waaruit blijkt op welke milieuaspecten de alternatieven worden onderzocht en op welke wijze de milieueffecten worden beoordeeld. Het milieuonderzoek zoals gepresenteerd in dit NRD wordt uitgevoerd in het planMER.

PlanMER-fase

Het planMER maakt de geschikte en geschikt te maken zoekgebieden voor wind- en zonne-energie binnen de regio inzichtelijk. Het planMER biedt daarmee handvatten aan de regio om haar ambitie voor grootschalige opwek een stap verder te brengen. Het planMER biedt een transparante en integrale milieuafweging in het maken van de locatiekeuze(s) op hoofdlijnen.

Het planMER bevat en/of beschrijft in ieder geval de volgende onderdelen:
1 het doel van het voornemen;
2 een beschrijving van het voornemen en de ‘redelijkerwijs in beschouwing te nemen’ alternatieven, zowel (bijvoorbeeld) qua ligging als qua uitvoeringswijze;
3 welke plannen er eerder voor deze activiteit zijn vastgesteld en welke alternatieven daarin waren opgenomen;
4 voor welke besluit(en) het m.e.r. wordt gemaakt en welke besluiten met betrekking tot het voornemen al aan het planMER vooraf zijn gegaan;
5 een beschrijving van de ‘huidige situatie en de autonome ontwikkeling’ in het plangebied;
6 welke gevolgen het voornemen en de alternatieven hebben voor het milieu en een motivering van de manier waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven en een vergelijking van die gevolgen met de ‘autonome ontwikkeling’;
7 effectbeperkende c.q. mitigerende maatregelen;

8 leemten in kennis;
9 een publiekssamenvatting.

7.2 Inspraak en advies

7.2.1 Participatie

De RES GMR streeft naar nieuwe energie van, voor en door de regio. Daarom worden belanghebbenden vroegtijdig betrokken bij dit onderzoek. De gedachte achter participatie en de ervaring hiermee is dat intensieve samenwerking met de omgeving leidt tot betere projecten. Onder andere door ruimtelijke inpassing van het project die beter aansluit op de omgeving, doordat belanghebbenden meedenken, gebiedskennis en ideeën aandragen en doordat begrip voor elkaars belangen en standpunten toeneemt door samenwerking.

In de regio wordt samengewerkt, maar wordt ook gekeken naar wie waarvoor aan de lat staat. Zo past de regio het uitgangspunt uit de RES 1.0 'Lokale autonomie waar dat kan en benutten van de kracht van de regio waar dat moet' toe. Zo ook op gebied van participatie. Het planMER is een onderzoek op regionaal niveau, daarom zijn regionale stakeholders uitgenodigd om deel te nemen in de dialogen om de NRD te vormen.

Regionaal georganiseerde partijen die met hun belang verbonden zijn aan de RES worden beschouwd als regionale stakeholders. Zij zijn actief in de GMR en vertegenwoordigen lokale of landelijke achterban in de regio. De regionale stakeholders hebben meegedacht in 3 omgevingsdialogen over welke milieueffecten worden onderzocht en hoe gedetailleerd (zie bijlage III voor de lijst met regionale stakeholders).

In het najaar van 2022 wordt deze NRD gepubliceerd. Dan kan eenieder een reactie geven op deze NRD. Dit wordt een zienswijze genoemd. Aanvullend wordt in november 2022 voor iedereen die geïnteresseerd is een online informatieavond georganiseerd. We beantwoorden de zienswijzen in een reactienota en deze geven mogelijk aanleiding tot aanpassingen in de onderzoeksaanpak voor het planMER.

7.2.2 Advies Commissie voor de m.e.r.

De Cie-m.e.r. is een onafhankelijke commissie van deskundigen die adviseert in het kader van de m.e.r.-procedure. De inzet van de Cie-m.e.r. is deels verplicht en deels vrijwillig. Het is vrijwillig om de Cie-m.e.r. een advies te vragen in het voortraject, waar de NRD onderdeel van uitmaakt. Voor het planMER geldt een verplichting de Cie-m.e.r. om advies te vragen. Tijdens de NRD-fase geeft de Cie-m.e.r. een advies over het NRD dat ter inzage wordt gelegd. Hiervoor brengt de Cie-m.e.r. mogelijk ook een bezoek aan het plangebied. Op basis van de ontvangen adviezen van de Cie-m.e.r. en de inspraakreacties en adviezen, wordt de NRD met een reactienota vastgesteld. De Cie-m.e.r. geeft eveneens een advies op de inhoud van het planMER (een toetsingsadvies). Eventueel geven de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. aanleiding tot het maken van een aanvulling op het planMER, bijvoorbeeld om een aantal zaken wat verder uit te diepen of nadere accenten te leggen.

Bijlage(n)

BIJLAGE: AUTONOME ONTWIKKELINGEN

Tabel I.1 Autonome ontwikkelingen

Thema	Project/plan	Omvang/type	Status
Arnhem			
woningbouw	Stadsblokken-Meinerswijk	bouw circa 400 woningen, transformatie steenfabriek terrein en ontwikkelen evenemententerrein. Ontwikkeling natuurgebied Meinerswijk	Raad van State
Berg en Dal			
woningbouw	Reomie-terrein Ooij	woningbouw, aantal nader te bepalen	nader te bepalen
bedrijventerrein	Uitbreiding bedrijventerrein Groesbeek	uitbreiding van het bestaande bedrijventerrein van Groesbeek richting het oosten. Plan in verkennende fase	verkenning
energie-infrastructuur	Transformatorstation Beek	realisatie nieuw transformatorstation nabij Beek	voorbereiding vergunningen
zonnevelden	diverse zonneparken	er worden zes zonneparken verkend of deze zijn in voorbereiding van een vergunningsaanvraag. Twee liggen in het zoekgebied tussen Leuth en Millingen aan de Rijn, twee in het zoekgebied ten noordoosten van Groesbeek, één bij de RWZI bij Kekerdom/Millingen aan de Rijn en één op vuilstort “De Dukenburg”, nabij de Bruuk.	in voorbereiding
zandwinning	zandwinning Ooijse Graaf	zandwinningslocatie Ooijse Graaf, m.e.r.-procedure wordt gestart	in voorbereiding
Beuningen			
windturbines	Ontwikkeling Windpark Beuningen	5 windturbines met maximale tiphoogte van 245 m ten zuiden van de A73 en ten westen en oosten van de A50	Raad van State
zonnevelden	Ontwikkeling zonnevelden	4 zonnevelden ten zuiden van de A73 en ten oosten van de A50 met gezamenlijk oppervlakte van circa 40 hectare	onherroepelijke vergunning
grondbank	Grondbank	de grondbank bevindt zich in de noordoostoksel van knooppunt Ewijk. Hier vindt ontwikkeling plaats van de verondieping van een voormalige zandwinplas. Tevens wordt er een geluidswal ontwikkeld	nader te bepalen
zandwinning en recreatie	Beuningse plas	ten zuidoosten (tussen de ARN en de A73) van het dorp Beuningen wordt er een zandwinproject opgestart. Hierdoor zal er	project in uitvoering,

Thema	Project/plan	Omvang/type	Status
		in de toekomst een recreatieve waterplas: De Beuningse Plas ontstaan. De komende jaren wordt deze plas uitgegraven en zal de omgeving worden ingericht. Het idee is dat het project in 2035 is afgerond	zandwinning gestart
zandwinning	Geertjesgolf	Geertjesgolf betreft een zandwinproject in ontwikkeling gelegen in het Winssensche Veld ten zuiden van Winssen en in de uiterwaarden van de Waal bij Deest. Gedurende 15 jaar zal in dit gebied zand (beton- en metselzand en ophoogzand) en grind worden gewonnen voor de bouwgrondstoffenvoorziening. De binnendijks in de polder gelegen plassen die door de winning zullen ontstaan worden ingericht als natuur- en recreatiegebied. Tevens zullen er natuurwaarden aan de randen van het gebied worden gerealiseerd	eindsituatie bereikt, zandwinning gestart
Doesburg			
niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Druten			
zonneveld	zonneveld Larendeel	zonneveld met oppervlakte van 26 hectare ten zuiden van de N322, nabij Molenhoek	vergund
zonneveld	zonneveld Zevent	zonneveld met oppervlakte van circa 28 hectare ten zuiden van de N322 en Puiflijk	vergund
zonneveld	zonneveld Uivermeertjes	drijvend zonneveld op de voormalige zandwinning van de Uivermeertjes ter hoogte van de Laarstraat te Deest, netto 17 hectare	vergund
zonneveld	zonneveld Hooge Bobbert	zonneveld ten zuidwesten van Puiflijk, netto 6,6 hectare	vergund
zonneveld	zonneveld Groenendael	zonneveld aan de Ulandsestraat te Druten	in ontwikkeling
Duiven			
infrastructuur	doortrekken A15	de A15 wordt vanaf knooppunt Ressen als autosnelweg met 2x2 rijstroken doorgetrokken naar de A12 tussen Duiven en Zevenaar. Tussen Duiven en Zevenaar komt een nieuw knooppunt. De verwachting is dat de doortrekking eind 2025 gereed is	Raad van State
zonneveld	zonneveld nabij InnoFase	ontwikkeling zonneveld van circa 45 hectare in gebied naast InnoFase binnen zoeklocatie WZ5 van de RES 1.0	in ontwikkeling
bedrijventerrein	drie zoekgebieden bedrijventerreinen	aangewezen zoekgebieden in Omgevingsvisie voor uitbreiding bedrijventerreinen (aansluitend op bestaand bebouwd gebied)	in ontwikkeling
woningbouw	twee uitbreidingslocaties wonen en één reserve woningbouwlocatie	aangewezen uitbreidingslocatie wonen (Ploen-Noord en Plakse Weide) en reserve woningbouwlocaties (Biezenkampen), aangrenzend aan bestaand bebouwd gebied	in ontwikkeling

Thema	Project/plan	Omvang/type	Status
Heumen			
woningbouw	woningbouw Kanaalzone	plan voor realisatie circa 700 woningen in Kanaalzone aan westzijde Malden, op locatie huidige sportvelden	nader te bepalen
woningbouw	plan Zilverberg	bouw van 70 tot 100 woningen tussen Zilverbergweg en Kruisbergsestraat in Overasselt	in ontwikkeling
zonneveld	zonneveld Teersche Sluispolder	zonneveld met zo'n 42.000 zonnepanelen in het Energielandschap A73, nabij Heumen	in ontwikkeling (voorontwerp-bestemmings-plan)
Lingewaard			
infrastructuur	doortrekken A15	de A15 wordt vanaf knooppunt Ressen als autosnelweg met 2x2 rijstroken doorgetrokken naar de A12 tussen Duiven en Zevenaar. De snelweg kruist het Pannerdensch Kanaal met een brug. De verwachting is dat de doortrekking eind 2026 gereed is	Raad van State
Nijmegen			
bedrijventerrein	bedrijventerrein De Grift	uitbreiding bedrijventerrein De Grift in noorden Nijmegen uitbreiden tussen De Griftdijk, A15 en de A325	voorbereiding bestemmings-plan
Overbetuwe			
nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen
Rheden			
woningbouw	woningbouw ziekenhuislocatie Velp 'Masterplan IJsseldistrict'	ontwikkeling circa 800 woningen	uitwerking masterplan
zandwinning	zandwinning Havikerwaard	zandwinning en aanleg water en natuur deels in	deels in uitvoering, MIRT-traject een tweede fase
Renkum			
nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen	nader te bepalen
Rozendaal			
geen relevante ontwikkelingen voorzien			
Westervoort			
woningbouw	Westervoort-Noord	uitbreidingslocatie wonen ten noorden van stedelijk gebied Westervoort	in ontwikkeling
Wijchen			
woningbouw	nieuwbouw Wijchen-West	circa 1.300 woningen aan westzijde van Wijchen. Het gebied wordt aan de westelijke zijde begrensd door de provinciale weg N845, aan de noordzijde door de Hernenseweg, aan de oostzijde door de Randweg Noord/Westerdreef en aan de zuidzijde door de Ravensteinseweg	voorbereiding uitvoering

Thema	Project/plan	Omvang/type	Status
woningbouw	nieuwbouw Huurlingsedam	woningbouw aan zuidoostzijde van Wijchen, tussen Oosterweg, N324 en Huurlingsedam	voorbereiding uitvoering
bedrijventerrein	uitbreiding Bijsterhuizen	uitbreiding bedrijventerrein Bijsterhuizen met circa 40 hectare tussen A325m Schoenaker, Nieuwe Wetering en Wilhelminalaan	nader te bepalen
zonneveld	zonneveld Kampbroek	zonneveld aan de Kambroek 5 te Hernen. Netto 11 hectare	vergund
zonneveld	zonneveld Bankhoef	zonneveld aan de Bankhoeve en het Papenstraatje te Leur	in ontwikkeling
Zevenaar			
infrastructuur	doortrekken A15	de A15 wordt vanaf knooppunt Ressen als autosnelweg met 2x2 rijstroken doorgetrokken naar de A12 tussen Duiven en Zevenaar. Tussen Duiven en Zevenaar komt een nieuw knooppunt. De verwachting is dat de doortrekking eind 2025 gereed is	Raad van State

II

BIJLAGE: STURENDE CRITERIA NATUUR MIDDELS EEN QUICKSCAN

Voor het beoordelen van het thema natuur is een quickscan uitgevoerd om inzicht te krijgen in mogelijke risico's en voorkeuren voor wat betreft wind- en zonne-energie locaties ten aanzien van waardevolle en/of beschermde natuurgebieden en beschermde soorten. Deze bijlage bevat de basis voor de beoordeling van de effecten op natuur. In deze quickscan[1] is onderscheid gemaakt tussen het scenario voor de realisatie van een windpark en dat voor de realisatie van een zonneveld. Wind- en zonnevelden verschillen immers sterk van elkaar wat betreft het effect op beschermde natuurwaarden (gebieden en soorten). Bij zonnevelden wordt een relatief groot gebied bedekt met zonnepanelen. In de gebruiksfase zijn de effecten gering en voornamelijk beperkt tot ruimtebeslag. Bij windparken is het directe ruimtebeslag relatief beperkt. Effecten treden met name op tijdens de gebruiksfase doordat de draaiende rotorbladen aanvaringsslachtoffers veroorzaken onder vogels en vleermuizen en een verstorende werking kunnen hebben op vogels.

Voor de beoordeling van de mate van geschiktheid in het kader van natuurwetgeving- en beleid, is in de quickscan onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:

- **ongeschikt**:
  - gebieden waar realisatie van wind- dan wel zonneveld *juridisch niet haalbaar* wordt geacht in het kader van natuurwetgeving- en beleid;
  - gebieden waar realisatie van wind- dan wel zonneveld in theorie onder voorwaarden mogelijk is, doch waarvan de *kans op goedkeuring vanuit natuurwetgeving- en beleid zeer laag* wordt ingeschat;
- **mogelijk geschikt**: gebieden waar de realisatie van wind- dan wel zonneveld *onder voorwaarden mogelijk* is, waarvan de kans op goedkeuring vanuit natuurwetgeving- en beleid als matig-hoog wordt ingeschat;
- **geschikt**: gebieden waar de realisatie van wind- dan wel zonneveld zonder strenge voorwaarden (mits eventueel beperkte mitigerende maatregelen ten aanzien van beschermde soorten) juridisch *haalbaar* wordt geacht in het kader van natuurwetgeving- en beleid.

Tabel II.1 Sturende criteria natuur - wind en zon

Sturende criteria	Mate van geschiktheid	Onderbouwing
weidevogelgebied	ongeschikt voor wind en zon	voor weidevogelgebieden geldt op basis van artikel 2.51a in de Omgevingsverordening Gelderland (geconsolideerd op 1 februari 2022) dat een nieuw bestemmingsplan in ieder geval een nieuwe windturbine of nieuw zonneveld niet toe staat. Hier kan middels de bepalingen in artikel 1a.2 niet van worden afgeweken. Bij de realisatie van een wind- of zonneveld moet er dus rekening mee worden gehouden dat deze buiten de contouren van de genoemde weidevogelgebieden worden gerealiseerd

[1] In de quickscan natuur is enkel getoetst op de effecten in de gebruiksfase van het te realiseren wind- of zonneveld. Tijdelijke effecten die na de aanlegfase voorbij zijn (zoals een tijdelijke invloed op het landschap of op ruimtegebruik door aanlegwerkzaamheden), worden in het planMER immers niet beschouwd, tenzij deze een risico kunnen vormen voor de uitvoerbaarheid. Tijdelijke effecten zijn over het algemeen niet bepalend voor de keuze voor zoekgebieden of een keuze tussen de verschillende energie- en warmtetechnieken. Effecten die optreden tijdens de aanlegfase, maar een langere doorwerking hebben (zoals stikstofdepositie), worden eveneens niet beschouwd in het planMER. Dit kan, evenals overige tijdelijke effecten worden beschouwd in een projectMER voor concrete energieprojecten.

Sturende criteria	Mate van geschiktheid	Onderbouwing
impact op Natura-2000 gebieden	ongeschikt voor wind en zon	gezien voor de aangewezen habitattypen van beide Natura 2000-gebieden telkens een behoud- dan wel een uitbreidingsdoelstelling geldt, is bij ruimtebeslag binnen deze habitattypes sowieso sprake van een negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling(en) (IHD). Dit effect is tevens niet te mitigeren. Het realiseren van een windpark binnen de contouren van aangewezen habitattypen wordt dan ook juridisch niet haalbaar geacht. Het is van belang dat bij realisatie van een wind- of zonneveld, het ruimtebeslag in ieder geval buiten de contouren van deze habitattypen plaatsvindt
impact op GNN gebieden	ongeschikt voor wind	hoewel het GNN door de provincie Gelderland wordt aangemerkt als 'niet kansrijk' voor de ontwikkeling van windenergie, wordt in de beleidslijn Windenergie van de provincie ook gesteld dat deze gebieden niet geheel op voorhand worden uitgesloten. Zie regel “binnen deelgebieden van GNN gereserveerd voor windenergie” voor de mogelijk geschikte gebieden voor wind binnen GNN.
impact op GNN gebieden	mogelijk geschikt zon	volgens de provinciale omgevingsverordening is binnen het GNN een andere bestemming dan natuur (zoals wind- of zonne-energie) alleen mogelijk indien (i) er sprake is van groot openbaar belang, (ii) er geen reële alternatieven aanwezig zijn en (iii) de negatieve effecten op de kernkwaliteiten en het oppervlak van het gebied en de ecologische samenhang binnen het gebied zoveel mogelijk worden beperkt, en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd
binnen deelgebieden van GNN gereserveerd voor windenergie	mogelijk geschikt voor wind	voor windturbines geldt dat deze onder voorwaarden zijn toegestaan in de hiervoor voorziene verkenningsgebieden, waar de effecten op de kernkwaliteiten op voorhand als beperkt worden ingeschat. Deze delen van het GNN liggen in zones langs Rijkswegen. Oprichting van windturbines is in deze delen van het GNN mogelijk als samen met de realisatie van de windturbines maatregelen worden getroffen die per saldo aantasting van de kernkwaliteiten van het GNN voorkomen. In dat saldo zijn vergroting van de oppervlakte natuur en versterking van de ecologische samenhang belangrijke randvoorwaarden. Voor het plaatsen van windturbines in het verkenningsgebied voor windenergie in het GNN dient het oppervlak van natuur dat verloren gaat voor 200 % gecompenseerd te worden. De versterking wordt vastgelegd in een natuurversterkingsplan
ganzenrustgebied[1]	mogelijk geschikt wind en zon	in ganzenrustgebieden geldt een 'ja, mits'-beleid van de provincie Gelderland. Windparken en zonnevelden zijn hier weliswaar enkel toegestaan indien (artikel 2.51b): - uit onderzoek blijkt dat deze activiteit of ontwikkeling wordt uitgevoerd op een locatie waar de nadelige gevolgen voor de functie als rustgebied voor overwinterende ganzen zoveel mogelijk worden beperkt; en - na uitvoering minimaal 500 hectare in het betreffende ganzenrustgebied overblijft
groene ontwikkelingszo-nes	mogelijk geschikt voor wind en zon	de GO bestaat uit gebieden rond het GNN, waaronder weidevogelgebieden en ganzenrustgebieden, en vormt een ecologische verbinding tussen delen van het GNN. In de GO is er sprake van terughoudend beleid van de provincie Gelderland ten aanzien van de ontwikkeling van wind- of zonne-energie. Nieuwe kleinschalige ontwikkelingen zijn onder voorwaarden wel mogelijk
waardevol open gebied	mogelijk geschikt voor wind en zon	voor waardevolle open gebieden is de grootschalige openheid de belangrijkste kernkwaliteit. Daarom geldt als uitgangspunt dat ruimtelijke ingrepen die de openheid aantasten niet zijn toegestaan. Open gebieden zijn soms ook kansrijke plekken voor het opwekken van windenergie. Met het oog op de maatschappelijke opgave voor duurzame energie, is het daarom onder voorwaarden mogelijk om een windturbinepark met meer dan 3 windturbines op te richten in open gebieden. De voorwaarden (Omgevingsverordening artikel 2.62) zijn dat bij het bestemmingsplan aandacht wordt besteed aan de volgende punten: a. de ruimtelijke kenmerken van het landschap; b. de maat, schaal en inrichting in het landschap; c. de visuele interferentie met een nabij gelegen windturbine of windturbines; d. de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap; e. de beleving

[1] Het ganzenrustgebied overlapt volledig het stiltegebied.

Sturende criteria	Mate van geschiktheid	Onderbouwing
		van de windturbine of het windturbinepark in het landschap. Bij realisatie van een wind- of zonneveld binnen de grenzen van het waardevol open gebied dient de initiatiefnemer de wijze van compensatie van de kernkwaliteiten en de wijze waarop aandacht aan voorkomende soorten wordt besteed vast te leggen in een natuurversterkingsplan dat onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan
zone van 1- 8 km rondom Natura 2000-gebied Veluwe	mogelijk geschikt voor wind	in het onderzoek van Altenburg & Wymenga[1] is bepaald dat de wespendief de meest beperkende soort is (belangrijkste aandachtsoort) voor het plaatsen van windturbines bij dit natuurgebied; de Veluwe vormt binnen Nederland het kerngebied van de wespendief. Op basis van dit onderzoek is geconcludeerd dat de realisatie van een windpark buiten de Veluwe onder voorwaarden mogelijk is. De meest relevante criteria daarbij zijn het aantal beoogde turbines en de afstand van de Veluwerand waarop deze worden geplaatst. Op basis van dit onderzoek is vastgesteld dat de plaatsing van (in totaal) 10 turbines op alle afstanden tussen 1–8 km van de Veluwerand mogelijk is zonder dat dit significant negatieve effecten heeft op de wespendiefpopulatie. Bij 25 turbines is dit pas mogelijk op een afstand van minimaal 5 km. Grote aantallen turbines, zoals 75 of 100, zijn zonder effectieve mitigerende maatregelen niet mogelijk binnen een afstand van 8 km van de Veluwe. Met toepassing van mitigerende maatregelen zoals een stilstandsvoorziening neemt de ruimte voor windturbines nabij de Veluwe wel toe. Er wordt op dit moment nog onderzoek gedaan onder welke randvoorwaarden (met welke maatregelen) realisaties van windprojecten nabij de Veluwe mogelijk zijn
zone van 1 - 8 km rondom Natura 2000-gebied Veluwe	geschikt voor zon	op voorhand worden geen belangrijke knelpunten vanuit natuurwet- en beleid verwacht
zone van 10 km rondom Natura 2000-gebied Rijntakken	mogelijk geschikt voor wind	het Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen voor broedvogels, waarvan de verspreiding tijdens het broedseizoen beperkt blijft tot de leefgebieden binnen het Natura 2000-gebied zelf, of hooguit tot een halve kilometer daarbuiten in geval van de roerdomp. Een aantal van de aangewezen niet-broedvogels kan echter op grotere afstand van het Natura 2000-gebied foerageren. Ganzen bijvoorbeeld kunnen tot maximaal 30 kilometer afstand van de slaapplaats foerageren[2]. Binnen 10 kilometer van slaapplaatsen in de directe omgeving (grootste slaapplaats[3] in de Rhederlaag, kleinere slaapplaatsen in de Hondsbroeksche Pleij, Meinerswijk en Immerlooplas) liggen veel geschikte foerageergebieden. Het is daarom aannemelijk dat het overgrote deel van de aangewezen ganzen van Rijntakken binnen 10 kilometer afstand van deze slaapplaatsen foerageert. Naar verwachting is de realisatie van een windpark in deze zone enkel onder voorwaarden (gepaste mitigerende maatregelen) mogelijk
zone van 10 km rondom Natura 2000-gebied Rijntakken	geschikt voor zon	op voorhand worden geen belangrijke knelpunten vanuit natuurwet- en beleid verwacht

1 E. Klop, J. Stahl, H. Sierdsema, P. Alefs, J. Latour 2020. Windenergie op en rondom de Veluwe. Effecten op Wespendief en andere soorten. A&W rapport 20-140, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwalden.

2 Nolet, B.A., J.M. Baveco & H. Kuipers, 2009. Evaluatie opvangbeleid 2005 - 2008 overwinterende ganzen en smienten. Deelrapport.

3 Een modelberekening van de capaciteit van opvanggebieden voor overwinterende ganzen en smienten. Alterra, Wageningen.

Beschermde soorten

Gezien de grootte van de regio, is het niet mogelijk om op niveau van individuele soorten een beoordeling te doen van het potentieel voorkomen. Wel is hieronder voor zowel wind- als zonnevelden een overzicht gegeven van waar risicosoorten voornamelijk worden verwacht en waar het risico op overtredingen met betrekking tot beschermde soorten groot is. Het betreft een analyse op hoofdlijnen op basis van een deskundigenoordeel.

Risico voor beschermde soorten bij realisatie windpark

Bij de realisatie van een windpark, zijn vogels en vleermuizen[1] de belangrijkste risicosoorten. Effecten treden met name op tijdens de gebruiksfase doordat de draaiende rotorbladen aanvaringsslachtoffers veroorzaken onder vogels en vleermuizen en een verstorende werking kunnen hebben op vogels (door o.a. geluid en slagschaduw).

Effecten op andere diersoorten dan vogels en vleermuizen zijn zeer beperkt tot afwezig. Voor deze soorten (bv. kleine ongewervelde dieren) gelden naar verwachting enkel zeer lokale directe effecten door het fysiek verdwijnen of ongeschikt worden van habitat ter plaatse van de mast met fundering.

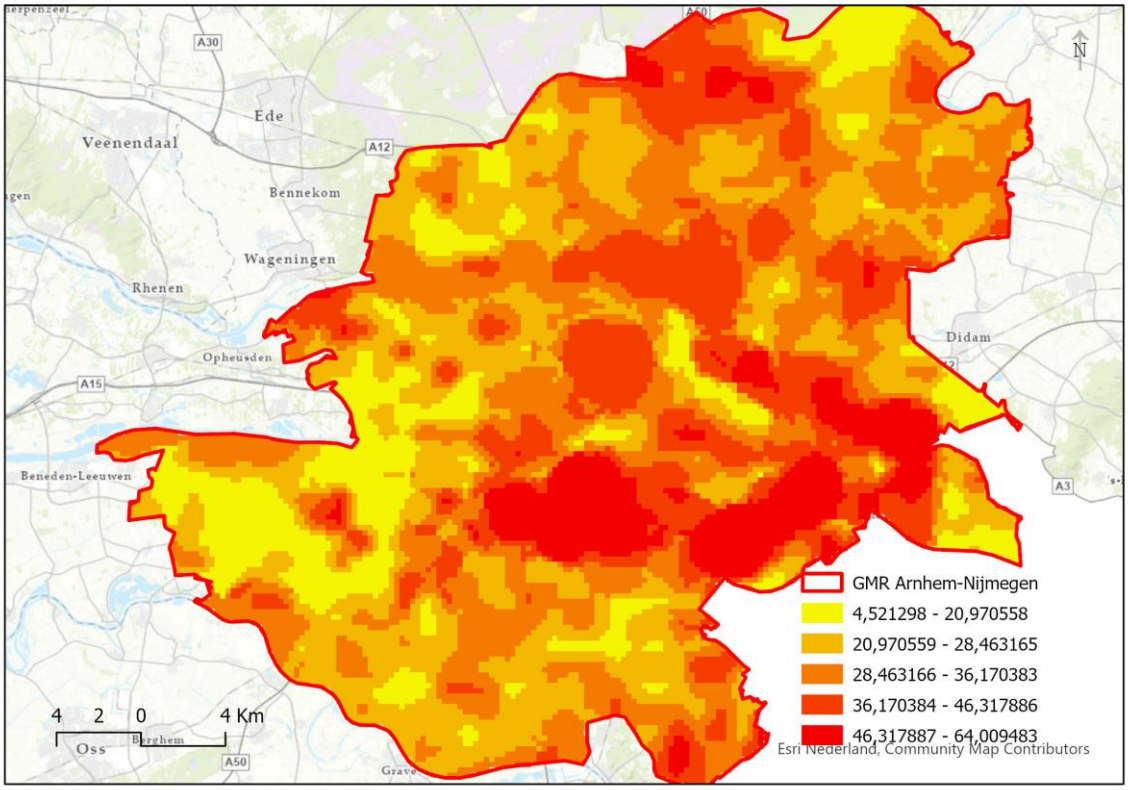
Windturbines kunnen negatieve gevolgen hebben voor vogels. Er is kans op directe sterfte door aanvaring met de rotorbladen of de mast. Daarnaast kunnen de turbines de leefgebieden van vogels verstoren. Hiermee wordt rekening gehouden bij de planning van een windturbinepark. Sovon heeft in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit onderzocht waar veel vogelsoorten voorkomen die kwetsbaar zijn voor windparken. Met gegevens over de verspreiding, aantallen en vliegbewegingen van deze vogelsoorten zijn kaarten (zie afbeelding II.1) gemaakt met gebieden waar naar verwachting de risico's van windturbines op kwetsbare soorten het grootst zijn[2].

Op basis van deze kaart is te zien dat de hoogste risicozones binnen de regio zich in het oosten van de regio bevinden, in de zone langs de Waal en de Nederrijn.

[1] Vleermuissoorten die relatief vaak als slachtoffer worden aangetroffen zijn 'aerial hawkers'. Het betreft met name soorten die in open omgeving op grotere hoogte jagen. In Nederland lopen vooral gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, bosvleermuis, laatvlieger en tweekleurige vleermuis risico.

[2] Sierdsema H., Foppen R., van Els P., Kampichler C. & Stahl J. 2021. Achtergronddocument windenergie gevoeligheidskaart vogels. Sovon-rapport 2021/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Afbeelding II.1 Risicokaart[1] broedvogels en niet-broedvogels i.r.t. windturbines; deelkaart regio Arnhem Nijmegen; Het kaartbeeld geeft in kleuren het relatieve verschil weer tussen gebieden van de kans dat windturbines een negatief effect zullen hebben op zowel broed- als niet-broedvogelpopulaties. In roodtinten de gebieden met de hoogste kans, in oranje en geel de gebieden met de laagste kans. Voor nadere uitleg van de interpretatie en de beperkingen van deze kaartbeelden[2] zie Sovon-rapport 2021/09

Ten aanzien van de wet natuurbescherming soortenbescherming een aantal aandachtspunten met betrekking tot de locatiekeuze voor een windpark. Zo is het, om risico's voor vogels en vleermuizen -en dus voor overtreding van de wet natuurbescherming- te beperken, van belang dat het windpark bij voorkeur wordt gerealiseerd:

- buiten de hoge risicozone voor vleermuizen, zoals weergeven in afbeelding II.1;
- op een minimumafstand van 200 m van voor vleermuizen relevante landschapselementen (bomenrij, haag, bos(rand), waterloop en oever, kuststrook)[3].

Omdat aanvaringslachtoffers (vogels en vleermuizen) nooit geheel zijn te voorkomen, is voor de realisatie van een windpark altijd een ontheffing Wnb (inclusief mitigatie- en compensatieplan) nodig.

Risico voor beschermde soorten bij realisatie zonneveld

Bij de realisatie van zonnevelden zijn de grootste effecten te verwachten voor vogels; dit is dan ook de belangrijkste risicogroep voor dit type projecten. Aanleg van zonnevelden of het plaatsen van zonnepanelen kan de betreffende locatie geheel of gedeeltelijk ongeschikt maken als leefgebied voor vogels. Het gaat om

---

1 Deze kaart laat niet de daadwerkelijke aanwezigheid van vogels zien. En ook niet de sterfte, of verstoring als er een windturbine in het gebied zou komen te staan. Het is een verwachting van een risico bij plaatsing van windturbines op een bepaalde plek. Deze verwachting is berekend op basis van wat men weet over de aanwezigheid van soorten en de kennis van hun leefgebiedseisen. En de kaart geeft een beeld van alleen de voor windturbines kwetsbare vogelsoorten.

2 Sierdsema H., Foppen R., van Els P., Kampichler C. & Stahl J. 2021. Achtergronddocument windenergie gevoeligheidskaart vogels. Sovon-rapport 2021/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
Sovon (2021). Gevoeligheidskaart vogels, https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/18101, geraadpleegd op 04-07-2022.

3 https://www.eurobats.org/sites/default/files/documents/pdf/Advisory_Committee/AC10_Doc_9_Report_IWG_WindTurbines.pdf.

verlies en aantasting van foerageer-, broed-, rust- en slaapplaatsen op land en water. Het afvangen van licht door de panelen kan ook een negatieve invloed hebben op het onderwaterleven en bodemleven en dat kan weer negatieve effecten hebben op de voedselbeschikbaarheid voor vogels[1].

Ten aanzien van de wet natuurbescherming soortenbescherming een aantal aandachtspunten met betrekking tot de locatiekeuze voor een zonneveld. Zo is het, om risico's voor vogels - en zo ook een overtreding van de Wnb - zoveel mogelijk te voorkomen, van belang dat de zonnevelden niet worden geplaatst in belangrijke vogelgebieden (N2000, GNN/GO, ganzenrustgebied, weidevogelgebied, waardevol open gebied). Voor de keuze van een geschikte zonneveldlocatie wordt een voorkeursvolgorde gehanteerd: (1) eerst op daken en gevels van gebouwen, (2) dan onbenutte terreinen zonder natuurwaarden in bebouwd gebied, (3) infrastructurele werken en gronden in bebouwd gebied, en (4) tot slot in het landelijk gebied op gronden met geen of zeer weinig belang voor vogels en andere natuurwaarden.

Zodra de locatie van een zonneveld bekend is moet nader onderzoek worden gedaan naar de aanwezige beschermde soorten - met name vogelsoorten (belangrijkste risicogroep) - en de functie van het terrein voor deze soorten, zodat een schatting kan worden gemaakt van de impact van de locatiekeuze.

Tabel II.2 Overzicht IHD typen/soorten en globale inschatting van risico op significant negatieve effecten IHD bij realisatie van wind- of zonneveld in het betreffende Natura 2000-gebid

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
Habitattype	H2310, H2320, H2330, H3130, H3160, H3260A, H4010A. H4030, H5130, H6230, H6410, H7110B, H7140A, H7150, H7230, H9120, H9190, H91D0, H91E0C	n.v.t.	hoog, negatief effect bij ruimtebeslag binnen habitattype (oppervlakteverlieshabitat)	hoog, negatief effect bij ruimtebeslag binnen habitattype (oppervlakteverlies habitat
Habitatsoort	gevlekte witsnuitlibel	?/? (Svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in vennen van Natura 2000 (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in vennen van Natura 2000 (verlies leefgebied)
	vliegend hert	?/? (Svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in oud eikenbos en beuken-eikenbos met hulst binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in oud eikenbos en beuken-eikenbos met hulst binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)
	rivierdonderpad	?/? (Svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)
	beekprik	?/? (Svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)

[1] Vogelbescherming Nederland, https://www.vogelbescherming.nl/over-ons/standpunten/standpunt-zonne-energie, geraadpleegd op 4 juli 2022.

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
	drijvende waterweegbree	?/? (svl waarschijnlijk gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in/aan waterlopen (verlies leefgebied)
	kamsalamander	?/? (svl gunstig)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in landbouwenclaves/bos-randen binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in landbouwenclaves/bosranden binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)
	meervleermuis	?/? (svl gunstig)	matig, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag nabij bunkers (aantasting winterverblijf) en waterrijke gebieden (aantasting/verlies foerageergebied) én mogelijk negatief effect bij onderbreking landschap structuren (obstructie vliegroute) en bij in werking treden turbines (verstoring & beperkt aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag nabij bunkers (aantasting winterverblijf) en waterrijke gebieden (aantasting/verlies foerageergebied)
broedvogel	wespendief	nee/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen bos (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen bos (verlies leefgebied)
	nachtzwaluw	ja/+	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	ijsvogel	ja/?/	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	draaihals	ja/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	zwarte specht	nee/=	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	boomleeuwerik	nee/=	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
			treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	
	duinpieper	nee/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	roodborsttapuit	ja/+	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	tapuit	nee/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	grauwe klauwier	ja/=	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
Rijntakken				
Habitattype	H3150, H3260B, H6120, H6430A, H6430B, H6430C, H6510A, H6510B, H9120, H91E0A, H91E0B, H91E0C, H91F0	n.v.t.	hoog, negatief effect bij ruimtebeslag binnen habitattype (oppervlakteverlieshabitat)	hoog, negatief effect bij ruimtebeslag binnen habitattype (oppervlakteverlies habitat
Habitatrichtlijnsoort	zeeprik, rivierprik, elft, zalm, bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, rivierdonderpad, bever, otter	?/?	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in waterpartijen binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag in waterpartijen binnen Natura 2000 (verlies leefgebied)
	kamsalamander	?/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	meervleermuis	?/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
broedvogel	dodaars	ja/+	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	aalscholver	nee/+	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	roerdomp, eoudaap, grote karekiet, porseleinhoen, kwartelkoning, watersnip, zwarte stern, ijsvogel	nee/?	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	oeverzwaluw	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	blauwborst	ja/=	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
niet-broedvogel	fuut, aalscholver nonnetje	nee/-	hoog, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	tafeleend, kuifeend	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	wintertaling, wilde eend, pijlstaart, slobeend, bergeend, krakeend	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	kleine zwaan, wilde zwaan	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)

Type/ soortgroep	Aangewezen habitattype/soort	Aantal op of boven doelstelling/trend *	Risico significant negatief effect bij realisatie windpark?	Risico significant negatief effect bij realisatie zonneveld?
	toendrarietgans, kolgans, grauwe gans, brandgans, smient	ja/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)
	scholekster, goudplevier, kievit, kemphaan, grutto, tureluur, wulp	?/?	matig, mogelijk negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied) en bij in werking treden turbines (verstoring & aanvaringsrisico)	laag, mogelijk licht negatief effect bij ruimtebeslag binnen leefgebied (verlies leefgebied)

* Trend is positief (+), stabiel (=), negatief (-) of onbekend (?).

III

BIJLAGE: LIJST MET REGIONAAL GEORGANISEERDE STAKEHOLDERS

Tabel III.1 Lijst met regionaal georganiseerde stakeholders

Type organisatie	Uitnodiging ontvangen	Deelgenomen aan dialogen
Agrarisch		
Agrarische Collectieven (Agrarisch Natuur Beheer ANB)	x	
(N)LTO	x	x
(Z)LTO	x	
Greenport Gelderland	x	
Organisatie arg. bedrijven en platteland	x	
NEXTgarden Glastuinbouw	x	x
Cultuurlandschap		
Gelders genootschap	x	
Gelders Landschap en kastelen	x	x
Het Geldersch Landschap	x	x
Stichting Landschapsbeheer Gelderland	x	
Vereniging Nederlandse cultuurlandschappen	x	x
Natuur		
Faunabeheereenheid	x	
Natuur en Milieu Gelderland	x	x
Hall van Larenstein (voormalig: Kennis Centrum Natuur en Leefomgeving)	x	x
Natuurmonumenten	x	x
SBNL/Natuurlijk Platteland Oost	x	
Sovon	x	
Staatsbosbeheer	x	
ARK Natuurontwikkeling	x	
Bosgroep	x	
Grondeigenaar		
Gelders particulier grondbezit	x	x
Nationaal Park de Hoge Veluwe	x	
Ontwikkeling		
Vertegenwoording van energiecoöperaties	x	x
Innofase	x	

Type organisatie	Uitnodiging ontvangen	Deelgenomen aan dialogen
Vertegenwoordiging van ontwikkelaars zon	x	
Vertegenwoordiging van ontwikkelaars van wind-zon (NWEA)	x	x
Belangenvereniging voor omwonenden windturbines	x	x
ProRail	x	
Rijkswaterstaat	x	
Overig		
Gelderse vereniging dorpshuizen en kleine kernen	x	
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN)	x	
Leisure lands (recreatie)	x	
ODRN (omgevingsdienst)	x	
VNO-NCW	x	
VGGM (gezondheid)	x	x
GGD zuid	x	x
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	x	x
TenneT	x	
Vitens (drinkwater)	x	
Liander	x	
JongRES	x	x
Tegenwind	x	
Leefbaarheidsalliantie Gelderland	x	
Gelders Energie Akkoord	x	x

IV

BIJLAGE: BEGRIPPENLIJST

In de begrippenlijst zijn begrippen opgesomd die mogelijk uitleg behoeven. Ieder begrip is voorzien van een definitie.

Tabel IV.1 Begrippenlijst

Term	Toelichting
alternatief	mogelijkheden om redelijkerwijs de doelstelling(en) te realiseren. De Wet milieubeheer schrijft voor dat in een MER alleen alternatieven moeten worden beschouwd die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen
aquathermie in combinatie met Warmte Koude Opslag	maakt gebruik van warmte en koude (thermische energie) uit oppervlaktewater (TEO), afvalwater (TEA) of drinkwater (TED). Zowel de warmte als de koude kan worden gebruikt om gebouwen te verwarmen dan wel te koelen. Bij thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) wordt een WKO gebruikt om in de zomer gewonnen warmte op te slaan en te gebruiken in de winter. Andersom wordt de in de winter gewonnen koude hier opgeslagen om in de zomer te gebruiken
ashoogte	de hoogte van de rotor-as, waaraan de rotorbladen van de windturbine zijn bevestigd, ten opzichte van het maaiveld
autonome ontwikkeling	de toekomstige ontwikkeling van het milieu of de omgeving, zonder dat de voorgenomen activiteit of 1 van de alternatieven wordt gerealiseerd
bevoegd gezag	de overheidsinstantie die bevoegd is het m.e.r.-plichtige besluit te nemen en die de m.e.r.-procedure organiseert
biomassa	biologisch materiaal dat wordt verbrand om warmte te winnen voor collectieve verwarming voor invoer op een groot of klein warmtenet. De biomassa kan bestaan uit onder andere houtsnippers, houtpellets, afvalhout of biologische bronnen (mest, gft, agrarische reststromen)
BRZO	BRZO staat voor Besluit Risico Zware Ongevallen. Bedrijven waar grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen aanwezig zijn bóven een bepaalde drempelwaarde, vallen onder de werking van het Besluit risico's zware ongevallen
colleges van B&W	de wethouders en de burgemeester besturen de gemeente. Ze zijn samen het college van burgemeester en wethouders
Commissie voor de m.e.r.	commissie van onafhankelijke deskundigen die het bevoegd gezag adviseert over de gewenste inhoud van het milieueffectrapport en in een latere fase over de kwaliteit van het milieueffectrapport
contour	een lijn getrokken door een aantal punten van gelijke (geluid)belasting. Door contouren te berekenen, is het mogelijk het gebied vast te stellen dat een bepaalde (geluid)belasting ondervindt
criterium	onderdeel van een milieuaspect aan de hand waarvan de effectbeoordeling plaatsvindt
cumulatieve effecten	verschillende vormen van verontreiniging en aantasting van het milieu, waarbij de gevolgen van elke vorm afzonderlijk niet ernstig behoeven te zijn, maar van de verschillende vormen samen wel
DB	Dagelijks Bestuur (in dit geval van de waterschappen)
dB(A)	maat voor het geluiddrukniveau waarbij een frequentieafhankelijke correctie wordt toegepast voor de gevoeligheid van het menselijke oor

Term	Toelichting
elektrische warmtepomp	waardeert de warmte van een bron (buitenlucht, bodem, water) op naar een bruikbare temperatuur
energietechniek	zonnevelden (zonnepanelen) en windturbines
expert judgement	een wetenschappelijk onderbouwde argumentatie ten aanzien van een onderwerp, vraag, of discussie, die is verwoord door een erkend specialist op dat vakgebied. In de planMER zal worden aangegeven wiens expert judgement is ingezet
fauna	de gezamenlijke diersoorten van een bepaald land of een bepaald geologisch tijdperk
flora	de vegetatie van een bepaalde streek of periode
geluidhinder	gevaar, schade of hinder als gevolg van geluid
geothermie	benutten van warmte-uitstraling uit het binnenste van de aarde. Geothermie is aardwarmte die dieper dan 500 meter gewonnen wordt
gevoelig object	gevoelige objecten zijn gebouwen of terreinen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als geluidsgevoelig. Woningen zijn bijvoorbeeld een geluidgevoelig object
GMR	Groene Metropoolregio: samenwerkingsverband tussen 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen (Montferland en Mook en Middelaar zijn geen onderdeel van de RES GMR)
groen gas	gas uit biologische bronnen (zoals mest, gft, agrarische reststromen) dat wordt opgewerkt tot aardgaskwaliteit
GS	Gedeputeerde Staten
heatmap	een heatmap geeft aan waar de grootste concentratie van waarnemingen zich bevinden
Initiatiefnemer	een natuurlijk persoon, dan wel privaat- of publiekrechtelijk rechtspersoon (een particulier, bedrijf, instelling of overheidsorgaan) die een bepaalde activiteit wil (doen) ondernemen en daarover een besluit vraagt
L_{den}	de L_{den} (Engels: Level day-evening-night) is een maat om de geluidsbelasting door omgevingslawaai uit te drukken
m.e.r.	de procedure van milieueffectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van de activiteit waarvoor een milieueffectrapport is opgesteld
m.e.r.-plicht	de verplichting tot het opstellen van een milieueffectrapport voor een bepaald besluit over een bepaalde activiteit
MER	milieueffectrapport. Een openbaar document waarin van een voorgenomen activiteit van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven de te verwachten gevolgen voor het milieu in hun onderlinge samenhang op systematische en zo objectief mogelijke wijze worden beschreven
mitigerende maatregel	maatregel om de nadelige gevolgen van de voorgenomen activiteit voor het milieu te voorkomen of te beperken
MW	MegaWatt = 1.000 kiloWatt = 1.000 kW. kW is een eenheid van vermogen
MWh	Megawattuur = 1.000 kilowattuur (kWh). kWh is een eenheid van energie
Natura 2000	ecologisch netwerk van speciale beschermingszones die zijn aangewezen ingevolge de Habitatrichtlijn of de Vogelrichtlijn
Natuur Netwerk Nederland (NNN)	het door de overheid nagestreefde en in beleidsnota's vastgelegde landelijke netwerk van natuurgebieden en verbindingszones daartussen
netinfrastructuur	transporteert elektriciteit vanuit elektriciteitscentrales, duurzame opweklocaties of het buitenland via bovengrondse lijnen en ondergrondse kabels naar de energie-afnemers
notitie reikwijdte en detailniveau (NRD)	de NRD geeft aan met welke reikwijdte en met welke diepgang (detailniveau) de alternatieven onderzocht en beschreven worden in het milieueffectrapport (MER)
onderstation	een onderstation is een elektrische installatie in het hoogspanningsnet. Het maakt een verbinding tussen 2 of meer hoogspanningsnetten of vormt een aansluitingspunt op het hoogspanningsnet

Term	Toelichting
Open Warmte Koude Opslag (WKO)	een open WKO is een bodemenergiesysteem dat gebruikmaakt van de warmte of koude die aanwezig is in de bodem en in het grondwater
plaatsgevonden risico	kans op overlijden op een bepaalde vierkante meter voor een persoon waarbij uitgegaan wordt van continue aanwezigheid van een persoon op 1 vierkante meter
plangebied	dat gebied, waarbinnen de voorgenomen activiteit of een der alternatieven kan worden gerealiseerd. Vergelijk: studiegebied
planMER	rapport dat is vereist voor plannen waarin de locatie voor een activiteit met potentieel aanzienlijke milieueffecten, zoals een windpark, wordt aangewezen, of als voor dit plan een zogenaamde Passende Beoordeling dient te worden opgesteld, waarin de effecten op een Natura 2000-gebied in beeld worden gebracht
projectMER	rapport dat betrekking heeft op de milieueffecten van de concrete uitwerking van het plan. Voor een windpark betreft een concrete uitwerking het bepalen van de posities van de windturbines. De effecten van een dergelijke opstelling worden door middel van onderzoek in detail bepaald en afgezet tegen de geldende milieueisen, waarbij beoordeeld wordt of aan deze eisen kan worden voldaan
PS	Provinciale Staten
quickscan	met een quickscan worden knelpunten en eventueel ontbrekende informatie geïnventariseerd. Vervolgens wordt de noodzaak en omvang van nader onderzoek vastgesteld
referentiesituatie	bij deze situatie wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Deze situatie dient als referentiekader voor de effectbeschrijving van de alternatieven in de planMER
RES	Regionale Energiestrategie. In een Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft de energieregio zijn eigen keuzes voor de opwek van duurzame energie en het gebruik van o.a. warmtebronnen
restwarmte	warmte die vrijkomt bij (industriële) processen die niet in hetzelfde proces gebruikt wordt, maar ingezet kan worden om gebouwen en andere voorzieningen te verwarmen
rotordiameter	diameter van de denkbeeldige cirkel die door de rotorbladen (wieken) van de windturbine worden bestreken
studiegebied	dat gebied, waarbinnen de milieugevolgen dienen te worden beschouwd. De omvang van het studiegebied kan per milieuaspect verschillen. Vergelijk: plangebied
Terawattuur (TWh)	eenheid die wordt gebruikt om het elektriciteitsgebruik van heel Nederland uit te drukken
tiphoogte	maat die voor windturbines wordt gebruikt om de maximale hoogte vanaf de grond aan te geven wanneer een rotorblad verticaal staat. De tiphoogte is gelijk aan de ashoogte plus de halve rotordiameter
verordening	instrument van de provincie om de ruimtelijke doelen uit de structuurvisie (wettelijk) te realiseren
warmtenet	collectief transportsysteem om gebouwen te verwarmen. Het warmtenet is onderdeel van een energiesysteem, bestaande uit een warmtebron (restwarmte, geothermie, biomassa, etc.), warmteopslag, distributie (warmtenet) en afnemers
warmteopslag	tijdelijk opslaan van warmte voor gebruik op een later moment op de dag of in het jaar
warmtetechniek	verschillende warmtebronnen, onder andere restwarmte, geothermie en aquathermie
zonthermie	zonthermie is een techniek waarbij warmte uit zonlicht wordt opgevangen door zonnecollectoren

GEMEENTE Arnhem

Groene Metropoolregio
t.a.v. de voorzitter en leden Algemeen Bestuur
Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst

Datum : PM
Contactpersoon : Marion Visser
Telefoonnummer : 026 377 4361
Zaaknummer : 695666

Onderwerp: Zienswijze op concept notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen

Geachte voorzitter en leden,

De Groene Metropoolregio coördineert het proces Milieueffectrapportage voor de Regionale Energiestrategie, waarvoor de 16 deelnemende gemeenten én de provincie bevoegd gezag zijn.
De eerste stap in het proces is het vaststellen van een concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau door alle colleges. U heeft ons gevraagd hierover onze zienswijze kenbaar te maken uiterlijk 23 december 2022. Met deze brief voldoen wij aan dit verzoek.

Op …(datum) heeft onze gemeenteraad ingestemd met onderstaande zienswijze.

ZIENSWIJZE CONCEPT NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU PLAN-MER RES

We willen ook in Arnhem bijdragen aan het tegengaan van de opwarming van de aarde en concreet invulling geven aan de doelstellingen uit het Akkoord van Parijs. Dat vraagt om keuzes, maatregelen en investeringen. Die keuzes zijn tegelijk kansen; de energietransitie kan een vliegwiel zijn voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid en extra werkgelegenheid. Door het verminderen van CO2 dragen we niet alleen bij aan de aanpak van klimaatverandering, maar neemt ook de luchtkwaliteit, de gezondheid en de kwaliteit van het wonen van de Arnhemmers toe.

Ons doel is dat Arnhem klimaatneutraal en duurzaam is, uiterlijk in 2050. We willen dan niet meer direct of indirect afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en reststoffen. Daarnaast hebben we hoge ambities voor het verbeteren van de biodiversiteit, het klimaatadaptief maken en vergroenen van onze stad, een circulaire economie en het toevoegen van duurzame woningbouw. Al deze ambities leggen beslag op de schaarse ruimte.

We zijn een gemeente met een stedelijk karakter en een beperkte beschikbare ruimte in het buitengebied. Als we kijken naar de hoeveelheid energie die nodig is om zelfvoorzienend te zijn in 2050, en de ruimte die hiervoor nodig is, dan kunnen we met de huidige technieken binnen onze gemeentegrenzen niet alles realiseren. Dit betekent dat Arnhem de regio nodig heeft voor een deel van de duurzame energieopwekking en de daarmee samenhangende beoogde CO2-reductie.

Het plan-MER traject van de Regionale energiestrategie, waarvan nu het resultaat van de eerste stap voorligt - de concept NRD - is daarom voor ons een belangrijk proces. Dit zal ons en de regio helpen om objectieve informatie te verkrijgen over de effecten van energieopwekking op de leefomgeving, de natuur, het landschap en het energiesysteem. Die informatie geeft ons de mogelijkheid om alle belangen op een goede manier af te wegen en op basis daarvan keuzes te maken die in de Regionale energiestrategie 2.0. zullen worden vastgelegd en in de regionale Verstedelijkingsstrategie worden afgewogen.

Wij onderschrijven de noodzaak, het doel, de scope, de kaders, de onderzoeksaanpak, de uitgangspunten, het detailniveau, de te onderzoeken alternatieven, het beoordelingskader en de participatie-aanpak die in de NRD zijn beschreven.

Wij vertrouwen erop met deze zienswijze bij te dragen aan een zorgvuldig MER-proces.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage Vragen en antwoorden over keuzes in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-MER Regionale energiestrategie Arnhem-Nijmegen
bij raadsvoorstel "Zienswijze op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor Milieueffectrapportage Regionale Energiestrategie Arnhem Nijmegen"

Oktober 2022

Hoe komen de afspraken uit de RES 1.0 terug in het plan-MER?
In het plan-MER onderzoeken we – vanuit milieuaspecten – de mogelijkheden voor wind- en zonprojecten in de gehele regio. De zoekgebieden voor wind en zon uit de RES 1.0 worden in het plan-MER opgenomen als 0-variant. We onderzoeken daarmee de zoekgebieden van de RES 1.0 op milieueffecten. Het plan-MER kijkt vervolgens breder, naar de hele regio en verdiept die analyses door binnen de regio vier thematische alternatieven te onderzoeken: natuur, landschap, leefomgeving en energiesysteem.

Wat zijn de alternatieven natuur, landschap, leefomgeving en energiesysteem en waarom die?
Naast gebieden waarin harde milieubelemmeringen gelden en gebieden waarin geen milieubelemmeringen gelden, zijn er gebieden met zachte milieubelemmeringen. Hier zijn grootschalige zon- en windenergieprojecten mogelijk, maar niet vanzelfsprekend. Door binnen de regio de ontwikkeling van energie te koppelen aan andere waarden, zoals natuur, landschap, leefomgeving of het energiesysteem, onderzoeken we een aantal alternatieven om het doel van 1,62 TWh energieopwekking in 2030 te behalen. Deze alternatieven vormen een soort 'hoeken van het speelveld'. Het voorstel voor deze vier alternatieven is tot stand gekomen door inbreng vanuit de zestien gemeenten, de provincie en regionale belanghebbenden.

Worden in het plan-MER ook andere onderzoeken meegenomen?
De plan-MER van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen wordt uitgevoerd voor het gehele RES gebied. Tegelijkertijd worden er ook andere MER'en uitgevoerd. Sommigen op projectniveau, sommigen voor omgevingsvisies of andere gemeentelijke plannen en een aantal ook op provinciaal niveau. Het gaat onder andere om MER'en omtrent de Wespendief op de Veluwe, herijking van de provinciale Windvisie en lokale MER'en omtrent de ontwikkelingen van zonne- en windenergieprojecten. We werken hierin zoveel mogelijk samen en proberen zo dubbel werk te voorkomen. De onderzoeksresultaten van de andere MER'en worden gebruikt om de plan-MER van de RES aan te vullen en vice versa.

Worden zonnethermie, energieopslag en -conversie onderzocht in het plan-MER?
Ja en nee. Zonnethermie wordt niet expliciet onderzocht, maar kent min of meer dezelfde milieuaspecten als een zonneveld, dat wel wordt onderzocht. Energieopslag en -conversie worden niet meegenomen in het plan-MER omdat de milieueffecten te lokaal zijn voor een plan-MER.

Waarom wordt waterkracht niet onderzocht in het plan-MER?
In de RES 1.0 is 0,04 TWh uit waterkracht voorzien. De ontwikkeling van waterkracht kent aanzienlijke milieueffecten, bijvoorbeeld rond vissterfte. Tegelijkertijd zijn die milieueffecten zeer projectgebonden. Het detailniveau van het plan-MER leent zich daardoor niet voor een milieuanalyse van waterkracht. Deze milieuanalyse kan wel plaatsvinden als zich een project voor waterkracht aandient (project-MER).

Welk detailniveau heeft de warmte-analyse in het plan-MER?
De warmte-analyse is een analyse op hoofdlijnen voor de warmtebronnen geothermie, aquathermie, WKO's en biomassa. Qua eindbeeld leidt dit tot kaarten die in lijn liggen met de milieubelemmeringenkaarten voor wind en zon. Rond milieuaspecten van warmtebronnen bestaat nog veel leemte aan kennis. Daarnaast zijn de milieueffecten van warmtebronnen vaak erg lokaal, waardoor een verdiepende analyse moet plaatsvinden op projectniveau (project-MER).

Waarom worden in het plan-MER geen mogelijkheden voor solitaire windturbines onderzocht?
In de RES 1.0 is afgesproken om windprojecten zoveel mogelijk in clusters te ontwikkelen. Solitaire windturbines leiden immers tot versplintering in het landschap. Wel zien we in de regio een aantal windprojecten van twee turbines. We sluiten daarom aan bij deze ontwikkelingen van twee turbines of meer. Dit ligt bovendien in lijn liggen met het provinciale beleid.

Hoe zit het met solitaire windturbines als uitbreiding op een bestaand windpark?
Solitaire windturbines als uitbreiding bij een bestaand windpark onderzoeken we wél. In dat geval is er namelijk geen sprake van versplintering in het landschap. In feite speelt de analyse hier al op in. Die geeft namelijk vanuit milieuaspecten de mogelijkheden weer voor de inpassing van twee windturbines of meer, ongeacht het feit of er op een locatie al een windpark is ontwikkeld. Bestaande windparken worden daarmee automatisch geïdentificeerd als mogelijke locaties voor de plaatsing van windturbines.

Waarom wordt in de concept NRD gesproken over een bandbreedte van 3,6 MW tot 7,0 MW windturbines?
Op dit moment zijn 3,6 MW windturbines de kleinste turbines waarvoor SDE-subsidie beschikbaar is. Daarmee vormen ze een realistische 'onderkant' van het type turbines dat ontwikkeld kan worden in de regio. Daar tegenover staan relatief grote turbines van 7,0 MW die op dit moment op land worden ontwikkeld. Zij vormen dus een realistische 'bovenkant' van het type turbines dat ontwikkeld kan worden in de regio. Omdat we benieuwd zijn naar de mogelijkheden voor zowel de kleine- als de grote turbines, houden we beide type windmolens als bandbreedte. Daarmee krijgen we beide uitersten in beeld, waardoor we automatisch ook een beeld krijgen van de mogelijkheden voor turbines die binnen deze bandbreedte vallen.

Hoe wordt omgegaan met de overbruggingsregeling voor geluid/slagschaduw/veiligheid van wind?
Door het Nevele-arrest zijn de Nederlandse normen voor geluid/slagschaduw/veiligheid van windprojecten, zoals die staan beschreven in het Activiteitenbesluit, op dit moment buiten werking. In 2023 wordt hierop nieuw beleid verwacht. De kans is groot dat dezelfde normen dan opnieuw in werking treden, maar zeker weten we dat nog niet. We kiezen ervoor om aan te blijven sluiten bij de normen zoals die staan beschreven in het Activiteitenbesluit en geen andere of nieuwe normen te introduceren. Voor andere of nieuwe normen bestaat er namelijk geen enkele juridische basis.

Waarom wordt de 1 km-Wespendiefzone rond de Veluwe gezien als harde belemmering voor wind?
De rechter heeft geoordeeld dat ontwikkelingen die de stand van de Wespendief op de Veluwe bedreigen geen doorgang kunnen vinden. In vaktermen wordt gesproken over de 1%-norm. De ontwikkeling van windprojecten geldt binnen een 1 kilometerzone buiten de Veluw als zo'n bedreiging. Windprojecten zijn binnen die zone simpelweg niet mogelijk, waardoor deze zone is opgenomen als harde milieubelemmering. Voor de 1-8 km zone vanaf de Veluwe is dit anders. Hier zijn door

mitigerende maatregelen voor 2025 zeer waarschijnlijk wel mogelijkheden om windprojecten te ontwikkelingen. Daarom is de 1-8 km zone buiten de Veluwe opgenomen als zachte milieubelemmering.

Waarom worden weidevogelgebieden gezien als harde milieubelemmering voor zowel zon als wind?

Het is slecht gesteld met de stand van weidevogels in Nederland. De overheid heeft daarnaast een zorgplicht voor weidevogels, waar in lokaal- en regionaal beleid ook niet van kan worden afgeweken. Dit betekent dat de ontwikkeling van zowel zon- als windprojecten juridisch niet mogelijk is in weidevogelgebieden. Deze gebieden worden daarom opgenomen als harde milieubelemmering.

Waarom worden wintergansrustgebieden, het Gelders Natuurnetwerk en Natura 2000 gebieden gezien als zachte milieubelemmeringen?

In al deze gebieden geldt dat de ontwikkeling van zon- en windprojecten onder voorwaarden mogelijk is. In veel gevallen gaat het om lokaal en regionaal beleid waarvan kan worden afgeweken, of waar mitigerende maatregelen kunnen worden genomen. Er gelden dus milieubelemmeringen, maar de ontwikkeling van zon- en windprojecten is niet onmogelijk. Deze gebieden worden daarom opgenomen als zachte milieubelemmeringen.

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

Omgevingsdialoog NRD

24 mei 2022

We ontmoeten elkaar in zalencentrum Wieleman te Westervoort, voor de omgevingsdialoog op 24 mei

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

Omgevingsdialoog NRD

24 mei 2022

Henny Pries heet iedereen welkom op de avond. We zijn met een mooie groep.

“Welkom allemaal!”

De avond gaat over de eerste stap van de milieueffectenrapportage; de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

Zoals de naam al zegt, bepaalt deze notitie de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectenrapport. Het beantwoordt de vraag: welke milieueffecten gaan we onderzoeken en hoe gaan we dit doen?

Even kennismaken; wie zijn er vanavond aanwezig?

De avond kent een vol programma. Eerst informerend en daarna interactief samen bezig!

- Welkom
- Kennismaken
- Toelichting RES
- Toelichting planMER
- Uiteen voor de benoemen belangrijke onderwerpen
- Afsluiten

Het programma

Carola Hoogland, (tijdelijke) projectleider planMER, neemt iedereen nog weer even mee in de RES 1.0

Wat hebben we allemaal gedaan om tot vanavond te komen?

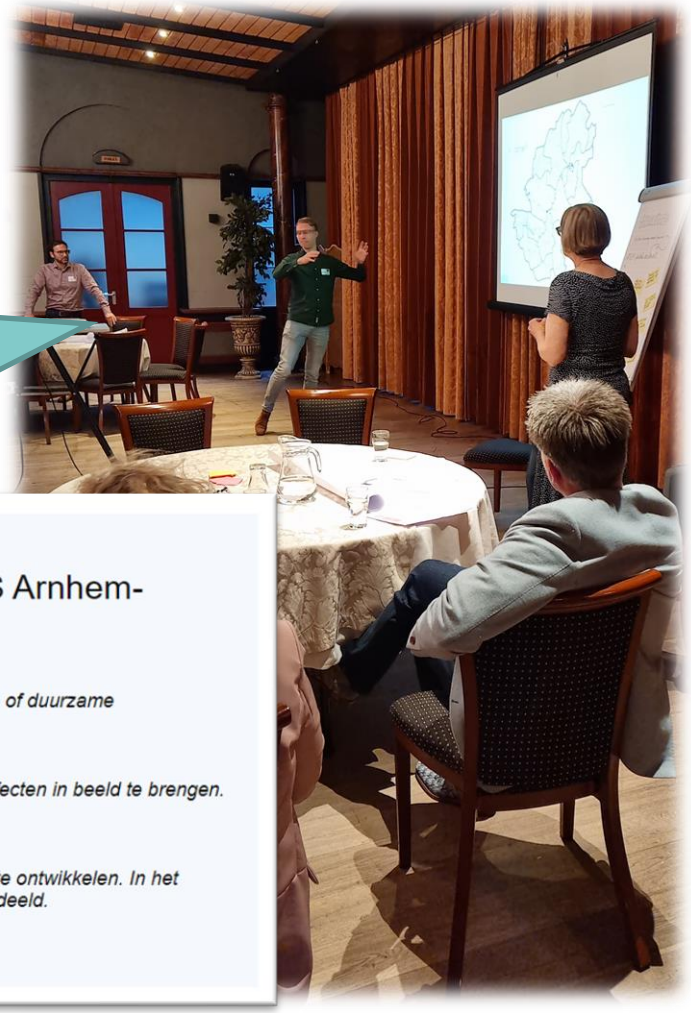

Welke afspraken staan er in de RES 1.0

Daarna was het woord aan Koen Haans en Rolf de Jong van Witteveen+Bos. Zij helpen ons bij het opstellen van de planMER.

Wat is een planMER en waarom voeren we deze uit?

Methode in vier stappen

- Op hoofdlijnen bestaat het m.e.r.-proces voor RES Arnhem-Nijmegen uit de volgende vier stappen:
  - **Stap 1: uitsluitende criteria in beeld brengen (NRD)**
  - *gebieden binnen de RES regio uit te sluiten waar de opwek van wind- en zonne-energie of duurzame warmteproductie vanuit wetgeving niet zijn toegestaan.*
  - **Stap 2: bandbreedte wind en zon in beeld brengen (NRD)**
  - *inzicht geven in de mogelijke verdeling tussen wind en zon en de bijbehorende milieueffecten in beeld te brengen. Dit gebeurt in twee deelstappen.*
  - **Stap 3: positief en negatief sturende criteria in beeld brengen (NRD)**
  - *positief en negatief sturende criteria definiëren en op basis daarvan reële alternatieven te ontwikkelen. In het MER worden de milieueffecten van deze reële alternatieven in beeld gebracht en beoordeeld.*
  - **Stap 4: effectonderzoeken oplossingsrichtingen (planMER)**

Tijd om aan de slag te gaan! Binnen de planMER zijn er vier hoofdthema's: Natuur, Landschap, Leefomgeving en Energieopbrengst

.

We staan samen stil bij welke onderwerpen binnen die thema's van belang zijn.

Daarvoor gingen we uiteen in twee groepen!

Na een plenaire terugkoppeling was het tijd om af te sluiten.

Dank voor uw aanwezigheid en input!

Arnhem Nijmegen
RES Regionale Energie Strategie

Omgevingsdialoog NRD

14 juli 2022

Aangepaste versie:
22-08-2022

We ontmoeten elkaar in zalencentrum Wieleman te Westervoort, voor de tweede omgevingsdialoog op 14 juli.

Dimitri Horsthuis-Tangelder heet iedereen welkom op de avond. De groep bestaat uit een fijne combinatie tussen deelnemers die bij omgevingsdialoog 1 aanwezig waren en deelnemers die nieuw zijn bij de omgevingsdialogen.

“Welkom allemaal!”

De input van de vorige keer is verwerkt en deze avond wordt er ingezoomd op een concreet vraagstuk binnen de NRD

Uit de groep komt de reactie dat een MER-onderzoek naar ‘vier hoeken van het speelveld’ te beperkt is, omdat dan pas daarna een integratie tot een optimaal RES 2.0-bod kan plaatsvinden. Gezien wat we allemaal al weten, en de urgentie van de energietransitie, is dat kostbaar tijdverlies. Waarom niet nú al zo’n optimale variant meenemen in het onderzoek? De wethouder begrijpt deze opmerking, maar legt uit dat het startpunt de RES 1.0 is en dat deze milieueffectrapportage nodig is om nog eens in de volle breedte de (on)mogelijkheden tegen het licht te houden. Er is geen voorkeursalternatief en het MER-rapport is ook geen besluit op zich. Het is aan gemeenten, provincie en waterschappen om af te wegen wat zij met de uitkomsten van de milieueffectrapportage doen in de besluiten die zij nemen.

De avond kent wederom een vol programma!

Het programma

- Welkom door de wethouder
- Zo werken we
- Terugblik: de vorige omgevingsdialoog
- Uitleg: wat doen we vanavond
- Aan de slag!
- Afsluiting

Input verzameld en actief onderbouwd wat hiermee gedaan is

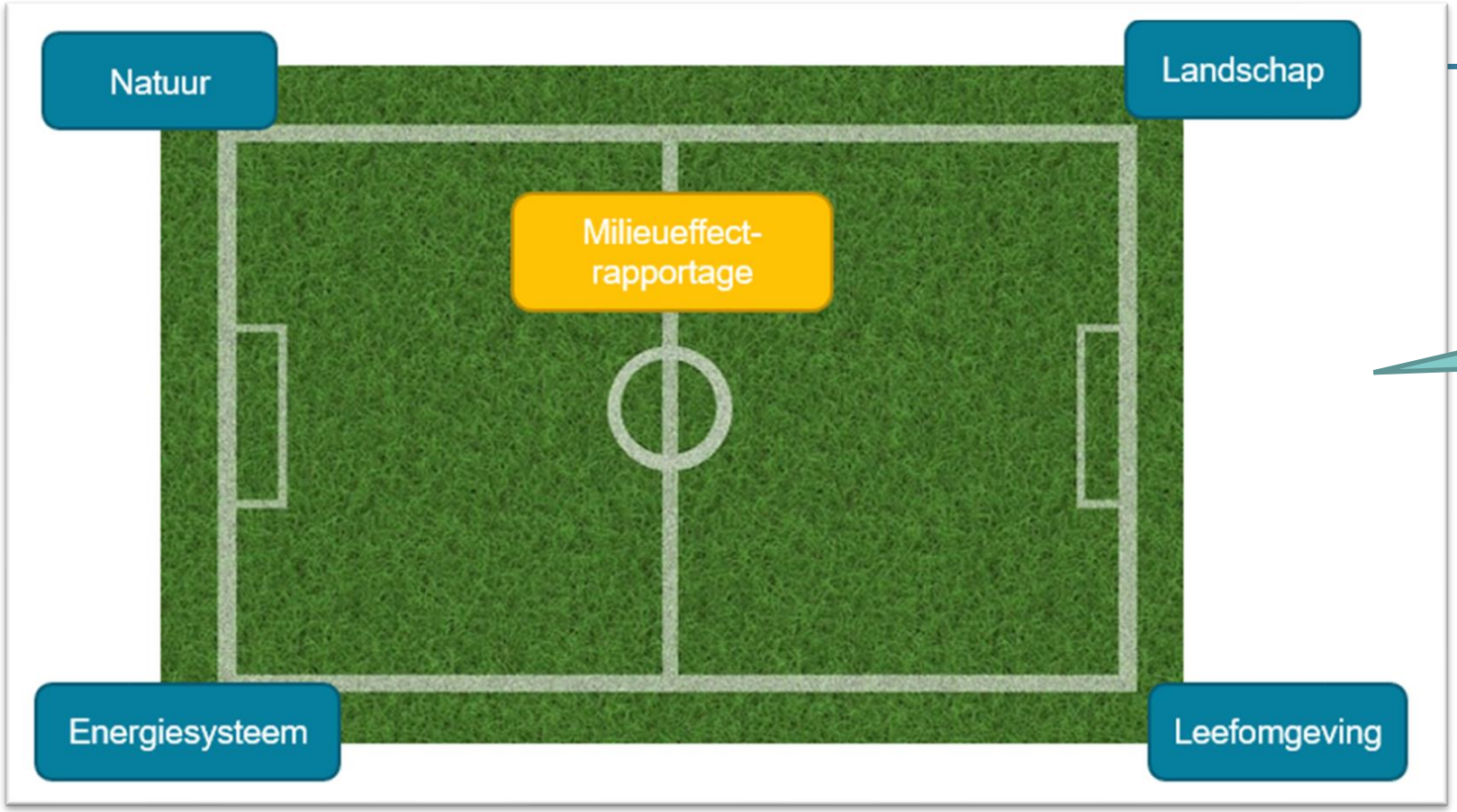
Rien Ramerman, projectleider planMER, neemt de deelnemers mee in wat er de vorige keer is opgehaald en wat daarmee gedaan is.

Terugblik: vorige omgevingsdialoog

Thema	Opgehaalde input	Geprioriteerde onderwerpen tijdens dialoog	Meegenomen in NRD (ja/Nee)	Onderbouwing
Natuur	Geen negatief effect op natuur en landschap, liefst positief	x	ja	verwerkt in in het alternatief landschap
	Meenemen effecten op gebied buiten de regio		ja/nee	
	Welke natuur ga je meenemen ?		ja	
	Duidelijkheid over criteria vanuit provincie Gelderland		ja	overleg met provincie vindt plaats
	Natuurdoelen expliciet meenemen in het planMER (niet alleen bestaand): - Vogelrichtlijn - Habitatrichtlijn - Natura 2000 - GNN + Duitsland!		ja	
	Meer dan 1 soort leidend laten zijn in planMER		ja	
	Wel windturbines langs snelwegen, ondanks weidevogels		nee	
	Onderscheid in effecten korte termijn en effecten lange termijn; compenseer gebieden		nee	
	Natuur is 'relatief te waarderen, geen topprioriteit			
	Bij ontwikkellocatie tegen natuurgebied aan: zorgvuldige inpassing/mooie kant voor wind/zon park?		nee	
	Bij zonnepark: mogelijkheid om waterpeil te verhogen: hier 25% ecologisch inrichten + beheren		nee	
Landschap	Betere integrale afweging		ja	a.d.h.v. bouwstenen
	Goede, objectieve scenario's uitwerken voor natuur/landschap	x	ja	a.d.h.v. bouwstenen
	Variant meenemen bovenregionaal / bijv Gelderse variant		nee	
	Aandacht voor landschapsbeheer binnen parken		nee	Te groot detailniveau voor het planMER
	Energie opbrengst in balans met natuur/ landschap/ leefomgeving		ja	
	Aandacht voor participatie		nee	
	Kernkwaliteit van waardevolle landschappen behouden (nationale landschappen + nieuwe streekgidsen)		ja	op hoofdlijnen en a.d.h.v. bouwstenen
	Bij alternatieven de mogelijkheden vanuit landschap gebruiken (qua inpassing)		ja	Doen we bij de beoordeling in alternatieven
	Slimme integratie van duurzame opwek organiseren (landschappelijke inbedding)		ja	Doen we bij de beoordeling in alternatieven
	Mooi landschap + subjectief; probeer objectieve waarden toe te voegen, bijvoorbeeld vanuit historische ontwikkeling van het landschap?		ja	a.d.h.v. bouwstenen

Waardevolle input! Dit heeft ons geholpen om ‘de hoeken van het speelveld’ inhoudelijk scherper te krijgen.

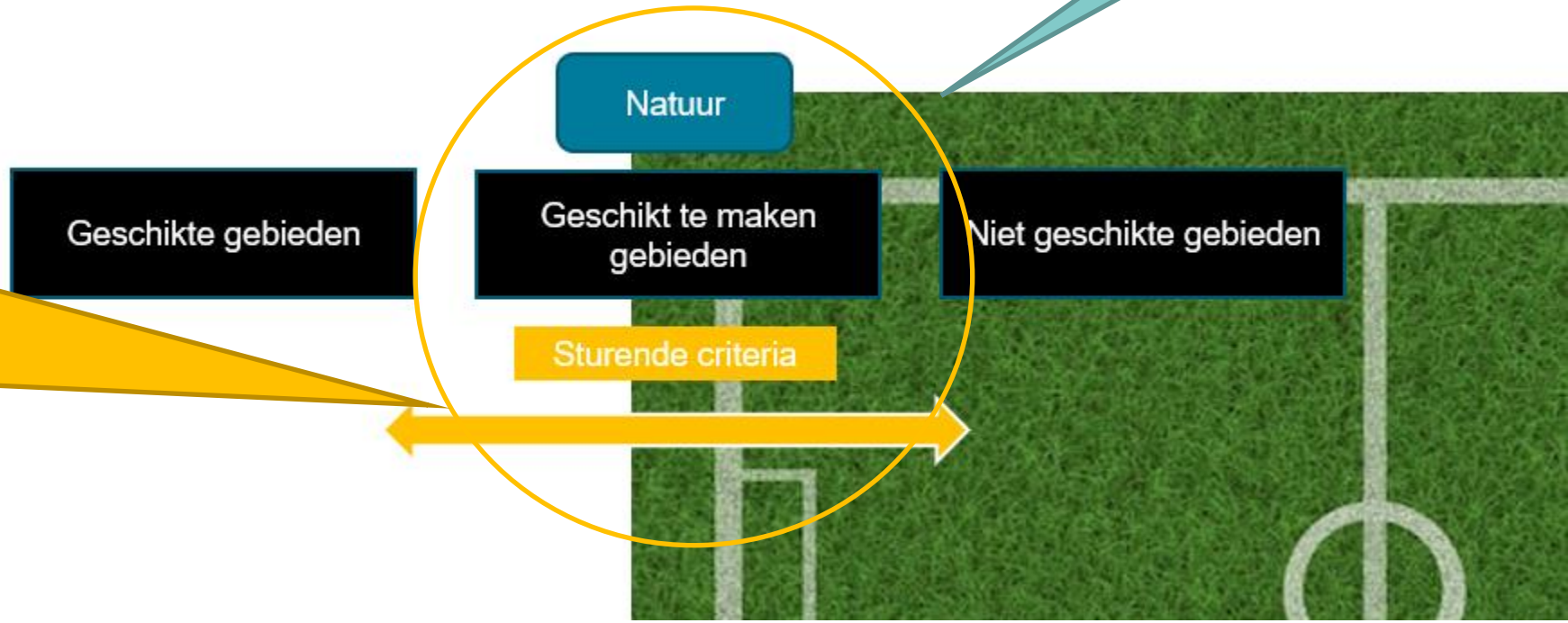

Deze avond ligt er een concreet vraagstuk op tafel. De milieueffectenrapportage onderzoekt de ‘hoeken van het speelveld’. Elke hoek is een belangrijk onderwerp dat uitgediept wordt. Op deze wijze weten we straks hoe de ideale situatie voor grootschalige opwek eruit ziet voor bijvoorbeeld natuur.

In de milieueffectenrapportage wordt straks voor elke hoek duidelijk welke gebieden geschikt zijn, geschikt te maken of niet geschikt zijn voor grootschalige opwek.

Het vraagstuk van de avond

Sturende criteria gaan aangeven in hoeverre een gebied geschikt te maken valt. We horen graag welke positief of negatief sturende criteria de deelnemers zien!

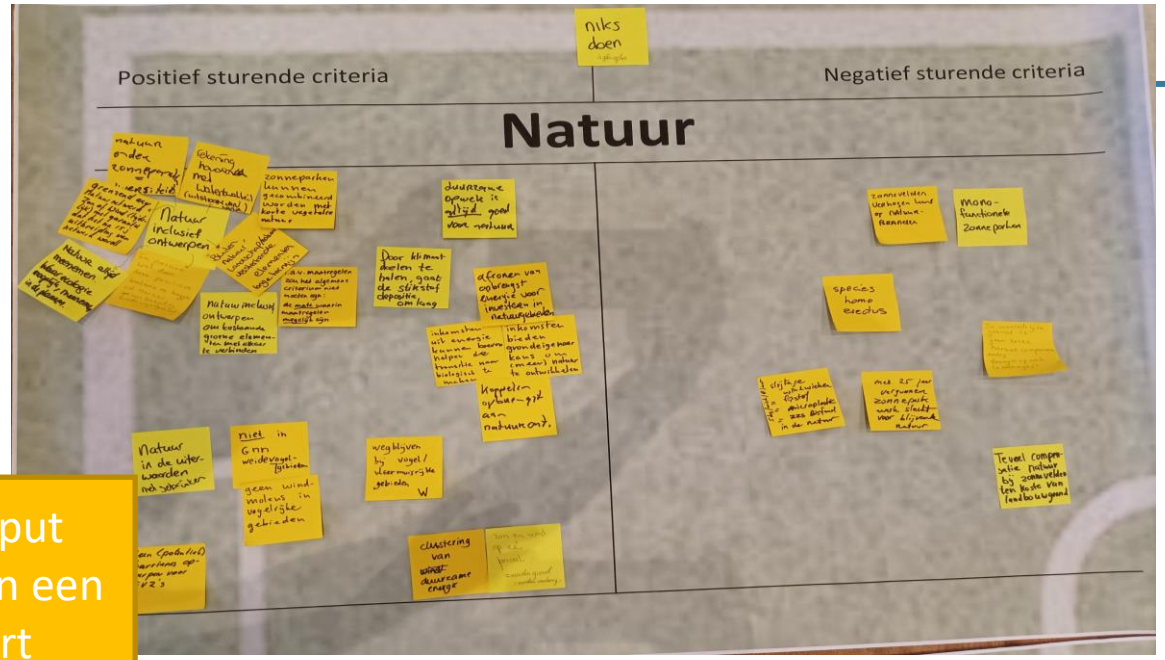
Tijd om aan de slag te gaan! De deelnemers gaan in groepen langs de vier hoeken van het speelveld om de sturende criteria in kaart te brengen en elkaar aan te vullen.

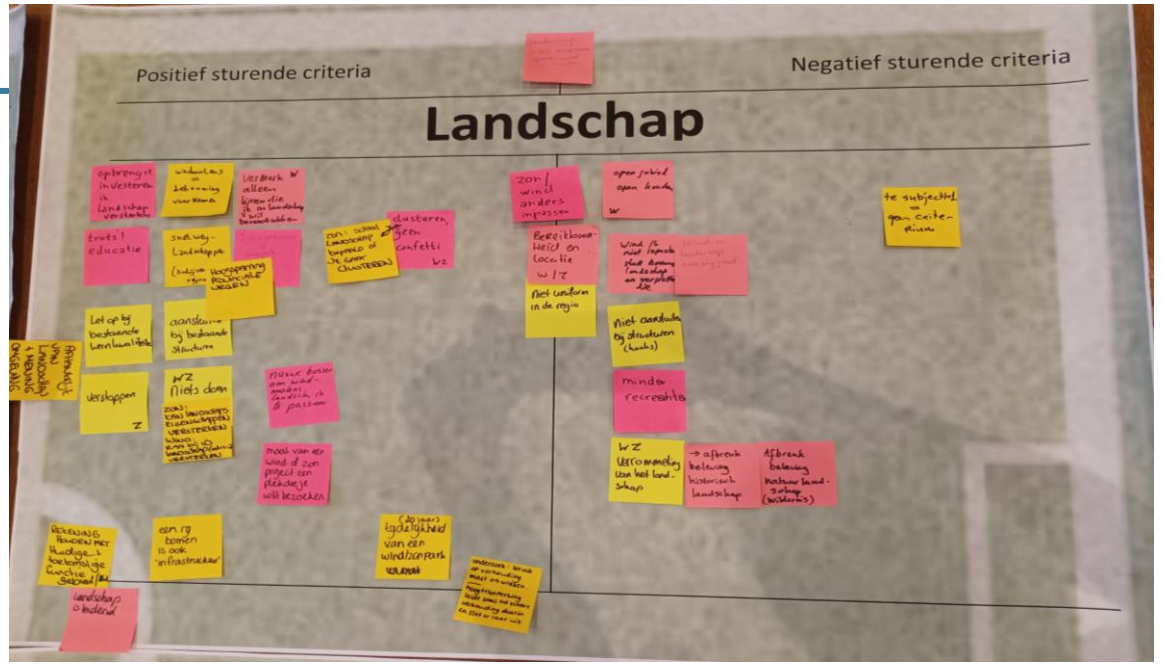
Als de hoeken van het speelveld ingevuld zijn, wordt het tijd om het speelveld bij elkaar te leggen.

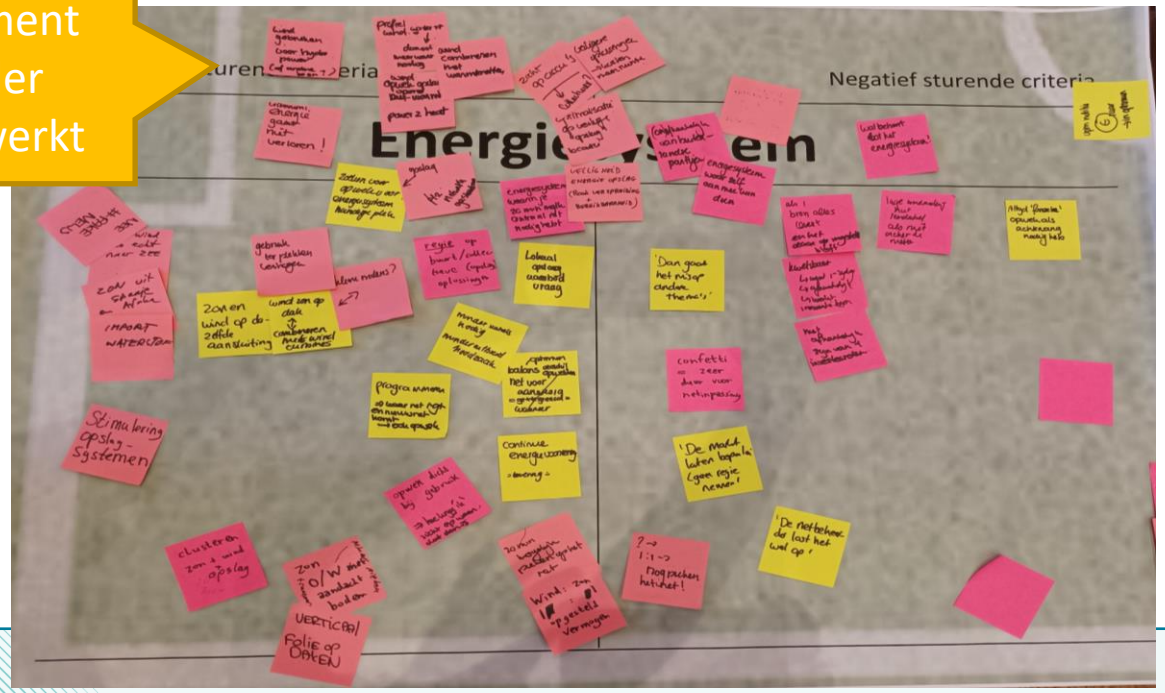

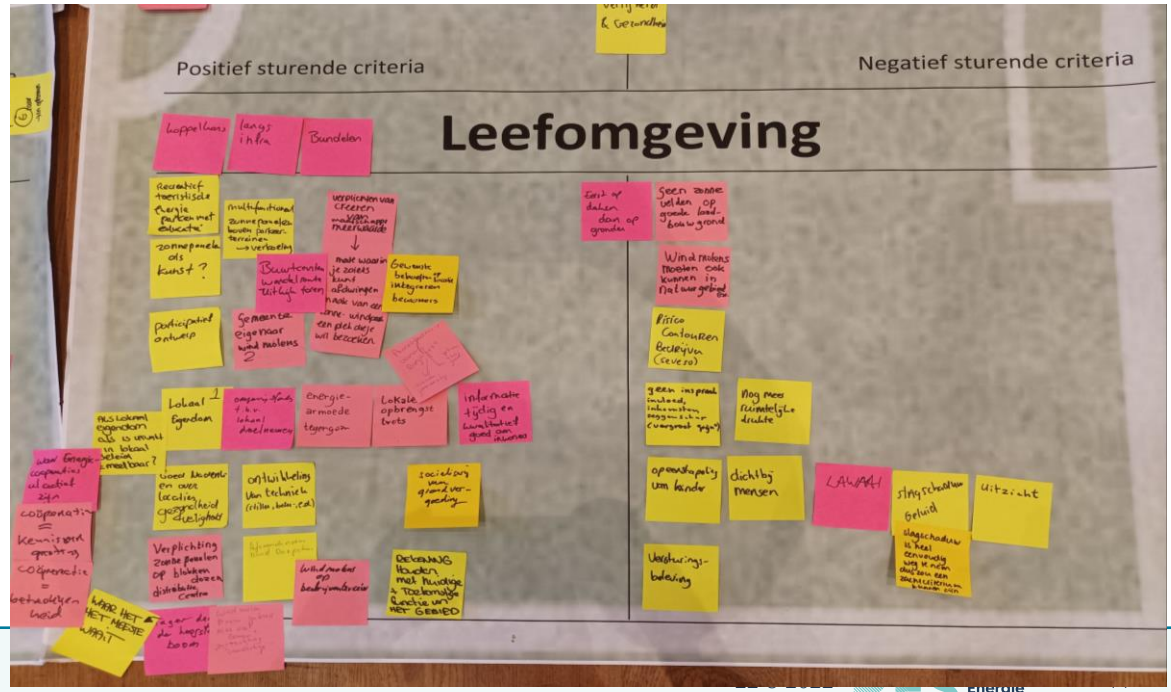

De input wordt in een apart document verder uitgewerkt

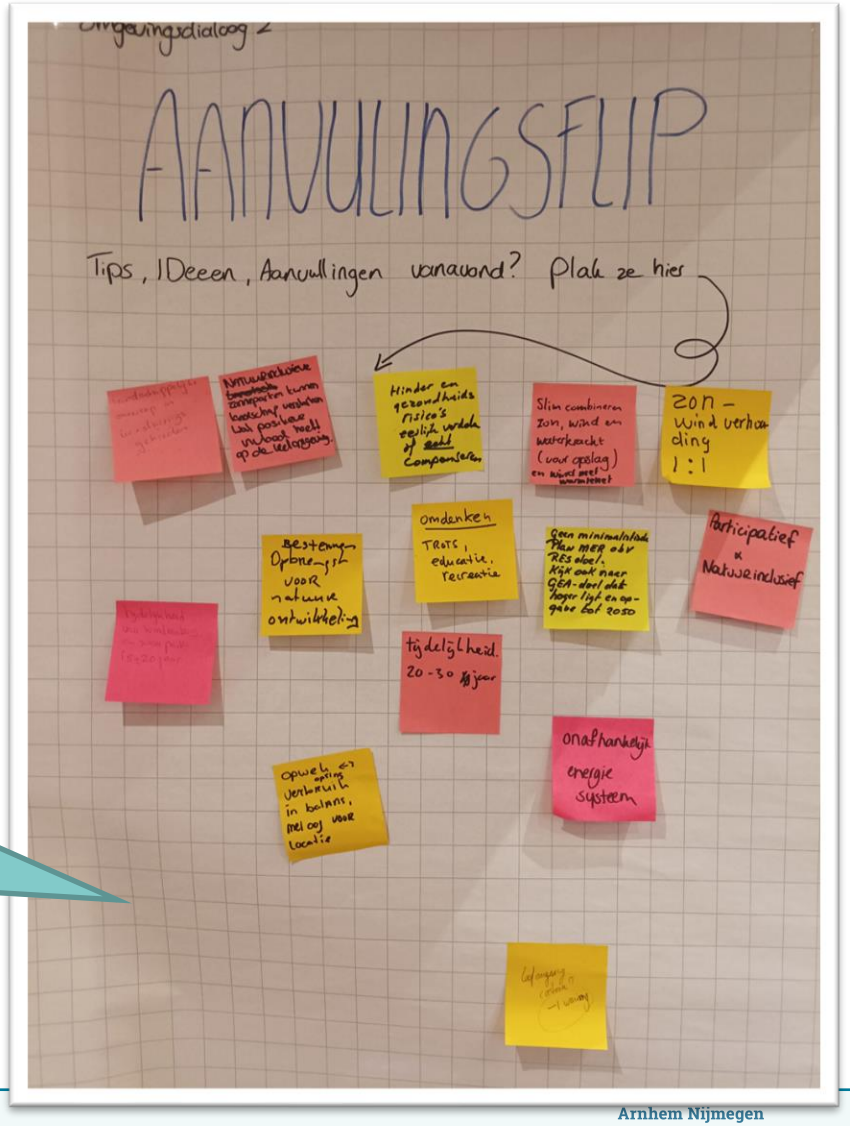

Tot slot wordt de deelnemers gevraagd om het belangrijkste wat ze van deze avond meenemen op een post-it te schrijven en deze op de aanvullingsflip te plakken.

Deze staat uitvergroot in het verslag

Dimitri Horsthuis-Tangelder sluit de avond al dribbelend op het speelveld af met een mooie samenvatting en reflectie.

Dank voor uw aanwezigheid en input!

Verslag Omgevingsdialoog 3 | planMER voor de RES Groene Metropoolregio

Woensdag 24 augustus 2022

Doel van de avond

In de eerste twee omgevingsdialogen is veel inhoudelijke input opgehaald. Deze input heeft het proces tot het vormen van een NRD steeds verder gebracht. In de zomer is gewerkt naar een concept-NRD (90% versie). De avond staat in het teken van informeren en het ophalen en bespreken van eerste reacties op de concept-kernkeuzes in het concept-NRD.

Figuur 1 en 2 : beeld omgevingsdialoog 3

Start van de avond

Bestuurlijk voorzitter Dimitri Horsthuis-Tangelder opent de avond en heet iedereen welkom. Hij geeft aan dat er de afgelopen bijeenkomsten mooie dialogen zijn gevoerd. Dit heeft geholpen om tot de concept-NRD te komen die er nu ligt. Milieueffecten stonden bij deze gesprekken centraal. Bij grootschalige opwek zijn uiteindelijk meer afwegingen van belang dan enkel de feitelijke milieueffecten. Deze zijn ook bij elk gesprek constructief ingebracht. Niet alle koppelkansen kunnen mee worden genomen in de tekst en inhoud van de NRD, omdat ze niet kwantitatief te maken zijn of geen onderscheidend vermogen bieden. We verzamelen deze genoemde koppelkansen en werken ze verder uit richting de RES 2.0.

Ook zien we dat samenwerkingen onderling tot stand komen. Naar aanleiding van de vorige omgevingsdialoog is er een brief ontvangen van Natuur en Milieu Gelderland, Vereniging Natuurmonumenten, ZLTO en LTO Noord en de Energiecoöperatie uit de regio. Wij hebben naast de inhoudelijke opmerkingen in de brief de grote zorg die ook onder deze brief ligt en die ook eerder geuit is, over de blijvende en goede betrokkenheid van jullie bij de verdere stappen om te komen tot de RES 2.0 goed gehoord. De energietransitie is een gezamenlijke transitie en vraagt om een gezamenlijke aanpak.

Alex de Meijer ligt de brief namens de verschillende partijen toe. Hij geeft aan dat in het proces naar de RES 1.0 ook goede gesprekken rondom milieu-informatie zijn gevoerd, maar dat hier uiteindelijk een bestuurlijk filter op is gekomen. De bezorgdheid dat eenzelfde situatie zich voordoet wordt door hem verder geuit. Inhoudelijk wordt er opgeroepen om te kijken naar molenaarswoningen omdat dit in de praktijk vaak voorkomt en dat de uitkomsten van de planMER worden weergegeven als een kansenkaart i.p.v. de focus op beperkingen. Er wordt afgesproken dat de deelnemers de brief via de mail na de avond ontvangen.

De bestuurlijk voorzitter begrijpt de zorg die wordt geuit en dankt de indieners voor hun brief. Hij geeft aan dat het voor bepaalde onderdelen uit de brief nog niet duidelijk is of en hoe deze mee worden genomen in de NRD. Vrijdag 26 augustus vindt er een gesprek met de indieners van de brief plaats om de inhoud van de brief verder door te spreken.

Introductie Mentimeter
Deze avond is gewerkt met Mentimeter op eerste reacties op de concept-kernkeuzes op te halen. Uit de groep komt de reactie dat ook de behoefte is aan gesprek over de concept-kernkeuzes. Toe wordt gelicht dat de Mentimeter wordt ingezet voor het verzamelen van reacties, maar dat er ruimte is voor verduidelijkende vragen en toelichting op de reacties. Tevens krijgt iedereen de mogelijkheid, ook de partijen die niet aanwezig konden zijn, om schriftelijk te reageren op de concept-kernkeuzes. Dit kan tot en met 7 september. De schriftelijke reacties en de Mentimeter worden samengevoegd en als een document toegevoegd aan de stukken die de bestuurders ontvangen om de 90% versie van de NRD te bespreken.

Reacties kernkeuzes
Rien Ramerman, projectleider planMER, neemt de deelnemers mee door de concept-kernkeuzes. Via de Mentimeter worden de deelnemers gevraagd om eerst kwantitatief te reageren op de kernkeuzes (schaal 1-5) en daarna hun eerste reacties uit te schrijven. De resultaten hiervan zijn te vinden in bijlage 1.

<u>Centrale vraag voor het planMER</u>
Het gesprek komt op gang over de vraag of een onderzoek naar waar 1.62 TWh kan landen in gebieden niet beperkend werkt. De kaarten die voortkomen uit de planMER geven alle mogelijkheden voor grootschalige opwek weer en laten zich niet beperken tot 1.62 TWh. Een voorstel komt uit de groep op het woord ‘ten minste’ toe te voegen in de onderzoeksvraag. Dit voorstel is tevens een bestuurlijk beslissing en wordt daarom bestuurlijk besproken.

<u>Keuze I: Harde & zachte belemmeringen</u>
Vanuit de groep wordt deze keuze als logisch opgevat. Er worden geen opmerkingen gemaakt die aanleiding geven tot het wijzigen van deze keuze.

<u>Keuze II: Definitie windparken</u>
De definitie is helder voor de deelnemers. Aan de criteria voor ontwikkelen van alternatieven voor windenergie in het planMER wordt toegevoegd: uitbreiding van bestaande windparken gebeurt in de praktijk vaak alleen met windturbines met dezelfde hoogte om een rommelig beeld (beeldinterferentie) te voorkomen. Het zou goed zijn om op projectniveau ook te kijken naar de mogelijkheden voor het toevoegen van grotere turbines, of herontwikkeling van het totale (deels verouderde) windpark; repowering.

<u>Keuze III: Definitie zonneparken</u>
Er is een gesprek over of de criteria “Oost-West oriëntatie” of “Zuidoriëntatie” niet algemener kan. Bijvoorbeeld door het aanhouden van het algemene principe: 2 MW per 3 ha. Dit is akkoord en wordt aangepast in de NRD. Multifunctionele functie wordt als belangrijk gezien.

<u>Keuze IV: Waterkracht</u>
De keuze is logisch volgens de deelnemers. Er worden geen opmerkingen gemaakt die aanleiding geven tot het wijzigen van deze keuze.

Keuze V: Warmte
De keuze rondom warmte is helder. Uit de groep komt het geluid dat biomassa geen geprefeerde warmteoplossing is.

Keuze VI - Netinfrastructuur
De keuze voor formulering over netinfrastructuur is logisch. De oproep wordt gedaan om archeologie mee te nemen. Dit wordt al meegenomen in het planMER. Voor cultuurhistorie gaat het om de invloed van een ingreep op cultuurhistorische waarden (historische geografie en historische bouwkunde). Voor archeologie gaat het bij een ingreep om de mogelijke aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden.

Keuze VII - Alternatieven
De alternatieven zijn in de vorige omgevingsdialoog ook besproken en daarmee bekend voor de deelnemers. De deelnemers worden meegenomen in welke criteria, voortkomend uit de omgevingsdialogen, worden meegenomen in de alternatieven Natuur, Landschap, Leefomgeving en Energiesysteem.

Uit de groep kwam de vraag of de alternatieven ook tegen elkaar worden gewogen. Hierop werd geantwoord dat dit niet het geval is. De alternatieven geven inzicht in de hoeken van het speelveld.

Een andere vraag uit de groep betreft stiltegebieden en of deze zijn opgenomen in een alternatief. Deze zijn opgenomen in het alternatief leefomgeving.

Keuze VIII - Overbruggingsregeling
De keuze voor de overbruggingsregeling is logisch en het gesprek geeft geen aanleiding tot wijzigingen.

Er volgen twee opmerkingen. De eerste betreft het meenemen van lichthinder van turbineverlichting. Er wordt gekeken of en hoe dit mee wordt genomen in de tekst van de NRD. De tweede opmerking betreft de overgang naar de omgevingswet en het toevoegen van een korte toelichting hierop in de NRD. Hiervoor zal een tekstblok met uitleg worden opgenomen.

Planning planMER en zienswijze
De beoogde planning voor de planMER wordt gepresenteerd en geeft een doorkijk naar het traject van de RES 2.0. Hierin staan ook twee omgevingsdialogen gepland. De exacte invulling hiervan is nog niet bekend. Ter inventarisatie wordt bij de groep gepeild hoe ze aankijken tegen gemixte bijeenkomsten tussen regionale stakeholders en ambtenaren uit de regio. Uit de groep komt dat men dit een interessante samenstelling vindt. Ook wordt geopperd om een bijeenkomst te organiseren tussen regionale stakeholders en bestuurders. Deze optie wordt ter overweging meegenomen.

Vanaf de week van 24 oktober wordt de NRD gepubliceerd en heeft eenieder de mogelijkheid tot het geven van een zienswijze tot 23 december.

Afsluiting
Dimitri Horsthuis-Tangelder sluit te avond af met een mooie reflectie van wat hij heeft gehoord aan de tafels en dankt de deelnemers voor hun tijd en input.

Arnhem Nijmegen RES Regionale Energie Strategie

concept **NOTITIE REIKWIJDTE & DETAILNIVEAU**

Onderzoeksopzet voor een milieueffectenrapportage

Wat gaan we onderzoeken

Hoe gaan we het onderzoeken

HOOFDVRAAG

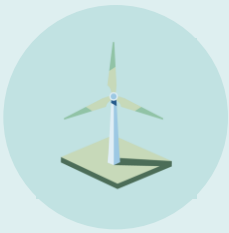
Welke gebieden zijn vanuit milieueffecten geschikt, geschikt te maken, of ongeschikt voor de ontwikkeling van tenminste 1,62 TWh* duurzame elektriciteitsambitie, regionale warmtebronnen en de benodigde energie-infrastructuur binnen de Groene Metropoolregio en hoe kan dit - naast de referentie RES 1.0 - worden ingevuld aan de hand van vier thematische alternatieven?

** Het aandeel zon-op-dak van 0,49 TWh kent geen milieueffecten en wordt daarom niet getoetst*

GESCHIKT
gebied zonder milieubelemmering

GESCHIKT TE MAKEN
gebied met zachte milieubelemmering

ONGESCHIKT
gebied met harde milieubelemmering

DEFINITIE WINDPARKEN

Gebieden voor 2 of meer windturbines

- Huidige turbines: 3,6 MW | 120 meter ashoogte
- Nieuwe turbines: 7,0 MW | 166 meter ashoogte

DEFINITIE ZONNEPARKEN

Gebieden voor >2 MW zonneparken

- Slimme en multifunctionele opstelling panelen: 2 MW = 2 ha oppervlakte nodig.
- Ruime en multifunctionele opstelling panelen: 2 MW = 3 ha oppervlakte nodig.

Bepalen dat een gebied ongeschikt is

HARDE & ZACHTE BELEMMERINGEN

Bepalen dat een gebied geschikt te maken is

	WIND	ZON	
Wespendief 1 KM zone	Hard	Zacht	Windprojecten zijn hier juridisch onhaalbaar
Wespendief 1-8 km zone	Zacht	Zacht	Met maatregelen zijn hier projecten mogelijk
Weidevogel gebieden	Hard	Hard	Een zorgplicht verbiedt hier energieprojecten
Wintergans rustgebieden	Zacht	Zacht	Onder voorwaarden zijn hier projecten mogelijk
Gelders natuurnetwerk	Zacht	Zacht	Alternatieve gebieden krijgen de voorkeur

Warmte

Warmteprojecten zijn gekoppeld aan specifieke locaties (bronnen).

Milieueffecten treden op op projectniveau. Die milieu informatie is te lokaal om te beoordelen in dit onderzoek op regioniveau.

Analyse wordt gedaan op hoofdlijnen voor de bronnen:
Geothermie | Aquathermie | WKO | Biomassa

Netinfra

Voor netinfrastructuur treden alleen bij hoogspanningsnetwerken milieueffecten op.

Het aansluiten van wind- en zonneparken gebeurt ondergronds en heeft alleen tijdelijke milieueffecten, bijvoorbeeld door graafwerkzaamheden.

De milieueffecten van aanleg van nieuwe netinfrastructuur worden niet meegenomen in het planMER.

Alternatieven

Binnen vier thema's worden de milieueffecten in kaart gebracht. Zo verzamelen we de informatie die nodig is om te kunnen afwegen waar grootschalige opwek mogelijk is. De RES 1.0 gebruiken we als referentie naast de alternatieven.

Natuur

Maximaal aandacht voor natuurwaarden

Leefomgeving

Maximaal aandacht voor de leefomgeving

Landschap

Maximaal aandacht voor landschappelijke waarden

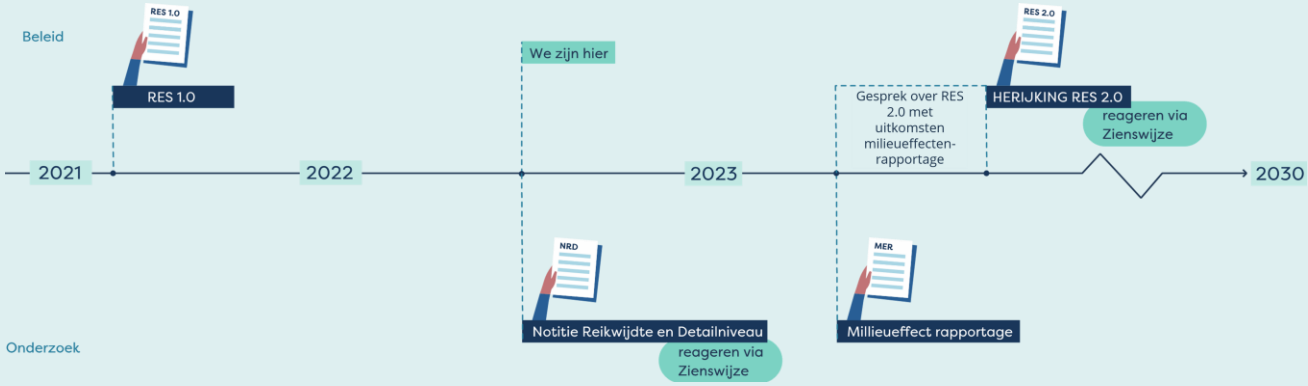

Energiesysteem

Maximaal aandacht voor het energiesysteem

Tips & Opmerkingen

Heeft u ideeën of aanvullingen? Via een zienswijze kunt u deze aangeven. Bij uw gemeente vindt u informatie over hoe u dit kan doen. Alle zienswijzen worden gebundeld en beantwoord in een Nota van Beantwoording. Deze wordt onderdeel van de definitieve NRD.

Arnhem Nijmegen RES Regionale Energie Strategie

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	23 november 2022
Zaaknummer	688541

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM:

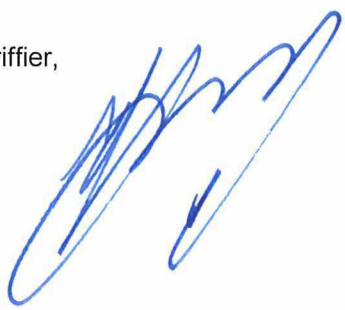
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 4 oktober 2022, nummer: 688541;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 20 en 27 van de Gemeenschappelijke Regeling Arnhem-Nijmegen,

besluit:

1. Deel te nemen aan de vijf opgaven die zijn opgenomen in de regionale agenda 2023-2024.
2. Het college opdracht te geven om daartoe de bijgevoegde vijf opgaveovereenkomsten af te sluiten en te ondertekenen.

De griffier,

De voorzitter,

BEHANDELRESULTAAT

22.15 uur - 23.15 uur: Intekenen regionale agenda 2023-2024 Groene Metropoolregio (i/m1) - 16-11-2022

Raadsvoorstel ‘Intekenen regionale agenda 2023-2024 Groene Metropoolregio’ (i/m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	N. Kundic
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Eppich (VVD), Brandts (D66), Neutkens (Volt), Quint (GroenLinks), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Malda (CU), Hogenhout (PvdD), Van den Broek (CDA). De fractie van de AOP, DENK, PvdA, PVV, SP en FvD waren niet aanwezig.

Bespreking
Het raadsvoorstel is in twee termijnen besproken. De fractievertegenwoordigers hebben tijdens de eerste termijn vragen gesteld aan de wethouder en in sommige gevallen een voorlopige mening gegeven. In haar eerste termijn heeft de wethouder de gestelde vragen beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase van het raadsvoorstel is afgerond en dat het voorstel als hamerstuk kan worden doorgeleid naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Simonis

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 688541

Onderwerp: Intekenen regionale agenda 2023-2024 Groene Metropoolregio

Kernboodschap

De gemeenteraad wordt gevraagd te besluiten om in te tekenen op de vijf opgaven in de regionale agenda 2023-2024 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR).

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) brengt jaarlijks een nieuwe editie uit van de regionale agenda. Deze wordt samen met de begroting in het voorjaar in concept voorgelegd aan de 18 regiogemeenten, die hierop een zienswijze kunnen uitbrengen. De GMR brengt op basis hiervan een definitieve regionale agenda uit. Het Algemeen Bestuur van de regio stelt deze vast en biedt hem aan de regiogemeenten aan met het verzoek om in te tekenen op de vijf opgaven in de regionale agenda.

Voorstel

1. Deel te nemen aan de vijf opgaven die zijn opgenomen in de regionale agenda 2023-2024.
2. Het college opdracht te geven om daartoe de bijgevoegde vijf opgaveovereenkomsten af te sluiten en te ondertekenen.

Inleiding

Op 15 juni heeft uw raad een besluit genomen over de zienswijze op de concept-regionale agenda 2023-2025 en de conceptbegroting 2023-2026 van de Groene Metropoolregio (GMR). Mede op basis van de zienswijzen van de 18 regiogemeenten heeft het Algemeen Bestuur van de GMR op 6 juli een definitieve begroting en regionale agenda vastgesteld.

Op 15 september 2022 hebben wij van het algemeen bestuur van de GMR de regionale agenda 2023-2024 inclusief begroting ontvangen. Het algemeen bestuur vraagt de regiogemeenten nu om in te tekenen op de vijf opgaven via de bijgevoegde opgaveovereenkomsten en verzoekt om de getekende opgaveovereenkomsten uiterlijk 1 december te retourneren.

Met deze agenda als basis werkt Arnhem samen met Nijmegen en 16 andere regiogemeenten samen aan bovenlokale opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, arbeidsmarkt en economie, duurzaamheid en energietransitie, toerisme en recreatie, natuur en cultuur. De agenda is vanuit de regionale visie en ambitie gericht op een goede balans tussen groei en leefbaarheid in onze regio. Het raadsvoorstel zienswijze op de regionale agenda en begroting dat op 16 juni 2022

GEMEENTE Arnhem

door de gemeenteraad is vastgesteld, bevat een overzicht van de relatie met de Arnhemse ambities en opgaven.
In juni heeft het college van B&W met instemming van de raad via een zienswijze gereageerd op de conceptversie van deze agenda. De zienswijze bevatte een aantal opmerkingen over de agenda als geheel en ging daarnaast meer specifiek in op de afzonderlijke opgaven.

Uw raad heeft net als veel andere regionale gemeenteraden via een amendement in de zienswijze het verzoek laten opnemen om de regionale agenda steeds voor vier jaar vast te stellen in het midden van een bestuursperiode, en daar naartoe te werken door de driejarige conceptagenda nu slechts voor twee jaar vast te stellen.

Ook zijn in onze zienswijze opmerkingen gemaakt over de verhoogde inwonersbijdrage per opgave. Gevraagd is om een scherpere onderbouwing. Daarbij is ook de opmerking gemaakt dat het vanuit de optiek van Arnhem niet vanzelfsprekend is om de regionale begroting en activiteiten jaarlijks te laten groeien.

In de Arnhemse zienswijze is verder benoemd dat de ambities en plannen in de regionale agenda helder zijn beschreven en voortbouwen op de regionale agenda 2022. Ze vormen daarmee een goede basis voor lobby en samenwerking met partners. De gemeente Arnhem heeft ten slotte aangegeven de intentie te hebben om in te tekenen op alle vijf de opgaven.

Aan de hand van de binnengekomen reacties heeft het bestuur van de regio een aantal aanpassingen gedaan aan de regionale agenda en bijbehorende begroting. Dit heeft geleid tot de definitieve regionale agenda 2023-2024. Deze agenda komt tegemoet aan veel opmerkingen en suggesties die in de zienswijzen zijn gedaan en de zorgen die daarbij zijn geuit. De GMR licht dit alles specifiek toe in de zienswijzenota.

Twee belangrijke veranderingen ten opzichte van de concept regionale agenda en begroting zijn de volgende.
- De looptijd van de regionale agenda is volgens de wens van veel gemeenteraden teruggebracht naar twee jaar in plaats van drie.
- De inwonersbijdrage per opgave is neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de concept-regionale agenda en de overblijvende verhoging van de inwonersbijdrage is beter onderbouwd.
  Deze en andere aanpassingen worden uitgebreid toegelicht in de zienswijzenota en de notitie onderbouwing inwonersbijdrage.

Er ligt er nu een realistische, ambitieuze regionale agenda voor de komende jaren, die uitnodigt om met energie en vertrouwen aan de slag te gaan. Wij stellen u dan ook voor om te besluiten in te tekenen op alle vijf de opgaven uit de regionale agenda van de Groene Metropoolregio. Voorts stellen wij u voor ons de opdracht te geven de bijgevoegde opgaveovereenkomsten aan te gaan en te ondertekenen.

Het intekenen op de opgaven is een belangrijk uitgangspunt van de regionale samenwerking Groene Metropoolregio. De gemeenteraden besluiten om al dan niet in te tekenen op de vijf opgaven die in de regionale agenda 2023-2024 zijn opgenomen. De gemeenteraad stelt de

gevraagde middelen beschikbaar en geeft het mandaat voor de uitvoering ervan. Het gemeentebestuur van Arnhem hoeft niet in te stemmen met de regionale agenda. Deze is volgens de afspraken in de gemeenschappelijke regeling vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio.

Uw raad hoeft niet in te stemmen met de regionale agenda 2023-2024. Deze is volgens de afspraken in de gemeenschappelijke regeling vastgesteld door het algemeen bestuur van de GMR.

Beoogd effect

Door het besluit om deel te nemen aan de vijf opgaven in de regionale agenda 2023-2024 en het college de opdracht te geven om de bijbehorende overeenkomsten aan te gaan, kan het college samen met de andere 17 gemeenten binnen de Groene Metropoolregio de uitvoering van de vijf opgaven ter hand nemen. Met deze agenda kunnen we als regio:

- bijdragen en verder werken aan de grote maatschappelijke opgaven waar we als stad en regio voor staan. Samen werken we hiermee door aan een leefbare en groene regio en aan de brede welvaart van onze inwoners;
- belangrijke lokale ambities waarmaken op thema's die de gemeentegrenzen overstijgen en waar we effectiever zijn en meer bereiken als we de krachten bundelen;
- een krachtige lobby voeren en een serieuze partner zijn in de samenwerking met provincie, Rijk, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties.

Argumenten

1.1 *De ambities en speerpunten in de regionale agenda zijn voor Arnhem van belang en een logische voortzetting van de regionale agenda 2022. Het raadsvoorstel zienswijze op de regionale agenda en begroting bevat een uitgebreid overzicht van de Arnhemse belangen per opgave.*

De zienswijzenota bevat een helder overzicht van alle ingekomen reacties en de beantwoording ervan. Er is tegemoet gekomen aan een belangrijke wens van de gemeenteraad om de looptijd van de regionale agenda terug te brengen tot twee jaar.

De verhoging van de inwonersbijdrage is ten opzichte van de concept regionale agenda van april neerwaarts bijgesteld. De totaalbedragen per inwoner gaan hierdoor van €7,67 naar €7,47. Voor Arnhem gaat dit om een bedrag van circa €33.000. De verhoging van €0,74 die overblijft wordt in het ‘memo Onderbouwing inwonersbijdragen 2023’ goed onderbouwd. De verhoging bestaat voor een deel uit indexatie en verplaatsing van kosten (‘intillen’) en voor een deel uit intensivering van activiteiten ten opzichte van 2022. In het bestedingsplan voor 2023 worden de kosten per opgave meer specifiek gepresenteerd.

Er ligt hiermee een degelijke regionale agenda 2023-2024 die uitnodigt om met energie en vertrouwen aan de slag te gaan.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Alle 18 gemeenten besluiten dit najaar over het al dan niet intekenen op de opgaven. Als gemeenten niet intekenen op een opgave dan kan dit gevolgen hebben voor de uitvoering van de activiteiten binnen een opgave.*

De regiogemeenten wordt gevraagd om voor twee jaar in te tekenen op de opgaven in deze regionale agenda. De regionale agenda wordt volgend jaar geactualiseerd. Als de actualiteit aanleiding geeft tot het aanpassen van de opgave-overeenkomst, dan wordt dit meegenomen in de geactualiseerde regionale agenda in het voorjaar. De gemeenten krijgen dan ook opnieuw de gelegenheid om in te tekenen voor (dat deel van) de opgave.

Participatie

De regionale agenda 2023-2024 is een nieuwe editie en verdere uitwerking van de regionale agenda 2022. Deze is eerder in brede samenwerking met gemeenteraden, colleges, provincie Gelderland, Economic Board en maatschappelijke partners tot stand gekomen. De 18 gemeenten hebben ook nu weer via de bestuurlijke opgaveteams en portefeuillehoudersoverleggen hun input geleverd aan de regionale agenda 2023-2024. De activiteiten en projecten die vanuit deze agenda zullen worden uitgevoerd, zullen afhankelijk van de inhoud ervan samen met relevante partners worden uitgevoerd. Bij lokale projecten of uitwerkingen van deze agenda worden inwoners en andere partners betrokken vanuit de Arnhemse afspraken op het gebied van participatie.

De regioagendacommissie van raadsleden is betrokken bij de procesmatige voorbereiding en planning van besluitvorming in de raden. De regioagendacommissie heeft als rol het scheppen van juiste randvoorwaarden voor de kaderstellende en controlerende taak van de raden in relatie tot de Groene Metropoolregio.

Financiën

De regionale agenda en begroting maken de kosten per opgave inzichtelijk. In het bijgevoegde bestedingsplan is dit per opgave meer specifiek gepresenteerd.

De bedragen per opgave worden naar rato van inwonertal verdeeld over de deelnemende gemeenten. Ten opzichte van de concept-regionale agenda en begroting is de inwonersbijdrage naar beneden bijgesteld.

Ontwikkeling inwonersbijdrage (bedragen in euro's)

	2022	2023	2024	2025-2026
Verbonden regio	1,30	1,49	1,50	1,46
Productieve regio	0,73	0,94	0,97	0,99
Circulaire regio	0,81	0,91	0,94	0,96
Ontspannen regio	0,57	0,62	0,64	0,65
Groene groeiregio	0,82	0,94	0,96	0,98

Bijdrage Arnhem (grondslag = bewonersaantal 163.964 op 1 januari 2022)

	2022	2023	2024	2025-2026
Verbonden regio	€211.206	€244.205	€245.946	€239.387
Productieve regio	€118.606	€154.588	€159.045	€162.324
Circulaire regio	€131.606	€150.011	€154.126	€154.126
Ontspannen regio	€92.612	€102.444	€104.936	€106.600
Groene groeiregio	€133.231	€154.939	€157.405	€160.685
		€806.187	€821.458	€823.122

In de Arnhemse conceptbegroting 2023 zijn de benodigde extra middelen voor de vijf opgaven reeds opgenomen en toegevoegd aan de betreffende begrotingsprogramma's per opgave. De gelden zijn in het coalitieakkoord 2022-2026 opgenomen

Uitvoering

Na het besluit van de raad om in te tekenen op de opgaven kunnen de opgaveovereenkomsten worden ondertekend door het college en aan de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen worden verzonden.

Communicatie

De regionale agenda en de opgaveovereenkomsten zijn gepubliceerd op www.groenemetropoolregio.nl als agendastukken van het Algemeen Bestuur van 15 september 2022. Actieve communicatie over de regionale agenda wordt verzorgd door de Groene Metropoolregio bij de ondertekening van de opgaveovereenkomsten in december.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Aanbiedingsbrief regionale agenda 2023-2024
- Regionale agenda en begroting 2023-2024
- Bestedingsplan 2023
- Memo onderbouwing inwonersbijdrage 2023
- Zienswijzenota concept-regionale agenda en begroting
- Algemene voorwaarden opgaven
- Opgaveovereenkomst Verbonden regio
- Opgaveovereenkomst Productieve regio
- Opgaveovereenkomst Circulaire regio
- Opgaveovereenkomst Ontspannen regio
- Opgaveovereenkomst Groene groeiregio

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	688541

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 4 oktober 2022, nummer: 688541;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 20 en 27 van de Gemeenschappelijke Regeling Arnhem-Nijmegen,

besluit:

1. Deel te nemen aan de vijf opgaven die zijn opgenomen in de regionale agenda 2023-2024.
2. Het college opdracht te geven om daartoe de bijgevoegde vijf opgaveovereenkomsten af te sluiten en te ondertekenen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Aan:
College van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Datum	: 14 september 2022
Ons kenmerk	: 2022-GMDB-55
Contactpersoon	: H. van den Berg
Telefoonnummer	: 06-467637374

Onderwerp: aanbieden regionale agenda 2023-2024 , bestedingsplan 2023 en opgaveovereenkomsten.

Geacht college,

Met gepaste trots presenteren wij u de definitieve regionale agenda 2023-2024 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

De regionale agenda 2023-2024, inclusief de begroting 2023-2024, is door het Algemeen Bestuur op 6 juli jl. vastgesteld nadat alle gemeenten gebruik hebben gemaakt van de uitnodiging om een zienswijze in te dienen. We hebben mogen constateren dat de zienswijzeperiode door colleges en raden is gebruikt voor een intensieve gedachtewisseling over de ambities van de regio en de regionale agenda in het bijzonder. De RegioAgendacommissie heeft hier ook een actieve rol gespeeld. Naast inhoudelijke aanscherpingen heeft dit geleid tot een regionale agenda die, in afwijking van de concept-agenda (versie april 2022), een looptijd heeft gekregen van 2 jaar. De definitieve agenda is met recht een regionale agenda te noemen.

Wij bieden U nu ook het aangekondigde bestedingsplan aan. U kunt dit desgewenst betrekken bij uw besluitvorming over het intekenen op de opgaven. Omdat de regionale agenda door het besluit van 6 juli jl. ziet op de jaren 2023 en 2024 is deze agenda meer gedetailleerd qua activiteiten en resultaten dan in april werd aangenomen (toen er nog sprake was van een 3-jarige regionale agenda). De keuze is gemaakt om in het bestedingsplan 2023 niet opnieuw te presenteren wat in de regionale agenda 2023-2024 al is opgenomen. U krijgt nu een beeld van de financiële inzet van een opgave op het niveau van de speerpunten binnen deze opgave.

Intekenen vijf opgaven
Op basis van de regionale agenda en het bestedingsplan wordt u uitgenodigd om in te tekenen op de vijf regionale opgaven voor de periode 2023-2024. Een aantal gemeenten hebben in de zienswijze al de intentie uitgesproken de (tweejarige) opgavenovereenkomsten te willen tekenen.

Ten behoeve van de besluitvorming ontvangt de volgende documenten:
- Regionale agenda 2023-2024
- Zienwijzenota
- Bestedingsplan 2023
- 5 opgaveovereenkomsten

Graag ontvangen wij uiterlijk 1 december de getekende (5) opgavenovereenkomsten.

Tot slot

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Nadere informatie kunt u verkrijgen bij de Henk van den Berg

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Regio Arnhem-Nijmegen,

Drs. H.M.F. Bruls
Voorzitter

Drs. H. Tiemens
Secretaris

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

REGIONALE AGENDA 2023-2024

& BEGROTING 2023-2026

06-07-2022

In het kort

ONZE GEZAMENLIJKE VISIE OP DE GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN

Horizon

ONZE GEZAMENLIJKE AMBITIE:

- we positioneren ons als dé groene metropoolregio van Nederland
- we profileren ons als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050
- we werken samen aan dé ontspannen groeiregio in balans

Hiervoor werken we als regio samen:

Fundament

WE WERKEN SAMEN AAN HET BEHOUD VAN DE IDENTITEIT VAN DE REGIO:

- we zetten ons in voor een gevarieerd cultuurlandschap
- we houden de regio bereikbaar voor alle vervoersmiddelen
- we ontwikkelen de culturele netwerken in de regio

Heden

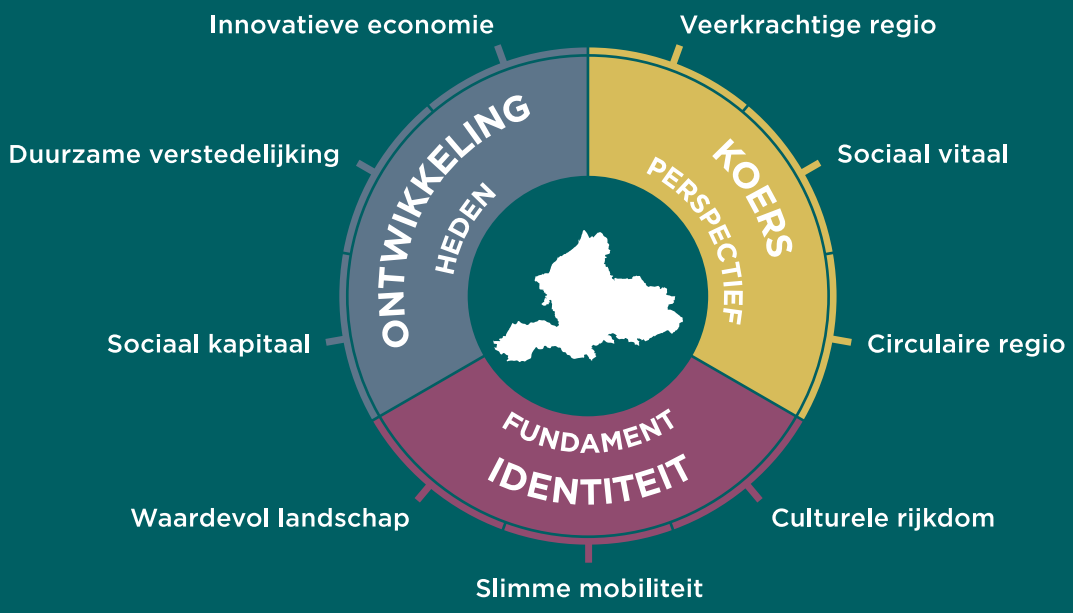
WE WERKEN SAMEN AAN DE ONTWIKKELING VAN DE REGIO:

- we ontwikkelen de regio als compleet stedelijk netwerk
- we ontwikkelen Energy, Food, Health en Hightech als topsectoren
- we benutten talent en het menselijk kapitaal in de regio

Perspectief

WE WERKEN SAMEN AAN DE KOERS VAN DE REGIO:

- we maken onze regio veerkrachtig voor klimaat en energie
- we zetten breed in op de circulariteit van onze economie
- we werken aan een vitale en ontspannen leefomgeving

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 5

1. INLEIDING 6

2. GEBIEDSGERICHT WERKEN EN MAJEURE OPGAVEN 8

3. SAMENWERKING 10
Bestuursakkoord en Investeringsagenda 10
Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley 10
Samenwerking met Rijk, EU, Duitsland: Public Affairs vanuit de opgaven 10
Samenwerking binnen de opgaven 11

4. VERBONDEN REGIO 12
Speerpunt 1: Gebiedsgerichte corridors 14
Speerpunt 2: Fiets 17
Speerpunt 3: Hubs en knooppunten 19
Speerpunt 4: Gedrag en duurzame mobiliteit 21
Speerpunt 5: Verkeersveiligheid 23

5. PRODUCTIEVE REGIO 26
Speerpunt 1: Stimuleren Ondernemerschap MKB 29
Speerpunt 2: Human Capital 30
Speerpunt 3: Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy tot (inter)nationale clusters 32
Speerpunt 4: Toekomstbestendige werklocaties 34

6. CIRCULAIRE REGIO 36
Speerpunt 1: Circulaire bouw en infrastructuur 38
Speerpunt 2: Circulaire economie: grondstoffen en ketens 40
Speerpunt 3: Water en klimaatadaptatie 41
Speerpunt 4: Transitie naar duurzame energie 43

7. ONTSPANNEN REGIO 46
Speerpunt 1: Duurzaam toerisme 49
Speerpunt 2: Bruisende binnensteden, krachtige kernen 51
Speerpunt 3: Groen-blauw raamwerk 52
Speerpunt 4: Cultuur en erfgoed 53

8. GROENE GROEIREGIO 56
Speerpunt 1: Wonen in Balans: Versnellen van de woningbouw 59
Speerpunt 2: Leefomgeving: Verbinden van de ruimtelijke opgaven 61

9. BEDRAG HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING 65

10. PARAGRAFEN 66
10.1 Paragraaf 1: Risico's en weerstandsvermogen 66
10.2 Paragraaf 2: Financiering 67
10.3 Paragraaf 3: Bedrijfsvoering 67
10.4 Paragraaf 4: Verbonden partijen 68

11. BEGROTING GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN 2023-2026 69
11.1 Het regiobureau 70
11.2 De vijf opgaven 72
11.3 Totaaloverzicht baten en lasten begroting per taakveld 78
11.4 Geprognotiseerde balans 79
11.5 De ontwikkeling van het EMU saldo 80

Bijlage 1: Kerngegevens 81

Bijlage 2: Deelnemende gemeenten GMR – The Economic Board – Circulaire regio 82

Bijlage 3: Inwoneraantallen per gemeente 83

Bijlage 4: Volledig overzicht van gemeenten en hun bijdragen 2023 84

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN
The Economic Board.com
Lifeport
provincie Gelderland

VOORWOORD

Voor u ligt de regionale agenda 2023-2024 en begroting 2023-2026. Vorig jaar is de regionale agenda voor 2022, samen met de éénjarige begroting, vastgesteld. Wij presenteren nu de eerste meerjarige agenda. Hiermee komen wij tegemoet aan de wens om de uitvoering van de gezamenlijke ambities vast te leggen in een meerjarige agenda. Onze regionale samenwerking is een opgavegerichte samenwerking. De agenda is opgebouwd uit de vijf opgaven, aangevuld met de regio-organisatie (bedrijfsvoering). De financiële vertaling van de ambities is in de meerjarenbegroting 2023-2026 opgenomen.

De meerjarige agenda loopt samen met de eerste jaren van de nieuwe bestuursperiode. De nieuwgekozen achttien gemeenteraden hebben gebruik gemaakt van de uitnodiging om een zienswijze in te dienen. Dit heeft er mede voor gezorgd dat de concept-regionale agenda is aangescherpt en een looptijd heeft gekregen van twee jaren.

De nieuwe energie en de overtuiging van de meerwaarde van onze regionale samenwerking, die in periode 2019-2022 is ontstaan, wordt met deze ambitieuze meerjarige agenda versterkt.

Met vriendelijke groet,

namens het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

Hubert Bruls
Voorzitter

6 juli 2022

1. INLEIDING

In de regionale agenda voor 2023-2024 geven wij aan wat de doelen zijn die we met regionale samenwerking in deze periode willen bereiken en wat de bijdrage van de Groene Metropoolregio is om dit te realiseren.

Onze ambitie blijft ongewijzigd: we zijn een bloeiend stedelijk netwerk, zonder de overdruk van de Randstad. Dat willen we zo houden. We verwachten dat onze regio nog verder zal groeien; in inwoners, in werkgelegenheid en in mobiliteit. We hebben een forse woningbehoefte van circa 35.000 extra woningen tot 2030. We zetten in op blijvend werk en huisvesting voor onze inwoners. We zien ook dat onze gekoesterde leefkwaliteit bedreigd wordt als we niet gezamenlijk sturen op de groei die op ons afkomt. We willen daarom op regionaal niveau samenwerken, met de deelnemende gemeenten en onze partners: hoe leiden we de groei gezamenlijk in goede banen, zodat de balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de regio behouden blijft? Daarom: groene groei!

Het opgavegericht samenwerken blijft uitgangspunt van onze samenwerking. In vijf opgaven werken we aan onze ambities. Met een integrale aanpak in samenwerking met diverse overheden én met onze private en maatschappelijke partners. Onze opgavegerichte samenwerking ondersteunt deze beweging naar samenwerking in allianties. De opgaven van de Groene Metropoolregio bieden focus op concrete speerpunten vanuit een integrale blik.

De Verbonden regio, de Productieve regio, de Circulaire regio en de Ontspannen regio combineren ieder een aantal beleidssectoren en domeinen met elkaar. De Groene groeiregio zet juist de integrale samenwerking en integrale afweging van ruimteclaims in de leefomgeving centraal, en adresseert zo de kernambitie van de visie. De Groene groeiregio is daarmee integrerend van karakter.

We pakken de opgaven in samenhang op. Dat is de kracht van onze werkwijze: vanuit verschillende invalshoeken werken we aan de maatschappelijke opgaven en versterken we elkaars acties.

AGGLOMERATIEKRACHT EN LOBBY

Door samen integraal aan onze opgaven te werken, versterken we onze agglomeratiekracht: over vijf jaar is de Groene Metropoolregio zichtbaar als (inter-)nationaal toonaangevende regio op het gebied van circulaire verstedelijking en landschap. Het beter benutten van onze agglomeratiekracht stelt ons in staat steun voor onze regionale ontwikkeling te organiseren.

Naast de positionering van onze regio als dé groene metropoolregio van Nederland vormen profilering en lobby de dragers van de Public Affairs-strategie. We richten onze inzet op Brussel, Den Haag en Nordrhein-Westfalen.

Richting Europa zetten we onverminderd in op de EU-relevante thema's Energy, Mobility, Circular en Health & Hightech. Met initiatieven en stakeholders uit deze regionale agenda werken we aan Europese profilering, partnerschappen en projecten. De regio zoekt samenwerking met Europese regio's, Europese Commissie en het Europees Parlement om kennis op te halen, dicht op Europese ontwikkelingen te zitten en om aanspraak op middelen te maken.

Voor het Rijk wordt ingezet op het vergroten van de zichtbaarheid en lobby. Veel regionale speerpunten kunnen alleen gerealiseerd worden met actieve steun van het Rijk. Er zijn voor Den Haag daarom 6 lobbydoelen opgesteld die rechtstreeks uit de opgaven komen:

1. Betaalbaar wonen in een groene omgeving (Verstedelijkingsakkoord).
2. Meer woningen vraagt meer landschap.
3. Circulair bouwen op grote schaal.
4. 100.000 nieuwe inwoners vraagt om slimmere mobiliteit (spoorcorridor en hubs).

5. Energy: decentrale energiesystemen en innovatievermogen (Connectr).
6. Health & Hightech: campus- en clusterfaciliteiten voor innovatievermogen gezondheid en Artificial Intelligence.

Daarnaast worden landelijke ontwikkelingen gevolgd voor de andere speerpunten.

In samenwerking met Duitse stakeholders wordt gewerkt aan (euregionale) projecten en partnerschappen. Met andere metropoolregio's en partners over de grens werken we aan een internationaal spoor/euregionaal mobiliteitsplan en de ontwikkeling van samenwerking op energie, circulariteit en een grensoverschrijdend groen-blauw raamwerk.

OPGAVEN: DOELEN OVER VIJF JAAR, SPEERPUNTEN EN BIJDRAGE VAN DE REGIO

In deze agenda hebben we voor elk van de vijf opgaven beschreven wat we over vijf jaar willen bereiken en wat we als regio daarvoor doen om deze doelen te realiseren. Als regio hebben we verschillende rollen.

We zien onze rol vooral als verbindende schakel tussen verschillende partijen, netwerken en initiatieven. We signaleren waar de energie, initiatieven en activiteiten in de regio zitten, die onze gezamenlijke doelen dichterbij brengen. We scheppen de randvoorwaarden om deze tot bloei te laten komen en organiseren dat wat kansrijk is, ook gerealiseerd kan worden door en met onze partners. We zorgen dat we weten waar op provinciaal, nationaal of Europees niveau middelen beschikbaar zijn om onze doelen te realiseren. En we organiseren dat we die middelen daar ook voor kunnen aanboren. We helpen gezamenlijke kaders tot stand te brengen, zodat gemeenten hun eigen activiteiten beter en gerichter kunnen realiseren. Denk daarbij aan het verstedelijkingsconcept, het Regionale Programma Werklocaties (RPW), de Regionale Energie Strategie (RES) en het groen-blauw raamwerk.

Een dergelijke rol brengt ook uitdagingen met zich mee. Zo is het belangrijk dat er bij gemeenten voldoende kwantitatieve en kwalitatieve capaciteit is om wat op regionaal niveau wordt ontwikkeld, op gemeentelijk niveau te vertalen. Ook daar helpen we bij met bijvoorbeeld de flexpool vanuit de Woondeal. Wij zien dat daar ook bij andere opgaven, zoals de Verbonden regio, vraag naar is. Willen we in deze behoefte voorzien en wat betekent dit dan voor de regionale samenwerking en het regiobureau? Hierin moeten we de komende jaren afwegingen maken.

INTEKENEN OP OPGAVEN DOOR GEMEENTEN

Als een gemeente besluit mee te doen aan een opgave, dan tekent het college, na het besluit van de gemeenteraad, hiertoe een opgaveovereenkomst. Hiermee zegt de gemeente toe de benodigde middelen ter beschikking te stellen voor de komende twee jaar. De basis voor deze overeenkomst ligt in artikel 27 van de Gemeenschappelijke Regeling. In de overeenkomst staan doel van de samenwerking, de bijdrage van de regio, de gemeentelijke bijdrage in financiën en de duur van de overeenkomst: 2 jaar.

Voor elke opgave wordt in september een uitgewerkt bestedingsplan voorgelegd. Hierin staan de activiteiten en resultaten en waaraan de middelen worden besteed. Vervolgens wordt deze regionale agenda elk voorjaar geactualiseerd. Als de actualiteit aanleiding geeft tot het aanpassen van de opgave-overeenkomst, dan nemen wij dit op in de geactualiseerde regionale agenda in het voorjaar. De gemeenten krijgen dan ook opnieuw de gelegenheid om in te tekenen voor (dat deel van) de opgave.

2. GEBIEDSGERICHT WERKEN EN MAJEURE OPGAVEN

Gebiedsgericht werken heeft de aankomende jaren zoveel impact op de regionale samenwerking dat we hier in dit hoofdstuk apart aandacht aan besteden.

GEBIEDSUITWERKINGEN EN VERSTEDELIJKINGSAKKOORD

In 2021 is het Verstedelijkingsconcept (het eerste deel van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (ANF)) door alle gemeenteraden vastgesteld. Het motto hiervan is “meer landschap, meer stad”. Vervolgens zijn wij in onze regio in zes deelgebieden aan de slag gegaan met gebiedsuitwerkingen. Dit is de komende jaren een doorlopend proces, waarbij we met de integrale gebiedsuitwerkingen ervoor zorgen dat we de juiste keuzes voor de toekomst maken. We hebben een bijzondere regio met enerzijds een grote woningbouwopgave en anderzijds bevat onze regio het grootste areaal Natura 2000-gebieden van ons land. Dit is precies waarom onze regio zo aantrekkelijk is. Grootstedelijke kenmerken gecombineerd met prachtige natuur. Die natuur staat onder druk.

Om alle ambities in de regio te realiseren moeten ruimtelijke opgaven als integraal woningbouw, energieproductie en energieopslag, infrastructuur, ruimte voor bedrijvigheid en de versterking van natuur gewogen worden. In de uitwerking van de gebieden wordt de ruimtelijke opgave slim gecombineerd of worden keuzes gemaakt. De druk op de ruimte is zo groot, dat gebiedsgerichte samenwerking noodzakelijk is voor toekomstbestendige ontwikkeling van de regio.

Het is belangrijk om met elkaar gebiedsgericht integrale keuzes te maken over waar gebouwd kan worden. En waar dat echt een slecht idee is gezien de bodemgesteldheid, de wateropgave of het gebrek aan goede (OV-)ontsluiting.
Dit vereist een verregaande vorm van samenwerking op alle niveaus. In de gebiedsuitwerkingen zijn zowel het Rijk, de provincie, de waterschappen, de gemeenten als de woningbouwcorporaties en het bedrijfsleven betrokken. Het regiobureau heeft hierin een organiserende en coördinerende rol. Bovendien is het de taak van het regiobureau om de samenhang tussen de gebieden te bewaken, zodat de gebiedsuitwerkingen onderling ook goed op elkaar zijn afgestemd. De gemeente, als eerste overheid, heeft de zorg voor het betrekken van de inwoners bij de gebiedsuitwerkingen.
Het gebiedsgericht werken komt terug in de beschrijving van alle opgaven. Er is samenhang met de RES, het RPW, de woonopgave, het groen-blauw raamwerk en infrastructuur. In de gebiedsuitwerkingen komen deze programma’s, strategieën en opgaven samen.

In de uitwerking per gebied ramen we de benodigde investeringen. De investeringslijsten die zo ontstaan, brengen wij in het Verstedelijkingsakkoord met het Rijk of proberen we in nationale of Europese programma’s onder te brengen. Zo zijn investeringen in de A12 of voor de versnelling van de ICE bij uitstek geschikt voor de Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT)-agenda. Onze regio kent twee sleutelgebieden: Arnhem-Oost en Nijmegen-West. Vanwege de relatie met nationale programma’s vindt rechtstreeks afstemming plaats tussen beide steden en het Rijk over stadsvernieuwing en woningbouw. In het Verstedelijkingsakkoord dat de regio met het Rijk sluit, staan wederkerige afspraken over deelname aan nationale programma’s, bijdragen van de stakeholders om de investeringen te financieren en de organisatie van het geheel.

GEBIEDS- EN REGIO-OVERSTIJGENDE OPGAVEN

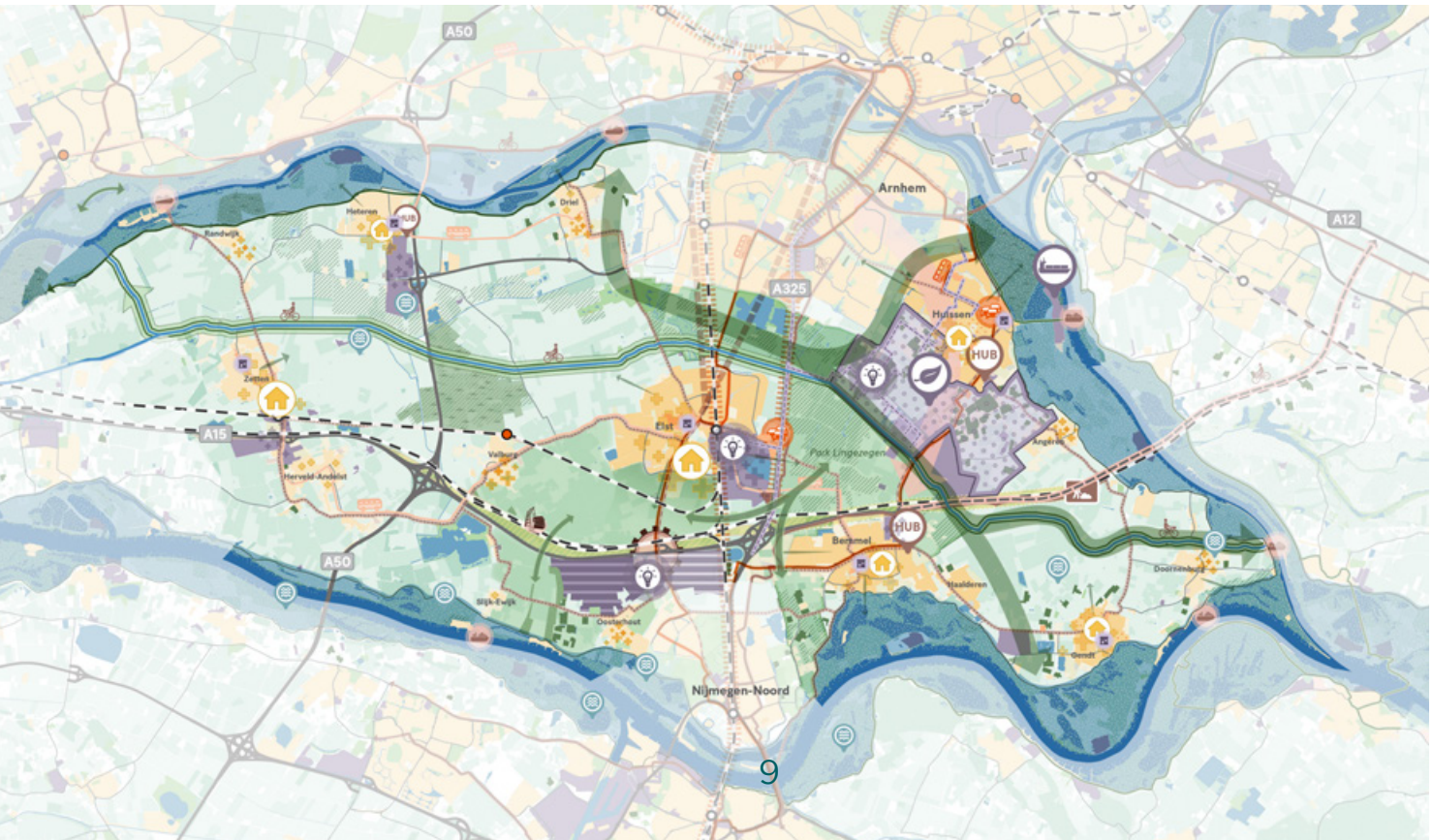
Onze regio kent diverse opgaven die regio-overstijgend zijn. De rol van het regiobureau is dat wij daarin de belangen van de gemeenten in onze regio behartigen en daarvoor samenwerken met betrokken partijen.

Regio-overstijgende opgaven kennen we vooral op het gebied van mobiliteit en goederenvervoer. Neem de problematiek van de A12, zowel het spoor als de verbreding van de A12 en de inmiddels in gang gezette ontwikkeling van de A50-corridor. Ook het goederenvervoer, zowel over spoor, weg als water is een regio-overstijgend dossier waarin wij als regio moeten participeren om onze belangen goed te behartigen.

Naast mobiliteit liggen er grote opgaven als het gaat over het verminderen van stikstofdepositie, klimaatadaptatie en natuurherstel. De aanpak van deze problematiek heeft grote invloed op de ontwikkeling van het landelijk gebied en de agrarische sector. In de gebiedsuitwerkingen komt de transitie van het landelijk gebied en de landbouw nadrukkelijk aan de orde. Deze transitie is belangrijk binnen de opgave Groene groeiregio, maar ook binnen andere opgaven. Zo zien we binnen de Circulaire regio mogelijkheden om energietransitie te verbinden met de transitie van de landbouw. Ook circulaire voedselproductie- en ketens zijn hier van belang. In de opgave Ontspannen regio bekijken we de transitie naar meer natuur-inclusieve landbouw voor natuurontwikkeling en -herstel.

De gebiedsuitwerkingen vormen met de lokale Omgevingsvisies een cyclus. Hoe werkt dat? Ambities uit lokale Omgevingsvisie zijn leidend voor de gebiedsuitwerkingen. In de gebiedsuitwerking worden de ambities uit de Omgevingsvisies van de gemeenten in kaart gebracht en met elkaar geconfronteerd (als er geen Omgevingsvisie is, ambities uit diverse gemeentelijke beleidsstukken). Ruimte is schaars dus dit leidt vaak tot dilemma's of keuzes die voorgelegd worden aan de bestuurders van het gebied (voorbereid door de eigen beleidsmedewerkers). Regionale keuzes kunnen leiden tot aanpassing van de lokale Omgevingsvisies. Omgekeerd kan het ook zijn dat een geactualiseerde Omgevingsvisie leidt tot nieuwe inzichten en gesprekken en daarmee een aangepaste gebiedsuitwerking. Op deze manier blijven gemeenten (in een ruimtelijk samenhangend gebied) in gesprek over de gewenste **gezamenlijke** ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke keuzes van de één hebben gevolgen voor de ander en gedeelde ambities leiden tot een 'groenere groei' dan individuele keuzes en zetten de ambities ook meer kracht bij.

Voorbeeld gebiedsuitwerking regionale middengebied.

3. SAMENWERKING

BESTUURSAKKOORD EN INVESTERINGSAGENDA

De Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board (TEB) willen samen de potentie van de regio Arnhem-Nijmegen ten volle benutten en hiervoor hun krachten bundelen. Om de samenwerking te verankeren en concreet vorm te geven, is op 3 februari 2022 een Bestuursakkoord afgesloten. Dit Bestuursakkoord heeft een looptijd van tien jaar en bevat afspraken over de samenwerking in zijn algemeenheid.

Daarnaast is een gezamenlijke Investeringsagenda opgesteld. In deze Investeringsagenda staat opgenomen hoe de Groene Metropoolregio, de provincie en The Economic Board van plan zijn om bij te dragen aan de uitvoering van de gezamenlijke ambitie voor de regio. Deze Investeringsagenda vervangt de Investeringsagenda die de gemeente Arnhem, de gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland in 2017 hebben ondertekend.

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE ARNHEM NIJMEGEN FOODVALLEY

De Verstedelijkingsstrategie richt zich op de langetermijnplanning van toekomstige woon- en werklocaties tot 2040. Deze strategie laat zien hoe de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen de groei van landschap, wonen, economie en mobiliteit goed vormgeeft. Ook helpt de strategie de daarvoor benodigde investeringen te vinden. Partners die hierbij betrokken zijn, zijn de Rijksoverheid (ministeries van BZK en IW, LNV en EZK), de provincie Gelderland, Groene Metropoolregio, Regio Foodvalley en de 26 gemeenten in de beide regio's.

SAMENWERKING MET RIJK, EU, DUITSLAND: PUBLIC AFFAIRS VANUIT DE OPGAVEN

Bekendheid van de Groene Metropoolregio is van groot belang voor het bereiken van onze doelen. We organiseren daarom activiteiten op profilering, positionering en lobby, samen Public Affairs genoemd. Dit doen we door communicatie, opbouwen van netwerken en door werkbezoeken en bijeenkomsten te organiseren. We organiseren connecties in Den Haag, in BO-MIRT (Bestuurlijke Overleggen Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport), Woondeal, G40 en zoeken en vinden aansluiting bij andere metropoolregio's.

We zijn actief in EU-netwerken zoals Polis (mobiliteit), ERRIN (innovatie), CORAL (health), Hydrogen Valleys (energy) ACR+ (circulair) en ICLEI (wereldwijd duurzame steden en regio's netwerk). Voor de regio relevante onderwerpen brengen we onder de aandacht. Denk bijvoorbeeld aan het sturen van een kabinetsbrief over de A12 spoorcorridor, vragen stellen aan de Europese Commissie of het pleiten voor een oplossing in contacten met Kamerleden. Richting Brussel hebben we geen beleidslobby, maar werken we aan EU-projecten. Dit doen we samen met de opgaven, gemeenten en andere stakeholders vanuit de regio.

Voor doelen uit de opgaven organiseren we de volgende Public Affairs-activiteiten:

Rijk

- Profilering: we coördineren en organiseren contacten bij ministeries en Tweede Kamer.
- Positionering: we monitoren en haken aan bij ontwikkelingen en overlegstructuren van het Rijk.
- Lobby: we bieden aan, dragen uit en vragen steun voor zogenoemde proposities zoals de Regio Deal en het Verstedelijkingsakkoord.

EU

- Profilering: jaarlijks organiseren we een inhoudelijk programma en deelname aan de European Week of Regions and Cities, EU Sustainable Energy Week en bijeenkomsten van EU-netwerken.
- Positionering: we geven invulling aan de samenwerking met EU-regio's door kennisdeling, bijeenkomsten, projectontwikkeling. Hiervoor heeft de regio een kantoor in Brussel.

- Projecten: we creëren mogelijkheden, verkennen en ontwikkelen EU-(subsidie)projecten uit de regio. De regio is hier afhankelijk van input van regionale stakeholders.

Duitsland

- Profilering: we zijn als grensregio actief tijdens de jaarlijkse Grenslandconferentie NL-NRW, organiseren gesprekken met o.a. de Landesgesellschaft NRW, Energy4Climate en de Industrie- und Handelskammer en investeren in de relatie met gesprekspartners in Duitse steden en ministeries in Nordrhein-Westfalen.
- Positie: we zetten in op een structurele relatie met de metropoolregio Ruhr, de Euregio Rijn-Waal en het 100.000+ stedenverband, maar positioneren ons ook aan Nederlandse zijde meer als grensregio, bijvoorbeeld richting het ministerie van BZK.
- Projecten: we vertalen de regionale opgaven naar concrete samenwerkingsprojecten met Duitse partners, waarbij we gebruik maken van de (financierings)kansen van INTERREG.

SAMENWERKING BINNEN DE OPGAVEN

Bij de totstandkoming van de Groene Metropoolregio is er nadrukkelijk voor gekozen om de uitvoering bij gemeenten of andere partners te laten. De Groene Metropoolregio kan mede daarom ook geen subsidies verlenen (m.u.v. The Economic Board). In de praktijk leidt dit in sommige gevallen tot ingewikkelde constructies, zoals bijvoorbeeld bij het Transformatievoorstel Cultuur. Hierover werken we op korte termijn varianten uit, om te bespreken en over te besluiten.
Bij het bereiken van onze doelen is samenwerking van groot belang. Naast de bovengenoemde partijen en de deelnemende gemeenten werken wij vanuit de opgaven samen met diverse organisaties van binnen en buiten de regio. De belangrijkste zetten we hieronder op een rij.

VERBONDEN REGIO

Het Regionaal verkeersmanagementteam Arnhem Nijmegen (RVMT), de Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen, het Gemeentelijk Netwerk voor Mobiliteit en Infrastructuur (GNMI) en de omliggende regio's. Mobiliteitsaanbieders (NS, vervoerders en deelmobiliteit-aanbieders).

PRODUCTIEVE REGIO

Innovatie-supportorganisaties zoals KIEMT en Health Valley, Logistics Valley, Ministerie EZK, Euregio/INTERREG, Liemerse Ambassade, kennisinstellingen, ondernemersverenigingen, Oost NL, VNO/NCW Midden, MKB Nederland, RvN@, NEXTgarden, Arbeidsmarktregio's, Werkbedrijfregio's, Techniekpact, Gelders Vakmanschap, UWV, Banken, Kamer van Koophandel, onderwijsinstellingen MBO/HBO/WO en ondernemerskringen en -platformen.

CIRCULAIRE REGIO

Waterschappen, Natuur- en landschapsorganisaties zoals Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap & Kasteelen, Natuurmonumenten, Kennisinstellingen, Partners in de bouw, bedrijven in afvalverwerking en energiecorporaties.

ONTSPANNEN REGIO

Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN), de Veluwe-alliantie, waterschappen, Rijkswaterstaat, natuur- en terrein-beherende organisaties en culturele partners.

GROENE GROEIREGIO

Woningcorporaties, (bouw)ontwikkelaars, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, NEPROM, Bouwend Nederland, IVBN, Woonkr8, NS, het Rijk en Werken in Gelderland.

SAMENHANG EN SAMENWERKING TUSSEN DE OPGAVEN

Er zijn veel onderwerpen die we integraal oppakken. We hebben bij de omschrijving van de opgaven die onderwerpen waarop we samenhang zien en samenwerken, beschreven. Eén voorbeeld dat we hier willen uitlichten, is logistiek. Samen met de HAN hebben we gewerkt aan een regionale visie, een gezamenlijke koers op logistiek. Deze is met input van provincie, VNO/NCW en Logistics Valley tot stand gekomen. Belangrijke constatering is dat logistiek een breed begrip is. De voorgestelde acties landen bij maar liefst drie opgaven: Circulaire, Verbonden en Productieve regio. Een kwartiermaker logistiek gaat deze acties tot uitvoering brengen en de integraliteit waarborgen.

4. VERBONDEN REGIO
(PROGRAMMA)

OVER VIJF JAAR:
is de bereikbaarheid van de regio sterk verbeterd en kan iedereen snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

De opgave van de Verbonden regio komt voor het overgrote deel overeen met de koers die in 2019 is ingezet met het ambitiedocument 'Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid'. In 2021 en 2022 zijn een groot aantal activiteiten opgestart die in 2023 e.v. doorlopen. Veel processen hebben een langdurige doorlooptijd. Samen met de provincie Gelderland is in 2022 een nieuw regionaal multimodaal verkeersmodel gemaakt. Gemeenten kunnen hiervan gebruik maken en bij potentiële ontwikkelingen de mobiliteitsconsequenties beter in beeld brengen. De regio zet in 2023 e.v. sterk in op een aantal majeure gebiedsprocessen/projecten rondom de A50, A12, A325/N325 en de spoorcorridor Randstad-Arnhem-Ruhrgebied.

De knelpunten die voor de coronacrisis aanwezig waren, zijn nu weer terug. Daarbij gaat het niet alleen om de files op de A50/A326 voor knooppunt Bankhoef en de fileproblematiek aan de oostzijde van Arnhem. Ook op het provinciale en stedelijke netwerk zijn regelmatig problemen.

Het Verstedelijkingsakkoord heeft grote mobiliteitsconsequenties. In samenwerking met onze partners willen wij mede zorgen voor duurzame mobiliteitsoplossingen die bijdragen aan onze bereikbaarheids- en klimaatdoelen. We maken afspraken om het gebied, regio Arnhem-Nijmegen en Foodvalley, verder te ontwikkelen. We hebben te maken met een dubbele aanpak, namelijk én de autonome mobiliteitsgroei opvangen én tegelijkertijd de extra mobiliteit, veroorzaakt door extra woningen, goed inpassen. Dit vraagt om een mobiliteitsstrategie waarbij de partners in het gebied mobiliteitsmaatregelen met elkaar afstemmen en samenwerken.

Als de woningbouwambities vanuit de Verstedelijkingsstrategie voor 2040 worden gerealiseerd, betekent dit dat de groei van de mobiliteit waarschijnlijk groter is dan waar van uit wordt gegaan in de hoge bandbreedte van het WLO-scenario (Toekomstverkenning Welvaart en Leefomgeving, IMA, 2021). Vooruitkijkend naar 2040 krijgen sommige delen in de regio zelfs te maken met 30% aan extra autoverkeer. Omdat het mobiliteitsnetwerk pre-corona op sommige delen in de regio al overbelast was, hebben we een behoorlijke uitdaging.

Een integrale gebiedsaanpak voor mobiliteit is nodig om onze ambities op het gebied van verstedelijking, duurzaamheid en leefbaarheid een kans van slagen te geven. Dit is een proces van lange adem, waarbij we gebiedsgerichte maatregelen adviseren. Deze vormen de basis voor uitwerking in concrete maatregelen in de komende jaren. Ruimtelijke sturing vanuit de verstedelijkingsopgave is daarbij een belangrijke sleutel. Maar er is veel meer nodig. De nieuwe verstedelijkingsopgave moet ook maximaal bijdragen aan het oplossen van de mobiliteitsvraagstukken van de bestaande inwoners. Het autobezit en -gebruik moeten we reduceren, omdat we dit simpelweg niet kwijt kunnen. Niet rijdend, maar ook niet stilstaand. Een schaalsprong in fiets, OV en deelmobiliteit om onze regio ook daadwerkelijk groen, duurzaam en leefbaar te houden.

Een reductie van emissies door mobiliteit draagt bij aan verschillende klimaat- en duurzaamheidsdoelen. Hoewel er geen doelstellingen in het Klimaatakkoord zijn opgenomen, moet de mobiliteitssector, evenals andere sectoren, bijdragen aan de reductie van CO2-emissie. De regio ondersteunt deze ambitie.

Ook op de korte termijn is er een aantal uitdagingen om op te pakken. Denk aan de verkeersveiligheid, het realiseren van de klimaatdoelstellingen en het vervolg op de begin 2022 opgeleverde position paper Logistiek. Daarin ondersteunen en stimuleren we schone en slimme logistiek, de kansrijke ligging van de regio aan weg, spoor en water, bouwlogistiek, stadsdistributie, logistieke hubs en infrastructuur.

Daarom zetten wij in deze regionale agenda in op het verder verminderen, veranderen, verslimmen en vergroenen van de mobiliteit.

De stap van verkenning naar planvoorbereiding en implementatie vraagt ook middelen en menskracht van de deelnemende gemeenten. Wij onderzoeken of de opgave ondersteuning kan bieden om de vraag aan de gemeenten te beperken.

SPEERPUNT 1
GEBIEDSGERICHTE CORRIDORS

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- realiseren we samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water.
- hebben we goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle, Achterhoek én Duitsland (ICE).
- wordt de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter benut.
- is de capaciteit en doorstroming van het regionale mobiliteitsnetwerk vergroot en dragen wij met projecten bij aan het verbeteren van de leefomgeving.

Dit speerpunt richt zich op de ontwikkeling van de (infrastructuur)corridors in de regio vanuit een gebiedsgerichte aanpak. Hierbij gaat het om de verbindingen met drukbezochte (werk)locaties in de regio en externe verbindingen met onze buurregio's zoals Utrecht, Eindhoven en Zwolle. Op internationaal niveau staat de verbinding met Duitsland, de ICE en de verkenning van euregionale verbindingen met het Europese achterland op de agenda. Wij willen de interne en externe verbindingen over weg, rail en water vanuit een integrale blik op de leefomgeving verbeteren. Dit vraagt een zorgvuldige afweging tussen het goederenvervoer en het toenemend reizigersvervoer. Ook moet rekening worden gehouden met de ontwikkeling van de verstedelijking en de leefbaarheid in de kernen, waaronder het OV. Wij spelen een adviserende rol bij de nieuwe provinciale aanbesteding van het openbaar vervoer in onze regio. Wij richten daar waar mogelijk onze lobbystrategie hierop in.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

Spoor

Naast deelname aan de ambtelijke en bestuurlijke spoortafels geven wij opdracht voor onderzoeken en analyse voor:

- A12 spoorcorridor. Het versterken van de spoorcorridor Randstad-Arnhem-RheinRuhr. Wij werken toe naar een gericht investeringspakket en heldere afspraken over de realisatie en planning.
- Goederenroutering Noordoost Europa (GNOE). De in 2022 opgepakte eerste analyse wordt vertaald naar nut en noodzaak en een verkenning van de consequenties met de daarbij behorende voor- en nadelen van de 5 mogelijke routes. Wij komen op voor de belangen van de regio in deze goederenroutering.
- Goederencorridor Overbetuwe (A15, Waal, RTG) multimodaal versterken. Wij sluiten hierbij aan bij het proces van de provincie om o.a. de aan- en afvoer van het RTG duurzaam te organiseren.
- Regionaal spoor. Het belang van goede regionale spoorlijnen voor onze regio brengen wij in kaart.
- Gelijkvloerse overwegen. In 2022 heeft analyse uitgewezen dat een gerichte aanpak wenselijk is. Wij werken dit voor 2 corridors (Arnhem-Duitse grens en Arnhem-Dieren) uit.

(H)OV

In 2022 is op initiatief van de provincie een start gemaakt om te komen tot een nieuw pakket (H)OV 2.0 voor de periode 2023-2025. De regio heeft hierin een adviserende rol en ondersteunt de gemeenten met capaciteit. Ook adviseren wij bij de nieuwe OV-aanbesteding.

Weg

In 2030 wordt betalen naar gebruik/rekening rijden ingevoerd. De komende periode brengen wij de consequenties voor het onderliggend wegennet in beeld. Ook de nog in te voeren vrachtwagenheffing wordt hierbij betrokken. De belangrijkste processen binnen de regio zijn:

- Wij werken voor de A12 toe naar alliantie met Rijkswaterstaat, provincie Gelderland, regio Achterhoek en de direct betrokken gemeenten.

Hiervoor wordt een governancestructuur uitgewerkt, een verkenning wordt uitgevoerd naar de bereikbaarheid en ontsluiting van het Gelders Eiland. Er ligt een duidelijke relatie met de A12 gedragsaanpak.

- Naast een adviserende rol werken wij ook concreet aan een aantal processen die passen binnen de kaders van de korte termijnaanpak A50. De in 2022 opgepakte verkenning wordt in 2023 e.v. geconcretiseerd.
- De in 2022 gestarte verkenning integrale aanpak A50 Noord (Arnhem-Apeldoorn-Zwolle) leidt tot een gerichte aanpak aan de noordkant van de regio. Besluitvorming hierover volgt in 2023.
- Truckparking. Rijk en provincie pakken dit op vanuit de logistieke corridors. Dit is van belang voor o.a. een goede doorstroming. Wij haken aan, ondersteunen en adviseren waar nodig.
- Wij hebben een actieve rol bij de verschillende gebiedsverkenningen. In 2023 e.v. werken wij toe naar een gericht maatregelenpakket voor de 3 gebiedsaanpakken, waarbij een directe koppeling met de gebiedsuitwerkingen uit de Verstedelijkingsstrategie wordt gelegd:
    - o A325 corridor
    - o gebiedsaanpak Zuid- en Westflank Nijmegen
    - o gebiedsaanpak Oostflank Arnhem (A12-alliantie)
- Contractbeheer Multimodaal Model. In 2022 is het multimodaal model opgeleverd. Vanuit de regio is een voorstel gemaakt voor contractbeheer namens alle gemeenten.

Water

- Vervoer over water. Wij werken toe naar duurzaam transport. In samenwerking met kennisinstellingen onderzoeken wij het ontwikkelpotentieel van binnenhavens en RTG (Railterminal Gelderland) om een verschuiving van transport over de weg naar spoor en water te ondersteunen. Dit vraagt om een heldere visie op de (toekomstige) rol van regionale terminals (water en spoor).
- Daarnaast streven we naar schonere scheepvaart, waarbij we samenwerken met andere havensteden langs de Waal, zowel in Nederland als Duitsland. Het stimuleren van elektriciteit via accu's of waterstof op schepen speelt hierbij een belangrijke rol.

SPEERPUNT 2
FIETS

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- gebruiken inwoners, werknemers en bezoekers steeds vaker de fiets.
- hebben we het (veel) makkelijker gemaakt om te kiezen voor de fiets.
- fietsen meer fietsers gemiddeld langere afstanden op meer aantrekkelijke en verkeersveilige routes in de (gezonde, ontspannen) regio met betere aansluitingen op het lokale fietsnetwerk.

We zetten vol in op de fiets! De fiets en e-bike wordt steeds populairder. Wij stimuleren en faciliteren deze groeiende populariteit. De fietsinfrastructuur moet meegroeien. Wij willen een sterke toename van het fietsgebruik met positieve gevolgen voor gezondheid, bereikbaarheid, luchtkwaliteit en leefomgeving. Het doel is het vergroten van fietsgebruik naar 35% in 2030. Dat is een stevige opgave. Wij zien het met vertrouwen tegemoet, door fietsvriendelijk beleid, goede plannen en samenwerking met onze partners.

Investeren in nieuwe fietsroutes is bittere noodzaak. Het netwerk van snelle fietsroutes is niet af. Kwaliteit van fietsinfrastuctuur moet mensen verleiden de fiets te nemen. Comfort levert een bijdrage aan bereikbaarheid, in samenhang met verkeersveiligheid en de fietsreistijd naar hubs en knooppunten.

In 2022 hebben we onze meerjarige regionale agenda van (geprioriteerde) fietsprojecten up-to-date gemaakt. Deze lijst gebruiken we om projecten te realiseren vanuit de Investeringsagenda en gemeentes werk uit handen te nemen.
De fiets is een duurzaam vervoermiddel en heeft een nadrukkelijke relatie met klimaatbeleid. We gebruiken onze plannen uit het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) als bijdrage aan het klimaatbeleid. Onze visie (NTF regio) is actueel en aansprekend. Waar mogelijk gebruiken we de NTF-plannen voor subsidiemogelijkheden bij het Rijk voor (nieuwe) snelfietsroutes, stadsfietsroutes, fietsparkeren en fietsstimulering.

De fiets vervult een sleutelrol als mobiliteitsoplossing in de verstedelijkingsopgave. Want 70% van de dagelijkse verplaatsingen is kort en op fietsafstand. In 2022 zijn effectieve fietsoplossingen opgenomen in de gebiedsuitwerkingen/woningbouwplannen. Basis daarvoor is de Bicycle Oriented Development (BOD)-methode. Deze methode is het transformeren en organiseren van de omgeving met de fiets als uitgangspunt. No-regretmaatregelen zijn daarmee onherroepelijk onderdeel geworden van gebiedsontwikkeling en besluitvorming.

Het moet in de regio makkelijker worden om naar een snelle fietsroute te fietsen, of naar een hub of knooppunt, zoals een station. Daarnaast willen wij het functionele en recreatieve fietsnetwerk beter aan elkaar koppelen en kansen voor investeringen verder uitwerken. Samen met de Ontspannen regio pakken we dit op. Om ketenmobiliteit te stimuleren, is het van belang dat de overstap comfortabel en gemakkelijk is. De overstap tussen fiets en openbaar vervoer optimaliseren we daarom verder.

De Groene Metropoolregio is een bijzondere fietsregio. Voor onze ambities zijn we, vanuit onze Legacy Velocity 2017, landelijk actief en internationaal zichtbaar.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN – BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Doorontwikkeling regionale NTF-agenda. De regio maakt met haar partners concrete afspraken over een breed investeringspakket.
- Doorontwikkeling snelle fietsroutes:
    - o Arnhem-Huissen
    - o Oss-Wijchen
    - o Om de Noord
    - o Doetinchem-Zevenaar-Emmerich

(i.h.k.v. uitwerking Euregionaal Mobiliteitsplan). De regio levert een verkenning op om te komen tot een eventuele investeringsbeslissing.
- Uitwerking breed stedelijk netwerk (i.h.k.v. Verstedelijkingsakkoord). Op basis van de BOD-methode komen we tot een gerichte fietsaanpak.
- Legacy Velocity en Tour de Force. Naast onze activiteiten in de regio, zijn kennis en contacten uit ons netwerk, nationaal en internationaal, essentieel voor een goede oplading van onze opgave. Belangrijke bronnen zoals Tour de Force/Fietsberaad en Dutch Cycling Embassy (DCE) gebruiken we voor het versterken van ons verhaal en aanpak.
- Digitalisering van ons regionale fietsnetwerk.

SPEERPUNT 3
HUBS EN KNOOPPUNTEN

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- zijn er met partners (nieuwe) mobiliteitshubs en knooppunten in stad en regio gerealiseerd waar we een betere koppeling maken tussen het regionale en stedelijke infrastructuurnetwerk.
- organiseren wij nieuwe vormen van duurzame mobiliteit aan (deelvervoer, elektrisch, MaaS).
- zorgen wij voor ‘mobiliteit op maat’ als onderdeel van het vraagafhankelijk vervoer in de regio.

De ambitie is om uiterlijk in 2025 minimaal twaalf mobiliteitshubs te ontwikkelen en op de langere termijn nog meer. Op een hub kunnen reizigers overstappen naar een actief en/of duurzaam vervoermiddel, zoals een e-bike, bus, trein of e-auto. Zo verminderen we de filedruk in de regio én stimuleren we duurzaam vervoer.

In het eerste kwartaal van 2021 publiceerden we onze strategische agenda ‘Mobiliteitshubs in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Naar een regionaal netwerk van hubs’. Daarin hebben we ons plan voor de korte termijn gepresenteerd. Dit zijn locaties in onder andere Arnhem, Beek/Ooij, Druten en Nijmegen. Daarnaast wordt er met de locatie Zevenaar-Oost alvast naar de langere termijn gekeken.

Wij kijken samen met de gemeenten naar de benodigde processen en capaciteit voor de implementatie.

De hubs verschillen qua type, grootte, voorzieningenniveau en het aanbod aan vervoermiddelen. Welk type hub waar komt, hangt af van de ligging, de aansluiting op weg en spoor en de doelgroep. De hubs zijn nodig omdat de regio Arnhem-Nijmegen snel groeit. Tot 2025 komen er 20.000 woningen bij en op de lange termijn zelfs 50.000 tot 60.000. Daarom willen wij de toenemende druk op het wegennetwerk afzwakken en actief en schoon vervoer stimuleren. Dit doen we op allerlei manieren, waaronder de (door)ont-

wikkeling van mobiliteitshubs. Dankzij zo'n hub worden verkeersstromen slim gebundeld van en naar drukbezochte plekken in de regio, zoals een stadscentrum en werklocaties.
De provincie Gelderland start in april 2022 met HaltetaxiRRReis. Wij sluiten hierop aan met een uitgekiend netwerk van vraagafhankelijk vervoer in de regio. Dit netwerk wordt gekoppeld aan de lokale haltes, (e)hubs en knooppunten en de huidige kaders van het aanvullend vervoer voor mensen die o.a. gebruik maken van Wmo (AVAN).

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

Voortbordurend op 2022 gaan we verder met het verkennen van mobiliteitshubs die opgenomen zijn in de strategische agenda hubs en knooppunten. Hierbij ligt de focus zowel op korte- als lange termijnmaatregelen, waarbij we nadrukkelijk naar verbanden zoeken met de overige regionale opgaven en het HOV-actieplan. Daarnaast onderzoeken we hoe we de vervolgstap van afgeronde verkenning naar realisatie gaan vormgeven.

- Meerjarige investeringsagenda. Samen met de betrokken partijen werken wij aan daadwerkelijke realisatie van kansrijke stadrandhubs.
- Hubs en de toeristische overstappunten. Wij onderzoeken de koppelkansen tussen de hubs en de toeristische overstappunten. Dit doen wij in samenhang met de Ontspannen regio.
- Overige hubs. Afhankelijk van het Verstedelijkingsakkoord verkennen wij mogelijke ontwikkellocaties.
- Hub-ontwikkelingen. Onze hubaanpak gaan we koppelen aan het HOV-actieplan en OV-haltes.
- HaltetaxiRRReis. Het uitwerken van een vraagafhankelijk netwerk in relatie met HaltetaxiRRReis. Wij werken toe naar pilots die haltetaxiRRReis versterken en een bijdrage leveren aan de leefbaarheid/bereikbaarheid van onze kleine kernen en in die gebieden waar niet of nauwelijks OV is.

SPEERPUNT 4
GEDRAG EN DUURZAME MOBILITEIT

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- maken meer inwoners, werknemers en bezoekers gebruik van duurzame vormen van mobiliteit en hebben we invulling gegeven aan het klimaatakkoord.

Dit speerpunt richt zich op gedragsbeïnvloeding van de verkeersdeelnemers. Doel is het beter benutten van het mobiliteitsnetwerk door ons nadrukkelijk te richten op de beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuzen. Wij werken hierin o.a. samen met het Rijk, provincie en het bedrijfsleven in een programma Slim & Schoon Onderweg 2023-2026.

Slim & Schoon Onderweg heeft in de afgelopen jaren hard gewerkt aan het stimuleren van duurzame mobiliteit en het beïnvloeden van het gedrag. We gaan naar een meer gebiedsgerichte aanpak, zoals we nu met A12 doen. Gedragsaanpak passen we ook toe op de andere corridors. De regio heeft een grote verstedelijkingsopgave. We gaan intensief afstemmen en samenwerken. Op het gebied van parkeernormen bij nieuwbouw, reservering van ruimte voor deelmobiliteit en verdichting rond (OV)knopen. Maar ook het afstemmen van de vraag, opwekking en transport van duurzame energie, de afweging van economische en leefbaarheidsbelangen. De relatie tussen gedragsmaatregelen en grote wegwerkzaamheden gaan we verder versterken.

We gaan intensiever samenwerken met de stakeholders in de regio: bedrijven, onderwijsinstellingen, diverse overheidslagen en de gemeenten binnen de regio. Dat betekent: samen plannen maken en samen uitvoeren. Daarmee verhogen we de betrokkenheid en het besef van gezamenlijke verantwoordelijkheid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Bewonersaanpak. In 2023 starten we met een bewonersaanpak, met name gericht op mensen

die verhuizen en nieuw gewoontegedrag moeten gaan ontwikkelen.

- Deelmobiliteit en mobiliteitshubs zijn een belangrijk onderdeel van het mobiliteitssysteem. We zetten in op de uitrol van deelmobiliteitshubs in de regio en het stimuleren van het gebruik ervan. We gaan van kleinschalige pilots naar een opschaling.
- Last mile providers. Samen met kennisinstellingen en gemeenten houden we een overzicht bij van last mile providers in de regio, met de locaties en stromen waar ze zich op richten en dit communiceren we binnen het netwerk. Hierbij werken we samen met de gemeenten, omdat er zowel stadsrandhubs als regionale hubs gewenst zijn, die een samenhangend netwerk vormen.
- We werken toe naar een goed netwerk voor laadinfrastructuur in 2025, zowel regulier laden als snelladen en heavy duty-laden voor grote voertuigen. Er is ruimte nodig voor deze laadinfrastructuur maar ook voor logistieke hubs en personenvervoerhubs. De ontwikkeling van de netcapaciteit en de opwekking van groene stroom is essentieel. Samen met de provincie Gelderland werken we de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL) verder uit. Met de vervoersorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN) werken wij toe naar een zero emissie doelgroepenvervoer. De BVO DRAN werkt de komende jaren toe naar een zero emissie situatie voor AVAN doelgroepenvervoer op uiterlijk 1 januari 2028. Aan betrokken vervoerders de opdracht om daartoe voor 1 januari 2023 een infaseringsplan op te stellen. De regio wil in 2023 een implementatieplan maken.
- Voor heavy duty-laadinfrastructuur verzorgen wij de coördinatie en aansturing. Voor het ontwikkelen van de laadinfrastructuur en opschalen voor vrachtwagens en bestelwagens in woonwijken, op bedrijventerreinen en bij distributiecentra, bij mobiliteitshubs en snellaadcapaciteit op corridors heeft de provincie een leidende rol. Een deel van de locaties voor laadinfrastructuur valt samen met Clean Energy Hubs, die onder de Circulaire regio vallen.
- We streven naar schonere kilometers (schonere voertuigen) en minder kilometers (efficiënter beladen, bundeling via logistieke bedrijven en hubs). De afgelopen jaren merken we dat bedrijven interesse hebben in schonere voertuigen en daarin willen investeren. De logistiek makelaars blijven een belangrijke rol spelen.

SPEERPUNT 5
VERKEERSVEILIGHEID

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- is de verkeersveiligheid in de hele regio verbeterd.
- is er ten opzichte van 2021 een dalende lijn in het aantal doden en gewonden in alle regionale gemeenten.

De verkeersveiligheid in Nederland heeft een impuls nodig. De daling van het aantal verkeersdoden stagneert, terwijl het aantal verkeersgewonden toeneemt. Dit veroorzaakt veel persoonlijk leed voor de slachtoffers en hun naaste omgeving.

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft op 5 december 2018 een Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 aan de Kamer aangeboden. Hoofdlijn van het plan: alles uit de kast halen om de verkeersveiligheid te verbeteren, risicogestuurd en uitgewerkt op regionaal niveau. Daarnaast heeft de nieuwe coalitie in haar Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst', beschreven dat samen met gemeenten wordt bezien waar binnen de bebouwde kom de maximumsnelheid zinvol verlaagd kan worden naar 30 km/uur.

Logistiek is noodzakelijk voor onze maatschappij, maar zorgt ook voor overlast en onveilige situaties. In de binnensteden gaat het bijvoorbeeld om een ophoping van bevoorradend verkeer, pakketpost en flitsbezorgers. Op andere routes gaat het om verkeersveiligheid, bijvoorbeeld wanneer een route samenvalt met een schoolroute.

De gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van haar (verkeersveiligheids) beleid. De regio speelt een stimulerende en ondersteunende rol, door samen met de provincie Gelderland een integraal en uniform verkeersveiligheidsbeleid uit te werken. Wij slaan de handen ineen om een zo groot mogelijk effect op de verkeersveiligheid te bereiken. De in 2019 vastgestelde position paper Verkeersveiligheid vormt de leidraad voor onze aanpak, met als kern een meer gerichte, risicogestuurde en proactieve aanpak.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Meerjaren uitvoeringsagenda als basis voor subsidiëring door derden. We maken een jaarlijkse update van geprioriteerde potentiële projecten die bijdragen aan onze verkeersveiligheidsdoelen.
- Ondersteuning in gebruik publieke data/ contractbeheer Viastat voor alle gemeenten ten behoeve van risicogestuurd werken.
- De regio maakt samen met de provincie Gelderland jaarlijks een programma verkeerseducatie en gedragscampagnes.
- Het initiëren en coördineren van regionale studies/pilots die bijdragen aan de kaders van het SPV.

WAT MAG HET KOSTEN

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Verbonden regio						
Lasten	95	1.022	1.182	1.196	1.168	1.168
Baten	95	1.022	1.182	1.196	1.168	1.168
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

CMA CGM
APL

5. PRODUCTIEVE REGIO
(PROGRAMMA)

OVER VIJF JAAR:
is het MKB de COVID-19 crisis te boven. Het innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt en de productiviteit van bedrijven is toegenomen. De werkgelegenheid is gestegen. Er is een toekomstbestendige arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie.

Onze regio kent veel innovatiekracht en de vestigingskwaliteit van onze werklocaties scoort boven het landelijk gemiddelde. We willen de kwaliteiten van onze regio steviger profileren en de economische potenties beter benutten. We versterken onze inzet op innovatiekracht in de clusters Health, Hightech & Energy, met de crossover naar Food. Dit legt de basis voor een sterke (inter)nationale positie en een goede productiviteit van toonaangevende bedrijven. Een sterk economisch profiel maakt onze regio interessant voor talenten. We versterken de economische basis, zodat bedrijven zich willen vestigen en kunnen groeien, met banengroei tot gevolg.

Voor de langere termijn zetten we in op behoud en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid in de regio. Op verschillende niveaus: van zelfstandigen en startups tot het MKB en internationale bedrijven. We versterken de kwaliteiten van de werklocaties. We verbinden lokale bedrijven, instellingen en activiteiten aan de topsectoren en bieden synergievoordelen en ondersteuning bij het uitwerken van ideeën tot concrete projecten. We versterken de samenwerking met het onderwijs, gericht op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passend bij de vraag van ondernemers en de skills van werknemers en werkzoekenden. In de regionale agenda 2022 zijn we gestart met inzet op bovenstaande ambities. Daar bouwen we de komende jaren op voort.

- We zetten onverminderd in op de relatie en samenwerking met The Economic Board. Belangrijk daarbij is het verbinden van initiatieven voor Health, Hightech & Energy met de gehele regio en de zichtbaarheid van de kansrijke sectoren vergroten. We organiseren daarvoor o.a. de Dag van de Clusters. In 2023 e.v. bouwen we deze samenwerkingsrelatie verder uit.
- We ondersteunen het MKB in de coronacrisis, deze heeft veel impact op het MKB maar ook op onze binnensteden en kernen. De komende jaren zijn de effecten daarvan nog zichtbaar. De situatie in Oekraïne heeft ook effect op de wereldeconomie. Waar mogelijk en nodig zetten wij ons in om het MKB ook daarin te ondersteunen. Samen met de Ontspannen regio blijven we inzetten op bruisende binnensteden en krachtige kernen.
- We zetten in op meer starters, scale-ups en het toekomstbestendig houden van bestaand MKB. Dit blijven we de komende jaren doen. Met het programma Toekomstbestendig Ondernemen screenen we 75 ondernemers op toekomstbestendigheid en waar nodig verwijzen we ze door naar het passende vervolgloket. De komende jaren breiden we dit programma verder uit.
- We brengen samen met onze partners de financiële mogelijkheden voor het MKB in beeld. We maken dit zichtbaar door actieve communicatie. Dit blijven we structureel doen.
- We blijven ons inzetten om externe gelden naar de regio te halen om te investeren in onze economie.
- We ondersteunen de MKB-deal Sm@rt Together en dragen dit waar mogelijk uit.
  We blijven dit doen totdat de derde en laatste pijler van de MKB-deal is afgerond.
- We maken in 2022 een Economische Monitor. Provincie, Arnhem en Nijmegen dragen hier ook aan bij met kennis en capaciteit. Daarmee creëren we een ijkpunt; waar staan we met onze economie? We leggen een basis en bouwen dit de komende jaren uit tot een uitgebreide monitor/dashboard. We gaan jaarlijks monitoren om te kunnen bijsturen en als input voor toekomstige beleidskeuzes.
- We ronden in 2022 het onderzoek ‘Economie van de Toekomst’ af, een visie op onze economie voor de langere termijn. Dit vormt een belangrijk kader voor de meerjarige keuzes in deze opgave. De vertaling van onze toekomstige economie naar ruimtebehoefte nemen we daarin mee als input voor de Verstedelijkingsstrategie en in het Regionaal Programma Werklocaties.
- De position paper Logistiek is afgerond. Deze is gemaakt door de HAN, in samenwerking met de provincie, VNO/NCW, Logistics Valley en gemeenten. Dit advies is verwerkt in de regionale agenda 2023-2024. Binnen de Productieve Regio blijven wij inzetten op inventarisatie en kennisdeling van bestaande initiatieven voor

verduurzaming van brandstoffen in de logistiek. Onze focus ligt daarbij op projecten waar we als regio meerwaarde kunnen bieden. Waar mogelijk verbinden wij initiatieven en zoeken we naar mogelijkheden voor opschaling. Daarnaast kijken we waar kansen liggen voor externe financiering om nieuwe gelden naar de regio te halen.

- In 2022 maken we samen met veel stakeholders een Human Capital Agenda en een Human Capital Akkoord. Daarmee bundelen we krachten en focussen we ons op de meest resultaatgerichte instrumenten. In het akkoord staat wie wat bijdraagt. Met de enorme krapte op de arbeidsmarkt en de kwantitatieve en kwalitatieve mismatch blijft inzet hierop voor alle opgaven van groot belang. Bijvoorbeeld door initiatieven en netwerken te verbinden en samenwerking met andere partijen op te zoeken. Met de agenda en het akkoord als basis, zetten we hier de komende jaren verder op in. Samen met de stakeholders die hierbij betrokken zijn.
- In 2022 starten we met een actie om onze werklocaties te vergroenen. Er vindt een inventarisatie plaats en op basis daarvan werken we samen met de provincie een plan hiervoor uit. Met de behoefte aan meer circulair, duurzaam en klimaatbestendig blijven wij ons de komende jaren hiervoor inzetten. Samen met de opgaven Ontspannen regio, Groene groeiregio en Circulaire regio verkennen we hoe we onze regionale rol in de transitie van de landbouw zien en vormgeven.

SPEERPUNT 1
STIMULEREN ONDERNEMERSCHAP MKB

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we in de regio meer start-ups, scale-ups en nieuwe bedrijven in het MKB.
- stimuleren we ondernemerschap via (lokale) broedplaatsen.
- zijn ondernemers verbonden aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband.
- heeft het MKB een slag gemaakt in digitalisering.
- is het MKB meer toekomst-bestendig door meer kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers.

Wij stimuleren nieuw en innovatief ondernemerschap en ondersteunen het MKB om toekomstbestendig te worden. Dit doen we door het vergroten van kennis, kunde, slagkracht, productiviteit en creativiteit van MKB'ers. Op deze manier kan worden ingespeeld op nieuwe technologieën en verdienmodellen. Het MKB heeft een grote rol in de leefbaarheid van centra van de steden en kernen. Daarom zetten wij samen met de Ontspannen regio in op kennis delen, elkaar informeren en inspireren. Tot slot zetten we in op digitalisering, waarvan de COVID-19 crisis onomstotelijk de urgentie en noodzaak heeft bewezen. We houden constant de vinger aan de pols bij het Rijk voor nieuwe kansen. Bijvoorbeeld door de MKB Toekomstagenda 2023 en het regeerakkoord inzet herstel COVID-19 MKB.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- In 2022 krijgen we inzicht in de mogelijkheden voor financiële steun tot 1 miljoen euro. Dit wordt structureel ontsloten door communicatiecampagnes. Om ondernemers hier optimaal gebruik van te laten maken, bouwen we aan landelijke en regionale kennis- en investeringsnetwerken die makkelijk toegankelijk zijn voor onze ondernemers. Dit doen we samen met onze partners zoals VNO/NCW, Oost NL en The Economic Board.
- We organiseren samen met onze partners ontmoetingsmomenten voor ondernemers gericht op netwerken, innovatie en kennisdeling.
- We scheppen voorwaarden voor MKB'ers om een stap te maken in verdere digitalisering en toekomstbestendigheid. Dat doen we allereerst door de voortzetting van het programma 'Toekomstgericht Ondernemen' uit 2022 waarin we ondernemers screenen op toekomstbestendigheid. Afhankelijk van de uitkomst van de screening wordt een vervolgroute gekozen. Daarnaast doen we dat door de MKB-deal Sm@rt-Together voor digitalisering. We dragen deze verder uit en verbinden deze waar nodig met het bedrijfsleven. In de laatste pijler van de MKB-deal (publiek-private samenwerking voor bruisende binnensteden en krachtige kernen) leggen wij verbinding met de Ontspannen regio. We bouwen de samenwerking rond bruisende binnensteden en krachtige kernen verder uit en trekken samen met de Ontspannen regio op in de kennisdeling richting ondernemers.
- We ontwikkelen samen met onze partners een ecosysteem dat bijdraagt aan meer start-ups en nieuwe bedrijven in het MKB. Hierbij ligt de focus op het stimuleren van nieuwe (lokale) broedplaatsen. We halen bij het MKB op waar de behoefte ligt, we inventariseren wat er al is en zorgen voor een betere toegankelijkheid voor ondernemers. Dit alles in samenwerking met onze partners. De resultaten hiervan nemen we mee in het RPW.
- We verbinden lokale projecten met projecten op de investeringsagenda en het MKB: wat speelt er in de regio en waar kunnen ondernemers bij aanhaken?

SPEERPUNT 2
HUMAN CAPITAL

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- is er in Health, Hightech & Energy en Food voldoende en goed gekwalificeerd personeel beschikbaar en kunnen we deze behouden in de regio.
- profileren we ons als aantrekkelijke regio voor (internationaal) talent.
- hebben we vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar gebracht en initiatieven versterkt voor werkenden, studenten en werkzoekenden.
- hebben we de samenhang verbeterd via kennisdeling van projecten en samenwerking tussen partners duurzaam geborgd.
- hebben we externe middelen binnengehaald om de arbeidsmarkt te versterken.

Er is sprake van een enorme krapte op de arbeidsmarkt in diverse sectoren. Hiervoor is het noodzakelijk om de krachten te bundelen. Human Capital is een randvoorwaarde om de doelen te kunnen bereiken in de andere speerpunten binnen de Productieve regio. Maar ook voor voortgang in de andere opgaven. Samenwerking op regionaal niveau en commitment tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven is cruciaal om de urgente vraagstukken op de arbeidsmarkt te kunnen oplossen. We gaan aan de slag om de regionale arbeidsmarkt te versterken. We starten in 2022 met de uitvoering van de Human Capital Agenda en maken een Human Capital Akkoord. Met de Human Capital Agenda brengen we focus aan en bepalen we de koers. We leggen de focus op de kansrijke sectoren Health, Hightech & Energy en Food. Het thema logistiek maakt hier onderdeel van uit. In het Human Capital Akkoord 2022-2025 maken we afspraken over wat betrokken partijen bijdragen, de resultaten en wie welke rol daarin heeft. De gezamenlijke ambitie is om te komen tot een regio waar bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden zich aan verbinden. We willen de krachten bundelen en focus aanbrengen voor de verschillende projecten en initiatieven binnen de triple helix.

In 2023 geven we samen met The Economic Board, de provincie en andere stakeholders verder invulling en uitvoering aan de resultaatgerichte instrumenten uit de Human Capital Agenda en het Human Capital Akkoord. Hierbij betrekken we ook onze sociale partners. De doelstellingen uit het Human Capital Akkoord borgen we in 2023. Dit doen we door een verbindende rol te spelen en te zorgen voor kennisdeling. Hierbij leren we ook van de ervaringen van andere (grensoverschrijdende) regio's. Verder leggen we verbindingen tussen projecten en de investeringsagenda en zoeken we actief naar voldoende financiële middelen om een vervolg te kunnen geven aan (lopende) projecten die nodig zijn om tot een evenwichtige arbeidsmarkt te komen. We werken in samenspraak met de andere opgaven verder aan een regio die aantrekkelijk is om te studeren, wonen en werken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Structureel borgen van de afspraken uit de Human Capital Agenda en het Human Capital Akkoord, waardoor de vraag naar en aanbod van personeel dichter bij elkaar wordt gebracht.
- Zorgen voor verbindingen tussen behoefte MKB en aanbod en zorgen voor kennisdeling. Bijvoorbeeld door het organiseren van werktafels.
- Integraal met andere opgaven zorgen voor een aantrekkelijke regio om talent te behouden. Aantoonbaar het verschil gaan maken als regio met het accent op communicatie en zichtbaarheid van de regio voor het behouden van talent.
- Inzicht geven in financieringsbronnen en deze inzetten voor alle projecten die nodig zijn om tot een evenwichtige arbeidsmarkt te komen.
- Leggen van verbinding tussen lokale en regionale projecten en de investeringsagenda: wat speelt er, waar kan je versterken, waar kun je op aanhaken en waar kun je aan bijdragen.
- Samenwerkingspartner van The Economic Board en provincie om samen met andere stakeholders tot een goede evenwichtige arbeidsmarkt te komen.

SPEERPUNT 3
DOORONTWIKKELING HEALTH & HIGHTECH EN ENERGY TOT (INTER)NATIONALE CLUSTERS

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- is het innovatieve vermogen van bedrijven in deze clusters versterkt en betaalt dit zich uit in verdienvermogen, in werkgelegenheid en in de kennispositie van de regio.
- wordt het innovatief vermogen van de bedrijven ingezet voor andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, de woonopgave en de circulaire economie.
- zijn we zichtbaar in onze directe omgeving en daarbuiten als (inter)nationaal toonaangevende regio voor innovaties en sleuteltechnologieën op het gebied van Health & Hightech en Energy.
- werken we met Regio Foodvalley aan crossovers tussen Health en Food.

De kansrijke clusters zetten we in voor de maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, groei van banen op alle niveaus en crossovers met Food. We worden met Lifeport voor bedrijven en instellingen ‘the place to be’ in Nederland en Europa. We zetten krachtig in op lobby en benutten de samenwerkingsmogelijkheden met Foodvalley in lijn met kansen die in de Kracht van Oost worden benoemd. The Economic Board heeft de lead bij dit speerpunt. De werkzaamheden zijn belegd bij de civic entrepreneurs van het projectbureau van The Economic Board.

HEALTH & HIGHTECH

Het benutten van economische kansen gaat hand in hand met het werken aan maatschappelijke gezondheidsthema’s en nieuwe sleuteltechnologieën. Hightech levert daarbij de basis voor het realiseren van baanbrekende innovaties. De focus ligt de komende jaren op de ontwikkeling van belangrijke sleuteltechnologieën zoals digital health en artificial intelligence (AI). Briskr is hiervoor de uitvoeringsorganisatie.

ENERGY

In dit cluster ligt de focus op doorontwikkeling van Connectr en smart energy hubs (SEH).
Connectr draagt bij aan de energietransitie, de regionale economie en de Human Capital Agenda.
SEH’s zijn locaties waar opwek van duurzame energie, uitwisseling van warmte- en reststromen en de realisatie van decentrale energiesystemen bij elkaar komen. Voor onze regio zijn dat Innofase (Duiven) en Engie (Nijmegen). Hier liggen ook kansen voor emissieloos transport voor logistiek en scheepvaart. Op deze locaties kan technologie toegepast worden die door partijen in de regio, op IPKW of binnen Connectr, ontwikkeld wordt.
The Economic Board heeft de lead bij dit speerpunt en werkt samen met de Groene Metropoolregio en provincie. Voor de verdere ontwikkeling van het cluster is voldoende en goed opgeleid personeel van groot belang, zowel op MBO- als op HBO+-niveau. Hier ligt dan ook nadrukkelijk een koppeling met de regionale Human Capital Agenda.

BIJDRAGE THE ECONOMIC BOARD

Clustervorming

- Vast aanspreekpunt voor de clusters op inhoud.
- Inventariseren en benutten structuurversterkende projectkansen.
- Inbrengen projectkansen bij de Investeringsagenda.
- Samenwerking rondom initiatieven uit de startblokken laten komen.
- Het leggen van verbindingen tussen maatschappelijke thema's en sleuteltechnologieën.
- Doorontwikkeling van de campussen en samenwerking tussen bedrijven en instellingen uitbreiden.
- De smart energy hub aanpak (door)ontwikkelen op Innofase (Duiven) en Engie (Nijmegen) en de aanpak en leerervaringen delen met andere bedrijventerreinen.
- Zoeken naar externe financieringsbronnen.
- Waar mogelijk het koppelen van de regio (bedrijven, gemeenten) aan projecten en initiatieven.

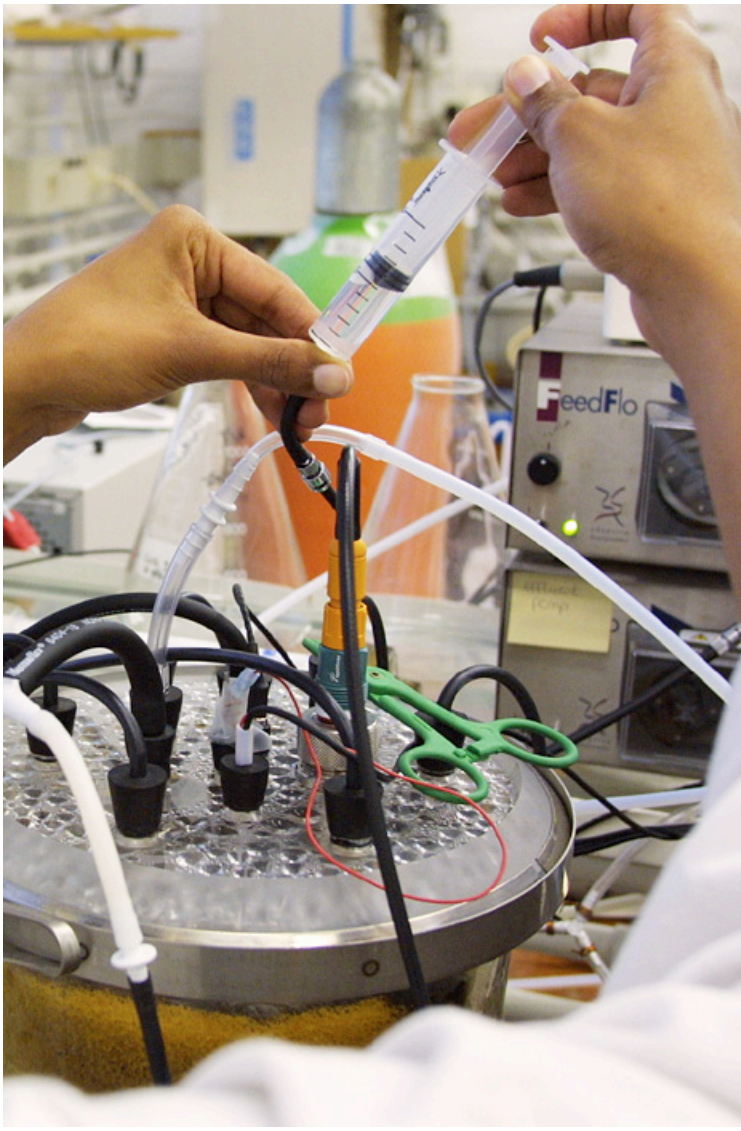
Lobby en profilering

- Met lobby en profilering bijdragen aan de (inter)nationale zichtbaarheid van onze regio op het gebied van Health, Hightech & Energy.
- Op programmaniveau samenwerken met Foodvalley om innovatieve kansen tussen food en Health te kunnen benutten.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Deelnemen aan regionale, nationale en Europese netwerken.
- Met lobby en profilering bijdragen aan de (inter-)nationale zichtbaarheid.
- Input uit de Economische Monitor leveren, zodat The Economic Board zicht heeft op kansen voor de doorontwikkeling van de clusters en verdere netwerk- en clustervorming in de regio.
- Toegang geven tot ons netwerk in de regio.
- Investeren in belangenbehartiging voor projecten en initiatieven van bovenregionaal belang. Belangenbehartiging betekent: ervoor 'gaan lopen', lobbyen en zoeken naar financiering.
- Inbrengen projectkansen in de samenwerking met The Economic Board en de Investeringsagenda.

Daarnaast werken we samen met het Rijk, Europa en Duitsland in de clusters en de crossovers met duurzame logistiek. We zijn de proeftuin op het gebied van decentrale energiesystemen, groeien door naar een internationaal Health & Hightech topcluster en maken onze auto's, vrachtwagens en binnenvaartschepen schoner door toepassing van alternatieve brandstoffen.

SPEERPUNT 4
TOEKOMSTBESTENDIGE WERKLOCATIES

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- is de kwalitatieve en kwantitatieve vraag en aanbod van werklocaties in evenwicht.
- bieden we passende ruimte voor bedrijven die bijdragen aan onze economische groei en profiel.
- dragen we met werklocaties bij aan de groene en duurzame ambitie van de Groene Metropoolregio.
- hebben we inzicht in welke ruimtebehoefte voor werklocaties er is tot 2040, inclusief energietransitie, logistiek en duurzaamheid.

Toekomstbestendige werklocaties gaat over bestaande en nieuwe werklocaties met het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) als basis. Dit gaat over bedrijventerreinen, kantoorlocaties en locaties voor perifere detailhandel. In het RPW vindt afstemming plaats tussen vraag en aanbod van werklocaties. Het RPW gaat vooral over nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek. Daarbij nemen we ontwikkelingen (zoals energieopwekking, clean energyhubs, laadinfrastructuur en stadsdistributie) en de gewenste ruimtebehoefte daarvan in de eerstvolgende herziening van het RPW (of na monitoring) mee. Verder zijn duurzaamheid en de landschappelijke inpassing hierbij belangrijke thema's. We onderzoeken waar nieuwe regionale werklocaties moeten landen in de regio en hoe om te gaan met lokale ontwikkelingen. Vanaf 2022 zetten we ook in op het vergroenen van werklocaties in samenwerking met de provincie.

De Economische Visie 2040 uit 2022 vormt mede de basis voor de monitoring en de herziening van het RPW. Dit geldt eveneens voor de Verstedelijkingsstrategie, waarin de ruimtebehoefte van alle opgaven samenkomen.
Het RPW is verankerd in de omgevingsverordening van de provincie. Minimaal één keer in de vier jaar moet er een nieuw RPW worden vastgesteld. In mei 2021 is het gewijzigde RPW vastgesteld door Gedeputeerde Staten, in 2025 komt er een nieuw RPW. Tweejaarlijks vindt er een monitoring plaats, om indien nodig tussentijds te kunnen bijsturen.
De besluitvorming over het RPW ligt bij de gemeenteraden. Het RPW is een verplicht onderdeel voor alle gemeenten. De Groene Metropoolregio faciliteert zowel ambtelijk als bestuurlijk de voorbereiding en afstemming over het RPW.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- In 2023 brengen we advies uit over de verdeling van nog beschikbare ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen in de regio.
- We starten de onderzoeken, verzamelen de informatie per 2024 en leveren in 2025 een nieuw RPW op met een horizon tot 2040.
- Wij zetten in op het kwalitatief verbeteren van het RPW en nemen de ruimtebehoefte van werklocaties mee waar het gaat om de thema's Health, Hightech & Energy, de circulariteitsopgaven, de energietransitie, logistiek, vergroening en landschappelijke inpassing. We leggen daarvoor verbinding met de Regionale Energiestrategie (RES), de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) en de Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL). In het RPW nemen we, naast de ruimtebehoefte, ook de aanvullende eisen mee die hieraan worden gesteld.
- De transformatie van werklocaties naar woningbouw (o.a. in Arnhem en Nijmegen) leiden tot een verplaatsingsvraagstuk van bedrijven. Dit is

een nieuw vraagstuk waar extra aandacht aan moet worden besteed in het RPW.
- We onderzoeken wat de mogelijkheden voor (her)ontwikkeling van brownfields zijn en pakken dit samen met de provincie op.
  Onder brownfields worden verstaan: structureel onderbenutte of verwaarloosde gronden met opstallen (bijvoorbeeld bedrijventerreinen), die voor herinrichting c.q. transformatie in aanmerking komen.
- Voor bestaande werklocaties kijken we samen met de provincie waar en onder welke voorwaarden al dan niet mogelijkheden liggen voor reguliere logistiek op gemengde terreinen. XXL logistiek kan alleen geclusterd op de daarvoor aangewezen locaties in het RPW.
- De opkomst van 'dark stores' is nieuw. Een 'dark store' is een distributielocatie/depot/hub dichtbij consumenten, om binnen enkele minuten goederen te kunnen leveren. Deze liggen vaak in woonwijken en winkelgebieden. In het RPW moeten we bepalen hoe hier mee om te gaan.
- Uitvoering Plan van Aanpak vergroening van bestaande werklocaties. In 2021 is een plan van aanpak voor de vergroening van bestaande werklocaties gemaakt, afgestemd met de provincie. In het tweede kwartaal 2022 wordt er een voorstel aangeboden hoe we dit verder gaan uitwerken. De resultaten hiervan worden verwerkt in de monitoring van 2022 en het RPW van 2025.

WAT MAG HET KOSTEN?

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Productieve regio						
Lasten	-	575	748	768	789	789
Baten	-	575	748	768	789	789
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

6. CIRCULAIRE REGIO
(PROGRAMMA)

OVER VIJF JAAR:
hebben we onze positie als circulaire topregio versterkt en zijn we internationaal zichtbaar. We hebben een instrumentarium ontwikkeld om zuiniger en slimmer om te gaan met energie, grondstoffen en producten.

We werken op regionale schaal al een aantal jaren samen op het gebied van duurzaamheid. De Routekaart Energietransitie vormde hiervoor de basis. Uit deze samenwerking zijn diverse projecten voortgekomen, die deels nog lopen of in 2021 een impuls hebben gekregen. Enkele voorbeelden:

- 16 gemeenten hebben in 2021 de Regionale Energiestrategie 1.0 (RES) vastgesteld. De projectorganisatie is vernieuwd met het oog op de volgende fase RES 2.0. Hiervoor is een Uitvoeringsplan opgesteld en zijn voorwaarden geschapen voor het uitvoeren van zogenaamd PlanMER.
- de gezamenlijke inkoop van duurzame energie (gas en elektriciteit) is voorbereid, zodat in 2022 de contracten voor de komende jaren kunnen worden aanbesteed c.q. verlengd. Voor een zo duurzaam mogelijke inkoop van gas is een strategie opgesteld.
- het project Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw is voortgezet met de organisatie van enkele kennisevents, een communicatiestrategie en de voorbereiding van proeftuinen en pilotprojecten.
- we hebben in samenwerking met de opgave Groene groei een circulaire impactladder ontwikkeld. Die biedt een maatstaf om de circulariteit van nieuwbouwwoningen te kunnen beoordelen. In 2022 gaat de implementatie van start binnen gemeenten en gaat de regionale bouwsector hiermee werken.
- we hebben een interactieve sessie georganiseerd over klimaatadaptatie voor medewerkers van gemeenten, provincie en waterschappen.
- we hebben een startnotitie geschreven die de basis legt voor de verdere ontwikkeling en aanpak van circulaire grondstoffen en ketens.

Het verhaal van een aantrekkelijke circulaire transitie is nog lang niet uitgekristalliseerd en blijft zich verder ontwikkelen en concretiseren. De aandacht voor de samenhang met andere duurzaamheidstransities neemt toe (denk aan voedsel en mobiliteit). Dat is nodig om het maatschappelijk draagvlak en de maatschappelijke inzet voor deze transities te versterken. De gezamenlijke overheden vervullen hierin een voortrekkersrol. Zo leveren we op initiatief van de opgave Ontspannen regio een bijdrage aan een verkenning hoe we onze rol in de transitie van de landbouw zien en vormgeven.

(Inter-)nationale en regionale klimaatambities en doelstellingen voor 2030 en 2050 zijn vastgesteld en worden eerder aangescherpt dan getemperd. De overtuiging dat versnelling en verbreding nodig is, groeit bij steeds meer actoren en stakeholders.
Bij de ontwikkeling van het Uitvoeringsplan RES 2.0 merken we dat het Rijk tot nu toe onvoldoende middelen heeft verstrekt voor deze vervolgfase. Dat legt een forse claim op het projectteam, dat aanzienlijk is verkleind ten opzichte van de fase RES 1.0. De complexiteit bij het ontwikkelen van duurzame energie is echter alleen maar toegenomen, omdat er in 2021 diverse signalen zijn afgegeven dat nieuwe grotere projecten niet meer aangesloten kunnen worden vanwege netcongestie. Daarbij komt dat de vraag naar elektriciteit de komende jaren nog toeneemt. Onder andere doordat we elektrisch gaan rijden en veel meer woningen gaan bouwen.

SPEERPUNT 1
CIRCULAIRE BOUW EN INFRASTRUCTUUR

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- besteden we alle projecten in de Grond-, Weg en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan.
- wordt minstens 25% van de woningen circulair gebouwd.
- hebben wij met partners een regionaal ecosysteem ontwikkeld, waarbij het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen gebruikelijk is en de bouwlogistiek duurzaam functioneert.

Besparen en hergebruik van grondstoffen en producten is in vele sectoren van onze samenleving van belang. De sector bouw en infrastructuur neemt ongeveer 40% van de Gelderse grond- en afvalstoffenstromen voor zijn rekening. De Groene Metropoolregio zet samen met bedrijven en onderzoeksinstellingen stevig in op het besparen van grondstoffen en hergebruik van afvalstoffen in de bouw- en infrastructuur en vermijdt daarmee zoveel mogelijk CO2-emissies.

In de Woondeal Arnhem-Nijmegen is het streven vastgelegd dat na verloop van tijd een steeds groter aandeel circulair gebouwd wordt: in bestaande plannen minimaal 10%, vanaf 2025 25%, vanaf 2030 50% en vanaf 2050 100%. De regio heeft hiervoor een maatstaf ontwikkeld: de circulaire impactladder.
Het Kenniscentrum Circulaire Bouw in Nijmegen is een mooi voorbeeld waar kennis en kunde over circulaire bouw wordt samengebracht. Mogelijk gaat dit centrum deel uitmaken van VIA-t, centrum voor innovatie, duurzaamheid en vakmanschap in de bouw. Ook willen we leren van proeftuinen en experimentlocaties, bijvoorbeeld in het Lifeport Circular Lab. Deze initiatieven dragen bij aan het verminderen van het tekort aan kundige vaklieden voor circulair bouwen. De bouwsector kampt nu al met een tekort aan personeel en circulaire bouw vergt voor een deel andere kennis, kunde en vaardigheden.

Het in 2020 gestarte Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw zetten we voort en wordt in 2022 geëvalueerd. Er komt een voorstel voor het vervolg. Het project bestaat uit het delen van kennis, het ontwikkelen van een aanpak waarbij circulaire principes worden meegenomen in onze overheidsrol als opdrachtgever en het ontwikkelen van een maatstaf voor de mate van circulariteit in de infrasector.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Om circulair aanbesteden in de GWW-sector algemeen geaccepteerd en breed toegepast te krijgen, moet kennis van en ervaring met deze manier van aanbesteden snel groeien bij alle opdrachtgevers, budgethouders, inkopers, projectleiders en uitvoerders in de regio. We ondersteunen en versnellen deze leercurve door het opbouwen en uitwisselen van kennis en informatie te organiseren en door de (directe en indirecte) meerwaarde van circulair aanbesteden inzichtelijk te maken.
- Voor het beoordelen van de circulariteit van bouw hebben we een methode ontwikkeld: de circulaire impactladder. Om deze methode in 2025 in de hele regio toe te kunnen passen op alle bouwprojecten, organiseren we een leertraject om de implementatie soepel te laten verlopen. We faciliteren het uitwisselen van kennis, informatie en ervaringen rondom het beoordelen van de circulariteit van bouw en ondersteunen de inzet van een projectmanager conceptueel en circulair bouwen.
- In zowel de bouw als de GWW-sector wordt op grote schaal gebruik gemaakt van 'virgin materials' waar bovendien ook vaak nog geen goede duurzame alternatieven voor zijn. Denk bijvoorbeeld aan cement, staal en glas. Hergebruik van bouwmateriaal dat al in omloop is, is een belangrijk circulair principe om de negatieve impact van het gebruik van bouwmateriaal te verkleinen. In het bijzonder voor die materialen waar (nog) geen goede duurzame alternatieven voor zijn. Wij versterken de praktijk van hergebruik van materialen en grondstoffen door partijen te verbinden, kennis en ervaringen te delen en gezamenlijke initiatieven te ondersteunen.
- Circulair bouwen en circulair aanleggen van infrastructuur vergt ook duurzame bouwlogistiek. We ondersteunen verduurzaming daarvan door uitwisseling van kennis, informatie en ervaringen te faciliteren bij alle spelers in de bouwketen.

SPEERPUNT 2
CIRCULAIRE ECONOMIE: GRONDSTOFFEN EN KETENS

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we 6 productieketens/ reststromen circulair gemaakt.
- kopen alle gemeenten in de regio circulair in.
- functioneert een regionaal ecosysteem waarin hergebruik van grondstoffen en materialen fors is toegenomen.

Circulaire economie is een transitievraagstuk waar de hele samenleving in dit decennium mee te maken krijgt, in overheidsbeleid en -eisen en vragen van bedrijven. Voor een individuele gemeente is het lastig hierop in te spelen. Partijen willen verspilling voorkomen, producten anders ontwerpen, productlevensduur verlengen en producten leasen, hergebruiken en recyclen. Dit is hard nodig, want er raken nog veel grondstoffen verloren omdat ze bijvoorbeeld nog onnodig worden verbrand. De Groene Metropoolregio wil voorsorteren op de toekomst waarin schaarste aan materialen en grondstoffen wordt verwacht en anticiperen op Rijks- en overheidsbeleid.
Circulariteit, klimaat en energie worden in landelijk en Europees beleid steeds meer geïntegreerd benaderd, o.a. omdat circulariteit nodig is om klimaatdoelen te halen. Maar ook omdat het verstandig is om de energietransitie zo circulair mogelijk te laten verlopen, omdat materialen en grondstoffen schaarser worden (bijvoorbeeld in Fit for 55 (EU) en in het nieuwe Coalitieakkoord).

Mede door de COVID-19 crisis en geopolitieke spanningen is er een trend richting deglobalisering en kortere ketens. De aanvoer stokt o.a. in de high-tech, maakindustrie en food sectoren. De circulaire economie kan helpen nieuwe verdienmodellen op te zetten in een Europese, landelijke of zelfs regionale markt. Daar spelen we graag op in.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- We versterken ons inzicht in de regionale grondstoffen- en afvalstromen, vooral om focus aan te brengen in waar we als gezamenlijke overheden het meest kunnen bijdragen aan het circulair maken van onze regio.
- We stimuleren de ontwikkeling van een zestal grondstoffenhubs en dragen bij aan een goede, evenwichtige ruimtelijke inpassing. Mogelijke grondstoffenhubs betreffen zonnepanelen, zorgafval, textiel en voedsel.
- We helpen samen met provincie en omgevingsdiensten bij het wegnemen van juridische belemmeringen bij de ontwikkeling van nieuwe recyclingketens, bijvoorbeeld in de landbouw waar nog veel kansen liggen.
- We ondersteunen gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten en zorgen voor een stimulerend platform voor uitwisseling van kennis en ervaring.
- We signaleren kansen voor nieuwe banen voor praktisch en technisch geschoolden, afgestemd met de brede Human Capital Agenda in de opgave Productieve regio.
- Landelijke of projectgebonden programma's voor gedragsbeïnvloeding delen we met gemeenten om verspilling bij consumenten en producenten tegen te gaan.
- Als circulaire topregio zoeken we expliciet naar kansen voor funding en cofinanciering voor versnelling van onze aanpak. De lobbykracht versterken we in samenhang met de provincie en The Economic Board.

SPEERPUNT 3
WATER EN KLIMAATADAPTATIE

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- zijn we steeds beter geworden in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water.
- hebben we maatregelen genomen om goed om te gaan met wateroverlast, droogte of hittestress.
- hebben we het bebouwd gebied in stad en dorp verder vergroend.
- bouwen we klimaatbestendig.

Water en klimaatadaptatie is een belangrijk thema. Voor de regio willen we water beter opvangen, vasthouden en hergebruiken en willen we overlast en onveilige situaties voorkomen. Steden, dorpskernen en werklocaties kunnen we nog verder vergroenen, waarmee we beter zijn voorbereid op extreme regenval, hitte en droogte. We bevorderen tegelijk de biodiversiteit.

De gemeenten in de regio zijn betrokken bij verschillende Regionale Adaptatiestrategieën (RAS) die samen met waterschappen en andere partijen worden ontwikkeld. Hierbij heeft de Groene Metropoolregio geen rol gespeeld. De RASsen zijn gereed en/of in een afrondend stadium. Daarna volgt de uitwerkingsfase waarbij we als regio kunnen leren van goede voorbeelden over hoe om te gaan met extreme wateroverlast, hitte en droogte. Ook living labs en klimaatproeftuinen dragen daaraan bij. Bovendien hebben we als regio een forse bouwopgave waarbij we de groene kwaliteiten van de regio willen versterken. Dat levert de uitdaging op om klimaatbestendig, natuurinclusief en biodivers te bouwen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Kennis delen:
  1) Regionale Adaptatiestrategieën (RAS).
  Binnen de regio wordt op verschillende plekken gewerkt aan een water- en klimaatadaptieve regio. Als Groene Metropoolregio tillen we het kennisniveau van de hele regio naar een hoger niveau. Versnipperde kennis brengen wij bijeen en delen we met elkaar. We brengen wetenschappelijke én praktijkkennis van buiten onze regio naar onze regio toe.

  2) Klimaatbestendig bouwen.
  Versterken kennis, kunde en profiel op het gebied van klimaatbestendig, natuurinclusief en biodivers bouwen. Ontwikkelen uniforme aanpak voor water- en klimaatbestendige bouwprojecten. Verwerven Europese/nationale cofinanciering voor vooruitstrevende projecten.

  3) Klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten.
  Ontwikkelen van een lerende en inspirerende omgeving waarin kennis en praktijkervaringen over klimaatproeftuinen en aanpak van grote en kleinere vergroeningsprojecten op regionale schaal worden gedeeld. Daarbij halen we zo nodig ook inspiratie van buiten onze regio om nog meer stappen vooruit te zetten.
- Ondersteuning Lifeport Circular Lab.
  Het Lifeport Circulair Lab ontwikkelt in triple helix-verband kleinschalige regionale initiatieven op het gebied van circulariteit door naar reguliere werkwijzen, zoals circulair bouwen, het inrichten van grondstoffenhubs en klimaatadaptieve maatregelen. Als Groene Metropoolregio zijn wij een verbindende schakel naar lokale overheden.
- Profilering met projecten landschapsontwikkeling.

Grote landschapsontwikkelingsprojecten zijn van belang om als regio water- en klimaatbestendig te worden. Het groene karakter geeft onze regio een herkenbaar gezicht en maakt het een aantrekkelijke plek om te wonen en te recreëren. Als Groene Metropoolregio zetten wij ons in voor de partnerships en cofinanciering van landschapsontwikkeling waarbij klimaatadaptatie een rol speelt.

SPEERPUNT 4
TRANSITIE NAAR DUURZAME ENERGIE

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- gebruiken bedrijven, inwoners en gemeenten minder (fossiele) energie.
- is het aandeel duurzame, hernieuwbare energie dat we in de regio gebruiken groter dan landelijk gemiddeld.
- is onze regio volop in staat innovaties in opwekking, opslag en transport tot stand te brengen.

Met de plannen van de Europese Unie (Fit for 55) en het regeerakkoord zijn de doelen voor de energietransitie naar boven bijgesteld. Daarnaast dringt het bewustzijn door dat we niet alleen een opgave hebben op het gebied van verduurzaming van de energie, maar dat ook leveringszekerheid een cruciaal thema wordt.
Voor de gemeenten die aan het thema energietransitie werken hebben deze ontwikkelingen een aantal gevolgen.

- Doordat de RES in een verdere fase komt en door de hogere ambities van EU en Rijk moeten gemeenten een omslag maken van het maken van visies naar het versneld faciliteren van de uitvoering.
- Er zal naast de blijvende focus op elektriciteit en warmte ook steeds meer aandacht besteed moeten worden aan opslagmogelijkheden van energie, zoals de toepassing van waterstof.
- Door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt is het voor gemeenten lastig om kwantitatief en kwalitatief voldoende personeel te krijgen voor de opgave.

Met de Regionale Energiestrategie werken we samen aan de opwek van duurzame hernieuwbare elektriciteit en warmte en de bijbehorende infrastructuur, samen met Rijk, provincie en waterschappen. Daarmee dragen we bij aan de opgave om in 2030 55% minder CO2 uit te stoten en aan een CO2 neutrale energievoorziening. In de RES 1.0 hebben we afgesproken 1,62 TWh duurzame elektriciteit op te wekken en te streven naar een betere verhouding in wind- en zonne-energie.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- We faciliteren een nieuw bod RES 2.0 en ondersteunen de borging van afspraken die in de RES 1.0 zijn vastgelegd. Hiertoe maken we onder andere een regionaal PlanMER. We onderzoeken samen met onze partners of we de afspraken kunnen borgen in een gezamenlijk regionaal omgevingsprogramma. We werken tevens samen aan een regionale warmtestructuur met bronnenstrategie, in samenhang met de gemeentelijke transitievisies warmte.
- We stimuleren de ontwikkeling van smart energy hubs en nieuwe duurzame energiedragers zoals waterstof en accu's. Connectr speelt een belangrijke rol in dit speelveld.
- We zorgen namens gemeenten voor de contracten voor gezamenlijke inkoop van energie.
- We organiseren en delen kennis op het gebied van o.a. aardgasvrije wijken, expertisecentra en energieloketten.
- We zorgen voor monitoring van onze inspanningen voor CO2-reductie, waarbij we zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande data.

WAT MAG HET KOSTEN?

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Circulaire regio						
Lasten	198	638	686	704	722	722
Baten	198	638	686	704	722	722
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

7. ONTSPANNEN REGIO
(PROGRAMMA)

OVER VIJF JAAR:
hebben we een goede balans tussen groei en kwaliteit van leven door onze inzet op duurzaam toerisme, goede voorzieningen in centra voor inwoners en bezoekers, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en erfgoed.

We groeien als regio. In inwoneraantal, in woningen, wegen, fietspaden, werkgelegenheid en nog veel meer. We willen alles wat het leven in deze regio zo prettig maakt, onze kwaliteit van leven, mee laten groeien. Daar gaat deze opgave over.

We willen dat inwoners en bezoekers in hun vrije tijd nog meer kunnen genieten van de mooie plekken in onze regio. Door bijvoorbeeld het fiets- en wandelroutenetwerk te verbeteren, willen we er aan bijdragen dat iedereen die in de regio woont of de regio bezoekt, gezond kan bewegen, sporten en leven. We willen dat de kernen van onze steden en dorpen levendig en leefbaar zijn. We vinden het belangrijk dat we het landschap, de natuur, het water, het (groene) erfgoed en de cultuur in onze regio nog beter en sterker maken. En soms moeten we ook herstellen wat (deels) verloren is gegaan. Denk aan natuurgebieden waar zoveel bezoekers komen, dat de natuur verstoord is geraakt. Het versterken en herstellen van landschap, natuur, water, erfgoed en cultuur doen we deels om de groei in inwoners en woningen op te vangen: als er meer mensen wonen, hebben we ook meer aantrekkelijke plekken en voorzieningen nodig. Maar we doen het ook omdat landschap, natuur, water, erfgoed en cultuur een belangrijke waarde van zichzelf hebben, die we graag willen behouden en versterken.

Om te zorgen dat de kwaliteit van leven op peil blijft en beter wordt, blijven we ook in de jaren 2023-2025 werken aan vier speerpunten: ‘duurzaam toerisme’, ‘bruisende binnensteden, krachtige kernen’, ‘groen-blauw raamwerk’ en ‘cultuur’. Deze vier speerpunten hebben veel met elkaar en met de andere opgaven te maken. Een paar voorbeelden:

- meer woningen en wegen vragen om aantrekkelijke recreatieve voorzieningen in stadscentra en dorpskernen. Toeristische bezienswaardigheden, een goed en gevarieerd winkelaanbod, bezoekers in de centra en culturele activiteiten, helpen om binnensteden en kernen levendig en leefbaar te houden. De speerpunten ‘bruisende binnensteden, krachtige kernen’, ‘duurzaam toerisme’ en ‘cultuur’, hebben veel met elkaar te maken. Voor de ondernemers en de regionale economie is een levendig centrum en een prettig vestigingsklimaat in zijn algemeenheid erg belangrijk. Daarom werken we hier samen met de Productieve regio aan.
- het ‘groen’ en het ‘blauw’ zijn belangrijk voor inwoners en bezoekers. Tegelijkertijd willen we de drukte die dat met zich mee brengt goed over de regio spreiden. Want minder drukte is prettiger voor de bezoeker, voor de mensen die rondom het recreatiegebied wonen en beter voor de natuur. Met onze acties binnen het speerpunt ‘duurzaam toerisme’ zorgen we dat er meer aantrekkelijke plekken zijn om te bezoeken. En dat die plekken goed bekend zijn bij iedereen. Tegelijkertijd denken we in het groen-blauw raamwerk goed na welke plekken juist niet bezocht moeten worden, omdat de natuur rust nodig heeft. En we kijken of we slimme combinaties kunnen maken met oplossingen voor andere problemen. Bijvoorbeeld een combinatie tussen nieuwe natuur en het opvangen van water of het opwekken van duurzame energie. Dat laatste doen we samen met de Circulaire regio.

De Ontspannen regio was bij de start in 2021 een relatief nieuwe opgave in regionaal verband. We zijn begonnen met het maken van een toeristisch profiel, het groen-blauw raamwerk en een analyse en toekomstbeeld voor bruisende binnensteden, krachtige kernen. Ook hebben we gekeken wat nodig is om ons fiets- en wandelroutenetwerk beter te maken. De wethouders van Cultuurregio 025 hebben afspraken gemaakt over de uitvoering van het Transformatievoorstel cultuurregio 025. Hiervoor krijgen we van de provincie 1,3 miljoen euro.

We gebruiken 2022 om concreter te maken wat we als regio gaan doen. We maken af waar we in 2021 mee begonnen zijn, doen een vitaliteits-onderzoek en starten met de uitvoering van het Transformatievoorstel cultuurregio 025. Met onze aanpak sluiten we goed aan op wat de provincie, het Rijk en Europa belangrijk vinden en maken we gebruik van de middelen die daar beschik-baar zijn.

In de periode 2023-2025 zorgen we dat de plan-nen die we in 2022 maken, uitgevoerd worden. Met samenwerkingspartners regelen we midde-len en beleggen we de uitvoering bij wie dat het beste kan.

Veel van wat wij willen, wil de provincie ook. We werken samen binnen alle speerpunten. In het Verstedelijkingsakkoord met het Rijk verwachten we afspraken te kunnen maken over versterking van landschap, natuur en erfgoed en over binnen-steden en kernen. Waterschappen, Rijkswater-staat, natuur- en terreinbeherende organisaties, zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, zijn onze partners om het groen-blauw raamwerk te realiseren. We doen dat samen met de opgave Groene groeiregio. De gebiedsuitwerkingen bin-nen die opgave zijn een belangrijk uitgangspunt.

Met Visit Arnhem Nijmegen (VAN) en andere partners werken we verder aan duurzaam toeris-me. We leren van de VeluweAlliantie en trekken samen op waar dat helpt. Dat geldt ook voor de andere regio's, die naast onze regio liggen of daarmee deels overlappen: de Achterhoek, Noord-Limburg, Noord-Oost-Brabant, het Land van Maas en Waal en de Euregio Rijn-Waal.

De cultuur- en erfgoedsector betrekken we in 2022 bij de uitvoering van het Transformatievoor-stel Cultuur, zodat die mede-uitvoerder van het Transformatievoorstel Cultuurregio 025 wordt.

SPEERPUNT 1
DUURZAAM TOERISME

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we in de regio een vitale sector voor recreatie, die
  - aansluit bij de vraag en
  - bijdraagt aan de (basis)voorzieningen en leefbaarheid in de kernen.
- kiezen bezoekers steeds vaker voor een verblijf van meer dagen in de regio.
- is de drukte door bezoekers beter verspreid over de regio en over de seizoenen.

Het toeristisch toekomstperspectief Arnhem-Nijmegen vormt de basis voor dit speerpunt. In 2022 maken we een toeristisch profiel op basis van verhaallijnen, ook wel belevingsgebieden genoemd, zoals 'Romeinen', 'Water' of 'Vrijheid'. Dit doen wij in samenwerking met het speerpunt Cultuur. Daarnaast doen we een vitaliteitsonderzoek: welke (soorten) toeristische bedrijven zijn er in de regio en wat zijn de sterke en minder sterke punten van de sector? En we werken aan een verbetering van ons fiets- en wandelroutenetwerk. Met de Verbonden regio proberen we de kansen die er zijn voor verbetering van het functionele fietsroutenetwerk, voor bijvoorbeeld woon-werkverkeer, te koppelen aan kansen om het recreatieve fietsroutenetwerk te verbeteren.

Het toeristisch profiel en het vitaliteitsonderzoek zijn de basis voor onze samenwerking op dit speerpunt in 2023-2025. We werken de belevingsgebieden verder uit en werken aan de promotie daarvan. We ondersteunen ondernemers in toerisme om een vitaal en levensvatbaar bedrijf te hebben en te houden. Zo komen er meer aantrekkelijke plekken om te bezoeken, wat helpt om bezoekers meer over de regio en de seizoenen te spreiden. We gaan in de periode 2023-2025 door met het verbeteren van ons fiets- en wandelroutenetwerk. Ook dat helpt om bezoekers over de regio te spreiden.

In het groen-blauwe raamwerk besteden we ook aandacht aan recreatie en toerisme. Door na te denken over de vraag: waar creëren we ruimte in natuur en landschappen om te recreëren en waar is het juist belangrijk om natuur en landschap met rust te laten? In de periode 2023-2025 leggen we meer nadruk op klimaat- en milieubewust ondernemen in de toeristische sector. En op het bereiken van zoveel mogelijk verschillende groepen mensen om in deze regio te komen recreëren en ontspannen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Samen met VAN stemmen we de subregionale marketingvisies op elkaar af en komen we tot een geheel dat past bij het toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden.
- We scheppen de voorwaarden (financieringsmogelijkheden, organisatie) om de belevingsgebieden verder te ontwikkelen en bewaken de samenhang daarin.
- We vertalen het vitaliteitsonderzoek verder in een plan van aanpak om de vitaliteit van de toeristische sector te verbeteren en meerdaags verblijf te bevorderen.
- We scheppen de voorwaarden om de vitaliteitsaanpak uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).
- We ondersteunen de professionalisering van het opdrachtgeverschap tussen gemeenten en VAN. We zoeken naar de gezamenlijke belangen en organiseren gesprekken om te komen tot prestatieafspraken.
- Op basis van het plan van aanpak voor fiets- en wandelroutenetwerken, maken we een meerjarige uitvoeringsagenda voor recreatieve

routenetwerken, afgestemd met de meerjaren agenda Fiets (Verbonden regio). We actualiseren deze agenda jaarlijks.
- Samen met de Verbonden regio scheppen we de voorwaarden om de agenda voor het recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie). Het aanleggen van de routes gebeurt op gemeentelijk niveau.
- We inventariseren wat nodig is voor het beheer en onderhoud van het fiets- en wandelroutenetwerk en stimuleren de doorontwikkeling van de organisatie hiervan.

SPEERPUNT 2
BRUISENDE BINNENSTEDEN, KRACHTIGE KERNEN

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we een sterk en complementair aanbod van voorzieningen in onze binnensteden en centra van kernen (kortweg: centra).
- hebben we leegstand in onze centra aangepakt en beperkt.
- houden we de centra leefbaar voor bewoners, bezoekers en ondernemers.

Binnensteden en kernen worden steeds minder een plek om alleen spullen te kopen en steeds meer een plek om elkaar te ontmoeten en te ontspannen. En we wonen ook steeds meer in de binnensteden en kernen. De gevolgen van de COVID-19 crisis maken het extra belangrijk om te blijven werken aan sterke binnensteden en krachtige kernen. Gemeenten en ondernemers zijn hier volop mee bezig, op eigen kracht en met steun van provincie en de Rijksoverheid. De vraag is wat wij hier op regionaal niveau aan kunnen toevoegen. We weten dat binnensteden en kernen in onze regio van elkaar afhankelijk zijn en elkaar aanvullen. Maar hoe zijn die binnensteden precies aanvullend aan elkaar en waar is er overlap of zijn er nog witte vlekken En waar liggen kansen om elkaar te versterken? Om dat te bepalen, gebruiken we de analyse en het toekomstbeeld 'bruisende binnensteden, krachtige kernen'. Op basis van de uitkomsten hiervan, besluiten we in 2023 of en zo ja hoe we dit speerpunt in regionaal verband oppakken. Totdat we daar duidelijkheid over hebben, begroten we voor dit speerpunt geen middelen, behalve een deel van de middelen, beschikbaar voor de opgave als geheel.

BIJDRAGE VAN DE REGIO

- We hebben op basis van analyse en toekomstbeeld een overzicht van de kansen voor versterking van het regionale netwerk van voorzieningen in centra.
- Hebben we concreet gemaakt of en zo ja wat we op regionaal niveau oppakken om het regionale netwerk van voorzieningen te versterken, hoe we dat doen en hoe we dat financieren.

SPEERPUNT 3
GROEN-BLAUW RAAMWERK

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we waardevolle natuur, biodiversiteit, water, landschap en cultureel erfgoed in de regio duurzaam behouden, versterkt en uitgebreid. Het gaat om zowel de intrinsieke waarde van natuur, landschap, water en erfgoed, als de belevingswaarde.
- benutten we mogelijkheden voor slimme combinaties met de stikstofopgave, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit.

Het belang van het groene en blauwe hart van de opgave Ontspannen regio is in korte tijd steeds duidelijker geworden. Groei in inwoners, woningen, banen en wegen kan alleen als we ook ruimte hebben om te wandelen, fietsen, sporten en bij het water recreëren. En om cultuur en erfgoed, zoals kastelen en buitenplaatsen, te bezoeken. Niet alleen daarom willen we natuur, water, landschap en erfgoed versterken. Ook in het licht van de waarde die natuur, water, landschap en erfgoed van zichzelf hebben, de intrinsieke waarde, is het belangrijk om het 'groen' en het 'blauw' in de regio te herstellen, uit te breiden en beter te maken. In 2022 maken we daarom een groen-blauw raamwerk. Dat raamwerk geeft aan welke kansen er zijn voor het verbeteren van het groen en het blauw. Daarbij kijken we ook hoe we dit kunnen combineren met oplossingen voor andere vraagstukken die spelen. We denken dan bijvoorbeeld aan de stikstofopgave, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit. Maar er kunnen niet altijd mooie combinaties gemaakt worden. Soms moeten er ook keuzes gemaakt worden. Bijvoorbeeld om in een gebied de natuur met rust te laten, zodat deze kan herstellen. Het groen-blauw raamwerk dat we in 2022 maken, helpt om zulke keuzes te maken. In 2023-2025 werken we op basis van die keuzes het groen-blauw raamwerk uit in een uitvoeringsagenda.

We doen dit samen met de andere opgaven, provincie en de Rijksoverheid. In de periode 2023-2025 besteden we extra aandacht aan de transitie van de landbouw. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat in de regio voedsel geproduceerd wordt op een manier die (nog) meer dan nu het geval is, bijdraagt aan bijvoorbeeld meer en betere natuur? Want we verwachten dat we dat nodig hebben om het groen en blauw te versterken. Samen met de opgaven Groene groeiregio, Circulaire regio en Productieve regio verkennen we hoe we onze regionale rol ten aanzien van de transitie van de landbouw zien en vormgeven.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- We ondersteunen dat, met het groen-blauw raamwerk als uitgangspunt, ruimtelijke keuzes worden gemaakt over onder meer de stikstofopgave, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit. Dat doen we in nauwe samenwerking met de provincie.
- We hebben samen met de provincie en andere partners en in afstemming met alle trajecten op dit vlak (Verstedelijkingsstrategie, stikstofaanpak, Nationaal Programma Landelijk gebied etc.) afspraken gemaakt over versterking van landschap, natuur, water en erfgoed.
- We hebben onder andere in het Verstedelijkingsakkoord concrete afspraken gemaakt met het Rijk en andere partners over investeringen in het groen en blauw van de regio.

SPEERPUNT 4
CULTUUR EN ERFGOED

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- hebben we een duurzame culturele infrastructuur, waarbinnen cultureel aanbod wordt verzorgd, dat past bij de vraag en het profiel van de regio.
- bezoeken inwoners en bezoekers van de regio cultuur en erfgoed, nemen ze hier actief in deel en bereiken we daarbij steeds meer verschillende doelgroepen.

In 2021 is het Transformatievoorstel cultuurregio 025 gemaakt. Daarin staat hoe we samen met de culturele sector ervoor willen zorgen dat zoveel mogelijk mensen nu en in de toekomst cultuur kunnen maken en van cultuur en cultuurhistorie kunnen genieten.

In 2022 hebben we het Transformatievoorstel cultuurregio 025 uitgewerkt in een uitvoeringsplan voor 2022-2025. Hiervoor heeft de provincie Gelderland een budget beschikbaar gesteld van 1,3 miljoen euro. Dat budget investeren we in vijf hoofdactiviteiten:

1. Innovatie van productie en presentatie: welke nieuwe manieren zijn er om nieuw publiek te bereiken en meer mensen mee te laten doen?
2. Professionalisering: wat kunnen culturele instellingen doen om effectiever en efficiënter te werk te gaan?
3. Amateurkunst en vrijwilligersbeleid.
4. Cultuureducatie.
5. Verhaallijnen.

Vooral de activiteiten amateurkunst en vrijwilligersbeleid, cultuureducatie en verhaallijnen hebben ook veel te maken met erfgoed. Denk bijvoorbeeld aan onze musea, waarin veel vrijwilligers werken. Maar ook de vele cultuurhistorische verhaallijnen die onze regio rijk is, zoals de Romeinen. De verhaallijnen die we vanuit dit speerpunt oppakken, koppelen we natuurlijk aan het toeristisch profiel. Zo versterkt dit speerpunt het speerpunt duurzaam toerisme en andersom.

We voeren het uitvoeringsplan de komende jaren uit, samen met de provincie en de cultuursector.

Daarnaast willen we ook organisaties uit het sociale domein betrekken, zoals de zorg en bibliotheken. Zo helpt dit speerpunt niet alleen om cultuur te versterken, maar ook om meer levendige en leefbare binnensteden en kernen te krijgen. Om een aantrekkelijk aanbod voor toeristen te hebben en om ervoor te zorgen dat cultuur en erfgoed voor iedereen toegankelijk is.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Hebben we het uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuur voor de korte en middellange termijn uitgevoerd en minimaal 1,3 miljoen euro geïnvesteerd in:
  1. Innovatie in de culturele sector.
  2. Professionalisering van de sector door o.a. opleiding.
  3. Versterking van cultuureducatie.
  4. Ondersteuning van amateurkunst en vrijwilligers.
  5. Verhaallijnen (in samenwerking met Duurzaam toerisme).
- Hebben we een lange termijnvisie en (investerings-)plan voor verdere versterking van Cultuurregio 025.
- Hebben we de voorwaarden geregeld om de uitvoering van het investeringsplan mogelijk te maken (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).

WAT MAG HET KOSTEN?

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Ontspannen regio						
Lasten	6	585	796	817	840	840
Baten	6	585	796	817	840	840
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

8. GROENE GROEIREGIO
(PROGRAMMA)

OVER VIJF JAAR:
regisseren wij samen met de aangesloten gemeenten de groei in onze regio. Op zo'n manier dat wij de balans tussen stedelijke ontwikkeling, natuur en landschap, economische groei, goede bereikbaarheid en de ontspannen leefkwaliteit behouden en verbeteren.

Vanuit haar twee speerpunten geeft de Groene groeiregio uitvoering aan de volkshuisvestelijke/ wonen opgave in combinatie met de ruimtelijke ontwikkelingsopgave in de regio. De eerste opgave vindt zijn beslag in de Woondeal Arnhem-Nijmegen. De uitvoering richt zich op de versnelling van de woningbouw om zo de grote woningbehoefte in onze regio te verlichten. De werkzaamheden zijn met name gericht op de korte termijn (nadruk tot 2025-2030).

De tweede opgave krijgt uitvoering via de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (ANF). Deze integrale strategie geeft inzicht in de woon- en werklocaties tot 2040, rekening houdend met aspecten op het gebied van wonen, economie, mobiliteit en leefomgeving. Vanuit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) werkt het Rijk met Woondeals en Verstedelijkingsstrategieën. Ook binnen de Groene groeiregio worden de twee afzonderlijke met elkaar verbonden.

In het verlengde van de verstedelijkingsopgave wordt met de Groene Metropool 2121 een lange termijnverkenning gemaakt naar toekomstscenario's voor de ruimtelijke opgave in onze regio; vergezichten over 50 à 100 jaar. Hierbij is grote aandacht voor klimaat, economie, energie en schaarse ruimte. Voor de ontwikkeling van de vergezichten werken wij samen met de provincie en kennis- en onderzoeksinstellingen.

VERSNELLINGSOPGAVE: UITVOERING WOONDEAL ARNHEM-NIJMEGEN

Dit speerpunt richt zich op het verbeteren van het functioneren van de woningmarkt, het versnellen van de woningbouwproductie en heeft aandacht voor leefbaarheid in bestaande wijken. Dit doen wij door de inzet van diverse instrumentaria:

- de woningmarktmonitor en het woonbehoefteonderzoek 2022 biedt gemeenten en andere belanghebbenden inzicht in de woningbouwontwikkeling.
- de flexpool stelt voor gemeenten personele capaciteit beschikbaar voor de planvoorbereiding van woningbouwlocaties.
- kwartiermakers en experts voor regionale ondersteuning en beleidsontwikkeling op thema's als planontwikkeling (o.a. binnenstedelijke verdichting), stikstof, huisvesting internationale medewerkers, woningbouwversnelling, conceptueel en/of circulair bouwen.
- kennisontwikkeling en kennisdeling door samenwerking via publieke private tempotafels, de kennisbank op de website en het geven van leerkringen (in 2022 over conceptueel en circulair bouwen).
- regionale afstemming over de inzet van volkshuisvestelijk instrumentarium, zoals doelgroepenverordening, opkoopbescherming etc., voor het toegankelijk en betaalbaar houden van de woningmarkt.
- ontwikkeling van beleidsinstrumenten. In 2022 is de circulaire impactladder (screenings- en toetsingsinstrument bij circulariteit in woningbouw) ingevoerd.
- partnerschap met (het collectief van) woningcorporaties.

VERSTEDELIJKINGSOPGAVE: INTEGRALE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

De Groene groeiregio zet de samenwerking en integrale afweging van de ruimteopgave in de leefomgeving centraal en adresseert de kernambitie van de visie. Zij wordt hiervoor gevoed door andere vier opgaven. De Groene groeiregio is daarmee integrerend van karakter. Voorbeelden voor 2022 zijn:

- samen met de Productieve regio zijn met het onderzoek Economie van de Toekomst de ruimtelijk-economische kansen van onze regio in beeld gebracht.
- samen met de Ontspannen regio werken wij aan een versterkt groen-blauw raamwerk door natuurherstel en -ontwikkeling, uitloopgebieden en groene corridors, klimaatadaptieve maatregelen.

- samen met de Verbonden regio werken wij aan een toekomstbestendig mobiliteitsnetwerk. Hiervoor is een analyse van de mobiliteitseffecten uitgevoerd die inzicht biedt én investeringskansen om de consequenties van de flinke woningbouwbehoefte in onze regio in goede banen te leiden. In het coalitieakkoord is 7,5 miljard euro gereserveerd voor de ontsluiting van nieuwe woningen, met name in de Verstedelijkingsgebieden.
- samen met de Circulaire regio stimuleren wij circulaire woningbouw. Hiervoor is onder andere de circulaire impactladder ontwikkeld.

De Verstedelijkingsstrategie ANF helpt de Groene groeiregio bij deze coördinerende functie. De Verstedelijkingsstrategie ANF wordt in onze regio uitgewerkt in zes gebiedsuitwerkingen (Rijk van Nijmegen, Nijmegen-West, Middengebied, Spoorzone Arnhem-Oost, Veluwezoom, Liemers). Dit is een continu proces. Het vertrekpunt hiervoor is het in 2022 vaststellen van de complete Verstedelijkingsstrategie ANF (deel I en II) en het sluiten van een Verstedelijkingsakkoord met de provincie en het Rijk voor een langjarige samenwerking op gebied van verstedelijking en de randvoorwaarden die daarbij horen. Daarvoor zijn de ruimtelijke opgaven - inclusief knelpunten, kansen en randvoorwaarden - aan de hand van de vier bouwstenen wonen, economie, mobiliteit, leefomgeving, vertaald en uitgewerkt naar de zes gebieden in onze regio en voorzien van een uitvoerings- en investeringsagenda.

VERKENNING TOEKOMSTSCENARIO: GROENE METROPOOL 2121

In 2022 is gestart met een gezamenlijke focus op een toekomstbestendige Groene Metropool. De eerste verkenning geeft inzicht in de langere termijnontwikkeling en de consequenties voor de verstedelijkingsopgave.

SPEERPUNT 1
WONEN IN BALANS: VERSNELLEN VAN DE WONINGBOUW

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- zijn er 20.000 woningen bijgebouwd (meetpunt 2020) volgens de afspraken in de Woondeal.
- in meer groene, gedifferentieerde en duurzame wijken en dorpskernen.
- waarvan meer betaalbare (koop) woningen.
- wordt bij circulair gebouwde woningen 25% circulair bouwmateriaal gebruikt.
- met meer woningen beschikbaar voor specifieke doelgroepen, zoals voor ouderen, internationale medewerkers, kwetsbare doelgroepen en jongeren.
- zijn er breed inzetbare, flexibele (tijdelijke) huisvestingsconcepten gerealiseerd door de toepassing van innovatieve bouwconcepten.

Met de langdurige samenwerkingsagenda Woondeal Arnhem-Nijmegen hebben gemeenten met voorrang toegang tot provinciale en nationale regelingen, nieuwe instrumenten, een breed kennisnetwerk, financiële middelingen en investeringen. De Groene groeiregio heeft de rol om deze voordelen naar de alle achttien gemeenten te brengen. Voor de woningbouwontwikkeling op de korte termijn (2025-2030) focust de Groene groeiregio zich voor de periode 2023-2025 op een aantal onderwerpen. Een aantal van deze zaken is in 2022 in gang gezet, deze worden gecontinueerd of verder uitgerold.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- In 2022 worden de Woondeals (landelijk) geëvalueerd. In de periode 2023-2025 werken wij met Rijk en provincie samen in de Woondeal 2.0, waarin wij meer op realisatie gerichte afspraken hebben gemaakt met betere aansluiting op de behoefte van gemeenten als effectief versnellingsinstrument, inclusief bijbehorende nieuwe uitvoeringsgelden.
- In 2022 verkennen wij met de gemeenten of deze nieuwe Woondeal ook als provinciale Woonagenda kan gelden. Als dat het geval is, geven wij uitvoering hieraan.
- Coördinatie tussen de uitwerking van de Woondeal 2.0 en de Verstedelijkingsstrategie en het akkoord.
- Inzicht bieden in woonbehoeftes door middel van onderzoek en monitoring, inclusief inzicht in de huisvesting van verschillende doelgroepen.
- Voor gemeenten blijft de flexpool beschikbaar. Onderzocht wordt of deze kan worden doorontwikkeld naar een meer vaste pool. Met de inzet van de flexpool wordt, naast invulling van personele capaciteit, ook het lerend vermogen binnen de regio ontwikkeld.
- Inzet van regionale experts voor ondersteuning op thema's zoals conceptueel en circulair bouwen, de uitvoering van het beleidskader internationale medewerkers, coördinatie rondom huisvesting van specifieke doelgroepen.
- Samenbrengen van publieke en private partijen gericht op het realiseren betaalbare flexibele (tijdelijke) woningen, onder meer door het toepas-

sen van circulaire en industriële woningbouw.
- Inzetten van een aanjaagteam gericht op versnelling van de grote kansrijke woningbouwlocaties in onze regio.
- Gemeenten worden ondersteund bij het toekomstbestendig maken van bestaande wijken. Het gaat hier om de leefbaarheid van wijken door de verduurzaming van woningen en realiseren van gedifferentieerde wijken. Door o.a. de gemeente Arnhem wordt hier volop ervaring in opgedaan. Deze ervaring en kennis wordt regionaal gedeeld.
- Vergroten partnerschap met de corporaties aan de hand van in 2022 opgestelde samenwerkingsthema's. Daarnaast zoeken wij de samenwerking met marktpartijen (bouwende partijen) en kennisinstellingen via tempotafels bij thema's uit de Woondeal.

SPEERPUNT 2
LEEFOMGEVING: VERBINDEN VAN DE RUIMTELIJKE OPGAVEN

WAT WILLEN WE BEREIKEN - OVER VIJF JAAR:

- werken wij gebiedsgericht en/of centraal vanuit majeure opgaven aan de Verstedelijkingsstrategie en zijn de ambities voor de verstedelijkingsopgave op elkaar afgestemd.
- bestaat er een structureel ruimtelijk overleg voor de zes deelgebieden en een koppeling met lokaal omgevingsbeleid.
- in de deelgebieden zijn nieuwe (grote) woningbouwlocaties voor de periode 2030-2040 integraal onderzocht en hebben wij de ruimtelijke opgave van de vier bouwstenen in beeld.
- deze ruimtelijke dimensie van de opgaven hebben wij in langer perspectief geplaatst door verkenningen van toekomstscenario's 2121.
- zijn ruimtelijke dimensies inzichtelijk via het interactief dashboard Integrale ruimtelijke ontwikkeling.
- zijn de majeure opgaven uit het in 2022 gesloten Verstedelijkingsakkoord tot verdere uitvoering gekomen met behulp van Rijk en provincie.
- is er exposure gegenereerd over toekomstbestendige verstedelijking in de Groene Metropoolregio.

In 2023 en verder gaan wij in een langjarige samenwerking cyclisch aan de slag met het realiseren van de verstedelijkingsopgave zoals die staat beschreven in de Verstedelijkingsstrategie ANF. Het gesloten Verstedelijkingsakkoord, met daarin afspraken gericht op realisatie en samenwerking met bijbehorende uitvoeringsgelden, is daarbij leidend. De periode 2023-2025 staat in teken van met de relevante partners uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda. Hiervoor blijven de gebiedsuitwerkingen het vertrekpunt. De Groene groeiregio heeft een rol in de coördinatie en de samenhang tussen gebieden en majeure, randvoorwaardelijke, gebiedsoverstijgende kernopgaven. Voor de majeure (kern)opgaven waarover nog geen bindende afspraken zijn gemaakt, zet de Groene groeiregio zich in om steun te vinden bij partners, bijvoorbeeld op de landelijke overlegtafel BO-MIRT (Bestuurlijke Overleggen Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport).

Het dashboard Integrale ruimtelijke ontwikkeling helpt de ruimtelijke vraagstukken te verbeelden om te komen tot toekomstbestendige keuzes voor een klimaatrobuuste Groene Metropool. Met het gereed komen van de Verstedelijkingsstrategie ANF en het ontwikkelen van de scenario's wordt in de periode 2023-2025 het dashboard ingezet als voortgangsmonitor en het verbeelden van de verbindende ruimtelijke aspecten, de progressie van de verstedelijkingsopgave en de vraagstukken die de opgaven in de regio oproept. Door deze aan elkaar te 'koppelen' ontstaat synergie, wat de kwaliteit van de leefomgeving versterkt.

TOEKOMSTVERKENNING GROENE METROPOOL 2121

Het klimaat verandert. Voor een duurzame ruimtelijke inrichting van Nederland moeten het water- en bodemsysteem leidend zijn. In de Groene Metropool 2121 leggen wij de focus op langere termijn en consequenties voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen als het gaat over klimaat, natuur, biodiversiteit, verstedelijking, circulariteit etc. In samenwerking met de verschillende partners tillen wij onszelf even uit het hier en nu. Op basis van bestaande onderzoeken en inzichten van experts inventariseren wij: Wat weten we, wat zijn kansen, wat zijn de onzekerheden, wat vraagt het? Welke scenario's volgen hieruit om te werken aan 'een toekomstbestendige Groene Metropool' en wat betekent dit voor gewenste bouwlocaties en bedrijventerreinen, de opgaven voor het platteland, natuur, landschap en water en de wijze waarop mobiliteit zich gaat ontwikkelen? De eerste verkenning die in 2022 is gemaakt, wordt verder uitgebouwd tot inspirerende en richtinggevende toekomstscenario's met als doel in de ontwikkelingen van nu toekomstbestendige keuzes te maken. Deze toekomstverkenningen bespreken wij in de regio door inspirerende sessies te organiseren, waarbij wij ook deskundigen en partners in het land uitnodigen om als regio bij te dragen aan nationale kennisontwikkeling. De output uit de inspiratiesessies worden gebruikt in de gebiedsuitwerkingen om te spiegelen en te inspireren voor de keuzes of dilemma's op de meer korte termijn. Ook wordt deze input gekoppeld aan het dashboard.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN - BIJDRAGE VAN DE REGIO

- Organiseren en coördineren van de gebiedsuitwerkingen en deze koppelen aan de langere termijn verkenningen 2121. Hiervoor zetten wij gebiedstrekkers en een coördinator tussen de gebieden in.
- De in 2022 gestarte toekomstverkenning 2121 werken wij verder uit in de gebiedsuitwerkingen.
- De voortgang uit gebiedsuitwerkingen en de toekomstverkenning Groene Metropool 2121 visualiseren wij via een interactief dashboard. Daarbij organiseren wij ambtelijke en bestuurlijke werksessies in de regio.
- Wij geven uitvoering aan het Verstedelijkingsakkoord. Hiervoor is naar verwachting nodig dat wij vervolgonderzoeken uitzetten en coördineren.
- Steun zoeken en agenderen van majeure opgaven uit het Verstedelijkingsakkoord waarover nog geen bindende afspraken zijn gemaakt bij (andere) betrokken partijen.

WAT MAG HET KOSTEN?

	realisatie 2021	begroting 2022	begroting 2023	meerjarenraming 2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Groene groeiregio						
Lasten	97	993	1.557	1.599	1.642	1.642
Baten	97	993	1.557	1.599	1.642	1.642
Saldo baten en lasten	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserve	-	-	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve	-	-	-	-	-	-
Saldo na reserves	-	-	-	-	-	-

De realisatie 2021 betreft de baten en lasten zoals deze in de administratie van de Groene Metropoolregio zijn verantwoord. Details van dit overzicht zijn opgenomen in de begroting.

TREBBE

RHEDEN
ROZENDAAL
DOESBURG
ARNHEM
RENKUM
WESTERVOORT
DUIVEN
OVERBETUWE
MONTFERLAND
LINGEWAARD
ZEVENAAR
DRUTEN
BEUNINGEN
NIJMEGEN
WIJCHEN
BERG EN DAL
HEUMEN
MOOK EN
MIDDELAAR

9. BEDRAG HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING

Samenwerkingsverbanden zijn vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting, ingeval aan drie cumulatieve voorwaarden is voldaan:

1. De activiteiten van het samenwerkingsverband moeten worden verrichtvoor de onmiddelijke of middelijke participerende publiekrechtelijke rechtspersonen;
2. De activiteiten zouden bij de participanten in het samenwerkingsverband niet tot belastingplicht hebben geleid of zouden zijn vrijgesteld als zij de activiteiten zelf zouden hebben verricht;
3. De participanten moeten naar evenredigheid van de afname van de activiteiten van de activiteiten van het samenwerkingsverband bijdragen in de kosten van het samenwerkingsverband. Bij een gemeenschappelijke regeling wordt geacht hieraan te zijn voldaan.

Nadrukkelijk is deze vrijstelling bedoeld voor activiteiten aan of ten behoeve van de deelnemers aan een samenwerkingsverband en niet voor activiteiten ten behoeve van of aan een derde partij. De vrijstelling heeft alleen betrekking op de winst die wordt gerealiseerd door levering aan de deelnemende gemeenten. Wanneer de winst wordt gerealiseerd in verband met de levering aan derden moet hierover in beginsel vennootschapsbelasting betaald worden.
De Groene Metropoolregio verricht voor derden vooral werk voor “activiteiten verricht in verband met de uitoefening van een overheidstaak of van een publiekrechtelijke bevoegdheid”. Daarbij worden de werkzaamheden kostendekkend uitgevoerd.
De organisatie voldoet aan bovenstaande drie voorwaarden en is derhalve vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

10. PARAGRAFEN

10.1 PARAGRAAF 1: RISICO'S EN WEERSTANDSVERMOGEN

Op grond van artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen in de paragraaf weerstandsvermogen[1] inzicht verschaffen in de robuustheid van de begroting.

Het weerstandsvermogen van de Groene Metropoolregio is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen zodat de taken kunnen worden voortgezet. De Groene Metropoolregio is nauwelijks ontvankelijk voor risico's. Het risicoprofiel is heel laag. Bovendien is een algemene reserve gevormd voor het opvangen van deze risico's.

Wij onderschrijven de principes van risicomanagement en risicobeheersing in ons werk. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen.

Beleid t.a.v. reserves en voorzieningen
De Groene Metropoolregio heeft een reserve voor het exploitatierisico i.c. de algemene reserve gevormd. Deze reserve (€ 100.000) wordt toereikend geacht gelet op de voorwaarden in de gemeenschappelijke regeling.

Stille reserves
De Groene Metropoolregio heeft geen stille reserves.

Stelposten
In de begroting 2023 is een stelpost van € 100.000 opgenomen.

Risico's
De risico's kunnen worden ingedeeld in:
1. risico's voortvloeiend uit het eigen beleid;
2. risico's voortvloeiend uit het beleid van een hogere overheid;
3. risico's voortvloeiend uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties;
4. risico's voortvloeiend uit het doen/nalaten van derden;
5. risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden autonome ontwikkelingen.

Voor ad. 1 t/m 4 zijn geen risico's voorzien.

Ad 5. Risico's voortvloeiend uit voor de regio niet te beïnvloeden/autonome ontwikkelingen.
Het resultaat van de Cao-onderhandelingen en prijsstijgingen werken door in het jaarresultaat. Op de begroting heeft dit naar verwachting vooralsnog een beperkt effect.

Secundaire arbeidsvoorwaarden
Op grond van de gemeenschappelijke regeling volgt de Groene Metropoolregio de CAO SGO, hierin zijn de secundaire arbeidsvoorwaarden vastgelegd.

Werkkostenregeling
De werkkostenregeling heeft per 01-01-2015 alle bestaande fiscale regels voor vergoedingen vervangen. Vanaf 01-01-2020 is de regeling verruimd. Over de eerste 400.000 euro wordt het percentage van 1,7% van de fiscale loonsom, over het bedrag boven de 400.000 euro blijft het percentage 1,2%. Daarnaast hoeven een aantal kostensoorten niet meer vanuit de WKR (werkkostenregeling) betaald te worden. Voor vergoedingen boven dit bedrag moet een eindheffing van 80% worden betaald.

De Groene Metropoolregio is voornemens de besteding van forfaitaire ruimte in de kwartaalrapportage op te nemen. Naar verwachting komt de Groene Metropoolregio niet boven de forfaitaire ruimte uit.

[1] Het weerstandsvermogen bestaat uit relatie tussen de weerstandscapaciteit (zijnde de middelen waarover de Groene Metropoolregio beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten.

10.2 PARAGRAAF 2: FINANCIERING

De begroting van de Groene Metropoolregio wordt grotendeels door de deelnemende gemeenten gedragen. De in de gemeenschappelijke overeengekomen afspraak v.w.b. de bijdragen van gemeenten (artikel 29 lid 1) waarborgt dat de inkomende en uitgaande geldstromen in evenwicht zijn. Financiering van de organisatie door het aantrekken van leningen is niet aan de orde.

Rentelasten/baten
De regio heeft met de Rabobank een rekening-courant-overeenkomst gesloten en maakt gebruik van Schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën. De rente wordt niet aan de taakvelden toegekend.

Financieringspositie
De Groene Metropoolregio kent geen langlopende financieringsmiddelen.

Rente-risiconorm
De Groene Metropoolregio heeft geen vaste schuld en derhalve is de rente-risiconorm niet van toepassing.

10.3 PARAGRAAF 3: BEDRIJFSVOERING

Artikel 14 van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) verplicht de organisatie om de stand van zaken en de voornemens voor de bedrijfsvoering weer te geven. De gemeenten hebben gekozen voor een compacte organisatie van het regiobureau, die ten dienste staat van de opgavegerichte samenwerking.

Taken en bevoegdheden zijn geformaliseerd in de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en onderliggende regelingen en mandaatbesluiten. Voor de hoge ambities in het programma ter uitvoering van regionale visie en agenda is een efficiënt en slagvaardig bureau nodig. Voor bureau-ondersteunende taken, zoals archief en P&O, wordt gebruik gemaakt van de dienstverlening van de gemeente Nijmegen.
De Groene Metropoolregio is een netwerksamenwerking. Uitgangspunt van de regionale samenwerking is dat deze wordt ondersteund door een klein regiobureau, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van de in de gemeenten aanwezige capaciteit en kennis.

Financiën
De ontwikkeling van adequate bedrijfsvoering (scheiding van functies, administratieve organisatie, bewaking, verantwoording en rechtmatigheid) is een continu proces. De regiodirecteur is tekeningsbevoegd en heeft mandaat om opdracht tot betaling te geven. De controller beheert en regisseert de financiële organisatie; ABAB Accountants verzorgt de administratie.

BTW
De bedragen in de begroting zijn exclusief BTW. De door de organisatie betaalde BTW wordt gecompenseerd door de regiogemeenten. Deze zogenaamde doorschuif BTW/transparante BTW wordt verantwoord in de jaarrekening en is opgenomen in de balans.

Personeelszaken
Op het personeel van de Groene Metropoolregio is de rechtspositie van de gemeenschappelijke regeling van toepassing. Voor inzet van de bedrijfsgezondheidsdienst wordt gebruik gemaakt van de gemeente Nijmegen. Een personeelsconsulent van deze gemeente is tevens adviseur van de Groene Metropoolregio en ook aanspreekpunt voor het personeel. De salarisadministratie wordt eveneens door de gemeente Nijmegen verzorgd.

Automatisering
De hardware wordt door de Groene Metropoolregio zelf aangeschaft. Verder maakt de regio gebruik van Skyliner, een particuliere ICT-dienstverlener. Deze adviseert ook bij de aankoop (kwantumkorting) en ondersteunt de organisatie bij haar dagelijks werkzaamheden (helpdesk).

Interne zaken
De postregistratie vindt plaats op het regiobureau en van hieruit worden ook de verslaglegging, correspondentie en agendabeheer voor het bestuur verzorgd.
Archivering en archiefbewaring worden ingehuurd bij de gemeente Nijmegen.

Huisvesting
De Groene Metropoolregio is gehuisvest in een gehuurd kantoorgebouw in Elst (Gld.)

Overhead
Volgens het wijzigingsbesluit vernieuwing BBV moeten de kosten van overhead conform de definitie in de notitie Overhead van de commissie BBV inzichtelijk worden gemaakt. In 11.1 is de specificatie van het regiobureau opgenomen.

Rechtmatigheid
Per 1-1-2022 is de rechtmatigheidsverantwoording gewijzigd. Het algemeen bestuur dient vanaf dat moment vooraf de kaders en normen te bepalen voor de rechtmatigheidsverantwoording voor het dagelijks bestuur en de getrouwheid voor de accountant. Gedurende het jaar dient het dagelijks bestuur uitvoering te geven aan de vastgestelde kaders en normen. Het dagelijks bestuur legt in de jaarstukken verantwoording af over de rechtmatigheid.

10.4 PARAGRAAF 4: VERBONDEN PARTIJEN

De Groene Metropoolregio heeft zelf geen verbonden partijen, met dien verstande dat zij voor de regiogemeenten wel een verbonden partij is. In de Gemeentewet is opgenomen dat de kosten van gemeenschappelijke regelingen behoren tot de verplichte uitgaven van gemeenten. In de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is opgenomen dat de verdeling tussen de regiogemeenten geschiedt op basis van inwoneraantal.

11. BEGROTING GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN 2023-2026

De begroting is opgebouwd uit twee delen:
1. Het regiobureau
2. De vijf opgaven

De begroting is opgesteld voor de jaren 2023-2026 en materieel sluitend.
Basis voor de jaren 2023 en 2024 zijn de activiteiten zoals deze in de regionale agenda zijn beschreven en er is een indexering toegepast. Dit geldt deels ook voor 2025 waarbij de Verbonden regio wel een programma heeft kunnen opstellen, maar de overige opgaven niet. Ook in dit begrotingsjaar is indexering toegepast. Dat geldt niet voor het jaar daarop: 2026. De kosten van dat jaar zijn niet geïndexeerd.
Het benodigde budget voor het regiobureau wordt gefinancierd uit een bijdrage van alle achttien deelnemende gemeenten. Om deze gemeentelijke bijdrage te berekenen, hanteren we het inwoneraantal per 1 januari 2022 als verdeelsleutel (bijlage 3).
Naast de gemeentelijke bijdrage voor de kosten van het regiobureau, betalen de gemeenten een bijdrage voor The Economic Board (The Economic Board). De regio heeft op grond van de gemeenschappelijk regeling de bevoegdheid namens de colleges The Economic Board te subsidiëren.
Voor 2023 is begroot dat 14 gemeenten een bijdrage leveren. Ook voor deze bijdrage hanteren wij het inwoneraantal per 1 januari 2022.
De middelen voor de vijf opgaven worden gevormd door gemeenten die intekenen op die opgave en subsidies van bijvoorbeeld Provincie of Rijk en partners (zoals koepelorganisaties, onderwijsinstellingen of bedrijven).

Samengevat zijn voor 2023 de bijdragen per inwoner[1]:

Bijdrage per inwoner		2023
Regiobureau		€ 2,57
Verbonden regio	€ 1,49	
Productieve regio	€ 0,94	
Circulaire regio	€ 0,91	
Ontspannen regio	€ 0,62	
Groene groeiregio	€ 0,94	
		€ 4,90
Totaal voor 2023		€ 7,47

Daarnaast betalen dertien gemeenten een bijdrage van € 1,00 voor The Economic Board. De gemeente Duiven betaalt per 1 januari 2023 € 0,50. De afspraak over de bijdrage aan The Economic Board loopt tot en met 2025.

De bijdrage die we in 2023-2025 nodig hebben voor de realisatie van de opgaven, is hoger dan in 2022. Dit heeft verschillende redenen. We hebben in 2021 en 2022 geïnvesteerd in het formuleren van ambities en maken van plannen, zeker bij relatief nieuwe opgaven zoals Ontspannen regio. Nu onze inzet steeds concreter wordt en we overgaan tot het organiseren van de uitvoering, vraagt dat meer middelen. Ook zijn er speerpunten die we intensiever willen oppakken, zoals de gebiedsgerichte corridors bij Verbonden regio. En we hebben als regio ook nieuwe ambities en taken die we oppakken. Zoals bijvoorbeeld logistiek en het contractbeheer voor data over verkeersveiligheid.

[1] Met uitzondering van de gemeente Mook en Middelaar die 50% korting krijgt op de inwonersbijdrage aan het procesgeld (artikel 29, lid 3 van de G.R.). Dit vanwege de unieke situatie dat het als enige gemeente gelegen is in de provincie Limburg, waardoor het als enige niet-Gelderse gemeente o.a. niet altijd gebruik kan maken van investeringen in de regio vanuit de provincie Gelderland.

Voor de Circulaire regio wordt de verhoging van de inwonersbijdrage voor een groot deel verklaard door een andere reden. In 2022 zijn de projectkosten voor de inkoop van elektriciteit niet in de inwonersbijdrage opgenomen, maar apart verrekend door de gemeente Nijmegen. We merken overigens op dat een eventuele aanvullende incidentele bijdrage van gemeenten voor de uitvoering van RES-taken niet in de inwonersbijdrage is opgenomen.
Vanaf 2023 zijn deze kosten wel in de inwonersbijdrage opgenomen. Per saldo levert deze mutatie geen lastenverzwaring op voor gemeenten. Tegenover de hogere kosten voor de opgaven, staat dat de verwachting dat we met de inzet van deze middelen ook meer investeringen in onze regio uit kunnen lokken. Denk bijvoorbeeld aan de stikstofgelden, de gelden die in het BO-MIRT beschikbaar komen en de klimaatgelden.
De bijdragen van de opgaven hangen, net als de inhoud daarvan, nauw met elkaar samen. Zo is de bijdrage voor logistiek verdeeld over de opgaven Circulaire, Verbonden en Productieve regio.
Het groen-blauw raamwerk hangt nauw samen met de gebiedsuitwerking van de Verstedelijkingsstrategie. Het één kan niet zonder het ander. Het wordt dus steeds moeilijker om de opgaven inhoudelijk en financieel van elkaar te scheiden. Wij blijven dan ook alle gemeenten nadrukkelijk uitnodigen om aan alle vijf de opgaven mee te doen.

11.1 HET REGIOBUREAU

Het regiobureau heeft de volgende taken:
- Het voorbereiden van de opgaven, inhoudelijk en financieel, en het zorgdragen voor coördinatie en integraliteit van de opgaven.
- Profilering, positionering en lobby van de regio (provincie, Rijksoverheid, Euregio, Europa).
- Informatie, communicatie en ontmoeting in/van de regio (bestuurders en raden).
- Aanspreekpunt voor externe partners.
- Ondersteuning en advisering van colleges en raden bij het regionale werk.
- Het tijdig zien en vertalen van nieuwe opgaven en kansen voor de regio.
- Bedrijfsvoering (zoals financiën, documentenstromen, privacy, juridische zaken, aanbestedingsbeleid, en personeelszaken).
- Het verstrekken van de subsidie aan Stichting The Economic Board.

De begroting bouwt voort op het in 2021 geactualiseerde bedrijfsplan. Voor 2023 wordt voorgesteld ten aanzien van de formatie voor communicatie de formatie met 1 fte op te hogen. De opgaven daarentegen rekenen minder formatie voor communicatie. In de praktijk is gebleken dat beter regie kan worden gevoerd op de communicatie en profilering van de Groene Metropoolregio als dit vanuit het regiobureau wordt aangestuurd in plaats vanuit iedere opgave afzonderlijk. De inzet door het regiobureau heeft dus een positief effect op de begroting van de vijf opgaven.

Ten op zichtte van 2022 is een indexatie van 2,7% toegepast (conform Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen 2023). Dit is de eerste keer dat de indexatie wordt toegepast.

In tegenstelling tot voorgaande twee jaren zijn geen gelden van de provincie Gelderland opgenomen, de gemeenten dragen voor het eerst de volledige kosten van het regiobureau.

De gemeente Mook en Middelaar krijgt een korting van 50% op de inwonersbijdrage (zie voetnoot 1).

Van de 14 gemeenten die bijdragen aan The Economic Board betaalt de gemeente Duiven met ingang van 2023 € 0,50 in plaats van € 1,00.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten met een vergelijkbaar volume
De BBV schrijft voor dat afzonderlijke aandacht moet worden besteed aan jaarlijks terugkeren-

de arbeidskosten met een vergelijkbaar volume. Zoals uit de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling blijkt, wordt voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen. Alle arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn in de exploitatiebegroting verwerkt.

Investeringsbegroting
De organisatie verwacht in 2023 geen investeringen te plegen, daarom ontbreekt de investeringsbegroting en daarmee toe te kennen investeringskredieten.

KOSTEN REGIOBUREAU EN BIJDRAGE THE ECONOMIC BOARD

Regiobureau	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Personele kosten	**n.t.b.**	1.299	1.333	1.371	1.371
Overhead	**n.t.b.**	307	315	324	324
Lobby, positionering en profilering	**n.t.b.**	121	124	127	127
Communicatie en ontmoeting	**n.t.b.**	205	212	217	217
Onvoorzien	**n.t.b.**	100	100	100	100
Totaal lasten		2.032	2.084	2.139	2.139
Baten					
Inwonerbijdrage gemeenten	**n.t.b.**	2.032	2.084	2.139	2.139
Subsidie provincie inwonerbijdrage	**n.t.b.**	0	0	0	0
Totaal baten		2.032	2.084	2.139	2.139
Saldo		0	0	0	0
Dekking extern (provincie)		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		2.032	2.084	2.139	2.139
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 2,57	€ 2,62	€ 2,68	€ 2,67

Bijdrage The Economic Board	2023	2024	2025	2026[1]
Aantal deelnemende gemeenten	14	14	14	-
Aantal inwoners deelnemers per 1/1/22	704.383	706.883	709.383	-
Bijdrage per inwoner in euro's	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00	-
Bijdrage The Economic Board	692	694	697	-

[1] Tweede 5 jaarlijkse periodebijdrage The Economic Board stopt in 2025.

11.2 DE VIJF OPGAVEN

De opgaven, en daarvan de financiële vertaling in deze begroting, hebben een looptijd van 3 jaar. Bij de berekening van de bijdrage per inwoner is uitgegaan van a) het aantal inwoners op 1 januari 2022 en b) alle gemeenten tekenen voor alle opgaven in. Wanneer niet alle gemeenten intekenen op de opgaven dan kan dit gevolgen hebben voor de inhoud van de opgave. Er moet dan een inhoudelijke herbeoordeling plaatsvinden.

De financiële uitwerking van de opgaven is voorbereid in het betreffende bestuurlijke opgaveteam (BOT). In de begroting zijn externe gelden opgenomen, voor details zie de betreffende opgave. De begroting is op hoofdlijnen en wordt uitgewerkt in een bestedingsplan dat in het derde kwartaal, voor de begrotingsbehandelingen van gemeenten, beschikbaar komt.

In de begroting van Ontspannen regio en Groene groeiregio zijn gelden van derden, zoals Rijk of provincie opgenomen. Dit zijn inschattingen, gebaseerd op gesprekken, eerdere ervaringen of bijdragen. Maar het zijn over het algemeen nog geen toezeggingen. Dat betekent dat deze bedragen hoger of lager uit kunnen vallen dan wij nu verwachten. In september, in het bestedingsplan, geven wij duidelijkheid over de definitief te verwachten bijdragen voor het komende jaar. We geven daarin ook aan wat de consequenties zijn van een hogere of lagere bijdrage dan nu verwacht. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat wij ambities moeten bijstellen of dat wij andere financieringsbronnen moeten aanboren.

Voor de opgaven Verbonden regio, Circulaire regio en Productieve regio zijn we in gesprek met provincie en derden over een bijdrage. Deze zijn nog niet opgenomen in de begroting, omdat we hiervoor nog geen reële inschatting hebben kunnen maken. Zo hebben we nog onvoldoende zekerheid over de bijdrage die het Rijk beschikbaar stelt voor de uitvoering van de taken in het kader van de RES. Ook een mogelijk aanvullende bijdrage van de gemeenten voor 2023 e.v. voor de RES hebben we vooralsnog niet opgenomen in de inwonersbijdrage. Voor Verbonden regio vinden gesprekken plaats over het BO-MIRT. De uitkomst hiervan volgt in het najaar. Voor Productieve regio zijn er gesprekken gaande met de provincie over een bijdrage van 290.000 euro aan Stimuleren MKB, de Economische Monitor, Human Capital en Vergroening werklocaties. Als de uitkomsten van deze gesprekken positief zijn en er inderdaad bijdragen van derden komen, dan kunnen we onze ambities uit deze regionale agenda naar boven bijstellen.

Naast deze bijdragen in geld, dragen ook andere partners bij aan de realisatie van de opgaven met capaciteit of kennis. Zie hiervoor hoofdstuk 3 Samenwerking.

11.2.1 VERBONDEN REGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	**2.1**	227	232	237	237
Speerpunten					
Gebiedsgerichte corridors	**2.1**	190	192	153	153
Fiets	**2.1**	225	226	228	228
Hubs en knooppunten	**2.1**	100	101	101	101
Gedrag en duurzame mobiliteit	**2.1**	330	334	338	338
Verkeersveiligheid	**2.1**	110	111	111	111
Totaal lasten		**1.182**	**1.196**	**1.168**	**1.168**
Baten					
Algemeen	**2.1**	227	232	237	237
Speerpunten					
Gebiedsgerichte corridors	**2.1**	190	192	153	153
Fiets	**2.1**	225	226	228	228
Hubs en knooppunten	**2.1**	100	101	101	101
Gedrag en duurzame mobiliteit	**2.1**	330	334	338	338
Verkeersveiligheid	**2.1**	110	111	111	111
Totaal baten		**1.182**	**1.196**	**1.168**	**1.168**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		1.182	1.196	1.168	1.168
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 1,49	€ 1,50	€ 1,46	€ 1,46

11.2.2 PRODUCTIEVE REGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	**3.1**	273	281	288	288
Speerpunten					
Stimuleren ondernemerschap MKB	**3.1**	165	169	174	174
Human Capital	**3.1**	150	154	158	158
Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy	**3.1**	0	0	0	0
Toekomstbestendige werklocaties	**3.1**	160	164	169	169
Duurzame logistiek	**3.1**	0	0	0	0
Economische monitor	**3.1**	0	0	0	0
Totaal lasten		**748**	**768**	**789**	**789**
Baten					
Algemeen	**3.1**	273	281	288	288
Speerpunten					
Stimuleren ondernemerschap MKB	**3.1**	165	169	174	174
Human Capital	**3.1**	150	154	158	158
Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy	**3.1**	0	0	0	0
Toekomstbestendige werklocaties	**3.1**	160	164	169	169
Duurzame logistiek	**3.1**	0	0	0	0
Economische monitor	**3.1**	0	0	0	0
Totaal baten		**748**	**768**	**789**	**789**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		748	768	789	789
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 0,94	€ 0,97	€ 0,99	€ 0,99

11.2.3 CIRCULAIRE REGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	**3.1**	164	169	173	173
Speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	**3.1**	157	161	165	165
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	**3.1**	113	116	119	119
Water en klimaatadaptatie	**3.1**	62	63	65	65
Transitie naar duurzame energie	**3.1**	190	195	200	200
Totaal lasten		**686**	**704**	**722**	**722**
Baten					
Algemeen	**3.1**	164	169	173	173
Speerpunten					
Circulaire bouw en infrastructuur	**3.1**	157	161	165	165
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	**3.1**	113	116	119	119
Water en klimaatadaptatie	**3.1**	62	63	65	65
Transitie naar duurzame energie	**3.1**	190	195	200	200
Totaal baten		**686**	**704**	**722**	**722**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern		0	0	0	0
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		686	704	723	723
Aantal inwoners		749.285	751.785	754.285	756.785
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 0,91	€ 0,94	€ 0,96	€ 0,96

11.2.4 ONTSPANNEN REGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen	**n.t.b.**	141	145	149	149
Speerpunten					
Duurzaam toerisme	**3.4**	365	375	385	385
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	**3.1**	0	0	0	0
Groen-blauw raamwerk	**5.5**	240	246	253	253
Cultuur en erfgoed	**5.5**	50	51	53	53
Totaal lasten		**796**	**817**	**840**	**840**
Baten					
Algemeen	**n.t.b.**	141	145	149	149
Speerpunten					
Duurzaam toerisme	**3.4**	365	375	385	385
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	**3.1**	0	0	0	0
Groen-blauw raamwerk	**5.5**	240	246	253	253
Cultuur en erfgoed	**5.5**	50	51	53	53
Totaal baten		**796**	**817**	**840**	**840**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern (provincie)		300	308	316	316
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		496	509	523	523
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 0,62	€ 0,64	€ 0,65	€ 0,65

11.2.5 GROENE GROEIREGIO

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen		142	146	150	150
Speerpunten					
Versnellen van de woningbouw	**8.1**	1.045	1.073	1.102	1.102
Uitwerking verstedelijkingsstrategie[1]	**8.2**	210	216	221	221
Ruimtelijke integratie opgaven[1]	**3.1**	160	164	169	169
Totaal lasten		**1.557**	**1.599**	**1.642**	**1.642**
Baten					
Algemeen		142	146	150	150
Speerpunten					
Versnellen van de woningbouw	**8.1**	1.045	1.073	1.102	1.102
Uitwerking verstedelijkingsstrategie	**8.2**	210	216	221	221
Ruimtelijke integratie opgaven	**3.1**	160	164	169	169
Totaal baten		**1.557**	**1.599**	**1.642**	**1.642**
Saldo		**0**	**0**	**0**	**0**
Dekking extern (provincie/Woondeal)		815	837	860	860
Dekking opgavegeld (inwonersbijdrage)		742	762	783	783
Aantal inwoners		793.619	796.119	798.619	801.119
Bijdrage per inwoner in euro's		€ 0,94	€ 0,96	€ 0,98	€ 0,98

[1] Deze twee onderwerpen zijn onderdeel van het speerpunt Leefomgeving: verbinden van de ruimtelijke opgaven.

11.3 TOTAALOVERZICHT BATEN EN LASTEN BEGROTING PER TAAKVELD

	taakveld	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Lasten					
Algemeen/regiobureau	**n.t.b.**	2.032	2.084	2.139	2.139
Subsidie The Economic Board	**3.1**	692	694	697	-
Opgaven					
1. Verbonden regio	**2.1**	1.182	1.196	1.168	1.168
2. Productieve regio	**3.1**	748	768	789	789
3. Circulaire regio	**3.1**	686	704	722	722
4. Ontspannen regio	**n.t.b.**	141	145	149	149
	3.1	0	0	0	0
	3.4	365	375	385	385
	5.5	290	297	306	306
5. Groene groeiregio	**n.t.b.**	142	146	150	150
	3.1	160	164	169	169
	8.1	1.045	1.073	1.102	1.102
	8.2	210	216	221	221
Totaal lasten		**7.693**	**7.862**	**7.997**	**7.300**
Baten					
Algemeen/regiobureau	**n.t.b.**	2.032	2.084	2.139	2.139
Subsidie The Economic Board	**3.1**	692	694	697	-
Opgaven					
1. Verbonden regio	**2.1**	1.182	1.196	1.168	1.168
2. Productieve regio	**3.1**	748	768	789	789
3. Circulaire regio	**3.1**	686	704	722	722
4. Ontspannen regio	**n.t.b.**	141	145	149	149
	3.1	0	0	0	0
	3.4	365	375	385	385
	5.5	290	297	306	306
5. Groene groeiregio	**n.t.b.**	142	146	150	150
	3.1	160	164	169	169
	8.1	1.045	1.073	1.102	1.102
	8.2	210	216	221	221
Totaal baten		**7.693**	**7.862**	**7.997**	**7.300**
Saldo		-	-	-	-

11.4 GEPROGNOTISEERDE BALANS

		T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+3
ACTIVA		2021 31-dec EUR	2022 31-dec EUR	2023 31-dec EUR	2024 31-dec EUR	2025 31-dec EUR	2026 31-dec EUR
Materiële vaste activa							
A127	Overig	64.092	52.609	40.609	28.609	16.609	4.609
		64.092	52.609	40.609	28.609	16.609	4.609
Vlottende activa							
A215	Vooruitbetalingen	3.591	35.000	37.500	40.000	42.500	42.500
A221	Vorderingen op openbare lichamen	428.790	809.782	831.282	852.782	874.282	898.282
A23	Liquide middelen	1.198.935	943.464	953.539	959.473	858.800	846.800
		1.631.316	1.788.246	1.822.321	1.852.255	1.775.582	1.787.582
TOTAAL ACTIVA		**1.695.408**	**1.840.855**	**1.862.930**	**1.880.864**	**1.792.191**	**1.792.191**
PASSIVA		2021 31-dec EUR	2022 31-dec EUR	2023 31-dec EUR	2024 31-dec EUR	2025 31-dec EUR	2026 31-dec EUR
Eigen Vermogen							
P111	Algemene reserve	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
	Bestemmingsreserve	231.012	0	0	0	0	0
		331.012	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Vlottende passiva							
P213	Overige vlottende schulden	1.251.544	990.855	1.012.930	1.030.864	942.191	942.191
Overlopende passiva							
P29c	Vooruit ontvangen bijdragen overige overheid	112.852	750.000	750.000	750.000	750.000	750.000
		1.364.396	1.740.855	1.762.930	1.780.864	1.692.191	1.692.191
TOTAAL PASSIVA		**1.695.408**	**1.840.855**	**1.862.930**	**1.880.864**	**1.792.191**	**1.792.191**

11.5 DE ONTWIKKELING VAN HET EMU SALDO

Het EMU-saldo of vorderingensaldo is het financieringssaldo waarin het exploitatie resultaat wordt gecorrigeerd voor baten en lasten die geen financiële uitgaven of inkomsten zijn.

Berekening EMU-saldo Omschrijving	2021 Realisatie	2022 Begroting	2023 Begroting	2024 Begroting	2025 Begroting	2026 Begroting
Euro x 1.000						
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	331	-	-	-	-	-
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	64	-	-12	-12	-12	-12
3 Mutatie voorzieningen (dotatie - onttrekkingen)	-331	231	-	-	-	-
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-	-
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van de financiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**64**	**231**	**-12**	**-12**	**-12**	**-12**

BIJLAGE 1: KERNGEGEVENS

Adresgegevens Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen

Bezoekadres
Nijverheidsweg 2A
6662 NG Elst

Telefoon
06 101 69 143

Website
www.groenemetropoolregio.nl

BIJLAGE 2: DEELNEMENDE GEMEENTEN GMR – TEB – CIRCULAIRE REGIO

Deelnemers GMR	Deelnemer TEB	Deelnemer CR
Arnhem	ja	ja
Berg en Dal	-	ja
Beuningen	ja	ja
Doesburg	ja	ja
Druten	ja	ja
Duiven	ja	ja
Heumen	ja	ja
Lingewaard	ja	ja
Montferland	ja	nee
Mook en Middelaar	-	nee
Nijmegen	ja	ja
Overbetuwe	ja	ja
Renkum	-	ja
Rheden	ja	ja
Rozendaal	ja	ja
Westervoort	-	ja
Wijchen	ja	ja
Zevenaar	ja	ja

Aangezien niet alle gemeenten standaard deelnemen aan bovenstaande inzet, staat hieronder een overzicht van de aantallen deelnemende gemeenten.

		Per 1-1-2020	Per 1-1-2021	Per 1-1-2022
Deelnemers GMR	18	786.570	788.278	793.619
Deelnemers TEB	14	697.356	698.937	704.383
Deelnemers CR	16	742.714	744.330	749.285

BIJLAGE 3: INWONERAANTALLEN PER GEMEENTE

	Deelnemers GMR	Inwoneraantallen		
		Per 1-1-2020	Per 1-1-2021	Per 1-1-2022
1	Arnhem	161.368	162.477	163.964
2	Berg en Dal	34.990	35.008	34.946
3	Beuningen	25.891	26.165	26.232
4	Doesburg	11.078	11.064	11.034
5	Druten	18.918	18.407	19.177
6	Duiven	25.124	25.067	24.944
7	Heumen	16.450	16.569	17.197
8	Lingewaard	46.606	46.863	46.969
9	Montferland	36.009	36.038	36.349
10	Mook en Middelaar	7.847	7.910	7.985
11	Nijmegen	177.698	177.453	179.081
12	Overbetuwe	47.909	48.214	48.265
13	Renkum	31.404	31.412	31.360
14	Rheden	43.736	43.536	43.429
15	Rozendaal	1.705	1.726	1.756
16	Westervoort	14.973	15.011	14.945
17	Wijchen	41.124	41.259	41.343
18	Zevenaar	43.740	44.099	44.643
Totaal		**786.570**	**788.278**	**793.619**

Bron: CBS

BIJLAGE 4: VOLLEDIG OVERZICHT VAN GEMEENTEN EN HUN BIJDRAGEN 2023

	Deelnemers GMR	Regiobureau	Bijdrage TEB	Verbonden regio
Bedrag per inwoner		€ 2,57	€ 1,00	€ 1,49
1	Arnhem	422.043	163.964	244.205
2	Berg en Dal	89.951	-	52.048
3	Beuningen	67.521	26.232	39.069
4	Doesburg	28.402	11.034	16.434
5	Druten	49.362	19.177	28.562
6	Duiven	64.206	12.472	37.151
7	Heumen	44.265	17.197	25.613
8	Lingewaard	120.898	46.969	69.955
9	Montferland	93.562	36.349	54.137
10	Mook en Middelaar	10.277	-	11.893
11	Nijmegen	460.954	179.081	266.720
12	Overbetuwe	124.234	48.265	71.885
13	Renkum	80.721	-	46.707
14	Rheden	111.786	43.429	64.682
15	Rozendaal	4.520	1.756	2.615
16	Westervoort	38.468	-	22.259
17	Wijchen	106.417	41.343	61.575
18	Zevenaar	114.911	44.643	66.490
Totaal		**2.032.501**	**691.911**	**1.182.000**

* De korting voor Mook en Middelaar heeft een verhogend effect op de bedrag per inwoner van 1,3 cent.

Verplichte onderdelen in de opgaven:
Regionaal Programma Werklocaties (Productieve regio) € 0,17 per inwoner

Productieve regio	Circulaire regio	Ontspannen regio	Groene groeiregio	Totaal
€ 0,94	€ 0,91	€ 0,62	€ 0,94	
154.588	150.011	102.444	154.939	1.392.193
32.948	31.972	21.834	33.022	261.775
24.732	24.000	16.390	24.788	222.732
10.403	10.095	6.894	10.427	93.689
18.080	17.545	11.982	18.121	162.829
23.518	22.821	15.585	23.571	199.324
16.214	15.734	10.745	16.250	146.017
44.283	42.972	29.346	44.384	398.806
34.270	-	-	34.348	252.667
7.528	-	-	7.545	37.244
168.840	163.842	111.889	169.224	1.520.549
45.505	44.158	30.156	45.608	409.811
29.567	28.691	19.594	29.634	234.913
40.945	39.733	27.134	41.039	368.749
1.656	1.607	1.097	1.659	14.910
14.090	13.673	9.338	14.122	111.950
38.979	37.825	25.831	39.067	351.037
42.090	40.844	27.893	42.186	379.057
748.235	**685.523**	**468.150**	**749.936**	**6.558.253**

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl
www.groenemetropoolregio.nl

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Bestedingsplan 2023

Algemeen

In het spoorboekje 2021/2022 is vastgelegd dat de begroting 2023 na de zienswijze-procedure en de vaststelling door het algemeen bestuur (6 juli 2022) wordt aangevuld met bestedingsplannen. Dit is een specificatie van de begroting van de opgaven.

Dit bestedingsplan geeft de gemeenten een scherper beeld over de (financiële) inzet per opgaven en kan behulpzaam zijn bij de afweging over deelname aan de 5 opgaven voor 2023-en 2024.

In onderstaande bladzijden wordt per opgave het (totaal-)bedrag dat is opgenomen in de regionale agenda 2023-2024 en begroting 2023-2024 voor het jaar 2023 verbijzonderd naar de speerpunten binnen de opgaven.

Dit document is besproken tijdens het AB van 14 september 2022.

Verbonden regio	2023			
(bedragen x € 1,-)	Financiering			Kosten
	Inwonerbijdrage		Bijdrage	
	capaciteit	*projecten*	derden	
Algemeen	***227.000***			***227.000***
Personeel	182.000			182.000
Communicatie		20.000		20.000
Monitoring en beleidsevaluatie		15.000		15.000
Onvoorzien		10.000		10.000
speerpunten				
Gebiedsgerichte corridors	***190.000***			***190.000***
Speerpuntcoördintor	50.000			50.000
Mobiliteitsconsulent	40.000			40.000
Uitwerking/spoor		30.000		30.000
Gebiedgerichte uitwerking		40.000		40.000
Overige projecten		30.000		30.000
Fiets	***225.000***			***225.000***
Speerpuntcoördintor	50.000			50.000
Uitwerking projecten		175.000		175.000
Hubs en knooppunten	***100.000***			***100.000***
Speerpuntcoördintor	25.000			25.000
Uitwerking/projecten		75.000		75.000
Deelmobiliteit	***330.000***			***330.000***
Speerpuntcoördinator	75.000			75.000
Logistiek coördinator/kwartiermaker	30.000	25.000		55.000
Projecten & programmamanagement Slim & Schoon Onderweg		200.000		200.000
Verkeersveiligheid	***110.000***			***110.000***
Speerpuntcoördinator	20.000			20.000
Contract levering data		50.000		50.000
Uitwerking/projecten		40.000		40.000
Totaal	***1.182.000***	***0***	***0***	***1.182.000***

Productieve Regio	2023			
(bedragen x € 1,-)	Financiering			Kosten
	Inwonerbijdrage		Bijdrage	
	capaciteit	*projecten*	derden	
Algemeen	***273.235***			***273.235***
Personeel	143.235			143.235
Communicatie		25.000		25.000
Economische monitor		60.000		60.000
Dag van de clusters		20.000		20.000
Logistiek	10.000	5.000		15.000
Nog nader te bepalen/verkenningen		10.000		10.000
speerpunten				
Stimuleren ondernemerschap MKB	***165.000***			***165.000***
Speerpuntcoördinator	45.000			45.000
Innovatiebijeenkomsten		30.000		30.000
Toekomstgericht ondernemen		60.000		60.000
Financieel landschap tot 1 miljoen		15.000		15.000
Broedplaatsen		15.000		15.000
Human Capital	***150.000***			***150.000***
Speerpuntcoördinator	30.000			30.000
Borgen akkoord		50.000		50.000
Verbinden MKB/kennisdelen		15.000		15.000
Verschil maken als regio		10.000		10.000
inzicht in financiële bronnen		10.000		10.000
Verbinden/bijdragen van de investeringsagenda		25.000		25.000
Samenwerking met TEB/provincie en stakeholders		10.000		10.000
Toekomstbestendige werklocaties	***160.000***			***160.000***
Speerpuntcoördinator	65.000			65.000
RPW (verplicht onderdeel behalve Rozendaal & Mook en Middelaar)		65.000		65.000
Vergroening		30.000		30.000
Totaal	***748.235***	***0***	***0***	***748.235***

Circulaire regio	2023			
(bedragen x € 1,-)	Financiering			Kosten
	Inwonerbijdrage		Bijdrage	
	capaciteit	*projecten*	derden	
Algemeen	***164.320***			***164.320***
Personeel	164.320			164.320
speerpunten				
Circulaire bouw en infrastructuur	***156.618***			***156.618***
Circulaire aanbesteden GWW	5.000	62.500		67.500
Circulaire bouw, implementatie en doorontwikkeling impactladder	15.000	30.000		45.000
Stimuleren hergebruik grondstoffen en materialen	9.118	15.000		24.118
Profilering circulair bouwen, o.a. in regiodeal	5.000			5.000
Duurzame bouw logistiek	10.000	5.000		15.000
Circulaire economie	***112.970***			***112.970***
Monitoring en inzicht grondstoffen en materialen	9.000	20.000		29.000
Bijdragen aan realisatie twee grondstoffenhubs	9.000	15.000		24.000
Opzet en beheer kennisplatform circulair inkopen	5.000	25.000		30.000
Wegnemen belemmeringen, signaleren circulaire programma's en bane	10.000	5.000		15.000
Profilering en communicatie circulaire voorbeeldregio	5.000	9.970		14.970
Water en klimaatadaptatie	***61.620***			***61.620***
RASsen kennisdelen	5.000	6.620		11.620
Ontwikkelen kennisdeling en aanpak klimaatbestendig bouwen	5.000	10.000		15.000
klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten	10.000	10.000		20.000
Ondersteuning Lifeport Circular Lab	5.000			5.000
Profilering klimaatadaptatieprojecten	5.000	5.000		10.000
Transitie naar duurzame energie	***189.995***			***189.995***
RES	p.m.	p.m.		0
Ondersteuning energyhubs, ontwikkeling REC	30.000	9.995		39.995
Inkoop gas en elektriciteit	15.000	80.000		95.000
Kennisdeling aardgasvrije wijken - energieloketten	15.000	10.000		25.000
Monitoring	15.000	15.000		30.000
Totaal	***685.523***	***0***	***0***	***685.523***

Ontspannen regio	2023			
(bedragen x € 1,-)	Financiering			Kosten
	Inwonerbijdrage		Bijdrage	
	capaciteit	*projecten*	derden*	
Algemeen	***140.850***			***140.850***
Personeel	113.000			113.000
Communicatie en communicatiemiddelen	27.850			27.850
speerpunten				
Duurzaam toerisme	***365.000***			***365.000***
Speerpuntcoördinator	40.000			40.000
Uitwerken verhaallijnen		72.500	85.000	157.500
Vitaliteitsaanpak		72.500	85.000	157.500
Overig, onder andere wandelroutenetwerk		10.000		10.000
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	***0***			***0***
Besluit over vervolg speerpunt				0
Groen-blauw-raamwerk	***240.000***			***240.000***
Speerpuntcoördintator	40.000			40.000
Capaciteit aanvullend op speerpuntcoördinator			30.000	30.000
Uitwerking Groen-blauw raamwerk		70.000	100.000	170.000
Sterke culturele infrastructuur	***50.000***			***50.000***
Speerpuntcoördinator	40.000			40.000
Overige kosten	10.000			10.000
Totaal	***795.850***	***0***	***0***	***795.850***

Groene groeiregio	2023			
(bedragen x € 1,-)	Financiering			Kosten
	Inwonerbijdrage		Bijdrage	
	capaciteit	*projecten*	derden	
Algemeen	***142.000***			***142.000***
Personeel	142.000			142.000
speerpunten				
Versnellingsopgave woningbouw	***1.045.000***			***1.045.000***
Flexpool			500.000	500.000
Personeel circulair/conceptueel bouwen	75.000		50.000	125.000
Personeel woondeal/woonagenda	80.000		75.000	155.000
Projectleider beleidskader internationale medewerkers	50.000		50.000	100.000
Coordinator versnellingsopgave	75.000			75.000
Uitvoering tempotafelsversnellingstafels			20.000	20.000
Onderhoud regionale woningmarktmonitor			20.000	20.000
Communicatie (advies en uitvoering)			25.000	25.000
Coordinator huisvesting specifieke doelgroepen (ouderen, wonen/zorg)			25.000	25.000
Uitwerking verstedelijkingsstrategie	***210.000***			***210.000***
Coordinator gebiedsuitwerking	50.000			50.000
Onderzoek/advies gebiedsuitwerkingen	60.000			60.000
Gebiedstrekkers 4x	100.000			100.000
Ruimtelijke integratie opgaven	***160.000***			***160.000***
Speerpunttrekker integratie opgaven	50.000			50.000
Ontwikkeling dashboard	50.000			50.000
Doorontwikkeling toekomst GMR 2120 inclusief events	50.000			50.000
Communicatie (advies en uitvoering)	10.000			10.000
				0
Totaal	***1.557.000***	***0***	***0***	***1.557.000***

Memo

Datum : 29 juni 2022

Aan : Algemeen bestuur

Van : Dagelijks bestuur

Betreft : Onderbouwing inwonerbijdrage 2023.

In deze memo brengen wij de ontwikkeling in beeld van de inwonerbijdrage. In april is aan alle gemeenten een vergelijkbare memo gestuurd op verzoek van het algemeen bestuur. In die memo stond de ontwikkeling van de inwonerbijdrage t.o.v. van 2022. In onderstaand overzicht is de voorgestelde inwonerbijdrage afgezet tegen 2022 en de concept-regionale agenda 2023-2025.

Bedrag per inwoner	2022	april 2023	voorstel 2023
Regiobureau	2,50	2,57	2,57
Verbonden regio	1,30	1,51	1,49
Productieve regio	0,73	0,97	0,94
Circulaire regio*	0,81	0,93	0,91
Ontspannen regio	0,57	0,65	0,62
Groene groeiregio	0,82	1,04	0,94
Totaal	**6,73**	**7,67**	**7,47**

- Bijdrage RES 2022 valt buiten de begroting

Uit het overzicht blijkt een daling t.o.v. de concept-regionale agenda van € 0,20 cent per inwoner. De stijging is daarmee beperkt tot € 0,74 voor het begrotingsjaar 2023.

Deze daling van de inwonerbijdrage heeft een aantal redenen. In de zienswijzenota zijn de wijzigingen in de regionale agenda. Deze wijzigingen zijn zowel een gevolg van de ontvangen zienswijzen als door gegroeid inzicht in de achterliggende maanden.

De verhoging van € 0,74 is als volgt te verklaren:
- Indexatie (totaal regiobureau en opgaven) = € 0,18
- Realistischer begroten = € 0,14
- Intensivering = € 0,42

Regiobureau
Sinds de oprichting van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is dit de eerste keer dat de kosten van het regiobureau geïndexeerd worden. De stijging betreft een indexering van de kosten van 2,7% t.o.v. 2022. Dit resulteert in € 0,07 cent verhoging per inwoner. Voor het bepalen van de index is gebruik gemaakt van de begrotingsrichtlijnen regio Nijmegen 2023 waarin een BRN-norm voor 2023 van 2,7% is vastgesteld.

De vijf opgaven
Zoals in april al gemeld komen in de regionale agenda geen nieuwe thema's aan bod, tenzij de gemeenten dit nadrukkelijk hebben gevraagd, Als wij op verzoek van de gemeenten een extra taak oppakken, veroorzaakt dit veelal een stijging van de kosten.

Kostenstijgingen ontstaan ook door een verschuiving van werkzaamheden van gemeenten naar de Groene Metropoolregio. Door het samenvoegen van deze werkzaamheden wordt kennis gebundeld en kunnen kostenbesparingen worden gerealiseerd. Dit gaat o.m. om de volgende activiteiten:

- Contractbeheer verkeersveiligheid | € 50.000

Dit is een gemeentelijke taak waarvan de bestuurders de keuze hebben gemaakt dit, uit oogpunt van kostenefficiency, samen op te pakken. Daarmee wordt dit bedrag onderdeel van de inwonerbijdrage voor 2023. De middelen zijn nu ook al in de gemeentelijke begrotingen aanwezig.

- Gezamenlijk inkoop energie | € 35.000

In 2022 is € 45.000 uit de inwonerbijdrage gereserveerd voor de inkoop van gas. De gemeente Nijmegen declareert daarnaast in 2022 naar verwachting € 55.000 voor de inkoop van elektriciteit. Dit laatste bedrag wordt rechtstreeks aan de gemeenten in rekening gebracht en maakt nu geen deel uit van de inwonerbijdrage 2022. Voor gemeenten kost de totale inkoop van energie in 2022 € 100.000. Voor beide taken is in 2023 e.v. € 80.000 begroot in de inwonerbijdrage. De inwonerbijdrage voor de Groene Metropoolregio stijgt, maar de kosten dalen binnen de gemeenten. Door de samenwerking wordt dus feitelijk € 20.000 bespaard t.o.v. de kosten in 2022.

In de eerder genoemde memo van april is de volgende extra inzet en nieuwe initiatieven genoemd. De uitleg van deze activiteiten hebben we die memo toegelicht.

- Ondersteuning gemeenten bij aanvraag subsidies Mobiliteit | € 40.000
- Human Capital | € 90.000
- Positon paper Logistiek | € 125.000
- Inhuur trekker gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingstrategie | € 100.000
- Coördinator huisvesting speciale doelgroepen | € 50.000

Welke posten hebben nu geleid tot een afname van de stijging van de inwonerbijdrage voor 2023 dan in de concept-regionale agenda voorzien? Samengevat gaat het om de volgende activiteiten/projecten:

- Schrappen budget Bruisende Binnensteden, Krachtige Kernen (prioritering)
- Position Paper Logistiek (verlaging budgetten uit meerdere opgaven mogelijk door gebruik overschot 2021)
- Verlaging budget (duurzame bouw) logistiek (prioritering)
- Verminderen budget MKB voor innovatiebijeenkomsten (fasering)
- Schrappen kosten aanjager Versnellingslokaties (reeds voldoende middelen)
- Verlaging budget 'Dashbord' (minder ambitie)
- Verlaging budget Toekomstverkenning 2120 (aanhaken bij provinciaal traject)

In de zienswijzenota zijn de keuzes nader toegelicht.

Conclusie
Mede door de ontvangen zienswijzen op de ontwerp-regionale agenda 2023-2025 en de ervaringen van de afgelopen maanden leggen wij de gemeenten een gedegen regionale agenda voor. Een agenda met de gewenste looptijd van 2 jaar. Een groot aantal gemeenten hebben in hun zienswijze de intentie uitgesproken in te tekenen op alle vijf opgaven. Wat we willen bereiken, wat we gaan doen in 2023 en wat het kost is nu in beeld gebracht. Wij nodigen de gemeenten uit om in tekenen op basis van deze gedragen regionale agenda.

Zienswijzenota concept-regionale agenda 2023-2025 & ontwerpbegroting 2023-2026

Algemeen

<table>
<tr><th>Opmerkingen</th><th>Reactie</th></tr>
<tr><td>Looptijd regionale agenda</td><td></td></tr>
<tr><td>In (bijna) alle zienswijzen is het verzoek van de raadsleden opgenomen, veelal vastgelegd in een amendement, om de looptijd van de regionale agenda met één jaar te verkorten tot 2 jaar.</td><td>Er bestaan geen bezwaren tegen de wijziging van de looptijd van de regionale agenda en vanaf 2024 te werken met een 4-jarige agenda.</td></tr>
<tr><td>Hoogte inwonerbijdrage</td><td></td></tr>
<tr><td>Alle gemeenten zijn in hun zienswijze ingegaan op de hoogte van de inwonerbijdrage per 2023. De zorgen over de opgenomen stijging van de inwonerbijdrage worden breed gedragen. Hier zijn grofweg twee reacties te onderscheiden:
- Instemming met de hoogte van de inwonerbijdrage 2023.
- Instemming met een aantal onderdelen van de voorgestelde verhoging met uitzondering van nieuwe activiteiten.

In de zienswijzen worden verschillende bewoordingen gebruikt om de zorgen over de voorgestelde stijging van de inwonerbijdrage.

Voor een aantal gemeenten is de stijging voor nieuw opgevoerde activiteiten om diverse redenen niet acceptabel. Gevraagd wordt om kritisch te kijken (door te schuiven, te prioriteren of te schrappen) naar de ambities en bijbehorende activiteiten en deze beter te onderbouwen in de regionale agenda. Uiterste terughoudendheid met de stijging van de inwonerbijdrage wordt noodzakelijk gevonden. Een aantal gemeenten accepteert de verhoging voor 2023, maar merkt op dat verdere verhoging niet op goedkeuring kan rekenen.</td><td>Er ligt nu een regionale agenda 2023-2024 voor, die leidt tot een stijging van de inwonerbijdrage van € 0,65 t.o.v. 2022. In de memo “Onderbouwing inwonerbijdrage 2023’ wordt gedetailleerd ingegaan op de stijging.

<table>
<tr><th></th><th>2022</th><th>2023 (april)</th><th>voorstel (juli)</th></tr>
<tr><td>Regiobureau</td><td>2,50</td><td>2,57</td><td>2,57</td></tr>
<tr><td>Verbonden regio</td><td>1,30</td><td>1,51</td><td>1,49</td></tr>
<tr><td>Productieve regio</td><td>0,73</td><td>0,97</td><td>0,94</td></tr>
<tr><td>Circulaire regio</td><td>0,81</td><td>0,93</td><td>0,91</td></tr>
<tr><td>Ontspannen regio</td><td>0,57</td><td>0,65</td><td>0,62</td></tr>
<tr><td>Groene groeiregio</td><td>0,82</td><td>1,04</td><td>0,94</td></tr>
<tr><td></td><td>6,73</td><td>7,67</td><td>7,38</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">per inwoner</td></tr>
</table>

T.o.v. van het concept dat in april 2022 is aangeboden aan het algemeen bestuur en de gemeenten is de inwonerbijdrage neerwaarts bijgesteld. Deze verlaging is vooral gevonden door kritisch te kijken binnen de opgaven en te prioriteren. De verhoging</td></tr>
</table>

Opmerkingen	Reactie
De verhoging als gevolg van indexatie, realistisch begroten en verplaatsing ('intillen') van kosten wordt door diverse gemeenten wel acceptabel gevonden.	bestaat voor 50% uit indexatie en verplaatsing van kosten ('intillen') en voor 50% uit nieuwe of intensivering van activiteiten ten opzichte van 2022. In het vervolg van deze zienswijzenota wordt per opgave een concrete reactie gegeven op geuite zorgen over de hoogte van de inwonerbijdrage.
Integrale afweging	
Door een aantal gemeenten, waaronder Beuningen en Heumen, wordt aandacht gevraagd voor de noodzaak tot een integrale afweging tussen de (inzet op) de opgaven. Een goede positionering van het algemeen bestuur wordt bepleit.	De voorstellen voor de opgaven worden voorbereid in de Bestuurlijke Opgaveteams (BOT's). De regionale agenda lijkt op een optelsom van de ambities in de opgaven. Het algemeen bestuur is aan het einde van het opbouwjaar 2021, na besluitvorming over vele juridisch en organisatorische thema's, over haar rol binnen de samenwerking in gesprek gegaan. Dit gesprek is dit jaar voortgezet en recent nog gevoerd in het eerste (informele) overleg in de nieuwe bestuursperiode. Het algemeen bestuur ziet voor haar een rol in de integrale weging van de ambities en de integrale weging van de inzet (menskracht en middelen) die daarvoor nodig is.
Inschrijven op de opgaven	
Door een aantal gemeenten is aangegeven dat zij (weer) voornemens zijn in te tekenen op de vijf opgaven (onder meer Arnhem, Druten, Rozendaal, Nijmegen, Renkum, Berg en Dal, Lingewaard en Zevenaar) waarbij door een aantal gemeenten is aangegeven dat bij de begrotingsbehandeling in het najaar duidelijkheid gegeven kan worden over de gevraagde inwonerbijdrage. Niet uitgesloten wordt dat gedwongen wordt te prioriteren. Mook en Middelaar heeft aangegeven wederom in te tekenen op de 2 opgaven (Verbonden regio en Groene groeiregio).	Het is belangrijk dat alle gemeenten in de gelegenheid zijn deel te nemen aan de vijf opgaven. Onze gezamenlijke ambities breed worden onderschreven en er de overtuiging is dat binnen de opgaven de juiste projecten worden opgepakt. We sluiten onze ogen niet voor de lastige financiële situatie van gemeenten. Mede voor ons aanleiding om nog eens kritisch te kijken naar de opgaven in de regionale agenda. Brede deelname aan alle opgaven gedurende de looptijd van de regionale agenda is belangrijk voor succesvolle regionale samenwerking.

Verkrijgen van gelden van externe partijen	
Een aantal gemeenten moedigt de regio aan actief in te zetten op het verkrijgen van gelden van externe partijen (onder meer Lingewaard, Mook en Middellaar, Overbetuwe en Nijmegen) en voortvarend financiële afspraken te maken. Het verzoek is de consequenties daarvan ook in beeld te brengen (en te rapporteren).	Het regiobureau en de opgaven zijn zeer zeker op zoek naar partners voor de uitvoering van de projecten. Naast menskracht voor de gezamenlijke opgaven wordt ook gekeken naar financiën. Met de provincie Gelderland en The Economic Board hebben wij een Bestuursakkoord gesloten en voeden we samen de Investeringsagenda. Met het Rijk zijn wij intensief in gesprek om niet alleen gebruik te maken van de Rijksfondsen maar ook om partnerschappen aan te gaan.

Verbonden regio

Opmerkingen	Reactie
Bij de oprichting van de Groene Metropoolregio (GMR) is door veel gemeenten de wens uitgesproken om de kosten in de hand te houden. Vandaar het verzoek om de mogelijkheden te onderzoeken om de kosten die gemoeid zijn met intensivering van bestaande activiteiten of het opstarten van extra activiteiten te beperken door fasering, prioritering of schrappen van werkzaamheden.	De begroting van de Verbonden regio is naar beneden bijgesteld van € 1,51 naar € 1,49 per inwoner. Dit is gerealiseerd door op de bijdrage van de Verbonden regio voor logistiek een bezuiniging van € 20.000 door te voeren. Ook vanuit de Circulaire regio en de Productieve regio vindt een bezuiniging op logistiek plaats. Dat betekent een flinke vermindering op capaciteit voor dit onderwerp, maar dankzij het rekeningresultaat van 2021 kunnen we dit jaar wel starten.
Vanuit Lingewaard wordt specifiek aandacht gevraagd voor de gebiedsaanpak van de A325-corridor, de verschillende fietsprojecten waaronder de verkenning van een snelfietsroute Arnhem-Huissen en de regionale uitwerking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid. De voorbereiding van de OV-concessie zouden zij graag terugzien in de opgaveovereenkomst Verbonden regio.	Hiervoor verwijzen wij naar pagina 14 en 15 van de regionale agenda.
Door samen te werken aan deze opgave willen we bereiken dat over vijf jaar iedereen snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar kan reizen. Hiervoor biedt de regio duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk. Binnen deze opgave wordt nog de integrale visie op logistiek gemist, zoals deze is in 2021 is beschreven in het position paper. Verzoek aan de GMR is om deze visie in de regionale agenda steviger door te vertalen.	Hiervoor verwijzen wij naar pagina 11 van de regionale agenda.
De regio is zeer ambitieus in haar doelstelling voor wat betreft mobiliteit. De opgaven zijn ook groot, gezien de verstedelijking en duurzaamheidsambities. Renkum herkent een aantal belangrijke speerpunten, zoals snelle fietsroutes, HOV-lijnen en koppelkansen met de Ontspannen regio. Het is lastig voor hen om goed mee te draaien in de regio omdat lokaal (te) weinig beschikbare capaciteit is en we zaken moeten prioriteren, en anderzijds de regio veel vraagt. Het is daarom nodig voor Renkum om samen met de regio te prioriteren waar aan wordt bijgedragen (bestuurlijk en ambtelijk).	Het lijkt ons goed om hierover op korte termijn een gesprek te voeren (bestuurlijk en ambtelijk). Initiatief en voorbereiding van dit gesprek leggen wij bij uw gemeente neer, aangezien u het beste kunt aangeven waar inzet van uw gemeente wel of niet mogelijk is.

Productieve regio

Opmerkingen	Reactie
Speerpunt Human Capital	
De toegevoegde waarde van de regio op human capital wordt niet voldoende gezien, vanwege de werkzaamheden van de arbeidsmarktregio's.	Het is zeker niet de bedoeling om werk dubbel te doen. Wij benaderen Human Capital vanuit werkgeversoogpunt, de arbeidsmarktregio's vanuit de sociale/werknemerskant. De arbeidsmarktregio's zijn goed aangesloten op de Human Capital Agenda en ook bij het Human Capital Akkoord, waar we nu mee aan de slag gaan. Een van de werktafels hiervoor is zelfs specifiek ingericht voor (en door) de arbeidsmarktregio's.
Verzoek om in de Human Capital Agenda (HCA) meer aandacht te hebben voor korte termijn acties.	In de Human Capital Agenda hebben we de koers neergezet, de langere termijnvisie. In het Human Capital Akkoord en de uitvoering daarvan ligt het accent op projecten die bijdragen aan de doelen. Soms zijn dat lange termijn projecten maar er wordt ook expliciet ingezet op korte termijn resultaten en korte termijn projecten.
Het accent op meer werkgelegenheid botst met de tekorten die we nu zien op de arbeidsmarkt.	Meer werkgelegenheid is juist gericht op die sectoren waarin we kansrijk zijn en die bijdragen aan onze maatschappelijk opgaven. In sommige sectoren verdwijnen banen en sommige banen gaan er anders uitzien, bijvoorbeeld door digitalisering. Het gaat erom dat de arbeidsmarkt goed aansluit op de banen die we nodig hebben. Met het bouwen van 60.000 woningen extra moeten ook banen gecreëerd worden om te voorkomen dat er een enorme pendel ontstaat. Met het programma binnen de Human Capital Agenda proberen we e.e.a. op elkaar af te stemmen. In de regionale agenda staat dan ook: *Werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod goed op elkaar aansluit, zodat de (economische) potentie van de regio beter wordt benut*.

Speerpunt Human Capital	
De MKB Deal loopt tot 2023, dit zien we niet terug in de regionale agenda.	Dit wordt toegevoegd.
Graag de samenwerking met RvN@ opzoeken en benoemen.	RvN@ is op dit moment al een belangrijke samenwerkingspartner op verschillende vlakken (o.a. innovatie, MKB, circulair, arbeidsmarkt). We gaan RvN@ als partner expliciet opnemen in de definitieve regionale agenda.
Speerpunt (inter)nationale clusters	
Focus voor de topsectoren is begrijpelijk maar beperk dit tot lobby en innovatie; nu wordt dit doorgetrokken naar hele economische domein.	In de Human Capital Agenda ligt de focus op de topsectoren, maar daarnaast is er aandacht voor logistiek waar ook een tekort aan arbeidsplaatsen is. Binnen het speerpunt MKB leggen we juist het accent op het brede ondernemerschap en het brede MKB. Ook in het traject Economie van de Toekomst erkennen we het belang van het brede MKB en krijgt dit specifieke aandacht
Speerpunt Logistiek	
Duurzame logistiek goed borgen onder de Productieve regio vanwege de economische waarde voor burgers en bedrijven	Dat doen we door ‘Logistiek’ bestuurlijk onder de Productieve regio te positioneren. Zo houden we goed de verbinding met wat belangrijk is voor onze economie en voor onze ondernemers. Dit jaar gaat een kwartiermaker logistiek aan de slag om dit organisatorisch goed te regelen.
Speerpunt Duurzame Werklocaties	
Het is belangrijk dat er ruimte blijft voor werken en efficiënt ruimtegebruik. Dit moet meegenomen worden in het Regionaal Programma Werklocaties (RPW).	Deze belangen herkennen wij ook. Naast ruimte voor o.a. woningbouw en de energietransitie, is het belangrijk ruimte op werklocaties te behouden om te ondernemen. Uit het traject Economie van de Toekomst, waar we op dit moment mee bezig zijn, vloeit de ruimtevraag voor economie op de langere termijn voort. Deze ruimtebehoefte nemen we mee in het Regionaal Programma Werklocaties. In het RPW zetten wij ook expliciet in of efficiënt en duurzaam ruimtegebruik.

Speerpunt Duurzame Werklocaties	
Neem PDV en grootschalige detailhandel ook mee in de heroverwegingen in het RPW vanwege de vele ontwikkelingen.	Naast bedrijventerreinen zijn ook grootschalige detailhandel/PDV en kantoren een vast onderdeel van het RPW. In de monitoring en herijking van het RPW hebben deze onderwerpen een vaste plek. Nieuwe trends en ontwikkelingen nemen we hierbij mee.
Voor wat betreft flitsbezorgers de tekst aanpassen in ‘bezorging in minuten’	Dit is in de regionale agenda aangepast.
Financieel	
Enkele verzoeken worden gedaan om iets te doen aan de kostenstijging per inwoner.	De begroting is naar beneden bijgesteld van € 0,97 naar € 0,94 per inwoner. Dit is gedaan door: - Op de bijdrage van de productieve regio aan logistiek te bezuinigen met € 10.000. Ook vanuit de Circulaire regio en de Verbonden regio vindt een bezuiniging op logistiek plaats. Dat betekent een flinke vermindering op capaciteit voor dit onderwerp volgend jaar, maar dankzij het rekeningresultaat kunnen we dit jaar wel starten. - Door te bezuinigen op MKB (innovatiebijeenkomsten) met € 15.000. We gaan daarbij niet meer voor een of meerdere GMR-bijeenkomsten om innovatie te stimuleren maar zoeken nog nadrukkelijker hierin de samenwerking met/de aansluiting bij andere partijen.
Ga met de provincie in gesprek over cofinanciering voor human capital, logistiek en werklocaties.	We werken op deze onderwerpen nauw samen met de provincie. De provincie investeert flink in logistiek met 3,5 miljoen project- en procesgeld op duurzame logistiek. Ook draagt de provincie actief bij aan de Human Capital Agenda en het Human Capital Akkoord. Naast de subsidieverlening voor duurzame werklocaties is de provincie bereid € 30.000 te investeren in vergroening van werklocaties, waar we gezamenlijk vanaf 2023 actief mee aan de slag gaan.
Verzoek om de relatie te leggen tussen economie en brede welvaart.	Deze relatie is belangrijk en leggen we concreet via het traject Economie van de Toekomst, maar ook in de Regio Deal die we met het Rijk willen sluiten.

Circulaire regio

Opmerkingen	Reactie
Speerpunt circulaire bouw en infrastructuur	
Het is wenselijk dat het uitvoeringsprogramma 'Duurzaam GWW' goed geëvalueerd wordt en al dan niet voortgezet wordt. Dit is niet direct terug te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen'.	Wij delen de wenselijkheid van een goede evaluatie van het uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW). Deze evaluatie wordt in 2022 uitgevoerd. Dat kan leiden tot een herijking van het programma. De inzet op dit thema staat bestuurlijk niet ter discussie.
Met uitzondering van de circulaire impactladder en het aantrekken van de projectmanager conceptueel en circulair bouwen, zijn de actiepunten wel erg passief. 'Kennis delen', 'verbinden' en 'faciliteren' wordt veel genoemd, maar wat dit praktisch betekent wordt niet uitgewerkt. Willen we niet juist ook samen kennis 'genereren', bijvoorbeeld door onderzoek te laten doen en regionaal circulaire criteria voor inkoop/aanbestedingen en de woningbouw af te stemmen?	De praktische betekenis van 'kennis delen, 'verbinden' en 'faciliteren' krijgt o.a. uitwerking in het bestedingsplan. Kennis 'genereren' is hier onderdeel van. De ontwikkeling van regionale (verplichte) criteria voor inkoop/aanbesteding van woningbouw voorzien we op dit moment nog niet, mede gezien het nog betrekkelijk experimentele stadium van de circulaire impactladder.
Een aantal van de concrete actiepunten, zoals de inzet van een projectmanager op conceptueel en circulair bouwen zijn al gepland voor 2022, en niet voor 2023-2025. Wat er in 2023-2025 gaat gebeuren is nog niet echt uitgewerkt.	We hebben de doelstelling geformuleerd dat we met partners een regionaal ecosysteem ontwikkelen, waarbij het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen gebruikelijk is. Om deze doelstelling te verwezenlijken, verwachten we dat ook in de jaren 2023-2025 inzet van een projectmanager nodig blijft als aanjager van dit regionale ecosysteem. Mede afhankelijk van het krijgen van aanvullende financiering van het Rijk (Regio Deal) kunnen we de inzet verder aanscherpen.
Speerpunt circulaire economie	
De eerste twee doelen (zes productieketens circulair maken, en alle gemeenten kopen circulair in) zijn wel behoorlijk stevig en in lijn met de doelen van Arnhem. Echter, de genoemde activiteiten lijken niet echt te leiden tot het bereiken van deze doelen. Kan de regio als organisatie er wel voor zorgen dat de hele keten voor zonnepanelen circulair wordt? We kunnen er hooguit aan bijdragen. De acties die hieraan gekoppeld zijn (het vergroten van het inzicht in grondstofstromen en het ontwikkelen van grondstoffenhubs) leiden niet persé tot	De geformuleerde algemene doelen bij het speerpunt moeten gezien worden als doelen, waar we samen met onze partners (onderwijs, bedrijven inwoners) naar streven. Vervolgens formuleren we, wat we zien als onze rol om bij te dragen aan de totstandkoming van deze doelen. De constatering dat de bijdrage van GMR niet automatisch leidt tot verwezenlijking van de doelen is dus juist. We werken hieraan samen met onze partners.

Opmerkingen	Reactie
een geheel circulaire keten. Het is eigenlijk ook nog de vraag of voor al de genoemde product/materiaalstromen wel echt hubs nodig zijn. Is dat niet deel van het onderzoek dat nu door Royal HaskoningDHV wordt uitgevoerd?	Aan welke zes grondstoffenhubs we prioriteit geven, is inderdaad onderdeel van het onderzoek dat RoyalHaskoningDHV nu uitvoert. De genoemde zes hubs kunnen inderdaad nog wijzigen. De tekst in de regionale agenda is hierop aangepast.
Het actiepunt over gedragsbeïnvloeding komt een beetje uit het niets. Hoe draagt dat bij aan de genoemde doelen? Ook dit is vrij passief geformuleerd: het 'delen' van landelijke of projectgebonden programma's.	We verwachten dat de inzet van o.a. het Rijk en de provincie op circulariteit ook voor de doelgroep inwoners groter wordt. We kiezen als GMR voor een zeer lichte inzet hierop, door alleen informatie te delen wanneer dit zinvol is.
De financiële verantwoording is weinig gedetailleerd. Een nadere detaillering naar specifieke activiteiten zou wenselijk zijn, ook in relatie tot de extra bijdrage die vanuit de gemeenten gevraagd wordt.	In de loop van dit jaar volgt een bestedingsplan. Daarin gaan we gedetailleerder in op financiële consequenties van onze deelactiviteiten. Bij dit speerpunt is overigens alleen sprake van indexatie.
Speerpunt water en klimaatadaptatie	
De activiteiten sluiten goed aan bij de prioriteiten die we zelf hebben gesteld met betrekking tot klimaatadaptatie; zowel in onze eigen strategie als de RAS en zijn wat ons betreft ook de belangrijkste focuspunten voor nu in de regio. Komende jaren kunnen zich andere thema's aandienen waarvoor we dan moeten bekijken of we die ook regionaal kunnen oppakken.	Geen opmerkingen.
Met name binnen de speerpunten duurzame energie en circulaire bouw en infrastructuur bewijst de regio het verschil voor Renkum te kunnen maken. Tegelijkertijd is Renkum nog aan het uitvinden welke bijdrage de speerpunten water en klimaatadaptatie en circulaire economie voor de gemeente kan leveren. Het thema klimaatadaptatie wordt namelijk vooral via een andere werkregio vormgegeven en het thema circulaire economie is binnen de eigen organisatie nog onderbelicht. De suggestie die Renkum wil meegeven is om hier scherp op te zijn en vooral te kijken hoe de regio hier voor Renkum het verschil kan maken.	We hopen dat elk speerpunt in meer of mindere mate bijdraagt aan doelen van zoveel mogelijk individuele gemeenten. Als voorbeeld denken we dat Renkum binnen het speerpunt grondstoffen en ketens zou kunnen profiteren van een platform voor circulair inkopen. Daarnaast kunnen bedrijven in Renkum bijdragen en baat hebben van circulaire initiatieven en projecten. Ook een thema als klimaatbestendig bouwen kan voor Renkum het verschil maken.

Opmerkingen	Reactie
Speerpunt energietransitie	
Het is belangrijk voor Arnhem dat de samenwerking op deze projecten wordt voortgezet. Arnhem is voor het behalen van haar energie/CO2-doelstellingen sterk afhankelijk van de regiogemeenten. Ook hebben de projecten die worden gestart op het gebied van energieopslag, expertisecentrum voor bedrijven en monitoring een meerwaarde voor Arnhem.	Geen opmerkingen.
In de regionale agenda zou op pagina's 43 en 57 nadrukkelijker aandacht moeten worden besteed aan de koppeling en koppelkansen tussen de Regionale Energietransitie (RES) en Groene groeiregio/verstedelijkings-strategie. Dé uitdaging voor de komende jaren zit in het zo goed mogelijk benutten van de schaarse ruimte in onze regio, met aandacht voor alle belangen. Dit is ook een duidelijk aandachtspunt in de uitvoering.	We delen de opmerking dat een goede verbinding tussen de RES en Groene groei/verstedelijking essentieel is en dat we schaarse ruimte zo goed mogelijk moeten zien te benutten, met aandacht voor alle belangen. Bij het opstellen van het PlanMER en gebiedsuitwerkingen komen deze aspecten zeker aan de orde.
De agenda en begroting zijn herkenbaar en logisch. Wel zou het goed zijn om op pagina 69 al duidelijk aan te geven dat eventuele kosten voor de RES vanaf 2023 nog niet zijn begroot in de inwonersbijdrage van € 0,93 voor de Circulaire regio. Bijvoorbeeld met een voetnoot bij het bedrag € 0,93. En dat dit als gevolg kan hebben dat ook in 2023 een incidentele bijdrage gevraagd wordt van alle deelnemende gemeenten, afhankelijk van de middelen die het Rijk aan de regio beschikbaar gaat stellen. Dit is ook gebeurd in 2022. Pas in paragraaf 11.2 wordt hier aandacht aan besteed, dat is laat in het stuk. En graag ook in 11.2.3 deze notie opnemen.	We voegen een opmerking hierover toe in de toelichting van paragraaf 11.
De ontwikkelingen binnen Next Garden Energy zijn niet alleen voor Lingewaard interessant, maar voor de hele regio. Ervaringen die Lingewaard opdoet, kan de gemeente naar andere plekken uitrollen.	Wij vinden de ontwikkelingen rondom Next Garden Energy zeer interessant en de moeite waard om te volgen. Waar mogelijk ondersteunen we het initiatief en dragen we bij aan verbindingen met andere vergelijkbare initiatieven.
Voor 2023 is op dit moment onvoldoende bestuurlijk draagvlak in de regio om de RES mee te nemen in de begroting van de GMR, omdat nog niet bekend is of en hoeveel het rijk gaat bijdragen. We roepen de GMR op om de uitvoering van de RES structureel te organiseren en te verankeren in de begroting. De nu	We ondersteunen de wens om de uitvoering van de RES structureel te organiseren en te verankeren in de begroting. Dit bleek bestuurlijk echter nog niet haalbaar. Ook voor 2023 e.v. is de rijksbijdrage voor RES-taken nog niet vastgesteld. Dat maakt het begroten van de uitvoering van RES-taken bijzonder

Opmerkingen	Reactie
voorgestelde kostenverhogingen zijn te verklaren in het licht van de fase waarin de GMR zich nu bevindt. Na een periode van verkenning en opstart gaat de uitvoering van de opgaven nu echt vorm krijgen en daarvoor zijn middelen nodig. Echter, deze budgetuitzetting is niet vanzelfsprekend. Wij zullen blijven aandringen op het binnen de kaders houden van de begrotingen van de GMR. Het contractmanagement voor gas en elektriciteit wordt uitgevoerd door de GMR. Vanaf 2023 worden de kosten hiervoor niet meer apart verrekend, maar meegenomen in de begroting. Dit verklaart voor een belangrijk deel de stijging van de kosten voor deze opgave. Wij kunnen hiermee instemmen. Daarbij geldt als kanttekening dat de daadwerkelijke kosten afhankelijk zijn van de uitkomst van de aanbesteding van gas en de ambities die hieruit voortkomen.	ingewikkeld. We blijven bij het Rijk pleiten voor structurele financiering en liefst op een zodanig niveau dat een extra bijdrage van gemeenten niet nodig is. De kosten voor het contractmanagement voor gas en elektriciteit wordt vanaf 2023 volledig in de begroting van GMR opgenomen. De daadwerkelijke kosten van de inkoop van gas en elektriciteit zijn inderdaad afhankelijk van de uitkomst van de aanbesteding van gas. We merken op dat deze kosten niet via GMR worden doorberekend, maar rechtstreeks door de leverancier aan individuele gemeenten.
Een aantal gemeenten plaatst opmerkingen over hoge ambities en heeft bezwaren tegen een hogere inwonerbijdrage waar het gaat om nieuwe ambities.	We hebben hier nog eens goed naar gekeken. Binnen deze opgave hebben we in 2023 e.v. extra budget geclaimd voor (duurzame bouw-) logistiek. We hebben op dit punt de inzet voor 2023 e.v. verlaagd met € 10.000. Dat betekent een beperktere inzet voor dit thema, waardoor resultaten deels later worden gerealiseerd. Ook de opgaven Productieve en Verbonden regio voeren verlagingen door. Voor de opgave Circulaire regio betekent dit een verlaging van de inwonerbijdrage met afgerond € 0,02.

Ontspannen regio

Opmerkingen	Reactie
Over het speerpunt Bruisende Binnensteden en krachtige kernen zijn een aantal opmerkingen gemaakt, zoals: - Wat is de rol en bijdrage van de regio hierbinnen, ook in relatie tot de beperkte begrote middelen (Arnhem)? - Heb aandacht voor de brede blik op ontwikkelingen in deze tijd (Arnhem). - Heb aandacht voor samenhang van dit speerpunt met Productieve regio (Arnhem). - Koppel concrete voorbeelden aan het streven om het netwerk van voorzieningen in de regio te versterken (Lingewaard). - Heb aandacht voor de kleine kernen problematiek (Lingewaard). Daarnaast zien we voor dit speerpunt een relatie met de oproep van de gemeente Rozendaal om ook een stopstrategie te hanteren, als blijkt dat bepaalde onderwerpen zich minder lenen voor een regionale aanpak.	Wij herkennen de opmerkingen die door de betreffende gemeenten zijn gemaakt. Het is zoeken naar de rol die de regio hierbinnen kan spelen en naar concrete voorbeelden over hoe we hier als regio een bijdrage aan kunnen leveren. Dit jaar moet dit duidelijk worden, dankzij de analyse en het toekomstbeeld die we met elkaar maken. Wij leggen op basis hiervan eind 2022/begin 2023 expliciet de beslissing voor of dit speerpunt in deze vorm blijft bestaan. Daarbij nemen we nadrukkelijk de mogelijkheid mee dat we niet doorgaan met dit speerpunt in regionaal verband en/of dat (een deel van) de uitvoering van dit speerpunt bij de Productieve regio komt te liggen. In de tekst voor dit speerpunt hebben we dit in de regionale agenda aangescherpt. Omdat dit speerpunt nog met zoveel onzekerheid is omkleed, stellen wij voor de begroting voor dit speerpunt te wijzigen en hiervoor geen budget op te nemen, behalve de inzet van de algemene middelen voor de opgave (opgavemanager, ondersteuner en algemene (communicatie)middelen). Als mocht blijken dat voor de rol die de regio gaat vervullen binnen dit speerpunt alsnog meer middelen nodig zijn, zoeken we deze binnen de huidige begroting en extern.
Kom met een position paper agrarische sector om de rol en positie van de regio ten aanzien van deze sector te verkennen en bepalen (gemeente Montferland).	In de concept-regionale agenda was al opgenomen dat we, binnen het speerpunt Groen-blauw raamwerk aandacht besteden aan de landbouw: “Want we verwachten dat we dat nodig hebben om het groen en blauw te versterken. Samen met de opgaven Groene groeiregio en Circulaire regio verkennen we hoe we onze regionale rol ten aanzien van de transitie van de landbouw zien en vormgeven.” We hebben hier nu aan toegevoegd dat we dit ook samen doen met de Productieve regio. In de programma’s van Groene groeiregio, Circulaire regio en Productieve regio is dit nu ook opgenomen.

Opmerkingen	Reactie
Opmerkingen over financiën en begroting en verhoging van de inwonerbijdrage.	De begroting is naar beneden bijgesteld van € 0,65 naar € 0,63 cent per inwoner. Dit is gedaan door het al beperkte budget voor 'Bruisende binnensteden, krachtige kernen' dat was begroot, te schrappen (zie punt hierboven). Hiermee is de inwonerbijdrage voor Ontspannen regio 0,06 cent hoger dan in 2022. Deze kostenstijging is, naast inflatiecorrectie, toe te schrijven aan het feit dat Ontspannen regio een relatief nieuwe opgave in regionaal verband is. In 2022 hebben we daarom vooral geïnvesteerd in het concreet maken van onze plannen. Deze willen we tot uitvoering brengen. Dat vraagt extra inzet.
Tekstueel: - Consequent gebruik van benaming speerpunt cultuur in de tekst. - Diverse tekstuele suggesties ambtelijk. - Verbeteringen van tekstuele onjuistheden of onduidelijkheden.	Diverse tekstuele suggesties in de zienswijze of ambtelijk gedaan, zijn verwerkt en tekstuele onjuistheden in de vorige versie van de regionale agenda zijn verbeterd.

Groene groeiregio

Opmerkingen	Reactie
Opgemerkt wordt of er niet te veel doelstellingen en ambities zijn geformuleerd, waardoor de doelstellingen uit de opgaveovereenkomst in gevaar komen. Zoeken naar de juiste balans.	De geformuleerde doelstellingen en ambities passen alle binnen de opgaveovereenkomst. Ze vloeien voort uit de afspraken uit de Woondeal of betreffen de verstedelijkingsopgave. De Groene groeiregio is een integrerende opgave en bedoeld om in de vele ambities in de ruimte (energie, wonen, mobiliteit, economie etc.) een coördinerende rol te spelen en zodoende een balans te vinden in de ambities.
Bewaken van het aspect ‘’groen’’ in de opgave Groene groeiregio. Niet te veel economisch groei gedreven maar het belang van ‘’groen-blauw’’ voldoende hoog op de agenda.	Op dit moment zien wij overal dat er grenzen aan de (economische) groei zitten, denk aan arbeids- en energietekorten. We willen ook niet groeien om het groeien, maar wel woningen toevoegen op plekken die bijdragen aan onze groene leefomgeving; en investeringen aantrekken die groene gebieden versterken. Om deze reden is ook heel expliciet het motto ''meer landschap, meer stad' gekozen, als leidend principe van de toekomstige verstedelijking. En om deze reden is ook samen met de Ontspannen regio een onderzoek naar het groen-blauwe raamwerk gedaan, die de kansen voor versterking van deze structuren in beeld brengt zodat we dit ook goed kunnen meenemen in de gebiedsuitwerkingen en het Verstedelijkingsakkoord met het Rijk. Wij werken samen met de Productieve regio aan het onderzoek Economie van de toekomst waarin we kijken naar de ontwikkeling van de economie. Daarbij wordt ook nadrukkelijk gekeken naar ‘duurzame en toekomstbestendige’ groei.
Hoop dat gebiedsuitwerkingen concrete resultaten opleveren.	De gebiedsuitwerkingen gaan verschillende concrete resultaten opleveren. • De gebiedsuitwerkingen zijn opgestart om de (abstracte) principes concreet te vertalen naar gebieden. Zodat we ook dilemma's in beeld krijgen rondom schaarse ruimte en vele ambities. In het najaar besluiten de raden over de onderzoeksagenda van de gebiedsuitwerkingen, de thema's waarop gemeenten de komende jaren gaan samenwerken op het gebied van ruimtelijke ordening.

Opmerkingen	Reactie
	Daarnaast komen er uit de gebiedsuitwerkingen diverse kansen of projecten die we nu al kunnen agenderen bij het Rijk en de Provincie. • Het te sluiten Akkoord in november en de mogelijke (Rijks)investeringen die dit met zich mee gaan brengen. • Bij een positief besluit door de gemeenteraden in het najaar is een volgende stap om de gebiedsuitwerkingen verder vorm te geven door meer samen te werken op ruimtelijke ontwikkeling. Met de thema's aan de slag gaan en keuzes en dilemma's in beeld brengen en dit op elkaar afstemmen. Het is ook aan de gemeenten zelf om de gebiedsuitwerkingen concrete resultaten op te laten leveren. Als GMR faciliteren wij het proces om in gebieden af te stemmen over toekomstige ruimtelijke ontwikkeling, het wordt getrokken door de betreffende gemeenten in het gebied.
Opmerkingen over financiën en begroting en verhoging van de inwonerbijdrage. Waaronder bijdragen van derden die nog onzeker zijn en die niet mogen leiden tot hogere kosten voor de gemeenten.	De begroting is naar beneden bijgesteld van € 1,04 naar € 0,94 cent per inwoner. *Versnellingen woningbouw* De kosten voor de aanjager versnellingslocaties hebben we geschrapt. Hiervoor hebben we budget begroot voor de Flexpool (€ 500.000), die ook als doel heeft om versnellingslocaties aan te jagen. En we hebben daarnaast een programmamanager Woondeal, een opgavenmanager en twee speerpuntcoördinatoren versnellingen die ook als taak hebben om gemeenten te helpen met versnellen. *Onderdeel ruimtelijke integratie opgaven* De geraamde kosten voor het maken van een zogenaamd dashboard, die ruimtelijke claims inzichtelijk moeten maken, is verlaagd. Net als budget voor de doorontwikkeling van de toekomstverkenning GMR 2120. Hiermee kunnen wij de doelstellingen uit de opgaveovereenkomst nog steeds realiseren, maar op een minder ambitieus niveau. Met de toekomstverkenning haken we aan op

Opmerkingen	Reactie
Nadere duiding extra kosten gebiedstrekkers en huisvesting speciale doelgroepen.	een groot onderzoek van de provincie waardoor we aan dit onderzoek minder budget kwijt zijn dan vooraf was begroot. *Uitwerken Verstedelijkingsstrategie ANF* Voor het uitwerken van de Verstedelijkingsstrategie ANF is meer budget geraamd om de gebiedsuitwerkingen in de deelgebieden te ondersteunen met mogelijk extern advies (€ 60.000) om een verdere professionalisering slag te maken. Dit alles opgeteld maakt dat de gevraagde inwonerbijdrage daalt van € 1,04 naar € 0,94. We gaan daarbij vanuit dat we ook inkomsten in 2023 krijgen van het Rijk (Woondeal) en de provincie (Woondeal en integratie opgaven). Bij het eventueel niet verkrijgen van deze externe financiële middelen schrappen we activiteiten en vragen we dus *geen* extra bijdrage aan de deelnemende gemeenten. **Nadere duiding extra kosten gebiedstrekkers en huisvesting speciale doelgroepen** In 2023 willen we de gebiedsuitwerkingen verder ter hand nemen en de samenwerking tussen gemeenten op RO-vlak intensiveren. Daar hoort ook bij dat de gemeenten die een ambtelijk gebiedstrekker leveren daarvoor gecompenseerd worden. Daarom is in de begroting Groene groeiregio budget gereserveerd om dit te doen. In 2022 hebben de gebiedstrekkers dit ‘’gratis’’ gedaan, wat eigenlijk niet past bij de afspraken binnen de GMR. **Huisvesting bijzondere doelgroepen/ouderen wonen en zorg** De woningmarkt is krap en we merken dat de huisvesting voor bijzondere doelgroepen, zoals ouderen en zorgbehoeftigen moeilijk aan bod komen. Afspraak uit de Woondeal is het aanjagen van de realisatie woonzorgvormen. Daarvoor willen wij een regionaal regisseur inzetten die in het netwerk van gemeenten, woningcorporaties, bouwers/ ontwikkelaars, zorgorganisaties

Opmerkingen	Reactie
	woonzorgprojecten aanjaagt en brengt ervaringen uit deze projecten verder en borgt de uitrol hiervan. De regisseur gaat concreet met kansrijke woonzorg initiatieven in de regio aan de slag. Bovendien verkent deze regisseur op welke manier samenwerking rond de huisvesting van bijzondere doelgroepen in de regio vorm kan krijgen.

Algemene voorwaarden

Opgavenovereenkomsten

Gelet op artikel 33b, lid 1 onder d van de Wgr in het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vastgesteld op 30 augustus 2021;

Gelet op artikel 27, lid 4 van de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen in het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vastgesteld op 15 september 2021;

Ieder voor zover het zijn bevoegdheid betreft.

Inleiding

Deze Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten (verder algemene voorwaarden) bevatten standaard bepalingen met betrekking tot de Opgaven waarop de gemeenten hebben ingetekend. Tevens vormen deze algemene voorwaarden een uitwerking van artikel 27, lid 4 van de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen (verder de regeling). In de algemene voorwaarden leggen wij vast op welke wijze wij omgaan met een gemeente die wil deelnemen aan een reeds gestarte Opgave. En hoe wij omgaan met een gemeente die voor het verstrijken van de looptijd de deelname aan een Opgave wil beëindigen.

Deze algemene voorwaarden zijn van toepassing op alle Opgaveovereenkomsten die worden gesloten.

Artikel 1 Definities

In deze algemene voorwaarden en in de Opgaveovereenkomst wordt verstaan onder:

a. Bestuurlijk opdrachtgever: door het AB aangewezen bestuurder uit de regio met als taak om bestuurlijk sturing te geven aan de uitvoering van een Opgave;
b. Ambtelijk opdrachtgever: vertegenwoordigt via de netwerkdirectie de relatie naar de ambtelijke organisaties van de regiogemeenten;
c. Opgavemanager: programmamanager van de Opgave;
d. Bestuurlijk Opgaveteam: overlegorgaan bestaande uit de Bestuurlijk opdrachtgever en een bestuurlijk betrokkene per speerpunt van een Opgave tenzij hiervan in de Opgave nadrukkelijk is afgeweken;
e. Kernteam: team bestaande uit de Bestuurlijk opdrachtgever, Ambtelijk opdrachtgever en de Opgavemanager;
f. Opgaveorganisatie: netwerk waarbinnen de Opgave wordt uitgevoerd onder leiding van de Opgavemanager;
g. Groene Metropoolregio: het openbaar lichaam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, zetelend te Elst, opgericht bij de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen;
h. Opgave: verzameling van activiteiten gedurende een bepaalde periode vastgelegd in de Opgaveovereenkomst. De Opgave draagt bij aan het behalen van de ambities opgenomen in de regionale agenda;
i. Netwerkdirectie: de gemeentesecretarissen van de deelnemende gemeenten aan de Regeling en de directeur zoals bedoeld in artikel 23 van de Regeling;
j. Regeling: de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen;
k. AB: het algemeen bestuur zoals bedoeld in artikel 7 van de Regeling;
l. Regiogemeenten: alle gemeenten die hebben ingetekend op een bepaalde Opgave;
m. Partijen: de Groene Metropoolregio en de Regiogemeenten per Opgave.

Artikel 2 Opgaveovereenkomst

1. Gemeenten besluiten over deelname aan een Opgave door ondertekening van de Opgaveovereenkomst. Dit is een Opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de regeling.

Artikel 3 Persoonsgegevens

1. Indien persoonsgegevens binnen de Opgave worden verwerkt dan gebeurt dat met in achtneming van de AVG en het privacybeleid van de Groene Metropoolregio.

Artikel 4 Bestuurlijk Opgaveteam

1. De vergaderingen van het Bestuurlijk Opgaveteam zijn niet openbaar.
2. De vergaderdata van het Bestuurlijk Opgaveteam worden vermeld op de website van de Groene Metropoolregio.
3. Tijdens elk overleg van het Bestuurlijk Opgaveteam zal de voortgang van de Opgave worden besproken.
4. Na elke vergadering van het Bestuurlijk Opgaveteam zal een kort verslag worden opgesteld over de voortgang van de Opgave. Dit verslag wordt geplaatst op de website van de Groene Metropoolregio.

Artikel 5 Informeren van de Regiogemeenten

1. Tijdens de raads- en collegeontmoetingen worden raads- en collegeleden geïnformeerd over de voortgang van de Opgaven en relevante ontwikkelingen.
2. AB-leden ontvangen digitaal het verslag zoals bedoeld in artikel 4, lid 4.

Artikel 6 Publiekrechtelijke bevoegdheden

1. De Regiogemeenten spannen zich in om de voor de uitvoering van de Opgaveovereenkomst benodigde publiekrechtelijke besluiten, zodanig vast te stellen dat de uitvoering van de Opgaveovereenkomst publiekrechtelijk maximaal wordt bevorderd.
2. Partijen bevorderen daarbij zoveel mogelijk, met inachtneming van wettelijke procedures en de te betrachten zorgvuldigheid ten opzichte van derden, dat de procedures tot het nemen van publiekrechtelijke besluiten met voortvarendheid worden doorlopen.
3. Indien de in het tweede lid bedoelde procedures ertoe leiden dat uitvoering van de Opgaveovereenkomst niet of niet op de door Partijen bij het aangaan ervan voorgestane wijze kan worden uitgevoerd, bezien Partijen of de Opgaveovereenkomst wijziging of (gedeeltelijke) beëindiging behoeft. Artikel 12 wordt hierbij in acht genomen.
4. De Regiogemeenten mandateren geen publiekrechtelijke bevoegdheden aan de Groene Metropoolregio tenzij dit nadrukkelijk in de Opgaveovereenkomst is vermeld.

Artikel 7 Uitsluiting aansprakelijkheid

1 De Groene Metropoolregio zal de Opgaven naar zijn beste vermogen uitvoeren en daarbij zorgvuldigheid betrachten ten opzichte van de Regiogemeenten en derden. Mocht een van de Partijen schade lijden door enige tekortkoming in de uitvoering van deze overeenkomst, dan blijft deze schade voor rekening van deze Partij.

2 Indien niet alle gemeenten de Opgaveovereenkomst ondertekenen, dan vrijwaren de andere gemeenten, de Regiogemeenten, die de betreffende Opgaveovereenkomst wel hebben ondertekent deze gemeenten voor alle aanspraken van Partijen of derden tot vergoeding van schade die samenhangt met of voortvloeit uit de Opgave.

3 De Regiogemeenten vrijwaren de Groene Metropoolregio tegen eventuele aanspraken van derden ter zake van schade door deze derden geleden ten gevolge van de uitvoering door de Groene Metropoolregio.

Artikel 8 Kansen

1 Indien zich tijdens de looptijd van de Opgave nieuwe kansen voordoen die passen binnen de doelstelling van de Opgaven, dan vindt hierover overleg plaats in het Bestuurlijk Opgaveteam.

Artikel 9 Financiën

1. Voor de Opgave wordt een begroting opgesteld. Deze is opgenomen in de regionale agenda. Deze begroting vormt de onderbouwing voor de hoogte van de bijdrage per Regiogemeente voor de Opgave en staat vast voor de looptijd van de Opgaveovereenkomst.
2. Voor het bepalen van het aantal inwoners per gemeente worden de meest recente CBS-cijfers gebruikt.
3. De Regiogemeenten betalen bij wijze van voorschot jaarlijks op 15 januari en op 15 juli de helft van de bijdrage zoals bedoeld in de Opgaveovereenkomst.
4. Indien aan een onderdeel van een Opgave slechts een deel van de Regiogemeenten meedoen vanwege een formeel beletsel, bijvoorbeeld omdat door het rijk of de provincie de betreffende gemeente is ingedeeld bij een andere regio, dan zal dit onderdeel van de Opgave niet voor rekening en risico van deze betreffende gemeente komen.
5. Indien sprake is van een situatie zoals bedoeld in het vierde lid, dan ontvangt de gemeente die niet meedoet aan dat onderdeel van de Opgave een korting op het tarief zoals opgenomen in de Opgaveovereenkomst.

Artikel 10 Geschillen

1 Indien er naar de mening van één van de Partijen sprake is van een verschil in inzicht omtrent de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de Opgaveovereenkomst en/of de algemene voorwaarden treden Partijen zo spoedig mogelijk in onderling overleg over het gerezen geschil.
2 Indien er tussen Partijen in onderling overleg geen oplossing kan worden gevonden voor het in het voorgaande lid bedoelde geschil, wordt in onderling overleg een neutrale partij uitgenodigd om een niet-bindend oordeel te geven.
3 Op de Opgaveovereenkomst en de algemene voorwaarden is het Nederlands recht van toepassing

Artikel 11 Looptijd

1 De Opgaveovereenkomst treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening van de Opgaveovereenkomst.
2 Indien de situatie zich voordoet dat niet alle gemeenten die deelnemen aan de regeling, intekenen op de Opgave, dan kunnen de begroting en de bijdrage zoals genoemd in het de Opgaveovereenkomst worden bijgesteld. In het Bestuurlijk Opgaveteam zal worden afgestemd of de Regiogemeenten opnieuw zal worden gevraagd om te besluiten over deelname.
3 Voor het einde van de Opgaveovereenkomst treden Partijen in overleg omtrent de afwikkeling van de baten en plichten die na de looptijd resteren. Ook wordt een evaluatie van de beleidsmatige doelen opgesteld.
4 Rechtsgevolgen die voortvloeien uit de Opgaveovereenkomst en die naar hun aard geacht worden door te werken of eventueel ontstaan na de beëindiging van de Opgaveovereenkomst, worden afgehandeld in overeenstemming met de Opgaveovereenkomst.

Artikel 12 Wijziging en opzegging Opgaveovereenkomst

1 De Opgaveovereenkomst kan slechts bij onderlinge schriftelijke overeenstemming tussen Partijen worden gewijzigd.

2 Op een tussentijdse opzegging door een van de Partijen, zijn artikel 15 en 16 van deze algemene voorwaarden van toepassing.

Artikel 13 Procedure van toetreding aan een Opgave

1 De gemeente die wil toetreden tot een reeds gestarte Opgave maakt dit schriftelijk kenbaar bij het AB. Dit is de start van deze procedure tot toetreding.
2 De Bestuurlijk opdrachtgever van de Opgave bevestigt de ontvangst daarvan schriftelijk.
3 De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door de Bestuurlijk opdrachtgever in kaart gebracht. Op verzoek van de gemeente die toe wil treden, kan een onafhankelijke deskundige worden betrokken. Voor het bepalen van de hoogte van de toetredingskosten wordt artikel 14 gevolgd.
4 Het AB neemt een besluit over het al dan niet toe willen staan van toetreding door de gemeente die dat verzoek heeft gedaan en bij een positief besluit ten aanzien daarvan over de voorwaarden tot toetreding inclusief de toetredingskosten. Het AB betrekt hierbij het advies van de bestuurlijk opdrachtgever. Het instemmen van een AB-lid met het toetreden van de betreffende gemeente, heeft mede te gelden als instemming met het wijzigen van de Opgaveovereenkomst.
5 De Bestuurlijk opdrachtgever maakt het besluit alsmede de voorwaarden waaronder kan worden toegetreden, zoals bedoeld in lid 4, schriftelijk bekend aan de betreffende gemeente.
6 Indien de gemeente de toetredingskosten accepteert, ondertekent de toetredende gemeente de Opgaveovereenkomst. Indien het toetreden gevolgen heeft voor de begroting, dan wordt een wijziging van de Opgaveovereenkomst opgesteld welke door alle Partijen wordt ondertekend.

Artikel 14 Toetredingskosten

1 Voordat een gemeente formeel kenbaar maakt toe te willen treden tot een Opgave (het voornemen tot toetreden), kan de Bestuurlijk opdrachtgever verzocht worden te inventariseren welke voorwaarden en toetredingskosten zoals beschreven in artikel 13, lid 3, met toetreding gepaard gaan. Op basis hiervan wordt een quick scan gemaakt die een indicatief karakter heeft en waaraan de betreffende gemeente geen rechten kan ontlenen.
2 Alle kosten die met toetreding tot een Opgave gepaard gaan, inclusief een eventuele quick scan en het betrekken van een onafhankelijk deskundige, komen ten laste van de toetredende gemeente. Ook indien toetreding uiteindelijk niet doorgaat, zijn deze kosten verschuldigd. De Bestuurlijk opdrachtgever doet redelijkerwijs al het mogelijke om deze kosten voor de toetredende gemeente zo laag mogelijk te houden.
3 De toetredingskosten zijn opgebouwd uit eenmalige kosten op de startdatum: de noodzakelijke investeringen die ten behoeve van de start van de deelname worden gemaakt. Naast de toetredingskosten is de gebruikelijke jaarlijkse bijdrage verschuldigd. Dit is vastgelegd in de Opgaveovereenkomst.
4 Als sprake is van een reserve, wordt de toetredende gemeente verplicht naar rato een bedrag in de reserve te storten. Hierbij wordt ‘naar rato’ gedefinieerd als financiële bijdrage die de desbetreffende gemeente bij toetreding zou gaan leveren aan de Opgave, gedeeld door het totaal aan bijdragen aan de Opgave.
5 De betaling van de toetredingskosten vindt plaats in één termijn binnen één maand en is gelijk aan de toetredingsvergoeding.

Artikel 15 Procedure tot uittreding uit een Opgave

1 De uittredende gemeente maakt schriftelijk bij het AB kenbaar uit de Opgave te willen uittreden. Dit is de start van de procedure tot uittreding.
2 De Bestuurlijk opdrachtgever van de Opgave bevestigt de ontvangst daarvan schriftelijk.
3 De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door de bestuurlijk opdrachtgever in kaart gebracht. Op verzoek van de gemeente die wil uittreden, kan een onafhankelijke deskundige worden betrokken. Voor het bepalen van de hoogte van de uittredingskosten wordt artikel 16 gevolgd.
4 Het AB neemt een besluit over de voorwaarden waaronder kan worden uitgetreden inclusief de uittredingskosten, waarbij de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden betrokken. Het AB betrekt hierbij het advies van de Bestuurlijk opdrachtgever.
5 De hoogte van de uittredingskosten wordt bekend gemaakt aan de gemeente met het verzoek tot uittreding.
6 De uittredende gemeente verzendt aan alle Partijen een formele opzegging en bevestigt daarbij dat ze bereid is de uittredingskosten te vergoeden.

Artikel 16 Uittredingskosten

1 Voordat een gemeente formeel kenbaar maakt uit een Opgave te willen treden, kan de Bestuurlijk opdrachtgever worden verzocht te inventariseren welke consequenties zoals beschreven in artikel 15, lid 3, met uittreding gepaard gaan. Op basis hiervan wordt een quick scan gemaakt die een indicatief karakter heeft en waaraan een gemeente geen rechten kan ontlenen.
2 Alle kosten die met uittreding uit een Opgave gepaard gaan, inclusief een eventuele quick scan en het betrekken van een onafhankelijk deskundige, komen ten laste van de uittredende gemeente. Ook indien uittreding uiteindelijk niet doorgaat, zijn deze kosten verschuldigd. De Bestuurlijk opdrachtgever doet redelijkerwijs al het mogelijke om deze kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden.
3 De uittredingskosten zijn de kosten die te maken hebben met (de afbouw van) de overcapaciteit die kan ontstaan in de personele en de materiële sfeer. Deze komen ten laste van de uittredende gemeente en worden alleen in rekening gebracht als de gemeente daadwerkelijk besluit uit te treden. Basis voor de berekening van de uittredingskosten zijn de gemiddelde realisatiecijfers (afbouw opgaveorganisatie, aangegane verplichtingen per Opgave) van de drie jaar jaren voorafgaand aan het jaar waarin het voornemen tot uittreden kenbaar wordt gemaakt of indien niet voorhanden zo veel jaren als de Opgave al loopt.
4 De kosten die niet direct aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend, worden berekend door totalen per kostensoort naar rato te berekenen. Hierbij wordt ‘naar rato’ gedefinieerd als financiële bijdrage van de desbetreffende gemeente aan de Opgave, gedeeld door totaal aan bijdragen aan de Opgave.
5 Als er sprake is van een reserve bij een Opgave, dan wordt deze naar rato in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten. Hierbij wordt ‘naar rato gedefinieerd als de financiële bijdrage van de desbetreffende gemeente aan de Opgave, gedeeld door totaal aan bijdragen aan de Opgave.
6 De regio doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden (geen nieuwe investeringsplannen, geen uitbouw formatie etc.).
7 De betaling van de uittredingskosten vindt plaats in één termijn binnen één maand en is gelijk aan de uittredingsvergoeding.

Artikel 17 Overige bepalingen

1 Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na bekendmaking.

Aldus vastgesteld in het dagelijks bestuur van 30 augustus 2021:

De secretaris,
Drs. A. Joustra
De voorzitter,
Drs. H.M.F. Bruls

Aldus vastgesteld in het algemeen bestuur van 15 september 2021:

De secretaris,
Drs. A. Joustra
De voorzitter,
Drs. H.M.F. Bruls

Opgaveovereenkomst Verbonden regio 2023-2024

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Verbonden regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. **Doel van de opgave**
   Het waarborgen van de regionale en stedelijke bereikbaarheid, door een ombuiging naar meer gebruik van fiets en (H)OV op korte en langere afstand en een beter gebruik van bestaande infrastructuur. Dit zorgt voor duurzamere mobiliteit en lucht op het regionale wegennet. Wij zetten maximaal in op een structurele mobiliteitsaanpak.

2. **Resultaten van de opgave**
    a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Verbonden regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Verbonden regio bestaat uit de volgende speerpunten:
        i. Gebiedsgerichte corridors
        ii. Fiets
        iii. Hubs en knooppunten
        iv. Gedrag en duurzame mobiliteit
        v. Verkeersveiligheid

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
    i. Binnen het speerpunt Gebiedsgerichte corridors voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. opdrachtgever voor onderzoeken en analyses spoor.
        2. adviseren over nieuw pakket (H)OV + ondersteunen gemeenten met capaciteit.
        3. in beeld brengen consequenties betalen naar gebruik/rekening rijden, inclusief vrachtwagenheffing.
        4. toewerken naar een A12 alliantie.
        5. uitwerken processen korte termijnaanpak A50.
        6. uitwerken van een gericht aanpak A50 Noord.
        7. ondersteunen en adviseren m.b.t. truckparking.
        8. toewerken naar maatregelenpakket A325, gebiedsaanpak Zuid- en Westflank Nijmegen en Oostflank Arnhem.
        9. contractbeheer Multimodaal model.
        10. onderzoeken van het ontwikkelpotentieel van binnenhavens.
        11. stimuleren van schonere scheepvaart.
    ii. Binnen het speerpunt Fiets voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. doorontwikkeling regionale NTF-agenda.
        2. doorontwikkeling snelle fietsroutes.
        3. verkenning opleveren om te komen tot een eventuele investeringsbeslissing.
        4. uitwerking breed stedelijk netwerk (i.h.k.v. verstedelijkingsakkoord).
        5. versterken van ons verhaal en aanpak a.d.h.v. als Tour de Force/Fietsberaad en Dutch Cycling Embassy (DCE).
        6. Digitalisering van ons regionale fietsnetwerk.
    iii. Binnen het speerpunt Hubs en knooppunten voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. realisatie van kansrijke stadrandhubs.
        2. onderzoeken van de koppelkansen tussen de hubs en de toeristische overstappunten, in samenhang met de Ontspannen regio.
        3. verkennen van mogelijke ontwikkellocaties overige hubs.
        4. koppelen van hubaanpak aan het HOV-actieplan en OV-haltes.
        5. uitwerken van een vraagafhankelijk netwerk in relatie met HaltetaxiRRReis.
    iv. Binnen het speerpunt Gedrag en duurzame mobiliteit voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. starten we met een bewonersaanpak.
        2. uitrol van deelmobiliteitshubs in de regio en het stimuleren van het gebruik ervan.
        3. overzicht bijhouden van last mile providers in de regio, samen met de gemeenten een samenhangend netwerk van hubs vormen.

4. toewerken naar een goed netwerk voor laadinfrastructuur in 2025.
5. coördinatie en aansturing voor heavy duty laadinfrastructuur.
6. streven naar schonere kilometers en minder kilometers voor de regio.

v. Binnen het speerpunt Verkeersveiligheid voert de GMR de volgende activiteiten uit:
1. jaarlijkse update van geprioriteerde potentiële projecten die bijdragen aan de verkeersveiligheidsdoelen.
2. ondersteuning in gebruik publieke data/contractbeheer Viastat.
3. Jaarlijks maken van een programma verkeerseducatie en gedragscampagnes samen met de provincie Gelderland.
4. initiëren en coördineren van regionale studies/pilots die bijdragen aan de kaders van het SPV.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2024.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Verbonden regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda 2023-2024.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d 31 augustus 2022 verder te noemen de “Groene Metropoolregio”.

Opgaveovereenkomst Productieve regio 2023 - 2024

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Productieve regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. Doel van de opgave

Onze regio kent veel innovatiekracht en de vestigingskwaliteit van onze werklocaties scoort boven het landelijk gemiddelde. Tegelijkertijd zien we als opgave om de kwaliteiten van onze regio steviger te profileren en de economische potenties beter te benutten. We versterken onze inzet op innovatiekracht in de clusters Health, Hightech & Energy, de cross-over met Food en logistiek als onlosmakelijke voorwaarde. Dit legt de basis voor een sterke (inter)nationale positie en een goede productiviteit van toonaangevende bedrijven. Dit sterke economische profiel maakt onze regio interessant voor talenten. De ambitie is economische groei te faciliteren om te komen tot een forse banengroei in een goede balans met de leefkwaliteit in de regio.

Voor de langere termijn zetten we in op behoud en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid in de regio. Op verschillende niveaus: van zelfstandigen en startups tot het MKB en internationals. We versterken de kwaliteiten van de werklocaties. We verbinden lokale bedrijven, instellingen en activiteiten aan de topsectoren en bieden synergievoordelen en ondersteuning bij het uitwerken van ideeën tot concrete projecten. We zetten in op de kwaliteit van onze werklocaties, passend bij

het DNA van de regio. We versterken de samenwerking met partijen in het onderwijs, gericht op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passend bij de vraag van ondernemers en de skills van werknemers en werkzoekenden.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Productieve regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Productieve regio bestaat uit de volgende speerpunten:
   i. Stimuleren ondernemerschap MKB
   ii. Human Capital
   iii. Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy tot (inter)nationale clusters
   iv. Toekomstbestendige werklocaties

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit:
   i. Stimuleren ondernemerschap MKB:
      1. inzichtelijk maken van financiële steunmogelijkheden tot 1 miljoen euro, ontsluiten die door communicatiecampagnes en bouwen aan landelijke- en regionale kennis- en investeringsnetwerken.
      2. organiseren met partners van ontmoetingsmomenten voor ondernemers voor netwerken, innovaties en kennisdelen.
      3. scheppen van voorwaarden voor MKB-ers om een stap te maken in verdere digitalisering en toekomstbestendigheid.
      4. bouwen de samenwerking rondom Bruisende binnensteden en krachtige kernen verder uit met de Ontspannen regio, o.a. door in te zetten op kennisdeling richting ondernemers.
      5. ontwikkelen met partners een ecosysteem dat bijdraagt aan meer startups en nieuwe bedrijven in het MKB.
      6. Verbinden van lokale projecten met projecten op de investeringsagenda en het MKB.
   ii. Human Capital:
      1. borgen van de afspraken uit de Human Capital Agenda en het Human Capital Akkoord.
      2. zorgen voor verbindingen tussen behoefte MKB en aanbod en zorgen voor kennisdeling.
      3. zorgen voor een aantrekkelijke regio om talent te behouden.
      4. inzicht geven in financieringsbronnen en deze inzetten voor alle projecten die nodig zijn om tot een evenwichtige arbeidsmarkt te komen.
      5. verbinding leggen tussen lokale en regionale projecten en de Investeringsagenda.
      6. samenwerkingspartner van TEB en provincie om gezamenlijk met andere stakeholders tot een goede evenwichtige arbeidsmarkt te komen.
   iii. Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters:

1. deelnemen aan regionale, nationale en Europese netwerken.
2. bijdragen aan de (inter) nationale zichtbaarheid met lobby en profilering.
3. Input leveren uit Economische Monitor aan TEB.
4. TEB toegang geven tot ons netwerk in de regio.
5. investeren in belangenbehartiging voor projecten en initiatieven van bovenregionaal belang.
6. project(kansen) aandragen voor de samenwerking met TEB en de Investeringsagenda.

iv. Toekomstbestendige werklocaties:

1. adviseren over de verdeling van nog beschikbare ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen in de regio.
2. voorbereiden van een nieuw RPW met een horizon tot 2040, inzetten op het kwalitatief verbeteren van het RPW.
3. De ruimtebehoefte van de andere opgaven meenemen in het RPW.
4. Onderzoeken van de mogelijkheden voor (her)ontwikkeling van brownfields samen met de provincie.
5. Uitvoering geven aan het plan van aanpak vergroening van bestaande werklocaties.

De activiteiten zijn uitgewerkt in de regionale agenda.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2024.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Productieve regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda 2023-2024.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d 31 augustus 2022 verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Circulaire regio 2023 - 2024

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Circulaire regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. **Doel van de opgave**

    Circulariteit staat voor toekomstbestendig, duurzaam handelen met gesloten ketens zonder afwenteling naar andere groepen, andere tijden of andere gebieden.
    De Groene Metropoolregio wil toonaangevend worden in circulair denken en handelen, in Nederland én in Europa. Die ambitie vraagt om de inzet van bedrijven, maatschappelijke organisaties, de regiogemeenten, andere overheidspartners en onze inwoners.

    Door circulaire projecten op te schalen naar regionaal niveau, gezamenlijk onderzoek uit te voeren, kennis en ervaring uit te wisselen, onze gezamenlijke inkoopkracht te benutten en te investeren in de match met Europese, nationale en bovenregionale programma's denken we onze ambitie te realiseren. In de opgave werken we met vele partners samen zoals de provincie Gelderland, waterschappen, The Economic Board, onderwijs- en onderzoeksinstellingen, bedrijven, etc.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Circulaire regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Circulaire regio bestaat uit de volgende speerpunten:
   i. speerpunt Circulaire bouw en infrastructuur
   ii. speerpunt Circulaire economie: grondstoffen en ketens
   iii. speerpunt Water en klimaatadaptatie
   iv. speerpunt Transitie naar duurzame energie

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
   i. Binnen het speerpunt Circulaire bouw en infrastructuur voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. kennisdeling organiseren en inzichtelijk maken van de meerwaarde van circulair aanbesteden in de sector Grond-,Weg- en Waterbouw.
      2. organiseren van een leertraject voor de implementatie van de Circulaire Impactladder en de inzet van een projectmanager conceptueel en circulair bouwen.
      3. versterken van de praktijk van hergebruik van materialen en grondstoffen.
      4. Ondersteunen van de verduurzaming van bouwlogistiek.
   ii. Binnen het speerpunt Circulaire economie: grondstoffen en ketens voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. versterken van inzicht in de regionale grondstoffen- en afvalstromen.
      2. stimuleren van de ontwikkeling van een zestal grondstoffenhubs.
      3. helpen bij het wegnemen van juridische belemmeringen bij de ontwikkeling van nieuwe recyclingketens.
      4. Ondersteunen van gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten.
      5. Signaleren van kansen voor nieuwe banen voor praktisch en technisch geschoolden, afgestemd met de brede Human Capital Agenda in de opgave Productieve regio.
      6. delen van programma's voor gedragsbeïnvloeding om verspilling bij consumenten en producenten tegen te gaan.
      7. zoeken naar kansen voor funding en cofinanciering voor versnelling van onze aanpak.
      8. de lobbykracht versterken in samenhang met de provincie en The Economic Board.
   iii. Binnen het speerpunt Water en klimaatadaptatie voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. kennis en kunde delen over Regionale Adaptatiestrategieën (RAS), klimaatbestendig bouwen en klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten.
      2. ondersteuning Lifeport Circular Lab
      3. profilering met projecten landschapsontwikkeling

iv. Binnen het speerpunt Transitie naar duurzame energie voert de GMR de volgende activiteiten uit:
    1. opstellen PlanMER en faciliteren nieuw bod RES 2.0; ondersteunen van de borging van afspraken die in RES1.0 zijn vastgelegd.
    2. stimuleren van de ontwikkeling van smart energyhubs en nieuwe duurzame energiedragers zoals waterstof, accu's.
    3. beheren van de contracten voor gezamenlijke inkoop van energie.
    4. organiseren en delen van kennis en menskracht met betrekking tot energieloketten en aardgasvrije wijken.
    5. monitoring van inspanningen voor CO2 reductie.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2024.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Circulaire regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda 2023-2024.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

Ondertekend op……., te……

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d. 31 augustus 2022 verder te noemen de “Groene Metropoolregio”.

Opgaveovereenkomst Ontspannen regio 2023 – 2024

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven op het gebied van verstedelijking, wonen, werk, bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld, waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - Doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis.
    - Met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie.
    - Dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving.
    - En hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leef kwaliteit: ontspannen groeiregio in balans
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda.
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven.
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Ontspannen regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. **Doel van de opgave**
   De ambitie van de opgave Ontspannen regio is om, in lijn met de visie van de Groene Metropoolregio, groei in balans te brengen met onze leef kwaliteit, een gezonde leefomgeving en aantrekkelijkheid van cultuur, erfgoed, recreatie, natuur en landschap. Dit doen we door in te zetten op duurzaam toerisme en recreatie, een goed voorzieningenniveau in onze centra, versterking, verbinding en uitbreiding van natuur, landschap en cultuurhistorische waarden en op het versterken van onze culturele infrastructuur.

2. **Resultaten van de opgave**
    a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Ontspannen regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Ontspannen regio bestaat uit de volgende speerpunten:
        i. Duurzaam toerisme
        ii. Bruisende binnensteden, krachtige kernen
        iii. Groen-blauw raamwerk
        iv. Cultuur en erfgoed

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
    i. Binnen het speerpunt Duurzaam toerisme voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. Afstemmen marketingvisie(s) met VAN.
        2. Condities scheppen om de belevingsgebieden verder te ontwikkelen en bewaken van de samenhang hierin.
        3. Vertalen van het vitaliteitsonderzoek in een plan van aanpak om de vitaliteit van de toeristische sector te verbeteren en meerdaags verblijf te bevorderen.
        4. Scheppen van de condities om de uitvoering van de vitaliteitsaanpak te realiseren.
        5. Ondersteunen van de professionalisering van het opdrachtgeverschap tussen gemeenten en VAN.
        6. Maken van een meerjarige uitvoeringsagenda voor recreatieve routenetwerken, afgestemd met de meerjaren-agenda Fiets (Verbonden regio) en jaarlijkse actualisatie.
        7. Scheppen van de condities om de uitvoering van de agenda voor het recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk te realiseren, samen met de Verbonden regio.
        8. Inventariseren wat nodig is voor het beheer en onderhoud van het fiets- en wandelroutenetwerk en stimuleren van de doorontwikkeling van de organisatie hiervan.
    i. Binnen het speerpunt Bruisende binnensteden en krachtige kernen voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. Leveren van overzicht van de kansen voor versterking van het regionale netwerk van voorzieningen.
    i. Binnen het speerpunt Groen-blauw raamwerk voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. Faciliteren dat ruimtelijke keuzes worden gemaakt, in nauwe samenwerking met de provincie.
        2. Afspraken maken, samen met provincie en andere partners over versterking van natuur, landschap, water en erfgoed, op basis van het Groen-blauw raamwerk.
        3. Concrete afspraken maken met het Rijk en andere partners over investeringen in het Groen en Blauw van de regio.
    ii. Binnen het speerpunt Cultuur en erfgoed voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. Uitvoering Transformatievoorstel Cultuur, minimaal 1,3 miljoen euro geïnvesteerd in:
            1. Innovatie in de culturele sector.
            2. Professionalisering van de sector door o.a. opleiding.
            3. Versterking van cultuureducatie.
            4. Ondersteuning van amateurkunst en vrijwilligers.
            5. Verhaallijnen (i.s.m. Duurzaam toerisme).
        2. Opleveren lange termijnvisie en (investerings-)plan voor verdere versterking van Cultuurregio 025;

3. Condities scheppen voor uitvoering van het investeringsplan.

3. Bijdrage

b. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
c. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

2. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2024.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Ontspannen regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda 2023-2024.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d 31 augustus 2022 verder te noemen de “Groene Metropoolregio”.

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Opgaveovereenkomst Groene groeiregio 2023 - 2024

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Groene groeiregio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. **Doel van de opgave**

   De regio Arnhem-Nijmegen heeft te maken met een grote verstedelijkingopgave; een groei van woon- en werklocaties. Deze opgave zet in op het bieden van voldoende (betaalbare) woningen, voor specifieke doelgroepen en tegelijkertijd verantwoord omgaan met de schaarse ruimte, zodanig dat deze groei het landschap versterkt ten behoeve van mens en natuur.

   Voor de Groene groeiregio staan twee belangrijke instrumenten centraal: de uitvoering van de Woondeal om op korte termijn (nadruk tot 2025) de woningbouw te versnellen en de Verstedelijkingsstrategie die inzicht geeft in de woon- en werklocaties tot 2040, rekening houdend met aspecten op het gebied van economie, leefomgeving, mobiliteit en wonen.

   De Groene groeiregio heeft een coördinerende functie voor de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio. Zij heeft tot taak het in beeld brengen en verbinden

van de ruimtelijke aspecten. Door deze aan elkaar te ‘koppelen’ ontstaat synergie en waardoor de kwaliteit van de leefomgeving wordt versterkt.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Groene groeiregio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave bestaat uit de volgende speerpunten:
   i. Wonen in balans; versnellen van de woningbouw
   ii. Leefomgeving; verbinden van de ruimtelijke opgaven

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
   i. Binnen het speerpunt Wonen in Balans voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. uitwerken Woondeal 2.0 met provincie en rijk, corporaties en andere stakeholders
      2. coördinatie tussen de uitwerking van de Woondeal 2.0 en de Verstedelijkingsstrategie en Akkoord.
      3. inzicht bieden in woonbehoeftes door middel van onderzoek en monitoring, inclusief inzicht in de huisvesting van verschillende doelgroepen.
      4. onderzoeken of de flexpool kan worden doorontwikkeld naar een meer vaste pool gericht op versnelling van de grote woningbouwlocaties in onze regio.
      5. inzet van regionale experts voor ondersteuning op terreinen zoals huisvesting arbeidsmigranten, wonen en zorg, circulair en conceptueel bouwen.
      6. vergroten partnerschap met de corporaties en samenwerking met marktpartijen en kennisinstellingen via o.a. tempotafels.
      7. Kennisontwikkeling stimuleren over volkshuisvestelijkelijke instrumenten door o.a. kennisbank en leerkringen
      8. Coördinatie bij provinciale en nationale regelingen zoals aanvraag voor het mobiliteitsfonds
   ii. Binnen het speerpunt Verbinden van de ruimtelijke opgaven voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. organiseren en coördineren van de gebiedsuitwerkingen en deze koppelen aan de langere termijn verkenningen 2121.
      2. toekomstverkenning 2121 uitwerken in de gebiedsuitwerkingen.
      3. visualiseren voortgang uit gebiedsuitwerkingen en de toekomstverkenning Groene Metropool 2121 via een interactief dashboard.
      4. Opstellen en uitvoering geven aan het Verstedelijkingsakkoord.
      5. steun zoeken en agenderen van majeure opgaven uit het Verstedelijkingsakkoord waarover nog geen bindende afspraken zijn gemaakt bij (andere) betrokken partijen.

3. **Bijdrage**
   a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst bij aan de opgave conform de begroting van de Groene Metropoolregio. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
   b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. **Overig**
   a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2024.
   b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
   c. De opgave Groene groeiregio is nader uitgewerkt in de regionale agenda 2023-2024.
   d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op……., te……

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

Ondertekend op…….., te……

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d 31 augustus 2022 verder te noemen de “Groene Metropoolregio”.

Amendement

AANGENOMEN

Geen deelscooters naar Arnhem halen (22A81)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 23 november 2022, ter bespreking van het agendapunt "Vaststellen van de Ontwerp-Begroting 2023".

Ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

De volgende zin op pagina 166 schrappen:
“In 2023 gaan we experimenteren met een free floating systeem van elektrische deelscooters.”

Elfrink, Dobbe - SP
Aït Chrif – PvdA
Luurssen – Forum voor Democratie

Toelichting:
Terwijl veel gemeenten met deelscooters nu juist stoppen met deelscooters in de stad vanwege slechte ervaringen, is het niet logisch om daar niets van te leren. Deelscooters brengen overlast met zich mee, achtergelaten scooters in de stad, en zijn vaak geen optie voor mensen met een beperking of ouderen, zoals ene bus en volwaardig openbaar vervoer wel is.

Amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 23 Tegen: 16 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

NIET IN STEMMING GEBRACHT IN VERBAND MET HET AANNEMEN VAN AMENDEMENT 22A81

Bijeen op	23 november 2022
Ter bespreking van	Vaststellen van de Ontwerp-Begroting 2023
Amendement van	Yazid Aït Chrif – PvdA Muriël Simonis - GroenLinks
Titel Amendement	Geen rommelige deelscooters in Arnhem
Nummer Zaaknummer	**22A68** 692709

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:
De volgende zin op pagina 166 schrappen:
“In 2023 gaan we experimenteren met een free floating systeem van elektrische deelscooters.”

En te vervangen door:

In 2023 gaan we experimenteren met elektrische deelscooters. Om overlast te voorkomen, zullen deze geplaatst worden bij bestaande mobiliteitshubs, zoals stations, die gebruikt gaan worden als ophaal- en dropzone.

Toelichting
In verschillende steden in Nederland en het buitenland zijn al free floating deelscooters beschikbaar. Deze mogen alleen in bepaalde zones worden gebruikt en niet op locaties geparkeerd worden waar dat leidt tot hinder. Desondanks komt het veelvuldig voor dat deze scooters hinder veroorzaken of worden vernield. Dat leidt tot overlast en zorgt voor een rommelig straatbeeld.[1] De indieners stellen daarom voor om geen losstaande (free floating) deelscooters in Arnhem toe te laten. De raad stelt voor om alleen de bestaande mobiliteitshubs hiervoor te gebruiken.

Yazid Aït Chrif - PvdA
Muriël Simonis - GroenLinks

[1] Het Instagram-profiel Strooiscooters010 geeft een weergave van de situatie in Rotterdam.

Gemeenteraad Arnhem

NIET IN STEMMING GEBRACHT IN VERBAND MET HET AANNEMEN VAN AMENDEMENT 22A81

Bijeen op	23 november 2022
Ter bespreking van	Vaststellen van de Ontwerp-Begroting 2023
Amendement van	Nathalie Nede – ChristenUnie Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren Nicky Eppich - VVD
Titel Amendement	Deelscooters in Arnhem op vaste plekken
Nummer Zaaknummer	**22A79g** 692709

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

De zin op pagina 166:

“In 2023 gaan we experimenteren met een free floating systeem van elektrische deelscooters.”

Als volgt te wijzigen:

“In 2023 gaan we experimenteren met een systeem van elektrische deelscooters, waarbij scooters worden teruggeplaatst op van tevoren door het college bestemde parkeerplaatsen of met behulp van geofencing in bepaalde gebieden”.

Toelichting

In verschillende steden in Nederland en het buitenland zijn al free floating deelscooters beschikbaar. Deze mogen alleen in bepaalde zones worden gebruikt en niet op locaties geparkeerd worden waar dat leidt tot hinder. Desondanks komt het veelvuldig voor dat deze scooters hinder veroorzaken of worden vernield. Dat leidt tot overlast en zorgt voor een rommelig straatbeeld.[1]

[1] Het Instagram-profiel Strooiscooters010 geeft een weergave van de situatie in Rotterdam.

Wij staan wel achter het experimenteren met elektrische deelscooters. Daarom stellen wij voor een experiment te houden met deelscooters die kunnen worden geparkeerd op vooraf door het college bestemde parkeerplaatsen.
Nathalie Nede – ChristenUnie Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren Nicky Eppich - VVD

NIET IN STEMMING GEBRACHT IN VERBAND MET HET AANNEMEN VAN AMENDEMENT 22A81

Verzonden: dinsdag 22 november 2022
Onderwerp: Reactie Apcg amendement deelscooters

Beste raadsleden en fractievolgers,

Graag wil het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) op de valreep nog reageren op punt 6.1 op de politieke agenda van 23 november (herstemming amendement "Geen deelscooters naar Arnhem halen" (22A81).
Het is goed dat er via amendementen aandacht gevraagd wordt voor het probleem wat een free floating systeem van deelscooters kan opleveren in de stad.
Op dit moment staan de stoepen in Arnhem al regelmatig vol met obstakels, zoals geparkeerde fietsen, containers, (grof)afval etc. Deze obstakels vormen een knelpunt in de toegankelijkheid van de stad, zowel in de wijken als in de binnenstad. In onze reactie op het fietsparkeerplan voor de binnenstad hebben we dit bijvoorbeeld ook genoemd.
Het toestaan van deelscooters, die overal achtergelaten mogen worden, zal het aantal obstakels op stoepen verder vergroten. Daarvan zijn er al (te)veel voorbeelden uit andere steden voorhanden.
Wij begrijpen dat elektrische deelscooters een bijdrage kunnen leveren aan de mogelijkheid om je op een schonere manier te verplaatsen in de stad. Maar wij vinden dat een oplossing voor betere mobiliteit van de ene inwoner niet ten koste van de mobiliteit van andere inwoners zou moeten gaan.
Daarom zouden deelscooters altijd op aangewezen plekken ingeleverd moeten worden, zodat ze niet zomaar in de stad geplaatst kunnen worden. Op deze plekken zal naar verwachting de drukte toenemen. Belangrijk is daarom dat bij de keuze en inrichting van die plekken specifiek aandacht is voor voldoende overzicht en veilige looproutes, vrij van verkeer (inclusief deelscooters, fietsers etc.).
Tijdens de duur van het experiment zouden de consequenties voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte in de stad goed gemonitord moeten worden. Om tijdens de evaluatie goed te kunnen beoordelen in hoeverre het gekozen systeem daar invloed op heeft.

Tot slot willen wij benadrukken dat het belangrijk is om gebruikers van de deelscooters te wijzen op hoe zij de scooter zo kunnen parkeren dat toegankelijkheid in de stad ook voor inwoners met een beperking gewaarborgd is. Veel van de obstakels die mensen op de stoep tegen komen, zijn daar neergezet, omdat gebruikers niet beseffen dat zij daarmee een belemmering vormen. Dit tegengaan, begint met bewustwording, hoe we allemaal kunnen bijdragen aan een toegankelijke stad.

Met vriendelijke groet,

Marjolein van den Broek,
Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 23 november 2022

Zaaknummer 707353

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van het Presidium van 9 november 2022, Cluster Griffie nummer: 707353;

gelezen de brief van de Commissaris van de Koning d.d. 14 oktober 2022 (zaaknr 2017-0022710);

gelet op de artikelen 16, 23, 24, 25, 86 en 147 van de Gemeentewet;

Gelet op de circulaire Benoeming, functioneringsgesprekken en herbenoeming burgemeester van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2017);

Besluit:

Vast te stellen de "Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023":

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze verordening wordt verstaan onder:
1. Commissie: de commissie als bedoeld in artikel 2, eerste lid;
2. De minister: de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties'
3. Commissaris: de Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland;
4. Raad: de raad van de gemeente Arnhem
5. Aanbeveling: de schriftelijke verklaring van de raad omtrent de herbenoeming van de burgemeester

Artikel 2 Taken en bevoegdheden

1. De commissie heeft tot taak de aanbeveling door de raad voor te bereiden in het kader van de herbenoemingsprocedure van de burgemeester;
2. De commissie vormt zich een oordeel over het functioneren van de burgemeester op basis van o.a. de profielschets, de daaraan gerelateerde klankbordgesprekken en de wettelijke taken van de burgemeester;
3. De commissie brengt over haar oordeel een schriftelijk en vertrouwelijk verslag uit aan de raad, de burgemeester en aan de Commissaris. De burgemeester kan, voorafgaand aan de bespreking in de raad, zijn zienswijze over het verslag geven. Het verslag wordt voorzien van een conceptaanbeveling;
4. Alvorens het verslag aan de raad te zenden, bespreekt de commissie het concept met de burgemeester;
5. Bij de vervulling van haar taak neemt de commissie het gestelde in de circulaire van de minister van BZK in acht.

Artikel 3. Samenstelling

1. De commissie bestaat uit de voorzitters van de in de raad vertegenwoordigde fracties.
2. Het voorzitterschap van de commissie wordt bekleed door de voorzitter van de grootste fractie.

3. De commissie kent geen plaatsvervangende leden;
4. De griffier fungeert als secretaris van de commissie.
5. De commissie kan één of meer wethouders als adviseur toevoegen aan de commissie.

Artikel 4. Werkwijze en geheimhouding

1. De commissie vergadert zo dikwijls als de voorzitter of tenminste 8 leden dit noodzakelijk achten;
2. De vergaderingen van de commissie zijn besloten, alle stukken van de commissie zijn geheim. Dit wordt op de stukken vermeld;
3. De commissie legt in elke vergadering en elk gesprek, met toepassing van artikel 86 GW geheimhouding op over de inhoud van de stukken en het behandelde tijdens de vergadering of het gesprek. De voorzitter van de commissie ziet erop toe dat hieraan wordt voldaan;
4. De geheimhoudingsplicht brengt onder meer mee dat aan raadsleden, die geen zitting hebben in de commissie, en aan anderen, geen inzage in, of informatie omtrent de inhoud van de stukken of het behandelde ter vergadering of in het gesprek wordt verstrekt;
5. Over het besprokene, de overgelegde stukken, het overleg met de burgemeester en eventueel de Commissaris van de Koning, bewaren de voorzitter, leden en griffier strikte geheimhouding. De geheimhouding blijft na ontbinding van de commissie van kracht;
6. De van de commissie uitgaande stukken worden ondertekend door de voorzitter en de secretaris.

Artikel 5. Verslag

1. De commissie brengt over haar werkzaamheden ter voorbereiding op het doen van een aanbeveling schriftelijk een verslag van bevindingen uit aan de gemeenteraad en de Commissaris van de Koning. Het verslag van bevindingen dat de commissie uitbrengt aan de raad en de commissaris van de Koning bevat in ieder geval:
   a. Een weergave van de wijze waarop de commissie haar werkzaamheden heeft verricht;
   b. Een concept-aanbeveling met de gemotiveerde weergave van de bevindingen van de commissie;
   c. Indien ter zake van het functioneren van de burgemeester afspraken zijn gemaakt tussen de commissie en de burgemeester, worden deze expliciet in het verslag van bevindingen vermeld.

Artikel 6. Stemming

1. De commissie beraadslaagt en besluit niet over het in artikel 2, lid 2 bedoelde oordeel indien niet meer dan de helft van het aantal stemgerechtigde leden aanwezig is;
2. Alle besluiten worden bij meerderheid van stemmen genomen;
3. Indien de stemmen staken over het vaststellen van de concept-aanbeveling, wordt het nemen van een beslissing uitgesteld tot de volgende vergadering. Is uitstel van de beslissing niet mogelijk of staken de stemmen ook in die volgende vergadering, dan worden de verschillende meningen in het in artikel 5 bedoelde verslag opgenomen
4. De secretaris en de eventueel aan de commissie toegevoegde adviseur(s) zijn geen lid en hebben geen stemrecht.

Artikel 7 Archivering

1. De secretaris van de commissie draagt er zorg voor dat na afronding van de herbenoeming alle archiefbescheiden onverwijld in een envelop worden verzegeld en gerubriceerd als "geheim", en worden geplaatst in de daartoe aangewezen archiefruimte.
2. De secretaris van de commissie draagt er zorg voor dat in het belang van een zorgvuldige overbrenging naar de gemeentelijke archiefbewaarplaats, als bedoeld in artikel 12 van de Archiefwet 1995, een verklaring van overbrenging, als bedoeld in artikel 9 van het Archiefbesluit 1995, wordt opgesteld voor archiefbescheiden waarvoor de wettelijke termijn verstreken is. In deze verklaring wordt melding gemaakt van het besluit tot toepassing van artikel 15, eerste lid sub a, van de Archiefwet 1995 en de daarin gestelde beperkingen aan de openbaarheid, tot de archiefbescheiden 75 jaar oud zijn.

Artikel 8. Ontbinden van commissie

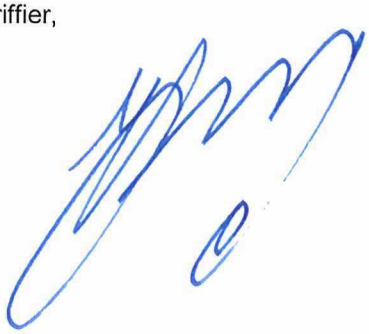
De commissie wordt ontbonden met ingang van de dag volgend op die waarop door de minister een besluit is genomen op de aanbeveling van de raad.

Artikel 9. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De verordening wordt aangehaald als "Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023;
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag van de bekendmaking.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 23 november 2022,

De griffier,

De voorzitter,

RAADSKAMERADVIES

GEMEENTE Arnhem

Vaststellen van de Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	gemeenteraad

Resultaat van bespreking:

Het dagelijks bestuur heeft dit voorstel direct ter besluitvorming geagendeerd. Het voorstel is op 9 november in het Presidium besproken en nadien, voorzien van enige aanpassingen, nogmaals (schriftelijk) voorgelegd aan de leden van het Presidium.
De leden van het Presidium achten een voorbereidende raadskamerbespreking niet opportuun en stemmen in met het direct op de agenda van de raadsvergadering plaatsen van dit voorstel.

De griffier,

J. Kersten

De voorzitter,

K. Koorn

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **707353**

Onderwerp: Vaststellen van de Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023

Voorstel

- Over te gaan tot het vaststellen van de Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023

Inleiding

Per 1 september 2023 verstrijkt de eerste ambtstermijn van de heer Ahmed Marcouch als burgemeester van de gemeente Arnhem. De Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland heeft de raad van de gemeente Arnhem op 14 oktober 2022 een brief gestuurd waarin hij vraagt over te gaan tot het instellen van een vertrouwenscommissie die de aanbeveling voor de herbenoeming voorbereidt.

Beoogd effect

De raad legt met de verordening vast dat hij een vertrouwenscommissie uit zijn midden opdraagt om de aanbeveling voor herbenoeming voor te bereiden. De raad stelt ook de regels vast voor de werkwijze, taak en samenstelling van de vertrouwenscommissie. De werkwijze van de commissie is zodanig geregeld dat geheimhouding is gegarandeerd.

Financiën

Arnhem GEMEENTE

Aan dit voorstel zijn geen financiële consequenties verbonden.

Uitvoering

Het Presidium heeft op 9 november 2022 de concept verordening besproken. Naar aanleiding daarvan is dit raadsvoorstel opgesteld. Een conceptversie van de verordening is eveneens voorgelegd aan het Kabinet van de van Commissaris van de Koning. Enkele aanvullingen op de tekst van de verordening zijn in dit raadsvoorstel verwerkt.

Na vaststelling van de verordening zal de commissie een aanbeveling voorbereiden. Het is aan de vertrouwenscommissie om te bepalen of zij één of meer wethouders als adviseur wil toevoegen aan de commissie, welke andere belanghebbenden en betrokkenen ze willen betrekken, en op welke wijze de commissie dat zal doen. De vertrouwenscommissie zal verslag doen aan de gemeenteraad en een aanbeveling voorleggen met betrekking tot de herbenoeming.
De commissie wordt in haar werkzaamheden ondersteund door de griffier.

Communicatie en Participatie

Na vaststelling van de verordening zal deze worden gepubliceerd en op de dag van publicatie in werking treden.

Het proces dat leidt tot de aanbeveling kent geen specifieke betrokkenheid van bewoners, ondernemers en/of ander belanghebbenden. De opvattingen in de stad over het functioneren van de burgemeester worden door de leden van de vertrouwenscommissie vertolkt. De commissie kan functionarissen die intensief met de burgemeester samenwerken als referent horen.

RAADSVOORSTEL

Besluit van 23 november 2022

Zaaknummer 707353

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van het Presidium van 9 november 2022, Cluster Griffie nummer: 707353;

gelezen de brief van de Commissaris van de Koning d.d. 14 oktober 2022 (zaaknr 2017-0022710);

gelet op de artikelen 16, 23, 24, 25, 86 en 147 van de Gemeentewet;

Gelet op de circulaire Benoeming, functioneringsgesprekken en herbenoeming burgemeester van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2017);

Besluit:

Vast te stellen de "Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023":

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze verordening wordt verstaan onder:
1. Commissie: de commissie als bedoeld in artikel 2, eerste lid;
2. De minister: de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties'
3. Commissaris: de Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland;
4. Raad: de raad van de gemeente Arnhem
5. Aanbeveling: de schriftelijke verklaring van de raad omtrent de herbenoeming van de burgemeester

Artikel 2 Taken en bevoegdheden

1. De commissie heeft tot taak de aanbeveling door de raad voor te bereiden in het kader van de herbenoemingsprocedure van de burgemeester;
2. De commissie vormt zich een oordeel over het functioneren van de burgemeester op basis van o.a. de profielschets, de daaraan gerelateerde klankbordgesprekken en de wettelijke taken van de burgemeester;
3. De commissie brengt over haar oordeel een schriftelijk en vertrouwelijk verslag uit aan de raad, de burgemeester en aan de Commissaris. De burgemeester kan, voorafgaand aan de bespreking in de raad, zijn zienswijze over het verslag geven. Het verslag wordt voorzien van een conceptaanbeveling;
4. Alvorens het verslag aan de raad te zenden, bespreekt de commissie het concept met de burgemeester;
5. Bij de vervulling van haar taak neemt de commissie het gestelde in de circulaire van de minister van BZK in acht.

Artikel 3. Samenstelling

1. De commissie bestaat uit de voorzitters van de in de raad vertegenwoordigde fracties.
2. Het voorzitterschap van de commissie wordt bekleed door de voorzitter van de grootste fractie.

Gemeente Arnhem

3. De commissie kent geen plaatsvervangende leden;
4. De griffier fungeert als secretaris van de commissie.
5. De commissie kan één of meer wethouders als adviseur toevoegen aan de commissie.

Artikel 4. Werkwijze en geheimhouding

1. De commissie vergadert zo dikwijls als de voorzitter of tenminste 8 leden dit noodzakelijk achten;
2. De vergaderingen van de commissie zijn besloten, alle stukken van de commissie zijn geheim. Dit wordt op de stukken vermeld;
3. De commissie legt in elke vergadering en elk gesprek, met toepassing van artikel 86 GW geheimhouding op over de inhoud van de stukken en het behandelde tijdens de vergadering of het gesprek. De voorzitter van de commissie ziet erop toe dat hieraan wordt voldaan;
4. De geheimhoudingsplicht brengt onder meer mee dat aan raadsleden, die geen zitting hebben in de commissie, en aan anderen, geen inzage in, of informatie omtrent de inhoud van de stukken of het behandelde ter vergadering of in het gesprek wordt verstrekt;
5. Over het besprokene, de overgelegde stukken, het overleg met de burgemeester en eventueel de Commissaris van de Koning, bewaren de voorzitter, leden en griffier strikte geheimhouding. De geheimhouding blijft na ontbinding van de commissie van kracht;
6. De van de commissie uitgaande stukken worden ondertekend door de voorzitter en de secretaris.

Artikel 5. Verslag

1. De commissie brengt over haar werkzaamheden ter voorbereiding op het doen van een aanbeveling schriftelijk een verslag van bevindingen uit aan de gemeenteraad en de Commissaris van de Koning. Het verslag van bevindingen dat de commissie uitbrengt aan de raad en de commissaris van de Koning bevat in ieder geval:
   a. Een weergave van de wijze waarop de commissie haar werkzaamheden heeft verricht;
   b. Een concept-aanbeveling met de gemotiveerde weergave van de bevindingen van de commissie;
   c. Indien ter zake van het functioneren van de burgemeester afspraken zijn gemaakt tussen de commissie en de burgemeester, worden deze expliciet in het verslag van bevindingen vermeld.

Artikel 6. Stemming

1. De commissie beraadslaagt en besluit niet over het in artikel 2, lid 2 bedoelde oordeel indien niet meer dan de helft van het aantal stemgerechtigde leden aanwezig is;
2. Alle besluiten worden bij meerderheid van stemmen genomen;
3. Indien de stemmen staken over het vaststellen van de concept-aanbeveling, wordt het nemen van een beslissing uitgesteld tot de volgende vergadering. Is uitstel van de beslissing niet mogelijk of staken de stemmen ook in die volgende vergadering, dan worden de verschillende meningen in het in artikel 5 bedoelde verslag opgenomen
4. De secretaris en de eventueel aan de commissie toegevoegde adviseur(s) zijn geen lid en hebben geen stemrecht.

Artikel 7 Archivering

1. De secretaris van de commissie draagt er zorg voor dat na afronding van de herbenoeming alle archiefbescheiden onverwijld in een envelop worden verzegeld en gerubriceerd als "geheim", en worden geplaatst in de daartoe aangewezen archiefruimte.
2. De secretaris van de commissie draagt er zorg voor dat in het belang van een zorgvuldige overbrenging naar de gemeentelijke archiefbewaarplaats, als bedoeld in artikel 12 van de Archiefwet 1995, een verklaring van overbrenging, als bedoeld in artikel 9 van het Archiefbesluit 1995, wordt opgesteld voor archiefbescheiden waarvoor de wettelijke termijn verstreken is. In deze verklaring wordt melding gemaakt van het besluit tot toepassing van artikel 15, eerste lid sub a, van de Archiefwet 1995 en de daarin gestelde beperkingen aan de openbaarheid, tot de archiefbescheiden 75 jaar oud zijn.

Artikel 8. Ontbinden van commissie

De commissie wordt ontbonden met ingang van de dag volgend op die waarop door de minister een besluit is genomen op de aanbeveling van de raad.

Artikel 9. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De verordening wordt aangehaald als “Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming burgemeester 2023;
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag van de bekendmaking.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 23 november 2023,

De Griffier | De voorzitter

Verzoek tot opheffing geheimhouding Wvg Schaapsdrift

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	23 november 2022
Portefeuillehouders:	C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aan de gemeenteraad, 18 november 2022

Het college stelt voor een verzoek tot opheffing van de geheimhouding op stukken betreffende Wvg Schaapsdrift af te wijzen. In juli 2022 is er bezwaar aangetekend tegen de beslissing op een Woo verzoek. De gemeenteraad heeft geheimhouding opgelegd aan stukken die onder het Woo verzoek vallen. Dit bezwaarschrift wordt daarom gezien als een verzoek aan de gemeenteraad tot opheffing van die geheimhouding. De grondslag en inhoudelijke motivatie waarom eerder de geheimhouding is opgelegd is in de tussentijd ongewijzigd.

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

W. Lammers K. Koorn

Motie

Verzoek van bewoners Schaapsdrift tot openbaarmaking van hun dossier zo veel mogelijk inwilligen zoals het protocol voorschrijft (22M183)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 23 november 2022, ter bespreking van het agendapunt "Verzoek tot opheffing geheimhouding Wvg Schaapsdrift".

gezien,

het verzoek tot openbaarmaking Wvg Schaapsdrift;

het voorstel van het college om dit verzoek af te wijzen;

het 'Protocol Geheimhouding gemeente Arnhem 2019'1

overwegende dat,

artikel 1.1 en 1.2 van het protocol bepaalt dat openbaarheid de regel is en geheimhouding de uitzondering en het opleggen van geheimhouding altijd dient te worden gemotiveerd en verantwoord, zoveel mogelijk in het openbaar,

van mening dat,

het voorstel om het verzoek tot openbaarmaking af te wijzen onvoldoende is gemotiveerd en verantwoord,

verzoekt het college,

de raad een voorstel te doen toekomen ten einde het dossier Schaapsdrift WvG zoveel als mogelijk openbaar te maken, conform de eisen die het protocol Geheimhouding gemeente Arnhem 2019 stelt,

en gaat over tot de orde van de dag.

Elfrink & Dobbe (SP)
Van den Broek (CDA)

1 https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR629974

Zaaknummer: 701924

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 701924

Onderwerp: Verzoek tot opheffing geheimhouding Wvg Schaapsdrift

Kernboodschap

Op 11 juli 2022 is er bezwaar aangetekend tegen de beslissing op een Woo verzoek dat ziet op de Wvg Schaapsdrift. De gemeenteraad heeft geheimhouding opgelegd aan de stukken die onder het Woo verzoek vallen. Daarom geldt het bezwaarschrift ook als een verzoek aan de gemeenteraad tot opheffing geheimhouding. In dit voorstel wordt de raad geadviseerd het verzoek tot opheffing geheimhouding af te wijzen.

Voorstel

1. Het verzoek tot opheffing van de geheimhouding af te wijzen

Inleiding

Voorgeschiedenis beslissing op Woo verzoek
Op 28 maart 2022 wordt een Wob-verzoek ingediend waarin verzocht wordt om informatie uit de tijdsperiode waarin de gemeente Arnhem het document [1] ‘’Ontwikkelperspectief spoorzone Arnhem-Oost fase 1 de ambitie” én het document [2] ‘’Ruimtelijke motivatie ontwikkeling Schaapsdrift e.o. ” heeft goedgekeurd.

Meer concreet wordt verzocht om de volgende informatie:
Het ontvangen van alle (concept) plantontwikkeling, afwegingen, informatie, notulen, besluitenlijsten, alle andere uitingsvormen van overleg, discussie, besluitvorming, verslaglegging, en afschriften van documenten, e-mails, faxen en overige communicatie. Zowel intern als met derden, zowel ambtelijk als bestuurlijk, waarbij in de context van de genoemde documenten [1] en [2] in de periode vanaf begin 2021 tot en met maart 2022 dit jaar sprake is van:

a. Het betrekken van Schaapsdrift e.o. bij de planontwikkeling;
b. De Ernst Casimirlaan uit te sluiten;
c. De ambtelijke/bestuurlijke afwegingen en (interne) adviezen om planontwikkeling Velperweg e.o. te laten afwijken van het in 2021 vastgestelde ambitieniveau om alleen te ontwikkelen op bestaande bedrijventerreinen (visie spoorzone oost Arnhem);
d. De ambtelijke en bestuurlijk adviezen en afwegingen t.a.v. gevolgen van gewenste onteigening op particulier eigendom en de toekomstige gevolgen hiervoor (omdat het proces hier nog niet is, kan hier gelezen worden het instellen van het recht op 1ste koop).

Arnhem GEMEENTE

Op 24 mei 2022 is op dit verzoek beslist. Op 11 juli 2022 wordt bezwaar aangetekend tegen dit besluit.

Voorgeschiedenis besluit van de raad tot oplegging geheimhouding
Op 12 mei 2022 wordt er een inlichtingenverzoek op grond van artikel 169 Gemeentewet door de Arnhemse Ouderenpartij ingediend.

Bij de beantwoording van het inlichtingenverzoek op 29 juni 2022 worden alle stukken die in het kader van het Woo verzoek zijn aangetroffen verstrekt, waarbij op grond van artikel 25, derde lid Gemeentewet geheimhouding wordt opgelegd aan documenten én passages waarvan openbaarmaking op grond van een in de Woo opgenomen grondslag is geweigerd.

Het betrof een drietal grondslagen uit de Woo, te weten financiële belangen van de gemeente die geschaad worden bij openbaarmaking van de stukken (artikel 5.1, tweede lid onder b Woo), bedrijfsgevoelige informatie van derden die vertrouwelijk aan de gemeente verstrekt is (artikel 5.1 eerste lid onder c Woo) en persoonlijke beleidsopvattingen ten behoeve van intern beraad, zoals concepten van stukken (artikel 5.2 eerste lid Woo).

Doorgezonden als verzoek om opheffing geheimhouding
Omdat de raad de door het college opgelegde geheimhouding op grond van artikel 25, derde lid van de Gemeentewet heeft bekrachtigd en deze geheimhouding vóórgaat op het openbaarmakingsregime van de Woo, dient een Woo-verzoek tevens te worden opgevat als verzoek om opheffing van die geheimhouding als het gaat om stukken die onder de reikwijdte van het Wob-verzoek vallen. Dit heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State als hoogste bestuursrechter zo bepaald[1].

Beoogd effect

Het in stand laten van de opgelegde geheimhouding.

Argumenten

1.1 Opheffing van de geheimhouding schaadt de economische en financiële belangen van de gemeente
Het toepassen van de Wvg heeft gevolgen voor de gemeentelijke financiën. De opgelegde geheimhouding betreft documenten en passages uit documenten waarvan bij openbaarmaking van die informatie economisch en/of financieel nadelige gevolgen voor de gemeente zouden kunnen intreden.

1.2 Opheffing van de geheimhouding leidt tot de onwenselijke openbaarmaking van bedrijfsgevoelige informatie van derden die vertrouwelijk aan de gemeente is verstrekt
De opgelegde geheimhouding betreft informatie die in vertrouwelijkheid aan de gemeente is meegedeeld. Openbaarmaking van deze informatie zou tot de onwenselijke openbaarmaking van bedrijfsgevoelige informatie leiden.

[1] ECLI:NL:RVS:2016:3140, r.o. 3.3, ECLI:NL:RVS:2018:3991, r.o. 8.1

1.3 *Opheffing van de geheimhouding leidt tot een onwenselijke openbaarmaking van persoonlijke beleidsopvattingen*
Het is van groot belang dat ambtenaren en anderen die bij intern beraad zijn betrokken in vrijheid kunnen adviseren zonder de angst dat hun conclusies, aanbevelingen en adviezen publiekelijk bekend worden. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De afwijzing van het verzoek om opheffing is een besluit waartegen bezwaar gemaakt kan worden*
De afwijzing kan aangevochten worden in bezwaar, beroep en hoger beroep. De juridische vraag die hierbij steeds centraal zal staan is of de motivering van de ingeroepen weigeringsgronden voldoende dragend is.

Participatie

Participatie is bij dit onderwerp niet aan de orde.

Financiën

Zie argument 1.1.

Uitvoering

Indien het voorstel wordt afgewezen, betekent dit niet dat de geheimhouding wordt opgeheven. Opheffen van de geheimhouding vergt een actief besluit van de raad

Communicatie

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Bezwaarschrift Woo Schaapsdrift e.o.

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	701924

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 1 november 2022, nummer: 701924;

gelet op artikel 25, derde lid van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het verzoek tot opheffing van de opgelegde geheimhouding aan de stukken op de bijlage behorende bij de raadsbrief “Inlichtingenverzoek AOP om overlegging dossier Wvg Schaapsdrift" van d.d. 21 juni 2022 en de stukken die genoemd zijn in de openbare inventarisatielijst af te wijzen.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

2022-10063118

INGEKOMEN 11 JULI 2022

Bezwaarschrift inzake WOO verzoek informatie Schaapsdrift e.o. (zaaknummer 652553)

Beste,

Namens de schaapsdrift e.o. maak ik bezwaar inzake de beantwoording van dit WOO verzoek waarvan we op 31 mei j.l. op de hoogte zijn gebracht van besluit en beantwoording.

Gelet het feit dat er een zeer zwaarwegende maatregel is genomen door de gemeente (Wet Voorkeursrecht) heb ik een aantal vragen gesteld in ons WOO verzoek namens de bewoners. Het recht op eigendom van ons, maar ook de 170 andere eigenaren in het gestelde plangebied, en de daarbij behorende zorgvuldigheid in de afweging en besluitvorming is hierbij een van de vragen geweest.

Daarnaast hebben we verzocht om duidelijkheid t.a.v. de gewijzigde plannen met dit gebied medio begin 2022 en wederom de daarbij behorende afweging.

Gezien het feit dat de wethouder in de raadsvergaderingen van 18, 25 en 1 juni geen duidelijkheid wilden verschaffen over de zorgvuldigheid van de besluitvorming, en de bijbehorende belangafweging, was de aanname dat wij er vanuit het WOO verzoek hier meer informatie over zou verschaffen.

Ondertussen constateren we:

1. Dat er met name op de punten A,C en D uit het verzoek geen zinvolle informatie is verstrekt die gestelde vragen beantwoorden;
2. Dat tevens alle communicatie ontbreekt van (bijvoorbeeld) Prorail, waarbij duidelijk is geworden dat Prorail/ontwikkelingen station van grote invloed is op de door de gemeente gewenste ontwikkelingen en daarmee de wijk;
3. Dat er op basis van de beantwoording op het verzoek uit de inventarisatielijst op te maken is dat aanvullende documenten wel beschikbaar zijn die vragen A,C en D zouden moeten beantwoorden. (o.a. items 171,172 en 174 bijvoorbeeld);
4. Ook documenten welke niet beschikbaar zijn gesteld onder WOO 5.1 twee lid onder b hadden wellicht ontdaan kunnen worden van specifieke financiële of economische informatie. Zowel de naamgeving als omvang geven hiervoor aanleiding te twijfelen aan reden en motivatie dit niet beschikbaar te stellen.

Nu vragen wij ons af of de gemeente terecht een beroep op geheimhouding doet en in het licht van ons WOO verzoek of alle relevante aspecten t.a.v. zorgvuldigheid, keuzes en afwegingen nu onder WOO 5.2 eerste lid (persoonlijke beleidsopvattingen) niet beschikbaar zijn gesteld. Daar waar de gemeente zorgvuldigheid in haar afwegingen moet betrachten, is dit niet meer inzichtelijk, aantoonbaar en toetsbaar voor de wijkbewoners die hiermee te maken hebben. Dit geeft het beeld van onvoldoende beleidstransparantie en laat vragen over (belangen)afwegingen en besluitvorming rondom gewijzigde koers t.a.v. de wijk onbeantwoord.

Wij zijn dus van mening dat een onafhankelijke herbeoordeling op zowel geheimhouding als de gronden van WOO 5.2 eerste lid en 5.2 tweede lid onder b van het 171 niet openbaar gemaakte documenten verwacht mag worden.

Ik zal mij namens onze bewoners in het verdere bezwaartraject ook laten bijstaan door een jurist.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Arnhem

[redacted]

[redacted]

college BZW Arnhem
postbus 99
6800 AB Arnhem

Arnhem, 22-11-2022

Beste raadsleden en fractievolgers,

Komende woensdag staat de geheimhouding op het WOO verzoek over de Schaapsdrift e.o. op de agenda. Er is de raad verzocht om het advies van het college op te volgen ten aanzien van de besluitvorming tot geheimhouding in het dossier Schaapsdrift eo en dit in stand te houden. Dit als gevolg van het eerdere inlichtingenverzoek van de Arnhemse Ouderen Partij om het WVG dossier Schaapsdrift e.o. inzichtelijke te krijgen voor de raad.

We willen allereerst benadrukken dat wij niet vragen om volledige opheffing van de geheimhouding. De geheimhouding op het WOO dossier tussen raad en college is een noodzakelijk instrument in de behandeling van dit onderwerp. De vraag om geheimhouding volledig op te heffen volgt uit het juridisch advies van de gemeente Arnhem in de behandeling van ons verzoek tot bezwaar uitkomsten WOO verzoek. Vanzelfsprekend wordt hier een negatief advies opgegeven.

Echter, in Nederland hebben inwoners een aantal basisrechten om informatie in te winnen en opgenomen besluitvorming in bezwaar te gaan. Zodoende hebben bewoners een WOO verzoek gedaan, en daarop volgend een bezwaar ingediend. Op dit laatste basisrecht lijken we ons nu niet meer te kunnen beroepen. In onze optiek een zeer ongewenste ontwikkeling als gevolg van het besluit in de raad op de geheimhouding. We vragen de raad en het college dan ook niet om opheffing geheimhouding, wel om een besluit waarmee de mogelijkheden tot beroep en bezwaar op de uitkomsten van ons WOO verzoek, niet te blokkeren.

Geheimhouding dient in stand gehouden te worden, met dien verstande dat ook het bezwaar in behandeling genomen moet kunnen worden. Documenten, eerder niet verstrekt onder specifieke benoemde WOO gronden, zouden in de toekomstige beoordeling vanuit bezwaarprocedure alsnog verstrekt moeten kunnen worden en op die specifieke documenten zou geheimhouding moeten vervallen.

In onze optiek dient tussen publiek, raad en college de geheimhouding haar doel. Maar zou dit niet mogen inhouden dat burgers geen gebruik meer kunnen maken van hun democratisch recht om een bezwaarprocedure te starten op het onderliggende WOO besluit. Met een aangepast besluit op de geheimhouding, in plaats van het volledig laten vervallen van de geheimhouding wordt het belang college richting raad gediend maar ook het grondrecht van burgers om bezwaar te maken.

Dus wij vragen u de volledige geheimhouding te heroverwegen en te beoordelen en zowel de instrumenten van een gemeenteraad te respecteren maar ook de rechten van inwoners te behartigen.

Met vriendelijke groet, Vereniging tot behoud van de Schaapsdrift e.o.

H. Meerkerk

Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Besluit van 23 november 2022

Zaaknummer 701821

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 8 november 2022 Bedrijfsvoering, nummer 701821;

gelet op de Wet op de bedrijveninvesteringszones;

gezien de uitvoeringsovereenkomst van 9 november 2022 gesloten met stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier;

Besluit:

vast te stellen de

VERORDENING BEDRIJVENINVESTERINGSZONE KORENKWARTIER ARNHEM 2023 - 2027

Hoofdstuk I Algemene bepalingen

Artikel 1. Definities
In deze verordening wordt verstaan onder:
- bedrijveninvesteringszone: het op de bij deze verordening behorende kaart in Bijlage 1 aangewezen gebied in de gemeente waarbinnen de BIZ-bijdrage wordt geheven;
- college: college van burgemeester en wethouders van de gemeente;
- uitvoeringsovereenkomst: tussen de gemeente en stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier op 9 november 2022 gesloten overeenkomst als bedoeld in artikel 7, derde lid, van de wet;
- wet: Wet op de bedrijveninvesteringszones.

Hoofdstuk II Belastingbepalingen

Artikel 2. Belastbaar feit en aard van de belasting
1. Onder de naam 'BIZ-bijdrage' wordt jaarlijks een directe belasting geheven ter zake van binnen de bedrijveninvesteringszone gelegen onroerende zaken die op grond van artikel 220a Gemeentewet niet in hoofdzaak tot woning dienen en in de WOZ-administratie staan geregistreerd met een omschrijving zoals opgenomen in Bijlage 2 'Belastingobjecten BIZ-bijdrage', behorende bij en deel uitmakende van deze verordening.
2. De BIZ-bijdrage wordt geheven ter bestrijding van de kosten die zijn verbonden aan activiteiten in de openbare ruimte en op internet, die zijn gericht op het bevorderen van de leefbaarheid of de veiligheid in de bedrijveninvesteringszone of de ruimtelijke kwaliteit of de economische ontwikkeling van de bedrijveninvesteringszone.

Artikel 3. Voorwerp van de belasting

1. Voorwerp van de belasting is een onroerende zaak.
2. Als onroerende zaak wordt aangemerkt de onroerende zaak, bedoeld in hoofdstuk III van de Wet waardering onroerende zaken.

Artikel 4. Belastingplicht

1. De BIZ-bijdrage wordt geheven van de gebruiker, zijnde degene die bij het begin van het kalenderjaar al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht een in de bedrijveninvesteringszone gelegen onroerende zaak gebruikt.
2. Voor de toepassing van dit artikel wordt:
   a. gebruik door degene aan wie een deel van een onroerende zaak in gebruik is gegeven, aangemerkt als gebruik door degene die dat deel in gebruik heeft gegeven, waarbij degene die het deel in gebruik heeft gegeven, bevoegd is de BIZ-bijdrage als zodanig te verhalen op degene aan wie dat deel in gebruik is gegeven;
   b. het ter beschikking stellen van een onroerende zaak voor volgtijdig gebruik aangemerkt als gebruik door degene die die onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld, waarbij degene die de onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld, bevoegd is de BIZ-bijdrage als zodanig te verhalen op degene aan wie die onroerende zaak ter beschikking is gesteld;
3. Indien een onroerende zaak bij het begin van het kalenderjaar geen gebruiker kent, wordt de van de gebruiker te heffen BIZ-bijdrage geheven van de eigenaar.

Artikel 5. Maatstaf van heffing

1. De BIZ-bijdrage wordt geheven naar de op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken voor de onroerende zaak vastgestelde waarde zoals deze geldt voor het kalenderjaar.
2. Indien met betrekking tot de onroerende zaak geen waarde is vastgesteld op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken wordt de heffingsmaatstaf van die onroerende zaak bepaald met toepassing van artikel 6, alsmede met overeenkomstige toepassing van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 17, 18 en 20, tweede lid, van de Wet waardering onroerende zaken.

Artikel 6. Vrijstellingen

1. In afwijking in zoverre van artikel 5 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf buiten aanmerking gelaten, voor zover dit niet al is gebeurd bij de bepaling van de in dat artikel bedoelde waarde, de waarde van:
   a. voor de land- of bosbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgrond, daaronder mede begrepen de open grond, alsmede de ondergrond van glasopstanden, die bedrijfsmatig aangewend wordt voor de kweek of teelt van gewassen, zonder daarbij de ondergrond als voedingsbodem te gebruiken;
   b. glasopstanden, die bedrijfsmatig worden aangewend voor de kweek of teelt van gewassen, voor zover de ondergrond daarvan bestaat uit de in onderdeel a bedoelde grond;
   c. onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst of voor het houden van openbare bezinningssamenkomsten van levensbeschouwelijke aard, een en ander met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;

d. één of meer onroerende zaken die deel uitmaken van een op de voet van de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoed dat voldoet aan de voorwaarden genoemd in artikel 8 van het Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928, met uitzondering van de daarop voorkomende gebouwde eigendommen;
e. natuurterreinen, waaronder mede worden verstaan duinen, heidevelden, zandverstuivingen, moerassen en plassen, die door rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid welke zich uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het behoud van natuurschoon ten doel stellen, beheerd worden;
f. openbare land- en waterwegen en banen voor openbaar vervoer per rail, een en ander met inbegrip van kunstwerken;
g. waterverdedigings- en waterbeheersingswerken die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
h. werken die zijn bestemd voor de zuivering van riool- en ander afvalwater en die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
i. werktuigen die van een onroerende zaak kunnen worden afgescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als gebouwde eigendommen zijn aan te merken;
j. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de publieke dienst van de gemeente;
k. straatmeubilair, waaronder begrepen alle zodanige gebouwde eigendommen - niet zijnde gebouwen - welke zijn geplaatst voor het belang van het publiek, ten dienste van het verkeer of ter verfraaiing van de gemeente, zoals lichtmasten, verkeersinstallaties, standbeelden, monumenten, fonteinen, banken, abri's, hekken en palen;
l. plantsoenen, parken en waterpartijen, die bij de gemeente in beheer zijn of waarvan de gemeente het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
m. begraafplaatsen, urnentuinen en crematoria, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
n. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor het geven van onderwijs;
o. onroerende zaken die worden beheerd door een vereniging of stichting die geen onderneming drijft, voor zover die objecten bestemd en in gebruik zijn voor het geven van onderwijs, voor club- en buurthuiswerk, voor de beoefening van sport, kunst of cultuur, of voor andere activiteiten van sociale of culturele aard;
p. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de publieke dienst ter zake van brandweerzorg, rampenbeheersing, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening in de regio en de handhaving van de openbare orde en veiligheid;
q. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de elektriciteitsvoorziening (trafo's) en (tele)communicatie;
r. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor opslag/distributie.

2. In afwijking in zoverre van artikel 5 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf voor de BIZ-bijdrage van de gebruiker buiten aanmerking gelaten de waarde van gedeelten van de onroerende zaak die in hoofdzaak tot woning dienen dan wel in hoofdzaak dienstbaar zijn aan woondoeleinden.

Artikel 7. Tarief BIZ-bijdrage

Het tarief van de BIZ-bijdrage bedraagt een percentage van de heffingsmaatstaf. Het percentage is voor kalenderjaren 2023 tot en met 2027:

voor een belastingobject behorende tot een van de categorieën zoals vermeld in Bijlage 2 'Belastingobjecten BIZ-bijdrage', behorende bij en deel uitmakende van deze verordening:		
A.	Horeca, bioscoop	0,4% met een minimale bijdrage van € 300 en een maximale bijdrage van € 1.800 per jaar
B.	Detailhandel	0,3% met een minimale bijdrage van € 225 en een maximale bijdrage van € 1.350 per jaar
C.	Dienstverlening, kantoor, overige niet-woningen	0,2% met minimale bijdrage van €150 en maximale bijdrage van € 900 per jaar

Artikel 8. Wijze van heffing

De BIZ-bijdrage wordt jaarlijks bij wege van aanslag geheven.

Artikel 9. Termijnen van betaling

1. De aanslagen moeten worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.
2. In afwijking van het eerste lid kunnen de aanslagen in acht gelijke termijnen worden betaald, indien aan het navolgende wordt voldaan:
   a. het totaalbedrag van de op één aanslagbiljet verenigde aanslagen BIZ, onroerende-zaakbelastingen en/of andere belastingen/heffingen moet niet meer zijn dan € 5.000,00;
   b. de verschuldigde bedragen moeten door middel van automatische betalingsincasso van de betaalrekening van de belastingschuldige kunnen worden afgeschreven.

   De eerste termijn vervalt dan op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld en elk van de volgende termijnen telkens een maand later.
3. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 10. Looptijd belastingheffing

De BIZ-bijdrage wordt ingesteld voor een periode van 5 jaar.

Hoofdstuk III Subsidiebepalingen

Artikel 11. Buiten toepassing algemene subsidieverordening

Op de subsidie op grond van deze verordening is de Algemene Subsidieverordening Arnhem niet van toepassing.

Artikel 12. Aanwijzing stichting
Stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier wordt aangewezen als de stichting bedoeld in artikel 7 van de wet, waarmee een overeenkomst als bedoeld in artikel 4:36 van de Algemene wet bestuursrecht is gesloten, waarin is bepaald dat de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verstrekt verplicht moeten worden verricht.

Artikel 13. Subsidieverlening
1. De subsidie wordt jaarlijks door het college verleend aan de stichting voor de uitvoering van de activiteiten die zijn opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst. De subsidie wordt verleend op een daartoe gedane aanvraag, die vergezeld moet gaan van de in de uitvoeringsovereenkomst genoemde stukken.
2. De subsidie wordt bepaald op de jaarlijks ontvangen BIZ-bijdragen verminderd met de perceptiekosten voor de heffing en invordering van de BIZ-bijdragen zoals opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst.

Artikel 14. Subsidieverplichtingen
Naast de in artikel 4:37 van de Algemene wet bestuursrecht genoemde verplichtingen kunnen aan de stichting ook andere doelgebonden verplichtingen worden opgelegd. Deze verplichtingen zijn opgenomen in de met de stichting gesloten uitvoeringsovereenkomst.

Artikel 15. Subsidievaststelling
1. De stichting is verplicht om op uiterlijk 1 april van het jaar volgende op het subsidiejaar de in de uitvoeringsovereenkomst opgenomen stukken te overleggen.
2. De subsidie wordt vastgesteld uiterlijk dertien weken na ontvangst van de in het voorgaande lid genoemde stukken.

Artikel 16. Melding van relevante wijzigingen
De stichting stelt het college zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte van:
- meer dan ondergeschikte veranderingen in haar financiële situatie,
- een wijziging van de statuten,
- verandering of beëindiging van activiteiten.

Hoofdstuk IV Slotbepalingen

Artikel 17. Inwerkingtreding en citeertitel
1. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag nadat het college heeft bekendgemaakt dat van voldoende steun als bedoeld in artikel 4 van de wet is gebleken.
2. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2023.
3. Deze verordening wordt aangehaald als: BIZ-Verordening Korenkwartier 2023-2027.

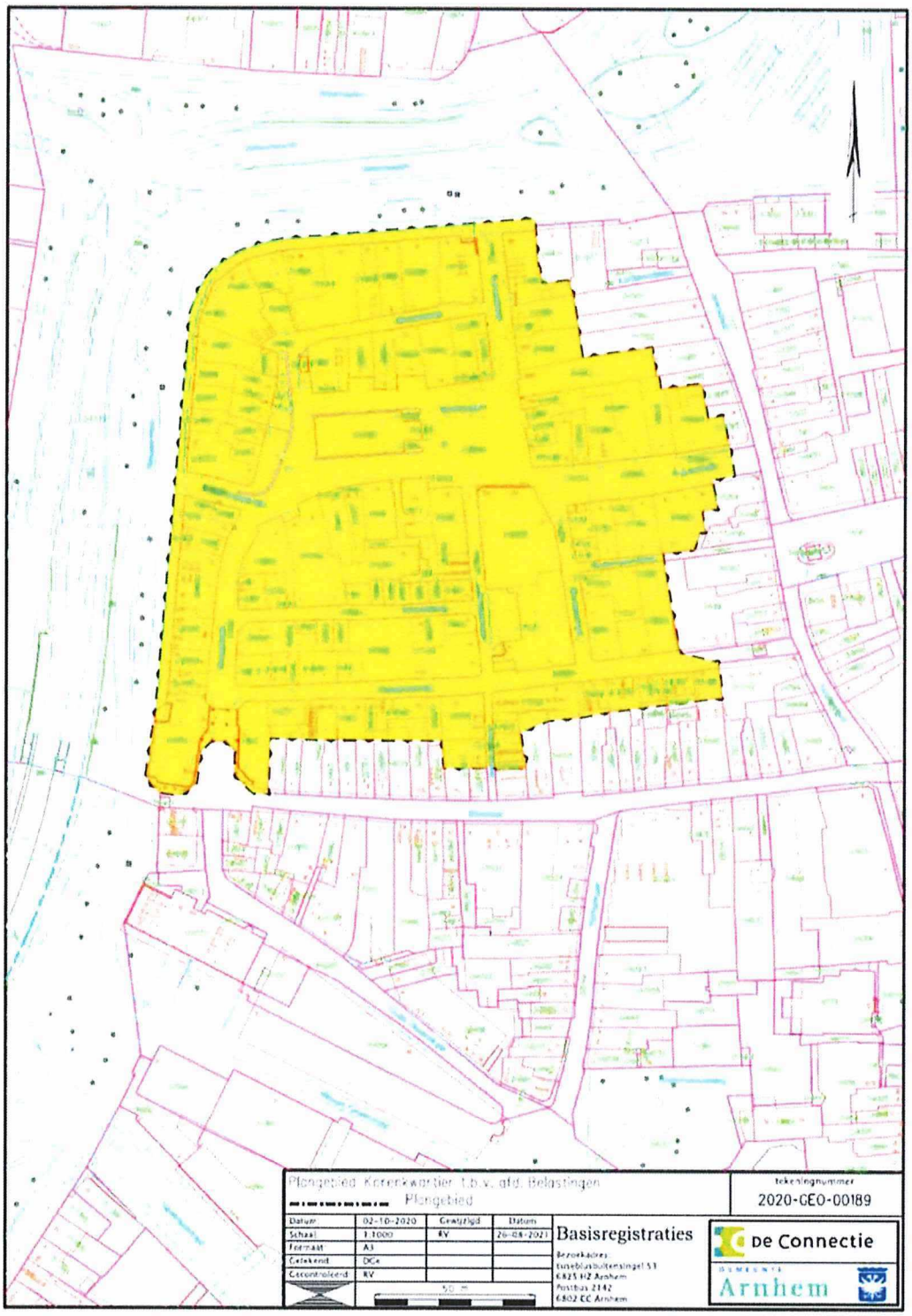
Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 23 november 2022.

De griffier,

De voorzitter,

Bijlage 1 behorende bij de 'Verordening bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027' van 23 november 2022

Als aangewezen gebied, bedoeld in artikel 1 van de Verordening bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027, geldt het op onderstaande kaartje geel gekleurde deel.

GEMEENTE Arnhem

Bijlage 2 Belastingobjecten BIZ-bijdrage behorende bij de 'Verordening bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027' van XXX 2022

Belastingobjecten voor de BIZ-bijdrage, artikel 2 lid 1, van de verordening

Objectomschrijving	
A. Horeca en bioscoop	horeca (openbare gelegenheid waar men consumpties kan kopen en/of gebruiken of gebouw voor het verlenen van onderdak), cafetaria / snackbar, café / bar / restaurant, coffeeshop, bar / dancing / discotheek, hotel / motel, pension / logiesgebouw, jeugdherberg, casino / amusementenhal, overige horeca, bioscoop
B. Detailhandel	(detail)handel / winkel (gebouw/ruimte waar koopwaren verkocht kunnen worden), winkel, groothandel, toonzaal, kiosk, commerciële ruimte (een commerciële plint of een wijkbuurtcentrum waar in identieke ruimten zowel winkels als kantoren kunnen zitten), supermarkt, grootschalige retail (periferie)) (een grootschalig retail-object gelegen in de periferie, zoals bouwmarkten, woonboulevards, etc.), warenhuis (een grootschalig winkelobject gelegen op een a-locatie), overige detailhandel
C. Dienstverlening, kantoor, overige niet-woningen	Zakelijke en persoonlijke dienstverlening, kantoren al dan niet in bedrijfsverzamelgebouwen, overige niet-woningen die niet vallen onder categorie A of B en niet vallen onder de vrijstelling van artikel 6 van de Verordening

Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	23 november 2022
Portefeuillehouders:	B. Roelofs

Resultaat van bespreking:

Aan de gemeenteraad, 18 november 2022

Het college stelt voor de Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027 vast te stellen. Vorig jaar (december 2021) heeft de raad een vrijwel identieke verordening BIZ Korenkwartier vastgesteld. Het is daarna niet gelukt om de volgende stap van de BIZ te zetten. Het lukte niet om aan de wettelijk verplichte draagvlakeisen te voldoen. Van dat proces is geleerd en de initiatiefnemers verwachten bij een nieuwe poging wel aan die eisen te kunnen voldoen. Maar om aan die nieuwe poging te starten is het nodig dat de raad een nieuwe verordening vaststelt. Het gevraagde besluit van de raad is inhoudelijk niet anders dan het al genomen besluit in december 2021.

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft daarom besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur, De voorzitter,

W. Lammers K. Koorn

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 701821

Onderwerp: Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027

Kernboodschap

Om het Korenkwartier te versterken moeten de ondernemers samenwerken. Met het oprichten van een Bedrijveninvesteringszone (hierna: BIZ) willen zij gezamenlijk werken aan de aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van het Korenkwartier. Vorig jaar is er reeds getracht een dergelijke BIZ in te voeren, maar ondanks een overgrote meerderheid werd niet voldaan aan het minimaal aantal stemmen dat nodig was. De ondernemers hebben van dit proces geleerd en zijn ervan overtuigd dat ze ditmaal wél tot een succesvolle draagvlakmeting zullen komen.

Voorstel

1. De Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027 (hierna: de Verordening) vast te stellen conform bijgevoegd concept inclusief bijlagen;
2. De Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2022-2026 in te trekken.

Inleiding

In december 2021 heeft de gemeenteraad geheel in lijn met het raadsbesluit 'Doorpakken in het Korenkwartier' uit 2019 de ‘Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2022-2026’ vastgesteld ten behoeve van de oprichting van een BIZ in het Korenkwartier (zaaknummer 620470). Een BIZ is een afgebakend gebied zoals een winkelstraat, bedrijventerrein of zoals hier een horecagebied waarbinnen ondernemers en/of eigenaren samen investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. Alle ondernemers/eigenaren in de BIZ betalen daaraan mee.

Eén van de wettelijke eisen tot invoering is een formele draagvlakmeting. De wettelijke draagvlakeisen voor de formele stemming zijn:

- Minimaal de helft van de stemgerechtigden heeft een geldige stem uitgebracht;
- Van de stemmers is minimaal 2/3 voor het instellen van de BIZ;
- De WOZ-waarde van de tegenstemmers is niet hoger dan de WOZ-waarde van de voorstemmers.

Deze formele draagvlakmeting heeft in maart 2022 plaatsgevonden bij de notaris. Helaas heeft de stemming niet voldaan aan de wettelijke voorwaarden. Er is niet door minimaal de helft van de stemgerechtigden een stem uitgebracht. Om precies te zijn waren er 2 stemmen te weinig, waarbij opgemerkt wordt dat de uitgebrachte stemmen met een ruime meerderheid (bijna 80%, veel meer dan de wettelijke eis van 2/3) vóór invoering van de BIZ stemden.

Arnhem GEMEENTE

Dit resultaat was teleurstellend voor de indieners van het verzoek tot instelling van een BIZ (de Stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier). Zij hebben te kennen gegeven dat ze 'met een duidelijke nee vanuit de ondernemers hadden kunnen leven, maar niet met feit dat ze onvoldoende ondernemers hebben weten te bereiken en mobiliseren om hun stem te laten horen.' Daarom verzoeken zij de raad opnieuw tot het behandelen van de BIZ-verordening en vragen zij het college om na instemming door de raad een nieuwe formele draagvlakmeting te organiseren.

Beoogd effect

Vaststellen van de BIZ-verordening en het formaliseren van de BIZ-organisatie wat de aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van het Korenkwartier ten goede komt.

Argumenten

1.1 Toewerken naar een zelfredzaam gebied met continuïteit.

Het einddoel van de raadsbesluiten over het Korenkwartier was toewerken naar een zelfredzaam gebied waar de continuïteit gewaarborgd is. Om dit te realiseren moet de organisatiegraad van het gebied verbeterd worden om daarmee de zelfredzaamheid van ondernemers omhoog te krijgen. Een BIZ is hiertoe hét middel, omdat het gebied gekenmerkt wordt door een bovengemiddeld hoog aantal ‘free riders’. De investeringen en inzet komen steeds van dezelfde kleine groep actieve ondernemers en vele - met name wat kleinere - ondernemingen investeren niet in hun bedrijf of de omgeving. Een BIZ sluit free riders uit, omdat iedereen bijdrageplichtig wordt gemaakt en daardoor moet bijdragen aan het Korenkwartier. De beoogde bedragen per jaar variëren overigens. Dit is gekoppeld aan functie en WOZ-waarde. De kleinste beoogde bijdrage is voor een in het gebied gelegen kantoor (150 euro per jaar) en de hoogste beoogde bijdrage komt van de grote horecabedrijven in het gebied (1800 euro per jaar).

1.2 BIZ-gelden gaan 100% het gebied in.

De BIZ-bijdrage wordt door de gemeente als subsidie verstrekt aan de bij de verordening aangewezen stichting en gaat dus niet richting de algemene middelen! Deze BIZ-bijdrage mag alleen worden gebruikt ter bestrijding van de kosten die verbonden zijn aan activiteiten in de openbare ruimte en op het internet, die zijn gericht op het bevorderen van de leefbaarheid of de veiligheid in de BIZ of de ruimtelijke kwaliteit of de economische ontwikkeling van de BIZ. Het gaat hier om activiteiten die complementair zijn aan de activiteiten die de gemeente reeds uitvoert in/voor het BIZ-gebied. Nagenoeg het volledige bedrag, er worden wel perceptiekosten ingehouden, vloeit dus terug in het gebied wat de leefbaarheid, veiligheid en gastvrijheid ten goede komt.

Enkele voorbeelden van beoogde activiteiten zijn (niet limitatief):

- Het inzetten van een gebiedsconciërge;
- Promotie en marketing van het gebied;
- Meer sfeer, beleving en toegankelijkheid om zo de vindbaarheid te vergroten;
- Extra groen en sfeerverlichting;
- Professionele ondersteuning inhuren in de vorm van een ‘Korenkwartier-manager’.

1.3 De BIZ is een geschikt wettelijk instrument voor een evenwichtige verdeling van de lasten.

Door het instellen van een BIZ worden de kosten voor investeringen en projecten in de binnenstad evenrediger verdeeld. Iedere bijdrageplichtige moet na invoering financieel bijdragen. Als maatstaf voor deze heffing geldt de jaarlijks vastgestelde WOZ-waarde. Deze koppeling met de WOZ-waarde maakt dat er een eerlijke verdeling plaatsvindt naar de waarde van het vastgoed. De jaarlijkse ondergrens per object is vastgesteld op €150,- en de vastgestelde bovengrens is €1800.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Het draagvlakpercentage voldoet niet aan het door de raad vastgesteld percentage

Na vaststelling van de verordening volgt een formele draagvlakmeting. Het risico is dat hieruit kan blijken dat er, ondanks de inzet van alle betrokkenen, opnieuw onvoldoende draagvlak is voor de invoering van een BIZ. Het bestuur heeft het proces van de draagvlakmeting uitvoerig geëvalueerd en ziet kansen voor verbetering. De geleerde lessen neemt ze mee in haar communicatie en rondgang langs de ondernemers. Ook is het inmiddels duidelijk wie de juiste stemgerechtigden zijn bij elke onderneming; de vorige keer was dit niet overal duidelijk. Tot slot is het BIZ-bestuur uitgebreid met een extra bestuurslid en zijn er in de deelnemende straten ‘straatambassadeurs’ geworven. Hierdoor is het contact makkelijker en beter.

1.2 Het gebied kent verschillende typen gebruikers.

Hoewel de Korenmarkt voornamelijk een uitgaansgebied is kent het gebied ook winkels en kantoren. Het projectplan van de BIZ is vooral toegespitst op de horeca-functie, maar ook kantoren en winkels profiteren van een schoner, aantrekkelijker en veiliger gebied. Bovendien betalen de horecaondernemers de hoogste BIZ-bijdrage. Kantoren en retail betalen een veel kleinere bijlage.

1.3 Conflicteert deze BIZ niet met de Binnenstad-BIZ of SOFA?

Deze BIZ is aanvullend op de BIZ binnenstad die recentelijk in de raad behandeld is. De BIZ-binnenstad is een eigenaren-BIZ voor het gehele verblijfsgebied van de binnenstad (minus het Korenkwartier), terwijl de BIZ-Korenkwartier gericht is op ondernemers in het Korenkwartier. Zowel qua type (eigenaar<>gebruiker) als qua gebied zijn beide bedrijveninvesteringszones dus complementair.

Het aanvullend karakter geldt ook voor de Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA). SOFA wordt gevoed door een OZB-opslag voor alle niet-woningen in de gemeente. Alle niet-woningen in de gemeente Arnhem (dus ook die in het Korenkwartier) leveren een bijdrage aan het Ondernemersfonds. Maar uit de evaluatie van SOFA (uitgevoerd in 2019) blijkt dat de binnenstad een dringende behoefte heeft aan aanvullende middelen om de ambities waar te kunnen maken. In dit rapport wordt de optie genoemd om de start van een BIZ in meerdere gebieden (b.v. de binnenstad) te onderzoeken. Dit gebeurt bijvoorbeeld al in Utrecht en

Heerlen waar een BIZ en een Ondernemersfonds elkaar versterken. Het ene middel moet dus niet gezien worden als een vervanging voor het andere middel. Beide manieren van fondsvorming hebben bestaansrecht naast elkaar vanwege het aanvullend karakter.

Participatie

Participatie is essentieel bij het invoeren van een BIZ. Hoewel er overwegend voor invoering werd gestemd, hebben de initiatiefnemers naar eigen zeggen geleerd van de vorige keer. Zo hopen zij wel het minimaal aantal stemmen te bereiken. Voor de mogelijke vervolgfase van de formele draagvlakmeting zal opnieuw contact worden gezocht met de bijdrageplichtigen. Zowel fysiek of per telefoon dan wel per brief.

Financiën

De bijdrage per object is voor de BIZ gebaseerd op een percentage van de jaarlijks vast te stellen WOZ-waarde van het belastingobject (winkel, horeca, kantoor enz. maar geen woningen). In het geval van leegstand zal het gebruikersdeel van de heffing voor rekening van de eigenaar komen. Als de leegstand vervalt dan gaat dit deel over op de nieuwe gebruiker.
De BIZ wordt voor de maximale wettelijke termijn van 5 jaren ingesteld en de tariefstelling beoogt een jaarlijkse opbrengst van € 131.000, --. Dit bedrag wordt minus de perceptiekosten als subsidie uitgekeerd aan de BIZ-stichting. Deze jaarlijkse perceptiekosten (vooraanslagoplegging, afhandelen reacties en extra acties voor invordering) voor de gemeente bedragen naar verwachting €1650,-
Zodra de verordening in werking treedt, zullen de financiële consequenties via het eerstvolgende verzamelbesluit in de begroting verwerkt worden.

Uitvoering

Na besluitvorming door de raad vindt medio maart 2023 de formele draagvlakmeting (onder toezicht van een notaris) plaats. Bij voldoende draagvlak start de heffing en invordering van de BIZ met terugwerkende kracht per 1/1/2023 (dus in belastingjaar 2023) tot en met 31/12/2027

Communicatie

Voor 31/12/2022 zal bij positieve besluitvorming de Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027 worden gepubliceerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel met de Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027
- Concept Uitvoeringsovereenkomst Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027
- Brief Verzoek behandelen nieuwe BIZ-verordening Korenkwartier en nieuwe draagvlakmeting
- Activiteitenplan Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027
- Collegebesluit Reglement draagvlakmeting bedrijveninvesteringszone gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	701821

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 8 november 2022 Bedrijfsvoering, nummer 701821;

gelet op de Wet op de bedrijveninvesteringszones;

gezien de uitvoeringsovereenkomst van 9 november 2022 gesloten met stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier;

Besluit:

vast te stellen de

VERORDENING BEDRIJVENINVESTERINGSZONE KORENKWARTIER ARNHEM 2023 - 2027

Hoofdstuk I Algemene bepalingen

Artikel 1. Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- bedrijveninvesteringszone: het op de bij deze verordening behorende kaart in Bijlage 1 aangewezen gebied in de gemeente waarbinnen de BIZ-bijdrage wordt geheven;
- college: college van burgemeester en wethouders van de gemeente;
- uitvoeringsovereenkomst: tussen de gemeente en stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier op 9 november 2022 gesloten overeenkomst als bedoeld in artikel 7, derde lid, van de wet;
- wet: Wet op de bedrijveninvesteringszones.

Hoofdstuk II Belastingbepalingen

Artikel 2. Belastbaar feit en aard van de belasting

1. Onder de naam ‘BIZ-bijdrage’ wordt jaarlijks een directe belasting geheven ter zake van binnen de bedrijveninvesteringszone gelegen onroerende zaken die op grond van artikel 220a Gemeentewet niet in hoofdzaak tot woning dienen en in de WOZ-administratie staan geregistreerd met een omschrijving zoals opgenomen in Bijlage 2 ‘Belastingobjecten BIZ-bijdrage’, behorende bij en deel uitmakende van deze verordening.
2. De BIZ-bijdrage wordt geheven ter bestrijding van de kosten die zijn verbonden aan activiteiten in de openbare ruimte en op internet, die zijn gericht op het bevorderen van de leefbaarheid of de veiligheid in de bedrijveninvesteringszone of de ruimtelijke kwaliteit of de economische ontwikkeling van de bedrijveninvesteringszone.

Arnhem GEMEENTE

Artikel 3. Voorwerp van de belasting

1. Voorwerp van de belasting is een onroerende zaak.
2. Als onroerende zaak wordt aangemerkt de onroerende zaak, bedoeld in hoofdstuk III van de Wet waardering onroerende zaken.

Artikel 4. Belastingplicht

1. De BIZ-bijdrage wordt geheven van de gebruiker, zijnde degene die bij het begin van het kalenderjaar al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht een in de bedrijveninvesteringszone gelegen onroerende zaak gebruikt.
2. Voor de toepassing van dit artikel wordt:
   a. gebruik door degene aan wie een deel van een onroerende zaak in gebruik is gegeven, aangemerkt als gebruik door degene die dat deel in gebruik heeft gegeven, waarbij degene die het deel in gebruik heeft gegeven, bevoegd is de BIZ-bijdrage als zodanig te verhalen op degene aan wie dat deel in gebruik is gegeven;
   b. het ter beschikking stellen van een onroerende zaak voor volgtijdig gebruik aangemerkt als gebruik door degene die die onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld, waarbij degene die de onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld, bevoegd is de BIZ-bijdrage als zodanig te verhalen op degene aan wie die onroerende zaak ter beschikking is gesteld;
3. Indien een onroerende zaak bij het begin van het kalenderjaar geen gebruiker kent, wordt de van de gebruiker te heffen BIZ-bijdrage geheven van de eigenaar.

Artikel 5. Maatstaf van heffing

1. De BIZ-bijdrage wordt geheven naar de op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken voor de onroerende zaak vastgestelde waarde zoals deze geldt voor het kalenderjaar.
2. Indien met betrekking tot de onroerende zaak geen waarde is vastgesteld op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken wordt de heffingsmaatstaf van die onroerende zaak bepaald met toepassing van artikel 6, alsmede met overeenkomstige toepassing van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 17, 18 en 20, tweede lid, van de Wet waardering onroerende zaken.

Artikel 6. Vrijstellingen

1. In afwijking in zoverre van artikel 5 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf buiten aanmerking gelaten, voor zover dit niet al is gebeurd bij de bepaling van de in dat artikel bedoelde waarde, de waarde van:
   a. voor de land- of bosbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgrond, daaronder mede begrepen de open grond, alsmede de ondergrond van glasopstanden, die bedrijfsmatig aangewend wordt voor de kweek of teelt van gewassen, zonder daarbij de ondergrond als voedingsbodem te gebruiken;
   b. glasopstanden, die bedrijfsmatig worden aangewend voor de kweek of teelt van gewassen, voor zover de ondergrond daarvan bestaat uit de in onderdeel a bedoelde grond;
   c. onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst of voor het houden van openbare bezinningssamenkomsten van levensbeschouwelijke aard, een en ander met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;

d. één of meer onroerende zaken die deel uitmaken van een op de voet van de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoed dat voldoet aan de voorwaarden genoemd in artikel 8 van het Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928, met uitzondering van de daarop voorkomende gebouwde eigendommen;
e. natuurterreinen, waaronder mede worden verstaan duinen, heidevelden, zandverstuivingen, moerassen en plassen, die door rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid welke zich uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het behoud van natuurschoon ten doel stellen, beheerd worden;
f. openbare land- en waterwegen en banen voor openbaar vervoer per rail, een en ander met inbegrip van kunstwerken;
g. waterverdedigings- en waterbeheersingswerken die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
h. werken die zijn bestemd voor de zuivering van riool- en ander afvalwater en die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
i. werktuigen die van een onroerende zaak kunnen worden afgescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als gebouwde eigendommen zijn aan te merken;
j. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de publieke dienst van de gemeente;
k. straatmeubilair, waaronder begrepen alle zodanige gebouwde eigendommen - niet zijnde gebouwen - welke zijn geplaatst voor het belang van het publiek, ten dienste van het verkeer of ter verfraaiing van de gemeente, zoals lichtmasten, verkeersinstallaties, standbeelden, monumenten, fonteinen, banken, abri's, hekken en palen;
l. plantsoenen, parken en waterpartijen, die bij de gemeente in beheer zijn of waarvan de gemeente het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
m. begraafplaatsen, urnentuinen en crematoria, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
n. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor het geven van onderwijs;
o. onroerende zaken die worden beheerd door een vereniging of stichting die geen onderneming drijft, voor zover die objecten bestemd en in gebruik zijn voor het geven van onderwijs, voor club- en buurthuiswerk, voor de beoefening van sport, kunst of cultuur, of voor andere activiteiten van sociale of culturele aard;
p. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de publieke dienst ter zake van brandweerzorg, rampenbeheersing, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening in de regio en de handhaving van de openbare orde en veiligheid;
q. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de elektriciteitsvoorziening (trafo's) en (tele)communicatie;
r. onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor opslag/distributie.

2. In afwijking in zoverre van artikel 5 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf voor de BIZ-bijdrage van de gebruiker buiten aanmerking gelaten de waarde van gedeelten van de onroerende zaak die in hoofdzaak tot woning dienen dan wel in hoofdzaak dienstbaar zijn aan woondoeleinden.

Artikel 7. Tarief BIZ-bijdrage

Het tarief van de BIZ-bijdrage bedraagt een percentage van de heffingsmaatstaf. Het percentage is voor kalenderjaren 2023 tot en met 2027:

voor een belastingobject behorende tot een van de categorieën zoals vermeld in Bijlage 2 ‘Belastingobjecten BIZ-bijdrage’, behorende bij en deel uitmakende van deze verordening:		
A.	Horeca, bioscoop	0,4% met een minimale bijdrage van € 300 en een maximale bijdrage van € 1.800 per jaar
B.	Detailhandel	0,3% met een minimale bijdrage van € 225 en een maximale bijdrage van € 1.350 per jaar
C.	Dienstverlening, kantoor, overige niet-woningen	0,2% met minimale bijdrage van €150 en maximale bijdrage van € 900 per jaar

Artikel 8. Wijze van heffing

De BIZ-bijdrage wordt jaarlijks bij wege van aanslag geheven.

Artikel 9. Termijnen van betaling

1. De aanslagen moeten worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.
2. In afwijking van het eerste lid kunnen de aanslagen in acht gelijke termijnen worden betaald, indien aan het navolgende wordt voldaan:
   a. het totaalbedrag van de op één aanslagbiljet verenigde aanslagen BIZ, onroerende-zaakbelastingen en/of andere belastingen/heffingen moet niet meer zijn dan € 5.000,00;
   b. de verschuldigde bedragen moeten door middel van automatische betalingsincasso van de betaalrekening van de belastingschuldige kunnen worden afgeschreven.

   De eerste termijn vervalt dan op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld en elk van de volgende termijnen telkens een maand later.
3. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 10. Looptijd belastingheffing

De BIZ-bijdrage wordt ingesteld voor een periode van 5 jaar.

Hoofdstuk III Subsidiebepalingen

Artikel 11. Buiten toepassing algemene subsidieverordening

Op de subsidie op grond van deze verordening is de Algemene Subsidieverordening Arnhem niet van toepassing.

Artikel 12. Aanwijzing stichting
Stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier wordt aangewezen als de stichting bedoeld in artikel 7 van de wet, waarmee een overeenkomst als bedoeld in artikel 4:36 van de Algemene wet bestuursrecht is gesloten, waarin is bepaald dat de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verstrekt verplicht moeten worden verricht.

Artikel 13. Subsidieverlening
1. De subsidie wordt jaarlijks door het college verleend aan de stichting voor de uitvoering van de activiteiten die zijn opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst. De subsidie wordt verleend op een daartoe gedane aanvraag, die vergezeld moet gaan van de in de uitvoeringsovereenkomst genoemde stukken.
2. De subsidie wordt bepaald op de jaarlijks ontvangen BIZ-bijdragen verminderd met de perceptiekosten voor de heffing en invordering van de BIZ-bijdragen zoals opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst.

Artikel 14. Subsidieverplichtingen
Naast de in artikel 4:37 van de Algemene wet bestuursrecht genoemde verplichtingen kunnen aan de stichting ook andere doelgebonden verplichtingen worden opgelegd. Deze verplichtingen zijn opgenomen in de met de stichting gesloten uitvoeringsovereenkomst.

Artikel 15. Subsidievaststelling
1. De stichting is verplicht om op uiterlijk 1 april van het jaar volgende op het subsidiejaar de in de uitvoeringsovereenkomst opgenomen stukken te overleggen.
2. De subsidie wordt vastgesteld uiterlijk dertien weken na ontvangst van de in het voorgaande lid genoemde stukken.

Artikel 16. Melding van relevante wijzigingen
De stichting stelt het college zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte van:
- meer dan ondergeschikte veranderingen in haar financiële situatie,
- een wijziging van de statuten,
- verandering of beëindiging van activiteiten.

Hoofdstuk IV Slotbepalingen

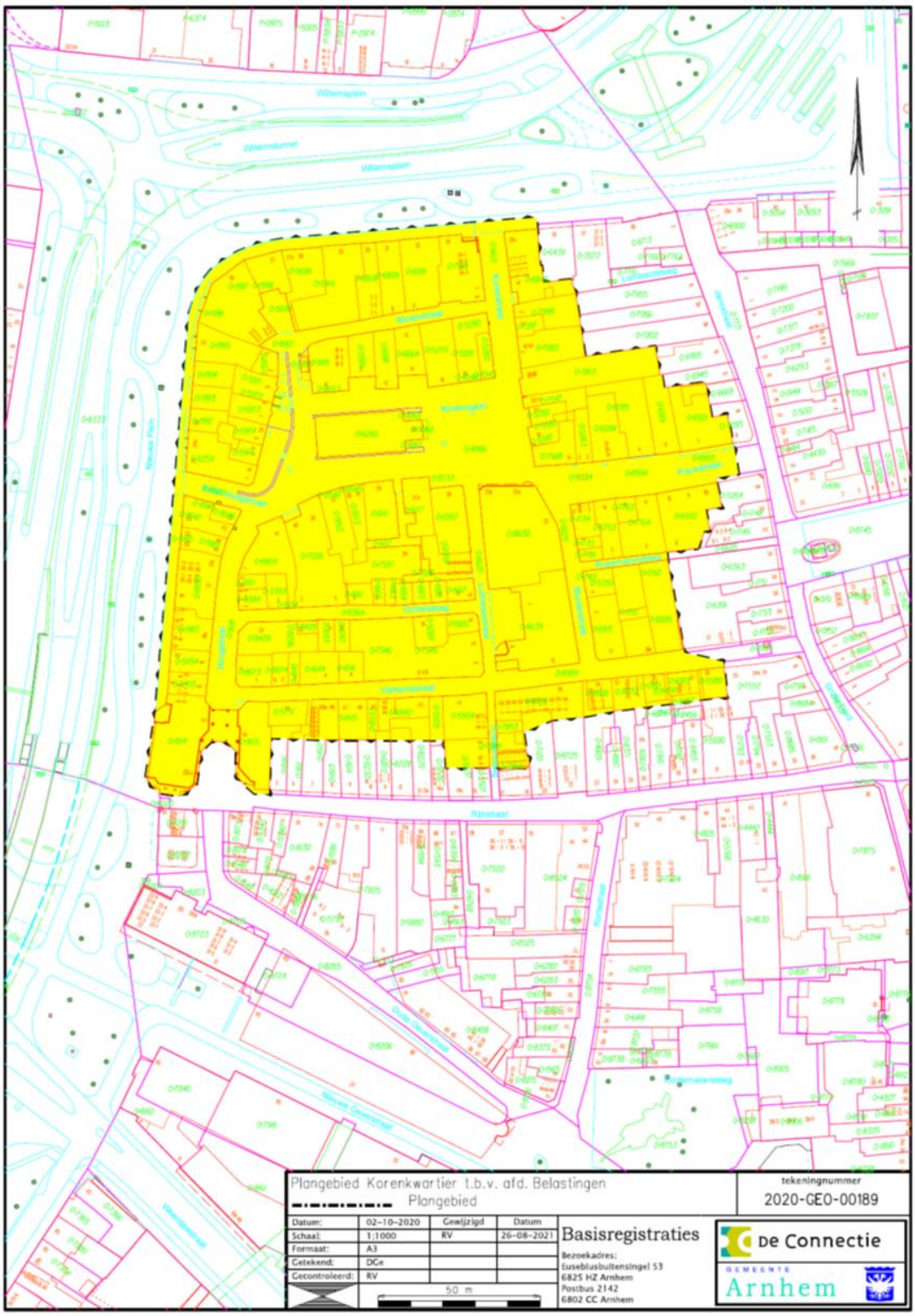
Artikel 17. Inwerkingtreding en citeertitel
1. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag nadat het college heeft bekendgemaakt dat van voldoende steun als bedoeld in artikel 4 van de wet is gebleken.
2. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2023.
3. Deze verordening wordt aangehaald als: BIZ-Verordening Korenkwartier 2023-2027.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van XXXXX

De griffier, De voorzitter,

Bijlage 1 behorende bij de 'Verordening bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027' van XXX 2022

Als aangewezen gebied, bedoeld in artikel 1 van de Verordening bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027, geldt het op onderstaande kaartje geel gekleurde deel.

Bijlage 2 Belastingobjecten BIZ-bijdrage behorende bij de 'Verordening bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027' van XXX 2022

Belastingobjecten voor de BIZ-bijdrage, artikel 2 lid 1, van de verordening

Objectomschrijving	
A. Horeca en bioscoop	horeca (openbare gelegenheid waar men consumpties kan kopen en/of gebruiken of gebouw voor het verlenen van onderdak), cafetaria / snackbar, café / bar / restaurant, coffeeshop, bar / dancing / discotheek, hotel / motel, pension / logiesgebouw, jeugdherberg, casino / amusementenhal, overige horeca, bioscoop
B. Detailhandel	(detail)handel / winkel (gebouw/ruimte waar koopwaren verkocht kunnen worden), winkel, groothandel, toonzaal, kiosk, commerciële ruimte (een commerciële plint of een wijkbuurtcentrum waar in identieke ruimten zowel winkels als kantoren kunnen zitten), supermarkt, grootschalige retail (periferie)) (een grootschalig retail-object gelegen in de periferie, zoals bouwmarkten, woonboulevards, etc.), warenhuis (een grootschalig winkelobject gelegen op een a-locatie), overige detailhandel
C. Dienstverlening, kantoor, overige niet-woningen	Zakelijke en persoonlijke dienstverlening, kantoren al dan niet in bedrijfsverzamelgebouwen, overige niet-woningen die niet vallen onder categorie A of B en niet vallen onder de vrijstelling van artikel 6 van de Verordening

Uitvoeringsovereenkomst Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027

Ondergetekenden,

de gemeente Arnhem, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door Heleen Sauer, handelend ter uitvoering van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Arnhem d.d.1 november 2022, hierna verder te noemen 'de Gemeente',

en

de Stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier i.o., hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door N.M.T.K. Verheij, G.J. Ubeda en L. Bronsema-de Zoete in hun hoedanigheid van respectievelijk voorzitter, penningmeester en secretaris van deze stichting, hierna verder te noemen 'de Stichting',

hier gezamenlijk genoemd 'Partijen',

overwegende dat,

- de Stichting kenbaar heeft gemaakt voor het gebied Korenkwartier te willen komen tot de instelling van een Bedrijveninvesteringszone (BIZ) zoals bedoeld in de Wet op de bedrijveninvesteringszones en de Gemeente heeft verzocht hieraan hun medewerking te verlenen;
- de Stichting uitsluitend als statutaire doelstelling heeft het uitvoeren van activiteiten in de openbare ruimte en op het internet, die zijn gericht op het bevorderen van de leefbaarheid of de veiligheid in de Bedrijveninvesteringszone of de ruimtelijke kwaliteit of de economische ontwikkeling van de Bedrijveninvesteringszone;
- de Stichting het Activiteitenplan Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027 heeft opgesteld, dat bij deze overeenkomst is gevoegd, waarin zij aangeeft hoe zij voornemens is de BIZ-subsidie te besteden;
- Vorig jaar bij de formele draagvlakmeting is gebleken dat er net onvoldoende stemgerechtigden hun stem hadden uitgebracht. Er waren twee stemmen te weinig, maar dat de uitgebrachte stemmen met een ruime meerderheid (bijna 80%) vóór invoering van de BIZ stemden. De stichting heeft deze stemming uitgebreid geëvalueerd en op basis van de geleerde lessen een verbeteringsplan gemaakt voor de communicatie en rondgang langs de ondernemers. Daarmee is de verwachting gewekt, dat kan worden voldaan aan de criteria die artikel 5 van de Wet op de bedrijveninvesteringszones stelt aan de instelling van een BIZ;
- de Gemeente en het bestuur van Stichting te kennen hebben gegeven zich daarom te zullen inspannen om te komen tot een BIZ voor het Korenkwartier,

komen het volgende overeen:

Artikel 1. Begrippen

In deze overeenkomst wordt verstaan onder:

- Wet: de Wet op de bedrijveninvesteringszones;
- BIZ-gebied: het bij de Verordening vast te stellen gebied;
- Verordening: de Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2022-2026;
- BIZ-bijdrage: hetgeen daaronder in de Wet en Verordening wordt verstaan;
- BIZ-subsidie: de op basis van de Verordening en de Wet te verlenen subsidie;
- BIZ-plan: Activiteitenplan Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2022-2026;
- College: het college van Burgemeester en Wethouders van Arnhem.

Arnhem GEMEENTE

Artikel 2. Doel van de overeenkomst

Deze overeenkomst is gebaseerd op artikel 7, lid 3, van de Wet. Zij beoogt de afspraken tussen Partijen te regelen met betrekking tot de instelling van een BIZ voor het gebied Korenkwartier, de dienstverlening door de gemeente in deze BIZ alsmede de verlening van een BIZ-subsidie.

Artikel 3. Duur van de overeenkomst

De overeenkomst eindigt van rechtswege op 31 december 2027, tenzij Partijen uiterlijk drie maanden daarvoor besluiten deze te verlengen. Voorts eindigt deze overeenkomst op de dag dat het college vaststelt, dat blijkens de uitslag van de draagvlakmeting zoals genoemd in artikel 4 niet wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 5 van de Wet. Voorts kan de gemeente deze overeenkomst beëindigen, indien de gemeenteraad de verordening niet vaststelt. Of indien de Stichting:

- in surseance verkeert dan wel failliet is verklaard;
- niet voldoet aan de eisen die ter zake in artikel 7, lid 2, van de Wet worden gesteld;
- handelt in strijd met haar statuten;
- zich niet houdt aan haar verplichtingen die voortvloeien uit deze overeenkomst.

Artikel 4. Omschrijving van het gebied waarop deze overeenkomst betrekking heeft

Het gebied waarvoor de BIZ Korenkwartier wordt ingesteld is exact afgebakend op de kaart die als bijlage 1 bij de Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027 is toegevoegd.

Artikel 5. Verplichtingen Stichting

1. De Stichting zal zich richten de realisatie van de activiteiten zoals vastgelegd in het BIZ-plan als bedoeld in artikel 1 van deze overeenkomst .
2. De Stichting bericht de gemeente onverwijld over voorgenomen wijzigingen in haar statuten en eventuele reglementen, dan wel in de uitvoering van het activiteitenplan (artikel 8, lid 2).
3. De stichting is verplicht voor het ingaan van de verordening volledig rechtsbevoegd te zijn.

Artikel 6. Service Level Agreement (SLA)

1. De Gemeente zal gedurende de looptijd (2023-2027) van de BIZ Korenkwartier het onderhoudsniveau van de openbare ruimte in het BIZ-gebied op peil houden conform geldend beleid. Dit wordt gemonitord via de systematiek die door CROW is ontwikkeld. Voor het Korenkwartier geldt een onderhoudsniveau voor groot onderhoud gelijk aan de CROW-norm A. Voor het dagelijks onderhoud geldt ook CROW-norm A. In het dagelijks onderhoud (vegen etc.) geldt dat dit alleen zal gebeuren rondom uitgestald terrassen. Op de terrassen zelf is de ondernemer hiervoor verantwoordelijk. Bij verzakkingen van de bestrating onder het terras geldt dat de gemeente dit zal herstellen. Bij eventuele toekomstige plaatsing van prullenbakken in het Korenkwartier, geldt een onderhoudsniveau van CROW-norm B. Hiermee geeft de gemeente uitvoering aan artikel 7, lid 5 van de Wet.
2. In afwijking van het bepaalde in lid 1 van dit artikel, kan de gemeente bij gewichtige redenen, zoals budget neutrale systeemwijzigingen of door de Raad gesanctioneerde bezuinigingen het minimale niveau van de openbare ruimte wijzigen gedurende de looptijd van deze overeenkomst. In zo'n geval is de gemeente verplicht dat vooraf gemotiveerd aan de Stichting te melden.

Arnhem GEMEENTE

3. Het is mogelijk om op verzoek van de Stichting gedurende de looptijd van de BIZ aanvullende afspraken te maken tussen de Stichting en de Gemeente over de inzet van het gemeentelijk budget met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte in combinatie met de daarvoor beschikbare middelen uit het BIZ-budget.
4. De Gemeente zet als proef in de periode tot week 26 2024 sfeerteams in op vrijdag- en zaterdagavond in het Korenkwartier. De sfeerteams zijn name op service en overlast gericht. Zij zorgen enerzijds voor een gastvrij en welkom gevoel bij bezoekers en laten bezoekers tegelijk weten dat ze gezien zijn, waarmee mogelijk ongepast gedrag en overlast tegen wordt gegaan. De sfeerteams werken nauw samen met de Gemeente (waaronder de gemeentelijke handhavers), ondernemers, beveiligers en politie. Ze zijn ondersteunend aan de werkzaamheden van de politie. De handhaving van de openbare orde en veiligheid blijft het werkterrein van de politie. Na 2 jaar wordt de proef met de inzet van sfeerteams geëvalueerd en gekeken in hoeverre dit bijdraagt aan het veiligheidsgevoel in het Korenkwartier. Indien de proef slaagt, wordt de inzet van de sfeerteams door de Stichting op voor de verdere looptijd van de BIZ overgenomen.
5. De Stichting en de Gemeente werken aan een veilig uitgaansklimaat in het Korenkwartier door middel van een horecaconvenant, waarbij alle partijen in het gebied tot afspraken komen om de veiligheid in het gebied te verbeteren. Dit gebeurt onder leiding van het Centrum voor criminaliteit en veiligheid (CCV).
6. Vier keer per jaar wordt, op initiatief van de Gemeente, een klankbordgroep gehouden tussen gemeente en ondernemers Korenkwartier over de actuele ontwikkelingen, projecten en kansen & knelpunten in het Korenkwartier.
7. Naast de klankbordgroep kan de Stichting gedurende het jaar terecht bij de verschillende accountmanagers van de gemeente die betrokken zijn bij het Korenkwartier.

Artikel 7. Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027

1. De gemeenteraad zal uiterlijk in december 2022 worden voorgesteld een Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027 vast te stellen, zoals bedoeld in artikel 1 van de Wet.
2. In deze verordening wordt bepaald, dat een BIZ-bijdrage zal worden geheven van degenen die de in de BIZ gelegen onroerende zaken gebruiken.
3. De BIZ-bijdrage zal bestaan uit het onderstaand gedifferentieerd tarief voor verschillende typen bijdrageplichtigen op basis van een percentage van de WOZ-waarde per onroerende zaak van het in artikel 3 van de Verordening bedoelde onroerende zaak. Het tarief van de BIZ-bijdrage bedraagt voor de gebruiker behorende tot:
    a. Horeca, bioscoop: 0,4% van de WOZ-waarde per onroerende zaak, met minimale BIZ-bijdrage van €300 en maximale BIZ-bijdrage van € 1.800 per jaar.
    b. Detailhandel: 0,3% van de WOZ-waarde per onroerende zaak, met minimale bijdrage van €225 en maximale bijdrage van € 1.350 per jaar.
    c. Dienstverlening, kantoor, overig niet-woningen: 0,2% van de WOZ-waarde per onroerende zaak, met minimale BIZ-bijdrage van €150 en maximale BIZ-bijdrage van € 900 per jaar.
4. Indien een onroerende zaak op 1 januari van het kalenderjaar geen gebruiker kent, wordt de van de gebruiker te heffen BIZ-bijdrage geheven van de eigenaar.

Artikel 8. Draagvlakmeting

Arnhem GEMEENTE

1. De Gemeente zal in het 1e kwartaal 2023 een draagvlakmeting uitvoeren zoals bedoeld in artikel 4, lid 1, van de Wet om te onderzoeken of er voldoende steun bestaat voor de heffing van de BIZ-bijdrage onder de bijdrageplichtigen.
2. De Stichting zal zich inspannen om voldoende draagvlak voor de BIZ-bijdrage te creëren en de gemeente ter zijde staan bij deze meting.
3. De Gemeente houdt zich tijdens de draagvlakmeting aan het Reglement draagvlakmeting bedrijveninvesteringszones gemeente Arnhem.

Artikel 9. Aanvraag BIZ-subsidie

1. De Stichting dient jaarlijks uiterlijk op 1 oktober van het voorafgaande jaar een schriftelijk verzoek om BIZ-subsidie in bij het College. In afwijking daarvan dient zij de subsidieaanvraag voor het subsidiejaar 2023 uiterlijk binnen 21 dagen in nadat het college heeft vastgesteld dat er sprake is van voldoende steun voor de heffing (artikel 5 van de Wet).
2. De subsidieaanvraag bevat een begroting en een activiteitenplan. In dit activiteitenplan geeft de Stichting aan welke activiteiten zij voornemens is uit te voeren, die zijn gericht op het bevorderen van de leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit, economische ontwikkeling of een ander mede publiek belang in de openbare ruimte van de BIZ of op het internet. Daartoe kunnen ook activiteiten op het gebied van promotie behoren voor zover deze het publieke belang in de openbare ruimte dienen.
3. De Stichting stelt dit activiteitenplan op in overleg met de gemeente.
4. Deze overeenkomst laat onverlet, dat de Stichting ook andere subsidies kan ontvangen om haar doelstellingen te bereiken. Indien hiervan sprake is dient de Stichting dit in haar verantwoording transparant te maken.

Artikel 10. Hoogte BIZ-subsidie

1. Het College verstrekt de Stichting jaarlijks een BIZ-subsidie. Deze subsidie bedraagt de daadwerkelijk in het kalenderjaar ontvangen BIZ-bijdragen verminderd met een bedrag ter hoogte van € 1.650 als bijdrage in de perceptiekosten per jaar.
2. De subsidie wordt overgemaakt op de bankrekening van de Stichting.
3. De Stichting verplicht zich de activiteiten te verrichten waarvoor de BIZ-subsidie wordt verstrekt.

Artikel 11. Bevoorschotting BIZ-subsidie

1. De gemeente hanteert bij het uitkeren van de bevoorschotting van de begrote BIZ-subsidie onderstaande tabel:

1ste termijn: januari	80%
2de termijn: juli	20%

2. In afwijking van lid 1 geldt voor het subsidiejaar 2023 dat een bevoorschotting gehanteerd wordt van twee termijnen: april 80% en juli 20%.
3. De uit te keren subsidie bedraagt jaarlijks maximaal het ontvangen bedrag van de jaarlijkse geinde BIZ-bijdragen, nadat daarop de perceptiekosten in mindering zijn gebracht.

Artikel 12. Jaarverslag, verantwoording na afloop subsidiejaar

1. De Stichting brengt het College uiterlijk op 1 april van het jaar volgende op het subsidiejaar een financieel en inhoudelijk verslag uit van de door haar gerealiseerde activiteiten. Het inhoudelijk deel van het jaarverslag bevat een verantwoording van de uitvoering van het activiteitenplan.
2. De Stichting geeft de gemeente desgevraagd alle inlichtingen die voor de beoordeling van de uitvoering van deze overeenkomst van belang kunnen zijn, en stelt de gemeente uit eigen

beweging onverwijld op de hoogte van bijzondere ontwikkelingen en onvoorziene knelpunten, die relevant zijn voor de uitvoering van deze overeenkomst. De gemeente toetst de verantwoording aan het BIZ-plan van de Stichting, aan de begroting, aan de Wet, aan het gemeentelijk beleid en aan deze overeenkomst.

3. Het verslag dient te zijn vastgesteld door het bestuur van de stichting middels een besluit dat in overeenstemming met haar statuten is genomen.
4. Het College kan, indien het daar aanleiding toe ziet, verlangen dat dit verslag vergezeld gaat van een goedkeurende verklaring van een accountant.
5. De Stichting kan bij hoge uitzondering het college schriftelijk en met redenen omkleed uitstel van maximaal vier weken vragen voor het uitbrengen van de hiervoor genoemde verslagen. Dit verzoek moet uiterlijk zes weken voor het verstrijken van de hiervoor genoemde datum bij het college worden ingediend. Uiterlijk zes weken na ontvangst van het verzoek om uitstel beslist het college of het verzoek wordt ingewilligd.

Artikel 13. Vaststelling BIZ-subsidie en eindafrekening

1. Binnen dertien weken na ontvangst van het jaarverslag stelt het College de hoogte van de BIZ-subsidie over het voorgaande subsidiejaar definitief vast.
2. Wanneer een deel van de BIZ-subsidie niet is besteed, wordt dit verschoven naar de volgende periode.
3. Wanneer het vastgestelde bedrag hoger is dan het verstrekte voorschot, zal de Gemeente het verschil binnen drie weken na definitieve vaststellingsbeschikking aan de Stichting uitbetalen.
4. Wanneer (bijvoorbeeld door oninbare posten of gehonoreerde bezwaar- en beroepschriften) het vastgestelde bedrag lager is dan het verstrekte voorschot, zal dit verschil worden verrekend met de uit te betalen subsidie van het dan lopende subsidiejaar, dan wel zal de Stichting het verschil binnen drie weken na definitieve vaststellingsbeschikking aan de gemeente betalen.
5. Wanneer de Stichting kennelijk in gebreke blijft bij de uitvoering van het activiteitenplan, kan het College in overleg met de Stichting besluiten het vast te stellen subsidiebedrag daarop aan te passen.

Artikel 14. Beëindiging van de BIZ

1. De Stichting kan de gemeente, indien zij voldoet aan de voorwaarden die worden genoemd in artikel 6 van de Wet, verzoeken de Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2023-2027 in te trekken.
2. Indien de gemeenteraad daartoe besluit:

   a. stopt de subsidieverstrekking met ingang van de datum van het intrekken van de verordening;

   b. zal de eindafrekening plaatsvinden naar deze datum met dien verstande, dat indien een batig saldo overblijft, dit door de Stichting conform haar statuten zal worden besteed, indien een tekort overblijft, dit voor rekening van de Stichting blijft;

   c. wordt deze overeenkomst na de eindafrekening ontbonden.

Artikel 15. Overleg

Partijen overleggen ten minste twee keer per jaar over de voortgang van de uitvoering van het activiteitenplan. De Gemeente neemt het initiatief tot deze gesprekken.

Artikel 16. Geschillen

Partijen zullen eventuele geschillen die voortvloeien uit deze overeenkomst voorleggen aan een door hen gezamenlijk te benoemen mediator. Zij zullen de kosten van deze mediation delen. Wanneer deze mediation niet tot een oplossing tussen partijen leidt, zijn zij vrij het geschil aan de daartoe bevoegde rechter voor te leggen.

Artikel 17. Slotbepaling

Deze overeenkomst laat onverlet het omtrent subsidies bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht.

Aldus in drievoud opgesteld en ondertekend te Arnhem op XXX november 2022.

De gemeente Arnhem,

Heleen Sauer

Programmamanager Vitale Economie

De Stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier i.o,

N.M.T.K. Verheij, G.J. Ubeda en L. Bronsema-de Zoete,

Voorzitter, penningmeester, secretaris

Bijlage: Activiteitenplan Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier 2023-2027

Arnhem GEMEENTE

Datum: 27 september 2022
Betreft: Verzoek behandelen nieuwe BIZ-verordening Korenkwartier en nieuwe draagvlakmeting

Geacht college en geachte leden van de gemeenteraad,

In december 2021 heeft de gemeenteraad de 'Verordening Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier Arnhem 2022-2026' vastgesteld ten behoeve van de oprichting van een bedrijveninvesteringszone (BIZ) in het Korenkwartier. Daarna heeft in maart 2022 de formele draagvlakmeting onder ondernemers plaatsgevonden. Helaas niet met de uitslag waarop wij, als bestuur, gehoopt hadden en waarvoor we ons hebben ingezet. We hadden namelijk net te weinig stemmen binnengehaald. De wettelijke eis voor de oprichting van een BIZ is dat minimaal 50% van de bijdrageplichtigen stemt en we zijn blijven steken op 49%, twee stemmen te weinig. Een grote teleurstelling en een uitslag waar wij ons niet bij willen neerleggen. Zeker omdat de overgrote meerderheid van de ondernemers die wel gestemd had, vóór de BIZ had gestemd. Met een duidelijke 'nee' vanuit ondernemers hadden wij kunnen leven, maar niet met het feit dat we onvoldoende ondernemers hebben weten te bereiken en mobiliseren om hun stem te laten horen.

Wij hebben het proces van draagvlakmeting uitgebreid als bestuur geëvalueerd en zien kansen voor verbetering. Met deze brief vragen wij u als college en gemeenteraad of u een nieuwe verordening in behandeling wil nemen en daarmee ook opnieuw een draagvlakmeting zou willen organiseren. Wij zijn ervan overtuigd dat we dan wel tot een succesvolle draagvlakmeting zullen komen. Wij zetten onze argumenten op een rij:

- Zoals eerder genoemd, waren de ondernemers die wel gestemd hadden overwegend positief over de BIZ. We konden daarmee ruim voldoen aan de twee andere wettelijke eisen voor de oprichting (van de stemmers is minimaal tweederde vóór en de voorstemmers vertegenwoordigen meer WOZ-waarde dan de tegenstemmers). De gestemdheid rond de BIZ is dus zeker positief.
- Ondernemers konden op verschillende manieren hun stem uitbrengen. Sommige ondernemers hebben daardoor meerdere keren hun stem uitgebracht. De stemming is anoniem, waardoor wij in de veronderstelling waren dat er al ruim voldoende stemmen waren binnengekomen, maar pas bij het tellen van de stemmen bij de notaris bleken circa 10-12 stemmen dubbel binnengekomen.
- Het is niet eenvoudig gebleken om de juiste stemgerechtigde bij elke onderneming te vinden. Er vinden mutaties plaats en gegevens zijn niet volledig/juist. Het kost soms veel tijd om de juiste personen te bereiken of er moeten nieuwe stembiljetten worden gemaakt tijdens de stemperiode. Dat kost tijd en die is beperkt tijdens de draagvlakmeting. Maar met de kennis opgedaan tijdens de eerste draagvlakmeting, beschikken we nu over veel betere (contact)gegevens van de stemgerechtigden.
- Ons bestuur is uitgebreid met een nieuw bestuurslid en daarnaast hebben we 5 straatambassadeurs geworven. Elke straatambassadeur wordt aan een bestuurslid gekoppeld en deze duo's gaan samen in hun eigen straat de stembiljetten ronddelen. We hebben gemerkt dat dat het beste werkt. Een bekend gezicht in combinatie met iemand

vanuit het bestuur die direct alle (inhoudelijke) vragen kan beantwoorden. Daar hebben we tijdens de eerste draagvlakmeting te weinig gebruik van gemaakt.
- We hebben veel geleerd van de eerste draagvlakmeting en al die geleerde lessen nemen we mee ter verbetering van onze communicatie en rondgang langs ondernemers tijdens een volgende draagvlakmeting.

Wij geloven in de BIZ Korenkwartier en willen er nog een keer flink de schouders onder zetten. Wij hopen dat u ons hierin steunt. We zijn zo dichtbij en het zou een belangrijke impuls voor het Korenkwartier, en de onderlinge samenwerking, betekenen.

Met vriendelijke groet,

Bestuur Stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier
Nicolette Verheij (voorzitter)
Remco Ubeda (Penningmeester)
Liesbeth de Zoete (Secretaris)
Wouter Janssen (algemeen bestuurslid)
Stanley Coolen (algemeen bestuurslid)
Eelke Kruitwagen (algemeen bestuurslid)

ACTIVITEITENPLAN
BEDRIJVENINVESTERINGSZONE KORENKWARTIER 2023 - 2027

BIZ KORENKWARTIER

Inhoudsopgave

1. Voorwoord 3

2. Inleiding 4
   - 2.1. De meerwaarde van de BIZ
   - 2.2 De BIZ Korenkwartier

3. Doelstellingen en activiteiten 7

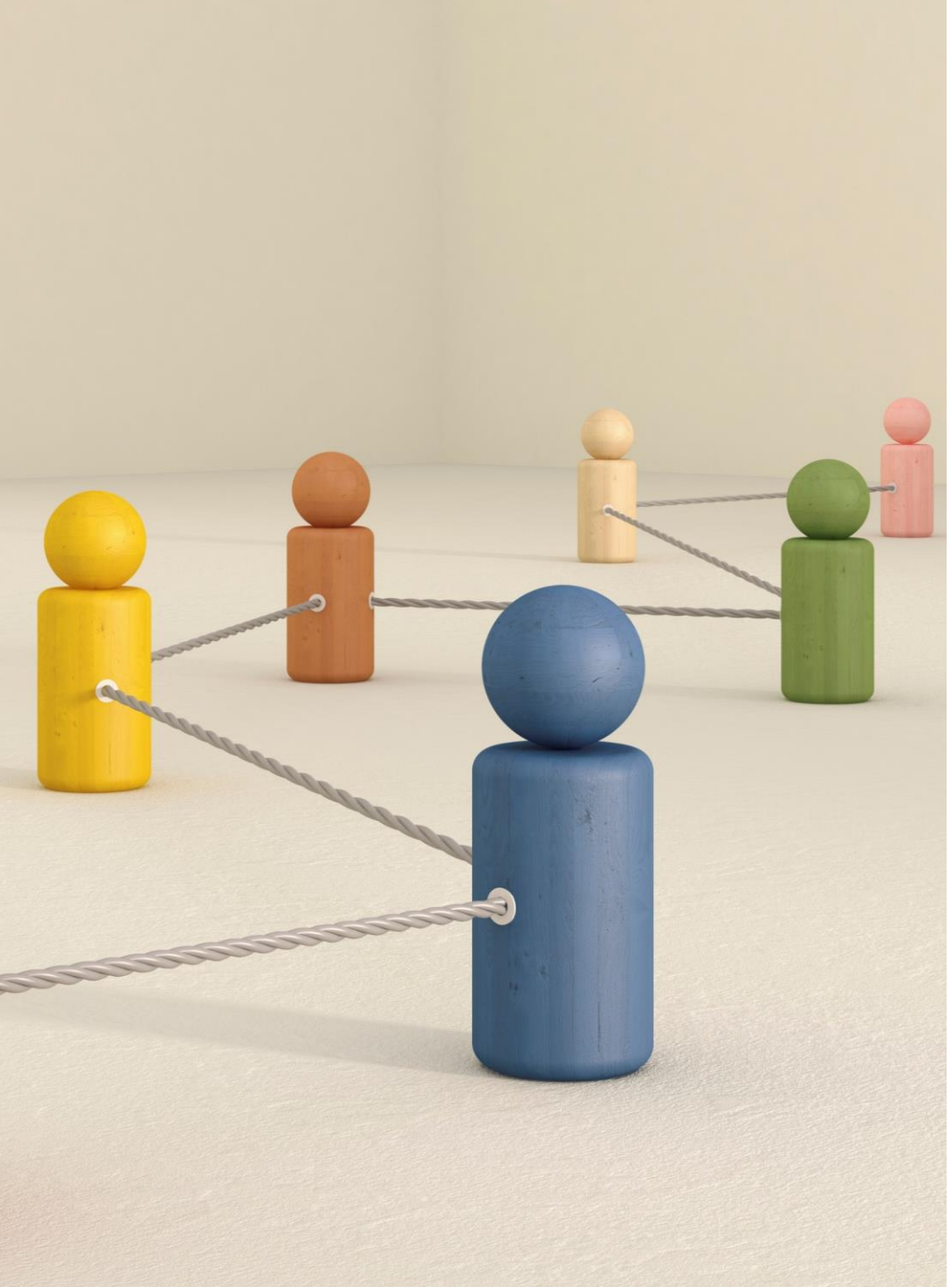
4. Bijdrageplichtigen 10

5. Organisatie en werkwijze 11

6. Begroting 12
   - 6.1 Inkomsten
   - 6.2 Uitgaven

Bijlage 1. Vrijstellingen 15

1. Voorwoord

Om het Korenkwartier te versterken, moeten wij als ondernemers samenwerken. Met het oprichten van een bedrijveninvesteringszone (BIZ) willen wij gezamenlijk werken aan de aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van het Korenkwartier. Dit activiteitenplan voor de BIZ biedt het kader voor gezamenlijke investeringen van ondernemers in het Korenkwartier voor de komende vijf jaar. We wensen u veel leesplezier.

Nicolette Verheij (Voorzitter)
Liesbeth de Zoete (Secretaris)
Remco Ubeda (Penningmeester)
Stanley Coolen (Algemeen lid)
Wouter Janssen (Algemeen lid)
Eelke Kruitwagen (Algemeen lid)

2. Inleiding

2.1 De meerwaarde van de BIZ

Wat is een BIZ?

Per 1 januari 2015 is de Wet op de Bedrijveninvesteringzones (BIZ) een feit. Een BIZ is een afgebakend gebied (zoals een centrum, winkelgebied of een bedrijventerrein) waarin ondernemers en/of vastgoedeigenaren samen investeren. Zij ontwikkelen daarvoor samen een plan om de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving te verbeteren. Dit plan geeft inzicht in de activiteiten die worden opgepakt, de organisatie, de werkwijze en welke begroting daarbij hoort. Op het moment dat het plan kan rekenen op voldoende draagvlak, kunnen de ondernemers en/of vastgoedeigenaren de gemeente vragen om via een heffing de benodigde middelen bij elkaar te brengen.

Organisatiekracht en economisch sterkere gebieden door de BIZ

Het aantal BIZ'en in Nederland is de afgelopen jaren flink gegroeid. Diverse onderzoeken onder BIZ'en laten de meerwaarde van dit 'instrument' zien (een BIZ is immers geen doel op zich). Samenvattend zorgt de BIZ voor meer organisatiekracht van ondernemers en/of eigenarencollectieven. Hierdoor slagen partijen er beter in om de (economische) kwaliteit en uitstraling van gebieden te verbeteren.

Activiteiten voor de BIZ

De activiteiten die door BIZ'en worden opgepakt, zijn zeer divers. Denk aan activiteiten rondom thema's als schoon, heel en veilig, extra groen(onderhoud), promotie, aankleding van het openbaar gebied en de inzet van professionele ondersteuning (bijvoorbeeld een centrummanager). Soms is de ondersteuning meer gericht op strategie, vaak ook is deze sterk operationeel van aard.

Door de BIZ-investeringen worden de gebieden aantrekkelijker, zichtbaarder (offline en online), netter en veiliger voor eigenaren en ondernemers. Een BIZ draagt ook bij aan een betere organisatie van ondernemers en eigenaren. De BIZ'en vertegenwoordigen de belangen van het gebied en maken het mogelijk om voor een langere periode (conform de looptijd van de BIZ) afspraken te maken met externe partners. Denk hierbij aan het afsluiten van scherpere contracten voor het laten ophalen van bedrijfsafval of voor (camera)beveiliging.

Profijt voor de ondernemer bepaalt de hoogte van de bijdrage

In veel BIZ'en wordt daarbij gekozen voor een vast tarief of een gedifferentieerd tarief op basis van de WOZ-waarde van een onroerende zaak. In dat laatste geval wordt er vaak gewerkt met een

basisbijdrage en een maximale bijdrage. Via een opslag op basis van (verschillen in) de WOZ-waarde dragen de zogenaamde bijdrageplichtigen dan bij. Een prima werkwijze die voor veel gebieden ook uitstekend werkt. De mogelijkheden om (nog meer) recht te doen in het verschil aan profijt dat ondernemers hebben van een BIZ, zijn echter veel breder. Zo is het mogelijk om ook onderscheid te maken naar type ondernemers. Zo wordt groen vaak belangrijker gevonden door een detaillist dan door een ondernemer met een reisbureau. Terwijl die laatste ook profijt heeft van een aansprekende vestigingsplaats met een klinkend imago. En horecabedrijven profiteren vaak direct van een evenement terwijl winkeliers pas later de positieve effecten bemerken (denk aan de bijdrage aan een positieve beeldvorming). De BIZ biedt de mogelijkheid om daar in de tariefstelling rekening mee te houden.

Daarnaast kan er ook een onderscheid gemaakt worden in het type gebied waar een tarief (of een combinatie van tarieven) voor geldt. Daarmee worden de mogelijkheden om ‘te spelen’ met de bijdrage nog verder vergroot waarmee optimaal ingespeeld kan worden op de meerwaarde die de BIZ levert voor verschillende groepen ondernemers in verschillende type (deel)gebieden.

Profijt voor de ondernemer bepaalt de hoogte van de bijdrage

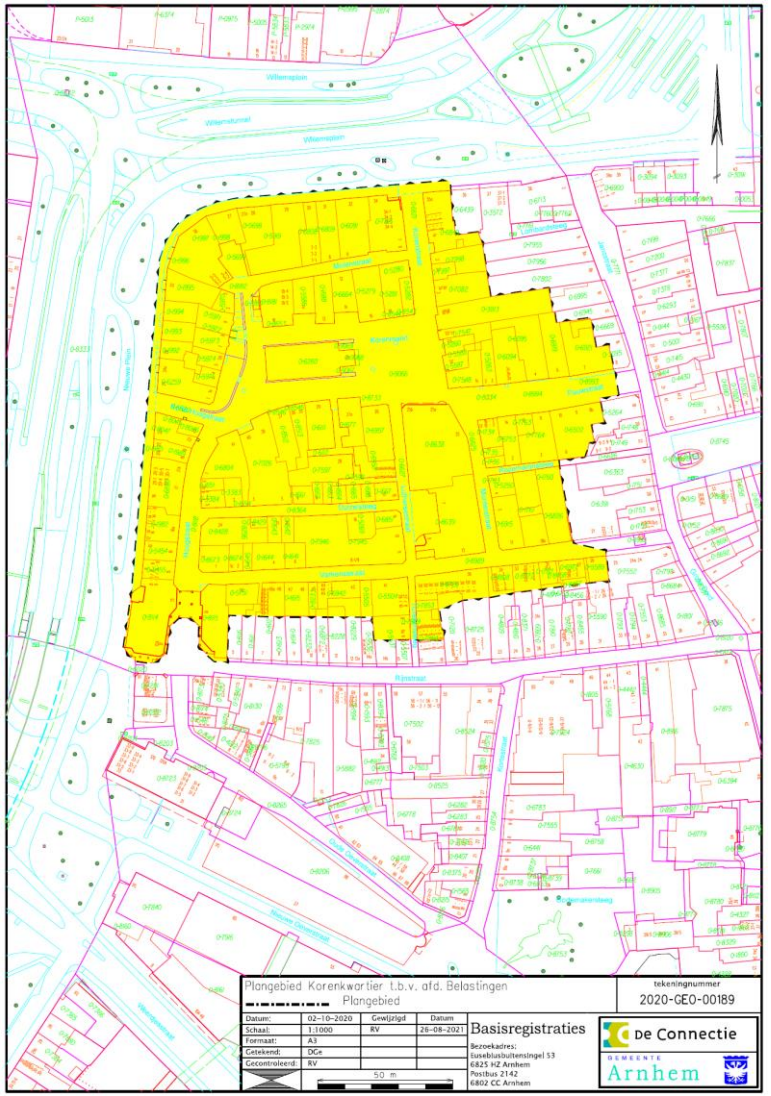
2.2 De BIZ Korenkwartier

In het Korenkwartier zien ondernemers ook kansen om via samenwerking in de vorm van een BIZ het functioneren van het Korenkwartier te versterken, met als doel: *het verbeteren van het economisch functioneren van het Korenkwartier, het vergroten van de aantrekkingskracht en het zorgen voor een aantrekkelijk ondernemersklimaat en een prettige verblijfs- en leefomgeving.*
Hiernaast is het werkingsgebied van de BIZ weergeven. De volgende hoofdstukken gaan nader in op de doelstellingen voor en activiteiten van de BIZ, de bijdrageplichtigen, de organisatie en werkwijze en de meerjarenbegroting.

Samenwerking met de gemeente Arnhem

De gemeente Arnhem is een belangrijke partner voor het Korenkwartier. Bij de totstandkoming van dit BIZ-plan zijn we samen opgetrokken met de gemeente. Ook bij de invulling van de activiteiten blijft de gemeente een belangrijke partner.

Figuur 1: Gebiedsafbakening BIZ Korenkwartier

Ambitie

Het Korenkwartier bruist de hele dag!

1.1 Doelstellingen en activiteiten

Onze ambitie

“Het Korenkwartier bruist de hele dag. Overdag door de bezoekers van de binnenstad die hun bezoek starten met een kopje koffie, ’s avonds door Arnhemmers die bij de foodcourt een hapje komen eten of een borrel drinken op een van de terrassen en ’s nachts door het uitgaanspubliek. De verschillende doelgroepen vermaken zich in goede en onderscheidende horecazaken en winkels. Het Korenkwartier is een gebied waar het zowel goed wonen, winkelen als goed uitgaan is. Het is er schoon, netjes en veilig en aantrekkelijk door haar inrichting én door de georganiseerde activiteiten. Het imago van het Korenkwartier heeft hierdoor een positieve impuls gekregen en via bijzondere promotieacties weet het Korenkwartier steeds meer consumenten te trekken. Dat merken ook de ondernemers aan hun financiële resultaten. Door de structurele samenwerking van alle betrokken partijen is het Korenkwartier hét horecagebied van Arnhem geworden en ver daarbuiten”.

De BIZ Korenkwartier heeft als doel*: het verbeteren van het economisch functioneren van het Korenkwartier, het vergroten van de aantrekkingskracht en het zorgen voor een aantrekkelijk ondernemersklimaat en een prettige verblijfs- en leefomgeving.*
Om dit te bereiken, willen we activiteiten oppakken die bijdragen aan:

- Een representatief, aantrekkelijk, schoon en veilig Korenkwartier voor bezoekers en ondernemers;
- Een betere bereikbaarheid en toegankelijkheid van het Korenkwartier;
- Een betere bekendheid en imago van het Korenkwartier zodat we nieuwe doelgroepen kunnen aantrekken en consumenten ons beter weten te vinden gedurende de hele dag;
- Het vergroten van de zichtbaarheid en de bekendheid van de aanwezige bedrijven in het Korenkwartier onder gasten en klanten;
- Een betere samenwerking met de gemeente, de samenwerkingspartners in de Arnhemse binnenstad, de vastgoedeigenaren van het Korenkwartier en uiteraard tussen de ondernemers onderling.

Op de volgende pagina staat uitgewerkt welke activiteiten we oppakken om deze doelen te bereiken.

Extra inzet bovenop de activiteiten van de gemeente

Onze activiteiten voor de BIZ zijn ten alle tijden complementair aan de activiteiten die de gemeente reeds uitvoert in/voor het BIZ-gebied. De BIZ-activiteiten zijn bedoeld als aanvullend op de activiteiten van de gemeente. Dit wil zeggen, dat de BIZ-activiteiten nooit de activiteiten van de gemeente zullen vervangen. Door de krachten te bundelen met de gemeente, kunnen wij ons gezamenlijk inzetten voor een aantrekkelijk en toekomstbestendig Korenkwartier.

Activiteiten BIZ Korenkwartier

Schoon en heel

Voor een prettig bezoek aan het Korenkwartier is het belangrijk dat de omgeving schoon en netjes is. Wij willen daarom een gebiedsconciërge inzetten die zich bezig houdt met de aanpak van zwerfafval, volle afvalcontainers, overlast door fietsparkeren et cetera. Deze gebiedsconciërge loopt regelmatig een ronde door het Korenkwartier en pakt knelpunten ter plekke op. Daarnaast willen we de bestrating jaarlijks een keer extra schoonspuiten naast de jaarlijkse beurt door de gemeente.

Promotie & marketing

Wij willen laten zien dat het Korenkwartier de hele dag een bezoek waard is en willen nieuwe doelgroepen aantrekken. Daarom organiseren we kleine evenementen en gaan we een marketingcampagne opzetten inclusief de inzet van ‘social media’ om de bekendheid van het Korenkwartier als gebied en de zichtbaarheid en de bekendheid van individuele bedrijven in het Korenkwartier te vergroten.

Sfeer & beleving en toegankelijkheid

Om de toegankelijkheid en de routing naar het Korenkwartier te verbeteren willen we aantrekkelijke entrees realiseren. Bijvoorbeeld door (groene) aankleding van de entrees. Daarnaast willen we de bewegwijzering en looproutes richting het Korenkwartier verbeteren. Bijvoorbeeld de aantrekkelijkheid van het Willemplein voor de route vanaf het centraal station en Luxor Live. Hiermee willen we de vindbaarheid van het Korenkwartier vergroten en meer passanten naar het gebied trekken. Ook in het Korenkwartier zelf willen we de aantrekkelijkheid van het openbaar gebied verbeteren voor bezoekers. Dit doen we door het aankleden van de verschillende stegen en van de straten in het Korenkwartier. En door het aanleggen van extra groen en sfeerverlichting. Hiermee proberen we het verblijven in het Korenkwartier te stimuleren.

Veiligheid

Veiligheid is ontzettend belangrijk, zowel voor de ondernemer zelf, werknemers, bezoekers en bewoners van het Korenkwartier. Daarom zullen we op vrijdag- en zaterdagavond en -nacht sfeerkeepers inhuren die als gastheren/dames bezoekers welkom heten, maar ook op een gastvrije manier zorgen voor het naleven van de regels, waardoor het voor iedereen prettig verblijven is. Daarnaast zal het BIZ-bestuur deelnemen aan veiligheidsoverleg met gemeente en politie.

Professionele organisatie

Voor de concrete uitvoering van de BIZ-activiteiten willen we een Korenkwartier manager inhuren die het bestuur van de BIZ-stichting helpt en zorgt voor de communicatie richting alle betrokken ondernemers en samenwerking zoekt met vastgoedeigenaren en de gemeente door het organiseren van een Korencafé. Daarnaast hebben we perceptiekosten en kosten voor de accountant waar we rekening mee moeten houden. Tot slot zorgen ook voor een potje onvoorzien en is er een buffer opgenomen bedoeld voor gelden die niet geïnd kunnen worden of toegekende bezwaren.

4. Bijdrageplichtigen

Ondernemers zijn bijdrageplichtigen

Voor de BIZ Korenkwartier hebben we gekozen voor een gebruikers-BIZ. Dat betekent dat alle ondernemers werkzaam in een onroerende zaak gekarakteriseerd als niet-woning in het Korenkwartier vallen binnen de BIZ. De ondernemers hebben profijt van de activiteiten van de BIZ, omdat deze bijdragen aan een aantrekkelijke, toegankelijke, schone en veilige werkomgeving en een representatieve uitstraling richting bezoekers en werknemers. In de bijlage is een overzicht opgenomen van onroerend zaken die worden vrijgesteld van de BIZ.

Bijdrage per gebruiker

Bij de bepaling van de tarieven is rekening gehouden met het profijt dat de verschillende typen ondernemers hebben van de verschillende activiteiten. Hiervoor hanteren we verschillende tarieven voor verschillende typen bedrijven (gebruikers). Zo profiteren ondernemers in de horeca van de inzet van de sfeerkeepers, maar geldt dat niet voor de winkels en dienstverleners. Terwijl winkels en dienstverleners wel profijt hebben van een schone en nette omgeving en een positief imago voor het gebied. Bij de bepaling van de tarieven is verder rekening gehouden met de WOZ-waarde van het pand. Gebruikers van panden met een hogere waarde (door bijvoorbeeld omvang en ligging), dragen meer bij dan bedrijven met een lagere WOZ-waarde.

Wij hanteren een gedifferentieerde BIZ-bijdrage op basis van de WOZ-waarde van het pand voor horeca/ bioscoop, winkels en dienstverleners/kantoren/overig niet-woningen:

- **Horeca, bioscoop:** 0,4% van WOZ-waarde pand, met minimale bijdrage van €300 en maximale bijdrage van € 1.800 per jaar;
- **Detailhandel:** 0,3% van WOZ-waarde pand, met minimale bijdrage van €225 en maximale bijdrage van € 1.350 per jaar;
- **Dienstverlener, kantoor, overige niet-woningen:** 0,2% van WOZ-waarde pand, met minimale bijdrage van €150 en maximale bijdrage van € 900 per jaar.

Bijdrage bij leegstand

Indien een onroerende zaak op 1 januari van het kalenderjaar geen gebruiker kent, wordt de van de gebruiker te heffen BIZ-bijdrage geheven van de vastgoedeigenaar.

Aantal

De BIZ Korenkwartier telt anno september 2022 circa 108 bijdrageplichtigen.

Vrijwillige bijdrage

Ondernemers die geen onderdeel uitmaken van de BIZ, maar die wel graag mee willen doen, kunnen dat doen door vrijwillig een financiële bijdrage te leveren (zij krijgen dus geen aanslag van de belastingdienst).

5. Organisatie en werkwijze

Rechtsvorm

De samenwerking is georganiseerd in de vorm van een stichting onder de naam Stichting Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier.

Termijn van werking

De BIZ kan worden opgericht voor de termijn van maximaal 5 jaar. Wij kiezen voor de maximale termijn.

Bestuur

Het bestuur is belast met het besturen van de stichting en uitvoering (doen) geven aan de doelstellingen vanuit het BIZ-plan. Het bestuur bestaat uit de volgende bestuurders:

- Nicolette Verheij (Voorzitter)
- Liesbeth de Zoete (Secretaris)
- Remco Ubeda (Penningmeester)
- Stanley Coolen (Algemeen lid)
- Wouter Janssen (Algemeen lid)
- Eelke Kruitwagen (Algemeen lid)

Het bestuur stelt een BIZ-plan met meerjarenbegroting op voor de periode van de BIZ (2023 t/m 2027). Dit plan ligt nu voor u. Op basis van deze begroting worden jaarplannen opgesteld, die worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het bestuur.

Werkwijze

De bijdrageplichtigen worden met een regelmatige nieuwsbrief en via bijeenkomsten geïnformeerd over de uitvoering van de BIZ-activiteiten. Belangenbehartiging is geen onderdeel van de BIZ, daarvoor zijn diverse ondernemersverenigingen actief in het gebied. Het BIZ-bestuur treedt wel in overleg met de gemeente en andere stakeholders over zaken die direct gerelateerd zijn aan de doelstellingen en activiteiten van de BIZ.

Ondersteuning

Het bestuur wordt ondersteund door de Korenkwartier manager. De Korenkwartier manager is belast met de (coördinatie van de) uitvoering van de BIZ-activiteiten en draagt zorg voor de professionele werking van de BIZ. Daarnaast wordt het bestuur waar mogelijk ondersteund door andere ondernemers door middel van nader op te richten werkgroepen.

Verantwoording

Het BIZ-bestuur zorgt voor de uitvoering van de afgesproken activiteiten en voor een jaarlijkse verantwoording hierover aan alle bijdrageplichtige ondernemers, evenals aan de gemeente.

6. Begroting

6.1 Inkomsten

BIZ-subsidie

De verwachte BIZ-subsidie is € 131.000 per jaar. De door de gemeente uit te keren BIZ subsidie bestaat uit de opbrengst van de heffing onder de bijdrageplichtigen verminderd met de perceptiekosten die de gemeente rekent (perceptiekosten zijn de handelingskosten voor de gemeente). De perceptiekosten bedragen € 1.650 per jaar. De BIZ-subsidie is niet met BTW belast.

Deze inkomsten worden mogelijk aangevuld met vrijwillige bijdragen van ondernemers, sponsoring, subsidies of overige inkomsten.

6.2 Uitgaven

De uitgaven in de tabel op pagina 14 hebben betrekking op de in dit BIZ-plan genoemde activiteiten. In totaal bedragen de kosten hiervoor € 131.000 per jaar.

Buffer

De begroting bevat een jaarlijkse buffer van circa 3% van de totale kosten per jaar voor de gevolgen van gelden die niet geïnd kunnen worden en toegekende bezwaren.

Prioriteiten

Aan het begin van de looptijd van de BIZ ligt de prioriteit bij het vergroten van de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte in het gebied door het realiseren van aantrekkelijke entrees en looproutes. En het opzetten van een marketingcampagne en het organiseren van kleine evenementen. In het tweede deel van de looptijd wordt een groot deel van het budget ingezet voor de sfeerkeepers.

Tempo van de uitgaven

Het tempo van de uitgaven voor activiteiten is zo uitgespreid dat de uitgaven de inkomsten per jaar niet overtreffen en op het eind van de periode (afgezien van de buffer, zie vorig punt) op een saldo van nul eindigen. Mocht door omstandigheden aan het eind van een subsidieperiode een deel van de op die periode betrekking hebbende BIZ-subsidie niet zijn besteed, kan na instemming van de gemeente dat deel worden verschoven naar een volgende periode.

Omzetbelasting

De BIZ-stichting kan de omzetbelasting (BTW) die drukt op de uitgaven, terugvorderen indien alle bijdrageplichtigen BTW aftrek hebben. Indien er bijdrageplichtigen zijn zonder BTW aftrek, komen uitgaven ter grootte van hun aandeel in de BIZ-bijdragen niet voor aftrek in aanmerking. Met de Rijksbelastingdienst (RBD) wordt de omzetbelastingstatus van de BIZ-stichting afgestemd.

Bij werken in de openbare ruimte, waarvan het bezit later over gaat in handen van de gemeente kan de omzetbelasting voor compensatie in aanmerking komen als deze past in de wet- en regelgeving van het BTW compensatiefonds.

Uitgaven

**Grote evenementen, zoals Koningsdag en Airborne Festival, maken géén onderdeel van de BIZ Korenkwartier. Dit zal door de betrokken ondernemers zelf worden georganiseerd en betaald.*

ACTIVITEITEN BIZ-PLAN	2023	2024	2025	2026	2027
SCHOON & HEEL • GEBIEDSCONCIËRGE • EXTRA KEER SCHOONSPUITEN BESTRATING	€15.000	€15.000	€15.000	€15.000	€15.000
SFEER & BELEVING EN TOEGANKELIJKHEID • AANTREKKELIJKE ENTREES • BEWEGWIJZERING EN LOOPROUTES • GROEN EN SFEERVERLICHTING • AANKLEDING OPENBARE RUIMTE	€ 55.000	€30.000	€5.000	€5.000	€5.000
PROMOTIE & MARKETING* • KLEINE EVENEMENTEN • MARKETINGCAMPAGNE • INZET SOCIAL MEDIA	€25.000	€20.000	€15.000	€15.000	€15.000
VEILIGHEID • SFEERKEEPERS • VEILIGHEIDSOVERLEG	-	€ 30.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000
PROFESSIONELE VERENIGING • ORGANISEREN KORENCAFE • INZET COMMUNICATIEMIDDELEN • KORENKWARTIER MANAGER	€30.000	€30.000	€30.000	€30.000	€30.000
ADMINISTRATIEKOSTEN • ACCOUNTANTSKOSTEN • PERCEPTIEKOSTEN	€ 2.000	€2.000	€2.000	€2.000	€2.000
ONVOORZIEN • ONINBARE BIZ-BIJDRAGEN • ONVOORZIEN	€ 4.000	€4.000	€4.000	€4.000	€4.000
TOTAAL	**€ 131.000**	**€ 131.000**	**€ 131.000**	**€ 131.000**	**€ 131.000**

Bijlage 1. Vrijstellingen

- voor de land- of bosbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgrond, daaronder mede begrepen de open grond, alsmede de ondergrond van glasopstanden, die bedrijfsmatig aangewend wordt voor de kweek of teelt van gewassen, zonder daarbij de ondergrond als voedingsbodem te gebruiken;
- glasopstanden, die bedrijfsmatig worden aangewend voor de kweek of teelt van gewassen, voor zover de ondergrond daarvan bestaat uit de in onderdeel a bedoelde grond;
- onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst of voor het houden van openbare bezinningssamenkomsten van levensbeschouwelijke aard, een en ander met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
- één of meer onroerende zaken die deel uitmaken van een op de voet van de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoed dat voldoet aan de voorwaarden genoemd in artikel 8 van het Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928, met uitzondering van de daarop voorkomende gebouwde eigendommen;
- natuurterreinen, waaronder mede worden verstaan duinen, heidevelden, zandverstuivingen, moerassen en plassen, die door rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid welke zich uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het behoud van natuurschoon ten doel stellen, beheerd worden;
- openbare land- en waterwegen en banen voor openbaar vervoer per rail, een en ander met inbegrip van kunstwerken;
- waterverdedigings- en waterbeheersingswerken die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
- werken die zijn bestemd voor de zuivering van riool- en ander afvalwater en die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
- werktuigen die van een onroerende zaak kunnen worden afgescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als gebouwde eigendommen zijn aan te merken;
- onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de publieke dienst van de gemeente;
- straatmeubilair, waaronder begrepen alle zodanige gebouwde eigendommen - niet zijnde gebouwen - welke zijn geplaatst voor het belang van het publiek, ten dienste van het verkeer of ter verfraaiing van de gemeente, zoals lichtmasten, verkeersinstallaties, standbeelden, monumenten, fonteinen, banken, abri's, hekken en palen;

- plantsoenen, parken en waterpartijen, die bij de gemeente in beheer zijn of waarvan de gemeente het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
- begraafplaatsen, urnentuinen en crematoria, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
- onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor het geven van onderwijs;
- onroerende zaken die worden beheerd door een vereniging of stichting die geen onderneming drijft, voor zover die objecten bestemd en in gebruik zijn voor het geven van onderwijs, voor club- en buurthuiswerk, voor de beoefening van sport, kunst of cultuur, of voor andere activiteiten van sociale of culturele aard;
- onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de publieke dienst ter zake van brandweerzorg, rampenbeheersing, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening in de regio en de handhaving van de openbare orde en veiligheid;
- onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor de elektriciteitsvoorziening (trafo's) en (tele)communicatie;
- onroerende zaken voor zover die bestemd en in gebruik zijn voor opslag/distributie.

BIZ KORENKWARTIER

COLLEGEBESLUIT

Besluit van 30 november 2021

Zaaknummer 620470

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN DE GEMEENTE ARNHEM

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem;

gelet op artikel 4 van de Wet op de bedrijveninvesteringszones;

besluit:

vast te stellen
het **"Reglement draagvlakmeting bedrijveninvesteringszones gemeente Arnhem"**

Artikel 1 Begripsomschrijvingen
In dit reglement wordt verstaan onder:
a. het college: het college van Burgemeester en Wethouders van Arnhem;
b. de verordening: de desbetreffende verordening op de heffing en de invordering van een BIZ-bijdrage en op de subsidie voor de Bedrijveninvesteringszone;
c. de wet: de Wet op de bedrijveninvesteringszones;
d. de WOZ: de Wet waardering onroerende zaken;

Artikel 2 Organisatie draagvlakmeting
1. Het college draagt de organisatie van de draagvlakmeting in de zin van artikel 4 van de Wet op de bedrijveninvesteringszones op aan de Programmamanager Vitale Economie Arnhem-Nijmegen.
2. Er is een stemcommissie bestaande uit een voorzitter en maximaal drie leden, allen rechtstreeks verbonden aan de gemeente Arnhem, belast met de voorbereiding en uitvoering van de draagvlakmeting.
3. De draagvlakmeting staat onder toezicht van een notaris.
4. De telling geschiedt in aanwezigheid van tenminste een stemcommissielid en de notaris.
5. De notaris controleert het verloop van de draagvlakmeting en maakt een verslag van de uiteindelijke uitslag.

Artikel 3 Bijdrageplichtige
1. Iedere tijdens de draagvlakmeting bij de gemeente bekende bijdrageplichtige in het betreffende BIZ-gebied wordt in de gelegenheid gesteld zich schriftelijk voor of tegen inwerkingtreding van de verordening uit te spreken.
2. Als bijdrageplichtigen worden aangemerkt degenen die na inwerkingtreding van de verordening daadwerkelijk een bijdrage zullen zijn verschuldigd.

Artikel 4 Procedure draagvlakmeting
1. Voor de peiling van het draagvlak wordt gebruik gemaakt van genummerde stembiljetten.
2. De lijst met de corresponderende namen en adressen is vertrouwelijk en is alleen bij de direct bij de draagvlakmeting betrokken medewerkers van de gemeente Arnhem bekend. Voor de adressering wordt uitgegaan van de WOZ-administratie.
3. Het stembiljet vermeldt de dag en tijd waarop het biljet door de Gemeente Arnhem uiterlijk moet zijn ontvangen.
4. De stembiljetten worden met een toelichting op de verordening en de strekking van de uitvoeringsovereenkomst per post verstuurd aan dan wel persoonlijk in handen gesteld van (een vertegenwoordiger van) de bijdrageplichtige. In het geval het stembiljet persoonlijk in handen wordt gesteld wordt voor ontvangst getekend.
5. Het stembiljet kan in een antwoordenveloppe worden gezonden naar het door de gemeente Arnhem opgegeven postadres, dan wel gescand worden gemaild aan ondernemen@arnhem.nl, dan wel in een

Gemeente Arnhem

gesloten enveloppe worden meegegeven aan degene die het stembiljet in handen heeft gesteld. In het laatste geval tekent de bijdrageplichtige voor het afgeven van het stembiljet.

6. Als het stembiljet zoek geraakt is of anderszins in ongerede is geraakt, kan de bijdrageplichtige met opgave van redenen tot drie werkdagen voor de sluiting van de stemmingstermijn de gemeente verzoeken om een nieuw stembiljet. Na beoordeling van de aanvraag wordt het nieuw uitgereikte stembiljet gemarkeerd en geldt het als het enig geldig uitgereikte stembiljet.
7. Op grond van artikel 2:5 van de Algemene Wet Bestuursrecht is eenieder, die betrokken is bij de uitvoering van de draagvlakmeting en daarbij inzage heeft in de vertrouwelijke gegevens, verplicht tot geheimhouding.

Artikel 5 Ongeldigheid stembiljet

1. Ongeldig is het stembiljet:
   - waaruit niet duidelijk de keuze van de bijdrageplichtige blijkt;
   - waaruit blijkt dat de bijdrageplichtige meer dan één voorkeur heeft uitgesproken;
   - dat blanco retour is gezonden;
   - dat anderszins foutief is ingevuld;
   - dat na de sluitingsdatum wordt ontvangen.
2. Alleen met het originele door de gemeente verstrekte stembiljet kan een stem worden uitgebracht.
3. Per bijdrageplichtige kan maximaal één stem worden uitgebracht.

Artikel 6 WOZ-waarde

In het geval dat de WOZ-waarde van het object dat in gebruik en/of eigendom is van de bijdrageplichtige meetelt bij de bepaling van de uitslag van de draagvlakmeting en er voor het eerste heffingsjaar nog geen WOZ-waarde bekend is ten tijde van de draagvlakmeting, wordt de laatst bekende WOZ-waarde gehanteerd bij de toetsing aan de draagvlakeisen. In het geval dat er voor het object nog geen WOZ-waarde is vastgesteld zal dit object niet meetellen bij de bepaling van het totaal van de WOZ-waarden in de draagvlakmeting.

Artikel 7 Uitslag draagvlakmeting

De stemcommissie stelt met inachtneming van artikel 5 van de wet de uitslag van de desbetreffende draagvlakmeting zo spoedig mogelijk na de sluitingsdatum vast.

Artikel 8 Bekendmaking uitslag

De uitslag van de draagvlakmeting wordt bekendgemaakt aan de voorzitter van de desbetreffende BIZ-stichting of vereniging en door publicatie op de website www.arnhem.nl/ondernemers.

Artikel 9 Niet voorziene gevallen

De voorzitter van de stemcommissie beslist over de betekenis van dit reglement en over de daarin niet voorziene gevallen.

Artikel 10 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit reglement treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit reglement wordt aangehaald als: Reglement draagvlakmeting BIZ Arnhem.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 30 november 2021.

Het college van burgemeester en wethouders,
De secretaris

De burgemeester

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Besluit van	23 november 2022
Zaaknummer	691079

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 september 2022, nummer: 691079;

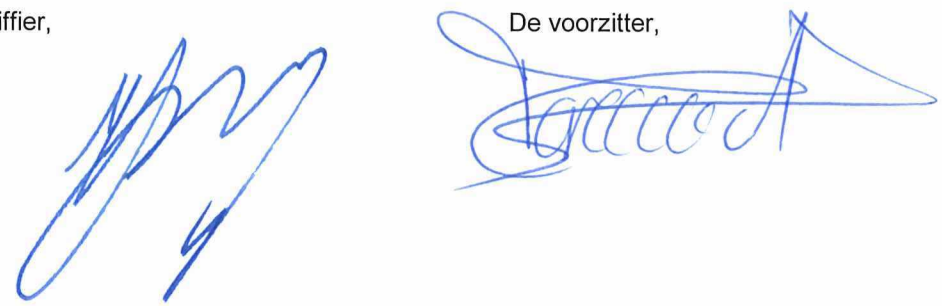
gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; en gelet op artikel 35 van de Wgr,

besluit:

1. Het Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley (Deel I) definitief vast te stellen waarin de wijzigingen uit het Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel I) worden verwerkt.

2. De Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley als basis voor verdere uitwerking van de gebiedsuitwerkingen en het te sluiten Verstedelijkingsakkoord met het Rijk vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

RAADSKAMERADVIES

Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley
i/m1 – 05-10-2022

Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley

Zaaknummer:	691079
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Prinsen (GroenLinks), Van den Broek (CDA), Neutkens (Volt), Manders (Arnhem Centraal), Malda (ChristenUnie), Heemskerk (D66), Van Engelenburg (VVD), Ait Chrif (PvdA).
De fracties van Partij voor de Dieren, SP, Denk, Arnhemse Ouderen Partij, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Bespreking
De heer Barends heeft aan het begin van de raadskamervergadering ingesproken namens het *Kennisnetwerk Arnhem-Nijmegen*. Mevrouw Boerboom heeft namens de *Werkgroep Woonomgeving Presikhaaf 1* een schriftelijke reactie op het voorstel ingediend, hier heeft de voorzitter de raadskamer op gewezen. Hiermee is de informatieve fase afgesloten.
Hierna is de meningsvormende fase 1 gestart. De raadskamer heeft tijdens de m1 in eerste en tweede termijn vragen gesteld aan de portefeuillehouder over het voorliggende raadsvoorstel. De portefeuillehouder heeft in eerste en tweede termijn vragen van de woordvoerders beantwoordt.

Tijdens de bespreking heeft mevrouw Manders (Arnhem Centraal) een motie aangekondigd over het instellen van een raadswerkgroep stadsontwikkeling.

Conclusie
De voorzitter heeft geconcludeerd dat de i/m1 is afgerond en dat het voorstel door kan worden geleid naar de besluitvorming, met een voorkeur voor 19 oktober.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

H. Eliëns

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bijeen op	23 november 2022
Ter bespreking van	Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal Cyriel Prinsen - Groen Links Marlies Neutkens - Volt
Titel motie	Instellen raadswerkgroep stadsontwikkeling
Nummer Zaaknummer	**22M115** 691079

Met onderstaande motie wordt voorgesteld om een raadswerkgroep stadsontwikkeling in te stellen.

De Raad,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat

- Arnhem groeit en dat zorgt voor grote opgaven op het gebied van woningbouw, leefbaarheid, mobiliteit en de werkgelegenheid;
- het invullen van deze opgaven blijvende impact zullen hebben op de stad;
- de gemeente hierin niet alleen staat, maar samenwerkt met interne en externe partners als het Rijk, de provincie, waterschappen en naburige gemeenten;
- het college en de ambtelijke organisatie hierin voortvarend mee aan de slag gaan en behoefte hebben om periodiek en vaker met de raad van gedachten te wisselen dan dat daarvoor ruimte is op de Politieke Avond;

overwegende dat

- het in het belang van de raad, het college en de ambtelijke organisatie is dat de raad periodiek wordt bijgepraat over en betrokken bij de ontwikkelingen binnen de verstedelijkingsopgaven;
- de raad sneller inzicht kan worden geboden in de ontwikkelingen, bijvoorbeeld ten aanzien van onderhandelingen met stedelijke en bovenregionale partners als provincie en het Rijk;
- het besluitvorming kwalititatief (betere plannen) en kwantitatief (kortere doorlooptijden) ten goede komt als de raad in een vroeg stadium betrokken wordt bij ingrijpende ontwikkelingen in de stad;
- voorheen positieve ervaringen zijn opgedaan met o.a. de raadswerkgroep

omgevingswet;
- dat een raadswerkgroep nooit het werk van de gemeenteraad kan vervangen en dus ook niet een mandaat van de raad krijgt om namens de raad te adviseren of te accorderen;

besluit tot
- het instellen van de raadswerkgroep stadsontwikkeling;
- deze werkgroep de opdracht mee te geven zich gedurende deze gehele bestuursperiode (tot februari 2026) structureel bezig te houden met het thema stadsontwikkeling;
- de raadswerkgroep te verzoeken om tijdens de eerste bijeenkomsten voor zichzelf een opdracht te formuleren;
- deelname aan de raadswerkgroep open te stellen voor alle 14 fracties;
- de raadswerkgroep uit haar midden een voorzitter te laten aanwijzen;
- de raadswerkgroep te laten ondersteunen door een raadsadviseur vanuit de griffie;

en gaat over tot de orde van de dag.

Lea Manders - Arnhem Centraal
Cyriel Prinsen - Groen Links
Marlies Neutkens - Volt

AANGENOMEN

Motie "Instellen raadswerkgroep stadsontwikkeling" (22M115)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 34 Tegen: 5 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 691079

Onderwerp: Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley

Kernboodschap

De Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley - met als leidend motto ‘Meer landschap, meer stad’ – geeft de langetermijnkoers aan om meer woningen in de regio te bouwen en tegelijkertijd de groene leefomgeving te versterken. De verstedelijkingsstrategie vormt de basis voor de langjarige samenwerking tussen alle overheden: regio(gemeenten), waterschappen, provincies en Rijk, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven om dit te bereiken. Dit najaar worden hierover de eerste concrete besluiten en investeringen door het Rijk genomen.

Voorstel

1. Het Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley (Deel I) definitief vast te stellen waarin de wijzigingen uit het Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley (Deel I) worden verwerkt.

2. De Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley als basis voor verdere uitwerking van de gebiedsuitwerkingen en het te sluiten Verstedelijkingsakkoord met het Rijk vast te stellen.

Inleiding

Arnhem is een stad met veel kwaliteiten. Kwaliteiten waar we trots op zijn en die we willen koesteren. Maar als stad staan we ook voor grote uitdagingen zoals beschreven in het voorontwerp van de omgevingsvisie Arnhem 2040. De grote woningbouwopgave waar we aan werken, het zorgdragen voor een gezonde stad met minder kansenongelijkheid en voldoende werkgelegenheid. En de inspanning om de stad klimaatadaptief in te richten, het stimuleren van onze duurzame economie en op welke manier we Arnhem goed bereikbaar houden.

Als Arnhem staan we niet alleen voor deze opgaven en hebben we de samenwerking gezocht met het Rijk (onder andere het ministerie van BZK en I&W), de provincies Utrecht en Gelderland, waterschappen en 26 gemeenten in de verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley. De Verstedelijkingsstrategie beschrijft voor de regio's Foodvalley en de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen op (middel)lange termijn welke voorwaarden en principes er zijn om te komen tot de gewenste

GEMEENTE Arnhem

balans tussen stedelijke ontwikkeling, economie, bereikbaarheid en de ontspannen leefkwaliteit in de regio. Vandaar ook de titel '*Meer landschap, meer stad*'.

In het najaar van 2021 heeft de gemeenteraad van Arnhem de Verstedelijkingsstrategie deel 1: het verstedelijkingsconcept vastgesteld. Een eerste aanzet tot deel 2: de gebiedsuitwerkingen is met dit besluit gedeeld met de raad. Hierin zijn voor acht gebiedsuitwerkingen (waaronder het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost) de verstedelijkingsopgaven beschreven. In het afgelopen jaar zijn de gebiedsuitwerkingen verder uitgewerkt en gedeeld met de gemeenteraad op verschillende momenten zoals de raadsbrief van 22 februari 2022, het webinar Verstedelijkingsstrategie in maart 2022 en de raadsinformatiebijeenkomst in april 2022.

Ondertussen is er veel gebeurd en is het sleutelgebied Spoorzone Arnhem Oost aangewezen als Novex locatie. Daarmee erkent het Rijk dat voor deze grote opgave extra Rijksinzet en -middelen noodzakelijk zijn. Zie raadsbrief van 23 juni 2022. Ook het hoofdstuk 'werken met de Verstedelijkingsstrategie' is geactualiseerd (Verstedelijkingsstrategie deel 2B) en ligt voor ter besluitvorming. Dit deel geeft inzicht in het vervolgproces van de Verstedelijkingsstrategie en de langjarige samenwerking met regio en Rijk en dient als input voor het Verstedelijkingsakkoord dat in het BO MIRT van 10 november wordt gesloten.

Beoogd effect

De Verstedelijkingsstrategie - met als leidend motto 'Meer landschap, meer stad' - vormt de basis voor een langjarige samenwerking tussen alle overheden: regio(gemeenten), waterschappen, provincies en Rijk, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven om de woningbouw in de regio en tegelijkertijd de leefomgeving te versterken. De verstedelijkingsstrategie vormt de basis voor de uitwerking in het verstedelijkingsprogramma en de eerste concrete besluiten en investeringen door het Rijk dit najaar.

Argumenten

1.1 Het Wijzigingsdocument laat zien hoe wordt omgegaan met eerdere raadsvragen, moties en amendementen.

In het najaar van 2021 kwamen diverse vragen, moties en amendementen aan de orde bij de behandeling van het verstedelijkingsconcept ('Deel I'). In het wijzigingsdocument is de input gerangschikt en van een behandeladvies voorzien. In sommige gevallen leidt dit tot voorgestelde veranderingen in 'Deel I'.

2.1 De Gebiedsuitwerking Spoorzone Arnhem-Oost vormt de basis voor gezamenlijke uitwerking.

Kernopgave voor de Spoorzone Arnhem-Oost is om deze gebiedsontwikkeling zodanig te ontwikkelen dat de bouwstenen wonen, groene leefomgeving, economie en duurzame mobiliteit in balans worden gerealiseerd. Het Sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost geeft voor Arnhem in belangrijke mate invulling aan de opgave nog 8.000 tot 10.000 woningen te programmeren tot 2040. Gezien de vervlechting van landelijke, regionale en lokale opgaven in de spoorzone is samenwerking tussen de partners (zoals Rijk, provincie Gelderland, Groene metropoolregio

Arnhem Nijmegen, gemeente Arnhem en Rheden, Waterschappen, NS, ProRail) noodzakelijk. Deze samenwerking heeft tot doel regie te voeren over de gefaseerde ontwikkeling van deze gebiedsontwikkeling en de randvoorwaarden daarbij gemeenschappelijk op orde te brengen. Het ontschotten van middelen, het afdekken van publiek onrendabele toppen en het mogelijk maken van voorinvesteringen en/of fondsvorming is onderdeel van deze strategie.

2.2 *De verstedelijkingsstrategie vormt de basis voor het verstedelijkingsakkoord en het uit te werken verstedelijkingsprogramma*

De verstedelijkingsstrategie geeft richting aan de verstedelijkingsopgave van de regio Arnhem Nijmegen Foodvalley en vormt daarmee een koers en geen blauwdruk voor de gezamenlijke uitwerking van Rijk en regio. Om deze samenwerking te borgen en de eerste afspraken met elkaar te maken wordt dit najaar het verstedelijkingsakkoord met het Rijk gesloten. Dit akkoord is het startschot voor het verstedelijkingsprogramma zoals beschreven in het hoofdstuk ‘werken met’. Dit programma borgt dat op de korte termijn de verstedelijkingsstrategie concreet wordt uitgewerkt met regio’s en Rijk en ook de langetermijnkoers wordt vastgehouden.

2.3 *De verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley sluit aan bij het voorontwerp Omgevingsvisie Arnhem 2040.*

De verstedelijkingsstrategie en de gebiedsuitwerking Spoorzone Arnhem-Oost sluiten aan bij het voorontwerp Omgevingsvisie Arnhem 2040 dat door de raad in 2021 is vastgesteld. De Arnhemse ambities worden hiermee gedeeld door onze partners in regio en Rijk. De verstedelijkingsstrategie geeft richting aan de samenwerking en sluit aan bij het lokale omgevingsbeleid zoals door de raad is vastgesteld.

Kanttekeningen en risico's

2.1 *Uitwerking van het verstedelijkingsakkoord is een collegemandaat.*

Met het vaststellen van het raadsvoorstel verzoekt u het college om op basis van de verstedelijkingsstrategie het verstedelijkingsakkoord te sluiten met de bestuurlijke partners in Rijk en regio. En daarbij eventuele moties en amendementen van de raad mee te nemen in de uitwerking van de verstedelijkingsstrategie in het vervolg.
De raad heeft bij de verdere vertaling van afspraken naar ruimtelijke ordeningskeuzes en gebiedsontwikkelingen in Arnhem te allen tijde het mandaat bij de besluitvorming van het lokale omgevingsbeleid (zoals de Omgevingsvisie Arnhem 2040) en de kaderstelling van projecten. Hierdoor is de rol van de raad in gebiedsprocessen en projectuitwerkingen geborgd.

Participatie

De verstedelijkingsstrategie is tot stand gekomen op basis van intensief overleg tussen de betrokken overheden. Inwoners, bedrijven en andere stakeholders zijn indirect betrokken bij dit proces, bijvoorbeeld via de participatie die heeft plaatsgevonden in het kader van de Omgevingsvisie.

Financiën

Het vaststellen van de verstedelijkingsstrategie heeft op zichzelf geen financiële consequenties. De uitwerking van de verstedelijkingsstrategie naar gebiedsuitwerkingen en de realisatie van woningen en alle bijbehorende voorzieningen in de stad heeft dat uiteraard wel. Dit is voor Arnhem een grote opgave, waarvoor in de Begroting 2023 enkele voorstellen worden gedaan.

Uitvoering

Aan de verstedelijkingsstrategie wordt uitvoering gegeven door het sluiten van het verstedelijkingsakkoord met regio en Rijk en de eerste afspraken ten aanzien van het NOVEX-grootschalige woningbouwgebied Spoorzone Arnhem-Oost op het BO-MIRT op 10 november 2022. De uitwerking van de verstedelijkingsstrategie vindt plaats in het nog uit te werken verstedelijkingsprogramma. Hiermee wordt de langjarige samenwerking ten aanzien van de verstedelijkingsopgave in deze regio geborgd.

Communicatie

Na het sluiten van het verstedelijkingsakkoord volgt een kamerbrief en een persbericht.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley (betrekking hebbend op het al eerder door gemeenteraden en Provinciale Staten vastgestelde Deel I en hoe om te gaan met vragen, moties en amendementen die tijdens de vaststelling zijn gesteld en ingediend)
- De ‘Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley’ (Deel II-A, pagina 1-90) met daarin het hoofdstuk ‘Werken met de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley’ (Deel II-B, pagina 92-98)
- Raadsbrief Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley en Spoorzone Arnhem-Oost

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 691079

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 september 2022, nummer: 691079;

gelet op artikel 35 van de Gemeentewet; en gelet op artikel 35 van de Wgr,

besluit:

1. Het Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley (Deel I) definitief vast te stellen waarin de wijzigingen uit het Wijzigingsdocument Verstedelijkingsconcept Arnhem Nijmegen Foodvalley' (Deel I) worden verwerkt.

2. De Onderzoeksagenda Gebiedsuitwerkingen Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley als basis voor verdere uitwerking van de gebiedsuitwerkingen en het te sluiten Verstedelijkingsakkoord met het Rijk vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
27	I&W (ambtelijk)	In het schema lijkt bereikbaarheid wat geisoleerd, als het een losse opgave is. In de ambitie kan ik mij helemaal vinden, maar in de strategie moet het gaan om bereikbaarheid van stedelijk netwerk in relatie tot nieuwe woningen en economie.	N.v.t.	A. Opmerkingen voor Deel 1 MET inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt vooralsnog niet overgenomen. Deze schematische weergave wordt gebruikt om de bouwstenen kort te duiden, en dienen als basis voor de opbouw van de bouwstenen. De samenhang van de vier bouwstenen is de kern van de verstedelijkingsstrategie. De ene bouwsteen kan niet zonder de andere bouwsteen.	
N.v.t.	Rhenen	Motie Verstedelijkingsstrategie: Om aan de ontwerpprincipes de bouwsteen ‘voedselproductie’ aan te dragen als vijfde pijler onder het concept (naast leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen)	Het belang van de agrifoodsector is groot in onze regio. De sector is ruimtelijk, sociaal en economisch verweven in de maatschappij. De transitie richting meer natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw is een opgave die ruimte vraagt. (p22 word doc)	A. Opmerkingen voor Deel 1 MET inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt niet overgenomen. Dit onderdeel maakt deel uit van de bouwstenen leefomgeving en economie. In de gebiedsuitwerkingen bij de deelgebieden waar dat relevant is, wordt dit verder uitgewerkt.	
16	Nijmegen	De regio Arnhem- Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot beste circulaire regio van Nederland en won daarmee de titel Green Capital of Europe. Dit moet zijn: De regio Arnhem – Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot de beste circulaire regio van Nederland. Nijmegen werd in datzelfde jaar de European Green Capital.	De regio Arnhem- Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot beste circulaire regio van Nederland en won daarmee de titel Green Capital of Europe.	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	De regio Arnhem – Nijmegen is eind 2018 uitgeroepen tot de beste circulaire regio van Nederland. Nijmegen werd in datzelfde jaar de European Green Capital.
20	Nijmegen	De Romeinse Limes is inmiddels aangewezen als UNESCO Werelderfgoed	Zo is de Romeinse Limes onder de naam Neder-Germaanse Limes zelfs genomineerd als UNESCO Werelderfgoed.	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	Zo is de Romeinse Limes onder de naam Neder-Germaanse Limes recentelijk aangewezen als UNESCO Werelderfgoed.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
40	Prv Utrecht	Er staat nu: “Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden)”. Aanpassen in: “Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk bij (H)OV knooppunten geprogrammeerd die het liefst goed verbonden zijn met (snel)fietspaden”.	Nieuwe woningen worden *zo veel mogelijk* geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	Nieuwe woningen worden *zo veel mogelijk* bij (H)OV knooppunten geprogrammeerd, die bij voorkeur goed verbonden zijn met (snel)fietspaden
42	I&W	Er staat ‘knelpunten op het spoor’. Mij niet duidelijk welke. Eventueel kan je zeggen dat je wilt onderzoeken welke knelpunten ontstaan en hoe deze voorkomen of opgelost kunnen worden.	Hoe deze knelpunten opgelost moeten worden is onderwerp van nadere studie.	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	Om welke knelpunten het gaat en hoe deze opgelost moeten worden is onderwerp van nadere studie.
42	I&W	Er staat ‘GV langs de A12’, ook GV over de A12 is aan de orde.	Voor het goederenvervoer langs de A12	B. Opmerkingen voor Deel 1 ZONDER inhoudelijke wijziging (‘cosmetisch’)	Opnemen in Deel 1 eind 2022 Zonder nader overleg	Voor het goederenvervoer over en langs de A12
12	Arnhem	In de grote woningbouwopgave van stad en regio is voor Arnhem-Oost gekozen voor een wijkaanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid (Woondeal regio Arnhem Nijmegen). Suggestie: Flankerend aan de grote woningbouwopgave in Arnhem is voor Arnhem-Oost gekozen voor ….etc.	Voor Arnhem-Oost is gekozen voor een wijk-aanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid (Woondeal regio Arnhem Nijmegen)	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Gezien Arnhem onder het gehele sleutelgebied Arnhem-Oost valt (zoals ook te zien op de kaart), vraagt deze opmerking niet om een aanpassing van deel 1	Opnemen in opdrachtbeschrijvingen voor de gebiedsuitwerkigen dat flankerend aan de grote woningbouwopgave in Arnhem is voor Arnhem-Oost gekozen voor een wijk-aanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid (Woondeal regio Arnhem Nijmegen)
43	Beuningen	Kansenkaart mobiliteit en kaart 'Locaties op (inter)nationaal niveau': P&R bij Weurt verwijderen. Totaal onlogisch om hier een hub te ontwikkelen.		C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten, waarbij de kaarten verder uitgewerkt en verfijnd worden, en keuzes wordene gemaakt.	
44	I&W	Ook hier een focus op infrastructuur, terwijl maatregelen als parkeernormen alleen als optie staan benoemd. Dit soort maatregelen zou juist de eerste stap moeten zijn, samen met andere maatregelen om mobiliteit te voorkomen of te spreiden.		C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging		Deze opmerking wordt niet overgenomen. Dit wordt meegenomen in de opgaveomschrijving van de gebiedsuitwerkingen.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
44	I&W	Inzet zou moeten zijn om hier een mix van vervoersmogelijkheden te hebben.	Lokale fiets- en bus-infrastructuur draagt bij aan slimme en schone verbindingen.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Voorstel: Lokale fiets- en bus-infrastructuur draagt bij aan slimme en schone verbindingen. Inzet is om op deze locaties een aanbod te hebben van verschillende, vooral duurzame en aan elkaar verbonden modaliteiten.	
49	Beuningen	Op de economische deelkaart staat op grondgebied van Beuningen een XXL bedrijventerrein ingetekend. Het verzoek is om dit bedrijventerrein op Beunings grondgebied van de kaart af te halen. Gemeente Beuningen is niet tegen een bedrijventerrein, maar of en waar er binnen Beuningen extra vraag zal zijn naar bedrijventerrein is nog onderwerp van studie. Op de kansenkaart is dit XXL bedrijventerrein terecht niet ingetekend op Beunings grondgebied.		C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten, waarbij de kaarten verder uitgewerkt en verfijnd worden, en keuzes wordene gemaakt.	Voorstel: Kaart wordt aangepast
50	Wageningen	Juiste naam: Business & Sciencepark.	Op Campus Heyendaal, Novio Tech Campus, Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten en Wageningen Science Park is dit goed te zien.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging		Op Campus Heyendaal, Novio Tech Campus, Industriepark Kleefse Waard, Arnhems Buiten, Wageningen Campus en Business & Science Park Wageningen is dit goed te zien.
60	Zevenaar	Wordt huisvesting voor alle doelgroepen meegenomen (ook o.a. arbeidsmigranten enz.)	Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor doelgroepen die minder te besteden hebben toegankelijk zijn.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging		Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor een breed scala aan doelgroepen (inclusief huishoudens die minder te besteden hebben) toegankelijk zijn.
60	Montferland	Naast de reguliere woningopgave ook aandacht voor bijzondere doelgroepen , in het bijzonder arbeidsmigranten. Goede huisvesting is belangrijk, maar regionale solidariteit daarin ook wat betreft het facilieren en aanbieden van huisvesting. En waar dan?	Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor doelgroepen die minder te besteden hebben toegankelijk zijn.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging		Op deze manier werken we aan inclusieve wijken die ook voor een breed scala aan doelgroepen (inclusief huishoudens die minder te besteden hebben) toegankelijk zijn.
N.v.t.	Arnhem	Vanuit de herkenbaarheid en eenduidigheid in besluiten een producten is het verzoek: Spoorzone Arnhem-Oost te gebruiken waar nu Arnhem-Oost staat in de VS.	Arnhem-Oost	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Overnemen	Spoorzone Arnhem-Oost

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	I&W	Klimaatadaptatie zit goed op het netvlies. Het komt veel terug. Wel zou het goed zijn te concretiseren hoe die aandacht voor klimaatadaptatie tot uiting komt concreet. Hoe wordt het meegenomen in de strategie, hoe beinvloedt het de stedenbouwkundige structuren?	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	De uitwerking van deze opmerking wordt als opdracht meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Hierbij is klimaatadaptatie onderdeel van de top 10 van kernopgaven.	
N.v.t.	I&W	Ook waterveiligheid is meegenomen, ook als ordenend principe. Goed om te zien. Ik kan me nog voorstellen dat het goed is om de relatie te leggen met het programma Integraal Riviermanagement.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	De uitwerking van deze opmerking wordt als opdracht meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Dus met welke projecten, programma's en partijen moet men in overleg treden?	
N.v.t.	I&W	Ik zoek nog naar de aandacht voor scheepvaart in dit stuk. Dan denk ik aan watergebonden bedrijven langs waterwegen. En ook aan ruimte houden voor scheepvaart en scheepvaartvoorzieningen op de grote waterwegen in (toekomstig) stedelijk gebied.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	De uitwerking van deze opmerking wordt als opdracht meegegeven bij de gebiedsopdrachten, in het kader van modal shift en circulaire bedrijvigheid	
68	I&W	Versterken van de ICE corridor richting Frankfurt is een mooie ambitie. Hij is echter niet toe te rekenen aan het bouwen van 10.000 woningen of aan extra banen in de regio ANF.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten.	
69	I&W	Er staat 'benutten capaciteit hoofdspoor als randvoorwaarde'. Waarom zou er nu niet alvast een deel van de voorziene woningen gebouwd kunnen worden? Misschien zullen op sommige trajecten mensen soms staan. Het kan een keuze zijn om dat te accepteren, of om andere maatregelen te nemen dan meer capaciteit. Bijv door niet iedereen tegelijk in de spits te laten reizen. En door PHS rijdt er straks 6x per uur een trein van Utr-Arn-Nijmegen.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Er wordt geen tekst aangepast. Deze opmerking vraagt aandacht in de toekomstige programmering.	

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
70	I&W	- GV zal altijd blijven. Zodra er minder GV over spoor gaat, neemt het GV over weg toe. Over hoe om te gaan met toename van GV door groei van de economie bestaan aparte trajecten, en is een lange termijn vraagstuk. - Groei van ICE is van verschillende factoren afhankelijk, bijv of de markt dit wil. - 'Aanpak spoordossier versneld'. Niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld. Als dit gaat over vrijkomen van rangeerterreinen, dan is het goed te realiseren dat ambities met internationaal vervoer niet samengaan met ambities om rangeerterrein uit de stad te krijgen. Het internationaal spoor heeft dit nodig.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerkingen worden als aandachtspunten meegegeven bij de gebiedsopdrachten.	Deze opmerkingen worden als aandachtspunten meegegeven bij de gebiedsopdrachten.
N.v.t.	Overbetuwe	Bezie groei in steden in relatie tot (effecten) middengebied.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten.	N.v.t.
N.v.t.	Overbetuwe	Aandacht voor aansluiting naar Wageningen (Foodvalley), graag deze verbinding enutten en versterken.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten.	N.v.t.
N.v.t.	Rhenen	Motie Verstedelijkingsstrategie: Een actieve hoofdrol te spelen bij het uitwerken van de visie op het Binnenveld en daarbij het voortbestaan van de agrarische gezinsbedrijven als vertrekpunt te nemen.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Roept het college op om: • In het proces van de gebiedsuitwerkingen voor de zuidelijke Foodvalley en/of het Binnenveld in te brengen dat een onderzoek gewenst is naar wat er nodig is voor het ecologisch functioneren van de groenblauwe corridors; • Vervolgens op basis van de uitkomsten van dit onderzoek in het gebiedsproces randvoorwaarden te formuleren voor ontwikkelingen binnen de groenblauwe corridors; • Samen met de partners te werken aan de ontwikkeling van de groenblauwe corridors op een manier waarop deze functioneren als ecologische verbindingszones;	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college om: • Tijdens de gesprekken aan gemeenten uit de regio Arnhem, Nijmegen en Foodvalley mee te geven dat het belangrijk is om verstedelijking ook mee te plannen met de energietransitie. Zodoende de energievoorziening van de gebouwen als uitgangspunt te nemen voor het maken van nieuwe plannen voor verstedelijking en daarmee optimaal gebruikte maken van de omgeving voor energieopwekking	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.
N.v.t.	Prv Gelderland	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoeken Gedeputeerde Staten: • Bij de nadere uitwerking van het verstedelijkingsconcept in de gebiedsplannen te gaan sturen op kwaliteit en hoeveelheid groen in de directe leefomgeving. • Uit te werken wat goede streefgetallen kunnen zijn voor kwaliteit en hoeveelheid groen in de verschillende leefomgevingen (meer en minder stedelijk), en daarover de staten te berichten. • Deze streefgetallen vervolgens in te brengen bij de gebiedsuitwerkingen.	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college: • Om samen met Ede, Rhenen en Veenendaal een visie op te stellen over de betekenis van het Binnenveld om zo het groene karakter en het open landschap voor de toekomst te behouden; • De raad op de hoogte te houden van stedelijke plannen van omliggende gemeenten, die raken aan het Binnenveld	N.v.t.	C. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen ZONDER inhoudelijke wijziging	De eerste bullet van deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de gebiedsopdrachten. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
39	I&W (ambtelijk)	- Er staat 'goederenvervoer (GV) maakt deels gebruikt van zelfde spoorcorridors als personenvervoer'. Dat geldt ook voor wegen. Die graag erbij noemen. Minder vervoer over spoor, betekent meer belasting van wegennet. Binnenvaart kan wegen ontlasten, dus daarom ook belangrijk in de strategie. - GV: er wordt gesproken over effecten op leefbaarheid. Goed om deze concreet te maken. En ook personenvervoer heeft veel effect op leefbaarheid. - Er wordt gesproken over 'goede oplossingen GV als randvoorwaarde'. Mij is uit dit stuk nog niet duidelijk wat zowel opgave als beoogd oplossing hier zijn. Lastig om er een randvoorwaarde van te maken. Beter om de zorg uit te spreken dat dat toename van GV kan zorgen voor verminderde leefbaarheid door …., en dat aandacht hiervoor nodig is.	Tegelijkertijd heeft het goederenvervoer ook effect op het mobiliteitsnetwerk. Goederenvervoer en personenvervoer maken in veel gevallen gebruik van dezelfde spoorcorridors … Dat heeft negatieve invloed op de leefkwaliteit van inwoners, op de grote verstedelijkingslocatie Arnhem-Oost en op de A12-corridor. Een goede oplossing hiervoor is randvoorwaardelijk om groei van zowel het goederenvervoer als het aantal woningen mogelijk te maken en leefkwaliteit van bewoners in deze gebieden op peil te houden.	D. Opmerkingen die meekunnen in de gebiedsuitwerkingen MET inhoudelijke wijziging	bespreken	Tegelijkertijd heeft het goederenvervoer ook effect op het mobiliteitsnetwerk. Goederenvervoer en personenvervoer maken in veel gevallen gebruik van dezelfde spoor- en wegcorridors. … Dat heeft door onder meer geluidhinder en luchtverontreining negatieve invloed op de leefkwaliteit van inwoners, op de grote verstedelijkingslocatie Arnhem-Oost en op de A12-corridor. Hier is aandacht voor nodig is. Er moeten goede oplossingen worden ontwikkeld die zowel de groei van het goederenvervoer als ook het aantal woningen mogelijk maken en de leefkwaliteit van bewoners in deze gebieden op peil te houden of verbeteren.
Algemeen	I&W (ambtelijk)	De resultaten van de mobiliteitsscan lijken hier onontkoombaar, echter deze uitkomsten krijg je als je inzet op automobiliteit en verder niets verandert qua maatregelen. We kunnen dit inzicht vanuit de scan gebruiken om de plannen aan te passen, en te kijken hoe we door diverse inzet dit kunnen voorkomen en hoe we kunnen sturen op een meer gewenste mobiliteit. Die notie mis ik nog.	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Opnemen in brief en evt Werken met	Er is een mobiliteitsanalyse (als vervolg op de mobiliteitsscan) in de maak. De resultaten hiervan worden meegenomen in de gebiedsuitwerkingen. Daarnaast wordt in de ontwerpprincipes benoemd juist in te zetten op OV/fiets/andere mobiliteit.
36	I&W (ambtelijk)	Hier wordt gesproken over 'maatregelen en investeringen'. Daar zou de notie gemaakt moeten worden dat je zoekt naar wat het meest kostenefficient is om een doel te bereiken.	We verwachten dat maatregelen en investeringen nodig zijn om deze effecten te voorkomen en om de locaties zoals die naar voren komen in het mobiliteitsconcept, te kunnen ontwikkelen zoals gedacht. Daarbij moeten we ook kijken naar de exploitatiekosten van het OV.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	
38	I&W (ambtelijk)	Plaatje. Er is een groot verschil tussen het beeld in de spits en daarbuiten. Dat betekent in veel gevallen dat er buiten de spits nog veel capaciteit is. Belangrijk om dit noemen om het beeld compleet te maken.	Effect intensiteit (Mobiliteitsscan) Prognose 2040 (referentie)	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Klopt en wordt ook meegenomen in de mobiliteitsanalyses, dus geen aanpassing nodig.	

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
42	I&W	Bij de onderzoeksagenda valt op dat bij voorbaat de oplossingen al in infrastructuur worden gezocht. Terwijl bij de principes duidelijk wordt dat het in eerste instantie gaat om het voorkomen van overbelasten van het bestaand netwerk. In de onderzoeksagenda mis ik dit nog.	Gezien het grote effect van de verstedelijking op het (toch al drukbezette) mobiliteitsnetwerk, is het belangrijk verschillende opties voor oplossingen en maatregelen in het mobiliteitsnetwerk in kaart te brengen (onderzoeksagenda).	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt niet overgenomen. Het is duidelijk dat er investeringen in mobiliteit nodig zijn. Bovendien is het niet volgtijdelijk: het dient als een geheel maatregelenpakket ingevoerd te worden, en niet eerst gedrag en dan investeringen.	Voorstel: Gezien het grote effect van de verstedelijking op het (toch al drukbezette) mobiliteitsnetwerk, is het belangrijk om eerst de principes van duurzame verstedelijking te hanteren zoals die zijn uitgewerkt in de ontwerpprincipes, en daarna verschillende opties voor oplossingen en maatregelen in het mobiliteitsnetwerk in kaart te brengen (onderzoeksagenda).
42, 44	I&W	Op deze pag en verderop staat het kopje ‘Onderzoeksagenda (illustraties van voorwaarden)’. Kopje roept veel vragen op, vooral wat tussen haakjes staat. Wellicht is het kopje ‘relatie bestaand beleid en ambities’ beter op zijn plaats.	Onderzoeksagenda (illustraties van voorwaarden om te kunnen bouwen):	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	voorstel: meenemen in Werken met Relatie bestaand beleid en ambities	Voorstel: Relatie bestaand beleid en ambities
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college: • Om samen met Ede, Rhenen en Veenendaal een visie op te stellen over de betekenis van het Binnenveld om zo het groene karakter en het open landschap voor de toekomst te behouden; • De raad op de hoogte te houden van stedelijke plannen van omliggende gemeenten, die raken aan het Binnenveld	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	De tweede bullet van deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'.	N.v.t.
93	I&W	Er staat ‘harde randvw en showstoppers’. Klinkt definitief. Ik mis hier een fasering in termijnen en het werken met varianten (nul-variant, no-regret variant, plus-variant bijv)	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	- Fasering in termijnen en het werken met varianten; - Harde randvoorwaarden en ‘showstoppers’;	N.v.t.
N.v.t.	Nijmegen	Rol van de raad hierin, hoe kunnen we onze controlerende taak uitvoeren als er meer gemeenten meedoen?	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	N.v.t.
N.v.t.	Overbetuwe	Biedt in de strategie een kader of werkwijze waarbij je groei zodanig kunt managen dat projectontwikkelaars in de weilanden niet hoge winsten maken zonder dat er (bv. in bestaande wijken) ook geïnvesteerd wordt t.b.v. leefbaarheid. Lokaal en regionaal, delen van ‘zoet en zuur’	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Duiven	Wat is de relatie met onze eigen Omgevingsvisie?	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	N.v.t.
N.v.t.	Lingewaard	Hoe zorgen voor evenwicht tussen gemeenten in de uitvoering?	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' bij dit soort opmekingen zou ik een algemeen tekstje maken over het verstdelijkingsakkoord waarin we samenwerkingsafsprake n maken een monitoringssysteem willen uitwerken een interventiemodel willen uitdenken.	N.v.t.
N.v.t.	Montferland	Er werd veel gesproken over de overloop vanuit het westen naar onze gemeente als het gaat om de krapte op de woningmarkt. Is dit wel goed beeld? Wat zijn daarvan de consequenties. Mensen uit de eigen kern kunnen niet concurreren met de kapitaalkrachtiger mensen (vaak gepensioneerden die eigen woning verkocht hebben) uit het westen. De gemeenteraad ziet daar ook graag iets van terug in de verstedelijkingsstrategie.	N.v.t.	E. Opmerkingen die betrekking hebben op de aanpak	Deze opmerking wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met'	N.v.t.

N.v.t.	Barneveld	Motie Ontwikkelbeeld Amersfoort, Ruimtelijke Verkenning en Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college bij de toekomstige uitwerking van Ontwikkelbeeld Amersfoort, Ruimtelijke Verkenning regio Foodvalley en Verstedelijkingsstrategie ANF de Barneveldse omgevingsvisie en Hoofdlijnennotitie Koers Barneveld 2040 als de kaders te beschouwen waarbinnen Barnevelds beleid plaatsvindt en dat ook binnen de regio's helder uit te dragen.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op deze motie wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Ede	Motie Ruimtelijke Verkenning en Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college in de regio te bepleiten dat noodzakelijke hervormingen op de woningmarkt onderdeel worden van de gesprekken met het Rijk bij het sluiten van het Verstedelijkingsakkoord	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. Deze motie wordt nu niet betrokken bij de verstedelijkingsstrategie. Deze motie betreft een ruimtelijk traject waarbij de discussie over hervormingen op de woningmarkt zich hoofdzakelijk op andere tafels afspeelt. De gemeente Ede kan deze discussie daar zeker voeren.	N.v.t.
N.v.t.	Nijkerk	Amendement Verstedelijkingsstrategie ANF: Besluit de tekst van het raadsbesluit aan te vullen als volgt: “4. Met vorenstaande drie beslispunten in te stemmen onder de conditie dat het college van B&W bij het opstellen van een verstedelijkingsakkoord en bij de nadere gebiedsuitwerking voor de gemeente Nijkerk, het Nijkerkse omgevingsbeleid als kader zal hanteren, in het bijzonder de in ontwikkeling zijnde Omgevingsvisie 2040 en de Mobiliteitsvisie .”	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op dit amendement wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet. De afspraak is dat de verstedelijkingsstrategie verwerkt wordt in de ruimtelijke (beleids)plannen van gemeenten en provincie.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Rhenen	Amendement besluit VS: Stelt voor om de tekst uit het voorstel, “De ontwerpprincipes van dit concept door te vertalen naar ons eigen lokale omgevingsbeleid” Als volgt aan te passen: "Het lokale omgevingsbeleid (Visie op Rhenen), mee te nemen als ontwerpprincipe voor het verstedelijkingsconcept Groene Metropool"	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op dit amendement wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet. het is een amendement op het besluit, dus op deel 1. Gesprek met wethouder nodig: wat heeft hij/zij hierop geantwoord. Hoe is dit in het uiteindelijke verslag gekomen?	N.v.t.
N.v.t.	Rhenen	Motie Verstedelijkingsstrategie: Om ook de agrarische organisatie zoals o.a. het LTO meegenomen worden om de strategie te bepalen en voor het brede draagvlak.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op deze motie wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'.	N.v.t.
N.v.t.	Scherpenzeel	Amendement Verstedelijkingsstrategie ANF: Stelt voor beslispunt 3 te wijzigen als volgt: "Het college te verzoeken om een verstedelijkingsakkoord met het rijk te sluiten over de beoogde verstedelijking en de daarbij horende afspraken (zoals volgordelijkheid, financiering en rolneming) op het gebied van leefomgeving, bereikbaarheid en economie, en de raad hierover actief te informeren en relevante besluitvorming aan de raad voor te leggen alvorens extern afspraken te maken."	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Antwoord op dit amendement wordt geformuleerd in de volgende versie van het hoofdstuk 'Werken met'. Vraag aankernteam voor voorzet. deze is volgen mij in lijn met de geest van het voorgestelde besluit. Dus hoeven we verder niks mee.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Verzoekt het college om: In de regio te bepleiten dat noodzakelijke hervormingen op de woningmarkt onderdeel worden van de gesprekken met het Rijk over het Verstedelijkingsakkoord.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. Deze motie wordt nu niet betrokken bij de verstedelijkingsstrategie. Deze motie betreft een ruimtelijk traject waarbij de discussie over hervormingen op de woningmarkt zich hoofdzakelijk op andere tafels afspeelt. De gemeente Ede kan deze discussie daar zeker voeren.	N.v.t.
N.v.t.	Wageningen	Motie Verstedelijkingsstrategie ANF: Roept het college op om: • In het verstedelijkingsakkoord met het Rijk over de beoogde verstedelijking afspraken te maken overeen financiële impuls voor de sociale woningbouw in Wageningen; • De gemeenteraad over de inhoud van het verstedelijkingsakkoord regelmatig te informeren en te consulteren voorafgaand aan de besluitvorming;	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Deze motie wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. De eerste passage van de motie heeft geen betrekking tot de verstedelijkingsstrategie. De tweede passage betreft een verzoek aan het college van Wageningen.	N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
N.v.t.	Druten	Een amendement aangenomen dat er over de invulling (deel 2) eerst met de raad moet worden gesproken. Dat gaan we doen aan de hand van de vragen die ik je eerder mailde en waar jij ook aanvullingen op hebt gegeven. Ik weet niet precies hoe de planning gaat lopen maar daar maak ik me wel wat zorgen over. De raad van Druten wil echt inhoudelijk over de invulling van deel 2 meedenken.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Dit amendement wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. Nagaan precieze formulering	N.v.t.
N.v.t.	Beuningen	Kanttekening: Niet alle Beunings beleid is in het verstedelijkingsconcept opgenomen en hier en daar is verdere harmonisering van het concept met Beunings beleid nodig, zoals bijvoorbeeld met betrekking tot XXL-dozen, volkshuisvesting en mobiliteit. Het Beunings beleid prevaleert boven regionaal beleid.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg	Deze kanttekening wordt als aandachtspunt meegegeven bij de verdere uitwerking van hoofdstuk 'Werken met' Vraag aankernteam voor voorzet. ook deze is fundamenteel, wat is bovenliggend, volgens afspraak de VST. dus moet een antwoord op komen gelijkluidend aan de andere reacties van deze strekking.	N.v.t.
N.v.t.	Arnhem	Motie: In de samenwerking binnen de Groene Metropool Arnhem Nijmegen en Foodvalley, grotere ambities op het gebied van Europese samenwerking en middelen na te streven en hierbij actief de afdeling Public Affairs van de Groene Metropool in te zetten, passend bij de internationale ambities van de Verstedelijkingsstrategie.	N.v.t.	F. Moties /amendementen die betrekking hebben op de aanpak MET overleg		N.v.t.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
14	Overbetuwe	Belang behoud dorps woonmilieu, dorpse schaal.	N.v.t.	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Deze opmerking is reeds aanwezig. We koesteren de ontspannenheid en de kracht van het landschap, de kwaliteit en intimiteit van de kleinere kernen in de regio (waarin die kernen kunnen groeien naar eigen behoefte) en we combineren dat met dat wat de stedelijke regio's kenmerkt.	N.v.t.
22	Zevenaar	Ook aandacht voor de kleine kernen o.a. voor de leefbaarheid te behouden	Voor de kernen is vitaliteit van belang	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Onder vitaliteit wordt ook leefbaarheid verstaan. Daarmee is dit begrip al opgenomen in de verstedelijkingsstrategie.	
39	I&W (ambtelijk)	Het denken in doelen zou bij mobiliteit meer voorop kunnen staan. Doel is om te gaan met de toenemende druk op het netwerk zodat inwoners en werkende in de regio kunnen functioneren.	Dit kan door de vorming van mobiliteitshubs, door het stimuleren van fietsen en lopen op korte afstanden binnen het stedelijk netwerk (first mile / last mile), door het vergroten en versterken van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer-netwerk (HOV-netwerk) en door voor verbindingen op langere afstanden tussen stedelijke netwerken in te zetten op openbaar vervoer en spoor.	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Mobiliteit staat altijd ten dienste van dit doel, ook in de verstedelijkingsstrategie worden in de bouwstenen wonen en economie de doelstellingen beschreven.	Voorstel: Het doel is om te gaan met de toenemende druk op het netwerk, zodat inwoners en werkenden in de regio kunnen functioneren. Dit kan door de vorming van mobiliteitshubs, door het stimuleren van fietsen en lopen op korte afstanden binnen het stedelijk netwerk (first mile / last mile), door het vergroten en versterken van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer-netwerk (HOV-netwerk) en door voor verbindingen op langere afstanden tussen stedelijke netwerken in te zetten op openbaar vervoer en spoor.

Pagina	Vanuit	Opmerking	Originele tekst	Voorstel categorie	Toelichting	Voorstel wijziging of uitleg
40	Zevenaar	Bouwen om OV punten; Of geplande OV punten	Nieuwe woningen worden *zo veel mogelijk* geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Deze opmerking wordt niet overgenomen. In deze zin geeft 'zo veel mogelijk' dit voldoende aan. Verderop in de tekst staat dat er eventuele nieuw (H)OV wordt ontwikkeld.	Voorstel: Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk bij (bestaande en geplande) (H)OV knooppunten geprogrammeerd, die bij voorkeur goed verbonden zijn met (snel)fietspaden
40, 42, 70	Arnhem	Relatie mobiliteit en verstedelijking: sterker neer zetten/verduidelijken dat de verstedelijkingsstrategie samen gaat met afspraken tav de bijpassende mobiliteitsoplossing. Zie de alinea's hieronder: - Locatie komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing wordt opgenomen. --> samenhangende afspraken maken - In potentie moet over de mobiliteitsoplossing al afspraken gemaakt zijn voordat er gebouwd wordt. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor	- Locatie komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing wordt opgenomen. - In potentie moet over de mobiliteitsoplossing al afspraken gemaakt zijn voordat er gebouwd wordt. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor.	G. Opmerkingen die reeds in de (geest van de) tekst aanwezig zijn	Geen aanpassingen, er staat al precies in de tekst wat de inbrenger zegt.	Voorstel: '- Locaties komen alleen in aanmerking voor een bestemmingswijziging als in de uitwerking ook de mobiliteitsoplossing worden opgenomen, dan wel wanneer er afspraken over de daarmee samenhangende mobiliteitsoplossing worden gemaakt. - In potentie moet over de mobiliteitsoplossing al afspraken gemaakt zijn voordat er gebouwd wordt, dan wel wordt er naar de mobiliteitsoplossing gezocht. Er worden echter knelpunten op het spoor en op de stations gezien. De verschillende stromen op internationaal, nationaal, regionaal niveau komen samen op een druk bezet spoor.

Opgavebeschrijvingen Verstedelijkingsstrategie

Onderzoeksagenda voor gebiedsuitwerkingen (16/8/22)

2a

INHOUDSOPGAVE

Inleiding gebiedsuitwerkingen 04

Opgavebeschrijvingen

Spoorzone Arnhem-Oost 06
Foodvalley-Zuid 16
Nijmegen-West 26

Foodvalley-Noord 36
Liemers 46
Middengebied 58
Rijk van Nijmegen 68
Veluwe 80

Werken met de Verstedelijkingsstrategie 90

Inhoud per opgavebeschrijving

- Positionering van het deelgebied binnen de Groene Metropool
- Integrale onderzoeksvraag
- Hoofdopgaven met onderliggende opgaven
- Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en onderzoeksagenda (indien aanwezig)
- Integrale kaart
- Kaart per bouwsteen

"Voor acht deelgebieden worden de ontwerpprincipes toegepast om de gezamenlijke doelen en ambities te realiseren én om te bepalen welke randvoorwaarden voor leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen daarvoor ingevuld moeten worden."

Waarom gebiedsuitwerkingen?
Het verstedelijkingsconcept, inclusief ontwerpprincipes voor de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen, is gemaakt op het schaalniveau van de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley. De ontwerpprincipes worden toegepast in een gebied waar iedere m2 al een bestemming heeft, terwijl daaraan onder meer 5.000 hectare 'meer landschap', 100.000 woningen, extra ruimte voor de transitie naar natuurinclusieve landbouw en ruimte voor een-baan-per-nieuwe-woning worden toegevoegd. Dat vraagt om gebiedsgericht onderzoek naar de keuzes die het toepassen van de ontwerpprincipes met zich meebrengen en welke randvoorwaarden moeten worden ingevuld. In de acht deelgebieden worden de grote abstracte opgaven concreet, want juist in de context van een specifiek gebied kunnen de opgaven rond de aanwezige en gewenste kwaliteiten en ambities 'tastbaar' worden gemaakt. Deze gebieden zijn:

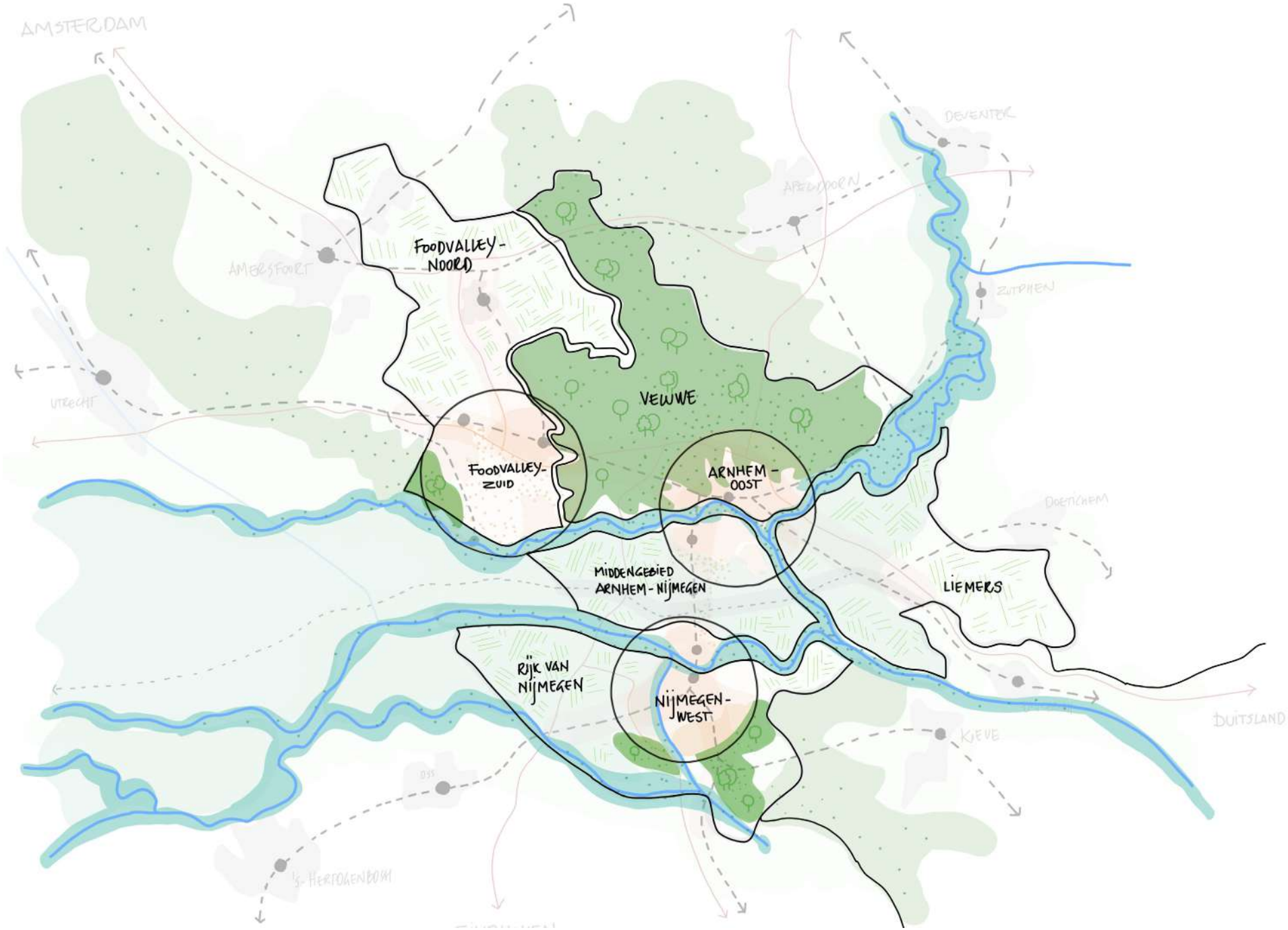
- De sleutelgebieden Spoorzone Arnhem-Oost, Foodvalley-Zuid en Nijmegen-West. Deze sleutelgebieden overlappen gedeeltelijk met de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties waarin tweederde van de woningvraag moet landen.
- De overige deelgebieden Foodvalley-Noord (onderdeel van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Foodvalley), Liemers, Middengebied, Rijk van Nijmegen en Veluwe.

Onderzoeksagenda als inhoudelijke basis voor langjarige samenwerking
De acht deelgebieden worden de komende jaren met elkaar en in samenhang uitgewerkt. Deze onderzoeksagenda biedt daarvoor houvast; per deelgebied zijn de belangrijkste onderzoeksvragen, de hoofdopgaven per bouwsteen met onderliggende opgaven en een aanzet voor oplossingsrichtingen met bijbehorende maatregelen gegeven. De kaarten geven een indicatieve ruimtelijke impressie, maar de tekst per gebiedsuitwerking is leidend. De gebiedsuitwerkingen agenderen de opgaven waar partijen in een deelgebied op korte en lange termijn samen aan willen werken. Het draait daarbij nadrukkelijk niet enkel om woningbouw, maar om het integraal onderzoeken en realiseren van de ambities voor de vier samenhangende bouwstenen.
De gebiedsuitwerkingen spelen in op nieuwe ontwikkelingen en inzichten die met de jaren ontstaan.
Daarmee zijn ze dynamisch en, beginnend met de onderzoeksagenda, agenderend voor de regionale samenwerking in de Verstedelijkingsstrategie tussen gemeenten, regio's, provincies, waterschappen en het Rijk. Ze vormen daarmee een belangrijk houvast voor het lokale omgevingsbeleid en zijn gebiedsgerichte input voor het verstedelijkingsprogramma met het Rijk. Via het BO Leefomgeving en/of BO MIRT kunnen daar afspraken uit voortkomen die doorwerking hebben naar investeringen en inzet van regio en Rijk.

Tussen de Verstedelijkingsstrategie en de op inhoud direct samenhangende processen en projecten, zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de Regionale Energie Strategieën, vindt uiteraard inhoudelijke afstemming plaats. Maar deze processen en projecten kennen hun eigen besluitvormingsproces.

In het hoofdstuk "Werken met de Verstedelijkingsstrategie" staat hoe aan dit alles invulling wordt gegeven.

Leeswijzer
De opgavebeschrijvingen zijn ontwikkeld in acht separate processen met in elk deelgebied verschillende gemeenten; soms één gemeente in meerdere deelgebieden. Een 'opgave' beslaat vaak niet het hele deelgebied of houdt precies op bij grens. Daardoor kan er 'overlap' zijn tussen deelgebieden.
Per deelgebied is gewerkt met een ambtelijk en bestuurlijk (gedeputeerden en wethouders) gebiedsteam. Deze gebiedsteams hadden veel vrijheid om vanuit gebiedsspecifieke inhoud en kenmerken te werken. Dat betekent dat gebiedsuitwerkingen kunnen verschillen qua tekst en kaartbeeld. In sommige kaarten is meer detail opgenomen en ook de ondergrond kan verschillen om esthetische redenen. Bij alle gebiedsuitwerkingen is en blijft de tekst leidend en zijn de kaarten ondersteunend.

De acht deelgebieden van de Groene Metropool

Spoorzone Arnhem-Oost

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeente Arnhem

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Arnhem en omgeving is één van de 'polycentrische polen' in de regio. Daarbinnen vormt de Spoorzone Arnhem-Oost de poort van de Groene Metropool op de internationale spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitsland. De reden om binnen het verstedelijkingsconcept dieper op dit gebied in te zoomen heeft te maken met de stapeling van opgaven in dit gebied. Enerzijds ligt de spoorzone centraal op de internationale (spoor)corridor en sluit dit aan op (inter-)nationale ambities, anderzijds beperkt het de stad ook om andere ambities waar te kunnen maken die van groot belang zijn voor stad en regio. In potentie kan in dit gebied een fors woningbouwprogramma gerealiseerd worden als de randvoorwaarden op orde komen. Het stadsdeel ligt dicht bij de binnenstad, er zijn mogelijkheden om het gebied beter te ontsluiten en het landschap is binnen handbereik met uitlopers van de Veluwe, de uiterwaarden van de IJssel en Stadsblokken Meinerswijk. Daarnaast liggen er twee belangrijke energy hotspots in het gebied: de Kenniscampus regio Arnhem en het IPKW.

Integrale onderzoeksvraag

Het woningbouwprogramma voor dit gebied heeft een potentie van circa 8.000 tot 10.000 woningen in de komende 20 jaar. Dat zijn de woningen uit de planmonitor en een aanvullend deel volgend uit het ontwikkelperspectief Spoorzone Arnhem-Oost (mei 2021) en Voorontwerp Omgevingsvisie Arnhem 2040 (december 2021). Met de planontwikkeling: Zijdekwartier en omgeving, Coberco-terrein/ Gashouderskwartier en verschillende locaties in Presikhaaf is al gestart deze potentie waar te maken. Belangrijke randvoorwaarde is de ontwikkeling van de spoorcorridor in samenhang met het verbeteren van de (H)OV- en fiets bereikbaarheid van bestaande wijken en de beoogde nieuwbouw. In samenhang daarmee het Spoorpark Arnhem-Oost ontwikkelen als verbinding tussen stadsdelen en de verdere ontwikkeling van een sterk cluster rondom het energieprofiel met de Kenniscampus, de campus IPKW in samenhang met de Nieuwe haven en de Kennis-as op Het Broek. Dat draagt bij aan een kwaliteitsimpuls op bestaande werkgebieden en de beoogde Arnhemse mix.

Kernopgave is om deze complexe gebiedsontwikkeling zodanig te ontwikkelen dat de bouwstenen wonen, groene leefomgeving, economie en duurzame mobiliteit in balans worden gerealiseerd in de spoorzone. Een gebiedsontwikkeling die als vliegwiel dient om het vestigingsklimaat en de groene gezonde leefomgeving in dit deel van de stad te versterken. Niet alleen voor de stad Arnhem, maar ook met meerwaarde voor de Groene Metropool als geheel. Met de aanwijzing tot grootschalig woningbouwgebied door het Rijk is een start gemaakt met de langjarige samenwerking van Rijk, provincie en regio om de verschillende belemmeringen weg te nemen en het potentieel van de Spoorzone Arnhem-Oost volledig te benutten.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

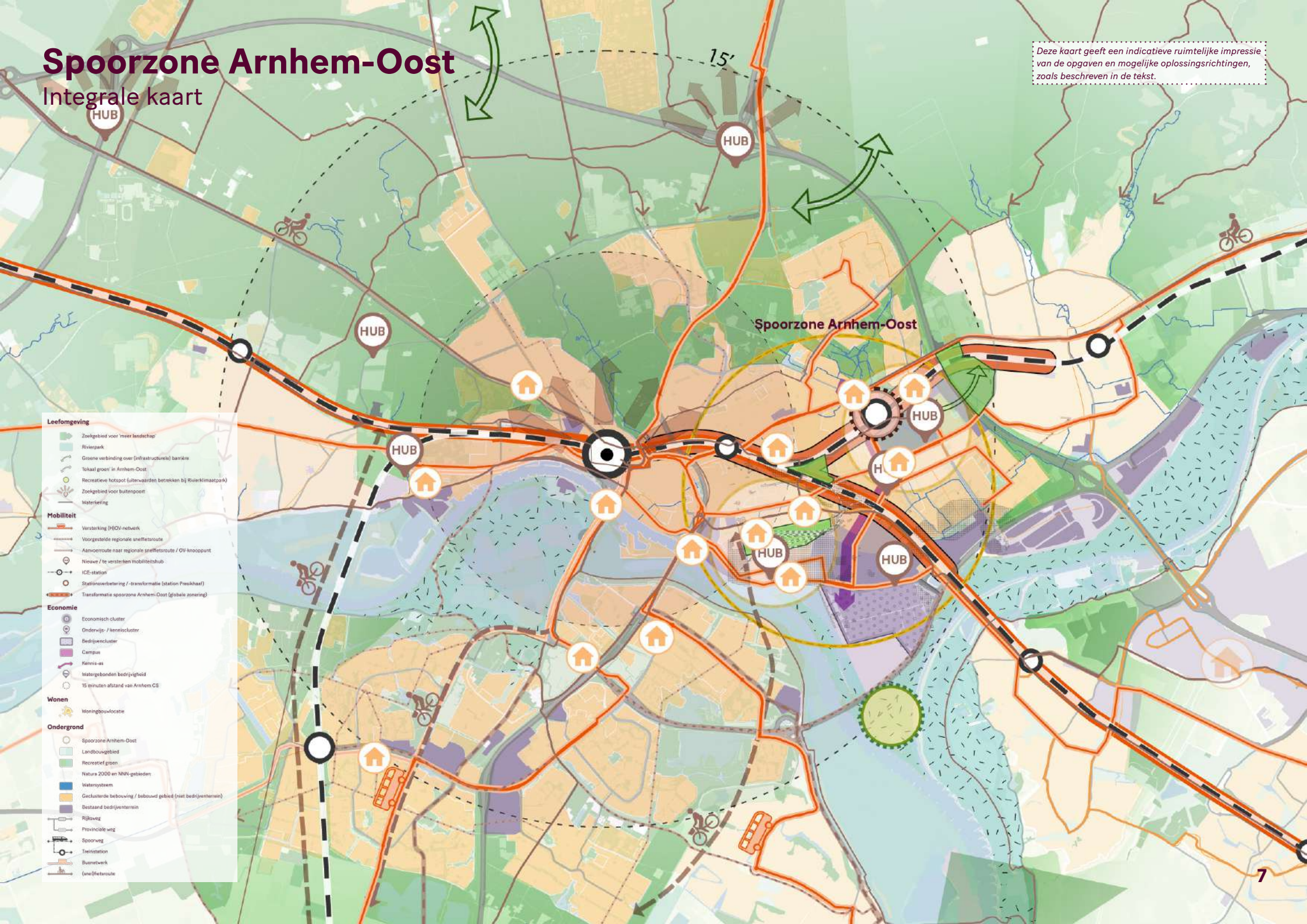
Leefomgeving

In de Verstedelijkingsstrategie streven we naar het ontwikkelen van een groenblauw raamwerk met groen in en om het stedelijk gebied. Het gewenste Spoorpark Arnhem-Oost (ca 70 ha) creëert een ecologische en groene parkverbinding tussen de regionale groengebieden VeluweZoom, het Rivierklimaatpark IJsselpoort en de Meinerswijk aan de Rijn. Met het Spoorpark bevorderen we de biodiversiteit in de stad, gaan we hittestress tegen zoals op Rijnpark/Het Broek en creëren we een gezonde en aantrekkelijke plek voor sport, ontspanning en ontmoeting voor bestaande en nieuwe bewoners in dit deel van de stad.

Spoorzone Arnhem-Oost

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Aanvullend op het Spoorpark Arnhem-Oost is er een aantal kansen om op korte termijn de leefomgeving te verbeteren. Bestaande parken beter verbinden met de omliggende groene gebieden voor mens en dier. Concreet betekent dit het bestaande knelpunt bij IJsseloord I in de ecologische verbinding (gidssoorten zoals kleine karekiet, gewone dwergvleermuis en wilde bij) met klimaatpark IJsselpoort oplossen. Daarbij ook het mogelijk maken van het 'groene rondje' Presikhaaf, zodat ook het groenblauwe raamwerk op wijkniveau goed is. Niet alleen verbindingen binnen de stad doen ertoe, ook de (fiets-) bereikbaarheid en toegang tot de omliggende grote groengebieden VeluweZoom, IJsselpoort en Meinerswijk moeten verbeterd. Daarbij is de fietsverbinding (/-brug) over de Rijn in Arnhem-Oost een belangrijke schakel om de verbinding te leggen met de Meinerswijk, park Immerloo en Park Lingezegen.

Vanuit klimaatadaptatie beschermen we de stad tegen overstromingen, willen we de wateroverlast, droogte en hittestress beperken. Dat betekent dat we streven naar 10% reductie in verharding in de bestaande wijken, bedrijventerreinen vergroenen en nieuwbouw circulair, klimaat-adaptief en natuur-inclusief wordt ontwikkeld. Deze maatregelen dragen bij om de bestaande stad gezond, klimaat-adaptief en natuurlijk-inclusief te ontwikkelen.

Het is dan ook gewenst om te onderzoeken op welke wijze groen en klimaatadaptatie kunnen meegroeien met de ontwikkeling van de spoorzone en met de provincie, regio en mogelijk ook het Rijk de onderstaande opgaven uit te werken:

- In het kader van het groenblauwe raamwerk van de regio het gewenste Spoorpark toevoegen als focusgebied in de regionale aanpak en daarmee de samenhang van binnenstedelijk groen en regionaal groen versterken;
- Inzetten op het beter verbinden van het bestaande groen en langzaam verkeerverbindingen met de omliggende groene gebieden, zoals de missende schakel in de ecologische verbinding met Rivierklimaatpark IJssel en het onderzoeken van de (regionale) fietsverbinding naar Meinerswijk, Malburgen en de regio, en specifiek de brug over de Rijn.
- Onderzoeken hoe natuurinclusief en klimaat-adaptief bouwen kan worden meegenomen in de planontwikkeling zodat groen en klimaat-robuuste nieuwbouw en het aanpassen van bestaande bouw én woonomgeving kan meegroeien. Hierbij onderzoeken op welke wijze het bouwbesluit een rol speelt enerzijds en anderzijds de haalbaarheid en betaalbaarheid van de woningbouw geborgd blijft.
- We hanteren daarbij het 3-30-300 principe: elke woning heeft zicht op minimaal 3 bomen, 30 procent bladerdak in de wijk en binnen 300 meter is een park of stuk groen van minimaal één hectare aanwezig.

Een groene en klimaat-adaptieve leefomgeving is een gezonde leefbare omgeving; dit is essentieel voor bestaande en nieuwe inwoners van de Spoorzone. Verdichting in de bestaande stad vergroot de urgentie om slimme oplossingen te vinden voor milieubelemmeringen rondom het spoor en spooremplacement, industrielawaai en bodemvervuiling. Verdichting vraagt tegelijk ook meer maatregelen om (door klimaatverandering steeds meer toenemende) hittestress te verminderen. Het beschermen en bevorderen van een veilige en gezonde leefomgeving vergt investeringen in o.a. bodemsanering, incidentele uitplaatsing van milieuhinderlijke bedrijvigheid, nieuwe vormen van zonering en het inpassen van kwetsbare (wonen & voorzieningen) functies. Provincie Gelderland en de gemeente Arnhem werken samen aan de ontwikkelgerichte milieustrategie Rijnpark om een veilige en gezonde leefomgeving te creëren in dit gebied.

Wonen

De Spoorzone Arnhem-Oost biedt kansen om 8.000 tot 10.000 woningen toe te voegen aan de planvoorraad van Arnhem. Hiermee creëren we voldoende aanbod om ook op termijn aan de vraag naar stedelijk wonen te voldoen en te voorkomen dat door planuitval en marktfluctuaties de continuïteit van de woningbouw in gevaar komt. Daarvan is in de huidige Woondeal 50% voorzien in de categorie betaalbare woningen, waarvan minimaal 30% in de categorie sociale huur.

Richting nieuwe Woondeal en de (prestatie) afspraken met het Rijk, zullen nieuwe normen leidend zijn. Het Rijk zet op dit moment in op o.a. tweederde betaalbaar en 30% van alle nieuwbouw sociaal.

Toevoegen van nieuwbouw in de Spoorzone Arnhem-Oost maakt het mogelijk nieuwe doelgroepen aan te trekken, waaronder studenten, starters, stedelijke gezinnen en mogelijk ook senioren en expats. Met de pilot Flex/Tijdelijk Wonen wordt bovendien ingezet op tijdelijke of verplaatsbare woonconcepten. Ook de woon- en leefkwaliteit (met aandacht voor toenemende hittestress) van de bestaande wijken blijft een punt van aandacht bij de voorgestelde aanpak in de spoorzone. Aanvullend op de Spoorzone Arnhem-Oost is er een aanpak gericht op leefbaarheid en veiligheid.

Mobiliteit

De spoorzone Arnhem-Oost ligt in een gebied met veel en diverse infrastructuur. De A12 vormt een belangrijke (maar al zwaarbelaste) bovenregionale ader langs het gebied en is een belangrijke achterlandverbinding met Duitsland en de rest van Europa. Tegelijkertijd ligt het gebied aan het spoor, waarmee het een goede bereikbaarheid heeft richting zowel Utrecht als Duitsland en de Achterhoek. Langs en door het gebied lopen diverse (snel)fietsroutes en HOV-lijnen, of wordt deze infrastructuur reeds gepland of aangelegd.

Veel van de infrastructuur is zwaar belast, met name de weginfrastructuur (A12 en de N325/ A325) en de spoorinfrastructuur. Ook is het stedelijk en regionaal wegennet niet in staat om de groei van het autoverkeer te faciliteren en is het daarnaast, vanuit het oogpunt van leefbaarheid, ook niet wenselijk dat de hoeveelheid verkeer nog veel meer groeit. De aanwezigheid van spoor is enerzijds een barrière in het gebied, maar biedt ook de mogelijkheid om te bouwen rondom OV-knooppunten en in te zetten op duurzame mobiliteit. Daarnaast vormen de rivieren rondom/ door Arnhem barrières.

De verstedelijkingsopgave van Arnhem en de Spoorzone in het bijzonder vergt een integrale en samenhangende aanpak van het mobiliteitsnetwerk in de stad en de regio. Naast investeren in het netwerk bevorderen we het gebruik van alternatieve vormen van mobiliteit om (dit deel van) de stad bereikbaar te houden. Een goede en duurzame bereikbaarheid van de Spoorzone Arnhem-Oost is van groot belang om de verstedelijkingsopgave aldaar te kunnen realiseren en de oplossingen in dit deelgebied hangen ook nauw samen met die van andere deelgebieden.

Dat betekent dat de volgende opgaven gezamenlijk met Rijk, provincie en regio worden aangepakt.

Het versterken van de (inter)nationale spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens is een noodzakelijke eerste stap voor de verstedelijking. De focus ligt op capaciteit, snelheid, frequentie en betrouwbaarheid. De capaciteit op het spoornet is namelijk niet toereikend om de groei op te vangen die we met de Verstedelijkingsstrategie willen faciliteren in de regio en specifiek in de Spoorzone Arnhem-Oost. De oplossingsrichtingen gericht op spoorse maatregelen vloeien voort uit de OAO-notitie naar de spoorcorridor en bestaan uit:

- Verhoging van het internationale treinverkeer naar 1x per uur;
- Uitbreiding op de lijn Arnhem-Utrecht (van 6 naar 8 treinen per uur);
- Toevoeging van een vijfde snelle trein per uur tussen Arnhem en Doetinchem (de RegioExpres);
- Een gewenste frequentieverhoging van de sprinter (naar 4x per uur) naar Arnhem-Presikhaaf en een tweede RegioExpres per uur;
- Onderzoek naar de aanpak van de Spoorknoop in samenhang met de leefbaarheid van de omliggende wijken, het verminderen van de barrièrewerking van het spoor en bijdrage aan de verstedelijking in de spoorzone.

Hoe we het beste een duurzame ontsluiting van de Spoorzone Arnhem-Oost realiseren, aanvullend op de vorengenoemde spoorse maatregelen, wordt nader onderzocht door provincie,

Groene Metropoolregio en gemeente Arnhem. Gezien de gewenste mobiliteitstransitie in de Spoorzone Arnhem-Oost onderzoeken we in ieder geval:

- Het effect van autoluw beleid zoals afschalen wegen, minder fysieke ruimte voor auto en parkeerregulering;
- Het effect van meer en snellere HOV-lijnen en de aanleg van hubs;
- Verkennen mogelijkheden ruimte voor bredere, comfortabele en hoogwaardige fietspaden binnen de stad;
- Het effect van de mobiliteitsopgave en -transitie in de Spoorzone Arnhem-Oost op het bovenlokale verkeerssysteem.

De resultaten van dit onderzoek brengen we ook in bij het gewenste vervolgonderzoek in het kader van het MIRT (zie hieronder, bij c).

Gezien de complexe opgaven willen we een integrale MIRT verkenning of onderzoek uitvoeren naar de (NOVEX-locatie) Spoorzone Arnhem-Oost. We willen daarmee de volgende onderzoeksvragen beantwoorden:
A. Beter in beeld brengen van de consequenties van de verstedelijkingsopgave, de ontwerpprincipes en de mobiliteitstransitie;
B. Inpassing van de spoorse maatregelen, zoals genoemd in ontwikkelstap 1A en 1B van de OAO-notitie spoorcorridor Utrecht – Arnhem – Duitse grens waaronder onderzoek naar de aanpak van de Spoorknoop in samenhang met de leefbaarheid van de omliggende wijken, het verminderen van de barrièrewerking van het spoor en bijdrage aan de verstedelijking in de spoorzone;
C. Duurzame ontsluiting van de Spoorzone Arnhem-Oost met andere modaliteiten en een mobiliteitshub.

De beperkte verbindingen over de Rijn voor HOV, fiets- en voetgangers vormt hierbij een belangrijke belemmering voor de onderlinge bereikbaarheid van woon- en werkgebieden in de stad en de regio. Naast de opgave voor de Veluwe-Waalpadroute (fietsverbinding over de Rijn) is onderzoek nodig om te komen tot verbetering van de Rijn-kruisende verbindingen op de Oostflank.

- Onderzoek naar een mogelijk snellere en directere HOV- en fietsverbinding vanaf Campus Arnhem/HAN naar de campussen in Nijmegen. De relatie Spoorzone Arnhem-Oost – Nijmegen campussen wordt onderdeel van de studie naar de inzet van HOV op een mogelijke doelgroepstrook langs de A325 met aanvullend daarop onderzoek naar verdere HOV- en fietsverbetering (schaalsprong) in de Oostflank van Arnhem.

Economie
Voor economie staat het versterken en uitbouwen van de HotSpotEnergy-strategie en de campusontwikkeling in Arnhem met Arnhems Buiten, de kennis-as tussen Kenniscampus regio Arnhem en het Energiecluster op IPKW in combinatie met de maritieme maakindustrie in de Nieuwe Haven centraal. Met de Ambitieagenda's Kennislandgoed Kenniscampus en IPKW e.o. wordt invulling gegeven om deze ambitie te concretiseren. Daarmee versterkt Arnhem de unieke positie van de Groene Metropool op het thema Energy.

De KennisCampus regio Arnhem en het IPKW maken onderdeel uit van de spoorzone. Doelstelling is om deze campussen niet alleen te versterken in het functioneren maar ook te verbinden met elkaar en bedrijventerrein Het Broek. Dit om de hele keten van leren, innoveren en maken rondom circulariteit waaronder duurzaamheid, energie en waterstof langs de kennis-as te ontwikkelen. Deze ontwikkeling draagt bij aan de Human Capital-agenda van de regio en creëert banen voor alle opleidingsniveaus.

Ook hier gelden meerdere onderzoeksopgaven. Voor het versterken van het ecosysteem is het allereerst van belang om ketens te sluiten tussen kennis en het MKB in het stedelijke innovatiemilieu op de kennis-as en het verdichten van bestaande bedrijventerreinen te onderzoeken. Ten tweede is het opgave om schuifruimte voor milieuhinderlijke bedrijvigheid waar mogelijk op te lossen binnen de bestaande stad en anders in te zetten op slimme clustering met geschikte locaties in de regio. Daarnaast is het ook van

belang om het vestigingsklimaat voor zakelijke dienstverlening (ICE Duitsland), toerisme, cultuur en creatieve industrie uit te bouwen. In de visie werklocaties Arnhem i.o. wordt dit uitgewerkt. Tot slot is het een opgave dat er wordt ingezet op voldoende aanbod van banen, passend bij de sociaaleconomische structuur van de stad en Arnhem-Oost in het bijzonder.

Onderzoeksagenda Spoorzone Arnhem-Oost
Arnhem bouwt tot 2030 ca. 7.000 woningen in de verschillende versnellingslocaties zoals in Arnhem-West, Centrum-Oost met het Coberco-terrein, Kronenburg e.o., en enkele locaties binnen de Spoorzone Arnhem-Oost. Het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost geeft in belangrijke mate invulling aan de opgave nog 8.000 tot 10.000 woningen te programmeren tot 2040. Om deze ambitie waar te maken moeten al op korte termijn flankerende maatregelen genomen worden om tot planvorming te komen en zo de gewenste ambities te realiseren en te versnellen waar mogelijk.

Gezamenlijk werken aan een ontwikkelstrategie voor de Spoorzone Arnhem-Oost
Gezien de vervlechting van landelijke, regionale en lokale bouwstenen en thematische opgaven in de spoorzone is samenwerking tussen de partners (zoals Rijk, provincie Gelderland, Groene metropoolregio Arnhem Nijmegen, gemeente Arnhem en Rheden, Waterschappen, NS, ProRail) noodzakelijk. Deze samenwerking heeft tot doel regie te voeren over de gefaseerde ontwikkeling van deze complexe gebiedsontwikkeling en de randvoorwaarden daarbij gemeenschappelijk op orde te brengen. Het slim ontschotten van middelen, het afdekken van publiek onrendabele toppen en het mogelijk maken van voorinvesteringen en/of fondsvorming is onderdeel van deze strategie. De onderstaande opgaven worden betrokken in de ontwikkelstrategie.
De hiervoor genoemde onderzoeken vanuit de hoofdopgave met onderliggende opgaven hangen hiermee samen.

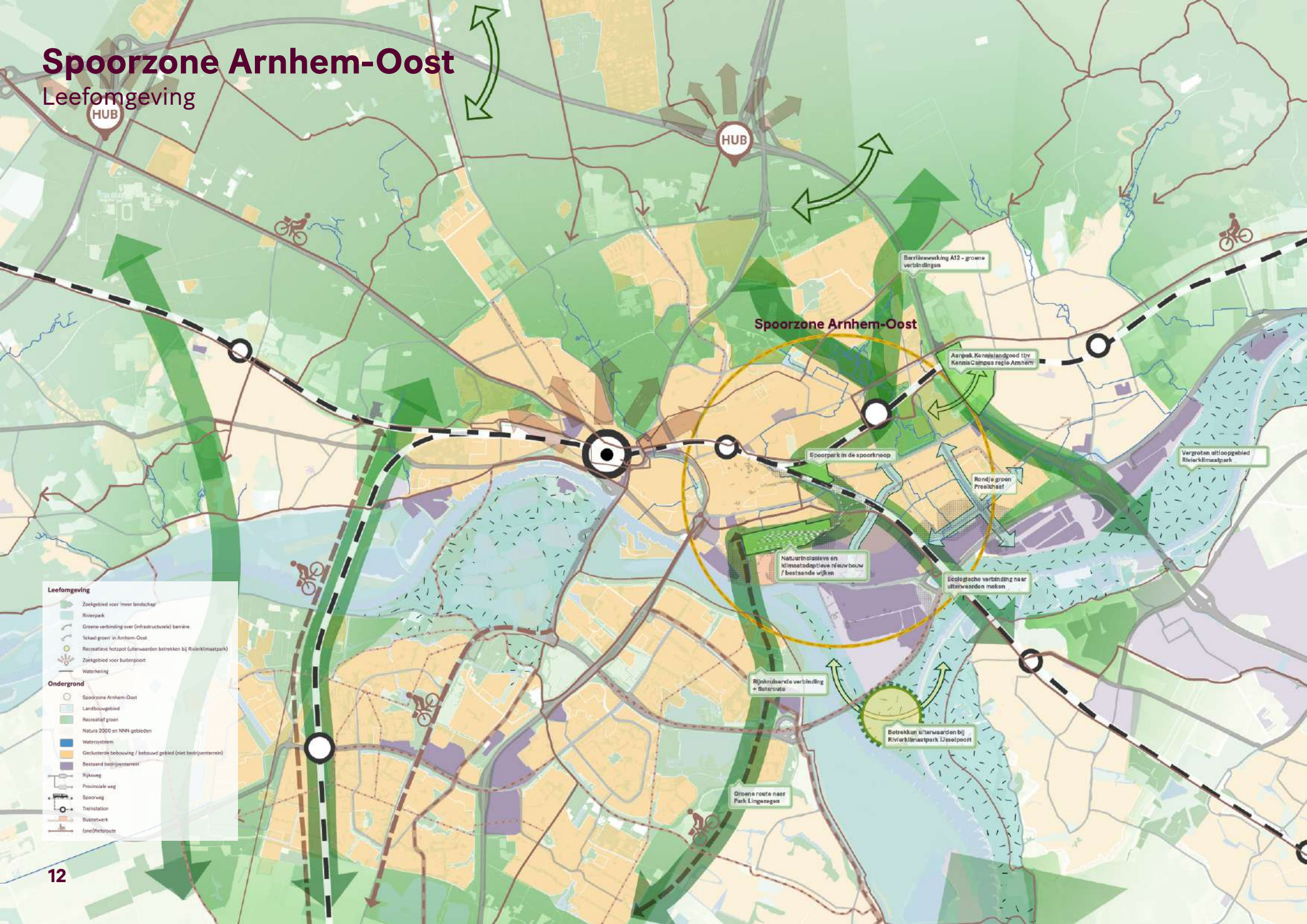
Verstedelijkingsopgave KennisCampus regio Arnhem en omgeving
De partners van de KennisCampus regio Arnhem streven naar een eenduidige en herkenbare campus met meer ruimte voor ontmoeting, interactie en creativiteit. Dit vormt een aantrekkelijk vestigingsmilieu voor nieuwe bedrijven en inwoners van de stad. Zo is er potentie om op verschillende locaties in de omgeving van de KennisCampus op termijn tot mogelijk 3.000 woningen toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad. Aangezien het huidige wegennetwerk deze groei niet op de huidige manier kan oplossen is gezamenlijk onderzoek nodig op welke wijze, en met welk pakket de mobiliteitsgroei op een duurzame wijze gefaciliteerd kan worden.

Verstedelijkingsopgave Rijnpark
Het Rijnpark heeft de potentie uit te groeien tot de woon-werklocatie van Arnhem waar creatieve en innovatieve vormen van ondernemerschap een plek vinden. Nabij het centrum, en in aansluiting met Coberco- en Gashouderskwartier (i.o.) en de Rijn en in een gebied waar het de komende jaren nog pionieren is, maar mogelijk ruimte is voor ca. 7.000 nieuwe woningen. Gezien het industriële karakter van dit gebied vormen de milieubelemmeringen, bodemvervuiling en verschillende milieuhinderlijke bedrijfsactiviteiten een grote opgave om een gezonde, natuur-inclusieve en aantrekkelijk leefomgeving te creëren. Niet alleen inzicht in de milieubelemmeringen maar ook een ontwikkelgericht handelingsperspectief hoe hiermee om te gaan is een belangrijke opgave voor de verstedelijkingsopgave Rijnpark.

Haalbaarheidsonderzoek (gefaseerde) verplaatsing Spooremplacement Arnhem-Oost
Het Spooremplacement Arnhem-Oost is een binnenstedelijk spooremplacement en knelt qua schaal, maat en functie met de binnenstedelijke ligging. NS en ProRail hebben deze faciliteit in het spoornetwerk nodig voor de bedrijfsvoering. Een belangrijk vervolgonderzoek is het haalbaarheidsonderzoek t.b.v. (gefaseerde) uitplaatsing en/of inpassing van het Spooremplacement Arnhem-Oost met de gemeenschappelijke partners in 2022.

Spoorzone Arnhem-Oost

Leefomgeving

Spoorzone Arnhem-Oost

Mobiliteit

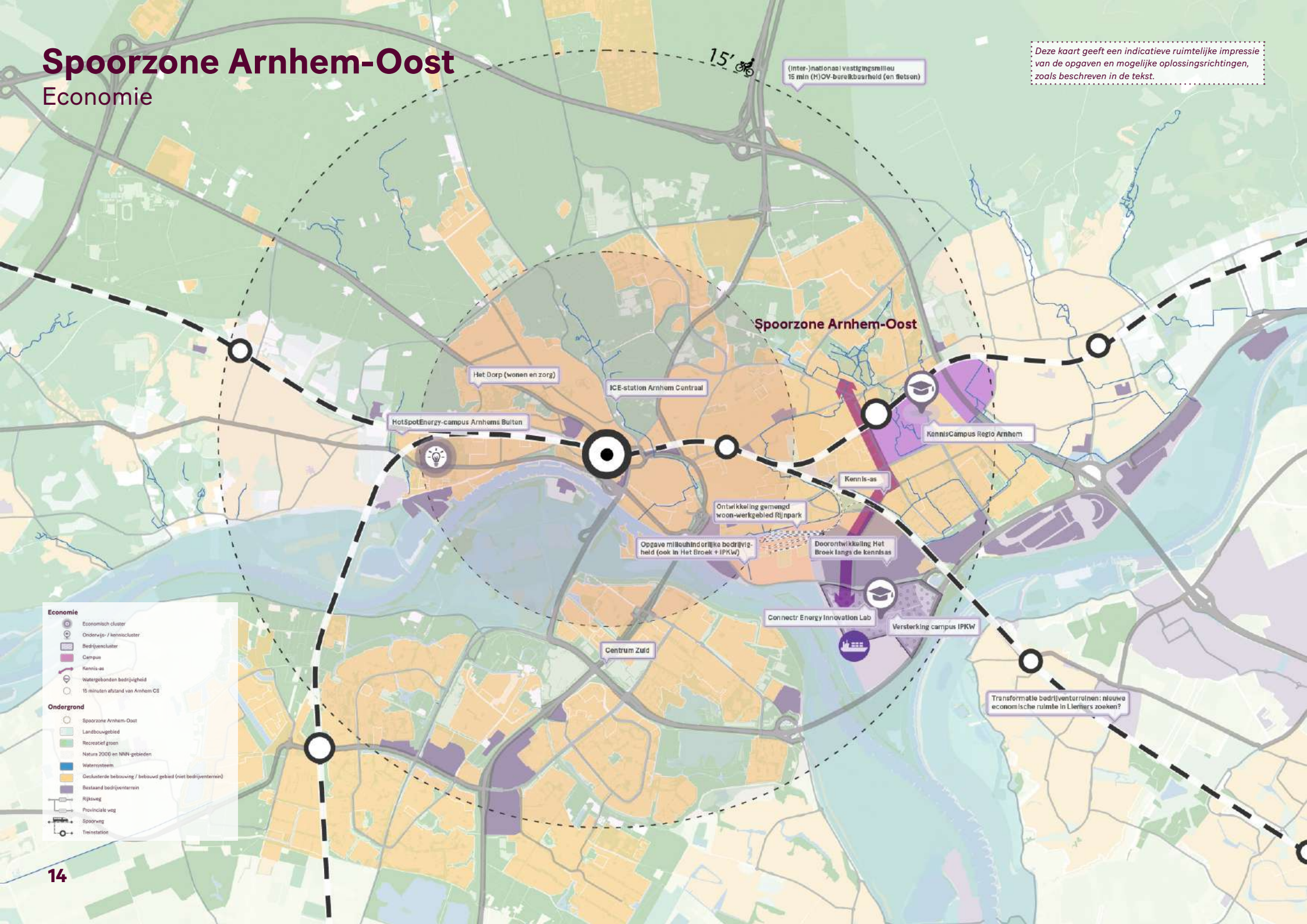
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Spoorzone Arnhem-Oost

Economie

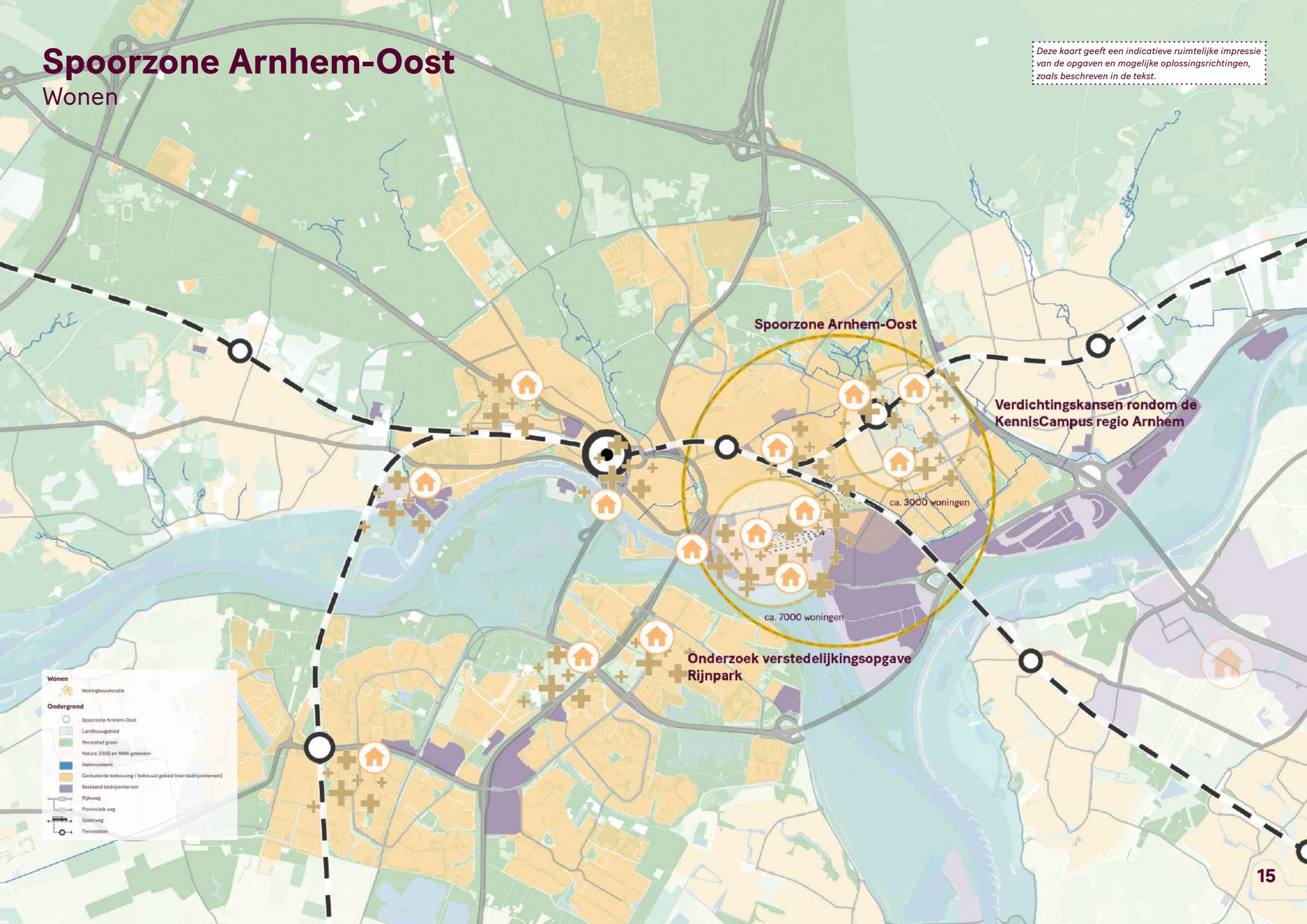
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Spoorzone Arnhem-Oost

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Foodvalley-Zuid

Provincie Gelderland, Provincie Utrecht, Waterschappen,
gemeenten Ede, Renswoude, Rhenen, Veenendaal en Wageningen

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Foodvalley-Zuid is een stedelijk gebied met een grote verscheidenheid aan woon- en werkmilieus rondom het landschap van het Binnenveld. Daarnaast is Foodvalley-Zuid omzoomd door vier grote waardevolle landschappen: de Veluwe, de Gelderse Vallei, de Utrechtse Heuvelrug en het Rivierengebied. De kernen (dorpen, kleine en middelgrote steden) in Foodvalley-Zuid hebben elk hun eigen identiteit, gevormd door samen ruim 200.000 inwoners en kennen gezamenlijk een aantrekkelijke, sterker wordende stedelijkheid. Het Valleikanaal met de Grebbelinie vormt als groenblauwe ruggengraat een doorgaande natte verbinding, de kernen worden gescheiden door groene buffers. Het gebied vormt, als polycentrisch stedelijk weefsel een onderscheidende agglomeratie binnen de Groene Metropool; een centrale stad ontbreekt. Het sleutelgebied ontleent zijn naam aan de Agrifoodsector die vooral zichtbaar is door innovatieve en kennisgerichte instellingen en bedrijven rondom Wageningen Universiteit & Research (WUR) en manifesteert zich de komende jaren ook op het Food Innovation District in Ede en langs de A12 (ICT-Campus en Food & Businesspark).

De centrale ligging tussen de Randstad en Arnhem-Nijmegen en de nabijheid van groen en landschap maakt dit sleutelgebied tot een zeer aantrekkelijk woongebied. Door de goede bereikbaarheid over water en via spoor en snelwegen A12 en A30 is het ook een gewild werkgebied. In dit gebied liggen grote kansen en uitdagingen om een schaalsprong te maken. Meer landschap, meer economische betekenis en meer stad, waarbij maximaal gebruik kan worden gemaakt van de ligging aan de A12-corridor met twee Intercitystations (Veenendaal-De Klomp en Ede-Wageningen).

Het gebied ligt zowel in de provincie Utrecht als de provincie Gelderland.

Integrale onderzoeksvraag

We realiseren in Foodvalley-Zuid een forse groei aan woningen (ruim 25% meer dan de huidige voorraad) en arbeidsplaatsen, waarbij we het vestigingsklimaat voor het kenniscluster Agrifood versterken. Hierbij koesteren we onze identiteit en versterken we de ecologische en landschappelijke kwaliteiten in het gebied. Dit geeft de volgende abstracte integrale onderzoeksvragen, die we vervolgens per opgave verder duiden:

- Welke beleids- en locatiekeuzes moeten we hiervoor gezamenlijk maken?
- Wanneer bundelen we investeringen in gebiedsontwikkeling (rood en groen) en infrastructurele projecten?
- Welke kennis is nodig om tot deze keuzes te komen?
- Wat is nodig, ambtelijk en bestuurlijk, om met vier gemeenten, twee provincies en het waterschap te werken aan een samenhangende ruimtelijke aanpak? En hoe verbinden we kansen en opgaven op een slimme manier met elkaar?

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Vooraf is het belangrijk om te constateren dat de opgaven onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Ook de oplossingen horen dus integraal bij elkaar. Bijvoorbeeld: zonder versterking van de OV-mobiliteit is het realiseren van het grote aantal woningen niet haalbaar.

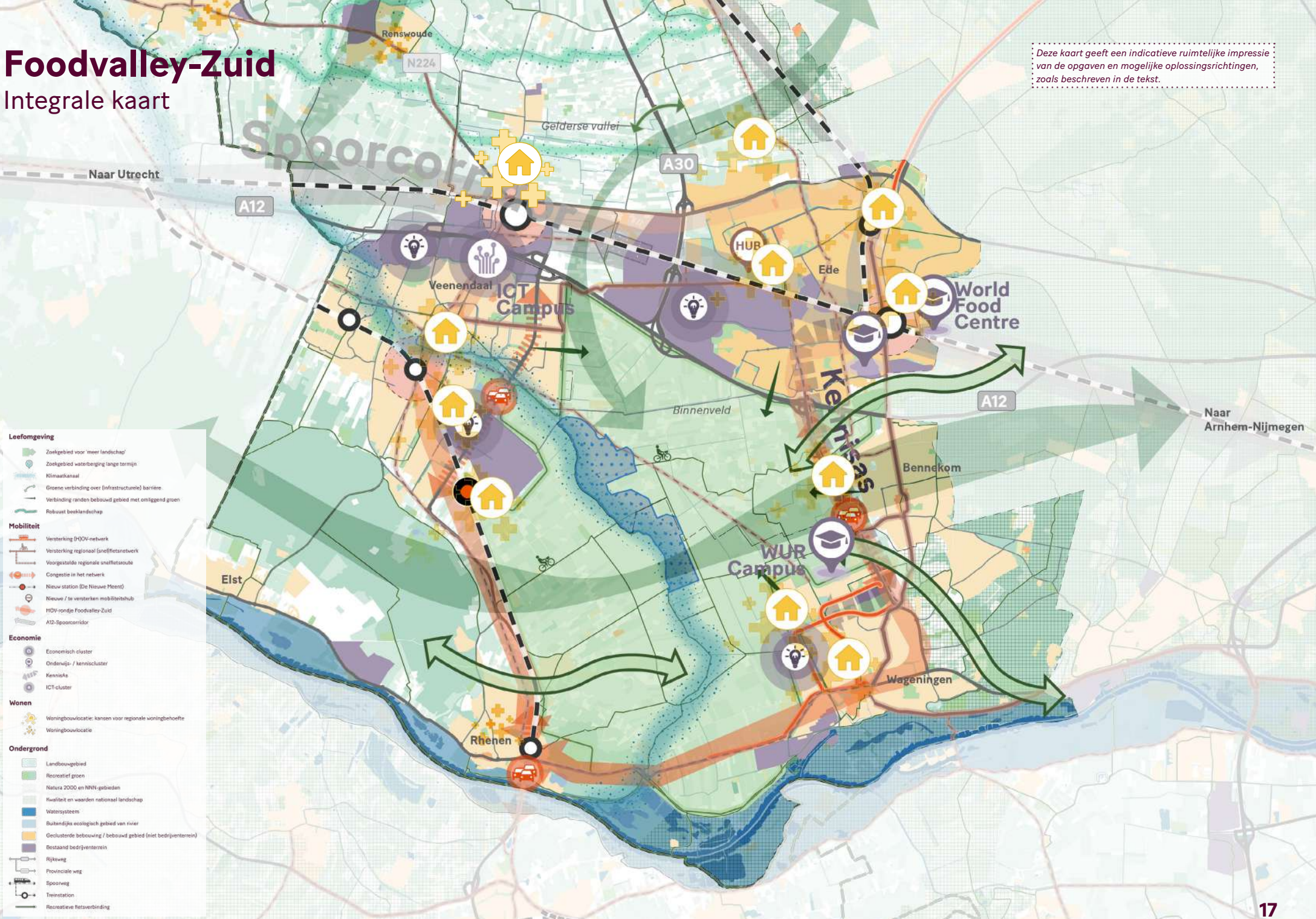
Leefomgeving

Het Binnenveld, als groenblauw hart van het bestaande stedelijk gebied, kent een belangrijke natuur, water- en landbouwidentiteit. Het gebied is daarnaast een belangrijk recreatief uitloopgebied voor de kernen rondom. De randen van het Binnenveld spelen een belangrijke rol in het beter verbinden van stedelijk gebied en landelijk gebied, waarbij het verbeteren van de aantrekkelijkheid van die randen noodzakelijk is. Daarnaast vermindert een aantrekkelijke buitenrand van de

Foodvalley-Zuid

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

stedelijke ring (met name de Gelderse Vallei en de Utrechtse Heuvelrug) van recreatiedruk op de aanwezige natuurgebieden (Rijntakken, Binnenveld en Veluwe), met name wanneer dagrecreatie wordt toegevoegd. De natuur, specifiek voor de uitwisseling van soorten, is gebaat bij een versterking van stevige verbindingen tussen het Binnenveld en de omliggende landschappen en natuurwaarden. Ook het versterken van de natuurwaarden – en bijdragen aan hydrologisch herstel – in het overgangsgebied rondom de Binnenveldse Hooilanden is een opgave. Daarnaast is een toename van de biodiversiteit van belang. Voor de aanwezige landbouw ligt er een opgave om te ontwikkelen richting een meer natuurinclusieve, circulaire landbouw met een duurzaam verdienmodel. De precieze opgave en ontwikkeling verschilt per deelsector. Daarnaast ligt er een opgave op het gebied van stikstof, zowel op het gebied van de stikstofdepositie op de Hellen en de Binnenveldse Hooilanden als een vermindering van de stikstofemissie in het gebied om ook de depositie op de Natura2000-gebieden Veluwe en Rijntakken terug te brengen.

"Meer landschap" kan net zoals "meer stad" op meerdere manieren worden gerealiseerd. Meer is het toevoegen van structureel groen en blauw (Deltaplan Biodiversiteit), maar ook het versterken van de kwaliteit en een toename van de biodiversiteit , en ook het beter bereikbaar en toegankelijk maken van het landschap. Het realiseren van voldoende groen uitloopgebied is sterk verbonden met de woonopgave, ook vanwege de focus op een gezonde leefomgeving. Verschillende gebieden zijn hiervoor interessant, zowel het landelijke gebied ten noorden van de A12 als ook het Binnenveld. Met name het Binnenveld kan nog meer toegankelijk worden gemaakt om zo te gaan functioneren als landschapspark met daarbinnen de bescherming van waardevolle natuurgebieden. Aan de noordzijde van het gebied wordt deze ruimte en inrichting mede gevormd door de ontwikkelingen in het landelijk gebied. Hiervoor wordt binnen Foodvalley het regionaal programma landelijk gebied ontwikkeld. Binnen de bouwsteen Leefomgeving is het daarnaast een belangrijk doel om in het groenblauw raamwerk van bestaand stedelijk gebied de groene en klimaatadaptieve inrichting te vergroten en te versterken.

Wonen

De huidige opzet van de kernen is veelal ruim, zodat er bij stedelijke transformatie goede kansen zijn voor verdichting en het toevoegen van woningen. Tegelijkertijd moet een nieuwe balans gevonden worden in een meer stedelijk karakter (verdicht en gemengde milieus) en groen wonen. Het toevoegen van nieuwe woningen draagt bij aan een kwalitatief en kwantitatief evenwicht op de woningmarkt, waarbij vooral wordt ingespeeld op de woningbehoefte van mensen met een binding met onze regio. Dit sleutelgebied is bijzonder doordat het bestaat uit kernen die verschillen qua omvang en samenstelling. Een schaalsprong binnen de bestaande kernen is nodig, maar de totale woningbouwopgave is zo fors, dat het tegelijkertijd vraagt om uitbreidingslocaties. Hierbij is het de uitdaging deze zo goed mogelijk binnen de principes van de strategie te ontwikkelen.

Om de vraag naar circa 28.500 nieuwe duurzame woningen in dit sleutelgebied te accommoderen, wordt in de Verstedelijkingsstrategie fors ingezet op zowel verdichting rondom stations en centra, als op transformatie van bestaande verouderde bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Op dit moment is voor circa 18.500 woningen aan planvoorraad verspreid over de periode 2022-2040 gecreëerd in de bestaande kernen. Hierdoor resteert nog een opgave van circa 10.000 woningen in nieuwe uitbreidingslocaties. Het grootste knelpunt is dat de vraag vooral tot en met 2030 hoog is, terwijl het aanbod achterblijft. In de periode 2020-2030 is dan ook een fors plantekort. Het is dan ook van belang om uiterlijk in 2023 de locatiekeuzes af te ronden en de benodigde randvoorwaarden in te vullen, zodat de benodigde planvoorraad zo snel mogelijk op niveau komt.

Mobiliteit

Een cultuuromslag in mobiliteitsgedrag is randvoorwaardelijk voor de ambities uit het verstedelijkingsconcept. We voegen fors ruimtelijk programma toe tot 2040 met groei van het aantal verplaatsingen tot gevolg. Daardoor zal er binnen én van en naar Foodvalley-Zuid relatief gezien

vaker dan nu gebruik gemaakt gaan worden van de fiets, het openbaar vervoer of andere vormen van slimme en schone mobiliteit. Bij elke woning een auto voor de deur is zeker bij inbreiding niet meer realistisch én nodig. Gezien de huidige situatie, waar automobiliteit nog een goed en regelmatig noodzakelijk alternatief is, is dit een forse opgave. We zetten in op het behouden en waar mogelijk versterken van onze goede positie op diverse landelijke netwerken (spoor en weg). Voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat willen we de meerwaarde onderzoeken van een Hoogwaardige OV-ontsluiting rondom het Binnenveld voor zowel wonen, werken als recreëren. Dit vraagt om een nadere verkenning, maar bovenal grensontkennende samenwerking. Ter illustratie: op dit moment zijn er drie concessiehouders actief in dit sleutelgebied. Om de verstedelijkingsopgave te realiseren zetten we in op meer locaties waar duurzame mobiliteitskeuzes gemaakt kunnen worden. We onderzoeken daarom de ontwikkeling van fietsverbindingen, (de goede aansluitingen op) hoogwaardig OV en stationslocaties/hubs inclusief deelmobiliteitsvormen en mobiliteitsmanagement. Dit doen we in relatie tot bestaande bebouwde omgeving, inbreiding- en transformatie locaties en uitbreidingslocatie. Daarbij halen we uiteraard input uit eerder opgedane kennis vanuit uitgevoerde studies én we verbinden met lopende studies zoals de A12 Spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens. Voor die (inter)nationale corridor wordt in het BO MIRT najaar 2022 het eindbeeld vastgesteld. Waarbij het van belang is de verstedelijkingsopgave integraal mee te nemen.

De multimodale mobiliteitsverbinding tussen de verschillende kernen, maar ook bijvoorbeeld richting Foodvalley-Noord via de Valleilijn zou moeten leiden tot een minder stijgende of zelfs lagere automobiliteit en een hogere omgevingskwaliteit, zowel ruimtelijk als qua gezondheid. In het Binnenveld en omliggende kernen leidt dit tot het terugdringen van ongewenste (auto)mobiliteit dat ten gunste komt aan de natuur en de recreant. Voor verschillende bestaande knelpunten, zoals de aanpak van de N233 onder andere in de richting A15 (waaronder Rijnbrug Rhenen), zijn infrastructurele oplossingen een voorwaarde voor de bereikbaarheid van de bestaande en nieuwe woningen en voorzieningen.

Economie
De economische focus van Foodvalley-Zuid ligt bij de Agrifoodsector en de ICT-sector. Bij locatieontwikkeling dient de kracht van de ICT Campus in Veenendaal, de Kennisas met de Wageningse campussen WUR en BSPW en het Food Innovation District in Ede (WFC) benut en versterkt te worden voor het realiseren van een goed vestigingsklimaat. Dit geldt zowel voor inwoners als bedrijven/organisaties. Het primaire ontwikkelgebied voor de innovatieve Foodsector zien we als een strook langs de Kennisas Ede-Wageningen. Regio Foodvalley richt zich hierbij vooral op innovaties en verduurzaming van de Foodsector. Ter versterking van het ecosysteem is er een onderzoeksvraag naar nieuwe werklocaties (kwantitatief én kwalitatief), optimale benutting van bestaande werklocaties en het uitvinden van nieuwe vormen van woon-werkmilieus, die relevant zijn voor dit sleutelgebied. Gezien de grote ruimtevraag voor woon- en werklocaties zijn er opgaven en randvoorwaarden voor het intensiveren en transformeren. Intensivering is belangrijk, zowel voor de kenniscampussen in de innovatieve Foodsector en de ICT, maar ook voor het regionale ondernemerschap. Hierbij wordt gewerkt met een stevig en complementair profiel per bedrijventerrein en kenniscampus.

Transformatie vraagt in onze strategie om specifieke aandacht. Om transformatie naar gemengde woon-werkgebieden mogelijk te maken is het noodzakelijk om deze opgave prioriteit te geven en (boven)regionaal afspraken te maken. Enkele industriële vestigingslocaties, met als aandachtspunt de zware categorie bedrijvigheid en havengebonden bedrijvigheid, zijn van regionaal belang. Op sommige locaties is sprake van overlast en beperkt dit de inbreidingsmogelijkheden voor wonen. Daar zal per locatie een afweging gemaakt moeten worden in hoeverre verplaatsen noodzakelijk en mogelijk is, want uitplaatsen kan lokaal een positieve impact op de leefomgeving hebben, maar regionaal kan die impact anders zijn. Daarbij is van belang dat er voor deze bedrijvigheid voldoende alternatieve vestigingslocaties worden gevonden in, dan wel buiten deze regio bijvoorbeeld in Foodvalley-

Noord. Schuifruimte is cruciaal om deze beweging mogelijk te maken en ook om werkgelegenheid in de regio vast te houden dan wel te versterken.

Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en de onderzoeksagenda
De komende periode is gericht op het scherp formuleren van onderzoeksvragen, het uitvoeren van onderzoeken en daarmee verder in beeld brengen van afhankelijkheden en waar nodig oplossingsrichtingen. Daarnaast wordt de samenwerking verdiept, zodat we de strategische afstemming doorontwikkelen en naar een hoger niveau brengen, maar ook de gezamenlijke realisatie soepeler gaat lopen en in een hogere versnelling. Dit alles ten dienste van de forse gezamenlijke ambities en doelen naar 2040. Concreet gaat het dan over:

1. We verkennen per grote kern de mogelijkheden voor en de gewenste mate van verdichting.
In Foodvalley-Zuid moet sprake blijven van een ontspannen groene leefomgeving met een menselijke maat, waar door nieuwe stedelijkheid, meer mensen van kunnen genieten. Bij inbreidingslocaties staat de betaalbaarheid onder druk. We brengen de noodzakelijk financiële ondersteuning in kaart.

2. We maken het komende jaar (gekoppeld aan ruimtelijke puzzels) een afweging op welke wijze de zoekrichtingen voor uitbreidingslocaties worden ingezet.
Om de plancapaciteit tot 2040 op orde te krijgen is het nodig dat we voor de locaties westrand Wageningen, Kennisas, Kernhem Noord, gebied rondom station Veenendaal De Klomp en Veenendaal-zuid/Rhenen Noord onderbouwen op welke wijze deze locaties een bijdrage kunnen leveren. Hierbij worden ook mogelijke woonprogramma's per locatie getest. Deze afweging gebeurt aan de hand van scenario's, kijkend naar de ontwerpprincipes zoals bouwen bij bestaande OV-knooppunten en waarbij het groen blauwe raamwerk leidend is. Kortom de onderstaande onderzoeksvragen worden hier integraal bij betrokken.

3. We brengen gezamenlijk de randvoorwaarden vanuit het groenblauwe raamwerk (in het bijzonder het natuurlijke watersysteem) in kaart.
Klimaatadaptatie en het goed omgaan met de natuurlijke watersystemen vraagt in dit sleutelgebied op veel locaties maatwerk. Dit komt door de relatief lage ligging van het hele gebied en de grote lokale verschillen in het watersysteem. De Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug hebben veel impact. Concreet betekent dit dat met name bij uitbreiding er bij verstedelijken op een goede manier rekening gehouden moet worden met het natuurlijke bodem- en watersysteem. Tevens wordt hierbij de koppeling gemaakt met de versterking van het groen en landschap en daarmee Groen Groeit Mee.

4. We stellen in het gebiedsproces Binnenveld gezamenlijk een gebiedsvisie op.
Voor het Binnenveld zelf zijn de landelijke opgaven vanuit het NPLG richtinggevend, voor stikstofopgave en natuurherstel én voor het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen voor de randen van de Binnenveld zijn de uitkomsten van de locatiekeuzes/uitbreidingslocatie woningbouw richtinggevend. Met keuzes om de druk op dit gebied niet te veel op te voeren en met afspraken om de contouren gezamenlijk te definiëren en te bewaken. Uiteraard gaat de visie ook over ruimte voor andere thema's zoals recreatie, mobiliteit en de energietransitie.

5. We onderzoeken noodzakelijke multimodale mobiliteitsoplossingen voor de toename van het aantal verplaatsingen tot 2040 op korte, middellange en lange termijn.
Voor de autonome groei in mobiliteit aangevuld met de groeiende mobiliteitsvraag als gevolg van het toe te voegen ruimtelijk programma, onderbouwen we onder andere het noodzakelijke hoogwaardig stedelijk OV, het spoor (inclusief stationsbehoefte), fietsverbindingen en het onderliggende wegennet, gedifferentieerd in tijd. Hiervoor kennen we specifiek op de A12 spoorcorridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens reeds een samenwerking onder regie van het Rijk, waarbij wordt gekeken naar een goede uitwerking van de spoorinfrastructuur en bedieningen van de stations, die voldoende aansluit op de bestaande stedelijkheid en de grote woningbouwopgave en

economische ontwikkelingen in dit sleutelgebied. Voor de overige multimodale opgaven onderzoeken we in ieder geval:

- De multimodale ring Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal;
- Fietsverbindingen door het Binnenveld;
- Zuidelijke ontsluiting Foodvalley (inclusief Rijnbrug).
- De randvoorwaardelijke mobiliteitsoplossingen rond de potentiële multimodale hub Ede West en de Nieuwe Meent (Veenendaal-Zuid/Rhenen-Noord, conform toekomstbeeld OV2040 inclusief treinontsluiting) om invulling te kunnen geven aan de totale verstedelijkingsopgave. Belangrijke input daarvoor zijn de keuzes in tijd en ruimte die in de periode tot 2040 worden gemaakt. Des te meer duidelijkheid op die keuzes ontstaat naar 2040 toe, des te scherper het beeld kan worden van nut en noodzaak van (multimodale) mobiliteitsoplossingen op deze locatie. In de periode tot 2040 kan het dus nodig zijn het onderzoek naar de randvoorwaardelijke mobiliteitsoplossingen bij te stellen of te herzien wanneer er fundamentele ruimtelijke keuzes worden gemaakt of bijgesteld.

Daarnaast wordt verkend of een aanpak op volgende onderwerpen noodzakelijk is:

- Versterking deelmobiliteit/ mobiliteitsmanagement
- Verbindingen naar het noorden; Valleilijn, A30 en N224). Voor de Valleilijn kunnen we gebruik maken van bestaande onderzoeksresultaten en zal nieuwe onderzoek zich naar verwachting met name focussen op vervoerwaarden in relatie tot de bouwplannen.

6. We onderzoeken de economie van de toekomst voor Foodvalley Zuid
Op dit moment loopt het onderzoek naar de toekomst van de economie in Foodvalley en moet eind 2022 gereed zijn. Aan de hand hiervan wordt een kwantificering van de benodigde ruimte voor economie gemaakt. De bestaande prognoses uit het regionaal programmeren laten al zien dat er, naast de reeds bekende zoeklocatie, behoefte is aan uitbreidingslocaties, met name voor kennisintensieve bedrijvigheid en gewenste uitplaatsingen. De genoemde potentiële locaties bij de onderzoeksvraag voor uitbreiding van woningbouw kunnen mogelijk ook bijdragen aan het vinden van de benodigde ruimte. Hierbij is bijvoorbeeld te denken aan de kennisas. Dit geldt ook voor intensivering op bestaande bedrijventerreinen. Voor dit laatste wordt verkend wat hiervoor nodig is en ook wat hierin een reële ambitie is.

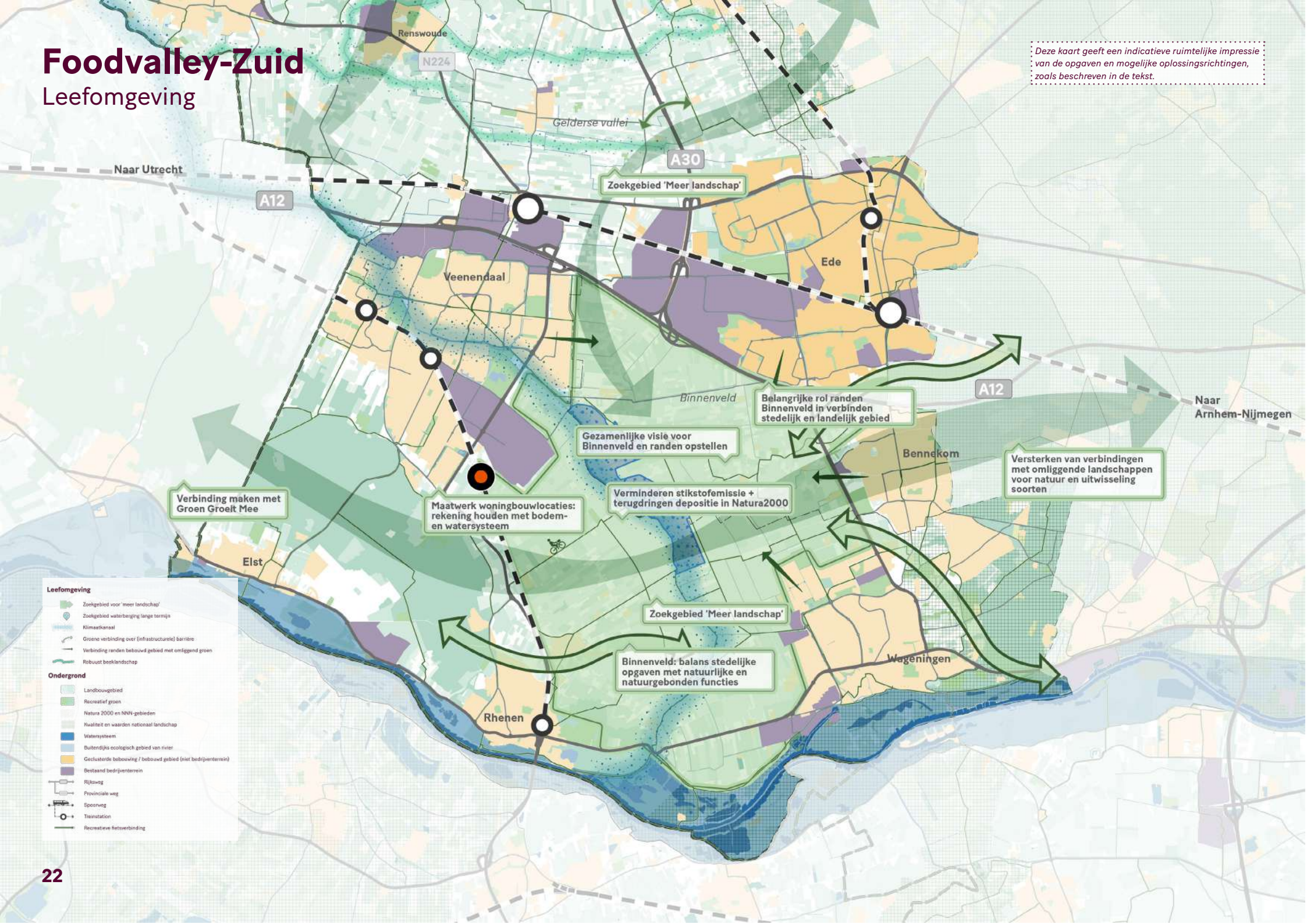
7. We onderzoeken de relatie/randvoorwaarden tussen verstedelijkingskeuzes en assets / nutsverbindingen.
Zowel bestaand als toe te voegen ruimtelijk programma vraagt een goede ontsluiting op bestaande en nieuw te realiseren infrastructuurnetwerken zoals het Elektriciteitsnetwerk inclusief opwek en teruglevering, zuivering en rioolcapaciteit. Waar liggen de opgave in deze huidige infrastructuur en wat is daarvoor nodig? Waar liggen de kansen (of minste beperkingen) voor uitbreiding van die infrastructuur, welk ruimtebeslag vragen deze voorzieningen en hoe is dat in te passen in het landschap (hier wordt de koppeling met de RES 2.0 gelegd)? Wat is de relatie tussen de locatie van die soort voorzieningen en de locatie van toe te voegen ruimtelijke programma?

8. We werken de onderlinge vorm van bestuurlijke samenwerking uit.
We moeten meer over bestuurlijke grenzen gaan werken en daarbij de mogelijkheden en effecten van het werken met (ontschotte) gebiedsbudgetten onderzoeken ten opzichte van de huidige veelal sectorale budgetten. Onderdeel daarvan is ook welke instrumenten en ondersteuning er dan nodig zijn. We weten dat op dit moment capaciteit en expertise een knelpunt is, maar ook het kunnen beschikken over voldoende middelen en de inzet van juridisch grondinstrumentarium kan worden versterkt; hoe gaan we daar in de toekomst mee om? Het maken van samenwerkingsafspraken, zie bijvoorbeeld bij economie, is dan cruciaal. Tot slot onderbouwen we hoe door samen te werken tussen de gemeenten, andere overheden en andere organisaties schaalvoordelen en daarmee versnellingsmogelijkheden kunnen worden gecreëerd.

Foodvalley-Zuid

Leefomgeving

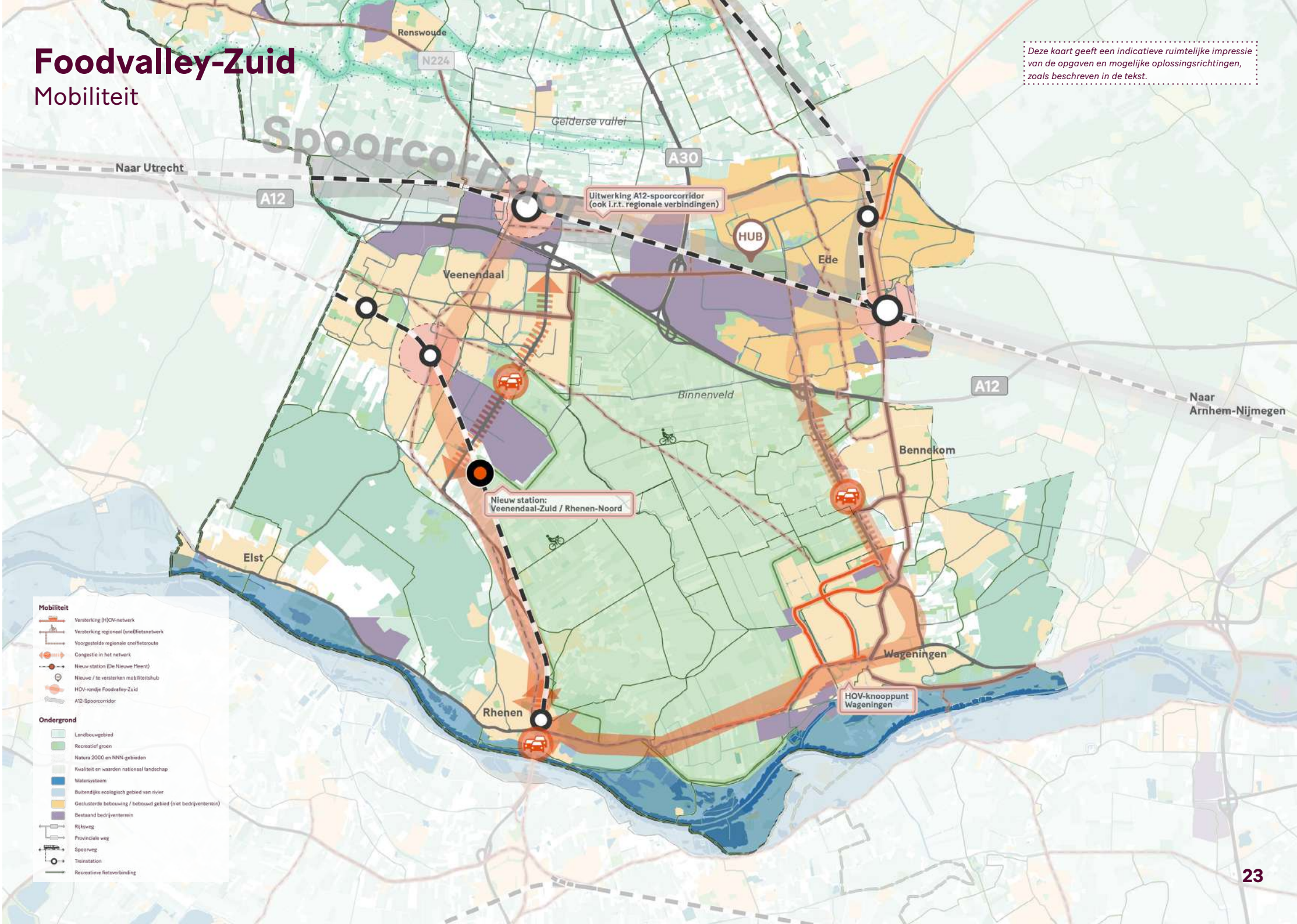
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Foodvalley-Zuid

Mobiliteit

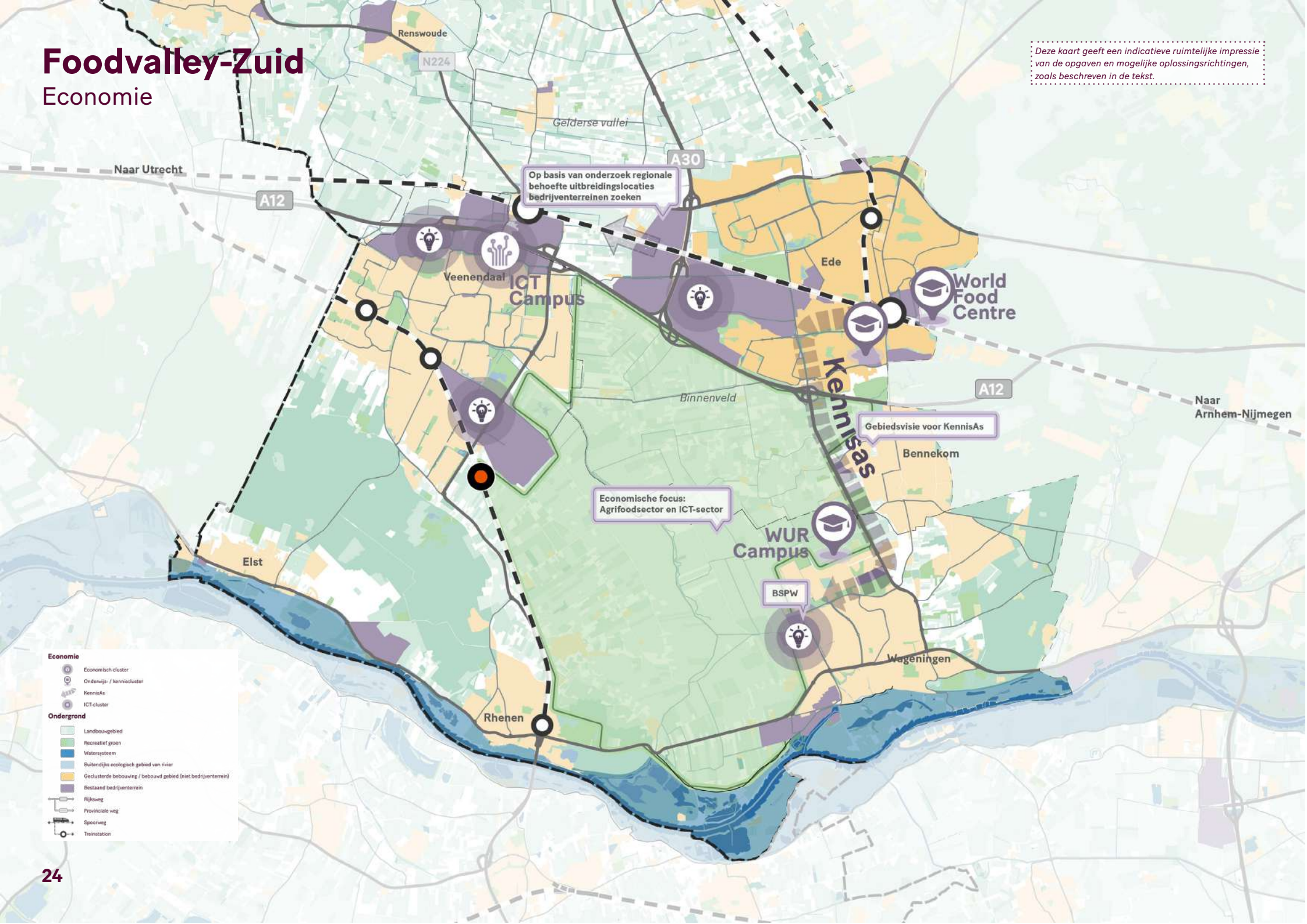
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Foodvalley-Zuid

Economie

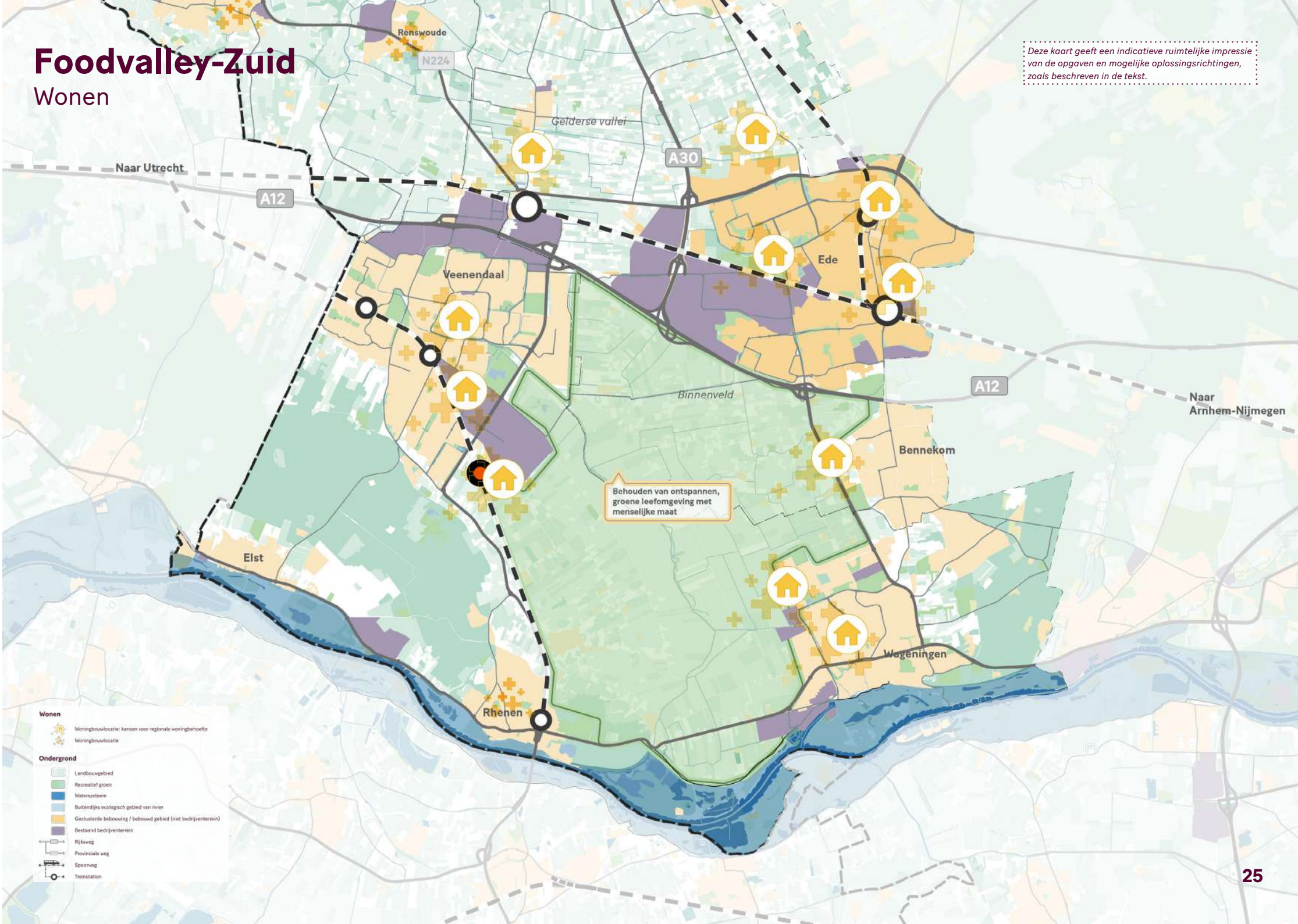
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Foodvalley-Zuid

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Nijmegen-West

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten Nijmegen, Beuningen, Berg en Dal, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Wijchen

Positionering van het sleutelgebied in de Groene Metropool

Nijmegen en omgeving is één van de 'polycentrische polen' in de Verstedelijkingsstrategie. De ambitie van de regio is zich nog verder te ontwikkelen als Groene Metropoolregio van nationale én internationale betekenis, als circulaire topregio van ons land en Europa. Nijmegen speelt hierin een sleutelrol. De verwevenheid van wonen, werken en voorzieningen (o.a. kennisinstellingen) moet zorgen voor een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het MKB en (inter)nationale onderscheidenheid op de clusters Health & High Tech. Door de goede verbinding met de andere polen en met de kernen om Nijmegen heen ontstaat een stevig netwerk. In Nijmegen-West bevinden zich de belangrijke binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen in het kader van de NOVI en de Woondeal: het Stationsgebied en de Kanaalzone-Zuid. Beide ontwikkelingen die onderdeel uitmaken van de verstedelijkingscorridor Nijmegen-Beuningen-Wijchen-Malden dragen tot 2040 bij aan een toename van 15.000 woningen en de groei van een gelijk aantal extra banen. Het sleutelgebied Nijmegen-West omhelst de binnenstedelijke ontwikkeling in de stad Nijmegen en de randvoorwaardelijke opgaven die hier voor nodig zijn op het gebied van mobiliteit, wonen, leefomgeving en economie.

Belangrijkste integrale onderzoeksvraag m.b.t. 'Meer landschap, meer stad'

In de Verstedelijkingsstrategie streven we ernaar om deze groei binnen de huidige stad te laten plaatsvinden. Het mes snijdt op deze manier aan twee kanten, want zo kan er ook werk gemaakt worden van de ambitie om het landschap te versterken. Met de groei en verdichting in de stad willen we ook het voorzieningenniveau versterken. Een belangrijke uitdaging daarbij is het bereikbaar houden van de stad. Door functiemenging en slimme combinaties blijft de stad (en de omliggende regio) aantrekkelijk om te wonen, werken en verblijven. Het groen komt van buiten de stad als aders de stad in. Op regionaal en (inter)nationaal schaalniveau zijn de binnenstad, de Novio Tech Campus en Campus Heyendaal belangrijke economische dragers en bieden ze kansen voor innovatie en groei van werkgelegenheid.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving

We gaan de stad verdichten en het ruimtegebruik intensiveren. De kwaliteit van de groenblauwe structuren en groengebieden in de stad wordt hierdoor steeds belangrijker voor bewoners en bezoekers van de stad. Door het natuurlijk systeem robuuster te maken kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren. Samenwerking tussen de gemeenten Heumen, Wijchen, Beuningen en Nijmegen kan in de zone ten westen van de A73 leiden tot een tweetal metropolitane landschapsparken en biedt bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied. Het gaat om het gebied tussen Beuningen en Nijmegen en tussen Malden/Heumen en Nijmegen. Tevens bieden deze parken ruimte voor biodiversiteit in combinatie met energieopwekking en kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering opvangen. Er ontstaat een aantrekkelijke groene verbinding die zich uitstrekt tussen de bossen in Berg en Dal via de Overasseltse en Hatertse vennen in Heumen tot aan de Waaluiterwaarden tussen Weurt en Beuningen.

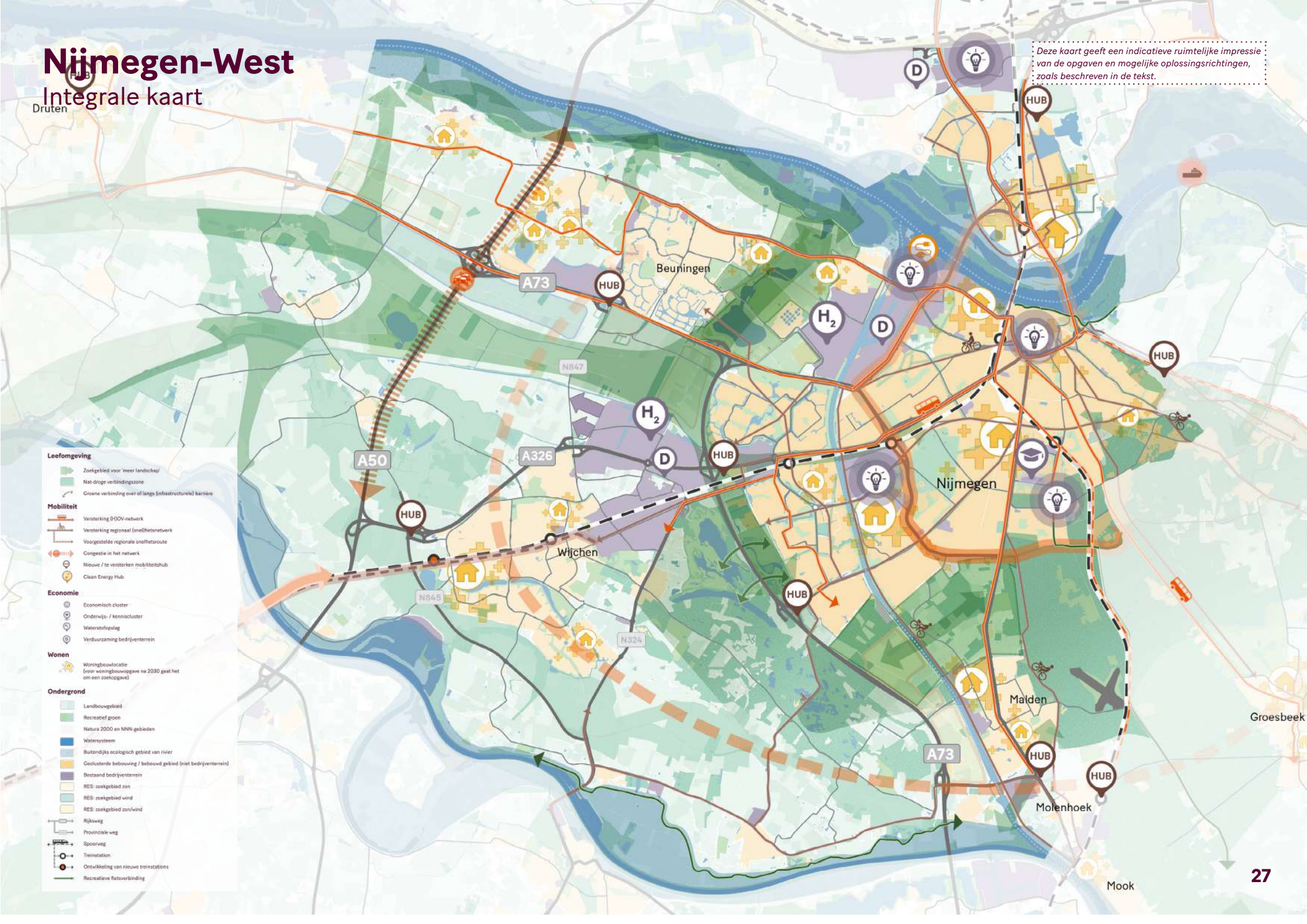
Wonen

Nijmegen bouwt tot 2030 in de Waalsprong nog 6.000 woningen en in het Waalfront 1.500 woningen. In totaal realiseren we rondom het station en in de binnenstad circa 3.000 nieuwe woningen. In de Kanaalzone-Zuid is ruimte voor 6.000 woningen die in een periode van zo'n 15 jaar worden gebouwd. In de wijken rondom het kanaal en in de rest van de stad is er nog capaciteit voor ongeveer 4.500-7.000 woningen. Het aandeel betaalbare woningen dat we realiseren is circa 65%, verdeeld over sociale en middeldure

Nijmegen-West

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

huur en betaalbare koop. De grootte van de ontwikkelgebieden biedt kansen voor combinaties tussen wonen en werken. Elk gebied heeft zijn eigen karakteristieken en kwaliteiten hetgeen kansen biedt voor verschillende vormen woon-werk- en werk-woonmilieus.
Cruciaal is de transformatie van de gebieden Centrum / Stationsgebied/ Waalfront en Kanaalzone-Zuid. Hier zal een transformatie plaatsvinden naar wonen en werken en wordt een vitaal stadsdeel gebouwd dat zorgt dat aanwezige barrières worden geslecht. Binnen de groeiopgave wordt gewerkt aan gemengde wijken met een goede mix van woningtypen en woonvormen die passen bij de leefwijzen en behoeften van mensen. De Kanaalzone-Zuid biedt naast een flinke toevoeging aan de woningvoorraad ook kansen om een stap te zetten naar meer vitaal en verbonden Nijmegen-West. In Winkelsteeg is met de bouw van 500 tijdelijke woningen een langjarige gebiedstransformatie met onder meer 4.000 woningen gestart. Naast de nieuwe plekken voor woningbouw, versterken we de wijken rondom het kanaal met voorzieningen en werkfuncties (Neerbosch-Oost, Lindenholt, Dukenburg, Hatert). Dit gebeurt vooral in het stadsdeel Dukenburg. Een stadsdeel met wijken uit de jaren '60 en '70, waarbij vraagstukken spelen op het gebied van leefbaarheid, armoede en gezondheid, en de toekomstbestendigheid van de fysieke inrichting.

Mobiliteit
Met een versnelde mobiliteitstransitie borgen we de stedelijke en regionale bereikbaarheid. We streven naar actieve, duurzame en ruimte efficiënte mobiliteit. Nijmegen-West biedt volop ruimte aan voetgangers en fietsers. Met een sterk openbaar vervoer- en fietsnetwerk houden we de stad en regio leefbaar en bereikbaar. De focus ligt op fiets en openbaar vervoer. We werken ook aan het versterken van deelmobiliteit en Mobility as a service (MaaS).
Transitie naar elektrisch rijden is voor Nijmegen een grote uitdaging. Daarnaast willen we hubs ontwikkelen aan de stadsranden, als schakel tussen stedelijke en regionale mobiliteit. We verdichten onze stad vooral rond de openbaar vervoersknopen. Station Nijmegen en station Heyendaal worden gerenoveerd en station Dukenburg is in beeld voor vernieuwing. Het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) gaat de treinverbinding Schiphol-Nijmegen verbeteren. Om dit mogelijk te maken, is een volledige renovatie van het station Nijmegen Centraal naar een innovatieve hub met een hoge verblijfskwaliteit noodzakelijk. Tegelijkertijd zorgen de elektrificatie van de Maaslijn Nijmegen-Roermond en de renovatie van station Heyendaal voor een betere toestroom naar campus Heyendaal. Op deze stationslocaties (inclusief Station Goffert en station Lent) streven we naar verdichting van wonen, werken, onderwijs en dienstverlening in combinatie met een multimodaal vervoersknooppunt, waarbij we de nadruk leggen op fiets- en OV-gebruik. Vooruitlopend op de verdere verstedelijking wordt onderzocht of er een hoogwaardige openbaar vervoerverbinding naar Druten/ Beuningen gerealiseerd kan worden. Ook andere HOV-corridors verdienen aandacht net als fietsroutes en een aantal andere regionale bereikbaarheidsopgaven.

Economie
De regionale verstedelijkingsopgave biedt kansen voor economische groei. We hebben als stedelijk knooppunt een mooie uitgangspositie met een ondernemend en innovatief ecosysteem voor het MKB en de onderscheidende clusters Health & High Tech. Ook ligt er een uitdaging om het aantal banen in de stad te laten groeien, zodat er voor alle inwoners kansen zijn om te werken. Door in Nijmegen–West te investeren in uitstraling, kwaliteit en ruimte voor bedrijvigheid, werken we aan de economische groei van de stad en de regio. We investeren in de binnenstad, in kwalitatieve en gevarieerde werkmilieus voor het MKB en het versterken van de campussen als dé plek voor innovatie en nieuwe bedrijvigheid in Health en Hightech. De benodigde ruimte voor een goed vestigingsklimaat vinden we door nieuwe werklocaties te ontwikkelen en bestaande locaties te herstructureren, te intensiveren of te transformeren. In de stationsomgeving creëren we ca. 15.000-20.000 m2 aan ruimte voor

kantoren, hotels, winkels en maatschappelijke voorzieningen. De binnenstad is onderdeel van de binnenstedelijke herstructureringsopgave. De binnenstad is in de regio een belangrijk economisch cluster. De regionale functie van de binnenstad is groot en divers door de aanwezigheid van winkels, horeca, cultuur, evenementen, dienstverlening en haar functie als 'place to meet' voor de sector vrije tijdseconomie. Momenteel is het nog moeilijk te zeggen wat de effecten van de corona-maatregelen op de retail- en horecabedrijven in de binnenstad zullen zijn. Met de ontwikkeling van het Valkhofkwartier, investeringen in de openbare ruimte en het Vlaamskwartier geven we belangrijke impulsen aan de binnenstad.

De economische functie van Winkelsteeg wordt de komende jaren verder versterkt. Economisch kan Winkelsteeg meer van zijn centrale ligging profiteren met een nieuwe profilering, meer gericht op functies voor en in de stad. Winkelsteeg versterkt daarmee het voorzieningenniveau in dit deel van de stad. Er wordt ingezet op meer arbeidsintensieve bedrijvigheid wat meer banen betekent voor de omliggende wijken, de stad en regio. Verder is het behouden en versterken van bedrijventerreinen in de nabijheid van de woonwijken een belangrijke opgave. In het sleutelgebied willen we onderzoeken wat de behoefte is aan werklocaties, waaronder bedrijventerreinen, kantoren en perifere detailhandel, en wat deze behoefte in ruimtelijke zin betekent. Aan het Winkelcentrum Dukenburg kunnen culturele functies en de mogelijkheid voor flexibele werkplekken worden toegevoegd en circa 500 woningen. In dit project werken verschillende partners (private en publieke partijen) samen.

In Nijmegen-West liggen verschillende havens en logistieke terreinen, die belangrijke schakels en knooppunten vormen in het economisch functioneren van de stad en regio. We willen het vervoer via water verschonen en modal shift van weg naar water en spoor bevorderen. Op het gebied van logistiek werken we aan de implementatie van zero-emissie stadslogistiek. Hierbij stimuleren we niet alleen het verschonen, maar ook het bundelen van vervoer zodat minder logistiek de stad in rijdt. Logistieke stadsrandhubs zijn hiervoor nodig, bijvoorbeeld op het ENGIE terrein en De Grift. Deze locaties zijn ook kansrijk voor de ontwikkeling van Clean Energy Hub's. Hierbij onderzoeken we de kansen voor een laadstation voor het laden van batterijcontainers voor de binnenvaart (Energy transhipment hub), waterstof opslagmogelijkheden en/of tankstation, LNG-tankstations en (snel-)laadpunten voor elektrische vrachtwagens.

Aanzet voor oplossingsrichtingen met bijbehorende onderzoeksagenda

De binnenstedelijke ontwikkeling is complex door de hoge dichtheden, de verschillende ambities die samenkomen, uitdagingen op het vlak van infrastructuur en parkeren en hoge tijdelijke kosten voor o.a. bouwlogistiek. Bij binnenstedelijke ontwikkeling zijn er vaak relatief hoge verwervingskosten, omdat veel gronden al een stedelijke functie kennen, mogelijke saneringsrisico's samenhangend met eerdere economische activiteiten en eventuele hindercontouren met betrekking tot onder andere veiligheid, geluid en geur. Er is dus sprake van hoge ontwikkelkosten en tegelijkertijd is er behoefte aan betaalbare woningen. De opgaven op het gebied van duurzame mobiliteit, duurzaamheid, klimaatadaptatie en circulair, natuur-inclusief en aardgasvrij bouwen zijn aanzienlijk. Hoe kunnen we zorgen voor duurzame mobiliteit en voorkomen dat het wegennet volloopt? Welke fietsverbindingen en ov-verbindingen en hubs zijn daarvoor het meest effectief? Er wordt ingezet op betere verbindingen en prettigere routes voor voetgangers en fietsers. Om de wijken en het landschap beter met elkaar te verbinden zijn deze routes essentieel. Tegelijkertijd levert de binnenstedelijke ontwikkeling dilemma's op in een compacte stad: bijvoorbeeld op het gebied van luchtkwaliteit en energieverbruik. Het vergt nader onderzoek hoe deze ambities haalbaar gemaakt kunnen worden.

Ook de voorzieningen die nodig zijn voor sociaaleconomische versterking van de leefbaarheid vragen om extra investeringsruimte en om het slim koppelen van opgaven. Hoe verdicht je de stad zodanig dat er ook nog plek is voor groen, recreatie/ontspanning en klimaatadaptatie? De focus ligt op twee metropolitane stadsparken buiten de stad en op maatregelen in de stad zelf om deze groen, gezond en klimaatadaptief te maken.
Een goede balans is nodig tussen industrie en wonen. Hoe behouden en versterken we schone bedrijvigheid? Dit vraagstuk moet in bredere context worden bekeken. De Verstedelijkingsstrategie en de gevolgen van de coronacrisis vragen om een meerjarig plan van aanpak voor de herstructurering van binnenstad.

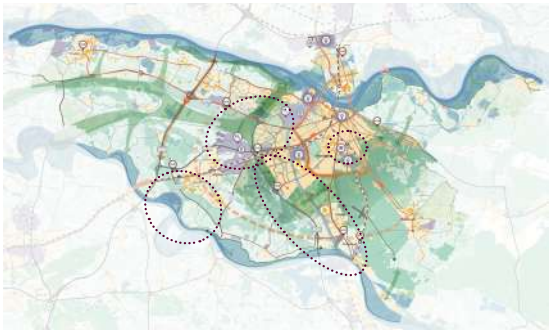
In Nijmegen-West onderscheiden we een viertal onderzoeksgebieden waar we als eerste mee aan de slag willen gaan. Dit zijn Wijchen-West, de zone tussen Beuningen en Weurt/Nijmegen, de Kanaalzone in Nijmegen en Heumen, en de stationsomgeving Nijmegen Centraal (zie figuur 1). In deze onderzoeksgebieden komen meerdere bouwstenen uit de Verstedelijkingsstrategie bij elkaar en is ook een urgentie om koers te bepalen.

Hieronder worden drie van de vier gebieden toegelicht. Wijchen-West staat bij het deelgebied Rijk van Nijmegen omschreven (zie p. 74).

Zone tussen Beuningen, Nijmegen-Weurt en Wijchen
We gaan de stad en dorpen verdichten en het ruimtegebruik intensiveren. De kwaliteit van de groenblauwe structuren en groengebieden wordt hierdoor steeds belangrijker voor bewoners. Door het natuurlijk systeem robuuster in deze zone (van oeverwallen, komkleigebied en uiterwaarden) te maken kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren. Samenwerking tussen de gemeenten Wijchen, Beuningen en Nijmegen kan in de zone leiden tot een aantrekkelijk landschapspark en biedt bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied. Ook biedt dit landschapspark ruimte voor biodiversiteit in combinatie met energieopwekking en kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering opvangen (waterberging).

Kanaalzone Nijmegen en Malden
Zowel in Nijmegen als Heumen spelen er veel ontwikkelingen langs het kanaal. In Heumen wordt in de kern gebouwd aan het kanaal, maar wordt ook de groene functie van het kanaal versterkt en de zone tussen de Malden en Nijmegen versterkt als groengebied en voor de landbouwtransitie. Ook zijn er kansen voor de energietransitie. Op het gebied van mobiliteit wordt er gezocht naar een regionale Hub en worden fiets en HOV-functie versterkt. De Kanaalzone biedt in Nijmegen naast een flinke toevoeging aan de woningvoorraad ook kansen om een stap te zetten naar meer vitaal en verbonden Nijmegen-West. Naast de nieuwe plekken voor woningbouw, versterken we de wijken rondom het kanaal met voorzieningen en werkfuncties. In combinatie met het versterken van de groenblauwe structuren langs het kanaal en de zone tussen Heumen en Nijmegen liggen hier kansen om de bouwstenen/opgaven uit de Verstedelijkingsstrategie te verzilveren.

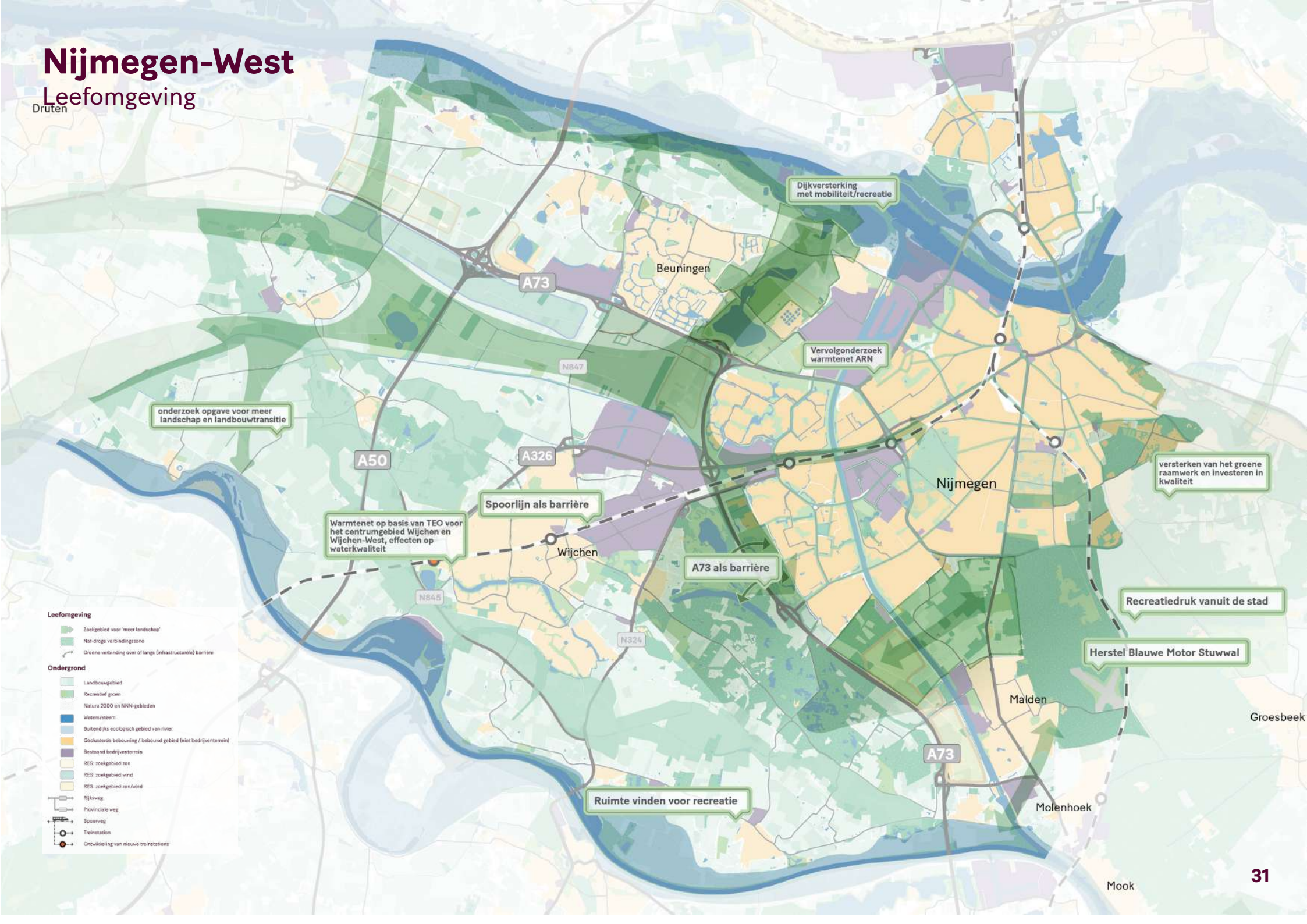
Nijmegen Stationsgebied
De komende jaren wordt het Nijmeegse stationsgebied vernieuwd. Hat station vervult een regionale functie. Het Rijk, provincie Gelderland, gemeente Nijmegen en NS investeren samen in Stationsgebied Nijmegen om het om te vormen tot een aantrekkelijke plek waar reizen, wonen, werken, winkelen en recreëren samenkomen. Aan de westzijde komt een nieuwe entree en wordt een nieuw gebied met woningen en maatschappelijke functies ontwikkeld. Rondom het station komen nieuwe woningen om tegemoet te komen aan de woningnood. Het Stationsgebied Nijmegen wordt ook groener en duurzamer.

Figuur 1: onderzoeksgebieden in Nijmegen-West / Rijk van Nijmegen

Nijmegen-West

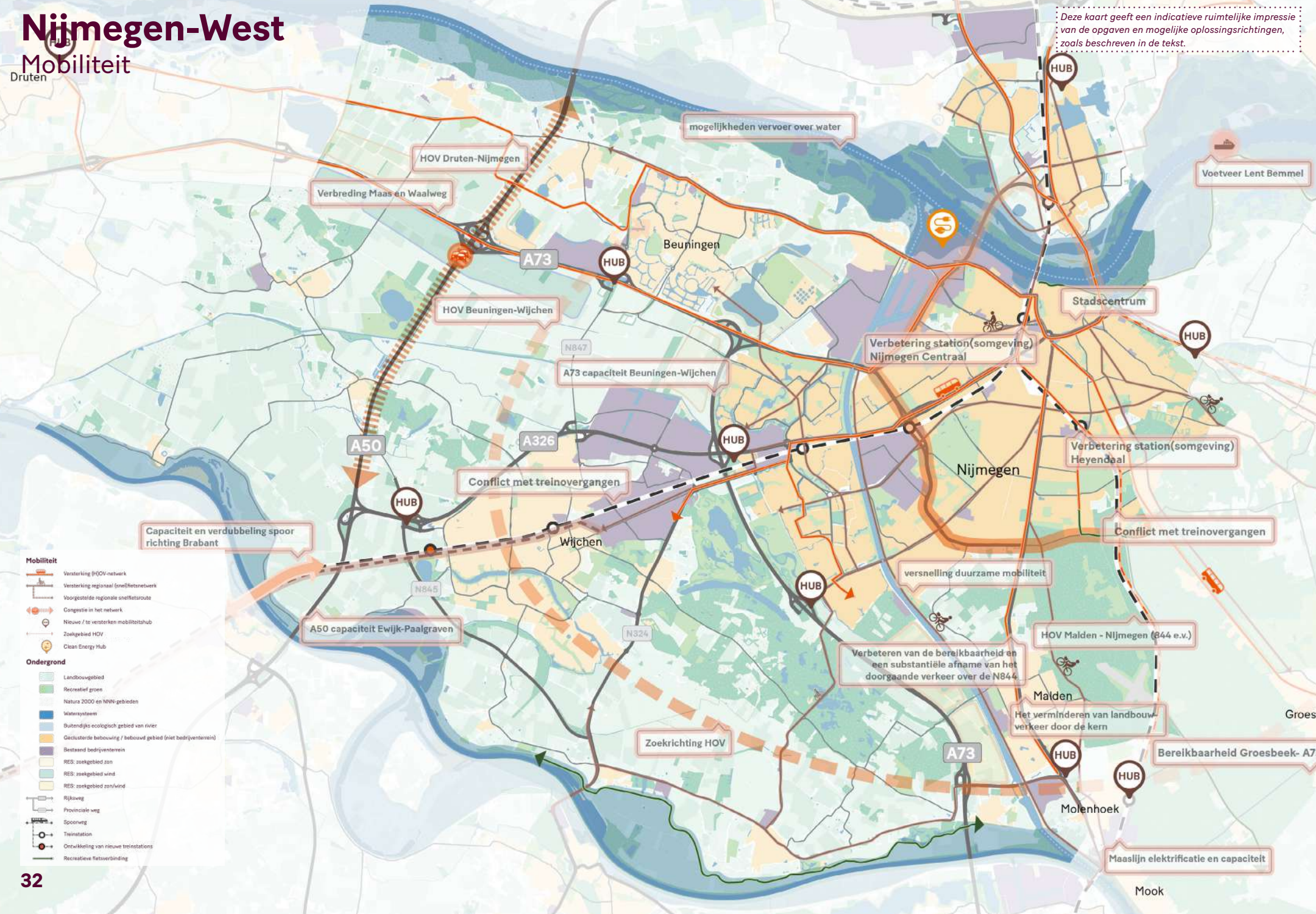
Leefomgeving

Nijmegen-West

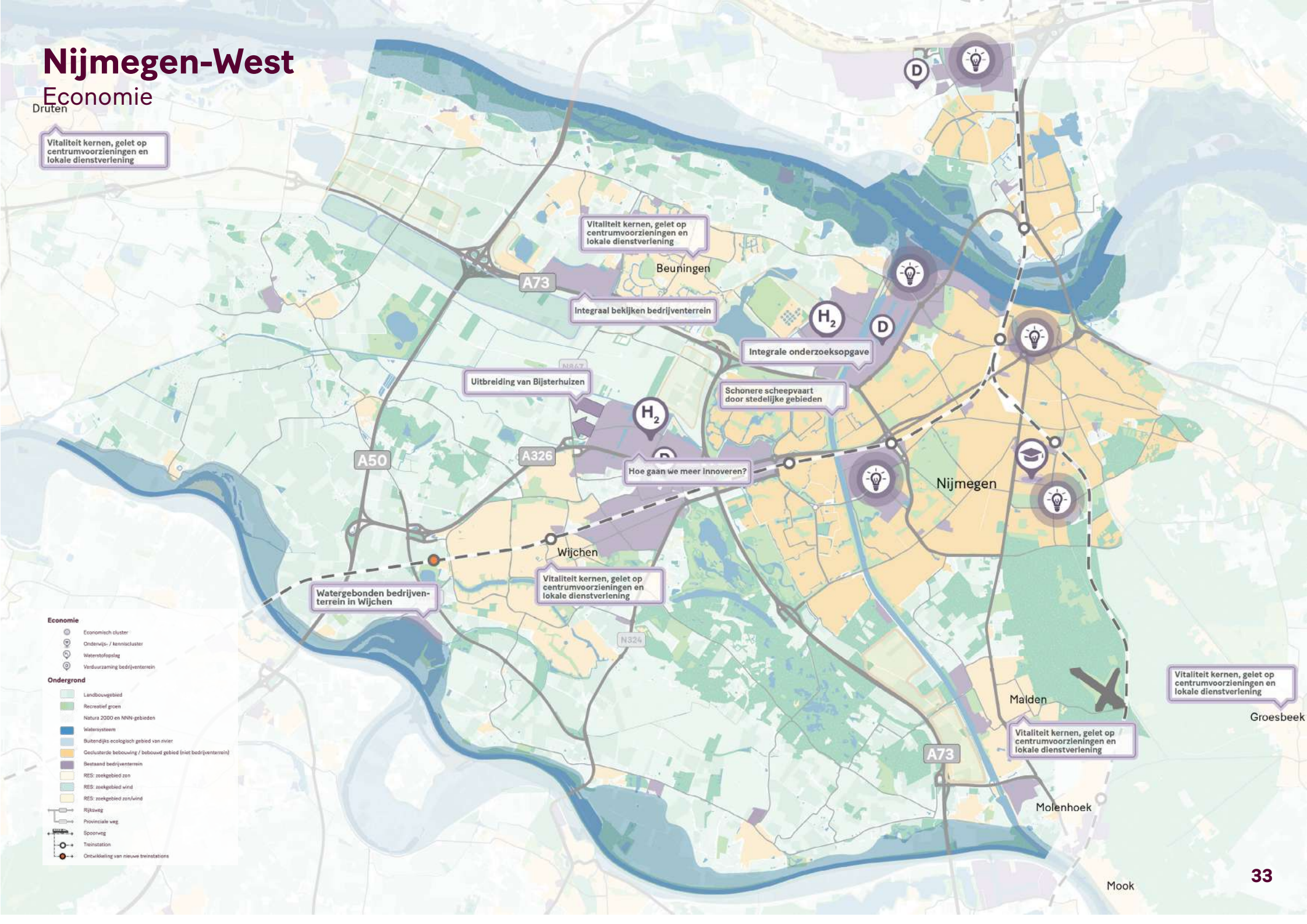
Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Nijmegen-West

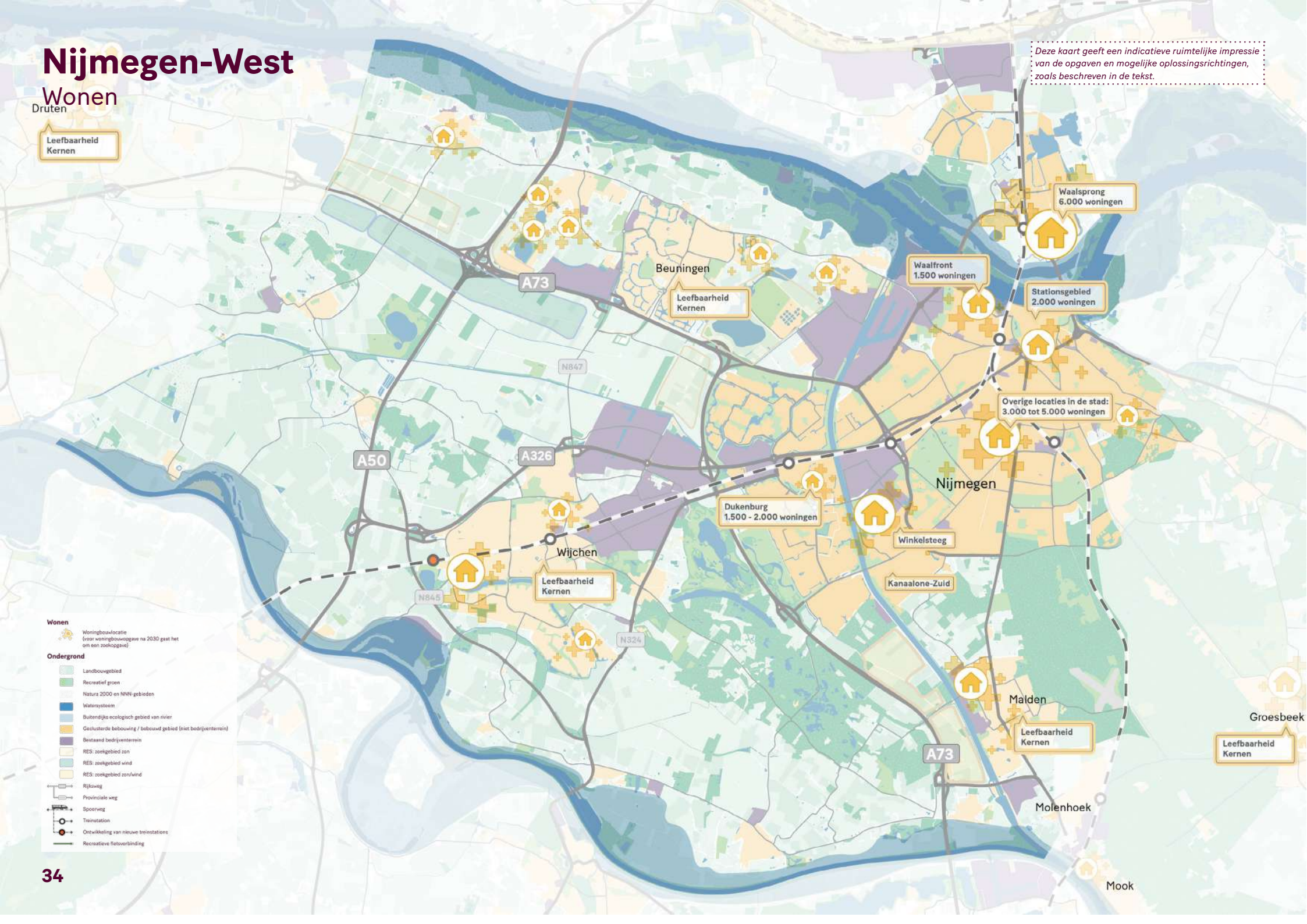
Economie

Nijmegen-West

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Foodvalley-Noord

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten
Barneveld, Ede, Nijkerk, Renswoude, Scherpenzeel

Positionering van Foodvalley-Noord in Midden Nederland

Foodvalley-Noord is gelegen in het noordwesten van het gebied van de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley en beslaat het grondgebied van de gemeenten Nijkerk, Barneveld, Scherpenzeel en het landelijk gebied van de gemeente Ede ten noorden van de kern Ede. Dit deelgebied is door de ligging meer georiënteerd op Amersfoort, waarmee het nauwe banden heeft. Aan de oostkant grenst dit gebied aan de Veluwe. In het zuiden ligt het meer verstedelijkte gebied van Ede-Wageningen en Veenendaal, waarmee Foodvalley-Noord een grote ruimtelijke en economische samenhang heeft door de belangrijke agrifoodsector.

Dit gebied midden in de Gelderse Vallei kent een groot aantal grotere en kleinere kernen, waarvan Barneveld en Nijkerk de grootste en meest verstedelijkte plaatsen zijn. In totaal kent dit gebied ca. 140.000 inwoners met een relatief jonge bevolking en stevige eigen groei.
Het deelgebied kent een grote en belangrijke agrarische sector met veel daaraan gerelateerde bedrijvigheid en kennisinstellingen zoals het Poultry Expertise Centre en de Foodacademy Nijkerk. De maakindustrie en logistiek zijn sterk vertegenwoordigd.
Het landschap is aantrekkelijk en afwisselend met open landbouwgebieden enerzijds en meer besloten gebieden met landgoederen anderzijds. Kenmerkend voor dit gebied zijn ook de beken die vanaf de Veluwe in westelijke richting stromen.
De centrale ligging in het midden van het land grenzend aan de oostelijke Randstad met het aantrekkelijke landschap maakt dit gebied tot een interessant woongebied. Ook de verbindingen via ondermeer de A1, A28, A30, de Valleilijn en de spoorlijnen Utrecht-Zwolle / Amersfoort-Apeldoorn dragen hieraan bij.

Foodvalley-Noord kent door deze ligging die zorgt voor een overloop vanuit de Randstad, gecombineerd met een forse eigen groei een grote kwalitatieve en kwantitatieve woningbouwopgave (12.500 woningen tot 2040). Er is sprake van zeer goede condities voor bedrijvigheid. De verstedelijkingsdruk, de landbouwtransitie in een zeer veedicht gebied en de benodigde natuurversterking hebben in de toekomst een grote ruimtelijke impact op de leefomgeving in dit gebied.

Integrale onderzoeksvraag

Het deelgebied Foodvalley-Noord ligt voor een groot deel – gemeenten Nijkerk en Barneveld – in twee regio's met een eigen Verstedelijkingsstrategie: de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen en Foodvalley én het Ontwikkelbeeld van de regio Amersfoort. De achterliggende principes van verstedelijking in beide documenten komen terug in de gebiedsuitwerking Foodvalley-Noord.
Centrale vraag voor dit deelgebied is hoe de verbinding kan worden gelegd tussen enerzijds de verstedelijkingsopgave en anderzijds de urgente opgaven in het landelijk gebied van de Gelderse Vallei (landbouwtransitie, stikstofopgave, de groenblauwe opgave), zodat deze elkaar wederzijds gaan versterken? Wat is nodig, ambtelijk en bestuurlijk, om met vier gemeenten, twee provincies, het waterschap en de betrokken ministeries te werken aan een samenhangende en haalbare ruimtelijke aanpak. En hoe verbinden we kansen en opgaven op een slimme manier met elkaar?

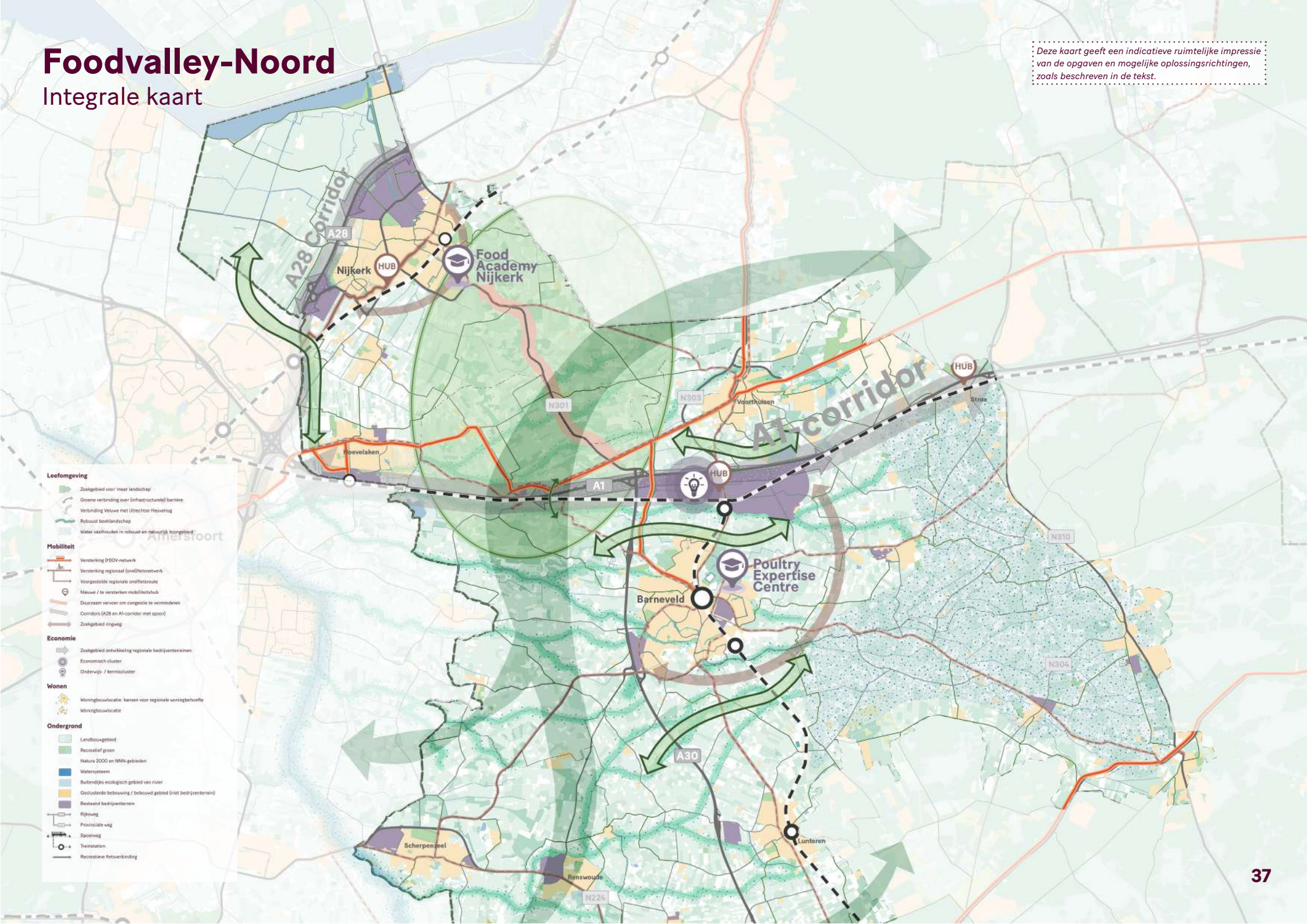
Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Het is belangrijk te beseffen dat de opgaven onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Dat maakt dat ook de oplossingen integraal bij elkaar horen. Zo is bijvoorbeeld het realiseren van het grote aantal woningen niet mogelijk zonder versterking van de mobiliteit.

Foodvalley-Noord

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Leefomgeving: een robuust beekdallandschap met ruimte voor recreatie en groene verbindingen en een toekomstbestendige natuurinclusieve landbouw
Foodvalley-Noord heeft de hoogste veedichtheid in Nederland boven de rivieren. Duidelijk is dat de wijze waarop nu met voedselproductie en voedsel wordt omgaan, zijn tol eist van bodem, water en natuur (biodiversiteit) en van de gezondheid van mensen. Ook economisch loopt het systeem tegen zijn grenzen aan. Mede vanuit de stikstofcrisis is het duidelijk: niet alles kan overal. De opgaven op dit vlak zijn groot: enerzijds gaat het om het in balans brengen van het natuurlijk systeem (bodem, water, biodiversiteit), anderzijds om de ontwikkeling naar een toekomstbestendig en multifunctioneel (sociaal en economisch) landschap, inclusief een gezond en circulair voedselsysteem. Dat vraagt meer ruimte en deels ook andere invulling van de gronden en erven met vrijkomende agrarische bebouwing (VAB), als gevolg van de afname van agrarische bedrijven. Dit krijgt een eigen gebiedsgerichte en integrale aanpak via het Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (RPLG), dat de regionale vertaling vormt van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

Dat moet samen op gaan met de verstedelijkingsopgave. Immers de verstedelijkingsopgave maakt in dit gebied nodig dat er ook ruimte komt voor recreatieve uitloopgebieden, groene buffers tussen de kernen, een robuust en klimaatbestendig beekdallandschap (KRW-proof), ruimte voor de energietransitie en nieuwe drinkwaterwinning. Dat kan schuren op plaatsen, zeker waar kernen naar elkaar toegroeien en bedrijventerreinen verder ontwikkeld worden. Al deze ruimteclaims maken keuzes noodzakelijk, maar door een zo multifunctioneel mogelijk gebruik kunnen we ook ruimte besparen. Het uitbreiden of toevoegen van functies aan het landelijk gebied kan nieuwe kansen bieden aan ondernemers in het landelijk gebied.

Mobiliteit: een toekomstbestendig mobiliteitssysteem passend bij het gebied gericht op het bereikbaar houden van de regio
Uit de Mobiliteitsanalyse blijkt dat de capaciteit van de A1-corridor, de A28, de A30 en de Valleilijn onvoldoende is gelet op de blijvende groei langs deze ontwikkelassen. De verdere verstedelijking van ook Amersfoort, Apeldoorn, Utrecht en Zwolle heeft consequenties voor de belasting van het wegen- en spoornetwerk langs deze corridors (stapeleffect).

Foodvalley-Noord heeft een sterke functionele samenhang met de regio Amersfoort. Voor de toekomst van kernen als Nijkerk en Hoevelaken als ontwikkellocaties is het van belang te investeren in verdere integratie op mobiliteitsvlak met de regio Amersfoort. De versterking van de samenhang met de rest van Foodvalley is echter ook belangrijk, omdat deze nu via de N301 onder de maat is. Verder vormt het onderliggende wegennetwerk in de kernen Nijkerk en Barneveld (ook na optimalisatie) en de N224 ter hoogte van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg een aandachtspunt voor de autobereikbaarheid. Voor het openbaar vervoer ontstaan knelpunten op de Valleilijn tussen Barneveld en Ede-Wageningen en tussen Barneveld en Apeldoorn door het feit dat station Barneveld-Noord niet is aangetakt op de A1 spoorcorridor.

Het autogebruik in Foodvalley-Noord is traditioneel hoog en dat blijft naar verwachting ook zo. De opgave is om dit type mobiliteit waar mogelijk in te perken en schoner te maken en passend te accommoderen ook rekening houdend met natuur. Met name op die locaties waar de groei zich concentreert is de opgave om combinaties te vinden met andere vervoersmogelijkheden.
De overige kernen vragen een eigen aanpak met focus op automobiliteit.

Opgave is het aandeel van (elektrische) fietsen en openbaar vervoer te verhogen, zowel voor bestaande kernen als potentiële nieuwe ontwikkellocaties. Dat in de wetenschap dat het een steeds grotere uitdaging wordt om ook voor kleinere kernen en het buitengebied voldoende openbaar vervoer te bieden. De ontsluiting op

OV behoeft verbetering gelet op de groei en toenemende vraag (o.a. onderwijs). Dat vraagt ook om verbeteringen van het (recreatieve) (snel) fietsnetwerk zoals richting Amersfoort.

Economie: uitbouw van het Foodcluster met een sleutelrol voor de Harselaar en transformatie van het landelijk gebied met een toekomstbestendige agrarische sector
Het ondernemerschap en de werkgelegenheid zijn groot en divers met vooral food gerelateerde bedrijvigheid (o.a. Food production cluster Nijkerk), maakindustrie en logistiek. De opgave is om de werkgelegenheid passend en geconcentreerd te laten meegroeien met woningbouw, waarbij het gehele systeem versterkt wordt. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar de kennisclusters en het versterken van de (fysieke) verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven.

De grote bedrijventerreinen in Foodvalley-Noord, zoals Harselaar en de terreinen in Nijkerk, kennen een zeer intensief bebouwd karakter. Met de ambitie om bedrijventerreinen te vergroenen, klimaatadaptiever en circulair te maken is verder intensiveren een grote uitdaging.
Ook toekomstige uitplaatsingen en transformatie van bedrijven op minder geschikte locaties in de kernen (veevoederbedrijven), leggen een extra claim op de ruimte.

Het landelijk gebied is economisch gezien belangrijk en moet vitaal blijven. Dat vraagt aan de randen van de Veluwe ruimte voor vitale recreatiebedrijven en een agrarische sector die een toekomstbestendige massa heeft. In dat kader wordt de economische betekenis van de sector, de kritische massa, de verdienmodellen en eventuele maatregelen voor een toekomstbestendige sector in kaart gebracht binnen het spoor van het RPLG. Daarnaast zal er in het buitengebied meer ruimte ontstaan voor kleinschalig en divers ondernemen en wonen. Het realiseren van nieuwe toeristisch-recreatieve voorzieningen in de Vallei kan bijdragen aan het verminderen van de druk op de beschermede natuurgebieden van de Veluwe.

Wonen: concentratie in grote kernen, vitaliteitsopgave voor de kleine kernen
Zowel in het Ontwikkelbeeld Amersfoort Centraal als in het Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley spelen de kernen Barneveld en Nijkerk een belangrijke rol. Hier ligt een goede basis voor passende (goede maat en schaal) verdichting in regiopoorten (gebieden op 10 minuten fietsafstand van een station) mits het bijbehorende kostenaspect kan worden opgelost en mits voldoende multimodaal ontsloten. Naast verdichting in de bestaande kernen is er meer nodig om de woningbouwopgave aan te kunnen pakken: uitbreidingslocaties. Hierbij is het de uitdaging deze zo goed mogelijk binnen de principes van de strategie te ontwikkelen. Binnen de kernen Nijkerk en Barneveld zijn daartoe goede mogelijkheden.

Voor de overige kernen in de vier gemeenten zoals Scherpenzeel en Wekerom, ligt de opgave in het tegengaan van de verdringing en dus het tenminste bouwen voor de eigen bevolking om daarmee de vitaliteit van de kern te waarborgen. De identiteit van een kern is belangrijk voor de wijze hoe vorm gegeven wordt aan de verstedelijking, maar overal gaat het ook om het groen houden en groener maken van deze kernen, passend meegroeiende voorzieningen, een gezonde leefomgeving en circulair en klimaatadaptief ontwikkelen.
Die opgave heeft de kern Stroe ook, maar we zien ruimte om deze kern meer te laten groeien, zij het beperkt. Dit mits er voorzien kan worden in een multimodale hub, die ook kan dienen als recreatieve poort naar de Veluwe en als ontsluiting van de nabij gelegen defensieterreinen.

Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en de onderzoeksagenda

1. Onderzoek naar mogelijkheden voor inbreiding in kernen en aanpak VAB's
Foodvalley-Noord heeft een grote woningbouwopgave. De treinstations in Barneveld en Nijkerk bieden kansen voor grootschalige woningbouwlocaties met duurzame mobiliteits-opties. Wel zijn haalbaarheidsstudies nodig naar

de mogelijkheden voor verdichting inclusief het creëren van ruimte voor 'dagelijks groen', en splitsingsmogelijkheden in deze kernen. Daarnaast willen we kijken naar de inbreidingsmogelijkheden in de kleinere kernen, waar een vitaliteitsvraagstuk ligt, passend bij de identiteit van deze kernen.
Tot slot willen we onderzoek doen naar het potentieel aan uitbreiding van bestaande en toevoeging van nieuwe economische activiteiten in het buitengebied. Dit kan bovendien bijdragen aan nieuwe functies voor de vele VAB's: wat is - rekening houdend met de ontwerpprincipes - daar mogelijk en wenselijk als het gaat om wonen en werken?

2. Onderzoek en afweging uitbreidingslocaties voor woningbouw
Om de plancapaciteit tot 2040 op orde te krijgen is het nodig dat we ook op uitbreidingslocaties woningen realiseren. In een verkennend onderzoek willen we een aantal mogelijke grotere (+1000 woningen) locaties in beeld brengen en relateren aan de ontwerpprincipes. Het gaat dan om locaties bij de kern Nijkerk, Hoevelaken, Barneveld-Noord en de zuidoostzijde van Barneveld. Hierbij worden ook mogelijke woonprogramma's per locatie getest. Deze afweging gebeurt aan de hand van scenario's, kijkend naar de ontwerpprincipes zoals bouwen bij bestaande OV-knooppunten en waarbij het groen blauwe raamwerk leidend is. Kortom de onderstaande onderzoeksvragen worden hier integraal bij betrokken.

3. Integrale aanpak voor het Valleilint en het groengebied tussen Nijkerk en Barneveld
Tussen de kernen in Foodvalley-Noord wordt al gewerkt aan groene buffers. In het kader van 'meer landschap, meer stad' breiden we dit uit naar een integrale aanpak voor het Valleilint, een verbinding tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug, en het grotere groengebied tussen Nijkerk, Barneveld en Amersfoort. Het gebied kan ruimte bieden aan natuur, recreatie, uitloopgebied, landgoederen, cultuurhistorie, waterberging en passende landbouw met nevenactiviteiten. Hierbij kijken we ook naar de ecologische en recreatieve potentie van de Grebbelinie. Deze vormt een groenblauw lint van Rijn tot Eem. Dit wordt afgestemd cq. ingebed in het komende traject van het RPLG.

4. Gebiedsgericht onderzoek naar de benodigde ruimte voor een robuust beekdallandschap, in combinatie met de landbouwtransitie
De beken spelen een grote rol in het watersysteem, maar functioneren nu teveel als afvoerstromen. We onderzoeken hoeveel ruimte de beekdalen en haarvaten van het watersysteem nodig hebben om meer water te kunnen bufferen en vasthouden (klimaatadaptatie), onderdeel te worden van natuurnetwerken en meer recreatieve mogelijkheden te bieden om bij te dragen aan een gezonde leefomgeving. Dit alles als onderdeel van de aanpak binnen het RPLG voor dit deel van de Foodvalley.

5. Onderzoeksagenda mobiliteit
Randvoorwaardelijk voor de verstedelijking in dit deelgebied is de aanpak van de A1 corridor. Deze corridor is een bekend knelpunt in 2040 (IMA 2021, scenario hoog en laag). Om dit knelpunt effectief aan te pakken ook in relatie tot de groei in dit deelgebied is op onderdelen meer inzicht en dus integraal onderzoek nodig:
- integrale analyse Verstedelijkingsstrategie omliggende regio's;
- bijdrage van keuzes Verstedelijkingsstrategie in Foodvalley-Noord aan totale opgave;
- multimodale bereikbaarheid Barneveld e.o. richting regio Amersfoort en Cleantech regio (o.a. regiosprinter);
- OV-schaalsprong op de A1-corridor bekijken en OV-capaciteit voor verbinding van kleinere kernen met grotere plaatsen (station Barneveld-Noord);
- relatie tussen de A1 en de A12 via de A30 in het kader van nader te onderzoeken multimodale netwerkeffecten.

Verder onderzoeken we in ieder geval:
- de spoorcorridor Amersfoort-Nijkerk met een nieuw station/OV-hub Nijkerk Corlaer;
- de verbinding via de Valleilijn in noordelijke (Nijkerk) en zuidelijke richting (Ede-Wageningen). Voor de Valleilijn kunnen we gebruik maken van bestaande onderzoeksresultaten en zal nieuwe onderzoek zich naar verwachting met name focussen op

vervoerwaarden in relatie tot de bouwplannen;
- de potentiële multimodale hub Stroe om invulling te kunnen geven aan de totale verstedelijkingsopgave. Belangrijke input daarvoor zijn de keuzes in tijd en ruimte die in de periode tot 2040 worden gemaakt;
- de mogelijkheden tot versterking van het onderliggende wegennet, zoals de N224, de (nieuwe) aansluitingen op A1 en A30 en rondwegen bij Barneveld en Nijkerk;
- de mogelijkheden tot het vergroten van het aandeel openbaar vervoer en (elektrisch) fietsen.

6. Gerichte strategie voor het clusteren en verduurzamen van bedrijventerreinen
Foodvalley-Noord kent, met name bij de Harselaar in Barneveld langs de ontwikkelas van de A1-corridor, mogelijkheden een rol te spelen in de benodigde ruimte voor bedrijvigheid (incl. uitplaatsing) in de hele Foodvalley en ook voor Regio Amersfoort. In beperktere mate geldt dat ook voor het bedrijventerreinen langs de A28 bij Nijkerk.
Hier gaan echter een paar vragen aan vooraf: op welke profilering (aansluiten bestaand ecosysteem) willen we inzetten en wat zijn de mogelijkheden voor het accommoderen, clusteren en verduurzamen van deze bedrijventerreinen, campuslocaties en campusontwikkelingen? Op dit moment loopt het onderzoek naar de toekomst van de economie in Foodvalley. Eind 2022 moet dit gereed zijn. Aan de hand hiervan wordt een kwantificering van de benodigde ruimte voor economie gemaakt. De bestaande prognoses uit het regionaal programmeren laten al zien dat er behoefte is. Tegelijk worden de mogelijkheden beschouwd voor intensivering van bestaande terreinen om de ruimtevraag te beperken en wat hierin een reële ambitie is.
Specifiek onderzoeken wij de mogelijkheden tot verplaatsing en clustering van veevoederbedrijven in de gehele Foodvalley. Deze uitplaatsing moet bijdragen aan verdichting in kernen en verbetering van de milieukwaliteit.

7. We onderzoeken de relatie / randvoorwaarden tussen verstedelijkingskeuzes en assets / nutsverbindingen.
Zowel bestaand als toe te voegen ruimtelijk programma vraagt een goede ontsluiting op bestaande en nieuw te realiseren infrastructuurnetwerken zoals het elektriciteitsnetwerk inclusief opwek en teruglevering, zuivering en rioolcapaciteit. Waar liggen de opgaven in de huidige infrastructuur en wat is daarvoor nodig? Waar liggen de kansen (of minste beperkingen) voor uitbreiding van die infrastructuur, welk ruimtebeslag vragen deze voorzieningen en hoe is dat in te passen in het landschap? Wat is de relatie tussen de locatie van die soort voorzieningen en de locatie van toe te voegen ruimtelijke programma's?

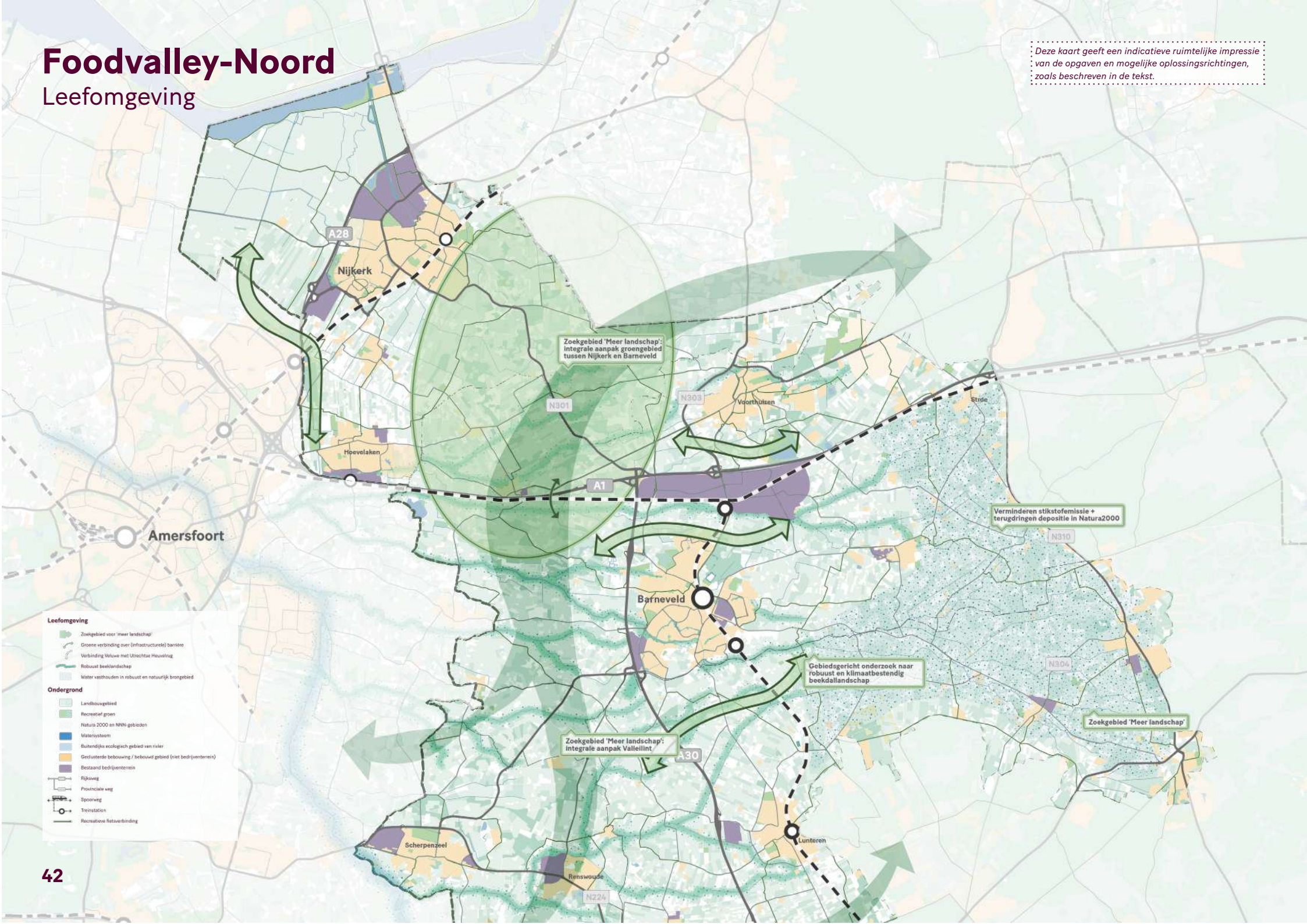
8. We werken de onderlinge vorm van bestuurlijke samenwerking uit.
We moeten meer over bestuurlijke grenzen gaan werken en daarbij de mogelijkheden en effecten van het werken met (ontschotte) gebiedsbudgetten onderzoeken ten opzichte van de huidige veelal sectorale budgetten. In dit deelgebied speelt dat nog wat meer door ook de betrokkenheid van de regio Amersfoort en de specifieke aanpak via het spoor van het RPLG. Dat vereist goede afstemming.

Onderdeel daarvan is ook welke instrumenten en ondersteuning er dan nodig zijn. We weten dat op dit moment capaciteit en expertise een knelpunt is, maar ook het kunnen beschikken over voldoende middelen en de inzet van juridisch grondinstrumentarium kan worden versterkt; hoe gaan we daar in de toekomst mee om? Het maken van samenwerkingsafspraken is dan cruciaal. Tot slot onderbouwen we hoe door samen te werken tussen de gemeenten, andere overheden en andere organisaties schaalvoordelen en daarmee versnellingsmogelijkheden kunnen worden gecreëerd.

Foodvalley-Noord

Leefomgeving

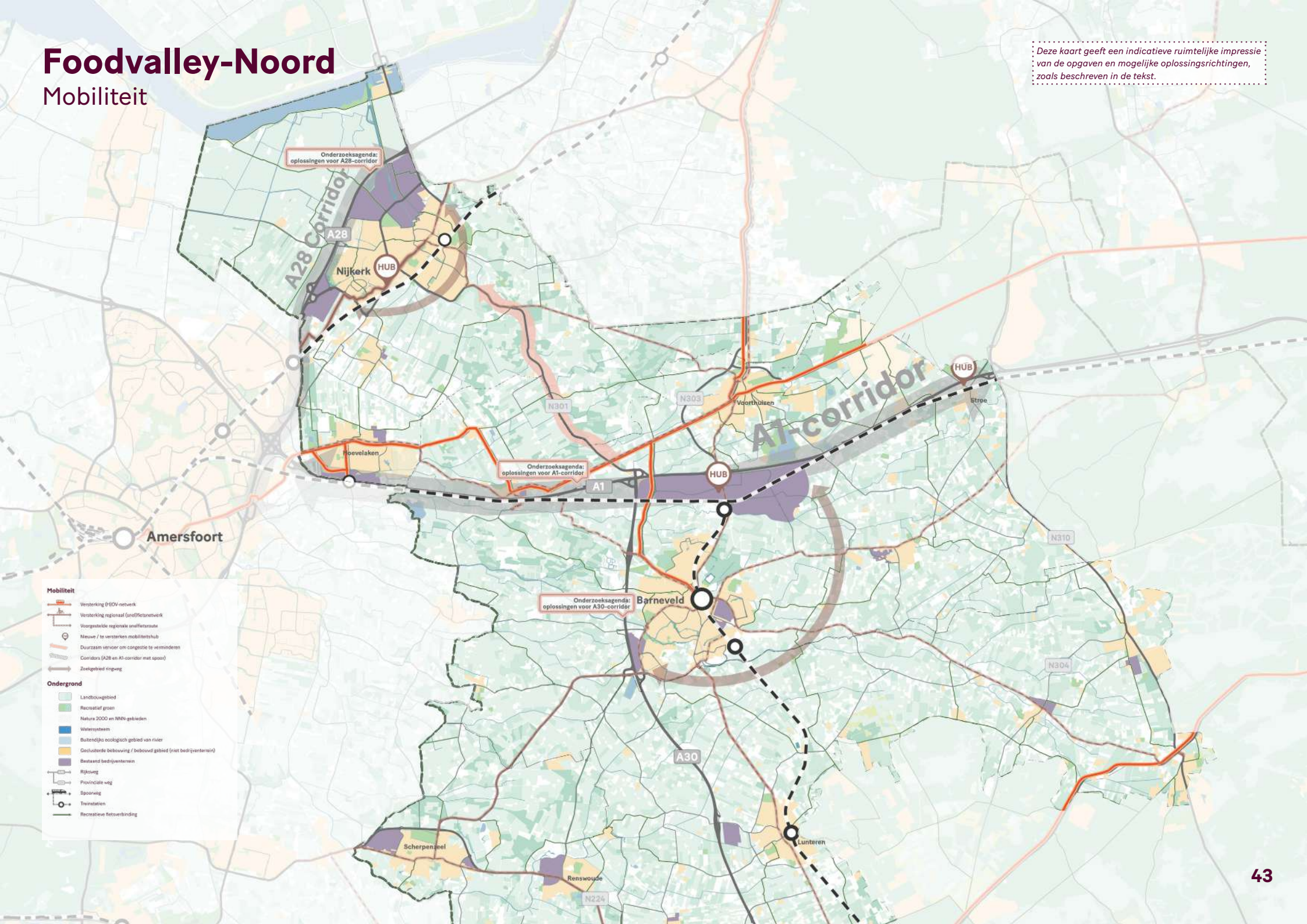
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Foodvalley-Noord

Mobiliteit

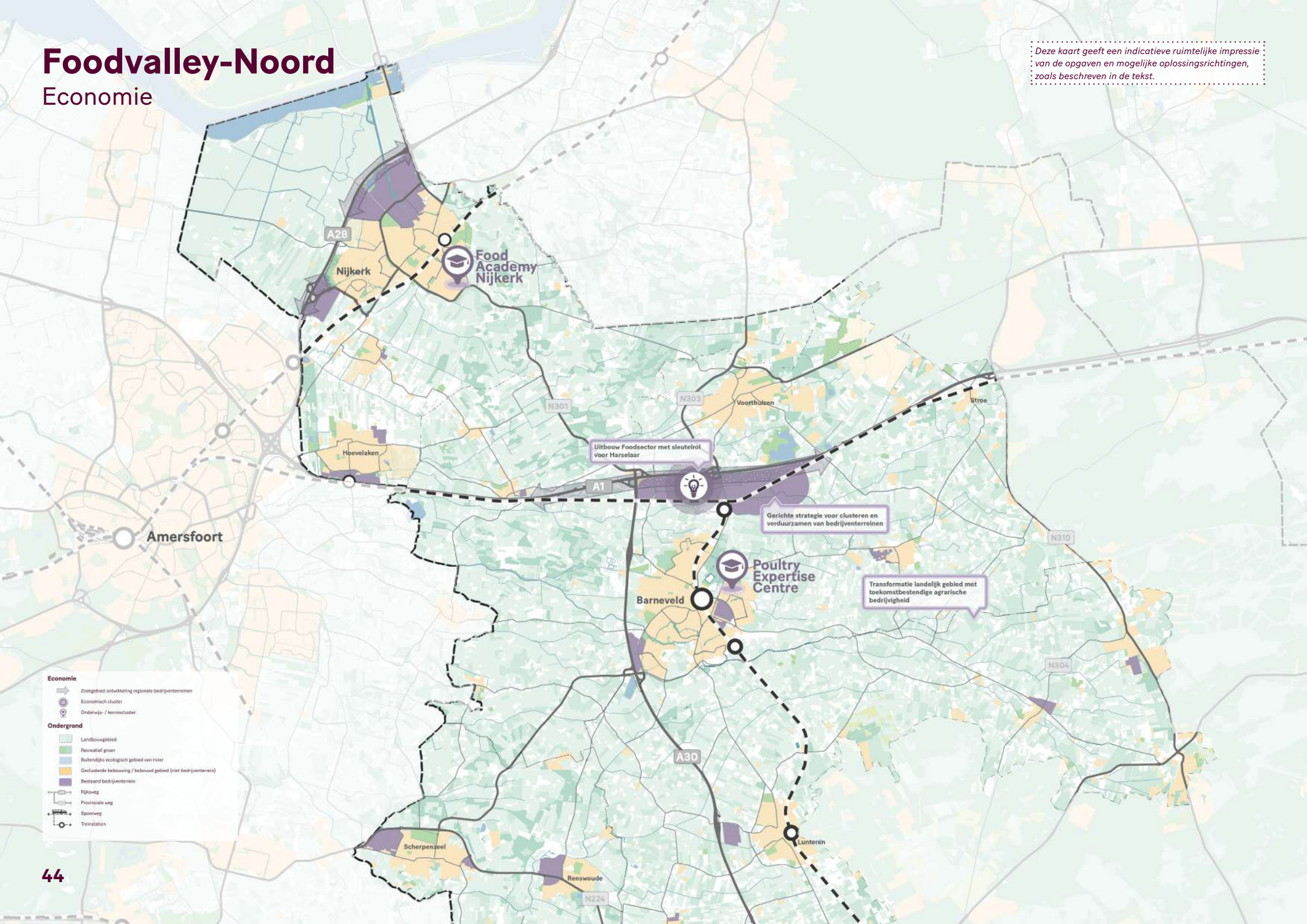
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Foodvalley-Noord

Economie

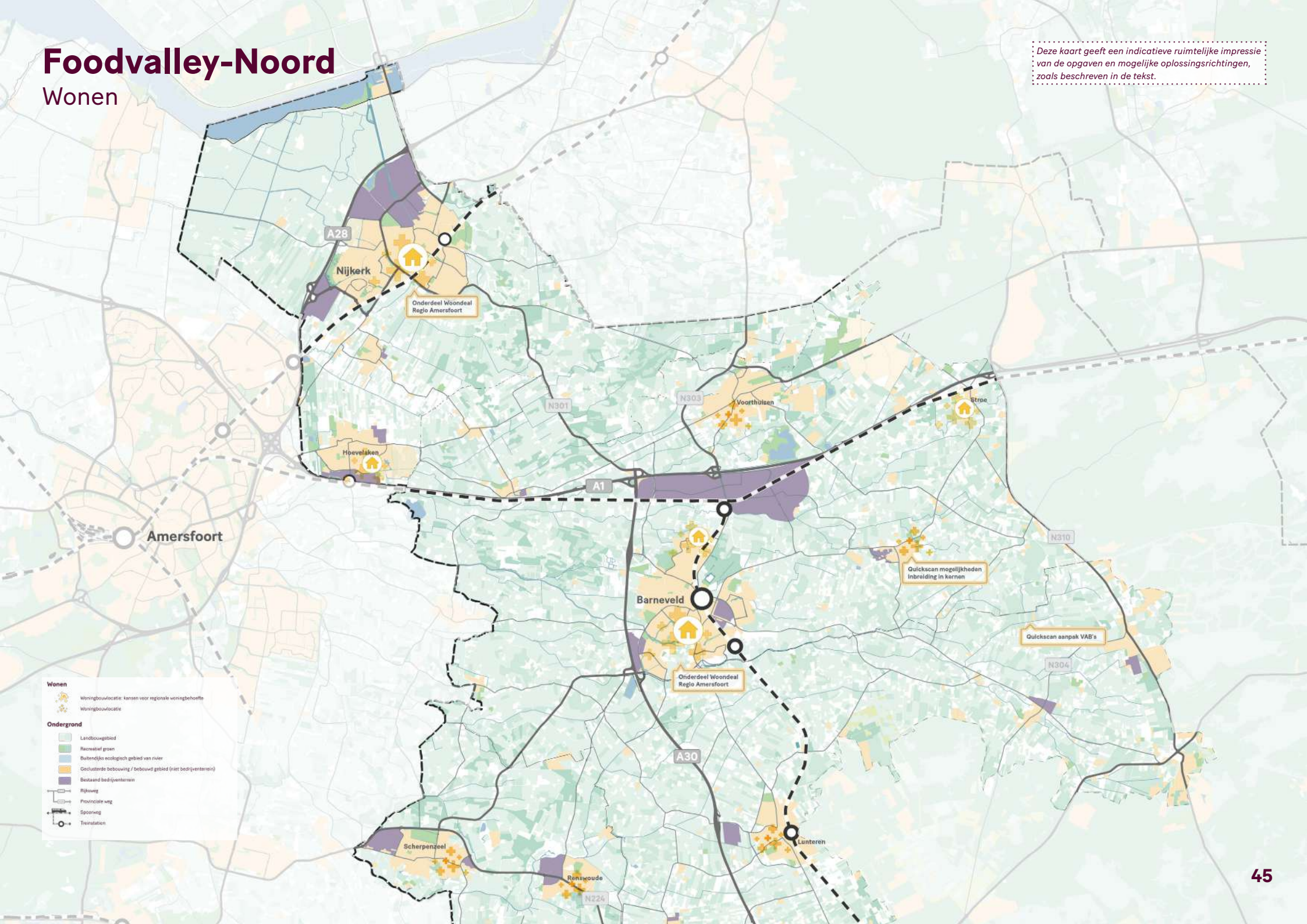
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Foodvalley-Noord

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

De Liemers

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort, Zevenaar

Positionering van de Liemers in de Groene Metropool

Het deelgebied de Liemers omvat de gemeenten Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort en Zevenaar. De Liemers wordt begrensd door de Duitse grens in het zuidoosten, de Neder-Rijn in het zuidwesten, de IJssel en Arnhem in het noordwesten en de Oude IJssel in het noordoosten. De Liemers is een zeer gevarieerd gebied met een eigen identiteit en een rijke historie. Er zijn vele kleine oorspronkelijke kerkdorpen met volop natuur, rivieren, rust en ruimte, voornamelijk langs de randen van het gebied. Daar is vitaliteit een belangrijk aandachtspunt. Langs belangrijke dragers als de A12 en de spoorlijnen zijn de regiokernen Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam gelegen waar het wonen en werken is gecentreerd. Deze regiokernen beschikken ook elk over een eigen treinstation.

De Liemers kent een strategische ligging met sterke woon-werkrelaties met Arnhem, Doetinchem en Emmerich (Duitsland). Dankzij het landschap en de A12-corridor zijn vrijetijdseconomie, het PDV-cluster Duiven (Perifere Detailhandels Vestiging), logistiek en maakindustrie belangrijke economische sectoren.

Binnen de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMR) is de Liemers nu vooral gericht op Arnhem, maar met de aansluiting van de A15 op de A12 krijgt het gebied ook betere verbindingen met Nijmegen en het Middengebied. Dat biedt kansen: naast 'meer stad' ook 'meer landschap'. Door het optimaliseren van de infrastructuur, kunnen we blijven groeien in wonen en werken in bestaande kernen en kunnen we de bestaande aantrekkelijke groene leefomgeving optimaliseren.

Integrale onderzoeksvraag

Hoe kan de Liemers het hybride karakter (stad en landschap) op een kwalitatieve manier in stand houden en verbeteren, met name als de ruimtebehoefte na 2030 voor wonen en werken, recreëren en landschap nog verder toeneemt. Dit terwijl het mobiliteitsnetwerk nu al tegen zijn grenzen aanloopt.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving

Het landschap van de Liemers is ontstaan door de dynamiek van het water, nog altijd zichtbaar dankzij de rivieren, de dijken, de weteringen en het reliëfrijke landschap. Het watersysteem biedt grote kansen om de identiteit van de Liemers te versterken en biedt juist ook kansen om de beleving van de inwoners binnen de Liemers te vergroten. Langs de rivieren kan waterveiligheid, natuurontwikkeling, duurzame landbouw en (extensieve) recreatie gecombineerd worden, waar al aan gewerkt wordt in het Rivierklimaatpark IJsselpoort en in de Gelderse Poort. Ook zoeken we aansluiting bij het programma Integraal Riviermanagement (IRM). De Liemers is de plek die ook wel de kraan van Nederland wordt genoemd en daarmee de plek om het verhaal over leven van, en de voortdurende strijd tegen, het water te vertellen. De energietransitie is een speerpunt en vraagt ruimte in het gebied. De RES-opgave is dan ook op de kaart aangegeven. Deze dient in samenhang met de andere opgaven te worden bezien. Daarnaast speelt de landbouwtransitie. Het aantal agrariërs neemt af, terwijl de landbouw moet verduurzamen en zoekt naar aanvullende verdienmodellen. Momenteel wordt er voor de hele Liemers onder de vlag van de Liemerse Ambassade een agrarische visie opgesteld. Als opgave zien we de wens om meer te sturen op kwaliteit en hoeveelheid groen in de directe leefomgeving.

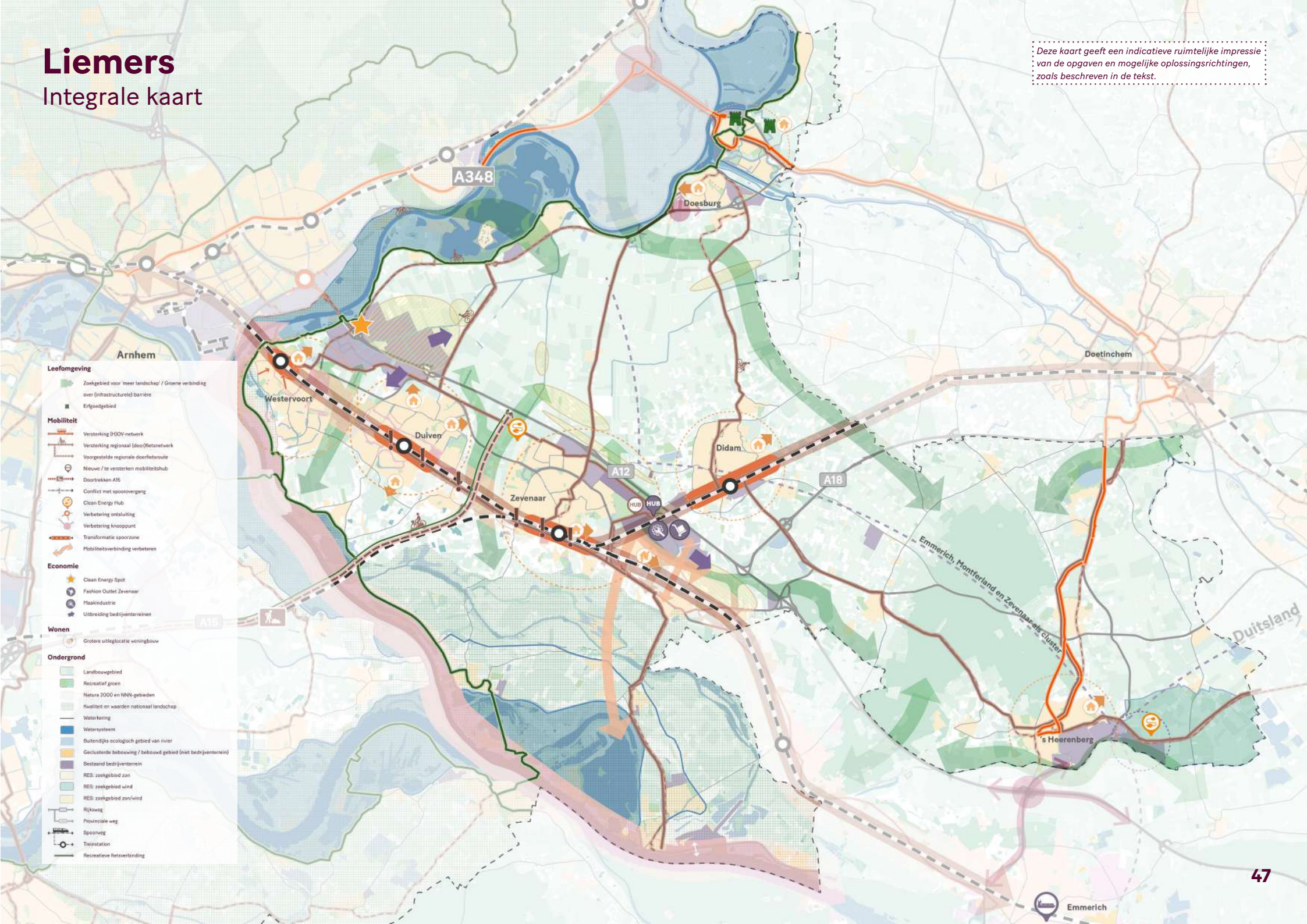
Hoofdopgaven:

- Als hoofdopgave binnen deze bouwsteen zien we het behoud van de kernkwaliteiten zoals hierboven beschreven onder het kopje 'positionering'. Daarbij is een goede aansluiting met natuurgebieden in Duitsland wenselijk.
- We willen de groenblauwe gebieden en

Liemers

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

structuren binnen en buiten de stedelijke zone versterken en deze nog meer met elkaar verbinden, zodat landschapswaarden overal in de stedelijke zone nabij zijn en kunnen bijdragen aan de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid. Dit wordt op de kaarten aangeduid met de groene pijlen tussen de kernen, waarbij word ingestoken op het creëren en versterken van recreatieve en ecologische verbindingen. Daarbij gaan we op zoek naar slimme combinaties van functies om de ruimtevraag te verminderen.

- We zetten in op versterking van de landschapsstructuren in combinatie met de landbouwtransitie en het creëren van een grotere beleefbaarheid van het landschap voor de inwoner, de recreant en toerist. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor het klimaat
- We willen de harde barrière A12/A3 doorbreken (en voorkomen dat de A15 een nieuwe barrière wordt) en de klimaatcorridor tussen de Veluwe en het Reichswald (EHS) versterken. De klimaatcorridor wordt op de kaart aangegeven als een ecologische verbinding op regionale schaal, die naast een ecologische verbinding ook gezien wordt als recreatieve verbinding.
- Waterkeringen als landschappelijke structuur inpassen.
- De luwe gebieden willen we beter waarderen en zo mogelijk vrijwaren van ruimtelijke druk.
- De Rijnstrangen is een mogelijk toekomstig retentiegebied en daarom willen we dit vrijhouden van nieuwe kapitale investeringen.
- Ook zien we als opgave het behoud of verbeteren van de waterkwaliteit en het watersysteem in nieuw stedelijk gebied en daarbuiten.
- De beleving van het gebied rondom en vanaf het water laten ervaren door een passende infrastructuur aan te leggen.
- We willen de toeristische recreatieve belevingswaarde van het erfgoed, waaronder de vestingwerken en de landschapsparels, vergroten.

Onderzoeksvragen:
Welke kansen zijn er voor een goede invulling van de stedelijke uitloopgebieden en om groene verbindingszones te creëren met de naastgelegen gebieden? Welke kansen zijn er om het Rivierklimaatpark meer te verbinden met de Veluwe en via natuurgebied Driegaarden, met het oeverwallengebied ten zuiden van de A12? Hiermee beogen we ontwikkelkansen te creëren voor recreatie, natuur, landbouw(transitie), hydrologie, landschap, cultuur, erfgoed en economie.

Mobiliteit
Het autogebruik in en vanuit de Liemers is hoog. De verkeersdruk blijft toenemen door het toevoegen van woon- en werklocaties[1] (in de Liemers, maar ook in omliggende gebieden). Daardoor loopt het wegennet en lopen OV-verbindingen (zoals spoor Achterhoek-Liemers-Arnhem) vol. We bouwen nieuwe woningen zo veel mogelijk nabij (H)OV hubs[2] en stations. Om bestaande capaciteit in het mobiliteitsnetwerk maximaal te benutten en in te zetten op slimme en schone mobiliteit. Daarbij gaat het om een mix van openbaar vervoer verbindingen (RegioExpres, Hoogwaardig Openbaar Vervoer HOV), fietsverbindingen (zoals langs de A15 naar Nijmegen) en flankerende maatregelen zoals parkeerbeleid. Voor slimme en schone mobiliteit en het inzetten van de mobiliteitstransitie werkt de Liemers al aan het optimaliseren van het fietsnetwerk, zowel voor woon-werkverkeer als recreatie.
In oost-westelijke richting is de A12-corridor een belangrijke ader, waarbij de stations een duurzame ontsluiting van nieuwe woon- en werkgebieden mogelijk maken. Hierbij wordt ingezet op een mix van vervoersmogelijkheden. Met de aanpak van de A12-corridor en het doortrekken van de A15 met aansluiting op de A12 wordt gewerkt aan verbetering van de regionale bereikbaarheid. Beide wegen zijn van groot economisch belang voor de Liemers als onderdeel van Logistics Valley, met als logistieke hotspot het knooppunt Emmerich, Montferland en Zevenaar (knooppunt

[1] In het kader van Economie van de Toekomst 2040 is als één van de zes leidende principes opgenomen dat voor iedere woning een baan in de regio is en v.v.
[2] Een (H)OV hub is een plek waar je kunt overstappen van het ene naar het andere vervoermiddel. En waar je op een prettige manier even kunt wachten.

EMZ). Het bedrijventerrein in 's-Heerenberg is kansrijk voor de ontwikkeling van een clean energy hub[3]. In relatie met de beoogde Park en Ride (P&R) locatie bij de aansluiting A15 op de N810 ligt óók een kans voor een clean energy hub.

Hoofdopgaven:

- De ontwikkeling van logistieke locaties in de nabijheid van (H)OV in regiokernen geeft grote uitdagingen, vanwege de complexiteit.
- Voor de kleinere kernen is vervoersarmoede een uitdaging, wat vraagt om passende concepten om deze kernen vitaal te houden.
- We moeten binnen de Liemers meer gebruik maken van het water als vervoersmiddel voor goederen. Dit kan veel betekenen voor de leefbaarheid van de kernen en minder drukke wegen.
- Komen tot een gebiedsaanpak Zevenaar Oost in verband met alle ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken en de daarbij behorende bereikbaarheid.
- Gelet op de uitbreiding van enkele grote bedrijventerreinen en de gewenste woningbouw nabij het spoor, geldt dat we zo goed mogelijk invulling moeten geven aan de verschillende opgaven die rondom het spoor spelen, te weten internationale bereikbaarheid en het vergroten van de regionale OV-bereikbaarheid. Dit mede in relatie tot het doortrekken van het Witte Kruis en de gewenste Hub in Zevenaar-Oost. Relevant hierbij is dat Zevenaar wil onderzoeken of deze mobiliteitshub in de toekomst een treinstation kan bevatten maar dat rijk en provincie hebben besloten dit station niet te realiseren.

Onderzoeksvragen:

- Onderzoek naar het inzetten op een gebiedsgerichte corridor over het spoor, de weg en het water, zowel naar het westen als naar Duitsland.
- Verbeteren van de knooppunten en verbindingen (zoals Velperbroek, A348 - A12, oeververbinding Westervoort - Arnhem en 's Heerenberg - A3 - Emmerich).
- Onderzoek naar de ontwikkeling/ transformatie van de spoorzones Westervoort, Duiven, Zevenaar, Didam in samenhang met het optimaliseren van het openbaar vervoer, waaronder:
  - Verdubbeling van het spoor tussen Didam – Doetinchem de Huet
  - De RegioExpres
  - Hoogwaardig Openbaar Vervoer (ook over A15 richting Nijmegen)
  - Aanpassen van gelijkvloerse kruisingen naar ongelijkvloerse kruisingen. Bij het hoogfrequenter rijden van de treinen ligt er in Duiven en Zevenaar de opgave voor de bereikbaarheid van de (woon)gebieden onder de spoorlijn Arnhem-Duitsland
  - Mobiliteitshub Zevenaar-Oost en gebiedsontwikkeling Babberich / Witte Kruis (verbinden A12 met Gelders Eiland)
- Onderzoek naar versterking OV-verbindingen (o.a. busverbindingen) van kleinere naar grotere kernen (waaronder Emmerich, Duitsland).
- Onderzoek naar het regionaal (hoogwaardig) fietsnetwerk, waaronder de verbinding langs de A15 naar Nijmegen, Dieren - Doesburg - Doetinchem, Zevenaar - Didam - Doetinchem en het (recreatief) verbinden van het noordelijk deel van de Liemers met het zuidelijk deel.

Economie

De Groene Metropoolregio richt zich op Hightech, Health en Energy met crossovers naar Food en de Logistiek. De Achterhoek profileert zich met toerisme en recreatie. High Tech, Health en Energy zijn prima als speerpunten voor innovatie ontwikkeling binnen het grotere geheel van de Groene Metropoolregio. Echter, deze drie sectoren zijn in De Liemers nauwelijks aanwezig. De economie van De Liemers vraagt eigen ontwikkelruimte die niet enkel ten dienste van de drie sectoren kunnen en hoeven staan. Er is autonome ruimte nodig voor de vier economische pijlers van De Liemers, mede met het oog op werkgelegenheidsontwikkeling voor zowel De Liemers als voor De Achterhoek. De aanwezigheid van de goederencorridor tussen het Europese achterland en de havens van Antwerpen en Rotterdam maakt de Liemers een logistieke

[3] Een clean energy hub: Een plek voor het laden van schone energie met faciliteiten zoals waterstof opslagmogelijkheden en/of tankstation, LNG-tankstations en (snel-)laadpunten voor elektrische vrachtwagens.

hotspot, meer specifiek het knooppunt EMZ. Het uitgebreide perifere detailhandelscluster Duiven is ook een hotspot voor de gehele regio en daarbuiten. Deze combinatie leidt tot vier grote economische pijlers voor de Liemers: logistiek, maakindustrie, perifere detailhandel en de vrijetijdseconomie. De Liemers ambieert het beter benutten van ontwikkelkansen en de economische potentie door inzet op deze vier pijlers.

Voor de pijler logistiek is specifiek het knooppunt Emmerich-Montferland-Zevenaar (EMZ) van groot belang met daaraan gerelateerd een logistieke hub nabij de A12 met stadsdistributie/ last mile en clean energy. Het logistieke knooppunt EMZ is een grensoverschrijdende samenwerking, waarin wij als regio kunnen concurreren met andere logistieke gebieden en daarnaast nog meer logistieke bedrijven kunnen aantrekken. Afstemming met Duitsland is daarvoor noodzakelijk.

Voor een belangrijke sector zoals de maakindustrie willen we langs de A12 een ontmoetingsplek creëren voor ondernemers, het onderwijs en de overheid. Zodat er een netwerk ontstaat om laagdrempelig en gericht op innovatie samen te werken en ervaringen en expertise te delen. Bijvoorbeeld op het gebied van energie, waterstof of bedrijfsprocessen.

Het uitgebreide perifere detailhandelscluster rond het thema wonen/in-en-om-het-huis in Duiven is ook een hotspot voor de gehele regio én daarbuiten. Met de komst van de Factory Outlet in Zevenaar krijgt de regio er weer een grote publiekstrekker bij. Op het gebied van vrijetijdseconomie is er aandacht voor de promotie en (cultuur-)educatie van de Liemers voor zowel onze inwoners als toeristen om zo de diverse parels die de Liemers rijk is te kunnen laten zien. Ook is het optimaliseren van de recreatieve verbindingen een speerpunt.

De verdere ontwikkeling van de vier pijlers betekent ook aanvullende ruimtebehoefte en meer mobiliteitsbewegingen. De focus ligt op het ontwikkelen van logistieke clusters in plaats van ontwikkeling langs de corridors. Uitgangspunt is om aansluiting te zoeken bij bestaande terreinen en niet te kiezen voor de ontwikkeling van nieuwe, op zichzelf staande locaties. Huisvesting van internationale werknemers verdient vanwege het economisch profiel van de Liemers ook bijzondere aandacht.

Synergiepark InnoFase is de circulaire hotspot van Gelderland en richt zich op circulaire bedrijven in de zwaardere milieucategorieën, waarbij de output van het ene bedrijf de input van het andere bedrijf is. Op InnoFase wordt per saldo een overschot aan energie geproduceerd en is een grote potentie voor het realiseren van een (boven) regionale smart-energy-hub (SEH). Inmiddels is er een innovatiewerkplaats gerealiseerd. Doel is het versnellen van innovaties en hun marktintroductie en het genereren van economische waarde voor de regio.

Hoofdopgaven:
- Het inzetten op het leefbaar en vitaal houden van centra van steden en dorpen. Bovendien zijn binnensteden, dorpscentra en wijkwinkelcentra belangrijke motoren van de regionale economie, met veel werkgelegenheid.
- Uitbreiding van de regionale bedrijventerreinen passend binnen de ontwikkelruimte van het regionaal programma werklocaties.
- Toekomstbestendig maken van bestaande terreinen.
- Transformeren van bestaande bedrijventerreinen nabij het spoor.
- Vorm geven aan de landbouwtransitie.
- Wensen voor uitbreiding lokale bedrijventerreinen in beeld brengen.
- Investeren in het versterken van de positie van het logistieke knooppunt EMZ. Dit gecombineerd met de onderzoeksvraag naar de ruimtelijke begrenzing van het knooppunt EMZ of de deelgebieden daarbinnen.

Onderzoeksvragen:
Voor de periode na 2030 is de ruimtebehoefte nog onbekend en aanvullende behoefte ontstaat mogelijk al voor 2030. Wat is (als afgeleide van de woningbouwopgave) indicatief het ruimtebeslag

voor de uitbreidings- en herstructureringsvraag aan werklocaties? Kunnen we een ruimtelijk beeld schetsen, met inachtneming van het onderzoek naar de Economie van de Toekomst 2040?

Wonen

De groei in de Liemers is het grootst in de komende vijf tot tien jaar. Daarna neemt de groei, naar verwachting af, maar ook na 2030 blijft de regio groeien. De woningvraag concentreert zich in de kernen langs de A12-corridor. Hoe dichter bij Arnhem hoe groter de extra woningvraag uit Arnhem, daar is de druk op de woningmarkt groter dan in de Liemers. De Liemers kiest ervoor om in deze kernen langs de A12: Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam, 's Heerenberg, maar ook in Doesburg, de woningbouwopgave te concentreren. Voor deze kernen is op de kaart Wonen een aanduiding opgenomen. Voor de overige kernen wordt gekozen voor maatwerk naar schaal en omvang. Deze inbreidingsplannen worden niet op de kaart weergegeven. Punt van aandacht voor de lokale (kleine) kernen blijft vervoersarmoede, wat vraagt om passende concepten om deze kernen vitaal te houden. Voor de hele Liemers ligt er met name een nieuwbouwopgave voor de 1 en 2 persoonshuishoudens. Daarnaast besteden we aandacht aan woonzorgcombinaties in verband met vergrijzing.

Hoofdopgaven

- Voor de komende tien jaar liggen er voldoende woningbouwplannen in de Liemers (circa 6.000 woningen tot 2030). Er zijn echter te weinig harde plannen, zowel op de korte als op de lange termijn, om de restopgave te kunnen realiseren. Het is zaak om de planstatus van zachte plannen hard te maken om tijdig in de restopgave te kunnen voorzien.
- In de Liemerse Woonagenda 2020 is afgesproken om de prioriteit te leggen bij inbreiding boven uitbreiding. Echter, uitbreiding is noodzakelijk vanwege het tempo dat moet worden gemaakt en omdat de inbreiding onvoldoende voorziet in de opgave. De kernen Westervoort, Duiven, Doesburg, Zevenaar, Didam en 's-Heerenberg kunnen aan de gang met uitbreidingslocaties naast inbreiding. Deze uitleglocaties zijn in beeld.
- Naast het toevoegen van nieuwe woningen is verduurzaming en vernieuwing van de bestaande woningvoorraad een opgave. Daarbij gaat het niet alleen om woningen, maar ook om openbare ruimte/ leefomgeving. Oftewel, een zekere mate van vergroening met het oog op hittestress/ klimaatadaptatie en het realiseren van ontmoetingsplekken met het oog op het "omzien naar elkaar" in relatie tot vitaliteit en leefbare kernen. Om invulling te geven aan de transformatieopgave, moeten echter eerst nieuwe woningen worden gebouwd.
- Om de woningbouwontwikkelingen toe te spitsen op het uitgangspunt om klimaatbestendig te bouwen (voor zowel nieuwe locaties als transformatie en verdichting) is in de Liemers naast de gebruikelijke aspecten zoals wateroverlast, verdroging en hitte, het thema waterveiligheid een specifiek aandachtspunt.

Onderzoeksvragen:

- Hoe kun je op een groene en gezonde manier de kernen blijven verdichten en bouwen voor de verschillende segmenten en doelgroepen? Deze onderzoeksvraag staat in directe relatie tot de mobiliteitsopgave en is voornamelijk gericht op de mogelijke transformatie van de spoorzones naar leefbare woongebieden.
- Welke (extra) instrumenten moeten we inzetten om de woningbouwplannen tot uitvoering te brengen?
- Hoe blijven wij sturen op betaalbaarheid? De juiste woning op de juiste plek voor de juiste prijs en de juiste doelgroep.
- Wat zijn - bezien vanuit de thema's bodem en water - specifieke aandachtspunten, waarvan een doorwerking in de uiteindelijke situering en ontwikkeling van de woningbouwlocaties wenselijk is?

Voorgaande opgaven met onderzoeksvragen worden voornamelijk binnen het gebied of lokaal opgepakt. Hieronder beschrijven we de gezamenlijke onderzoeksagenda waar we als gemeenten, waterschap, provincie en rijk, Liemers breed op willen inzetten.

Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en de onderzoeksagenda

Binnen de Liemers ligt de focus op verdichting rondom de spoorzones en het versterken van het groenblauwe raamwerk. Dus een stedelijke verdichting (wonen, werken met daarbij behorende mobiliteit) rondom de kernen Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam en het versterken van het groenblauwe raamwerk ten noorden en zuiden van deze stedelijke verdichting. In het groenblauwe raamwerk zullen de opgaven vanuit de RES, water en landbouw een plek krijgen evenals de wensen vanuit recreatie, natuur en landschap.

Onderzoeksagenda:
Spoorzones Westervoort, Duiven, Zevenaar en Didam

1. We willen onderzoeken hoe we samen kijken naar de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte na 2030. Hoe blijven we in de toekomst in staat om adaptief te programmeren? Tot 2030 hebben we voldoende beeld van de woningbouwopgave en waar deze gaat landen. Uitgaande van inbreiding boven uitbreiding, kunnen we de kernen en de randen van de kernen daarvoor inzetten, maar bieden juist de spoorzones nabij de stations voor de lange termijn mogelijkheden. We willen binnen de Verstedelijkingsstrategie onderzoeken met elkaar waar we na 2030 de woningen gaan realiseren.

Een belangrijke doelstelling voor de toekomst blijft het streven naar vooral binnenstedelijk ontwikkelen. Door te verdichten in de spoorzones, kan de groene ruimte buiten deze zones opengelaten worden en door verdichting nabij het spoor ontstaat meer draagvlak voor hoogwaardig openbaar vervoer. We willen de kansen voor inbreiden in de spoorzones verkennen en een beeld krijgen van de gewenste maat van verdichting. We zetten in op een gebiedsaanpak waarbij de mobiliteitsvisie, een woonvisie en een hoogbouwvisie samenkomen. Hoogwaardig openbaar vervoer is daarbij randvoorwaardelijk.

2. We onderzoeken de randvoorwaardelijke mobiliteitsoplossingen in de spoorzones. De A12 corridor vraagt om alternatieven voor woon-werk verkeer, maar ook voor goederenvervoer. Het verder afronden van de (recreatieve) fietsverbindingen dan wel het onderzoeken van de mogelijkheden van de rivieren als alternatief voor goederenvervoer maken onderdeel uit van de Liemerse onderzoeksagenda.

3. Voor de gemeente Zevenaar is er de wens voor een Station Zevenaar Oost. Voor Zevenaar is dit station gewenst om invulling te kunnen geven aan de verstedelijkingsopgave en om de automobilist in de trein te krijgen. Daarvoor loopt er nu een onderzoek naar de haalbaarheid van een Hub Zevenaar Oost in opdracht van de gemeenten en de Groene Metropoolregio. Dit onderzoek naar een Hub Zevenaar Oost (inclusief de potentie voor een station Zevenaar Oost en alternatieven in geval van geen station) moet duidelijkheid bieden over de invulling van de Hub.

Door het Rijk, provincie en spoorse partijen is het besluit genomen dat het station Zevenaar Oost geen onderdeel meer uitmaakt van de studie naar de spoorcorridor Utrecht – Arnhem – Duitse grens. De consequentie hiervan is dat het binnen de planhorizon van de Verstedelijkingsstrategie (2040) niet meer realistisch is dat dit station gerealiseerd kan worden, omdat hiervoor een volledige viersporigheid tussen Arnhem en Zevenaar noodzakelijk is. De provincie zal daarom samen met de Liemerse gemeenten alleen inzetten op onderzoek naar alternatieven om de randvoorwaarden voor bereikbaarheid op orde te brengen.

Groenblauwe raamwerk

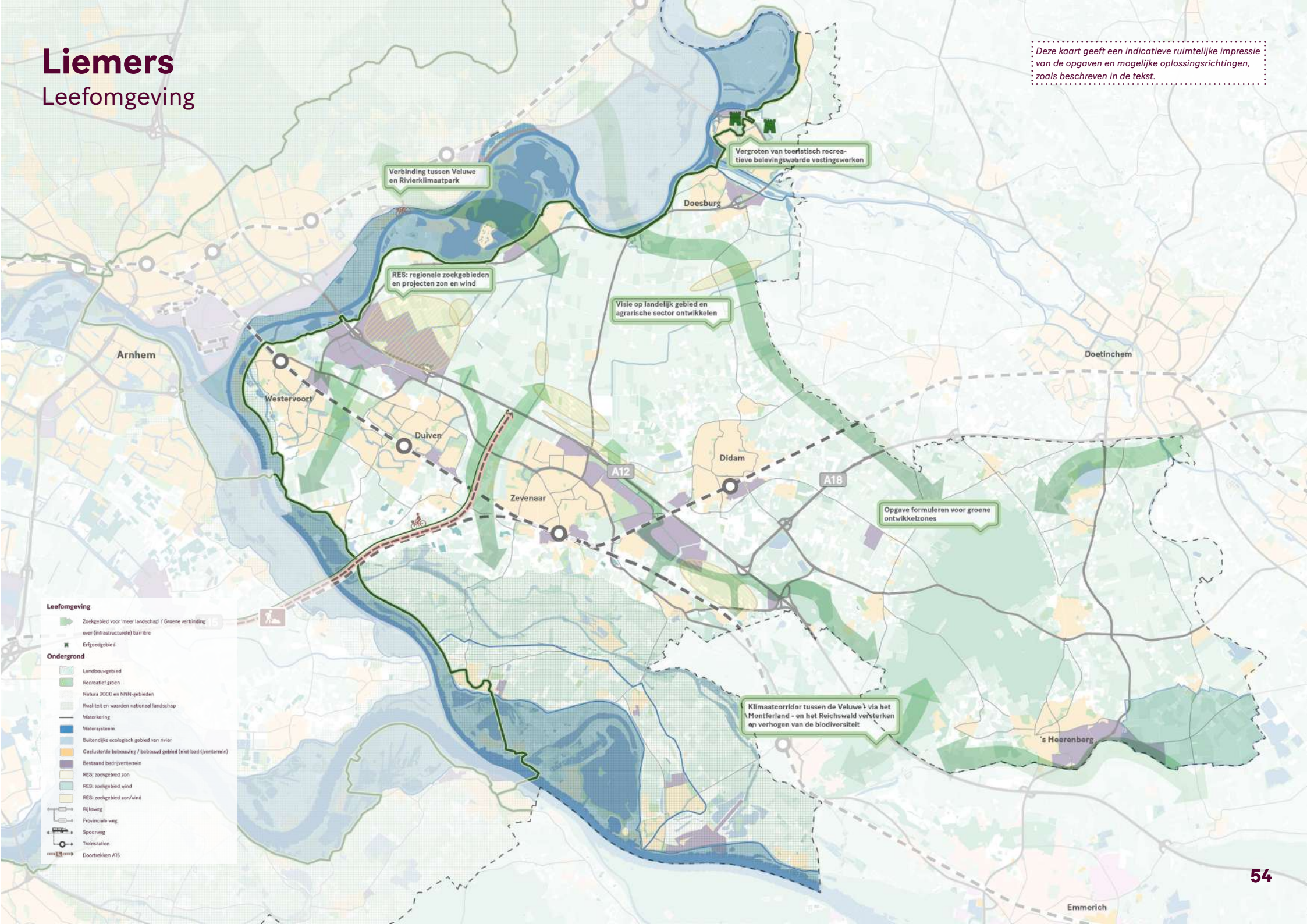
4. We zetten in op het versterken van de kwaliteiten van de Liemers als groenblauw raamwerk. Vanaf de Veluwe door de Liemerse laagtes ligt een stevige ecologische en recreatieve verbinding richting Duitsland. Dit dient in samenhang met elkaar verder te worden uitgewerkt in de onderzoekagenda voor de Liemers. Hoe kunnen we de gebieden Veluwe en de Liemers met elkaar verbinden

om te zorgen voor een goede verspreiding van recreatie en om een robuuste groene buffer te creëren tussen de Veluwe en Duitsland, waarbij ook aandacht is voor verduurzaming van landbouw, ruimte voor klimaatadaptatie en de energietransitie. Aandachtspunt daarbij ook is het onderzoeken van de mogelijkheden om de A12 barrière te doorbreken en een goede recreatieve fietsverbindingen te creëren tussen de Veluwe en de A15 brug. Welke kansen zijn er om het Rivierklimaatpark meer te verbinden met de Veluwe en via natuurgebied Driegaarden, met het oeverwallengebied ten zuiden van de A12? Hiermee beogen we ontwikkelkansen te creëren voor recreatie, natuur, landbouw(transitie), hydrologie, landschap, cultuur, erfgoed en economie.

5. Het vorenstaande brengt de wens voor een integraal ruimtelijk toekomstperspectief met zich mee. Hoe werken we samen aan een gebiedsgerichte, integrale, ruimtelijke strategie tot 2040 voor de hele Liemers? Deze is gericht op het beantwoorden van de integrale onderzoeksvraag voor een gezamenlijke ruimtelijke visie.

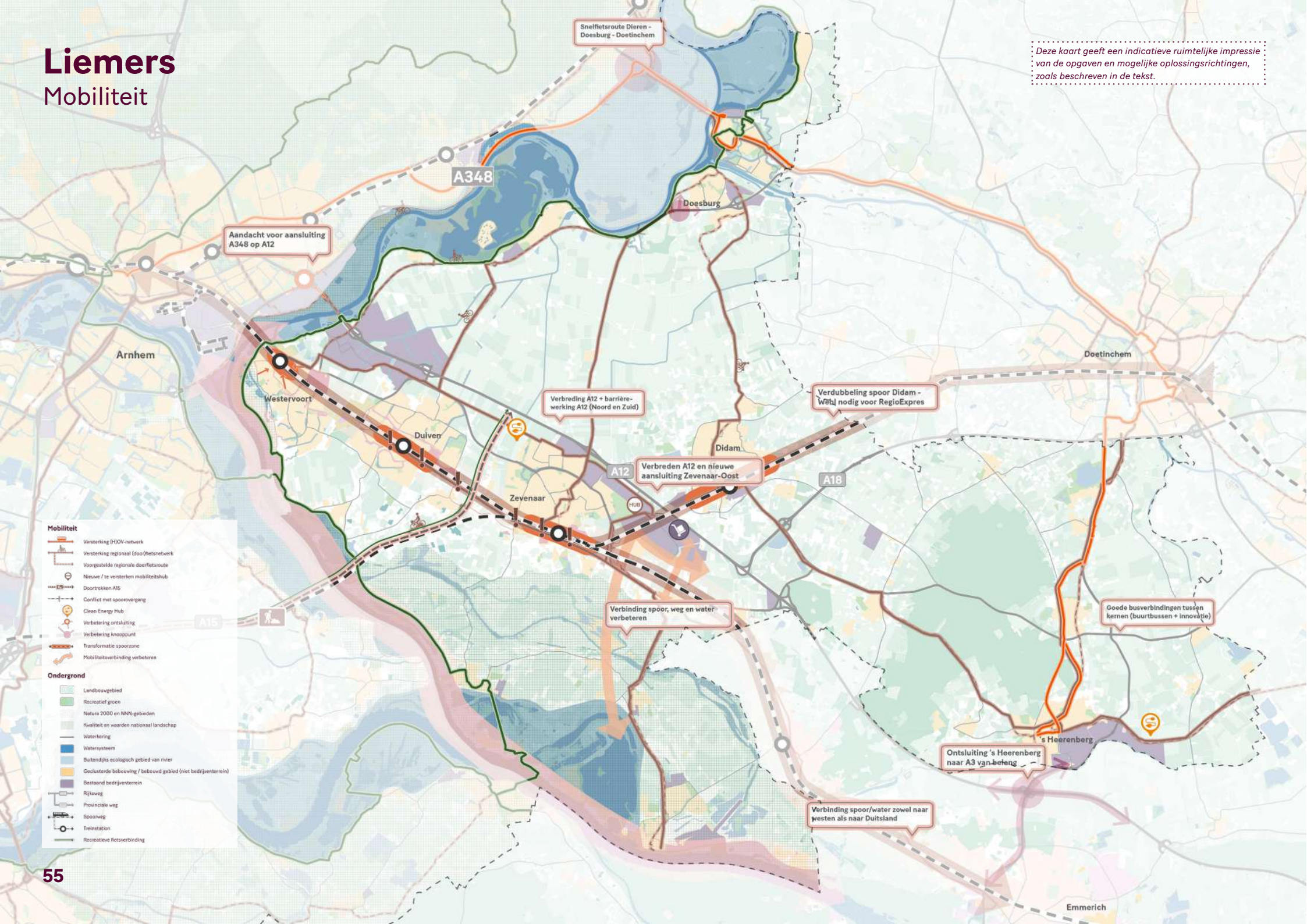
Liemers
Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

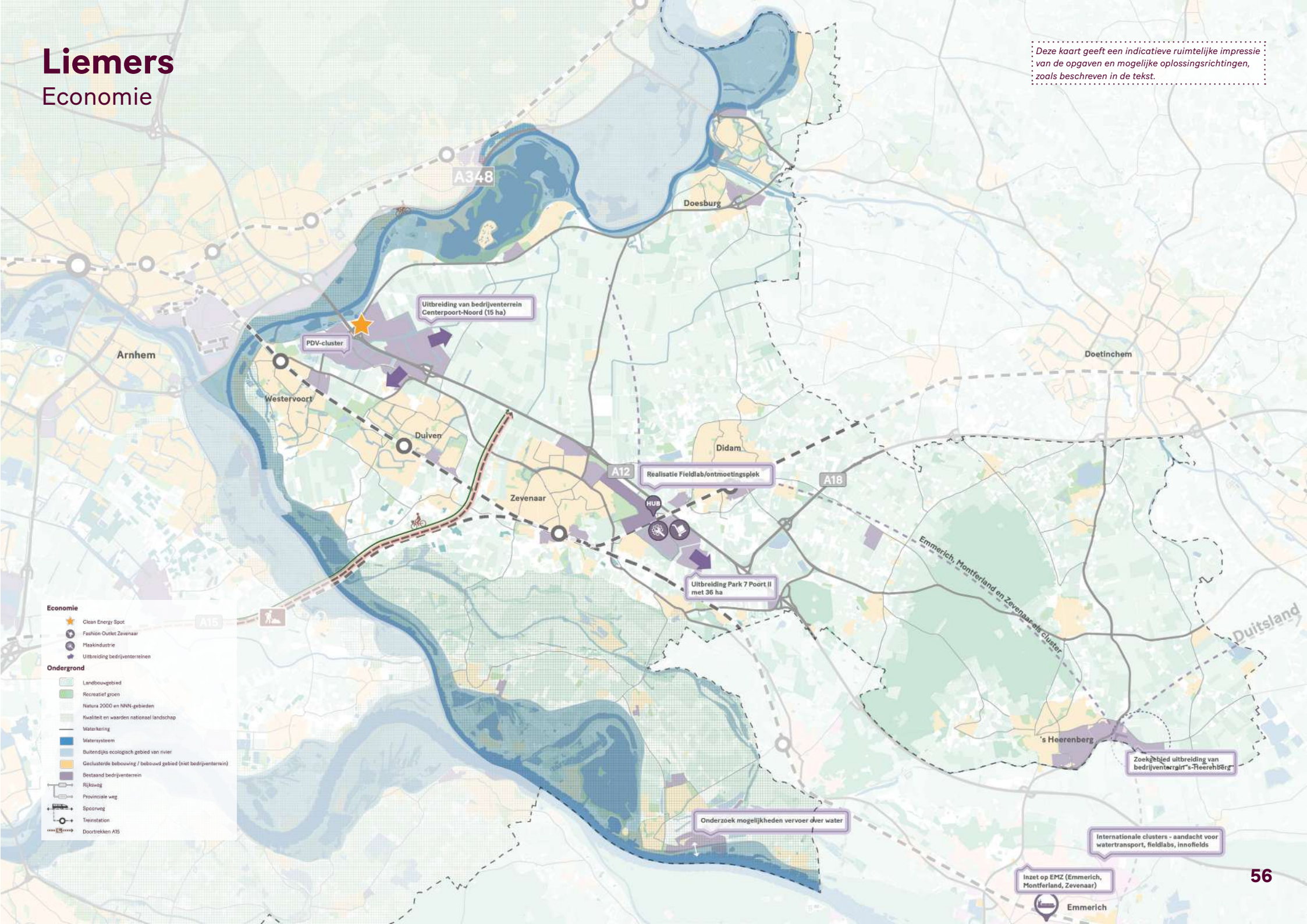
Liemers
Mobiliteit

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

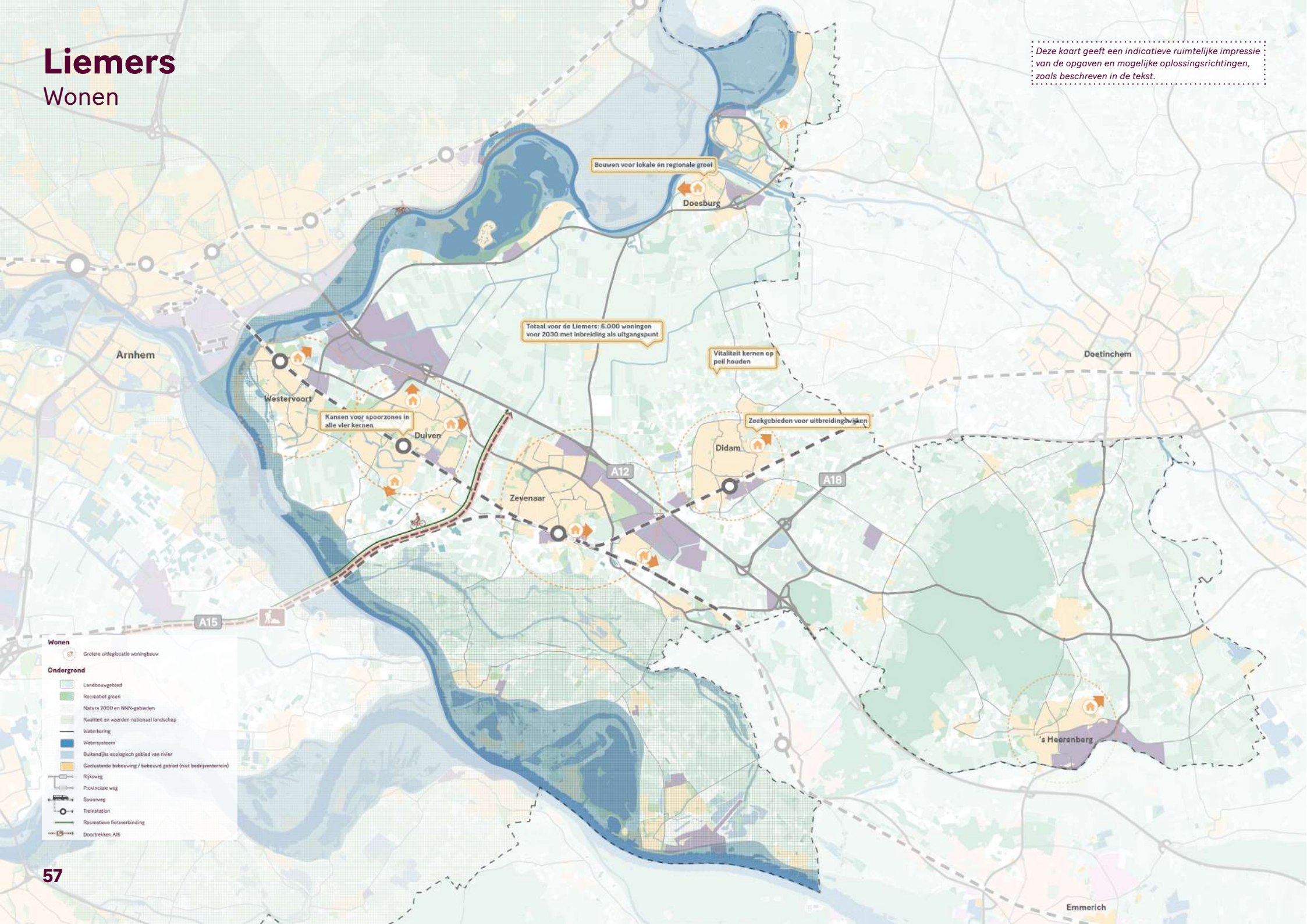
Liemers
Economie

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Liemers
Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Middengebied

Provincie Gelderland, Waterschappen,
gemeenten Lingewaard en Overbetuwe

Positionering van het Middengebied in de Groene Metropool

Het Middengebied is het hart van de Groene Metropool, temidden van de steden Arnhem en Nijmegen, ook het stedelijk gebied van Wageningen en Ede is nabij. Hier komen functies zeer dicht bij elkaar. Het gebied vertegenwoordigt waarden die van belang zijn voor de nabije steden. Het is daarmee strategisch gelegen. Maar ook kwetsbaar, aangezien de nabije stedelijke gebieden uitbreiden en intensiveren.

Het gebied kenmerkt zich door grote structuren: gelegen in de delta tussen Nederrijn en Waal, met daartussen backbones zoals A15-corridor en Lingezone. Er is een conceptueel onderscheid tussen de dynamische en intermediaire zone tussen Arnhem en Nijmegen; Elst, Bemmel en Huissen. West- en oostwaarts is meer ruimte en kent de ontwikkeling een andere, meer landelijke dynamiek.

Het Middengebied biedt als centraal gelegen sterk en krachtig gebied met een groen en vitaal karakter mogelijkheden de centrale positie te benutten. Tegelijkertijd kan het Middengebied met integrale groei bijdragen aan regionale ontwikkeling met een goede leefkwaliteit, nu én duurzaam voor de toekomst. Mits randvoorwaarden omtrent landschap, mobiliteit, vitaliteit en economie op orde zijn; voor het gebied zelf maar ook om te kunnen functioneren als 'dynamische contramal' voor intensivering van de nabije steden.

Integrale onderzoeksvraag

De wederkerigheid tussen Middengebied en omliggende steden is - tezamen met de waarden en kwaliteiten van het gebied zelf - een belangrijke basis voor de integrale onderzoeksvraag om de ambities uit de Verstedelijkingsstrategie 'Meer landschap, meer stad' te kunnen realiseren. Vanzelfsprekend voorzien we in de woonbehoefte conform bevolkingsprognoses en werkbehoefte van lokaal gevestigde bedrijven. Hoe kunnen we met extra integrale groei meer bijdragen aan regionale doelen, met behoud en versterking van de leefkwaliteit? Uit deze hoofdvraag destilleren we (per bouwsteen) de opgave én oplossingsrichtingen: hoe de wederkerigheid met omliggend stedelijk gebied in te richten én hoe te voorzien in de randvoorwaardelijke condities (met focus op groen en mobiliteit).

Hoofdopgaven

Leefomgeving

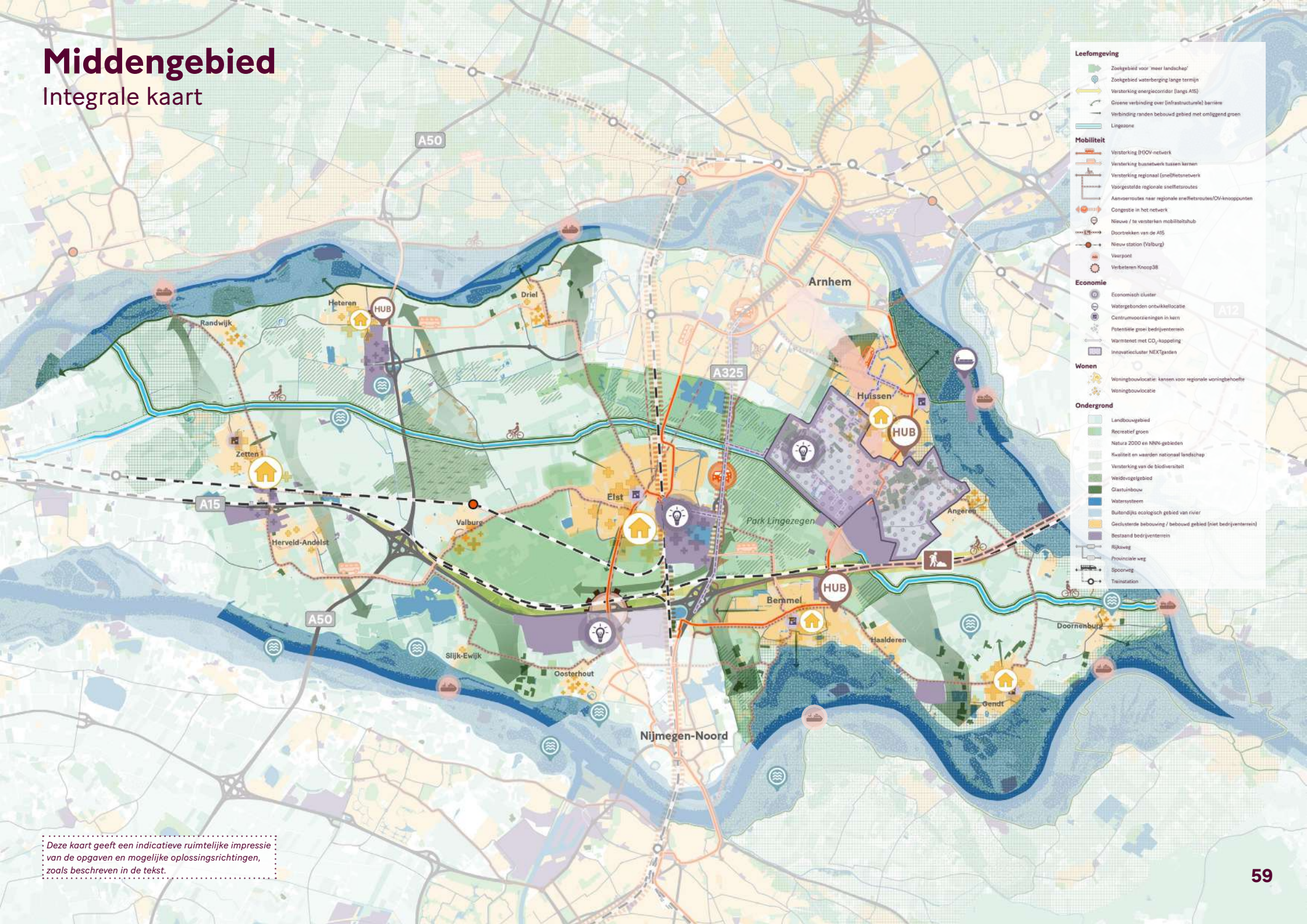
Versterken van het groenblauwe raamwerk vraagt groei van kwaliteit in Park Lingezegen én uitbreiden van landschapszones. Toekomstbestendige landbouw is van belang voor economie en landschap. Op sommige plekken vraagt dit focus op landbouw als hoofdfunctie, elders zijn meer functiecombinaties zoals natuurinclusieve landbouw mogelijk. Natuur en extensieve recreatie (incl. toeristische clusters) moeten in balans zijn, met koppelkansen voor gezondheid en klimaatadaptatie.

Versterken en benutten van landschap in uiterwaarden zien we waar mogelijk i.r.t. de wateropgave, natuur, cultuurhistorie en extensieve recreatie. Integraal riviermanagement vraagt dat er ruimte is voor integrale afwegingen bij de systematiek voor reserveringen eventuele dijkverlegging op lange termijn.

Inzetten op kwaliteit en hoeveelheid groen in de leefomgeving is o.a. beschreven in landschapsbeleid en recreatienota. Dit voor eigen inwoners maar ook voor groei in nabije steden. De Lingezone is daarbij een belangrijke backbone die kansen biedt voor fietsnetwerk, recreatie, water (kwantiteit en kwaliteit) en landschap.

Middengebied

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Zowel intrinsiek benutten en versterken van waarden, als koppelkansen in relatie tot andere routes en zones. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de Lingezone waar verschillende opgaven spelen. Bijvoorbeeld bij de kruising met de A325 biedt de aanpak van wegviaducten (geprogrammeerd 2026-2027) de kans om hierbij mogelijk gelden ook in te zetten voor de Lingekruising. Door hier de weg 'op poten te zetten', wordt ook de oost-west-fietsroute Huissen-Elst verbeterd, ontstaan kansen voor natuur (toevoegen biodiversiteit in een ecologische verbinding), recreatie en toerisme (bevaarbaar maken Linge). Clustering van grootschalige duurzame opwek conform RES in de energiecorridor vindt plaats in de zone rondom A15 en Betuweroute, aan de oostzijde afhankelijk van daadwerkelijk doortrekken van de A15. Realisatie van de energiecorridor doen we samen met regio Rivierenland en provincie, bij het Onderzoek Energie op Rijksgronden (OER) tevens afgestemd met het Rijk.

Mobiliteit
Het Middengebied is een cruciale schakel in het mobiliteitsnetwerk Arnhem-Nijmegen. Vanuit het Middengebied is er een sterke oriëntatie noord-zuid. Het is zaak autobewegingen meer op te vangen door slimme en schone oplossingen. Zo borgen we met een versnelde en duurzame mobiliteitstransitie in samenhang lokale en regionale bereikbaarheid. Dit vraagt voor de diverse samenhangende modaliteiten investeringen t.b.v. flankerende maatregelen zoals beïnvloeding gedrag (mobiliteit verspreiden of verminderen), benutten spoor, versterken HOV, hubs/knooppunten en directe fietsverbindingen (verbeteren bestaande tracés en investeringen in 'missing links' in het netwerk, bijvoorbeeld (snel)fiets naar Zevenaar of Wageningen). In ieder geval voor extra regionale integrale groei, in sommige delen (zie kaart, o.a. Huissen) ook belangrijk voor het uitvoeren van het huidige woningbouwprogramma. Op noord-zuid-verbindingen zoeken we naar manieren om in samenhang de capaciteit te vergroten, zoals het spoor Arnhem-Nijmegen, HOV, N325/A325 en A50, incl. onderzoek naar nieuwe snelfietsroutes zoals het VeluweWaalpad en Huissen-Arnhem, en het ontvlechten van goederen- en personenvervoer op het spoor Arnhem-Nijmegen (relatie PHS). In samenhang willen we oost-west verbindingen versterken op alle modaliteiten, hiermee andere routes 'feederen' én 'missing links' in het netwerk complementeren, waar mogelijk gekoppeld aan het groenblauwe raamwerk. Verbreding en doortrekking A15-corridor is uitgangspunt. Vanwege autonome groei en logistieke ontwikkelingen verbeteren we de verkeersstructuur rondom Knoop 38. Bij voorkeur benutten we bestaande netwerken; zoals het spoor Arnhem-Tiel. Eerder onderzoek laat zien dat de potentie van een nieuw station in Valburg op dit tracé erg beperkt is. Gemeenten zetten zich daarbij in voor het versterken van de interne bereikbaarheid; bv. deelmobiliteit, 'slimme parkeernormen' of de lokale fietsagenda.

Wonen
Het Middengebied biedt mogelijkheden voor extra integrale groei. We zien de potentie om voor groei in de intermediaire zone (Elst-Bemmel-Huissen) relatief meer in te zetten op transformatie, herstructurering en het creëren van kwalitatieve parkranden (concept groei t.b.v. groen in dit intensief gebruikte gebied). Verder oostwaarts en westwaarts zien we de potentie voor geclusterde extra groei t.b.v. economische en maatschappelijke voorzieningen (concept groei t.b.v. voorzieningen in dit extensiever gebruikte gebied).

Als basis voorzien we in ieder geval in de woonbehoefte conform bevolkingsprognoses, met kwalitatief extra aandacht voor woningmix en het betaalbare segment. Integrale groei voor de regio in het Middengebied vraagt het invullen van condities op het gebied van landschap en mobiliteit (zie leefomgeving en mobiliteit) en heeft effecten voor economie (zie economie). Nadrukkelijker willen we de link maken met de bestaande wijken. Nieuwbouw moet een aanvulling op en stimulans zijn voor verbeteren van leefbaarheid en duurzaamheid. Voor deze integrale wijkaanpak ontbreken echter financiële middelen en instrumentarium. Preventief kijken naar leefbaarheid indien een 'kantelpunt' nadert

(Leefbaarometer) maakt dat gerichte preventieve maatregelen leefbaarheidsproblemen voorkomen. Dit gaat nu ook spelen in de wijken uit de jaren 50, 60, 70 en begin 80. Enkele voorbeelden hiervan staan op de kaart.

Economie
We willen ruimte bieden voor versterking van economische en maatschappelijke voorzieningen, bijvoorbeeld in en rond de centra van de woonkernen. Tegelijkertijd zetten we in op versterking en uitbreiding van bestaande lokale en regionale bedrijfsterreinen, inclusief huisvesting van werknemers. Onze kracht zit in gemengde bedrijfsterreinen, met dien verstande dat er wel een specifiek profiel is bij het cluster NEXTgarden (energyhub, food, tuinbouwbeleving), omgeving Elst-Centraal (health) en zuidzijde Knoop 38 (logistiek op Park15-De Grift, wellicht oostwaarts te versterken bij afslag 39 van de door te trekken A15). In de regio moet ruimte blijven houden voor watergebonden bedrijven en scheepvaart(voorzieningen).

Als basis voorzien we in ieder geval in de werkbehoefte van lokaal gevestigde bedrijven. Naast het faciliteren van werkgelegenheid bij bedrijven met lokale binding zetten we extra in op bedrijven die aanhaken op het profiel bij Elst-Centraal en NEXTgarden én passen bij regionale circulaire ontwikkelingen. Dit vraagt schuifruimte; voldoende kavels beschikbaar of op korte termijn beschikbaar te maken, waarbij we in eerste instantie kijken naar transformatie-mogelijkheden.

Context: kwantitatieve richting
De Verstedelijkingsstrategie (en gebiedsuitwerking Middengebied) heeft belangrijke waarden en kwaliteiten als basis. Om de ontwikkelrichting hierbij aan te scherpen én de geagendeerde kwesties te concretiseren, is het van belang deze kwalitatieve benadering te verrijken met een kwantitatieve richting. Op basis van een goede monitoring en integrale afstemming kunnen we zo kansen effectueren. Het streven van 60.000 woningen en 60.000 banen extra te creëren in de regio in de periode 2019-2040 operationaliseren we als volgt.

Als basis voorzien we in ieder geval in de woonbehoefte conform bevolkingsprognoses en werk-behoefte van lokaal gevestigde bedrijven. In Lingewaard en Overbetuwe gaan we tot 2030 uit van een nieuwbouwopgave van respectievelijk 1.700 en 2.000 woningen (2019-2030, incl. inlopen woningtekort, excl. 30% overprogrammeren) en enkele beperkte uitbreidingen van bedrijventerreinen.

Bij het nemen van verantwoordelijkheid voor extra regionale groei hanteren we de volgende richting:
- Op dit moment hebben beide gemeenten circa 6% van het totale aantal woningen in de regio. Als we deze relatieve benadering toepassen op de extra regionale groei, betekent dat we tot 2040 daarbij denken aan een toevoeging van circa 3.000 à 4.000 extra woningen (niet gebaseerd op concrete plannen of locaties) in het Middengebied, ten behoeve van de centrale opgave uit de opgave 'Groene Groei' uit de Strategische Agenda Middengebied.
- Uitgaande van 6% van het aantal banen, volgt uit dezelfde benadering een opgave van circa 90 hectare extra bedrijventerrein. We gaan er hierbij vanuit dat circa 45% van het aantal banen op bedrijventerreinen aanwezig is en we hanteren daarbij een gemiddelde dichtheid van 368 m^2 bruto bedrijventerrein per medewerker. Deze richting neigt naar het hoge WLO-scenario.

Of deze kwantitatieve richting met invulling van toepasselijke randvoorwaarden haalbaar is, moet blijken uit nader onderzoek t.b.v. de investerings- en uitvoeringsagenda. Zo kunnen we met een extra ambitie kwalitatieve regionale groei (werken en wonen) bereiken, die (met de toepasselijke randvoorwaarden) bijdraagt aan bereikbare vitale kernen met versterking van het landschappelijke karakter.

Oplossingsrichtingen
Bij voorgaande beschrijvingen zijn mogelijke oplossingsrichtingen benoemd. Hieronder beschrijven we de gezamenlijke onderzoeksagenda waar we als samenwerkingspartners in het Middengebied op inzetten.

1. Groenblauw raamwerk
   - Zoeken naar uitvoerings- en financieringsmodellen voor het regionale groenblauwe raamwerk; combineren van versterken Park Lingezegen en intensiveren met landschapszones zoals aangegeven op de kaart. Waar mogelijk verbonden met genoemde 'meekoppelkansen' zoals (natuurinclusieve) landbouw, cultuurhistorie of klimaatadaptatie. Op sommige plekken vraagt barrièrewerking van infrastructuur om nieuwe oplossingen.

2. Randvoorwaardelijke mobiliteitsoplossingen
   - Uitmuntende fiets- en OV-netwerken als speerpunt voor de hele regio.
   - Uitvoeren aanbevelingen gebiedsaanpak N325/A325 (incl. Pleyroute tot knooppunt Velperbroek).
   - Verduurzaming van lokale en regionale mobiliteit, inclusief CO2-reductie op snelwegen en binnenvaart.
   - Kleinere kernen blijvend bereikbaar door het optimaliseren van openbaar vervoer.

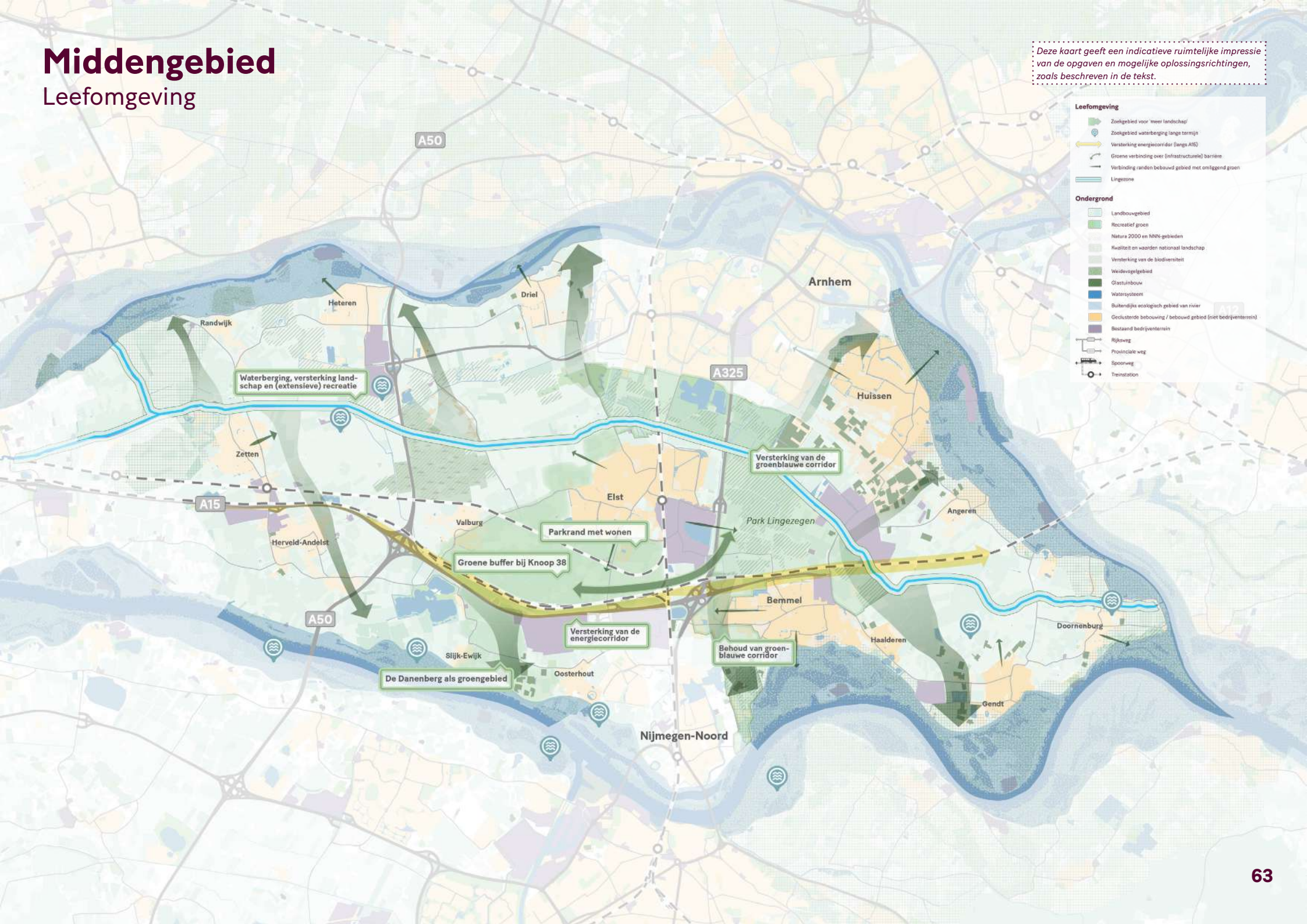
3. Groei in kernen
   - Naast voorzien in randvoorwaarden voor integrale groei, onderzoek naar preventieve maatregelen om leefbaarheidsproblemen te voorkomen in jaren 50, 60, 70 en begin 80-wijken.

4. Economische kwaliteit
   - Een regionale coördinatiestrategie voor verschillende typen bedrijvigheid t.b.v. het aantrekken van bedrijven die het meest passen bij gewenste banen en integraal ruimtegebruik. Denk aan bijvoorbeeld logistiek (stadsdistributie), grote ruimtevragers én een betere afstemming tussen milieubelastende bedrijfsactiviteiten en de leefomgeving.

Middengebied

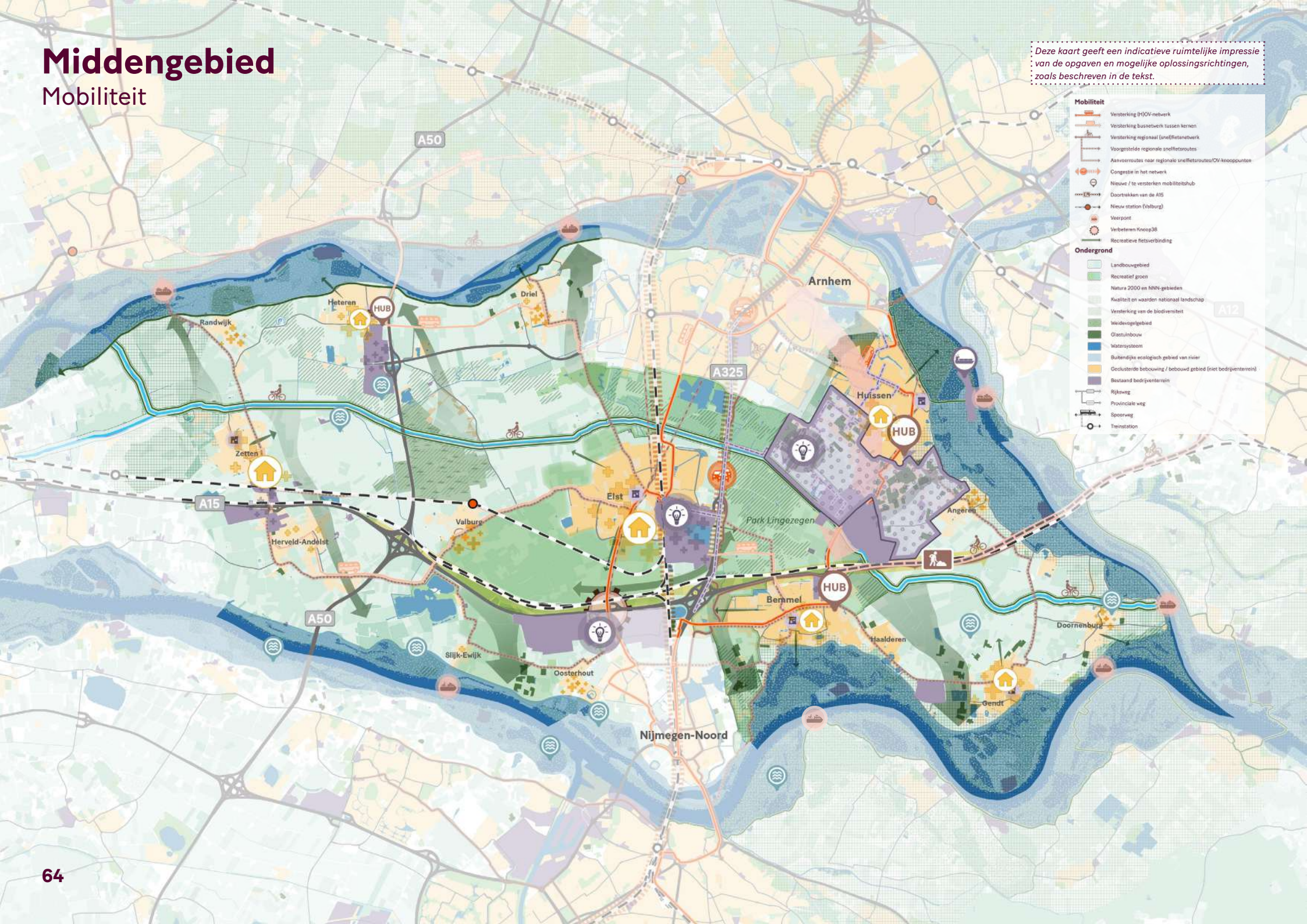
Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Middengebied
Mobiliteit

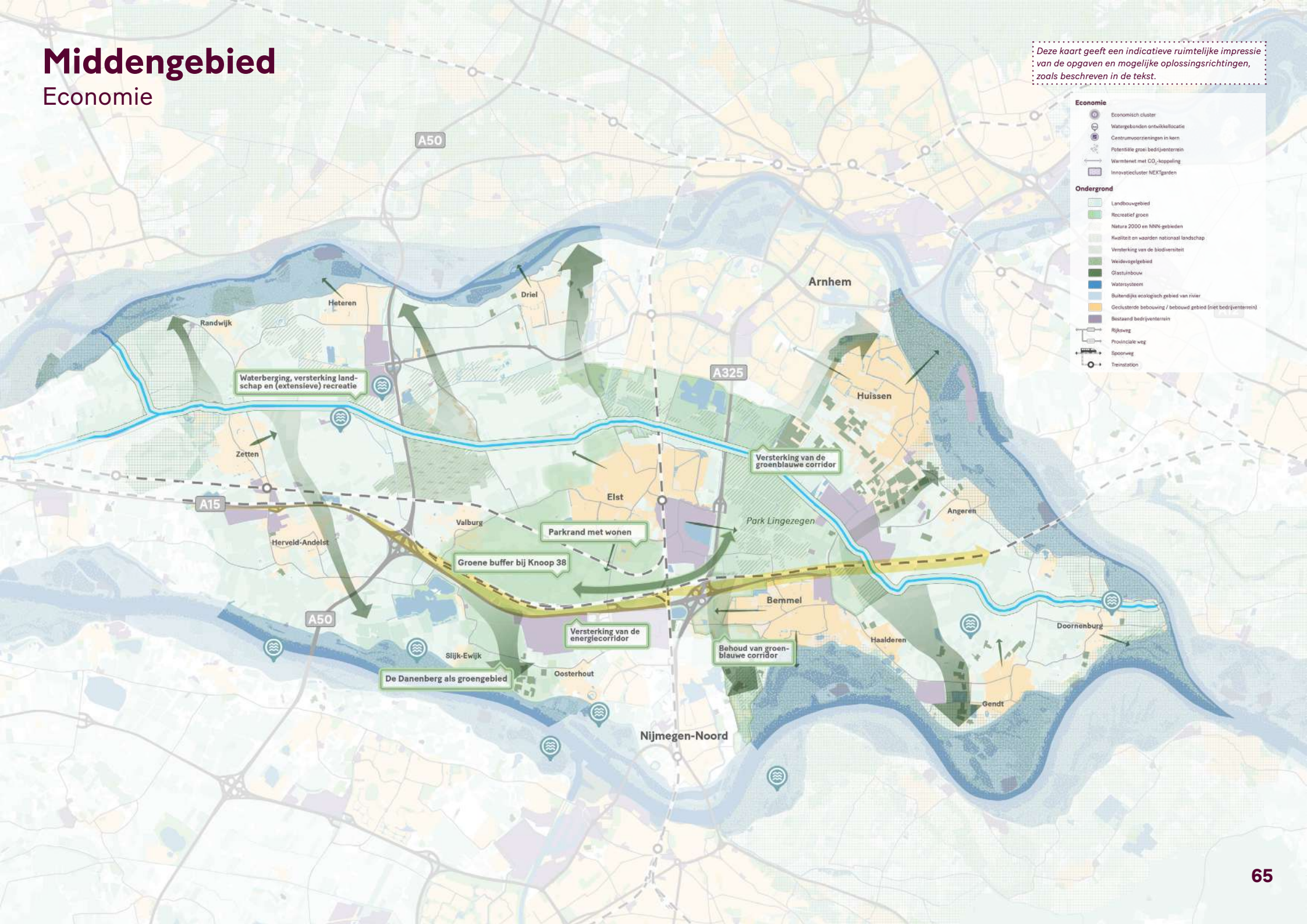
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Middengebied

Economie

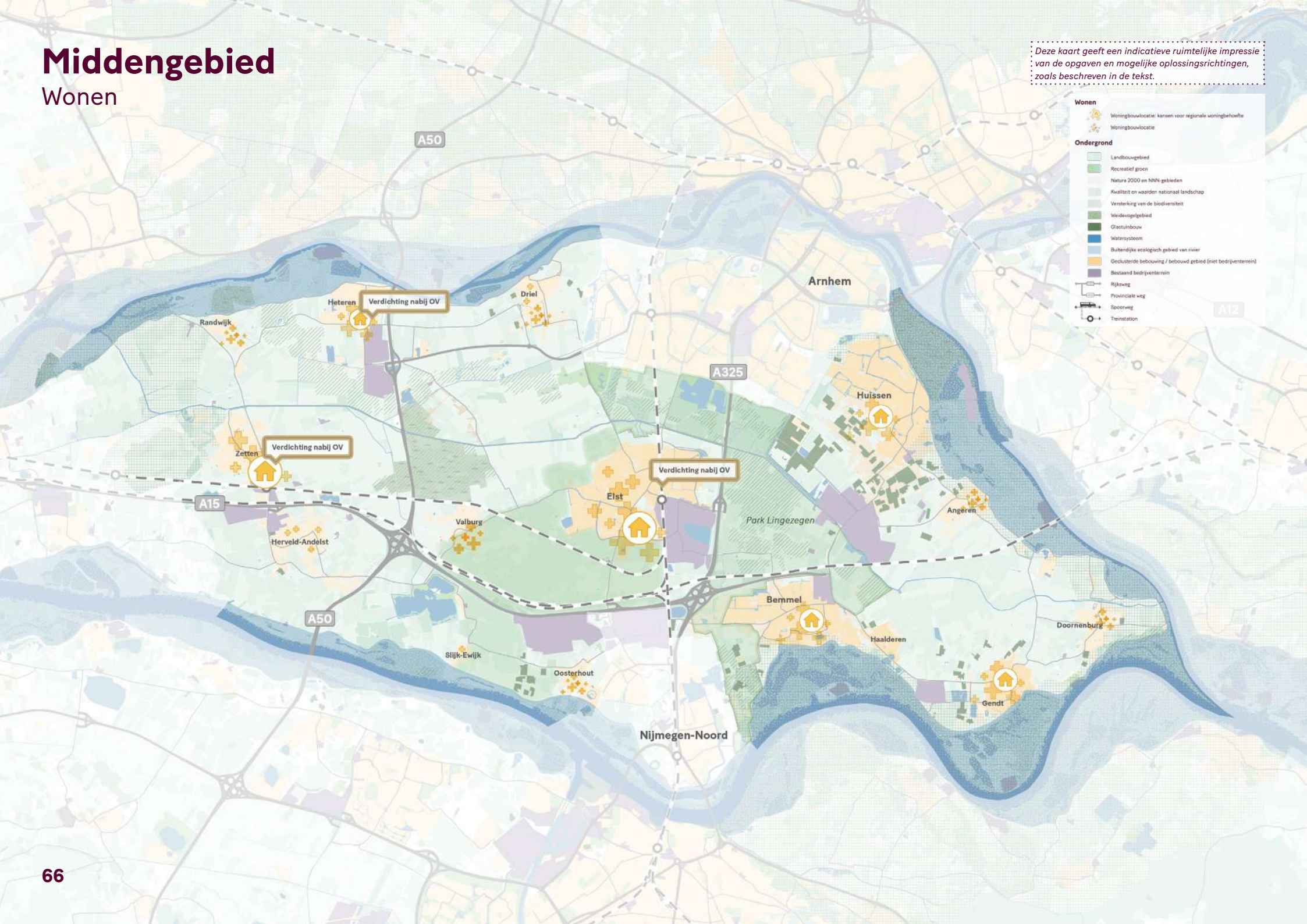
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Middengebied

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Rijk van Nijmegen

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten Nijmegen,
Beuningen, Berg en Dal, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Wijchen

Positionering van het Rijk van Nijmegen in de Groene Metropool

Tot het Rijk van Nijmegen behoren de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Mook en Middelaar en Wijchen.
De ligging van het gebied tussen de rivieren Maas en Waal en de aanwezigheid van de stuwwal en het vennengebied zorgen voor een grote verscheidenheid aan landschappen: van uiterwaarden tot vennengebied en heuvelachtige bosgebieden. De kleine en middelgrote kernen liggen verspreid in het landschap. Het gebied wordt doorsneden door de spoorlijnen Arnhem-Den Bosch en Nijmegen-Venlo, door de snelwegen A50 en A73 en door het Maas-Waalkanaal.
Het Rijk van Nijmegen biedt mogelijkheden om een duurzame bijdrage te leveren aan de opgave van de Verstedelijkingsstrategie. Door de uitdagingen op het gebied van wonen, mobiliteit, vitaliteit, landschap en leefkwaliteit op een adequate, integrale en duurzame wijze op te pakken kan een toekomstbestendig Rijk van Nijmegen ontstaan. Een gebied met een sterke eigen identiteit dat van grote waarde kan zijn als uitloopgebied voor het aangrenzende stedelijke gebied. Daarnaast kan het Land van Maas en Waal een poortfunctie vervullen naar het Land van Cuijk, Limburg en Duitsland. Tot slot sluit het Rijk van Nijmegen in noordelijke richting aan op de Overbetuwe. Daarmee heeft het Rijk van Nijmegen een scharnierfunctie tussen stad en ommeland maar ook tussen Limburg, Brabant, Nordrhein Westfalen en de Groene Metropoolregio (GMR).

Integrale onderzoeksvraag

Door slim gebruik te maken van de schaarse ruimte kunnen we een gebied realiseren dat een aanzienlijke bijdrage kan leveren aan de centrale gedachte 'Meer landschap, meer stad'. Om deze opgave goed te kunnen doorgronden moeten we de volgende onderzoekvraag beantwoorden.
Hoe kunnen we de groeiopgave inzetten om de bereikbaarheid, leefbaarheid en herkenbaarheid van het gebied duurzaam te versterken en uit te bouwen? Uit deze hoofdvraag destilleren we langs de lijn van de bouwstenen per opgave de oplossingsrichtingen die bij kunnen dragen aan de totstandkoming van een duurzaam en leefbaar Rijk van Nijmegen.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving

Het Rijk van Nijmegen is de regio in het klein met alle variatie die erbij hoort. De ondergrond is opgebouwd uit het stuwwallencomplex, het rivierensysteem en de rug van rivierduinen die van de Hatertse en Overasseltse Vennen via Wijchen naar Bergharen loopt. Ook in het watersysteem zijn alle watertypen vertegenwoordigd, van de bronbeekjes op de stuwwal tot de gegraven weteringen in het laaggelegen komgebied en van de dynamische Waal tot de gekanaliseerde Maas. Een hoofdrol in de cultuurhistorische laag is weggelegd voor de vele landgoederen; op de steile noordflank van de stuwwal (o.a. Heerlijkheid Beek), in de ring van landgoederen die deels in het stedelijke weefsel zijn opgenomen aan de zuid- en westzijde (o.a.Heijendael) en de landgoederen en kastelen op de rug van de rivierduinen (o.a. kasteel Hernen).

De zone van de Ooijpolder, de bossen tussen Nijmegen en Groesbeek, en de Hatertse en Overasseltse Vennen zijn zeer geliefd als uitloop- en recreatiegebied. De dijken langs de Maas en Waal zijn hoofddragers in het recreatieve netwerk.

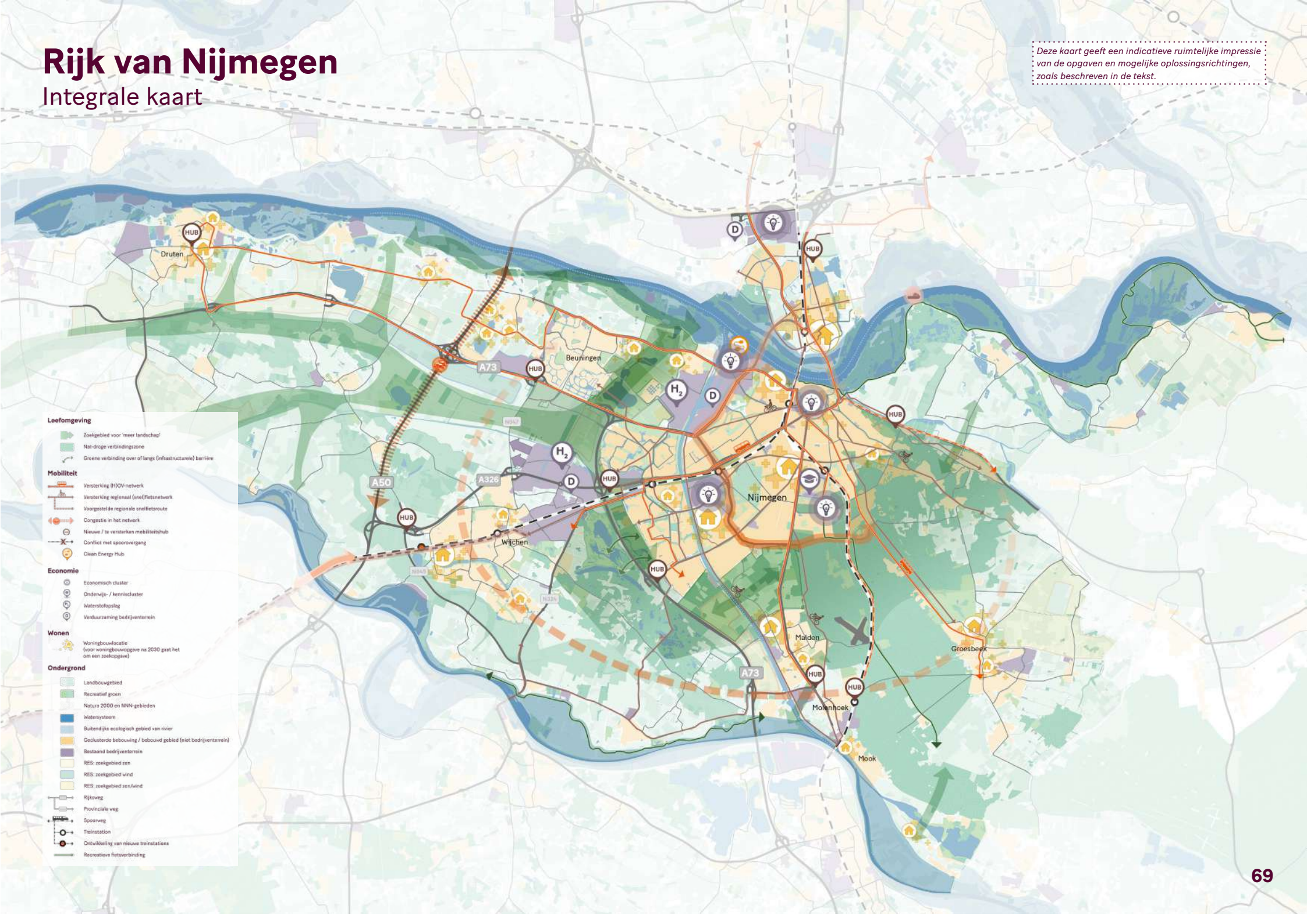
Hoofdopgaven voor de gebieden langs de rivieren zijn de verbetering van de toegankelijkheid van de uiterwaarden, de doorontwikkeling van het natuurlijke systeem met -mits de waterveiligheid dat toelaat- ook ruimte voor moerasbossen en de ontwikkeling van de dijken als 'gastvrije dijken' voor fietsers en wandelaars.

Bij de gradiëntbossen, de bos- en landgoedzone tussen Nijmegen en Groesbeek, en de omgeving van de Hatertse en de Overasseltse Vennen, ligt het accent op het behoud van de bossen en

Rijk van Nijmegen

Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit en vermindering van verdroging (verdamping).

De rug met rivierduinen rond Wijchen, Beuningen en Druten is specifiek voor het groenblauwe raamwerk. Daar wordt ingezet op de doorontwikkeling van het kleinschalige en besloten landschap. Investeringen in het netwerk van recreatieve paden en groenelementen maken dit gebied nog aantrekkelijker voor bewoners uit de directe omgeving. Daarbinnen blijft ruimte voor landbouwbedrijven (met korte kringlopen met de omringende woongebieden) en landelijke woonvormen.

Robuuste natuurzones langs de weteringen en de landschappelijke schakels zorgen voor meer groenblauwe kwaliteiten aan de zuid- en westzijde van dit deelgebied. De natuurzones met waterbergingsgebieden maken de weteringen beter opgewassen tegen de toekomstige extremen van het klimaat, zowel in perioden met hevige buien als extreme droogte.

In het Rijk van Nijmegen ontwikkelen we verbindende landschappen tussen de gradiëntbossen en de uiterwaarden van de Waal of de Maas. Het gaat om de omgeving van de Mookerplassen als verbinding tussen de Mookerheide en de uiterwaarden van de Waal en de omgeving van de oude Maasmeanders als verbinding tussen de gradiëntbossen van de Hatertse en Overasseltse Vennen en de Maasuiterwaarden. Een referentie voor deze verbindende landschappen is de Ooijpolder die een schakel vormt tussen de gradiëntbossen van Berg en Dal en de Waaluiterwaarden. Op de stuwwal en in de Ooijpolder (oostflank) zetten we in op groenblauwe structuren en in een regionaal fietsnetwerk.

In het raamwerk is ook een aantal groenblauwe verbindingen opgenomen met de westflank van Nijmegen, onder andere via het Lierdal en de zone tussen Nijmegen en Malden. Zij versterken de samenhang tussen het stedelijke gebied en het groenblauwe raamwerk en geven het westelijke deel een grotere betekenis als uitloopgebied. Dit draagt bij aan de spreiding van de recreatieve druk.

Voor de versterking van de leefomgeving zijn in het Rijk van Nijmegen koppelkansen met:

- De landbouwtransitie; de ontwikkeling van combinaties van landbouwteelten met weidevogelbeheer en waterberging in de komgebieden, de ontwikkeling van kleinschalig voedsellandschap met houtwallen, boomgaarden en voedselbossen op de oeverwallen en overgangen naar de stuwwal;
- De energietransitie; langs de A73/A50 en N322 zijn combinaties mogelijk van windenergie en de ontwikkeling van de robuuste natuurzones langs de weteringen;
- De logistieke ontwikkeling; combinaties van bedrijvigheid met zonne-energie op daken en ontwikkeling van ecologische kwaliteiten;
- Verstedelijking; Nijmegen-West heeft een belangrijke woningbouwopgave. Door natuur-inclusieve verstedelijking kan Nijmegen-West uitgroeien tot één van de verbindende schakels in het groenblauwe raamwerk;
- Dijkversterking; integrale aanpak van de dijkversterkingen samen met natuurontwikkeling en de ontwikkeling van een recreatief netwerk.

Mobiliteit

Het Rijk van Nijmegen is primair sterk gericht op de steden Nijmegen en Arnhem als werkgebied en als voorzieningencentrum. Daarnaast is er een aanzienlijke in- en uitstroom in alle richtingen via de A50, A73, N322 en de spoorverbindingen. Het wegennet loopt vast en het aanbod van HOV, fiets en mobiliteitshubs is nog niet voldoende op orde. Gezien de aard van de knelpunten in dit gebied met kleinere kernen rond Nijmegen zal verder onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn om het aanbod voor de fiets en het OV tussen de kernen en de nabijgelegen stad te verbeteren, het OV aanbod meer te ontvlechten van het autonetwerk en de resterende autopendel van de kernen naar de grote stad op te vangen aan de randen van de stad. Goede openbaar vervoer- en fietsverbindingen vanuit de regiokernen naar Nijmegen maar ook tussen de regiokernen onderling zijn van belang voor een goede

bereikbaarheid en een transitie naar schone en slimme mobiliteit.

Onderzocht wordt in hoeverre een uitrol/verbetering van het HOV-netwerk (inclusief mobiliteitshubs) mogelijk is en een oplossing vormt. Daarbij denken we aan de Rijksweg Heumen (incl. verkenning kansen mobiliteitshub bij Malden), de corridor Beuningen (incl. verkenning P&R/Hub; verkenning ontsluiting Ewijk) en Druten (incl. Hub in voorbereiding), de oostflank richting Groesbeek en Duitsland (incl. onderzoek behoefte en haalbaarheid mobiliteitshub voor verkeer vanuit o.a. Duitsland), en een gebiedsaanpak Wijchen westzijde. Een samenhangende aanpak op deze corridors is nodig om autoverkeer succesvol af te vangen, te sturen op parkeerbeleid, en het gebruik van OV en fiets te stimuleren.

In de regio wordt al werk gemaakt van hoogwaardige fietspaden (bijvoorbeeld tussen Mook en Nijmegen), maar ook hier wordt onderzocht welke verdere uitrol gerealiseerd kan worden. Daarbij denken we aan een fietsverbinding Wijchen-Oss (doortrekken route, kwaliteit op orde brengen; pre-verkenning afgerond). Een hoogwaardige fietsroute Malden richting Nijmegen langs het Maas-Waalkanaal (verkennen). Versterken van het hoogwaardig fietsnetwerk tussen Nijmegen, Beuningen en Wijchen. Hoogwaardige fietsroutes richting Groesbeek en de Ooijpolder (oostflank) verkennen. En bijvoorbeeld goede fietsverbindingen naar bestaande stations zoals station Wijchen verkennen (incl. verkenning haalbaarheid ongelijkvloers maken kruisingen spoor in beeld brengen).

Voor de regionale bereikbaarheid zal verder worden onderzocht of de capaciteit van de spoorwegverbindingen voldoende is en waar uitbreiding nodig is, welke versterkingen van stationslocaties nodig zijn, waar bestaande stations vaker bediend kunnen worden, en hoe stadsrandhubs hieraan een bijdrage kunnen leveren. Bijvoorbeeld een vergroting van de capaciteit (frequentieverhoging intercity's en/of sprinters) tussen Nijmegen en Den Bosch (Eindhoven) is een kans om bij te dragen aan het oplossen van het knelpunt op de A50 door meer mensen uit de auto en in het openbaar vervoer te krijgen. Het onderzoeken van de potentie van de carpoolplaats Wijchen als mobiliteitshub hangt hiermee samen (met focus op westzijde Wijchen waar wegen onder druk staan). De enkelsporige brug bij Ravenstein zal daarbij een van de knelpunten zijn. Het is raadzaam dit in samenhang met het MIRT-onderzoek snelweg A50 en aanvullende programmatische maatregelen te onderzoeken. Naast infrastructurele mobiliteitsmaatregelen, is ook inzet op bijvoorbeeld werkgeversaanpak, slimme logistiek en spits mijden nodig.

Het versnellen en de frequentieverhoging op de Maaslijn geven de stations Mook-Molenhoek en Cuijk extra potentie als overstaplocatie voor het afvangen van autoverkeer (met bestemming Nijmegen) van de A73 en de stromen vanuit de Kop van Noord-Limburg. Hiervoor is afstemming en samenwerking nodig om kansen te verkennen. Onderzocht wordt of ongelijkvloerse (spoor) kruisingen (o.a. in Wijchen) een oplossing kunnen vormen voor verbetering van bereikbaarheid. Het mogelijk uitbreiden van capaciteit knooppunt Neerbosch A73 zal onderzocht moeten worden. Verbreding van de Maas en Waalweg (N322) richting Druten is verkend en er wordt gekeken naar de financieringsmogelijkheden.

Economie

De werkgelegenheid in de regio kent een tweedeling. Enerzijds is de werkgelegenheid lokaal en kleinschalig van aard. Het gaat dan om vooral centrumvoorzieningen en lokale dienstverlening. Anderzijds zijn er grotere bedrijventerreinen zoals bedrijventerrein Bijsterhuizen met een bovenlokaal en landelijk karakter.

In het westelijk deel van het Rijk van Nijmegen speelt de agrarische sector een grotere rol in ieder geval qua ruimtebeslag. We kijken naar de mogelijkheden voor een vitale landbouwsector. Daarnaast kent het Rijk van Nijmegen een sterke focus op de stad Nijmegen met zijn campussen

en zijn ziekenhuizen (Radboud en CWZ). De bedrijvigheid is voornamelijk organisch gegroeid en kent een grote diversiteit zowel in omvang als in soort en duurzaamheid.

Naar de toekomst toe ligt er een onderzoeksopgave om te bezien of er een match is tussen het arbeidspotentieel en het huidige aanbod aan werkgelegenheid. Een onderzoek naar het gewenste economische profiel kan de koers bepalen van eventuele uitbreidingen of transformaties.

De GMR zet in op een transitie naar een circulaire economie. Er ligt een onderzoeksvraag hoe we het bestaande bedrijfsvastgoed hierin mee kunnen nemen en wat er nodig in om dit geschikt te maken voor verduurzaming en circulariteit. Denk daarbij aan het geschikt maken van de daken voor zonne-energie maar ook aan het inpassen van bedrijven die zich bezighouden met recyclen. Maar ook de landbouwtransitie zoals genoemd in de provinciale kadernota Agrifood kan hier een plek krijgen.

Een andere onderzoeksvraag richt zich op de kansen van waterstof in dit gebied. Welke mogelijkheden biedt waterstof voor transport over weg en water, maar ook als groen alternatief voor aardgas en olie. De komst van waterstofstations kan een enorme impuls zijn voor de vergroening het Rijk van Nijmegen.

Wonen
Het Rijk van Nijmegen kenmerkt zich door een woningmarkt die in grote lijnen aanvullend is op stedelijk wonen in de stad Nijmegen. De woonmilieus in de dorpen van het ommeland zijn kleinschaliger en kennen een lagere dichtheid. Rust, ruimte en natuur zijn volop aanwezig in het Rijk van Nijmegen en maken het tot een geliefde plek om te wonen. De leefbaarheid in de bestaande kernen staat onder druk, voorzieningen verdwijnen en ook het verenigingsleven heeft het lastig. Woningbouw biedt kansen om de kernen vitaal te houden en de leefbaarheid op peil te houden. Verdichten, transformatie, en mogelijk gestapelde bouw kunnen daarbij helpen mits het behoud van identiteit daarbij geborgd wordt.

De woondealopgave is om tussen 2020 en 2040 50.000 tot 60.000 woningen te bouwen in de Groene Metropoolregio, waarvan 35.000 tot 2030. Voor Rijk van Nijmegen is de opgave tot 2030 zo'n 6.000 woningen (exclusief studentenhuisvesting). Voor de periode tussen 2020 en 2040 betekent de woondealdoelstelling een toevoeging van 8.000 tot 10.000 woningen. De planvoorraad is kwantitatief tot 2030 redelijk op orde in het Rijk van Nijmegen. Veel plannen zijn echter nog zacht en dienen nader geconcretiseerd te worden. Daarnaast wordt vanuit de ontwerpprincipes, de onderzoeksgebieden (zie onderzoeksagenda), maar ook daarbuiten voor de lokale behoefte, onderzocht waar de woningbouwaantallen na 2030 het beste gerealiseerd kunnen worden.

Zoals in de huidige woondeal verwoord, is betaalbaarheid een absolute voorwaarde voor extra woningbouw. De woondealdoelstelling is om gemiddeld 50% betaalbaar te bouwen. Nijmegen heeft als doelstelling om 65% betaalbaar te bouwen (30% sociale huur, 15% middeldure huur en 20% middeldure koop). In de overige gemeenten in het Rijk van Nijmegen is het doel gemiddeld 50% betaalbaar. Daarbij ligt de opgave voor een groot deel in het goedkope en middeldure koopsegment. In het hele Rijk van Nijmegen is toevoeging van sociale huur van belang. Enerzijds voor groei van de voorraad, anderzijds voor transformatie van de bestaande voorraad. Het Rijksdoel is om naar 30% sociale huurvoorraad toe te werken. Richting nieuwe Woondeal en de (prestatie)afspraken met het Rijk, zullen ook afspraken volgen over de betaalbaarheid. Streven is om met elkaar vast te stellen wat betaalbaar bouwen is.

Aanzet voor oplossingsrichtingen inclusief maatregelen en fasering (indien bekend) met bijbehorende onderzoeksagenda
De korte termijn is gericht op het verder verkennen van onderstaande onderzoeksvragen,

afhankelijkheden en oplossingsrichtingen. Daarbij richten we ons ook op een viertal onderzoeksgebieden, waar meerdere opgaven vanuit de bouwstenen uit de Verstedelijkingsstrategie samen komen en een urgentie is om koers te bepalen. Ook zal de bereidheid tot samenwerking en vervolgens het opzetten van deze samenwerking meer vorm moeten krijgen.

1. Voor wat betreft de regionale bereikbaarheid wordt onderzocht waar de capaciteit van wegen en spoorverbindingen vergroot kan worden. Voor het spoor denken we aan uitbreiding van de verbinding en verbreding van het spoor richting Den Bosch (Eindhoven) bij de brug over de Maas bij Ravenstein. Daarbij kan mogelijk worden aangesloten bij het MIRT-onderzoek A50. Voor de wegen kijken we naar de capaciteit van de A50, het mogelijk uitbreiden van capaciteit knooppunt Neerbosch (A73), verbreding van de N322 (onderzoek afgerond) en de Rijksweg Heumen. Verder dient te worden onderzocht hoe het (H)OV en de fiets (inclusief mobiliteitshubs) een prominentere plaats kunnen krijgen in de mobiliteit. Dit geldt zowel voor de verbindingen tussen de regiogemeenten onderling als voor de verbinding met de stad. We denken aan een integrale aanpak op de corridors Nijmegen-Beuningen/Druten, Nijmegen-Wijchen (Oss) en gebiedsaanpak Wijchen westzijde, de oostflank (Groesbeek/Duitsland), en de zuidflank (Nijmegen-Heumen (Mook).

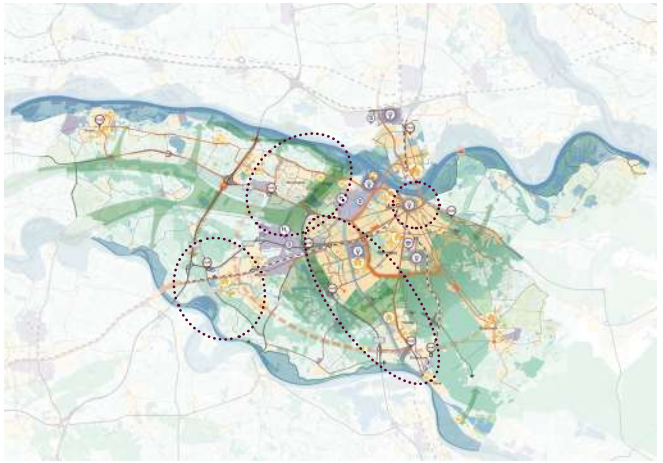
2. Om een sprong te maken naar een circulaire economie onderzoeken we de mogelijkheden van transitie van zowel industrie als landbouw. Het geschikt maken van daken voor zonne-energie, toepassing van waterstof en circulaire landbouw zouden daarbij de eerste onderzoeksrichtingen kunnen zijn. Daarnaast dient onderzoek plaats te vinden naar de match tussen arbeidspotentieel en aanbod en de sturingsmechanismen daarbij.

3. Omwille van het voor de doelgroep bereikbaar maken van betaalbare woningbouw is het raadzaam om onderzoek te doen naar de financiering ervan op korte en lange termijn. Daarnaast verkennen we de kansen voor inbreiding en verdichten rondom OV-knooppunten en centra van kernen waarbij een groene en ontspannen leefomgeving de basis is. We wegen inbreiden versus uitbreiden af en brengen samenhang in de nieuwe locaties in tijd en investering.

4. We onderzoeken waar de mogelijkheden liggen om de bestaande natuurgebieden en losse elementen met elkaar te verbinden om zodoende de biodiversiteit te vergroten en de druk op de kwetsbare gebieden te verminderen. Daarnaast onderzoeken we op welke wijze we het landschap kunnen versterken waardoor het een groene ruimte wordt die bijdraagt aan de leefbaarheid van de bestaande en de nieuwe inwoners. Daarbij zoeken we naar synergie tussen de ruimteclaims vanuit de diverse sectoren waardoor er een samenhangende duurzame leefomgeving ontstaat.

Onderzoeksgebieden

In het gebied Rijk van Nijmegen en Nijmegen-West onderscheiden we een viertal onderzoeksgebieden waar we als eerste mee aan de slag willen gaan. Dit zijn Wijchen-West, de zone tussen Beuningen en Weurt/Nijmegen, de Kanaalzone in Nijmegen en Heumen, en de stationsomgeving Nijmegen Centraal (zie figuur 1). In deze onderzoeksgebieden komen meerdere bouwstenen uit de Verstedelijkingsstrategie bij elkaar en is ook een urgentie om koers te bepalen.

Figuur 1: onderzoeksgebieden in het Rijk van Nijmegen

Wijchen-West
In het gebied aan de westzijde van Wijchen komt een aantal vraagstukken bij elkaar. Qua mobiliteit gaat het dan om de capaciteit van de A50, een mogelijke verhoging van capaciteit en verdubbeling van het spoor richting Eindhoven, (snel)fietsverbindingen, een mogelijke OV/HUB functie voor Nijmegen en de (on)bereikbaarheid van het centrum vanwege de doorkruising van het spoor. Verder speelt in dit gebied een woningbouwopgave (Wijchen-West) en grenst er natuur aan de randen van het gebied. Al met al een gebied waar een aantal opgaven bij elkaar komt, maar waar ook nadrukkelijk kansen liggen.

Zone tussen Beuningen, Nijmegen-Weurt en Wijchen
We gaan de stad en dorpen verdichten en het ruimtegebruik intensiveren. De kwaliteit van de groenblauwe structuren en groengebieden wordt hierdoor steeds belangrijker voor bewoners. Door het natuurlijk systeem robuuster in deze zone (van oeverwallen, komkleigebied en uiterwaarden) te maken kunnen we de negatieve effecten van klimaatverandering minimaliseren. Samenwerking tussen de gemeenten Wijchen, Beuningen en Nijmegen kan in de zone leiden tot een aantrekkelijk landschapspark en biedt bewoners een aantrekkelijk uitloopgebied. Ook biedt dit landschapspark ruimte voor biodiversiteit in combinatie met energieopwekking en kunnen we de gevolgen van de klimaatverandering opvangen (waterberging).

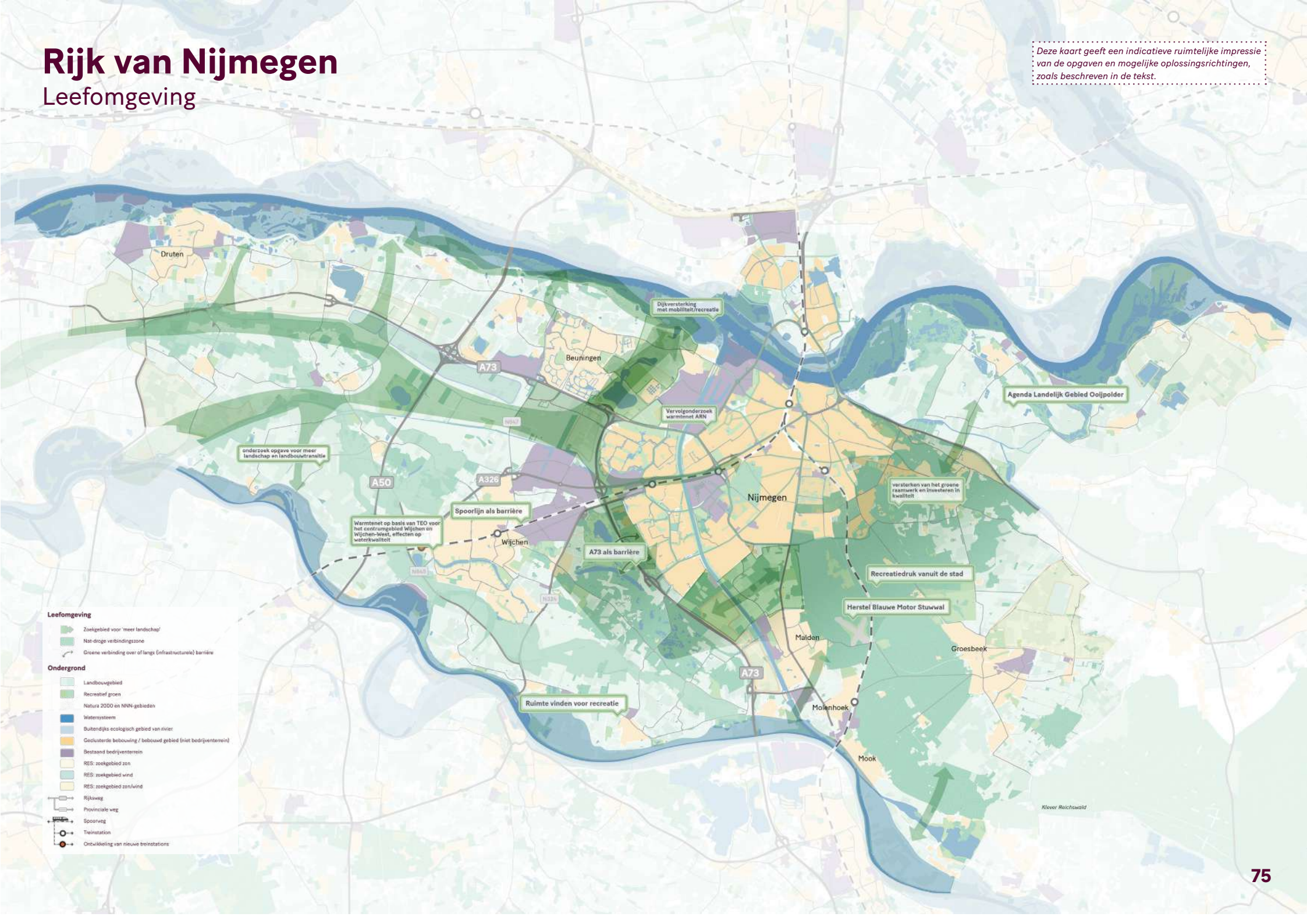
Kanaalzone Nijmegen en Malden
Zowel in Nijmegen als Heumen spelen er veel ontwikkelingen langs het kanaal. In Heumen wordt in de kern gebouwd aan het kanaal, maar wordt ook de groene functie van het kanaal versterkt en de zone tussen de Malden en Nijmegen versterkt als groengebied en voor de landbouwtransitie. Ook zijn er kansen voor de energietransitie. Op het gebied van mobiliteit wordt er gezocht naar een regionale Hub en worden fiets en HOV-functie versterkt. De Kanaalzone biedt in Nijmegen naast een flinke toevoeging aan de woningvoorraad ook kansen om een stap te zetten naar meer vitaal en verbonden Nijmegen-West. Naast de nieuwe plekken voor woningbouw, versterken we de wijken rondom het kanaal met voorzieningen en werkfuncties. In combinatie met het versterken van de groenblauwe structuren langs het kanaal en de zone tussen Heumen en Nijmegen liggen hier kansen om de bouwstenen/opgaven uit de Verstedelijkingsstrategie te verzilveren.

Nijmegen Stationsgebied
De komende jaren wordt het Nijmeegse stationsgebied vernieuwd. Het station vervult een regionale functie. Het Rijk, provincie Gelderland, gemeente Nijmegen en NS investeren samen in Stationsgebied Nijmegen om het om te vormen tot een aantrekkelijke plek waar reizen, wonen, werken, winkelen en recreëren samenkomen. Aan de westzijde komt een nieuwe entree en wordt een nieuw gebied met woningen en maatschappelijke functies ontwikkeld. Rondom het station komen nieuwe woningen om tegemoet te komen aan de woningnood. Het Stationsgebied Nijmegen wordt ook groener en duurzamer.

Rijk van Nijmegen

Leefomgeving

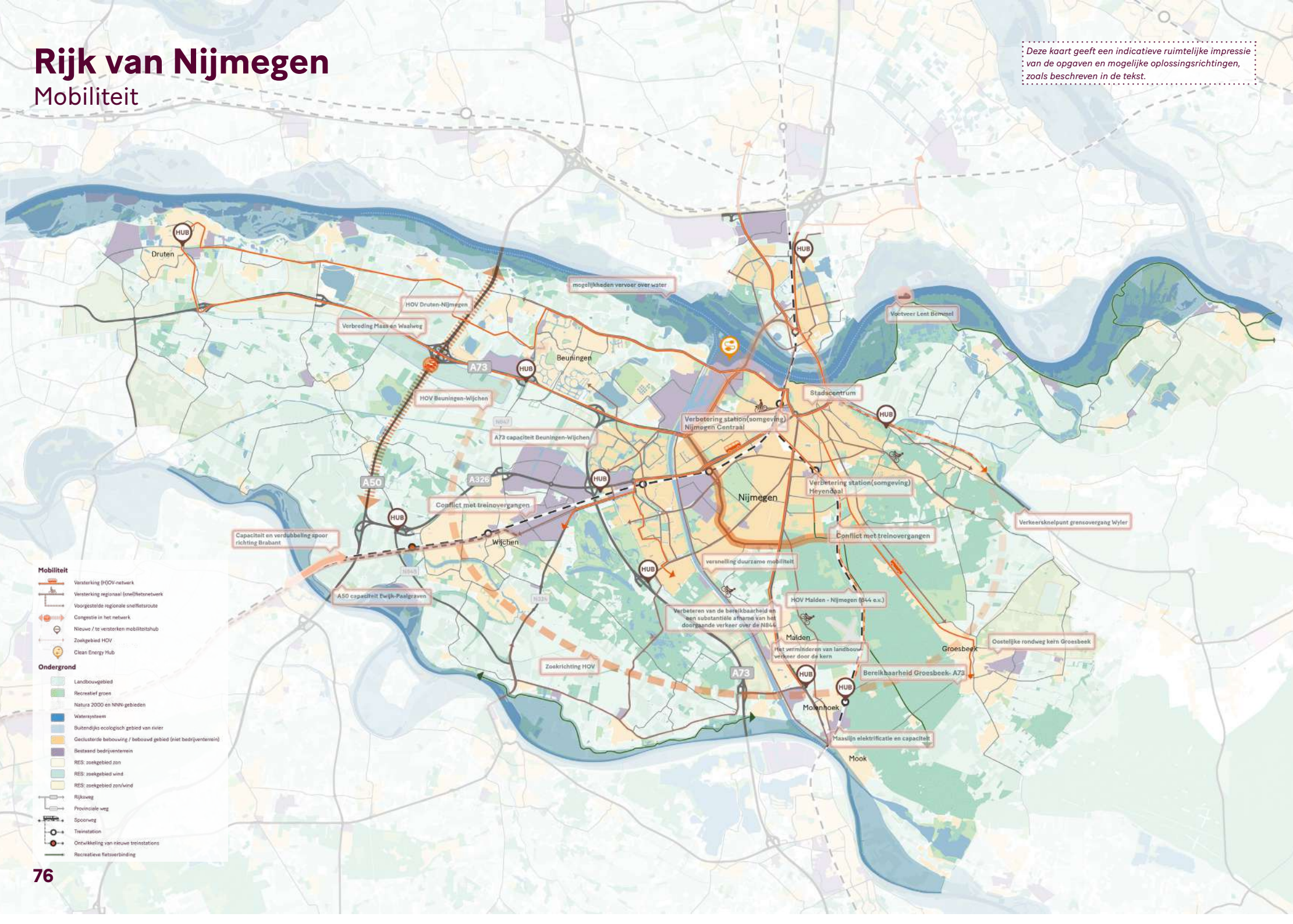
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Rijk van Nijmegen

Mobiliteit

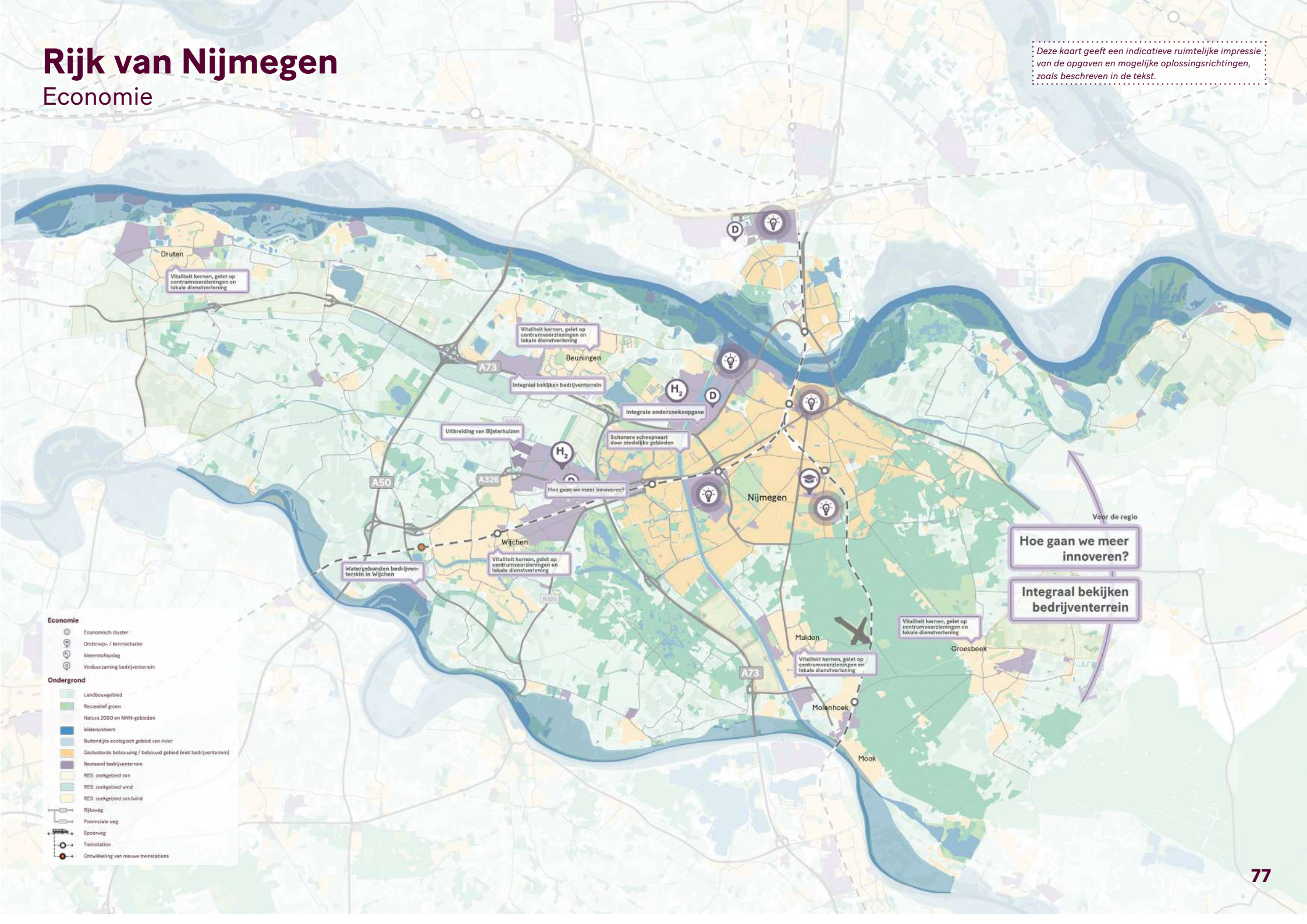
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Rijk van Nijmegen

Economie

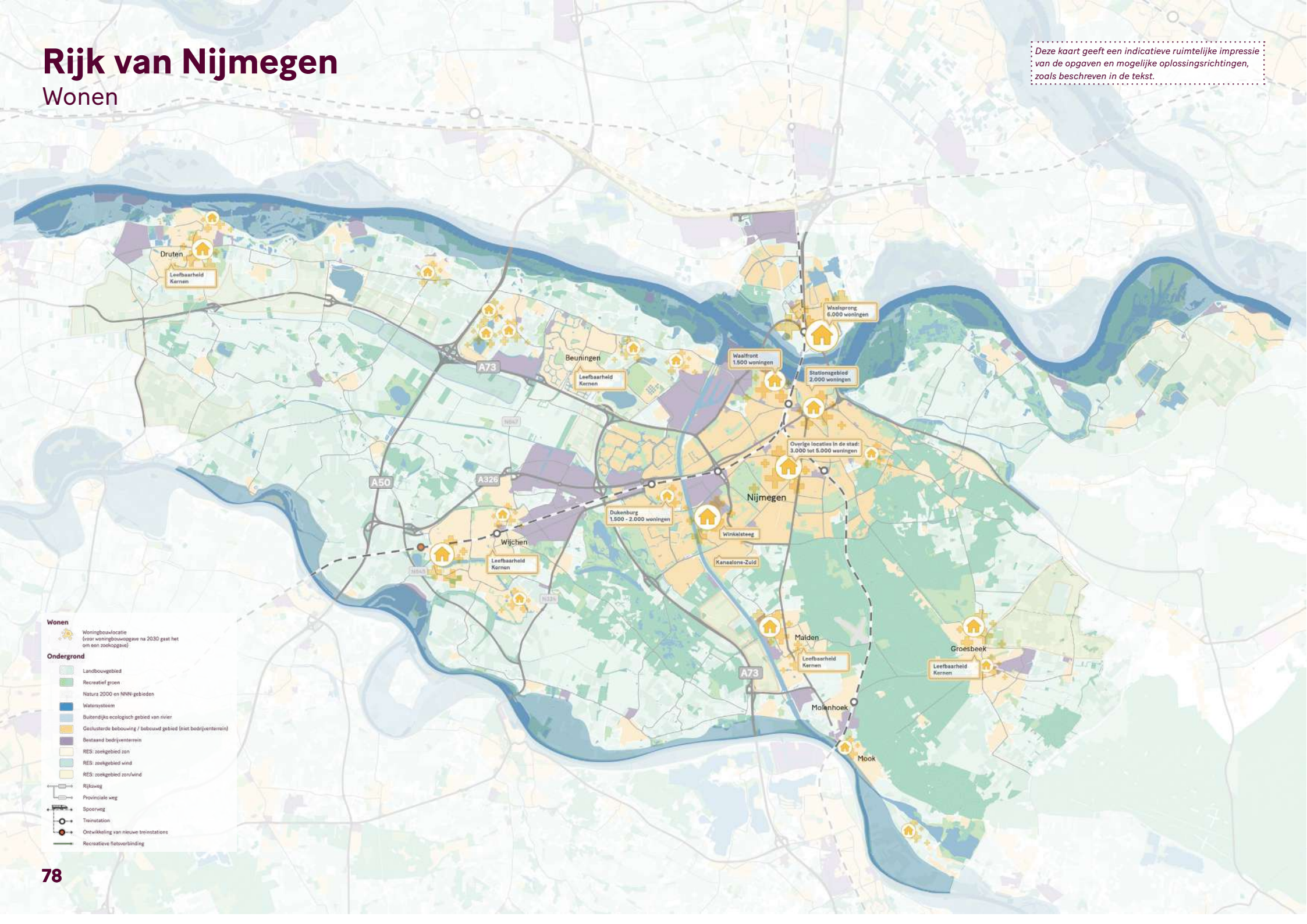
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Rijk van Nijmegen

Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Veluwe

Provincie Gelderland, Waterschappen, gemeenten Arnhem, Barneveld, Ede, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen

Positionering van de Veluwe in de Groene Metropool

De Veluwe is met haar rijke natuur en variatie aan landschappen van onschatbare strategische (inter-)nationale waarde. De Veluwe is het grootste Natura2000-gebied op land van Noordwest-Europa. De stuwwal is de motor voor het watersysteem met invloeden tot ver buiten de Veluwe en essentieel voor onze drinkwatervoorziening en nationale drinkwaterreserve.

De Veluwe is het "groen" in onze Groene Metropool. Zij is de "groene long" van de regio en vormt de contramal voor de toenemende verstedelijking door bevolkingsgroei en woningbouw.

De afwisseling van bos, heide, beken en sprengen, landgoederen en het rivierengebied levert een landschap op waarin veel inwoners en bezoekers zich kunnen ontspannen. Naast de intrinsieke groenblauwe natuurwaarden en haar bijdrage aan het klimaatsysteem (o.a. CO_2-opname, O_2-productie, zuivering, verkoeling) heeft de Veluwe een grote toeristisch-recreatieve waarde.

Maar de Veluwe gaat achteruit! Door onder andere milieudeposities, verdroging, versnippering en een toenemende recreatieve belasting treedt een verschraling op. Ook is er een ruimtelijke druk door ruimteclaims voor woningbouw, bedrijfslocaties, verkeer en vervoer en (grootschalige) energieopwekking en waterwinning. We zoeken een duurzamere balans tussen ruimte voor de natuur en ruimte voor de mens.
Het behoud, beschermen en versterken van dit landschap, deze natuurwaarden en dit watersysteem is een van de hoofddoelen uit het verstedelijkingsconcept. Een robuust ecologisch systeem is randvoorwaardelijk voor een gezonde en welvarende samenleving.

Binnen het Natura 2000-gebied staat behoud en versterking en uitbreiding van de natuur voorop. In een ruime zone daaromheen is ruimte voor passende, gemengde ontwikkelingen. In die zone vinden we de meeste kernen, landgoederen, uiterwaarden en landbouwgebied.

Een goede afstemming met aangrenzende deelgebieden uit de Verstedelijkingsstrategie, waaronder Liemers, Foodvalley en Arnhem-Oost is daarom noodzakelijk. Hetzelfde geldt voor onder andere de gemeenten Apeldoorn en Harderwijk, waar ook opgaven zijn voor woningbouw. We willen de groenblauwe waarden van de Veluwe door laten lopen tot tussen en zelfs in onze kernen.

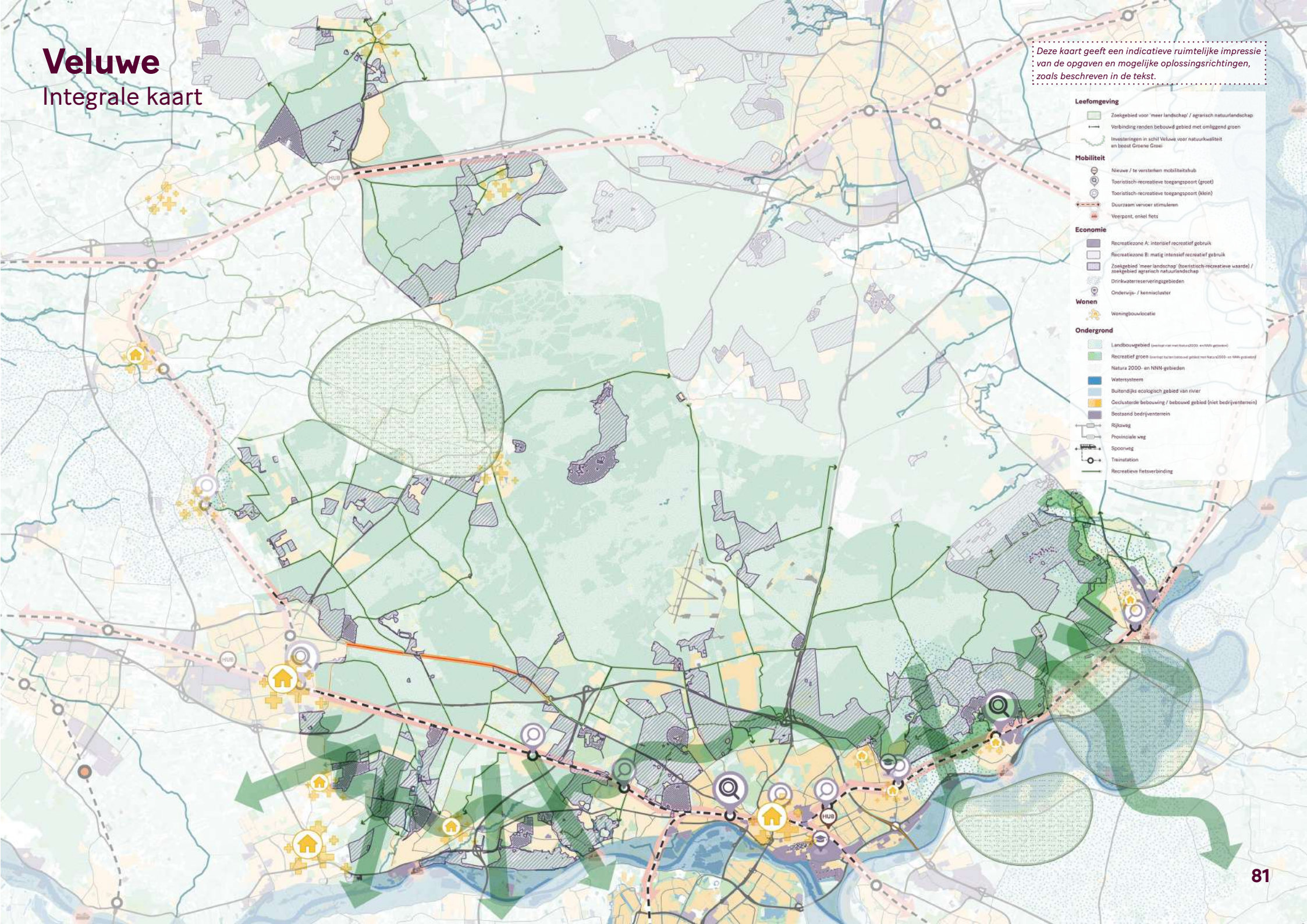
De gebiedsuitwerking Veluwe heeft een belangrijke rol om het 'meer landschap' van onze ambitie 'meer landschap, meer stad', te realiseren. We zullen daarom woon- en werklocaties grotendeels in andere deelgebieden moeten realiseren.
Toch is er, mede vanuit het oogpunt 'vitale kernen' voor woningbouw, ook een beperkte opgave in dit deelgebied die we zo veel mogelijk binnenstedelijk, circulair, klimaatadaptief en groen realiseren. Economisch focussen we op versterking van de toeristisch-recreatieve sector, met name in de randen, maar ook de ontwikkelingskansen van de landbouwtransitie nemen we mee.

Integrale onderzoeksvraag

Hoe kunnen we de natuur (ecologie en hydrologie) herstellen en versterken en gelijktijdig de demografische en economische groei faciliteren en de vitaliteit van kernen versterken? Waar kunnen we dit combineren met versterking van landschap, economie en cultuurhistorie? Hoe kan de landbouwtransitie en de transformatie van verblijfsrecreatie hierin benut worden? Hoe vergroten we de groene verbindingen met (recreatief) groen buiten de Veluwe? En hoe financieren we deze ambitie? Dit zijn de onderzoeksvragen waar het in dit deelgebied om draait.

Veluwe
Integrale kaart

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Hoofdopgaven met onderliggende opgaven

Leefomgeving
Wil de Veluwe de groene long van de metropool blijven, dan is beheer, herstel en uitbreiding van natuur en hydrologie randvoorwaardelijk. We willen vanuit de Verstedelijkingsstrategie daar een integrerende bijdrage aan leveren, vanuit de balans tussen groen en groei. Denk daarbij aan recreatiezonering in het natuurgebied en daarbuiten, natuurontwikkeling, tegengaan van verdroging en stikstof-maatregelen. Ook willen we aan de randen van de Veluwe nieuwe mogelijkheden ontwikkelen voor dag- en verblijfsrecreatie om daarmee de druk op de Veluwe zelf te verminderen. We integreren dat waar mogelijk met de transitie van de landbouw, stimulering van de recreatieve economie en klimaatadaptatie. In het verlengde daarvan is 'meer landschap' buiten het deelgebied Veluwe ook noodzakelijk. Zo spreiden we de recreatie.

Wonen
We gaan verspreid over meerdere kernen, zoveel mogelijk nabij OV-knooppunten, ongeveer 3.000 woningen toevoegen tot 2040. Veel kernen lopen tegen ruimtelijke grenzen aan (natuurgebieden, uiterwaarden), liggen in landschappelijk waardevolle gebieden en willen niet aan elkaar groeien (groene vingers behouden). Ook hebben we de opgave om de brede vitaliteit van kleinere kernen te behouden. We realiseren woningen bij voorkeur via verdichting en nabij OV-punten wat leidt tot ingewikkelde ontwerpopgaven. Hoe verdichten we woonwijken zonder het karakter van onze kernen aan te tasten en hoe doen we dat betaalbaar, klimaat-adaptief, groen en circulair?

Mobiliteit
Verminderen van vervuiling/deposities, verkeersoverlast en veiligheidsrisico's van automobiliteit door recreanten en forenzen is nodig voor de leefbaarheid in deze regio en is goed voor de natuur. Bij voorkeur komt zowel de toerist als lokale ommetjesmaker zonder auto naar de Veluwe, maar we willen ook overstappen (transfers) van auto naar fiets mogelijk maken. Dit voorzien we vooral aan de randen/ontvangstplekken van de Veluwe. Daarbij dragen strategisch gelegen ontvangstlocaties (goede ov-parkeer- en overige voorzieningen) bij aan spreiding van bezoekers in het gebied. Voor het lokale woon-werk verkeer stimuleren we slimme en schone mobiliteit; fiets en openbaar vervoer.

Economie
We willen de recreatieve economie waar nodig revitaliseren en waar mogelijk versterken. We stimuleren de landbouwtransitie met multifunctioneel landgebruik, innovatie, kortere keten en nieuwe duurzame verdienmodellen. De toekomst van intensieve landbouw en zwaardere industrie aan de randen van de Veluwe moet afgewogen worden ten opzichte (versterking van) natuur, hydrologie en recreatie. In en rond de Veluwe zijn er veel ruimtelijke beperkingen voor maatregelen voor de energietransitie vanwege natuurbescherming en strategische drinkwatervoorzieningen (inclusief Aanvullende Strategische Voorraad).

Aanzet voor oplossingsrichtingen, maatregelen en de onderzoeksagenda

1. Robuust systeemherstel van de Veluwe
Een natuurlijker watersysteem en natuurherstel is noodzakelijk om effecten van stikstofdepositie, klimaatverandering en de achteruitgang van de biodiversiteit tegen te gaan. Daarom geven we een impuls aan natuurontwikkeling op de Veluwe. In verschillende herstelprogramma's werken we al aan het herstel van het Natura2000 gebied 'de Veluwe', bijvoorbeeld in de uitvoering van recreatiezonering. Ook in het Nationaal Programma Landelijk Gebied en in de Gelderse Maatregelen Stikstof wordt gewerkt aan het versterken van de natuur op en rondom Veluwe. Dankzij de verkenning van Gelderse Maatregelen Stikstof hebben we een goed beeld welke maatregelen nodig zijn om de negatieve effecten van stikstof te beperken, zowel op de Veluwe zelf als op de flanken ervan (de overgangsgebieden). Denk bijvoorbeeld aan robuust systeemherstel (natuur en water) in en nabij beekdalen, zoals het versterken van het Renkums beekdal en tegengaan van verdamping in het infiltratiegebied. We onderzoeken hoe we deze maatregelen gerealiseerd krijgen en wat voor samenwerkings-

en financieringsconstructies daarbij passen, waar mogelijk geïntegreerd met de maatregelen voor ‘meer landschap;’ en ‘dagelijks groen’ in de directe leefomgeving.

2. Meer landschap
In een ruime schil rond de Veluwe zoeken we grote gebieden waar we een deel van het extra uitloopgebied uit het verstedelijkingsconcept kunnen realiseren. Het doel is om de Veluwe als toeristisch-recreatief concept uit te breiden en daarmee de recreatieve druk te spreiden.
In de gehele verstedelijkingstrategie zoeken we 5.000 hectare. In deze gebieden willen we natuur- en landschapswaarden toevoegen met behoud van onder andere een natuur-inclusieve landbouwfunctie. We gaan onderzoek doen naar de ontwikkelingskansen in deze gebieden voor verblijfsrecreatie, natuur, landbouw en landbouwtransitie, hydrologie en klimaatadaptatie, landschap, cultuur, erfgoed en economie. We denken daarbij, binnen het deelgebied Veluwe, aan het gebied Otterlo-Wekerom-Harskamp, het Rivierklimaatpark, de Havikerwaard en het versterken van recreatie aan de Rijn en IJssel.
Transities en investeringen in de schil rond de Veluwe hebben prioriteit vanwege de directe positieve impact op de natuurkwaliteit. Deze investeringen hebben een hoog maatschappelijk rendement en geven een krachtige boost aan de Groene Groei.

3. Spreiden en kanaliseren van de recreatie op de Veluwe
Ook recreatie en toerisme heeft haar weerslag op de kwaliteit van de natuur op de Veluwe. De natuur lijdt onder het intensieve gebruik. De recreatiezonering is een stap in de goede richting. Hierin zijn gebieden aangewezen waar intensiever gerecreëerd kan worden en gebieden waar de natuur dit gebruik niet of in mindere mate toelaat. Ongeveer 75% recreanten op de Veluwe zijn inwoners van het gebied. Meer landschap aan de randen van de Veluwe draagt ook bij aan het spreiden van de gebruikers.
Naast het toevoegen van nieuw landschap, onderzoeken we ook hoe we recreanten kunnen spreiden over de groene metropool. We onderzoeken welke ‘groene verbindingen’ met gebieden buiten de Veluwe waardevol zijn en hoe deze helpen de groeiende recreatieve druk te spreiden. Denk daarbij aan verbinding met Park Lingezegen, water- rivierrecreatie in de Liemers of de parkontwikkeling in het Binnenveld in de Foodvalley.

4. Dagelijks groen
Nabij, tussen en in onze kernen zoeken we lokale kansen voor groene, blauwe en landschapsontwikkeling. Door toevoeging van nieuw dag-recreatief groen bieden we alternatieve ommetjes en honden uitlaat-gebieden voor bewoners. Daarmee verminderen we de druk op de natuur, voorkomen we het aaneengroeien van kernen en helpen we klimaatadaptatie. We zien uitdrukkelijk kansen bestaande landgoederen en uiterwaarden te versterken en te ontsluiten en betrekken daarom het Geldersch Arcadië Pact bij deze ontwikkeling.

5. Infrastructuur en toeristisch-recreatieve toegangspoorten
Een netwerk van grote en kleine toeristisch-recreatieve toegangspoorten naar de Veluwe en het rivierengebied is wenselijk als stimulans voor schone en slimme mobiliteit. Deze toegangspoorten liggen primair op bestaande OV-knooppunten. We onderzoeken binnen de samenwerking van Veluweop1 wat nodig is om dit te realiseren.
De toegangspoorten concentreren toeristen op wenselijke locaties, bieden een makkelijke autovrije toegang tot de Veluwe en waterrecreatie, leveren kansen op voor de middenstand en kunnen dienen als mobiliteitshub voor overstap op fiets of OV. We denken daarbij aan Ede, Arnhem en Rheden, omdat deze stations op fiets- of loopafstand liggen van belangrijke toeristische trekpleisters: de Ginkelse Heide, Nationaal Park de Hoge Veluwe, Burgers’ Zoo, Openluchtmuseum, de Posbank en het Gelders Arcadië. Kleinere toegangspoorten, zoals (overige) sprinter-stations, moeten vooral een gemakkelijke autovrije toegang bieden voor dag- of verblijfsrecreatie.

We onderzoeken welke recreanten en toeristen nu (met de auto) naar de Veluwe reizen en vanaf waar (mobiliteitsgedrag van onze bezoekers). Op basis hiervan verkennen we waar versterking van OV, fiets – of wandelinfrastructuur nodig is om deze toegangspoorten goed te laten functioneren.

Ook onderzoeken we de opgave voor de N224 tussen Ede en Arnhem. De woningbouwontwikkelingen in Ede en groei van de regio leiden tot extra recreatief en woon-werk verkeer. We onderzoeken of we maatregelen moeten treffen op deze weg.

6. Praktische hulp bij verdichting in kleinere kernen
We kiezen in eerste instantie voor verdichting en niet voor uitbreiding, ook in kleinere kernen. We maken daarom een praktische handleiding die inzicht geeft in hoe we verdichting in dorpen kunnen ontwerpen: groen, leefbaar, klimaat-adaptief en betaalbaar. Ook laten we een advies opstellen over hoe we ondergrond mee laten wegen in keuzes over woningbouwlocaties en de inrichting en het ontwerp ervan.

7. Onderzoek naar toekomst van zware, milieubelastende en water-intensieve industrie en energie
We gaan onderzoeken welke industrie die in het deelgebied Veluwe aanwezig is zich eigenlijk slecht verhoudt tot rol en positie en kwaliteiten van het deelgebied. Het doel is om te komen tot een plan voor deze industrie voor korte en lange termijn. Denk aan verplaatsing, verduurzaming, effect-mitigatie, herbestemming. Regio-overstijgend willen we alternatieven voor de warmte- en energietransitie onderzoeken, bijvoorbeeld aquathermie.

8. Verkenning opties Integrale Gebiedsontwikkeling
In het deelgebied Veluwe (en daarbuiten) lopen verschillende programma's (Nationaal Programma Landelijk Gebied, GMS-Stikstofmaatregelen, Natura2000, Veluweop1, Vitale Vakantieparken, RES, etc.). We streven naar een integrale gebiedsontwikkeling en onderzoeken de meest optimale samenwerkings- en organisatievorm. De provincie neemt hierin het voortouw, in goede afstemming met het Rijk.

Een brede betrokkenheid van het Rijk met steun van o.a. BZK, IenW, LNV en EZK is essentieel, bijvoorbeeld in de vorm van één rijksbod / regiodeal.

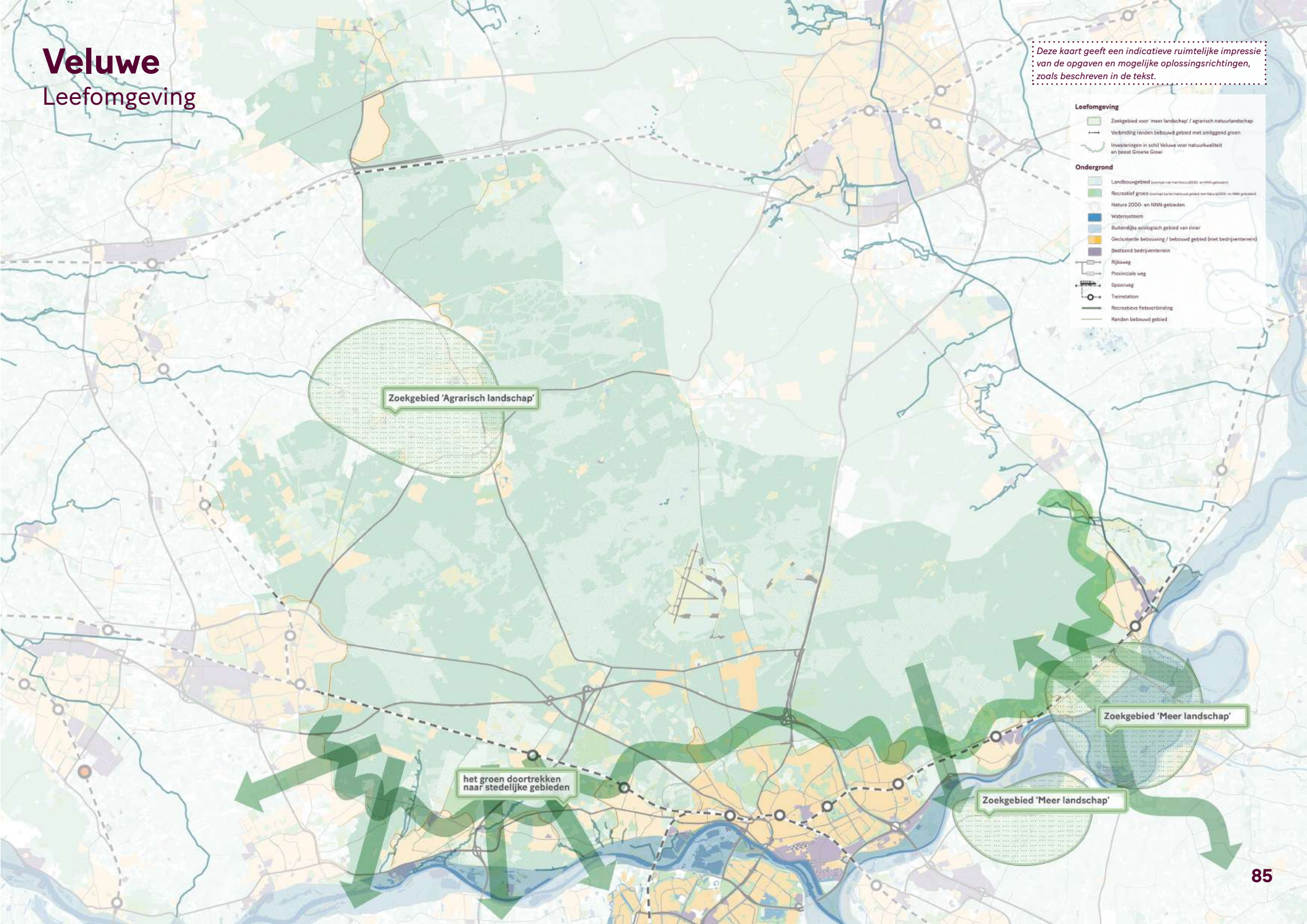
9. Onderzoek financieringsmodellen
In onze visie op "groene groei" zijn investeringen in "groen/blauw" als contramal randvoorwaardelijk voor investeringen in "rood" (woningbouw, bedrijfslocaties, etc).

Investeringen in natuurontwikkeling, transformatie van de verblijfsrecreatie en de groenblauwe dooradering van het landschap zijn tot op heden per definitie financieel onrendabel, mede doordat de maatschappelijke baten van het Veluwemassief lastig kwantificeerbaar zijn en de grenzen van het deelgebied en van de regio overstijgen. In de huidige context is de financiële "verdiencapaciteit" van het Veluws ecologisch systeem zeer beperkt.

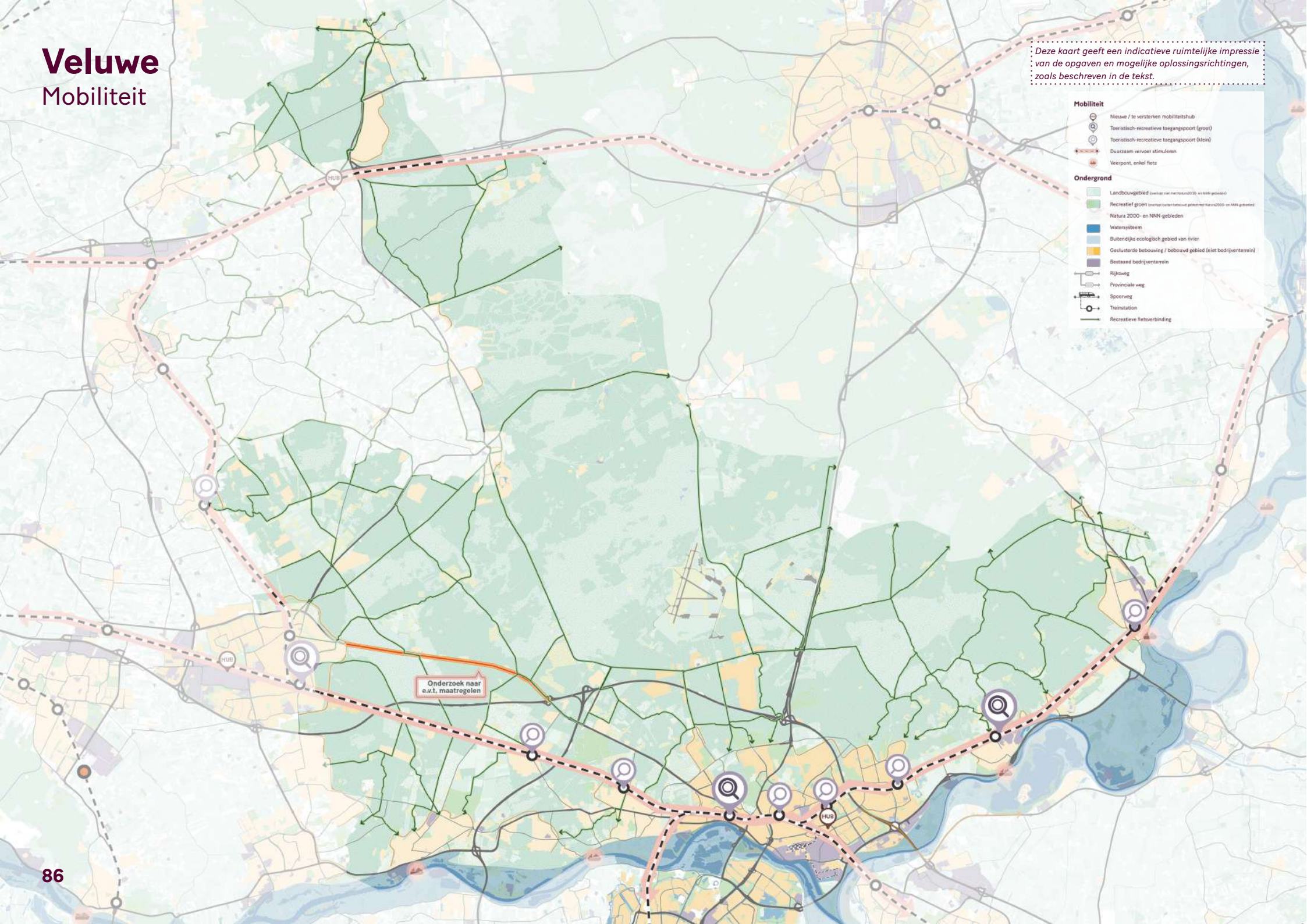
Het geringe aantal nieuwbouwwoningen in het gebied biedt via opbrengsten uit de grondexploitatie nauwelijks dekkingsmogelijkheden voor de benodigde investeringen in "groen/blauw". Zelfs op regionaal niveau biedt de compensabele onrendabele top op de woningbouw onvoldoende dekking voor deze groenblauwe investeringen.
We zoeken naar financieringsmodellen, mechanismen en instrumenten om maatschappelijke baten en lasten van investeringen in "groen/blauw" adequaat te dekken. Dit doen we niet alleen voor de Veluwe, maar voor de brede Verstedelijkingsstrategie.

Veluwe
Leefomgeving

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

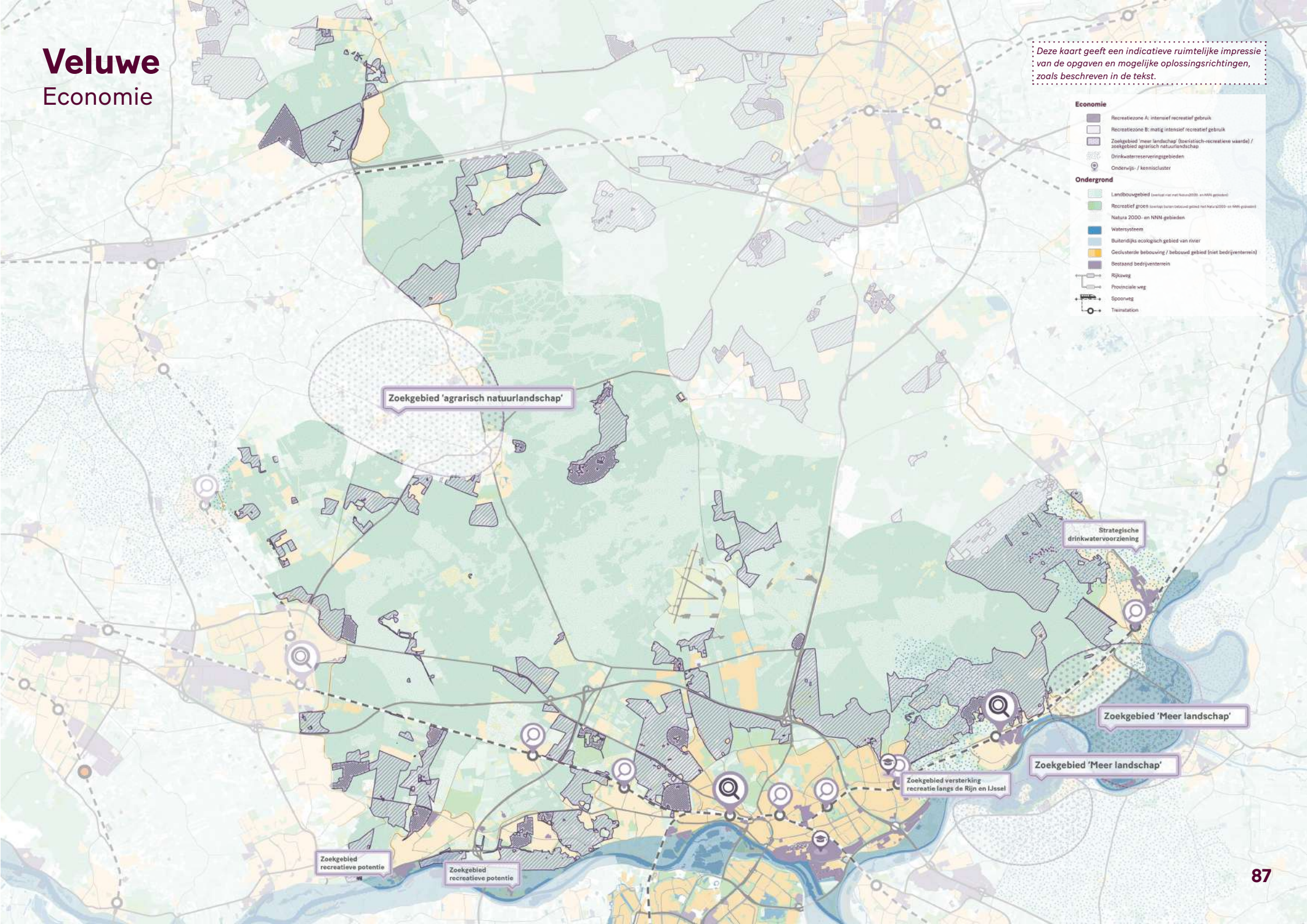

Veluwe
Mobiliteit

Veluwe
Economie

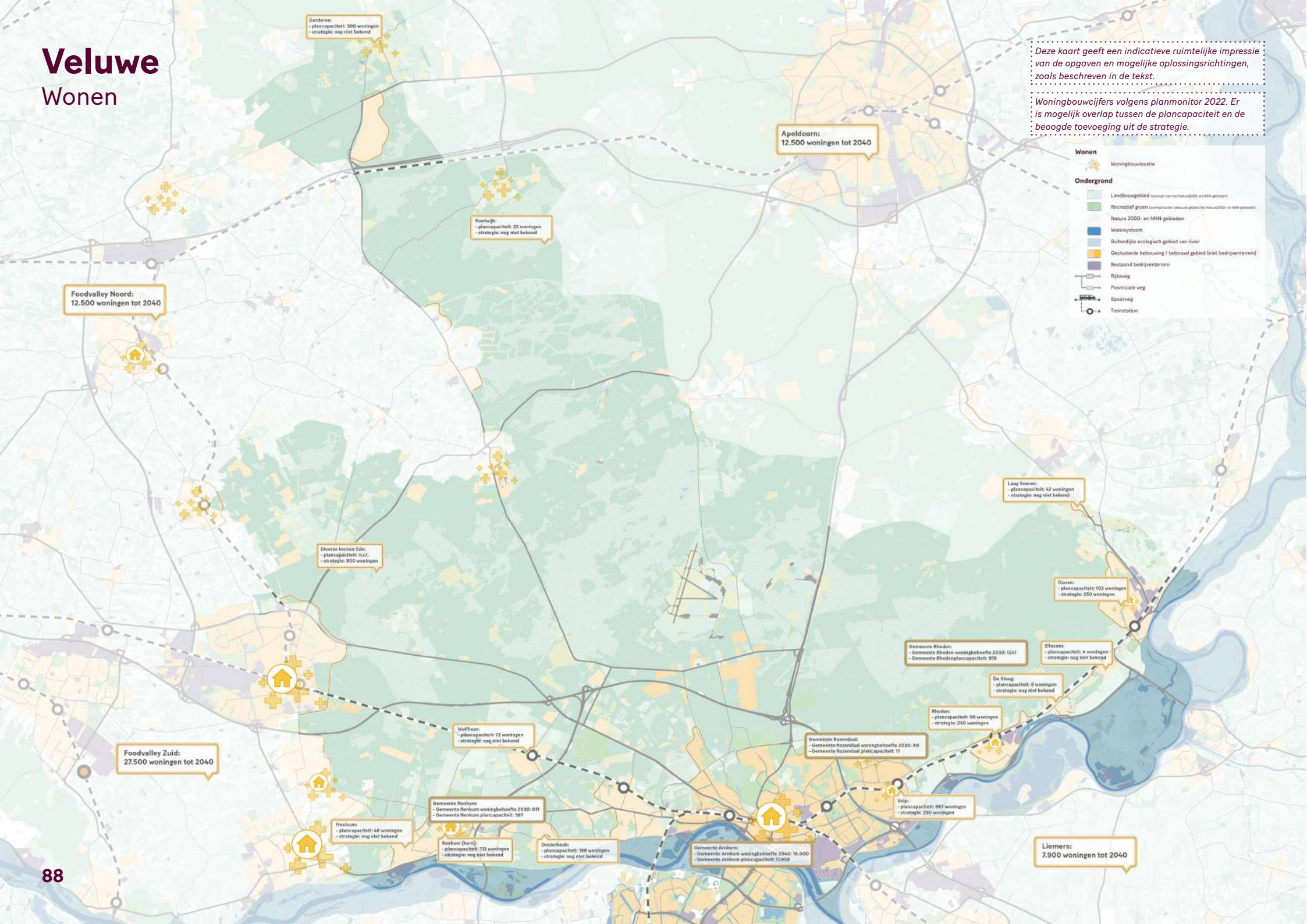
Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Veluwe
Wonen

Deze kaart geeft een indicatieve ruimtelijke impressie van de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen, zoals beschreven in de tekst.

Woningbouwcijfers volgens planmonitor 2022. Er is mogelijk overlap tussen de plancapaciteit en de beoogde toevoeging uit de strategie.

2b

Werken met de Verstedelijkingsstrategie

In dit 'Deel II-B' van de Verstedelijkingsstrategie geven we aan wat de rol en betekenis is van de Verstedelijkingsstrategie in de samenwerking tussen de partners in de komende jaren. We beschrijven de uitgangspunten voor de afspraken die we willen maken in het verstedelijkingsakkoord. Ook gaan we in op de relatie met de gebiedsuitwerkingen en het omgevingsbeleid.

Van verstedelijkingsconcept naar een strategie om langjarig samen te werken

De partners vanuit de regio's en het Rijk hebben in 'Deel 1' hun visie op de verstedelijkingsopgave vormgegeven. Het verstedelijkingsconcept 'Meer landschap, meer stad' beschrijft de ambitie, geeft (op basis van ontwerpend onderzoek) perspectief aan de rol en betekenis van de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley in het 'Stedelijk Netwerk Nederland' en bevat ontwerpprincipes voor elk van de vier bouwstenen. Het verstedelijkingsconcept beschrijft de manier waarop de regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley de opgaven in samenhang met elkaar kan accommoderen. De opgave om 100.000 woningen en bijbehorende aantallen arbeidsplaatsen toe te voegen in onze regio tot 2040 is daarmee in te passen op een manier die recht doet aan de principes en uitgangspunten van het verstedelijkingsconcept zodat ook het groene raamwerk versterkt wordt. Dat vraagt niet alleen een werkend inhoudelijk concept, maar ook een langjarige en stevige samenwerking tussen de partners van de Verstedelijkingsstrategie. Met het verstedelijkingsakkoord maken we afspraken om deze samenwerking voort te zetten en te verstevigen. Daarbij blijven we programmatisch werken aan nadere uitwerking en realisatie van de ambities.

Wat is de Verstedelijkingsstrategie?

De Verstedelijkingsstrategie geeft aan waar de partners (twee regio's, de 26 gemeenten, het Rijk, de provincies Gelderland en Utrecht en de waterschappen) gezamenlijk met verstedelijking in de regio naartoe willen: het vormt de koers voor de ontwikkeling van de regio op middellange en lange termijn om de doelen voor een duurzame verstedelijking in deze regio te realiseren. In de Verstedelijkingsstrategie komen ruimtelijke keuzes op het gebied van woningbouw, economie, mobiliteit, landschap, energie, water en ecologie bij elkaar. Het moet de integraliteit en de randvoorwaardelijke koppeling tussen de vier bouwstenen (wonen, economie, leefomgeving, mobiliteit) en de daarvoor benodigde randvoordwaarden voor 'Meer landschap, meer stad' borgen.

Op basis van de Verstedelijkingsstrategie worden afspraken gemaakt over de uitvoering in het verstedelijkingsakkoord (bijvoorbeeld investeringsafspraken). Het akkoord brengt verschillende maatschappelijke opgaven en bijbehorende programma's (Rijk en regio) met

elkaar in verband. Dus het moet antwoord geven op: waar komen de verschillende opgaven samen, welke regionale samenwerking is er al en wat is nodig gezamenlijk op te pakken? De Verstedelijkingsstrategie agendeert bij (sectorale) Rijks-, provinciale en regionale investeringsinstrumenten en programma's zoals het MIRT), het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG), de regionale Woondeals en vice versa (vraagstukken uit deze programma's worden geagendeerd bij de Verstedelijkingsstrategie). Deze meer gebiedsgerichte manier van werken en investeren wordt uitgewerkt in (een) regionale investeringsagenda('s). Partijen maken in het kader van de Verstedelijkingsstrategie ook afspraken over inbreng van capaciteit en procesfinanciering.

De Verstedelijkingsstrategie waarin partijen samenwerken via het principe van 'één overheid' past binnen de context van regievoering zoals de nationale overheid die voorziet (Ruimtelijke ordeningsbrief, 17 mei 2022). Rijk, provincies, regio(gemeenten) en waterschappen werken namelijk gezamenlijk aan de gedeelde opgaven uit de Verstedelijkingsstrategie. De Verstedelijkingsstrategie is de basis voor de gebiedsgerichte aanpak van het Rijk in het NOVEX-gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. In deze gebiedsgerichte aanpak, in het NOVEX-gebied, zullen ook de opgaven in het omliggende landelijke gebied in samenhang met verstedelijkingsopgaven bekeken worden. We brengen dus verschillende opgaven en programma's samen. Zo verbinden we de Verstedelijkingsstrategie ook met andere lopende programma's, zoals op het gebied van energie (Nationaal Programma Regionale Energiestrategieën), economie (het programma werklocaties Ruimte voor Economische Activiteit) en leefomgeving (Programma gezonde en groene leefomgeving).

Verstedelijkingsproces

De Verstedelijkingsstrategie is daarmee ook de basis voor de 'ruimtelijke puzzel' die de provincies in 2023 op verzoek van het Rijk (Ruimtelijke ordeningsbrief, 17 mei 2022) in samenwerking met alle medeoverheden (inclusief Rijkspartijen) en private- en maatschappelijk partijen zullen gaan leggen om de verschillende doelen en opgaven in de leefomgeving ruimtelijk in te passen. De strategie is dus input voor het leggen van de ruimtelijke puzzel op provinciaal niveau.

Verstedelijkingsakkoord

Een onderdeel van de Verstedelijkingsstrategie is het sluiten van het verstedelijkingsakkoord. Het verstedelijkingsakkoord bestaat globaal uit drie onderdelen, te weten:

1. Afspraken over samenwerking

Dit zijn de afspraken over de samenwerking die nodig zijn om in dit proces bij elkaar te blijven, keuzes te maken en onze inspanningen zó op elkaar af te stemmen dat we de doelen van de Verstedelijkingsstrategie realiseren. Deze samenwerkingsafspraken zijn gebaseerd op de volgende samenwerkingsprincipes:

- De Verstedelijkingsstrategie is leidend - door Rijk en regio gedeelde ambities en opgaven,

zoals verankerd in de Verstedelijkingsstrategie en in herijkingen daarvan, zijn leidend voor het handelen van de partners in het ruimtelijke domein.

- Open en gelijkwaardig - partijen werken vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid samen in gelijkwaardige verhoudingen en in gedeeld eigenaarschap. De bijdragen die elke partij wil en kan leveren zijn bepalend in de samenwerking. Partijen werken samen op basis van een open agenda; standpunten zijn niet het startpunt, maar we bekijken de opgaven en oplossingsrichting als een gezamenlijke zoektocht met een open blik.
- Democratische legitimatie - de democratische legitimatie blijft gewaarborgd; besluitvorming en verantwoording vinden plaats door/aan raden, Staten en Tweede Kamer. Deelnemende overheden organiseren zelf het mandaat in overleggen, zodat ze namens een organisatie of samenwerkende organisaties hun bijdragen kunnen inbrengen.
- Wederzijds commitment op uitvoering - Rijk en regio zijn aanspreekbaar op het commitment aan elkaar en spreken daarvoor een interventiemodel af. Provincies en (sub)regio's zorgen voor gezamenlijkheid in de regio. Het Rijk zorgt voor gezamenlijkheid binnen en tussen departementen.

In het kort betekent dit dat de Verstedelijkingsstrategie zelf geen formele status heeft in het omgevingsbeleid. De Verstedelijkingsstrategie krijgt betekenis via doorwerking in het omgevingsbeleid van de verschillende overheden. De samenwerking gaat uit van gelijkwaardigheid tussen partners en democratische legitimatie. Daarmee vormt het een alliantiemodel zonder formele beslissingsbevoegdheden of doorzettingsmacht in het ruimtelijk domein. Er wordt gewerkt vanuit programmasturing: gezamenlijk wordt vanuit de Verstedelijkingsstrategie programmering, monitoring en evt. escalatie bij knelpunten vormgegeven. De uitvoering van de maatregelen ligt bij de verantwoordelijke overheden en wordt niet direct vanuit de Verstedelijkingsstrategie aangestuurd.

2. Afspraken over programmering en fasering van wonen/werken/voorzieningen in relatie tot bereikbaarheid en leefomgeving (het verstedelijkingsprogramma)

Kern van het verstedelijkingsakkoord is de basis voor de afspraken over het realiseren van de verstedelijking in de regio zodat een betrouwbare, betaalbare en continue bouwstroom in balans met de groene leefomgeving, de duurzame mobiliteit en vitale economie wordt geborgd. De afspraken over middelen voor de benodigde maatregelen, zullen worden opgenomen in het akkoord (waar al mogelijk) of worden later op basis van dit akkoord gemaakt. Dit betekent dat het akkoord de randvoorwaarden organiseert om de doelen van de Verstedelijkingsstrategie te realiseren in termen van maatregelen, planning, bekostiging en organisatie. Dat betekent ook dat het gebiedsgericht programmeren van functies zoals wonen of werken zich (onderling) ook goed moet verhouden tot de benodigde randvoorwaarden.

Afspraken over de gebiedsuitwerkingen

In de gebiedsuitwerkingen wordt uitgewerkt en getest hoe ontwerpprincipes uitpakken in vlekken of deelgebieden en welke randvoorwaarden ingevuld moeten worden. De integraal uit te werken gebieden zijn de drie sleutelgebieden Spoorzone Arnhem-Oost, Nijmegen-West en Foodvalley-Zuid en de overige gebieden te weten Foodvalley-Noord, Liemers, Middengebied Arnhem-Nijmegen, Rijk van Nijmegen en de Veluwe. Deze acht gebieden zullen ook in de komende jaren met elkaar in samenhang worden uitgewerkt en vormen een belangrijke bouwsteen voor het verstedelijkingsprogramma.

In gebiedsuitwerkingen komen de ontwerpprincipes per bouwsteen van de Verstedelijkingsstrategie samen in een specifiek gebied. De rol van de gebiedsuitwerkingen is zo tweeledig:
1. De gebiedsuitwerkingen vormen de basis om de (abstracte) Verstedelijkingsstrategie en ontwerpprincipes lokaal door te vertalen;
De gebiedsuitwerkingen zijn agenderend voor de regionale samenwerking in de Verstedelijkingsstrategie tussen gemeenten in de

regio en vormen een belangrijk houvast voor het lokale omgevingsbeleid;
2. De gebiedsuitwerkingen brengen inhoudelijke vraagstukken in beeld en vormen zo ook input voor het gesprek tussen Rijk en regio over samenwerking en eventuele investeringen. Ze vormen de gebiedsgerichte input en onderbouwing voor het verstedelijkingsprogramma met het Rijk (vast te stellen in BO Leefomgeving of BO MIRT) en de doorwerking naar investeringen en inzet van regio en Rijk in de komende jaren (de uitvoeringsagenda, inclusief investeringsagenda, van het NOVEX-gebied).

De gebiedsuitwerkingen zoals ze nu voorliggen, agenderen de opgaven en kwesties die de betrokken partijen uit het deelgebied samen op willen pakken. De gebiedsuitwerkingen zijn dus geen blauwdruk, maar moeten kunnen inspelen op ontwikkelingen en nieuwe inzichten en kunnen dus in de tijd wijzigen. Dit vraagt om tussentijdse bijstelling, aanscherping, aanvulling en/of concretisering. Tussen de verschillende gebiedsuitwerkingen kunnen snelheidsverschillen bestaan. Het borgen van de samenhang tussen de gebiedsuitwerkingen is onderdeel van het verstedelijkingsakkoord en het uitvoeringsprogramma.

Afspraken over randvoorwaarden
In het verstedelijkingsprogramma worden het verstedelijkingsconcept en de gebiedsuitwerkingen specifiek gemaakt, worden de verstedelijkingslocaties en benodigde maatregelen in de tijd gezet en worden daaraan investeringsmogelijkheden gekoppeld. De maatregelen die randvoorwaardelijk zijn voor de realisatie van wonen, werken en voorzieningen worden in hun onderlinge samenhang gefaseerd. Dan gaat het om duurzame mobiliteit zoals (H)OV, om stikstof en natuur, om de integratie economie en stad, om logistiek, om energie, enzovoort. Ook wordt in het verstedelijkingsprogramma de aanpak vertaald naar de gefaseerde inzet van instrumenten en middelen. Hierbij vindt ook een afweging plaats van de effectiviteit en doelmatigheid van deze inzet. Zo kan er ofwel versnelling of een doorbraak worden bereikt ofwel eerst onderzoek of alternatieven verkend moeten worden. Niet alles kan op hetzelfde moment. Dat is complex en dus daarom moeten ook de rol en verantwoordelijkheden benoemd worden. Afgesproken wordt wie wat doet om gezamenlijk de opgave te realiseren. Dit vanuit m.n. ieders wettelijke taken en bevoegdheden, mandaat, verantwoordelijkheid en financieringsmogelijkheden. Alleen in onderlinge samenhang kan de voorgenomen verstedelijkingsopgave worden gerealiseerd.

<u>3. Overige afspraken</u>

Monitoring
De Verstedelijkingsstrategie maken we met elkaar voor 20 jaar. Dat is een lange periode waarvan we nu al weten dat er van alles gaat gebeuren. Er zullen zich veranderingen voordoen in de economie en in de politiek, maar ook in de woonbehoeften van inwoners, de manier waarop we reizen en waarop bedrijven zich organiseren. Wat er precies verandert, kunnen we nu niet voorspellen, maar we weten wel dát het zal veranderen. Door vooraf afspraken te maken over hoe we om (willen) gaan met die veranderingen en op welke manier we dan met elkaar bijsturen, zijn we met elkaar in staat om op tijd te reageren. We monitoren met elkaar (generiek en specifiek in de deelgebieden) en kijken steeds naar wat er op (middel)lange termijn nodig is om integrale doelen te halen. Dat gaat over de inhoud, maar ook over timing. Dat gaat over het regionale beeld (halen we de aantallen en het tempo) en over gebiedsgerichte invulling (wat is op deze plek nodig?). Alleen als we steeds vanuit die twee perspectieven sturen, kunnen we komen tot een aanpak die onze regio versterkt en vergroend.
Zo komen we ook tot de continue bouwstroom. Natuurlijk is het geen spreadsheet planologie. Het gaat om integrale opgaven, omdat de behoefte om meer woningen te realiseren in een goede kwaliteit samengaat met aanzienlijke (transformatie) opgaven in het (bestaande) stedelijk netwerk

zoals wateropvang, vergroening, energietransitie, mobiliteit en stadsdistributie. Dit heeft ook te maken met adaptiviteit en veerkracht. Ook daar helpen de gebiedsuitwerkingen ons bij: deze brengen op subregionale schaal de opgaven en kansen voor ontwikkeling in beeld. Vervolgens zal op lokaal gebiedsontwikkelingsniveau en projectuitwerking de afweging plaatsvinden.

Participatie
Inwoners: Tot dusver heeft participatie als het gaat om de Verstedelijkingsstrategie plaatsgevonden via de lokale trajecten van de omgevingsvisies. Daarnaast willen de partners binnen de Verstedelijkingsstrategie uitwerken hoe participatie over dit traject op regionaal niveau ondersteund kan worden. Gemeenten nemen het voortouw bij de organisatie van burgerparticipatie op locatie- en deelgebiedsniveau.

Economische en maatschappelijke partners: Tot dusver zijn partijen zoals corporaties, ontwikkelaars, mobiliteitsaanbieders en landschapsbeheerders periodiek geïnformeerd over de stand van zaken. Voor de komende fase willen we nader in gesprek gaan en kijken we hoe hun rol, kennis en expertise in te zetten bij de (uitvoering van de) Verstedelijkingsstrategie (o.a. bij financieringsmogelijkheden).

Voorbeeld van een outline van het verstedelijkingsakkoord

a. Opgave verstedelijking in regio – 100.000 woningen en werk – integraal, toekomstbestendig en kwalitatief hoogwaardig ingepast in regio – geplaatst in nationale en regionale context
b. Visie op verstedelijking regio – verwijzing naar verstedelijkingsconcept 'Meer landschap, meer stad', vier bouwstenen, acht gebiedsuitwerkingen
c. Programma – fasering woningbouw en randvoorwaardelijke maatregelen
d. Afspraken over maatregelen: afspraken over bekostiging van, onderzoek naar en/of het proces om tot afspraken te komen voor bepaalde maatregelen
e. Samenwerking aan verstedelijking – Werken als één overheid, samenwerkingsprincipes
f. Governance Verstedelijkingsstrategie – Jaarlijkse sturing in BO, programmatische afspraken over maatregelen, uitvoering door verantwoordelijke overheden, monitoring, escalatie
g. Uitvoering Verstedelijkingsstrategie: Programmaorganisatie, uitvoering gebiedsuitwerkingen, overheden verankeren zelf in beleidsdocumenten als omgevingsvisies

Aan de leden van de raad

Datum	: 13 september 2022
Zaaknummer	: 691079
Contactpersoon	: Gielijn Blom
Telefoonnummer	: 026-377 4356

Onderwerp: Raadsbijeenkomst Verstedelijkingsstrategie en Spoorzone Arnhem Oost

Geachte voorzitter en leden,

Graag wil het college met u in gesprek over de Verstedelijkingsstrategie en Spoorzone Arnhem Oost. Arnhem staat voor de opgave om tot 2040 16.000 woningen te bouwen in de bestaande stad. Omdat niet alle plannen gerealiseerd worden, houden wij in de planvorming rekening met meer woningen. Uit de Woonmonitor blijkt dat Arnhem tot 2030 zo'n 8.000 woningen in de planvoorraad heeft. Dit betekent dat voor veel woningen nog plannen moeten worden ontwikkeld. Het is onze overtuiging dat in de Spoorzone Arnhem-Oost de fysieke ruimte en realistische mogelijkheden zijn om, aanvullend op de bestaande plancapaciteit, circa 10.000 woningen te programmeren.

De bouw van deze woningen is urgent in het kader van de wooncrisis die ook in Arnhem al te lang te veel mensen parten speelt. Ons vertrekpunt is dat het bouwen van meer woningen altijd onderdeel is van een duurzame leefomgeving met investeringen in groen, werk, mobiliteit en voorzieningen. Daarmee dragen we bij aan een leefbare en bereikbare stad met gevarieerde wijken waar het goed wonen en leven is.

Wij kunnen dit als stad niet alleen. Daarom hebben we de samenwerking gezocht met Rijk, provincies, waterschappen en regio's onder de noemer 'Verstedelijkingsstrategie'. Op 13 september 2022 heeft het college besloten om de 'Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' aan u voor te leggen ter besluitvorming. Deze bevat onder meer een 'onderzoeksagenda gebiedsuitwerkingen' met voor Arnhem een uitwerking in sleutelgebied Spoorzone Arnhem Oost. In dit gebied komen diverse opgaven bij elkaar: ruimte voor wonen, het economisch vestigingsklimaat, de leefbaarheid van de wijken, ruimte voor groen en klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit.

Dit najaar breekt een belangrijke fase aan in het proces van de Verstedelijkingsstrategie. In november sluiten we als regio met het Rijk een Verstedelijkingsakkoord met afspraken over langjarige samenwerking, onder meer over het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost. Dit gebied heeft de status van grootschalige woningbouwlocatie gekregen in het kader van de Nationale omgevingsvisie (Novex). Met deze toewijzing door het Rijk ontstaan er kansen om de wooncrisis, de leefbaarheidsproblematiek in Arnhem Oost en verduurzaming van de stad in samenhang op te pakken.

We zijn ons er zeer van bewust dat het bouwen van 10.000 woningen in de stad een ingewikkelde opgave is met ingrijpende gevolgen voor inwoners en ondernemers. Tegelijkertijd voelen we ons ervoor verantwoordelijk om veel meer woningen te realiseren en de groei van de stad op een duurzame manier vorm te geven. Daarom is zorgvuldige planuitwerking met volop ruimte voor participatie noodzakelijk.

Raadsbijeenkomst
Omdat de impact van deze opgave voor de stad groot is en we dit najaar belangrijke stappen zetten in de planvorming voor een langjarige stedelijke ontwikkeling, willen we u graag informeren en consulteren tijdens een bijeenkomst op de Politieke Avond. Bij deze willen we de agendacommissie verzoeken om deze bijeenkomst te agenderen. We praten u bij over waar we dan staan en gaan we met u in gesprek over de uitwerking van de verstedelijkingsopgave en meer specifiek de Spoorzone Arnhem-Oost.

De bijeenkomst bestaat uit twee delen. In het eerste deel wordt u ambtelijk bijgepraat over reikwijdte, inhoud en proces van de verstedelijkingsstrategie en de gebiedsuitwerking Spoorzone Arnhem-Oost. Wat is het? Met wie werken we samen? Waar werken we aan? Welke besluiten zijn al genomen door de raad? Welke besluiten moeten nog worden genomen? Et cetera.
In het tweede deel gaan namens het college de wethouders Bouwkamp, Smeulders en Kundić met u in gesprek over bestuurlijke dilemma's en strategische keuzes voor het bestuur, als opmaat naar uitwerking van de plannen die in een later stadium aan u worden voorgelegd.

Onderwerpen die in de raadsbijeenkomst aan de orde komen, zijn onder meer:

- Ontwikkeling van een gezonde leefomgeving door realisatie van een robuust Spoorpark en kansen voor vergroening en verduurzaming van de stedelijke leefomgeving
- Ruimte voor wonen door programmering van ca. 8.000 tot 10.000 woningen op diverse locaties in relatie tot dichtheden en borgen van de ruimtelijke kwaliteit
- Realisatie van een duurzame bereikbaarheid van een groeiende stad en versterking van het bestaande mobiliteitsnetwerk vanuit de filosofie van mobiliteitstransitie
- Versterking van de economie door nieuwe verbindingen tussen de Kenniscampus HAN / VHL, het IPKW en bedrijventerrein het Broek vanuit de filosofie van Hotspot Energy

Deze onderwerpen bevatten dilemma's en keuzes, waarover we graag met u van gedachten wisselen. Naast deze onderwerpen, die de bouwstenen van de gebiedsuitwerking vormen, gaan we graag met u in gesprek over de burgerparticipatie en hoe u als raad betrokken wilt worden bij de verdere planvorming. In de afgelopen raadsperiode is bij diverse ontwikkeltrajecten (waaronder de Omgevingswet en regionale samenwerking) goede ervaring opgedaan met een raadswerkgroep. Deze fungeerde voor het college en organisatie als klankbord en gaf kaders mee in de uitwerking van plannen.
Welke vorm van afstemming tussen raad, college en ambtelijke organisatie we ook organiseren voor de uitwerking van de verstedelijkingsstrategie, wij hechten eraan om u vroegtijdig en intensief te betrekken

om zodoende uw opvattingen goed mee te kunnen nemen in de verdere strategiebepaling en de gebiedsuitwerkingen voor de Spoorzone Arnhem-Oost.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,	de burgemeester,
J.H. de Baas	A. Marcouch

Van: Presikhaafeen
Verzonden: dinsdag 4 oktober 2022
Onderwerp: Burgerparticipatie nav agendering 'Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley'

Onderwerp: Vragen over burgerparticipatie nav agendering 'Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' op agenda Politieke Avond van 5 oktober 2022

Datum: 4 oktober 2022

Geachte leden van de Raadswerkgroep Burgerparticipatie,

Naar aanleiding van de agendering van de 'verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley' op de agenda van de Politieke Avond van 5 oktober aanstaande wil Werkgroep Woonomgeving Presikhaaf 1 u graag de volgende vragen voorleggen:

1. Is het u bekend dat onze werkgroep / bewoners van Presikhaaf 1 niet zijn uitgenodigd voor de bespreking in de raad van dit agendapunt?

Presikhaaf 1 maakt deel uit van Spoorzone Arnhem-Oost, is zelfs een van de locaties in Presikhaaf waar al gestart is met het waarmaken van een woningbouwprogramma met een potentie van circa 8.000 tot 10.000 woningen in de komende 20 jaar.

2. Wij zouden graag geïnformeerd worden over de voortgang van de plannen voor het terrein aan de Merwedestraat. Na het bericht van 13-6-2022 waarin geschreven werd dat de plannen niet werden gehaald, is het stil gebleven.

3. In de media was de afgelopen tijd te lezen dat Rijk, Provincie en Pro Rail een streep hebben gehaald door onder andere de plannen voor Station Presikhaaf en de ongelijkvloerse kruising van de spoorlijnen in Presikhaaf 1. Hoe verhoudt deze informatie zich met de besluitvorming over de 'Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley'?

4. Wat is de reden dat in de nota 'Opgavebeschrijvingen Verstedelijkingsstrategie, Onderzoeksagenda voor gebiedsuitwerkingen (16-8-2022) niets is terug te vinden over deze besluiten van het Rijk, Provincie en Pro Rail?

- In de gemeente Arnhem wordt gebruik gemaakt van de zogenoemde 'Participatieladder'.

5. Kunt u aangegeven wat de juridische status is van deze ladder?

6. Bewoners van Presikhaaf 1 stellen voor een 'echte' participatieladder te maken waarin de mededeling van de gemeente 'Dit is ons plan, de keuze is gemaakt' niet meer als participatie wordt aangemerkt.

Wij zien uw antwoorden in vertrouwen tegemoet.

Een vriendelijke groet,

Namens Werkgroep Woonomgeving Presikhaaf 1,

A.M.Boerboom

Secretaris

presikhaafeen@hetnet.nl

Aan de leden van de raad

Datum : 11 november 2022
Zaaknummer : 699465
Contactpersoon : Gielijn Blom
Telefoonnummer : 026 3774808

Onderwerp: Langjarige bestuurlijke afspraken Verstedelijking
Arnhem Nijmegen Foodvalley en Spoorzone Arnhem-Oost

Geachte voorzitter en leden,

Vandaag is bekend geworden dat het Rijk 72 miljoen euro wil bijdragen aan de Spoorzone Arnhem-Oost. Om de groei van de Arnhemse bevolking te kunnen opvangen wil de gemeente tot 2040 16.000 woningen bouwen binnen de bebouwde omgeving. Ruim de helft hiervan is voorzien in Spoorzone Arnhem-Oost: in dit gebied is veel ruimte voor nieuwbouw, verbeterde mobiliteit en meer groen. Dat doen we niet alleen: Het Rijk, provincie Gelderland en de Groene Metropoolregio steunen de plannen van de gemeente. De nieuwe rijksbijdrage komt bovenop het bedrag dat het Rijk eerder vrij maakte voor de bereikbaarheid van de spoorzone waaronder van station Presikhaaf (7,2 miljoen euro) en voor flexwonen (2 miljoen euro). Dit is een belangrijke eerste stap als antwoord op de urgentie om meer betaalbare woningen te bouwen.

Deze steun werd toegezegd tijdens het BO-Mirt (Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport) van 10 november. Hier maakten Rijk, provincie Gelderland, de Groene Metropoolregio en de gemeente Arnhem langjarige afspraken over de verstedelijkingsstrategie en de gezamenlijke ontwikkeling van de grootschalige woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem-Oost. Met deze steun en afspraken kan de gemeente verder met haar plannen om de wooncrisis te beteugelen, de leefbaarheid in Arnhem-Oost te vergroten en dit gebied te verduurzamen.

Dit resultaat volgt uit de samenwerking met regio en Rijk van de afgelopen 2 jaar aan de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley en het sleutelgebied Spoorzone Arnhem Oost. Op 21 september 2022 vond een raadsbijeenkomst plaats waarin de verstedelijkingstrategie Arnhem, Nijmegen, Foodvalley en de gebiedsuitwerking Spoorzone Arnhem Oost zijn besproken en toegelicht. De verstedelijkingsstrategie ligt momenteel ter besluitvorming voor in de raad. We borduren daarmee voort op eerdere besluitvorming van de raad en de opdracht aan het college om deze verder uit te werken en hierover een verstedelijkingsakkoord met het Rijk te sluiten:

- concept van de verstedelijkingsstrategie dat in het najaar van 2021 door de raad is vastgesteld,
- voorontwerp-Omgevingsvisie Arnhem 2040 dat in november 2021 door de raad is vastgesteld.

Proces Verstedelijkingsstrategie
Het proces verstedelijkingsstrategie is de gemeente Arnhem gestart omdat de stad voor de opgave staat om tot 2040 16.000 woningen te bouwen in de bestaande stad. De Spoorzone Arnhem-Oost heeft de fysieke ruimte en mogelijkheden om, aanvullend op de bestaande plancapaciteit, circa 10.000 woningen te programmeren. Het Rijk erkent deze nationale binnenstedelijke opgave in Arnhem en de Spoorzone Arnhem-Oost is daarom toegevoegd als grootschalige woningbouwlocatie (NOVEX) waar rijk en regio samenwerken om tot gebiedsontwikkeling en woningbouw te komen.

De bouw van deze woningen is urgent in het kader van de wooncrisis die ook Arnhem raakt. De aanpak in de Spoorzone Arnhem-Oost draagt bij aan de sociale omgeving door realisatie van fysieke verbinding door onder andere grootschalig groen en daarmee betrokkenheid tussen bestaande en nieuwe wijken in Arnhem-Oost. Het vertrekpunt is dat het bouwen van meer woningen altijd onderdeel is van een duurzame leefomgeving met investeringen in groen, werk, mobiliteit en voorzieningen. Daarmee dragen we bij aan een leefbare en bereikbare stad met gevarieerde wijken waar het goed wonen en leven is.

Met deze toewijzing door het Rijk ontstaan er kansen om de wooncrisis, de leefbaarheidsproblematiek in Arnhem Oost en verduurzaming van de stad in samenhang op te pakken – nu en in de toekomst.

Bestuurlijke afspraken verstedelijking Arnhem, Nijmegen, Foodvalley (ANF)
In de bijlage treft u aan het Verstedelijkingsakkoord en de Mirt afspraken over de Spoorzone Arnhem Oost. Concreet betekenen deze afspraken dat enerzijds een start wordt gemaakt met het Verstedelijkingsprogramma ANF waar gemeenschappelijk aan de verstedelijking wordt gewerkt als gaat om wonen, werken en voorzieningen. Anderzijds zorgen de afspraken ook voor het versterken van ons landschap en een duurzame regionale bereikbaarheid.

Over de samenwerking en versnelling van het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost zijn specifieke afspraken gemaakt. Het resultaat van deze afspraken doet recht aan de doelstelling om de wooncrisis versneld aan te pakken en tot een integrale en kwalitatieve impuls voor de Spoorzone Arnhem-Oost op de korte termijn te komen.

De grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Arnhem Spoorzone-Oost biedt tot en met 2030 ruimte voor de realisatie van 5.400 woningen. Tweederde deel van de woningen die tot en met 2030 wordt gerealiseerd bevindt zich in het betaalbare segment.

De afspraken voor de Spoorzone Arnhem-Oost bestaan uit de volgende onderdelen:
- Deelgebied Presikhaaf: Het rijk reserveert €22 miljoen (prijspeil 2022 incl. btw) voor een mobiliteitspakket ter ontsluiting van het deelgebied Presikhaaf, bestaande uit spooronderdoorgangen, hoogwaardige fietsroutes, stedelijke hoofdfietsroutes en herstructurering van wegprofielen uitgaande van minimaal 50% cofinanciering.
- Deelgebied Presikhaaf: Rijk en regio doen een gezamenlijk MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem-Oost;

- Deelgebied Rijnpark: Rijk en regio gaan gezamenlijk de ontwikkelopgave van Rijnpark verder verkennen en een gefaseerde ontwikkelstrategie uitwerken. De beoogde rijksbijdrage aan de eerste fase van de ontwikkeling van Rijnpark bedraagt € 50 miljoen incl. btw. Bij de beoogde rijksbijdrage wordt uitgegaan van de benodigde financiële inspanning door de provincie en de regio om de ontwikkelopgave te kunnen realiseren.
- Deelgebied Rijnpark: In het licht van de verstedelijkingsstrategie Arnhem, Nijmegen, Foodvalley werken Rijk, provincie en regio en gemeente aan een haalbaarheidsstudie naar de uitplaatsing van het spooremplacement ‘Arnhem goederen’ en mogelijke alternatieve locaties.

Deze afspraken zijn een eerste succes van een goed gezamenlijk proces tussen het Rijk, regio en gemeente. In de verdere gebiedsuitwerking blijven we als samenwerkingspartners optrekken.

Vervolgproces
Met de afspraken tussen Rijk en regio is een basis gelegd om de broodnodige versterking van dit deel van de stad door te zetten. Daarmee zijn we er echter nog niet:
- Voorwaarde bij de Rijksbijdrage is regionale cofinanciering. Indien de cofinanciering niet geregeld wordt is het risico dat de Rijksbijdrage ter discussie komt. We gebruiken de periode tot aan de BO Leefomgeving in het voorjaar 2023 om samen met de regio de kansrijkheid hiervan te bepalen.
- In de bestuurlijke afspraken is opgenomen dat Arnhem tot en met 2030 5400 woningen realiseert in de Spoorzone Arnhem-Oost. De planontwikkeling en de besluitvorming hierover is bevoegdheid van de raad. In de komende periode worden plannen uitgewerkt en aan de raad worden voorgelegd.
- Verplaatsing deel emplacement ProRail is nodig voor woningbouw tot en met 2030. In de komende periode wordt dit nader onderzocht. Indien dit niet haalbaar blijkt overleggen rijk en regio over andere mogelijkheden voor (grootschalige) woningbouw in Arnhem-Oost.

Dat verder vormgeven kunnen we alleen samen. Een zorgvuldige ruimtelijke uitwerking, samenwerking met en in de stad en de zoektocht naar voldoende (co)financiering zijn kritische succesfactoren die komend half jaar moeten worden ingevuld.

Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlage
- Bestuurlijke afspraken verstedelijking Arnhem Nijmegen Foodvalley

/ Bestuurlijke afspraken verstedelijking regio Arnhem/Nijmegen/Foodvalley

14 november 2022

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)

Provincie Gelderland
Provincie Utrecht

Regio Foodvalley
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Waterschap Rijn en IJssel
Waterschap Rivierenland
Waterschap Vallei en Veluwe

Gemeenten:
Barneveld, Ede, Nijkerk, Rhenen, Renswoude, Scherpenzeel, Veenendaal en Wageningen
Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar

1. Inleiding

De regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley kennen een forse groei aan inwoners in de komende jaren. Tot 2040 zijn er naar verwachting 100.000 extra woningen nodig. Deze groei brengt opgaven met zich mee voor leefomgeving, mobiliteit en economische ontwikkeling. Deze opgaven hebben wij als rijk, provincies, gemeenten en waterschappen aangegrepen om onze samenwerking te versterken. De twee regio's zijn daarom gezamenlijk door het kabinet aangewezen als één van de zeven NOVEX-gebieden in het land, waar grote ruimtelijke opgaven samen komen en verstedelijking een centrale opgave vormt[1]. Wij werken sinds 2019 samen aan een gezamenlijke strategie voor de verstedelijking van de regio in de periode tot 2040. Wij hebben deze uitgewerkt in het verstedelijkingsconcept *'Meer landschap, meer stad'*, dat in 2021 door alle raden en staten in de regio en in het BO Verstedelijking is vastgesteld. In dit document hebben wij een strategie voor de verstedelijking van de regio uitgewerkt. Die strategie gaat uit van een integrale benadering van de regio op basis van kwalitatief hoogwaardige ontwerpprincipes, die zijn uitgewerkt voor de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen. Het concept biedt handvatten voor verdere uitwerking en samenwerking. Daarnaast hebben de provincies, de gemeenten en waterschappen per deelgebied de opgaven uitgewerkt en een onderzoeksagenda vastgesteld. Het verstedelijkingsconcept en de onderzoeksagenda's per gebied vormen samen de verstedelijkingsstrategie voor het NOVEX-gebied Arnhem Nijmegen Foodvalley.

In de regio's Arnhem/Nijmegen en Foodvalley is duidelijk dat vele ruimtelijke opgaven zich opstapelen. Naast de integrale opgave van de verstedelijking speelt ook de transitie van het landelijk gebied gericht op reductie van stikstofuitstoot en natuurherstel en de energietransitie om de klimaatverandering tegen te gaan. Daarom is een gebiedsgerichte ordening en prioritering noodzakelijk. Het kabinet heeft de regio Arnhem Nijmegen Foodvalley aangewezen als één van de NOVEX-gebieden. Binnen het NOVEX-gebied (met name in de Gelderse Vallei) streven we naar een perspectief waarbij deze opgaven samengaan. Dat vraagt een gezamenlijke aanpak.
Daarnaast heeft het kabinet Nijmegen Stationsgebied, Nijmegen Kanaalzone, spoorzone Arnhem-Oost en Foodvalley als grootschalige NOVEX-woningbouwgebieden aangewezen. In deze locaties kunnen tot 2040 met name woningen worden toegevoegd in bestaand stedelijk gebied dat goed per openbaar vervoer is ontsloten. Voor deze vier grootschalige NOVEX-woningbouwgebieden hebben we ruimtelijke plannen en businesscases uitgewerkt. Ons verstedelijkingsconcept vormt een adaptief ontwikkelperspectief voor het NOVEX-gebied Arnhem Nijmegen Foodvalley en is daarmee de basis voor strategische samenwerking en besluiten in dit gebied.

Op grond van deze gezamenlijke plannen maken wij vanuit rijk en regio in dit document een aantal afspraken die de samenwerking aan een duurzame, toekomstbestendige verstedelijking van het NOVEX-gebied in de komende jaren moeten borgen. Wij spreken samen commitment uit aan de verstedelijkingsopgave en onze strategie in het verstedelijkingsconcept, zetten samen eerste stappen naar een uitvoeringsprogramma en maken afspraken over de wijze, waarop wij de komende jaren daaraan samen werken. Dit akkoord is opgesteld op basis van de huidige inzichten en ambities. De afspraken hebben een adaptief karakter. Komend jaar werken we deze afspraken uit in een verstedelijkingsprogramma. Waar nodig zullen de afspraken worden geactualiseerd of aangescherpt, naar aanleiding van de ervaringen bij de uitvoering en de ontwikkelingen in andere trajecten, die met de verstedelijking samenhangen.

[1] Het kabinet heeft 16 NOVEX-gebieden aangewezen, waarvan verstedelijking in zeven een centrale opgave vormt.

2. De verstedelijkingsopgave

2.1 Opgave verstedelijking regio Arnhem/Nijmegen/Foodvalley

De integrale samenhang en de ruimtelijke kwaliteit vormen de basis voor de verstedelijking die wij nastreven voor de periode 2020-2040. Onze strategie gaat uit van vier bouwstenen:

1. De realisatie van een groene en gezonde leefomgeving voor de inwoners in en om steden en dorpen door een balans in de ontwikkeling van stad en landschap en de realisatie en/of ontsluiting van 5.000 hectare recreatieve uitloopgebieden;
2. Een goede bereikbaarheid van de woon- en werklocaties dankzij duurzame ontsluiting;
3. Het streven naar realisatie van voldoende arbeidsplaatsen en werklocaties daarvoor om te komen tot een balans van wonen en werken;
4. De realisatie van 100.000 kwalitatief goede en voldoende betaalbare woningen – met name geconcentreerd in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties.

Het verstedelijkingsconcept is het integrerend kader voor de grote ruimtelijke opgaves in de regio, waaronder enkele grote nationale opgaven en beleidsprogramma's. Bij de realisatie van de verstedelijking integreren wij dan ook de opgaven waar deze programma's zich op richten:

a. Natuurherstel, transitie naar een duurzame landbouw en een toekomstbestendig landelijk gebied in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied;
b. Doelstellingen om de klimaatverandering tegen te gaan, zoals opgenomen in het Verdrag van Parijs, het Klimaatakkoord, de green deal van de EU, in het nationale coalitieakkoord en binnen de regio vertaald in twee Regionale Energiestrategieën;
c. Een klimaatbestendige en water robuuste inrichting van Nederland in 2050 op grond van de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie;
d. De uitvoering van de afspraken die Rijk en de gezamenlijke provincies in oktober 2022 hebben gemaakt over de realisatie van 900.000 woningen tot en met 2030 (provinciale woningbouwafspraken 2022-2030). Met de regio worden in woondeals de woningbouwopgave tot en met 2030 en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden uitgewerkt. Deze woondeal is de basis voor de regionale woningbouwprogrammering in deze periode.
e. De bestaande Woondeal met de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen zal worden voortgezet en geactualiseerd en de nieuw af te sluiten woondeal met de regio Foodvalley;
f. De ruimtelijke vertaling van nationale programma's en regionale opgaven waar we in 2023 aan werken.

3. Hoofdlijnen verstedelijkingsconcept

Zoals hiervoor aangegeven is in het verstedelijkingsconcept *'Meer landschap, meer stad'* onze strategie uitgewerkt in vier bouwstenen: leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen. Voor elk van deze bouwstenen hebben we in het verstedelijkingsconcept de opgave en een aantal ontwerpprincipes geformuleerd. Deze bouwstenen hangen integraal met elkaar samen en worden in onderlinge samenhang uitgewerkt en uitgevoerd. In het verstedelijkingsprogramma worden de ontwerpprincipes en maatregelen voorzien van meetbare doelstellingen en een verdeling over deelgebieden, zodat we de realisatie kunnen monitoren. In dit hoofdstuk geven we de hoofdlijnen van onze strategie weer.

3.1 Bouwsteen leefomgeving

Met de bouwsteen leefomgeving beogen we de verstedelijking zo vorm te geven dat deze bijdraagt aan klimaatadaptatie, gezondheid, biodiversiteit, natuurherstel en natuurinclusieve landbouw. Dit

vereist investeringen om de (groene en blauwe) openbare ruimte beter in te richten, de bestaande landschappen en leefomgeving te versterken, nieuwe landschapszones te creëren en daarbij functiecombinaties van natuur, recreatie en landbouw mogelijk te maken.

Voor de bouwsteen leefomgeving hanteren we de volgende ontwerpprincipes:

a. We beschermen en versterken de kwaliteit van bestaande natuur en landschap. De nieuwe verstedelijking mag per saldo de belasting op kwetsbare Natura 2000-gebieden in de regio zowel in de aanleg- als gebruiksfase niet vergroten. Dat kan alleen door een meer groene en gezonde leefomgeving in onze steden en dorpen te realiseren en natuur- en uitloopgebieden toe te voegen;
b. We kiezen voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling met zones van verstedelijking en een voorkeur voor inbreiding. Bij uitleglocaties hanteren we kwalitatieve principes waarbij de ondergrond een belangrijk leidend principe is;
c. We beschouwen water en bodem als sturende principes bij onze ruimtelijke keuzes ten aanzien van verstedelijking om deze zo vorm te geven dat deze in staat is in de toekomst de gevolgen van klimaatverandering op te vangen;
d. We realiseren en/of ontsluiten 5.000 hectare nieuwe recreatieve uitloopgebieden;
e. Recreatieve gebieden, faciliteiten, natuur en hydrologische buffers zijn een integraal onderdeel van het ruimtelijk ontwerp van onze plannen;
f. We ondersteunen een vitale, toekomstbestendige landbouwsector en we kijken gebiedsgericht naar wat er nodig is om agrarische ondernemers een toekomstperspectief te bieden, ook rekening houdend met de ruimtebehoefte van andere functies. Het NPLG en de provinciale en regionale plannen die hiermee samenhangen, zoals het Veluwe Arrangement en het Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (Regio Foodvalley) vormen hiervoor het kader;
g. Slimme combinaties van functies zijn nodig om verschillende ruimte-vragen te kunnen accommoderen, waarbij landbouw niet het sluitstuk mag zijn. (Zie ook rapport Remkes, Wat wel kan).

3.2 Bouwsteen mobiliteit

Door de groei van het aantal woningen en de economie nemen de mobiliteitsvraagstukken in de ontsluiting van de regio en de aansluiting op het stedelijk netwerk van Nederland mobiliteitsvraagstukken toe. We kiezen er in het verstedelijkingsconcept voor om mensen in de regio te laten reizen op de slimste en schoonste manier. Op deze manier wordt het mobiliteitsnetwerk het beste (flexibel) benut en werken we aan reductie van CO_2- en stikstofemissies, schone lucht en leefbaarheid.

Voor de bouwsteen mobiliteit hanteren de overheden de volgende ontwerpprincipes:

a. We programmeren nieuwe woningen en werklocaties zoveel mogelijk op locaties die goed ontsloten zijn met (hoogwaardig) openbaar vervoer - trein en bus - en/of die verbonden zijn met nabijgelegen (regionale/snel-) fietspaden, waarbij in de eerste plaats de bestaande capaciteit wordt benut en knooppuntvorming wordt gestimuleerd;
b. We nemen de ontsluiting door (duurzame) mobiliteit mee bij de programmering van woon- en werklocaties. We realiseren in beginsel de ontsluiting al voordat er gebouwd wordt. We zetten in op goede bereikbaarheid en realiseren van verbindingen voor dat nieuwe woningen en arbeidsplaatsen worden gerealiseerd.

3.3 Bouwsteen economie

De verstedelijking van de regio vraagt om voldoende arbeidsplaatsen om te voorzien in werkgelegenheid voor de groeiende bevolking en de hoge uitgaande arbeidspendel terug te dringen.

Op dit moment gaan wij ervan uit dat daarvoor de realisatie van 100.000 extra arbeidsplaatsen en een daarvoor passend economisch milieu nodig zijn. De regio heeft een unieke ligging tussen de Randstad en Duitsland, die kansen oplevert in internationale samenwerking. Het geeft de regio een schakelpositie in de kennisuitwisseling op de thema's Food, Health, Hightech en Energy, (kennis)sectoren die wereldwijd van belang zijn en volop in transitie.

Voor de bouwsteen economie hanteren de overheden de volgende ontwerpprincipes:

a. Wij ambiëren een regio te zijn die economisch, ecologisch en sociaal tot bloei komt in de komende 20 jaar. Het uitbouwen en versterken van deze sectoren in balans met de omgeving past daarbij rekening houdend met een transitie naar een circulaire en klimaatneutrale economie;
b. We zetten in op energieneutraal of energieleverend ontwikkelen. De nieuwe economie kenmerkt zich door biobased en circulair denken en werken. We houden rekening met extra ruimte voor bedrijvigheid die onder andere nodig is voor de transformatieperiode naar een klimaatadaptieve, energieneutrale en circulaire economie;
c. We benaderen dit als een stevige opgave én een uitdaging omdat de ruimte beperkt is. We benutten bestaande werklocaties optimaal voordat we nieuwe aanleggen. We zetten daarbij ook in op de aanpak van leegstand, herstructurering en verdichting en kwaliteitsverbetering van bedrijventerreinen;
d. Bestaande werkgebieden en bedrijventerreinen met een excellente bereikbaarheid willen we verdichten, intensiveren en verduurzamen. We zetten in op versterking van kennisclusters en werklocaties die goed met elkaar verbonden zijn;
e. We zetten in op een divers en samenhangend aanbod met voldoende ruimte voor logistiek, watergebonden bedrijven, kleinschalige lokale bedrijvigheid, multifunctionele woon-werkmilieus en bedrijven in de hogere milieucategorie (onder andere vanwege transitie naar circulaire en klimaatneutrale economie).

3.4 Bouwsteen wonen

In het kader van de bouwsteen wonen ligt er een bouwopgave van 100.000 woningen in de periode 2020-2040. Daarvan streven we in de periode tot en met 2030 naar de bouw van 60.000 woningen[2]. De overige woningen volgen in de periode erna, tot en met 2040. We streven ernaar 60.000 van deze woningen te realiseren in de regio Arnhem/Nijmegen en 40.000 in de Regio Foodvalley.

Voor de bouwsteen wonen hanteren de overheden de volgende ontwerpprincipes:

a. We bieden een diversiteit aan woonmilieus, aanvullend op de bestaande voorraad;
b. We programmeren een gedifferentieerde woningmix met een variëteit aan prijssegmenten ten behoeve van inclusieve wijken. We streven naar 2/3 aanbod in betaalbare segmenten, inclusief 30% sociale woningbouw en woningen voor bijzondere doelgroepen. In de Woondeals maken we voor de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen concreet, wat er (binnen de opgave) tot en met 2030 exact nodig is;
   We realiseren nieuwe woningbouw volgens de eisen die de transitie naar een duurzame woningvoorraad stelt ten aanzien van isolatie en een aardgasvrije warmtevoorziening. We maken gebruik van biobased bouwmaterialen zijn en/of hergebruiken bouwmaterialen circulair;

[2] In het kader van de provinciale woningbouwafspraken 2022-2030 is met de provincie Gelderland afgesproken tot en met 2030 51.500 woningen te realiseren in regio's Foodvalley (18.500) en Arnhem-Nijmegen (33.000). In de regionale woondeals worden deze afspraken en de randvoorwaarden daarvoor nader uitgewerkt.

c. Realisatie van de woningbouwopgave vereist afspraken over het vergroten van de haalbaarheid middels randvoorwaardelijke maatregelen voor de vier bouwstenen. In hoofdstuk 4 worden afspraken gemaakt over deze maatregelen.

4. Afspraken naar een eerste verstedelijkingsprogramma

4.1 Uitvoering is een proces in stappen

We realiseren het verstedelijkingsconcept in de periode tot en met 2040 in een proces dat wordt doorlopen in stappen. Dit doen we door gedurende het proces periodiek afspraken met elkaar te maken over benodigde maatregelen, onderzoeken, projecten, programma's en instrumenten. In het verstedelijkingsprogramma werken we de eerste stappen voor de uitvoering van de verstedelijking uit. Daarbij kijken we naar fasering, prioritering en samenhang van de benodigde maatregelen. Voor de uitwerking van dit programma nemen we de tijd tot het BO MIRT van november 2023. In dit document spreken we af welke maatregelen we in het eerste verstedelijkingsprogramma in ieder geval zullen uitwerken. Vanwege de focus van de rijksinzet in deze fase op het mogelijk maken van versnelling van de woningbouw en daarvoor benodigde infrastructurele maatregelen beginnen we daarbij – afwijkend van het verstedelijkingsconcept - met afspraken over de bouwsteen wonen en vervolgen we daarna met de bouwstenen mobiliteit, economie en leefomgeving.

In de bijlage zijn de afspraken opgenomen die we tijdens het BO MIRT van november 2022 hebben gemaakt over stappen om verschillende opgaven in de regio uit te werken en financiële bijdragen van de rijk en regio aan maatregelen.

De provincie zet zich actief in om de doelen van de verstedelijkingsstrategie te realiseren. Bij het opstellen en actualiseren van het verstedelijkingsprogramma bepaalt zij haar financiële bijdragen aan de individuele projecten en maatregelen om dit mogelijk te maken.

4.2 Afspraak over de ontwikkeling van regio Arnhem Nijmegen Foodvalley

We streven binnen het NOVEX-gebied Arnhem Nijmegen Foodvalley naar de realisatie van 100.000 woningen tot 2040. We streven ernaar deze woningopgave te realiseren op een hoogwaardige wijze, volgens de integrale ontwerpprincipes die we in het verstedelijkingsconcept hebben uitgewerkt. Het realiseren van maatregelen voor de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit en economie is noodzakelijk om dit streven waar te maken. Hierover maken rijk en regio in de MIRT-cyclus bestuurlijke afspraken – om te beginnen bij het BO MIRT van november 2022.

We geven de verdeling van de woningopgave over de planperiode en over de gebieden weer in onderstaande tabel. De regio streeft naar de bouw van 60.000 woningen in de periode tot en met 2030. Zij brengt daarvoor in de hieronder aangegeven gebieden locaties in ontwikkeling. De woningbouw wordt voor circa 60-65% gerealiseerd in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties spoorzone Arnhem-Oost, Nijmegen Stationsgebied, Nijmegen-Kanaalzone en Foodvalley. Daarnaast groeit de regio ook buiten deze locaties in andere gebieden. In de regionale woondeals worden de woningbouwopgave en de randvoorwaarden daarvoor regionaal (voor Foodvalley, en voor Arnhem-Nijmegen) tot en met 2030 uitgewerkt.

Gebied	2020-2030	2030-2040	Totaal
Foodvalley Zuid	18.500		
Foodvalley Noord	6.500		
Foodvalley	***25.000***	***15.000***	***40.000***
Arnhem	9.000		
Nijmegen	11.100		
Veluwe	900		
De Liemers	4.600		
Middengebied	3.600		
Rijk van Nijmegen	5.800		
Groene Metropoolregio	***35.000***	***25.000***	***60.000***
Totaal	**60.000**	**40.000**	**100.000**

4.3 Afspraken over de ontwikkeling van grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties

Grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Foodvalley
De druk op de woningmarkt in Foodvalley is afgelopen jaren hoog. Om deze op te vangen streven we ernaar van de 40.000 woningen die zijn voorzien in de Regio Foodvalley tot 2040 te starten met de bouw van 25.000 woningen in de periode tot en met 2030. In lijn met het verstedelijkingspatroon van de regio gebeurt dit op meerdere locaties verspreid over verschillende kernen in de regio die in het kader van het verstedelijkingsconcept zijn voorzien.

De businesscase die in de zomer van 2022 is opgesteld voor de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Foodvalley is opgebouwd uit vijf van de ruim tien ontwikkelgebieden, die de regio in de Verstedelijkingsstrategie heeft geïdentificeerd voor toekomstige woningbouw. Dit zijn Barneveld Noord, Kernhem Noord, Veenendaal Spoorzone, Ede Zuidoost/KennisAs Ede-Wageningen en De Klomp. De gekozen locaties vormen essentiële knooppunten in het stedelijk netwerk van Regio Foodvalley. Zij zullen deels voor 2030 en deels na 2030 worden gerealiseerd. De schaal van de regio en de daarin gelegen kernen hebben geleid tot een samenhangend raamwerk van benodigde infrastructurele maatregelen, zoals onder meer hoogwaardige fietsroutes, OV-hubs en HOV-lijnen in het vierkant Wageningen-Ede-Rhenen-Veenendaal.

Regio en gemeenten hebben een businesscase opgesteld waarin onder andere een pakket mobiliteitsmaatregelen is opgenomen voor de ontsluiting van woningen tot en met 2030 in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Regio Foodvalley. Deze mobiliteitsmaatregelen dragen in enkele gevallen ook bij aan de bereikbaarheid van andere woningbouwlocaties in Regio Foodvalley. In de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Regio Foodvalley worden tot en met 2030 7.000 woningen gebouwd en mogelijk aanvullend 7.700 woningen na 2030. Ruim de helft van de woningen die tot en met 2030 worden gerealiseerd bevindt zich in het betaalbare segment. Het Rijk heeft tijdens het BO MIRT Oost 2022 middelen gereserveerd voor een mobiliteitspakket voor de ontsluiting van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Regio Foodvalley (zie bijlage). Deze afspraken over woningbouw en mobiliteit worden opgenomen in de beoogde Woondeal Regio Foodvalley.

De regio zet zich in voor het dekken van haar deel van het afgesproken mobiliteitspakket voor de bouw van 7.000 woningen in de periode tot en met 2030 (met inachtneming van het budgetrecht van raden/staten), zodat in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving 2023 definitieve afspraken kunnen worden vastgesteld.

Rijk en regio werken gezamenlijk aan het op orde brengen van de benodigde randvoorwaarden om de realisatie mogelijk te maken: verplaatsing bedrijvigheid, opheffing hindercirkels, aanpak stikstof, versterking van het landschap, de natuur en energie, bereikbaarheid en energienetwerken (elektra en warmte). Conform de principes van het verstedelijkingsconcept streven we ernaar deze woningen te realiseren met een goede omgevingskwaliteit, in een balans tussen stad en land, met bijpassende werkgelegenheid voor de nieuwe inwoners en op hoogwaardige, duurzame wijze ontsloten.

Grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie spoorzone Arnhem-Oost
We streven naar het realiseren van 12.000 woningen in de verschillende deelgebieden binnen het grootschalige woningbouwgebied Spoorzone Arnhem-Oost in de periode t/m 2040. De grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Arnhem Spoorzone-Oost biedt tot en met 2030 ruimte voor de realisatie van 5.400 woningen. Tweederde deel van de woningen die tot en met 2030 wordt gerealiseerd bevindt zich in het betaalbare segment. Hierbij onderscheiden we twee deelgebieden: het deelgebied Presikhaaf (rondom de KennisCampus Arnhem) en het deelgebied Rijnpark. In het deelgebied Presikhaaf worden er tot en met 2030 2.300 woningen gebouwd. Voor het deelgebied Rijnpark wordt de komende periode nog nader in beeld gebracht hoeveel woningen er gerealiseerd kunnen worden.

Het deelgebied Rijnpark van en om het spooremplacement biedt uitstekende kansen voor een grootschalige gebiedsontwikkeling langs de Rijn, dicht tegen het centrum van de stad. Op deze locatie kan een (hoog-)stedelijk milieu worden ontwikkeld. Het deelgebied Presikhaaf leent zich bij uitstek voor het toevoegen van woningen om te komen tot meer gedifferentieerde wijken. Beide woningbouwlocaties dragen daarmee ook nadrukkelijk bij aan de versterking van de leefbaarheid en leefomgeving in Nationaal Programma Leefbaarheid & Veiligheid Arnhem-Oost.

Het rijk en de regio spreken een langjarig commitment uit voor de gezamenlijke ontwikkeling van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem- Oost en zetten met deze afspraken (zie bijlage) een eerste belangrijke stap om de ambities van de Spoorzone Arnhem-Oost te realiseren. Partijen constateren dat voor de ontwikkeling van het gebied Spoorzone Arnhem- Oost een gefaseerde ontwikkelstrategie passend is. De spoorzone valt in ieder geval uiteen in twee delen: Rijnpark en Presikhaaf (waaronder KennisCampus). Voor het deelgebied Presikhaaf is vanuit het Mobiliteitsfonds tijdens het BO MIRT Oost 2022 een reservering gedaan voor een taakstellende bijdrage voor mobiliteitsmaatregelen voor de ontsluiting van het deelgebied Presikhaaf (zie bijlage). Ook hebben Rijk en regio tijdens dit bestuurlijk overleg afgesproken een gezamenlijk MIRT-onderzoek te doen naar de inpassing van de vrije kruising in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem-Oost (zie bijlage).

Voor het deelgebied Rijnpark is afgesproken dat Rijk en regio gezamenlijk de ontwikkelopgave van Rijnpark verder verkennen en een gefaseerde ontwikkelstrategie uitwerken (zie bijlage). Rijk en regio werken aan een haalbaarheidsstudie naar de uitplaatsing van het spooremplacement ‘Arnhem goederen’ en mogelijke alternatieve locaties. Op basis van deze haalbaarheidsstudie wordt, in afstemming met alle betrokken partijen, een integrale business case opgesteld (inclusief exploitatie en bedrijfsvoeringskosten), waarbij de lange termijn ontwikkelingen op het spoor (waaronder gelijkwaardige functionaliteit) en de stedelijke ontwikkeling van de locatie worden betrokken. Rijk en regio spannen zich in om de resultaten van de haalbaarheidstudie uitplaatsing spooremplacement

Arnhem-Oost te bespreken op het BOL van het voorjaar 2023. Ook zal de regio in het BO Leefomgeving in het voorjaar worden geïnformeerd over de mogelijke Rijksbijdrage.

Conform de principes van het verstedelijkingsconcept streven we ernaar deze woningen te realiseren met een goede omgevingskwaliteit, in een balans tussen stad en land, in balans met de sociale opgave in Arnhem-Oost, met bijpassende werkgelegenheid voor de nieuwe en bestaande inwoners en op hoogwaardige, duurzame wijze ontsloten.

Bovenstaande afspraken over woningbouw en mobiliteit worden opgenomen in de Woondeal regio Arnhem/Nijmegen. De voortgang van deze grootschalige NOVEX- woningbouwlocatie zal ook besproken op de woondealtafel.

Grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties Nijmegen Stationsgebied en Nijmegen Kanaalzone
Tot en met 2030 worden er in het Stationsgebied ca. 3500 woningen gerealiseerd en 1.000 woningen na 2030. Het aandeel sociaal/middensegment c.q. betaalbaar bedraagt gemiddeld 65%, Vanuit het Mobiliteitsfonds wordt een reservering gedaan voor een taakstellende bijdrage voor een pakket mobiliteitsmaatregelen (zie bijlage). Een groot deel van de opgave in het Stationsgebied wordt reeds bekostigd uit eerdere MIRT afspraak (2020) station, Woningbouwimpuls (Wbi) en versnellingsafspraken.

Daarnaast biedt de locatie Nijmegen Kanaalzone in ruimte voor een grootschalige transformatie en de realisatie van een groot aantal woningen en een hoogwaardig werk milieu. Nijmegen Kanaalzone betreft twee deelgebieden; Winkelsteeg en Dukenburg. Tot en met 2030 worden er in het gebied Kanaalzone-Winkelsteeg ca. 4050 woningen gerealiseerd en 400 woningen na 2030, waarvan gemiddeld 65% betaalbaar. Tot en met 2030 worden er in het gebied Dukenburg ca. 1200 woningen gerealiseerd, waarvan gemiddeld 65% betaalbaar. Vanuit het Mobiliteitsfonds is tijdens het BO MIRT Oost 2022 een reservering gedaan voor een taakstellende bijdrage voor mobiliteitsmaatregelen (zie bijlage).

De regio zet zich de komende periode in voor het dekken van haar deel van het afgesproken mobiliteitspakket voor de bouw van 8.750 woningen in de periode tot en met 2030 (met inachtneming van het budgetrecht van raden/staten), zodat in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving 2023 definitieve afspraken kunnen worden vastgesteld.

Conform de principes van het verstedelijkingsconcept streven we ernaar deze woningen te realiseren met een goede omgevingskwaliteit, in een balans tussen stad en land, met bijpassende werkgelegenheid voor de nieuwe inwoners en op hoogwaardige, duurzame wijze ontsloten. De gemeente Nijmegen start hiervoor gebiedsontwikkelingen.

Rijk en regio werken gezamenlijk aan het op orde brengen van de benodigde randvoorwaarden om de realisatie mogelijk te maken, waaronder: verplaatsing bedrijvigheid, aanpak stikstof, versterking van het landschap, de natuur en energie, bereikbaarheid en energienetwerken (elektra en warmte). De afspraken over woningbouw en mobiliteit uit de BO MIRT Oost 2022 worden opgenomen in de regionale woondeals die eind dit jaar en begin volgend jaar gesloten worden.

4.4 Afspraken over mobiliteit

We zien de mobiliteitsopgave in de regio als een gezamenlijke opgave. De voorziene groei aan inwoners en werkgelegenheid belast de bereikbaarheid in de regio op het nationale, regionale en het lokale schaalniveau. Uit de Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA) uit 2021 blijkt dat in het hoge scenario

de bereikbaarheid van de regio de komende jaren onder grote druk komt te staan. Met de verstedelijkingsstrategie zetten we in op de bouw van een hoger aantal nieuwe woningen dan voorzien in het hoge scenario. Rijk en regio spreken af om samen het proces te starten om te komen tot een netwerkanalyse 2030-2040 voor regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley (zie bijlage).

Een goede, duurzame bereikbaarheid is van belang voor het behouden van een goede leefomgevingskwaliteit en economische ontwikkeling. Daarom kijken we welke maatregelen in de komende decennia nodig zijn voor het borgen van een goede bereikbaarheid van de regio als geheel. We zetten daarbij in op gedragsverandering om mobiliteit te beperken en te verduurzamen, op reizen in eerste instantie met duurzame modaliteiten als spoor, HOV en actieve mobiliteit met fiets en lopen, en pas in tweede instantie per (deel)auto. In de jaarlijkse BO MIRT-cyclus maken we, waar nodig, afspraken over de infrastructuur die randvoorwaardelijk is voor de schaalsprong van de regio.

4.4.1 Uit te voeren onderzoeken

MIRT-onderzoek vrije spoorkruising Arnhem-Oost
Rijk en regio hebben tijdens het BO MIRT Oost 2022 afgesproken gezamenlijk een MIRT-onderzoek te doen naar de inpassing van de vrije kruising in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem-Oost (zie bijlage).

MIRT-onderzoek corridor Utrecht-Foodvalley-Arnhem
Rijk en regio hebben tijdens het BO MIRT Oost 2022 afgesproken samen het proces te starten om te komen tot een MIRT-onderzoek naar de corridor Utrecht – Foodvalley – Arnhem (A12) en streven ernaar de onderzoeksopzet hiervoor in het BO Leefomgeving 2023 gereed te hebben voor besluitvorming en daarna het MIRT-onderzoek te starten (zie bijlage). Tussen Rijk en regio vindt de komende maanden afstemming plaats over de scope, waarbij in ieder geval als uitgangspunten worden meegenomen:

- de brede bereikbaarheidsopgave op deze corridor;
- de verstedelijkingsopgave MRU en Arnhem Nijmegen Foodvalley;
- de bredere impact op de fysieke leefomgeving van mogelijke bereikbaarheidsmaatregelen.

Rijk en regio zullen in de onderzoeksopzet tevens ingaan op de rolverdeling, taken, verantwoordelijkheden en financiering.

Netwerkanalyse 2030-2040 Arnhem-Nijmegen Foodvalley
Vanuit de verstedelijkingsopgave is een samenhang te zien tussen wonen, werken en het mobiliteitsnetwerk (Rijk-provincie-gemeenten/regio). De Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA) heeft duidelijk gemaakt dat er nog gezamenlijke uitdagingen liggen in de regio. Hierbij spelen de mobiliteitstransitie en verduurzaming een belangrijke rol. Rijk en regio hebben tijdens het BO MIRT Oost 2022 afgesproken om samen het proces te starten om te komen tot een netwerkanalyse 2030-2040 voor regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley (zie bijlage). De analyse kan plaatsvinden na afronding van een of meer van de onderzoeken van rijk en regio naar emplacement, vrije spoorkruising in Arnhem-Oost en naar spoorcorridor Utrecht-Arnhem. Tussen Rijk en regio vindt in 2023 alvast afstemming plaats over de scope en methode, waarbij in ieder geval wordt meegenomen:

- de brede, multimodale bereikbaarheidsopgave;
- de verstedelijkingsopgave van regio Arnhem - Nijmegen - Foodvalley;

- de effecten van de groei van het aantal woningen en de economie op de bereikbaarheid van de regio en de samenhang met regionale en nationale mobiliteitsnetwerken.

4.4.2 Afspraken over maatregelen voor regionale ontsluiting

RegioExpres
Op het BO MIRT Oost 2022 hebben Rijk en regio afspraken gemaakt over de RegioExpres (zie bijlage). De RegioExpres is een sneltrein op de spoorverbinding Arnhem – Doetinchem – Winterswijk. De RegioExpres zorgt voor een sterke verbetering van de bereikbaarheid, woon- en werkomgeving en leefbaarheid in de regio's Liemers en Achterhoek en in Arnhem met samen meer dan 700.000 inwoners. Deze gebieden groeien de komende jaren door toevoeging van ca. 25.000 woningen uit de verstedelijkingsopgave.

OV
De provincies Gelderland, Utrecht en de regio Foodvalley zoeken samen uit hoe de dienstregeling van de verschillende OV-lijnen optimaal op elkaar aansluiten en hoe de OV-lijnen zo goed mogelijk benut worden (in het kader van samenwerking voor de OV-concessies in het vierkant Wageningen-Ede-Rhenen-Veenendaal).

Rijnbrug
Voor de verbreding van de Rijnbrug bij Rhenen in een van de 17 NOVEX- woningbouwlocaties, de Regio Foodvalley, doet het Rijk een lumpsum bijdrage (zie bijlage).

Regionale bereikbaarheid
De regio constateert dat voor de bekostiging van een aantal maatregelen die vanuit de regio zijn voorgesteld om de regionale bereikbaarheid op peil te houden nu geen middelen beschikbaar zijn. Voor de decentrale overheden is het op peil houden van de regionale bereikbaarheid randvoorwaardelijk om de ambities voor de realisatie van woningen en arbeidsplaatsen tot 2040 uit te kunnen voeren.

Rijk en regio werken de komende jaren samen verder aan de uitwerking en uitvoering van de verstedelijkingsstrategie. De overheden in de regio gaan voort met de realisatie van de woningbouw die in deze verstedelijkingsafspraken is opgenomen – inclusief die in de grootschalige woningbouw gebieden. De regio voorziet als gevolg van deze woningbouw al in het komende decennium knelpunten in de regionale ontsluiting en hecht in ieder geval grote waarde aan de navolgende maatregelen:

a. Verbreding van de Rijnbrug (incl. doortrekken en verbreden N233) bij Rhenen;
b. Infrastructurele maatregelen om de ontsluiting van het grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Foodvalley te verbeteren;
c. Infrastructurele maatregelen op de corridor Arnhem-Nijmegen om de bereikbaarheid per openbaar vervoer en fiets te verbeteren en het knelpunt bij de kruising met de Linge weg te nemen;
d. Infrastructurele maatregelen om de ontsluiting van het grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie spoorzone Arnhem-Oost te verbeteren;
e. Infrastructurele maatregelen om de ontsluiting van het grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties Nijmegen Stationslocatie en Nijmegen Kanaalzone te verbeteren.

Partijen zijn in gesprek over ambities en mogelijkheden voor het op peil houden van de bereikbaarheid bij de realisatie van woningen en arbeidsplaatsen, daarbij kijkend naar nationale en regionale verantwoordelijkheden en beschikbare financiële middelen. Met de grootschalige woningbouwafspraken van 2022 is een belangrijke eerste stap gezet in het mogelijk maken van verstedelijking. Ook zetten rijk en regio een aantal studies naar mobiliteit in gang.
De komende jaren blijven rijk en regio in gesprek op de bestuurlijke overleggen Leefomgeving en MIRT. De verstedelijkingsstrategie en de studies naar mobiliteit in de regio zijn daarbij bouwstenen om tot concrete afspraken te komen.

4.5 Afspraken over Leefomgeving

We streven samen om de verstedelijking in de regio in balans te laten zijn met de ontwikkeling van de leefomgeving en het landschap in de regio. We streven naar robuust systeemherstel van kwetsbare natuur en de realisatie van 5.000 hectare recreatief uitloopgebied als integraal onderdeel van het ruimtelijk ontwerp voor de verstedelijkingslocaties. Die bevatten hydrologische buffers en landschappelijke en ecologische kwaliteit in combinatie met een vitale, toekomstbestendige landbouwsector met perspectief voor agrarische ondernemers. We bespreken in ateliers wat nodig is voor de landschaps- en natuurontwikkeling om te komen tot financieringsmodellen, mechanismen en instrumenten om de maatschappelijke baten en lasten van investeringen in groen/blauw adequaat te dekken in de regio.

We onderzoeken samen de mogelijkheden om koppelingen aan te brengen in de investeringen in het kader van nationale, provinciale, regionale en gemeentelijke programma's waarbij wordt geïnvesteerd in een toekomstbestendig landelijk gebied en de beoogde ontwikkeling van landschappen in de regio. Daarbij kijken wij onder andere naar:

a. de koppelkansen tussen de uitvoering van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en investeringen in landschappelijke, hydrologische en recreatieve ontwikkeling ten behoeve van een ecologisch, sociaal en economisch vitaal landelijk gebied;
b. de koppelkansen tussen investeringen in het kader van het Deltaprogramma, het Programma Integraal Rivierenmanagement en het Programma Hoogwaterbescherming enerzijds en investeringen in landschappelijke ontwikkelingen anderzijds.

De provincies, gemeenten en waterschappen in de regio zullen als eerste aan de slag gaan met de volgende landschapsontwikkelingen en de verbindingen daartussen:

a. Gebiedsproces Binnenveld Foodvalley Zuid;
b. Gebiedsproces Veluwezoom/Gelderse Vallei;
c. Gebiedsproces Nijkerk en omgeving;
d. Ontwikkeling Rivierklimaatpark IJsselpoort;
e. Landschapsontwikkeling omgeving Rijn/A15 Zevenaar/Duiven;
f. Landschapsontwikkeling Middengebied;
g. Landschapsontwikkeling Groesbeek/Hatertse Vennen;
h. Landschapsontwikkeling tussen Beuningen en Nijmegen;
i. Landschapsontwikkeling Gelderse Poort;
j. Ontwikkeling van binnenstedelijke groen.

We verkennen de mogelijkheden om in het kader van Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) te komen tot een robuuste en toekomstbestendige riviernatuur in de Gelderse Poort. We doen dit in het kader van de pre-verkenning, die Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en de provincie Gelderland uitvoeren, die tevens een IRM-pilot is.

We stellen samen een catalogus op met maatregelen voor gezonde, circulaire, biodiverse en klimaatneutrale verstedelijking, die in staat is de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Daarbij werken we ook minimumnormen uit die we in het verstedelijkingsprogramma opnemen en een kostenraming om deze te realiseren. Hierbij sluiten we zo veel als mogelijk aan bij bestaande initiatieven en afspraken en maken we gebruik van bestaande kennis, bijvoorbeeld van de Nationale Maatlat Klimaatadaptief bouwen en afspraken over natuurinclusief bouwen die in andere provincies zijn gesloten. Ook benutten we de producten die in het kader van het programma Mooi Nederland van het ministerie van BZK gemaakt worden op het thema 'Groen en gezond leven in de stad'.

4.6 Afspraken over economische ontwikkeling en ontwikkeling werklocaties

We streven naar een balans tussen wonen en werken in de regio. Daarvoor ontwikkelen we een hoogwaardig economisch milieu dat aansluit bij de kansen in de regio en de visie in het verstedelijkingsconcept.
We zetten samen de komende jaren stappen om dit verder te concretiseren in een programma en de uitvoering daarvan mogelijk te maken:

a. We werken op basis het onderzoek naar het toekomstperspectief voor de regionale economische ontwikkeling van Foodvalley en de Groene Metropoolregio voor het BO MIRT van november 2023 gezamenlijk de programmering uit voor de duurzame, economische ontwikkeling. We betrekken daarbij het 'Programma Werklocaties' van het ministerie van EZK. De resultaten bespreken we op het BOL 2023;
b. We onderzoeken welk instrumentarium, regelingen en inzet er nodig is om de afspraken waar te maken. Hierbij betrekken we het topsectoren-beleid, greendeals en bekijken of er experimenten of fieldlabs nodig zijn om de economie van de toekomst (circulair, duurzaam, innovatief) te versnellen;
c. De provincie Gelderland maakt daarvoor nieuwe prognoses t/m 2030 met een doorkijk naar 2040. Het toekomstperspectief en de nieuwe prognoses kunnen leiden tot aanpassingen in het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) voor beide regio's. In de RPW's worden de doelstellingen voor de economische ontwikkeling vertaald naar de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen voor het aantal te realiseren arbeidsplaatsen en oppervlakte werklocaties – binnenstedelijk, op campussen en op bedrijventerreinen. De RPW's zijn gebaseerd op prognoses t/m 2030 en bevatten een doorkijk naar 2040.
d. De bestaande afspraken over uitbreiding van bedrijventerreinen (in de vigerende RPW's) blijven doorgang vinden, zolang die voldoende aantoonbare regionale meerwaarde hebben en hergebruik van bestaande terreinen in beschouwing is genomen (programma GRIP op grote bedrijfsvestigingen). Die afspraken zijn gebaseerd op prognoses tot en met 2030. Omdat door de schaarse ruimte niet langer enkel in de ruimtebehoefte kan worden voorzien op nieuwe bedrijventerreinen, bezien we de mogelijkheden om prioriteit in de marktvraag aan te brengen en de efficiency van het ruimtegebruik op bedrijventerreinen te verhogen;
e. We onderzoeken gezamenlijk in 2023 de mogelijkheden om de hoge milieucategorieën bedrijven te verplaatsen/te bundelen om daarmee potentiële woningbouwlocaties vrij te spelen. We onderzoeken in 2023 gezamenlijk de mogelijkheden om veevoederbedrijven in Foodvalley te bundelen en woningbouwlocaties vrij te spelen in lijn met de motie Geurts (TK 32 847 nr. 890).

4.7 Afstemming met Nationaal Programma Landelijk Gebied

Betrokken partijen zetten zich in om de ontwikkelingen in het kader van de verstedelijking mogelijk te maken door binnen en buiten de programmatische aanpak van het Nationaal Programma Landelijk

Gebied aanvullend stikstofruimte te realiseren. We werken in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied, en daaraan gekoppeld het Veluwearrangement en voor Regio Foodvalley het Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (RPLG), aan een toekomstbestendig landelijk gebied. Belangrijke elementen hierin zijn natuurherstel, herstel van het natuurlijk bodem- en watersysteem, transitie van de landbouw en reductie van emissies, waaronder stikstof. Hieraan gekoppeld worden in de relevante gebieden gebiedsprocessen vormgegeven, waarvoor versnellingsmaatregelen zijn voorgesteld (in het kader van de versnelling stikstofaanpak). Voor het landelijk gebied van grote delen van de regio, met name in Regio Foodvalley, zijn deze opgaven zo bepalend, dat deze programma's het kader vormen voor de regionale gebiedsontwikkeling. Dit maakt goede afstemming tussen NPLG en daaraan gekoppelde programma's en het verstedelijkingsconcept essentieel.

We stemmen de aanpak van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en, daaraan gekoppeld het Veluwearrangement, en voor Regio Foodvalley ook het Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (RPLG), en de uitwerking van het verstedelijkingsconcept integraal af.

Betrokken partijen zetten zich in om de ontwikkelingen in het kader van de verstedelijking mogelijk te maken door binnen en buiten de programmatische aanpak van het Nationaal Programma Landelijk Gebied aanvullend stikstofruimte te realiseren. We streven ernaar in de uitvoering van het verstedelijkingsprogramma en de daarin opgenomen maatregelen te zorgen voor zo min mogelijk stikstofbelasting van de omgeving. We besteden daarbij gericht aandacht aan het reduceren van uitstoot van stikstof in de aanleg- en gebruiksfase - onder andere door het bevorderen van duurzame mobiliteit. De voor de verstedelijking benodigde stikstofruimte is niet maatgevend voor het programma NPLG. Beide programma's kennen een eigen doelstelling en ambitie en worden door betrokken partijen zo goed mogelijk op elkaar afgestemd.

We onderzoeken gezamenlijk de mogelijkheden om te komen tot maatregelen, die in de gebruiksfase leiden tot een lage stikstofuitstoot.

4.8 Afspraken over energie

We streven in de regio Arnhem Nijmegen Foodvalley naar een duurzame woningvoorraad en dragen naar rato bij te dragen aan de nationale doelstellingen van het klimaatbeleid om door een energietransitie de uitstoot van CO_2 terug te dringen. We houden rekening met doelstellingen en uitgangspunten van de energietransitie bij de uitvoering van de maatregelen uit het verstedelijkingsprogramma voor de regio en zoeken naar koppelkansen bij de investeringen die we daarvoor verrichten.

De uitwerking van de verstedelijkingsopgaven in het verstedelijkingsprogramma doen we in samenhang met de uitwerking van de RES'en. We brengen ten behoeve van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties in beeld welke maatregelen in de stedelijke energie- en warmte-infrastructuur nodig zijn om deze gebieden te voorzien van een duurzame en betaalbare warmtevoorziening. Voor de verstedelijking van de regio en de voortgang van de energietransitie is voldoende capaciteit op het nationale en regionale energienet noodzakelijk. We brengen samen met de landelijke en regionale netbeheerders de effecten in beeld van de verstedelijking op de capaciteit van het elektriciteitsnet en bepalen op grond hiervan welke maatregelen noodzakelijk om deze afspraken uit te voeren.

5. Uitwerking in verstedelijkings- en gebiedsprogramma's

In het verstedelijkingsconcept '*Meer landschap en meer stad*' hebben we gezamenlijk een integrale strategie voor de verstedelijking van de regio uitgewerkt. Deze strategie, waaronder de ontwerpprincipes, is het ruimtelijk perspectief voor de verstedelijking van de regio. Het concept is daarmee dus ook de basis voor onze samenwerking aan verstedelijking van dit gebied. Wij werken de strategie uit in onze andere beleidsvisies en -documenten, zoals onder andere onze omgevingsvisies en de ruimtelijke puzzel die onder regie van de provincies in 2023 wordt gelegd. Daarnaast vertalen we het verstedelijkingsconcept in uitvoeringsprogramma's.

5.1 Verstedelijkingsprogramma

We werken samen voor het BO MIRT van november 2023 de strategie uit in een verstedelijkings-programma voor de regio. Wij werken daarin de uitvoering van het verstedelijkingsconcept in de periode 2023-2040 nader uit. In het kader van het verstedelijkingsprogramma zorgen wij voor de sturing op de onderlinge samenhang in programmering, uitvoering, monitoring en bijsturing van het programma. De maatregelen zullen waarschijnlijk aan verschillende, meer sectorale tafels, genomen worden. Het verstedelijkingsprogramma heeft als doel samenhang te breng in de maatregelen om zo tot een betere koppeling, integrale afweging, prioritering en fasering te komen.

Het verstedelijkingsprogramma zal bestaan uit de volgende onderdelen:

a. de voorziene maatregelen om het verstedelijkingsconcept uit te voeren uitgesplitst naar de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen;
b. de wijze waarop de overheden in het gebied samenwerken aan de uitvoering van het programma;
c. de onderzoeken, ruimtelijke besluiten en projecten om het verstedelijkingsconcept uit te voeren. In het programma wordt opgenomen: welke overheid primair verantwoordelijk is voor de uitvoering van een maatregel, de bekostiging van de maatregel, het besluitvormingsproces, de planning voor uitwerking, voorbereiding en uitvoering, de randvoorwaarden die andere overheden verzorgen, de wijze waarop ontwerpprincipes uit het verstedelijkingsconcept worden toegepast.

Het verstedelijkingsprogramma heeft een adaptief karakter. Dat betekent dat we het periodiek bijstellen op basis van voortgang van de uitvoering, van de ontwikkelingen in de regio en van de inzichten uit nationale programma's en regionale trajecten.

Onder andere zullen we voor het BO-Leefomgeving van 2024 het programma verbinden met het Nationaal Programma Landelijk Gebied, de Regionale Energie Strategieën en maatregelen ten aanzien van de energie-infrastructuur. Zo maken we van dit programma hét integrerende realisatieprogramma voor onze activiteiten in de fysieke leefomgeving. Daarmee krijgt het programma de status van ruimtelijk arrangement voor deze twee regio's samen én vormt dit het uitvoeringsprogramma voor NOVEX-gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley.

5.2 Gebiedsprogramma's

We werken de verstedelijking binnen de regio uit in acht gebieden. We hebben samen per gebied gebiedsuitwerkingen met een onderzoeksagenda uitgewerkt, die onderdeel uitmaakt van het verstedelijkingsconcept. De provincies, gemeenten en waterschappen in het gebied werken op basis van deze gebiedsuitwerkingen voor november 2023 een gebiedsprogramma uit en stellen die vast per gebied. Die programma's kennen een vergelijkbare opbouw als hierboven aangegeven voor het verstedelijkingsprogramma, maar kennen een gedetailleerder schaalniveau. Deze

gebiedsprogramma's en de ervaringen met de uitvoering daarvan vormen een belangrijke grondslag voor adaptief bijstellen van het verstedelijkingsprogramma. Ook het gebiedsprogramma heeft een adaptief karakter en willen we verbreden met opgaven voor het NPLG en de energietransitie. Jaarlijks wordt er over de voortgang gerapporteerd en wordt op grond hiervan het programma geactualiseerd.

Als de overheden in een gebied daar de voorkeur aangeven, kunnen zij besluiten voor twee of meer gebieden één gezamenlijk programma te maken. Ze passen dan ook de governancestructuur en het gebiedsoverleg daaropaan.

6. Samenwerking overheden

We sturen gezamenlijk op het realiseren van het verstedelijkingsconcept in de regio op de schaal van het NOVEX-gebied Arnhem/Nijmegen/Foodvalley. Dit doen we vanuit de gedachte te werken als één overheid (vanuit het stelsel Omgevingswet). We hanteren bij onze samenwerking een aantal samenwerkingsprincipes:

1. Het verstedelijkingsconcept vormt voor de overheden in de samenwerking de gedeelde ambitie, opgave en visie leidend voor hun handelen in het ruimtelijk domein. De provincies en gemeenten in de regio vertalen het verstedelijkingsconcept en de daarin opgenomen ontwerpprincipes in hun omgevingsbeleid als provinciaal/gemeentelijk belang;
2. De overheden werken samen in open en gelijkwaardige verhoudingen en in gedeeld eigenaarschap aan de realisatie van de gezamenlijke opgave. Zij werken samen op basis van een open agenda, waarbij zij gezamenlijk met een open blik zoeken naar een oplossing voor de gezamenlijke opgaven;
3. De overheden werken in de samenwerking vanuit hun democratische legitimatie, waarbij besluitvorming plaatsvindt door en verantwoording aan de volksvertegenwoordiging. De uitvoering van het verstedelijkingsconcept vindt plaats op basis van wettelijke instrumenten als omgevingsvisies, omgevingsplannen/ bestemmingsplannen, verordeningen, programma's en/of projectbesluiten;
4. De overheden blijven met elkaar in gesprek over de samenwerking en de voortgang van de uitvoering van het verstedelijkingsconcept en de gemaakte afspraken. Zij spreken elkaar aan wanneer afspraken niet worden nagekomen. De delegaties van deelnemende overheden organiseren zelf het mandaat in de samenwerking, zodat ze kunnen bijdragen namens hun bestuur. Provincies, de Regio Foodvalley en Groene Metropoolregio zorgen voor gezamenlijkheid in de inbreng vanuit de regio. De vertegenwoordigers van het Rijk zorgen voor gezamenlijkheid in de inbreng vanuit de departementen.
5. De overheden betrekken om breed draagvlak voor de verstedelijking te krijgen partners in de regio bij het uitwerken van de strategie, zoals woningcorporaties, projectontwikkelaars, landschaps- en natuurorganisaties en Economic Boards.

7. Governance verstedelijking

7.1 Bespreking voortgang in bestuurlijk overleg Leefomgeving en MIRT

We benutten jaarlijks het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving in het voorjaar en in het najaar in het Bestuurlijk Overleg MIRT in de landsdelen Oost en Noordwest om nadere afspraken te maken over de uitvoering van het verstedelijkingsconcept. Vanuit de regio nemen in ieder geval een bestuurlijk vertegenwoordiger namens de provincies en namens de gemeenten in de regio deel aan dit overleg.

We bespreken indien nodig tijdens deze overleggen, de voortgang van de uitvoering van de afspraken en de samenwerking. Daarbij bespreken we de mate waarin de doelstellingen van de verstedelijkingsstrategie worden bereikt en de samenhang met andere nationale en regionale ruimtelijke programma's.

7.2 Bestuurlijk kernteam en gebiedsoverleggen

We bespreken in het bestuurlijk kernteam de voortgang van de uitvoering van het verstedelijkingsconcept en kijken we strategisch vooruit. Het bestuurlijk kernteam is het voorbereidend gremium richting het BOL en BO MIRT met betrekking tot de verstedelijkingsstrategie en -afspraken. In het bestuurlijke kernteam zijn bestuurders van provincies, gemeenten en waterschappen en vertegenwoordigers van het rijk op directieniveau aanwezig.

We benutten het bestuurlijk kernteam om knelpunten in de voortgang van de gemaakte afspraken, of bijvoorbeeld bij botsende belangen of ontwerpprincipes met elkaar te bespreken zodat we stappen kunnen zetten om alsnog de afspraken te kunnen uitvoeren. Zo'n stap kan zijn:

a. overleggen met de verantwoordelijke overheid;
b. afspraken maken over hulp tussen overheden;
c. wegnemen van belemmeringen, inzet van mensen, middelen, kennis of instrumenten of realiseren van randvoorwaarden;
d. voorstellen aan het BO-L of BO-MIRT om deze afspraken of het verstedelijkingsprogramma te wijzigen als blijkt dat deze niet realiseerbaar zijn;
e. adviseren aan het bevoegde bestuursorgaan instrumentarium op grond van de Omgevingswet in te zetten.

Per gebied bespreken de gemeenten, provincies en waterschappen in het Bestuurlijke gebiedsoverleg de voortgang van de uitvoering van de verstedelijkingsstrategie voor dat gebied. De acht Bestuurlijke gebiedsoverleggen zijn verantwoordelijk voor het opstellen en actualiseren van de gebiedsprogramma's. In de gebiedsprogramma's werken de overheden in dat gebied hun onderlinge samenwerking nader uit. Ook in de gebiedsoverleggen wordt besproken welke stappen te zetten indien de uitvoering van de afspraken per gebied achterblijft.

We kijken eens in de twee jaar of deze overlegstructuur goed werkt, of dat we behoefte hebben aan bijstelling van deze manier van samen sturen.

7.3 Rapportage, monitoring, evaluatie

Tweemaal per jaar wordt in het Bestuurlijk kernteam gerapporteerd over de uitvoering van de afgesproken maatregelen en de resultaten daarvan. We werken een systematiek uit om te rapporteren over de uitvoering van de maatregelen en de toepassing van de ontwerpprincipes. Daarnaast werken we een systematiek uit om de resultaten van de uitvoering van deze afspraken te monitoren. Bij de monitoring maken we waar mogelijk gebruik van bestaande monitorinstrumenten. De monitoring van de voortgang van de woningbouwopgave verloopt via de interbestuurlijke landelijke monitor voortgang woningbouw. De monitor- en rapportagesystematiek sluit aan op de behoefte aan landelijke rapportage en monitoring van de verstedelijkingsafspraken en op de behoefte aan inzicht in voortgang van de uitvoering en resultaten daarvan in de regio. Op basis daarvan kunnen we continue bijsturen als dat nodig is.

Aanvullend daarop evalueren we eens in de vijf jaar de samenwerking en de effecten van het verstedelijkingsconcept en onze afspraken over de uitvoering. Daarbij besteden we in ieder geval aandacht aan:

a. de verhouding tussen vraag en aanbod op de regionale woningmarkt;
b. de balans tussen de hoeveelheid inwoners en arbeidsplaatsen in de regio;
c. de verhouding tussen vraag en aanbod voor werklocaties in de regio;
d. de bereikbaarheid van woon- en werklocaties in de regio – met name met duurzame vervoersmodaliteit;
e. de balans tussen verstedelijking en natuurontwikkeling in de regio;
f. de ontwikkeling van de stikstofruimte in de regio om de verstedelijkingsopgave te realiseren;
g. de ontwikkeling van de energietransitie in de regio en de duurzaamheid van de energievoorziening van de nieuw te realiseren woningbouwlocaties;
h. de klimaatbestendigheid van de ontwikkeling van de regio;
i. de toepassing van de ontwerpprincipes per bouwsteen in de realisatie van het verstedelijkingsconcept;
j. de wijze van samenwerking door de overheden aan de uitvoering van het verstedelijkingsconcept;
k. de participatie van bewoners en de betrokkenheid van maatschappelijke partners bij de uitvoering van het verstedelijkingsconcept.

8. Uitvoering verstedelijking

8.1 Verantwoordelijkheid voor uitvoering maatregelen

We spreken met elkaar per maatregel in de verstedelijkings- en gebiedsprogramma's af welke overheid verantwoordelijk is voor de uitvoering en aan welke condities daarbij moet worden voldaan. De als verantwoordelijk benoemde overheid geeft bestuurlijk sturing en ambtelijk leiding aan de uitvoering van de maatregel. Als de uitvoering van maatregelen raakt aan meerdere overheden kan een stuurgroep worden ingesteld, waarin uitvoering met andere betrokken overheden wordt afgestemd.

De budgetten die zijn afgesproken voor de voorbereiding of uitvoering van een maatregel worden ter beschikking gesteld aan de voor de maatregel verantwoordelijke overheid. Die overheid zorgt voor de uitvoering van de maatregel en de inzet van de beschikbare budgetten binnen de kaders die van toepassing zijn. De betrokken overheid rapporteert over de voortgang van de uitvoering van die maatregel.

8.2 Programmaorganisatie

We richten een programmaorganisatie in voor de afstemming tussen betrokken overheden van de uitvoering van het verstedelijkingsakkoord en de monitoring daarvan. Daarbij maken we gebruik van de al bestaande samenwerking in en tussen de regio Foodvalley, de Groene Metropoolregio en de gebieden en met rijk, provincies en waterschappen. De programmaorganisatie wordt aangestuurd door een overleg van directeuren vanuit de overheden.

De programma-organisatie zorgt voor:

a. De voorbereiding van de bespreking van de uitvoering van het verstedelijkingsconcept in bestuurlijke overleggen;
b. Het zorgen voor de samenhang in de uitvoering van het verstedelijkingsconcept;
c. De rapportage over de uitvoering van deze afspraken en monitoring van de resultaten;
d. De evaluatie van de effecten van de uitvoering van het verstedelijkingsconcept;
e. De voorbereiding van aanvullende afspraken of van bijstelling van deze afspraken.

Zoals eerder aangegeven is de programmaorganisatie niet verantwoordelijk voor de daadwerkelijke uitvoering van de maatregelen die we met elkaar hebben afgesproken. Die verantwoordelijkheid ligt bij de overheden, die daarvoor per maatregel zijn afgesproken.

Bijlage: Afspraken in BO MIRT van 10 november 2022 die bijdragen aan fase 1 van het verstedelijkingsprogramma

1. Afspraken over de bereikbaarheid van de regio;
2. Afspraken over de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties;
3. Afspraken over de versnellingslocaties.

Verstedelijkingsstrategie Regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

- Rijk (BZK, IenW, EZK en LNV) en regio (26 gemeenten, provincie Gelderland en Utrecht en drie waterschappen) stellen de verstedelijkingsafspraken voor de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley vast. Hiermee spreken we de ambities uit:
    - Balans in de ontwikkeling van stad en landschap, onder andere door de realisatie en/of ontsluiting van ca. 5.000 hectare (recreatieve) uitloopgebieden;
    - Een regionale economische ontwikkeling die zorgt voor evenwichtige ontwikkeling tussen wonen en werken (ca. 100.000 extra arbeidsplaatsen);
    - Een goede bereikbaarheid van de woon- en werklocaties dankzij duurzame ontsluiting;
    - 100.000 woningen (waarvan een groot deel in het betaalbare segment) te realiseren met de bijbehorende en deels randvoorwaardelijke opgaven voor werklocaties, bereikbaarheid, recreatie, klimaat en water, energietransitie, landbouw, stikstof, leefbaarheid, natuur en landschap. Daarbij houden we rekening met onzekerheden en randvoorwaarden. Het gaat om 40.000 woningen in de Foodvalley en 60.000 woningen in de Groene Metropoolregio (GMR).
- Onderdeel van die afspraken is een aantal concrete afspraken met betrekking tot bereikbaarheid, zie bijlagen hieronder.
- Rijk en regio's spreken af voor het BO MIRT 2023 het ontwikkelperspectief voor het NOVEX-gebied verder uit te werken in een verstedelijkingsprogramma, en dit (daarna) te verbreden met de opgaven in het landelijke gebied (waaronder NPLG) en de opgaven voor energie(netwerken).
- Voor het NOVEX-gebied is de Minister voor Natuur en Stikstof vanuit het Rijk trekkend bewindspersoon. Vanuit de regio Arnhem Nijmegen Foodvalley zijn de bestuurlijk trekkers de voorzitter van het regionale Bestuurlijk kernteam verstedelijking ANFV, en de gedeputeerde voor onder meer wonen van de Provincie Gelderland.

1. Afspraken BO MIRT Oost 2022 over de bereikbaarheid van de regio

RegioExpres: sneltrein op spoor Arnhem-Doetinchem-Winterswijk voor bereikbare woningbouwlocaties
In het kort:

- De RegioExpres is een sneltrein op de spoorverbinding Arnhem – Doetinchem – Winterswijk. De RegioExpres zorgt voor een sterke verbetering van de bereikbaarheid, woon- en werkomgeving en leefbaarheid in de regio's Liemers en Achterhoek en in Arnhem met samen meer dan 700.000 inwoners. Deze gebieden groeien de komende jaren door toevoeging van ca. 25.000 woningen uit de verstedelijkingsopgave. Het huidige aantal reizigers per dag op de lijn is 21.000, er wordt een (structurele) reizigersgroei verwacht van ongeveer 20%. Tussen de Achterhoek en Arnhem loopt dit zelfs op tot ongeveer 40% als gevolg van de RegioExpres. De reistijd wordt tussen Doetinchem en Arnhem met 11 minuten verkort en voor reizigers die overstappen op een ic-verbinding naar de Randstad kan dit zelfs oplopen tot 26 minuten.
- Rijk en regio willen voor de nieuwe woningbouwlocaties in Arnhem, ten oosten van Arnhem en in de Achterhoek een duurzame ontsluiting realiseren via het bestaande spoor Arnhem-Winterswijk. De reizigersgroei als gevolg van de verstedelijking kan de huidige treinverbinding niet aan. De mensen passen in de spits niet meer in de trein (bron IMA 2021). Met de RegioExpres kan deze reizigersgroei opgevangen worden en wordt de trein een snel en reëel alternatief voor de auto (A12 en A18).
- De verkenning voor de RegioExpres is afgerond en het voorkeursalternatief is vastgesteld (december 2021). De eerste fase van de planuitwerking wordt in november 2022 afgerond.

Besluiten:

- Rijk en regio constateren dat de RegioExpres een belangrijk onderdeel is van de duurzame ontsluiting van de woningbouwlocaties Spoorzone Arnhem-Oost (NOVEX) en verder ten oosten van Arnhem locaties uit de verstedelijkingsopgave Arnhem-Nijmegen-Foodvalley en in de Achterhoek.
- Rijk en regio streven ernaar om de RegioExpres per start dienstregeling 2027 te laten rijden en het vastgestelde voorkeursalternatief (dec 2021) hiervoor als scope te hanteren;
- Rijk en regio maken afspraken over kosten en risico's volgens het landelijke afsprakenkader derden werken, wat in dit geval betekent dat:
    - Rijk en regio investeren samen in de RegioExpres en delen de totale kosten 50/50, delen de risico's naar rato en gaan uit van maximaal 150 miljoen euro (excl. btw, pp. 2022) voor de aanlegkosten;
    - Het Rijk draagt de kosten voor beheer en onderhoud. Deze bedragen 2,5 miljoen euro en worden verminderd op de Rijksbijdrage aan de aanlegkosten;
    - De Rijksbijdrage wordt volledig ingezet voor de aanpassing van hoofdspoorweginfrastructuur (HSWI). Dit betekent dat ProRail een 'niet btw- belaste prestatie' verricht aan de provincie;
    - Rijk en regio indexeren hun bijdrage jaarlijks tot naar het jaar van uitvoering met de uitgekeerde IBOI (prijs bruto overheidsinvesteringen);
    - De bijdrage van het Rijk wordt direct na aanbesteding van het Werk aan de regio overgemaakt;
    - Middels een stuurgroep zijn Rijk en regio gezamenlijk opdrachtgever én daarmee beide risicodragend: de regio is dagelijks opdrachtgever van ProRail.

Spoor Utrecht-Foodvalley-Arnhem
In het kort:

- Rijk en regio zien opgaven op de spoorcorridor Utrecht-Foodvalley-Arnhem-Duitsland in relatie tot verstedelijking, bereikbaarheid en impact op de fysieke leefomgeving.
- Ze besluiten tot starten van een proces om tot een MIRT-onderzoek te komen.

Besluiten:

- Rijk en regio spreken af samen het proces te starten om te komen tot een MIRT- onderzoek naar de corridor Utrecht – Foodvalley – Arnhem (A12).
- Rijk en regio streven ernaar om deze onderzoeksopzet in het BO Leefomgeving 2023 gereed te hebben voor besluitvorming en daarna het MIRT-onderzoek te starten.
- Tussen Rijk en regio vindt de komende maanden afstemming plaats over de scope, waarbij in ieder geval als uitgangspunten worden meegenomen:
    - de brede bereikbaarheidsopgave op deze corridor;
    - de verstedelijkingsopgave MRU en Arnhem Nijmegen Foodvalley;
    - de bredere impact op de fysieke leefomgeving van mogelijke bereikbaarheidsmaatregelen.
- Rijk en regio zullen in de onderzoeksopzet tevens ingaan op de rolverdeling, taken, verantwoordelijkheden en financiering.

Vrije spoorkruising Arnhem-Oost
In het kort:

- Rijk en regio besluiten tot starten van een MIRT-onderzoek met een beperkte scope die zich richt op nut, noodzaak, timing en de inpassing van de vrije kruising in het NOVEX-gebied spoorzone Arnhem-Oost.

Besluiten:

- Rijk en regio doen een gezamenlijk MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem-Oost;
- Rijk en regio vullen dit in als een gebiedsgericht onderzoek met een beperkte scope dat zich richt op het in beeld brengen van de nut, noodzaak, timing, effect, meerwaarde en de inpassing. Dit betreft in ieder geval de volgende aspecten:
    - Inzicht in de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de Spoorzone Arnhem-Oost en bereikbaarheid van het gebied ten oosten van Arnhem en de gevolgen voor de bestaande stad.
    - Zicht op de hiermee samenhangende extra ruimte voor woningbouw.
    - Op basis van de uitkomsten van de netwerkstudies uit het Toekomstbeeld OV wordt daarbij de geboden ruimte voor extra treinen op het spoor (internationaal, nationaal en regionaal), extra stops op station Arnhem-Presikhaaf (KennisCampus Arnhem) en een hogere betrouwbaarheid en robuustheid van het spoornetwerk in Oost-Nederland geduid.
- Rijk en regio spreken af de resultaten van dit gebiedsonderzoek in het BO MIRT 2023 te agenderen, zodat besluitvorming over het vervolgtraject kan plaatsvinden;
- Rijk en regio zullen dit onderzoek 50-50 financieren, waarbij partijen gezamenlijk zullen optreden als opdrachtgever

Netwerkanalyse 2030-2040 Foodvalley Arnhem-Nijmegen
In het kort:

- Vanuit de verstedelijkingsopgave is een samenhang te zien tussen wonen, werken en het mobiliteitsnetwerk (Rijk-provincie-gemeenten/regio).

- De Integrale Mobiliteitsanalyse (IMA) heeft duidelijk gemaakt dat er nog gezamenlijke uitdagingen liggen in de regio. Hierbij spelen de mobiliteitstransitie en verduurzaming een belangrijke rol.

Besluiten:

- Rijk en regio spreken af om samen het proces te starten om te komen tot een netwerkanalyse 2030-2040 voor regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. De analyse kan plaatsvinden na afronding van een of meer van de onderzoeken van rijk en regio naar emplacement, vrije spoorkruising in Arnhem-Oost en naar spoorcorridor Utrecht-Arnhem.
- Tussen Rijk en regio vindt in 2023 alvast afstemming plaats over de scope en methode, waarbij in ieder geval wordt meegenomen:
    - de brede, multimodale bereikbaarheidsopgave;
    - de verstedelijkingsopgave van regio Arnhem - Nijmegen - Foodvalley;
    - de effecten van de groei van het aantal woningen en de economie op de bereikbaarheid van de regio en de samenhang met regionale en nationale mobiliteitsnetwerken.
- Rijk en regio zullen in de onderzoeksopzet tevens ingaan op de rolverdeling, taken, verantwoordelijkheden en onderzoekskosten.

Rijnbrug

Besluiten:

- Voor de verbreding van de Rijnbrug bij Rhenen in een van de 17 NOVEX-woningbouwlocaties, de regio Foodvalley, doet het Rijk een lumpsum bijdrage van €40 miljoen voor prijspeil 2022, incl. BTW.
- Het project wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van en met verdere bijdragen van de regiopartijen. Risico's verbonden aan maatregelen die nodig zijn voor de verbreding van de brug liggen bij de provincies Gelderland en Utrecht. Het Rijk indexeert haar bijdrage met de door het Ministerie van Financiën aan IenW uitgekeerde indexatie tot het jaar waarin de bijdrage wordt overgemaakt.

2. Afspraken BO MIRT Oost 2022 met betrekking tot de grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties

2.1 Ontsluiting grootschalige NOVEX-woningbouwlocaties Nijmegen

Nijmegen Kanaalzone

- Nijmegen Kanaalzone betreft twee deelgebieden; Winkelsteeg en Dukenburg.
- Tot en met 2030 worden er in het gebied Kanaalzone-Winkelsteeg ca. 4050 woningen gerealiseerd en 400 woningen na 2030, waarvan gemiddeld 65% betaalbaar.
- Tot en met 2030 worden er in het gebied Dukenburg ca. 1200 woningen gerealiseerd, waarvan gemiddeld 65% betaalbaar.
- Vanuit het Mobiliteitsfonds wordt een reservering gedaan voor een taakstellende bijdrage van € 14,5 mln (incl. BTW) voor voor mobiliteitsmaatregelen. Hierbij wordt uitgegaan van 50% cofinanciering door de regio. De beoogde maatregelen waaraan het Rijk hiermee bijdraagt zijn:
    - De realisatie van een langzaamverkeerstunnel onder Nieuwe Dukenburgseweg.
    - De realisatie van langzaamverkeerstunnel onder de Graafseweg.
    - De realisatie van de aanpassingen aan de kruising Graafseweg/Neerboscheweg ten behoeve van deelgebied Winkelsteeg.

    - De aanvullende mobiliteitsmaatregelen ten behoeve van Kanaalzone-Zuid, te weten doorstromingsmaatregelen S100, aanpassingen invalswegen, optimalisatie kruispunten, VRI's, HOV-knoop, Hub nabij en naar Station Nijmegen Goffert en fietsmaatregelen naar Winkelsteeg.
- Een groot deel van de opgave in de Kanaalzone wordt reeds bekostigd uit Wbi en versnellingsmaatregelen.
- De totale bijdrage vanuit het Rijk ten behoeve van het gebied de Kanaalzone bedraagt € 14,5 mln (incl. BTW), bovenop de eerder voor dit gebied toegezegde middelen.

Nijmegen Stationsgebied

- Tot en met 2030 worden er in het Stationsgebied ca. 3500 woningen gerealiseerd en 1.000 woningen na 2030.
- Het Aandeel sociaal/middensegment cq betaalbaar bedraagt gemiddeld 65%
- Vanuit het Mobiliteitsfonds wordt een reservering gedaan voor een taakstellende bijdrage van € 2,4 mln (incl. BTW) voor een pakket mobiliteitsmaatregelen. Hierbij wordt uitgegaan van 50% cofinanciering door de regio. De beoogde maatregelen waaraan het Rijk bijdraagt zijn:
    - De ontsluiting van het Vissers terrein/ de P+R locatie.
    - De verbeterde toegankelijkheid van de westentree van het station Nijmegen
- Vanuit het Mobiliteitsfonds wordt een reservering gedaan voor een taakstellende bijdrage van € 7,4 mln (incl. BTW) voor een pakket stationsmaatregelen. De beoogde maatregelen waaraan het Rijk bijdraagt zijn aanvullende mobiliteitsmaatregelen ten behoeve van de bereikbaarheid van en naar het Stationsgebied waaronder fietsroutes, fietsopgangen, een transferium en onderzoek naar een HOV schaalsprong.
- Een groot deel van de opgave in het Stationsgebied wordt reeds bekostigd uit eerdere MIRT afspraak (2020) station, Wbi en versnellingsafspraken.
- De totale bijdrage vanuit het Rijk ten behoeve van het Stationsgebied bedraagt € 9,7 mln (incl. BTW), bovenop de eerder toegezegde middelen (zie vorige punt).

- De regio zet zich de komende periode in voor het dekken van haar deel van het afgesproken mobiliteitspakket voor de bouw van 8.750 woningen in de periode tot en met 2030 (met inachtneming van het budgetrecht van raden/staten), zodat in het BOL 2023 definitieve afspraken kunnen worden vastgesteld.
- Bovenstaande afspraken passen binnen de verstedelijkingsstrategie Arnhem, Nijmegen, Foodvalley en met deze afspraken wordt voor Nijmegen een belangrijke stap in de realisatie van de verstedelijkingsstrategie gezet.
- Rijk en regio werken gezamenlijk aan het op orde brengen van de benodigde randvoorwaarden om de realisatie mogelijk te maken, waaronder: verplaatsing bedrijvigheid, aanpak stikstof, versterking van het landschap, de natuur en energie, bereikbaarheid en energienetwerken (elektra en warmte).

2.2 Ontsluiting grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Foodvalley

Regio en gemeenten hebben een businesscase opgesteld waarin onder andere een pakket mobiliteitsmaatregelen is opgenomen voor de ontsluiting van woningen tot en met 2030 in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Regio Foodvalley. Deze mobiliteitsmaatregelen dragen in enkele gevallen ook bij aan de bereikbaarheid van andere woningbouwlocaties in Regio Foodvalley.

Woningbouw

- In de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Regio Foodvalley worden tot en met 2030 7.000 woningen gebouwd en mogelijk aanvullend 7.700 woningen na 2030. Ruim de helft

van de woningen die tot en met 2030 worden gerealiseerd bevindt zich in het betaalbare segment.

Mobiliteitsmaatregelen

- Het Rijk reserveert middelen voor een mobiliteitspakket voor de ontsluiting van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Regio Foodvalley. De taakstellende bijdrage van het rijk is € 67 mln (prijspeil 2022, inclusief btw). Het bedrag wordt -tot aan het moment van uitkeren- jaarlijks geïndexeerd met de uitgekeerde IBOI. Er zal afdracht plaatsvinden aan het btw-compensatiefonds.
- Deze middelen worden uitgekeerd via een specifieke uitkering. Kostenverhogende scopewijzigingen en verdere risico's zijn voor rekening van de gemeente (danwel in samenwerking met mede-bekostigende partners zoals provincie en marktpartijen, etc.).
- De beoogde maatregelen waaraan het Rijk hiermee bijdraagt zijn:
    - Bij Ede Zuidoost een brug Noordplein-WFC en de HOV-ontsluiting van dit gebied.
    - Bij Kernhem-Noord de ontsluiting van de wijk op A30 (via bestaande op- en afritten) en de fietsroute Kernhem Noord- Ede Centrum.
    - Bij Veenendaal Spoorzone:
    - De HOV-lijn Veenendaal-Ede en de ontsluiting
    - De hub Veenendaal Centrum
    - De fietsroute Veenendaal Centrum-De Klomp
    - De verbreding van de oostelijke rondweg N233
    - Bij Barneveld de ontsluiting van woonwijk Bloemendal in relatie tot de A30 en de fietsroute Bloemendal-Station Barneveld Noord.

Proces

- Bovenstaande afspraken over woningbouw en mobiliteit worden opgenomen in de beoogde Woondeal Regio Foodvalley.
- De regio zet zich in voor het dekken van haar deel van het afgesproken mobiliteitspakket voor de bouw van 7.000 woningen in de periode tot en met 2030 (met inachtneming van het budgetrecht van raden/staten), zodat in het BOL 2023 definitieve afspraken kunnen worden vastgesteld.
- Bovenstaande afspraken passen binnen de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley en met deze afspraken wordt voor Regio Foodvalley een eerste belangrijke stap in de realisatie van de verstedelijkingsstrategie gezet.
- Rijk en regio werken gezamenlijk aan het op orde brengen van de benodigde randvoorwaarden om de realisatie mogelijk te maken: verplaatsing bedrijvigheid, opheffing hindercirkels, aanpak stikstof, versterking van het landschap, de natuur en energie, bereikbaarheid en energienetwerken (elektra en warmte).

2.3 Spoorzone Arnhem-Oost

- Het rijk en de regio spreken een langjarig commitment uit voor de gezamenlijke ontwikkeling van de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem-Oost en zetten met deze afspraken een eerste belangrijke stap om de ambities van de Spoorzone Arnhem-Oost te realiseren.
- Partijen constateren dat voor de ontwikkeling van het gebied Spoorzone Arnhem- Oost een gefaseerde ontwikkelstrategie passend is.
- De spoorzone valt in ieder geval uiteen in twee delen: Rijnpark en Presikhaaf (waaronder KennisCampus).

Deelgebied Presikhaaf

- Het rijk reserveert middelen voor een mobiliteitspakket voor de ontsluiting van het deelgebied Presikhaaf.
- De taakstellende bijdrage van het rijk is € 22 mln. (prijspeil 2022 incl. btw), uitgaande van minimaal 50% cofinanciering. Het bedrag wordt tot het moment van uitkeren jaarlijks geïndexeerd met de uitgekeerde IBOI. Er zal afdracht plaatsvinden aan het BTW-compensatiefonds.
- De beoogde maatregelen waaraan het rijk hiermee bijdraagt zijn:
    - Spooronderdoorgangen
    - Hoogwaardige fietsroutes
    - Stedelijke hoofdfietsroutes
    - Herstructering van de wegprofielen.
- Rijk en regio doen een gezamenlijk MIRT-onderzoek naar de inpassing van de vrije kruising in de grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie Spoorzone Arnhem-Oost.

Deelgebied Rijnpark

- Rijk en regio gaan gezamenlijk de ontwikkelopgave van Rijnpark verder verkennen en een gefaseerde ontwikkelstrategie uitwerken.
- De beoogde rijksbijdrage aan de eerste fase van de ontwikkeling van Rijnpark bedraagt € 50 mln. incl. btw en kan niet binnen de beschikbare middelen worden gehonoreerd. Omdat de gezamenlijke ontwikkeling van Rijnpark als kansrijk wordt beschouwd, zal het Ministerie van BZK een voorstel uitwerken waarmee dit binnen de begroting kan worden geaccommodeerd. Dit voorstel zal onderdeel zijn van de (rijksbrede) voorjaarsbesluitvorming. In het BO Leefomgeving in het voorjaar zal de regio worden geïnformeerd over de mogelijke Rijksbijdrage.
- Bij de beoogde rijkbijdrage wordt uitgegaan van de benodigde financiële inspanning door de regio om de ontwikkelopgave te kunnen realiseren.
- De beoogde rijksbijdrage is verbonden aan de volgende voorwaarden:
    - De regio ontwikkelt samen met het rijk een haalbaar ruimtelijk plan met een kwalitatief hoogwaardige invulling voor toekomstbestendige woningbouw (voor tenminste 2.400 woningen tot en met 2030). Onderdelen hiervan zijn een ontwikkelstrategie met programmering, een fasering en planning, een grondstrategie (aan- en verkoop), een juridische-planologische aanpak en een technische financiële onderbouwing. Dit wordt samen met marktpartijen getoetst op maak- en haalbaarheid.
    - In het licht van de verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley werken Rijk en regio aan een haalbaarheidsstudie naar de uitplaatsing van het spooremplacement ‘Arnhem goederen’ en mogelijke alternatieve locaties. Op basis van deze haalbaarheidsstudie wordt, in afstemming met alle betrokken partijen, een integrale business case opgesteld (inclusief exploitatie en bedrijfsvoeringskosten), waarbij de lange termijn ontwikkelingen op het spoor (waaronder gelijkwaardige functionaliteit) en de stedelijke ontwikkeling van de locatie worden betrokken.
    - Rijk en regio spannen zich in om de resultaten van de haalbaarheidstudie uitplaatsing spooremplacement Arnhem-Oost te bespreken op het BOL van het voorjaar 2023.
    - Mocht de haalbaarheid van het ruimtelijk plan niet vastgesteld kunnen worden dan overleggen rijk en regio over andere mogelijkheden voor (grootschalige) woningbouw in Arnhem Oost.

Proces

- Rijk en regio spreken af om het ruimtelijk plan Rijnpark, inclusief ontwikkelstrategie en de overige bovengenoemde voorwaarden, gereed te hebben voor bespreking in het BOL van voorjaar 2023. Ook zal de regio dan worden geïnformeerd over de mogelijke rijksbijdrage.
- Bovenstaande afspraken over woningbouw en mobiliteit worden opgenomen in de Woondeal regio Arnhem/Nijmegen. De voortgang van deze grootschalige NOVEX-woningbouwlocatie zal ook besproken op de woondealtafel.

3. Afspraken BO MIRT Oost 2022 met betrekking tot de versnellingslocaties in het NOVEX-gebied Arnhem Nijmegen Foodvalley

Besluiten:

- Onderstaande tabel bevat de definitieve afspraak van de voorstellen uit de eerste ronde waarvoor onder voorbehoud van cofinanciering een reservering is gemaakt en de afspraken voor de tweede ronde. De middelen worden via een specifieke uitkering uitbetaald aan gemeenten. Voor de tweede ronde versnellingsafspraken zijn de voorwaarden van toepassing die zijn vastgesteld in het BO Leefomgeving juni 2022.

Definitieve afspraken voorstellen eerste ronde			
Gemeente – voorstel	**Woningen**	**Toegekende Rijksbijdrage (totaal, incl. btw)**	**Co-financiering (incl. btw)**
Zwolle: Zwolle Stadshart	1,610	€ 25,011,350	€ 13,708,650
Tiel: Tiel Spoorzone/ Lingehoven	570	€ 7,767,500	€ 4,182,500
Culemborg: Culemborg Stationsomgeving	1,938	€ 18,128,500	€ 9,761,500
Enschede: Enschede Cromhoff	350	€ 4,719,000	€ 8,228,000
Wageningen: Wageningen De Dreijen	572	€ 3,303,300	€ 1,778,700

Definitieve afspraken voorstellen tweede ronde			
Gemeente – voorstel	**Woningen**	**Toegekende Rijksbijdrage (totaal, incl. btw)**	**Co-financiering (incl. btw)**
Deventer: Deventer Centrumschil	1,650	€ 15,823,718	€ 15,823,719
Deventer: Deventer Keizerslanden	1,646	€ 14,901,558	€ 14,901,559
Hengelo (O): Binnenstad Hengelo	900	€ 6,137,480	€ 3,500,000
Hengelo (O): Hart van Zuid Hengelo	1,500	€ 8,910,000	€ 4,800,000
Kampen: Reevedelta Kampen	2,600	€ 13,600,000	€ 9,400,000
Wijchen: Wijchen, Wijchen-West	928	€ 4,525,400	€ 6,969,600

Besluit van	23 november 2022
Zaaknummer	677061

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM:

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 12 juli 2022

Gelet op artikelen 147 en 149 van de Gemeentewet;

- gezien het amendement "Blowverbod rondom scholen" (22A52);
- gezien het amendement "Gebiedsontzegging" (artikel 2.4.3, lid 1 en 2 APV) (22A83);

BESLUIT:

vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING VOOR ARNHEM

I Wijzigingen

A. Hoofdstuk 2, Afdeling 4 van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) wordt als volgt gewijzigd en de bijbehorende toelichting wordt als volgt vastgesteld:

"Afdeling 4. Maatregelen ter voorkoming van overlast, drugsoverlast, gevaar of schade

Artikel 2.4.1 Betreden gesloten woning of lokaal

1. Het is verboden een krachtens artikel 174a van de Gemeentewet gesloten woning, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij die woning of dat lokaal behorend erf te betreden.
2. Het is verboden een krachtens artikel 13b van de Opiumwet gesloten woning, een niet voor het publiek toegankelijk lokaal, een bij die woning of dat lokaal behorend erf, een voor het publiek toegankelijk lokaal of bij dat lokaal behorend erf te betreden.
3. Deze verboden zijn niet van toepassing op personen wier aanwezigheid in de woning of het lokaal of een daarbij behorend erf wegens dringende reden noodzakelijk is.
4. De burgemeester is bevoegd van het in het eerste of tweede lid bedoelde verbod ontheffing te verlenen

Artikel 2.4.1a Gebiedsontzeggingen uitgaansgeweld horecaconcentratiegebied

1. De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, aan degene die in het horecaconcentratiegebied op de weg of in een voor het publiek toegankelijk lokaal geweld pleegt, een verbod opleggen om zich gedurende een tijdvak van twee maanden, gedurende de tijdstippen in het verbod genoemd, te bevinden in het horecaconcentratiegebied.
2. Tot het opleggen van een verbod als bedoeld in het eerste lid gaat de burgemeester eerst over, indien hij de betrokkene uiterlijk zes maanden daarvoor vanwege een eerdere geweldsdaad als bedoeld in het eerste lid heeft gewaarschuwd, dan wel een verbod als bedoeld in het in het eerste lid heeft opgelegd.

3. In gevallen waarin de burgemeester aan een persoon in een tijdsbestek van twee jaar voor de derde keer een verbod oplegt als bedoeld in het eerste lid, wordt dit verbod opgelegd voor een tijdvak van vier maanden.
4. Het is verboden zich te gedragen in strijd met een door de burgemeester opgelegd verbod.
5. De burgemeester beperkt het krachtens het eerste of tweede lid gegeven verbod, als hij dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene noodzakelijk oordeelt. De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.
6. Onder horecaconcentratiegebied wordt verstaan het gebied zoals omschreven in artikel 2.3.1.15, zesde lid.

Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat

Onverminderd het bepaalde in de Opiumwet is het verboden zich op een openbare plaats op te houden met het kennelijke doel om, al dan niet tegen betaling, middelen als bedoeld in de artikelen 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen.

Artikel 2.4.3 Gebiedsontzegging

1. De burgemeester is bevoegd om in het belang van de openbare orde aan een persoon die op een openbare plaats handelingen verricht die de openbare orde verstoren of die strafbare feiten pleegt, het bevel te geven zich gedurende ten hoogste 48 uur niet in één of meer delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.
2. De burgemeester is bevoegd aan een persoon aan wie eerder een bevel als bedoeld in het eerste lid is gegeven en die opnieuw op een openbare plaats handelingen verricht die de openbare orde verstoren of die strafbare feiten pleegt, in het belang van de openbare orde het bevel te geven zich gedurende ten hoogste drie maanden niet in één of meer delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.
3. Een bevel als bedoeld in het tweede lid kan slechts worden gegeven als de overtreding binnen zes maanden na het geven van een eerder bevel, gegeven op grond van het eerste of tweede lid, plaatsvindt.
4. De burgemeester beperkt de krachtens het eerste of tweede lid gegeven bevelen, als hij dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene noodzakelijk oordeelt. De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.

Artikel 2.4.4 Overlast door openlijk drugsgebruik

1. Het is verboden op of aan de weg, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw middelen als bedoeld in artikel 2 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.
2. Het is verboden op of aan de weg, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied middelen als bedoeld in het artikel 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.
3. In afwijking van het tweede lid, is het verboden op of aan de weg, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw die zich bevinden binnen een afstand van 200 meter van scholen voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs middelen als bedoeld in het artikel 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten.

Artikel 2.4.5 Plakken en kladden

1. Het is verboden een openbare plaats of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf die plaats zichtbaar is te bekrassen of te bekladden.
2. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op een openbare plaats of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf die plaats zichtbaar is:
   a. een aanplakbiljet of ander geschrift, afbeelding of aanduiding aan te plakken, te doen aanplakken, op andere wijze aan te brengen of te doen aanbrengen;
   b. met kalk, teer of een kleur- of verfstof een afbeelding, letter, cijfer of teken aan te brengen of te doen aanbrengen.
3. Het verbod, bedoeld in het tweede lid, is niet van toepassing voor zover gehandeld wordt krachtens wettelijk voorschrift.
4. De houder van de schriftelijke toestemming is verplicht deze aan een opsporingsambtenaar op diens eerste vordering terstond ter inzage af te geven.
5. Het college wijst aanplakborden aan voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen.
6. Het is verboden de aanplakborden te gebruiken voor het aanbrengen van handelsreclame.
7. Het college kan nadere regels stellen voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen, die geen betrekking mogen hebben op de inhoud daarvan.

Artikel 2.4.6 Vervoer plakgereedschap en dergelijke

1. Het is verboden op de weg of openbaar water enig aanplakbiljet, aanplakdoek, kalk, teer, kleur- of verfstof of verfgereedschap te vervoeren of bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing als de genoemde materialen of gereedschappen niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd voor handelingen als verboden in artikel 2.4.5.

Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerswerktuigen

1. Het is verboden op een openbare plaats inbrekerswerktuigen of vermommingmiddelen te vervoeren of bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing als de bedoelde werktuigen of vermommingmiddelen niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd om zich onrechtmatig de toegang tot een gebouw of erf te verschaffen, onrechtmatig sluitingen te openen of te verbreken, diefstal door middel van braak te vergemakkelijken of het maken van sporen of herkenning bij het plegen van voornoemde strafbare feiten te voorkomen.

Artikel 2.4.7a Verbod op het vervoeren van geprepareerde voorwerpen

1. Het is verboden op de weg of in de nabijheid van winkels te vervoeren of bij zich te hebben een voorwerp dat er kennelijk toe is uitgerust om het plegen van (winkel)diefstal te vergemakkelijken.
2. Het in het eerste lid gestelde verbod is niet van toepassing indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het in dat lid bedoelde voorwerp niet bestemd is voor de in dat lid bedoelde handelingen.

Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen

1. Het is verboden op een openbare plaats:
   a. te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, omheining of andere afsluiting, verkeersmeubilair of daarvoor niet bestemd straatmeubilair;
   b. zich op te houden op een wijze die voor andere gebruikers of omwonenden onnodig overlast of hinder veroorzaakt.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de artikelen 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.

Artikel 2.4.10a Verplichte route

1. Het is de door de burgemeester aangewezen groepen van personen verboden op door hem aangewezen tijdstippen van een door hem aangewezen route af te wijken.
2. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid gestelde verbod.

Artikel 2.4.11 Verboden drankgebruik

1. Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op een openbare plaats die deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing op:
   a. een terras dat behoort bij een horecabedrijf als bedoeld in artikel 1 van de Alcoholwet;
   b. *een andere* plaats dan een horecabedrijf als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Alcoholwet.

Artikel 2.4.12a Verboden gedrag bij of in gebouwen

1. Het is verboden zonder redelijk doel:
   a. zich in een portiek of poort op te houden;
   b. in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen.
2. Het is aan anderen dan bewoners of gebruikers van een flatgebouw, appartementsgebouw of een soortgelijke meergezinswoning of van een gebouw dat voor publiek toegankelijk is, verboden zich zonder redelijk doel te bevinden in een voor gemeenschappelijk gebruik bestemde ruimte van dat gebouw.

Artikel 2.4.12.b Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet

1. Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt, of tegen betaling in gebruik geeft, draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.
2. De burgemeester kan een last onder bestuursdwang wegens overtreding van het eerste lid in ieder geval opleggen bij ernstige en herhaaldelijke:

a. geluid- of geurhinder;
b. hinder van dieren;
c. hinder van bezoekers of personen die tijdelijk in een woning of op een erf aanwezig zijn;
d. overlast door vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf;
e. intimidatie van derden vanuit een woning of een erf.

Artikel 2.4.13 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten

Het is verboden zich zonder redelijk doel en op een voor anderen hinderlijke wijze op te houden in of op een voor het publiek toegankelijke ruimte, dan wel deze te verontreinigen of te gebruiken voor een ander doel dan waarvoor deze ruimte is bestemd. Onder deze ruimten worden in elk geval verstaan portalen, wachtlokalen voor het openbaar vervoer, parkeergarages en rijwielstallingen.

Artikel 2.4.14 Neerzetten van fietsen of bromfietsen

Het is verboden op een openbare plaats een fiets of een bromfiets te plaatsen of te laten staan tegen een raam, een raamkozijn, een deur, de gevel van een gebouw of in de ingang van een portiek als dit in strijd is met de uitdrukkelijk verklaarde wil van de gebruiker van dat gebouw of dat portiek of als daardoor die ingang versperd wordt.

Artikel 2.4.15 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein en dergelijke

Het is verboden zich op de door burgemeester aangewezen uren en plaatsen met een fiets of bromfiets te bevinden op een door de burgemeester aangewezen terrein waar een markt, kermis, uitvoering, bijeenkomst

of plechtigheid wordt gehouden die publiek trekt, mits dit verbod kenbaar is aan de bezoekers van het terrein.

Artikel 2.4.16 Bespieden van personen

1. Het is verboden zich in de nabijheid van een persoon of een gebouw, woonwagen of woonschip op te houden met de kennelijke bedoeling deze persoon of een persoon die zich in dit gebouw, deze woonwagen of dit woonschip bevindt, te bespieden.
2. Het is verboden door middel van een verrekijker of enig ander optisch instrument een persoon die zich in een gebouw, woonwagen of woonschip bevindt te bespieden.

Artikel 2.4.17 Bedelarij

Het is verboden in door het college aangewezen gebieden op of aan de weg of in een voor het publiek toegankelijk gebouw te bedelen om geld of andere zaken."

Toelichting

"Artikel 2.4.1 Betreden gesloten woning of lokaal

Eerste lid

De burgemeester is op grond van artikel 174a van de Gemeentewet bevoegd tot sluiting van woningen, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij de woning of het lokaal behorend erf van waaruit (drugs)overlast wordt veroorzaakt. Aangezien dit artikel in de Gemeentewet niet de rechtsgevolgen van de sluiting regelt, verdient het aanbeveling dit in de APV te regelen. Voor de gevallen waarin de woning niet is verzegeld of de verzegeling reeds is verbroken regelt dit artikellid een verbodsbepaling, zodat een sanctie kan worden gesteld op overtreding daarvan.

Tweede lid

Het tweede lid van artikel 2.4.1 is gebaseerd op de bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 13b van de Opiumwet tot toepassing van bestuursdwang als in woningen of lokalen, dan wel in of bij woningen of zodanige lokalen behorende erven, drugs als bedoeld in lijst I of II van de Opiumwet worden verkocht, afgeleverd, verstrekt, of daarvoor aanwezig zijn. Zie verder onder de toelichting op het eerste lid.

Derde en vierde lid

Aangezien de situatie kan ontstaan dat personen de woning of het lokaal moeten betreden wegens dringende redenen, zijn het derde en vierde lid aan artikel 2.4.1 toegevoegd. Anders zouden de verboden uit het eerste en tweede lid te absoluut zijn.

Artikel 2.4.1a Gebiedsontzeggingen uitgaansgeweld horecaconcentratiegebied

Uit een nadere analyse door de politie is reeds in het verleden gebleken dat een fors deel van de binnen het horecaconcentratiegebied begane geweldsdelicten gepleegd wordt door een relatief klein aantal personen. Deze beperkte groep personen die op stapavonden veelvuldig geweld plegen in het uitgaansgebied, drukken een flinke – negatieve – stempel op de sfeer in de binnenstad. Ondanks het feit dat zij vaak veelvuldig strafrechtelijk veroordeeld zijn voor dit geweld, blijven zij dit gewelddadige gedrag tentoonspreiden.

Voor deze groep frequente geweldplegers, die zich ongevoelig toont voor de reguliere strafrechtelijke aanpak, heeft de politie de introductie bepleit van de destijds zogenaamde 'verblijfsontzegging' voor het horecaconcentratiegebied.

In de huidige bepaling is aangesloten bij de begrippen die de model APV van de VNG (inmiddels) gebruikt en wordt er dus gesproken van een gebiedsontzegging. Een gebiedsontzegging is een bestuursrechtelijk besluit, waarbij aan een persoon die in een bepaald gebied (in casu het horecaconcentratiegebied)

herhaaldelijk overlast veroorzaakt (in casu door geweld te plegen) een verbod wordt opgelegd om zich gedurende een bepaalde termijn in dat gebied te bevinden. Een bestuursrechtelijke gebiedsontzegging is níet gericht op bestraffing van de betrokkene - leedtoevoeging voor het door hem begane onrecht -, maar op voorkoming van herhaling van het gedrag in de toekomst. Hieruit vloeit voort dat een gebiedsontzegging pas kan worden opgelegd indien een persoon zich meermaals, en niet slechts eenmalig, heeft misdragen. Alleen dan is namelijk de vrees gerechtvaardigd dat het overlastgevende gedrag zich in de toekomst zal herhalen.

Het in deze bepaling neergelegde systeem komt neer op het volgende. Als de politie een persoon aanhoudt in verband met door hem binnen het horecaconcentratiegebied gepleegd geweld, dan wordt deze persoon gewaarschuwd dat hem door de burgemeester een gebiedsontzegging voor het horecaconcentratiegebied zal worden opgelegd, indien hij zich binnen zes maanden opnieuw gewelddadig gedraagt in het horecaconcentratiegebied. Maakt de betrokkene zich binnen zes maanden opnieuw schuldig aan uitgaansgeweld, dan legt de burgemeester hem een gebiedsontzegging op voor een duur van twee maanden (conform het eerste lid van artikel 2.4.1a). Het verbod – de gebiedsontzegging – geldt slechts voor specifiek benoemde tijdstippen binnen dit tijdvak van twee maanden, en is in dit tijdvak derhalve niet permanent van kracht. Dit ligt bij een gebiedsontzegging in verband met uitgaansgeweld ook niet voor de hand. Dit geweld wordt immers in de regel slechts gepleegd op stapavonden/-nachten, niet op een doorsnee doordeweekse dag. Het is dan ook niet gerechtvaardigd en ook niet noodzakelijk om een dergelijke gebiedsontzegging twee maanden lang continu van kracht te laten zijn.

Aan een persoon aan wie binnen een periode van twee jaar voor de derde keer een gebiedsontzegging wordt uitgereikt, wordt een verbod voor een duur van vier maanden opgelegd (artikel 2.4.1a, derde lid). Oplegging van een dergelijke lange gebiedsontzegging is onzes inziens dan gerechtvaardigd door het feit dat een dergelijk persoon wel met nadruk kan worden aangemerkt als een groot gevaar voor de openbare orde binnen het horecaconcentratiegebied.

Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat
Dit artikel is opgenomen om de overlast op straat tegen te gaan. De straathandel in drugs kan leiden tot een verstoring van de openbare orde en het woon- en leefklimaat. Om daartegen op te treden is het noodzakelijk in de APV een bepaling op te nemen, die tot doel heeft het voorkomen van de aantasting van de openbare orde. In de praktijk gaat het met name om de handel in harddrugs. In het artikel wordt evenwel gesproken over middelen uit lijst 2 en 3 van de Opiumwet, dus zowel hard- als softdrugs en "daarop gelijkende waar". Bij "daarop gelijkende waar" kan bijvoorbeeld worden gedacht aan slaap- of kalmeringsmiddelen, nieuwe middelen die al wel worden gebruikt - denk aan lachgas - maar nog niet op de lijst voorkomen en waartegen wel moet worden opgetreden of aan nepdrugs (bijvoorbeeld waspoeder). Het is dan van belang dit goed te motiveren.

In dit artikel zijn zowel de aanbieders als ontvangers en bemiddelaars ('drugsrunners') genoemd. Het 'kennelijke doel' kan blijken uit ervaringsfeiten en concrete omstandigheden zoals het aanspreken van voorbijgangers, het waarnemen van transacties, enzovoorts.

Afbakening met de Opiumwet
Om niet in de sfeer van de Opiumwet te treden is de passage "onverminderd het bepaalde in de Opiumwet" opgenomen. De Opiumwet is een strafrechtelijk instrument waarin onder meer de verbodsbepalingen staan van middelen die worden genoemd op lijst I ('harddrugs') en II ('softdrugs') die behoren bij deze wet. Zo wordt verboden deze middelen te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken, te vervoeren en aanwezig te hebben. In de Opiumwet wordt geen aandacht besteed aan overlast ten gevolge van drugshandel op straat. Om hiertegen te kunnen optreden is het noodzakelijk in de APV een artikel op te nemen dat het voorkomen van de aantasting van de openbare orde en van strafbare feiten tot doel heeft.

Artikel 2.4.3 Gebiedsontzegging

Met deze bepaling in de APV kan een burgemeester in het belang van de openbare orde optreden tegen een persoon die de openbare orde verstoort of een persoon die strafbare feiten pleegt op een openbare plaats in Arnhem. De gebiedsontzegging was in eerste instantie bedoeld voor gebruik bij overlast veroorzaakt door drugshandel en harddrugsgebruik en overlast van personen met steekwapens. Maar het instrument kan op basis van de nieuwe tekst breder worden ingezet, namelijk in het belang van de openbare orde en kan worden opgelegd aan een persoon die op een openbare plaats in Arnhem strafbare feiten pleegt of handelingen verricht die de openbare orde verstoren. Bij toepassing wordt beoogd de overlast in de openbare ruimte te verminderen en om onveiligheidsgevoelens tegen te gaan.

Bij strafbare feiten dient het te gaan om (één van) de navolgende gedragingen die strafbaar zijn gesteld en die verband houden met (het belang van) de openbare orde op openbare plaatsen in Arnhem:

- belediging groep mensen (artikel 137c Wetboek van Strafrecht);
- openlijke geweldpleging(artikel 141 Wetboek van Strafrecht);
- wederspannigheid (artikelen 180-182 Wetboek van Strafrecht);
- negeren bevoegd gegeven ambtelijk bevel (artikel 84 Wetboek van Strafrecht)
- schennis van de eerbaarheid (artikel 239 Wetboek van strafrecht)
- belediging ambtenaar in functie (artikelen 266 en 267 Wetboek van Strafrecht);
- bedreiging (artikel 285 Wetboek van Strafrecht);
- mishandeling (de artikelen 300-303 Wetboek van Strafrecht);
- diefstal op openbare plaatsen, zoals winkelcentra, markten en horecagebieden (artikelen 310 en 311 Wetboek van Strafrecht);
- afpersing (art. 317 Wetboek van Strafrecht);
- afdreiging (art. 318 Wetboek van Strafrecht);
- vernieling (artikelen 350 en 351 Wetboek van Strafrecht);
- straatschenderij (artikel 424 Wetboek van Strafrecht;
- openbare dronkenschap (artikelen 426 en 453 Wetboek van Strafrecht;
- verkopen van drugs in het openbaar (Opiumwet);
- overtredingen Wet wapens en munitie (denk aan het (openlijk) bij zich dragen van vuur- en steekwapens, wapenstokken, boksbeugels e.d.);
- gevaarlijk rijgedrag (artikel 5 Wegenverkeerswet).

Bij openbare orde verstorende handelingen gaat het om (één van de) overlastgevende gedragingen als omschreven in de hierna genoemde APV-artikelen:

- Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat;
- Artikel 2.4.4 Overlast door openlijk drugsgebruik;
- Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerswerktuigen;
- Artikel 2.4.7a Verbod op het vervoeren van geprepareerde voorwerpen;
- Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen;
- Artikel 2.4.10a Verplichte route;
- Artikel 2.4.11 Verboden drankgebruik;
- Artikel 2.4.12a Verboden gedrag bij of in gebouwen;

Oplegging van een gebiedsontzegging brengt een beperking van het in verdragen beschermde recht op bewegingsvrijheid met zich mee. Een beperking van dit recht is toegestaan als het belang van de openbare

orde hiertoe noodzaakt en de beperking niet verder gaat dan strikt noodzakelijk is. Zo moet de burgemeester bij het opleggen van de bevelen kijken naar de persoonlijke omstandigheden van de betrokkene, die het noodzakelijk kunnen maken om de bevelen te beperken. Hierbij kan gedacht worden aan de situatie waarin betrokkene in het beoogde gebied zijn woning heeft of er zijn werk of beroep uitoefent.

Net als in de huidige situatie bestaat de mogelijkheid om deze bevoegdheid onder instructies te beleggen bij (te mandateren aan) bepaalde daartoe aangewezen functionarissen van de politie, zodat nog adequater optreden kan plaatsvinden. In een beleidsregel kan de burgemeester uitwerken op welke wijze hij omgaat met deze bevoegdheid.

Artikel 2.4.4 Overlast door openlijk drugsgebruik
Op sommige plaatsen in de publieke ruimte ervaren mensen hinder, overlast en gevoelens van onveiligheid doordat op die plaatsen drugs worden gebruikt. De gemeente Arnhem heeft daarom al jaren een bepaling in de APV opgenomen waarbij openlijk drugsgebruik wordt verboden. Inmiddels is er een rechterlijke consensus ontstaan waarbij zo'n bepaling, omwille van de openbare orde, dus met een ander motief dan de Opiumwet, toelaatbaar wordt geacht.

Dit voorschrift richt zich tegen het openlijk gebruiken van drugs op straat, in portieken en in voor het publiek toegankelijke gebouwen. Dit gebruik gaat met veel overlast gepaard. Ook voorwerpen die openlijk worden gebruikt als hulpmiddel voor drugsgebruik vallen onder het verbod. Voor deze benadering is gekozen ten behoeve van een effectieve bestrijding van de overlast. Het gaat overigens niet om de opsporing van de voorwerpen op zich. De bepaling betreft het openlijk voorhanden hebben van de voorwerpen en de uitstraling hiervan op het openbare leven.

Het artikel gaat zowel over hard- als softdrugs en "daarop gelijkende waar". Voor de uitleg van "daarop gelijkende waar" wordt verwezen naar de toelichting van artikel 2.4.2.
In dit artikel is een onderscheid gemaakt tussen het openlijk gebruik van harddrugs (in de gehele gemeente verboden) en het openlijk gebruik van softdrugs (verboden in een door het college aangewezen gebied). Dit houdt mede verband met de erkende coffeeshops die in de gemeente Arnhem conform de gestelde eisen mogen exploiteren.

Het college of de burgemeester kan op grond van het tweede lid ook bepalen dat in het besluit aangewezen gebied of gebouw het verboden is de drugs te gebruiken die het college of burgemeester in het desbetreffende besluit heeft bepaald.

Derde lid
De afstand van 200 meter wordt gemeten via de kortste route (te voet) over de openbare weg tussen de hoofdingang van de school. Onder "school" verstaat deze artikel zowel een school voor (speciaal) primair onderwijs als een school voor (speciaal) voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Artikel 2.4.5 Plakken en kladden
Eerste lid
In het eerste lid is sprake van een absoluut verbod. In de termen 'bekrassen en bekladden' ligt reeds besloten dat het daarbij niet gaat om meningsuitingen als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet, artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR.

Tweede lid

Het aanbrengen van aanplakbiljetten op een onroerende zaak kan worden aangemerkt als een middel tot bekendmaking van gedachten en gevoelens dat naast andere middelen zelfstandige betekenis heeft en met het oog op die bekendmaking in een bepaalde behoefte kan voorzien.

Op de in artikel 7 van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van meningsuiting zou inbreuk worden gemaakt als die bekendmaking in het algemeen zou worden verboden of van een voorafgaand overheidsverlof afhankelijk zou worden gesteld. Artikel 2.4.5 maakt op dit grondrecht geen inbreuk, aangezien het hierin neergelegde verbod krachtens het tweede lid uitsluitend een beperking van het gebruik van dit middel van bekendmaking meebrengt.

Artikel 2.4.5 verdraagt zich ook met artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR, aangezien de beperking in de uitoefening van het recht op vrije meningsuiting dat uit de toepassing van artikel 2.4.5 kan voortvloeien, kan worden aangemerkt als nodig in een democratische samenleving ter bescherming van de openbare orde.

De eis dat 'plakken' slechts is toegestaan indien dit geschiedt (door of) met toestemming van de rechthebbende, komt in het geval dat de gemeente die rechthebbende is, niet neer op het afhankelijk stellen van dat aanplakken van een voorafgaand verlof van de overheid als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet. De gemeente die als eigenares van een onroerend goed toestemming verleent of weigert, handelt namelijk in haar privaatrechtelijke hoedanigheid. Niet alleen de plakker of de bekladder kan op grond van het tweede lid van artikel 2.4.5 worden aangepakt, maar ook de opdrachtgever. Ingevolge het bepaalde in het vierde lid geldt het plakverbod niet voor het aanbrengen van meningsuitingen op de door het college aangewezen aanplakborden en overeenkomstig de door het college gestelde nadere regels.

Vijfde en zevende lid
Een voorwaarde die aan de mogelijke beperking vanuit het tweede lid moet worden gesteld is wel dat de gemeente moet zorgen voor voldoende plakplaatsen voor het aanbrengen van meningsuitingen en niet commerciële bekendmakingen. Krachtens het vijfde lid kan het college aanplakborden aanwijzen en daarvoor krachtens het zevende lid nadere regels stellen. Als de gemeente nalaat in voldoende plakplaatsen te voorzien, dan is er volgens jurisprudentie wel sprake van strijd met artikel 7 van de Grondwet en artikel 10 van het EVRM.

Artikel 2.4.6 Vervoer plakgereedschap en dergelijke
Door deze bepaling wordt de effectiviteit van het in het vorige artikel 2.4.5 opgenomen aanplakverbod vergroot. Het tweede lid regelt een rechtvaardigingsgrond voor die gevallen dat de in het eerste lid genoemde stoffen en voorwerpen niet waren bestemd om te bekrassen, te plakken of te kladden of op andere verboden wijze aan te brengen of doen aanbrengen. Het bepaalde in het tweede lid strijdt niet met het in artikel 6, tweede lid, van het EVRM neergelegde beginsel, dat een verdachte tegen wie een strafvervolging aanhangig is, niet is gehouden zijn onschuld te bewijzen en dat, voordat zijn schuld op wettige wijze is vastgesteld, waarbij hem de gelegenheid is geboden zich te verdedigen, de rechter hem niet als schuldig mag aanmerken.

Deze bepaling maakt geen inbreuk op enige bepaling van het WvSv en is evenmin in strijd met enige andere wetsbepaling noch met enig tot de algemene rechtsbeginselen te rekenen beginsel van strafprocesrecht.

De opsporingsambtenaar en het OM hebben de mogelijkheid om aan de hand van de omstandigheden of verkregen indrukken na te gaan of er al dan niet sprake is van een overtreding als bedoeld in het eerste lid. Een verstandig gebruik van deze bepaling door de opsporingsambtenaar zal overbodige strafvervolging voorkomen.

Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerswerktuigen
Deze verbodsbepaling beoogt het plegen van misdrijven zoals diefstal met braak te bemoeilijken. Een dergelijke verbodsbepaling kan blijkens de jurisprudentie strekken tot bescherming van de openbare orde, zodat regeling bij autonome verordening op grond van artikel 149 van de Gemeentewet is toegestaan.

Artikel 2.4.7a Verbod op het vervoeren van geprepareerde voorwerpen
Het gaat hierbij om een verbodsbepaling met betrekking tot het vervoeren van voor (winkel)diefstal geprepareerde tassen dan wel andere voorwerpen op de weg of in de nabijheid van winkels. Om de private belangen van de ingezetenen te beschermen, is in het tweede lid opgenomen dat dit verbod niet geldt indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de desbetreffende burger geen intentie heeft om winkeldiefstal te gaan plegen.

Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen
Op basis van dit artikel kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast worden opgetreden. Met dit onderdeel wordt ook beoogd om verschillende vormen van straatintimidatie te verbieden en het heeft zowel betrekking op gedragingen van een individu als van een groep. Het motief is primair gelegen in het wegnemen van de effecten op de openbare orde als gevolg van intimiderend gedrag op straat. Straatintimidatie is ongewenst gedrag in de openbare ruimte waardoor anderen zich onveilig voelen. Denk hierbij onder meer aan ongewenst betasten, iemand in het nauw drijven met seksuele bedoelingen, iemand opzettelijk de doorgang versperren, zich opzettelijk tegen iemand aanduwen, volgen/achternalopen, (aanhoudende) vragen om iemands naam/nummer/bestemming en vragen om seksuele handelingen.

Bij overtreding van het Wetboek van Strafrecht kan uitsluitend diegene tot wie het gedrag zich primair richt, aangifte doen. Om uiteenlopende redenen doen deze slachtoffers dat lang niet altijd. De bepalingen in het Wetboek van Strafrecht bieden dus geen sluitend systeem om de negatieve effecten 52 van deze gedragingen tegen te gaan. Op grond van dit onderdeel is het ook mogelijk om op te treden tegen dit soort ongewenst gedrag, ook al heeft het slachtoffer daarvan geen aangifte gedaan.

Artikel 424 van het WvSr stelt 'straatschenderij' strafbaar, terwijl artikel 426bis van het WvSr het belemmeren van anderen op de openbare weg met straf bedreigt. Artikel 431 van het WvSr stelt nachtelijk burengerucht strafbaar. Deze handelingen zou men kunnen omschrijven als baldadigheid. De omschrijvingen zijn echter 'strakker' dan wat men in het taalgebruik meestal als baldadigheid ervaart. Artikel 2.4.10 vormt daarom hierop een aanvulling.

Artikel 5 van de WVW 1994 bepaalt dat het voor eenieder verboden is zich zodanig te gedragen dat gevaar op de weg wordt veroorzaakt of kan worden veroorzaakt dan wel dat het verkeer op de weg wordt gehinderd of kan worden gehinderd. De strekking van het begrip openbare plaats in artikel 2.4.10 gaat verder dan het begrip weg als bedoeld in de WVW 1994. Voor zover een hinderlijke gedraging plaatsvindt op de weg, als omschreven in artikel 5 van de WVW 1994, is artikel 2.4.10 niet van toepassing. Werd dit niet uitgesloten, dan zou een met een hogere regelgeving strijdige situatie kunnen ontstaan.

Artikel 2.4.10a Verplichte route
Dit artikel geeft de burgemeester de bevoegdheid aan groepen personen voor te schrijven welke route zij dienen te volgen. Het vervolgens afwijken van deze route is verboden. Op grond van het tweede lid van artikel 2.4.10a kan de burgemeester ontheffing verlenen van het betreffende verbod.

Het voorschrijven van een verplichte route kan gewenst zijn bij betaald-voetbalwedstrijden. De burgemeester kan in een dergelijk geval de supporters van de bezoekende club voorschrijven een verplichte route van het station naar het stadion te volgen, waardoor zij gescheiden kunnen blijven van de supporters van de thuisclub. Reden hiervoor is dan de vrees, dat door het uitwaaieren van de groep supporters over de stad verstoringen van de openbare orde te verwachten zijn.

De bepaling spreekt verder over "door de burgemeester aangewezen groepen van personen". Dit verplicht de burgemeester concreet de groep te benoemen waar het om gaat. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door de formulering "degenen die zich door kleding, uitrusting en/ of gedraging manifesteren als supporter van .../ deelnemer aan de actie tegen ...". Verder kan de groep nader worden aangeduid door de plaats aan te geven waar de groep zich bevindt, de handelingen die de leden van de groep op dat moment verrichten, de grootte van de groep of door vermelding van de taal of de herkomst of nationaliteit van de leden van de groep.

Artikel 2.4.11 Verboden drankgebruik
In dit artikel is een verbod opgenomen om in een bepaald door het college aan te wijzen gebied alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben. Dit verbod geldt uiteraard niet voor terrassen die deel uitmaken van een horecabedrijf, of voor een evenement waarbij van gemeentewege op grond van artikel 35 van de Alcoholwet toestemming is verleend om op de plaats waar dat evenement zich afspeelt alcoholhoudende drank te verstrekken.

Vanwege de wijziging van de DHW (heden: Alcoholwet) in 2013, is het voor jongeren onder de achttien jaar reeds op grond van die wet verboden om alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben. Daarom is hier bepaald dat het verbod geldt voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt.

Omvang gebied
Er moet een duidelijk omschreven gebied aangewezen worden. Het kan bijvoorbeeld gaan om het uitgaansgebied in het centrum of een park of plein waar regelmatig overlast veroorzaakt wordt.

Het is niet mogelijk het grondgebied van de hele gemeente aan te wijzen. Er moet namelijk wel een concrete aanleiding zijn waarom een bepaald gebied aangewezen wordt. Een gebied kan worden aangewezen als gerechtvaardigde vrees bestaat voor aantasting van de openbare orde, of de openbare orde is al aangetast. Als dat geldt voor het hele grondgebied van de gemeente is het stadium van hinderlijk drankgebruik allang gepasseerd, en heeft de burgemeester zijn noodbevoegdheden uit de Gemeentewet nodig. Daarnaast zou het college bij een algemeen verbod elk alcoholgebruik op de openbare weg en op openbare plaatsen, ook van goedwillende personen, verbieden. Daarmee zou er geen evenredigheid meer zijn tussen middel en doel, en dat zou in strijd met artikel 3:4 van de Awb. Dit geldt ook voor een verbod om onaangebroken flesjes èn blikjes bij zich te hebben, waar met enige regelmaat naar wordt gevraagd. Het gaat de autonome verordenende bevoegdheid van de gemeente te boven om te bepalen dat het verboden is ongeopende flesjes alcoholhoudende drank bij zich te dragen.

Het is mogelijk dat een verschuiving in het gedrag van de personen in de richting van buiten het aangewezen gebied gelegen delen van de gemeente zal plaatsvinden. In de meeste gevallen zal dit echter niet erg waarschijnlijk zijn, omdat mag worden aangenomen dat de aangewezen plaatsen door hun aantrekkelijke karakter mede bepalend voor het verschijnsel zijn. Als er toch verplaatsing optreedt, kan het college alsnog ook voor die nieuwe pleisterplaatsen een aanwijzingsbesluit nemen.

Verstoring openbare orde
Bij daadwerkelijke verstoring van de openbare orde kunnen op grond van artikel 3 van de Politiewet 2012 bevelen tot verwijdering worden gegeven.

Soms (als bijvoorbeeld wordt geconstateerd dat flesjes worden stukgegooid) zal optreden mogelijk zijn aan de hand van artikel 424 van het WvSr (baldadigheid). De hantering van deze wetsbepalingen is in de praktijk echter niet eenvoudig. De behoefte aan dit artikel zit erin dat hierdoor optreden in wat men zou kunnen noemen de 'voorfase' – dus het bier drinken op bepaalde plaatsen – mogelijk wordt.

Artikel 2.4.12a Verboden gedrag bij of in gebouwen
Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 2.4.10 (Hinderlijk gedrag op openbare plaatsen).

Op basis van artikel 2.4.12a kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast bij of in gebouwen worden opgetreden.

Artikel 2.4.12.b Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet
Per 1 juli 2017 is de Wet aanpak woonoverlast in werking getreden. Deze wet behelst het opnemen van een nieuw artikel 151d in de Gemeentewet.

Artikel 151d van de Gemeentewet regelde destijds dat de raad bij verordening kan bepalen dat degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon *die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven*, er zorg voor draagt dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.

Per 1 januari 2021 heeft de wetgever dit voorschrift gewijzigd door in artikel 151d, eerste lid, van de Gemeentewet de passage "aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven" te laten vervallen. Dit vanwege het feit dat de gedragsaanwijzing voor verhuurders alleen kon worden gegeven aan de verhuurder als de persoon die overlast geeft niet in de desbetreffende gemeente staat ingeschreven. Om woonoverlast in zijn algemeenheid beter tegen te kunnen gaan, wilde de wetgever burgemeesters een extra mogelijkheid geven.

De burgemeester is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang als bedoeld in artikel 125, eerste lid, van de Gemeentewet ter zake van overtreding van het door de raad bij verordening gestelde voorschrift.

Ultimum remedium
Uit de wet volgt dat dit instrument is bedoeld als een ultimum remedium. Artikel 151d, tweede lid, van de Gemeentewet regelt dat het instrument van de last onder bestuursdwang (voor de goede orde: dat impliceert dat de burgemeester ook een last onder dwangsom kan opleggen) alleen wordt ingezet als er geen andere geschikte manier voorhanden is om de overlast aan te pakken. Bij een besluit om op grond van deze bepaling een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom op te leggen zal de burgemeester dus moeten motiveren dat er geen andere geschikte instrumenten waren om de woonoverlast tegen te gaan. Alleen al daarom zal er aan zo'n besluit een stevig dossier ten grondslag moeten liggen. Het meest overtuigend zou zijn als uit het dossier blijkt dat andere instrumenten als buurtbemiddeling al zijn geprobeerd zonder het gewenste resultaat.
Het ultimum remedium karakter geldt in nog sterkere mate als sprake is van een huisverbod als bedoeld in het derde lid van artikel 151d. Een zo zware maatregel, die een inbreuk betekent op het grondwettelijk beschermde woonrecht, is alleen mogelijk wanneer de ernst van de situatie dat eist en er werkelijk geen andere optie meer open staat.

Eerste lid
Dit lid is geformuleerd als een zorgplichtbepaling. Een bewoner hoort zich zo te gedragen dat zijn of haar buren daar geen ernstige hinder van ondervinden. Bij ernstige en herhaaldelijke hinder kan ook de verhuurder worden aangesproken.

Tweede lid

In het tweede lid regelt de raad in welke gevallen de burgemeester in ieder geval toepassing kan geven aan de bevoegdheid tot het opleggen van een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom. In het artikel is niet expliciet bepaald dat de burgemeester een last onder dwangsom kan opleggen, omdat dit reeds volgt uit de artikel 5:32 van de Awb juncto artikel 125 van de Gemeentewet.

Welke herstelsanctie het meest geëigend is in een specifieke situatie zal steeds door de burgemeester moeten worden afgewogen. De burgemeester kan in beleidsregels vastleggen hoe hij of zij invulling geeft aan deze bevoegdheid. Een van de genoemde gevallen is "vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf". Artikel 7.21 van het Bouwbesluit 2012 regelt de facto hetzelfde, ook met het tegengaan van overlast als motief. Dit artikel zal naar verwachting met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervallen, maar daar zal nog wel de nodige tijd over heen gaan. De last onder bestuursdwang of dwangsom die de burgemeester kan opleggen kan bestaan uit gedragsaanwijzingen waaraan de overtreder zich te houden heeft.

Artikel 2.4.13 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten
Deze bepaling is opgesteld om het misbruik van bepaalde, voor het publiek toegankelijke ruimten zoals parkeergarages en wachtlokalen voor een openbaar vervoermiddel tegen te gaan. Om een indicatie te geven bij het beantwoorden van de vraag op welke voor het publiek toegankelijke ruimten de bepaling ziet, is bij wijze van voorbeeld een aantal ruimten concreet genoemd. Deze voorbeelden zijn niet uitputtend bedoeld.
Het ordeverstorende element ten slotte wordt door de zinsnede "zonder redelijk doel of op voor anderen hinderlijke wijze" in de bepaling tot uitdrukking gebracht.

Aan deze bepaling bestaat behoefte omdat op basis van artikel 138 van het WvSr, betreffende het wederrechtelijk vertoeven (in een woning, besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik), slechts kan worden opgetreden indien er sprake is van een handelen van de rechthebbende. De politie kan niet zonder tussenkomst van de rechthebbende optreden. In het belang van de handhaving van de openbare orde is het wenselijk dat de politie bij baldadig of ordeverstorend gedrag in zelfbedieningsruimten in postkantoren, en in andere soortgelijke voor het publiek toegankelijke ruimten, onmiddellijk kan ingrijpen, mede om de eigendommen van derden te beschermen.

Artikel 2.4.14 Neerzetten van fietsen of bromfietsen
Het plaatsen van voertuigen is op verschillende plaatsen geregeld, steeds met een wisselende bedoeling: de instandhouding van het plantsoen, het tegengaan van diefstal of verkeersbelangen. In dit artikel gaat het om de voorkoming van overlast.

Het neerzetten van fietsen en bromfietsen tegen panden, terwijl de eigenaar heeft aangegeven dat dit niet gewenst is of waardoor de toegang tot het gebouw wordt gehinderd, geeft vaak aanleiding tot klachten. Artikel 2.4.14 geeft de mogelijkheid hiertegen op te treden.

Artikel 2.4.15 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein en dergelijke
Op grond van het RVV kunnen bepaalde categorieën weggebruikers van bepaalde wegen worden geweerd. De achtergrond daarvan is het verkeersbelang, hetzij de verkeersveiligheid of de vrijheid van het (andere) verkeer. Dat moet op de in het RVV voorgeschreven wijze ter kennis van de weggebruiker worden gebracht.

Er kunnen echter andere motieven zijn om bepaalde categorieën weggebruikers te weren. Hier is een verbod opgenomen om de fiets of bromfiets mee te voeren op terreinen, waar onder meer markt wordt gehouden, als dat marktterrein door het college is aangewezen als een voor fietsen en bromfietsen verboden terrein gedurende die tijd. In de mensenmenigte kan een fiets hinder veroorzaken. Het verbod moet wel aan de bezoekers van het terrein worden kenbaar gemaakt.

Artikel 2.4.16 Bespieden van personen
Deze bepaling is gericht op excessieve situaties. Anders dan bij het delict belaging ('stalking') uit artikel 285b van het WvSr is geen oogmerk vereist om iemand ergens toe brengen of van af te houden, dan wel vrees aan te jagen. Dit artikel is daar dus een aanvulling op.

Met deze bepaling wordt beoogd ongemerkte en als ongewenst ervaren verstoring van de privacy te verbieden. Toepassing van het artikel zal alleen in excessieve situaties plaatsvinden. De politie zal in het algemeen pas optreden indien burgers klachten hebben geuit over voyeurs. Een bepaling over heimelijk afluisteren is in verband met artikelen 139a en verder, 374bis en 441a van het WvSr niet nodig.

Artikel 2.4.17 Bedelarij
Met name in de stadscentra - zoals dat in de gemeente Arnhem - wordt soms overlast ondervonden van bedelaars. Deze gedragen zich soms agressief en hinderlijk door passanten aan te klampen, te intimideren, de weg te versperren of te volgen. Hierdoor komt de openbare orde in het geding."

Toelichting:
"Omdat de strafbaarstelling van bedelarij in 2000 uit het WvSr (voormalig artikel 432) is verdwenen, kan de politie hiertegen niet of nauwelijks meer optreden. Bij de opheffing van de strafbaarstelling heeft de wetgever echter expliciet de mogelijkheid opengehouden om op basis van de gemeentelijke autonomie zo nodig een regeling ter zake van bedelarij in het leven te roepen, indien dit gedrag de openbare orde verstoort of dreigt te verstoren. Dit artikel, dat beoogt bedelarij tegen te gaan, voorziet daarin. Op grond van dit artikel kan het college gebieden aanwijzen waar een bedelverbod geldt. Wanneer naar het oordeel van het college een overlastgevende situatie in een bepaald gebied ontstaat, kan het dus een verbod instellen. Het verbod geldt op openbare plaatsen in zo'n aangewezen gebied. Gelet op de definitie van 'openbare plaats' in artikel 1.1 geldt het verbod dus voor wegen, parken, plantsoenen en in voor het publiek toegankelijke gebouwen waarin het verblijf door de rechthebbende niet aan een bepaald doel is gebonden. Het verbod geldt dus niet voor bijvoorbeeld stadions, postkantoren, warenhuizen, restaurants, musea, ziekenhuizen, kerken en gemeentehuizen. De eigenaren/exploitanten daarvan moeten zelf reguleren.

Overigens valt het spelen van straatmuziek en vervolgens vragen om een geldelijke bijdrage aan toehoorders en passanten niet onder dit bedelverbod, maar onder artikel 2.1.4.2. Ook de verkoop van daklozenkranten valt niet onder dit verbod. Deze kan immers niet verbonden worden aan een vergunning vanwege strijd met de vrijheid van meningsuiting als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet.."

B. Artikel 2.5.1 van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) als volgt te wijzigen en de bijbehorende toelichting als volgt vast te stellen:

" Afdeling 5 Bepalingen ter bestrijding van heling van goederen
Artikel 2.5.1 Definitie
In deze afdeling wordt onder handelaar verstaan de handelaar aangewezen bij algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 437, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 2.5.2 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister
1. De handelaar is verplicht aantekening te houden van alle gebruikte of ongeregelde goederen die hij verkoopt of op andere wijze overdraagt, in een doorlopend en door de burgemeester gewaarmerkt register, en daarin onverwijld op te nemen:
   a. het volgnummer van de aantekening met betrekking tot het goed;
   b. de datum van verkoop of overdracht van het goed;
   c. een omschrijving van het goed, voor zover van toepassing daaronder begrepen soort, merk en nummer van het goed;

d. de verkoopprijs of andere voorwaarden voor overdracht van het goed; en
e. de naam en het adres van degene die het goed heeft verkregen.

2. De burgemeester kan vrijstelling verlenen van deze verplichtingen.
3. Op de vrijstelling is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 2.5.3 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht

De handelaar of een voor hem handelend persoon is verplicht:

a. de burgemeester binnen drie dagen schriftelijk in kennis te stellen:
    1. dat hij het beroep van handelaar uitoefent met vermelding van zijn woonadres en het adres van de bij zijn onderneming behorende vestiging;
    2. van een verandering van de onder 1 bedoelde adressen;
    3. dat hij het beroep van handelaar niet langer uitoefent;
    4. dat hij enig goed kan verkrijgen dat redelijkerwijs van een misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan.
b. de burgemeester op eerste aanvraag zijn administratie of register ter inzage te geven;
c. aan de hoofdingang van elke vestiging een kenteken te hebben waarop zijn naam en de aard van de onderneming duidelijk zichtbaar zijn;
d. een door opkoop verkregen goed gedurende de eerste drie dagen in bewaring te houden in de staat waarin het goed verkregen is.

Artikel 2.5.4 Heling op straat

Het is verboden zich op of aan de weg of op een andere openbare plaats op te houden met het kennelijke doel een goed dat redelijkerwijs van een misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen."

Toelichting

"Afdeling 5 Bepalingen ter bestrijding van heling van goederen

Artikel 2.5.1 Definitie

Handelaar

Voor de omschrijving van het begrip 'handelaar' verwijst artikel 437, eerste lid, van het WvSr naar de AMvB op grond van dit artikel (Uitvoeringsbesluit ex artikel 437, eerste lid, van het WvSr, KB 06-01-1992).

Artikel 1 van dit besluit noemt als handelaren: opkopers en handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen, platina, goud, zilver, edelstenen, uurwerken, kunstvoorwerpen, auto's, motorfietsen, bromfietsen, fietsen en foto-, film-, radio-, audio- en videoapparatuur en apparatuur voor automatische registratie. Onder '"handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen"' worden tevens handelaren in antiek en curiosa verstaan. Daarom hoeven zij niet apart te worden vermeld.

Artikel 2.5.2 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister

De in dit artikel opgenomen verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister vinden hun basis in artikel 2 van de AMvB op grond van artikel 437 van het WvSr. Artikel 437, eerste lid, onder a, van het WvSr verplicht de handelaar tot het aantekening houden van het verwerven dan wel voor handen hebben van alle gebruikte en ongeregelde goederen. In de Memorie van Toelichting wordt gezegd dat de administratieplicht alleen zinvol is als het om dit soort goederen gaat, omdat dan de kans bestaat dat zij van misdrijf afkomstig zijn.

In artikel 2 van eerdergenoemde AMvB worden regels gegeven betreffende de wijze van aantekening houden. Zo is bepaald dat de registerplichtige handelaar een doorlopend en een door of namens de burgemeester gewaarmerkt register houdt en daarin onverwijld de vereiste gegevens vermeldt: het zogenaamde inkoopregister.

Bij het opstellen van regels met betrekking tot het verkoopregister is aansluiting gezocht bij de terminologie van de formulering van het inkoopregister, welke overigens is geregeld bij wet en AMvB. Net als bij het inkoopregister verdient het aanbeveling om de handelingen die leiden tot het opstellen van een verkoopregister algemeen te omschrijven.

Net als het inkoopregister moet het verkoopregister doorlopend zijn. Een doorlopend register is een register waarin de aantekeningen waarvoor het is bestemd achtereenvolgens naar tijdsorden worden ingeschreven, met uitsluiting van de mogelijkheid van latere inschrijvingen. Een register waarin een aantal bladzijden ontbreekt, is geen doorlopend register. Het register mag geen onregelmatigheden en hiaten vertonen en moet chronologisch zijn.

Eerste en tweede lid
Hier is een algemene verplichting opgenomen om een verkoopregister bij te houden ('alle' goederen). Aangezien het meestal zal gaan om bepaalde goederen als fietsen, auto's of antiek, is in het tweede lid een vrijstellingsbepaling toegevoegd.

Derde lid
Hier wordt de lex silencio positivo van toepassing verklaard op de ontheffing van het tweede lid. De burgemeester kan vrijstelling verlenen van één tot alle verplichtingen in dit artikel. Doorgaans zal daarvoor een praktische reden zijn. Bovendien lijdt de ondernemer doorgaans geen grote schade wanneer er per abuis een vrijstelling van rechtswege ontstaat en die wordt teruggedraaid.

Artikel 2.5.3 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht
Deze bepaling, die gebaseerd is op artikel 437ter, eerste lid, van het WvSr bevat voorschriften die in het algemeen het gevaar voor heling beogen te voorkomen.

Onder a, ten eerste
Artikel 437ter, tweede lid, van het WvSr legt de handelaar de verplichting op de burgemeester of door hem aangewezen ambtenaren tevoren schriftelijk in kennis te stellen als hij van het opkopen een beroep of gewoonte maakt. De wetgever heeft afgezien van een regeling om de uitoefening van het opkopersbedrijf aan een voorafgaande toelating door het gemeentebestuur te binden. De aanmeldingsplicht is in onderdeel a, sub 1, nader uitgewerkt.

Onder a. ten tweede en derde
Als zich wijzigingen in het adres of beroep van de handelaar voordoen, dient de burgemeester hiervan in kennis te worden gesteld. De politie kan hierdoor de registratie van de handelaren actueel houden.

Onder a, ten vierde
Hier spelen onder meer de omstandigheden waaronder het goed aan de handelaar wordt aangeboden en diens wetenschap zelf een rol. De inhoud van deze bepaling ligt dicht tegen die van artikel 437bis, eerste lid, van het WvSr aan. Hier is het echter de ondernemer die het initiatief moet nemen. Deze bepaling kan niet in strijd worden geacht met de artikelen 160 en 161 van het WvSv.

Onder b
In artikel 437, eerste lid, onder c, van het WvSr wordt aan de daartoe aangewezen ambtenaar de bevoegdheid gegeven om inzage te hebben in het inkoopregister. De bevoegdheid tot inzage in het

verkoopregister is niet aangegeven in het WvSr, zodat een regeling in de APV noodzakelijk is. Door de bevoegdheid tot inzage van het verkoopregister bij de daartoe aangewezen ambtenaar te leggen, kan deze ambtenaar zowel het inkoop als het verkoopregister inzien.

Onder d
Bij een regeling tot effectieve helingbestrijding mag een bepaling betreffende de vervreemding van door opkoop verkregen goederen niet ontbreken. Artikel 2.5.3, onder d, voorziet hierin.
De bepaling sluit nauw aan op hetgeen bepaald is in artikel 437, eerste lid, onder d en f, van het WvSr. Daar is de handelaar of een voor hem handelend persoon die in strijd met een schriftelijke last van de burgemeester (of een vanwege hem gegeven last) bepaalde goederen vervreemdt, of niet in bewaring geeft, of die niet voldoet aan de daarbij gegeven aanwijzingen, strafbaar gesteld. In onderdeel d is gekozen voor een termijn van drie dagen, zodat de bedrijfsvoering van de handelaren niet al te zeer wordt belemmerd..

Artikel 2.5.4 Heling op straat
Op sommige plaatsen in de publieke ruimte ervaren mensen hinder, overlast en gevoelens van onveiligheid doordat op die plaatsen veelvuldig heling plaatsvindt. De gemeente Arnhem heeft daarom al enkele jaren een bepaling in de APV opgenomen waarbij dit wordt verboden tezamen met de handel in harddrugs. Om alle bepalingen omtrent heling bij elkaar te plaatsen is in 2021 voorgesteld artikel 2.4.2 aan te passen en te splitsen. Dit artikel richt zich niet tegen de activiteit heling, want dat is reeds strafbaar gesteld in het WvSr. Het richt zich op de openbare orde en tegen het openlijk verkopen van gestolen goederen op straat, in portieken en in voor het publiek toegankelijke gebouwen, voor zover dit met veel overlast gepaard gaat. "

C. De aanwijsbesluiten zoals eerder genomen worden geacht genomen te zijn op de nieuwe APV bepalingen, behoudens:
   - De aanwijsbesluiten op grond van artikel 2.4.11a worden geacht genomen te zijn op grond van artikel 2.4.4 van de APV (nieuw);
   - De aanwijsbesluiten op grond van artikel 2.4.2 en 2.4.3 komen te vervallen.

D. Artikel 2.4.11a (Hinderlijk gebruik van drugs), 2.4.18 (Nodeloos alarmeren) en artikel 2.4.19 (Alarminstallaties) van de APV komen te vervallen.

II Inwerkingtreding en citeertitel
1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: "Wijziging APV hinder door mensen en heling."

De griffier, De voorzitter,

RAADSKAMERADVIES

Meningsvormende (fase 2) behandeling 5 oktober 2022

Raadsvoorstel “Raadsvoorstel Wijziging van de APV Arnhem Hoofdstuk 2 Afdelingen 4 en 5”

Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	Marcouch
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Kumaş (VVD), Dayioglu (GroenLinks), Groot (CDA), Groot (Arnhem Centraal), Nede (CU), Zevenbergen (Volt), De Groot (PvdD), Kemperman (D66), Wiggers (AOP), Van Munster (PvdA), Bal (DENK)

De fracties SP, PVV en FvD zijn niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Marcouch (burgemeester), Schilling en Van Dongen (bestuursadviseur)

Meningsvormende fase 2
De volgende amendementen en motie zijn besproken:

Amendement *Gelijkende waar onderbouwen* (22A50) van de fractie D66
Het amendement wordt mede ingediend door mevrouw Hogenhout van Partij voor de Dieren. Er worden verschillende vragen gesteld aan de indieners van het amendement en de portefeuillehouder. De portefeuillehouder geeft het pre-advies dat het amendement aan het oordeel van de raad is, maar dat het in principe uitvoerbaar is. Daarbij wordt wel de kanttekening geplaatst dat met dit amendement er minder ruimte komt voor de uitvoering.

Amendement *Blowverbod rondom scholen* (22A52) van de fractie ChristenUnie
Het amendement wordt mede ingediend door mevrouw Kemperman van D66. De portefeuillehouder geeft het pre-advies dat het amendement praktisch en technisch uitvoerbaar is, maar dat de uitvoering wel extra capaciteit vanuit handhaving kost.

Motie *Toezichthouder coffeeshops* (22M114) van de fractie ChristenUnie
De portefeuillehouder geeft het pre-advies positief tegenover de motie te staan en doet in dat kader ook de volgende toezegging:

Toezegging
Burgemeester Marcouch zegt toe naar aanleiding van de motie *Toezichthouder coffeeshops* (22M114) in de gedoogbeschikking op te nemen dat coffeeshops een toezichthouder aan dienen te stellen die toeziet op het voorkomen van overlast en om aan overlast gevende klanten niet te verkopen.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase 2 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

N. Eppich

Gemeenteraad Arnhem

VERWORPEN 7k

Bij elkaar op	23 november 2022
Bij de bespreking van	Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5
Wijzigingsvoorstel van	Suzan Kemperman – D66 Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren
Titel van het wijzigingsvoorstel	Gelijkende waar onderbouwen
Nummer Zaaknummer	**22A50** 677061

De volgende raadsleden stellen de volgende verandering voor:

1. *Het veranderen van deze tekst uit het voorstel*
   Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat
   Dit artikel is opgenomen om de overlast op straat tegen te gaan. De straathandel in drugs kan leiden tot een verstoring van de openbare orde en het woon- en leefklimaat. Om daartegen op te treden is het noodzakelijk in de APV een bepaling op te nemen, die tot doel heeft het voorkomen van de aantasting van de openbare orde. In de praktijk gaat het met name om de handel in harddrugs. In het artikel wordt evenwel gesproken over middelen uit lijst 2 en 3 van de Opiumwet, dus zowel hard- als softdrugs en “daarop gelijkende waar”.
   Bij “daarop gelijkende waar” kan bijvoorbeeld worden gedacht aan slaap- of kalmeringsmiddelen, nieuwe middelen die al wel worden gebruikt - denk aan lachgas - maar nog niet op de lijst voorkomen en waartegen wel moet worden opgetreden of aan nepdrugs (bijvoorbeeld waspoeder). Het is dan van belang dit goed te motiveren.

   in deze tekst:
   Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat
   Dit artikel is opgenomen om de overlast op straat tegen te gaan. De straathandel in drugs kan leiden tot een verstoring van de openbare orde en het woon- en leefklimaat. Om daartegen op te treden is het noodzakelijk in de APV een bepaling op te nemen, die tot doel heeft het voorkomen van de aantasting van de openbare orde. In de praktijk gaat het met name om de handel in harddrugs. In het artikel wordt evenwel gesproken over middelen uit lijst 2 en 3 van de Opiumwet, dus zowel hard- als softdrugs en “daarop gelijkende waar”.
   Bij “daarop gelijkende waar” kan bijvoorbeeld worden gedacht aan slaap- of kalmeringsmiddelen, nieuwe middelen die al wel worden gebruikt - denk aan lachgas - maar nog niet op de lijst voorkomen en waartegen wel moet worden opgetreden of aan nepdrugs (bijvoorbeeld waspoeder). Toepassing van het begrip ‘daarop gelijkende waar’

wordt altijd onderbouwd op basis van onderzoek zoals bijvoorbeeld de Nationale Drug Monitor (NDM) van het Trimbos Instituut en het WOCD

Toelichting:

In de oude APV stond ‘harddrugs’. In de voorgestelde wijziging van de APV staat ‘middelen als bedoeld in artikel 2 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken’

We weten dat er sneller nieuwe drugs op de markt verschijnen dan dat de opiumwet aangepast kan worden en begrijpen de behoefte om ook te kunnen handhaven op de nieuwe middelen. Echter zien wij ook een risico in deze verruiming. Want wie bepaalt wat gelijkende waar is en op basis van welke criteria? En hoe borgen we de rechtzekerheid van inwoners die straks op basis van dit artikel aangehouden worden?

Om dat te kaderen stellen wij voor om hiervoor gebruik te maken van onderzoeksgegevens, zoals bijvoorbeeld de Nationale Drug Monitor. Hierin staan nieuwe soorten drugs beschreven, alsmede lachgas en slaap- of kalmeringsmiddelen.

Tijdens de M2 heeft de burgemeester aangegeven dat het amendement uitvoerbaar is. Tijdens die behandeling kwam naar voren dat alleen de NDM mogelijk te beperkend zou kunnen zijn omdat deze maar 1 keer per jaar uitkomt. Daarom is in deze versie de NDM als voorbeeld genoemd en kunnen ook ander onderzoek dat gedurende het hele jaar worden uitgebracht, worden gebruikt.

Suzan Kemperman – D66
Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren

VERWORPEN

Amendement "Gelijkende waar onderbouwen" (22A50)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 17 Tegen: 22 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	23 november 2022
Bij de bespreking van	Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5
Wijzigingsvoorstel van	Nathalie Nede – ChristenUnie Suzan Kemperman – D66 Marjan van Munster – PvdA Scott van den Broek – CDA
Titel van het wijzigingsvoorstel	Blowverbod rondom scholen
Nummer Zaaknummer	**22A52** 677061

De volgende raadsleden stellen/het volgende raadslid stelt de volgende verandering voor:

1. *Aan artikel 2.4.4 van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) een derde lid toe te voegen inclusief de bijbehorende artikelgewijze toelichting:*

“ *3.* In afwijking van het tweede lid, is het verboden op of aan de weg, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw die zich bevinden binnen een afstand van 200 meter van scholen voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs middelen als bedoeld in het artikel 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten.“

Toelichting Artikel 2.4.4.
Derde lid
De afstand van 200 meter wordt gemeten via de kortste route (te voet) over de openbare weg tussen de hoofdingang van de school. Onder "school" verstaat deze artikel zowel een school voor (speciaal) primair onderwijs als een school voor (speciaal) voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Toelichting:
Sinds 1994 bepaalt het Arnhems Coffeeshopbeleid dat een coffeeshop niet mag zijn gelegen op een afstand van minder dan 200 meter van een school of jongerencentrum. Aan dit beleid ligt de gedachte ten grondslag dat voorkomen moet worden dat jongeren in de directe omgeving van hun school met cannabisgebruik en -handel worden geconfronteerd. Om jongeren niet met cannabisgebruik te confronteren in de directe omgeving van hun school ligt het in het verlengde van het coffeeshopbeleid om ook het gebruiken van cannabis in dezelfde

afstand tot scholen niet toe te staan.
Nathalie Nede – ChristenUnie Suzan Kemperman – D66 Marjan van Munster – PvdA Scott van den Broek - CDA

AANGENOMEN

Amendement "Blowverbod rondom scholen" (22A52)

GROENLINKS ARNHEM

- Coenders
- Simonis
- Prinsen
- De Boef
- Dayioğlu
- Quint
- Noomen

Fractie Arnhemse Ouderen Partij

- Wiggers

Volt

- Scholten
- Neutkens

D66 arnhem

- Loor
- Kemperman
- Brandts
- Heemskerk
- Zwijnepoel

PvdA

- Visser
- Aït Chrif
- Van Munster

DENK

- Usta
- Bal

VVD Arnhem

- Pape
- Maref
- Eppich
- Kumas
- Van Engelenburg

Arnhem Centraal

- Van der Laak
- Manders
- Groot
- Kraaijenbrink

Christen Unie Arnhem

- Nede

Partij voor de Dieren Arnhem

- De Groot
- Eliëns
- Hogenhout

SP

- Elfrink
- Dobbe

CDA ARNHEM

- Koorn
- Van den Broek

Partij voor de Vrijheid | Arnhem

- Verheij

- Luurssen

Voor: 35 Tegen: 4 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	23 november 2022
Bij de bespreking van	Wijziging van de APV hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5
Wijzigingsvoorstel van	Sarah Dobbe – SP Hasan Kumas - VVD
Titel van het wijzigingsvoorstel	Gebiedsontzegging (artikel 2.4.3, lid 1 en 2 APV)
Nummer Zaaknummer	**22A83** 677061

De volgende raadsleden stellen de volgende verandering voor:

1. *Het opschrift, het eerste en het tweede lid van het voorgestelde artikel 2.4.3. van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) te wijzigen en samen met de bijbehorende toelichting als volgt vast te stellen:*

   "**Artikel 2.4.3 Gebiedsontzegging**
   1. De burgemeester is bevoegd om in het belang van de openbare orde aan een persoon die op een openbare plaats handelingen verricht die de openbare orde verstoren of die strafbare feiten pleegt, het bevel te geven zich gedurende ten hoogste 48 uur niet in één of meer delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.
   2. De burgemeester is bevoegd aan een persoon aan wie eerder een bevel als bedoeld in het eerste lid is gegeven en die opnieuw op een openbare plaats handelingen verricht die de openbare orde verstoren of die strafbare feiten pleegt, in het belang van de openbare orde het bevel te geven zich gedurende ten hoogste drie maanden niet in één of meer delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden."

Het komt voor dat dezelfde mensen herhaaldelijk ernstige overlast veroorzaken of overtredingen begaan op dezelfde plek, zoals diefstal, geweld, seksueel overschrijdend gedrag, vernieling of bedreiging. Het kunnen opleggen van een tijdelijk gebiedsverbod bij terugkerende overlast of strafbare feiten is in Arnhem maar beperkt mogelijk. De politie geeft aan dat dat zij geholpen zouden zijn met het uitbreiden van deze mogelijkheid in het doen van hun werk en dat een tijdelijk opgelegd gebiedsverbod voor hen ook goed te handhaven is. Vaak is het opleggen van boetes, het aanhouden van mensen of geven van waarschuwingen voldoende bij ernstige terugkerende overlast en overtredingen, maar waar dat niet zo is kan het helpen om de mensen die dit herhaaldelijk blijven doen een tijdelijk gebiedsverbod op te leggen om de

overlast tegen te gaan, een gebeid en capaciteit van de politie te ontlasten en om een patroon te doorbreken bij de betreffende persoon.

Toelichting artikel 2.4.3 APV:

Artikel 2.4.3 Gebiedsontzegging
Met deze bepaling in de APV kan een burgemeester in het belang van de openbare orde optreden tegen een persoon die de openbare orde verstoort of een persoon die strafbare feiten pleegt op een openbare plaats in Arnhem. De gebiedsontzegging was in eerste instantie bedoeld voor gebruik bij overlast veroorzaakt door drugshandel en harddrugsgebruik en overlast van personen met steekwapens. Maar het instrument kan op basis van de nieuwe tekst breder worden ingezet, namelijk in het belang van de openbare orde en kan worden opgelegd aan een persoon die op een openbare plaats in Arnhem strafbare feiten pleegt of handelingen verricht die de openbare orde verstoren. Bij toepassing wordt beoogd de overlast in de openbare ruimte te verminderen en om onveiligheidsgevoelens tegen te gaan.

Bij strafbare feiten dient het te gaan om (één van) de navolgende gedragingen die strafbaar zijn gesteld en die verband houden met (het belang van) de openbare orde op openbare plaatsen in Arnhem:

- belediging groep mensen (artikel 137c Wetboek van Strafrecht);
- openlijke geweldpleging(artikel 141 Wetboek van Strafrecht);
- wederspannigheid (artikelen 180-182 Wetboek van Strafrecht);
- negeren bevoegd gegeven ambtelijk bevel (artikel 84 Wetboek van Strafrecht)
- schennis van de eerbaarheid (artikel 239 Wetboek van strafrecht)
- belediging ambtenaar in functie (artikelen 266 en 267 Wetboek van Strafrecht);
- bedreiging (artikel 285 Wetboek van Strafrecht);
- mishandeling (de artikelen 300-303 Wetboek van Strafrecht);
- diefstal op openbare plaatsen, zoals winkelcentra, markten en horecagebieden (artikelen 310 en 311 Wetboek van Strafrecht);
- afpersing (art. 317 Wetboek van Strafrecht);
- afdreiging (art. 318 Wetboek van Strafrecht);
- vernieling (artikelen 350 en 351 Wetboek van Strafrecht);
- straatschenderij (artikel 424 Wetboek van Strafrecht;
- openbare dronkenschap (artikelen 426 en 453 Wetboek van Strafrecht;
- verkopen van drugs in het openbaar (Opiumwet);
- overtredingen Wet wapens en munitie (denk aan het (openlijk) bij zich dragen van vuur- en steekwapens, wapenstokken, boksbeugels e.d.);
- gevaarlijk rijgedrag (artikel 5 Wegenverkeerswet).

AANGENOMEN

Bij openbare orde verstorende handelingen gaat het om (één van de) overlastgevende gedragingen als omschreven in de hierna genoemde APV-artikelen:

- Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat;
- Artikel 2.4.4 Overlast door openlijk drugsgebruik;
- Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerswerktuigen;
- Artikel 2.4.7a Verbod op het vervoeren van geprepareerde voorwerpen;
- Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen;
- Artikel 2.4.10a Verplichte route;
- Artikel 2.4.11 Verboden drankgebruik;
- Artikel 2.4.12a Verboden gedrag bij of in gebouwen;

Oplegging van een gebiedsontzegging brengt een beperking van het in verdragen beschermde recht op bewegingsvrijheid met zich mee. Een beperking van dit recht is toegestaan als het belang van de openbare orde hiertoe noodzaakt en de beperking niet verder gaat dan strikt noodzakelijk is. Zo moet de burgemeester bij het opleggen van de bevelen kijken naar de persoonlijke omstandigheden van de betrokkene, die het noodzakelijk kunnen maken om de bevelen te beperken. Hierbij kan gedacht worden aan de situatie waarin betrokkene in het beoogde gebied zijn woning heeft of er zijn werk of beroep uitoefent.

Net als in de huidige situatie bestaat de mogelijkheid om deze bevoegdheid onder instructies te beleggen bij (te mandateren aan) bepaalde daartoe aangewezen functionarissen van de politie, zodat nog adequater optreden kan plaatsvinden. In een beleidsregel kan de burgemeester uitwerken op welke wijze hij omgaat met deze bevoegdheid.

Sarah Dobbe – SP
Hasan Kumas - VVD

AANGENOMEN

Amendement "Gebiedsontzegging" (artikel 2.4.3, lid 1 en 2 APV) (22A83)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 35 Tegen: 4 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	23 november 2022
Bij de bespreking van	Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5
Motie van	Nathalie Nede - ChristenUnie Marjan van Munster – PvdA Nico Wiggers – Arnhemse Ouderen Partij Scott van den Broek – CDA Hasan Kumas – VVD Kiki Groot – Arnhem Centraal
Titel van de motie	Toezichthouder coffeeshops
Nummer Zaaknummer	**22M114** 677061

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 23 november een besluit te nemen over:

We weten dat:

- Coffeeshops op grond van de AHOJGI-criteria verplicht zijn om overlast tegen te gaan;
- Onder overlast kan worden verstaan parkeeroverlast rond de coffeeshops, geluidshinder, vervuiling en/of voor of nabij de coffeeshop rondhangende klanten;
- Rondom sommige coffeeshops toch dergelijke overlast is;

We vinden dat:

- Coffeeshops deze overlast actief tegen moeten gaan;

Daarom roept de gemeenteraad het college op om:

In het coffeeshopbeleid op te nemen dat coffeeshops een toezichthouder aan dienen te stellen die toeziet op het voorkomen van overlast en om aan overlast gevende klanten niet te verkopen.

Nathalie Nede – ChristenUnie
Marjan van Munster – PvdA
Nico Wiggers – Arnhemse Ouderen Partij
Scott van den Broek – CDA
Hasan Kumas – VVD
Kiki Groot – Arnhem Centraal

Motie "Toezichthouder coffeeshops" (22M114)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 23 Tegen: 16 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie

AANGENOMEN

Jaarlijks leren over veiligheid (22M182)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 23 november 2022, ter bespreking van het agendapunt "Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5".

Constaterende dat:
In de APV de mogelijkheid tot het instellen van een tijdelijk gebiedsverbod bij terugkerend overlastgevend gedrag is vastgesteld,

Roept het college op om:
Jaarlijks aan de gemeenteraad te rapporteren hoeveel mensen een gebiedsverbod opgelegd hebben gekregen, op basis waarvan, en eventuele aanbevelingen en leerpunten m.b.t. het toepassen van een gebiedsverbod,

En gaat over tot de orde van de dag.

Dobbe, Elfrink, SP

Motie "Jaarlijks leren over veiligheid" (22M182)

GROENLINKS ARNHEM	D66 Arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA Arnhem
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Kraaijenbrink	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Christen Unie Arnhem	Verheij
Neutkens	Bal	Nede	Luurssen

Voor: 24 Tegen: 15 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 677061

Onderwerp: Wijziging van de APV Hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5.

Voorstel

1. De Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor Arnhem hoofdstuk 2, afdelingen 4 en 5, te wijzigen conform bijgevoegd voorstel.

Inleiding

De Algemene Plaatselijke Verordening (hierna de APV) is een belangrijke verordening binnen de gemeente Arnhem. In de APV staan de wettelijke regels, die alleen in de gemeente Arnhem van kracht zijn. In de APV worden regels gegeven die onder meer gaan over de openbare orde en veiligheid, overlast, de openbare ruimte, milieu en natuurschoon. De APV behoeft een update zodat deze passend blijft voor de huidige tijd in een veranderde stad. Omdat de APV een omvangrijke regeling is, worden de voorgestelde wijzigingen de komende tijd per thema ter vaststelling aan u voorgelegd.

Het voorstel dat nu ter besluitvorming voorligt gaat over:

- de hinder die mensen kunnen veroorzaken (hoofdstuk 2 Openbare Orde, een gedeelte van afdeling 4 Maatregelen tegen overlast en baldadigheid) en
- de bestrijding van heling van goederen (hoofdstuk 2 Openbare Orde, afdeling 5 Bepalingen ter bestrijding van heling van goederen).

Veel van de hierbij voorgestelde wijzigingen zorgen ervoor dat de APV geactualiseerd wordt in verband met veranderde wet- en regelgeving en aansluit bij de model APV van de VNG. Hierbij worden – conform dit model - een aantal aanscherpingen voorgesteld zoals u bij de argumenten kunt zien.

Voor wat betreft de bepalingen die gaan over hinder die door drugsoverlast ontstaat, geldt dat ook artikel 2.4.2 (geheel) en 2.4.4 (grotendeels) overgenomen zijn uit dit model. Van belang is daarbij om op te merken dat de voorstellen die te maken hebben met het bestrijden van drugsoverlast (artikel 2.4.2 tot en met 2.4.4) grotere wijzigingen van de huidige regelgeving met zich meebrengen. Dit is te zien in de was-wordt-lijst. Deze wijzigingen zijn van belang om de drugsoverlast goed te kunnen bestrijden. Naar aanleiding van vragen van uw raad (d.d. 4 maart 2020) over optreden in het kader van alcohol- en drugsgebruik van jeugd en de eventuele noodzaak om de APV te wijzigen, is de stadsadvocaat gevraagd om de huidige bepalingen van de APV op het gebied van drugs tegen het licht te houden. Alcoholgebruik door jongeren is immers al geregeld in de Alcoholwet. De stadsadvocaat heeft geconstateerd dat de huidige bepalingen over drugs voorwaarden bevatten die naar de stand van het recht en de jurisprudentie van dit moment niet (meer) nodig zijn. Naar aanleiding van dit advies hebben we de uitgangspunten geformuleerd zoals in de argumenten zijn opgenomen.

Arnhem GEMEENTE

Beoogd effect

Een Algemene Plaatselijke Verordening die passend is bij de huidige stand van de wetgeving en jurisprudentie én bijgewerkt is naar de modelverordening van de VNG waardoor rechterlijke uitspraken één-op-één te gebruiken zijn in de Arnhemse situaties en de APV beter kan worden onderhouden.

Argumenten

1.1 Het is belangrijk dat de Algemene Plaatselijke Verordening volledig is en bijgewerkt naar de nieuwste inzichten.

Dit zorgt voor een goede basis voor besluiten van het gemeentebestuur.
Bij de voorgestelde bepalingen is allereerst bekeken of aangesloten kan worden bij de bepalingen van de Modelverordening van de VNG (hierna: Modelverordening).
Dit is belangrijk omdat zo - meer dan nu – rechterlijke uitspraken van gemeenten die modelbepalingen hebben één-op-één te gebruiken zijn in de Arnhemse situaties. We gaan dan immers uit van dezelfde wettelijke basis. Verder is de APV dan beter bij te houden. De VNG informeert gemeenten wanneer vanwege actualiteiten of nieuwe inzichten een wijziging van de (Model)verordening plaats moet/kan vinden en geeft daarbij concreet aan hoe dat zou kunnen.
De bepalingen over de bestrijding van heling zijn zoveel mogelijk één-op-één overgenomen uit de Modelverordening. De voorgestelde wijzigingen zijn niet inhoudelijk, maar technisch van aard. Er is geen sprake van een inhoudelijk nieuw artikel (artikel 2.5.4 handel op straat), maar van een splitsing van het oude artikel van de APV dat zowel ging over de handel in drugs als over heling, zodat de bepalingen duidelijker zijn.
In de bepaling die gaan over de hinder die mensen kunnen veroorzaken, wordt wel een aantal wijzigingen voorgesteld die inhoudelijk van aard zijn. In de bijgaande was-wordt-overzichten kunt u de huidige tekst en de voorgestelde wijzigingen vinden.

De inhoudelijke wijzigingen in het kader van de bestrijding van drugsoverlast worden hieronder voor u samengevat.

Bij de bepalingen die aan u worden voorgesteld is uitgegaan van- een aantal uitgangspunten. Bij het formuleren van deze uitgangspunten heeft de burgemeester uw oproep tijdens de raadsvergaderingen rondom jongeren en alcohol- en drugsgebruik ter harte genomen en de adviezen van het rekenkamer onderzoek naar Ondermijning meegenomen. De voorgestelde uitgangspunten geven hem passender mogelijkheden en bevoegdheden om ondermijnende drugshandel tegen te gaan.

Voorgenoemde uitgangspunten zijn:

- De artikelen gaan over optreden tegen overlast door drugshandel op straat en in panden;
- Er is een artikel dat ziet op handel in drugs, een artikel dat ziet op gebiedsontzeggingen en een artikel dat ziet op gebruik van drugs. Dit geeft duidelijkheid en hierdoor lopen de onderwerpen niet meer door de verschillende bepalingen heen zoals dat in de huidige APV wel het geval is;
- Naast de Opiumwet-middelen wordt er ook gekeken naar "daarop gelijkende waar". Nu kennen we een specifiek artikel over “Drugs in de ruime zin des woords”. In het voorstel wordt dit element geïntegreerd in alle artikelen (artikel 2.4.11a APV). Hierdoor is het

mogelijk om de snelle ontwikkelingen in de handel en gebruik van nieuwe soorten drugs of middelen die gebruikt worden als drugs bij te benen en bij overlastgevende situaties op te kunnen treden;
- Verboden die nu gelden in de openbare ruimte gelden straks óók voor publiek toegankelijke gebouwen zoals bijvoorbeeld een bibliotheek;
- Bij de verboden en geboden blijft het verschil tussen harddrugs en softdrugs voor wat betreft bepalingen die gaan over het gebruik van drugs gehandhaafd. Het gebruik van harddrugs wordt immers altijd als overlast gevend ervaren. Dat geldt niet voor softdrugs. Indien bij het gebruik van softdrugs overlast wordt ervaren, dan zal op grond van een bestuurlijke rapportage van de politie een gebied worden aangewezen waar dergelijk gebruik niet is toegestaan. Dit kunnen bijvoorbeeld gebieden rondom scholen en jongerencentra zijn. Bij drugshandel en gebiedsontzeggingen wordt geen nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen harddrugs en softdrugs;
- Er wordt niet langer eerst een gebied aangewezen, voordat een gebiedsontzegging kan worden opgelegd of drugshandel op straat kan worden aangepakt (dit is nu wel de situatie conform artikel 2.4.2, 2.4.3 en 2.4.11a APV). Drugshandel kan immers overal in Arnhem plaatsvinden en overlast veroorzaken. Dit neemt niet weg dat een gebiedsontzegging niet lichtvaardig opgelegd mag worden. Het is een ingrijpende maatregel die gebaseerd moet zijn op een deugdelijke motivering (bestuurlijke rapportage) vanuit de politie;
- Groepsvorming is niet meer vereist om op te treden tegen drugshandel. Het is wel van belang dat sprake is van overlast;
- Bewijzen van ernstige overlast zijn niet meer vereist. Overlast moet aannemelijk worden gemaakt (artikel 2.4.3 APV). Zodoende kan eerder worden ingegrepen;
- De mogelijkheid tot sluiting van een verkoopinrichting is komen te vervallen (2.4.4 APV), omdat deze nu in artikel 11a Opiumwet is geregeld.
- De beoogde aanscherpingen in de resterende bepalingen worden hieronder voor u per onderwerp samengevat.

Betredingsverbod
Het verbod tot het betreden van gesloten woningen of voor publiek toegankelijke lokalen, wordt – conform de Modelverordening - uitgebreid met niet voor het publiek toegankelijke lokalen (artikel 2.4.1).

Gebiedsontzegging uitgaansgeweld
Er wordt bij de gebiedsontzegging in het horecaconcentratiegebied vanwege uitgaansgeweld (voorheen: verblijfsontzegging) – conform de Modelverordening - een mogelijkheid gecreëerd voor de burgemeester om op aanvraag een tijdelijke ontheffing te verlenen van het bevel (artikel 2.4.1a APV).

Verboden drankgebruik
Het verboden drankgebruik van artikel 2.4.11 APV richt zich nu slechts op personen die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.
Vanwege de wijziging van de Drank- en Horecawet in 2013 (nu: Alcoholwet), is het voor jongeren onder de achttien jaar reeds op grond van die wet verboden om alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben.

Woonoverlast
Op 1 januari 2021 verviel in artikel 151d, eerste lid, van de Gemeentewet de passage: “aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven”.
Dit voorstel schrapt deze passage ook in de APV bepaling (artikel 2.4.12.b APV). Hierdoor wordt het mogelijk om woonoverlast in zijn algemeenheid beter tegen te kunnen gaan. Verder is deze bepaling in overeenstemming gebracht met de Modelverordening. De bepaling van woonoverlast is op 3 juli 2018 door de gemeenteraad door het initiatiefvoorstel van de fractie van de SP – conform de Modelverordening - vastgesteld. De VNG heeft inmiddels in een tussentijdse wijziging het tweede en het derde lid samengevoegd, waarbij een gedeelte van het tweede lid is geschrapt. In dit tweede lid waren zaken geregeld die ook volgen uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb).
Wanneer de burgemeester de bevoegdheid heeft om een last onder bestuursdwang op te leggen, kan hij normaliter ook een last onder dwangsom opleggen (artikel 5:32 Awb).
Een burgemeester kan altijd beleidsregels vaststellen over het gebruik van een aan hem toegekende bevoegdheid (artikel 4:81 juncto 1:3 Awb). De burgemeester zal – indien de raad het voorstel overneemt – ook zijn huidige beleidsregels hieraan aanpassen.

Alarm
De bepalingen over Nodeloos alarmeren (2.4.18) en Alarminstallaties (2.4.19) kunnen komen te vervallen. Deze bepalingen komen in de Modelverordening niet (meer) voor en worden in de praktijk ook niet gebruikt in de gemeente Arnhem.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Er zijn geen kanttekeningen en risico's bekend

Participatie

De actualisatie beantwoordt aan de behoefte die door de verschillende deelnemers van de wijkveiligheidsoverleggen, de bewoners en de ondernemers (beiden door meldingen en signalen) wordt benoemd.
Verder hebben de politie, de afdeling vergunningen en handhaving en de teams leefomgeving vooraf actief input geleverd voor de benodigde aanpassingen van hoofdstuk 2 van de APV.

Financiën

Deze wijzigingen van de Algemene Plaatselijke Verordening zijn budgetneutraal. Zij passen binnen de huidige financiële kaders

Uitvoering

Deze onderdelen van de Algemene Plaatselijke Verordening worden in de huidige situatie ook door de afdeling Vergunning en Handhaving, het programma Veiligheid en de afdeling Juridische Zaken uitgevoerd. Dit verandert niet.

Communicatie

Wijzigingen van de Algemene Plaatselijke Verordening worden bekendgemaakt via het digitale Gemeenteblad en zijn terug te vinden op www.overheid.nl.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsbesluit
- WAS/WORDT APV Arnhem hoofdstuk 2 afdeling 4
- WAS/WORDT APV Arnhem hoofdstuk 2 afdeling 5

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 677061

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM:

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 19 juli 2022

Gelet op artikelen 147 en 149 van de Gemeentewet;

BESLUIT:

vast te stellen de

VERORDENING TOT WIJZIGING VAN DE ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING VOOR ARNHEM

I Wijzigingen

A. Hoofdstuk 2, Afdeling 4 van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) wordt als volgt gewijzigd en de bijbehorende toelichting wordt als volgt vastgesteld:

"Afdeling 4. Maatregelen ter voorkoming van overlast, drugsoverlast, gevaar of schade

Artikel 2.4.1 Betreden gesloten woning of lokaal

1. Het is verboden een krachtens artikel 174a van de Gemeentewet gesloten woning, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij die woning of dat lokaal behorend erf te betreden.
2. Het is verboden een krachtens artikel 13b van de Opiumwet gesloten woning, een niet voor het publiek toegankelijk lokaal, een bij die woning of dat lokaal behorend erf, een voor het publiek toegankelijk lokaal of bij dat lokaal behorend erf te betreden.
3. Deze verboden zijn niet van toepassing op personen wier aanwezigheid in de woning of het lokaal of een daarbij behorend erf wegens dringende reden noodzakelijk is.
4. De burgemeester is bevoegd van het in het eerste of tweede lid bedoelde verbod ontheffing te verlenen

Artikel 2.4.1a Gebiedsontzeggingen uitgaansgeweld horecaconcentratiegebied

1. De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, aan degene die in het horecaconcentratiegebied op de weg of in een voor het publiek toegankelijk lokaal geweld pleegt, een verbod opleggen om zich gedurende een tijdvak van twee maanden, gedurende de tijdstippen in het verbod genoemd, te bevinden in het horecaconcentratiegebied.
2. Tot het opleggen van een verbod als bedoeld in het eerste lid gaat de burgemeester eerst over, indien hij de betrokkene uiterlijk zes maanden daarvoor vanwege een eerdere geweldsdaad als bedoeld in het eerste lid heeft gewaarschuwd, dan wel een verbod als bedoeld in het in het eerste lid heeft opgelegd.

Arnhem GEMEENTE

3. In gevallen waarin de burgemeester aan een persoon in een tijdsbestek van twee jaar voor de derde keer een verbod oplegt als bedoeld in het eerste lid, wordt dit verbod opgelegd voor een tijdvak van vier maanden.
4. Het is verboden zich te gedragen in strijd met een door de burgemeester opgelegd verbod.
5. De burgemeester beperkt het krachtens het eerste of tweede lid gegeven verbod, als hij dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene noodzakelijk oordeelt. De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.
6. Onder horecaconcentratiegebied wordt verstaan het gebied zoals omschreven in artikel 2.3.1.15, zesde lid.

Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat

Onverminderd het bepaalde in de Opiumwet is het verboden zich op een openbare plaats op te houden met het kennelijke doel om, al dan niet tegen betaling, middelen als bedoeld in de artikelen 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen.

Artikel 2.4.3 Gebiedsontzeggingen in verband met overlast door drugs en wapens

1. Onverminderd het bepaalde in de Opiumwet kan de burgemeester aan een persoon die
   a. Middelen als bedoeld in artikel 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar op een openbare plaats/de weg te gebruiken, af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen; of
   b. Messen of andere voorwerpen die als steekwapen kunnen worden gebruikt, openlijk voorhanden heeft;

   een bevel geven zich gedurende ten hoogste 48 uur niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.
2. Bij overtredingen als bedoeld in het eerste lid onder a en b kan de burgemeester aan een persoon aan wie ten minste eenmaal een bevel als bedoeld in dat lid is gegeven en die opnieuw één of meer van de bovengenoemde overtredingen begaat, een bevel geven zich gedurende ten hoogste drie maanden niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.
3. Een bevel als bedoeld in het tweede lid kan slechts worden gegeven als de overtreding binnen zes maanden na het geven van een eerder bevel, gegeven op grond van het eerste of tweede lid, plaatsvindt.
4. De burgemeester beperkt de krachtens het eerste of tweede lid gegeven bevelen, als hij dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene noodzakelijk oordeelt. De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.

Artikel 2.4.4 Overlast door openlijk drugsgebruik

1. Het is verboden op of aan de weg, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw middelen als bedoeld in artikel 2 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.
2. Het is verboden op of aan de weg, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied middelen als bedoeld in het artikel 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.

Artikel 2.4.5 Plakken en kladden

1. Het is verboden een openbare plaats of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf die plaats zichtbaar is te bekrassen of te bekladden.

2. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op een openbare plaats of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf die plaats zichtbaar is:
   a. een aanplakbiljet of ander geschrift, afbeelding of aanduiding aan te plakken, te doen aanplakken, op andere wijze aan te brengen of te doen aanbrengen;
   b. met kalk, teer of een kleur- of verfstof een afbeelding, letter, cijfer of teken aan te brengen of te doen aanbrengen.
3. Het verbod, bedoeld in het tweede lid, is niet van toepassing voor zover gehandeld wordt krachtens wettelijk voorschrift.
4. De houder van de schriftelijke toestemming is verplicht deze aan een opsporingsambtenaar op diens eerste vordering terstond ter inzage af te geven.
5. Het college wijst aanplakborden aan voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen.
6. Het is verboden de aanplakborden te gebruiken voor het aanbrengen van handelsreclame.
7. Het college kan nadere regels stellen voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen, die geen betrekking mogen hebben op de inhoud daarvan.

Artikel 2.4.6 Vervoer plakgereedschap en dergelijke

1. Het is verboden op de weg of openbaar water enig aanplakbiljet, aanplakdoek, kalk, teer, kleur- of verfstof of verfgereedschap te vervoeren of bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing als de genoemde materialen of gereedschappen niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd voor handelingen als verboden in artikel 2.4.5.

Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerswerktuigen

1. Het is verboden op een openbare plaats inbrekerswerktuigen of vermommingmiddelen te vervoeren of bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing als de bedoelde werktuigen of vermommingmiddelen niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd om zich onrechtmatig de toegang tot een gebouw of erf te verschaffen, onrechtmatig sluitingen te openen of te verbreken, diefstal door middel van braak te vergemakkelijken of het maken van sporen of herkenning bij het plegen van voornoemde strafbare feiten te voorkomen.

Artikel 2.4.7a Verbod op het vervoeren van geprepareerde voorwerpen

1. Het is verboden op de weg of in de nabijheid van winkels te vervoeren of bij zich te hebben een voorwerp dat er kennelijk toe is uitgerust om het plegen van (winkel)diefstal te vergemakkelijken.
2. Het in het eerste lid gestelde verbod is niet van toepassing indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het in dat lid bedoelde voorwerp niet bestemd is voor de in dat lid bedoelde handelingen.

Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen

1. Het is verboden op een openbare plaats:
   a. te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, omheining of andere afsluiting, verkeersmeubilair of daarvoor niet bestemd straatmeubilair;
   b. zich op te houden op een wijze die voor andere gebruikers of omwonenden onnodig overlast of hinder veroorzaakt.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de artikelen 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.

Artikel 2.4.10a Verplichte route

1. Het is de door de burgemeester aangewezen groepen van personen verboden op door hem aangewezen tijdstippen van een door hem aangewezen route af te wijken.

2. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid gestelde verbod.

Artikel 2.4.11 Verboden drankgebruik

1. Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op een openbare plaats die deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing op:
   a. een terras dat behoort bij een horecabedrijf als bedoeld in artikel 1 van de Alcoholwet;
   b. *een andere* plaats dan een horecabedrijf als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Alcoholwet.

Artikel 2.4.12a Verboden gedrag bij of in gebouwen

1. Het is verboden zonder redelijk doel:
   a. zich in een portiek of poort op te houden;
   b. in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen.
2. Het is aan anderen dan bewoners of gebruikers van een flatgebouw, appartementsgebouw of een soortgelijke meergezinswoning of van een gebouw dat voor publiek toegankelijk is, verboden zich zonder redelijk doel te bevinden in een voor gemeenschappelijk gebruik bestemde ruimte van dat gebouw.

Artikel 2.4.12.b Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet

1. Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt, of tegen betaling in gebruik geeft, draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.
2. De burgemeester kan een last onder bestuursdwang wegens overtreding van het eerste lid in ieder geval opleggen bij ernstige en herhaaldelijke:

a. geluid- of geurhinder;
b. hinder van dieren;
c. hinder van bezoekers of personen die tijdelijk in een woning of op een erf aanwezig zijn;
d. overlast door vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf;
e. intimidatie van derden vanuit een woning of een erf.

Artikel 2.4.13 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten

Het is verboden zich zonder redelijk doel en op een voor anderen hinderlijke wijze op te houden in of op een voor het publiek toegankelijke ruimte, dan wel deze te verontreinigen of te gebruiken voor een ander doel dan waarvoor deze ruimte is bestemd. Onder deze ruimten worden in elk geval verstaan portalen, wachtlokalen voor het openbaar vervoer, parkeergarages en rijwielstallingen.

Artikel 2.4.14 Neerzetten van fietsen of bromfietsen

Het is verboden op een openbare plaats een fiets of een bromfiets te plaatsen of te laten staan tegen een raam, een raamkozijn, een deur, de gevel van een gebouw of in de ingang van een portiek als dit in strijd is met de uitdrukkelijk verklaarde wil van de gebruiker van dat gebouw of dat portiek of als daardoor die ingang versperd wordt.

Artikel 2.4.15 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein en dergelijke

Het is verboden zich op de door burgemeester aangewezen uren en plaatsen met een fiets of bromfiets te bevinden op een door de burgemeester aangewezen terrein waar een markt, kermis, uitvoering, bijeenkomst of plechtigheid wordt gehouden die publiek trekt, mits dit verbod kenbaar is aan de bezoekers van het terrein.

Artikel 2.4.16 Bespieden van personen

1. Het is verboden zich in de nabijheid van een persoon of een gebouw, woonwagen of woonschip op te houden met de kennelijke bedoeling deze persoon of een persoon die zich in dit gebouw, deze woonwagen of dit woonschip bevindt, te bespieden.
2. Het is verboden door middel van een verrekijker of enig ander optisch instrument een persoon die zich in een gebouw, woonwagen of woonschip bevindt te bespieden.

Artikel 2.4.17 Bedelarij

Het is verboden in door het college aangewezen gebieden op of aan de weg of in een voor het publiek toegankelijk gebouw te bedelen om geld of andere zaken."

Toelichting

"Artikel 2.4.1 Betreden gesloten woning of lokaal

Eerste lid

De burgemeester is op grond van artikel 174a van de Gemeentewet bevoegd tot sluiting van woningen, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij de woning of het lokaal behorend erf van waaruit (drugs)overlast wordt veroorzaakt. Aangezien dit artikel in de Gemeentewet niet de rechtsgevolgen van de sluiting regelt, verdient het aanbeveling dit in de APV te regelen. Voor de gevallen waarin de woning niet is verzegeld of de verzegeling reeds is verbroken regelt dit artikellid een verbodsbepaling, zodat een sanctie kan worden gesteld op overtreding daarvan.

Tweede lid

Het tweede lid van artikel 2.4.1 is gebaseerd op de bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 13b van de Opiumwet tot toepassing van bestuursdwang als in woningen of lokalen, dan wel in of bij woningen of zodanige lokalen behorende erven, drugs als bedoeld in lijst I of II van de Opiumwet worden verkocht, afgeleverd, verstrekt, of daarvoor aanwezig zijn. Zie verder onder de toelichting op het eerste lid.

Derde en vierde lid

Aangezien de situatie kan ontstaan dat personen de woning of het lokaal moeten betreden wegens dringende redenen, zijn het derde en vierde lid aan artikel 2.4.1 toegevoegd. Anders zouden de verboden uit het eerste en tweede lid te absoluut zijn.

Artikel 2.4.1a Gebiedsontzeggingen uitgaansgeweld horecaconcentratiegebied

Uit een nadere analyse door de politie is reeds in het verleden gebleken dat een fors deel van de binnen het horecaconcentratiegebied begane geweldsdelicten gepleegd wordt door een relatief klein aantal personen. Deze beperkte groep personen die op stapavonden veelvuldig geweld plegen in het uitgaansgebied, drukken een flinke – negatieve – stempel op de sfeer in de binnenstad. Ondanks het feit dat zij vaak veelvuldig strafrechtelijk veroordeeld zijn voor dit geweld, blijven zij dit gewelddadige gedrag tentoonspreiden.

Voor deze groep frequente geweldplegers, die zich ongevoelig toont voor de reguliere strafrechtelijke aanpak, heeft de politie de introductie bepleit van de destijds zogenaamde 'verblijfsontzegging' voor het horecaconcentratiegebied.

In de huidige bepaling is aangesloten bij de begrippen die de model APV van de VNG (inmiddels) gebruikt en wordt er dus gesproken van een gebiedsontzegging. Een gebiedsontzegging is een bestuursrechtelijk besluit, waarbij aan een persoon die in een bepaald gebied (in casu het horecaconcentratiegebied) herhaaldelijk overlast veroorzaakt (in casu door geweld te plegen) een verbod wordt opgelegd om zich gedurende een bepaalde termijn in dat gebied te bevinden. Een bestuursrechtelijke gebiedsontzegging is níet gericht op bestraffing van de betrokkene - leedtoevoeging voor het door hem begane onrecht -, maar op

voorkoming van herhaling van het gedrag in de toekomst. Hieruit vloeit voort dat een gebiedsontzegging pas kan worden opgelegd indien een persoon zich meermaals, en niet slechts eenmalig, heeft misdragen. Alleen dan is namelijk de vrees gerechtvaardigd dat het overlastgevende gedrag zich in de toekomst zal herhalen.

Het in deze bepaling neergelegde systeem komt neer op het volgende. Als de politie een persoon aanhoudt in verband met door hem binnen het horecaconcentratiegebied gepleegd geweld, dan wordt deze persoon gewaarschuwd dat hem door de burgemeester een gebiedsontzegging voor het horecaconcentratiegebied zal worden opgelegd, indien hij zich binnen zes maanden opnieuw gewelddadig gedraagt in het horecaconcentratiegebied. Maakt de betrokkene zich binnen zes maanden opnieuw schuldig aan uitgaansgeweld, dan legt de burgemeester hem een gebiedsontzegging op voor een duur van twee maanden (conform het eerste lid van artikel 2.4.1a). Het verbod – de gebiedsontzegging – geldt slechts voor specifiek benoemde tijdstippen binnen dit tijdvak van twee maanden, en is in dit tijdvak derhalve niet permanent van kracht. Dit ligt bij een gebiedsontzegging in verband met uitgaansgeweld ook niet voor de hand. Dit geweld wordt immers in de regel slechts gepleegd op stapavonden/-nachten, niet op een doorsnee doordeweekse dag. Het is dan ook niet gerechtvaardigd en ook niet noodzakelijk om een dergelijke gebiedsontzegging twee maanden lang continu van kracht te laten zijn.

Aan een persoon aan wie binnen een periode van twee jaar voor de derde keer een gebiedsontzegging wordt uitgereikt, wordt een verbod voor een duur van vier maanden opgelegd (artikel 2.4.1a, derde lid). Oplegging van een dergelijke lange gebiedsontzegging is onzes inziens dan gerechtvaardigd door het feit dat een dergelijk persoon wel met nadruk kan worden aangemerkt als een groot gevaar voor de openbare orde binnen het horecaconcentratiegebied.

Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat
Dit artikel is opgenomen om de overlast op straat tegen te gaan. De straathandel in drugs kan leiden tot een verstoring van de openbare orde en het woon- en leefklimaat. Om daartegen op te treden is het noodzakelijk in de APV een bepaling op te nemen, die tot doel heeft het voorkomen van de aantasting van de openbare orde. In de praktijk gaat het met name om de handel in harddrugs. In het artikel wordt evenwel gesproken over middelen uit lijst 2 en 3 van de Opiumwet, dus zowel hard- als softdrugs en “daarop gelijkende waar”. Bij “daarop gelijkende waar” kan bijvoorbeeld worden gedacht aan slaap- of kalmeringsmiddelen, nieuwe middelen die al wel worden gebruikt - denk aan lachgas - maar nog niet op de lijst voorkomen en waartegen wel moet worden opgetreden of aan nepdrugs (bijvoorbeeld waspoeder). Het is dan van belang dit goed te motiveren.

In dit artikel zijn zowel de aanbieders als ontvangers en bemiddelaars (‘drugsrunners’) genoemd. Het ‘kennelijke doel’ kan blijken uit ervaringsfeiten en concrete omstandigheden zoals het aanspreken van voorbijgangers, het waarnemen van transacties, enzovoorts.

Afbakening met de Opiumwet
Om niet in de sfeer van de Opiumwet te treden is de passage “onverminderd het bepaalde in de Opiumwet” opgenomen. De Opiumwet is een strafrechtelijk instrument waarin onder meer de verbodsbepalingen staan van middelen die worden genoemd op lijst I (‘harddrugs’) en II (‘softdrugs’) die behoren bij deze wet. Zo wordt verboden deze middelen te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken, te vervoeren en aanwezig te hebben. In de Opiumwet wordt geen aandacht besteed aan overlast ten gevolge van drugshandel op straat. Om hiertegen te kunnen optreden is het noodzakelijk in de APV een artikel op te nemen dat het voorkomen van de aantasting van de openbare orde en van strafbare feiten tot doel heeft.

Artikel 2.4.3 Gebiedsontzeggingen in verband met drugs en wapens
Met deze bepaling kan een burgemeester optreden tegen personen die overlast veroorzaken in de openbare ruimte door drugshandel en drugsgebruik van harddrugs of het openlijk voorhanden hebben van messen of andere voorwerpen die als steekwapen worden gebruikt.
Oplegging van een gebiedsontzegging brengt een beperking van het in verdragen beschermde recht op bewegingsvrijheid met zich mee. Een beperking van dit recht is toegestaan indien het belang van de openbare orde hiertoe noodzaakt en de beperking niet verder gaat dan strikt noodzakelijk is. Zo moet de burgemeester bij het opleggen van de bevelen kijken naar de persoonlijke omstandigheden van betrokkene die noodzakelijk maken de bevelen te beperken. Hierbij kan gedacht worden aan de situatie waarin betrokkene in het beoogde gebied zijn woning heeft of er zijn werk of beroep uitoefent.

Artikel 2.4.4 Overlast door openlijk drugsgebruik
Op sommige plaatsen in de publieke ruimte ervaren mensen hinder, overlast en gevoelens van onveiligheid doordat op die plaatsen drugs worden gebruikt. De gemeente Arnhem heeft daarom al jaren een bepaling in de APV opgenomen waarbij openlijk drugsgebruik wordt verboden. Inmiddels is er een rechterlijke consensus ontstaan waarbij zo'n bepaling, omwille van de openbare orde, dus met een ander motief dan de Opiumwet, toelaatbaar wordt geacht.

Dit voorschrift richt zich tegen het openlijk gebruiken van drugs op straat, in portieken en in voor het publiek toegankelijke gebouwen. Dit gebruik gaat met veel overlast gepaard. Ook voorwerpen die openlijk worden gebruikt als hulpmiddel voor drugsgebruik vallen onder het verbod. Voor deze benadering is gekozen ten behoeve van een effectieve bestrijding van de overlast. Het gaat overigens niet om de opsporing van de voorwerpen op zich. De bepaling betreft het openlijk voorhanden hebben van de voorwerpen en de uitstraling hiervan op het openbare leven.

Het artikel gaat zowel over hard- als softdrugs en "daarop gelijkende waar". Voor de uitleg van "daarop gelijkende waar" wordt verwezen naar de toelichting van artikel 2.4.2.
In dit artikel is een onderscheid gemaakt tussen het openlijk gebruik van harddrugs (in de gehele gemeente verboden) en het openlijk gebruik van softdrugs (verboden in een door het college aangewezen gebied). Dit houdt mede verband met de erkende coffeeshops die in de gemeente Arnhem conform de gestelde eisen mogen exploiteren.

Het college of de burgemeester kan op grond van het tweede lid ook bepalen dat in het besluit aangewezen gebied of gebouw het verboden is de drugs te gebruiken die het college of burgemeester in het desbetreffende besluit heeft bepaald.

Artikel 2.4.5 Plakken en kladden
Eerste lid
In het eerste lid is sprake van een absoluut verbod. In de termen 'bekrassen en bekladden' ligt reeds besloten dat het daarbij niet gaat om meningsuitingen als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet, artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR.

Tweede lid
Het aanbrengen van aanplakbiljetten op een onroerende zaak kan worden aangemerkt als een middel tot bekendmaking van gedachten en gevoelens dat naast andere middelen zelfstandige betekenis heeft en met het oog op die bekendmaking in een bepaalde behoefte kan voorzien.

Op de in artikel 7 van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van meningsuiting zou inbreuk worden gemaakt als die bekendmaking in het algemeen zou worden verboden of van een voorafgaand overheidsverlof afhankelijk zou worden gesteld. Artikel 2.4.5 maakt op dit grondrecht geen inbreuk, aangezien het hierin

neergelegde verbod krachtens het tweede lid uitsluitend een beperking van het gebruik van dit middel van bekendmaking meebrengt.

Artikel 2.4.5 verdraagt zich ook met artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR, aangezien de beperking in de uitoefening van het recht op vrije meningsuiting dat uit de toepassing van artikel 2.4.5 kan voortvloeien, kan worden aangemerkt als nodig in een democratische samenleving ter bescherming van de openbare orde.

De eis dat 'plakken' slechts is toegestaan indien dit geschiedt (door of) met toestemming van de rechthebbende, komt in het geval dat de gemeente die rechthebbende is, niet neer op het afhankelijk stellen van dat aanplakken van een voorafgaand verlof van de overheid als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet. De gemeente die als eigenares van een onroerend goed toestemming verleent of weigert, handelt namelijk in haar privaatrechtelijke hoedanigheid. Niet alleen de plakker of de bekladder kan op grond van het tweede lid van artikel 2.4.5 worden aangepakt, maar ook de opdrachtgever. Ingevolge het bepaalde in het vierde lid geldt het plakverbod niet voor het aanbrengen van meningsuitingen op de door het college aangewezen aanplakborden en overeenkomstig de door het college gestelde nadere regels.

Vijfde en zevende lid
Een voorwaarde die aan de mogelijke beperking vanuit het tweede lid moet worden gesteld is wel dat de gemeente moet zorgen voor voldoende plakplaatsen voor het aanbrengen van meningsuitingen en niet commerciële bekendmakingen. Krachtens het vijfde lid kan het college aanplakborden aanwijzen en daarvoor krachtens het zevende lid nadere regels stellen. Als de gemeente nalaat in voldoende plakplaatsen te voorzien, dan is er volgens jurisprudentie wel sprake van strijd met artikel 7 van de Grondwet en artikel 10 van het EVRM.

Artikel 2.4.6 Vervoer plakgereedschap en dergelijke
Door deze bepaling wordt de effectiviteit van het in het vorige artikel 2.4.5 opgenomen aanplakverbod vergroot. Het tweede lid regelt een rechtvaardigingsgrond voor die gevallen dat de in het eerste lid genoemde stoffen en voorwerpen niet waren bestemd om te bekrassen, te plakken of te kladden of op andere verboden wijze aan te brengen of doen aanbrengen. Het bepaalde in het tweede lid strijdt niet met het in artikel 6, tweede lid, van het EVRM neergelegde beginsel, dat een verdachte tegen wie een strafvervolging aanhangig is, niet is gehouden zijn onschuld te bewijzen en dat, voordat zijn schuld op wettige wijze is vastgesteld, waarbij hem de gelegenheid is geboden zich te verdedigen, de rechter hem niet als schuldig mag aanmerken.

Deze bepaling maakt geen inbreuk op enige bepaling van het WvSv en is evenmin in strijd met enige andere wetsbepaling noch met enig tot de algemene rechtsbeginselen te rekenen beginsel van strafprocesrecht.

De opsporingsambtenaar en het OM hebben de mogelijkheid om aan de hand van de omstandigheden of verkregen indrukken na te gaan of er al dan niet sprake is van een overtreding als bedoeld in het eerste lid. Een verstandig gebruik van deze bepaling door de opsporingsambtenaar zal overbodige strafvervolging voorkomen.

Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerswerktuigen
Deze verbodsbepaling beoogt het plegen van misdrijven zoals diefstal met braak te bemoeilijken. Een dergelijke verbodsbepaling kan blijkens de jurisprudentie strekken tot bescherming van de openbare orde, zodat regeling bij autonome verordening op grond van artikel 149 van de Gemeentewet is toegestaan.

Artikel 2.4.7a Verbod op het vervoeren van geprepareerde voorwerpen
Het gaat hierbij om een verbodsbepaling met betrekking tot het vervoeren van voor (winkel)diefstal geprepareerde tassen dan wel andere voorwerpen op de weg of in de nabijheid van winkels. Om de private

belangen van de ingezetenen te beschermen, is in het tweede lid opgenomen dat dit verbod niet geldt indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de desbetreffende burger geen intentie heeft om winkeldiefstal te gaan plegen.

Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen
Op basis van dit artikel kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast worden opgetreden. Met dit onderdeel wordt ook beoogd om verschillende vormen van straatintimidatie te verbieden en het heeft zowel betrekking op gedragingen van een individu als van een groep. Het motief is primair gelegen in het wegnemen van de effecten op de openbare orde als gevolg van intimiderend gedrag op straat. Straatintimidatie is ongewenst gedrag in de openbare ruimte waardoor anderen zich onveilig voelen. Denk hierbij onder meer aan ongewenst betasten, iemand in het nauw drijven met seksuele bedoelingen, iemand opzettelijk de doorgang versperren, zich opzettelijk tegen iemand aanduwen, volgen/achternalopen, (aanhoudende) vragen om iemands naam/nummer/bestemming en vragen om seksuele handelingen.

Bij overtreding van het Wetboek van Strafrecht kan uitsluitend diegene tot wie het gedrag zich primair richt, aangifte doen. Om uiteenlopende redenen doen deze slachtoffers dat lang niet altijd. De bepalingen in het Wetboek van Strafrecht bieden dus geen sluitend systeem om de negatieve effecten 52 van deze gedragingen tegen te gaan. Op grond van dit onderdeel is het ook mogelijk om op te treden tegen dit soort ongewenst gedrag, ook al heeft het slachtoffer daarvan geen aangifte gedaan.

Artikel 424 van het WvSr stelt ‘straatschenderij’ strafbaar, terwijl artikel 426bis van het WvSr het belemmeren van anderen op de openbare weg met straf bedreigt. Artikel 431 van het WvSr stelt nachtelijk burengerucht strafbaar. Deze handelingen zou men kunnen omschrijven als baldadigheid. De omschrijvingen zijn echter ‘strakker’ dan wat men in het taalgebruik meestal als baldadigheid ervaart. Artikel 2.4.10 vormt daarom hierop een aanvulling.

Artikel 5 van de WVW 1994 bepaalt dat het voor eenieder verboden is zich zodanig te gedragen dat gevaar op de weg wordt veroorzaakt of kan worden veroorzaakt dan wel dat het verkeer op de weg wordt gehinderd of kan worden gehinderd. De strekking van het begrip openbare plaats in artikel 2.4.10 gaat verder dan het begrip weg als bedoeld in de WVW 1994. Voor zover een hinderlijke gedraging plaatsvindt op de weg, als omschreven in artikel 5 van de WVW 1994, is artikel 2.4.10 niet van toepassing. Werd dit niet uitgesloten, dan zou een met een hogere regelgeving strijdige situatie kunnen ontstaan.

Artikel 2.4.10a Verplichte route
Dit artikel geeft de burgemeester de bevoegdheid aan groepen personen voor te schrijven welke route zij dienen te volgen. Het vervolgens afwijken van deze route is verboden. Op grond van het tweede lid van artikel 2.4.10a kan de burgemeester ontheffing verlenen van het betreffende verbod.

Het voorschrijven van een verplichte route kan gewenst zijn bij betaald-voetbalwedstrijden. De burgemeester kan in een dergelijk geval de supporters van de bezoekende club voorschrijven een verplichte route van het station naar het stadion te volgen, waardoor zij gescheiden kunnen blijven van de supporters van de thuisclub. Reden hiervoor is dan de vrees, dat door het uitwaaieren van de groep supporters over de stad verstoringen van de openbare orde te verwachten zijn.

De bepaling spreekt verder over “door de burgemeester aangewezen groepen van personen”. Dit verplicht de burgemeester concreet de groep te benoemen waar het om gaat. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door de formulering “degenen die zich door kleding, uitrusting en/ of gedraging manifesteren als supporter van …/ deelnemer aan de actie tegen …”. Verder kan de groep nader worden aangeduid door de plaats aan te geven waar de groep zich bevindt, de handelingen die de leden van de groep op dat moment verrichten, de grootte van de groep of door vermelding van de taal of de herkomst of nationaliteit van de leden van de groep.

Artikel 2.4.11 Verboden drankgebruik
In dit artikel is een verbod opgenomen om in een bepaald door het college aan te wijzen gebied alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben. Dit verbod geldt uiteraard niet voor terrassen die deel uitmaken van een horecabedrijf, of voor een evenement waarbij van gemeentewege op grond van artikel 35 van de Alcoholwet toestemming is verleend om op de plaats waar dat evenement zich afspeelt alcoholhoudende drank te verstrekken.

Vanwege de wijziging van de DHW (heden: Alcoholwet) in 2013, is het voor jongeren onder de achttien jaar reeds op grond van die wet verboden om alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben. Daarom is hier bepaald dat het verbod geldt voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt.

Omvang gebied
Er moet een duidelijk omschreven gebied aangewezen worden. Het kan bijvoorbeeld gaan om het uitgaansgebied in het centrum of een park of plein waar regelmatig overlast veroorzaakt wordt.

Het is niet mogelijk het grondgebied van de hele gemeente aan te wijzen. Er moet namelijk wel een concrete aanleiding zijn waarom een bepaald gebied aangewezen wordt. Een gebied kan worden aangewezen als gerechtvaardigde vrees bestaat voor aantasting van de openbare orde, of de openbare orde is al aangetast. Als dat geldt voor het hele grondgebied van de gemeente is het stadium van hinderlijk drankgebruik allang gepasseerd, en heeft de burgemeester zijn noodbevoegdheden uit de Gemeentewet nodig. Daarnaast zou het college bij een algemeen verbod elk alcoholgebruik op de openbare weg en op openbare plaatsen, ook van goedwillende personen, verbieden. Daarmee zou er geen evenredigheid meer zijn tussen middel en doel, en dat zou in strijd met artikel 3:4 van de Awb. Dit geldt ook voor een verbod om onaangebroken flesjes en blikjes bij zich te hebben, waar met enige regelmaat naar wordt gevraagd. Het gaat de autonome verordenende bevoegdheid van de gemeente te boven om te bepalen dat het verboden is ongeopende flesjes alcoholhoudende drank bij zich te dragen.

Het is mogelijk dat een verschuiving in het gedrag van de personen in de richting van buiten het aangewezen gebied gelegen delen van de gemeente zal plaatsvinden. In de meeste gevallen zal dit echter niet erg waarschijnlijk zijn, omdat mag worden aangenomen dat de aangewezen plaatsen door hun aantrekkelijke karakter mede bepalend voor het verschijnsel zijn. Als er toch verplaatsing optreedt, kan het college alsnog ook voor die nieuwe pleisterplaatsen een aanwijzingsbesluit nemen.

Verstoring openbare orde
Bij daadwerkelijke verstoring van de openbare orde kunnen op grond van artikel 3 van de Politiewet 2012 bevelen tot verwijdering worden gegeven.

Soms (als bijvoorbeeld wordt geconstateerd dat flesjes worden stukgegooid) zal optreden mogelijk zijn aan de hand van artikel 424 van het WvSr (baldadigheid). De hantering van deze wetsbepalingen is in de praktijk echter niet eenvoudig. De behoefte aan dit artikel zit erin dat hierdoor optreden in wat men zou kunnen noemen de ‘voorfase’ – dus het bier drinken op bepaalde plaatsen – mogelijk wordt.

Artikel 2.4.12a Verboden gedrag bij of in gebouwen
Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 2.4.10 (Hinderlijk gedrag op openbare plaatsen).

Op basis van artikel 2.4.12a kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast bij of in gebouwen worden opgetreden.

Artikel 2.4.12.b Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet
Per 1 juli 2017 is de Wet aanpak woonoverlast in werking getreden. Deze wet behelst het opnemen van een nieuw artikel 151d in de Gemeentewet.

Artikel 151d van de Gemeentewet regelde destijds dat de raad bij verordening kan bepalen dat degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon *die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven*, er zorg voor draagt dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.

Per 1 januari 2021 heeft de wetgever dit voorschrift gewijzigd door in artikel 151d, eerste lid, van de Gemeentewet de passage "aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven" te laten vervallen. Dit vanwege het feit dat de gedragsaanwijzing voor verhuurders alleen kon worden gegeven aan de verhuurder als de persoon die overlast geeft niet in de desbetreffende gemeente staat ingeschreven. Om woonoverlast in zijn algemeenheid beter tegen te kunnen gaan, wilde de wetgever burgemeesters een extra mogelijkheid geven.

De burgemeester is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang als bedoeld in artikel 125, eerste lid, van de Gemeentewet ter zake van overtreding van het door de raad bij verordening gestelde voorschrift.

Ultimum remedium
Uit de wet volgt dat dit instrument is bedoeld als een ultimum remedium. Artikel 151d, tweede lid, van de Gemeentewet regelt dat het instrument van de last onder bestuursdwang (voor de goede orde: dat impliceert dat de burgemeester ook een last onder dwangsom kan opleggen) alleen wordt ingezet als er geen andere geschikte manier voorhanden is om de overlast aan te pakken. Bij een besluit om op grond van deze bepaling een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom op te leggen zal de burgemeester dus moeten motiveren dat er geen andere geschikte instrumenten waren om de woonoverlast tegen te gaan. Alleen al daarom zal er aan zo'n besluit een stevig dossier ten grondslag moeten liggen. Het meest overtuigend zou zijn als uit het dossier blijkt dat andere instrumenten als buurtbemiddeling al zijn geprobeerd zonder het gewenste resultaat.
Het ultimum remedium karakter geldt in nog sterkere mate als sprake is van een huisverbod als bedoeld in het derde lid van artikel 151d. Een zo zware maatregel, die een inbreuk betekent op het grondwettelijk beschermde woonrecht, is alleen mogelijk wanneer de ernst van de situatie dat eist en er werkelijk geen andere optie meer open staat.

Eerste lid
Dit lid is geformuleerd als een zorgplichtbepaling. Een bewoner hoort zich zo te gedragen dat zijn of haar buren daar geen ernstige hinder van ondervinden. Bij ernstige en herhaaldelijke hinder kan ook de verhuurder worden aangesproken.

Tweede lid
In het tweede lid regelt de raad in welke gevallen de burgemeester in ieder geval toepassing kan geven aan de bevoegdheid tot het opleggen van een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom. In het artikel is niet expliciet bepaald dat de burgemeester een last onder dwangsom kan opleggen, omdat dit reeds volgt uit de artikel 5:32 van de Awb juncto artikel 125 van de Gemeentewet.

Welke herstelsanctie het meest geëigend is in een specifieke situatie zal steeds door de burgemeester moeten worden afgewogen. De burgemeester kan in beleidsregels vastleggen hoe hij of zij invulling geeft aan deze bevoegdheid. Een van de genoemde gevallen is "vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf". Artikel 7.21 van het Bouwbesluit 2012 regelt de facto hetzelfde, ook met het tegengaan van

overlast als motief. Dit artikel zal naar verwachting met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervallen, maar daar zal nog wel de nodige tijd over heen gaan. De last onder bestuursdwang of dwangsom die de burgemeester kan opleggen kan bestaan uit gedragsaanwijzingen waaraan de overtreder zich te houden heeft.

Artikel 2.4.13 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten
Deze bepaling is opgesteld om het misbruik van bepaalde, voor het publiek toegankelijke ruimten zoals parkeergarages en wachtlokalen voor een openbaar vervoermiddel tegen te gaan. Om een indicatie te geven bij het beantwoorden van de vraag op welke voor het publiek toegankelijke ruimten de bepaling ziet, is bij wijze van voorbeeld een aantal ruimten concreet genoemd. Deze voorbeelden zijn niet uitputtend bedoeld.
Het ordeverstorende element ten slotte wordt door de zinsnede “zonder redelijk doel of op voor anderen hinderlijke wijze” in de bepaling tot uitdrukking gebracht.

Aan deze bepaling bestaat behoefte omdat op basis van artikel 138 van het WvSr, betreffende het wederrechtelijk vertoeven (in een woning, besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik), slechts kan worden opgetreden indien er sprake is van een handelen van de rechthebbende. De politie kan niet zonder tussenkomst van de rechthebbende optreden. In het belang van de handhaving van de openbare orde is het wenselijk dat de politie bij baldadig of ordeverstorend gedrag in zelfbedieningsruimten in postkantoren, en in andere soortgelijke voor het publiek toegankelijke ruimten, onmiddellijk kan ingrijpen, mede om de eigendommen van derden te beschermen.

Artikel 2.4.14 Neerzetten van fietsen of bromfietsen
Het plaatsen van voertuigen is op verschillende plaatsen geregeld, steeds met een wisselende bedoeling: de instandhouding van het plantsoen, het tegengaan van diefstal of verkeersbelangen. In dit artikel gaat het om de voorkoming van overlast.

Het neerzetten van fietsen en bromfietsen tegen panden, terwijl de eigenaar heeft aangegeven dat dit niet gewenst is of waardoor de toegang tot het gebouw wordt gehinderd, geeft vaak aanleiding tot klachten. Artikel 2.4.14 geeft de mogelijkheid hiertegen op te treden.

Artikel 2.4.15 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein en dergelijke
Op grond van het RVV kunnen bepaalde categorieën weggebruikers van bepaalde wegen worden geweerd. De achtergrond daarvan is het verkeersbelang, hetzij de verkeersveiligheid of de vrijheid van het (andere) verkeer. Dat moet op de in het RVV voorgeschreven wijze ter kennis van de weggebruiker worden gebracht.

Er kunnen echter andere motieven zijn om bepaalde categorieën weggebruikers te weren. Hier is een verbod opgenomen om de fiets of bromfiets mee te voeren op terreinen, waar onder meer markt wordt gehouden, als dat marktterrein door het college is aangewezen als een voor fietsen en bromfietsen verboden terrein gedurende die tijd. In de mensenmenigte kan een fiets hinder veroorzaken. Het verbod moet wel aan de bezoekers van het terrein worden kenbaar gemaakt.

Artikel 2.4.16 Bespieden van personen
Deze bepaling is gericht op excessieve situaties. Anders dan bij het delict belaging (‘stalking’) uit artikel 285b van het WvSr is geen oogmerk vereist om iemand ergens toe brengen of van af te houden, dan wel vrees aan te jagen. Dit artikel is daar dus een aanvulling op.

Met deze bepaling wordt beoogd ongemerkte en als ongewenst ervaren verstoring van de privacy te verbieden. Toepassing van het artikel zal alleen in excessieve situaties plaatsvinden. De politie zal in het algemeen pas optreden indien burgers klachten hebben geuit over voyeurs. Een bepaling over heimelijk afluisteren is in verband met artikelen 139a en verder, 374bis en 441a van het WvSr niet nodig.

Artikel 2.4.17 Bedelarij
Met name in de stadscentra - zoals dat in de gemeente Arnhem - wordt soms overlast ondervonden van bedelaars. Deze gedragen zich soms agressief en hinderlijk door passanten aan te klampen, te intimideren, de weg te versperren of te volgen. Hierdoor komt de openbare orde in het geding."

Toelichting:
"Omdat de strafbaarstelling van bedelarij in 2000 uit het WvSr (voormalig artikel 432) is verdwenen, kan de politie hiertegen niet of nauwelijks meer optreden. Bij de opheffing van de strafbaarstelling heeft de wetgever echter expliciet de mogelijkheid opengehouden om op basis van de gemeentelijke autonomie zo nodig een regeling ter zake van bedelarij in het leven te roepen, indien dit gedrag de openbare orde verstoort of dreigt te verstoren. Dit artikel, dat beoogt bedelarij tegen te gaan, voorziet daarin. Op grond van dit artikel kan het college gebieden aanwijzen waar een bedelverbod geldt. Wanneer naar het oordeel van het college een overlastgevende situatie in een bepaald gebied ontstaat, kan het dus een verbod instellen. Het verbod geldt op openbare plaatsen in zo'n aangewezen gebied. Gelet op de definitie van 'openbare plaats' in artikel 1.1 geldt het verbod dus voor wegen, parken, plantsoenen en in voor het publiek toegankelijke gebouwen waarin het verblijf door de rechthebbende niet aan een bepaald doel is gebonden. Het verbod geldt dus niet voor bijvoorbeeld stadions, postkantoren, warenhuizen, restaurants, musea, ziekenhuizen, kerken en gemeentehuizen. De eigenaren/exploitanten daarvan moeten zelf reguleren.

Overigens valt het spelen van straatmuziek en vervolgens vragen om een geldelijke bijdrage aan toehoorders en passanten niet onder dit bedelverbod, maar onder artikel 2.1.4.2. Ook de verkoop van daklozenkranten valt niet onder dit verbod. Deze kan immers niet verbonden worden aan een vergunning vanwege strijd met de vrijheid van meningsuiting als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet.."

B. Artikel 2.5.1 van de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (APV) als volgt te wijzigen en de bijbehorende toelichting als volgt vast te stellen:

" Afdeling 5 Bepalingen ter bestrijding van heling van goederen
Artikel 2.5.1 Definitie
In deze afdeling wordt onder handelaar verstaan de handelaar aangewezen bij algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 437, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 2.5.2 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister
1. De handelaar is verplicht aantekening te houden van alle gebruikte of ongeregelde goederen die hij verkoopt of op andere wijze overdraagt, in een doorlopend en door de burgemeester gewaarmerkt register, en daarin onverwijld op te nemen:
   a. het volgnummer van de aantekening met betrekking tot het goed;
   b. de datum van verkoop of overdracht van het goed;
   c. een omschrijving van het goed, voor zover van toepassing daaronder begrepen soort, merk en nummer van het goed;
   d. de verkoopprijs of andere voorwaarden voor overdracht van het goed; en
   e. de naam en het adres van degene die het goed heeft verkregen.
2. De burgemeester kan vrijstelling verlenen van deze verplichtingen.
3. Op de vrijstelling is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 2.5.3 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht
De handelaar of een voor hem handelend persoon is verplicht:
a. de burgemeester binnen drie dagen schriftelijk in kennis te stellen:

1. dat hij het beroep van handelaar uitoefent met vermelding van zijn woonadres en het adres van de bij zijn onderneming behorende vestiging;
2. van een verandering van de onder 1 bedoelde adressen;
3. dat hij het beroep van handelaar niet langer uitoefent;
4. dat hij enig goed kan verkrijgen dat redelijkerwijs van een misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan.

b. de burgemeester op eerste aanvraag zijn administratie of register ter inzage te geven;
c. aan de hoofdingang van elke vestiging een kenteken te hebben waarop zijn naam en de aard van de onderneming duidelijk zichtbaar zijn;
d. een door opkoop verkregen goed gedurende de eerste drie dagen in bewaring te houden in de staat waarin het goed verkregen is.

Artikel 2.5.4 Heling op straat

Het is verboden zich op of aan de weg of op een andere openbare plaats op te houden met het kennelijke doel een goed dat redelijkerwijs van een misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen."

Toelichting

"Afdeling 5 Bepalingen ter bestrijding van heling van goederen

Artikel 2.5.1 Definitie
Handelaar
Voor de omschrijving van het begrip ‘handelaar’ verwijst artikel 437, eerste lid, van het WvSr naar de AMvB op grond van dit artikel (Uitvoeringsbesluit ex artikel 437, eerste lid, van het WvSr, KB 06-01-1992).

Artikel 1 van dit besluit noemt als handelaren: opkopers en handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen, platina, goud, zilver, edelstenen, uurwerken, kunstvoorwerpen, auto’s, motorfietsen, bromfietsen, fietsen en foto-, film-, radio-, audio- en videoapparatuur en apparatuur voor automatische registratie. Onder ‘“handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen’” worden tevens handelaren in antiek en curiosa verstaan. Daarom hoeven zij niet apart te worden vermeld.

Artikel 2.5.2 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister
De in dit artikel opgenomen verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister vinden hun basis in artikel 2 van de AMvB op grond van artikel 437 van het WvSr. Artikel 437, eerste lid, onder a, van het WvSr verplicht de handelaar tot het aantekening houden van het verwerven dan wel voor handen hebben van alle gebruikte en ongeregelde goederen. In de Memorie van Toelichting wordt gezegd dat de administratieplicht alleen zinvol is als het om dit soort goederen gaat, omdat dan de kans bestaat dat zij van misdrijf afkomstig zijn.

In artikel 2 van eerdergenoemde AMvB worden regels gegeven betreffende de wijze van aantekening houden. Zo is bepaald dat de registerplichtige handelaar een doorlopend en een door of namens de burgemeester gewaarmerkt register houdt en daarin onverwijld de vereiste gegevens vermeldt: het zogenaamde inkoopregister.

Bij het opstellen van regels met betrekking tot het verkoopregister is aansluiting gezocht bij de terminologie van de formulering van het inkoopregister, welke overigens is geregeld bij wet en AMvB. Net als bij het inkoopregister verdient het aanbeveling om de handelingen die leiden tot het opstellen van een verkoopregister algemeen te omschrijven.

Net als het inkoopregister moet het verkoopregister doorlopend zijn. Een doorlopend register is een register waarin de aantekeningen waarvoor het is bestemd achtereenvolgens naar tijdsorden worden ingeschreven, met uitsluiting van de mogelijkheid van latere inschrijvingen. Een register waarin een aantal bladzijden ontbreekt, is geen doorlopend register. Het register mag geen onregelmatigheden en hiaten vertonen en moet chronologisch zijn.

Eerste en tweede lid
Hier is een algemene verplichting opgenomen om een verkoopregister bij te houden (‘alle’ goederen). Aangezien het meestal zal gaan om bepaalde goederen als fietsen, auto’s of antiek, is in het tweede lid een vrijstellingsbepaling toegevoegd.

Derde lid
Hier wordt de lex silencio positivo van toepassing verklaard op de ontheffing van het tweede lid. De burgemeester kan vrijstelling verlenen van één tot alle verplichtingen in dit artikel. Doorgaans zal daarvoor een praktische reden zijn. Bovendien lijdt de ondernemer doorgaans geen grote schade wanneer er per abuis een vrijstelling van rechtswege ontstaat en die wordt teruggedraaid.

Artikel 2.5.3 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht
Deze bepaling, die gebaseerd is op artikel 437ter, eerste lid, van het WvSr bevat voorschriften die in het algemeen het gevaar voor heling beogen te voorkomen.

Onder a, ten eerste
Artikel 437ter, tweede lid, van het WvSr legt de handelaar de verplichting op de burgemeester of door hem aangewezen ambtenaren tevoren schriftelijk in kennis te stellen als hij van het opkopen een beroep of gewoonte maakt. De wetgever heeft afgezien van een regeling om de uitoefening van het opkopersbedrijf aan een voorafgaande toelating door het gemeentebestuur te binden. De aanmeldingsplicht is in onderdeel a, sub 1, nader uitgewerkt.

Onder a. ten tweede en derde
Als zich wijzigingen in het adres of beroep van de handelaar voordoen, dient de burgemeester hiervan in kennis te worden gesteld. De politie kan hierdoor de registratie van de handelaren actueel houden.

Onder a, ten vierde
Hier spelen onder meer de omstandigheden waaronder het goed aan de handelaar wordt aangeboden en diens wetenschap zelf een rol. De inhoud van deze bepaling ligt dicht tegen die van artikel 437bis, eerste lid, van het WvSr aan. Hier is het echter de ondernemer die het initiatief moet nemen. Deze bepaling kan niet in strijd worden geacht met de artikelen 160 en 161 van het WvSv.

Onder b
In artikel 437, eerste lid, onder c, van het WvSr wordt aan de daartoe aangewezen ambtenaar de bevoegdheid gegeven om inzage te hebben in het inkoopregister. De bevoegdheid tot inzage in het verkoopregister is niet aangegeven in het WvSr, zodat een regeling in de APV noodzakelijk is. Door de bevoegdheid tot inzage van het verkoopregister bij de daartoe aangewezen ambtenaar te leggen, kan deze ambtenaar zowel het inkoop als het verkoopregister inzien.

Onder d
Bij een regeling tot effectieve helingbestrijding mag een bepaling betreffende de vervreemding van door opkoop verkregen goederen niet ontbreken. Artikel 2.5.3, onder d, voorziet hierin.
De bepaling sluit nauw aan op hetgeen bepaald is in artikel 437, eerste lid, onder d en f, van het WvSr. Daar is de handelaar of een voor hem handelend persoon die in strijd met een schriftelijke last van de

burgemeester (of een vanwege hem gegeven last) bepaalde goederen vervreemdt, of niet in bewaring geeft, of die niet voldoet aan de daarbij gegeven aanwijzingen, strafbaar gesteld. In onderdeel d is gekozen voor een termijn van drie dagen, zodat de bedrijfsvoering van de handelaren niet al te zeer wordt belemmerd..

Artikel 2.5.4 Heling op straat
Op sommige plaatsen in de publieke ruimte ervaren mensen hinder, overlast en gevoelens van onveiligheid doordat op die plaatsen veelvuldig heling plaatsvindt. De gemeente Arnhem heeft daarom al enkele jaren een bepaling in de APV opgenomen waarbij dit wordt verboden tezamen met de handel in harddrugs. Om alle bepalingen omtrent heling bij elkaar te plaatsen is in 2021 voorgesteld artikel 2.4.2 aan te passen en te splitsen. Dit artikel richt zich niet tegen de activiteit heling, want dat is reeds strafbaar gesteld in het WvSr. Het richt zich op de openbare orde en tegen het openlijk verkopen van gestolen goederen op straat, in portieken en in voor het publiek toegankelijke gebouwen, voor zover dit met veel overlast gepaard gaat. "

C. De aanwijsbesluiten zoals eerder genomen worden geacht genomen te zijn op de nieuwe APV bepalingen, behoudens:
   - De aanwijsbesluiten op grond van artikel 2.4.11a worden geacht genomen te zijn op grond van artikel 2.4.4 van de APV (nieuw);
   - De aanwijsbesluiten op grond van artikel 2.4.2 en 2.4.3 komen te vervallen.

D. Artikel 2.4.11a (Hinderlijk gebruik van drugs), 2.4.18 (Nodeloos alarmeren) en artikel 2.4.19 (Alarminstallaties) van de APV komen te vervallen.

II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: "Wijziging APV hinder door mensen en heling."

De griffier, De voorzitter,

Huidige regeling Apv **Afdeling 4 Maatregelen tegen overlast en baldadigheid**	**Voorstel wijziging Apv** **Afdeling 4. Maatregelen ter voorkoming van overlast, drugsoverlast, gevaar of schade**
Artikel 2.4.1 Betreden gesloten woning of lokaal 1. Het is verboden een krachtens artikel 174a Gemeentewet gesloten woning, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij die woning of dat lokaal behorend erf te betreden. 2. Het is verboden een krachtens artikel 13b Opiumwet gesloten *voor publiek toegankelijk lokaal of woning of bij dat lokaal of die woning* behorend erf te betreden. 3. *De in het eerste en tweede lid genoemde* verboden *gelden niet voor* personen wier aanwezigheid in de woning of het lokaal wegens dringende redenen noodzakelijk is. 4. De burgemeester is bevoegd van het in het eerste of tweede lid bedoelde verbod ontheffing te verlenen.	***Artikel 2.4.1 Betreden gesloten woning of lokaal*** 1. Het is verboden een krachtens artikel 174a **van de** Gemeentewet gesloten woning, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij die woning of dat lokaal behorend erf te betreden. 2. Het is verboden een krachtens artikel 13b **van de** Opiumwet gesloten **woning, een niet voor het publiek toegankelijk lokaal, een bij die woning of dat lokaal behorend erf, een voor het publiek toegankelijk lokaal of bij dat lokaal** behorend erf te betreden. 3. **Deze** verboden **zijn** niet **van toepassing op** personen wier aanwezigheid in de woning of het lokaal **of een daarbij behorend erf** wegens dringende reden noodzakelijk is. 4. De burgemeester is bevoegd van het in het eerste of tweede lid bedoelde verbod ontheffing te verlenen

Artikel 2.4.1a Verblijfsontzeggingen uitgaansgeweld horecaconcentratiegebied	***Artikel 2.4.1a Gebiedsontzeggingen uitgaansgeweld horecaconcentratiegebied***
1. De burgemeester kan in het belang van de openbare orde aan degene die in het horecaconcentratiegebied op de weg of in een voor het publiek toegankelijk lokaal geweld pleegt, een verbod opleggen om zich gedurende een tijdvak van twee maanden, gedurende de tijdstippen in het verbod genoemd, te bevinden in het horecaconcentratiegebied.	*1.* De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, aan degene die in het horecaconcentratiegebied op de weg of in een voor het publiek toegankelijk lokaal geweld pleegt, een verbod opleggen om zich gedurende een tijdvak van twee maanden, gedurende de tijdstippen in het verbod genoemd, te bevinden in het horecaconcentratiegebied.
2. Tot het opleggen van een verbod als bedoeld in het eerste lid gaat de burgemeester eerst over, indien hij de betrokkene uiterlijk zes maanden daarvoor vanwege een eerdere geweldsdaad als bedoeld in het eerste lid heeft gewaarschuwd, dan wel een verbod als bedoeld in het eerste lid heeft opgelegd.	2. Tot het opleggen van een verbod als bedoeld in het eerste lid gaat de burgemeester eerst over, indien hij de betrokkene uiterlijk zes maanden daarvoor vanwege een eerdere geweldsdaad als bedoeld in het eerste lid heeft gewaarschuwd, dan wel een verbod als bedoeld in het in het eerste lid heeft opgelegd.
3. In gevallen waarin de burgemeester aan een persoon in een tijdsbestek van twee jaar voor de derde keer een verbod oplegt als bedoeld in het eerste lid, wordt dit verbod opgelegd voor een tijdvak van vier maanden.	3. In gevallen waarin de burgemeester aan een persoon in een tijdsbestek van twee jaar voor de derde keer een verbod oplegt als bedoeld in het eerste lid, wordt dit verbod opgelegd voor een tijdvak van vier maanden.
4. Het is verboden zich te gedragen in strijd met een door de burgemeester opgelegd verbod.	4. Het is verboden zich te gedragen in strijd met een door de burgemeester opgelegd verbod.
5. De burgemeester beperkt het verbod *indien* dat in verband met persoonlijke omstandigheden van *de* betrokkene noodzakelijk *is.*	**5.** De burgemeester beperkt **het krachtens het eerste of tweede lid gegeven** verbod**, als hij** dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene noodzakelijk **oordeelt. De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.**
6. Onder horecaconcentratiegebied wordt verstaan het gebied zoals omschreven in artikel 2.3.1.15, zesde lid.	**6.** Onder horecaconcentratiegebied wordt verstaan het gebied zoals omschreven in artikel 2.3.1.15, zesde lid.

Artikel 2.4.2 Verzamelingen van personen in verband met harddrugs of heling 1. *Het is verboden op of aan wegen die door de burgemeester zijn aangewezen omdat de openbare orde dat in verband met het openlijke gebruik van of de handel in harddrugs dan wel heling, naar zijn oordeel noodzakelijk maakt, deel te nemen aan een verzameling van meer dan twee personen, indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de verzameling verband houdt met het gebruik van of de handel in harddrugs dan wel heling.* 2. *Een ieder die zich bevindt in een verzameling van personen als in het eerste lid bedoeld, is verplicht op een daartoe strekkend bevel van een ambtenaar van politie zijn weg te vervolgen of zich in de door deze aangewezen richting te verwijderen.*	***Artikel 2.4.2 Overlast door drugshandel op straat*** **Onverminderd het bepaalde in de Opiumwet is het verboden zich op een openbare plaats op te houden met het kennelijke doel om, al dan niet tegen betaling, middelen als bedoeld in de artikelen 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen.**

Artikel 2.4.3 Verblijfsontzeggingen in verband met harddrugs	***Artikel 2.4.3 Gebiedsontzeggingen in verband met overlast door drugs en wapens***
1. *Het is degene die in een door het college aangewezen gebied - aangewezen omdat naar het oordeel van het college in dat gebied sprake is van ernstige overlast, veroorzaakt door de aanwezigheid van verslaafden en/of handelaren in harddrugs - op de weg of in een voor het publiek toegankelijk gebouw:* a. *harddrugs gebruikt of verhandelt, of daartoe post vat of zich heen en weer beweegt;* *b.* messen of andere voorwerpen die als steekwapen kunnen worden gebruikt, openlijk voorhanden heeft; *of* c. *zich gedraagt in strijd met artikel 2.4.2, verboden zich te bevinden in het door het college aangewezen gebied en in voor het publiek toegankelijke gebouwen die in dat gebied gelegen zijn, nadat de burgemeester hem een daartoe strekkend bevel heeft gegeven.*	**1. Onverminderd het bepaalde in de Opiumwet kan de burgemeester aan een persoon die:** **a. middelen als bedoeld in artikel 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar op een openbare plaats/de weg te gebruiken, af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen; of** b. messen of andere voorwerpen die als steekwapen kunnen worden gebruikt, openlijk voorhanden heeft; **een bevel geven zich gedurende ten hoogste 48 uur niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.**
2. *Het verbod van het eerste lid geldt gedurende het in het bevel van de burgemeester genoemd tijdvak van ten hoogste achtenveertig uur.*	**2. Bij overtredingen als bedoeld in het eerste lid onder a en b kan de burgemeester aan een persoon aan wie ten minste eenmaal een bevel als bedoeld in dat lid is gegeven en die opnieuw één of meer van de bovengenoemde overtredingen begaat, een bevel geven zich gedurende ten hoogste drie maanden niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.**
3. *Het is degene van wie in een door het collegeaangewezen gebied, als bedoeld in het eerste lid, na de oplegging van het in het tweede lid bedoelde verbod opnieuw een ordeverstorende gedraging als bedoeld in het eerste lid is geconstateerd, verboden zich te bevinden in het door het college aangewezen gebied en in de daarin gelegen voor het publiek toegankelijke gebouwen, nadat de burgemeester hem een daartoe strekkend bevel heeft gegeven.*	**3. Een bevel als bedoeld in het tweede lid kan slechts worden gegeven als de overtreding binnen zes maanden na het geven van een eerder bevel, gegeven op grond van het eerste of tweede lid, plaatsvindt.**

4. Het verbod van het derde lid geldt gedurende het in het bevel van de burgemeester genoemd tijdvak van ten hoogste drie maanden. *5. Het bepaalde in het eerste en het derde lid geldt niet indien de belanghebbende in het door het college aangewezen gebied zijn woning heeft of zijn werk of beroep uitoefent.* 6. *Het bepaalde in de voorgaande leden is van overeenkomstige toepassing op degene die op de weg softdrugs verhandelt*	**4. De burgemeester beperkt de krachtens het eerste of tweede lid gegeven bevelen, als hij dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene noodzakelijk oordeelt. De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.**

Artikel 2.4.4 Openlijk gebruik, handel en verkoop	***Artikel 2.4.4 Overlast door openlijk drugsgebruik***
1. Het is verboden op of aan de weg, op een *voor publiek toegankelijke plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw, openlijk harddrugs te gebruiken of ten behoeve van dat gebruik openlijk voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.*	**1.** Het is verboden op of aan de weg, op een **andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw middelen als bedoeld in artikel 2 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.**
2. Het is verboden op of aan de weg *post te vatten of zich daar heen en weer te bewegen, indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat dat gebeurt om middelen als bedoeld in de artikelen 2 en 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar, dan wel slaap- of kalmeringsmiddelen of daarop gelijkluidende waar, te kopen of te koop aan te bieden.*	**2.** Het is verboden op of aan de weg**, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw, dat deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied middelen als bedoeld in het artikel 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.**
3. De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, tijdelijk voor ten hoogste vier weken, de sluiting bevelen van een verkoopinrichting, gelegen in een op grond van artikel 2.4.2 aangewezen gebied, van waaruit voorwerpen worden verkocht die als hulpmiddel voor het gebruik van of de handel in harddrugs worden aangewend.	

Artikel 2.4.5 Plakken en kladden	***Artikel 2.4.5 Plakken en kladden***
1. Het is verboden *de weg* of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf *de weg* zichtbaar is te bekrassen of te bekladden.	1. Het is verboden **een openbare plaats** of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf **die plaats** zichtbaar is te bekrassen of te bekladden.
2. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op *de weg* of op dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf *de weg* zichtbaar is:	2. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op **een openbare plaats** of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf **die plaats** zichtbaar is:
a. een aanplakbiljet of ander geschrift, afbeelding of aanduiding, aan te plakken of *te laten* aanplakken of op andere wijze aan te brengen of *te laten* aanbrengen;	a. een aanplakbiljet of ander geschrift, afbeelding of aanduiding aan te plakken**, te doen** aanplakken, op andere wijze aan te brengen of **te doen** aanbrengen;
b. met kalk, *krijt,* teer of een kleur of verfstof *enige* afbeelding, letter, cijfer of teken aan te brengen of *te laten* aanbrengen.	b. met kalk, teer of een kleur- of verfstof **een** afbeelding, letter, cijfer of teken aan te brengen of **te doen** aanbrengen.
3. *Het in het tweede lid gestelde verbod* is niet van toepassing *indien* gehandeld wordt krachtens wettelijk voorschrift.	3. **Het verbod, bedoeld in het tweede lid**, is niet van toepassing **voor zover** gehandeld wordt krachtens wettelijk voorschrift.
4. De houder van de *in het tweede lid bedoelde* schriftelijke toestemming is verplicht *die* aan een opsporingsambtenaar op diens eerste vordering terstond ter inzage af te geven.	4. De houder van de schriftelijke toestemming is verplicht **deze** aan een opsporingsambtenaar op diens eerste vordering terstond ter inzage af te geven.
5. Het college *kan* aanplakborden *aanwijzen* voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen.	5. Het college **wijst** aanplakborden **aan** voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen.
6. Het is verboden *de in het vierde lid bedoelde* aanplakborden te gebruiken voor het aanbrengen van handelsreclame.	6. Het is verboden de aanplakborden te gebruiken voor het aanbrengen van handelsreclame.
7. Het college kan nadere regels stellen voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen, *welke* geen betrekking mogen hebben op de inhoud *van de meningsuitingen en bekendmakingen*.	7. Het college kan nadere regels stellen voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen, **die** geen betrekking mogen hebben op de inhoud **daarvan**.

Artikel 2.4.6 Vervoer plakgereedschap e.d. 1. Het is verboden *tussen 22.00 uur en 06.00 uur* op de weg of openbaar water te vervoeren of bij zich te hebben enig aanplakbiljet, aanplakdoek, kalk, teer, kleur of verfstof of verfgereedschap. 2. Het *in het eerste lid gestelde* verbod is niet van toepassing, *indien de in dat lid bedoelde* materialen of gereedschappen niet zijn *gebezigd* of niet zijn bestemd voor handelingen als verboden in artikel 2.4.5.	***Artikel 2.4.6 Vervoer plakgereedschap en dergelijke*** 1. Het is verboden op de weg of openbaar water enig aanplakbiljet, aanplakdoek, kalk, teer, kleur- of verfstof of verfgereedschap te vervoeren of bij zich te hebben. 2. Het verbod is niet van toepassing **als de genoemde** materialen of gereedschappen niet zijn **gebruikt** of niet zijn bestemd voor handelingen als verboden in artikel 2.4.5.
Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerwerktuigen 1. Het is verboden op een openbare plaats inbrekerswerktuigen of vermommingsmiddelen te vervoeren, bij zich te hebben *of te dragen*. 2. Dit verbod is niet van toepassing *indien* de bedoelde werktuigen of *middelen* niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd om zich onrechtmatig de toegang tot een gebouw of erf te verschaffen, onrechtmatig sluitingen te openen of te verbreken, diefstal door middel van braak te vergemakkelijken of het maken van sporen of herkenning bij het plegen van voornoemde strafbare feiten te voorkomen.	***Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerswerktuigen*** 1. Het is verboden op een openbare plaats inbrekerswerktuigen of vermommingmiddelen te vervoeren of bij zich te hebben. 2. Het verbod is niet van toepassing **als** de bedoelde werktuigen of **vermommingsmiddelen** niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd om zich onrechtmatig de toegang tot een gebouw of erf te verschaffen, onrechtmatig sluitingen te openen of te verbreken, diefstal door middel van braak te vergemakkelijken of het maken van sporen of herkenning bij het plegen van voornoemde strafbare feiten te voorkomen.
Artikel 2.4.7a Verbod op het vervoeren van geprepareerde voorwerpen 1. Het is verboden op de weg of in de nabijheid van winkels te vervoeren of bij zich te hebben een voorwerp dat er kennelijk toe is uitgerust om het plegen van (winkel)diefstal te vergemakkelijken. 2. Het in het eerste lid gestelde verbod is niet van toepassing indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het in dat lid bedoelde voorwerp niet bestemd is voor de in dat lid bedoelde handelingen.	***Artikel 2.4.7a Verbod op het vervoeren van geprepareerde voorwerpen*** 1. Het is verboden op de weg of in de nabijheid van winkels te vervoeren of bij zich te hebben een voorwerp dat er kennelijk toe is uitgerust om het plegen van (winkel)diefstal te vergemakkelijken. 2. Het in het eerste lid gestelde verbod is niet van toepassing indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het in dat lid bedoelde voorwerp niet bestemd is voor de in dat lid bedoelde handelingen.

Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen 1. Het is verboden op een openbare plaats: a. te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, omheining of andere afsluiting, verkeersmeubilair of daarvoor niet bestemd straatmeubilair; b. zich op te houden op een wijze die voor andere gebruikers of omwonenden onnodig overlast of hinder veroorzaakt. 2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de artikelen 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.	***Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag en straatintimidatie op openbare plaatsen*** 1. Het is verboden op een openbare plaats: a. te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, omheining of andere afsluiting, verkeersmeubilair of daarvoor niet bestemd straatmeubilair; b. zich op te houden op een wijze die voor andere gebruikers of omwonenden onnodig overlast of hinder veroorzaakt. 2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de artikelen 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.
Artikel 2.4.10a Verplichte route 1. Het is de door de burgemeester aangewezen groepen van personen verboden op door hem aangewezen tijdstippen van een door hem aangewezen route af te wijken. 2. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid gestelde verbod.	***Artikel 2.4.10a Verplichte route*** 1. Het is de door de burgemeester aangewezen groepen van personen verboden op door hem aangewezen tijdstippen van een door hem aangewezen route af te wijken. 2. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid gestelde verbod.

Artikel 2.4.11 Hinderlijk drankgebruik 1. Het is verboden op *de weg,* die deel uit maakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank *te nuttigen* of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben. 2. Het *bepaalde in het eerste lid geldt niet voor*: a. een terras dat behoort bij een horecabedrijf als bedoeld in artikel 1 van de *Drank- en Horecawet*; b. *de* plaats, *niet zijnde* een horecabedrijf als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de *Drank en Horecawet*; *c. zover artikel 45 van de Drank- en Horecawet van toepassing is.*	***Artikel 2.4.11 Verboden drankge**bruik* 1. Het is **voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt** verboden **op een openbare plaats** die deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank **te gebruiken** of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben. 2. Het **verbod is niet van toepassing op**: a. een terras dat behoort bij een horecabedrijf als bedoeld in artikel 1 van de **Alcoholwet**; b. *een andere* plaats dan een horecabedrijf als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de **Alcoholwet**.
Artikel 2.4.11a Hinderlijk gebruik van drugs Het is verboden op de weg, die deel uitmaakt van een door het college bij besluit aangewezen gebied, drugs te gebruiken welke het college in het desbetreffende besluit heeft aangegeven.	Komt te vervallen, zit in artikel 2.4.4.
Artikel 2.4.12.a Hinderlijk gedrag bij of in gebouwen 1. Het is verboden: a. *zich* zonder redelijk doel in een *bij een gebouw behorende* portiek of poort op te houden; b. zonder redelijk doel in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen. 2. Het is aan anderen dan bewoners of gebruikers van flatgebouwen, appartementsgebouw*en* en soortgelijke meergezinshuizen *en* van gebouwen die voor publiek toegankelijk *zijn*, verboden zich zonder redelijk doel te bevinden in een voor gemeenschappelijk gebruik bestemde ruimte van *een zodanig* gebouw.	***Artikel 2.4.12a Verboden gedrag bij of in gebouwen*** 1. Het is verboden zonder redelijk doel: a. zich in een portiek of poort op te houden; b. in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen. 2. Het is aan anderen dan bewoners of gebruikers van een flatgebouw, appartementsgebouw **of een** soortgelijke meergezins**woning of** van een gebouw dat voor publiek toegankelijk **is**, verboden zich zonder redelijk doel te bevinden in een voor gemeenschappelijk gebruik bestemde ruimte van **dat** gebouw.

Artikel 2.4.12.b Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet 1. Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt, of tegen betaling in gebruik geeft *aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven,* draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt. *2. Als de burgemeester een last onder dwangsom of onder bestuursdwang oplegt naar aanleiding van een schending van deze zorgplicht kan hij daarbij aanwijzingen geven over wat de overtreder dient te doen of na te laten om verdere schending te voorkomen. De burgemeester stelt beleidsregels vast over het gebruik van deze bevoegdheid.* 3. De last kan in ieder geval worden opgelegd bij ernstige en herhaaldelijke: a. geluid- of geurhinder; b. hinder van dieren; c. hinder van bezoekers of personen die tijdelijk in een woning of op een erf aanwezig zijn; d. overlast door vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf; e. intimidatie van derden vanuit een woning of een erf.	***Artikel 2.4.12.b Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet*** 1. Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt, of tegen betaling in gebruik geeft, draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt. **2. De burgemeester kan een last onder bestuursdwang wegens overtreding van het eerste lid in ieder geval opleggen bij ernstige en herhaaldelijke:** a. geluid- of geurhinder; b. hinder van dieren; c. hinder van bezoekers of personen die tijdelijk in een woning of op een erf aanwezig zijn; d. overlast door vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf; e. intimidatie van derden vanuit een woning of een erf.
Artikel 2.4.13 Hinderlijk gedrag in voor publiek toegankelijke ruimten e.d. Het is verboden zich zonder redelijk doel op een voor anderen hinderlijke wijze op te houden in of op een voor het publiek toegankelijk **portaal**, *wachtlokaal* voor een openbaar vervoer*middel*, *parkeergarage, rijwielstalling*, *park, bos, natuurgebied of een andere soortgelijke,* voor het publiek toegankelijke ruimte dan wel deze te verontreinigen of te *bezigen* voor een ander doel dan waarvoor *de desbetreffende* ruimte is bestemd.	***Artikel 2.4.13 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten*** Het is verboden zich zonder redelijk doel **en** op een voor anderen hinderlijke wijze op te houden in of op een voor het publiek toegankelijke ruimte, dan wel deze te verontreinigen of te **gebruiken** voor een ander doel dan waarvoor **deze** ruimte is bestemd. Onder deze ruimten worden in elk geval verstaan **portalen, wachtlokalen** voor het openbaar vervoer, **parkeergarages** en **rijwielstallingen**.

Artikel 2.4.14 Neerzetten van fietsen e.d. Het is verboden op *of aan de weg* een fiets of een bromfiets te plaatsen of te laten staan tegen een raam, een raamkozijn, een deur, de gevel van een gebouw *dan wel* in de ingang van een portiek, *indien*: *a.* dit in strijd is met de uitdrukkelijk verklaarde wil van de gebruiker van dat gebouw of dat portiek; of *b.* daardoor die ingang versperd wordt.	***Artikel 2.4.14 Neerzetten van fietsen of bromfietsen*** Het is verboden op **een openbare plaats** een fiets of een bromfiets te plaatsen of te laten staan tegen een raam, een raamkozijn, een deur, de gevel van een gebouw **of** in de ingang van een portiek **als** dit in strijd is met de uitdrukkelijk verklaarde wil van de gebruiker van dat gebouw of dat portiek **of** als daardoor die ingang versperd wordt.
Artikel 2.4.15 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein e.d. Het is verboden op de door de burgemeester aangewezen uren en plaatsen zich met een fiets of bromfiets te bevinden op een terrein waar een markt, kermis, uitvoering, bijeenkomst of plechtigheid gehouden wordt *welke* publiek trekt.	***Artikel 2.4.15 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein en dergelijke*** Het is verboden zich op de door burgemeester aangewezen uren en plaatsen met een fiets of bromfiets te bevinden op een **door de burgemeester aangewezen** terrein waar een markt, kermis, uitvoering, bijeenkomst of plechtigheid wordt gehouden **die** publiek trekt, **mits dit verbod kenbaar is aan de bezoekers van het terrein.**
Artikel 2.4.16 Bespieden van personen 1. Het is verboden zich in de nabijheid van een persoon *dan wel* van een gebouw, woonwagen of woonschip op te houden met de kennelijke bedoeling deze persoon *dan wel* een zich in dit gebouw, deze woonwagen of dit woonschip *bevindende* persoon, te bespieden. 2. Het is verboden door middel van een verrekijker *een* zich in een gebouw, woonwagen of woonschip *bevindende persoon* te bespieden.	***Artikel 2.4.16 Bespieden van personen*** 1. Het is verboden zich in de nabijheid van een persoon **of** een gebouw, woonwagen of woonschip op te houden met de kennelijke bedoeling deze persoon **of** een persoon die zich in dit gebouw, deze woonwagen of dit woonschip **bevindt**, te bespieden. 2. Het is verboden door middel van een verrekijker **of enig ander optisch instrument een persoon die** zich in een gebouw, woonwagen of woonschip **bevindt** te bespieden.
Artikel 2.4.17 Bewakingsapparatuur Ingetrokken bij raadsbesluit 28 oktober 2013.	Is reeds vervallen
Artikel 2.4.25 Bedelarij Het is verboden in door het college aangewezen gebieden op of aan de weg of in een voor het publiek toegankelijk gebouw te bedelen om geld of andere zaken.	***Artikel 2.4.17 Bedelarij*** Het is verboden in door het college aangewezen gebieden op of aan de weg of in een voor het publiek toegankelijk gebouw te bedelen om geld of andere zaken.

Artikel 2.4.18 Nodeloos alarmeren Het is verboden zonder dat daartoe redelijkerwijze aanleiding bestaat zich op te houden in een van overheidswege geplaatste alarmcel.	Komt te vervallen
Artikel 2.4.19 Alarminstallaties 1. Het is verboden zonder vergunning van het bevoegd gezag in, op of aan een onroerende zaak een alarminstallatie geïnstalleerd te hebben die een voor de omgeving opvallend geluid of lichtsignaal kan produceren. 2. Het in het eerste lid bepaalde is niet van toepassing voor zover de Wet op de Particuliere Beveiligingsorganisaties en Recherchebureaus van toepassing is.	Komt te vervallen

Huidige regeling Apv	Voorstel wijziging
Afdeling 5 Bepalingen ter bestrijding van heling van goederen **Artikel 2.5.1 Begripsomschrijvingen** In deze afdeling wordt verstaan *onder*: a. handelaar*: de handelaar als bedoeld in artikel 1 van de* Algemene Maatregel van Bestuur op grond van artikel 437, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht; *b. verkoopregister: het aantekening houden van het verkopen of op andere wijze overdragen van alle gebruikte en ongeregelde goederen door de handelaar.*	***Afdeling 9. Bestrijding van heling van goederen*** **Artikel 2.5.1 Definitie** In deze afdeling wordt **onder handelaar** verstaan **de** handelaar **aangewezen bij** algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 437, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht.
Artikel 2.5.2 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister De handelaar is verplicht aantekening te houden van alle gebruikte of ongeregelde goederen die hij verkoopt of op andere wijze overdraagt, in een doorlopend en *een* door *of namens* de burgemeester gewaarmerkt register en daarin *vermeldt hij* onverwijld: a. het volgnummer van de aantekening met betrekking tot het goed; b. de datum van verkoop of overdracht van het goed; c. een omschrijving van het goed, *daaronder begrepen* - voor zover *dat mogelijk is* - soort, merk en nummer van het goed; d. de verkoopprijs of andere voorwaarden voor overdracht van het goed; e. de naam en het adres van degene die het goed heeft verkregen.	**Artikel 2.5.2 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister** **1.** De handelaar is verplicht aantekening te houden van alle gebruikte of ongeregelde goederen die hij verkoopt of op andere wijze overdraagt, in een doorlopend en door de burgemeester gewaarmerkt register**,** en daarin onverwijld **op te nemen**: a. het volgnummer van de aantekening met betrekking tot het goed; b. de datum van verkoop of overdracht van het goed; c. een omschrijving van het goed, voor zover **van toepassing** daaronder begrepen soort, merk en nummer van het goed; d. de verkoopprijs of andere voorwaarden voor overdracht van het goed; en e. de naam en het adres van degene die het goed heeft verkregen. **2. De burgemeester kan vrijstelling verlenen van deze verplichtingen.** **3. Op de vrijstelling is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.**

Huidige regeling Apv	Voorstel wijziging
Artikel 2.5.3 Voorschriften als bedoeld in artikel 437ter, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht De handelaar of een voor hem handelend persoon is verplicht: *a. wanneer hij overeenkomstig het bepaalde in artikel 437ter, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, de burgemeester of de door deze aangewezen ambtenaar er schriftelijk van in kennis stelt dat hij van het opkopen een beroep of gewoonte maakt, daarbij tevens schriftelijk opgave te doen van zijn woonadres en van het volledige adres van elke lokaliteit door hem ten behoeve van zijn onderneming in gebruik genomen;* *b. de onder a bedoelde functionaris onder aanbieding van zijn register(s) onverwijld doch in ieder geval binnen drie dagen, schriftelijk in kennis te stellen van een verandering van zijn woonadres, zomede van het adres of de adressen van een bij hem ten behoeve van zijn onderneming in gebruik zijnde lokaliteit;* *c. aan de hoofdingang van de lokaliteit waar de onderneming is gevestigd een kenteken te hebben waarop zijn naam en de aard van de onderneming duidelijk zichtbaar voorkomen;* *d. indien hij in de gelegenheid is enig goed te verkrijgen waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat het van misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan, hiervan onverwijld kennis te geven aan de onder a. bedoelde functionaris;* *e. zijn administratie op de eerste aanvraag ter inzage te geven aan de burgemeester of een daartoe door de burgemeester aangewezen ambtenaar;* f. *wanneer hij heeft opgehouden van het opkopen een beroep of gewoonte te maken, onderscheidenlijk het beroep van handelaar niet langer uitoefent, de onder a. bedoelde functionaris hiervan onverwijld doch in ieder geval binnen drie dagen schriftelijk in kennis te stellen.*	**Artikel 2.5.3 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht** De handelaar of een voor hem handelend persoon is verplicht: **a. de burgemeester binnen drie dagen schriftelijk in kennis te stellen:** **1. dat hij het beroep van handelaar uitoefent met vermelding van zijn woonadres en het adres van de bij zijn onderneming behorende vestiging;** **2. van een verandering van de onder 1 bedoelde adressen;** **3. dat hij het beroep van handelaar niet langer uitoefent;** **4. dat hij enig goed kan verkrijgen dat redelijkerwijs van een misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan.** **b. de burgemeester op eerste aanvraag zijn administratie of register ter inzage te geven;** **c. aan de hoofdingang van elke vestiging een kenteken te hebben waarop zijn naam en de aard van de onderneming duidelijk zichtbaar zijn;** **d. een door opkoop verkregen goed gedurende de eerste drie dagen in bewaring te houden in de staat waarin het goed verkregen is.**

Huidige regeling Apv	Voorstel wijziging
Artikel 2.5.4 Vervreemding van door opkoop verkregen goederen *Het is de handelaar of een voor hem handelend persoon verboden enig door opkoop verkregen goed gedurende de eerste vijf dagen dat het onder zijn berusting is, over te dragen of daarin enige wijziging aan te brengen tenzij deze wijziging van geen invloed is op de herkenbaarheid van het goed.*	Geregeld in artikel 2.5.3. sub d (wel drie dagen cf model ipv vijf)
Artikel 2.5.5 Handel in horeca-inrichtingen 1. *Het is de exploitant en de beheerder van een horeca-inrichting verboden toe te laten dat een handelaar of een voor hem handelend persoon in die inrichting enig voorwerp verwerft, verkoopt of op enige andere wijze overdraagt.* 2. *Het in het eerste lid gestelde verbod geldt niet voor openbare verkopingen en veilingen.* 3. *In dit artikel wordt verstaan onder:* a. *horeca-inrichting: de horeca-inrichting als bedoeld in artikel 2.3.1.1;* b. *exploitant en beheerder: de exploitant en beheerder als bedoeld in artikel 2.3.1.1.*	Geregeld in artikel 2.3.1.17
Artikel 2.4.2, eerste lid Verzamelingen van personen in verband met harddrugs of heling (oud) 1. Het is verboden op of aan *wegen die door de burgemeester zijn aangewezen omdat de openbare orde dat in verband met het openlijke gebruik van of de handel in harddrugs dan wel heling, naar zijn oordeel noodzakelijk maakt, deel te nemen aan een verzameling van meer dan twee personen*, *indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de verzameling verband houdt met het gebruik van of de handel in harddrugs dan wel heling.*	**2.5.4 Heling op straat** Het is verboden zich op of aan de weg **of op een andere openbare plaats op te houden met het kennelijke doel een goed dat redelijkerwijs van een misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen.**

Model Algemene plaatselijke verordening (gewijzigd model, januari 2022)

Leeswijzer modelbepalingen

- […] of bijvoorbeeld [**iets**] = door gemeente in te vullen, zie bijvoorbeeld artikel 2:75.
- [*iets*] = facultatief, zie bijvoorbeeld artikel 2:14.
- [**(iets)**] = een voorbeeld ter illustratie of uitleg voor gemeente, zie bijvoorbeeld artikel 2:78, eerste lid
- [iets **OF** iets] = door gemeente te kiezen, zie bijvoorbeeld artikel 2:34d, eerste lid.
- Combinaties zijn ook mogelijk, zie bijvoorbeeld artikel 3:3, zevende lid, dat facultatief is en dat door de gemeente ingevuld moet worden (uiteraard alleen als besloten wordt het artikel over te nemen).
- Ook wordt er gewerkt met varianten waaruit gekozen kan worden. Hierbij kan het voorkomen dat de ene variant uit meer artikelleden bestaat dan een andere variant, zie bijvoorbeeld artikel 3:14.

Nadere uitleg is opgenomen in de VNG ledenbrief.

Besluit van de raad van de gemeente [naam gemeente] tot vaststelling van de Algemene plaatselijke verordening [naam gemeente en eventueel jaartal] (Algemene plaatselijke verordening [naam gemeente en eventueel jaartal])

De raad van de gemeente [**naam gemeente**];
gelezen het voorstel van college van burgemeester en wethouders van [**datum en nummer**];
gelet op de artikelen 149, 149a, 151a, 151b, 151c, 151d, 154 en 154a van de Gemeentewet, de artikelen 3 en 4 van de Wet openbare manifestaties, de artikelen 4, 25a, 25b, 25c en 25d van de Alcoholwet, artikel 5.13 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de artikelen 2.18, eerste lid, onder f en g, en vijfde lid, 2.21 en 3.148, tweede lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer, artikel 30c, tweede lid, van de Wet op de kansspelen, artikel 3 van de Winkeltijdenwet[*, artikel 64, tweede lid, van de Wet veiligheidsregio's*] en artikel 2a van de Wegenverkeerswet 1994;
gezien het advies van de [**naam commissie**];
besluit vast te stellen de volgende verordening:

Algemene plaatselijke verordening [naam gemeente en eventueel jaartal]

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1:1 Definities
In deze verordening wordt verstaan onder:
- bebouwde kom: [de bebouwde kom of kommen weergegeven op de kaart in bijlage 1 bij deze verordening **OF** het gebied binnen de grenzen die zijn vastgesteld op grond van artikel 20a van de Wegenverkeerswet 1994];
- bevoegd gezag: bestuursorgaan dat bevoegd is tot het nemen van een besluit ten aanzien van een omgevingsvergunning als bedoeld in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
- bouwwerk: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel [**(1.1, eerste lid,)**] van de [**citeertitel Bouwverordening**];
- bromfiets: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994;
- college: het college van burgemeester en wethouders;
- gebouw: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, van de Woningwet;

- handelsreclame: iedere openbare aanprijzing van goederen of diensten, waarmee kennelijk beoogd wordt een commercieel belang te dienen;
- motorvoertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;
- openbaar water: wateren die voor het publiek bevaarbaar of op andere wijze toegankelijk zijn;
- openbare plaats: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van de Wet openbare manifestaties;
- parkeren: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;
- rechthebbende: degene die over een zaak zeggenschap heeft krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht;
- voertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, met uitzondering van kleine wagens, zoals kruiwagens en kinderwagens, en rolstoelen;
- weg: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Wegenverkeerswet 1994.

Artikel 1:2 Beslistermijn
1. Het bevoegde bestuursorgaan beslist op een aanvraag voor een vergunning of ontheffing binnen [**aantal (bijvoorbeeld acht)**] weken na de datum van ontvangst van de aanvraag.
2. Het bestuursorgaan kan de termijn voor ten hoogste acht weken verdagen.
3. In afwijking van het [*eerste en*] tweede lid is artikel 3.9 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van toepassing als beslist wordt op een aanvraag om een [ontheffing als bedoeld in artikel 2:10, vierde lid (variant 1) **OF** vergunning als bedoeld in artikel 2:10, eerste lid (varianten 2 en 3)], een vergunning als bedoeld in artikel 2:11, tweede lid, of een vergunning als bedoeld in artikel 4:11.

Artikel 1:3
(Vervallen)

Artikel 1:4 Voorschriften en beperkingen
1. Aan een vergunning of ontheffing kunnen voorschriften en beperkingen worden verbonden. Deze voorschriften en beperkingen strekken slechts tot bescherming van het belang of de belangen in verband waarmee de vergunning of ontheffing is vereist.
2. Degene aan wie een vergunning of ontheffing is verleend, is verplicht de daaraan verbonden voorschriften en beperkingen na te komen.

Artikel 1:5 Persoonlijk karakter van vergunning of ontheffing
De vergunning of ontheffing is persoonlijk, tenzij bij of krachtens deze verordening anders is bepaald.

Artikel 1:6 Intrekking of wijziging van vergunning of ontheffing
De vergunning of ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd als:

a. ter verkrijging daarvan onjuiste of onvolledige gegevens zijn verstrekt;
b. op grond van een verandering van de omstandigheden of inzichten opgetreden na het verlenen van de vergunning of ontheffing, intrekking of wijziging noodzakelijk is vanwege het belang of de belangen ter bescherming waarvan de vergunning of ontheffing is vereist;
c. de aan de vergunning of ontheffing verbonden voorschriften en beperkingen niet zijn of worden nagekomen;
d. van de vergunning of ontheffing geen gebruik wordt gemaakt binnen of gedurende een daarin gestelde termijn dan wel, bij het ontbreken van een gestelde termijn, binnen een redelijke termijn; of
e. de houder dit verzoekt.

Artikel 1:7 Termijnen
1. De vergunning of ontheffing geldt voor onbepaalde tijd, tenzij bij de vergunning of ontheffing anders is bepaald of de aard van de vergunning of ontheffing zich daartegen verzet.
2. De aard van de vergunning of ontheffing verzet zich in ieder geval tegen gelding voor onbepaalde tijd als het aantal vergunningen of ontheffingen is beperkt en het aantal mogelijke aanvragers het aantal beschikbare vergunningen of ontheffingen overtreft.

Artikel 1:8 Weigeringsgronden
1. Een vergunning of ontheffing kan in ieder geval worden geweigerd in het belang van:
    a. de openbare orde;
    b. de openbare veiligheid;
    c. de volksgezondheid;
    d. de bescherming van het milieu.
2. Een vergunning of ontheffing kan ook worden geweigerd als de aanvraag daarvoor minder dan drie weken voor de beoogde datum van de beoogde activiteit is ingediend en daardoor een behoorlijke behandeling van de aanvraag niet mogelijk is.

Hoofdstuk 2. Openbare orde en veiligheid, volksgezondheid en milieu

Afdeling 1. Voorkomen of bestrijden van ongeregeldheden

Artikel 2:1 Samenscholing en ongeregeldheden
1. Het is verboden op een openbare plaats deel te nemen aan een samenscholing, onnodig op te dringen of door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot ongeregeldheden.
2. Degene die op een openbare plaats:
    a. aanwezig is bij een voorval waardoor ongeregeldheden ontstaan of dreigen te ontstaan;
    b. aanwezig is bij een gebeurtenis die aanleiding geeft tot toeloop van publiek waardoor ongeregeldheden ontstaan of dreigen te ontstaan; of
    c. zich bevindt in of aanwezig is bij een samenscholing;
is verplicht op bevel van een ambtenaar van politie zijn weg te vervolgen of zich in de door hem aangewezen richting te verwijderen.
3. Het is verboden zich te begeven naar of zich te bevinden op openbare plaatsen die door het bevoegde bestuursorgaan in het belang van de openbare veiligheid of ter voorkoming van ongeregeldheden zijn afgezet.
4. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het verbod, bedoeld in het derde lid.
5. Dit artikel is niet van toepassing op betogingen, vergaderingen en godsdienstige en levensbeschouwelijke samenkomsten als bedoeld in de Wet openbare manifestaties.

Artikel 2:2
(Vervallen)

Artikel 2:3 Kennisgeving betogingen op openbare plaatsen
1. Degene die het voornemen heeft op een openbare plaats een betoging te houden, waaronder begrepen een samenkomst als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbare manifestaties, geeft daarvan voor de openbare aankondiging en ten minste [**aantal (bijvoorbeeld 48)**] uren voordat de betoging wordt gehouden, schriftelijk kennis aan de burgemeester.

2. De kennisgeving bevat:
    a. naam en adres van degene die de betoging houdt;
    b. het doel van de betoging;
    c. de datum waarop de betoging wordt gehouden en het tijdstip van aanvang en van beëindiging;
    d. de plaats en, voor zover van toepassing, de route;
    e. voor zover van toepassing, de wijze van samenstelling; en
    f. maatregelen die degene die de betoging houdt zal treffen om een regelmatig verloop te bevorderen.
3. Degene die de kennisgeving doet, ontvangt daarvan een bewijs waarin het tijdstip van de kennisgeving is vermeld.
4. Als het tijdstip van de schriftelijke kennisgeving valt op een vrijdag na 12.00 uur, een zaterdag, een zondag of een algemeen erkende feestdag, wordt de kennisgeving gedaan uiterlijk op de werkdag die aan de dag van dat tijdstip voorafgaat vóór 12.00 uur.
5. De burgemeester kan in bijzondere omstandigheden op verzoek een kennisgeving in behandeling nemen buiten deze termijn.

Artikel 2:4
(Vervallen)

Artikel 2:5
(Vervallen)

Artikel 2:6 Verspreiden geschreven of gedrukte stukken of afbeeldingen
1. Het is verboden gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen onder publiek te verspreiden dan wel openlijk aan te bieden op door het college aangewezen openbare plaatsen.
2. Het college kan het verbod beperken tot bepaalde dagen en uren.
3. Het verbod is niet van toepassing op het huis-aan-huis verspreiden of het aan huis bezorgen van gedrukte of geschreven stukken en afbeeldingen.
4. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
5. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 2:7
(Vervallen)

Artikel 2:8
(Vervallen)

Artikel 2:9 Vertoningen op openbare plaatsen
1. Het is verboden ten behoeve van publiek als straatartiest, straatfotograaf, tekenaar, filmoperateur of gids op te treden op door de burgemeester in het belang van de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu aangewezen openbare plaatsen.
2. De burgemeester kan het verbod beperken tot bepaalde dagen en uren.
3. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het verbod.
4. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Afdeling 2. Bruikbaarheid, uiterlijk aanzien en veilig gebruik van openbare plaatsen

Artikel 2:10 Voorwerpen op of aan [de weg OF een openbare plaats]

Variant 1 (Algemene regel met ontheffingsmogelijkheid)

1. Het is verboden de weg of een weggedeelte anders te gebruiken dan overeenkomstig de publieke functie daarvan, als dat gebruik:
    a. schade toebrengt of kan toebrengen aan de weg, de bruikbaarheid van de weg belemmert of kan belemmeren, dan wel een belemmering vormt of kan vormen voor het beheer of onderhoud van de weg; of
    b. niet voldoet aan redelijke eisen van welstand.
2. Van een belemmering voor de bruikbaarheid van de weg is in ieder geval sprake wanneer niet ten minste een vrije doorgang van [**aantal**] strekkende meter wordt gelaten op voetpaden en van [**aantal**] strekkende meter op de rijbaan voor fietsers of gemotoriseerd verkeer.
3. Het college kan in het belang van de openbare orde of de woon- en leefomgeving nadere regels stellen voor terrassen, uitstallingen en reclameborden.
4. Het bevoegde bestuursorgaan kan ontheffing verlenen van het verbod.
5. De ontheffing wordt verleend als omgevingsvergunning door het bevoegd gezag als het in het eerste lid bedoelde gebruik een activiteit betreft als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
6. Het verbod is niet van toepassing op:
    a. evenementen als bedoeld in artikel 2:24;
    b. standplaatsen als bedoeld in artikel 5:17;
    c. overige gevallen waarin krachtens een wettelijke regeling een vergunning voor het gebruik van de weg is verleend.
7. Het verbod is voorts niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet beheer rijkswaterstaatwerken, artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994 of [de [**citeertitel provinciale wegenverordening**] **OF** het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**]].

Variant 2 (Vergunningplicht)

1. Het is verboden zonder vergunning van het bevoegde bestuursorgaan de weg of een weggedeelte anders te gebruiken dan overeenkomstig de publieke functie daarvan.
2. De vergunning wordt verleend als omgevingsvergunning door het bevoegd gezag als het in het eerste lid bedoelde gebruik een activiteit betreft als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan een vergunning worden geweigerd:
    a. als het beoogde gebruik schade toebrengt aan de weg, gevaar oplevert voor de bruikbaarheid van de weg of voor het doelmatig en veilig gebruik daarvan, dan wel een belemmering kan vormen voor het doelmatig beheer en onderhoud van de weg;
    b. als het beoogde gebruik hetzij op zichzelf, hetzij in verband met de omgeving niet voldoet aan redelijke eisen van welstand; of
    c. in het belang van de voorkoming of beperking van overlast voor gebruikers van een in de nabijheid gelegen onroerende zaak.
4. Het verbod is niet van toepassing op:
    a. evenementen als bedoeld in artikel 2:24;
    b. terrassen als bedoeld in artikel 2:27, tweede lid;
    c. standplaatsen als bedoeld in artikel 5:17;
    d. voorwerpen of stoffen waarop gedachten of gevoelens worden geopenbaard;
    e. door het college aan te wijzen categorieën van voorwerpen;
    f. situaties waarin wordt voorzien door de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of [de [**citeertitel provinciale wegenverordening**] **OF** het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**]].
5. De weigeringsgrond, bedoeld in het derde lid, onder a, is niet van toepassing als in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.

6. De weigeringsgrond, bedoeld in het derde lid, onder b, is niet van toepassing op bouwwerken.
7. De weigeringsgrond, bedoeld in het derde lid, onder c, is niet van toepassing als in de voorkoming van overlast wordt voorzien door de Wet milieubeheer.
8. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Variant 3 (Vergunningplicht)
1. Het is verboden zonder vergunning van het bevoegde bestuursorgaan een openbare plaats anders te gebruiken dan overeenkomstig de publieke functie daarvan.
2. De vergunning wordt verleend als omgevingsvergunning door het bevoegd gezag als het in het eerste lid bedoelde gebruik een activiteit betreft als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
3. Het verbod is niet van toepassing op:
    a. evenementen als bedoeld in artikel 2:24;
    b. standplaatsen als bedoeld in artikel 5:17;
    c. voorwerpen of stoffen waarop gedachten of gevoelens worden geopenbaard.
4. Het verbod is voorts niet van toepassing op de volgende voorwerpen, mits wordt voldaan aan de krachtens het vijfde lid gestelde nadere regels:
    a. terrassen als bedoeld in artikel 2:27, tweede lid, tenzij het betreft een locatie die of horecabedrijf dat is aangegeven op de door het college vast te stellen kaart;
    b. uitstallingen;
    c. bouwobjecten, mits daarvan uiterlijk vijf werkdagen van tevoren een melding aan het college is gedaan;
    d. reclameborden;
    e. plantenbakken en banken;
    f. nader door het college aan te wijzen voorwerpen.
5. Het college stelt nadere regels voor de categorieën, bedoeld in het vierde lid.
6. Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of [de [**citeertitel provinciale wegenverordening**] **OF** het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**]].
7. In dit artikel wordt onder bevoegd bestuursorgaan verstaan het college of, voor zover het betreft voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven als bedoeld in artikel 174 van de Gemeentewet, de burgemeester.
8. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 2:11 (Omgevings)vergunning voor het aanleggen, beschadigen en veranderen van een weg
1. Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning van het bevoegde bestuursorgaan een weg aan te leggen, de verharding daarvan op te breken, in een weg te graven of te spitten, aard of breedte van de wegverharding te veranderen of anderszins verandering te brengen in de wijze van aanleg van een weg.
2. De vergunning wordt verleend als omgevingsvergunning door het bevoegd gezag, als de activiteiten zijn verboden bij een bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit.
3. Het verbod is niet van toepassing voor zover in opdracht van een bestuursorgaan of openbaar lichaam werkzaamheden worden verricht.
4. Het verbod is voorts niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht, de Wegenwet, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de waterschapskeur, [de [**citeertitel provinciale wegenverordening**] **OF** het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**]], de Telecommunicatiewet of de daarop gebaseerde [**citeertitel telecommunicatieverordening**].
5. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 2:12 Maken of veranderen van een uitweg

Variant 1 (Meldingsplicht)

1. Het is verboden een uitweg te maken naar de weg of verandering te brengen in een bestaande uitweg naar de weg als:
    a. daarvan niet van tevoren melding is gedaan aan het college, onder indiening van een situatieschets van de gewenste uitweg en een foto van de bestaande situatie; of
    b. het college het maken of veranderen van de uitweg heeft verboden.
2. Van de melding wordt kennis gegeven [**op de in de gemeente gebruikelijke wijze van bekendmaking**].
3. Het college verbiedt het maken of veranderen van de uitweg als:
    a. daardoor het verkeer op de weg in gevaar wordt gebracht;
    b. dat zonder noodzaak ten koste gaat van een openbare parkeerplaats;
    c. het openbaar groen daardoor op onaanvaardbare wijze wordt aangetast; of
    d. er sprake is van een uitweg van een perceel dat al door een andere uitweg wordt ontsloten, en de aanleg van deze tweede uitweg ten koste gaat van een openbare parkeerplaats of het openbaar groen.
4. De uitweg kan worden aangelegd als het college niet binnen vier weken na ontvangst van de melding heeft beslist dat de gewenste uitweg wordt verboden.
5. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de waterschapskeur of [de [**citeertitel provinciale wegenverordening**] **OF** het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**]].

Variant 2 (Vergunningplicht)

1. Het is verboden zonder omgevingsvergunning van het bevoegd gezag een uitweg te maken naar de weg of verandering te brengen in een bestaande uitweg naar de weg.
2. In afwijking van het bepaalde in artikel 1:8 wordt de vergunning slechts geweigerd:
    a. ter voorkoming van gevaar voor het verkeer op de weg;
    b. als de uitweg zonder noodzaak ten koste gaat van een openbare parkeerplaats;
    c. als door de uitweg het openbaar groen op onaanvaardbare wijze wordt aangetast; of
    d. als er sprake is van een uitweg van een perceel dat al door een andere uitweg wordt ontsloten, en de aanleg van deze tweede uitweg ten koste gaat van een openbare parkeerplaats of het openbaar groen.
3. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de waterschapskeur of [de [**citeertitel provinciale wegenverordening**] **OF** het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**]].

Artikel 2:13

(Vervallen)

[Artikel 2:14 Winkelwagentjes

1. Een winkelier die winkelwagentjes ter beschikking stelt, is verplicht deze:
    a. te voorzien van de naam van het bedrijf of een ander herkenningsteken; en
    b. terstond te verwijderen of te doen verwijderen uit de omgeving van dat bedrijf.
2. Het is verboden een winkelwagentje na gebruik onbeheerd op een openbare plaats achter te laten.
3. Het eerste lid, aanhef en onder b, is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet milieubeheer.]

[Artikel 2:15 Hinderlijke beplanting of gevaarlijk voorwerp

Het is verboden beplanting of een voorwerp aan te brengen of te hebben op zodanige wijze dat aan het wegverkeer het vrije uitzicht wordt belemmerd of voor het wegverkeer hinder of gevaar ontstaat.]

Artikel 2:16 Openen straatkolken en dergelijke
Het is aan degene die daartoe niet bevoegd is verboden een straatkolk, rioolput, brandkraan of een andere afsluiting die behoort tot een openbare nutsvoorziening, te openen, onzichtbaar te maken of af te dekken.

[Artikel 2:17 Kelderingangen en dergelijke
1. Kelderingangen en andere lager dan de aangrenzende weg gelegen betreedbare delen van een bouwwerk mogen geen gevaar voor de veiligheid van de weggebruikers opleveren.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 427, aanhef en onder 1˚ of 3˚, van het Wetboek van Strafrecht.]

Artikel 2:18 Rookverbod in bossen en natuurterreinen
1. Het is verboden in bossen, op heide of veengronden dan wel in duingebieden of binnen een afstand van dertig meter daarvan:
    a. te roken gedurende een door het college aangewezen periode;
    b. voor zover het de open lucht betreft, brandende of smeulende voorwerpen te laten vallen, weg te werpen of te laten liggen.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 3˚, van het Wetboek van Strafrecht.
3. Het verbod in het eerste lid, aanhef en onder a, is voorts niet van toepassing voor zover het roken plaatsvindt in gebouwen en aangrenzende erven.

Artikel 2:19
(Vervallen)

Artikel 2:20
(Vervallen)

Artikel 2:21 Voorzieningen voor verkeer en verlichting
1. De rechthebbende op een bouwwerk is verplicht toe te laten dat op of aan dat bouwwerk voorwerpen, borden of voorzieningen ten behoeve van het verkeer of de openbare verlichting worden aangebracht, onderhouden, gewijzigd of verwijderd.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Waterstaatswet 1900, de Onteigeningswet of de Belemmeringenwet Privaatrecht.

[Artikel 2:22 Objecten onder hoogspanningslijn
1. Het is verboden binnen een afstand van zes meter aan weerszijden van voor stroomgeleiding bestemde draden van bovengrondse hoogspanningslijnen voorwerpen, opgaand houtgewas of andere objecten, die niet zijn aan te merken als bouwwerken, hoger dan twee meter te plaatsen of te hebben.
2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod als de elektrische spanning van de bovengrondse hoogspanningslijn dat toelaat.
3. Het verbod is niet van toepassing op objecten die deel uitmaken van de hoogspanningslijn.]

[Artikel 2:23 Veiligheid op het ijs
1. Het is verboden:
    a. voor het publiek toegankelijke ijsvlakten te beschadigen, te verontreinigen, te versperren of het verkeer daarop op enige andere wijze te belemmeren of in gevaar te brengen;
    b. bakens of andere voorwerpen ten behoeve van de veiligheid geplaatst op de onder a bedoelde ijsvlakten te verplaatsen, weg te nemen, te beschadigen of op enige andere wijze het gebruik daarvan te verijdelen of te belemmeren.

2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht of de provinciale vaarwegenverordening.]

Afdeling 3. Evenementen

Artikel 2:24 Definities

1. In deze afdeling wordt onder evenement verstaan elke voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak, met uitzondering van:
    a. bioscoop- en theatervoorstellingen;
    b. markten als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet en artikel 5:22;
    c. kansspelen als bedoeld in de Wet op de kansspelen;
    d. het in een inrichting in de zin van de Alcoholwet gelegenheid geven tot dansen;
    e. betogingen, samenkomsten en vergaderingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties;
    f. activiteiten als bedoeld in de artikelen 2:9 en 2:39;
    g. sportwedstrijden, niet zijnde vechtsportevenementen als bedoeld in het tweede lid, onder f.
2. Onder evenement wordt mede verstaan:
    a. een herdenkingsplechtigheid;
    b. een braderie;
    c. een optocht op de weg, niet zijnde een betoging als bedoeld in artikel 2:3;
    d. een feest, muziekvoorstelling of wedstrijd op of aan de weg;
    e. een straatfeest of buurtbarbecue;
    f. een door de burgemeester aangewezen categorie vechtsportwedstrijden of -gala's.
3. In deze afdeling wordt onder klein evenement verstaan een eendaags evenement waarbij:
    a. het aantal aanwezigen niet meer bedraagt dan [**aantal**] personen;
    b. de activiteiten plaatsvinden tussen [**tijdstip**] en [**tijdstip**] uur;
    c. geen muziek ten gehore wordt gebracht voor 07.00 uur of na 23.00 uur, dan wel in dit tijdsbestek het maximaal toelaatbare geluidsniveau van [**aantal**] dB(A) op de gevels van omringende woningen niet wordt overschreden;
    d. de activiteiten niet plaatsvinden op de rijbaan, (brom)fietspad of parkeerplaats of anderszins een belemmering vormen voor het verkeer en de hulpdiensten; en
    e. slechts kleine objecten worden geplaatst met een oppervlakte van minder dan [**aantal**] vierkante meter per object.

Artikel 2:25 Evenementenvergunning

1. Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning van de burgemeester een evenement te organiseren.

[*2. Bij de indiening van de vergunningaanvraag worden de gegevens, bedoeld in artikel 2.3 van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen, aangeleverd voor zover voor het evenement een gebruiksmelding zou moeten worden gedaan op grond van artikel 2:1, eerste lid, van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen.*]

3. Geen vergunning is vereist voor een klein evenement, als de organisator ten minste [**aantal**] werkdagen voorafgaand aan het evenement daarvan melding heeft gedaan aan de burgemeester.
4. De burgemeester kan binnen [**aantal**] dagen na ontvangst van de melding besluiten een klein evenement te verbieden, als er aanleiding is te vermoeden dat daardoor de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu in gevaar komt.
5. Het verbod is niet van toepassing op een wedstrijd op of aan de weg, in situaties waarin voorzien wordt door artikel 10 juncto 148 van de Wegenverkeerswet 1994.

[*6. Het derde lid is niet van toepassing op een krachtens artikel 2:24, tweede lid, onder f, aangewezen categorie vechtsportwedstrijden of -gala's.*
7. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de burgemeester een vergunning voor een vechtsportevenement als bedoeld in artikel 2:24, tweede lid, onder f, weigeren als de organisator of de aanvrager van de vergunning van in enig opzicht van slecht levensgedrag is.]
8. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:26 Ordeverstoring
Het is verboden bij een evenement de orde te verstoren.

Afdeling 4. Toezicht op openbare inrichtingen

Artikel 2:27 Definitie
1. In deze afdeling wordt onder openbare inrichting verstaan een hotel, restaurant, pension, café, waterpijpcafé, cafetaria, snackbar, discotheek, buurthuis of clubhuis of elke andere voor het publiek toegankelijke, besloten ruimte waarin bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was logies wordt verstrekt of dranken worden geschonken of rookwaren of spijzen voor directe consumptie ter plaatse worden bereid of verstrekt.
2. Een buiten de in het eerste lid bedoelde besloten ruimte liggend deel waar sta- of zitgelegenheid kan worden geboden en waar tegen vergoeding dranken kunnen worden geschonken of spijzen voor directe consumptie ter plaatse kunnen worden bereid of verstrekt, waaronder in ieder geval een terras, maakt voor de toepassing van deze afdeling deel uit van die besloten ruimte.

Artikel 2:28 Exploitatie openbare inrichting
1. Het is verboden een openbare inrichting te exploiteren zonder vergunning van de burgemeester.
2. De burgemeester weigert de vergunning als de exploitatie van de openbare inrichting in strijd is met een geldend bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit.
3. In afwijking van het bepaalde in artikel 1:8 kan de burgemeester de vergunning slechts geheel of gedeeltelijk weigeren als naar zijn oordeel moet worden aangenomen dat:
    a. de woon- of leefsituatie in de omgeving van de openbare inrichting of de openbare orde op ontoelaatbare wijze nadelig wordt beïnvloed;

4. Geen vergunning is vereist voor een openbare inrichting die zich bevindt in een:
    a. winkel als bedoeld in artikel 1 van de Winkeltijdenwet voor zover de activiteiten van de openbare inrichting een nevenactiviteit vormen van de winkelactiviteit;
    b. zorginstelling;
    c. museum; of
    d. bedrijfskantine of -restaurant.
5. De burgemeester verleent op verzoek of ambtshalve vrijstelling van het verbod aan openbare inrichtingen die horecabedrijf zijn als bedoeld in artikel 1 van de Alcoholwet, als:
    a. zich in de zes maanden voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze bepaling geen incidenten gepaard gaande met geweld, overlast op straat of drugsgebruik en -handel hebben voorgedaan in of bij de inrichting; of
    b. de inrichting zich nieuw in de gemeente vestigt en er zich geen weigeringsgronden voordoen als bedoeld in artikel 1:8 of 2:28, tweede of derde lid.
6. De vrijstelling wordt ingetrokken wanneer zich een incident heeft voorgedaan als bedoeld in het vijfde lid, onder a.
7. Op de aanvraag om een vergunning of een vrijstelling is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:29 Sluitingstijd
1. Openbare inrichtingen zijn gesloten op maandag tot en met vrijdag tussen [**tijdstip**] uur en [**tijdstip**] uur, en op zaterdag en zondag tussen [**tijdstip**] uur en [**tijdstip**] uur.
2. Het is verboden een openbare inrichting voor bezoekers geopend te hebben, of bezoekers in de inrichting te laten verblijven na sluitingstijd.
3. De burgemeester kan ontheffing verlenen van de sluitingstijd.
4. Voor een openbare inrichting als bedoeld in artikel 2:28, vierde lid, aanhef en onder a, gelden dezelfde sluitingstijden als voor de winkel.
5. Het eerste en het derde lid zijn niet van toepassing op situaties waarin bij of krachtens de Wet milieubeheer is voorzien.
6. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:30 Afwijking sluitingstijd; tijdelijke sluiting
1. De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, veiligheid of gezondheid of in geval van bijzondere omstandigheden voor een of meer openbare inrichtingen tijdelijk andere sluitingstijden vaststellen of tijdelijk sluiting bevelen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin artikel 13b van de Opiumwet voorziet.

Artikel 2:31 Verboden gedragingen
Het is verboden in een openbare inrichting:

a. de orde te verstoren;
b. zich te bevinden na sluitingstijd, tenzij het personeel betreft, of gedurende de tijd dat de inrichting gesloten dient te zijn op grond van een besluit krachtens artikel 2:30, eerste lid;
c. op het terras spijzen of dranken te verstrekken aan personen die geen gebruik maken van het terras;
d. […].

Artikel 2:32 Handel binnen openbare inrichtingen
De exploitant van een openbare inrichting staat niet toe dat een handelaar, aangewezen bij algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 437, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht, of een voor hem handelend persoon in die inrichting enig voorwerp verwerft, verkoopt of op enige andere wijze overdraagt.

Artikel 2:33 Het college als bevoegd bestuursorgaan
Als een openbare inrichting geen voor het publiek openstaand gebouw of bijbehorend erf is in de zin van artikel 174 van de Gemeentewet, treedt het college bij de toepassing van de artikelen 2:28 tot en met 2:30 op als bevoegd bestuursorgaan.

Artikel 2:34
(Vervallen)

Afdeling 5. Regulering paracommerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet

Artikel 2:34a Definities
In deze afdeling wordt verstaan onder:
- alcoholhoudende drank;
- horecabedrijf;

- horecalokaliteit;
- inrichting;
- paracommerciële rechtspersoon;
- sterke drank;
- slijtersbedrijf;
- zwak-alcoholhoudende drank;
dat wat daaronder wordt verstaan in de Alcoholwet.

Artikel 2:34b Regulering paracommerciële rechtspersonen
Variant 1
1. Een paracommercieel rechtspersoon kan alcoholhoudende drank uitsluitend verstrekken op:
    a. maandag tot en met vrijdag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**];
    b. zaterdag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**]; of
    c. zondag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**].
2. Een paracommercieel rechtspersoon kan alcoholhoudende drank verstrekken tijdens per jaar ten hoogste:
    a. [**aantal bijeenkomsten**] van persoonlijke aard;
    b. [**aantal bijeenkomsten**] die gericht zijn op personen welke niet of niet rechtstreeks bij de activiteiten van de desbetreffende rechtspersoon betrokken zijn.
3. Een paracommercieel rechtspersoon doet uiterlijk [**tijdspanne**] voor een bijeenkomst als bedoeld in het tweede lid hiervan melding aan de burgemeester.

Variant 2
1. Een paracommercieel rechtspersoon die zich [*voornamelijk*] richt op het organiseren van activiteiten waarbij het faciliteren van sociale interactie een voorname rol speelt *[, zoals studentenverenigingen, studentensportverenigingen en dorpshuizen,*] kan alcoholhoudende drank uitsluitend verstrekken op:
    a. maandag tot en met vrijdag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**];
    b. zaterdag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**]; of
    c. zondag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**].
2. Overige paracommerciële rechtspersonen kunnen [*onverminderd* [***artikel waarin sluitingstijden zijn geregeld***]] alcoholhoudende drank uitsluitend verstrekken vanaf [**aantal uren**] voor de aanvang en tot uiterlijk [**aantal uren**] na afloop van een activiteit die wordt uitgeoefend in verband met de statutaire doelen van de rechtspersoon.
3. Een paracommercieel rechtspersoon kan tijdens bijeenkomsten van persoonlijke aard en bijeenkomsten die gericht zijn op personen welke niet of niet rechtstreeks bij de activiteiten van de desbetreffende rechtspersoon betrokken zijn, in afwijking van het eerste en tweede lid, alcoholhoudende drank uitsluitend verstrekken met inachtneming van het volgende:
    a. de drank wordt verstrekt op:
        1˚. maandag tot en met vrijdag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**];
        2˚. zaterdag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**]; of
        3˚. zondag vanaf [**tijdstip**] tot [**tijdstip**];
    b. er wordt geen drank verstrekt als dit zou leiden tot oneerlijke mededinging.

Artikel 2:34c Beperkingen voor horecabedrijven en slijtersbedrijven
1. Het is verboden bedrijfsmatig of anders dan om niet [sterke **OF** alcoholhoudende] drank te verstrekken in inrichtingen:
    a. die liggen in de volgende gebieden:
        1°. [**…**];
        2°. […];
    b. van de volgende aard:

1°. […];
2°. […];

c. gedurende de volgende tijdsruimten:

1°. van [**tijdstip**] tot en met [**tijdstip**];
2°. van [**tijdstip**] tot en met [**tijdstip**].

2. De burgemeester kan in het belang van de handhaving van de openbare orde, de veiligheid, de zedelijkheid of de volksgezondheid aan een vergunning als bedoeld in artikel 3 van de Alcoholwet voorschriften verbinden en de vergunning beperken tot het verstrekken van zwak-alcoholhoudende drank.

Artikel 2:34d Koppeling toegang aan leeftijden

1. Het is verboden personen jonger dan [**leeftijd (max. 21 jaar)**] toe te laten in een horecalokaliteit en op een terras[:

a. op zondag tot en met donderdag na [**tijdstip**];
b. op vrijdag en zaterdag na [**tijdstip**].

OF waarvoor een ontheffing van de sluitingstijden is verleend als bedoeld in artikel [**(2:29, derde lid)**].

OF gelegen in een van de volgende gebieden:

a. […];
b. […].

OF waar [**omschrijving plaatsvindende activiteit**].]

2. De vaststelling van de leeftijd geschiedt op de in artikel 20, derde lid, van de Alcoholwet bepaalde wijze.

Artikel 2:34e Beperkingen voor andere detailhandel dan slijtersbedrijven

Het is verboden bedrijfsmatig of anders dan om niet [*aan particulieren per […] meer dan [**aantal**] eenheden*] zwak-alcoholhoudende drank te verstrekken vanuit winkels, warenhuizen en andere locaties en ruimten als bedoeld in [artikel 18, tweede lid, **EN/OF** artikel 19, tweede lid, onder a, onderdeel 1,] van de Alcoholwet:

a. gedurende de volgende tijdsruimten:

1°. van [**tijdstip**] tot en met [**tijdstip**];
2°. van [**tijdstip**] tot en met [**tijdstip**];

b. in de volgende gebieden:

1°. […];
2°. […].

Artikel 2:34f Verbod 'happy hours'

Het is verboden in een horecalokaliteit of op een terras bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank te verstrekken voor gebruik ter plaatse tegen een prijs die voor een periode van 24 uur of korter lager is dan 60% van de prijs die daar gewoonlijk wordt gevraagd.

Afdeling 6. Toezicht op inrichtingen tot het verschaffen van nachtverblijf

Artikel 2:35 Definitie

In deze afdeling wordt onder inrichting verstaan elke al dan niet besloten ruimte waarin, in de uitoefening van beroep of bedrijf, aan personen de mogelijkheid van nachtverblijf of gelegenheid tot kamperen wordt verschaft.

Artikel 2:36 Kennisgeving exploitatie

Degene die een inrichting opricht, overneemt, verplaatst of de exploitatie of feitelijke leiding van een inrichting staakt, is verplicht daarvan binnen drie dagen daarna schriftelijk kennis te geven aan de burgemeester.

Artikel 2:37
(Vervallen)

Artikel 2:38 Verschaffing gegevens nachtregister
Degene die in een inrichting nachtverblijf houdt of de kampeerder is verplicht de exploitant of feitelijk leidinggevende van die inrichting volledig en naar waarheid naam, woonplaats, dag van aankomst en de dag van vertrek te verstrekken.

Afdeling 7. Toezicht op speelgelegenheden

Artikel 2:38a Definities
1. In deze afdeling wordt onder speelgelegenheid verstaan een voor het publiek toegankelijke gelegenheid waar bedrijfsmatig of in een omvang alsof deze bedrijfsmatig is de mogelijkheid wordt geboden enig spel te beoefenen, waarbij geld of in geld inwisselbare voorwerpen kunnen worden gewonnen of verloren.
2. In deze afdeling voorkomende begrippen die in de Wet op de kansspelen zijn omschreven, hebben dezelfde betekenis als in die wet.

Artikel 2:39 Speelgelegenheden
1. Het is verboden zonder vergunning van de burgemeester een speelgelegenheid te exploiteren of te doen exploiteren.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet op de kansspelen [*of de [**citeertitel speelautomatenhallenverordening**]*].
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 weigert de burgemeester de vergunning als:
    a. naar zijn oordeel moet worden aangenomen dat de woon- en leefsituatie in de omgeving van de speelgelegenheid of de openbare orde op ontoelaatbare wijze nadelig worden beïnvloed door de exploitatie van de speelgelegenheid; of
    b. de exploitatie van de speelgelegenheid in strijd is met een geldend bestemmingsplan.
4. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:40 Kansspelautomaten
1. In hoogdrempelige inrichtingen zijn twee kansspelautomaten toegestaan.
2. In laagdrempelige inrichtingen zijn kansspelautomaten niet toegestaan.

Afdeling 8. Maatregelen ter voorkoming van overlast, gevaar of schade

Artikel 2:41 Betreden gesloten woning of lokaal
1. Het is verboden een krachtens artikel 174a van de Gemeentewet gesloten woning, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij die woning of dat lokaal behorend erf te betreden.
2. Het is verboden een krachtens artikel 13b van de Opiumwet gesloten woning, een niet voor het publiek toegankelijk lokaal, een bij die woning of dat lokaal behorend erf, een voor het publiek toegankelijk lokaal of bij dat lokaal behorend erf te betreden.

3. Deze verboden zijn niet van toepassing op personen wier aanwezigheid in de woning of het lokaal of een daarbij behorend erf wegens dringende reden noodzakelijk is.

Artikel 2:42 Plakken en kladden

1. Het is verboden een openbare plaats of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf die plaats zichtbaar is te bekrassen of te bekladden.
2. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op een openbare plaats of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf die plaats zichtbaar is:
    a. een aanplakbiljet of ander geschrift, afbeelding of aanduiding aan te plakken, te doen aanplakken, op andere wijze aan te brengen of te doen aanbrengen;
    b. met kalk, teer of een kleur- of verfstof een afbeelding, letter, cijfer of teken aan te brengen of te doen aanbrengen.
3. Het verbod, bedoeld in het tweede lid, is niet van toepassing voor zover gehandeld wordt krachtens wettelijk voorschrift.
4. De houder van de schriftelijke toestemming is verplicht deze aan een opsporingsambtenaar op diens eerste vordering terstond ter inzage af te geven.
5. Het college wijst aanplakborden aan voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen.
6. Het is verboden de aanplakborden te gebruiken voor het aanbrengen van handelsreclame.
7. Het college kan nadere regels stellen voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen, die geen betrekking mogen hebben op de inhoud daarvan.

Artikel 2:43 Vervoer plakgereedschap en dergelijke

1. Het is verboden op de weg of openbaar water enig aanplakbiljet, aanplakdoek, kalk, teer, kleur- of verfstof of verfgereedschap te vervoeren of bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing als de genoemde materialen of gereedschappen niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd voor handelingen als verboden in artikel 2:42.

Artikel 2:44 Vervoer inbrekerswerktuigen

1. Het is verboden op een openbare plaats inbrekerswerktuigen te vervoeren of bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing als de bedoelde werktuigen niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd om zich onrechtmatig de toegang tot een gebouw of erf te verschaffen, onrechtmatig sluitingen te openen of te verbreken, diefstal door middel van braak te vergemakkelijken of het maken van sporen te voorkomen.

Artikel 2:45 Betreden van plantsoenen en dergelijke

1. Het is verboden zonder ontheffing van het college zich te bevinden in of op bij de gemeente in onderhoud zijnde parken, wandelplaatsen, plantsoenen, groenstroken, grasperken of buiten de daarin gelegen wegen of paden.
2. Het verbod is niet van toepassing voor zover in opdracht van een bestuursorgaan of openbaar lichaam werkzaamheden worden verricht.

Artikel 2:46 Rijden over bermen en dergelijke

1. Het is verboden met voertuigen die niet voorzien zijn van rubberbanden te rijden over de berm, de glooiing of de zijkant van een weg, tenzij dit door de omstandigheden redelijkerwijs wordt vereist.
2. Dit verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of [de [**citeertitel provinciale wegenverordening**] **OF** het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**]].

Artikel 2:47 Hinderlijk gedrag op openbare plaatsen

1. Het is verboden op een openbare plaats:

a. te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, omheining of andere afsluiting, verkeersmeubilair of daarvoor niet bestemd straatmeubilair;
b. zich op te houden op een wijze die voor andere gebruikers of omwonenden onnodig overlast of hinder veroorzaakt.

2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de artikelen 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.

Artikel 2:48 Verboden drankgebruik

1. Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op een openbare plaats die deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing op:
a. een terras dat behoort bij een horecabedrijf als bedoeld in artikel 1 van de Alcoholwet;
b. een andere plaats dan een horecabedrijf als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Alcoholwet.

Artikel 2:48a Verboden lachgasgebruik

1. Het is verboden op een openbare plaats lachgas recreatief als roesmiddel te gebruiken, voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen bij zich te hebben, indien dit gepaard gaat met overlast of andere gedragingen die de openbare orde verstoren, het woon- of leefklimaat nadelig beïnvloeden of anderszins hinder veroorzaken.
2. Het is verboden op een openbare plaats die deel uitmaakt van een door het college ter bescherming van de openbare orde of het woon- en leefklimaat aangewezen gebied lachgas recreatief als roesmiddel te gebruiken, voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen bij zich te hebben.
3. Het college kan in het aanwijzingsbesluit het in het tweede lid bedoelde verbod beperken tot bepaalde tijden.

Artikel 2:49 Verboden gedrag bij of in gebouwen

1. Het is verboden zonder redelijk doel:
a. zich in een portiek of poort op te houden;
b. in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen.

2. Het is aan anderen dan bewoners of gebruikers van een flatgebouw, appartementsgebouw of een soortgelijke meergezinswoning of van een gebouw dat voor publiek toegankelijk is, verboden zich zonder redelijk doel te bevinden in een voor gemeenschappelijk gebruik bestemde ruimte van dat gebouw.

Artikel 2:50 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten

Het is verboden zich zonder redelijk doel en op een voor anderen hinderlijke wijze op te houden in of op een voor het publiek toegankelijke ruimte, dan wel deze te verontreinigen of te gebruiken voor een ander doel dan waarvoor deze ruimte is bestemd. Onder deze ruimten worden in elk geval verstaan portalen, telefooncellen, wachtlokalen voor het openbaar vervoer, parkeergarages en rijwielstallingen.

Artikel 2:51 Neerzetten van fietsen of bromfietsen

Het is verboden op een openbare plaats een fiets of een bromfiets te plaatsen of te laten staan tegen een raam, een raamkozijn, een deur, de gevel van een gebouw of in de ingang van een portiek als dit

in strijd is met de uitdrukkelijk verklaarde wil van de gebruiker van dat gebouw of dat portiek of als daardoor die ingang versperd wordt.

Artikel 2:52 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein en dergelijke
Het is verboden zich op door het college of de burgemeester aangewezen uren en plaatsen met een fiets of bromfiets te bevinden op een door het college of de burgemeester aangewezen terrein waar een markt, kermis, uitvoering, bijeenkomst of plechtigheid wordt gehouden die publiek trekt, mits dit verbod kenbaar is aan de bezoekers van het terrein.

[Artikel 2:53 Bespieden van personen
1. Het is verboden zich in de nabijheid van een persoon of een gebouw, woonwagen of woonschip op te houden met de kennelijke bedoeling deze persoon of een persoon die zich in dit gebouw, deze woonwagen of dit woonschip bevindt, te bespieden.
2. Het is verboden door middel van een verrekijker of enig ander optisch instrument een persoon die zich in een gebouw, woonwagen of woonschip bevindt te bespieden.]

Artikel 2:54
(Vervallen)

Artikel 2:55
(Vervallen)

Artikel 2:56
(Vervallen)

Artikel 2:57 Loslopende honden
1. Het is de eigenaar of houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen:
    a. op een voor het publiek toegankelijke en kennelijk als zodanig ingerichte kinderspeelplaats, zandbak of speelweide of op een andere door het college aangewezen plaats;
    b. binnen de bebouwde kom op een openbare plaats als de hond niet is aangelijnd;
    c. buiten de bebouwde kom op een door het college aangewezen plaats als de hond niet is aangelijnd;
    d. op de weg als die hond niet is voorzien van een halsband of een ander identificatiemerk dat de eigenaar of houder duidelijk doet kennen.
2. Het eerste lid, aanhef en onder b, is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.
3. Het eerste lid, aanhef en onder a tot en met c, is niet van toepassing op de eigenaar of houder van een hond die zich vanwege zijn handicap door een geleidehond of sociale hulphond laat begeleiden of die deze hond aantoonbaar gekwalificeerd opleidt tot geleidehond of sociale hulphond.

Artikel 2:58 Verontreiniging door honden
1. Degene die zich met een hond op een openbare plaats begeeft, is verplicht ervoor te zorgen dat de uitwerpselen van die hond onmiddellijk worden verwijderd.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op de eigenaar of houder van een hond die zich vanwege zijn handicap door een geleidehond of sociale hulphond laat begeleiden.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.

Artikel 2:59 Gevaarlijke honden
1. Als de burgemeester een hond in verband met zijn gedrag gevaarlijk of hinderlijk acht, kan hij de eigenaar of houder van die hond een aanlijngebod of een aanlijn- en muilkorfgebod opleggen voor zover die hond verblijft of loopt op een openbare plaats of op het terrein van een ander.

2. De eigenaar of houder van de hond aan wie een aanlijngebod is opgelegd, is verplicht de hond kort aangelijnd te houden, met een lijn met een lengte, gemeten van hand tot halsband, van ten hoogste 1,50 meter.
3. De eigenaar of houder van de hond aan wie een aanlijn- en muilkorfgebod is opgelegd, is naast de verplichting bedoeld in het tweede lid verplicht de hond voorzien te houden van een muilkorf die:

a. vervaardigd is van stevige kunststof, van stevig leer of van beide stoffen;
b. door middel van een stevige leren riem zodanig rond de hals is aangebracht dat verwijdering zonder toedoen van de mens niet mogelijk is; en
c. zodanig is ingericht dat de hond niet kan bijten, dat de afgesloten ruimte binnen de korf een geringe opening van de bek toelaat en dat geen scherpe delen binnen de korf aanwezig zijn.

4. Onverminderd artikel 2:57, eerste lid, aanhef en onder d, dient een hond als bedoeld in het eerste lid voorzien te zijn van een door de minister die het aangaat op aanvraag verstrekt uniek identificatienummer door middel van een microchip die met een chipreader afleesbaar is.

[Artikel 2:59a Gevaarlijke honden op eigen terrein

1. Het is de eigenaar of houder van een hond verboden deze hond op zijn terrein zonder muilkorf te laten loslopen als de burgemeester [een aanlijngebod of een aanlijn- en muilkorfgebod heeft opgelegd als bedoeld in artikel 2:59, eerste lid ***OF*** *heeft meegedeeld dat hij de hond gevaarlijk acht], dan wel als de hond is opgeleid voor bewakings-, opsporings- en verdedigingswerk.*
2. Het in het eerste lid genoemde verbod geldt niet als:

a. *op een vanaf de weg zichtbare plaats een naar het oordeel van de burgemeester duidelijk leesbaar waarschuwingsbord is aangebracht;*
b. het mogelijk is een brievenbus te bereiken en aan te bellen zonder het terrein te betreden; en
c. het terrein voorzien is van een zodanig hoge en deugdelijke afrastering dat de hond niet zelfstandig buiten het terrein kan komen.]

Artikel 2:60 Houden of voeren van hinderlijke of schadelijke dieren

1. Het is verboden op door het college ter voorkoming of opheffing van overlast of schade aan de openbare gezondheid aangewezen plaatsen, buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, bij dat aanwijzingsbesluit aangeduide dieren:

a. aanwezig te hebben;
b. aanwezig te hebben anders dan met inachtneming van de door het college in het aanwijzingsbesluit gestelde regels;
c. aanwezig te hebben in een groter aantal dan in het aanwijzingsbesluit is aangegeven[*;* of
d. *te voeren*].

2. Het college kan de rechthebbende op een onroerende zaak gelegen binnen een krachtens het eerste lid aangewezen plaats ontheffing verlenen van een of meer verboden als bedoeld in het eerste lid.

Artikel 2:61

(Vervallen)

[Artikel 2:62 Loslopend vee

De rechthebbende op herkauwende of eenhoevige dieren of varkens die zich bevinden in een weiland of op een terrein dat niet van de weg is afgescheiden door een deugdelijke veekering, is verplicht ervoor te zorgen dat zodanige maatregelen getroffen worden dat dit vee die weg niet kan bereiken.]

[Artikel 2:63 Duiven

1. De rechthebbende op duiven is verplicht ervoor te zorgen dat die duiven niet kunnen uitvliegen tussen 08.00 uur en 18.00 uur in een door het college te bepalen tijdvak dat ligt tussen 1 maart en 1 juni.
2. Het college kan ontheffing verlenen van het gebod.
*3. Het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de [**citeertitel provinciale ophokverordening**].*
4. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.]

[Artikel 2:64 Bijen
1. Het is verboden bijen te houden:
*a. binnen een afstand van [**aantal**] meter van woningen of andere gebouwen waarin overdag mensen verblijven;*
*b. binnen een afstand van [**aantal**] meter van de weg.*
2. Het verbod, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a, is niet van toepassing voor de bijenhouder die rechthebbende is op de woningen of gebouwen bedoeld in dat lid.
*3. Het verbod, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder b, is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**].*
4. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
5. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.]

[Artikel 2:65 Bedelarij
Het is verboden in door het college aangewezen gebieden op een openbare plaats te bedelen om geld of andere zaken.]

Afdeling 9. Bestrijding van heling van goederen

Artikel 2:66 Definitie
In deze afdeling wordt onder handelaar verstaan de handelaar aangewezen bij algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 437, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 2:67 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister
1. De handelaar is verplicht aantekening te houden van alle gebruikte of ongeregelde goederen die hij verkoopt of op andere wijze overdraagt, in een doorlopend en door de burgemeester gewaarmerkt register, en daarin onverwijld op te nemen:
a. het volgnummer van de aantekening met betrekking tot het goed;
b. de datum van verkoop of overdracht van het goed;
c. een omschrijving van het goed, voor zover van toepassing daaronder begrepen soort, merk en nummer van het goed;
d. de verkoopprijs of andere voorwaarden voor overdracht van het goed; en
e. de naam en het adres van degene die het goed heeft verkregen.
2. De burgemeester kan vrijstelling verlenen van deze verplichtingen.
3. Op de aanvraag om een vrijstelling is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 2:68 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht
De handelaar of een voor hem handelend persoon is verplicht:
a. de burgemeester binnen drie dagen schriftelijk in kennis te stellen:

1°. dat hij het beroep van handelaar uitoefent met vermelding van zijn woonadres en het adres van de bij zijn onderneming behorende vestiging;
2°. van een verandering van de onder 1° bedoelde adressen;
3°. dat hij het beroep van handelaar niet langer uitoefent;
4°. dat hij enig goed kan verkrijgen dat redelijkerwijs van een misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan.

b. de burgemeester op eerste aanvraag zijn administratie of register ter inzage te geven;
c. aan de hoofdingang van elke vestiging een kenteken te hebben waarop zijn naam en de aard van de onderneming duidelijk zichtbaar zijn;
d. een door opkoop verkregen goed gedurende de eerste drie dagen in bewaring te houden in de staat waarin het goed verkregen is.

Artikel 2:69
(Vervallen)

Artikel 2:70
(Vervallen)

Afdeling 10. Consumentenvuurwerk

Artikel 2:71 Definitie
In deze afdeling wordt onder consumentenvuurwerk verstaan hetgeen daaronder wordt verstaan in het Vuurwerkbesluit.

Artikel 2:72 Ter beschikking stellen van consumentenvuurwerk tijdens de verkoopdagen
1. Het is verboden in de uitoefening van een bedrijf of nevenbedrijf consumentenvuurwerk ter beschikking te stellen dan wel voor het ter beschikking stellen aanwezig te houden, zonder vergunning van het college.
2. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:73 Gebruik van consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling
1. Het is verboden consumentenvuurwerk te gebruiken op een door het college in het belang van het voorkomen van gevaar, schade of overlast aangewezen plaats.
2. Het is verboden consumentenvuurwerk op een openbare plaats te gebruiken als dat gevaar, schade of overlast kan veroorzaken.
3. De verboden zijn niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1˚, van het Wetboek van Strafrecht.

Afdeling 11. Drugsoverlast

Artikel 2:74 Drugshandel op straat
Onverminderd het bepaalde in de Opiumwet is het verboden zich op een openbare plaats op te houden met het kennelijke doel om, al dan niet tegen betaling, middelen als bedoeld in de artikelen 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen.

Artikel 2:74a Openlijk drugsgebruik

Het is verboden op of aan de weg, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw middelen als bedoeld in de artikelen 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat gebruik voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.

Afdeling 12. Bijzondere bevoegdheden van de burgemeester

Artikel 2:75 Bestuurlijke ophouding
De burgemeester kan overeenkomstig artikel 154a van de Gemeentewet besluiten tot het tijdelijk doen ophouden van door hem aangewezen groepen van personen op een door hem aangewezen plaats als deze personen het bepaalde in [*de*] artikel[*en*] [**…**] of [**citeertitel andere verordening**] groepsgewijs niet naleven.

Artikel 2:76 Veiligheidsrisicogebieden
De burgemeester kan overeenkomstig artikel 151b van de Gemeentewet bij verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens, dan wel bij ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, een gebied, met inbegrip van de daarin gelegen voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven, aanwijzen als veiligheidsrisicogebied.

Artikel 2:77 Cameratoezicht op openbare plaatsen
1. De burgemeester kan overeenkomstig artikel 151c van de Gemeentewet besluiten tot plaatsing van camera's voor een bepaalde duur ten behoeve van het toezicht op een openbare plaats.
2. De burgemeester heeft die bevoegdheid eveneens ten aanzien van de volgende andere plaatsen:
    a. [**nadere aanduiding van specifieke voor het publiek toegankelijke plaats**];
    b. [**…**].

[Artikel 2:78 Gebiedsontzeggingen
*1. De burgemeester kan [aan een persoon die de artikelen […] overtreedt **OF** in het belang van de openbare orde, het voorkomen of beperken van overlast, het voorkomen of beperken van aantastingen van het woon- of leefklimaat, de veiligheid van personen of goederen, de gezondheid of de zedelijkheid aan een persoon die strafbare feiten of openbare orde verstorende handelingen verricht] een bevel geven zich gedurende ten hoogste [**aantal (bijvoorbeeld 24)**] uur niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.*
2. *Bij overtredingen als bedoeld in het eerste lid **OF** Met het oog op de in het eerste lid genoemde belangen] kan de burgemeester aan een persoon aan wie ten minste eenmaal een bevel als bedoeld in dat lid is gegeven en die opnieuw [één of meer van de bovengenoemde overtredingen begaat **OF** strafbare feiten of openbare orde verstorende handelingen verricht], een bevel geven zich gedurende ten hoogste [**aantal (bijvoorbeeld acht)**] weken niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.*
*3. Een bevel als bedoeld in het tweede lid kan slechts worden gegeven als [de overtreding **OF** het strafbare feit of de openbare orde verstorende handeling] binnen [**aantal (bijvoorbeeld zes)**] maanden na het geven van een eerder bevel, gegeven op grond van het eerste of tweede lid, plaatsvindt.*
4. De burgemeester beperkt de krachtens het eerste of tweede lid gegeven bevelen, als hij dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene noodzakelijk oordeelt. De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.]

Artikel 2:79 Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet
1. Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie

personen is ingeschreven, draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.
2. De burgemeester kan een last onder bestuursdwang wegens overtreding van het eerste lid in ieder geval opleggen bij ernstige en herhaaldelijke:

[*a. geluid- of geurhinder;*]
[*b. hinder van dieren;*]
[*c. hinder van bezoekers of personen die tijdelijk in een woning of op een erf aanwezig zijn;*]
[*d. overlast door vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf;*]
[*e. intimidatie van derden vanuit een woning of een erf; of*]
[*f. […].*]

Hoofdstuk 3. Regulering prostitutie, seksbranche en aanverwante onderwerpen

Afdeling 1. Algemene bepalingen

Artikel 3:1 Afbakening
De artikelen 1:2 en 1:5 tot en met 1:8 zijn niet van toepassing op het bij of krachtens dit hoofdstuk bepaalde.

Artikel 3:2 Definities
In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:
- advertentie: elke commerciële uiting in een medium, die een seksbedrijf of een prostituee onder de aandacht van het publiek brengt;
- beheerder: de natuurlijke persoon die door de exploitant is aangesteld voor de feitelijke leiding van een seksbedrijf;
- bevoegd bestuursorgaan: het college of, voor zover het betreft voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven als bedoeld in artikel 174 van de Gemeentewet, de burgemeester;
- escortbedrijf: de activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie in de vorm van bemiddeling tussen klant en prostituee;
- exploitant: de natuurlijke persoon of de bestuurder van een rechtspersoon of, voor zover van toepassing, de tot vertegenwoordiging van die rechtspersoon bevoegde natuurlijk persoon, voor wiens rekening en risico een seksbedrijf wordt uitgeoefend;
- klant: degene die gebruik maakt van de door een exploitant van een prostitutiebedrijf of een prostituee aangeboden seksuele diensten;
- prostituee: degene die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen betaling;
- prostitutie: het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen betaling;
- prostitutiebedrijf: de activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie;
[- *raamprostitutiebedrijf: de activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie, waarbij het werven van klanten gebeurt door een prostituee die zichtbaar is vanuit een voor publiek toegankelijke plaats;*]
- seksbedrijf: de activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie of tot het verrichten van seksuele handelingen voor een ander tegen betaling of uit het bedrijfsmatig aanbieden van vertoningen van erotisch-pornografische aard in een seksinrichting tegen betaling;

- seksinrichting: voor het publiek toegankelijke besloten ruimte, onderdeel van een seksbedrijf;
[- *werkruimte: als zelfstandig aan te merken onderdeel van een seksinrichting waarin de seksuele handelingen met een ander tegen betaling worden verricht.*]

Afdeling 2. Vergunning seksbedrijf

Artikel 3:3 Vergunning
1. Het is verboden een seksbedrijf uit te oefenen zonder vergunning van het bevoegde bestuursorgaan.
[*2. Het bevoegde bestuursorgaan draagt zorg voor een onpartijdige en transparante verlening van beschikbare vergunningen.*]
3. Op een aanvraag om een vergunning wordt binnen twaalf weken beslist. Deze termijn kan met ten hoogste twaalf weken worden verlengd.
4. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) is niet van toepassing.
5. Een vergunning kan mede voor een seksinrichting worden verleend.
6. De vergunning wordt verleend aan de exploitant en op diens naam gesteld.
[*7. De vergunning kan [ten hoogste [**… (bijvoorbeeld tweemaal)**]] worden verlengd.*]

[Artikel 3:4 Concentratie seksinrichtingen
*Het college kan delen van de gemeente aanwijzen [waarbuiten **OF** waarbinnen] voor het vestigen van een seksinrichting geen vergunning wordt verleend. Daarbij kan worden bepaald dat de aanwijzing slechts geldt voor seksinrichtingen van seksbedrijven van een nader aangewezen aard.*]

[Artikel 3:5 Beperking aantal vergunningen
Variant 1
[Het bevoegde bestuursorgaan kan een maximum stellen aan het totaal aantal seksinrichtingen waarvoor vergunning kan worden verleend. [Hierbij kan worden bepaald dat een maximum slechts geldt voor seksinrichtingen van seksbedrijven van een nader aangewezen aard [of in nader aangewezen delen van de gemeente].]
OF
*Er kan voor in totaal ten hoogste [**aantal**] seksinrichtingen van prostitutiebedrijven[, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, en [**aantal**] seksinrichtingen van raamprostitutiebedrijven] vergunning worden verleend.]*

Variant 2 (Maximumaantal vergunningen voor seksbedrijven)
[Het bevoegde bestuursorgaan kan een maximum stellen aan het aantal vergunningen voor een seksbedrijf dat kan worden verleend. [Hierbij kan worden bepaald dat een maximum slechts geldt voor seksbedrijven van een daarbij aangewezen aard [of in daarbij aangewezen delen van de gemeente].]
OF
*Er kan voor in totaal ten hoogste [**aantal**] seksbedrijven[, niet zijnde prostitutiebedrijven, [**aantal**] prostitutiebedrijven, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, en [**aantal**] raamprostitutiebedrijven] vergunning worden verleend.]*

Variant 3 (Maximumaantal vergunningen voor seksinrichtingen[en maximum aantal werkruimtes [raamprostitutiebedrijven]])
[Het bevoegde bestuursorgaan kan een maximum stellen aan het totaal aantal seksinrichtingen [en het totaal aantal werkruimtes] waarvoor vergunning kan worden verleend. [Hierbij kan worden

bepaald dat een maximum slechts geldt voor seksinrichtingen van seksbedrijven van een daarbij aangewezen aard [of in daarbij aangewezen delen van de gemeente].]
OF
*1. Er kan voor in totaal ten hoogste [**aantal**] seksinrichtingen van prostitutiebedrijven[, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, en [**aantal**] seksinrichtingen van raamprostitutiebedrijven] vergunning worden verleend.*
*2. Onverminderd het eerste lid kan [aan raamprostitutiebedrijven] voor in totaal ten hoogste [**aantal**] werkruimtes vergunning worden verleend.]*

Variant 4 (Nuloptie raamprostitutiebedrijven [en maximering aantal seksinrichtingen])
1. Voor het uitoefenen van een raamprostitutiebedrijf wordt geen vergunning verleend.
*2. [Het bevoegde bestuursorgaan kan een maximum stellen aan het totaal aantal seksinrichtingen van seksbedrijven, niet zijnde raamprostitutiebedrijven, waarvoor vergunning kan worden verleend. [Hierbij kan worden bepaald dat een maximum slechts geldt voor seksinrichtingen van seksbedrijven van een daarbij aangewezen aard [of in daarbij aangewezen delen van de gemeente].] **OF** Er kan voor in totaal ten hoogste [**aantal**] seksinrichtingen [van prostitutiebedrijven, niet zijnde raamprostitutiebedrijven] vergunning worden verleend.*]

Artikel 3:6 Aanvraag
1. Een aanvraag om vergunning wordt ingediend middels een door het bevoegde bestuursorgaan vastgesteld formulier.
2. Bij de aanvraag wordt vermeld voor welke activiteit vergunning wordt gevraagd, en worden in ieder geval de volgende gegevens en bescheiden overgelegd:
    a. de persoonsgegevens van de exploitant;
    b. het nummer van inschrijving in het handelsregister bij de Kamer van Koophandel;
    c. of in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag de exploitant een vergunning voor een seksbedrijf is geweigerd of een aan de exploitant verleende vergunning voor een seksbedrijf is ingetrokken;
    d. het adres waar het seksbedrijf wordt uitgeoefend;
    e. het adres van een onder het seksbedrijf vallende seksinrichting;
    f. het vaste telefoonnummer dat in advertenties voor het seksbedrijf zal worden gebruikt;
    g. een geldig identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht van de exploitant;
    h. voor zover van toepassing, de verblijfstitel van de exploitant;
    i. een actuele verklaring betalingsgedrag nakoming fiscale verplichtingen, verstrekt door de Belastingdienst;
    j. bewijs waaruit blijkt dat de exploitant gerechtigd is tot het gebruik van de ruimtes bestemd voor de uitoefening van het seksbedrijf;
    k. voor zover van toepassing, de plaatselijke ligging van de seksinrichting waarvoor vergunning wordt aangevraagd, door middel van een situatieschets met een noordpijl en schaalaanduiding;
    l. voor zover van toepassing, de plattegrond van de seksinrichting waarvoor vergunning wordt aangevraagd, door middel van een tekening met een schaalaanduiding.
3. Als er een beheerder is aangesteld is het tweede lid, onder a tot en met c, g en h, van overeenkomstige toepassing op de beheerder.
4. Het bevoegde bestuursorgaan kan aanvullende gegevens of bescheiden verlangen.

Artikel 3:7 Weigeringsgronden
1. Een vergunning wordt geweigerd als:
    a. de exploitant of de beheerder onder curatele staat;
    b. de exploitant of de beheerder onherroepelijk is veroordeeld voor een gewelds- of zedendelict of voor mensenhandel, of in enig ander opzicht van slecht levensgedrag is;

c. de exploitant of de beheerder de leeftijd van 21 jaar nog niet heeft bereikt;
d. redelijkerwijs moet worden aangenomen dat de feitelijke toestand niet met het in de aanvraag vermelde in overeenstemming zal zijn;
e. redelijkerwijs moet worden aangenomen dat de aanvrager in strijd zal handelen met aan de vergunning verbonden beperkingen of voorschriften;
f. er aanwijzingen zijn dat voor of bij het seksbedrijf personen tewerkgesteld zijn of zullen zijn die, als het prostituees betreft, nog niet de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt, als het overige personen betreft, nog niet de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, slachtoffer zijn van mensenhandel of verblijven of werken in strijd met het bepaalde bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000;
g. de exploitant of de beheerder minder dan vijf jaar voorafgaand aan de dag dat de vergunning wordt aangevraagd, wegens een misdrijf onherroepelijk is veroordeeld tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van meer dan zes maanden;
h. de exploitant of de beheerder minder dan vijf jaar voorafgaand aan de dag dat de vergunning wordt aangevraagd, bij meer dan één rechterlijke uitspraak of strafbeschikking onherroepelijk veroordeeld is tot een onvoorwaardelijke geldboete van € 500 of meer of tot een andere hoofdstraf als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onder a, van het Wetboek van Strafrecht, wegens dan wel mede wegens overtreding van:
1°. bepalingen, gesteld bij of krachtens de Alcoholwet, de Opiumwet, de Vreemdelingenwet 2000, de Wet arbeid vreemdelingen en hoofdstuk 3 van deze verordening;
2°. de artikelen 137c tot en met 137g, 140, 416, 417, 417bis, 420bis tot en met 420quinquies, 426 en 429quater van het Wetboek van Strafrecht;
3°. artikel 69 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen;
4°. de artikelen 8 en 162, derde lid, alsmede de artikelen 6 juncto 8 en 163 van de Wegenverkeerswet 1994;
5°. de artikelen 2 en 3 van de Wet op de weerkorpsen; of
6°. de artikelen 54 en 55 van de Wet wapens en munitie.
[i. *[*een maximum als bedoeld in artikel 3:5 is vastgesteld en dit maximum al *is* bereikt ***OF*** *een maximum als bedoeld in artikel 3:5 al is bereikt];*]
j. de voorgenomen uitoefening van het seksbedrijf strijd zal opleveren met een geldend bestemmingsplan, een bestemmingsplan in ontwerp dat ter inzage is gelegd, een beheersverordening [*of een aanwijzing als bedoeld in artikel 3:4*].

2. Met een veroordeling als bedoeld in het eerste lid, onder g en h, wordt gelijkgesteld:
a. een bevel tot tenuitvoerlegging van een zodanige voorwaardelijke straf;
b. betaling van een geldsom als bedoeld in artikel 74, tweede lid, onder a, van het Wetboek van Strafrecht of artikel 76, tweede lid, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, tenzij de geldsom minder dan € 375 bedraagt.

3. De periode van vijf jaar, bedoeld in het eerste lid, onder g en h, wordt bij de intrekking van een vergunning teruggerekend vanaf de datum van de intrekking van deze vergunning.

4. Voor de berekening van de periode van vijf jaar, bedoeld in het eerste lid, onder g en h, telt de periode waarin een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is ondergaan, niet mee.

5. Een vergunning kan in ieder geval worden geweigerd:
a. voor een seksbedrijf waarvoor de vergunning op grond van artikel 3:9, eerste lid, aanhef en onder a tot en met f, of tweede lid, aanhef onder a tot en met [e **OF** f **OF** g], of in het geval en onder de voorwaarden, bedoeld in artikel 3 van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur is ingetrokken, gedurende een periode van vijf jaar na de intrekking;
b. als niet is voldaan aan een bij of krachtens artikel 3:6 gestelde eis met betrekking tot de aanvraag, mits de aanvrager de gelegenheid heeft gehad de aanvraag binnen een door het bevoegde bestuursorgaan gestelde termijn aan te vullen;

c. als de vergunning geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op het uitoefenen van een prostitutiebedrijf in een seksinrichting waarvoor eerder een vergunning is ingetrokken, of in die seksinrichting eerder zonder vergunning een prostitutiebedrijf is uitgeoefend;
d. als de openbare orde, de woon- en leefomgeving of de veiligheid en de gezondheid van prostituees of klanten nadelig wordt beïnvloed door de aanwezigheid van de seksinrichting waarvoor de vergunning is aangevraagd;
e. als het bedrijfsplan niet voldoet aan artikel 3:15, eerste en tweede lid;
f. als onvoldoende aannemelijk is dat de exploitant de bij artikel 3:17 gestelde verplichtingen zal naleven[*;*
g. als het escortbedrijf wordt gevestigd in een woonruimte waarvoor geen vergunning als bedoeld in artikel 21, aanhef en onder a, van de Huisvestingswet 2014 is verleend].

Artikel 3:8 Eisen met betrekking tot vergunning

1. De vergunning vermeldt in ieder geval:
a. de naam van de exploitant;
b. voor zover van toepassing, die van de beheerder;
c. voor welke activiteit de vergunning is verleend;
d. het adres waar het seksbedrijf wordt uitgeoefend;
e. het vaste telefoonnummer dat in advertenties voor het seksbedrijf zal worden gebruikt;
f. voor zover van toepassing, het adres van de onder dat seksbedrijf vallende seksinrichting waarvoor de vergunning mede is verleend;
g. de voorschriften en beperkingen die aan de vergunning zijn verbonden;
h. voor zover van toepassing, de geldigheidsduur van de vergunning;
i. het nummer van de vergunning.
2. De exploitant draagt er zorg voor dat de vergunning of een afschrift daarvan zichtbaar aanwezig is in de seksinrichting waarvoor de vergunning mede is verleend, en tevens dat aan de buitenzijde van de seksinrichting zichtbaar is dat hij over een vergunning voor die seksinrichting beschikt.

Artikel 3:9 Intrekkingsgronden

1. De vergunning wordt ingetrokken als:
a. de verstrekte gegevens zodanig onjuist of onvolledig blijken te zijn dat op de aanvraag een andere beslissing zou zijn genomen als bij de beoordeling daarvan de juiste gegevens bekend waren geweest;
b. de vergunning in strijd met een wettelijk voorschrift is gegeven;
c. is gehandeld in strijd met de artikelen 3:10, 3:13, aanhef en onder a, 3:14[, eerste **OF** tweede lid], 3:15 en 3:17, eerste lid, en tweede lid, aanhef en onderdeel b, aanhef en onder 1°;
d. zich binnen het seksbedrijf feiten hebben voorgedaan die de vrees wettigen, dat het van kracht blijven van de vergunning gevaar oplevert voor de openbare orde of veiligheid;
e. zich een omstandigheid voordoet als bedoeld in artikel 3:7, eerste lid, onder a tot en met h;
f. de vergunninghouder dat verzoekt;
g. de uitoefening van het seksbedrijf strijd oplevert met een geldend bestemmingsplan, een beheersverordening [*of een aanwijzing als bedoeld in artikel 3:4*].
2. De vergunning kan worden geschorst of ingetrokken als:
a. is gehandeld in strijd met aan de vergunning verbonden voorschriften of beperkingen;
b. in verband met gewijzigde wettelijke voorschriften, gewijzigde omstandigheden of gewijzigde inzichten de bescherming van de belangen met het oog waarop het vergunningsvereiste is gesteld, zwaarder wegen dan het belang van de vergunninghouder bij behoud van de vergunning;
c. een niet in de vergunning vermelde persoon exploitant of beheerder is geworden;

d. is gehandeld in strijd met een of meer van de bij of krachtens dit hoofdstuk gestelde bepalingen, onverminderd het eerste lid, aanhef en onder c;
e. is gehandeld in strijd met de in het bedrijfsplan beschreven maatregelen;
f. zich binnen het seksbedrijf feiten hebben voorgedaan die de vrees wettigen dat het van kracht blijven van de vergunning gevaar oplevert voor de woon- en leefomgeving of de gezondheid van prostituees of klanten;
g. de exploitant of de beheerder het toezicht op de naleving van het in dit hoofdstuk bepaalde belemmert of bemoeilijkt;
h. er bij het seksbedrijf personen tewerkgesteld zijn die onherroepelijk zijn veroordeeld voor een gewelds- of zedendelict of voor mensenhandel;
i. gedurende ten minste zes maanden geen gebruik is gemaakt van de vergunning.

[Artikel 3:10 Melding gewijzigde omstandigheden
De vergunninghouder meldt elke verandering waardoor zijn seksbedrijf niet langer in overeenstemming is met de op grond van artikel 3:8, eerste lid, in de vergunning opgenomen gegevens, zo spoedig mogelijk aan het bevoegde bestuursorgaan. Deze verleent een gewijzigde vergunning, als het seksbedrijf aan de vereisten voldoet.]

[Artikel 3:11 Verlenging vergunning
1. Op een aanvraag om verlenging van een vergunning zijn de artikelen 3:3, [3:5,] 3:6 tot en met 3:8 en 3:15, derde lid, van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat actuele gegevens en bescheiden waarover het bevoegde bestuursorgaan al beschikking heeft niet nogmaals overgelegd dienen te worden.
2. Als ten minste twaalf weken voorafgaand aan de vervaltermijn van de vergunning verlenging van de vergunning is aangevraagd, blijft de vergunning van kracht totdat op de aanvraag om verlenging is besloten.]

Afdeling 3. Uitoefenen seksbedrijf

Paragraaf 3.1 Regels voor alle seksbedrijven

Artikel 3:12 Sluitingstijden seksinrichtingen; aanwezigheid; toegang
1. Het is de exploitant en de beheerder verboden een [*[buiten [**deel gemeente**] gelegen, **EN/OF** niet onder een [raamprostitutiebedrijf **OF** prostitutiebedrijf] vallende]*] seksinrichting voor bezoekers geopend te hebben of daarin bezoekers toe te laten of te laten verblijven tussen [**tijdstip (bijvoorbeeld 04.00 uur)**] en [**tijdstip (bijvoorbeeld 08.00 uur)**], tenzij bij vergunning anders is bepaald.
2. Het is bezoekers van een seksinrichting verboden zich daarin te bevinden gedurende de tijd dat die inrichting gesloten dient te zijn voor bezoekers.
[*3. Het is een prostituee verboden zich te bevinden in een seksrichting tussen [**tijdstip (bijvoorbeeld 04.30 uur)**] en [**tijdstip (bijvoorbeeld 07.30 uur)**], tenzij bij vergunning anders is bepaald.*]
4. Het is de exploitant en de beheerder verboden personen die nog niet de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt toe te laten of te laten verblijven in een seksinrichting.

Artikel 3:13 Adverteren
Het is verboden in advertenties voor een seksbedrijf:
a. geen vermelding op te nemen van het telefoonnummer, bedoeld in artikel 3:8, eerste lid, onder e, van het nummer, bedoeld in artikel 3:8, eerste lid, onder i, en van de bedrijfsnaam;
b. vermelding op te nemen van een ander telefoonnummer dan bedoeld onder a; en

c. als het een prostitutiebedrijf betreft, onveilige seks aan te bieden of te garanderen dat prostituees die voor of bij het betreffende bedrijf werken vrij zijn van seksueel overdraagbare aandoeningen.

Paragraaf 3.2 Regels voor alle prostitutiebedrijven en prostituees

Artikel 3:14 Leeftijd en verblijfstitel prostituees[; verbod werken voor onvergund prostitutiebedrijf]

Variant 1

[*1.*] Het is een exploitant verboden een prostituee voor of bij zich te laten werken die:

a. nog niet de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt;

b. in Nederland verblijft of werkt in strijd met het bepaalde bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000.

[*2. Het is een prostituee verboden werkzaam te zijn voor of bij een exploitant aan wie geen vergunning voor een prostitutiebedrijf is verleend*.]

Variant 2

1. Prostitutie vindt uitsluitend plaats door een prostituee die de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt.
2. Het is een exploitant verboden een prostituee voor of bij zich te laten werken die:
   a. nog niet de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt;
   b. in Nederland verblijft of werkt in strijd met het bepaalde bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000.
3. Het is een prostituee verboden:
   a. te handelen in strijd met het eerste lid;
   b. werkzaam te zijn voor of bij een exploitant aan wie geen vergunning voor een prostitutiebedrijf is verleend.

Artikel 3:15 Bedrijfsplan

1. Een prostitutiebedrijf beschikt over een bedrijfsplan, waarin in ieder geval wordt beschreven welke maatregelen de exploitant treft:
   a. op het gebied van hygiëne;
   b. ter bescherming van de gezondheid, de veiligheid en het zelfbeschikkingsrecht van de prostituees;
   c. ter bescherming van de gezondheid van de klanten;
   d. ter voorkoming van strafbare feiten.
2. De door de exploitant te treffen maatregelen, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, waarborgen dat:
   a. de hygiëne in een seksinrichting voldoet aan de algemene eisen die hiervoor in de branche gelden en dat dit controleerbaar is;
   b. inzichtelijk en controleerbaar is welke maatregelen een exploitant in zijn bedrijfsvoering en inrichting van de werkruimten treft voor gezonde en veilige werkomstandigheden voor prostituees;
   c. in de werkruimten te allen tijde voldoende condooms met een CE-markering voor gebruik beschikbaar zijn;
   d. in de werkruimten voor de prostituees een goed functionerende alarmvoorziening aanwezig is;

e. de prostituee zich regelmatig kan laten onderzoeken op seksueel overdraagbare aandoeningen en door de exploitant voldoende geïnformeerd is over de mogelijkheden van een dergelijk onderzoek;
f. de prostituee niet gedwongen wordt zich geneeskundig te laten onderzoeken;
g. de prostituee vrij is in de keuze van de arts(en) die zij wil bezoeken;
h. de prostituee klanten en diensten kan weigeren zonder dat dat voor haar andere werkzaamheden gevolgen heeft;
i. de prostituee kan weigeren alcohol of drugs te gebruiken zonder dat dat voor haar werkzaamheden gevolgen heeft;
j. aan de voor de exploitant werkzame beheerder voldoende professionele eisen op het gebied van agressiebeheersing en bedrijfshulpverlening worden gesteld en waar nodig wordt gezorgd voor scholing hierin;
k. de exploitant zich een oordeel vormt over de mate van zelfredzaamheid van de prostituee voordat deze voor of bij hem gaat werken, teneinde vast te stellen of zij voldoet aan de eisen die hij hiervoor in zijn bedrijfsplan heeft opgenomen;
l. de exploitant voor elke voor of bij hem werkzame prostituee kan aantonen onder welke verhuur- of arbeidsvoorwaarden zij haar diensten aanbiedt;
m. de exploitant of beheerder zich er regelmatig van vergewist dat de prostituee niet door derden gedwongen wordt tot prostitutie en dat hij in dit kader informatie van hulpverleningsinstanties ter beschikking stelt;
n. de exploitant aan de voor of bij hem werkzame prostituees informatie ter beschikking stelt over de mogelijkheden om hulp te krijgen als een prostituee wil stoppen met haar werk in de prostitutie;
o. de overlast aan de omgeving van de onder het seksbedrijf vallende seksinrichtingen beperkt wordt.

3. Het bedrijfsplan wordt overgelegd bij de aanvraag om een vergunning.
4. De exploitant meldt een voorgenomen wijziging van het bedrijfsplan onverwijld aan het bevoegde bestuursorgaan. De wijziging wordt na goedkeuring van het bevoegde bestuursorgaan als onderdeel van het bedrijfsplan aangemerkt, als deze voldoet aan de eisen die overeenkomstig het eerste en tweede lid aan een bedrijfsplan worden gesteld.
5. De rechten voor prostituees, die worden gewaarborgd op grond van het tweede lid, worden op schrift gesteld en in een voor haar begrijpelijke taal uitgereikt aan elke prostituee die werkzaam is voor of bij de exploitant.
6. In de seksinrichting wordt in ten minste twee talen en voor de klant goed zichtbaar bekend gemaakt dat een prostituee klanten en diensten mag weigeren en mag weigeren alcohol of drugs te gebruiken.

[Artikel 3:16 Minimale verhuurperiode werkruimte
*Een werkruimte wordt bij aanvang van het huren voor ten minste [**aantal (bijvoorbeeld 4)**] aaneengesloten weken verhuurd.*]

Artikel 3:17 Verdere verplichtingen van de exploitant en beheerder prostitutiebedrijf
1. De exploitant of de beheerder is aanwezig gedurende de uren dat het prostitutiebedrijf daadwerkelijk wordt uitgeoefend.
2. De exploitant van een prostitutiebedrijf draagt er zorg voor dat:
a. de voor of bij het prostitutiebedrijf werkzame prostituees redelijkerwijs hun eigen werktijden kunnen bepalen;
b. er een deugdelijke bedrijfsadministratie wordt gevoerd waarin de actuele gegevens zijn opgenomen van in ieder geval;
1°. de voor of bij het prostitutiebedrijf werkzame prostituees;
2°. de verhuuradministratie;

3°. met betrekking tot alle voor of bij het prostitutiebedrijf werkzame prostituees, de documentatie die ten grondslag ligt aan de vorming van het oordeel over de mate van zelfredzaamheid, bedoeld in artikel 3:15, tweede lid, onder k;
4°. de werkroosters van de beheerders;
5°. [**…**].

c. de bedrijfsadministratie met inachtneming van de wettelijke termijnen wordt bewaard en te allen tijde beschikbaar is voor toezichthouders;
d. medewerkers van de gemeentelijke gezondheidsdienst en van andere door de burgemeester of het college aangewezen instellingen worden toegelaten tot seksinrichtingen als ze voornemens zijn voorlichtings- en preventieactiviteiten uit te voeren of voorlichtingsmateriaal te verspreiden;
e. onverwijld bij de politie wordt gemeld ieder signaal van mensenhandel of andere vormen van dwang en uitbuiting;
f. onverwijld aan het bevoegde bestuursorgaan wordt gemeld als gedurende ten minste één maand geen gebruik gemaakt zal worden van de vergunning. Deze melding vermeldt de reden en de verwachte duur;
g. gedaan wordt wat nodig is voor een goede gang van zaken binnen het prostitutiebedrijf.

Paragraaf 3.3 Raam- en straatprostitutie

Artikel 3:18 Raamprostitutie

[*1.*] Het is een prostituee verboden:

a. zich vanuit een gebouw of vanuit de toegang naar een gebouw aan klanten die zich op of aan de weg bevinden beschikbaar te stellen; en
b. passanten hinderlijk te bejegenen of zich aan passanten op te dringen dan wel zich ongekleed of vrijwel ongekleed achter het raam van een seksinrichting of in de toegang tot een seksinrichting op te houden.

[*2. Het verbod, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a, is niet van toepassing op een prostituee die werkzaam is in een onder een raamprostitutiebedrijf vallende seksinrichting waarvoor een vergunning is verleend.*]

Artikel 3:19 Straatprostitutie

[*1.*] Het is verboden op of aan de weg of op, aan of in een andere vanaf de weg zichtbare plaats, niet zijnde een seksinrichting waarvoor een vergunning is verleend, zich op te houden met het kennelijke doel prostitutie of het verrichten van seksuele handelingen in het kader van prostitutie.
[*2. Het verbod is niet van toepassing op door het college aangewezen wegen gedurende de door het college vastgestelde tijden.*]

[Artikel 3:20 Handhaving straatprostitutie

1. Met het oog op de naleving van het verbod, bedoeld in artikel 3:19, eerste lid, kan door een politieambtenaar of toezichthouder het bevel worden gegeven zich onmiddellijk in een bepaalde richting te verwijderen.
2. Een politieambtenaar of toezichthouder kan een persoon die zich op een krachtens artikel 3:19, tweede lid, aangewezen weg bevindt, in het belang van de openbare orde, de woon- en leefomgeving, het voorkomen of beperken van overlast, de veiligheid, de zedelijkheid of de gezondheid van prostituees of klanten bevelen zich onmiddellijk in een door hem aangegeven richting te verwijderen.
3. Met het oog op de in het tweede lid genoemde belangen kan de burgemeester aan een persoon aan wie ten minste eenmaal een bevel als bedoeld in dat lid is gegeven een bevel geven zich

*gedurende ten hoogste [**aantal (bijvoorbeeld 3)**] maanden niet op te houden op krachtens artikel 3:19, tweede lid, aangewezen wegen.*
4. De burgemeester beperkt het in het derde lid bedoelde bevel, als hij dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van de betrokkene noodzakelijk oordeelt.]

Afdeling 4. Overige bepalingen

Artikel 3:21 Verbodsbepalingen klanten
1. Het is een klant verboden seksuele handelingen te verrichten met een prostituee van wie hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat zij werkzaam is voor of bij een exploitant aan wie geen vergunning voor een prostitutiebedrijf is verleend.
2. Het is verboden op of aan de weg of op, aan of in een andere voor publiek toegankelijke plaats gebruik te maken van de diensten van een prostituee.
3. Het verbod, bedoeld in het tweede lid, geldt niet in een seksinrichting waarvoor een vergunning is verleend [*en op of aan de op grond van artikel 3:19, tweede lid, aangewezen wegen*].

[Artikel 3:22 Tentoonstellen, aanbieden en aanbrengen van erotisch-pornografische goederen, afbeeldingen en dergelijke
1. Het is de rechthebbende op een onroerende zaak verboden daarin of daarop goederen, opschriften, aankondigingen, gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen van erotisch-pornografische aard openlijk tentoon te stellen, aan te bieden of aan te brengen als de burgemeester aan de rechthebbende heeft bekendgemaakt dat de wijze van tentoonstellen, aanbieden of aanbrengen daarvan, de openbare orde of de woon- en leefomgeving in gevaar brengt.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op het tentoonstellen, aanbieden of aanbrengen van goederen, opschriften, aankondigingen, gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen, die dienen tot het openbaren van gedachten en gevoelens, bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Grondwet.]

Hoofdstuk 4. Bescherming van het milieu en het natuurschoon en zorg voor het uiterlijk aanzien van de gemeente

Afdeling 1. Voorkomen of beperken geluidhinder en hinder door verlichting

Artikel 4:1 Definities
In deze afdeling wordt verstaan onder:
- collectieve festiviteit: festiviteit die niet specifiek aan één of een klein aantal inrichtingen is verbonden;
- gevoelige gebouwen: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1.1. van het Activiteitenbesluit milieubeheer;
- gevoelige terreinen: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1.1. van het Activiteitenbesluit milieubeheer;
- houder van een inrichting: degene die als eigenaar, bedrijfsleider, beheerder of anderszins een inrichting drijft;
- incidentele festiviteit: festiviteit of activiteit die gebonden is aan één of een klein aantal inrichtingen;

- inrichting: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer, met dien verstande dat de artikelen 4:2 tot en met 4:5 uitsluitend van toepassing zijn op inrichtingen type A of type B als bedoeld in het Activiteitenbesluit milieubeheer;
- onversterkte muziek: muziek die niet elektronisch is versterkt.

Artikel 4:2 Aanwijzing collectieve festiviteiten

1. De geluidsnormen bedoeld in de artikelen 2.17, 2.17a, 2.19, 2.19a en 2.20 van het Activiteitenbesluit milieubeheer en artikel 4:5 gelden niet voor door het college per kalenderjaar aan te wijzen collectieve festiviteiten gedurende de daarbij aan te wijzen dagen of dagdelen.
2. De voorwaarden met betrekking tot de verlichting ten behoeve van sportbeoefening in de buitenlucht als bedoeld in artikel 3.148, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer gelden niet voor door het college per kalenderjaar aan te wijzen collectieve festiviteiten gedurende de daarbij aan te wijzen dagen of dagdelen.
3. In een aanwijzing als bedoeld in het eerste en tweede lid kan het college bepalen dat de aanwijzing slechts geldt in een of meer van de volgende delen:
    a. [**...**];
4. Het college maakt de aanwijzing ten minste vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar bekend.
5. Als een collectieve festiviteit redelijkerwijs niet te voorzien was, kan het college een festiviteit terstond als collectieve festiviteit als bedoeld in het eerste lid aanwijzen.
6. Het equivalente geluidsniveau LAeq veroorzaakt door de inrichting, bedraagt niet meer dan [**aantal**] dB(A), gemeten op de gevel van gevoelige gebouwen op een hoogte van 1,5 meter.
7. De geluidsnorm, bedoeld in het zesde lid, is inclusief onversterkte muziek en exclusief 10 dB(A) toeslag vanwege muziekcorrectie. Tevens wordt de bedrijfsduurcorrectie buiten beschouwing gelaten.
8. Op de dagen, bedoeld in het eerste lid, wordt het ten gehore brengen van extra muziek hoger dan de geluidsnorm, bedoeld in de artikelen 2.17, 2.17a, 2.19, 2.19a en 2.20 van het Activiteitenbesluit milieubeheer en artikel 4:5, uiterlijk om [**tijdstip**] uur beëindigd.

Artikel 4:3 Melding incidentele festiviteiten

1. Het is een inrichting toegestaan op maximaal [**aantal**] dagen of dagdelen per kalenderjaar incidentele festiviteiten te houden waarbij de geluidsnormen, bedoeld in de artikelen 2.17, 2.17a, 2.19, 2.19a en 2.20 van het Activiteitenbesluit milieubeheer en artikel 4:5, niet van toepassing zijn, mits de houder van de inrichting ten minste twee weken voor de aanvang van de festiviteit daarvan melding heeft gedaan aan het college.
2. Het is een inrichting toegestaan om tijdens maximaal [**aantal**] dagen of dagdelen per kalenderjaar in verband met de viering van incidentele festiviteiten de verlichting langer aan te houden ten behoeve van sportactiviteiten waarbij artikel 3.148, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer niet van toepassing is, mits de houder van de inrichting ten minste tien werkdagen voor de aanvang van de festiviteit daarvan melding heeft gedaan aan het college.
3. Het college stelt een formulier vast voor het doen van de melding.
4. De melding is gedaan wanneer het formulier, volledig en naar waarheid ingevuld, tijdig is ingeleverd op de plaats op dat formulier vermeld.
5. De melding wordt geacht te zijn gedaan wanneer het college op verzoek van de houder van een inrichting een incidentele festiviteit die redelijkerwijs niet te voorzien was, terstond toestaat.
6. Het equivalente geluidsniveau LAeq veroorzaakt door de inrichting bedraagt niet meer dan [**aantal**] dB(A), gemeten op de gevel van gevoelige gebouwen op een hoogte van 1,5 meter.
7. De geluidsnorm, bedoeld in het zesde lid, is inclusief onversterkte muziek en exclusief 10 dB(A) toeslag vanwege muziekcorrectie. Tevens wordt de bedrijfsduurcorrectie buiten beschouwing gelaten.

8. Op de dagen, bedoeld in het eerste lid, wordt het ten gehore brengen van extra muziek hoger dan de geluidsnorm, bedoeld in de artikelen 2.17, 2.17a, 2.19, 2.19a en 2.20 van het Activiteitenbesluit milieubeheer en artikel 4:5, uiterlijk om [**tijdstip**] uur beëindigd.
9. De geluidsnorm, bedoeld in het zesde lid, geldt voor het bebouwde gedeelte van de inrichting en niet voor de buitenruimte.
10. Bij het ten gehore brengen van muziekgeluid blijven ramen en deuren gesloten, behoudens voor het onmiddellijk doorlaten van personen of goederen.

Artikel 4:4
(Vervallen)

Artikel 4:5 Onversterkte muziek
1. Bij het ten gehore brengen van onversterkte muziek als bedoeld in artikel 2.18, eerste lid, onder f, en vijfde lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer binnen inrichtingen is de in het tweede lid opgenomen tabel van toepassing, met dien verstande dat:

a. de in de tabel aangegeven waarden binnen in- of aanpandige gevoelige gebouwen niet gelden als de gebruiker van deze gevoelige gebouwen geen toestemming geeft voor het in redelijkheid uitvoeren of doen uitvoeren van geluidsmetingen;
b. de in de tabel aangegeven waarden op de gevel ook gelden bij gevoelige terreinen op de grens van het terrein;
c. de waarden in in- en aanpandige gevoelige gebouwen, voor zover het woningen betreft, gelden in geluidsgevoelige ruimten als bedoeld in artikel 1 van de Wet geluidhinder en verblijfsruimten als bedoeld in artikel 1.1, onder d, van het Besluit geluidhinder;
d. bij het bepalen van de geluidsniveaus als vermeld in de tabel geen bedrijfsduurcorrectie wordt toegepast.

2. Tabel

	07.00-19.00 uur	**19.00-23.00 uur**	**23.00-07.00 uur**
LAr.LT op de gevel van gevoelige gebouwen	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
LAr.LT in in- en aanpandige gevoelige gebouwen	35 dB(A)	30 dB(A)	25 dB(A)
LAmax op de gevel van gevoelige gebouwen	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)
LAmax in in- en aanpandige gevoelige gebouwen	55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)

3. Voor de duur van [**aantal**] uur in de week is onversterkte muziek, vanwege het oefenen door muziekgezelschappen zoals orkesten, harmonie- en fanfaregezelschappen, in een inrichting gedurende de dag- en avondperiode uitgezonderd van de genoemde geluidsniveaus in het eerste lid.
4. Als versterkte elementen worden gecombineerd met onversterkte elementen, wordt het hele samenspel beschouwd als versterkte muziek en is het Activiteitenbesluit milieubeheer van toepassing.
5. Het eerste lid is niet van toepassing op collectieve en incidentele festiviteiten als bedoeld in de artikelen 4:2 en 4:3.

[Artikel 4:5a Traditioneel schieten
Bij traditioneel schieten als bedoeld in artikel 2:18, eerste lid, onder g, van het Activiteitenbesluit milieubeheer worden de volgende regels in acht genomen:

*a. het schieten vindt plaats op ten hoogste [**aantal**] dagen per week en ten hoogste [**aantal**] uren per dag;*
*b. het schieten vindt uitsluitend plaats tussen [**tijdstip**] uur en [**tijdstip**] uur;*
*c. het aantal schoten per uur bedraagt ten hoogste [**aantal**];*
d. de opvangvoorziening voor de kogels is voorzien van geluiddempend materiaal aan de buitenzijde.]

[Artikel 4:5b Geluidhinder in de openlucht

1. Het is verboden buiten een inrichting in de openlucht een geluidsapparaat, toestel of machine in werking te hebben op een zodanige wijze dat voor een omwonende of overigens voor de omgeving geluidhinder wordt veroorzaakt.

2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.

3. Het college kan terreinen of wateren aanwijzen waar het verbod niet van toepassing is op het in werking hebben van bepaalde in de aanwijzing aangewezen categorieën van geluidsapparaten, toestellen of machines, voor zover wordt voldaan aan de door het college vast te stellen voorschriften ter voorkoming of beperking van geluidhinder.

4. *De in het derde lid bedoelde voorschriften kunnen onder meer betrekking hebben op*:

a. het maximale geluidsniveau;

b. de situering van geluidsbronnen;

c. de frequentie en tijden van gebruik.

*5. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet geluidhinder, de Zondagswet, de Wet openbare manifestaties, het Vuurwerkbesluit, het Activiteitenbesluit milieubeheer, het Bouwbesluit 2012 of de [**citeertitel provinciale milieuverordening**].*]

[Artikel 4:5c Geluidhinder door dieren

Degene die buiten een inrichting de zorg heeft voor een dier, voorkomt dat dit voor een omwonende of overigens voor de omgeving geluidhinder veroorzaakt.]

[Artikel 4:5d Geluidhinder door motorvoertuigen en bromfietsen

Het is verboden buiten een inrichting zich met een motorvoertuig of een bromfiets zodanig te gedragen, dat daardoor voor een omwonende of overigens voor de omgeving geluidhinder ontstaat.]

[Artikel 4:5e Geluidhinder door vrachtauto's

1. Het is verboden buiten een inrichting een vrachtauto als bedoeld in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 op zodanige wijze te laden of te lossen dat daardoor voor een omwonende of overigens voor de omgeving geluidhinder wordt veroorzaakt.

2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.]

[Artikel 4:5f Routering

1. Het is verboden buiten een inrichting met een vrachtauto als bedoeld in artikel 4:5e, waarvan het ledig gewicht vermeerderd met het laadvermogen meer bedraagt dan 3.500 kilogram of die met inbegrip van de lading een lengte heeft van meer dan zes meter of een hoogte van meer dan twee meter, tussen 23.00 en 07.00 uur op een andere dan door het college aangewezen weg te rijden.

2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.]

Artikel 4:6 Overige geluidhinder

1. Het is verboden buiten een inrichting op een zodanige wijze toestellen of geluidsapparaten in werking te hebben of handelingen te verrichten dat voor een omwonende of voor de omgeving geluidhinder wordt veroorzaakt.

2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.

3. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet geluidhinder, de Zondagswet, de Wet openbare manifestaties, het Vuurwerkbesluit, het Activiteitenbesluit milieubeheer, het Bouwbesluit 2012 of de [**citeertitel provinciale milieuverordening**].

[Artikel 4:6a Mosquito

1. Onder mosquito wordt verstaan een apparaat dat een slechts voor jongeren hoorbare, hinderlijke hoge pieptoon produceert, met als doel groepen jongeren weg te houden van plaatsen waar zij overlast veroorzaken.

2. In afwijking van artikel 4:6 kan de burgemeester in het belang van de openbare orde besluiten op een openbare plaats een mosquito aan te brengen bij gebleken ernstige overlast door jongeren op die plaats.
3. De aanwezigheid van een mosquito wordt duidelijk kenbaar gemaakt op de plaats waar deze is aangebracht.
4. Een mosquito is alleen in werking op die tijdstippen dat overlast redelijkerwijs valt te verwachten.
*5. Een mosquito wordt aangebracht voor een periode van ten hoogste [**aantal**] maanden. De burgemeester kan die periode telkens met een periode van ten hoogste [**aantal**] maanden verlengen.*]

Afdeling 2. Bodem-, weg- en milieuverontreiniging

Artikel 4:7 Straatvegen
Het is verboden op een door het college ten behoeve van de werkzaamheden van de gemeentelijke reinigingsdienst aangewezen weggedeelte, een voertuig te parkeren of enig ander voorwerp te laten staan gedurende een daarbij aangeduide tijdsperiode.

Artikel 4:8 Natuurlijke behoefte doen
Het is verboden binnen de bebouwde kom op een openbare plaats zijn natuurlijke behoefte te doen buiten daarvoor bestemde plaatsen.

Artikel 4:9 Toestand van sloten en andere wateren en niet openbare riolen en putten buiten gebouwen
Sloten en andere wateren en niet openbare riolen en putten buiten gebouwen mogen zich niet bevinden in een toestand die gevaar oplevert voor de veiligheid, nadeel voor de gezondheid of hinder voor de gebruikers van de gebouwen of voor anderen.

Afdeling 3. Het bewaren van houtopstanden

Artikel 4:10 Definities
1. In deze afdeling wordt verstaan onder:
    - houtopstand: hakhout, een houtwal of een of meer bomen;
    - hakhout: een of meer bomen die na te zijn geveld, opnieuw op de stronk uitlopen.
2. In deze afdeling wordt onder vellen mede verstaan: rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben.

Artikel 4:11 Omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden
1. Het college stelt een Bomenlijst vast waarop de monumentale en andere beschermenswaardige bomen in de gemeente worden vermeld.
2. Het is verboden zonder omgevingsvergunning van het bevoegd gezag de houtopstanden te vellen of te doen vellen die staan vermeld op de in het eerste lid genoemde Bomenlijst.
3. In afwijking van artikel 1:8 kan de vergunning worden geweigerd op grond van:
    a. de natuurwaarde van de houtopstand;
    b. de landschappelijke waarde van de houtopstand;
    c. de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpsschoon;
    d. de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
    e. de cultuurhistorische waarde van de houtopstand; of
    f. de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand.

4. Het verbod is niet van toepassing als de burgemeester toestemming verleent voor het vellen van een houtopstand in verband met een spoedeisend belang voor de openbare orde of een direct gevaar voor personen of goederen.
5. Het bevoegd gezag kan een herplantplicht opleggen onder nader te stellen voorschriften.

Artikel 4:12
(Vervallen)

Afdeling 4. Maatregelen tegen ontsiering en stankoverlast

Artikel 4:13 Opslag voertuigen, vaartuigen, mest, afvalstoffen en dergelijke
1. Het is verboden op door het college in het belang van het uiterlijk aanzien van de gemeente, ter voorkoming of opheffing van overlast dan wel voorkoming van schade aan de openbare gezondheid aangewezen plaatsen, buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, in de openlucht of buiten de weg de volgende voorwerpen of stoffen op te slaan, te plaatsen of aanwezig te hebben:
    a. onbruikbare of aan hun oorspronkelijke bestemming onttrokken voer- of vaartuigen of onderdelen daarvan;
    b. bromfietsen en motorvoertuigen of onderdelen daarvan;
    c. kampeermiddelen als bedoeld in artikel 4:17 of onderdelen daarvan, voor zover het plaatsen of aanwezig hebben daarvan geschiedt voor verkoop of verhuur of anderszins voor een commercieel doel; of
    d. mestopslag, gierkelders of andere verzamelplaatsen van vuil, een verzameling ingekuild gras, loof of pulp of ingekuilde landbouwproducten, afbraakmaterialen en oude metalen.
2. Het college kan bij de aanwijzing nadere regels stellen.
3. Dit artikel is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door of krachtens de Wet ruimtelijke ordening of de [**citeertitel provinciale verordening […]**].

Artikel 4:14
(Vervallen)

Artikel 4:15 Verbod hinderlijke of gevaarlijke reclame
1. Het is verboden op of aan een onroerende zaak handelsreclame te maken of te voeren door middel van een opschrift, aankondiging of afbeelding waardoor het verkeer in gevaar wordt gebracht of ernstige hinder ontstaat voor de omgeving.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Artikel 4:16
(Vervallen)

Afdeling 5. Kamperen buiten kampeerterreinen

Artikel 4:17 Definitie
In deze afdeling wordt onder kampeermiddel verstaan een onderkomen of voertuig waarvoor geen omgevingsvergunning voor het bouwen in de zin van artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is vereist, dat bestemd of opgericht is dan wel gebruikt wordt of kan worden gebruikt voor recreatief nachtverblijf.

Artikel 4:18 Recreatief nachtverblijf buiten kampeerterreinen

1. Het is verboden ten behoeve van recreatief nachtverblijf kampeermiddelen te plaatsen of geplaatst te houden buiten een kampeerterrein dat als zodanig in het bestemmingsplan, de beheersverordening, exploitatieplan of een voorbereidingsbesluit is bestemd of mede bestemd.
2. Het verbod geldt niet voor het plaatsen van kampeermiddelen voor eigen gebruik door de rechthebbende op een terrein.
3. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
4. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de ontheffing worden geweigerd in het belang van de bescherming van:
    a. natuur en landschap; of
    b. een stadsgezicht.

Artikel 4:19 Aanwijzing kampeerplaatsen
1. Artikel 4:18, eerste lid, is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.
2. Het college kan daarbij nadere regels stellen ter bescherming van de belangen genoemd in artikel 4:18, vierde lid.

Hoofdstuk 5. Andere onderwerpen betreffende de huishouding van de gemeente

Afdeling 1. Parkeerexcessen en stopverbod

Artikel 5:1
(Vervallen)

Artikel 5:2 Voertuigen van autobedrijf en dergelijke
1. Onder verhuren als bedoeld in dit artikel wordt mede verstaan:
    a. het gebruiken van een voertuig voor het geven van lessen; of
    b. het gebruiken van een voertuig voor het vervoeren van personen tegen betaling.
2. Tot de voertuigen als bedoeld in dit artikel worden niet gerekend:
    a. voertuigen waaraan herstel- of onderhoudswerkzaamheden worden verricht die in totaal niet meer dan een uur vergen, en dit gedurende de tijd die nodig is en gebruikt wordt voor deze werkzaamheden; of
    b. voertuigen voor persoonlijk gebruik van de in het derde lid bedoelde persoon.
3. Het is degene die er zijn bedrijf, nevenbedrijf dan wel een gewoonte van maakt voertuigen te stallen, te herstellen, te slopen, te verhuren of te verhandelen, verboden:
    a. drie of meer voertuigen die hem toebehoren of zijn toevertrouwd, op de weg te parkeren binnen een cirkel met een straal van [**aantal**] meter met als middelpunt een van deze voertuigen;
    b. de weg als werkplaats voor voertuigen te gebruiken.
4. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
5. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 5:3 Te koop aanbieden van voertuigen
1. Het is verboden op een door het college aangewezen weg een voertuig te parkeren met het kennelijke doel het te koop aan te bieden of te verhandelen.
2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.

3. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

[Artikel 5:4 Defecte voertuigen
Het is verboden een voertuig waarmee als gevolg van andere dan eenvoudig te verhelpen gebreken niet kan of mag worden gereden, langer dan drie achtereenvolgende dagen op de weg te parkeren.]

Artikel 5:5 Voertuigwrakken
1. Het is verboden een voertuig dat rijtechnisch in onvoldoende staat van onderhoud en tevens in een kennelijk verwaarloosde toestand verkeert op de weg te parkeren.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet milieubeheer.

Artikel 5:6 Kampeermiddelen en andere voertuigen
1. Het is verboden een voertuig dat voor recreatie of anderszins voor andere dan verkeersdoeleinden wordt gebruikt:
    a. [langer dan op drie achtereenvolgende dagen te plaatsen of te hebben op een door het college aangewezen weg, waar dit naar zijn oordeel buitensporig is met het oog op de verdeling van beschikbare parkeerruimte of schadelijk is voor het uiterlijk aanzien van de gemeente **OF** langer dan gedurende drie achtereenvolgende dagen [*binnen de bebouwde kom*] op de weg te plaatsen of te hebben];
    b. op een door het college aangewezen plaats te parkeren, waar dit naar zijn oordeel schadelijk is voor het uiterlijk aanzien van de gemeente.
2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door [de [**citeertitel provinciale wegenverordening**] **OF** het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**]] of de [**citeertitel provinciale landschapsverordening**].
4. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 5:7 Reclamevoertuigen
1. Het is verboden een voertuig dat is voorzien van een aanduiding van handelsreclame op de weg te parkeren met het kennelijk doel om daarmee handelsreclame te maken.
2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
3. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 5:8 Grote voertuigen
1. Het is verboden een voertuig dat, met inbegrip van de lading, een lengte heeft van meer dan 6 meter of een hoogte van meer dan 2,4 meter te parkeren op een door het college aangewezen plaats, waar dit naar zijn oordeel schadelijk is voor het uiterlijk aanzien van de gemeente.
2. Het is verboden een voertuig dat, met inbegrip van de lading, een lengte heeft van meer dan 6 meter te parkeren op een door het college aangewezen weg, waar dit naar zijn oordeel buitensporig is met het oog op de verdeling van beschikbare parkeerruimte.
3. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op campers, kampeerauto's, caravans en kampeerwagens, voor zover deze voertuigen niet langer dan drie achtereenvolgende dagen op de weg worden geplaatst of gehouden.
4. Het tweede lid is voorts niet van toepassing op werkdagen van maandag tot en met vrijdag, dagelijks van 08.00 tot 18.00 uur.
5. Het college kan ontheffing verlenen van de verboden.
6. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 5:9 Uitzichtbelemmerende voertuigen
1. Het is verboden een voertuig dat, met inbegrip van lading, een lengte heeft van meer dan 6 meter of een hoogte van meer dan 2,4 meter, op de weg te parkeren [bij **OF** binnen een afstand van [**aantal**] meter van] een voor bewoning of ander dagelijks gebruik bestemd gebouw op zodanige wijze dat daardoor het uitzicht van bewoners of gebruikers vanuit dat gebouw op hinderlijke wijze wordt belemmerd of hen anderszins hinder of overlast wordt aangedaan.
2. Het verbod is niet van toepassing gedurende de tijd die nodig is en gebruikt wordt voor het uitvoeren van werkzaamheden waarvoor de aanwezigheid van het voertuig ter plaatse noodzakelijk is.

Artikel 5:10 Parkeren of laten stilstaan van voertuigen anders dan op de rijbaan
1. Het is verboden een voertuig te parkeren of te laten stilstaan op een door het college aangewezen, niet tot de rijbaan behorend weggedeelte.
2. Het verbod is niet van toepassing op voertuigen die worden gebruikt voor werkzaamheden in opdracht van een bestuursorgaan of openbaar lichaam.

Artikel 5:11 Aantasting groenvoorzieningen door voertuigen
1. Het is verboden met een voertuig te rijden door een park of plantsoen of een van gemeentewege aangelegde beplanting of groenstrook, of het daarin te doen of te laten staan.
2. Dit verbod is niet van toepassing op:
    a. de weg;
    b. voertuigen die worden gebruikt voor werkzaamheden in opdracht van een bestuursorgaan of openbaar lichaam;
    c. voertuigen waarmee standplaats wordt of is ingenomen op terreinen die voor dit doel zijn bestemd.
3. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.

Artikel 5:12 Overlast van fietsen of bromfietsen
[*1.*] Het is verboden op door het college in het belang van het uiterlijk aanzien van de gemeente, ter voorkoming of opheffing van overlast of ter voorkoming van schade aan de openbare gezondheid aangewezen plaatsen fietsen of bromfietsen onbeheerd buiten de daarvoor bestemde ruimten of plaatsen te laten staan.
[*2. Het is verboden op door het college aangewezen plaatsen fietsen of bromfietsen langer dan een door het college vastgestelde periode onafgebroken te laten staan*.]

Afdeling 2. Collecteren

Artikel 5:13 Inzameling van geld of goederen of leden- of donateurwerving
1. Het is verboden zonder vergunning van het college een openbare inzameling van geld of goederen te houden of daartoe een intekenlijst aan te bieden, dan wel in het openbaar leden of donateurs te werven als daarbij te kennen wordt gegeven of de indruk wordt gewekt dat de opbrengst geheel of ten dele voor een liefdadig of ideëel doel is bestemd.
2. Onder een inzameling als bedoeld in het eerste lid wordt mede verstaan het aanvaarden van geld of goederen bij het aanbieden van diensten of goederen, waartoe ook worden gerekend geschreven of gedrukte stukken, als daarbij te kennen wordt gegeven of de indruk wordt gewekt dat de opbrengst geheel of ten dele voor een liefdadig of ideëel doel is bestemd.
3. Het verbod geldt niet voor een inzameling of werving die wordt gehouden:
    a. in besloten kring; [, of;]
    b. door een instelling die is ingedeeld in het door het college vastgestelde collecte- en wervingsrooster, mits de inzameling of werving overeenkomstig dat collecte- en

wervingsrooster en met inachtneming van de door het college gegeven voorschriften plaatsvindt[*; of*

c. door een andere, door het college aangewezen instelling.]

4. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Afdeling 3. Venten

Artikel 5:14 Definitie

1. In deze afdeling wordt onder venten verstaan het in de uitoefening van de ambulante handel te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen dan wel diensten op een openbare en in de open lucht gelegen plaats of aan huis.
2. Onder venten wordt niet verstaan:
    a. het aan huis afleveren van goederen in het kader van de exploitatie van een winkel als bedoeld in artikel 1 van de Winkeltijdenwet;
    b. het te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen dan wel het aanbieden van diensten op jaarmarkten en markten als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet of artikel 5:22;
    c. het te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen dan wel het aanbieden van diensten op een standplaats als bedoeld in artikel 5:17.

Artikel 5:15 Ventverbod

1. Het is verboden te venten op door het college [*in het belang van de openbare orde*] aangewezen openbare plaatsen, dagen of uren.
2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
3. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.
4. Het verbod is niet van toepassing op:
    a. situaties waarin wordt voorzien door artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994;
    b. het venten met gedrukte of geschreven stukken waarin gedachten en gevoelens worden geopenbaard.

[5*. In afwijking van het bepaalde in het eerste en vierde lid is het venten van gedrukte en geschreven stukken verboden op door het college in het belang van de openbare orde aangewezen openbare plaatsen, dagen of uren.*]

Artikel 5:16

(Vervallen)

Afdeling 4. Standplaatsen

Artikel 5:17 Definitie

1. In deze afdeling wordt onder standplaats verstaan het vanaf een vaste plaats op een openbare en in de openlucht gelegen plaats te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen dan wel diensten, gebruikmakend van fysieke middelen, zoals een kraam, een wagen of een tafel.
2. Onder standplaats wordt niet verstaan:
    a. een vaste plaats op een jaarmarkt of markt als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet;
    b. een vaste plaats op een evenement als bedoeld in artikel 2:24.

Artikel 5:18 Standplaatsvergunning en weigeringsgronden
1. Het is verboden zonder vergunning van het college een standplaats in te nemen of te hebben.
2. Het college weigert de vergunning wegens strijd met een geldend bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit.
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de vergunning worden geweigerd als:
    a. de standplaats hetzij op zichzelf, hetzij in verband met de omgeving niet voldoet aan redelijke eisen van welstand;
    b. een kwantitatieve of territoriale beperking als gevolg van bijzondere omstandigheden in de gemeente of in een deel van de gemeente noodzakelijk is in verband met een dwingende reden van algemeen belang.
4. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 5:19 Toestemming rechthebbende
Het is de rechthebbende op een perceel verboden toe te staan dat daarop zonder vergunning van het college standplaats wordt of is ingenomen.

Artikel 5:20 Afbakeningsbepalingen
1. Artikel 5:18, eerste lid, is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet milieubeheer, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of het [**citeertitel provinciaal wegenreglement**].
2. De weigeringsgrond van artikel 5:18, derde lid, onder a, is niet van toepassing op bouwwerken.

Artikel 5:21
(Vervallen)

Afdeling 5. Snuffelmarkten

Artikel 5:22 Definitie
1. In deze afdeling wordt onder snuffelmarkt verstaan een markt in een voor het publiek toegankelijk gebouw waar hoofdzakelijk tweedehands en incourante goederen worden verhandeld of diensten worden aangeboden vanaf standplaatsen.
2. Onder snuffelmarkt wordt niet verstaan:
    a. een markt of jaarmarkt als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet;
    b. een evenement als bedoeld in artikel 2:24.

Artikel 5:23 Organiseren van een snuffelmarkt
Variant 1 (Vergunningplicht)
1. Het is verboden zonder vergunning van de burgemeester een snuffelmarkt te organiseren.
2. Het verbod is niet van toepassing op ruimten die uitsluitend dan wel nagenoeg geheel en voortdurend in gebruik zijn als winkel in de zin van de Winkeltijdenwet.
3. De burgemeester weigert de vergunning wegens strijd met een geldend bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit.

Variant 2 (Meldingsplicht)
1. Het is verboden een snuffelmarkt te organiseren:
    a. wegens strijd met een geldend bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit;

b. als de burgemeester het organiseren van de snuffelmarkt verboden heeft in het belang van de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu; of
c. zonder voorafgaande melding.

2. De organisator doet de melding als bedoeld in het eerste lid, onder c, binnen [**aantal**] weken voorafgaand aan de snuffelmarkt met vermelding van:
a. naam en adres van de organisator;
b. adres van het gebouw waar de snuffelmarkt gehouden wordt;
c. de dagen en tijdstippen waarop de snuffelmarkt wordt gehouden;
d. de frequentie van het houden van de snuffelmarkt;
e. het soort van goederen en diensten dat wordt aangeboden en verhandeld;
f. het aantal standplaatsen; en
g. het te verwachten aantal bezoekers.

3. De snuffelmarkt kan worden gehouden als de burgemeester niet binnen [**aantal**] weken na ontvangst van de melding heeft beslist dat het organiseren van de snuffelmarkt wordt verboden in het belang van de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu. De burgemeester geeft daarvan binnen [**aantal**] weken na ontvangst van de melding aan de organisator met opgaaf van redenen bericht.

4. Het verbod geldt niet voor ruimten die uitsluitend dan wel nagenoeg geheel en voortdurend in gebruik zijn als winkel in de zin van de Winkeltijdenwet.

Afdeling 6. Openbaar water en waterstaatswerken

Artikel 5:24 Voorwerpen op, in of boven openbaar water

Variant 1 (Meldingsplicht)

1. Het is verboden een voorwerp, niet zijnde een vaartuig, op, in of boven openbaar water te plaatsen, aan te brengen of te hebben, als dit door zijn omvang of vormgeving, constructie of plaats van bevestiging gevaar oplevert voor de bruikbaarheid van het openbaar water of voor het doelmatig en veilig gebruik daarvan dan wel een belemmering vormt voor het doelmatig beheer en onderhoud van het openbaar water.

2. Degene die voornemens is een steiger, een meerpaal of een ander voorwerp met een permanent karakter op, in of boven openbaar water te plaatsen, doet daarvan uiterlijk twee weken tevoren een melding aan het college.

3. De melding bevat in ieder geval naam, adres en contactgegevens van de melder, en een beschrijving van de aard en omvang van het voorwerp.

4. Van de melding wordt kennis gegeven [**op de in de gemeente gebruikelijke wijze van bekendmaking**].

5. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht, de Scheepvaartverkeerswet, het Binnenvaartpolitiereglement, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de Waterwet, de [**citeertitel provinciale vaarwegenverordening**] of het bepaalde bij of krachtens de Telecommunicatiewet.

Variant 2 (Vergunningplicht)

1. Het is verboden zonder vergunning van het college een voorwerp, niet zijnde een voorwerp als bedoeld in het tweede lid of een vaartuig, op, in of boven openbaar water te plaatsen, aan te brengen of te hebben.

2. Het is verboden op, in of boven openbaar water voorwerpen waarop gedachten of gevoelens worden geopenbaard te plaatsen, aan te brengen of te hebben, als deze door hun omvang of vormgeving, constructie of plaats van bevestiging gevaar opleveren voor de bruikbaarheid van het openbaar water of voor het doelmatig en veilig gebruik daarvan, dan wel een belemmering vormen voor het doelmatig beheer en onderhoud van het openbaar water.

3. De verboden zijn niet van toepassing op situaties waarin voorzien wordt door het Wetboek van Strafrecht, de Scheepvaartverkeerswet, het Binnenvaartpolitiereglement, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de Waterwet, de [**citeertitel provinciale vaarwegenverordening**] of het bepaalde bij of krachtens de Telecommunicatiewet.

Artikel 5:25 Ligplaats vaartuigen
1. Het is verboden met een vaartuig een ligplaats in te nemen of te hebben dan wel een ligplaats voor een vaartuig beschikbaar te stellen op door het college aangewezen gedeelten van openbaar water.
2. Het college kan aan het innemen, hebben of beschikbaar stellen van een ligplaats met dan wel voor een vaartuig op niet krachtens het eerste lid aangewezen gedeelten van openbaar water:
    a. nadere regels stellen in het belang van de openbare orde, volksgezondheid, veiligheid, milieuhygiëne en het uiterlijk aanzien van de gemeente;
    b. beperkingen stellen naar soort en aantal vaartuigen.
3. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Woningwet, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet milieubeheer, het Binnenvaartpolitiereglement, de Waterwet, de [**citeertitel provinciale vaarwegenverordening**] of de [**citeertitel provinciale landschapsverordening**].
4. Het college kan aan de rechthebbende op een vaartuig aanwijzingen geven met betrekking tot het innemen, veranderen of gebruik van een ligplaats in het belang van de openbare orde, volksgezondheid, veiligheid, de milieuhygiëne en het uiterlijk aanzien van de gemeente.
5. De rechthebbende op een vaartuig is verplicht alle door het college gegeven aanwijzingen met betrekking tot het innemen, veranderen of gebruik van een ligplaats op te volgen.

Artikel 5:26
(Vervallen)

Artikel 5:27
(Vervallen)

Artikel 5:28 Beschadigen van waterstaatswerken
1. Het is verboden schade toe te brengen aan of veranderingen aan te brengen in de toestand van openbare wateren, havens, dijken, wallen, kaden, trekpaden, beschoeiingen, oeverbegroeiing, bruggen, zetten, duikers, pompen, waterleidingen, gordingen, aanlegpalen, stootpalen, bakens of sluizen die bij de gemeente in beheer zijn.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht, het Binnenvaartpolitiereglement, de Waterwet of de [**citeertitel provinciale vaarwegenverordening**].

Artikel 5:29 Reddingsmiddelen
Het is verboden een voor het redden van drenkelingen bestemd en daartoe bij het water aangebracht voorwerp te gebruiken voor een ander doel dan wel voor dadelijk gebruik ongeschikt te maken.

Artikel 5:30 Veiligheid op het water
1. Het is aan een ieder die zich als bader of zwemmer in het openbaar water ophoudt, verboden zich zodanig te gedragen dat het scheepvaartverkeer daarvan hinder of gevaar kan ondervinden.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Binnenvaartpolitiereglement, de Waterwet of de [**citeertitel provinciale vaarwegenverordening**].

Artikel 5:31 Overlast aan vaartuigen

1. Het is verboden zich zonder redelijk doel vast te houden aan een vaartuig in openbaar water, daarop te klimmen of zich daarop of daarin te begeven of te bevinden.
2. Het is aan degene die daartoe niet bevoegd is verboden een vaartuig, liggend in of aan een openbaar water, los te maken.

Afdeling 7. Crossterreinen en gemotoriseerd en ruiterverkeer in natuurgebieden

Artikel 5:31a
(Vervallen)

Artikel 5:32 Crossterreinen
1. Het is verboden op enig terrein, geen weg zijnde, met een motorvoertuig of een bromfiets te crossen buiten wedstrijdverband, een wedstrijd dan wel, ter voorbereiding van een wedstrijd, een trainings- of proefrit te houden of te doen houden dan wel daaraan deel te nemen, dan wel een motorvoertuig of een bromfiets met het kennelijke doel daartoe aanwezig te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing op door het college aangewezen terreinen. Het college kan nadere regels stellen voor het gebruik van deze terreinen in het belang van:
    a. het voorkomen of beperken van overlast;
    b. de bescherming van het uiterlijk aanzien van de omgeving en ter bescherming van andere milieuwaarden;
    c. de veiligheid van de deelnemers van de in het eerste lid bedoelde wedstrijden en ritten of van het publiek.
3. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, het Besluit omgevingsrecht, de Zondagswet of het Besluit geluidproduktie sportmotoren.

Artikel 5:33 Beperking verkeer in natuurgebieden
1. Het is verboden binnen voor publiek toegankelijke natuurgebieden, parken, plantsoenen of voor recreatief gebruik beschikbare terreinen te rijden of zich te bevinden met een motorvoertuig, een bromfiets, een fiets of een paard.
2. Het verbod is niet van toepassing op door het college aangewezen terreinen. Het college kan nadere regels stellen voor het gebruik van deze terreinen in het belang van:
    a. het voorkomen van overlast;
    b. de bescherming van natuur- of milieuwaarden;
    c. de veiligheid van het publiek.
3. Het verbod is niet van toepassing op motorvoertuigen, bromfietsen, fietsen en paarden:
    a. ten dienste van politie, brandweer en geneeskundige hulpverlening en van andere krachtens artikel 29, eerste lid, van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 door de bevoegde minister aangewezen hulpverleningsdiensten;
    b. die worden gebruikt in verband met beheer, onderhoud of exploitatie van de terreinen als in het eerste lid bedoeld;
    c. die worden gebruikt in verband met werken die krachtens wettelijk voorschrift moeten worden uitgevoerd;
    d. van de zakelijk gerechtigden, huurders en pachters van percelen die gelegen zijn binnen de terreinen als in het eerste lid bedoeld;
    e. voor het verkeer ten behoeve van bezoek en van de verzorging van de onder d bedoelde personen.
4. Het verbod is voorts niet van toepassing:
    a. op wegen die gelegen zijn binnen de in het eerste lid bedoelde gebieden of terreinen;

b. binnen de bij of krachtens de [**citeertitel provinciale verordening stiltegebieden**] aangewezen stiltegebieden ten aanzien van motorrijtuigen die bij of krachtens die verordening zijn aangewezen als toestel.

5. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.

Afdeling 8. Vuurverbod

Artikel 5:34 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken

1. Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.
2. Mits geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, is het verbod niet van toepassing op:
    a. verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke;
    b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, voor zover geen afvalstoffen worden verbrand;
    c. vuur voor koken, bakken en braden.
3. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.
4. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna.
5. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1˚ of 3˚, van het Wetboek van Strafrecht of de [**citeertitel provinciale milieuverordening**].

Afdeling 9. Verstrooiing

Artikel 5:35 Definitie

In deze afdeling wordt onder incidentele asverstrooiing verstaan het verstrooien van as als bedoeld in de Wet op de lijkbezorging op een door de overledene of nabestaande(n) gewenste plek buiten een permanent daartoe bestemd terrein.

Artikel 5:36 Verboden plaatsen

Variant 1

1. Incidentele asverstrooiing is verboden op:
    a. verharde delen van de weg;
    b. gemeentelijke begraafplaatsen en crematoriumterreinen.
2. Het college kan voor een bepaalde termijn verbieden dat op andere plaatsen dan die genoemd in het eerste lid asverstrooiing plaatsvindt.
3. Het college kan op verzoek van de nabestaande die zorg draagt voor de asbus op grond van bijzondere omstandigheden ontheffing verlenen van het verbod, bedoeld in het eerste lid, onder a.
4. Op de aanvraag om een ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Variant 2

1. Incidentele asverstrooiing is verboden op andere plaatsen dan op:
    a. […];
    b. […];
    c. […].
2. Het college kan een besluit nemen waarin de plaatsen genoemd in het eerste lid voor een bepaalde termijn worden onttrokken aan de mogelijkheid voor asverstrooiing.

3. Het college kan op verzoek van de nabestaande die zorgdraagt voor de asbus op grond van bijzondere omstandigheden ontheffing verlenen van het verbod voor het verstrooien op andere plaatsen dan op de plaatsen genoemd in het eerste lid.

Artikel 5:37 Hinder of overlast
Incidentele asverstrooiing is verboden als daardoor hinder of overlast wordt veroorzaakt voor derden.

Hoofdstuk 6. Sanctie-, overgangs- en slotbepalingen

Artikel 6:1 Sanctiebepaling
1. Overtreding van het bij of krachtens de volgende artikelen bepaalde en de daarbij op grond van artikel 1:4 gegeven voorschriften en beperkingen wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie:
    a. […].
2. Overtreding van het bij of krachtens de volgende artikelen bepaalde en de daarbij op grond van artikel 1:4 gegeven voorschriften en beperkingen wordt gestraft met een geldboete van de eerste categorie:
    a. […].
3. In afwijking van het eerste en tweede lid is artikel 1a van de Wet op de economische delicten van toepassing op overtreding van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 2:10 en 2:11 als sprake is van een omgevingsvergunningplichtige activiteit, [*artikel 2:12, eerste lid,*] en artikel 4:11, tweede lid. [*4. In geval van overtreding van de krachtens artikel 3, derde lid, van de Wet veiligheidsregio's gestelde regels kan het college een bestuurlijke boete opleggen van ten hoogste de geldboete, bedoeld in artikel 64, eerste lid, van de Wet veiligheidsregio's.*]

Artikel 6:2 Toezichthouders
1. Met het toezicht op de naleving van het bij of krachtens deze verordening bepaalde zijn belast: [**aanduiding toezichthouders**].
2. Het college dan wel de burgemeester kan daarnaast andere personen met dit toezicht belasten.

Artikel 6:3 Binnentreden woningen
Zij die belast zijn met het toezicht op de naleving of de opsporing van een overtreding van de bij of krachtens deze verordening gegeven voorschriften die strekken tot handhaving van de openbare orde of veiligheid of bescherming van het leven of de gezondheid van personen, zijn bevoegd tot het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner.

Artikel 6:4 Intrekking oude verordening
De [**citeertitel Algemene plaatselijke verordening**] wordt ingetrokken.

Artikel 6:5 Overgangsbepaling
Besluiten, genomen krachtens de verordening bedoeld in artikel 6:4, die golden op het moment van de inwerkingtreding van deze verordening en waarvoor deze verordening overeenkomstige besluiten kent, gelden als besluiten genomen krachtens deze verordening.

Artikel 6:6 Inwerkingtreding
Deze verordening treedt in werking op [**datum**].

Artikel 6:7 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Algemene plaatselijke verordening [**naam gemeente en eventueel jaartal**].

Aldus vastgesteld in de openbare raadvergadering van [**datum**].

De voorzitter,
De griffier,

Toelichting

Algemeen

Karakter toelichting
Deze toelichting behoort bij de model-APV en is als zodanig te beschouwen als een gebruiksaanwijzing voor degenen die dit model gaan omzetten in een collegevoorstel voor een APV aan de raad. Het is dus niet zo dat deze toelichting onderdeel (moet of kan) uitmaken van een door de raad vastgestelde APV. Uiteraard kunnen gedeelten van de toelichting bij deze model-APV wel gebruikt worden in de voordracht van het college aan de raad.

Autonomie en medebewind
De APV is hét klassieke voorbeeld van een autonome gemeentelijke verordening. Toch bevat de APV medebewindsbepalingen, bijvoorbeeld:

- Artikel 2:3 ‘Kennisgeving betogingen op openbare plaatsen’: Dit artikel is een uitwerking van de artikelen 3 en 4 van de Wom;
- Hoofdstuk 2, afdeling 5, ‘Regulering paracommerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet’: Op grond van artikel 4 van de Alcoholwet wordt een verordening verplicht gesteld voor de paracommerciële horecabedrijven.

Andere medebewindsgrondslagen zijn ook in de aanhef opgenomen.

Wettelijke grondslag	**Model-APV**
artikel 149 Gemeentewet	algemene verordenende bevoegdheid
artikel 149a Gemeentewet (binnentreden woningen)	artikel 6:3
artikel 151a Gemeentewet (prostitutie)	hoofdstuk 3
artikel 151b Gemeentewet (veiligheidsrisicogebied)	artikel 2:76
artikel 151c Gemeentewet (cameratoezicht)	artikel 2:77
artikel 151d Gemeentewet (woonoverlast)	artikel 2:79
artikel 154 Gemeentewet (strafbepaling)	artikel 6:1
artikel 154a Gemeentewet (bestuurlijke ophouding)	artikel 2:75
artikelen 3 en 4 Wom (kennisgeving samenkomst/betoging)	artikel 2:3
artikel 4 Alcoholwet	artikel 2:34b
artikelen 25a, 25b, 25c en 25d Alcoholwet	artikelen 2:34c tot en met 2:34f

artikelen 2.18, eerste lid, onder f en g, en vijfde lid, 2.21 en 3.148, tweede lid, Activiteitenbesluit milieubeheer	hoofdstuk 4, afdeling 1
artikel 30c, tweede lid, Wok (aantal kansspelautomaten)	artikel 2:40
artikel 3 Wtw (vrijstelling/ontheffing winkeltijden)	artikel 5:15
artikel 2a WVW 1994 (verordenende bevoegdheid)	hoofdstuk 5, afdeling 1
artikel 64, tweede lid, Wet veiligheidsregio's (facultatief)	artikel 6:1, vierde lid
artikel 2.2, tweede lid, Wabo (facultatief)	Niet in model-APV. Opnemen indien in de APV ligplaatsvergunning als omgevingsvergunning is geregeld

Deze (en eventueel nog volgende soortgelijke verordeningen) betreffen net als de APV in elk geval gedeeltelijk de openbare ruimte en hangen nauw samen met de andere bepalingen in de APV. Het ligt daarom voor de hand deze medebewindverordeningen onder te brengen in de APV. Op deze manier blijft er een samenhangend geheel bestaan van gemeentelijke regelingen die de openbare ruimte betreffen.

Provinciale wegenverordening of provinciaal wegenreglement
In een aantal artikelen in de APV wordt de grens afgebakend tussen de APV en andere regelingen. Soms is die andere regeling een provinciale verordening of een provinciaal reglement voor de provinciale wegen.

Vergunning, ontheffing of melding; schaarste
In de APV komen drie toestemmingsstelsels voor:
- een ontheffingsstelsel;
- een vergunningstelsel;
- een meldingsstelsel.

Bij een ontheffingsstelsel geldt een verbod om een bepaalde activiteit uit te voeren. In uitzonderlijke gevallen is daarop een ontheffing mogelijk. Er kan sprake zijn van schaarste (meer aanvragen dan het aantal ontheffingen dat wordt verleend).
Bij een vergunningstelsel geldt in beginsel een verbod, maar bestaat er in het algemeen geen bezwaar tegen de activiteit. De gemeente wil de regie op de activiteiten houden. Zij kan ook het aantal beschikbare vergunningen beperken. In dat geval kan er sprake zijn van schaarste.
Als sprake is van schaarse ontheffingen of vergunningen gelden bepaalde verdelings- en procedurevoorschriften. Zie hiervoor de VNG Handreiking voor gemeenten '*Schaarse vergunningen*', november 2018, en de toelichting hieronder.
Bij een meldingsstelsel bestaat er al dan niet een verbod, maar bestaat er geen bezwaar tegen de activiteit als zodanig. Om grip en regie te houden, stelt de gemeente een melding verplicht. Er kan dan geen sprake zijn van schaarste, want elke melding die aan de voorschriften voldoet, wordt geaccepteerd.

Juridisch karakter van een melding
In januari 2015 heeft de Afdeling haar rechtspraak rond meldingsstelsels aangepast.
Beknopt samengevat komt de wijziging er op neer dat alleen een meldingsstelsel beheerst door algemene regels en waarbij niet is voorzien in enige reactie van het bestuursorgaan niet leidt tot een appellabel besluit. In andere gevallen leidt de weigering of acceptatie, dan wel het uitblijven of niet-tijdig reageren door het bestuursorgaan tot een appellabel besluit. Zie ABRvS 14-01-2015,

ECLI:NL:RVS:2015:14 (Leeuwarden-Lekkum) en ABRvS 14-01-2015, ECLI:NL:RVS:2015:36 (Stein-Elsloo).
De Afdeling volgt hiermee de conclusie van Advocaat-Generaal Widdershoven over meldingsstelsels (ABRvS 12-11-2014, ECLI:NL:RVS:2014:4116). Zie over meldingenstelsels verder ook (onder meer) ABRvS 17-06-2015, ECLI:NL:RVS:2015:1884, ABRvS 24-06-2015, ECLI:NL:RVS:2015:1965, ABRvS 18-05-2016, ECLI:NL:RVS:2016:1309 en ABRvS 25-01-2017, ECLI:NL:RVS:2017:164.

Lex silencio positivo
In artikel 4:20a, eerste lid, van de Awb is bepaald dat paragraaf 4.1.3.3 van de Awb (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) bij wettelijk voorschrift van toepassing verklaard kan worden. In dat geval geldt dat als het bestuursorgaan niet tijdig op de aanvraag tot het geven van een beschikking beslist, de gevraagde beschikking van rechtswege is gegeven. Het doel hiervan is vermindering van regeldruk en verbetering van de dienstverlening aan bedrijven en burgers.

Afdeling 4.1.3.3 van de Awb (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) is:

- van toepassing op aanvragen om vergunningen, ontheffingen en vrijstellingen als bedoeld in de artikelen 2:6, 2:9, 2:10, 2:11, 2:63, 2:64, 2:67, 4:11, 5:6, 5:7, 5:8, 5:13, 5:23 en 5:36.
- niet van toepassing op aanvragen om vergunningen, ontheffingen en vrijstellingen als bedoeld in de artikelen 2:1, 2:22, 2:25, 2:26, 2:28, 2:29, 2:39, 2:45, 2:60, 2:72, 4:6, 4:18, 5:2, 5:3, 5:11, 5:15, 5:18, 5:33 en 5:34.

De toepasselijkheid van de lex silencio positivo kan ook volgen uit een wet in formele zin. Zo volgt toepasselijkheid van de lex silencio positivo op aanvragen om omgevingsvergunningen bijvoorbeeld uit artikel 3.9, derde lid, van de Wabo en geldt op grond van artikel 28, eerste lid, van de Dienstenwet dat de lex silencio positivo van toepassing is op aanvragen om vergunningen die onder de reikwijdte van de Dienstenwet vallen. Daar waar toepasselijkheid van de lex silencio positivo reeds uit de wet voortvloeit, wordt dit in de APV (de artikelen 2:10, 2:11, 4:11 en 5:23) niet herhaald. Wel wordt dan in de artikelsgewijze toelichting opgemerkt dat de lex silencio positivo van toepassing is.

Daarnaast zijn er ook enkele bepalingen (de artikelen 2:25, 2:29, 2:39, 2:72, 5:2, 5:3, 5:15 en 5:18) waarin de toepasselijkheid van de lex silencio positivo uitdrukkelijk wordt uitgezonderd. Dit geldt voor gevallen waarin de lex silencio positivo op grond van artikel 28, eerste lid, van de Dienstenwet van toepassing zou zijn, maar er dwingende redenen van algemeen belang zijn om daar een uitzondering op te maken. De dwingende redenen van algemeen belang die een uitzondering op de toepasselijkheid van de lex silencio positivo rechtvaardigen, worden in de artikelsgewijze toelichting bij die bepalingen gegeven.

Voor zover de toepasselijkheid van de lex silencio positivo niet reeds uit de wet voortvloeit, maar het toch wenselijk is te voorzien in een positieve beschikking van rechtswege bij het niet tijdig beslissen op een aanvraag tot het geven van een beschikking, is de lex silencio positivo op verschillende plaatsen in de APV van toepassing verklaard. Dit geldt voor de artikelen 2:6 en 2:9 tot en met 2:11 voor zover het gaat om activiteiten die niet onder de Wabo vallen (voor activiteiten die wel onder de Wabo vallen verklaart die wet de lex silencio positivo immers al van toepassing), en de artikelen 2:63, 2:64, 2:67, 5:6 tot en met 5:8, 5:13 en 5:36. De redenen voor het van toepassing verklaren van de lex silencio positivo worden in de artikelsgewijze toelichting bij die bepalingen gegeven.

In gevallen waarin de lex silencio positivo niet reeds op grond van de wet van toepassing is en er evenmin redenen zijn om deze van toepassing te verklaren in de APV, is niets bepaald. Dit geldt voor de artikelen 2:1, 2:22, 2:45, 2:60, 4:6, 4:18, 5:11, 5:33 en 5:34. Ingevolge artikel 4:20a, eerste lid, van de Awb, geldt de lex silencio positivo immers alleen als dit bij wettelijk voorschrift is bepaald.

Schaarse vergunningen
In gevallen waarin een activiteit beperkt is tot een aantal vergunninghouders, kan sprake zijn van schaarste. Als een activiteit onder de werking van de Dienstenrichtlijn valt en het aantal vergunningen voor deze activiteit wordt beperkt, komt de vraag op of die beperking gerechtvaardigd is om een dwingende reden van algemeen belang en daarnaast ook of die beperking *evenredig* is met die dwingende reden van algemeen belang. Zie hiervoor ABRvS 07-06-2017, ECLI:NL:RVS:2017:1520. Voor schaarse vergunningen geldt verder dat deze vergunningen niet voor onbepaalde tijd mogen worden verleend (HvJEU 01-10-2015, ECLI:EU:C:2015:641 (Trijber en Harmsen)). Ook zal een redelijke looptijd voor de schaarse vergunning bepaald moeten worden, waartoe kan worden aangesloten bij de jurisprudentie over concessieverleningen. De looptijd moet worden afgestemd op de tijd die het de vergunninghouder kost om investeringen terug te verdienen. Ook gelden er bijzondere verdeelregels: er moet een passende mate van openbaarheid betracht worden bij de verdeling door potentiële gegadigden tijdig te informeren over de beschikbaarheid van een vergunning, het aanvraagtijdvak, de verdeelregels en de toewijzingscriteria, die objectief, duidelijk en niet discriminatoir moeten zijn. Op grond van het gelijkheidsbeginsel, waaruit het beginsel van gelijke kansen voortvloeit, geldt dit ook voor andere schaarse vergunningen dan vergunningen die onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn vallen (ABRvS 02-11-2016, ECLI:NL:RVS:2016:2927 (De Vries/Vlaardingen)). Voor de looptijd van de vergunning bij schaarste zij verder verwezen naar artikel 1:7, tweede lid, en de toelichting daarbij.
Meer informatie is te vinden in de VNG Handreiking voor gemeenten '*Schaarse vergunningen*', november 2018.

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1:1 Definities
In dit artikel wordt een aantal begrippen dat in de verordening wordt gehanteerd, gedefinieerd. Van een aantal specifieke begrippen, dat wil zeggen begrippen die slechts op een bepaald onderdeel van deze verordening betrekking hebben, zijn in de desbetreffende afdeling definities opgenomen.
Over de definities kan het volgende worden opgemerkt.

Bebouwde kom
De reikwijdte van een aantal artikelen in deze verordening is beperkt tot de bebouwde kom.
Voor het begrip 'bebouwde kom' kan aangesloten worden bij de aanwijzing van Gedeputeerde Staten van de bebouwde kom krachtens artikel 27, tweede lid, van de Wegenwet. Nadeel is dat een dergelijke aanwijzing niet altijd actueel is. Ook is het mogelijk om de bebouwde kom aan te geven op een kaart die bij de verordening is gevoegd. Deze kaart maakt deel uit van de verordening en moet dus mee gepubliceerd worden.
Een ander, praktisch alternatief is om als de definitie te hanteren: het gebied binnen de grenzen van de bebouwde kom die zijn vastgesteld op grond van artikel 20a van de WVW 1994.

Bevoegd gezag
Met het begrip 'bevoegd gezag' wordt aangehaakt bij de Wabo. Die is van toepassing op de omgevingsvergunning voor het aanleggen, beschadigen en veranderen van een weg (artikel 2:11) en de omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden (artikel 4:11). De vergunning voor het aanleggen of veranderen van een weg is aangewezen in artikel 2.2, eerste lid, onder d, van de Wabo, en de vergunning voor het vellen van houtopstanden in artikel 2.2, eerste lid, onder g, van de Wabo. De Wabo kan ook van toepassing zijn op het gebruik van de weg anders dan overeenkomstig de publieke functie daarvan. De ontheffing voor het opslaan van roerende zaken is aangewezen in artikel 2.2, eerste lid, onder j en k, van de Wabo. Zie verder de toelichting bij artikel 2:10.

De omgevingsvergunning wordt door één bevoegd gezag beoordeeld en doorloopt één procedure. De beslissing op de aanvraag kent ook één procedure van rechtsbescherming. Het bevoegd gezag is in de meeste gevallen het college van de gemeente waar het project in hoofdzaak zal worden verricht. In een beperkt aantal gevallen berust de bevoegdheid tot toestemmingsverlening niet bij het college, maar bij Gedeputeerde Staten en in enkele gevallen bij een Minister. Het bevoegd gezag is integraal verantwoordelijk voor het te nemen besluit en is tevens belast met de bestuursrechtelijke handhaving.
Zie verder ook de toelichting bij de artikelen 2:10, 2:11 en 4:11.
Daarnaast komt in de APV op verschillende plaatsen de term 'bevoegd bestuursorgaan' voor. Daarmee wordt dan gedoeld op ofwel het college, ofwel de burgemeester. De Wabo brengt hierin geen verandering.

Bouwwerk
Deze omschrijving verwijst naar artikel [**… (het betreft artikel 1.1, eerste lid, van de VNG Model Bouwverordening)**] van de [**citeertitel Bouwverordening**]: "elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, met inbegrip van een gedeelte daarvan, die op de plaats van bestemming hetzij direct hetzij indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren".

Gebouw
Deze omschrijving verwijst naar artikel 1, eerste lid, van de Woningwet: "bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt".

Handelsreclame
In artikel 7, vierde lid, van de Grondwet, betreffende de vrijheid van meningsuiting, wordt handelsreclame (commerciële reclame) met zoveel woorden buiten de werking van dit artikel geplaatst. Dit is vooral van belang in verband met artikel 7, eerste lid, van de Grondwet dat zich volgens vaste jurisprudentie verzet tegen een vergunningstelsel voor de verspreiding van gedrukte stukken en dergelijke.
Aan een vergunningstelsel voor handelsreclame staat het grondwetsartikel niet in de weg. Onder het begrip 'reclame' dient te worden verstaan: iedere vorm van openbare aanprijzing van goederen en diensten. Door dit te beperken tot 'handelsreclame' heeft de in artikel 7, vierde lid, van de Grondwet geformuleerde uitzondering slechts betrekking op reclame voor commerciële doeleinden in de ruime zin van het woord en omvat zij elk aanbod van goederen en diensten, maar is zij niet van toepassing op reclame voor ideële doeleinden. Dit betekent niet dat handelsreclame helemaal niet beschermd wordt. Voorschriften voor handelsreclame zullen de toets aan artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR moeten kunnen doorstaan. Deze verdragsbepalingen verzetten zich echter niet tegen een vergunningstelsel.

HR 11-05-1982, NJ 1983, 68. Onder een 'commercieel belang dienen' moet mede worden begrepen: dienstig te zijn tot koop en verkoop.

Openbaar water
Een 'openbaar water' in de zin van Boek 5 van het BW is ieder water, dat open staat voor het publiek. 'Openbaar' is hier dus synoniem aan 'feitelijk voor het publiek toegankelijk'.

Openbare plaats
Hiervoor is aangehaakt bij de Wom.
Artikel 1, eerste lid, van de Wom bepaalt wat een openbare plaats is, namelijk een plaats die krachtens bestemming of vast gebruik open staat voor het publiek. Deze definitie kent dus twee criteria.

Ten eerste moet de plaats open staan voor het publiek. Dat wil volgens de MvT zeggen “dat in beginsel eenieder vrij is om er te komen, te vertoeven en te gaan; dit houdt in dat het verblijf op die plaats niet door de gerechtigde aan een bepaald doel gebonden mag zijn (...). Dat de plaats "open staat" betekent verder dat geen sprake is van een meldingsplicht, de eis van voorafgaand verlof, of de heffing van een toegangsprijs voor het betreden van de plaats”.
Op grond hiervan zijn bijvoorbeeld stadions, postkantoren, warenhuizen, restaurants, musea, ziekenhuizen en kerken geen ‘openbare plaatsen’. Ook de hal van het gemeentehuis valt buiten het begrip ‘openbare plaats’.
Het tweede criterium is dat het open staan van de plaats moet zijn gebaseerd op bestemming of vast gebruik. “De bestemming ziet op het karakter dat door de gerechtigde aan de plaats is gegeven blijkens een besluit of blijkens de uit de inrichting van de plaats sprekende bedoeling. Een openbare plaats krachtens vast gebruik ontstaat wanneer de plaats gedurende zekere tijd wordt gebruikt als had deze die bestemming, en de rechthebbende deze feitelijke toestand gedoogt”, aldus de MvT (Kamerstukken II 1985/86, 19 427, nr. 3, p. 16).
Voorbeelden van openbare plaatsen in de zin van artikel 1, eerste lid, van de Wom zijn: openbare wegen, plantsoenen, speelweiden en parken en vrij toegankelijke gedeelten van overdekte passages, van winkelgalerijen, van stationshallen en van vliegvelden, openbare waterwegen en recreatieplassen.
Omdat de definitie van het begrip ‘openbare plaats’ ook een aantal ’besloten plaatsen’ als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet kan omvatten, is in artikel 1, tweede lid, van de Wom expliciet aangegeven dat onder een openbare plaats niet wordt begrepen een gebouw of besloten plaats als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet (Kamerstukken II 1986/87, 19 427, nr. 5, p. 11-13 en nr. 6).

Parkeren
De definitie van ‘parkeren’ haakt aan bij de definitie ervan in artikel 1 van het RVV 1990. Dit artikelonderdeel verstaat onder parkeren: het laten stilstaan van een voertuig anders dan gedurende de tijd die nodig is voor en gebruikt wordt tot het onmiddellijk in- of uitstappen van passagiers of voor het onmiddellijk laden of lossen van goederen. De gegeven definitie bewerkstelligt dat enkele vormen van doen of laten staan van voertuigen, die moeten worden ontzien, buiten de werking van de voorgestelde verbodsbepalingen blijven. Het onmiddellijk in- en uitstappen van personen en het onmiddellijk laden en lossen van goederen zijn dan immers activiteiten die door de modelbepalingen niet worden bestreken. Evenmin zullen deze bepalingen van toepassing kunnen zijn ten aanzien van voertuigen die bij een garagebedrijf stilstaan om benzine te tanken; ook in dit geval is er geen sprake van parkeren.

Rechthebbende
Hieronder wordt verstaan de rechthebbende naar burgerlijk recht.

Voertuig
De definitie van ‘voertuig’ haakt aan bij de definitie ervan in artikel 1 van het RVV 1990. ‘Voertuigen’ in de zin van dit artikel zijn: fietsen, bromfietsen, gehandicaptenvoertuigen, motorvoertuigen, trams en wagens. Voor kleine voertuigen, zoals kruiwagens, kinderwagens, rolstoelen en dergelijke is een uitzondering gemaakt, omdat anders sommige bepalingen een te ruime strekking zouden krijgen.

Weg
De definitie van ‘weg’ haakt aan bij de definitie ervan in artikel 1, eerste lid, onder b, van de WVW 1994. Concreet gaat het om alle voor het openbaar verkeer openstaande wegen of paden met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten. Hiertoe behoren ook trottoirs, voetpaden, voetgangersgebieden, rijwielpaden en parkeerplaatsen of -terreinen.
Uit de definitie van ‘openbare plaats’ blijkt dat de weg daar onderdeel van uitmaakt.

Jurisprudentie
ABRvS 16-03-1999, Gst. 1999, 7100, 3. Strandovergang is openbare weg in de zin van artikel 4, eerste lid, onder II, van de Wegenwet.

ABRvS 29-08-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AD3795. Nu in dit geval onvoldoende vaststaat dat de strook grond een weg in de zin van de APV was, staat evenmin vast dat het verbod van de APV-bepaling is overtreden.

Op of aan de weg
Verschillende bepalingen in deze verordening hebben betrekking op (verboden) gedragingen 'op of aan de weg'. De term 'aan de weg' duidt begripsmatig op een zekere nabijheid ten opzichte van de weg. Daaronder vallen bijvoorbeeld voortuinen van huizen en andere open ruimtes die aan de weg zijn gelegen. Daaronder valt echter niet wat zich binnenshuis bevindt of afspeelt.
Ook treinstations vallen in beginsel buiten het bereik van de APV. Als het gaat om stations die nog een doorloopfunctie hebben, of waarin bijvoorbeeld winkels aanwezig zijn, dan zijn deze (doorgangen in) stations weliswaar geen weg, maar wel openbare plaats.

Artikel 1:2 Beslistermijn
Eerste en tweede lid
Het uitgangspunt van artikel 4:13 van de Awb is dat in het wettelijk voorschrift de termijn aangegeven wordt waarbinnen de beschikking gegeven dient te worden. Zo kan worden nagegaan wat voor iedere situatie een goede beslistermijn is. De VNG heeft een beslistermijn van acht weken als voorbeeld opgenomen (eerste lid). Dit is gelijk aan de maximale redelijke termijn die bij gebreke van een bij wettelijk voorschrift bepaalde termijn in artikel 4:13, tweede lid, van de Awb wordt gesteld. Uiteraard kan een gemeente ook kiezen voor een andere, kortere of langere, beslistermijn of zelfs per type besluit voor verschillende beslistermijnen. Dit laatste doet bij uitstek recht aan het algemeen beginsel dat elke termijn redelijk moet zijn. Tijdig beslissen is een rechtsplicht voor elk bestuursorgaan. Het merendeel van de aanvragen zal binnen acht weken kunnen worden afgehandeld. Meer ingewikkelde aanvragen, zeker die waarvoor meerdere adviezen moeten worden ingewonnen, vergen soms meer tijd. De verlenging van de beslistermijn biedt dan uitkomst. Ook deze termijn is in de APV op acht weken gesteld (tweede lid). Ook hier geldt dat een individuele gemeente een andere termijn kan vastleggen. Uitgangspunt blijft altijd dat die termijn redelijk moet zijn.
Artikel 4:14 van de Awb verplicht tot kennisgeving aan de aanvrager van dit verlengingsbesluit. Indien de aanvrager meent dat de verlenging niet redelijk is, kan hij daartegen ingevolge artikel 6:2, onder b, van de Awb in bezwaar en beroep gaan.
Artikel 4:14 van de Awb schort de termijn niet op, het is alleen een 'beleefdheidsvoorschrift' om te laten weten dat de termijn niet gehaald wordt. Het is dus geen besluit. Zie hierover ook bijvoorbeeld Kamerstukken II 2004/05, 29 934, nr. 6, p. 10 (MvT Wet dwangsom en beroep). Daar wordt zelfs gezegd dat een dergelijk briefje in feite juist 'een uitdrukkelijke erkenning door het bestuursorgaan (is) dat het in gebreke is'.

Dienstenrichtlijn
Op vergunningprocedures voor wat betreft diensten is artikel 13 van de Dienstenrichtlijn van toepassing. Het derde lid bepaalt dat de aanvraag binnen een redelijke, vooraf vastgestelde termijn wordt behandeld. De achtwekentermijn van artikel 1:2 voldoet daaraan.
Artikel 13, derde lid, van de Dienstenrichtlijn bepaalt voorts dat de beslistermijn eenmaal door de bevoegde instantie mag worden verlengd, indien dit gerechtvaardigd wordt door de complexiteit van het onderwerp. Dit houdt in dat voor verlenging een stevige motivering is vereist met gebruikmaking van dit criterium.
De verlenging en duur ervan worden met redenen omkleed vóór het verstrijken van de oorspronkelijke termijn ter kennis van de aanvrager gebracht.

Derde lid (Wabo)
De wegaanlegvergunning (artikel 2:11) en de kapvergunning (artikel 4:11) vallen onder artikel 2.2, eerste lid, onder respectievelijk d en g, van de Wabo. De Wabo kan ook van toepassing zijn op het gebruik van de weg anders dan overeenkomstig de publieke functie daarvan, namelijk als het gaat om het opslaan van roerende zaken (zie de toelichting bij artikel 2:10). De ontheffing (of vergunning) voor het opslaan van roerende zaken is aangewezen in artikel 2.2, eerste lid, onder j en k, van de Wabo en geldt als verbod om deze activiteit uit te voeren zonder omgevingsvergunning. De beslistermijn op een aanvraag om een omgevingsvergunning is dezelfde als in het eerste lid is opgenomen: acht weken (artikel 3.9, eerste lid, van de Wabo).
Artikel 3.9, tweede lid, van de Wabo bepaalt dat de beslistermijn niet met acht, maar slechts met zes weken kan worden verlengd. Daarom is voor de genoemde ontheffing of vergunning een afwijking van het tweede lid opgenomen onder verwijzing naar artikel 3.9 van de Wabo. Gemeenten die in het eerste lid een andere (langere) beslistermijn dan acht weken hebben opgenomen, moeten in het derde lid opnemen: 'In afwijking van het eerste en tweede lid …'.
De indieningsvereisten voor een aanvraag om een vergunning of ontheffing die onder de Wabo valt, staan in de Mor (Stcrt. 2010-5162). De algemene indieningvereisten staan in artikel 1.3 van de Mor.

In hoofdstuk 7 van de Mor staan nog bijzondere indieningsvereisten die van belang zijn voor de vergunningen of ontheffingen in de APV die op grond van artikel 2:2 van de Wabo als omgevingsvergunning worden aangemerkt. Dit geldt voor de artikelen 2:10 (voor zover sprake is van opslag van roerende zaken op de weg), 2:11 (wegaanleg), 2:12, variant 2 (uitweg), en 4:11 (vellen van houtopstanden).

Artikel 1:3
(Vervallen)

Artikel 1:4 Voorschriften en beperkingen
In literatuur en jurisprudentie is men het erover eens dat de bevoegdheid tot het verbinden van voorschriften in beginsel aanwezig is in die gevallen waarin het al dan niet verlenen van die vergunning of ontheffing ter vrije beslissing staat van het beschikkende orgaan. Toch verdient het uit een oogpunt van duidelijkheid aanbeveling deze bevoegdheid uitdrukkelijk vast te leggen. Daarbij moet ook – ten overvloede – worden aangegeven dat die voorschriften uitsluitend mogen strekken ter bescherming van de belangen in verband waarmee het vereiste van vergunning of ontheffing is gesteld.
Niet-nakoming van voorschriften die aan een vergunning of ontheffing verbonden zijn, kan grond opleveren voor intrekking van de vergunning of ontheffing dan wel voor toepassing van andere administratieve sancties. In artikel 1:6 is deze intrekkingsbevoegdheid vastgelegd.

Tweede lid
De vraag of bij niet-nakoming van vergunningsvoorschriften bestuursdwang kan worden toegepast, wordt in het algemeen bevestigend beantwoord.
Wanneer bij het creëren van een vergunning- of ontheffingsplicht de formulering wordt gebruikt "het is verboden om … te doen zonder vergunning/ontheffing van … of in afwijking daarvan" (conform lgr 50), dan is een bepaling als in het tweede lid niet nodig. Het handelen in strijd met een vergunnings- of ontheffingsvoorschrift is dan immers ook verboden en levert dus een overtreding op waartegen met een last onder bestuursdwang kan worden opgetreden. In de APV wordt deze formulering alleen gebruikt in artikelen 2:11 en 2:25.
Bij vergunningen of ontheffingen die een omgevingsvergunning zijn op grond van artikel 2.2 van de Wabo, is noch de formulering "of in afwijking daarvan", noch een bepaling à la artikel 1:4, tweede lid, nodig. De reden is dat artikel 2.3, aanhef en onder c, van de Wabo het handelen in strijd met een

vergunningsvoorschrift al heeft verboden. In de APV gaat het om de artikelen 2:10 (voor zover sprake is van opslag van roerende zaken op de weg), 2:12 en 4:11.
Voor alle andere vergunningen of ontheffingen op basis van de APV is het tweede lid van artikel 1:4 wel nodig. Zie de artikelen 2:39 (Speelgelegenheden), 2:45 (Betreden van plantsoenen en dergelijke), 5:13 (Inzameling van geld of goederen of leden- of donateurwerving), 5:18 (Standplaatsvergunning en weigeringsgronden) en 5:23 (Organiseren van een snuffelmarkt).
Handelen in strijd met zo'n vergunning of ontheffing levert dan strijd op met artikel 1:4, tweede lid, juncto het vergunningsvoorschrift. Daartegen kan met bestuursdwang worden opgetreden.

Dienstenrichtlijn
Artikel 10 van de Dienstenrichtlijn bepaalt dat vergunningstelsels gebaseerd moeten zijn op criteria die ervoor zorgen dat de bevoegde instanties hun beoordelingsbevoegdheid niet op willekeurige wijze uitoefenen. Die criteria zijn: niet-discriminatoir, gerechtvaardigd om een dwingende reden van algemeen belang; evenredig met die reden van algemeen belang; duidelijk en ondubbelzinnig; objectief; vooraf openbaar bekendgemaakt; transparant en toegankelijk. Ook de voorschriften en beperkingen die aan de vergunning worden verbonden, dienen hieraan te voldoen. Zie voor wat onder dwingende reden van algemeen belang en evenredigheid wordt verstaan de algemene toelichting en het commentaar onder artikel 1:8. Op grond van artikel 10, vijfde lid, van de Dienstenrichtlijn wordt de vergunning pas verleend nadat na een passend onderzoek is vastgesteld dat aan de vergunningsvoorwaarden is voldaan.

Sanctiebepaling
In de algemene sanctiebepaling die in deze APV is opgenomen (artikel 6:1) wordt overtreding van het bij of krachtens deze verordening bepaalde met straf bedreigd. Daardoor staat ook straf op het overtreden van voorschriften die aan een vergunning of ontheffing verbonden zijn.

Artikel 1:5 Persoonlijk karakter van vergunning of ontheffing
Een vergunning wordt persoonlijk genoemd, als die alleen of vooral is verleend vanwege de persoon van de aanvrager (diens persoonlijke kwaliteiten, zoals het bezit van een diploma of een bewijs van onbesproken levensgedrag). De persoonlijke vergunning is in beginsel niet overdraagbaar, tenzij de regeling dat uitdrukkelijk bepaalt. Een voorbeeld van een persoonsgebonden vergunning is de vergunning als bedoeld in artikel 3 van de Alcoholwet. Deze wet bepaalt dat voor het verkrijgen van een vergunning de nodige diploma's moeten zijn gehaald. Een persoonlijke vergunning is ook de standplaatsvergunning. Dit vanwege het persoonlijke karakter van de ambulante handel en omdat het aantal aanvragen om vergunning het aantal te verlenen vergunningen meestal ver overtreft. Het zou onredelijk zijn als een standplaatsvergunning zonder meer kan worden overgedragen aan een ander, terwijl een groot aantal aanvragers op de wachtlijst staat.
Als een vergunning of ontheffing zowel voor de aanvrager als voor zijn rechtsopvolger geldt, is het verstandig een voorschrift op te nemen dat de houder van de vergunning of ontheffing verplicht binnen twee weken schriftelijk te melden dat hij zijn vergunning heeft overgedragen, met vermelding van de naam en het adres van de nieuwe houder van de vergunning of ontheffing.

Literatuur en jurisprudentie
Voor de overdraagbaarheid van APV-vergunningen, zie: C.L. Knijff, "Rechtsopvolging bij vergunningen in de gemeentepraktijk", GS 2004, 7205, onder 3.4 Overgang uitgesloten: APV-vergunningen:
Volgens artikel 1:10 is de vergunning of ontheffing persoonsgebonden, tenzij bij of krachtens deze verordening anders is bepaald. Ingevolge artikel 1:11, aanhef en onder e, van de APV kan de vergunning of ontheffing worden gewijzigd indien de houder of zijn rechtverkrijgende dit verzoekt.

ABRvS 23-11-1999, ECLI:NL:RVS:1999:AA5058. De Afdeling is van oordeel dat de APV-bepaling niet afdoet aan het persoonsgebonden karakter van de vergunning. Van een zelfstandige bepaling die het persoonsgebonden karakter van de exploitatievergunning voor een coffeeshop kan opheffen is geen

sprake, gelet op de aard van de vergunning en op de strekking van het in de APV neergelegde vergunningstelsel. De burgemeester was derhalve niet zonder meer gehouden zijn medewerking te verlenen aan een verzoek tot overdracht van een vergunning aan een derde.

ABRvS 13-03-2019, ECLI:NL:RVS:2019:774. Aan de orde was een wijziging van de tenaamstelling van een vergunning op grond van de Wet op de kansspelen. De reden voor de wijziging van de tenaamstelling was een rechtsvormwijziging van de vergunninghouder(s). De rechtsvormwijziging brengt volgens de Afdeling niet mee dat er sprake is van overdracht van de vergunning. Wel oordeelt de Afdeling dat de wijziging van de tenaamstelling een 'aanzienlijke wijziging' van de vergunning is, die tevens heeft geleid tot een aanpassing van de vergunningvoorschriften. Aangezien het gaat om een éénvergunningstelsel en daarmee om een schaarse vergunning, komt de Afdeling tot het oordeel dat de wijziging niet is toegelaten. Bij een wezenlijke wijziging van een schaarse vergunning kan geen aanspraak worden gemaakt op continuering van de schaarse vergunning. Zie ook ABRvS 27 september 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2611. Als het gaat om een schaarse vergunning waarbij een wijziging van de tenaamstelling wordt beschouwd als een wezenlijke (of aanzienlijke) wijziging, moet dus opnieuw gelegenheid tot indiening van aanvragen worden geboden.

Artikel 1:6 Intrekking of wijziging van vergunning of ontheffing

De genoemde intrekkings- en wijzigingsgronden hebben een facultatief karakter. Het hangt van de omstandigheden af of tot intrekking of wijziging wordt overgegaan. Zo zal niet iedere niet-nakoming van vergunningsvoorschriften hoeven te leiden tot intrekking van de vergunning. Met name het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel beperken nogal eens de bevoegdheid tot wijziging en intrekking.

Onder d wordt grondslag geboden om een vergunning in te trekken als die langere tijd niet is gebruikt, bijvoorbeeld bij het innemen van een standplaats.

Als het bestuursorgaan overweegt om de vergunning of ontheffing in te trekken of te wijzigen, dient het de belanghebbenden in de gelegenheid te stellen hun zienswijzen naar voren te brengen (artikel 4:8 van de Awb).

Jurisprudentie

ABRvS 11-06-2003, ECLI:NL:RVS:2003:AF9809. De burgemeester was in het onderhavige geval bevoegd de vergunning in te trekken. Intrekking van een vergunning vereist een zorgvuldige voorbereiding. Als specifieke kennis bij het bestuursorgaan ontbreekt, moet advies worden ingewonnen. Zes werkdagen zijn daarvoor voldoende.

Artikel 1:7 Termijnen

Artikel 1:7 bepaalt dat de vergunning of ontheffing in beginsel voor onbepaalde tijd geldt. Dit vloeit mede voort uit artikel 11 van de Dienstenrichtlijn, dat stelt dat vergunningen geen beperkte geldingsduur mogen hebben, tenzij:

a. de vergunning automatisch wordt verlengd of alleen afhankelijk is van de voortdurende vervulling van de voorwaarden: er is dan formeel sprake van een beperkte geldigheidsduur, maar verlening vindt van rechtswege plaats;

b. het aantal beschikbare vergunningen beperkt is door een dwingende reden van algemeen belang:
wanneer het aantal vergunningen logischerwijs beperkt is, bijvoorbeeld omdat de gemeente geen onbeperkt grondgebied heeft, mag de markt niet gesloten blijven voor nieuwe aanbieders omdat de bestaande aanbieders voor onbepaalde tijd alle beschikbare vergunningen in handen hebben. In dat geval moet geregeld een transparante en onpartijdige 'herverdeling' van de schaarse vergunningen worden georganiseerd;

c. een beperkte duur gerechtvaardigd is om een dwingende reden van algemeen belang: als gemeenten een vergunning voor bepaalde tijd verlenen, moeten zij beargumenteren waarom deze beperking nodig is en de evenredigheidstoets kan doorstaan. Sommige

vergunningen lenen zich naar hun aard alleen voor verlening voor bepaalde tijd. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een evenementenvergunning of een standplaatsvergunning voor een oliebollenkraam rond de jaarwisseling.

Artikel 4, onder 8, van de Dienstenrichtlijn geeft een definitie van 'dwingende redenen van algemeen belang': "redenen die als zodanig zijn erkend in de rechtspraak van het Hof van Justitie; waaronder de volgende gronden: openbare orde, openbare veiligheid, staatsveiligheid, volksgezondheid, handhaving van het financiële evenwicht van het socialezekerheidsstelsel, bescherming van consumenten, afnemers van diensten en werknemers, eerlijkheid van handelstransacties, fraudebestrijding, bescherming van het milieu en het stedelijk milieu, diergezondheid, intellectuele eigendom, behoud van het nationaal historisch en artistiek erfgoed en doelstellingen van het sociaal beleid en het cultuurbeleid". Zie ook de weigeringsgronden die in de toelichting op artikel 1:8 worden genoemd.

Artikel 1:6 bepaalt dat bij gewijzigde omstandigheden de vergunning kan worden gewijzigd of ingetrokken. Het ligt ook daarom in de rede dat een vergunning voor onbepaalde duur blijft gelden indien de omstandigheden niet wijzigen. Pas bij gewijzigde omstandigheden dient de vergunning opnieuw te worden bezien. Ook daarbij wordt rekening gehouden met de noodzakelijkheids- en proportionaliteitseis. Bij geringe wijziging van omstandigheden die geen gevolgen hebben voor het algemeen belang, kan de vergunning niet worden gewijzigd of ingetrokken. De noodzaak daarvoor ontbreekt.

Tweede lid
Uit ABRvS 02-11-2016, ECLI:NL:RVS:2016:2927, blijkt dat schaarse vergunningen zich naar hun aard niet lenen voor verlening voor onbepaalde tijd omdat dat zich niet met het formele gelijkheidsbeginsel, waarin tevens een beginsel van gelijke kansen besloten ligt. Het voor onbepaalde tijd verlenen van schaarse vergunningen (meer aanvragers dan beschikbare vergunningen) kan immers tot gevolg hebben dat de markt voor nieuwe aanbieders feitelijk ontoegankelijk wordt. Met dit tweede lid wordt duidelijk gemaakt dat schaarse vergunningen in ieder geval moeten worden aangemerkt als vergunningen die zich naar hun aard niet lenen voor verlening voor onbepaalde tijd. Meer informatie over schaarse vergunningen is te vinden in de VNG Handreiking voor gemeenten '*Schaarse vergunningen*', november 2018.

Artikel 1:8 Weigeringsgronden
Vergunnings- of ontheffingsstelsels zijn in de APV als volgt geformuleerd: een verbodsbepaling om een bepaalde activiteit te verrichten behoudens vergunning of ontheffing. De VNG heeft er ter bevordering van de systematiek en duidelijkheid binnen de APV voor gekozen om in hoofdstuk 1 'Algemene bepalingen' algemene weigeringsgronden te benoemen. Alleen als er voor een vergunning of ontheffing andere of aanvullende weigeringsgronden gelden dan de in artikel 1:8 genoemde, worden die in het betreffende artikel genoemd.

Dienstenrichtlijn
In theorie bestaan er drie verschillende regimes voor: de vestiger, de tijdelijke grensoverschrijder en de Nederlandse dienstverrichter.
De Dienstenrichtlijn staat toe dat er onderscheid wordt gemaakt tussen deze drie categorieën. Het zou in theorie kunnen dat de overheid aan een Nederlandse dienstverlener zwaardere eisen stelt dan aan een buitenlandse 'tijdelijke grensoverschrijder', maar dit is in de praktijk en vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid niet wenselijk.
De VNG acht het op dezelfde gronden evenmin gewenst een onderscheid aan te brengen tussen verschillende soorten van dienstverleners (vestigers, tijdelijke grensoverschrijders en dus ook Nederlandse dienstverleners). Anders zou de dienstverlener die zich vanuit een andere lidstaat hier

vestigt een bevoorrechte positie hebben ten opzichte van degene die de grens overschrijdt om zijn diensten aan te bieden of beide dienstverleners ten opzichte van de eigen onderdanen.
Alleen in het geval van prostitutie is daarop een uitzondering gemaakt. Zie daarvoor de toelichting bij hoofdstuk 3 'Regulering prostitutie, seksbranche en aanverwante onderwerpen'.
Niet alleen de eis van het hebben van een vergunning geldt voor hen gelijkelijk, ook de gronden om een vergunning te weigeren zijn voor de drie categorieën aanvragers dezelfde. Daarom zijn de weigeringsgronden algemeen geformuleerd zodat ze gelden voor interne én internationale verhoudingen. Er is aangesloten bij het lichtste regime van de Dienstenrichtlijn (artikel 16): de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid en het milieu.

Enkele voorheen gehanteerde weigeringsgronden komen niet meer als zodanig voor in de Dienstenrichtlijn. Deze kunnen wel vallen onder:

- *Overlast*: Vanouds is de APV een openbare orde- en overlast-verordening. Het begrip 'overlast' komt in het EG-recht bij de toetsing van uitzonderingen op het vrij verkeer niet voor. Ook de Dienstenrichtlijn spreekt niet over 'overlast'. Het milieubegrip omvat echter alle soorten van overlast die gerelateerd zijn aan de omgeving of het milieu. Te denken valt aan geluidsoverlast, geurhinder en overlast veroorzaakt door stof, afval en dergelijke. Overlast, veroorzaakt door vuurwerk, valt eveneens onder bescherming van het milieu of zelfs gezondheid.

- *Verkeersveiligheid*: De verkeersveiligheid valt aan te merken als een dwingende reden van algemeen belang als bedoeld in artikel 9 van de Dienstenrichtlijn. Maar ook is er sprake van een belang dat te scharen valt onder de volksgezondheid, als het voorkomen van verkeersslachtoffers het te beschermen belang betreft.

- *Veiligheid van personen en gezondheid*: Deze gronden waarop voorheen een evenementenvergunning kon worden geweigerd, bijvoorbeeld bij het uitbreken van mond- en klauwzeer (gezondheid), kunnen als een belang van volksgezondheid worden aangemerkt.

- *Zedelijkheid*: Het begrip zedelijkheid valt onder het begrip 'openbare orde', zoals dit wordt uitgelegd in overweging 41 bij de Dienstenrichtlijn. Te denken valt aan de bescherming van de menselijke waardigheid of in het geval van dierenmishandeling (bijvoorbeeld gansslaan, palingtrekken of zwijntjetik) aan het belang van dierenwelzijn. Over het belang van dierenwelzijn als aparte weigeringsgrond heeft de Afdeling beslist dat deze in strijd is met hogere regelgeving. Met de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren in samenhang met de daarop gebaseerde uitvoeringsvoorschriften is beoogd het dierenwelzijn uitputtend te regelen (ABRvS 26-08-2009, ECLI:NL:RVS:2009:BJ6075). Ook andere dwingende redenen dan de openbare orde kunnen een zedelijkheidsaspect hebben.

- *Voorzieningenniveau bij standplaatsen*: In het verleden is het beschermen van een redelijk voorzieningenniveau in de gemeente ten behoeve van de consument als een openbare ordebelang aangemerkt. De gedachte was dat gevestigde winkeliers geconfronteerd worden met hoge exploitatiekosten die niet in verhouding staan tot de vrij lage exploitatiekosten van de straathandelaren. Uit jurisprudentie van de Afdeling blijkt dat het reguleren van de concurrentieverhoudingen niet als een huishoudelijk belang van de gemeente wordt aangemerkt. Hoewel het concurrentiebelang maakt dat een appellant als belanghebbende kan worden aangemerkt en dit belang vrijwel altijd een rol speelt bij de beslissing om een zaak aan te spannen, is het reguleren van concurrentie geen belang van de overheid (ABRvS 26-03-2014, ECLI:NL:RVS:2014:1101, r.o. 7.4).
  Hierop wordt door de Afdeling slechts één uitzondering toegestaan, namelijk wanneer het voorzieningenniveau voor de consument in een deel van de gemeente in gevaar komt. Wil

een gemeente op basis hiervan een vergunning weigeren dan moet worden aangetoond, mede aan de hand van de boekhouding van de plaatselijke winkelier, dat het voortbestaan van de winkel in gevaar komt als vanaf een standplaats dezelfde goederen aangeboden worden.
De Dienstenrichtlijn staat deze weigeringsgrond voor standplaatsvergunningen niet toe, omdat dit wordt beschouwd als een economische, niet toegestane, belemmering voor het vrij verkeer van diensten. Op grond van de Dienstenrichtlijn mag onder voorwaarden wel een kwantitatieve of territoriale beperking worden gesteld (zie de toelichting op artikel 5:18).

Verificatieplicht Vreemdelingenwet 2000
In het kader van de Vw 2000 dient bij de aanvraag om een vergunning een verblijfsrechtelijke toets plaats te vinden alvorens tot vergunningverlening kan worden overgegaan. Artikel 9, tweede lid, van de Vw 2000 schept een verplichting om desgevraagd bij een aanvraag voor een beschikking anders dan op grond van de Vw 2000, een document te overleggen waaruit het rechtmatige verblijf blijkt. Artikel 8.3, tweede lid, van het Vb 2000 bepaalt dat een vreemdeling die geen rechtmatig verblijf heeft op grond van artikel 8 van de Vw 2000 geen aanspraak kan maken op de toekenning van vergunningen en ontheffingen door bestuursorganen van onder meer gemeenten, voor zover die betrekking hebben op standplaatsen, markten, venten, collecteren, evenementen of beroepsmatige dan wel bedrijfsmatige activiteiten.

Tweede lid
De wetgever heeft in de Awb een sluitend systeem neergelegd voor de afhandeling van aanvragen: die worden ingewilligd of geweigerd. In artikel 4:5 van de Awb is daarop één uitzondering gemaakt: een aanvraag die zo gebrekkig is dat die moet worden aangevuld voor ze kan worden afgehandeld kan buiten behandeling worden gelaten, mits de aanvrager de kans heeft gekregen om de aanvraag aan te vullen. Gemeenten kunnen bij verordening geen aanvullende gronden stellen waarmee een aanvraag buiten behandeling kan worden gelaten.
Het is echter weinig zinvol – voor zowel de gemeente als de aanvrager – om te beginnen met een inhoudelijk toetsing van een aanvraag als door het (late) tijdstip van indienen van de aanvraag een – volledige en – goede beoordeling hiervan niet redelijkerwijs mogelijk is vóór de beoogde datum van de activiteit waarvoor de aanvrager de vergunning of ontheffing nodig heeft. Een vergunning of ontheffing zal in dergelijke gevallen niet (tijdig) verleend kunnen worden. Zie in dit verband ook artikel 3:2 van de Awb. Een (snelle) weigering schept (snel) duidelijkheid voor de aanvrager en voorkomt een onnodige inspanning aan de kant van de gemeente. Het tweede lid biedt nu een weigeringsgrondslag voor dergelijke gevallen, voor zover de betreffende aanvraag is ingediend minder dan drie weken voor de beoogde datum van de beoogde activiteit en daardoor een behoorlijke behandeling van de aanvraag niet mogelijk is.

Hoofdstuk 2. Openbare orde, openbare veiligheid, volksgezondheid of milieu

Afdeling 1. Voorkomen of bestrijden van ongeregeldheden

Algemeen
In deze afdeling zijn bepalingen opgenomen die bedoeld zijn om zowel het gebruik als de bruikbaarheid van de weg in goede banen te kunnen leiden en de openbare orde op andere openbare plaatsen te waarborgen. De diverse functies van de openbare ruimte, onder andere voor demonstraties, optochten en feesten, vragen om een scheiding dan wel regulering van het gebruik.

Artikel 2:1 Samenscholing en ongeregeldheden

Eerste lid

Het begrip 'samenscholing' is ontleend aan artikel 186 van het WvSr: "Hij die opzettelijk bij gelegenheid van een volksoploop zich niet onmiddellijk verwijdert na het derde door of vanwege het bevoegde bestuursorgaan gegeven bevel, wordt, als schuldig aan deelneming aan samenscholing, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie." Zie hierover ook de hierna opgenomen jurisprudentie.

Tweede lid

In het tweede lid wordt aan de burger de verplichting opgelegd om zich op bevel van een politieambtenaar te verwijderen van een openbare plaats bij samenscholing of (dreigende) ongeregeldheden. Dit artikel biedt zo onder andere ook een handvat om op te treden tegen het hinderen van hulpverleners.
Overtreding van een dergelijk bevel wordt strafbaar gesteld via opname van artikel 2:1, tweede lid, in artikel 6:1. Ook in het proces- verbaal en de tenlastelegging moet het niet opvolgen van het politiebevel worden vervolgd op grond van overtreding van artikel 2:1 juncto artikel 6:1.
Hiernaast blijven uiteraard ook de bevelen van de burgemeester in het kader van diens openbare ordebevoegdheden mogelijk. Bevelen van de burgemeester, bijvoorbeeld op grond van de Gemeentewet, of aanwijzingen in het kader van de Wet Openbare Manifestaties die de politie in mandaat uitvoert en die niet worden opgevolgd, kunnen nog steeds strafbaar worden gesteld op grond van artikel 184, eerste lid, van het WvSr.

Vijfde lid

Onder omstandigheden is het denkbaar dat een samenscholing het karakter heeft van een betoging, vergadering of godsdienstige of levensbeschouwelijke samenkomst. Gelet op de Wom moeten dit soort samenscholingen van de werking van dit artikel uitgezonderd worden. Het vijfde lid voorziet hierin.

Jurisprudentie

HR 12-02-1940, NJ 140, 622 (Haags tippelverbod). Zie ook: HR 02-06-1903, W. 7938 (APV Amsterdam); HR 20-01-1936, NJ 1936, 343 (APV Amsterdam); HR 03-06-1969, NJ 1969, 411(APV Amsterdam) en HR 17-03-1970, ECLI:NL:PHR:1970:AB5070 (APV Arnhem). Oordeel van de politie is element van gemeentelijke strafbepaling.

HR 26-02-1991, ECLI:NL:HR:1991:AD1340 en HR 14-01-1992, ECLI:NL:HR:1992:ZC8941. Van een volksoploop ex artikel 186 van het WvSr is sprake als een menigte zich verzamelt. De openbare orde hoeft niet te worden verstoord.

HR 02-06-1903, W. 7938 (APV Amsterdam) en HR 25-06-1963, NJ 1964, 239 (samenscholingsarrest). Relatie tussen APV bepaling en de artikelen 184 en 186 van het WvSr. Aanvulling van de gemeentelijke wetgever erkend.

HR 29-01-2008, ECLI:NL:HR:2008:BB4108. Voor een bevel of vordering 'krachtens wettelijk voorschrift' gedaan als bedoeld in artikel 184, eerste lid, van het WvSr is vereist dat het betreffende voorschrift uitdrukkelijk inhoudt dat de betrokken ambtenaar gerechtigd is tot het geven van een bevel of het doen van een vordering. Artikel 2 van de Politiewet 1993 bevat een algemene taakomschrijving voor de politie en kan niet worden aangemerkt als een wettelijk voorschrift op basis waarvan vorderingen of bevelen kunnen worden gegeven waaraan op straffe van overtreding van artikel 184, eerste lid, van het WvSr moet worden voldaan. Artikel 2 van de Politiewet 1993 kan wel worden aangemerkt als een wettelijk voorschrift ter uitvoering waarvan de in artikel 184 van het WvSr bedoelde ambtenaren handelingen kunnen ondernemen waarvan het beletten, belemmeren of verijdelen overtreding van artikel 184, eerste lid, van het WvSr kan opleveren.

Hof Arnhem 16-11-2010, ECLI:NL:GHARN:2010:BO4382. Aan verdachte is onder 2 ten laste gelegd dat hij opzettelijk een bevel of vordering krachtens artikel 2.3.1.7. en/of 2.1.1.1. van de APV, in elk geval krachtens enig wettelijk voorschrift, niet heeft opgevolgd. Het in artikel 184, eerste lid, van het van het WvSr beschreven misdrijf vereist een krachtens wettelijk voorschrift gedane vordering. Een dergelijk voorschrift moet uitdrukkelijk inhouden dat de betrokken ambtenaar gerechtigd is tot het doen van een vordering. Het hof overweegt dat de artikelen 2.3.1.7. en 2.1.1.1. van de APV niet uitdrukkelijk een dergelijke bevoegdheid bevatten. Derhalve zijn deze artikelen geen 'wettelijk voorschrift' in de zin van artikel 184, eerste lid, van het WvSr. Voorts kan ook artikel 2 van de Politiewet 1993 niet worden aangemerkt als een wettelijk voorschrift op basis waarvan vorderingen of bevelen kunnen worden gegeven, waaraan op straffe van overtreding van artikel 184 van het WvSr moet worden voldaan. Zie ook: Hof 's-Hertogenbosch 30-06-2010, ECLI:NL:GHSHE:2010:BM9992.

HR 16-12-2014, ECLI:NL:HR:2014:3639. Aan het middel ligt de opvatting ten grondslag dat het feit niet als overtreding van artikel 2:1, tweede lid, van de APV strafbaar is, omdat noch in de APV noch elders aan de politieambtenaar uitdrukkelijk de bevoegdheid is verleend om de in artikel 2:1 van de APV Den Haag bedoelde bevelen te geven, zodat een wettelijk voorschrift ontbreekt waarop dit bevel kan zijn gegrond. Die opvatting is onjuist. De in artikel 2:1, tweede lid, van de APV Den Haag vervatte bevelsbevoegdheid van de ambtenaar van politie behoeft niet afzonderlijk of uitdrukkelijk in de APV Den Haag of elders te zijn verleend. Anders dan het geval is indien de strafvervolging betrekking heeft op het misdrijf van artikel 184 van het WvSr, is hier niet vereist dat de vordering of het bevel door de politieambtenaar is gedaan of gegeven krachtens een wettelijk voorschrift dat uitdrukkelijk inhoudt dat de betrokken ambtenaar gerechtigd is tot het doen van de vordering of het geven van het bevel. Dat verschil laat zich mede hierdoor verklaren dat de Gemeentewet de bevoegdheid van de raad tot het stellen van straf op overtreding van zijn verordeningen heeft beperkt tot overtredingen. Indien het niet opvolgen van een op een bepaling van een APV gegrond bevel van de politieambtenaar zonder het vereiste van verlening van een uitdrukkelijke bevelsbevoegdheid aan die ambtenaar het misdrijf van artikel 184 van het WvSr zou opleveren, zou in strijd met de Gemeentewet de bedoelde bevoegdheid van de raad in feite zijn uitgebreid tot misdrijven.

ABRvS 19-06-2019, ECLI:NL:RVS:2019:1940. Op grond van artikel 2:1, eerste lid, van de APV heeft de burgemeester bij besluit gelast om niet meer op een openbare plaats in de gemeente door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot ongeregeldheden in de nabijheid van een kerk. Aan de last heeft de burgemeester een dwangsom verbonden. De Afdeling oordeelt dat het gedrag van appellant, zeker gelet op de beledigende teksten, uitdagend was. Uit het rapport kan echter niet worden afgeleid dat als gevolg van dit uitdagend gedrag ongeregeldheden zijn ontstaan of dreigden te ontstaan. De omstandigheid dat de door appellant aangesproken personen zijn uitlatingen hoog hebben opgenomen, is hiervoor onvoldoende. De burgemeester was niet bevoegd om appellant de last op te leggen.

Artikel 2:2
(Vervallen)

Artikel 2:3 Kennisgeving betogingen op openbare plaatsen
Dit artikel is gebaseerd op enkele artikelen uit de Wom. De Wom beoogt een eenvormige regeling te geven voor de activiteiten die onder de bescherming van de artikelen 6 (vrijheid van godsdienst en levensovertuiging) en 9 (recht tot vergadering en betoging) van de Grondwet vallen. Het gaat daarbij met name om betogingen, vergaderingen en samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging voor zover die op openbare plaatsen gehouden worden. Ten aanzien van vergaderingen en betogingen op 'andere dan openbare plaatsen' kent de WOM uitsluitend repressieve bevoegdheden toe aan de burgemeester (artikel 8 van de WOM), zie hieronder.

In artikel 1 van de Wom wordt in het eerste lid ‘openbare plaats’ gedefinieerd als: “een plaats die krachtens bestemming of vast gebruik openstaat voor het publiek”. In het tweede lid is bepaald dat daaronder niet is begrepen: een gebouw of besloten plaats als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet (een kerk, moskee, synagoge of een ander gebouw dat met name wordt gebruikt voor godsdienstige of levensbeschouwelijke doelen). Deze definitie is in artikel 1:1 overgenomen (zie toelichting). Zie ook HR 11-04-2017, ECLI:NL:HR:2017:668.

Volgens artikel 2 van de Wom kunnen de bevoegdheden tot beperking van het recht tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging en het recht tot vergadering en betoging slechts worden aangewend ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden. De MvT geeft een opsomming van de bevoegdheden die de Wom aan gemeenteraden en burgemeesters toekent (Kamerstukken II 1985/86, 19 427, nr. 3, p. 5-6):

- de bevoegdheid tot het creëren van een kennisgevingstelsel voor betogingen, vergaderingen en samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging op openbare plaatsen. De wet laat een zekere variatie toe met betrekking tot de termijn waarbinnen moet worden beslist. Zie verder de toelichting onder ‘Kennisgevingstermijn’;
- de bevoegdheid tot het geven van aanwijzingen;
- de bevoegdheid in het uiterste geval de betreffende activiteit te doen beëindigen.

Deze bevoegdheden kunnen slechts worden ingezet als sprake is van één van de in artikel 2 van de Wom genoemde doelcriteria.

Uit de artikelen 3 en 4 van de Wom volgt dat de raad moet bepalen of, en zo ja, voor welke activiteiten een kennisgeving is vereist en daarbij enkele procedurebepalingen moet vaststellen. Voor op vaste tijdstippen regelmatig terugkerende godsdienstige of levensbeschouwelijke bijeenkomsten op openbare plaatsen, uitgaande van een kerkgenootschap en zelfstandig onderdeel daarvan of een genootschap op geestelijke grondslag is, gelet op artikel 3, derde lid, van de Wom een eenmalige kennisgeving voldoende. De raad heeft twee mogelijkheden: of deze bijeenkomsten ongeregeld laten of een eenmalige kennisgeving voorschrijven.

Artikel 5 van de Wom kent de burgemeester de bevoegdheid toe om naar aanleiding van een kennisgeving voorschriften en beperkingen te stellen of een verbod te geven; artikel 6 van de Wom kent hem een aanwijzingsbevoegdheid toe, terwijl artikel 7 van de Wom bepaalt dat hij bevoegd is aan de organisatoren van de desbetreffende activiteit de opdracht te geven deze te beëindigen en uiteen te gaan.
Voor vergaderingen en betogingen op ‘andere dan openbare plaatsen’ kent de Wom uitsluitend repressieve bevoegdheden toe aan de burgemeester (artikel 8 van de Wom), onder andere de bevoegdheid opdracht te geven deze te beëindigen. Voor deze bevoegdheden geldt dat deze uitsluitend mogen worden aangewend indien de bescherming van de gezondheid of de bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden dat vordert (zie Rb. Oost-Brabant 30-01-2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:415, geen preventief verbod mogelijk). Voor deze activiteiten is geen voorafgaande kennisgeving vereist. In beginsel is de Wom van toepassing, maar sommige situaties regelt deze wet niet, bijvoorbeeld algeheel demonstratieverbod, toegangsverbod in een gebied. In dat geval zijn noodbevoegdheden van toepassing (artikelen 175 en 176 van de Gemeentewet). Zie ook hieronder ‘Bevoegdheden burgemeester’.

De meeste APV’s kennen alleen een kennisgevingeis voor betogingen. De overige activiteiten zijn ongereguleerd gebleven. In verband hiermee heeft artikel 2:3 alleen betrekking op betogingen. Het artikel kan zonodig worden uitgebreid tot samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, tot vergaderingen en tot ‘processies’.

Centrale onderwerpen

Een aantal onderwerpen is geheel of gedeeltelijk aan de plaatselijke regelgeving onttrokken. De reden is dat enerzijds de Grondwet zich tegen een dergelijke regeling verzet en dat anderzijds de rechtsgelijkheid een uniforme regeling van de centrale wetgever rechtvaardigt. Het gaat om de volgende onderwerpen (Kamerstukken II 1985/86, 19 427, nr. 3, p. 6):

- het aanwijzen van de gronden waarop beperking van de onderhavige grondrechten door gemeentelijke organen is toegestaan. Er dient sprake te zijn van één van de doelcriteria van artikel 2 of artikel 8 van de Wom;
- een verbod van voorafgaand toezicht op de inhoud van uitingen die tijdens eerder genoemde activiteiten zullen worden gedaan (artikelen 3, vierde lid, 4, derde lid, en 5, derde lid);
- de bescherming van het functioneren van buitenlandse vertegenwoordigingen en bepaalde andere instellingen die een bijzondere volkenrechtelijke bescherming genieten, voor zover deze bescherming verder dient te reiken dan 'de bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden' (artikel 9 van de Wom);
- de strafbaarstelling van overtreding van een aantal bij de Wom gegeven normen (artikel 11 van de Wom) en de strafbaarstelling van verhindering en verstoring van geoorloofde openbare manifestaties (wijziging van de artikelen 143 tot en met 146 van het WvSr, onder artikel 11 van de Wom);
- de bescherming van de zondagsrust, deze bescherming verder dient te reiken dan 'de bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden' (wijziging van de artikelen 3, 5, 5a en 8 van de Zondagswet, onder artikel III van de Wom).

Betoging

Wanneer kan van een betoging worden gesproken? Blijkens de jurisprudentie van de Hoge Raad kan sprake zijn van een betoging als:

- een aantal personen openlijk en in groepsverband optreedt, al dan niet in beweging, en
- de groep er op uit is een mening uit te dragen.

De MvT bij de Wom geeft aan dat het bij de betoging gaat om het uitdragen van gemeenschappelijk beleefde gedachten of wensen op politiek of maatschappelijk gebied (Kamerstukken II 1986/87, 19 427, nr. 3, p. 8). Er worden dus drie eisen gesteld: meningsuiting (openbaren van gedachten en gevoelens), openbaarheid en groepsverband. Het gezamenlijk optreden moet ook gericht zijn op het uitdragen van een mening. Het aspect van de meningsuiting dient centraal te staan, want anders kan er sprake zijn van een samenkomst of evenement (ABRvS 27-08-2014, ECLI:NL:RVS:2014:3174 (Occupy Den Haag I)). De uitoefening van een grondrecht mag aanleiding zijn tot een grotere inspanning dan bij evenementen als een risicowedstrijd van een voetbalclub. Het gaat hier om de waarborging van de uitoefening van een grondrecht (Vz. Rb. Rotterdam 24-01-2002, ECLI:NL:RBROT:2002:AD8502).

Een betoging is niet noodzakelijkerwijs een optocht en een optocht is niet perse een betoging. Een betoging kan een optocht zijn (HR 30-05-1967, NJ 1968, 5). De Hoge Raad acht voor het aanwezig zijn van een betoging geen 'menigte' nodig. Acht personen worden al voldoende geacht om van een betoging te kunnen spreken (HR 11-05-1976, NJ 1976, 540).

Bij de parlementaire behandeling van artikel 9 van de Grondwet is 'betoging' omschreven als "het middel om, het liefst met zoveel mogelijk mensen, in het openbaar uiting te geven aan gevoelens en wensen op maatschappelijk en politiek gebied".

Alleen een vreedzame betoging kan aanspraak maken op grondwettelijke bescherming (HR 11-04-2017, ECLI:NL:HR:2017:665). Als onder het mom van een betoging activiteiten worden ontplooid die strijdig zijn met onze rechtsorde, zal de vraag moeten worden beoordeeld of er nog wel sprake is van een betoging in de zin van het grondwettelijk erkende recht (Kamerstukken II 1975/76, 13872, nr. 4, p. 95-96). Bij de parlementaire behandeling van artikel 9 van de Grondwet heeft de regering er op gewezen dat de door haar gegeven karakterisering van het begrip 'betoging' meebrengt dat acties, waarvan de hoedanigheid van gemeenschappelijke meningsuiting op de achtergrond is geraakt en

die het karakter hebben van dwangmaatregelen jegens de overheid of jegens derden, geen betogingen in de zin van het voorgestelde artikel 9 van de Grondwet zijn. In de praktijk blijkt het soms lastig om te onderscheiden wanneer sprake is van een betoging en wanneer niet (meer). Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij blokkades van wegen en waterwegen (Kamerstukken II 1976/77, 13872, nr. 7, p. 33). Het zelfde geldt bij betogingen die uitlopen op rellen. Ook tentenkampen kunnen op zich betogingen zijn (ABRvS 21-09-2016, ECLI:NL:RVS:2016:2521 (Buitenkerk) en ABRvS 23-03-2015, ECLI:NL:RVS:2015:923 (Occupy Amsterdam)). Deelnemers moeten wel verband met uiting aantonen en blijven actievoeren. Burgemeester kan beperkingen aan tentenkampen opleggen met betrekking tot bijvoorbeeld tijd, omvang, verwarming, maximaal aantal deelnemers tijdens nacht (ABRvS 30-08-2017, ECLI:NL:RVS:2017:2348). Er moet een band zijn tussen de boodschap en vorm van een betoging.
Een optocht die niet primair het karakter heeft van een gemeenschappelijke meningsuiting, zoals Sinterklaas- en carnavalsoptochten en bloemencorso's, is geen manifestatie in de zin van artikel 1, eerste lid, onder a, van de Wom (Kamserstukken II 1985/86, 19 427, nr. 3, p. 8). Zo'n optocht kan, als die opiniërende elementen bevat, wel onder de bescherming van artikel 7, derde lid, van de Grondwet vallen.
Het doel van de optocht kan de burgemeester geen grond opleveren voor weigering van de vergunning (Wnd. Vz. ARRS, 23-11-1979, NG 1980, p. S 59 (demonstratie Den Haag)).

Collectieve uitingen
De Wom heeft betrekking op collectieve uitingen. Van een collectieve uiting kan volgens de regering al sprake zijn wanneer daaraan twee of meer personen deelnemen (Kamerstukken II 1986/87, 19 427, nr. 5, p. 8). Individuele uitingsvormen zijn buiten de regeling gebleven. Zowel artikel 6 als artikel 9 van de Grondwet maken het mogelijk ook deze onder de Wom te brengen, maar de wetgever acht dat niet nodig en niet wenselijk. Overigens vallen individuele uitingen wel onder de bescherming van artikel 7 van de Grondwet. Het eerste lid van artikel 7 van de Grondwet verbiedt expliciet een voorafgaand verlof ten aanzien van schriftelijke uitingen, ook als die uitingen godsdienstig of levensbeschouwelijk van aard zijn. Het derde lid van artikel 7 van de Grondwet verbiedt voorafgaand verlof voor wat betreft de inhoud voor het mondeling openbaren van gedachten of gevoelens, bijvoorbeeld tijdens een 'eenmensprotest'. Dat wil zeggen dat een 'eenmensprotest' of een openbare godsdienstbelijdenis (denk aan een prediker op een zeepkist) niet (voorafgaand) vanwege de inhoud van de boodschap mag worden beperkt of verboden. Wel kan op basis van de APV worden opgetreden tegen de wijze waarop de boodschap wordt verkondigd, bijvoorbeeld als een spandoek verkeersbelemmeringen opwerpt.

Onwettig en intolerant gedrag van derden
Het recht van betoging kan niet zonder meer beperkt worden. In de jurisprudentie over het onwettig of intolerant gedrag van derden tegenover de deelnemers aan een betoging, zware belasting van het politiekorps en ernstige hindering van het verkeer is uitgemaakt dat een beperking van het recht tot betoging moet zijn gelegen in zwaarwegende omstandigheden (Vz. ARRS 27-05-1982, AB 1983, 62 (idem demonstratieverbod Afcent, Wnd. Vz. ARRS, 30-05-1983, AB 1984, 85)). Een betoging mag slechts in dwingende situaties preventief worden verboden (Pres. Rb. Maastricht 22-03-2001, ECLI:NL:RBMAA:2001:AB0754).

De omstandigheid dat een bepaalde demonstratie bij het publiek irritaties opwekt of tegendemonstraties uitlokt, is onvoldoende basis om de demonstratie op grond van de Wom te verbieden. Slechts wanneer er gegronde vrees bestaat voor ernstige ongeregeldheden die niet kunnen worden voorkomen of bestreden door middel van door de overheid te treffen maatregelen, kan er grond bestaan een demonstratie te verbieden (Wnd. Vz. ARRS 21-03-1989, KG 1989, 158).

Betogers hebben dus in beginsel recht op bescherming tegen tegenbetogers en andere derden. Pas als er moet worden gevreesd voor ernstige wanordelijkheden die tot bestuurlijke overmacht leiden

(dus die niet kunnen worden beteugeld met de beschikbare politiecapaciteit), kan de initiële betoging worden verboden. Overigens volgt uit richtlijnen van de OVSE dat een tegendemonstratie die wel vreedzaam verloopt, binnen gezichts- en gehoorafstand van de eerste betoging moet worden toegestaan.

Klokgelui en oproepen tot gebed
Artikel 10 van de Wom stelt dat de raad bevoegd is om regels te stellen over de duur, het tijdstip en het geluidsniveau van klokgelui en oproepen tot gebed (zie EHRM 16-10-2012, ECLI:NL:XX:2012:BY5233 (Schilder/Nederland)).
De strekking van artikel 10 van de Wom is niet om een beperkingsbevoegdheid op het grondrecht vrijheid van godsdienst of levensovertuiging te creëren, maar om het recht tot klokluiden en oproepen tot gebed buiten twijfel te stellen en daarnaast de autonome bevoegdheid van gemeentebesturen om in het kader van de beperking van geluidsoverlast regelend op te treden onverlet te laten.
Gemeentelijke regels die klokgelui en oproepen tot gebed in het kader van geluidsoverlast beperken zijn dus geen medebewind, maar autonome bepalingen.
Artikel 10 van de Wom vertoont een zekere overlap met artikel 4:6 (Overige geluidhinder). Zie de toelichting bij artikel 4:6.

Bevoegdheden burgemeester
Los van zijn bevoegdheden krachtens de Wom, blijft de burgemeester bevoegd tot optreden krachtens de artikelen 175 en 176 van de Gemeentewet. De MvT bij de Wom geeft dit aan en ook de minister belicht tijdens de Kamerbehandeling deze bevoegdheid nadrukkelijk. Deze twee artikelen zijn echter slechts beperkt toepasbaar. Er mag namelijk pas gebruik van gemaakt worden wanneer er sprake is van ernstige vrees voor verstoring van de openbare orde of als er daadwerkelijk sprake is van ernstige verstoring van de openbare orde. In die gevallen kan de burgemeester krachtens artikel 175 van de Gemeentewet de nodige bevelen of krachtens artikel 176 van de Gemeentewet een noodverordening uitvaardigen.
Het verbod van delegatie zou een obstakel kunnen zijn voor de burgemeester om krachtens artikel 176 van de Gemeentewet een grondrecht te beperken door middel van een noodverordening. Volgens de Hoge Raad voegt het voorschrift op grond van artikel 176 van de Gemeentewet zich als bestanddeel in de omschrijving van de overtreding tegen het openbaar gezag van artikel 443 van het WvSr en het is “dus de wet (in formele zin), die in die noodtoestand de zeer tijdelijke onderbreking van de uitoefening van het grondrecht gedoogt” (HR 28-11-1950, NJ 1951, 137 (Tilburgse APV)).
Bij betogingen waarbij ernstige vrees voor verstoring van de openbare orde bestaat of de verstoring daadwerkelijk plaatsvindt, kan de burgemeester dus bevelen, zoals bedoeld in artikel 175 van de Gemeentewet of de noodverordening zoals bedoeld in artikel 176 van de Gemeentewet uitvaardigen. Dit zou in het uiterste geval zelfs een verbod tot het houden van een betoging kunnen inhouden. De burgemeester heeft in de noodsituaties, bedoeld in de artikelen 175 en 176 van de Gemeentewet, de bevoegdheid om grondrechtbeperkende bevelen te geven ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer of ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden.

Kennisgevingstermijn
De Wom laat de gemeenteraad vrij in het stellen van regels betreffende het tijdstip waarop de kennisgeving voor het houden van een manifestatie moet zijn gedaan. De wetgever gaat er blijkens de parlementaire geschiedenis van uit dat gemeenten de kennisgevingstermijn zo kort mogelijk houden. Uit de MvT bij de Wom blijkt dat de wetgever daarbij 24 of 48 uren in gedachten had. Het merendeel van de Nederlandse gemeenten hanteert een kennisgevingstermijn van 48 uren. Ook internationaalrechtelijke organisaties bevelen aan een niet te lange kennisgevingstermijn te hanteren. Een termijn van 48 uren wordt genoemd als een redelijke termijn. Langere termijnen hebben vanuit het perspectief van de grondwettelijk en verdragsrechtelijk beschermde betogingsvrijheid niet de voorkeur.

Vierde lid
Artikel 145 van de Gemeentewet bepaalt dat de Algemene Termijnenwet van overeenkomstige toepassing is op termijnen in gemeentelijke verordeningen, tenzij in de verordening anders is bepaald. Het vierde lid bevat zo'n afwijkende bepaling, die voorkomt dat afhandeling op zaterdag of zondag of op een algemeen erkende feestdag of op een werkdag na 12.00 uur moet plaatsvinden. Dat laatste is gedaan om toch nog over enige uren voor beoordeling en besluitvorming te beschikken.

Vijfde lid
Een al te strikt vasthouden aan de kennisgevingstermijn verhoudt zich slecht tot de grondwettelijk en verdragsrechtelijk beschermde betogingsvrijheid. De burgemeester kan daarom in bijzondere omstandigheden – bijvoorbeeld bij spontane manifestaties – afwijken van de kennisgevingstermijn.

Wat betreft het in rekening brengen van legeskosten door gemeenten voor het kennisgeven van een betoging heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zich in een brief van 17 januari 2017 (Kamerstukken II 2016/17, 34 324, nr. 2) aan de Tweede Kamer op het standpunt gesteld dat het heffen van legeskosten kan worden gezien als een beperking van grondwettelijke vrijheden. Een expliciet wettelijk verbod op het heffen van leges voor het houden van een manifestatie is volgens de minister niet nodig, omdat dit al verboden zou zijn op grond van artikel 229 van de Gemeentewet.

Beëindiging demonstratie
Kan een vreedzame demonstratie worden beëindigd, enkel en alleen omdat die niet is aangemeld? Het EHRM oordeelde in haar arrest van 17-07-2007 (NJB 2007, 1839) dat in bijzondere omstandigheden, waarin een demonstratie een onmiddellijke reactie is op politieke gebeurtenissen, het enkel en alleen ontbreken van een melding onvoldoende is om de demonstratie te beëindigen. Als er verder niets illegaals aan de hand is en de demonstratie geen bedreiging vormt voor de openbare orde, zou het beëindigen van de demonstratie alleen omdat de melding ontbreekt, een disproportionele beperking van het grondrecht om te demonstreren zijn. Zie ook EHRM 20-02-2014, ECLI:CE:ECHR:2014:0220JUD000911704 (Nosov/Rusland). Verder is het laten horen van tegengeluid toegestaan (Rb. Den Haag 21-12-2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:15812 (anti-Pegida)). Bovendien is het belangrijk dat contactpersonen worden aangesteld tijdens demonstraties (EHRM 05-01-2016, ECLI:CE:ECHR:2016:0105JUD007456812 (Frumkin/Rusland)).

De Nationale ombudsman sluit zich daarbij aan: bij het beëindigen van een demonstratie moet in zijn visie altijd worden afgewogen of dat in het belang van volksgezondheid, het verkeersbelang, of ter voorkoming van wanordelijkheden noodzakelijk is. Dat is overigens ook het beleid van de burgemeester van Den Haag. Dat blijkt uit het rapport "Demonstreren staat vrij" van de Nationale ombudsman, december 2007 (https://www.nationaleombudsman.nl/uploads/rapport2007-290.pdf), waarin de juridische grenzen nog eens helder op een rij zijn gezet.

Er is alle reden om de lijn van het EHRM en de Nationale ombudsman aan te houden: het grondrecht van demonstratie moet niet lichtvaardig worden beperkt, en niets is logischer dan om ook bij het beëindigen van een demonstratie vanwege het ontbreken van een melding af te wegen of het belang van volksgezondheid, het verkeersbelang, of de voorkoming van wanordelijkheden dat noodzakelijk maken. Niet voor niets schept het artikel in de APV de mogelijkheid om in bijzondere omstandigheden een kort voor de demonstratie gedane melding te accepteren.

Of de Hoge Raad in een nieuw arrest aansluiting zou zoeken bij het EHRM valt niet te voorspellen. De Hoge Raad oordeelde namelijk in zijn arrest van 17-10-2006, ECLI:NL:HR:2006:AU6741, anders en onderschreef het oordeel van het hof dat een demonstratie kan worden beëindigd, alleen omdat die

niet is gemeld. De Hoge Raad vernietigde de uitspraak van het hof, omdat het hof ten onrechte had geoordeeld dat de politie op eigen gezag de demonstratie kon beëindigen. Die bevoegdheid ligt uitdrukkelijk bij de burgemeester, en die zal dan ook de feitelijke beslissing moeten nemen.

Artikel 2:4
(Vervallen)

Artikel 2:5
(Vervallen)

Artikel 2:6 Verspreiden geschreven of gedrukte stukken of afbeeldingen
Folderen en flyeren is toegestaan, behalve op of aan door het college aangewezen wegen of gedeelten daarvan. Het tweede lid geeft de mogelijkheid om het verbod voor die wegen verder te beperken tot nader aan te geven dagen en uren, waarbij het vierde lid het college de bevoegdheid geeft voor het dan nog resterende verbod een ontheffing te verlenen. Van de in het eerste lid toegekende bevoegdheid mag het college niet zodanig gebruik maken dat er 'geen gebruik van enige betekenis' overblijft. Zie ook de toelichting op artikel 2:42.
Het college ontleent zijn bevoegdheid aan artikel 160, onder a, van de Gemeentewet.
Artikel 2:6 heeft betrekking op het grondrecht waarmee de gemeentelijke wetgever het meest wordt geconfronteerd, namelijk de vrijheid van meningsuiting. Dit grondrecht is geformuleerd in artikel 19 van het IVBPR, artikel 10 van het EVRM en artikel 7 van de Grondwet.

Daklozenkrant
De verkoop van daklozenkranten is noch venten noch collecteren. Op grond van artikel 7 van de Grondwet kan het verkopen niet verbonden worden aan een vergunning. Wel kan de gemeente gebruik maken van artikel 2:6. Als verkoop plaatsvindt op het grondgebied van bijvoorbeeld een supermarkt, dan kan de eigenaar de verkoper verzoeken weg te gaan.
Het verdient aanbeveling om te overleggen met de koepelorganisaties die de daklozen vertegenwoordigen. Immers, niet iedereen kan een straatkrant verkopen. De verkopers moeten in het bezit zijn van een identiteitsbewijs van de koepelorganisatie waarmee ze kunnen aantonen dat ze officiële straatkantverkopers zijn.

Lex silencio positivo
Nu het college door het aanwijzen van plaatsen en tijden kan reguleren waar gedrukte of geschreven stukken of afbeeldingen verspreid mogen worden, zijn er bij een ontheffing op aanvraag geen zwaarwegende redenen om van een lex silencio positivo af te zien. Paragraaf 4.1.3.3. van de Awb wordt op de ontheffing van toepassing verklaard (vierde lid).

Jurisprudentie
07-11-1892, W. 6259 (ventverbod 's Gravenhage), HR 28-11-1950, NJ 1951, 137 en 138 (APV Tilburg en APV Sittard) en 22-01-1981, NG 1981 (reclameverordening 's Gravenhage). Het in artikel 7, eerste lid, van de Grondwet beschermde recht om zonder voorafgaand verlof gedachten en gevoelens door de drukpers te openbaren impliceert het recht om de inhoud van geschreven of gedrukte stukken of afbeeldingen, waarin gedachten en gevoelens zijn geopenbaard, zonder voorafgaand verlof door verspreiding of door enig ander middel in het openbaar aan het publiek bekend te maken.

Elk middel tot bekendmaking dat naast andere middelen zelfstandige betekenis heeft en met het oog op die bekendmaking in een bepaalde behoefte kan voorzien, valt onder de bescherming van artikel 7 van de Grondwet. Dit betekent dat de bekendmaking van gedachten en gevoelens met behulp van middelen, die in het maatschappelijk verkeer dezelfde functie vervullen als geschriften in eigenlijke zin, is begrepen in de in artikel 7 van de Grondwet erkende vrijheid van drukpers. Als 'zelfstandige middelen van bekendmaking' zijn in de jurisprudentie onder meer aangemerkt:

- het op de weg uitgeven van strooibiljetten (HR 27-02-1951, NJ 1951, 472 (APV Eindhoven));
- het gebruik maken van reclameborden of opschriften aan onroerend goed (HR 24-01-1967, ECLI:NL:PHR:1967:AD3700 (Nederland ontwapent) en ARRS 23-10-1978, AB 1979, 499 (verordening stadsschoon Leiden));
- het aanbrengen van aanplakbiljetten op onroerend goed (HR 19-09-1977, ECLI:NL:PHR:1977:AC6041 (APV Hengelo));
- het staan of lopen met propagandamiddelen (HR 30-05-1967, NJ 1968 (Vietnam I));
- het aanbieden van gedrukte stukken bij gelegenheid van het houden van een inzameling (niet het houden van de inzameling zélf) (HR 27-06-1978, ECLI:NL:PHR:1978:AC6306 (APV Eindhoven), Vz. ARRS 16-08-1979, AB 1980, 297 (APV Rotterdam) en Vz. ARRS 18-10-1979 (APV Katwijk));
- verlichte fotovitrine (ARRS 20-08-1981, Gst. 1982, 6692 (APV Pijnacker)).

De gemeentelijke wetgever mag niet beperkend optreden jegens de inhoud van gedrukte stukken of afbeeldingen, maar is krachtens artikel 149 van de Gemeentewet wel bevoegd het in het openbaar bekend maken ('verspreiden') daarvan aan beperkingen te onderwerpen in het belang van de openbare orde, zedelijkheid en gezondheid en van andere zaken betreffende de huishouding der gemeente.
Daarbij geldt dat:

1. een vergunningenstelsel (voorafgaand verlof) voor het gebruik van een bepaald middel van bekendmaking dat naast andere middelen zelfstandige betekenis heeft, niet is geoorloofd;
2. een algemeen verbod tot zodanig gebruik evenmin is toegestaan;
3. een (naar tijd, plaats en wijze) beperkt verbod mogelijk is, mits:
    a. die beperking geen betrekking heeft op de inhoud van de gedrukte stukken, doch gesteld is in het belang van de openbare orde zedelijkheid en gezondheid en van andere zaken betreffende de huishouding der gemeente;
    b. gebruik 'van enige betekenis' overblijft; anders komt de beperking in feite neer op een algemeen verbod (HR 17-03-1953, NJ 1953, 389 (Wachttorenarrest) en ARRS 28-04-1981, Gst. 1981, 6686 (APV Nijmegen)).

Artikel 2:7
(Vervallen)

Artikel 2:8
(Vervallen)

Artikel 2:9 Vertoningen op openbare plaatsen
Muziek maken kan onder omstandigheden aangemerkt worden als evenement als bedoeld in artikel 2:24. Het optreden van een straatmuzikant, bijvoorbeeld een harmonicaspeler, is in artikel 2:24, eerste lid, onder f, uitgezonderd van het evenementbegrip. Net als straatfotografen en de andere categorieën, genoemd in artikel 2:9, wordt een straatmuzikant onder de straatartiesten geschaard. De motieven om openbare plaatsen aan te wijzen zijn dwingende redenen van algemeen belang, hetgeen omvat: openbare orde, openbare veiligheid, volksgezondheid en milieu. Zie voor de betekenis van deze begrippen de toelichting bij artikel 1:8.
De activiteiten van de straatartiest, straatfotograaf, tekenaar, filmoperateur en gids vallen onder de werking van artikel 7, derde lid, van de Grondwet. Het begrip 'openbaren van gedachten of gevoelens' moet volgens de jurisprudentie en de toelichting op artikel 7 van de Grondwet haast grammaticaal worden uitgelegd. Elke uiting van een gedachte of een gevoelen, ongeacht de intenties of motieven van degene die zich uit, wordt door artikel 7 van de Grondwet beschermd (KB 5 juni 1986, Stb. 337 t/m 342, KB 29 mei 1987, Stb. 365, AB 1988, 15). Artikel 7, derde lid, van de Grondwet laat door zijn formulering (niemand heeft voorafgaand verlof nodig wegens de inhoud) een verbod toe voor andere aspecten van de uiting dan de inhoud, zoals bijvoorbeeld de verspreiding. Het is bij

de genoemde activiteiten echter moeilijk te scheiden tussen inhoud en verspreiding. Immers, het verbieden van een optreden van een straatartiest op een bepaalde plaats houdt in veel gevallen ook in dat de inhoud van het optreden niet kan worden geuit. Dat betekent dat voor de beperkingsgronden van het in artikel 7, derde lid, van de Grondwet opgenomen grondrecht, het best kan worden gekozen voor de beperkingsgronden die bij artikel 7, eerste lid, van de Grondwet zijn toegelaten. In artikel 2:6 is dat uitgewerkt in een verbod met ontheffingsmogelijkheid dat voor bepaalde straten en uren geldt. In artikel 2:9 is dezelfde redactie gevolgd.
De bevoegdheid van de burgemeester berust op artikel 174 van de Gemeentewet.

Lex silencio positivo (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen)
Aan de ontheffing van het verbod zal doorgaans een aanvraag vooraf gaan, maar ook een ambtshalve ontheffing kan voorkomen, bijvoorbeeld bij bepaalde festiviteiten. Bij een ontheffing op aanvraag is geen reden om van de lex silencio positivo af te zien. Paragraaf 4.1.3.3. van de Awb wordt op de ontheffing van toepassing verklaard (vierde lid).

Jurisprudentie
Vz. ARRS 01-10-1993, ECLI:NL:RVS:1993:AN3538. De weigering van een ontheffing in verband met de verstoring van de openbare orde moet reëel zijn en voldoende onderbouwd zijn.

ABRvS 03-09-1997, ECLI:NL:RVS:1997:BL3032. Terechte weigering ontheffing voor optreden als straatfotograaf. Optreden als straatfotograaf is niet gericht op het openbaren van gedachten of gevoelens als bedoeld in artikel 7, derde lid, van de Grondwet. Openbare orde verzet zich tegen het optreden van meer dan twee straatfotografen.

Afdeling 2. Bruikbaarheid, uiterlijk aanzien en veilig gebruik van openbare plaatsen

Algemeen
Artikel 2a van de WVW 1994 geeft uitdrukkelijk de bevoegdheid tot het maken van aanvullende gemeentelijke verordeningen ten aanzien van het onderwerp waarin deze wet voorziet, voor deze verordeningen niet in strijd zijn met het bepaalde in deze wet (of krachtens de op dit punt vergelijkbare oude Wegenverkeerswet, zoals bij het RVV; aldus HR 16-12-1975, NJ 1976, 204). Volgens de wegenverkeerswetgeving kan tot vaststelling van verkeersmaatregelen worden overgegaan in het belang van de vrijheid van het verkeer of de veiligheid op de weg, of in het belang van de instandhouding en de bruikbaarheid van de weg.

Jurisprudentie
HR 21-06-1966, NJ 1966, 417 (bromfietsverbod Sneek), HR 23-12-1980, NJ 1981, 171 (rijverbod Schiermonnikoog) en ARRS 05-03-1981, Gst. 1981, 6678 (rijverbod Vlieland). De raad is niet bevoegd tot het treffen van regelen inzake het verkeer op wegen – ook al beogen deze regelen andere belangen te beschermen dan verkeersbelangen indien deze regels zo diep en zo algemeen ingrijpen in het normale verkeer op wegen, dat het stelsel van de wegenverkeerswetgeving wordt doorkruist.

Artikel 2:10 Voorwerpen op of aan [de weg OF een openbare plaats]
Dit artikel geeft de gemeente de mogelijkheid greep te houden op situaties die hinder of gevaar kunnen opleveren of ontsierend kunnen zijn. Voor de toepassing kan worden gedacht aan het plaatsen van reclameborden, containers of fietsparkeervoorzieningen. Ook voorwerpen die met de grond zijn verbonden, zoals een haag in de berm, kunnen als voorwerpen als hier bedoeld worden aangemerkt (ABRvS 10-01-2018, ECLI:NL:RVS:2018:49).

Variant 1 (Algemene regel met ontheffingsmogelijkheid)
In variant 1 is een breed gestelde algemene regel opgenomen in plaats van een vergunningstelsel. Deze variant heeft de voorkeur van de VNG. De raad maakt met het overnemen van deze variant een nadrukkelijke keuze voor het bieden van meer ruimte aan burger en bedrijfsleven. De gedachte is dat voor een groot aantal voorwerpen die in de openbare ruimte worden geplaatst een vergunning overbodig is, omdat deze voorwerpen volstrekt geen overlast veroorzaken of zelfs bijdragen aan de leefbaarheid. In de praktijk wordt er ook niet vaak handhavend opgetreden tegen voorwerpen die strikt gesproken alleen met vergunning op of aan de weg zouden mogen staan.
Een concretere invulling van het begrip hinder voor het verkeer is in het tweede lid opgenomen.
In het derde lid is de bevoegdheid voor het college opgenomen om nadere regels te stellen voor terrassen, uitstallingen en reclameborden. Dit artikellid is ook opgenomen omdat veel gemeenten niet met een horeca-exploitatievergunning werken, en dus niet langs die weg een vergunning afgeven. Terrassen zijn dan alleen nog maar gereguleerd door de brede algemene regel van artikel 2:10. Dat is voor veel gemeenten een zeer verregaande stap. Daarom kan het college op grond van het derde lid regels stellen over omvang, de vrije doorgang voor verkeer, voetgangers en hulpdiensten en de sluitingstijden. Ook bestaat er soms vrees voor een wildgroei aan uitstallingen. Verder kunnen voor op of aan de weg geplaatste reclames nadere regels worden gesteld. De opsomming in het derde lid kan natuurlijk desgewenst worden aangevuld.
Een dergelijke optie is ook denkbaar voor alle voorwerpen. Dan ontstaat in plaats van een vergunningstelsel een algemene regel die in detail voorschrijft wat er wel en niet is toegestaan. Een aantal gemeenten heeft daarvoor gekozen. Nadeel van die aanpak is dat zo'n regel onvermijdelijk een uitvoerig stuk wordt, omdat voor een heel scala aan voorwerpen (bloembakken, uitstallingen, bouwsteigers, straatmeubilair, et cetera) moet worden omschreven waar en hoe ze kunnen worden geplaatst, en wat de omvang mag zijn. Ook is het heel goed mogelijk dat de regel niet overal in de gemeente dezelfde zal zijn. Het zal duidelijk zijn dat zo'n regel zo afhankelijk is van de lokale situatie, dat die niet als model door de VNG kan worden aangeboden.
Voordeel van een gedetailleerde regel is dat er de nodige duidelijkheid wordt gegeven. Daarmee is meteen een nadeel genoemd van een algemeen gestelde regel. Feitelijk is daarmee voor burgers en bedrijven een zogeheten 'zorgplicht' neergelegd. Er mogen voorwerpen worden geplaatst, zolang de verkeersveiligheid niet in gevaar wordt gebracht en aan de andere voorwaarden in het eerste lid wordt voldaan. De burger dient dat zelf af te wegen. Als de gemeente wenst op te treden omdat zij van mening is dat het verbod van het eerste lid wordt overtreden, zal daarover al snel discussie ontstaan. Dat vraagt inschattingsvermogen, zelfstandigheid en tact van de toezichthoudende ambtenaren. Als de gemeente zou besluiten om de regeldruk terug te brengen en van een vergunning naar een algemene regel te gaan, is het daarom van groot belang dat de handhavers en toezichthouders daarbij nauw en vanaf een zo vroeg mogelijk stadium worden betrokken, zodat zij weten waar zij aan toe zijn en hoe ze in de nieuwe situatie kunnen handelen. De gemeente zal haar handhavingsbesluit zeer nauwkeurig dienen te motiveren.

Voor het verlenen van ontheffingen (vierde lid) is het college in beginsel het bevoegde bestuursorgaan. Voor een terrasontheffing is de burgemeester het bevoegde bestuursorgaan. Hij kan daarvoor desgewenst beleidsregels vaststellen op grond van artikel 4:81 van de Awb.
De ontheffing wordt verleend als omgevingsvergunning indien het in het eerste lid bedoelde gebruik een activiteit betreft als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wabo (vijfde lid).

Variant 2 (Vergunningplicht)
Algemeen
Net als een gedetailleerde regel kan een vergunning met de daarbij gestelde voorschriften voor duidelijkheid zorgen: de houder van de vergunning weet waar hij aan toe is, net als de gemeentelijke toezichthouder.
Voor deze vergunning geldt dat ze in beginsel voor een onbeperkte periode wordt verstrekt. Uiteraard kan er wel een termijn worden gesteld voor zaken die per definitie tijdelijk worden

geplaatst, maar waarvan wenselijk is dat ze niet onnodig lang het straatbeeld ontsieren, zoals steigers en stortcontainers.
Ten slotte kan de gemeente een aanzienlijke verlaging van de administratieve lasten bereiken door ruim invulling te geven aan de vrijstellingsbepaling van het derde lid. Eén van de belangrijkste ergernissen die de toepassing van dit artikel oproept, is dat gemeenten soms een vergunning eisen, terwijl van reële hinder of overlast geen sprake is. Er kan worden gedacht aan bloembakken, uitstallingen (eventueel alleen in het winkelgebied) en kleine reclameborden.

Eerste lid
Dit lid regelt de vergunningplicht.

Tweede lid
De vergunning wordt verleend als omgevingsvergunning indien het in het eerste lid bedoelde gebruik een activiteit betreft als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wabo.

Derde lid
Hier is naast de algemeen geldende weigeringsgronden een verbijzondering opgenomen: de vergunning kan worden geweigerd als het gevraagde gebruik problemen, hinder of schade zou opleveren voor de weg of het gebruik ervan (‘rubrica est lex’-regel).

ABRvS 24-10-2018, ECLI:NL:RVS:2018:3487. De systematiek van een APV is van belang voor het antwoord op de vraag op welke gronden de ontheffing of vergunning mag worden geweigerd. De ontheffing voor het plaatsen van een object zoals de skihut is geregeld binnen het hoofdstuk ‘Openbare orde’ en geplaatst in de afdeling ‘Bruikbaarheid en aanzien van de weg’. De door de burgemeester genoemde omstandigheden zijn geen omstandigheden waarvan is gebleken dat de bruikbaarheid en het aanzien van de weg erdoor in het geding zouden komen. Ook het niet hebben van een DHW-vergunning is geen omstandigheid die een gevaar oplevert voor de openbare orde in verband met de bruikbaarheid en het aanzien van de weg.

ABRvS 02-03-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BP6323 (Edam/Volendam). De plaatsing van een artikel heeft een uitstraling naar de wijze waarop het gelezen moet worden.

Vierde lid, onder a (evenementen)
Indien een evenement wordt gehouden, waartoe vergunning is verleend op basis van artikel 2:25, dan hoeft geen vergunning te worden verleend op basis van artikel 2:10. Deze bepaling voorkomt een samenloop van beide vergunningen. In de voorschriften bij een vergunning voor een evenement kan immers ook de verkeersveiligheid worden gewaarborgd.

Vierde lid, onder b (terrassen)
Het in artikel 2:10 bedoelde verboden gebruik van de weg geldt niet voor terrassen behorend bij een horecabedrijf, waarvoor door de burgemeester vergunning is verleend op grond van artikel 2:28. Zo’n terras maakt blijkens de definitie in artikel 2:27, tweede lid, deel uit van dat bedrijf. Daarom is hier een afbakeningsbepaling opgenomen.
Als de gemeente geen exploitatievergunningenstelsel in zijn APV heeft geregeld, zal de toetsing van een vergunningsaanvraag voor een terras bij een voor het publiek openstaand gebouw rechtstreeks gebaseerd moeten zijn op artikel 174 van de Gemeentewet. De gemeente die in dat geval toch een vergunning wil geven op grond van artikel 2:10, moet attent zijn op het feit dat het in dit artikel niet gaat om de openbare orde, maar om hinder, gevaar of ontsiering door voorwerpen of stoffen op, aan of boven de weg of een weggedeelte. Dit houdt in dat op grond van deze bepaling geen voorwaarden kunnen worden gesteld in verband met de openbare orde. Dit zal dan moeten gebeuren op grond van artikel 174 van de Gemeentewet. Op grond van artikel 174 van de Gemeentewet blijft de burgemeester – ook bij toepassing van artikel 2:10 – op grond van jurisprudentie het bevoegd gezag.

Voor de duidelijkheid: het gaat hier om een terras dat behoort bij een voor het publiek openstaand gebouw.
In het geval een terras niet behoort bij een voor het publiek openstaand gebouw of een in artikel 2:28 bedoeld horecabedrijf en het terras is gelegen op de weg of een weggedeelte, kunnen alleen de in artikel 2:10 bedoelde eisen worden gesteld en is het college het bevoegd gezag.

Vierde lid, onder c (standplaatsen)
Hier wordt een uitzondering gemaakt voor standplaatsen waarop artikel 5:17 van toepassing is.

Vierde lid, onder d (voorwerpen met gedachten of gevoelens erop)
Het verbod is niet van toepassing op voorwerpen waarop gedachten of gevoelens worden geopenbaard. Een vergunningstelsel voor zulke uitingen zou in strijd zijn met artikel 7 van de Grondwet (vrijheid van meningsuiting). Het is op grond van artikel 2:10 wel verboden om uitingen te doen als daardoor het verkeer wordt gehinderd of in gevaar gebracht.

Vierde lid, onder e (andere vrijstellingen door college)
Bij vrijstellingen kan worden gedacht aan:

- Bloembakken en plantenbakken binnen een meter van de gevel van woningen (eventueel met een maatvoering);
- Reclameborden (eventueel met een maatvoering);
- Uitstallingen bij winkels (eventueel met een maatvoering; eventueel beperkt tot winkelgebieden);
- Stortbakken en steigers nodig voor een verbouwing. Er zijn situaties denkbaar dat een vergunning voor dit soort voorwerpen volstrekt redelijk is. Anderzijds komt het ook voor dat vergunningen worden afgegeven voor het plaatsen van een aantal steigers in de loop van een jaar, waarbij naar de locatie dus niet wordt gekeken. Als service aan de burgers zou het college in het vrijstellingsbesluit de verplichting kunnen stellen dat er met een bord wordt aangegeven hoe lang dat gaat duren. Dat is in een aantal Europese landen gebruikelijk.

Vierde lid, onder f (afbakening met wetgeving)
Regelt de afbakening met landelijke verkeerswetgeving.

Vijfde tot en met zevende lid (niet van toepassing zijn van bijzondere weigeringsgronden)
Deze leden betreffen ook een afbakening met bestaande wetgeving.

Achtste lid
In deze variant is gekozen voor een lex silencio positivo. Het gaat hier om een vergunning voor alle voorwerpen die niet onder één van de genoemde uitzonderingen vallen. Er is geen sprake van een op voorhand onwenselijke activiteit die bij uitzondering wordt toegestaan, zoals bij de ontheffing in variant 1, maar van een 'gewone' vergunning. In dat geval ligt het meer voor de hand dat het bestuur op tijd dient te beschikken, en dat de aanvrager verder kan met zijn activiteit als dat niet gebeurt. Uiteraard is de raad geheel vrij om in de eigen APV een andere keus te maken.
Voor zover sprake is van opslag van roerende zaken als bedoeld in artikel 2:2, eerste lid, aanhef en onder j en k, van de Wabo, is een omgevingsvergunning nodig en is de lex silencio positivo in ieder geval van toepassing. Daarvan kan niet worden afgeweken.

Variant 3 (Vergunningplicht)
Hier is een alternatieve bepaling opgenomen, waarbij de vergunningplicht is gehandhaafd, maar in een veel beknoptere vorm dan bij variant 2. Voor de voorwerpen waarvoor de vergunningplicht niet geldt, gelden soms bepaalde voorwaarden of kan het college nadere regels geven.

Inboedels

Het plaatsen van inboedels op de weg gebeurt dikwijls in het kader van de ontruiming van woningen. Het is echter in strijd met artikel 2:10. In de VNG ledenbrief Lbr. 97/39 van 20 maart 1997 wordt het advies gegeven om met preventieve bestuursdwang op te treden ten aanzien van op de weg geplaatste zaken. Die mogelijkheid is bevestigd in de uitspraak van de Afdeling van 7 november 2001. Het op straat plaatsen en daar laten staan van inboedel is geen gebruik van de weg overeenkomstig de bestemming, zodat zo'n handeling onder het verbod van de APV-bepaling valt. Hoewel artikel 5:21 van de Awb niet met zoveel woorden voorziet in de mogelijkheid van een preventieve bestuursdwangaanschrijving, kan een dergelijk besluit volgens vaste jurisprudentie worden genomen indien er sprake is van klaarblijkelijk gevaar van een op zeer korte termijn te verwachten overtreding van een concreet bij of krachtens de wet gesteld voorschrift. De Afdeling overweegt nog expliciet dat niet van belang is er of sprake is van dreigende ernstige schade. Het enige criterium voor preventieve bestuursdwang is dus "klaarblijkelijk gevaar van overtreding". Verder oordeelt de Afdeling dat de aanschrijving terecht aan de woningstichting is gericht. Als opdrachtgeefster tot ontruiming, waarbij de inboedel op straat komt te staan, is ze overtreedster van de APV-bepaling (nu artikel 2:10). Als overtreedster is de woningstichting op grond van artikel 5:25 van de Awb ook de kosten verbonden aan de toepassing van bestuursdwang verschuldigd (ABRvS 07-11-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AD5810 (Brunssum)).

Pres. Rb. Amsterdam 15-02-2001, JG 01.0138. Ten onrechte merkte de opzichter bij een woningontruiming de inboedel als afval aan en liet de afgevoerde inboedel als afval verbranden. Gemeente aansprakelijk voor de schade.

ABRvS 17-07-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE5429. Spoedeisende bestuursdwang met toepassing van artikel 5:31 van de Awb ten aanzien van op de weg geplaatste zaken na ontruiming. Het op straat plaatsen en daar laten staan van een veelal uit losse voorwerpen van niet geringe omvang bestaande inboedel kan niet als gebruik van de weg overeenkomstig haar bestemming worden aangemerkt, zodat een dergelijke handeling onder het verbod van de APV-bepaling valt. Deurwaarder is een instrumenterend openbaar ambtenaar. Woningstichting is als opdrachtgeefster tot ontruiming overtreedster van de APV-bepaling en dient de kosten van bestuursdwang te betalen.

Rb. Zutphen 25-08-2004, ECLI:NL:RBZUT:2004:AQ8910. Ook een preventieve last onder dwangsom kan worden opgelegd aan de ontruimer.

Containers
Over het plaatsen van containers kan nog opgemerkt worden dat het CROW in 1998 richtlijnen heeft uitgebracht, getiteld Markering onverlichte obstakels. Deze richtlijnen gaan in op het uniform plaatsen en markeren van verplaatsbare onverlichte obstakels (waaronder vuil- en opslagcontainers), inclusief mogelijke regelgeving met bijbehorende handhavings- en controlemogelijkheden.

ARRS 30-12-1993, Gst. 1994, 6995, 5. Plaatsing van een bedrijfsafvalcontainer op de openbare weg is in strijd met de bestemming. Bovendien komt het doelmatig en veilig gebruik van de weg in het geding

ABRvS 29-01-1998, Gst. 1998, 7084, 5. Afvalcontainers kunnen echter bouwwerken in de zin van de Woningwet zijn waarvoor een omgevingsvergunning (bouwactiviteit) is vereist. Dit hangt af van de constructie, omvang van de constructie en de plaatsgebondenheid. De APV-bepaling blijft buiten toepassing.

Wabo
Het gebruik van de weg anders dan overeenkomstig de publieke functie, als bedoeld in dit artikel, kan onder de Wabo vallen, namelijk wanneer dit gebruik bestaat uit de opslag van roerende zaken. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn als op of aan de weg een container wordt geplaatst voor de

tijdelijke opslag van puin of bouwmaterialen tijdens een verbouwing. In andere gevallen zal het niet altijd op het eerste gezicht duidelijk zijn of het gaat om opslag van roerende zaken als bedoeld in de Wabo. Het onderscheidend criterium is dat het plaatsen van zaken op de weg bij opslag een tijdelijk karakter heeft: het is de bedoeling dat de opgeslagen zaken ooit ergens anders een al dan niet definitieve bestemming krijgen en aldaar een functie gaan vervullen. Als dat aan de orde is, valt die activiteit onder artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wabo. Een ontheffing wordt op grond van artikel 2.2, eerste lid, laatste zinsdeel, van de Wabo aangemerkt als een omgevingsvergunning. Daarnaast is in het vierde lid geregeld dat het bevoegde bestuursorgaan (in casu het college of de burgemeester) ontheffing kan verlenen voor gebruik van de weg dat niet valt onder de Wabo, namelijk wanneer het gaat om objecten die bedoeld zijn om ter plaatse blijvend te functioneren. Dat zijn bijvoorbeeld bloembakken, straatmeubilair, terrassen en dergelijke.
Het is niet ondenkbaar dat bij een en hetzelfde project – bijvoorbeeld een grootscheepse restauratie van monumentale panden – zowel de ontheffing van het bevoegd bestuursorgaan (vierde lid) als de omgevingsvergunning nodig is. Met het oog op die gevallen kan overwogen worden om met toepassing van artikel 2.2, tweede lid, van de Wabo alle activiteiten waarbij voorwerpen op of aan de weg worden geplaatst, onder de Wabo te brengen. Dat heeft als nadeel dat de zwaardere procedure van de Wabo in alle gevallen gevolgd moet worden. De VNG verwacht dat deze situatie maar heel zelden zal voorkomen en heeft artikel 2.2, tweede lid, van de Wabo in de APV dan ook niet toegepast.

Objecten langs auto(snel)wegen
Rijkswaterstaat heeft op 21 oktober 2011 de richtlijn “Beoordeling van objecten langs Auto(snel)wegen” (Kader vergunningverlening)vastgesteld (Stcrt. 2011, 23311). De hoofdlijn voor objecten (waaronder reclame) is nu:

- bewegende beelden op digitale billboards zijn niet toegestaan (hieronder valt ook knipperen);
- de objecten mogen niet verblinden (moeten voldoen aan Richtlijn Lichthinder van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde)
- de objecten (en windturbines) of commerciële uitingen moeten op voldoende afstand van de rijbaan zijn geplaatst.

De APV kan op dit soort objecten van toepassing zijn, namelijk als de grond langs de snelweg valt binnen het begrip ‘weg’ of binnen de definitie van ‘openbare plaats’ als genoemd in artikel 1:1. In dat geval zal het rijksbeleidskader handvatten kunnen bieden om te bepalen of het object gevaar oplevert voor de bruikbaarheid of het doelmatig en veilig gebruik van de weg (artikel 2:10, eerste lid, onder a, variant 1).

Overige jurisprudentie
Uitstallingen
ARRS 07-10-1996, ECLI:NL:RVS:1996:BL3028. Weigering van een uitstalvergunning voor handelswaar is niet alleen gehandhaafd op de onder b genoemde weigeringsgrond (welstand), maar ook op de onder a opgenomen weigeringsgrond (de uitstallingen staan ook in de weg). De Afdeling ziet geen grond voor het oordeel dat de plaatsing van dit artikel in het hoofdstuk dat betrekking heeft op openbare orde, in de weg staat aan het opnemen van de onder b genoemde weigeringsgrond. Niet valt in te zien dat een zekere beoordeling van het uiterlijk aanzien van een uitstalling niet in het belang van de bescherming van de openbare orde kan worden geacht.

Evenementen
Rb. Leeuwarden 06-09-2001, ECLI:NL:RBLEE:2001:AD3917. Organisatie van circus op plein met parkeerbestemming. Er doen zich geen weigeringsgronden voor op grond van de APV-bepalingen. Ook strijdigheid met het bestemmingsplan biedt geen grondslag voor weigering vergunning.

Terrassen

ABRvS 05-06-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE3681 en ABRvS 13-11-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AF0269. Een terras is een bij een voor het publiek openstaand gebouw behorend erf in de zin van artikel 174 van de Gemeentewet. Ingevolge het eerste lid van dit artikel is de burgemeester onder meer belast met het toezicht op de voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven. Ingevolge het derde lid van dit artikel is de burgemeester belast met de uitvoering van de verordeningen voor zover deze betrekking hebben op dat toezicht. De burgemeester – en niet het college – is dus bevoegd om terrasvergunningen te verlenen.

ABRvS 20-02-2019, ECLI:NL:RVS:2019:534. Het terrein waarop het terras is gelegen moet als weg in de zin van de APV worden aangemerkt, omdat het terrein een open plaats betreft als bedoeld in de APV. Het gaat daarbij om de feitelijke toegankelijkheid. Bij de beoordeling van een aanvraag van een terrasvergunning wordt slechts getoetst aan de voorschriften in de APV. Dit betekent dat de aanvraag slechts kan worden geweigerd indien deze niet zou voldoen aan de vereisten van artikel 2:10, derde lid, van de APV. Dit artikel brengt niet mee dat een aanvraag voor een terrasvergunning getoetst dient te worden aan het bestemmingsplan. De weigeringsgronden zien met name op gevolgen die het plaatsen van de voorwerpen op de weg met zich brengt. Bij het beoordelen van hinder als bedoeld in artikel 2:10, derde lid, van de APV gaat het om de inrichting van de openbare ruimte met het oog op de bruikbaarheid en het aanzien van de weg (vergelijk ABRvS 11-12-2013, ECLI:NL:RVS:2013:2334).

Rb. Den Haag 27-01-2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:584. Er is geen sprake van één of meer weigeringsgronden zoals opgenomen in artikel 2:10, derde lid, van de APV. Verweerder heeft in redelijkheid de terrasvergunning mogen verlenen.

Reclame
De Reclameverordening bevatte het verbod om zonder vergunning van het college reclameborden te plaatsen, die vanaf de weg of een andere voor het publiek toegankelijke plaats zichtbaar zijn. De vergunning kon worden geweigerd in het belang van welstand of verkeersveiligheid. Het college heeft een maximum van 123 locaties voor driehoeksborden aangewezen. Het stellen van beleidsregels was op grond van de Reclameverordening verplicht, maar het college had nagelaten deze op te stellen, zodat niet duidelijk was welke procedure werd gevolgd bij de verdeling van de schaarse locaties. De Afdeling oordeelt allereerst: Anders dan artikel 7, eerste lid, van de Grondwet beschermt artikel 10 van het EVRM ook uitingen met een commercieel karakter. De inmenging in het recht van vrije meningsuiting is echter voorzien bij de wet conform het tweede lid van artikel 10 van het EVRM. Aangezien het stelsel in de Reclameverordening er voorts toe strekt reclame-uitingen te reguleren in het belang van de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, alsmede de bescherming van de rechten van anderen, is er van strijd met artikel 10 van het EVRM geen sprake.

ABRvS 20-04-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AT4255. Aan het college kan niet de bevoegdheid worden ontzegd om een maximum te stellen aan het aantal locaties waar driehoeksborden kunnen worden geplaatst. Dit maximum zal moeten worden gerechtvaardigd uit hoofde van bescherming van de in de Reclameverordening genoemde belangen. Het college heeft dit nagelaten. Nu het maximum aantal aangewezen locaties het uitgangspunt vormde voor de bij de beslissing op bezwaar gehandhaafde afwijzing van het verzoek van appellante en niet kan worden nagegaan of dit uitgangspunt rechtens houdbaar is, moet worden geoordeeld dat de beslissing op bezwaar niet kan worden gedragen door de daaraan ten grondslag gelegde motivering, zodat deze voor vernietiging in aanmerking komt.

Pres. Rb. Zwolle 29-10-1997, KG 1997, 389. Aangenomen mag worden dat een te beperkend beleid met betrekking tot reclameconstructies op grond van de APV-bepaling niet als redelijk kan worden gekwalificeerd, nog daargelaten of dit in overeenstemming is met artikel 10 van het EVRM. Immers,

dit kan betekenen dat er in feite geen mogelijkheid van enige betekenis tot gebruik van het middel van verspreiding en bekendmaking zou overblijven. Volgens de President kunnen wel beleidscriteria in de vorm van restricties voor wat betreft het aantal vergunningen (al dan niet per aanvrager per jaar), en de locatie en duur van elke vergunning worden gesteld (Pres. Rb. Zwolle 26-09-1997, KG 1997, 338). Dit beleid kan worden onderbouwd met behulp van een politierapport of welstandsadvies.

Pres. Rb 's-Hertogenbosch 23-09-1999, KG 1999, 299. Over driehoeksreclameborden ten behoeve van een Rasti Rostelli-show, oordeelde de President dat bij elke aanvraag om vergunningverlening een individuele en concrete beoordeling nodig is, ongeacht het gevoerde beleid. Geen acht is geslagen op de borden als zodanig en de plaats van opstelling. Geen strijd met redelijke eisen van welstand. Aanvrager dient te worden behandeld als ware hij in het bezit van een vergunning.

Pres. Rb. Breda 09-11-1994, JG 95.0137, KG 1995, 20 en Pres. Rb. Zwolle 26-09-1997 en 29-10-1997, resp. KG 1997, 338 en 389. De APV-bepaling biedt geen ruimte voor de weigering van een vergunning voor reclameborden op basis van beleid volgens welk toestemming voor reclameborden uitsluitend wordt verleend voor plaatselijke, niet-commerciële evenementen. De APV-bepaling kent een aantal limitatieve weigeringsgronden. De aard van de reclame, commercieel of niet-commercieel, valt daar niet onder.

Pres. Rb. 's-Hertogenbosch 12-11-1998, KG 1999, 23. Weigering van vergunning voor reclameborden, aangezien het geen reclame voor een zeer bijzonder evenement betreft. Aard van een evenement is geen weigeringsgrond in de zin van de APV-bepaling.

Artikel 2:11 (Omgevings)vergunning voor het aanleggen, beschadigen en veranderen van een weg
Eerste lid
Omdat voor de toepassing van dit artikel onder andere het begrip 'weg' uit de WVW 1994 gebruikt wordt, is een vergunning vereist voor bijvoorbeeld de aanleg en verandering van wegen die feitelijk voor het openbare verkeer openstaan. Dit betekent dat in beginsel de vergunningplicht ook geldt voor de zogenaamde 'eigen wegen' die feitelijk voor het openbare verkeer openstaan. Ook voor deze wegen is het namelijk wenselijk dat ten behoeve van de bruikbaarheid daarvan voor brandweer, ambulance en dergelijke voorschriften gesteld kunnen worden over bijvoorbeeld de wijze van verharding en breedte.
Aan artikel 2:11 ligt als motief ten grondslag de behoefte om de aanleg, beschadiging en verandering van wegen te binden aan voorschriften met het oog op de bruikbaarheid van die weg.
Naast het opleggen van min of meer technische voorschriften kan het ook gewenst zijn het tempo van wegenaanleg in de hand te houden. Het is natuurlijk hoogst onwenselijk dat wegen voortijdig aangelegd worden waardoor – door de latere aanleg van zogenaamde complementaire openbare voorzieningen, zoals riolering, water en gasvoorziening en verlichting – de bruikbaarheid van die weg gedurende lange tijd sterk verminderd zal zijn, nog daargelaten dat het veel extra kosten meebrengt.
Als de gemeente tevens eigenaar van de weg is, moet uiteraard ook privaatrechtelijke toestemming worden gegeven. Een afgegeven vergunning mag niet worden gefrustreerd door privaatrechtelijke weigering van de gemeente. Als een derde eigenaar van de grond is, ligt dat anders. Het college kan in dat geval de aanvrager om vergunning erop wijzen dat hij ook privaatrechtelijke toestemming behoeft. Zie ook de toelichting bij artikel 2:12.

Tweede lid
Op het aanleggen of veranderen van een weg is artikel 2.2, eerste lid, onder d, van de Wabo van toepassing als de activiteit verboden is in een bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit. Dat betekent dat de termijnen genoemd in artikel 3.9 van de Wabo van toepassing zijn op deze vergunning. De beslistermijn is 8 weken, de verdagingstermijn zes weken. Let wel: indien er meerdere activiteiten worden aangevraagd en er één onder artikel 3.10 van de Wabo

valt, dan is de uitgebreide procedure van toepassing (beslistermijn van zes maanden met een mogelijkheid tot verdagen van zes weken).
De indieningsvereisten voor een aanvraag om een vergunning die onder de Wabo valt, staan in de Mor. Het gaat dan om de algemene indieningsvereisten uit artikel 1.3 van de Mor. Voor het aanleggen of veranderen van een weg zijn in de Mor geen aanvullende indieningsvereisten opgenomen.
In artikel 2:18 van de Wabo is bepaald dat de vergunning alleen kan worden verleend of geweigerd op de gronden vermeld in deze verordening. De weigeringsgronden staan in artikel 1:8.
Indien de activiteit niet is verboden in een bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit is de Wabo niet van toepassing en is het college bevoegd. Wanneer het gaat om normaal onderhoud van de weg is er ingevolge het derde lid geen vergunning nodig: het college hoeft zichzelf geen vergunning te verlenen. Zie verder de toelichting bij het derde lid.

Derde lid
Van de vergunningplicht zijn uitgezonderd de overheden die in de uitvoering van hun publiekrechtelijke taak wegen aanleggen of veranderen. Er mag van uitgegaan worden dat zij hun werkzaamheden afstemmen op de bruikbaarheid van de weg.

Vierde lid
Het nutsbedrijf zal op grond van artikel 2:11 een vergunning nodig hebben voor het leggen van leidingen en dergelijke in een weg. Dat is niet zo voor telecommunicatiebedrijven en kabeltelevisiebedrijven en de door hen beheerde telecommunicatiekabels met een openbare status (telecommunicatie- en omroepnetwerken). Voor deze werken is een regeling getroffen in de Telecommunicatiewet en de daarop gebaseerde (gemeentelijke) telecommunicatieverordening.

Vijfde lid
In de Wabo is bepaald dat voor deze vergunning een positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen van toepassing is. De VNG ziet geen reden om in gevallen waarin de Wabo niet van toepassing is hiervan af te wijken. Daarom is voor die gevallen het vijfde lid opgenomen.

Jurisprudentie
Vz. ARRS 10-01-1986, BR 1986, 426 (wegaanleg Gennep). De voorschriften mogen slechts slaan op datgene wat op de weg zelf betrekking heeft – zoals de grenzen, de afmetingen, het profiel, de hoogte, de wijze van verharding – of wat met die weg ten nauwste verband houdt zoals beplanting en verlichting langs en van de weg, alsmede de (situering van de) langs of in de weg liggende riolering.

ABRvS 04-02-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO2900. Anti-rampalen (voor juwelierswinkel) in het voetgangersgebied van een druk winkelcentrum leveren gevaar op voor de bruikbaarheid van de weg en voor het doelmatig gebruik daarvan in de zin van de APV-bepaling Zutphen. Legalisering van de palen is niet aan de orde. Objecten die in dezelfde winkelstraat staan, zoals fietsen, terrasstoelen en bloempotten, zijn anders dan de twee betonnen palen. Deze kunnen ’s nachts van de openbare weg worden verwijderd. Er is bovendien een aanvaardbaar alternatief. De palen kunnen achter de gevellijn worden gerealiseerd.

ABRvS 22-11-2017, ECLI:NL:RVS:2017:3221. Rechthebbenden op een weg hebben slechts alle verkeer, behoudens de beperkingen, bedoeld in artikel 6 van de Wegenwet, te dulden, wanneer de weg openbaar is in de zin van artikel 4 van die wet. In zoverre komt derhalve betekenis toe aan de regeling van de Wegenwet. Voor zover artikel 2:11 van de APV ertoe strekt dat de rechthebbende op de weg ook openbaar verkeer moet toestaan buiten de reikwijdte van zijn duldplicht ingevolge de Wegenwet, dient die bepaling wegens strijd met de Wegenwet buiten toepassing te blijven.

Artikel 2:12 Maken of veranderen van een uitweg

Variant 1 (Meldingsplicht)

Algemeen

Het artikel bevat een meldingsplicht waarbij een zogenaamde 'noodrem' is opgenomen: bij onacceptabele gevolgen kan het college de uitweg alsnog verbieden.

Doel

Artikel 2:12, variant 1, beoogt de aanleg van uitwegen zoveel mogelijk vrij te laten, maar te voorkomen dat er gevaarlijke of hinderlijke situaties voor het verkeer ontstaan, dat een uitrit op onaanvaardbare manier ten koste gaat van openbaar groen, en desgewenst ook dat een uitweg feitelijk opheffing betekent van soms (zeer) schaarse parkeerruimte.

Uit de jurisprudentie over artikel 14 van de Wegenwet blijkt dat de eigenaar van een weg het uitwegen daarop moet gedogen. Voorts blijkt uit de jurisprudentie dat regels in een verordening mogen worden gesteld, bijvoorbeeld in het kader van de vrijheid van het verkeer, veiligheid op de weg of de instandhouding van de bruikbaarheid van de weg.

Als de gemeente tevens eigenaar van de weg is, moet ook privaatrechtelijke toestemming worden gegeven. Een publiekrechtelijk toelaatbare uitweg mag niet worden gefrustreerd door privaatrechtelijke weigering van de gemeente. Als een derde eigenaar van de grond is, ligt dat anders. Het college kan in dat geval de aanvrager om vergunning erop wijzen dat hij ook privaatrechtelijke toestemming behoeft. Zie ook de toelichting bij artikel 2:11, eerste lid.

De indiener van de melding moet bij zijn melding een situatieschets van de gewenste uitweg en een foto van de bestaande situatie ter plaatse voegen (eerste lid, onder a, variant 1). Aan de hand van deze gegevens kan het college sneller de afweging maken of de gewenste uitweg al of niet kan worden toegestaan en eventueel onder oplegging van welke voorschriften.

Een verbod dat in het belang van de verkeersveiligheid wordt gesteld, strijdt evenmin met artikel 14 van de Wegenwet.

De grond bescherming van groenvoorzieningen in de gemeente kan bijvoorbeeld gebruikt worden om het maken van een uitweg te verbieden als dat op een onaanvaardbare manier ten koste gaat van het openbaar groen.

Jurisprudentie

ABRvS 14-01-2015, ECLI:NL:RVS:2015:14. Over het meldingenstelsel – verbod voor het maken of veranderen van een uitweg zonder voorafgaande melding, waarbij het college dit binnen vier weken na de melding kan verbieden – oordeelt de Afdeling als volgt. Een beslissing van het college het maken of veranderen van een uitweg te verbieden is een besluit, want gericht op rechtsgevolg. Een binnen vier weken verzonden brief van het college aan de melder die erop neerkomt dat, al dan niet onder voorschriften, met de melding kan worden ingestemd of dat deze wordt geaccepteerd, dient te worden aangemerkt als besluit. De instemming of acceptatie is gericht op rechtsgevolg, omdat daarmee het recht ontstaat om met de aanleg van de uitweg te beginnen. Als een reactie binnen vier weken uitblijft, dient het van rechtswege intreden van het rechtsgevolg op dezelfde wijze als in artikel 6:2 van de Awb voor een andere situatie is voorgeschreven, voor de rechtsbescherming te worden gelijkgesteld met een besluit.

De Afdeling overweegt verder dat, indien de gemeentelijke wetgever met een uitwegmeldingenstelsel wil bereiken dat niet alle reacties moeten worden aangemerkt als besluit dan wel daarmee voor de rechtsbescherming worden gelijkgesteld, een alternatieve regeling denkbaar is. De Afdeling doelt hierbij op de door de staatsraad advocaat-generaal in zijn conclusie genoemde meldingenstelsels die worden beheerst door algemene regels en waarbij niet voorzien is in een reactie van enig bestuursorgaan. Denkbaar is een regeling volgens welke een uitweg mag worden aangelegd indien wordt voldaan aan de in de regels gestelde voorschriften en daarnaast wordt bepaald dat in de overige gevallen een vergunning dient te worden aangevraagd.

ABRvS 14-01-2015, ECLI:NL:RVS:2015:36. De instemming van rechtswege voortvloeiend uit het vijfde (in de model-APV: vierde) lid van artikel 2:12 van de Apv moet voor de rechtsbescherming worden gelijkgesteld met een besluit.

ABRvS 18-05-2016, ECLI:NL:RVS:2016:1309. Het in de APV neergelegde meldingensysteem brengt met zich dat het college na het verstrijken van de termijn van vier weken niet meer alsnog de aanleg van de uitweg kon verbieden.

Variant 2 (Vergunningplicht)
Algemeen
Omdat veel gemeenten aangaven in de praktijk moeite te hebben met de toepassing van een meldingsstelsel is artikel 2:12, variant 2, opgenomen met een eenvoudig vergunningstelsel. Er moet dus een keuze worden gemaakt tussen variant 1 en variant 2. Enkele gemeenten hebben het aangedurfd om de uitweg helemaal uit de APV te schrappen. De achterliggende gedachte is dat voor de aanleg van een uitweg over gemeentegrond (veelal de stoep) ook nog privaatrechtelijk overeenstemming moet zijn tussen gemeente en autobezitter. Bij die overeenkomst wordt dan ook het element verkeersveiligheid meegenomen.

In variant 2 geldt voor de uitrit een vergunningplicht. Het is van belang zich te realiseren dat er in variant 2 sprake is van een omgevingsvergunning. De procedure van de Wabo is van toepassing, dat brengt bijvoorbeeld met zich mee dat de lex silencio positivo van afdeling 4.1.3.3. van de Awb van toepassing is. Dit hoeft dan ook niet meer uitdrukkelijk bepaald te worden.
De rechtspraak van de Afdeling laat er geen twijfel over bestaan dat een grondeigenaar in beginsel in staat moet worden gesteld om vanaf zijn perceel met een voertuig de openbare weg te bereiken. Alleen om zwaarwegende redenen kan de overheid daaraan in de weg staan. Om dat duidelijk te laten uitkomen is het aantal weigeringsgronden beperkt.

Jurisprudentie
ARRS 01-09-1977, AB 1977, 366 (Maastricht I), ARRS 08-06-1978, Gst. 1977, 6514 (De Bilt) en ARRS 08-05-1981, AB 1981, nr. 391 (uitwegvergunning Nuth I). Eigenaar dient uitwegen op de weg te gedogen.

ARRS 12-07-1982, tB/S III, nr. 356. Als voorschrift aan de vergunning kan onder andere een onderhoudsplicht opgelegd worden.

ARRS 20-06-1983, AB 1984, 75 (wegverbreding). Ontheffing verleend voor de verbreding in het belang van de veiligheid en bruikbaarheid van de weg onder de voorwaarde dat moet worden bijgedragen in de kosten. Kosten van de wegverbreding konden in redelijkheid niet geheel ten laste van appellante komen.

ARRS 28-10-1983, Gst. 6774, nr. 12 (APV Vlijmen) en ARRS 01-04-1980, tB/S V, p. 662 (APV Dongen). Via voorschriften aan de vergunning te verbinden kan de wijze waarop wordt uitgewegd worden geregeld.

HR 30-09-1987, BR 1988, 212. Weigering uitwegvergunning op basis van de verordeningsbepaling, die in het belang van de verkeersveiligheid is gesteld, strijdt niet met artikel 14 van de Wegenwet.

ARRS 11-01-1991, Gst. 6929, nr. 6. Het schrijven van het college dat grond niet in gebruik wordt gegeven, is mede aan te merken als een weigering om een uitwegvergunning te verlenen. Noch het eigendomsrecht, noch de handhaving van het bestemmingsplan kan een rol spelen bij de beslissing gelet op het opschrift van het hoofdstuk waarin het artikel is geplaatst. Rubrica est lex.

ABRvS 16-06-1995, Gst. 1996, 7035, 2. Ter bescherming van de veiligheid op de weg en mits opgelegd naar evenredigheid kan een financiële voorwaarde worden verbonden aan een uitwegvergunning.

Vz. ABRvS 20-01-1994, Gst. 1995, 7005, 4. Indien de uitweg gedeeltelijk is aangelegd op gemeentegrond, is uitwegvergunning nodig. Nader onderzocht moet worden of er een privaatrechtelijke eigendomsverhouding ten grondslag ligt aan de eis dat de uitrit moet voldoen aan het bestratingsplan.

ABRvS 05-12-1996, Gst. 1997, 7061, 3. Intrekken van een uitwegvergunning kan slechts plaatsvinden op grond van de gronden, genoemd in de APV-bepaling. De voorwaarde tot betaling van een recognitie maakt geen deel uit van de vergunning, zij is gebaseerd op het eigendomsrecht van de gemeente.

ABRvS 14-07-1997, AB 1997, 369. Besluit inhoudende dat privaatrechtelijke toestemming voor gebruik van de uitweg is geweigerd, is geen beschikking. De vraag of een vergunning kan worden verleend staat immers los van de vraag of van die vergunning ook gebruik kan worden gemaakt. Appellant is niet ontvankelijk.

ABRvS 28-01-2000, Gst. 2000, 7123, 3. Inrit is zonder uitwegvergunning aangelegd, nu de brief dat de inrit in het trottoir zal worden gemaakt, zodra de kosten daarvan aan de gemeente zijn betaald, geen besluit behelst in de zin van artikel 1:3, eerste lid, van de Awb, maar slechts een mededeling van feitelijke aard is.

ABRvS 04-07-2000, ECLI:NL:RVS:2000:AA6717. Weigering van toestemming voor gebruik van bij gemeente in eigendom zijnde groenstrook naast woning ten behoeve van het maken van een uitweg is geen besluit in de zin van artikel 1:3 van de Awb, maar een rechtshandeling naar burgerlijk recht.

ABRvS 19-01-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AA9700. Aanvragen bouwvergunning en uitwegvergunning moeten naar verschillende maatstaven worden beoordeeld. Aanvrager heeft bijzonder belang bij uitwegvergunning, nu het college een bouwvergunning heeft verleend voor een garage, namelijk het belang deze ook daadwerkelijk te kunnen gebruiken voor zijn auto. Slechts zeer bijzondere belangen aan de kant van de gemeente zouden de weigering kunnen dragen. Weigering op grond van te verwachten parkeerdruk ten gevolge van uitwegvergunning in de toekomst is niet nader onderbouwd.

ABRvS 27-06-2001, JB 2001, 207. Marginale toetsing rechter. De rechtbank heeft de uitwegvergunning ten onrechte vernietigd op basis van een eigen oordeel over veilig en doelmatig gebruik van de weg. De rechter moet zich beperken tot de vraag of de voorgedragen beroepsgronden tot het oordeel leiden dat het college het genomen besluit onvoldoende zorgvuldig heeft voorbereid, dan wel bij beoordeling van de daarvoor in aanmerking komende belangen in redelijkheid niet tot weigering van de gevraagde vergunning heeft kunnen besluiten.

Artikel 2:13
(Vervallen)

[Artikel 2:14 Winkelwagentjes
Deze facultatieve bepaling bestrijdt het 'zwerfkarrenprobleem' door winkelbedrijven te verplichten achtergelaten winkelwagentjes terstond te verwijderen en op deze winkelwagentjes een herkenningsteken aan te brengen. Een andere aanpak van het probleem is via een statiegeldsysteem op het gebruik van winkelwagentjes. De consument kan een wagentje pas gebruiken met bijvoorbeeld

een munt van 50 eurocent. Dit leidt niet altijd tot het gewenste resultaat. Om die reden gaan sommige gemeenten er toe over om in hun APV-bepaling een verbod jegens de burger op te nemen.

Jurisprudentie
KB 12-06-1985, WO RvS 1985, nr. V 60 (Haarlem). Is een winkelbedrijf vergunningplichtig op basis van de milieuregelgeving, dan kunnen voorschriften met betrekking tot winkelwagentjes worden verbonden aan de milieuvergunning.

Wnd. Vz. ARRS, 01-12-1981, OB 44127, III.2.2.7, nr. 49 en ARRS 17-06-1983, AB 1983, 511 (APV Weert). De algemene voorwaarden die aan de ontheffing inzake gebruik van winkelwagentjes worden verbonden, bevatten onder andere een verplichting de wagentjes uit te rusten met een muntmechanisme. Dit beleid is niet op zich zelf zodanig onjuist of onredelijk te achten dat reeds daarom een onevenredig nadeel voor verzoekster aanwezig moet worden geacht. De bedoelde voorwaarde strekt er onmiskenbaar toe de van rondslingerende winkelwagentjes ondervonden overlast te beperken.]

[Artikel 2:15 Hinderlijke beplanting of gevaarlijk voorwerp
Indien door bomen of planten het uitzicht zodanig wordt belemmerd dat de verkeersveiligheid in het gedrang komt, kan het college op basis van zijn bevoegdheid om bestuursdwang toe te passen ex artikel 125 van de Gemeentewet, een last opleggen om de bomen of beplanting te verwijderen of te snoeien.
Volgens deze facultatieve bepaling is het verboden beplanting of een voorwerp aan te brengen of te hebben op zodanige wijze dat aan het wegverkeer het vrije uitzicht wordt belemmerd of daaraan op andere wijze hinder of gevaar oplevert. 'Wegverkeer' kan daarbij breed worden gelezen. Het is bijvoorbeeld ook mogelijk dat een gevaarlijke situatie ontstaat doordat overstekende voetgangers het zicht wordt belemmerd.

Jurisprudentie
ARRS 10-12-1993, JG 94.0138. Tuin afgeschermd met lattenscherm en coniferen. Het college vond het belang van privacy zwaarder wegen dan het belang van de verkeersveiligheid. De Afdeling is van oordeel dat de belemmering van het uitzicht van beperkte betekenis is omdat het lattenscherm een open constructie kent. De weigering bestuursdwang uit te oefenen tegen de coniferen blijft echter niet in stand omdat de Afdeling van oordeel is dat de coniferen bij het uitrijden van de inrit het zicht geheel ontnemen.]

Artikel 2:16 Openen straatkolken en dergelijke
Deze bepaling spreekt voor zich.

[Artikel 2:17 Kelderingangen en dergelijke
Deze bepaling is facultatief.

Afbakening
Artikel 427, onder 1˚ en 3˚, van het WvSr verplicht de eigenaar tot het treffen van de nodige voorzorgmaatregelen met betrekking tot kelderingangen en toegangen tot onderaardse ruimten ten behoeve van de veiligheid van voorbijgangers.
Artikel 2:17 gaat verder. Geopende kelderingangen en dergelijke blijven, ook al worden ze met de nodige voorzorgsmaatregelen omgeven, een gevaar voor het publiek. Het zonder noodzaak geopend hebben van kelderingangen en dergelijke kan hiermee tegengegaan worden.]

Artikel 2:18 Rookverbod in bossen en natuurterreinen
Het verbod heeft tot doel bosbranden te voorkomen en beschadiging van eigendommen tegen te gaan. Het verbod kan niet zover strekken dat het roken in de gebouwen en in de bijbehorende tuinen

die in een bos of natuurgebied liggen, niet meer mogelijk is. De periode waarin het rookverbod geldt zou van 1 maart tot 1 november kunnen zijn.

Afbakening
In artikel 429, aanhef en onder 3˚, van het WvSr is bepaald: “Met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van de tweede categorie wordt gestraft: hij die door gebrek aan de nodige omzichtigheid of voorzorg gevaar voor bos-, heide-, helm-, gras- of veenbrand doet ontstaan.”.

Artikel 2:19
(Vervallen)

Artikel 2:20
(Vervallen)

Artikel 2:21 Voorzieningen voor verkeer en verlichting
In beginsel biedt de Belemmeringenwet Privaatrecht het kader om op het eigendomsrecht van anderen inbreuk te maken. De Belemmeringenwet Privaatrecht is echter in haar toepassing bedoeld voor zodanige inbreuken op dat eigendomsrecht waardoor het gebruik van de desbetreffende onroerende zaak al dan niet tijdelijk beperkt wordt. Wanneer daarvan sprake is kan niet een gedoogplicht op grond van het onderhavige artikel geconstrueerd worden. Deze gedoogplicht is alleen dan aanwezig wanneer de voorwerpen, borden of voorzieningen ten behoeve van het openbaar verkeer of de openbare verlichting het gebruiksrecht van de eigenaar niet aantasten.

[Artikel 2:22 Objecten onder hoogspanningslijn
Ten behoeve van de aanleg van hoogspanningslijnen wordt in bestemmingsplannen een strook grond als zodanig bestemd en worden tevens gebruiksvoorschriften opgesteld waarmee aantasting van deze bestemming voorkomen moet worden. Hierbij kan gedacht worden aan voorschriften over de hoogte van toe te laten gebouwen.
Ook sluit het desbetreffende elektriciteitsbedrijf overeenkomsten met de eigenaren van de gronden waarop en waarover de hoogspanningsmasten en leidingen staan of lopen. Deze overeenkomsten beperken, uiteraard tegen een schadevergoeding, de zakelijke rechten van de eigenaren. Zij bevatten dan ook altijd voorwaarden met betrekking tot het gebruik van de gronden onder de hoogspanningslijnen. In gemeenten waar dit op deze wijze is geregeld, kan het opnemen van dit artikel achterwege blijven.
Indien een bestemmingsplan ontbreekt, bijvoorbeeld voor de bebouwde kom, dan bevat artikel 2:22 een publiekrechtelijke basis om overtreding van deze bepaling, waardoor een zeer gevaarlijke situatie ontstaat, zo nodig met bestuursdwang recht te kunnen zetten. Wel moeten de voorschriften, bijvoorbeeld de hoogte van toe te laten gebouwen, in casu twee meter, uit bestemmingsplan en APV op elkaar afgestemd zijn.]

[Artikel 2:23 Veiligheid op het ijs
Deze bepaling is facultatief.]

Afdeling 3. Evenementen

Artikel 2:24 Definities
Eerste lid
In artikel 2:24 is gekozen voor de zogenaamde negatieve benaderingsmethode ten aanzien van de definiëring van het begrip evenement. Uitgaande van een algemeen geldend criterium (“namelijk

elke voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak") wordt vervolgens een aantal evenementen opgesomd dat niet onder de werking van de bepalingen valt.

a. In de eerste plaats is dit het geval bij bioscoop- en theatervoorstellingen.
b. Daarnaast gelden de bepalingen niet voor waren- en snuffelmarkten. Indien het college op grond van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet een (waren)markt heeft ingesteld, kan de raad hiervoor regels vaststellen in een marktverordening. Snuffelmarkten zijn specifiek geregeld in artikel 5:22. Uitgebreide informatie over markten is te vinden onder de toelichtingen bij artikel 5:22 en de VNG Model Marktverordening.
c. De WOK kent een eigen toezichtregime.
d. Dansen in een inrichting zoals bedoeld in de Alcoholwet, is uitgezonderd van het evenementenbegrip omdat dit in het algemeen niet als een evenement kan worden gezien. Een andere, meer incidenteel plaatsvindende activiteit dan het gelegenheid geven tot dansen (bijvoorbeeld het optreden van een band, een houseparty, of een kooigevecht) kan wel als evenement worden aangemerkt. Zie verder hieronder onder feest.
e. Betogingen, samenkomsten en vergaderingen zijn al geregeld in de Wom. Zie voor een toelichting op de Wom onder artikel 2:3.
f. Van de evenementenbepaling zijn uitgezonderd artikel 2:9 (Straatartiest) en artikel 2:39 (Speelgelegenheden). Dit gebeurt uiteraard om dubbele regelgeving te voorkomen.
g. Sportwedstrijden worden niet als een evenement aangemerkt, tenzij het om een door de burgemeester aangewezen vechtsportevenement gaat, waarmee gedoeld wordt op zogenaamde full contact-vechtsportevenementen of -gala's (zie de toelichting bij het tweede lid).

Indien een gemeentebestuur van mening is dat bepaalde, niet in de definitie uitgezonderde, evenementen van de vergunningplicht behoren te worden vrijgesteld, kunnen deze evenementen ook als uitzondering worden opgenomen.

Tweede lid
Herdenkingsplechtigheid
Omdat een herdenkingsplechtigheid doorgaans wel voor publiek toegankelijk is, maar uiteraard niet als een verrichting van vermaak kan worden aangemerkt, wordt ze als evenement genoemd.

Braderie
Omdat een braderie van korte duur is en niet met een bepaalde regelmaat terugkeert, kan deze activiteit niet als jaarmarkt of gewone markt worden aangemerkt in de zin van artikel 160 van de Gemeentewet (Vz. ARRS 27-05-1992, JG 93.0002). Tevens valt deze activiteit niet aan te merken als een snuffelmarkt in de zin van artikel 5:22. Omdat een braderie een voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak is, is het een evenement.

Optochten
Het houden van optochten, zoals carnavals- en Sinterklaasoptochten, bloemencorso's et cetera, die niet opgevat kunnen worden als een middel tot het uiten van een mening of gedachten of gevoelens, valt niet onder de bescherming van de Grondwet, het EVRM of andere internationale verdragen die de vrijheid van meningsuiting waarborgen. Evenmin is hierop de Wom van toepassing.

Feest, muziek
Wanneer een feest voor publiek toegankelijk is, is er sprake van een vergunningplichtige activiteit omdat het valt onder de reikwijdte van de definitie van artikel 2:24, eerste lid. Het feest kan als een voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak worden aangemerkt. Besloten feesten daarentegen vallen niet onder de reikwijdte van de evenementenbepaling omdat deze activiteit niet een voor het publiek toegankelijke verrichting van vermaak is. Bijvoorbeeld bij het houden van een bedrijfsfeest waar aan de hand van uitnodigingslijsten publiek aanwezig is, is er geen sprake van een

voor het publiek toegankelijke verrichting van vermaak. Maar wanneer een feest een “besloten” karakter heeft en er publiekelijk kaarten worden verkocht en/of reclame wordt gemaakt, is er sprake van een evenement. De gemeente kan bij feesten waarvoor geen vergunning nodig is, optreden wanneer deze bijvoorbeeld worden georganiseerd in ruimten strijdig met het bestemmingsplan. Zie de uitspraak met betrekking tot het verplicht handhavend optreden bij schuurfeesten: ABRvS 02-04-1999, ECLI:NL:RVS:1999:BL3041. Ook in het kader van de WVW 1994 kan worden opgetreden in geval van parkeer- en verkeersoverlast.
Feesten die gehouden worden in horecagelegenheden en niet behoren tot de normale bedrijfsvoering (bijvoorbeeld een optreden van een bekende diskjockey of een optreden van een bekende band) zijn op grond van artikel 2.2.2 (oud) vergunningplichtig (ABRvS 11-01-2006, ECLI:NL:RVS:2006:AU9388 (Ghostship/Ghosthouse)).
Wanneer een feest al dan niet besloten “op of aan de weg” plaatsvindt, is dit een vergunningplichtige activiteit omdat het plaats vindt op doorgaans voor publiek toegankelijk gebied. Het feit dat het feest besloten is, dus niet voor publiek toegankelijk, doet daar niets aan af. Optreden van muziekkorpsen, muziekbandjes, et cetera die voor iedereen toegankelijk zijn (zowel in een inrichting als in de buitenlucht) vallen onder de vergunningplicht van artikel 2:25.
Voorschriften met betrekking tot geluid in een inrichting zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer. De artikelen 4:2 en 4:3 geven het college de bevoegdheid om ontheffing te verlenen voor geluidshinder in een inrichting. Voorschriften met betrekking tot geluid buiten een inrichting kunnen op grond van artikel 4:6 in de vergunning worden opgenomen.

Wedstrijd op of aan de weg
Voor wedstrijden op of aan de weg is een vergunning van de burgemeester vereist, krachtens het bepaalde in het eerste lid van artikel 2:25 en artikel 2:24, tweede lid, onder d.
Wedstrijden met voertuigen op wegen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, aanhef en onder b, van de WVW 1994 zijn op grond van artikel 10, eerste lid, van de WVW 1994 verboden. Het eerste lid van artikel 148 van de WVW 1994 bepaalt echter dat van dat verbod ontheffing kan worden verleend. Het verlenen van die ontheffing geschiedt:

a. voor wegen onder beheer van het Rijk, door de minister van Verkeer en Waterstaat;
b. voor andere wegen, door gedeputeerde staten; in afwijking hiervan wordt de ontheffing verleend door het college, indien de wegen waarvoor de ontheffing wordt gevraagd, alle gelegen zijn binnen een gemeente.

Aan de ontheffing kan de burgemeester voorschriften verbinden om binnen redelijke grenzen een veilig verloop van de wedstrijd te waarborgen. Op basis van de WVW 1994 mogen ook milieumotieven een rol spelen bij het reguleren van het verkeer. In artikel 2, tweede en derde lid, van de WVW 1994 worden onder meer de volgende motieven genoemd:

- het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade;
- het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte aantasting van het karakter of van de functie van objecten of gebieden;
- het bevorderen van een doelmatig of zuinig energiegebruik.

Indien een wedstrijd wordt gehouden met voertuigen op wegen als bedoeld in de WVW 1994 dan is – naast artikel 10 juncto 148 van de WVW 1994 – artikel 2:25 van toepassing. De evenementenbepaling is namelijk van een geheel andere orde dan de wedstrijdbepalingen uit de Wegenverkeerswetgeving. De burgemeester kan op grond van andere motieven, zoals openbare orde, veiligheid en gezondheid, weigeren medewerking te verlenen aan het evenement, in casu de wedstrijd op de openbare weg. In die zin is de evenementenbepaling aanvullend op de wedstrijdbepalingen uit de Wegenverkeerswetgeving. Vindt echter een wedstrijd met een motorvoertuig of bromfiets plaats op een terrein dat niet behoort tot een weg als hier bedoeld, dan moet daarvoor een vergunning verkregen zijn van de burgemeester op grond van artikel 2:25. Op grond van artikel 2:25 geldt voor andere wedstrijden op of aan de weg eveneens een

vergunningplicht. Hierbij moet gedacht worden aan bijvoorbeeld ‘vossenjachten’, droppings en dergelijke.

Straatfeest of buurtbarbecue
Een straatfeest en een buurtbarbecue vallen ook onder het begrip evenement. Onder voorwaarden is geen vergunning vereist, omdat sprake is van een klein evenement. Daarvoor zijn voorwaarden opgenomen in het derde lid. Het moet gaan om kleinschalige activiteiten die niet langer duren dan één dag en die zich in de openbare ruimte afspelen met als doel vermaak en ontspanning te bieden. Er geldt een meldingsplicht (artikel 2:25, derde lid).

Full contact-vechtsportevenementen
Er is voorzien in een bevoegdheid van de burgemeester om categorieën full-contact vechtsportwedstrijden of -gala’s aan te wijzen die als evenement worden aangemerkt.
De populariteit van full-contact vechtsporten – ringcontactsporten zoals muay thai (Thaiboksen), kickboksen en MMA– is enorm toegenomen. Het is sport die als zodanig deel uitmaakt van de reguliere sportinfrastructuur. Enerzijds worden de genoemde ringcontactsporten gezien als waardevolle sport met maatschappelijke functie (zoals agressieregulering). Anderzijds is er kritiek op de organisatie van deze vechtsporten en de beoefening zelf. Wedstrijden of demonstraties (‘demo's’) van full-contact vechtsporters vinden plaats in openbaar toegankelijke accommodaties en worden 'gala's' of 'evenementen' genoemd. De praktijk wijst uit dat er bij vechtsportevenementen of -gala’s bij deze categorieën full-contact vechtsporten een verhoogde kans bestaat op ongewenste situaties rond en tijdens het evenement. Het is daarbij niet relevant of een dergelijk evenement wordt georganiseerd in een gebouw dat voor sportwedstrijden is bestemd of niet.
Om de kwaliteit van vechtsportevenementen en -gala's te vergroten en te waarborgen heeft de Nederlandse Vechtsportautoriteit in overleg met NOC*NSF, vechtsportbonden, VNG, VSG, promotors en gemeenten najaar 2017 een richtlijn voor vechtsportevenementen gepubliceerd (Regulering vechtsportgala's: handreiking voor gemeentelijk beleid). Doel is duidelijke afspraken tussen gemeenten en vechtsportsector, met veiligheid, gezondheid, goed pedagogisch klimaat en kwaliteit als kernbegrippen. De Vechtsportautoriteit is een toezichthoudend orgaan dat door middel van regelmatige controles de evenementen toetst aan de criteria die in de richtlijn staan. Gemeenten wordt aangeraden de richtlijn met bijbehorende informatie op te nemen in het lokale beleid en een regeling in de APV op te nemen (vergunnings- dan wel meldingsplicht).

Vooral vanwege potentiële medische impact (bijvoorbeeld hersenschade als gevolg van stoten en trappen tegen het hoofd), kwetsbare organisatie en begeleiding, geweldsincidenten en vermeende banden met criminele organisaties.
Zo zijn er ook aanwijzingen voor verwevenheid tussen de full-contact vechtsportsector en de georganiseerde criminaliteit. De sector is door zijn versnipperde en broze organisatiestructuur extra kwetsbaar voor deze verwevenheid. Regulering via een vergunnings- of meldingsplicht is gewenst.

Een aantal gemeenten heeft de volgende categorieën full-contact vechtsportwedstrijden in een aanwijzingsbesluit aangewezen als risicovol: kickboksen, muay thai (Thaiboksen) en Mixed Martial Arts (gemengde vechtkunst), waaronder in ieder geval worden begrepen free fight (het vrije gevecht), vale tudo (Braziliaans MMA) en cage fight (kooigevecht).
In het aanwijzingsbesluit kan daaraan worden toegevoegd dat het moet gaan om full-contact vechtsportwedstrijden die worden georganiseerd in te noemen locaties en voor een bezoekersaantal van meer dan [**... (bijvoorbeeld meer dan 500)**] personen.

Derde lid
Voor het organiseren van kleine eendaagse evenementen zoals het straatfeest of de buurtbarbecue is in het kader van de vermindering van administratieve lasten voor de burger gekozen voor een

meldingsplicht. In het derde lid is een klein evenement daarom gedefinieerd. Aan alle voorwaarden moet worden voldaan.

Derde lid, onder a en b
Het aantal personen dat aanwezig is, moet lokaal worden vastgesteld. Dit kan gebeuren in samenspraak met politie en/of hulpdiensten zoals de brandweer en de ambulancedienst. Eveneens wordt de tijd gedurende welke het evenement plaats vindt lokaal vastgesteld.

Derde lid, onder c
Voor het houden van een straatfeest of buurtbarbecue is impliciet lawaai toegestaan. De raad dient wel de afweging te maken tussen de sociale cohesie van de buurt en de overlast die het geluid kan hebben voor de overige buurtbewoners. Er is voor gekozen dat het tussen 23.00 uur en 07.00 uur stil moet zijn, dan wel niet meer dan een in te vullen aantal dB(A) geluid wordt geproduceerd. Uiteraard kan de gemeente andere tijdstippen kiezen.
Muziek omvat zowel onversterkte als versterkte muziek omdat beide vormen van geluid onaanvaardbare hinder kunnen veroorzaken voor buurtbewoners.

Derde lid, onder d
Zodra een rijbaan, (brom)fietspad of parkeergelegenheid wordt afgezet voor een evenement is ten minste een tijdelijke verkeersmaatregel nodig, genomen door het college. Deze bevoegdheid kan overigens krachtens artikel 168 van de Gemeentewet gemandateerd worden aan de burgemeester. Als het evenement plaats vindt op het trottoir dan wordt rekening gehouden met voldoende doorloopruimte voor passanten. Als richtlijn wordt hierbij 1.50 centimeter aangehouden. Het gaat vooral om het ongehinderd kunnen passeren van invaliden, kinderwagens et cetera. Met betrekking tot de hoofdroute van de brandweer is het belangrijk dat er een lijst wordt opgesteld met doorgaande wegen, wegen en terreinen met een bijzondere bestemming (markt), evenemententerreinen en routes van de operationele diensten (brandweer, ambulance, et cetera). Locaties waar straatfeesten of barbecues kunnen worden gehouden, zijn: parken, plantsoenen, pleintjes, grasveldjes, sportveldjes en dergelijke.

Derde lid, onder e
Hier wordt met object bedoeld een kleine partytent, een barbecuetoestel, een springkussen voor kinderen en dergelijke. De beschikbare ruimte bepaalt het aantal te plaatsen voorwerpen. Uiteraard mag ook hier het verkeer, waaronder voetgangers geen hinder van ondervinden. Gemeenten kunnen zelf invullen welke oppervlakte ze hier willen hanteren.

Artikel 2:25 Evenementenvergunning
Algemeen
Bij grote en middelgrote evenementen is vooraf een vergunning noodzakelijk, controle achteraf kan niet volstaan wegens mogelijk gevaar voor de openbare orde, overlastsituaties, verkeersveiligheid, volksgezondheid, zedelijkheid en dergelijke.
Ook de organisator is bij een vergunningstelsel gebaat, omdat hij met de gemeente kan onderhandelen om goede afspraken te maken. Zo krijgt hij op het evenement toegesneden voorwaarden.
In het geval van een klein evenement kan volstaan worden met een melding. Het is dan niet per se noodzakelijk en proportioneel om een vergunning te eisen.

Evenementen en bestemmingsplan
Een aanvraag voor een APV-vergunning voor een evenement kan niet geweigerd worden enkel omdat het in strijd is met een bestemmingsplan. Een aanvraag voor een evenementenvergunning moet namelijk worden beoordeeld aan de hand van de belangen die zijn opgenomen in de

weigeringsgronden. Andersoortige belangen kunnen bij het beoordelen van de aanvraag geen zelfstandige weigeringsgrond opleveren (ABRvS 29-03-2003, ECLI:NL:RVS:AF8028).
Het bestemmingsplan is vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening uiteraard wel relevant.
Het bestemmingsplan moet het gebruik ten behoeve van het gewenste evenement namelijk toestaan. Daarbij moet worden beoordeeld of het evenement naar omvang, duur en uitstraling een planologische relevantie heeft.
Evenementen die geen of slechts geringe planologische relevantie hebben, kunnen gewoon plaatsvinden. Daarvoor is geen omgevingsvergunning nodig. Voor deze evenementen is wel een evenementenvergunning vereist op grond van de APV en eventuele andere toestemmingen of ontheffingen voor muziek/geluidhinder, meldingen brandveiligheid enz.
Voor het gebruik van een terrein in strijd met het bestemmingsplan voor een evenement met planologische relevantie kan (naast de APV evenementenvergunning) een omgevingsvergunning (artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo) worden aangevraagd. Het college kan de omgevingsvergunning verlenen met behulp van de in artikel 2.12, eerste lid, onder a, van de Wabo genoemde afwijkingsmogelijkheden.
Vaak zal daarbij gebruik kunnen worden gemaakt van de 'buitenplanse afwijkingsmogelijkheid'. Het Bor biedt het college namelijk de bevoegdheid om van de bepalingen in het bestemmingsplan af te wijken als het gaat om het gebruiken van gronden of bouwwerken ten behoeve van evenementen met een maximum van drie per jaar en een duur van ten hoogste vijftien dagen per evenement, het opbouwen en afbreken van voorzieningen ten behoeve van het evenement hieronder begrepen (artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2, van de Wabo juncto artikel 4, achtste lid, van de Bijlage II Bor).
Wanneer het bestemmingsplan het gebruik als evenemententerrein niet toestaat, er wel sprake is van planologische relevantie en het verlenen van een omgevingsvergunning niet mogelijk is, zal handhavend moet worden opgetreden ((ABRvS 13-04-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AT3708 (Schuttersfeest Diepenheim, hof van Twente) en Rb. Leeuwarden 27-07-2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU0442 (Veenhoopfestival Smallingerland)).
Het is daarom van belang dat gemeenten naast de vergunningverlening erop toezien dat de bestemmingsplannen voorzien in de te houden evenementen.
In het bestemmingsplan dient dan niet alleen het betreffende gebied als evenementterrein te worden bestemd, ook moet daarbij het aantal, soort en duur van de evenementen en het maximaal toegestane aantal bezoekers per evenement worden geregeld. Dit zijn allemaal aspecten met ruimtelijke relevantie die in het kader van de rechtszekerheid in het bestemmingsplan moeten worden vastgelegd (ABRvS 05-01-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BO9802 en ABRvS 16-02-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BP4728).

Evenementen op de openbare weg
Hennekens heeft in Gst. 1998, 7076, p. 281-288 een opstel geschreven met als titel "Evenementen op de openbare weg". Hij gaat uitgebreid in op de verhouding tussen het normale gebruik van een openbare weg en het gebruik daarvan voor het houden van een evenement. Eerst worden enkele opmerkingen gemaakt over de evenementenvergunning als grondslag voor het besluit om een (gemeentelijke) openbare weg af te sluiten voor het houden van een evenement. Hierna wordt de vraag beantwoord wie bevoegd is om tot een dergelijke wegafsluiting te besluiten en wat de gevolgen daarvan zijn. Daarbij wordt onder andere aandacht besteed aan de openbaarheid van de weg en de regeling van wegafsluitingen in en krachtens de WVW.

Evenementenbeleid
Aan de hand van de motieven, neergelegd in de weigeringsgronden, kan de burgemeester beleidsregels vaststellen.
Het doel van een evenementenbeleid is enerzijds het vastleggen van wat er met betrekking tot evenementen in een gemeente wordt nagestreefd in relatie tot de APV en onder welke voorwaarden

dit is toegestaan. Anderzijds behelst het beleid de afstemming van processen binnen de vergunningverlening, zodat deze zo efficiënt en goedkoop mogelijk kan plaatsvinden.
Zie ook de toelichting op artikel 2:24, tweede lid, over het toe te passen beleid met betrekking tot full-contact vechtsportwedstrijden of –gala's. In de daar genoemde richtlijn voor vechtsportevenementen wordt gemeenten geadviseerd een vergunningplicht voor full-contact vechtsportevenementen op te nemen in de APV. In de voorwaarden voor de evenementenvergunning kan worden verwezen naar deze richtlijn. Gemeenten die ervoor kiezen geen vergunningplicht voor full-contact vechtsportevenementen in te voeren, worden verzocht een meldingsplicht in te stellen. Bij een meldingsplicht moet een organisator de burgemeester op de hoogte stellen van zijn voornemen een full-contact vechtsportevenement te organiseren. De burgemeester wijst deze organisator op de richtlijn en stelt de Vechtsportautoriteit van dit voornemen op de hoogte.

Draaiboek evenementen
Een andere mogelijkheid om evenementen te beheersen is het instellen van een evenementendraaiboek.
Het doel van een draaiboek is om duidelijkheid te bieden aan gemeentelijke diensten, bewoners, publiek en externe partijen. Het moet voor alle betrokken partijen duidelijk zijn onder welke voorwaarden een evenement kan plaatsvinden. Het draagt bij aan een soepel verloop van de vergunningaanvraag, een efficiënte samenwerking tussen alle betrokken partijen en daarmee een veilig en ongestoord verloop van het evenement. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld zelf in samenwerking met eigen diensten, politie en betrokken partijen een draaiboek evenementen ontwikkelen, zoals de gemeente Amsterdam dit inmiddels in gebruik heeft.

Eerste lid
Bij het beoordelen van een aanvraag wordt gekeken of de vergunning al dan niet geweigerd wordt aan de hand van de in artikel 1:8 genoemde criteria.
De burgemeester is bevoegd voorschriften te verbinden aan het houden van een evenement. Hij hoeft zich niet te beperken tot de voorschriften die voortvloeien uit de aanvraag, of de voorschriften waarmee de aanvrager instemt. Voor de toelaatbaarheid van de voorschriften geldt een aantal voorwaarden:

a. De voorschriften mogen niet in strijd zijn met enige wettelijke regeling.
b. De voorschriften moeten redelijkerwijs nodig zijn in verband met het voorkomen van aantasting van de openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid, zie de artikelen 1:4 en 1:8.
c. De voorschriften mogen niet in strijd komen met enig beginsel van behoorlijk bestuur.

Het is volgens de Afdeling aanvaardbaar dat de burgemeester na aanvankelijke weigering aan een alsnog verleende evenementenvergunning nadere voorschriften stelt (ABRvS 28-04-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO8495 ("Rockbitch")).
Niet nakoming van voorschriften die aan de vergunning verbonden zijn kan grond opleveren voor intrekking van de vergunning, dan wel voor toepassing van andere administratieve sancties. In artikel 1:6 is de intrekkingsbevoegdheid vastgelegd.
Bij het bepalen van geluidsnormen in een evenementenvergunning kan de burgemeester gebruik maken van objectieve bronnen, zoals een nota evenementenbeleid. Maar het is vaste jurisprudentie dat op objectieve gronden niet valt vast te stellen wanneer een omwonende ten gevolge van een evenement onduldbare geluidshinder ondervindt. Het oordeel of geluidshinder onaanvaardbaar is, is afhankelijk van het antwoord op de vraag of de burgemeester aan de belangen die zijn gediend met de activiteit die dat geluid veroorzaakt, redelijkerwijs doorslaggevend gewicht heeft kunnen toekennen. De burgemeester moet dus in een voorliggend geval onderzoek doen naar en inzicht hebben in de mate van hinder aan de zijde van de omwonenden. Zie ABRvS 11-05-2016, ECLI:NL:RVS:2016:1245 (Hardshock Festival Zwolle), ABRvS 15-05-2019, ECLI:NL:RVS:2019:1566 (Evenement Pride Amsterdam 2017), ABRvS 06-11-2019, ECLI:NL:RVS:2019:3720 (Pride 2018

Amsterdam), ABRvS 10-7-2019, ECLI:NL:RVS:2019:2346 (Muziekboulevard 2017 en Kermis Eikenboomgaard 2017 Oss).

[*Tweede lid*
Op grond van artikel 2.1 van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen is het onder bepaalde omstandigheden verboden om zonder of in afwijking van een gebruiksmelding bij het bevoegd gezag een plaats of gedeelte daarvan in gebruik te nemen of te gebruiken, tenzij daarvoor een evenementenvergunning vereist is in het kader waarvan de gegevens, bedoeld in artikel 2.3 van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen, overgelegd moeten worden. Gemeenten kunnen er dus voor kiezen om in hun APV te bepalen dat bedoelde gegevens bij de aanvraag van een evenementenvergunning overgelegd moeten worden. Op grond van artikel 2.1, derde lid, van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen hoeft dan geen afzonderlijke gebruiksmelding meer gedaan te worden. Vanzelfsprekend is het aanleveren van de gegevens alleen nodig als de aanvrager van de evenementenvergunning zonder het bepaalde in het tweede lid voor het evenement een gebruiksmelding had moeten doen.]

Derde lid
Voor kleine evenementen volstaat een meldingsplicht. Het blijft verboden om zonder melding zo'n evenement zoals het straatfeest of de buurtbarbecue te houden, zodat de gemeente kan optreden als zonder deze melding een klein evenement wordt georganiseerd.

Het is de verantwoordelijkheid van de organisator om zich tijdig over de regels te informeren zodat hij niet met termijnen in de problemen komt. De organisator kan een natuurlijk persoon of rechtspersoon zijn.
De organisator stelt de burgemeester ten minste [**aantal**] werkdagen voorafgaand aan het evenement in kennis van het evenement. De gemeente heeft er belang bij om tijdig op de hoogte te zijn van een initiatief dat zich afspeelt in de buitenlucht. De gemeente moet hierbij zelf overwegen welke termijn redelijk is. De VNG adviseert hiervoor een termijn van maximaal vijf werkdagen aan te houden.
De Alcoholwet bepaalt dat er geen vergunning of ontheffing nodig is als: a. er een besloten feest wordt gehouden, waar b. geen entree wordt gevraagd en waar c. gratis alcohol wordt geschonken. Er moet dan wel voldaan worden aan alle drie vereisten. Wanneer er sprake is van het vragen en betalen van een vaste bijdrage impliceert dit dat er sprake is van het anders dan om niet verstrekken van alcoholische drank (artikel 1 juncto 3 van de Alcoholwet, zie HR 10-02-1987, NJ 1987, nr. 836). In laatstgenoemd geval kan de burgemeester op grond van artikel 35 van de Alcoholwet voor het eendaagse evenement een ontheffing verlenen.
Bij toepasselijkheid van de Dienstenrichtlijn is het een vereiste om de meldingsplichtige een ontvangstbevestiging te sturen. Daarin wordt vermeld dat het evenement mag plaats vinden, indien de burgemeester niet binnen een bepaalde termijn reageert.

Vierde lid
Er kan aanleiding zijn om het organiseren van een klein evenement te verbieden. Dit is alleen mogelijk, als de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu in gevaar komt.
De bevoegdheid van de burgemeester in het kader van het toezicht op evenementen stoelt op artikel 174 van de Gemeentewet. In het derde lid van dit artikel is aangegeven dat de burgemeester belast is met de uitvoering van verordeningen voor zover deze betrekking hebben op het toezicht op de openbare samenkomsten en vermakelijkheden alsmede op de voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven. Het begrip 'toezicht' is ruimer dan alleen de handhaving van de openbare orde. Het gaat hier ook om de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de burger in incidentele gevallen en op bepaalde plaatsen. Indien de burgemeester de uitvoering van

zijn toezichthoudende taak wil overlaten aan ambtenaren dan kunnen deze bevoegdheden worden gemandateerd overeenkomstig afdeling 10.1.1. van de Awb.

Vijfde lid
Voor wedstrijden met voertuigen op of aan de weg is in de WVW 1994 een regeling getroffen. Daarom zijn deze in dit lid uitgezonderd. Op grond van artikel 10 van de WVW 1994 is een wedstrijd met voertuigen verboden, tenzij daarvoor ontheffing is verleend op grond van artikel 148 van de WVW 1994. Als de wegen waarvoor ontheffing wordt gevraagd alle in één gemeente liggen, is het college bevoegd om de ontheffing te verlenen.

[*Zesde lid*
Door de meldingsplicht voor kleine evenementen niet van toepassing te verklaren op daartoe aangewezen categorieën full-contact vechtsportwedstrijden of -gala's, geldt voor deze evenementen altijd een vergunningplicht op grond van het eerste lid. Aanvragers moeten aan verschillende voorwaarden voldoen, zoals voor VIP-tafels, alcoholschenking, leeftijdsgrenzen en toezicht van een erkende bond (zijnde de FOG, sectie Ringcontactsporten). Ook is het mogelijk om vergunningaanvragen te onderwerpen aan een Bibob-toets, waarbij screening plaatsvindt van de organisatie, financiering en zakenrelaties.

Zevende lid
De organisator van of aanvrager van een vergunning voor een full-contact vechtsportevenement is verantwoordelijk voor een goede gang van zaken tijdens het evenement en voor een ordelijk verloop ervan, zowel in het gebouw als in de directe omgeving daarvan. De voorwaarde over het levensgedrag wordt gesteld om te kunnen toetsen of de organisator of de aanvrager van de vergunning op grond van zijn levensgedrag kan worden geacht aan deze verantwoordelijkheid te voldoen. De voorwaarde ziet alleen op de organisator(en) of de aanvrager van de vergunning, dat wil zeggen degene voor wiens rekening en risico het evenement wordt georganiseerd.
Informatiebron voor de burgemeester kunnen politie- of strafvorderlijke gegevens zijn. Op grond van artikel 16, eerste lid, onder c, van de Wet politiegegevens kan de politie aan de burgemeester politiegegevens verstrekken voor zover hij deze behoeft in het kader van de handhaving van de openbare orde. En op grond van artikel 39f, eerste lid, onder b en d, en tweede lid, onder a, van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens kan het college van procureur-generaals aan de burgemeester strafvorderlijke gegevens verstrekken voor zover dit noodzakelijk is met het oog op een zwaarwegend algemeen belang in het kader van het handhaven van de orde en veiligheid en het nemen van een bestuursrechtelijke beslissing.
De burgemeester weigert de vergunning als de levensgedragtoets negatief uitvalt.]

Jurisprudentie
ABRvS 18-07-2018, ECLI:NL:RVS:2018:2456. Gelet op het ontbreken van een nadere omschrijving van het begrip slecht levensgedrag in de APV, beoogt de APV kennelijk aan te sluiten bij de terminologie van de Drank- en Horecawet. Bij of krachtens de Drank- en Horecawet is geen nadere omschrijving gegeven van de eis dat leidinggevenden niet in enig opzicht van slecht levensgedrag zijn. Gelet hierop zijn geen beperkingen gesteld aan de feiten of omstandigheden, die bij de beoordeling van het levensgedrag mogen worden betrokken. Het is niet vereist dat bij die beoordeling alleen feiten en omstandigheden die te maken hebben met de exploitatie van een café worden betrokken. Uit de uitspraak van de Afdeling van 22 mei 2013 (ECLI:RVS:2013:CA0629) volgt verder dat een strafrechtelijke veroordeling niet vereist is.

ABRvS 18-12-2019, ECLI:NL:RVS:2019:4258; VR Raad van State 05-03-2020, ECLI:NL:RVS:2020:689 en ECLI:NL:RVS:2020:690. De Afdeling vindt dat het in beginsel voldoende duidelijk en ondubbelzinnig, objectief, transparant en toegankelijk genoeg is om iemand zijn levensgedrag tegen te werpen en dat er dus geen sprake is van strijd met artikel 10 van de Dienstenrichtlijn.

Om discussie over strijd met artikel 10 van de Dienstenrichtlijn te voorkomen, is het noodzakelijk dat de burgemeester bij het toepassen van de weigeringsgrond beleidsregels vaststelt. In die beleidsregels moet worden opgenomen wat onder slecht levensgedrag wordt verstaan en welke feiten en omstandigheden worden meegewogen. Bijvoorbeeld de beleidsregel dat slechts feiten die zich hebben voorgedaan in de periode van vijf jaar voorafgaand aan het nemen van een besluit op de aanvraag in de beoordeling van de aanvraag betrokken worden. Hebben zich in die periode geen feiten voorgedaan die te maken hebben met het levensgedrag van een exploitant, dan zal de vergunning om redenen ontleend aan het levensgedrag niet worden geweigerd. Als zich in die periode wel voorvallen hebben voorgedaan, dan kijkt de burgemeester ook naar de voorvallen in het verdere verleden om te bezien of er een patroon van zodanig levensgedrag valt te ontwaren dat het woon- en leefmilieu of de openbare orde in de omgeving van het horecabedrijf mogelijk negatief wordt beïnvloed.

Achtste lid
Kleinere evenementen zijn al vergunningsvrij. Deze vergunning ziet derhalve op grotere evenementen [*en full-contact vechtsportevenementen*]. Daarbij is een lex silencio positivo niet wenselijk, gezien de impact die een groot evenement kan hebben, met name op de openbare orde. Ook vragen vele aspecten van een groot evenement, zoals brandveiligheid, geluid, aanvoer, afvoer en parkeren van bezoekers, om maatwerk dat alleen een inhoudelijke vergunningsbeschikking kan bieden. Er zijn derhalve verschillende dwingende redenen van algemeen belang, met name de openbare orde, openbare veiligheid en milieu om van een lex silencio positivo af te zien. Paragraaf 4.1.3.3. van de Awb wordt derhalve van toepassing uitgezonderd.

Jurisprudentie
Rb. Maastricht 15-02-1977, ECLI:NL:RBMAA:1977:AJ4471. Het in het vooruitzicht stellen van een beloning in de vorm van prijzen en dergelijke maakt de activiteit tot een wedstrijd.

ARRS 12-08-1985, ECLI:NL:RVS:1985:AM8672. Een limitatieve omschrijving van het begrip ‘evenement’ kan in de praktijk tot problemen aanleiding geven.

ABRvS 26-08-1987, ECLI:NL:RVS:1987:AM9878. Het door geblinddoekte personen proberen om in aanwezigheid van publiek met een sabel de hals van een van tevoren gedode gans af te slaan (het zogenaamde gansslaan) is een vertoning in de zin van artikel 39, eerste lid, van de APV Eijsden. Dit artikel is opgenomen in hoofdstuk III betreffende de openbare orde. Bij de afweging van belangen met betrekking tot de vergunningverlening moet derhalve in ieder geval het belang van de openbare orde worden betrokken. In casu gegronde reden voor vrees voor verstoring van de openbare orde, in aanmerking genomen de emoties rond het evenement en de escalatie daarvan.

Vz. ARRS 06-08-1991, ECLI:NL:RVS:1991:AN2246. Het weigeren van een vergunning ten behoeve van het houden van evangelisatie activiteiten op het Museumplein in Ede is toegestaan wegens verstoring van de openbare orde en veiligheid.

Vz. ARRS 27-05-1992, JG 93.0002. Braderie is geen jaarmarkt of gewone markt.

Pres. Rb. Utrecht 06-06-1995, ECLI:NL:RBUTR:1995:AH5284. Motorcrosswedstrijden op zondag. Trainingswedstrijden voor 13.00 uur. Schending van de zondagsrust?

Pres. Rb. Groningen 11-08-1995, Gst. 1996, 7030, 3. Vergunning voor houden van festivals. Ruime uitleg begrip ‘openbare orde’.

Pres. Rb. ‘s-Hertogenbosch 14-02-1997, ECLI:NL:RBSHE:1997:ZF0239. Kooigevecht is niet een sportwedstrijd maar een evenement. Weigering vergunning op grond van veiligheid van personen en de goede zeden.

ABRvS 11-03-1999, ECLI:NL:RVS:1999:AP6097 (‘Koninginnenacht Den Haag’). Het toekennen van de bevoegdheid tot het verlenen van een evenementenvergunning aan de burgemeester is niet in strijd met artikel 162 van de Gemeentewet. De Afdeling oordeelt dat een dergelijke bevoegdheidstoekenning in lijn is met het bepaalde in artikel 174 van de Gemeentewet. Een stelsel waarbij voor een evenement een naar tijd en plaats bepaalde algemene evenementenvergunning wordt afgegeven aan een organisator, die binnen de in de vergunning aangegeven grenzen en voor de in de vergunning al opgenomen activiteiten op privaatrechtelijke grondslag zonder bemoeienis van de burgemeester overeenkomsten sluit, waarmee verder invulling wordt gegeven aan het evenement, is toegestaan.

ABRvS 02-04-1999, ECLI:NL:RVS:1999:BL3041. Gebruik perceel voor evenementen, o.a. schuurfeesten in strijd met de bestemming. Dat evenementen elk slechts een of een enkele maal per jaar worden georganiseerd, doet daar niet aan af. Slechts in bijzondere omstandigheden afzien van handhavend optreden (op verzoek van belanghebbende).

ABRvS 13-12-1999, ECLI:NL:RVS:1999:AP5740. Ingevolge artikel 174 van de Gemeentewet is de burgemeester – en niet het college – bevoegd om geluidsvoorschriften op te nemen in de evenementenvergunning.

ABRvS 25-08-2000, ECLI:NL:RVS:2000:AA6939. In hoger beroep: Het is primair aan de burgemeester om invulling te geven aan het begrip zedelijkheid als bedoeld in de APV. Weigering op grond van zedelijkheid is toegestaan. Geen sprake van gevaar voor veiligheid van personen.

Rb. Groningen 21-01-2001, ECLI:NL:RBGRO:2001:AB1828. Met het oog op de bescherming van het belang van de openbare orde en veiligheid kan de evenementenvergunning worden ingetrokken, omdat de organisatie van het evenement onjuiste dan wel onvoldoende gegevens heeft verstrekt ter verkrijging van de vergunning en omdat het evenement niet zal worden georganiseerd volgens oorspronkelijke plannen.

Pres. Rb. Leeuwarden 06-09-2001, ECLI:NL:RBLEE:2001:AD3917. Organisatie van circus op plein met parkeerbestemming. er doen zich geen weigeringsgronden voor op grond van de artikelen 2.1.5.1 (oud) en 2.2.2 (oud) van de APV. Ook strijdigheid met het bestemmingsplan biedt geen grondslag voor weigering vergunning.

Rb. Amsterdam 13-03-2003, ECLI:NL:RBAMS:2003:AF6101. Vechtsportevenement is een evenement in de zin van de APV en vormt niet zonder meer een inbreuk op de openbare orde en zedelijkheid.

ABRvS 29-04-2003, ECLI:NL:RVS:2003:AF8028. Aanvraag om evenementenvergunning moet worden beoordeeld aan de hand van de belangen die zijn opgenomen in de weigeringsgronden van de APV-bepaling. Andersoortige belangen kunnen geen zelfstandige weigeringsgrond opleveren.

ABRvS 11-06-2003, ECLI:NL:RVS:2003:AF9809. Intrekken van een vergunning vereist een zorgvuldige voorbereiding, Als specifieke kennis bij het bestuursorgaan ontbreekt, moet advies worden ingewonnen met betrekking tot MKZ-besmetting.
Zes werkdagen zijn daarvoor voldoende.

ABRvS 07-04-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO7140. Voor wat betreft het opnemen van voorschriften in de evenementenvergunning met betrekking tot professionele beveiligingsbeambten, oordeelde de

Afdeling dat de burgemeester van Tubbergen voldoende had gemotiveerd waarom hij professionele begeleiding van het Pinksterfeest nodig achtte.

ABRvS 28-04-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO8495. De burgemeester kon nadere voorschriften aan de door hem alsnog verleende vergunning verbinden.

Rb. Haarlem 06-05-2004, ECLI:NL:RBHAA:2004:AO9076. Burgemeester heeft terecht evenementenvergunning voor meerdaags festival geweigerd wegens ontbreken van politiecapaciteit voor een extra dag. Hij heeft in dit kader grote beleidsvrijheid.

ABRvS 13-04-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AT3708 (Schuttersfeest Diepenheim, hof van Twente) en Rb. Leeuwarden 27-07-2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU0442 (Veenhoopfestival Smallingerland). Het gebruik van de grond voor het houden van het schuttersfeest houdt strijdigheid met het bestemmingsplan in die niet is toegestaan, althans niet zonder een passende planologische vrijstelling. Het feest heeft naar omvang, duur en uitstraling een planologische relevantie.

ABRvS 04-05-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AT5100. Aanwezigheid van hoger aantal bezoekers dan 25.000 bij evenement zal leiden tot concrete, zich direct aandienende, de veiligheid of gezondheid bedreigende situatie. Burgemeester was derhalve bevoegd verbod uit te vaardigen.

ABRvS 11-01-2006, ECLI:NL:RVS:2006:AU9388 ('The Royce'). De burgemeester heeft zich niet ten onrechte op het standpunt gesteld dat "Ghosthouse" een evenement in de zin van de APV is, waarvoor een vergunning nodig is. De burgemeester heeft onder oplegging van een dwangsom gelast de voorgenomen houseparty geen doorgang te laten vinden. De burgemeester heeft voldoende aannemelijk gemaakt dat het feest vanwege de grootschaligheid, de muziekstijl, het soort publiek dat er komt, en de sluitingstijd - drie uur na de toegestane sluitingstijd - niet tot de normale bedrijfsvoering van de inrichting behoort.

ABRvS 13-07-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BR1412. Betreft beroep tegen een door de raad vastgesteld bestemmingsplan. In artikel 10.2 van de planregels staat dat het tijdelijk, al dan niet periodiek gebruik van de gronden van het plangebied als evenemententerrein, niet strijdig is met de gebruiksregels in het bestemmingsplan. Onduidelijk is gedurende welke termijn en met welke frequentie het plangebied toestaat dat het gebied als evenemententerrein mag worden gebruikt. Gelet hierop is de Afdeling van oordeel dat artikel 10.2 onvoldoende duidelijk is en dat de begrippen tijdelijk en periodiek uit oogpunt van rechtszekerheid nader dienen te worden geconcretiseerd. De omstandigheid dat voor het organiseren van een evenement een vergunning is vereist, waarin de duur van het evenement kan worden vastgelegd, leidt niet tot een ander oordeel, reeds omdat niet duidelijk is op basis van welke criteria wordt beslist op een verzoek om een dergelijke vergunning.

Rb. Amsterdam, 20-8-2014,ECLI:NLRBAMS:2014:5288. In geschil is of de evenementenvergunning te laat is aangevraagd en verleend, of de aan de vergunning verbonden milieuvoorschriften te veel geluid toestaan dan wel onduidelijk zijn en of de vergunning in strijd met de Zondagswet en het Evenementenbeleid is verleend, aangezien het maximaal aantal festivaldagen voor een dergelijk zwaar evenement wordt overschreden. De voorzieningenrechter oordeelt dat het evenementenbeleid weliswaar een langere termijn voorschrijft, maar dat dit geen weigeringsgrond is en dat de aanvraag bovendien is ingediend binnen de termijn die in de APV staat. Het terrein is aangemerkt als evenementengebied, dus er is geen strijd met de bestemming. De burgemeester mocht zich baseren op het rapport van de eigen deskundige, waaruit blijkt dat er wat betreft de geluidsnormen geen verslechtering is ten opzichte van de situatie in het jaar daarvoor. Er is een ontheffing van de Zondagswet verleend. Verzoek om voorlopige voorziening afgewezen.

ABRvS 12-11-2014, ECLI:NL:RVS:2014:4117. De burgemeester heeft de vergunningaanvraag voor de Sinterklaasintocht voor 2013 terecht alleen getoetst aan de eisen van openbare orde en veiligheid. Hij is niet bevoegd de vraag te beantwoorden of van de figuur van 'Zwarte Piet' een discriminerend effect uitgaat en daardoor een schending oplevert van het grondrecht op respect voor het privéleven en het discriminatieverbod.

ABRvS 11-05-2016, ECLI:NL:RVS:2016:1245 (Hardshock Festival Zwolle). Op objectieve gronden valt niet vast te stellen wanneer een omwonende ten gevolge van een evenement onduldbare geluidshinder ondervindt. Het oordeel of geluidshinder onaanvaardbaar is, is afhankelijk van het antwoord op de vraag of de burgemeester aan de belangen die zijn gediend met de activiteit die dat geluid veroorzaakt, redelijkerwijs doorslaggevend gewicht heeft kunnen toekennen.
In gelijke zin: ABRvS 15-05-2019, ECLI:NL:RVS:2019:1566 (Pride Amsterdam 2017). ABRvS 06-11-2019, ECLI:NL:RVS:2019:3720 (Pride 2018 Amsterdam), ABRvS 10-7-2019, ECLI:NL:RVS:2019:2346 (Muziekboulevard 2017 en Kermis Eikenboomgaard 2017 Oss).

Rb. Noord-Holland, 23-08-2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:7331. Muziekevenement niet in strijd met Zondagswet. De burgemeester en het college van B&W hebben een vergunning en benodigde ontheffingen verleend voor een muziekevenement op zondag 26 augustus 2018. De Nederlandse Vereniging tot bevordering van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging en een omwonende hebben de voorzieningenrechter gevraagd die vergunning en ontheffingen te schorsen, zodat het evenement niet doorgaat. De voorzieningenrechter heeft die verzoeken afgewezen. Het is acceptabel als de zondagsrust een paar zondagen per jaar wordt verstoord. Dit evenement vindt maar eenmaal per jaar plaats en er is tot nu toe voor 2018 door de burgemeester ook maar één ontheffing verleend voor verstoring van de zondagsrust.

ABRvS 21-11-2018, ECLI:NL:RVS:2018:3822: Als een evenement niet op de door het college vastgestelde evenementenkalender voorkomt, stelt de burgemeester een bij hem ingediende aanvraag voor een evenementenvergunning op grond van art. 2:25, tweede, Apv buiten behandeling. De vaststelling van de evenementenkalender is daarom gericht op rechtsgevolg en is aan te merken als een besluit in de zin van art. 1:3 lid 1 Awb. De APV, zoals die gold ten tijde van belang, biedt het college niet de beleidsruimte om andere motieven dan de impact van het evenement op de omgeving en de gevolgen daarvan voor het verkeer bij het vaststellen van de evenementenkalender te betrekken.

Artikel 2:26 Ordeverstoring
Het artikel geeft een verbod om de orde bij evenementen te verstoren, dat zich in zijn algemeenheid tot bezoekers richt.

Afdeling 4. Toezicht op openbare inrichtingen

Algemeen

Deregulering
In het kader van deregulering en vermindering van administratieve lasten is in 2009 bekeken of het horeca-exploitatievergunningstelsel in de APV gehandhaafd of geschrapt moet worden. In met name kleine gemeenten met een overzichtelijk uitgaansgebied en/of enkele bekende horecaondernemingen, is er niet altijd behoefte aan zo'n stelsel. Anderzijds hebben veel gemeenten toch behoefte aan de horeca-exploitatievergunning. Deze gemeenten zijn namelijk van mening dat deze vergunning noodzakelijk is voor het handhaven van de openbare orde en het tegengaan van de overlast.

De VNG heeft gekozen voor het handhaven van het model horeca-exploitatievergunning, maar alleen voor inrichtingen die

- niet onder de Alcoholwet vallen, dit in verband met de Bibob-toets, en
- wel onder de Alcoholwet vallen en die voor ernstige overlast hebben gezorgd. Bedrijven die géén ernstige overlast veroorzaken krijgen een vrijstelling van de vergunningplicht. In de toelichting bij artikel 2:28, vijfde lid, wordt dit nader uitgewerkt.

Het staat gemeenten uiteraard vrij om de horeca-exploitatievergunning geheel af te schaffen of geheel te handhaven. Het hier weergegeven systeem is een alternatief. In ieder geval geldt ook bij het alternatieve systeem dat het zo lastenarm mogelijk uitgevoerd moet worden.

Dienstenrichtlijn

De Dienstenrichtlijn is van toepassing op de horeca. Het drijven van een horecaonderneming is immers het verrichten van een dienst aan de klant. De Dienstenrichtlijn eist dat een vergunningstelsel niet discriminatoir, wel noodzakelijk en proportioneel is. In bijna alle gevallen gaat het bij horeca om vestiging van een openbare inrichting waarvoor artikel 9 van de Dienstenrichtlijn de bovenstaande criteria geeft. Onder noodzakelijkheid wordt in artikel 9 verstaan een dwingende reden van algemeen belang. Dit begrip omvat onder meer de volgende gronden: openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid, als bedoeld in de artikelen 46 en 55 van het Verdrag; handhaving van de maatschappelijke orde; bescherming van het milieu en het stedelijk milieu, met inbegrip van de stedelijke en rurale ruimtelijke ordening; Zie verder overweging 40 van de Dienstenrichtlijn. Het gaat hier om de zogenaamde ‘rule of reason’. Mocht het in een enkel geval niet gaan om een vestiging, maar om een horecaondernemer die de grens overschrijdt om zijn diensten te verrichten, dan is niet artikel 9, maar artikel 16 van toepassing dat uitsluitend de criteria openbare orde, openbare veiligheid, volksgezondheid en milieu als grondslag voor een vergunningstelsel kent. Zie verder het commentaar bij artikel 1:8.

Artikel 10 van de Dienstenrichtlijn vereist duidelijke, ondubbelzinnige, objectieve, vooraf bekendgemaakte, transparante en toegankelijke criteria om te voorkomen dat bestuursorganen hun bevoegdheden op willekeurige wijze uitoefenen.

Proportionaliteit: voor de beantwoording van de vraag of een algemene regel niet volstaat voor de regeling van de horeca is de VNG van mening dat een algemene regel hier niet aan de orde is vanwege het persoonsgebonden aspect van de vergunning. Alleen door het stellen van vergunningvoorwaarden aan de ondernemer kan men ‘het maatpak’ leveren. Dit geldt ook voor de Bibob-toets. Het confectiepak voldoet hier niet. Zie ook ABRvS 06-02-2019, ECLI:NL:RVS:2019:350: Negatief Bibob-rapport geen vrijbrief voor negatieve vergunningbeslissing. Volgend op een negatief Bibob-rapport mag namelijk niet automatisch een voor het betrokken bedrijf negatieve beslissing worden genomen. De overheid dient eerst te toetsen of er met de besluitvorming wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel.

Vestiging: Op grond van overweging 37 is er overeenkomstig de rechtspraak van het HvJ sprake van vestiging, als er een daadwerkelijke uitoefening van een economische activiteit voor onbepaalde tijd vanuit een duurzame vestiging wordt verricht. Aan die eis kan ook zijn voldaan als een onderneming voor een bepaalde tijd wordt opgericht of als er een gebouw wordt gehuurd van waaruit de ondernemer zijn activiteiten onderneemt.

Bestemmingsplan

Een regeling via het bestemmingsplan acht de VNG minder adequaat. Een bestemmingsplan ordent immers de ruimte en is niet bedoeld voor het handhaven van de openbare orde. Er mogen alleen ruimtelijk relevante factoren worden meegewogen. Het is natuurlijk mogelijk om in een bestemmingsplan een horecafunctie positief te bestemmen of juist uit te sluiten of per plangebied een maximumstelsel in het leven te roepen. En dat gebeurt ook. Maar de burgemeester kan op grond van de huidige regelgeving niet overgaan tot tijdelijke of algehele sluiting van de horecaonderneming in geval van (gevaar voor) verstoring van de openbare orde of om overlast buiten de inrichting tegen te gaan.

Natte en droge horeca
De reikwijdte van de Alcoholwet wordt bepaald door het begrip 'horecabedrijf' zoals gedefinieerd in artikel 1, eerste lid, van de Alcoholwet. Bedrijven waarin alcoholhoudende dranken bedrijfsmatig of anders dan om niet worden geschonken voor gebruik ter plaatse, hebben een vergunning nodig ex artikel 3 van de Alcoholwet. Die vergunningplichtige bedrijven duiden we aan met de term natte horeca.
In artikel 2:27, eerste lid, wordt de term 'openbare inrichting' gebruikt. Daaronder wordt ook de droge horeca verstaan: het schenken van niet-alcoholhoudende dranken – bijvoorbeeld lunchrooms of tearooms – en van licht alcoholische dranken voor gebruik elders, en het verstrekken van rookwaar. Dit laatste is opgenomen om ook coffeeshops onder de APV te laten vallen. In deze paragraaf worden coffeeshops dan ook als gewone openbare inrichtingen behandeld en zijn geen bijzondere bepalingen over coffeeshops opgenomen.
Dat roept de vraag naar de verhouding met de Opiumwet op. De Opiumwet verbiedt immers de handel in drugs. Uitgangspunt is dat de vergunningverlening op grond van de APV daar geen betrekking op heeft, maar wel op de exploitatie van een alcoholvrije inrichting. Dat laat overigens onverlet dat ten aanzien van coffeeshops - vanwege de effecten die met name deze inrichtingen kunnen hebben op de openbare orde - wel degelijk een specifiek beleid kan worden vastgesteld. Meer informatie hierover is te vinden in de infosheet Coffeeshopbeleid van het CCV, https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Onderwerpen/Drugsbeleid/Infosheet_BA_coffeeshopbeleid_aug2016.pdf.
Daarnaast is het ook mogelijk om voor de exploitatie van bijvoorbeeld een internetcafé een exploitatievergunning van de burgemeester verplicht te stellen indien het internetcafé ook horeca-activiteiten ontplooit, zoals de exploitatie van een koffiehoek. Indien het internetbedrijf alleen internetdiensten aanbiedt, is er geen vergunning nodig. Zie ook onder 'Jurisprudentie'.

Zijn afhaalzaken openbare inrichtingen?
Zaken waar etenswaren worden verkocht of bereid die direct voor consumptie geschikt zijn maar waarin het niet mogelijk is om die etenswaren ter plekke te consumeren, vallen niet onder de definitie van 'openbare inrichting' in artikel 2:27, eerste lid. Het gaat bijvoorbeeld om traiteurs, pizzabakkers, sushi- of shoarmazaken die louter maaltijden op bestelling thuis afleveren of waar de maaltijden kunnen worden afgehaald. Dergelijke bedrijven vallen onder de Winkeltijdenwet en de lokale Winkeltijdenverordening. Voor deze zaken is dus geen horeca-exploitatievergunning nodig. Wel is het afhankelijk van de lokale Winkeltijdenverordening of ze op zon- en feestdagen open kunnen zijn en of ze op doordeweekse dagen om 22.00 uur moeten sluiten.

Bibob-toets en VOG
Als het gaat om ondernemingen waar alcoholhoudende drank wordt geschonken, is een integriteitstoets mogelijk op grond van artikel 27, tweede lid, van de Alcoholwet juncto artikel 3, van de Bibob. De Alcoholwet geldt niet voor bedrijven waar geen alcohol wordt geschonken waaronder coffeeshops. In het kader van de vergunningplicht op grond van de APV is het voor gemeenten mogelijk om ook voor de aanvrager van een vergunning voor de exploitatie van een coffeeshop een VVOG te vragen en een Bibob-onderzoek te doen. De horeca-exploitatievergunning is immers op grond van artikel 1:5 persoonsgebonden.
Artikel 4 van het Besluit Bibob bepaalt in overeenstemming met de APV dat als inrichtingen, waarvoor de Bibob geldt, onder andere aangewezen worden: "inrichtingen waarin bedrijfsmatig, in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was of anders dan om niet, logies wordt verstrekt, dranken worden geschonken, of rookwaren of spijzen voor directe consumptie worden verstrekt". Dit zijn dus openbare inrichtingen zoals gedefinieerd in artikel 2:27. Dit betekent dat voor openbare inrichtingen in de zin van de APV een Bibob-onderzoek mag worden gedaan. Zonder de APV is hier geen wettelijke grondslag voor. De Dienstenrichtlijn verzet zich niet tegen een Bibob-onderzoek. Overigens mag een negatief Bibob-rapport niet automatisch leiden tot een voor het betrokken bedrijf negatieve

beslissing op de vergunningaanvraag. De overheid dient eerst te toetsen of met de besluitvorming wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel (ABRvS 06-02-2019, ECLI:NL:RVS:2019:350).
De exploitant van de inrichting speelt een belangrijke rol in de wijze van exploitatie en dus ook in de wijze waarop deze exploitatie het woon- en leefklimaat en de openbare orde beïnvloedt. Daarom kan het raadzaam zijn om een verplichting voor de aanvrager op te nemen om een recente VOG voor de leidinggevende te overleggen. De leidinggevende kan de aanvrager zelf zijn, maar ook een werknemer. Dit zou kunnen door aan het tweede lid van artikel 2:28 toe te voegen: of indien de aanvrager geen verklaring omtrent het gedrag met betrekking tot de leidinggevende overlegt die uiterlijk drie maanden voor de datum waarop de aanvraag is ingediend, is afgegeven.

Overige wet- en regelgeving
Op openbare inrichtingen zijn naast de regels van de Alcoholwet nog vele andere regels van toepassing. Onder andere de Wm, Wok, Opiumwet, Wro en Woningwet.
Meer in het bijzonder geldt het Activiteitenbesluit milieubeheer. Dit besluit vervangt het Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen milieubeheer. Bij dit besluit is een aantal regels met betrekking tot geluid, vetlozingen, geur, opslag van koolzuur en afvalstoffen opgenomen. Nadere informatie is te vinden op: www.infomil.nl en www.khn.nl.

Geluidsnormen
Het Activiteitenbesluit milieubeheer geeft standaard geluidsnormen voor zowel bestaande als nieuwe horeca-inrichtingen. Bovendien kan de gemeente technische voorschriften stellen aan een inrichting om aan de geldende geluidsnorm te voldoen. Daarnaast kan de gemeente afwijkende geluidsnormen voorschrijven voor de gehele activiteit of voor specifieke activiteiten, anders dan feestjes. Hierbij kunnen aanvullende eisen worden gesteld, bijvoorbeeld aan de duur van de activiteit.
In paragraaf 6.5 van het Activiteitenbesluit milieubeheer zijn overgangsbepalingen opgenomen. Stemgeluid van een terras (er zijn uitzonderingen!) en onversterkte muziek zijn vrijgesteld van de geluidsnormen. Voor onversterkte muziek geldt dat de gemeente bij verordening afwijkende regels kan stellen.
Voor horecaconcentratiegebieden blijft dezelfde mogelijkheid als onder het oude Besluit bestaan, namelijk dat er meer geluid mag worden geproduceerd.

Overige jurisprudentie
Rb. Amsterdam 16-01-1998 en 19-01-1998, AB 1998, 222 en 223, Rb. Dordrecht 03-07-1998, JG 98.0202, Pres. Rb. Rotterdam 16-07-1998, ECLI:NL:RBROT:1998:AL0902 en Pres. Rb. Zutphen 14-09-1998, JG 98.0204. Een gemeentelijke verordening waarin een vergunningstelsel is opgenomen dat specifiek regels stelt ten behoeve van coffeeshops is in strijd met de Opiumwet.

ABRvS 14-04-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO7469. Burgemeester is bevoegd tot bestuursdwang, dit vergt wel zorgvuldigheid bewijsvoering. Afvoeren van gedooglijst is geen gedoogbesluit.

Rb. Assen, 03/527BESLU, JG 04.0104. Weigering om af te wijken van beleidsregels om een nog niet gevestigde coffeeshop te gedogen is een Awb-besluit.

ABRvS 24-03-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO6089. Intrekken gedoogverklaring brengt niet-ontvankelijk verklaring met zich mee, zolang niet feitelijk handhavend is opgetreden.

ABRvS 04-02-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO2883. Uitoefening bestuursdwangbevoegdheid is mogelijk, het ontbreken van vastgesteld en gepubliceerd coffeeshopbeleid doet daar niet aan af.

ABRvS 06-08-2003, ECLI:NL:RVS:2003:AI0787. Exploitant horeca-inrichting verantwoordelijk voor handelingen in zijn inrichting met betrekking tot handel in softdrugs. Inrichting gesloten.

ABRvS 02-06-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AP0405. Persoonlijke verwijtbaarheid speelt geen rol bij de vraag of zich een situatie voordoet die tot sluiting van de inrichting noopt.

ABRvS 07-07-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AP8138. Gebiedsontzegging in verband met overlast, die te maken heeft met de handel in en het gebruik van verdovende middelen, zijn gerechtvaardigd door het algemeen belang in een democratische samenleving.

Rb. Groningen, AWB 03/90 GEMWT VEN, JG. 03.0064. Aankondiging bevel tot sluiting op grond van artikel 13b van de Opiumwet is geen besluit in de zin van de Awb.

ABRvS 08-12-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AR7067. Aan het ongegrond verklaren van een bezwaar tegen het schrappen van de lijst met gedoogde coffeeshops komt een gemeente niet toe, de bezwaarmaker is immers volgens vaste jurisprudentie van de Raad van State niet-ontvankelijk.

ABRvS 09-02-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AS5523. Een tapvergunning voor de exploitatie van een horecabedrijf is persoonsgebonden. Dat tevens een gedoogverklaring voor de exploitatie van een coffeeshop is verstrekt doet hier niet aan af. Na overlijden vervallen de vergunning en gedoogverklaring.

Pres. Rb. Rotterdam 02-08-2000, ECLI:NL:RBROT:2000:AA6684. Voor de exploitatie van een internetcafé is een exploitatievergunning van de burgemeester nodig indien het ook horeca-activiteiten ontplooit.

Rb. Noord-Holland 01-05-2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:3591. Een ijssalon zonder zitgelegenheid voor het eten van schepijs is detailhandel en geen horeca.

ABRvS 14-10-2020, ECLI:NL:RVS:2020:2430. De geconstateerde aard, uitstraling en inrichting van de Seafood shop zijn zodanig dat sprake is van horeca en geen detailhandel. Dat maar 35 % omzet verkregen zou worden uit de verkoop voor consumptie ter plaatse doet hier niet aan af. Het in beperkte mate verkopen van voedsel voor directe consumptie is wel toegestaan.

Artikel 2:27 Definitie

Zie voor een uitleg van het begrip ‘openbare inrichting’ hiervoor onder ‘Algemeen’, ‘Natte en droge horeca’.

Op verzoek van gemeenten is het waterpijpcafé aan de definitie toegevoegd. Hierdoor is de zogenaamde ‘shisha lounge’ expliciet als openbare inrichting in de zin van deze afdeling opgenomen. Het roken van een waterpijp, ook bekend onder de namen shisha, hookah, nargileh, ghaliyan of hubble bubble, wordt steeds populairder in Nederland, met name in de grote- en middelgrote steden. Het roken van waterpijpen is niet zonder brandgevaar en het levert ook de nodige (stank)overlast voor de omgeving op. Bij het omvallen van een waterpijp kunnen brandende kooltjes een ontstekingsbron vormen voor het interieur van de inrichting met rookontwikkeling of brand tot gevolg. ‘Shisha lounges’ en soortgelijke inrichtingen die het roken van waterpijp aanbieden, stralen daarnaast een bepaalde aantrekkingskracht uit op jongeren. In dit soort inrichtingen wordt naast de waterpijpactiviteiten ook vaak gedeald of illegaal gegokt en is vaak sprake van vernielingen, geluids- en parkeeroverlast, bedreiging en mishandeling. Tot slot kunnen er ook banden zijn met criminele organisaties of netwerken.

Gelet op de genoemde gevaren en risico’s voor de omgeving van een dergelijke inrichting, die direct ingrijpen in de openbare orde en veiligheid, vallen dit soort inrichtingen altijd onder het vergunningstelsel.

Artikel 2:28 Exploitatie openbare inrichtingen
Artikel 174 van de Gemeentewet bepaalt dat de burgemeester is belast met de uitvoering van verordeningen voor zover deze betrekking hebben op het toezicht op de voor het publiek openstaande gebouwen. Deze vergunning wordt daarom door de burgemeester verleend.

Vergunning voor onbepaalde tijd
Op grond van artikel 1:7 gelden vergunningen voor onbepaalde tijd. Dit geldt ook voor de horeca-exploitatievergunning. Indien de gemeente niettemin een tijdsduur wil verbinden aan de vergunning van bijvoorbeeld vijf of tien jaar, dan is het alleen op gronden ontleend aan dwingende reden van algemeen belang geoorloofd een termijn te stellen. Zie verder onder het algemeen deel bij deze afdeling.

Tweede lid
Als het bestemmingsplan vestiging van een horecabedrijf ter plaatse niet toelaat, ligt het niet voor de hand om wel een exploitatievergunning te verlenen. Er kan immers toch geen gebruik van worden gemaakt wegens strijd met het bestemmingsplan. Strijd met het bestemmingsplan is daarom als imperatieve weigeringsgrond opgenomen. Blijkens jurisprudentie is dit aanvaardbaar omdat een dergelijke bepaling geen zelfstandige planologische regeling bevat. Weliswaar brengt dit mee dat de burgemeester treedt in een beoordeling van het geldende bestemmingsplan, maar dit laat de bevoegdheid van het college bij de toepassing van het geldende bestemmingsplan onverlet. Van een doorkruising van de Woningwet of de Wro is geen sprake.

Aanvulling: verplichte verklaring omtrent gedrag
De exploitatievergunning is persoonsgebonden. De persoon van de exploitant speelt immers een belangrijke rol in de wijze van exploitatie en dus ook in de wijze waarop deze exploitatie het woon- en leefklimaat en de openbare orde beïnvloedt. Om die reden kan het raadzaam zijn om de verplichting op te nemen voor de aanvrager om een recente VOG voor de leidinggevende te overleggen. Leidinggevende kan de aanvrager zelf zijn, maar ook iemand die bij hem in dienst is. Dit zou kunnen door aan het tweede lid van artikel 2:28 toe te voegen:
of indien de aanvrager geen VOG met betrekking tot de leidinggevende overlegt die uiterlijk drie maanden voor de datum waarop de vergunningaanvraag is ingediend, is afgegeven.
Een VOG wordt aangevraagd bij de gemeente waar men staat ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie. Het Centraal Orgaan VOG geeft de verklaring namens de Minister van Justitie af. In het kader van de Bibob is het aan te raden dit artikellid op te nemen. Indien toepassing wordt gegeven aan de mogelijkheden van de Bibob, zal de gemeente eerst zelf al het mogelijke moeten doen om de integriteit en achtergrond van de aanvrager te onderzoeken. Een belangrijk hulpmiddel kan daarbij de VOG zijn.

Verificatieplicht Vreemdelingenwet 2000
In het kader van de Vw 2000 dient bij de aanvraag om een vergunning een verblijfsrechtelijke toets plaats te vinden alvorens tot vergunningverlening wordt overgegaan. Artikel 9, tweede lid, van de Vw 2000 schept een verplichting om desgevraagd bij een aanvraag voor een beschikking anders dan op grond van de Vw 2000, een document te overleggen waaruit het rechtmatig verblijf blijkt. Zie voor overige informatie over dit onderwerp de toelichting bij artikel 1:8 onder het kopje Verificatieplicht Vreemdelingenwet.

Derde lid
Omdat de weigeringsgronden zoals genoemd in artikel 1:8 voor de horeca ruim zijn geformuleerd (met name de volksgezondheid is hier niet aan de orde), is onder a bepaald dat het om de openbare orde gaat en om het woon- en leefklimaat. Het begrip openbare orde moet wel binnen de kaders van de Dienstenrichtlijn worden geïnterpreteerd. Ook is slecht levensgedrag van de exploitant of leidinggevende een weigeringsgrond.

Woon- en leefsituatie in de omgeving
De exploitatievergunning is primair een overlastvergunning: zij biedt de mogelijkheid preventief te toetsen of de exploitatie van een horecabedrijf zich verdraagt met het woon- en leefmilieu ter plaatse. Daarbij is van belang in welke mate van het bedrijf zelf overlast is te duchten, maar ook in welke mate de komst van het bedrijf de leefbaarheid en het karakter van de buurt zullen aantasten. Met welke aspecten de burgemeester rekening moet houden, staat omschreven in het derde lid. De weigeringsgrond woon- en leefmilieu en slecht levensgedrag valt onder de 'rule of reason' en mag daarom (bij een horecaondernemer die zich hier vestigt) ook op grond van de Dienstenrichtlijn als weigeringsgrond worden gehanteerd.

Slecht levensgedrag
Om discussie over strijd met artikel 10 van de Dienstenrichtlijn te voorkomen, is het noodzakelijk dat de burgemeester bij het toepassen van de weigeringsgrond 'slecht levensgedrag' beleidsregels vaststelt. In die beleidsregels moet worden opgenomen wat onder slecht levensgedrag wordt verstaan en welke feiten en omstandigheden worden meegewogen. Bijvoorbeeld de beleidsregel dat slechts feiten die zich hebben voorgedaan in de periode van vijf jaar voorafgaand aan het nemen van een besluit op de aanvraag in de beoordeling van de aanvraag betrokken worden. Hebben zich in die periode geen feiten voorgedaan die te maken hebben met het levensgedrag van een exploitant, dan zal de vergunning om redenen ontleend aan het levensgedrag niet worden geweigerd. Als zich in die periode wel voorvallen hebben voorgedaan, dan kijkt de burgemeester ook naar de voorvallen in het verdere verleden om te bezien of er een patroon van zodanig levensgedrag valt te ontwaren dat het woon- en leefmilieu of de openbare orde in de omgeving van het horecabedrijf mogelijk negatief wordt beïnvloed.

Jurisprudentie
ABRvS 18-07-2018, ECLI:NL:RVS:2018:2456. Gelet op het ontbreken van een nadere omschrijving van het begrip slecht levensgedrag in de APV, beoogt de APV kennelijk aan te sluiten bij de terminologie van de Drank- en Horecawet. Bij of krachtens de Drank- en Horecawet is geen nadere omschrijving gegeven van de eis dat leidinggevenden niet in enig opzicht van slecht levensgedrag zijn. Gelet hierop zijn geen beperkingen gesteld aan de feiten of omstandigheden, die bij de beoordeling van het levensgedrag mogen worden betrokken. Het is niet vereist dat bij die beoordeling alleen feiten en omstandigheden die te maken hebben met de exploitatie van een café worden betrokken. Uit de uitspraak van de Afdeling van 22 mei 2013 (ECLI:RVS:2013:CA0629) volgt verder dat een strafrechtelijke veroordeling niet vereist is.

ABRvS 18-12-2019, ECLI:NL:RVS:2019:4258; Voorzieningenrechter Raad van State 05-03-2020, ECLI:NL:RVS:2020:689 en ECLI:NL:RVS:2020:690. De Afdeling vindt dat het in beginsel voldoende duidelijk en ondubbelzinnig, objectief, transparant en toegankelijk genoeg is om iemand zijn levensgedrag tegen te werpen en dat er dus geen sprake is van strijd met artikel 10 van de Dienstenrichtlijn.

Vierde lid
Voor een aantal categorieën van kleinschalige openbare inrichtingen waar geen alcohol wordt geschonken, en waar de openbare orde evident niet in het geding is, is in de visie van de VNG geen vergunning nodig. Te denken valt aan tearooms, een ontbijthoekje bij de bakker, ijssalons, bedrijfskantines en -restaurants et cetera. Vooralsnog is gekozen om winkels in de zin van de Winkeltijdenwet, die als nevenactiviteit een horecagedeelte hebben, uit te sluiten. De gemeente kan – indien gewenst - het toepassingsgebied verder beperken door in het artikel eisen te stellen aan de afmetingen van de ruimte. Bijvoorbeeld deze mag maximaal 20 vierkante meter bedragen en niet meer dan 20% van het vloeroppervlak. In het model is zo'n maatvoering niet opgenomen om de gemeente de gelegenheid te geven dit lokaal te bepalen.

Vijfde lid
Hier wordt een alternatief geïntroduceerd voor de openbare inrichtingen die onder de Alcoholwet vallen, de zogenaamde natte horeca. Indien deze in de afgelopen zes maanden geen ernstige overlast gegeven hebben, verleent de burgemeester aan dergelijke bedrijven ambtshalve of op verzoek een vrijstelling. De horeca-exploitatievergunning fungeert in dit systeem dan nog alleen als stok achter de deur voor de natte horecabedrijven die ernstige overlast geven. Tegen de verlening van zo'n vrijstelling staat bezwaar en beroep open. De burgemeester kan de vrijstelling ambtshalve verlenen. Daardoor hoeft de vergunninghouder de vrijstelling niet aan te vragen.
Geeft een horecabedrijf alsnog ernstige overlast, dan trekt de burgemeester de vrijstelling in. Het bedrijf heeft dan een vergunning nodig en zal die dus moeten aanvragen. Zolang de vergunning niet is verleend, zal het bedrijf gesloten moeten blijven.
Op de natte horecabedrijven die op het moment van inwerkingtreding van deze bepaling al over een horeca-exploitatievergunning beschikken, zijn de weigeringsgronden genoemd in het tweede en derde lid, niet van toepassing; anders hadden zij de vergunning immers niet gekregen.
Horecabedrijven die zich nieuw in de gemeente willen vestigen krijgen in beginsel het vertrouwen; ze krijgen dus een vrijstelling voor een proefperiode van een half jaar. Als het bedrijf in die periode geen ernstige overlast heeft veroorzaakt, krijgt het dezelfde permanente vrijstelling als de andere reeds aanwezige bedrijven. Als het wel overlast veroorzaakt, gaat het alsnog onder de vergunningplicht vallen.
Uiteraard kan de gemeente de duur van een half jaar naar eigen bevinding aanpassen.
Voor de zogenaamde droge horeca – waar geen alcohol geschonken wordt – blijft de horeca-exploitatievergunning wel van toepassing. Deze vergunningplicht op grond van de APV maakt het voor gemeenten mogelijk om ook voor de aanvrager van een vergunning voor de exploitatie van een coffeeshop een VOG te vragen en een Bibob-onderzoek te doen. De horeca-exploitatievergunning is immers op grond van artikel 1:5 persoonsgebonden.

Zevende lid
Dit artikel valt onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn. Hier is er vanwege dwingende redenen van algemeen belang voor gekozen om de lex silencio positivo van toepassing uit te zonderen. Het gaat hier om een vergunning voor met name horeca-inrichtingen (eerste lid) en om vrijstelling van die vergunningplicht (vijfde lid). Het zou met name vanwege aspecten van openbare orde en milieu onwenselijk zijn als deze zonder een op de inrichting afgestemde vergunning kunnen openen.

Jurisprudentie
ABRvS 24-03-1997, ECLI:NL:RVS:1997:ZF2622. Strijd met het bestemmingsplan is als weigeringsgrond aanvaardbaar.

ARRS 22-05-1987, ECLI:NL:RVS:1987:AM9857, ARRS 08-01-1988, ECLI:NL:RVS:1988:AN0017 en ABRvS 24-01-1995, ECLI:NL:RVS:1995:AP9517. Aannemelijk is dat de aantasting van de woon- en leefsituatie wordt veroorzaakt door de cumulatieve effecten van het totale aantal inrichtingen.

ABRvS 17-06-1997, ECLI:NL:RVS:1997:AP7172. Voorschrift in terrasvergunning, waarbij op dagen dat er evenementen zijn aan het gebruik van de weg voor dat doel prioriteit wordt gegeven, dient doelmatig gebruik en beheer van de weg.

ABRvS 05-06-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE3681 en ABRvS 13-11-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AF0269 (Nijmegen). Een terras is een bij een voor het publiek openstaand gebouw behorend erf in de zin van artikel 174 van de Gemeentewet. Ingevolge het eerste lid van dit artikel is de burgemeester onder meer belast met het toezicht op de voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven. Ingevolge het derde lid van dit artikel is de burgemeester belast met de uitvoering van de

verordeningen voor zover deze betrekking hebben op dat toezicht. De burgemeester – en niet het college – is dus bevoegd om terrasvergunningen te verlenen.

ABRvS 13-11-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AF0274. De burgemeester heeft terecht vergunning verleend voor de exploitatie van een terras van bepaalde afmetingen en aan deze vergunning in verband met het belang van de verkeersveiligheid een voorwaarde inzake wijze van bediening verbonden.

ABRvS 13-11-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AF0261. Het college is niet bevoegd tot het nemen van besluiten op aanvragen om terrasvergunningen.

ABRvS 28-04-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO8501. Internetdiensten trekken een zelfstandige stroom bezoekers; internetcafé komt niet in aanmerking voor vergunning op grond van de DHW.

Rb. Roermond 30-12-2004, ECLI:NL:RBROE:2004:AU0457. Weigering op grond van gemeentelijk onderzoek als gevolg van de Bibob.

ABRvS 09-02-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AS5523. Een APV vergunning voor de exploitatie van een horecabedrijf is persoonsgebonden. Dat tevens een gedoogverklaring voor de exploitatie van een coffeeshop is verstrekt doet hier niets aan af. Na overlijden vervalt vergunning en gedoogverklaring.

Artikel 2:29 Sluitingstijd

Eerste lid

Artikel 2:29 voorziet in een sluitingsregeling. Daarin is onderscheid gemaakt tussen de sluitingstijden op werkdagen en de sluitingstijden gedurende het weekeinde. Uiteraard kan deze onderverdeling anders worden opgezet, indien gewenst.

Grondslag voor de in de APV opgenomen sluitingsbepalingen is artikel 149 van de Gemeentewet. De raad kan verplichte sluitingstijden voor openbare inrichtingen vaststellen in het belang van de openbare orde. Deze bevoegdheid houdt ook in dat een afwijkende sluitingsplicht kan worden vastgesteld voor de zondag. Volgens HR 22-07-1960, AB 1961, p. 15, belet dit artikel de raad niet om voor de zondag een afwijkende regeling te treffen voor de sluitingstijden van cafés en dergelijke mits de grond voor de afwijking van de voor de andere dagen geldende regeling niet gelegen is in het bijzondere karakter van de zondag. Volgens de Hoge Raad beoogt de Zondagswet naar haar strekking niet de gemeentelijke wetgever te beperken in zijn bevoegdheid om ter afwering van verstoring van de openbare orde voorzieningen te treffen.

De sluitingsbepalingen betreffen de gedeelten van de inrichting, waarin de eigenlijke horecawerkzaamheden worden uitgeoefend: een op het trottoir gesitueerd terras behoort wel tot de inrichting, de zich boven de inrichting bevindende woning van de exploitant niet. Ook sportkantines, sociëteiten, clublokalen, verenigingsgebouwen en dergelijke zijn als inrichting aan te merken.

Het besloten karakter van een horecabedrijf kan de veronderstelling wekken dat de in de APV opgenomen sluitingstijden niet van toepassing zijn op dat bedrijf: immers, volgens de jurisprudentie kan een gemeentelijke verordening geen activiteiten betreffen die elk karakter van openbaarheid missen. Dit kan echter niet worden gezegd van activiteiten die een weerslag hebben op een openbaar belang, waarvan ook sprake is bij besloten horecabedrijven. De sluitingsuurbepaling ziet niet op activiteiten binnen het bedrijf, maar op de (nadelige) invloed die daarvan uitgaat op de omgeving: bijvoorbeeld in de vorm van overlast van komende en gaande bezoekers (het aan en afrijden van auto's, het slaan met portieren, claxonneren, menselijk stemgeluid en dergelijke). Sommige gemeenten hebben, bij wijze van of na een experiment, de verplichte sluitingsuren uit de APV geschrapt. Argument daarvoor is meestal, dat daardoor onder meer de verstoring van de openbare orde (nachtrust) aanzienlijk kan worden beperkt: er is sprake van minder geluidsoverlast doordat cafébezoekers niet langer tegelijk maar geleidelijk aan huiswaarts keren en de politie is beter in staat voldoende toezicht uit te oefenen. Zo'n maatregel zal meer vruchten afwerpen naarmate zij tevens van kracht is in gemeenten in de directe omgeving: anders bestaat immers het

gevaar dat de liberalere openingstijden een aantrekkingskracht uitoefenen op horecabezoekers uit aangrenzende gemeenten, en dat de kans op verstoring van de openbare orde wordt vergroot.

Uitvoering
Het onderscheid tussen regelgeving en uitvoering heeft in het kader van de sluitingsuren van inrichtingen aanleiding gegeven tot veel jurisprudentie van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State. In de uitspraak ABRvS 02-09-1983, ECLI:NL:RVS:1983:AM7471 (Oploo, Sint Anthonis en Ledeacker) stond de vraag centraal of de burgemeester bevoegd was een permanente ontheffing te verlenen van het verbod uit de APV. De Afdeling heeft over de bevoegdheidsafbakening tussen de raad en burgemeester aangegeven dat de raad in het APV-artikel in het geheel geen grenzen stelt aan de ontheffingsbevoegdheid van de burgemeester. Noch uit de tekst van het APV artikel, noch anderszins blijkt dat de ontheffing bijvoorbeeld slechts in bijzondere omstandigheden of in incidentele gevallen door de burgemeester mag worden verleend.
De visie van verweerder dat hij zich op het terrein van de gemeentelijke wetgever zou bewegen, zou naar het oordeel van de Afdeling slechts opgaan indien hij aan alle inrichtingen in de gemeente onbeperkt ontheffing van het in het desbetreffende APV-artikel vervatte verbod zou verlenen. In dat geval zou verweerder immers de door de raad vastgestelde sluitingsuren als vermeld in artikel 56 (thans: 2:29), eerste lid, van de APV in feite ter zijde stellen. De Afdeling kan daarom niet inzien waarom de burgemeester de bevoegdheid zou missen het verzoek om ontheffing in te willigen.

Vierde lid
Voor het horecagedeelte geldt dezelfde sluitingstijd als voor de winkel om te voorkomen dat de horeca-activiteiten na sluitingstijd worden voortgezet.

Vijfde lid
Een openbare inrichting als bedoeld in artikel 2:27 kan vergunningplichtig zijn ingevolge de Wm of onder de werking van het Activiteitenbesluit milieubeheer vallen. Aan een krachtens de wet te verlenen vergunning kunnen eveneens voorschriften worden verbonden dan wel nadere eisen worden gesteld ter voorkoming van de indirecte gevolgen van de inrichting.
De sluitingsbepalingen van de APV gelden derhalve niet voor zover de op de Wm gebaseerde voorschriften van toepassing zijn. Wat betekent dit voor de reikwijdte van de APV-bepalingen? De Wm beoogt een uitputtende regeling te geven ter voorkoming of beperking van alle nadelige gevolgen voor het milieu door het in werking zijn van krachtens die wet aangewezen inrichtingen. De raad is niet bevoegd die regeling bij verordening aan te vullen, indien daarmee wordt beoogd dezelfde belangen te beschermen.
De raad kan dus niet aanvullend via de APV gevaar, schade of hinder of andere belangen die onder het begrip ‘bescherming van het milieu’ vallen, tegengaan die worden veroorzaakt door een inrichting die vergunningplichtig is ingevolge de Wm.

Zesde lid
Enerzijds gaat het hier om een relatief overzichtelijk besluit dat op zich tijdig genomen kan worden. Anderzijds zou een stilzwijgend verleende ontheffing zeer onwenselijk zijn voor omwonenden en andere ondernemers. De lex silencio positivo is hier van toepassing uitgezonderd. Het staat de raad vrij om daarin een andere keuze te maken.

Jurisprudentie
Vz. ARRS 21-12-1992, ECLI:NL:RVS:1992:AQ1344. Een in naam besloten club die wel in hoge mate voor het publiek toegankelijk is, moet voldoen aan de sluitingstijden van de APV.

Rb. Breda 03-12-1997, ECLI:NL:RBBRE:1997:ZF0555. Beleid op basis waarvan coffeeshops, in tegenstelling tot andere horecabedrijven, vanaf 20:00 uur gesloten moeten zijn is noch in strijd met

de Winkeltijdenwet noch anderszins onredelijk. Een coffeeshop is geen winkel. Hij is immers in hoofdzaak ingericht als een bedrijf waar gekochte waren ter plaatse worden genuttigd.

ARRS 02-09-1983, ECLI:NL:RVS:1983:AM7471. Sluitingstijden in de APV stellen geen grenzen aan de bevoegdheid van de burgemeester om ontheffing te verlenen.
ARRS 19-01-1984, ECLI:NL:RVS:1984:AM7699. De ontheffing van de burgemeester mag geen permanent karakter hebben en niet alle in de gemeente aanwezige inrichtingen betreffen.

ABRvS 29-10-2003, ECLI:NL:RVS:2003:AM5381. Herhaalde overtreding van sluitingstijd leidt tot onmiddellijke sluiting horecabedrijf.

ABRvS 02-03-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BP6323 (Edam/Volendam). De plaatsing van een artikel heeft een uitstraling naar de wijze waarop het gelezen moet worden.

ABRvS 24-10-2018, ECLI:NL:RVS:2018:3487. De systematiek van een APV is van belang voor het antwoord op de vraag op welke gronden de ontheffing of vergunning mag worden geweigerd. De ontheffing van sluitingstijden is geregeld binnen het hoofdstuk 'Openbare orde' en geplaatst in de afdeling 'Toezicht op openbare inrichtingen'. De burgemeester heeft niet in redelijkheid het standpunt kunnen innemen dat de door hem genoemde omstandigheden een gevaar opleveren voor de openbare orde in verband met het toezicht op openbare inrichtingen.

Artikel 2:30 Afwijking sluitingstijden; tijdelijke sluiting
Eerste lid
Artikel 174 van de Gemeentewet vormt de grondslag voor de bevoegdheid om een of meer horecabedrijven tijdelijk afwijkende sluitingsuren op te leggen of tijdelijk te sluiten. Aanleiding voor tijdelijke afwijking of sluiting moet zijn gelegen in het belang van de openbare orde, veiligheid of gezondheid, of in bijzondere omstandigheden (zoals, al dan niet lokale, feestdagen). Het betreft een algemene bevoegdheid die zich niet alleen kan uitstrekken tot een maar ook tot meer of zelfs tot alle in de gemeente aanwezige horecabedrijven. Wel beperkt de bevoegdheid zich tot het tijdelijk vaststellen van afwijkende sluitingstijden of tot tijdelijke sluiting.

Tweede lid
Hoewel de wetgever er bij de invoering van de Wet 'Damocles' (artikel 13b van de Opiumwet) vanuit is gegaan dat gemeentelijke regelingen (overlast- of exploitatieverordeningen) hun geldigheid behouden omdat het onderwerp van de gemeentelijke regeling een ander is, lijkt het raadzaam door middel van het bepaalde in het tweede lid buiten twijfel te stellen dat niet in dezelfde situaties kan worden opgetreden als waarvoor artikel 13b van de Opiumwet is bedoeld. Zie voor meer informatie en jurisprudentie ook de website van het CCV (www.hetccv.nl).
Ook de Wet Victor is van belang. Deze wet houdt in dat het college de bevoegdheid krijgt om de eigenaar van een pand dat is gesloten op grond van de APV, artikel 13b van de Opiumwet of artikel 174a van de Gemeentewet aan te schrijven om het pand in gebruik te geven aan een andere persoon of instelling, dan wel om verbeteringen aan te brengen. Als de verstoring van de openbare orde of de verkoop van drugs niet langdurig achterwege blijft, kan in het uiterste geval zelfs overgegaan worden tot onteigening.
In de Wet Victor is ook bepaald dat sluitingen op grond van artikel 13b van de Opiumwet en artikel 174a van de Gemeentewet moeten worden ingeschreven in de openbare registers, conform artikel 3:16 van het BW. Merkwaardig genoeg geldt deze inschrijvingsplicht niet voor de sluitingen op grond van de APV.

Jurisprudentie

ARRS 15-06-1984, ECLI:NL:RVS:1984:AH0402. Artikel 174 van de Gemeentewet geeft aan de burgemeester reeds een sluitingsbevoegdheid. Wenselijk om ook in de APV een sluitingsbepaling op te nemen.

ABRvS 23-05-1995, ECLI:NLRVS:1995:AN4389. Sluitingsmaatregel heeft geen punitief karakter en is niet onevenredig zwaar.

Vz. ARRvS 26-08-1992, ECLI:NL:RVS:1992:AN2898 en ABRvS 05-07-1996, JG 96.0266. Sluitingsbevel zonder tijdsbepaling voldoet niet aan artikel 221 van de Gemeentewet (oud).

Vz. ABRvS 05-09-1997, Gst. 1998, 7069, 4. Terechte sluiting voor onbepaalde tijd van coffeeshop die het nuloptiebeleid overtreedt.

ABRvS 04-07-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AN6835. Terechte sluiting van horecagelegenheid voor de duur van een jaar wegens handel in harddrugs. Persoonlijke verwijtbaarheid van de exploitant daarbij (bij handel in harddrugs) is niet van belang.

Pres. Rb. Rotterdam 05-09-1997, JG 97.0209. Terechte sluiting van twee horeca-inrichtingen en intrekking van de exploitatievergunningen wegens smokkel van illegalen. Aantasting van de openbare orde.

ABRvS 06-02-1997, JG 97.0075. Bij uitoefening sluitingsbevoegdheid hoeft burgemeester geen strikte strafrechtelijke bewijsregels in acht te nemen.

ABRvS 11-06-1998, ECLI:NL:RVS:1998:ZF3389. Sluiting is geen ‘criminal charge’ als bedoeld in artikel 6 van het EVRM. Inzage in geanonimiseerde getuigenverklaringen en politierapporten is dan ook niet strijdig met het ‘fair trial’-beginsel.

Pres. Rb. Breda 27-01-1998, JG 98.0096. In bestuursrechtelijk geding moeten wel de juistheid van de feiten en zorgvuldigheid van het besluit kunnen worden getoetst.

Pres. Rb. Haarlem 16-11-2001, ECLI:NL:RBHAA:2001:AD5792. Terechte sluiting van een discotheek op grond van artikel 2.3.1.5 van de APV van Zaanstad, nu is gebleken dat de situatie rond het gebruik van partydrugs uit een oogpunt van te beschermen gezondheidsbelangen onbeheersbaar is.

Rb. Den Haag 10-05-2005, ECLI:NL:RBSGR:2005:AT6239. Het (tijdelijk) sluiten van een horecabedrijf enkele weken nadat een overtreding van de sluitingsuren heeft plaatsgehad, is geen reparatoire maatregel maar een punitieve sanctie, waar de waarborgen van artikel 6 van het EVRM op zien.

ABRvS 11-05-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AT5345. Het intrekken van de horecavergunning (voor een bedrijf dat geen alcohol verkoopt) vanwege het feit dat de aanvrager niet voldoet aan eisen ten aanzien van zedelijk gedrag, is geen punitieve sanctie en daarom niet in strijd met artikel 6 van het EVRM.

ABRvS 09-02-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AS5485. Bij een beslissing van de burgemeester om een horeca-inrichting te sluiten toetst de rechter terughoudend.

ABRvS 15-09-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AR2177. Het niet voorkomen van overlast in de omgeving van een coffeeshop reden voor tijdelijke sluiting.

ABRvS 05-01-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AR8730. De aanwezigheid van cocaïne leidt tot onmiddellijke sluiting en het schrappen van de gedooglijst van een coffeeshop.

Rb. Breda 05-11-2004, ECLI:NL:RBBRE:2004:AR6323. Eén pistoolschot is nog geen reden tot sluiting.

ABRvS 13-04-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AT3727. Aantreffen van harddrugs leidt tot onmiddellijke sluiting van coffeeshop. Persoonlijke verwijtbaarheid speelt geen rol.

ABRvS 18-05-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AT5655. Schietincident bij overval is reden voor tijdelijke sluiting. Is een reparatoire maatregel, gericht op herstel van de openbare orde, waarbij de persoon van de coffeeshophouder geen rol speelt.

Vz. Rb Midden-Nederland 03-01-2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:8. Sluiting van een club voor zes maanden in verband met geweldsincidenten. Vuurwerkincident is een ernstig geweldsincident (categorie 1). Het beleid van de gemeente is niet kennelijk onredelijk. Geen bijzondere omstandigheden op grond waarvan gemeente moest afwijken van het beleid.

Artikel 2:31 Verboden gedragingen
Onder a
Deze bepaling geeft een verbod om de orde in horecabedrijven te verstoren, dat zich in zijn algemeenheid tot bezoekers richt.

Onder b
Ook het bepaalde onder b richt zich tot de (potentiële) bezoeker (niet het personeel) van de inrichting. Als die zich met goedvinden van de exploitant in de inrichting bevindt in de tijd dat de inrichting gesloten moet zijn, overtreedt hij artikel 2:31. Als hij geen toestemming van de exploitant heeft en niet weggaat als de exploitant dat vraagt, overtreedt hij artikel 138 van het WvSr (lokaalvredebreuk).

Onder c
Het gestelde onder c richt zich tot de exploitant.

Zwarte lijst
Het verschijnsel "zwarte lijst" heeft enkele malen de publiciteit gehaald als instrument ter handhaving van de openbare orde in het algemeen en van de orde in inrichtingen in het bijzonder, dat op individuele bezoekers is gericht.
Al uit HR 02-06-1924, NJ 1924, p. 901, blijkt dat een verbod om personen in een tapperij te laten verblijven die zich aan alcoholhoudende drank plegen te buiten te gaan, de openbare orde betreft.
In ARRS 19-06-1984, AB 1985, 215 komt aan de orde hoe het hanteren van de zwarte lijst zich verhoudt tot de internationale verdragen en tot de huishouding van de gemeente. Kort gezegd oordeelde de Afdeling dat, mede gezien de achtergrond van het bestreden besluit en het feit dat het verbod slechts deels betrekking heeft op het verblijf van appellant in het jongerencentrum waar deze als vrijwilliger werkzaam was, het gehanteerde middel evenredig is te achten tot het daarmee beoogde doel, te weten de bescherming van de openbare orde, en dat het genomen besluit noodzakelijk kan worden geacht ter bescherming van dat belang.
Het instrument van de zwarte lijst wordt weinig toegepast. Indien gewenst, zou in de APV de volgende bepaling kunnen worden opgenomen:

> 1. Het is de houder van een openbare inrichting, als bedoeld in artikel 2:27, eerste lid, verboden in die inrichting toe te laten of te laten verblijven niet tot zijn gezin behorende personen, die naar het oordeel van de burgemeester misbruik van alcoholhoudende drank plegen te maken en wier namen als zodanig schriftelijk door de burgemeester aan die houder zijn opgegeven.
> 2. Het is aan een persoon wiens naam ingevolge het bepaalde in het eerste lid door de burgemeester aan de houders van openbare inrichtingen, als bedoeld in artikel 2:27, eerste

lid, is opgegeven, verboden zich in een dergelijke inrichting te bevinden nadat hij schriftelijk door de burgemeester van dit verbod in kennis is gesteld.
3. Het verbod in het tweede lid geldt voor een bepaalde periode, die niet langer is dan een jaar.

Volgens Ktr. Tilburg 22-03-1989, NJ 1989, 585, is een toegangsverbod van onbepaalde duur strijdig met artikel 5 van het EVRM. In verband daarmee verdient het aanbeveling bovenstaande modelbepaling uit te breiden.
De bepaling onder c is bedoeld om te voorkomen dat het terras een tappunt wordt voor passanten. Omdat de tekst ten onrechte de suggestie wekte dat staanplaatsen op het terras niet zouden mogen is die in 2014 aangepast.

Jurisprudentie
Wnd. Vz. 16-09-1982, AB 1983, 38 en Wnd. Vz. 30-03-1983, KG 1983, 195. Instrument van de zwarte lijst wordt toelaatbaar geacht.

Hetgeen in dit artikel onder b staat vermeld wordt meestal in de vergunningsvoorschriften opgenomen. Hier is het als algemene regel geformuleerd. Naar wens kunnen andere algemene regels worden toegevoegd.

Artikel 2:32 Handel binnen openbare inrichtingen
Dit artikel betreft een verbod van heling. Het is bekend dat in sommige cafés regelmatig gestolen goed wordt verhandeld.
In een aantal grote steden doet zich het verschijnsel voor dat drugverslaafden naar bepaalde cafés gaan om daar gestolen goederen aan de man te brengen. Artikel 2:32 sluit aan op het in artikel 14 Alcoholwet neergelegde verbod tot het uitoefenen van de kleinhandel. Dit laatste verbod ziet echter slechts op verkoophandelingen.
Omdat artikel 2:32 een verbod bevat voor de exploitant (en niet voor de handelaar), kan dit artikel niet worden gebaseerd op artikel 437ter of artikel 437 van het WvSr. Het artikel is vastgesteld op basis van artikel 149 van de Gemeentewet, terwijl de strafsanctie is gebaseerd op artikel 154 van de Gemeentewet.

Jurisprudentie
ABRvS 15-07-1996, AB 1996, 414. Sluiting café in verband met heling; burgemeester moet aan het sluitingsbevel ten grondslag liggende feiten voldoende aannemelijk maken.

Pres. Rb. Rotterdam 07-04-1995, JG 95.0202. Terechte sluiting snackloket in verband met heling. Bekendmaking van de sluiting dient geen enkel doel.

Artikel 2:33 Het college als bevoegd bestuursorgaan
Het begrip ‘openbare inrichting’ als omschreven in artikel 2:27 ziet ook op inrichtingen die niet voor het publiek toegankelijk zijn, zoals besloten sociëteiten en gezelligheidsverenigingen. Gelet op artikel 174 van de Gemeentewet is in dat geval niet de burgemeester maar het college het bevoegde bestuursorgaan. De tekst is in overeenstemming gebracht met die van artikel 174 van de Gemeentewet.

Artikel 2:34
(Vervallen)

Afdeling 5. Regulering paracommerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet

Algemeen

Inleiding

Deze modelverordening bevat medebewindbepalingen die zijn gebaseerd op de artikelen 4, 25a, 25b, 25c en 25d van de Alcoholwet. Hoewel de APV voor het overgrote deel uit autonome bepalingen bestaat, is ervoor gekozen om deze medebewindbepalingen daarin op te nemen omdat dit vanuit praktisch oogpunt een logische stap is. Immers, de APV regelt al aanverwante zaken zoals de horeca-exploitatievergunning, sluitingstijden en dergelijke.

Oneerlijke mededinging

De op basis van artikel 4 van de Alcoholwet door gemeenten te stellen regels met betrekking tot de paracommerciële horecabedrijven dienen ter voorkoming van oneerlijke mededinging. Uit de MvT (Kamerstukken II 2008/09, 32 022, nr. 3, p. 10) blijkt dat de regering ervan uitgaat dat de gemeenten de belangrijke maatschappelijke functie van de verschillende paracommerciële instellingen in acht zullen nemen en geen onnodige beperkingen zullen opleggen daar waar de mededinging niet in het geding is en er geen sprake is van onverantwoorde verstrekking van alcohol, met name aan jongeren. Concreet komt het er op neer dat de gemeentelijke uitwerking moet leiden tot regels die op z'n minst in enige mate bijdragen aan het voorkomen van oneerlijke mededinging. Of in bepaalde gevallen sprake zal zijn van oneerlijke mededinging is sterk afhankelijk van de lokale situatie. Bij de aanzienlijke ruimte die dit uitgangspunt biedt zal de gemeentelijke uitwerking verder overeenkomstig de algemene beginselen van behoorlijk bestuur plaats moeten vinden. Er is dus aanzienlijke ruimte voor een afweging van belangen, die enerzijds niet tot het volledig uitbannen van oneerlijke mededinging hoeft te leiden en anderzijds niet tot het volledig ongemoeid laten van oneerlijke mededinging mag leiden.

Verplichte en niet verplichte bepalingen

Een regeling op grond van artikel 4 van de Alcoholwet, in deze modelverordening uitgewerkt in artikel 2:34b, is verplicht. Dat geldt niet voor de artikelen 2:34c tot en met 2:34f, die gebaseerd zijn op de artikelen 25a, 25b, 25c en 25d van de Alcoholwet. Daarnaast hebben deze bepalingen niet als doel het tegengaan van oneerlijke mededinging, maar het tegengaan van onverantwoorde verstrekking van alcohol, met name aan jongeren.

Bestuurlijke boete, strafbaarstelling en bestuursdwang

Uit de eerder aangehaalde MvT (p. 51) blijkt dat aan de bestaande arrangementen niets verandert als het gaat om de afbakening tussen bestuursrechtelijke handhaving via bestuurlijke boeten en strafrechtelijke handhaving op grond van de WED. "Uitgangspunt is en blijft dat de handhaving van de DHW zal geschieden door het opleggen van bestuurlijke boeten. Alleen indien de overtreding een direct gevaar voor de gezondheid of veiligheid van de mens tot gevolg heeft of het door de wetsovertreder genoten economisch voordeel groter is dan de bestuurlijke boetes zal er behoefte kunnen zijn om de zaak voor te leggen aan het OM om via de WED af te doen: de WED voorziet namelijk in een breder arsenaal aan sancties, zoals hogere maxima voor boetes en de mogelijkheid tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Zolang dit duale stelsel bestaat heeft deze situatie zich nog geen enkele keer voorgedaan. We mogen constateren dat tot op heden het duale stelsel in het kader van de DHW probleemloos functioneert."

De grondslag voor het opleggen door de burgemeester van een bestuurlijke boete voor overtreding van onder meer de op basis van deze modelverordening vastgestelde bepalingen is artikel 44a van de Alcoholwet. Op grond van datzelfde artikel 44a kan de burgemeester ook voor overtreding van een aantal andere bepalingen uit de Alcoholwet een bestuurlijke boete opleggen. Informatie over de toepassing van de bestuurlijke boete vindt u op de website van de NVWA, https://www.nvwa.nl/over-de-nvwa/hoe-de-nvwa-werkt/toezicht-maatregelen-en-boetes/bestuurlijke-boete.

Overtredingen van de op basis van deze modelverordening aan de APV toegevoegde bepalingen zijn strafbaar als overtredingen op grond van artikel 2, vierde lid, juncto 1, onder 4˚, van de WED. De desbetreffende artikelen zijn daarom niet in de opsomming van overtredingen in hoofdstuk 6 'Sanctie-, overgangs- en slotbepalingen' opgenomen.
In artikel 44 van de Alcoholwet is voorts bepaald dat de Minister en de burgemeester bestuursdwang kunnen toepassen ter handhaving van een krachtens dit artikel opgelegde ontzegging. Dit betreft de ontzegging dat een supermarkt, een warenhuis dat ook levensmiddelen verkoopt of een snackbar, e.d. nog langer (zwak)-alcoholhoudende drank mag verkopen als het bedrijf in een periode van 12 maanden driemaal alcoholhoudende drank aan iemand jonger dan 18 jaar heeft verstrekt. Ditzelfde geldt voor een slijter die in een periode van 12 maanden driemaal de regels omtrent de verkoop op afstand heeft overtreden.

Toezichthouders
De toezichthouders worden benoemd door de burgemeester. Zij kunnen worden vermeld in artikel 6:2. Op grond van artikel 42 van de Alcoholwet hebben zij de bevoegdheid om woningen binnen te treden zonder toestemming van de bewoners, als de toezichthouder vermoedt dat daar bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank aan particulieren wordt verstrekt of als dat daadwerkelijk gebeurt.

Artikelsgewijs

NB. In deze artikelsgewijze toelichting worden enkel die delen die (inhoudelijke) toelichting behoeven nader toegelicht.

Artikel 2:34a Definities
De definities uit de Alcoholwet werken door in de op de Alcoholwet gebaseerde regelgeving. Ter verduidelijking is een uitdrukkelijke verwijzing opgenomen, waaruit tevens blijkt dat deze definities enkel voor afdeling 5 gelden. Het gaat om de volgende definities.
- alcoholhoudende drank: de drank die bij een temperatuur van twintig graden Celsius voor meer dan een half volumeprocent uit alcohol bestaat.
- horecabedrijf: de activiteit in ieder geval bestaande uit het bedrijfsmatig of anders dan om niet verstrekken van alcoholhoudende drank voor gebruik ter plaatse.
In afdeling 4 (toezicht op openbare inrichtingen) wordt de term horecabedrijf niet gebruikt, maar de term openbare inrichting. Uit de definitie in artikel 2:27 blijkt dat onder openbare inrichtingen niet alleen horecabedrijven als bedoeld in de Alcoholwet vallen, maar ook bedrijven waar alleen alcoholvrije drank wordt geschonken, of rookwaar voor gebruik ter plaatse wordt verstrekt (coffeeshops), of zwak-alcoholhoudende drank om mee te nemen wordt verkocht (snackbars en dergelijke). Op de horecabedrijven in de zin van de Alcoholwet is dus zowel afdeling 4 als afdeling 5 van toepassing.
- horecalokaliteit: een van een afsluitbare toegang voorziene lokaliteit, onderdeel uitmakend van een inrichting waarin het horecabedrijf wordt uitgeoefend, in ieder geval bestemd voor het verstrekken van alcoholhoudende drank voor gebruik ter plaatse.
- inrichting: de lokaliteiten waarin het slijtersbedrijf of het horecabedrijf wordt uitgeoefend, met de daarbij behorende terrassen voor zover die terrassen in ieder geval bestemd zijn voor het verstrekken van alcoholhoudende drank voor gebruik ter plaatse, welke lokaliteiten al dan niet onderdeel uitmaken van een andere besloten ruimte.
- paracommerciële rechtspersoon: een rechtspersoon niet zijnde een naamloze vennootschap of besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, die zich naast activiteiten van recreatieve, sportieve, sociaal-culturele, educatieve, levensbeschouwelijke of godsdienstige aard richt op de exploitatie in eigen beheer van een horecabedrijf.
- sterke drank: de drank, die bij een temperatuur van twintig graden Celsius voor vijftien of meer volumenprocenten uit alcohol bestaat, met uitzondering van wijn.

- slijtersbedrijf: de activiteit bestaande uit het bedrijfsmatig of anders dan om niet aan particulieren verstrekken van sterke drank voor gebruik elders dan ter plaatse, al dan niet gepaard gaande met het bedrijfsmatig of anders dan om niet aan particulieren verstrekken van zwak-alcoholhoudende en alcoholvrije drank voor gebruik elders dan ter plaatse of met het bedrijfsmatig verrichten van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen andere handelingen.
- zwak-alcoholhoudende drank: alcoholhoudende drank, met uitzondering van sterke drank.

Artikel 2:34b Regulering paracommerciële rechtspersonen
Artikel 4 van de Alcoholwet verplicht gemeenten ter voorkoming van oneerlijke mededinging regels te stellen waaraan paracommerciële rechtspersonen zich te houden hebben wanneer zij alcoholhoudende drank verstrekken. Op grond van artikel 4, eerste lid en derde lid, onder a, van de Alcoholwet moet geregeld worden gedurende welke tijden in de betrokken inrichting alcoholhoudende drank mag worden verstrekt. Met andere woorden, de schenktijden voor alcoholhoudende dranken moeten geregeld worden. Op grond van artikel 4, eerste lid en derde lid, onder b en c, van de Alcoholwet moeten regels gesteld worden met betrekking tot door paracommerciële rechtspersonen in de inrichting te houden bijeenkomsten van persoonlijke aard en bijeenkomsten die gericht zijn op personen welke niet of niet rechtstreeks bij de activiteiten van de desbetreffende rechtspersoon betrokken zijn. Uiteraard alleen voor zover er tijdens deze bijeenkomsten alcoholhoudende drank wordt verstrekt door de paracommerciële rechtspersoon. Zoals in het algemeen deel van deze toelichting reeds is aangegeven betekent dit dat de gemeentelijke uitwerking moet leiden tot regels die op z'n minst in enige mate bijdragen aan het voorkomen van oneerlijke mededinging.

NB. In de APV staan twee varianten (varianten 2 en 40) van de 40 varianten die zijn opgenomen in een bijlage bij VNG ledenbrief Lbr. 13/023 van 15 maart 2013 (Nieuwe modelverordening Drank- en Horecawet) en opnieuw bij VNG ledenbrief Lbr. 18/047 van 7 augustus 2018.

Op grond van artikel 4, vierde lid, van de Alcoholwet heeft de burgemeester de bevoegdheid om voor ten hoogste twaalf aaneengesloten dagen ontheffing te verlenen van de hier door de raad gestelde regels voor schenktijden en voor de verschillende soorten bijeenkomsten. Het gaat om bijzondere gelegenheden van zeer tijdelijke aard. Uit deze bewoordingen van de wet blijkt dat hier zeer terughoudend mee moet worden omgegaan. Te denken valt aan kampioenschappen en dergelijke grotendeels onvoorziene gebeurtenissen, maar het kan ook gaan om feestelijkheden die wel te voorzien zijn, zoals carnaval en Koningsdag.
Omdat de burgemeester deze bevoegdheid rechtstreeks aan de wet ontleent, kan de raad hier verder geen beperkingen aan stellen. De burgemeester kan hiervoor zelf uiteraard wel beleidsregels opstellen (artikel 4:81 van de Awb).
De Alcoholwet valt onder de Dienstenwet en ingevolge artikel 28, eerste lid, van die wet is de lex silencio positivo van toepassing op vergunningen (daar zijn ontheffingen ook onder begrepen), tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald. Artikel 4, zesde lid, van de Alcoholwet zondert de toepasselijkheid van paragraaf 4.1.3.3. van de Algemene wet bestuursrecht echter uit voor aanvragen om ontheffing als bedoeld in artikel 4, vierde lid, van die wet.

Artikel 2:34c Beperkingen voor horecabedrijven en slijtersbedrijven
Deze modelbepaling is een uitwerking van artikel 25a van de Alcoholwet. Het verbiedt de verstrekking van sterke *of* alcoholhoudende drank in inrichtingen die gelegen zijn in bepaalde aangewezen gebieden en/of die beschikken over nader aangegeven aard en/of gedurende nader bepaalde tijdsruimten. De nadere invulling van een verbod dient, in zoverre daar voor gekozen wordt, in de verordening zelf te gebeuren en kan niet aan de burgemeester gedelegeerd worden.
In het tweede lid wordt overeenkomstig artikel 25a, tweede lid, aanhef en onder b, van de Alcoholwet de burgemeester de bevoegdheid verleend om voorschriften aan de vergunning te

verbinden of deze te beperken tot zwak-alcoholhoudende drank, als dit vanwege de handhaving van de openbare orde, de veiligheid, de zedelijkheid en de volksgezondheid nodig is.

Artikel 2:34d Koppeling toegang aan leeftijden
Deze bepaling is gebaseerd op artikel 25b van de Alcoholwet. Op grond van dat artikel kan bij verordening de toegang van jongeren tot horecalokaliteiten en terrassen gereguleerd worden. Overeenkomstig artikel 25b, eerste lid, van de Alcoholwet is het aan gemeenten om te bepalen waar de leeftijdsgrens wordt gelegd, deze mag echter niet hoger zijn dan 21 jaar.

Er kan gekozen worden voor het koppelen van de toegangsleeftijd aan het sluitingsuur van de horecalokaliteit, met verwijzing naar artikel 2:29 (mogelijkheid om sluitingstijd aan te passen). In de praktijk gaat het om nachtcafés. Artikel 2:29 gaat over openbare inrichtingen. Dat is een ruimere categorie dan de horecabedrijven uit de Alcoholwet, waar artikel 2:34d betrekking op heeft. Het toelatingsverbod van artikel 2:34d geldt dus alleen voor die openbare inrichtingen die tegelijk ook een horecabedrijf zijn. Een jongere in de hier opgenomen leeftijdscategorie mag dus geen nachtcafé in, maar wel een broodjeszaak die de hele nacht open is.

Artikel 2:34e Beperkingen voor andere detailhandel dan slijtersbedrijven
Het gaat hier om een verbod bedrijfsmatig of anders dan om niet [*om particulieren een nader bepaald aantal eenheden*] zwak-alcoholhoudende drank te verkopen, dat uiteraard beperkt is tot de nader bepaalde tijdsruimte en eventueel nader bepaalde delen van de gemeente.
Deze bepaling is gebaseerd op artikel 25c van de Alcoholwet. Daarbij is uitdrukkelijk bepaald dat het verbod alleen betrekking kan hebben op een beperkte tijdsruimte. Een beperking van het verbod tot bepaalde delen van de gemeente is optioneel. Het gaat om het verbod van het verkopen van zwak-alcoholhoudende drank in bedrijven en winkels zoals warenhuizen, snackbars, supermarkten of andere levensmiddelenwinkels (artikel 18, tweede lid, van de Alcoholwet) en/of vanuit bestelruimten (internetbestellingen) (artikel 19, tweede lid, onder a, van de Alcoholwet). Doel van deze bepaling is voorkomen dat er tijdens bepaalde feestelijkheden en evenementen in de detailhandel blikjes bier, flessen wijn, breezers en andere zwak-alcoholhoudende drank wordt verkocht die vervolgens op straat wordt opgedronken. Het verkopen van sterke drank is uiteraard in ieder geval verboden in snackbars en in andere soorten winkels dan slijterijen.

Afdeling 6. Toezicht op inrichtingen tot het verschaffen van nachtverblijf

Artikel 2:35 Definitie
Inrichting
Het begrip ’inrichting’ als hier omschreven sluit aan bij artikel 438 van het WvSr, dat ziet op het als beroep verschaffen van nachtverblijf aan personen (eerste lid) en op het als beroep of gewoonte beschikbaar stellen van een terrein voor het houden van nachtverblijf of het plaatsen van kampeermiddelen en dergelijke (tweede lid).

Artikel 2:36 Kennisgeving exploitatie
Artikel 2:36 strekt ertoe, dat de burgemeester een zo volledig mogelijk overzicht heeft van de in de gemeente aanwezig nachtverblijf en kampeerinrichtingen.

Artikel 2:37
(Vervallen)

Artikel 2:38 Verschaffing gegevens nachtregister

Op grond van artikel 438 van het WvSr is een ondernemer die een hotel of pension drijft verplicht om een nachtregister bij te houden. Dit artikel in de APV komt die ondernemer tegemoet door de gast te verplichten daaraan mee te werken en zijn of haar gegevens te verstrekken. Zo'n aanvulling van het WvSr bij plaatselijke verordening werd door de Hoge Raad toelaatbaar geacht (HR 10-04-1979, NJ 1979, 442). Daarbij wordt vaak opgemerkt dat een goed bijgehouden nachtregister ook in het belang van de gemeente is, bijvoorbeeld voor de brandweer, mocht er onverhoopt brand uitbreken in een hotel of pension.
De sinds 25 mei 2018 geldende AVG heeft, net als de daarvoor geldende Wbp, als uitgangspunt dat er niet meer wordt uitgevraagd dan nodig. Er worden alleen de gegevens uitgevraagd die artikel 438 van het WvSr noemt.

Afdeling 7. Toezicht op speelgelegenheden

Artikel 2:38a Definities
Eerste lid
Het begrip 'speelgelegenheid' betreft iedere openbare gelegenheid waarin de mogelijkheid wordt geboden enig spel te beoefenen waarbij geld of in geld inwisselbare voorwerpen kunnen worden gewonnen of verloren. In de Wok is een uitputtende regeling neergelegd voor de kansspelen bedoeld in artikel 1 van die wet, zoals speelcasino's en speelautomaten. De wet is niet van toepassing op spelen, met uitzondering van behendigheidsautomaten, waarbij de spelers door hun behendigheid de kans om te winnen kunnen vergroten. Deze restcategorie van speelgelegenheden voor behendigheidsspelen wordt hier bedoeld. Het gaat dus om speelgelegenheden, waarop de Wok geen betrekking heeft.

Tweede lid
In deze afdeling voorkomende begrippen die in de Wok zijn omschreven, hebben dezelfde betekenis als in die wet. Artikel 30 en artikel 30c, vierde lid, van de wet bevatten definities van:

- speelautomaat (onderdeel a);
- behendigheidsautomaat (onderdeel b);
- kansspelautomaat (onderdeel c);
- hoogdrempelige inrichting (onderdeel d);
- laagdrempelige inrichting (onderdeel e).

Deze definities gelden ook bij de toepassing van afdeling 10.

Artikel 2:39 Speelgelegenheden
Eerste, tweede en derde lid
De vergunningplicht geldt voor het (doen) exploiteren van een speelgelegenheid, waarop de Wok [*of de speelautomatenhallenverordening*] niet van toepassing is. Artikel 2:39 heeft het beschermen van de openbare orde en het woon- en leefklimaat als doel. Zoals bij artikel 2:38a geschetst is de reikwijdte van deze vergunningplicht beperkt. Sommige gemeenten, bijvoorbeeld Amsterdam en Almere, hebben mede daarom in hun APV een bepaling opgenomen die de burgemeester de bevoegdheid geeft om in het belang van de openbare orde gebouwen te sluiten, en daarbij opgenomen dat dit ook mogelijk is bij overtreding van de Wok.

Jurisprudentie
Rb. Maastricht 07-01-2003, ECLI:NL:RBMAA:2003:AF2782. Vergunning ingetrokken, illegaal casino.

Speelautomatenhallen
Speelautomatenhallen vallen niet onder de bepaling. Het is mogelijk in een speelautomatenhallenverordening te bepalen dat bij de beoordeling van een aanvraag om

vergunning voor het exploiteren van een speelautomatenhal rekening wordt gehouden met de woon- en leefsituatie.

Vierde lid
Deze vergunning beoogt de bescherming van met name de openbare orde. Daarnaast speelt het bestrijden van gokverslaving een rol. Het is hoogst onwenselijk zijn als deze vergunning van rechtswege wordt verleend voordat er een inhoudelijke toets van de aanvraag heeft plaatsgevonden en is voltooid. Hoewel kansspelen niet onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn vallen en de lex silencio positivo dus niet uit dien hoofde van toepassing is, geldt dat behendigheidsspelen wel onder de reikwijdte van de richtlijn vallen. Voor zover van toepassing bepaalt het vierde lid daarom ten aanzien daarvan dat paragraaf 4.1.3.3. van de Awb van toepassing is uitgezonderd. Een lex silencio positivo is niet wenselijk om dwingende redenen van algemeen belang, zoals de openbare orde en volksgezondheid.

Jurisprudentie
ABRvS 29-01-2003, ECLI:NL:RVS:2003:AF3507 en Rb. Almelo 11-03-2002, ECLI:NL:RBALM:2002:AE4559. Internetgokzuil in inrichting maakt dat er sprake is van speelgelegenheid, burgemeester kan handhavend optreden.

Rb. Maastricht 07-01-2003, ECLI:NL:RBMAA:2003:AF2782. Burgemeester kan bestuursdwang toepassen in geval er sprake is van een speelgelegenheid, in dit geval een illegaal casino, zonder vergunning.

Rb. Arnhem 17-07-2002, . Speelgelegenheid door een vereniging waarvan tegen betaling van een gering bedrag een ieder lid kan worden, heeft geen besloten karakter. Burgemeester kan optreden indien er geen vergunning is.
Rb. Arnhem 17-07-2002, ECLI:NL:RBARN:2002:AE5840. Speelgelegenheid wordt in casu niet als besloten aangemerkt en is daarom vergunningplichtig. De vergunning is gevraagd noch verleend, dus kan bestuursdwang worden toegepast.

Artikel 2:40 Kansspelautomaten
Dit artikel is een uitwerking van artikel 30c, tweede lid, van de Wok. Hierin staat dat bij gemeentelijke verordening het aantal kansspelautomaten wordt vastgesteld waarvoor per hoog- en laagdrempelige inrichting een aanwezigheidsvergunning wordt verleend. Voor hoogdrempelige inrichtingen kan dat voor maximaal twee kansspelautomaten.
Kansspelautomaten zijn speelautomaten, die geen behendigheidsautomaat (zoals een flipperkast) zijn, maar gokkasten waarmee ook geld kan worden gewonnen en waar doorgaans geen behendigheid bij te pas komt.

Jurisprudentie
CBb 11-04-2003, ECLI:NL:CBB:2003:AF7697. Het verstrekken van lunches tussen 12.00 uur en 15.30 uur, dat speciaal op een reclamebord wordt aangekondigd en waarvoor een aparte lunchkaart is, vormt een laagdrempelige activiteit.

CBb 17-07-2002, ECLI:NL:CBB:2002:AE7540. Sportkantine niet per definitie laagdrempelig.

CBb 15-02-2002, ECLI:NL:CBB:2002:AD9977. Steeds geheel of gedeeltelijk geopende harmonicawand tussen café en zaalgedeelte is niet voldoende om te spreken van twee afzonderlijke horecalokaliteiten. In café geen kansspelautomaten toegestaan.

Afdeling 8. Maatregelen ter voorkoming van overlast, gevaar of schade

Artikel 2:41 Betreden gesloten woning of lokaal

Eerste lid

De burgemeester is op grond van artikel 174a van de Gemeentewet bevoegd tot sluiting van woningen, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij de woning of het lokaal behorend erf van waaruit (drugs)overlast wordt veroorzaakt. Aangezien dit artikel in de Gemeentewet niet de rechtsgevolgen van de sluiting regelt, verdient het aanbeveling dit in de APV te regelen. Het is aan te raden om voor de gevallen waarin de woning niet is verzegeld of de verzegeling reeds is verbroken een verbodsbepaling zoals in het eerste lid van artikel 2:41 op te nemen, zodat een sanctie kan worden gesteld op overtreding daarvan.

Tweede lid

Het tweede lid van artikel 2:41 is gebaseerd op de bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 13b van de Opiumwet tot toepassing van bestuursdwang als in woningen of lokalen, dan wel in of bij woningen of zodanige lokalen j behorende erven, drugs als bedoeld in lijst I of II van de Opiumwet worden verkocht, afgeleverd, verstrekt, of daarvoor aanwezig zijn. Zie verder onder de toelichting op het eerste lid.

Derde lid

Aangezien de situatie kan ontstaan dat personen de woning of het lokaal moeten betreden wegens dringende redenen, is het derde lid aan artikel 2:41 toegevoegd. Anders zou het verbod uit het eerste lid te absoluut zijn.

Artikel 2:42 Plakken en kladden

Eerste lid

In het eerste lid is sprake van een absoluut verbod. In de termen ‘bekrassen en bekladden’ ligt reeds besloten dat het daarbij niet gaat om meningsuitingen als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet, artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR.

Tweede lid

Het aanbrengen van aanplakbiljetten op een onroerende zaak kan worden aangemerkt als een middel tot bekendmaking van gedachten en gevoelens dat naast andere middelen zelfstandige betekenis heeft en met het oog op die bekendmaking in een bepaalde behoefte kan voorzien.
Op de in artikel 7 van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van meningsuiting zou inbreuk worden gemaakt als die bekendmaking in het algemeen zou worden verboden of van een voorafgaand overheidsverlof afhankelijk zou worden gesteld. Artikel 2:42 maakt op dit grondrecht geen inbreuk, aangezien het hierin neergelegde verbod krachtens het tweede lid uitsluitend een beperking van het gebruik van dit middel van bekendmaking meebrengt.
Artikel 2:42 verdraagt zich ook met artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR, aangezien de beperking in de uitoefening van het recht op vrije meningsuiting dat uit de toepassing van artikel 2:42 kan voortvloeien, kan worden aangemerkt als nodig in een democratische samenleving ter bescherming van de openbare orde.

Vijfde en zevende lid

Een voorwaarde die aan de mogelijke beperking vanuit het tweede lid moet worden gesteld is wel dat de gemeente moet zorgen voor voldoende plakplaatsen voor het aanbrengen van meningsuitingen en niet commerciële bekendmakingen. Krachtens het vijfde lid kan het college aanplakborden aanwijzen en daarvoor krachtens het zevende lid nadere regels stellen. Als de

gemeente nalaat in voldoende plakplaatsen te voorzien, dan is er volgens jurisprudentie wel sprake van strijd met artikel 7 van de Grondwet en artikel 10 van het EVRM. Men volgt in het algemeen de norm van 1 plakbord of -zuil op de 10.000 inwoners (ABRvS 05-06-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE3657).

Overige jurisprudentie
ARRS 30-12-1993, JG 94.0194, AB 1994, 578. Verzoek om vergunning voor het aanbrengen van borden aan lantaarnpalen ten behoeve van het plakken van affiches is terecht opgevat als verzoek om toestemming van de gemeente als eigenares van de lantaarnpalen. Betreft een privaatrechtelijke aangelegenheid.

Vz. ARRS 13-12-1992, JG 93.0261, Gst. 1993, 6965. Een projectie van een lichtreclame is te beschouwen als een andere wijze van aanbrengen dan aanplakken van een afbeelding of aanduiding als bedoeld in de APV.

Rb. Amsterdam 07-10-1993. In APV opgenomen plakverbod is onverbindend wegens strijd met artikel 7, eerste lid, van de Grondwet (vrijheid van meningsuiting). Derhalve is geen vervolging mogelijk ter zake van 'wild plakken'. Er waren geen voldoende vrije plakplaatsen in de stadsdelen. Gemeente is verplicht deze te scheppen.

HR 01-04-1997, NJ 1997, 457. "Niet aannemelijk is geworden dat ten gevolge van het (...) verbod geen mogelijkheid van enige betekenis tot gebruik van het onderhavige middel van verspreiding en bekendmaking zou overblijven". De bepaling is niet in strijd met artikel 10, tweede lid, van het EVRM, aangezien deze "prescribed by law" is en "necessary in a democratic society (...) for the prevention of disorder" en "protection of the (...) rights of others".

ABRvS 05-06-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE3657. Plakverbod van artikel 2.4.2 is niet in strijd met artikel 7 van de Grondwet noch met artikel 10 van het EVRM.

ABRvS 18-09-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE7789. Het is een te ruime uitleg om 'doen aanbrengen' zo uit te leggen dat dit mede inhoudt het niet tegengaan dat van Radio 538 afkomstig reclamemateriaal wordt aangeplakt. Er is geen sprake van opdracht of een actieve bemoeienis van Radio 538.

Hof Amsterdam 23-12-2004, ECLI:NL:GHAMS:2004:AS5302. Appellant heeft posters doen plakken. Hij is verantwoordelijk voor het gedrag van het bedrijf waaraan hij opdracht heeft gegeven posters te plakken, ook als dat bedrijf tegen zijn instructies in zou hebben gehandeld (door op niet toegestane plaatsen te plakken). Dat appellant het bedrijf heeft opgedragen uitsluitend op toegestane locaties te plakken disculpeert hem niet. Gesteld is immers niet dat hij goede grond had om te mogen vertrouwen dat dit bedrijf zich zou houden aan die opdracht.

Artikel 2:43 Vervoer plakgereedschap en dergelijke
Door deze bepaling wordt de effectiviteit van het in het vorige artikel 2:42 opgenomen aanplakverbod vergroot. Het tweede lid regelt een rechtvaardigingsgrond voor die gevallen dat de in het eerste lid genoemde stoffen en voorwerpen niet waren bestemd om te bekrassen, te plakken of te kladden of op andere verboden wijze aan te brengen of doen aanbrengen. Het bepaalde in het tweede lid strijdt niet met het in artikel 6, tweede lid, van het EVRM neergelegde beginsel, dat een verdachte tegen wie een strafvervolging aanhangig is, niet is gehouden zijn onschuld te bewijzen en dat, voordat zijn schuld op wettige wijze is vastgesteld, waarbij hem de gelegenheid is geboden zich te verdedigen, de rechter hem niet als schuldig mag aanmerken.
Deze bepaling maakt geen inbreuk op enige bepaling van het WvSv en is evenmin in strijd met enige andere wetsbepaling noch met enig tot de algemene rechtsbeginselen te rekenen beginsel van strafprocesrecht.

De opsporingsambtenaar en het OM hebben de mogelijkheid om aan de hand van de omstandigheden of verkregen indrukken na te gaan of er al dan niet sprake is van een overtreding als bedoeld in het eerste lid.

Artikel 2:44 Vervoer inbrekerswerktuigen
Deze verbodsbepaling beoogt het plegen van misdrijven zoals diefstal met braak te bemoeilijken.

Jurisprudentie
HR 07-06-1977, NJ 1978, 483 (APV Wassenaar) en HR 28-02-1989, NJ 1989, 687 (APV Nijmegen). Een verbodsbepaling inzake het vervoer van inbrekerswerktuigen kan strekken tot bescherming van de openbare orde als bedoeld in artikel 149 van de Gemeentewet.

ABRvS 03-04-2019, ECLI:NL:RVS:2019:1066 (Tilburg). Overtreding van het verbod om inbrekerswerktuigen te vervoeren of bij zich te hebben. Verbod geldt ook voor bijrijder. Last onder dwangsom als herstelsanctie tot het voorkomen van herhaling.

ABRvS 25-09-2019, ECLI:NL:RVS:2019:3274 (Haarlemmermeer). Het college van burgemeester en wethouders was bevoegd tot het opleggen van een last onder dwangsom ter voorkoming van herhaling van het vervoeren of bij zich hebben van inbrekerswerktuigen. Met de opgelegde last gaat het in dit geval niet om het feitelijk herstellen van de openbare orde ten aanzien waarvan gelet op artikel 172, eerste lid, van de Gemeentewet uitsluitend de burgemeester is belast. Hierbij is van belang dat de last onder dwangsom in dit geval is opgelegd nadat de inbrekerswerktuigen ruim drie weken eerder in beslag waren genomen en uitsluitend met het doel om herhaling van overtreding van de APV-bepaling in de toekomst te voorkomen.

Voorbeeldartikel rooftassen
Artikel 2:44a Vervoer geprepareerde voorwerpen
1. Het is verboden op de weg of in de nabijheid van winkels te vervoeren of bij zich te hebben een voorwerp dat er kennelijk toe is uitgerust om het plegen van (winkel)diefstal te vergemakkelijken.
2. Het in het eerste lid gestelde verbod is niet van toepassing indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het in dat lid bedoelde voorwerp niet bestemd is voor de in dat lid bedoelde handelingen.

Toelichting op voorbeeldartikel
Het gaat hierbij om een verbodsbepaling met betrekking tot het vervoeren van voor (winkel)diefstal geprepareerde tassen dan wel andere voorwerpen op de weg of in de nabijheid van winkels. Om de private belangen van de ingezetenen te beschermen, is in lid 2 opgenomen dat dit verbod niet geldt indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de desbetreffende burger geen intentie heeft om winkeldiefstal te gaan plegen. Aanleiding voor het opnemen van dit voorbeeldartikel is een motie van Tweede Kamerlid De Wit (Kamerstukken II 2008/09, 31700 VI, nr. 36) die de toenmalige Minister van Veiligheid en Justitie ertoe bracht bij de VNG het verzoek te doen om in de APV een artikel op te nemen om het op de weg of in de nabijheid van winkels bij zich hebben of vervoeren van tassen en kledingstukken die er kennelijk toe zijn uitgerust om het plegen van winkeldiefstal te vergemakkelijken, strafbaar te stellen.
Met het oog op de administratieve lastenverlichting en het gegeven dat het aantal malen dat gemeenten te maken hebben met een overval met behulp van geprepareerde voorwerpen grote variatie kent, heeft de VNG besloten om geen bepaling toe te voegen aan de APV zelf. Het voorbeeldartikel kan alleen succesvol zijn als daartegenover ook inspanningen van andere betrokken partijen staan, zodat sprake is van een samenhangend pakket aan maatregelen. Zie VNG ledenbrief Lbr. 10/046 van 26 april 2010 (Verbod op rooftassen).

Artikel 2:45 Betreden van plantsoenen en dergelijke

Het gaat hier om een ontheffing voor personen die om wat voor reden dan ook noodzakelijkerwijs in een plantsoen moeten zijn en voor wie dat normaliter verboden is. Voor het in opdracht van de overheid verrichten van werkzaamheden in plantsoenen geldt het verbod niet (tweede lid).

Artikel 2:46 Rijden over bermen en dergelijke
Deze bepaling strekt ter bescherming van de bermen, glooiingen en zijkanten van wegen. Bermen, glooiingen en zijkanten maken deel uit van de weg. Deze bepaling ziet derhalve op het verkeer op wegen in de zin van de wegenverkeerswetgeving, maar kan als toelaatbaar worden beschouwd naast deze wetgeving. Op basis van artikel 149 van de Gemeentewet is de gemeentelijke wetgever immers bevoegd tot het stellen van regels die andere belangen dan verkeersbelangen dienen, tenzij deze regels het stelsel van de wegenverkeerswetgeving doorkruisen. Dat is hier niet het geval. Het verbod heeft slechts betrekking op voertuigen die niet voorzien zijn van rubberbanden.
De beperking van het verbod tot voertuigen die niet zijn voorzien van rubberbanden, blijkt in de praktijk vragen op te roepen. Die beperking is opgenomen omdat juist die voertuigen schade kunnen aanrichten. Verder wordt hiermee voorkomen dat het domein van de WVW 1994 wordt betreden. Het rijden met en parkeren van voertuigen, inclusief die met rubberbanden in niet van de weg (in de zin van de wegenverkeerswetgeving) deel uitmakende groenstroken, wordt geregeld in artikel 5:11 (aantasting groenvoorzieningen door voertuigen).

Artikel 2:47 Hinderlijk gedrag op openbare plaatsen
Op basis van artikel 2:47 kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast worden opgetreden.

Afbakening
Artikel 424 van het WvSr stelt ‘straatschenderij’ strafbaar, terwijl artikel 426bis van het WvSr het belemmeren van anderen op de openbare weg met straf bedreigt. Artikel 431 van het WvSr stelt nachtelijk burengerucht strafbaar. Deze handelingen zou men kunnen omschrijven als baldadigheid. De omschrijvingen zijn echter ‘strakker’ dan wat men in het taalgebruik meestal als baldadigheid ervaart. Artikel 2:47 vormt daarom hierop een aanvulling.
Artikel 5 van de WVW 1994 bepaalt dat het voor eenieder verboden is zich zodanig te gedragen dat gevaar op de weg wordt veroorzaakt of kan worden veroorzaakt dan wel dat het verkeer op de weg wordt gehinderd of kan worden gehinderd. De strekking van het begrip openbare plaats in artikel 2:47 gaat verder dan het begrip weg als bedoeld in de WVW 1994 (zie daarvoor de toelichting op artikel 1:1). Voor zover een hinderlijke gedraging plaatsvindt op de weg, als omschreven in artikel 5 van de WVW 1994, is artikel 2:47 niet van toepassing. Werd dit niet uitgesloten, dan zou een met een hogere regelgeving strijdige situatie kunnen ontstaan.

Artikel 2:48 Verboden drankgebruik
In dit artikel is een verbod opgenomen om in een bepaald door het college aan te wijzen gebied alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben. Dit verbod geldt uiteraard niet voor terrassen die deel uitmaken van een horecabedrijf, of voor een evenement waarbij van gemeentewege op grond van artikel 35 van de Alcoholwet toestemming is verleend om op de plaats waar dat evenement zich afspeelt alcoholhoudende drank te verstrekken.
Vanwege de wijziging van de DHW (nu Alcoholwet) in 2013, is het voor jongeren onder de achttien jaar reeds op grond van die wet verboden om alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben, daarom is hier bepaald dat het verbod geldt voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt

Omvang gebied
Er moet een duidelijk omschreven gebied aangewezen worden. Het kan bijvoorbeeld gaan om het uitgaansgebied in het centrum of een park of plein waar regelmatig overlast veroorzaakt wordt.

Het is niet mogelijk het grondgebied van de hele gemeente aan te wijzen. Er moet namelijk wel een concrete aanleiding te zijn waarom een bepaald gebied aangewezen wordt. Een gebied kan worden aangewezen als gerechtvaardigde vrees bestaat voor aantasting van de openbare orde, of de openbare orde is al aangetast. Als dat geldt voor het hele grondgebied van de gemeente is het stadium van hinderlijk drankgebruik allang gepasseerd, en heeft de burgemeester zijn noodbevoegdheden uit de Gemeentewet nodig. Daarnaast zou het college bij een algemeen verbod elk alcoholgebruik op de openbare weg en op openbare plaatsen, ook van goedwillende personen, verbieden. Daarmee zou er geen evenredigheid meer zijn tussen middel en doel, en dat zou in strijd met artikel 3:4 van de Awb. Dit geldt ook voor een verbod om onaangebroken flesjes en blikjes bij zich te hebben, waar met enige regelmaat naar wordt gevraagd. Het gaat de autonome verordenende bevoegdheid van de gemeente te boven om te bepalen dat het verboden is ongeopende flesjes alcoholhoudende drank bij zich te dragen.
Het is mogelijk dat een verschuiving in het gedrag van de personen in de richting van buiten het aangewezen gebied gelegen delen van de gemeente zal plaatsvinden. In de meeste gevallen zal dit echter niet erg waarschijnlijk zijn, omdat mag worden aangenomen dat de aangewezen plaatsen door hun aantrekkelijke karakter mede bepalend voor het verschijnsel zijn. Als er toch verplaatsing optreedt, kan het college alsnog ook voor die nieuwe pleisterplaatsen een aanwijzingsbesluit nemen.

Verstoring openbare orde
Bij daadwerkelijke verstoring van de openbare orde kunnen op grond van artikel 3 van de Politiewet 2012 bevelen tot verwijdering worden gegeven..
Soms (als bijvoorbeeld wordt geconstateerd dat flesjes worden stukgegooid) zal optreden mogelijk zijn aan de hand van artikel 424 van het WvSr (baldadigheid). De hantering van deze wetsbepalingen is in de praktijk echter niet eenvoudig. Er bestaat daarom behoefte aan dit artikel, waardoor optreden in wat men zou kunnen noemen de ‘voorfase’ – dus het bier drinken op bepaalde plaatsen – mogelijk wordt

2:48a Verboden lachgasgebruik
Een algemeen, voor de gehele gemeente geldend gebruiksverbod stuit op belangrijke juridische bezwaren en is vanuit oogpunt van proportionaliteit ook niet te verdedigen. Daarmee zou er geen evenredigheid meer zijn tussen middel en doel, en dat zou in strijd met artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht. Daarom beperkt het verbod in het eerste lid zich tot concrete situaties van oneigenlijk lachgasgebruik, voorbereidingen of het bij zich hebben van hulpmiddelen voor dat gebruik, die gepaard gaan met verstoring van de openbare orde, nadelige beïnvloeding van het woon- of leefklimaat of anderszins hinder tot gevolg hebben. Bij de handhaving moet de gemeente kunnen aantonen dat genoemde situaties de oorzaak zijn van de overlast en dergelijke.

Op grond van het tweede lid kan het college openbare plaatsen aanwijzen waar het oneigenlijk lachgasgebruik, voorbereidingen of het bij zich hebben van hulpmiddelen voor dat gebruik op voorhand verboden is, los van de vraag of dat in de concrete situatie tot ordeverstoring en dergelijke leidt. In het aanwijzingsbesluit moet het college motiveren waarom het verbod in dat specifieke gebied geldt (het belang van de openbare orde of bescherming van het woon- of leefklimaat). Uit politierapportages kan bijvoorbeeld blijken dat op bepaalde openbare plaatsen sprake is van aantoonbare en structurele overlast door lachgas. Het college kan – als dat afdoende lijkt te zijn – in het aanwijzingsbesluit opnemen dat het verbod op bepaalde tijden geldt, bijvoorbeeld tijdens de uitgaansavonden (derde lid).

Artikel 2:49 Verboden gedrag bij of in gebouwen
Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 2:47 (Hinderlijk gedrag op openbare plaatsen).
Op basis van artikel 2:49 kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast bij of in gebouwen worden opgetreden.

Artikel 2:50 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten
Deze bepaling is opgesteld om het misbruik van bepaalde, voor het publiek toegankelijke ruimten zoals parkeergarages, telefooncellen en wachtlokalen voor een openbaar vervoermiddel tegen te gaan. In deze bepaling wordt het woord 'ruimte' gebruikt ter onderscheiding van het in de APV voorkomende begrip 'weg'. Om een indicatie te geven bij het beantwoorden van de vraag op welke voor het publiek toegankelijke ruimten de bepaling ziet, is bij wijze van voorbeeld een aantal ruimten concreet genoemd.
Desgewenst kan deze reeks van voorbeelden met andere worden uitgebreid. Het ordeverstorende element ten slotte wordt door de zinsnede "zonder redelijk doel of op voor anderen hinderlijke wijze" in de bepaling tot uitdrukking gebracht.
Aan deze bepaling bestaat behoefte omdat op basis van artikel 138 van het WvSr, betreffende het wederrechtelijk vertoeven (in een woning, besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik), slechts kan worden opgetreden indien er sprake is van een handelen van de rechthebbende. De politie kan niet zonder tussenkomst van de rechthebbende optreden. In het belang van de handhaving van de openbare orde is het wenselijk dat de politie bij baldadig of ordeverstorend gedrag in zelfbedieningsruimten in postkantoren, en in andere soortgelijke voor het publiek toegankelijke ruimten, onmiddellijk kan ingrijpen, mede om de eigendommen van derden te beschermen.

Jurisprudentie
HR 12-06-1951, NJ 1951, 618. Artikel 138 van het WvSr vereist een handeling van een rechthebbende.

HR 02-04-1985, NJ 1985, 796 (Algemeen reglement vervoer NS). Reglement NS, inhoudende een verbod om zich op enig gedeelte van het station onbehoorlijk te gedragen, is noch in strijd met artikel 1 WvSr noch met artikel 7 van het EVRM,

HR 01-09-1998, NJ 1999, 61 (APV Amsterdam). De (min of meer gelijkluidende) bepaling in de APV Amsterdam is verbindend, omdat de norm voldoende is geconcretiseerd.

Artikel 2:51 Neerzetten van fietsen of bromfietsen
Het plaatsen van voertuigen is op verschillende plaatsen geregeld, steeds met een wisselende bedoeling: de instandhouding van het plantsoen, het tegengaan van diefstal of verkeersbelangen. In dit artikel gaat het om de voorkoming van overlast.
Het neerzetten van fietsen en bromfietsen tegen panden, terwijl de eigenaar heeft aangegeven dat dit niet gewenst is of waardoor de toegang tot het gebouw wordt gehinderd, geeft vaak aanleiding tot klachten. Artikel 2:51 geeft de mogelijkheid hiertegen op te treden.

Artikel 2:52 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein en dergelijke
Op grond van het RVV kunnen bepaalde categorieën weggebruikers van bepaalde wegen worden geweerd. De achtergrond daarvan is het verkeersbelang, hetzij de verkeersveiligheid of de vrijheid van het (andere) verkeer. Dat moet op de in het RVV voorgeschreven wijze ter kennis van de weggebruiker worden gebracht.
Er kunnen echter andere motieven zijn om bepaalde categorieën weggebruikers te weren. Hier is een verbod opgenomen om de fiets of bromfiets mee te voeren op terreinen, waar onder meer markt wordt gehouden, als dat marktterrein door het college is aangewezen als een voor fietsen en bromfietsen verboden terrein gedurende die tijd. In de mensenmenigte kan een fiets hinder veroorzaken. Het verbod moet wel aan de bezoekers van het terrein worden kenbaar gemaakt.

[Artikel 2:53 Bespieden van personen
Deze bepaling is facultatief omdat deze zeer weinig wordt toegepast en, zoals de toelichting hieronder al aangeeft, is gericht op excessieve situaties. Anders dan bij het delict belaging ('stalking')

uit artikel 285b van het WvSr is geen oogmerk vereist om iemand ergens toe brengen of van af te houden, dan wel vrees aan te jagen . Dit artikel is daar dus een aanvulling op.
Met deze bepaling wordt beoogd ongemerkte en als ongewenst ervaren verstoring van de privacy te verbieden. Toepassing van het artikel zal alleen in excessieve situaties plaatsvinden. De politie zal in het algemeen pas optreden indien burgers klachten hebben geuit over voyeurs. Een bepaling over heimelijk afluisteren is in verband met artikelen 139a en verder, 374bis en 441a van het WvSr niet nodig.]

Artikel 2:54
(Vervallen)

Artikel 2:55
(Vervallen)

Artikel 2:56
(Vervallen)

Artikel 2:57 Loslopende honden
Artikel 2:57 beperkt het loslopen van honden, zonder dat de hond aangelijnd is, binnen bepaalde gebieden. Tevens wordt bepaald dat een hond die zich op de weg bevindt een halsband of ander identificatiemiddel moet hebben, zodat de identiteit van de eigenaar of houder van de hond kan worden vastgesteld.
Aan dit artikel ligt in zijn algemeenheid het motief van de voorkoming en bestrijding van overlast ten grondslag.
In het bijzonder heeft dit artikel de volgende bedoelingen:

- de bescherming van de verkeersveiligheid, die door loslopende honden in gevaar kan worden gebracht;
- het voorkomen van beschadiging aan eigendommen van derden;
- het voorkomen van hinder voor voetgangers;
- het bestrijden van verontreiniging (bijvoorbeeld van speelweiden, zandbakken, e.d.);
- het voorkomen van schade en dierenleed, die worden veroorzaakt doordat loslopende honden andere dieren en wel met name schapen en kippen naar het leven staan.

Er kunnen zich echter situaties voordoen waarin de belangen van de hondenbezitter zich tegen een strikte toepassing van het aanlijngebod verzetten. Het betreft hier onder andere de eigenaren van blindengeleidehonden en andere sociale hulphonden. Voor deze categorie is in het derde lid een voorziening getroffen.
Het eerste lid, onder c, maakt het mogelijk om ook buiten de bebouwde kom plaatsen aan te wijzen waar honden moeten worden aangelijnd.
Als in strijd met het in dit artikel neergelegde verbod honden loslopend worden aangetroffen, kunnen de honden op basis van artikel 125 van de Gemeentewet (bestuursdwang) gevangen worden genomen en overgedragen aan een door het college aangewezen asiel. Dit vindt uiteraard niet plaats wanneer de eigenaar direct te achterhalen is.
Het BW geeft in boek 5 een regeling voor gevonden dieren. De vinder van een hond kan het dier bij de gemeente in bewaring geven. De gemeente moet op basis van Boek 5, artikel 8, derde lid, van het BW vervolgens ten minste twee weken de verzorging van het dier op zich nemen. In de praktijk wordt hieraan meestal vorm gegeven door het dier onder te brengen bij een dierenasiel, waarbij de gemeente de kosten voor het verblijf, de voeding en de verzorging betaalt. Na twee weken is de burgemeester bevoegd het dier te verkopen of weg te geven. Als deze mogelijkheden zijn uitgesloten dan kan de burgemeester het dier laten afmaken. De termijn van twee weken kan worden bekort als de kosten voor de verzorging onevenredig hoog zullen zijn of als het afmaken van het dier om geneeskundige redenen is vereist.

Deze regeling geldt alleen voor gevonden dieren. Wanneer de eigenaar het dier niet is verloren, bijvoorbeeld omdat duidelijk is dat het dier slechts even verwijderd is van eigenaar of erf, is geen sprake van een 'gevonden dier'.
De regeling over het doden van dieren is uitputtend bedoeld. De gemeentelijke wetgever mag derhalve het doden van loslopende honden in het geheel niet regelen.

Jurisprudentie
Vz. ARRS 20-07-1993, JG 94.0055, AB 1994, 454. Het college dient het onaangelijnd zijn van de hond te gedogen in verband met de functie van de hond als signaal- of dovengeleidehond.

Vz. ABRvS 13-12-1996, JG 97.0050. Aanwijzing hondenuitlaatzone. Betrokkenen zijn belanghebbenden, gelet op de geringe afstand tussen de woningen en de uitlaatzone.

Vz. ABRvS 09-08-2012, ECLI:NL:RVS:2012:BX4643. Bij een besluit tot aanwijzing van een hondenuitlaatterrein komt aan het college beleidsvrijheid toe. De rechterlijke toets beperkt zich in deze zaak tot de vraag of het college in redelijkheid de bedoelde locatie als hondenuitlaatterrein heeft kunnen aanwijzen. De rechtbank heeft terecht geoordeeld dat het aanwijzingsbesluit de rechterlijke toets doorstaat.

Rb. Overijssel 26-01-2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:440. De kantonrechter is van oordeel dat een 'electronisch aangelijnde' hond, geen hond is die aangelijnd is zoals bedoeld in de APV. Het achterliggende doel van de bepaling, handhaving van de openbare orde, wordt met de Petsafe volstrekt niet gelijkwaardig gediend als met een fysieke aanlijning het geval is.

Artikel 2:58 Verontreiniging door honden
Straatverontreiniging kan grote gevaren opleveren voor de volksgezondheid. Ook wordt via hondenuitwerpselen die op straat, in parken en plantsoenen blijven liggen, het voor honden dodelijke canine parvo virus verspreid. Los daarvan staat het probleem al jaren hoog in de ranglijsten van ergernissen.
Er zijn verschillende manieren om de overlast van hondenuitwerpselen aan te pakken.
Handhaving vraagt betrapping op heterdaad, de bedoeling van de bepaling is daardoor deels preventief .Het is mogelijk om het bij zich hebben van 'opruimmiddelen' verplicht te stellen, wat uiteraard wel controleerbaar is. Overtreding van het verontreinigingsverbod door hondenuitwerpselen behoort tot de zogenaamde verontreinigingsdelicten, die vatbaar zijn voor transactie door de politie.
In het tweede lid is een uitzondering gemaakt voor de eigenaar of houder van een geleidehond of sociale hulphond.

Paarden
Sommige gemeenten gaan ertoe over in hun APV ook verontreiniging door paarden op te nemen. Het is dan zaak zich te realiseren *dat* een ruiter het minder dan degene die een hond uitlaat in de hand heeft waar en wanneer een paard zich ontlast. De nadruk zal dan ook meer moeten liggen op het (laten) opruimen van de uitwerpselen.

Artikel 2:59 Gevaarlijke honden
Dit artikel schept voor de burgemeester de mogelijkheid om na een (bijt)incident met een hond dat naar zijn oordeel niet voldoende ernstig is om strafrechtelijk op te treden (wat er doorgaans op neer komt dat de hond in beslag wordt genomen en een gedragstest ondergaat om te bekijken of de hond geresocialiseerd kan worden of moet inslapen), de eigenaar te verplichten de hond te muilkorven of kort aan te lijnen. Sinds de intrekking van de Regeling agressieve dieren is er in landelijke wetgeving geen definitie van muilkorf meer gegeven, vandaar dat hier een definitie is opgenomen. Overtreding van de gebodsbepaling moet de gemeente vanzelfsprekend strafbaar stellen in artikel 6:1.

Meer informatie over de aanpak van gevaarlijke honden op basis van de huidige wetgeving is te vinden in twee artikelen uit de Gemeentestem: Over honden en brokken: de publiekrechtelijke aanpak van bijtincidenten deel I en II, Gst. 2017/79 en 89. In het eerste deel wordt het standpunt ingenomen dat de lichte bevelsbevoegdheid van de burgemeester van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet niet de bevoegdheid geeft om de hond te laten inslapen. Ten eerste omdat als een hond in beslag is genomen, deze doorgaans in een opslagplaats buiten de gemeente vertoeft (en zich dus buiten het eigen gemeentelijke domein bevindt). Ten tweede omdat de lichte bevelsbevoegdheid bedoeld is voor lichte gevallen en het laten inslapen van een hond niet als zodanig kan worden bestempeld.

Op 5 februari 2018 heeft de verantwoordelijke minister voor dierenwelzijn, de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, een brief aan de Tweede Kamer gestuurd over haar beleidsvoornemens met betrekking tot de aanpak van zogenaamde hoog-risicohonden (Kamerstukken II 2017/18, 28 286, nr. 942). De minister wil samen met gemeenten een totaalpakket aan maatregelen opstellen, ieder vanuit eigen rol en verantwoordelijkheid. Eerste onderdeel van dat totaalpakket is dat het CCV een barrièremodel en interventiekompas gaat opstellen, instrumenten om de problematiek en het effect van de maatregelen te analyseren. Verder wil de minister de kennis en kunde van de hondenhouder verbeteren; hondenbelangenorganisaties zouden cursussen moeten ontwikkelen. Gemeenten kunnen de hondenhouder dan in voorkomend geval naar zo'n cursus sturen. Dit zal niet zozeer op grond van de APV zijn, maar op grond van artikel 125 van de Gemeentewet juncto artikel 5:21 en volgende van de Awb (last onder bestuursdwang/dwangsom), of – als ultimum remedium – in acute situaties op grond van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet (bevelsbevoegdheid burgemeester bij acute, concrete (dreigende) verstoring openbare orde). Ook wil de minister dat gemeenten en politie kunnen beschikken over betrouwbare data en dat zij daarom data over bijtincidenten bijhouden. Het gaat hier over een landelijk registratiesysteem en een laagdrempelig meldpunt bij gemeenten, zoals ook opgenomen in de brief van 17 mei 2017 van de staatssecretaris van Economische Zaken (Kamerstukken II 2016/17, 28 286, nr. 909). De minister wil ook een wetenschappelijk onderbouwde lijst van hoog-risicohonden die gemeenten kunnen gebruiken om in combinatie met binnengekomen signalen via het laagdrempelig meldpunt, problematische hond/eigenaar-combinaties eerder op te sporen en gerichte maatregelen te treffen. Bij genoemde brief van 17 mei 2017 was in bijlage 3 al een lijst opgenomen. Die kunnen gemeenten nu al gebruiken in combinatie met binnengekomen signalen.
De Tweede Kamer heeft op 6 maart 2018 een motie aangenomen waarin hij de regering verzoekt advies in te winnen van de Raad voor Dierenaangelegenheden over de (juridische) mogelijkheid van een fok- en importverbod als sluitstuk van het beleid ten aanzien van hoog-risicohonden (Kamerstukken II 2017/18, 28 286, nr. 957).

Jurisprudentie
ARRS 05-02-1991, Gst. 1991, 6932, 13. Aanschrijving tot muilkorving van gevaarlijke honden. Politierapport en vonnis kantonrechter voldoende aanleiding voor standpunt dat honden gevaarlijk zijn en de te treffen maatregelen.

Vz. CBb 24-05-1993, AB 1993, 460. Gevecht tussen niet-gemuilkorfde pitbullterriërs en een andere hond, waarbij een hond is overleden en een omwonende is aangevallen. De burgemeester heeft in redelijkheid het zwaarste gewicht kunnen toekennen aan de bescherming van de veiligheid van mens en dier in de gemeente en besloten tot het doden van de pitbulls op grond van artikel 74 van de GWWD.

Pres. Rb. Zwolle 03-0-1995, JG 95.0307, Gst. 1996, 7028. Een soortgelijke casus. Artikel 74 van de GWWD is een speciale bevoegdheid ten opzichte van artikel 172 van de Gemeentewet.

Vz. ABRvS 22-05-2001, KG 2001, 179. Muilkorfgebod op grond van de APV voor Argentijnse Dog na bijtincident met dodelijke afloop voor andere hond. Het college heeft bij het opleggen van een dergelijke maatregel een ruime mate van beoordelingsvrijheid. Niet onevenredig.

ABRvS 02-07-2014, ECLI:NL:RVS:2014:2380. Het college heeft met het opleggen van een gebod tot kort aanlijnen in combinatie met een muilkorfgebod ter voorkoming van nieuwe bijtincidenten, de grenzen van de hem in dit verband toekomende beoordelingsvrijheid niet overschreden. Het college heeft in redelijkheid de herdershonden als gevaarlijk kunnen aanmerken en het aanlijn- en muilkorfgebod kunnen opleggen.

ABRvS 02-12-2015, ECLI:NL:RVS:2015:3689. Bijtincidenten leiden tot maatschappelijke onrust en verstoring van de openbare orde. Burgemeester mocht hond Diesel in beslag nemen op grond van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet. Geen vervolgmaatregelen (euthanaseren, tenzij hond overgedragen aan een ander) op grond van dit artikel mogelijk, nu na inbeslagneming onrust en verstoring openbare orde zich niet meer voordoen.

ABRvS 13-04-2016, ECLI:NL:RVS:2016:984. Het college komt beoordelingsvrijheid toe bij het bepalen of een hond gevaarlijk of hinderlijk is en of in verband daarmee een aanlijn- en muilkorfgebod noodzakelijk is. Aanlijn- en muilkorfgebod terecht opgelegd. Geen grond voor preventieve last onder dwangsom, want er bestaat geen grond voor het oordeel van het college dat appellante zich met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid niet aan het voor de hond (een Rottweiler) opgelegde aanlijn- en muilkorfgebod zal houden.

Rb. Zeeland-West-Brabant 30-10-2017, ECLI:NL:RBZWB:2017:6936 en Rb. Zeeland-West-Brabant 20-12-2017, ECLI:NL:RBZWB:2017:8467. Bijtende hond (Mechelse herder) vormt concreet en actueel gevaar voor de openbare orde. Burgemeester is op grond van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet bevoegd tot in beslag nemen en testen. Aanlijn- en muilkorfgebod niet toereikend.

ABRvS 04-10-2017, ECLI:NL:RVS:2017:2689. Het college heeft beoordelingsruimte bij de beoordeling of een hond (Bordeaux dog) gevaarlijk of hinderlijk is als bedoeld in artikel 2:59, eerste lid, van de APV en beleidsruimte bij zijn beslissing om al dan niet een aanlijngebod op te leggen. College mocht afgaan op een naar aanleiding van een bijtincident door een agent, tevens hondengeleider, opgesteld proces-verbaal van bevindingen om de hond als gevaarlijk aan te merken. Aanlijngebod terecht opgelegd.

ABRvS 28-02-2018, ECLI:NL:RVS:2018:644. In het licht van meerdere incidenten is de Afdeling van oordeel dat de burgemeester in redelijkheid heeft kunnen besluiten tot inbeslagname op grond van 172, derde lid, van de Gemeentewet. In haar oordeel betrekt de Afdeling dat maatregelen (aanlijn- en muilkorfgebod; voorzieningen treffen op eigen terrein) een nieuw bijtincident niet hebben kunnen voorkomen, de daardoor ontstane onrust in de woonomgeving en dat de burgemeester op grond van het risico-assessment heeft mogen meewegen dat de eigenaresse van de hond in een kinderrijke buurt woont. De annotatoren J.G. Brouwer en A.E. Schilder zijn kritisch over het gebruik van de lichte bevelsbevoegdheid in deze situatie (AB 2019/148). Deze bevoegdheid leent zich volgens hen niet voor inbeslagname van een hond. Zij bepleiten toepassing van de herstelsanctie last onder bestuursdwang (afdeling 5.3.1 van de Awb). Op basis van artikel 5:30, vijfde lid, van de Awb kan de hond in eigendom aan een derde worden overgedragen of worden vernietigd (lees: de hond laten inslapen).

ABRvS 18-07-2018, ECLI:NL:RVS:2018:2448 (Roosendaal). De burgemeester is niet bevoegd om zijn in artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet neergelegde bevoegdheid aan te wenden in een situatie waarin de APV voorziet. Als een aanlijn- of muilkorfgebod kan worden opgelegd om een nieuw

bijtincident te voorkomen, kan de burgemeester in redelijkheid niet van deze bevelsbevoegdheid gebruikmaken.

ABRvS 19-02-2020, ECLI:NL:RVS:2020:514 (Assen). Het college van B&W had met toepassing van spoedeisende bestuursdwang besloten tot inbeslagname van een rottweiler. Het besluit tot inbeslagname was gebaseerd op een artikel in de APV die vergelijkbaar is met artikel 2:59 van de model APV. Het besluit tot inbeslagname heeft bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State stand gehouden. Dit is voor het grootste deel terug te voeren op het feit dat het college de hond eerder als gevaarlijke hond had aangewezen en hiermee ook een aanlijn- en muilkorfgebod had opgelegd. De Afdeling vindt het aannemelijk dat de hond bij latere bijtincidenten niet gemuilkorfd was.

[Artikel 2:59a Gevaarlijke honden op eigen terrein
Het aanlijn- en/of muilkorfgebod dat de burgemeester kan opleggen voor het laten verblijven of laten lopen van een gevaarlijke hond op een openbare plaats of op het terrein van een ander (artikel 2:59), is niet in alle gevallen voldoende om bijtincidenten te voorkomen. Deze maatregel voorkomt niet dat mensen geconfronteerd worden met bijtincidenten op privéterrein. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan postbezorgers en koeriers, maar ook aan bijtincidenten die plaatsvinden binnen een huishouden. Om hier enigszins aan tegemoet te komen is artikel 2:59a opgenomen. Artikel 2:59a bepaalt dat het de eigenaar of houder van een gevaarlijke hond verboden is die hond zonder muilkorf op zijn terrein los te laten lopen. Het verbod geldt niet als er voorzieningen zijn getroffen waardoor gevaar voor derden in de openbare en vrij toegankelijke privéruimte niet aanwezig is. De VNG heeft de volgende drie cumulatief geldende voorzieningen benoemd:

- *een duidelijk leesbaar waarschuwingsbord dat vanaf de weg zichtbaar is;*
- *een buiten het terrein geplaatste brievenbus of aanbelmogelijkheid, en*
- *een deugdelijke afrastering die voorkomt dat de hond zelfstandig buiten het terrein kan komen.*

Gemeenten kunnen desgewenst ook andere voorzieningen benoemen.
Deze bepaling is gericht op de veiligheid in de openbare ruimte en voorkomt dat gevaarlijke honden op de openbare weg komen doordat ze van het terrein ontsnappen. Het verplicht plaatsen van een waarschuwingsbord zorgt ervoor dat mensen die een terrein willen betreden gewaarschuwd worden. Toepassing van dit artikel zal in de praktijk in combinatie met artikel 2:59 plaatsvinden; daarom is in het eerste lid als keuzemogelijkheid de koppeling met dat artikel gelegd.]

Artikel 2:60 Houden of voeren van hinderlijke of schadelijke dieren
Door in het eerste lid de zinsnede “buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer” op te nemen wordt de afbakening met de Wm direct vastgelegd.
Het kan voor de omgeving hinderlijk zijn als iemand dieren houdt. Er moet kunnen worden ingegrepen als overlast of schade voor de volksgezondheid dreigt. Dan moeten belangen worden afgewogen. Daarom is gekozen voor de constructie dat het college bevoegd wordt verklaard om de plaatsen aan te wijzen waar naar zijn oordeel het houden van bepaalde dieren overlast of schade voor de volksgezondheid veroorzaakt. Waar het college bij een aanwijzing bevoegd is verklaard daarbij nadere regels te geven inzake het houden van dieren, is er sprake van delegatie van verordenende bevoegdheid als bedoeld in artikel 156 van de Gemeentewet. Tevens wordt in dit verband nog gewezen worden op de Wet natuurbescherming , waarin onder meer regels worden gegeven ter bescherming van dieren.
[*In het eerste lid, onder d, is ‘te voeren’ genoemd als toevoeging. Hiermee kan het voeren van bijvoorbeeld meeuwen of duiven op bepaalde plaatsen verboden worden om daar zo nodig handhavend tegen te kunnen optreden.*]

Jurisprudentie

ARRS 26-02-1991, Gst. 1991, 6962, 3. Aanschrijving tot verplaatsing van een hok van een haan die geluidsoverlast veroorzaakt. Nader onderzoek van het college verlangd.

Vz. ARRS 02-06-1991, JG 92.0007, AB 1991, 686. Aanschrijving verwijdering pluimvee in verband met overlast omwonenden.

ARRS 09-04-1992, JG 92.0401, AB 1992, 583. Aanschrijving tot verwijdering van kraaiende haan terecht. De door het college gehanteerde methode van geluidmeting is niet onredelijk.

ARRS 22 12 1993, JG 94.0137. Overlast van een papegaai. Onvoldoende onderzoek naar de klacht.

ABRvS 03-07-1999, JG 99.0003. Aanschrijving tot verwijdering paard in verband met overlast omwonenden terecht. Klachten van omwonenden, onderzoek van bouw- en woningtoezicht en proces-verbaal van politie geeft voldoende feitelijke onderbouwing.

ABRvS 17-10-2001, ECLI:NL:RVS:2001AD4785. Ernstige geluidsoverlast door kikkers in een poel. Zonder aanwijzing van het college kan artikel 2.4.20 geen grondslag bieden voor de toepassing van bestuursdwang. Dat de kikkers zonder de activiteiten van de buurman niet in de poel zouden zijn gekomen, betekent niet dat hij de zorg voor de kikkers heeft.

ABRvS 16-03-2016, ECLI:NL:RVS:2016:700. Overlast door honden. Last onder dwangsom om honden op bepaalde tijden niet in achtererfgebied uit te laten.

ABRvS 28-06-2017, ECLI:NL:RVS:2017:1690. Artikel 2:60, eerste lid, aanhef en onder a, van de APV biedt geen grondslag om een persoonlijk verbod tot het houden van bepaalde honden op te leggen. Van belang is dat een plaatsaanwijzing krachtens deze bepaling voor een ieder geldt en niet is verbonden aan individuele personen.

Artikel 2:61
(Vervallen)

[Artikel 2:62 Loslopend vee
Dit verbod dient mede de verkeersveiligheid. Herhaaldelijk gebeuren er verkeersongelukken doordat een paard, een koe of een ander dier uit het weiland is gebroken en zich op de weg bevindt. De verplichting dit zoveel mogelijk te voorkomen is daarom op haar plaats. Een verbod tot het los laten lopen van honden, dat mede de verkeersveiligheid dient, is opgenomen in artikel 2:57.
Ten slotte wordt nog gewezen op artikel 458 van het WvSr. Daarin wordt het, zonder daartoe gerechtigd te zijn, laten lopen van niet uitvliegend pluimgedierte (o.a. kippen en kalkoenen) in tuinen of op enige grond die bezaaid, bepoot of beplant is, met straf bedreigd.]

[Artikel 2:63 Duiven
Verwilderde duiven veroorzaken in het voorjaar nogal wat schade aan jonge gewassen doordat zij akkerbouwgebieden als foerageerplaats gebruiken. Deze bepaling geeft het college de mogelijkheid om tussen 1 maart en 1 juni een periode aan te wijzen, die bijvoorbeeld kan variëren van een week tot een dag per week, waarin de eigenaren of bezitters van duiven verplicht zijn de duiven binnen te houden. Dit geeft jagers de mogelijkheid om het verwilderde duivenbestand uit te dunnen.
In overleg met de colleges van omliggende gemeenten en de diverse postduivenverenigingen kan deze periode jaarlijks vastgesteld worden.
Het college kan van het uitvliegverbod ontheffing verlenen. Bij zo'n ontheffing bestaan geen grote bezwaren tegen een lex silencio positivo (vierde lid).]

[Artikel 2:64 Bijen

Het vliegen van bijen kan, als de kasten of korven dicht aan de weg geplaatst zijn en op zodanige wijze dat de 'aanvliegbanen' hiervan over de weg lopen, gevaar voor de veiligheid van de weg opleveren.
Dit gevaar kan meestal met eenvoudige middelen, zoals het verleggen van de aanvliegroute door het plaatsen van een afscheiding, worden teruggebracht. Het zal echter kunnen voorkomen dat omwonenden op hun erf of zelfs in huis van de bijen overlast ondervinden, waartegen minder gemakkelijk maatregelen zijn te treffen. Vooral in de bebouwde kom van een gemeente kan in sommige gevallen het houden van bijen daarom onaanvaardbaar zijn.
Hoewel in dit geval geen gedraging of toestand "op de openbare weg of op een andere voor het publiek toegankelijke plaats" valt aan te wijzen, kan men toch van oordeel zijn dat de gewraakte situatie haar terugslag kan hebben op 'openbare belangen'.
Voor de ontheffing van het vierde lid is gekozen voor het van toepassing verklaren van de lex silencio positivo. Overwegingen daarbij zijn dat, hoewel overlast mogelijk is, het artikel al bepaalde eisen aan de bijenhouder stelt, waaraan in het gros van de gevallen wordt voldaan. De enkele keer dat van die eisen ontheffing wordt gevraagd zal daar tijdig op kunnen worden beslist. Ook het belang van de bijenhouderij en de moeilijke situatie waarin zij verkeert zijn een afweging. Het staat de raad vrij om daar anders over te oordelen en de lex silencio positivo hier niet van toepassing te laten zijn.

Jurisprudentie
ARRS 17-07-1993, ECLI:NL:RVS:1993:AN3738. Weigering ontheffing voor het houden van bijenvolken. Begrip 'overlast' heeft geen betrekking op schade aan verder afgelegen tuinbouwkassen.

ABRvS 25 07 1994, JG 95.0210. Weigering toepassing bestuursdwang tot verwijdering van de bijenkasten. Imker is verhuisd. Mogelijkheid toepassing bestuursdwang voor toekomstige gevallen.

ABRvS 02-06-1997, JG 10 (1999). Artikel 2:60 (artikel 2.4.20 oud) en 2.64 (artikel 2.4.24 oud) kunnen in sommige situaties beide worden toegepast. Artikel 2:60 fungeert niet als lex specialis ten opzichte van artikel 2.4.20.

ABRvS 26-09-2000, ECLI:NL:RVS:2000:AA8223. Overlast bijen. Voldaan aan de criteria van het tweede lid. Het college heeft zich terecht niet bevoegd tot bestuursdwang geacht.

Rb. Noord-Nederland 12-12-2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:5058. De rechtbank stelt vast dat op basis van de stukken niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat eisers in strijd met het bepaalde in artikel 2.64 van de APV bijen hielden. Het bestreden besluit (last onder bestuursdwang om bijenkasten te verwijderen) berust niet op een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden.]

[Artikel 2:65 Bedelarij
Met name in de stadscentra wordt soms overlast ondervonden van bedelaars. Deze gedragen zich soms agressief en hinderlijk door passanten aan te klampen, te intimideren, de weg te versperren of te volgen. Hierdoor komt de openbare orde in het geding.
Omdat de strafbaarstelling van bedelarij in 2000 uit het WvSr (voormalig artikel 432) is verdwenen, kan de politie hiertegen niet of nauwelijks meer optreden. Bij de opheffing van de strafbaarstelling heeft de wetgever echter expliciet de mogelijkheid opengehouden om op basis van de gemeentelijke autonomie zo nodig een regeling ter zake van bedelarij in het leven te roepen, indien dit gedrag de openbare orde verstoort of dreigt te verstoren. Dit artikel, dat beoogt bedelarij tegen te gaan, voorziet daarin. Op grond van dit artikel kan het college gebieden aanwijzen waar een bedelverbod geldt. Wanneer naar het oordeel van het college een overlastgevende situatie in een bepaald gebied ontstaat, kan het dus een verbod instellen. Het verbod geldt op openbare plaatsen in zo'n aangewezen gebied. Gelet op de definitie van 'openbare plaats' in artikel 1:1 geldt het verbod dus voor wegen, parken, plantsoenen en in voor het publiek toegankelijke gebouwen waarin het verblijf

door de rechthebbende niet aan een bepaald doel is gebonden. Het verbod geldt dus niet voor bijvoorbeeld stadions, postkantoren, warenhuizen, restaurants, musea, ziekenhuizen, kerken en gemeentehuizen. De eigenaren/exploitanten daarvan moeten zelf reguleren.
Overigens valt het spelen van straatmuziek en vervolgens vragen om een geldelijke bijdrage aan toehoorders en passanten niet onder dit bedelverbod, maar onder artikel 2:9. Ook de verkoop van daklozenkranten valt niet onder dit verbod. Deze kan immers niet verbonden worden aan een vergunning vanwege strijd met de vrijheid van meningsuiting als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet.]

Afdeling 9. Bestrijding van heling van goederen

Algemeen

De bestuurlijke aanpak van heling binnen de gemeente kan een belangrijke aanvulling vormen op het strafrechtelijk optreden.
Het WvSr bevat enkele bepalingen die de bestrijding van heling op het oog hebben. Dat zijn de artikelen 416, 417, 417bis, 417ter, 437, 437bis, 437ter en 437quater. Het binnentreden bij handelaren is – ook zonder dat een strafbaar feit wordt vermoed – te allen tijde mogelijk op basis van artikel 552 van het WvSv.
De in artikel 141 van het WvSv genoemde opsporingsambtenaren hebben om controle uit te oefenen vrije toegang tot alle vestigingen en andere plaatsen waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat zij door een handelaar worden gebruikt. Indien deze plaatsen als woning zijn aan te merken, moet het bepaalde in de Awbi in acht worden genomen. De politie kan voorwerpen in beslag nemen. Op grond van artikel 142 van het WvSv kunnen toezichthouders als buitengewone opsporingsambtenaren optreden. Zie daarover meer in de toelichting bij hoofdstuk 6 ‘Sanctie-, overgangs- en slotbepalingen’.
Gelet op het karakter van de voorschriften inzake de heling is overigens voor buitengewone opsporingsambtenaren, naast de algemene opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141 van het WvSv, bij de controle op de naleving van voorschriften inzake de helingbestrijding in het algemeen geen plaats. De in artikel 552 van het WvSv neergelegde binnentredingsbevoegdheid is dan ook alleen verleend aan de algemene opsporingsambtenaren.
Voor de handhaving van de helingbepaling zal er op moeten worden toegezien dat bekend is, welke handelaren zich in de gemeente hebben gevestigd. Aan de verplichting ex artikel 437ter, tweede lid, van het WvSr om zich schriftelijk aan te melden bij de burgemeester of de door deze aangewezen ambtenaar wordt in de huidige praktijk door veel handelaren niet voldaan. In dat geval zal de burgemeester gebruik moeten maken van de mogelijkheid de hem door artikelen 437 en verder van het WvSr toegekende taken op te dragen aan door hem aan te wijzen ambtenaren.
Door capaciteitsproblemen bij de politie zal het doorgaans niet mogelijk zijn alle handelaren aan een regelmatige controle te onderwerpen. De controle zal zich moeten toespitsen op die branches waarin relatief veel gestolen goederen worden verhandeld en waarin relatief veel notoire helers voorkomen (de antiek , (brom)fiets en autohandel). Ten behoeve van de andere branches zou het college dan vrijstelling kunnen verlenen van de in de gemeentelijke helingvoorschriften opgenomen registratieverplichtingen.

Artikel 2:66 Definitie
Handelaar
Voor de omschrijving van het begrip ‘handelaar’” verwijst artikel 437, eerste lid, van het WvSr naar de AMvB op grond van dit artikel (Uitvoeringsbesluit ex artikel 437, eerste lid, van het WvSr, KB 06-01-1992).
Artikel 1 van dit besluit noemt als handelaren: opkopers en handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen, platina, goud, zilver, edelstenen, uurwerken, kunstvoorwerpen, auto’s, motorfietsen,

bromfietsen, fietsen en foto-, film-, radio-, audio- en videoapparatuur en apparatuur voor automatische registratie. Onder '"handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen'" worden tevens handelaren in antiek en curiosa verstaan. Daarom hoeven zij niet apart te worden vermeld.

Artikel 2:67 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister
De in dit artikel opgenomen verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister vinden hun basis in artikel 2 van de AMvB op grond van artikel 437 van het WvSr. Artikel 437, eerste lid, onder a, van het WvSr verplicht de handelaar tot het aantekening houden van het verwerven dan wel voor handen hebben van alle gebruikte en ongeregelde goederen. In de MvT wordt gezegd dat de administratieplicht alleen zinvol is als het om dit soort goederen gaat, omdat dan de kans bestaat dat zij van misdrijf afkomstig zijn.
In artikel 2 van eerdergenoemde AMvB worden regels gegeven betreffende de wijze van aantekening houden. Zo is bepaald dat de registerplichtige handelaar een doorlopend en een door of namens de burgemeester gewaarmerkt register houdt en daarin onverwijld de vereiste gegevens vermeldt: het zogenaamde inkoopregister.
Bij het opstellen van regels met betrekking tot het verkoopregister is aansluiting gezocht bij de terminologie van de formulering van het inkoopregister, welke overigens is geregeld bij wet en AMvB. Net als bij het inkoopregister verdient het aanbeveling om de handelingen die leiden tot het opstellen van een verkoopregister algemeen te omschrijven.
Net als het inkoopregister moet het verkoopregister doorlopend zijn. Een doorlopend register is een register waarin de aantekeningen waarvoor het is bestemd achtereenvolgens naar tijdsorden worden ingeschreven, met uitsluiting van de mogelijkheid van latere inschrijvingen. Een register waarin een aantal bladzijden ontbreekt, is geen doorlopend register. Het register mag geen onregelmatigheden en hiaten vertonen en moet chronologisch zijn.

Eerste en tweede lid
Hier is een algemene verplichting opgenomen om een verkoopregister bij te houden ('alle' goederen). Aangezien het meestal zal gaan om bepaalde goederen als fietsen, auto's of antiek, is in het tweede lid een vrijstellingsbepaling toegevoegd.

Derde lid
Hier wordt de lex silencio positivo van toepassing verklaard op de ontheffing van het tweede lid. De burgemeester kan vrijstelling verlenen van één tot alle verplichtingen in dit artikel. Doorgaans zal daarvoor een praktische reden zijn. Bovendien lijdt de ondernemer doorgaans geen grote schade wanneer er per abuis een vrijstelling van rechtswege ontstaat en die wordt teruggedraaid.

Artikel 2:68 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht
Deze bepaling, die gebaseerd is op artikel 437ter, eerste lid, van het WvSr bevat voorschriften die in het algemeen het gevaar voor heling beogen te voorkomen.

Onder a, ten eerste
Artikel 437ter, tweede lid, van het WvSr legt de handelaar de verplichting op de burgemeester of door hem aangewezen ambtenaren tevoren schriftelijk in kennis te stellen als hij van het opkopen een beroep of gewoonte maakt. De wetgever heeft afgezien van een regeling om de uitoefening van het opkopersbedrijf aan een voorafgaande toelating door het gemeentebestuur te binden. De aanmeldingsplicht is in onderdeel a, sub 1e, nader uitgewerkt.

Onder a. ten tweede en derde
Als zich wijzigingen in het adres of beroep van de handelaar voordoen, dient de burgemeester hiervan in kennis te worden gesteld. De politie kan hierdoor de registratie van de handelaren actueel houden.

Onder a, ten vierde
Hier spelen onder meer de omstandigheden waaronder het goed aan de handelaar wordt aangeboden en diens wetenschap zelf een rol. De inhoud van deze bepaling ligt dicht tegen die van artikel 437bis, eerste lid, van het WvSr aan. Hier is het echter de ondernemer die het initiatief moet nemen. Deze bepaling kan niet in strijd worden geacht met de artikelen 160 en 161 van het WvSv.

Onder b
In artikel 437, eerste lid, onder c, van het WvSr wordt aan de daartoe aangewezen ambtenaar de bevoegdheid gegeven om inzage te hebben in het inkoopregister. De bevoegdheid tot inzage in het verkoopregister is niet aangegeven in het WvSr, zodat een regeling in de APV noodzakelijk is. Door de bevoegdheid tot inzage van het verkoopregister bij de daartoe aangewezen ambtenaar te leggen, kan deze ambtenaar zowel het inkoop als het verkoopregister inzien.

Onder d
Bij een regeling tot effectieve helingbestrijding mag een bepaling betreffende de vervreemding van door opkoop verkregen goederen niet ontbreken. Artikel 2:68, onder d, voorziet hierin.
De bepaling sluit nauw aan op hetgeen bepaald is in artikel 437, eerste lid, onder d en f, van het WvSr.
Daar is de handelaar of een voor hem handelend persoon die in strijd met een schriftelijke last van de burgemeester (of een vanwege hem gegeven last) bepaalde goederen vervreemdt, of niet in bewaring geeft, of die niet voldoet aan de daarbij gegeven aanwijzingen, strafbaar gesteld. In onderdeel d is gekozen voor een termijn van drie dagen, zodat de bedrijfsvoering van de handelaren niet al te zeer wordt belemmerd.

Artikel 2:69
(Vervallen)

Artikel 2:70
(Vervallen)

Afdeling 10. Consumentenvuurwerk

Artikel 2:71 Definitie
Deze afdeling geeft regels omtrent de verkoop en het bezigen van consumentenvuurwerk rond en tijdens de jaarwisseling, in aanvulling op het Vuurwerkbesluit. Dit besluit beoogt de hele keten rond vuurwerk te regelen. Van het invoeren of produceren tot transport, handel, opslag, bewerken en afsteken.

Definitie consumentenvuurwerk
Voor de omschrijving van het begrip ‘consumentenvuurwerk’ is aansluiting gezocht bij de omschrijving daarvan in artikel 1.1.1, eerste lid, van het Vuurwerkbesluit.

Fop- en schertsvuurwerk is een aparte groep consumentenvuurwerk, genoemd in bijlage II van de Regeling aanwijzing consumenten- en theatervuurwerk. Op grond van artikel 2.3.7 van het Vuurwerkbesluit is fop- en schertsvuurwerk het hele jaar door verkrijgbaar en kan het ook gedurende het hele jaar worden afgestoken.

Artikel 2:72 Ter beschikking stellen van vuurwerk tijdens verkoopdagen
Verkoopvergunning consumentenvuurwerk

Op basis van dit artikel kan het college aan een bedrijf of nevenbedrijf een vergunning verlenen voor het verkopen van consumentenvuurwerk tijdens de door het Vuurwerkbesluit aangewezen verkoopdagen. Het Vuurwerkbesluit kent voor de verkoop van consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling een aantal uniforme regels:

- Een verbod om consumentenvuurwerk ter beschikking te stellen aan een particulier (artikel 2.3.2, eerste lid).
- Dit verbod geldt niet op 29, 30 en 31 december, met dien verstande dat als een van deze dagen een zondag is het verbod eveneens op die zondag geldt. In dat geval geldt het verbod om vuurwerk ter beschikking te stellen niet op 28 december (artikel 2.3.2, tweede lid).
- Een verbod om per levering meer dan vijfentwintig kilogram consumentenvuurwerk aan een particulier ter beschikking te stellen (artikel 2.3.3).
- Een verbod om consumentenvuurwerk aan een particulier bedrijfsmatig ter beschikking te stellen op een andere plaats dan een verkoopruimte die voldoet aan de in bijlage 1 gestelde voorschriften en de door het bevoegd gezag overeenkomstig artikel 2.2.3 gestelde nadere eisen (artikel 2.3.4).
- Een verbod om consumentenvuurwerk bedrijfsmatig ter beschikking te stellen aan personen die jonger zijn dan twaalf (vuurwerk categorie F1) , zestien (vuurwerk categorie F2), of achttien jaar (vuurwerk categorie F3) (artikel 2.3.5).

Artikel 1:8 bevat de algemene weigeringsgronden die bij elke vergunning kunnen worden gehanteerd. Bij de vuurwerkverkoopvergunning betreft dit blijkens jurisprudentie niet het belang van de openbare veiligheid, maar het belang van de handhaving van de openbare orde en het tegengaan van hinder en overlast. Met het oog op deze belangen kunnen voorschriften aan de vergunning worden verbonden. Te denken valt aan voorschriften betreffende het verkeer, het voorkomen van parkeerproblemen en de leefbaarheid vanwege de korte verkoopperiode en de vele klantcontacten die er in die periode zijn. Verkooppunten kunnen zo worden verplicht verkeersregelaars in te schakelen om verkeersproblemen in de verkoopperiode te voorkomen.

Koopzondag
In artikel 2.3.2 van het Vuurwerkbesluit wordt de koopzondag uitdrukkelijk uitgesloten als verkoopdag. Consumentenvuurwerk mag niet op zondag worden verkocht. Het verbod geldt ook in die gevallen waarin de binnen de wettelijke termijn vallende zondag door de gemeente is aangewezen als zondag waarop winkels open mogen zijn.

Tweede lid
Nu detailhandel ook onder de reikwijdte van het begrip ‘dienst’ in de zin van de Dienstenrichtlijn valt, is de lex silencio positivo in beginsel van toepassing op grond van artikel 28, eerste lid, van de Dienstenwet. Gezien de grote toeloop die een vuurwerkhandel doorgaans met zich meebrengt en de scherpe concurrentie in deze branche, wordt de lex silencio positivo echter van toepassing uitgezonderd.

Jurisprudentie
ABRvS 14-12-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AR7942. Geweigerde vergunning op grond van de Wet milieubeheer voor opslag en verkoop van consumentenvuurwerk. De Afdeling oordeelt: “In beginsel kan ervan worden uitgegaan dat indien wordt voldaan aan de van toepassing zijnde regels van het Vuurwerkbesluit, de veiligheid in voldoende mate gewaarborgd is.”

Rb. Utrecht 28-12-2004, ECLI:NL:RBUTR:2004:AR8268. “Gelet op de inhoud van het Vuurwerkbesluit, het uitwerkingsniveau van de daarin opgenomen regeling voor de gehele vuurwerkketen en de toelichting op dit besluit, is de voorzieningenrechter vooralsnog van oordeel dat dit besluit een uitputtende regeling bevat ten aanzien van de veiligheidsaspecten verbonden aan vuurwerk, die geen mogelijkheid biedt aan gemeentebesturen de (veiligheids)voorschriften die in die regeling zijn

opgenomen aan te vullen respectievelijk verder aan te scherpen zoals in het onderhavige geval is gebeurd in de APV en voornoemde beleidsnotitie." De voorzieningenrechter verwijst hierbij naar ABRvS 14-12-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AR7942. De bepaling in de APV, voor zover het betreft de weigeringsgrond in het belang van de veiligheid, is vanwege strijdigheid met het Vuurwerkbesluit onverbindend. De verkoopvergunning is in het belang van de veiligheid geweigerd en niet is gebleken dat een van de andere weigeringsgronden in de APV aan de orde is, te weten het belang van de openbare orde en de voorkoming of beperking van overlast. Op grond hiervan en gelet op het feit dat verzoeker voldoet aan de wettelijke eisen in het Vuurwerkbesluit ten aanzien van de opslag van vuurwerk, ziet de voorzieningenrechter aanleiding voor het treffen van een voorlopige voorziening dat verzoeker dient te worden behandeld als ware hij in het bezit van een vergunning voor de verkoop van consumentenvuurwerk zoals bedoeld in de APV, met inbegrip van de daaraan normaliter te verbinden voorschriften.

Rb. Alkmaar 27-11-2008, ECLI:NL:RBALK:2008:BG7941. "Voor zover verweerder met het spreidingsbeleid (kennelijk) heeft beoogd de openbare orde te dienen door het voorkomen en beperken van overlast door het vergroten van de veiligheid van omwonenden, overweegt de voorzieningenrechter dat het Vuurwerkbesluit hierin uitputtend voorziet. Voor zover verweerder heeft beoogd overlast in de zin van aantasting van de openbare orde te voorkomen en te beperken, stelt de voorzieningenrechter vast dat, hetgeen tussen partijen ook niet in geschil is, in het onderhavige geval van overlast voor omwonenden als gevolg van de verkoop van vuurwerk door verzoeker in het verleden nooit gebleken. (…) Het onderhavige vuurwerkverkooppunt is op grond van het vigerend bestemmingsplan toegestaan. Zoals hiervoor is overwogen is de keuze om te komen tot een gewijzigde planologische situatie voorbehouden aan de bestemmingsplanwetgever. Voor zover sprake is van overlast veroorzaakt door derden als gevolg van het afsteken van vuurwerk, is de voorzieningenrechter van oordeel dat verweerder tegen die derden handhavend zal moeten optreden. Dit is geen openbare orde-belang dat bij de beoordeling van de door verzoeker gevraagde verkoopvergunning kan worden betrokken."

Rb. Midden-Nederland 20-12-2013, ECLI:NL:RBMNE:2013:7372. Verzoek om de werking van de verkoopvergunning die is verleend voor een verkooppunt voor consumentenvuurwerk te schorsen voor de duur van de bezwaarprocedure. De voorzieningenrechter wijst het verzoek af. Dat een van de weigeringsgronden zoals genoemd in de Algemene plaatselijke verordening zich voordoet is niet gebleken.

Artikel 2:73 Gebruik van consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling
In het Vuurwerkbesluit (artikel 2.3.6) is bepaald dat het verboden is om consumentenvuurwerk af te steken op een ander tijdstip dan tussen 31 december 18.00 uur en 1 januari 02.00 uur van het daarop volgende jaar. Het afsteken van consumentenvuurwerk wordt op dit tijdstip toelaatbaar geacht vanwege de koppeling van het vuurwerkgebruik aan de feestelijkheden rond de jaarwisseling en de inbedding daarvan in de Nederlandse volkscultuur.
Toch kunnen er, ondanks dat dit alleen op oudejaarsdag is toegelaten, plaatsen zijn waar het afsteken van consumentenvuurwerk te allen tijde onwenselijk moet worden geacht (bijvoorbeeld bij ziekenhuizen, bejaardentehuizen, huizen met rieten daken en dierenasiels en in winkelstraten). Dit artikel geeft het college de bevoegdheid om plaatsen aan te wijzen waar het afsteken van consumentenvuurwerk altijd verboden is.
Het tweede lid maakt het mogelijk om op te treden tegen het afsteken van consumentenvuurwerk in bijvoorbeeld een promenade, een passage, een portiek of een volksverzameling.

In de ledenbrief 19/084 – Wijziging Vuurwerkbesluit en voorbeeldbepaling APV inzake gemeentelijk vuurwerkverbod (1 november 2019) hebben wij een voorbeeldbepaling opgenomen voor een gemeentelijk vuurwerkverbod en geven wij enkele bestuurlijke overwegingen mee. Ook adviseren wij gemeenten om bij de motivering van een vuurwerkverbod overwegingen op te nemen waarom het

verbod naar lokale omstandigheden geschikt, proportioneel en noodzakelijk is om redenen van openbare orde, openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van het milieu. De overwegingen en motieven daarvoor kunnen in elke gemeente verschillend zijn.

Voorbeeldartikel
Artikel 2:73 Gebruik van consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling
1. Het is verboden om consumentenvuurwerk tot ontbranding te brengen.
[*[2.] Het verbod is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.*]
[*3.*] Het verbod is [*voorts*] niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1˚, van het Wetboek van Strafrecht

Toelichting op voorbeeldartikel
Met het eerste lid voert de raad een geheel verbod binnen de gemeente in om consumentenvuurwerk tot ontbranding te brengen. Het tweede lid biedt de mogelijkheid om het college plaatsen te laten aanwijzen waar consumentenvuurwerk bij uitsluiting tot ontbranding mag worden gebracht. Het derde lid geeft voorrang aan een strafrechtelijke sanctie in de situatie waarin iemand een vuurwerk op zo korte afstand van gebouwen of goederen ontsteekt, dat daardoor brandgevaar kan ontstaan.

Jurisprudentie
ABRvS 14-12-2016, ECLI:NL:RVS:2016:3342 (vuurwerkverbod Hilversum). De Afdeling oordeelt dat het college bevoegd is om voor een gebied in het centrum een vuurwerkverbod in te stellen. Het besluit ziet op het stellen van nadere regels op het terrein van de openbare orde, en niet op het herstellen of bewaren van de openbare orde, en die bevoegdheid komt – onbetwist – aan het college toe.
Tevens oordeelt de Afdeling dat het Vuurwerkbesluit geen nadere regels kent over het aanwijzen van plaatsen waar geen vuurwerk mag worden afgestoken. Het Vuurwerkbesluit beoogt derhalve niet uniform noch uitputtend te zijn. Het besluit van het college is daarom niet in strijd met het Vuurwerkbesluit. Ook oordeelt de Afdeling dat het college meer gewicht mocht toekennen aan het voorkomen van gevaar en overlast in het aangewezen gebied dan aan het relatief beperkte omzetverlies van de ondernemers.

Afdeling 11. Drugsoverlast

Artikel 2:74 Drugshandel op straat
Afbakening met de Opiumwet
Om niet in de sfeer van de Opiumwet te treden is de passage “onverminderd het bepaalde in de Opiumwet” opgenomen. De Opiumwet is een strafrechtelijk instrument waarin onder meer de verbodsbepalingen staan van middelen die worden genoemd op lijst I (‘harddrugs’) en II (‘softdrugs’) die behoren bij deze wet. Zo wordt verboden deze middelen te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken, te vervoeren en aanwezig te hebben. In de Opiumwet wordt geen aandacht besteed aan overlast ten gevolge van drugshandel op straat. Om hiertegen te kunnen optreden is het noodzakelijk in de APV een artikel op te nemen dat het voorkomen van de aantasting van de openbare orde en van strafbare feiten tot doel heeft.

Drugshandel op straat en coffeeshopbeleid
Artikel 2:74 is opgenomen om de overlast op straat tegen te gaan. De straathandel in drugs kan leiden tot een verstoring van de openbare orde. Om daartegen op te treden is het noodzakelijk in de APV een bepaling op te nemen, die tot doel heeft het voorkomen van de aantasting van de openbare orde en van strafbare feiten. In de praktijk gaat het met name om harddrugs. In het artikel wordt

evenwel gesproken over middelen uit lijst 2 en 3 van de Opiumwet, dus zowel hard- als softdrugs en “daarop gelijkende waar”. Bij “daarop gelijkende waar” kan bijvoorbeeld worden gedacht aan nieuwe middelen die al wel worden gebruikt (denk aan lachgas), maar nog niet op de lijst voorkomen en waartegen wel moet worden opgetreden of aan nepdrugs (bijvoorbeeld waspoeder). Het is dan van belang dit goed te motiveren.
In dit artikel zijn zowel de aanbieders als ontvangers en bemiddelaars (‘drugsrunners’) strafbaar gesteld. Het ‘kennelijke doel’ kan blijken uit ervaringsfeiten en concrete omstandigheden zoals het aanspreken van voorbijgangers, het waarnemen van transacties, enzovoorts.

Jurisprudentie
HR 17-11-1992, ECLI:NL:PHR:1992:AD1779, NJ 1993, 409. Doel van het Amsterdamse verbod op drugshandel op of aan de openbare weg in de APV is het voorkomen van een aantasting van de openbare orde en strafbare feiten. De bepaling heeft derhalve betrekking op andere gedragingen dan strafbaar gesteld in de Opiumwet. Ook de klacht dat de bepaling onverbindend is wegens te grote onbepaaldheid faalt, aangezien de bepaling — ook voor zover zij melding maakt van 'daarop gelijkende waar', waarmee kennelijk is bedoeld waar die voor enig verdovend middel kan doorgaan — voldoende duidelijk maakt welke gedraging daarbij is verboden en strafbaar gesteld.

Artikel 2:74a Openlijk drugsgebruik
Op sommige plaatsen in de publieke ruimte ervaren mensen hinder, overlast en gevoelens van onveiligheid doordat op die plaatsen drugs worden gebruikt. Een aantal gemeenten heeft daarom al enkele jaren een bepaling in de APV opgenomen waarbij openlijk drugsgebruik wordt verboden. De rechtspraak is een aantal jaren wisselend geweest, waarbij in een aantal gevallen zo’n bepaling onverbindend werd geacht omdat de rechter van oordeel was dat door de overlap met de Opiumwet (men kan immers verboden substanties niet gebruiken zonder deze – in strijd met de Opiumwet – voorhanden te hebben) de bovengrens van de gemeentelijke regelgevende bevoegdheid werd geschonden. Maar inmiddels is er een rechterlijke consensus ontstaan waarbij zo’n bepaling, omwille van de openbare orde, dus met een ander motief dan de Opiumwet, toelaatbaar wordt geacht. Zie over de betekenis van ‘daarop gelijkende waar’ het gestelde bij de toelichting op artikel 2:74.

Afdeling 12. Bijzondere bevoegdheden van de burgemeester

Artikel 2:75 Bestuurlijke ophouding
Artikel 2:75 is gebaseerd op artikel 154a van de Gemeentewet. Dit artikel voorziet in de bevoegdheid van de burgemeester om bij grootschalige ordeverstoringen groepen ordeverstoorders maximaal 12 uur op te houden op een door de burgemeester aangewezen plaats. Het vervoer naar de plaats van ophouding is hieronder begrepen. Bij grootschalige ordeverstoringen moet gedacht worden aan situaties als risicowedstrijden in het betaald voetbal, uit de hand lopende demonstraties en krakersrellen. De toepassing van het bestuursrechtelijke instrument bestuurlijke ophouding vereist een grondslag in een verordening waarin de raad de burgemeester de bevoegdheid geeft om bij groepsgewijze niet-naleving van specifieke voorschriften bestuurlijk op te houden. Artikel 2:75 voorziet hierin.
De voorwaarden waaronder bestuurlijke ophouding kan worden toegepast, zijn vastgelegd in artikel 154a van de Gemeentewet. De zinsnede “overeenkomstig 154a van de Gemeentewet” impliceert dan ook dat aan alle voorwaarden moet worden voldaan voordat een besluit tot bestuurlijke ophouding kan worden genomen. Deze voorwaarden zijn hiervoor beschreven.
De bepaling spreekt overeenkomstig de wet van “door hem (de burgemeester) aangewezen groepen”. Dit verplicht de burgemeester concreet de groep te benoemen waarop bestuurlijke ophouding wordt toegepast. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door de formulering “degenen die zich

door kleding, uitrusting of gedraging manifesteren als supporter van ... of deelnemer aan de actie tegen ...". Verder kan de groep nader worden aangeduid door de plaats aan te geven waar de groep zich bevond op het moment dat het besluit tot ophouding werd genomen, de handelingen die de leden van de groep op dat moment verrichtten, de grootte van de groep of door vermelding van de taal, herkomst of nationaliteit van de leden van de groep.
Op grond van de wet wordt bij verordening nader ingevuld welke specifieke voorschriften die zich bij groepsgewijze niet-naleving voor het overgaan tot bestuurlijke ophouding lenen, hetgeen zal afhangen van de lokale situatie waarbij eerdere ervaringen met grootschalige openbare-ordeverstoringen als leidraad kunnen dienen.

Artikel 2:76 Veiligheidsrisicogebieden
Op grond van artikel 151b van de Gemeentewet kan de raad aan de burgemeester bij verordening de bevoegdheid verlenen om gebieden aan te wijzen, waarin de officier van justitie de controlebevoegdheden, genoemd in de artikelen 50, 51 en 52 van de Wet wapens en munitie, kan uitoefenen. Het gaat om de controlebevoegdheden om binnen het aangewezen gebied:

- vervoermiddelen te onderzoeken;
- een ieders kleding te onderzoeken;
- te vorderen dat verpakkingen die men bij zich draagt, worden geopend.

De burgemeester kan een gebied aanwijzen als uit feiten of omstandigheden blijkt dat sprake is van verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens of ernstige vrees voor het ontstaan daarvan. De aanwijzing als veiligheidsrisicogebied wordt gegeven voor een duur die niet langer is en voor een gebied dat niet groter is dan strikt noodzakelijk voor de handhaving van de openbare orde. Voordat de burgemeester een gebied aanwijst, overlegt hij hierover in de lokale gezagsdriehoek met de officier van justitie en de korpschef. Daarbij komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat er sprake is van verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens of ernstige vrees voor het ontstaan daarvan;
- zorgvuldige afweging van het objectieve en subjectieve veiligheidsbelang en het individuele belang van de burgers (privacy);
- subsidiariteit en proportionaliteit;
- breder handhavingsbeleid in het beoogd gebied ter vergroting van leefbaarheid en veiligheid.

Jurisprudentie
Hof Amsterdam 23-09-2005, ECLI:NL:GHAMS:2005:AU3200. De in artikel 151b, eerste lid, van de Gemeentewet neergelegde bevoegdheid kan slechts binnen strikte grenzen op grond van een deugdelijke motivering worden uitgeoefend.

ABRvS 09-03-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AS9248. Appellante woont of werkt niet in het aangewezen veiligheidsrisicogebied, noch exploiteert ze daar een bedrijf. Ook anderszins is zij niet genoopt daar duurzaam op gezette tijden te verblijven. Evenmin is zij gerechtigde ten aanzien van onroerend goed in het gebied. Appellante heeft daarom geen bijzonder individueel belang bij het aanwijzingsbesluit. Dat zij al jarenlang in de gemeente woont en gewend was in het aangewezen gebied uit te gaan en vrienden en familie te bezoeken, is ontoereikend voor het oordeel dat zij zich in voldoende mate van anderen onderscheidt, gelet ook op de dagen en tijdstippen waarop de aanwijzing van kracht was.

ABRvS 09-11-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AU5839. Op grond van de omstandigheid dat wederpartij's woning zich in het aangewezen veiligheidsrisicogebied bevindt, is wederpartij belanghebbende in de zin van artikel 1:2, eerste lid, van de Awb bij het aanwijzingsbesluit. De Afdeling stelt voorop dat de burgemeester bij het nemen van een aanwijzingsbesluit een ruime beoordelingsmarge toekomt (noodzakelijkheids- en proportionaliteitstoets).

Artikel 2:77 Cameratoezicht op openbare plaatsen

Eerste lid

Op grond van artikel 151c van de Gemeentewet kan de raad aan de burgemeester bij verordening de bevoegdheid verlenen tot het uitvoeren van cameratoezicht op openbare plaatsen in het belang van de handhaving van de openbare orde. De raad kan daarbij bepalen tot welke openbare plaatsen de bevoegdheid zich uitstrekt en voor welke duur de inzet van camera's ten hoogste mag geschieden. Volgens de wetgever is hierdoor de toekenning van de bevoegdheid tot de inzet van camera's met democratische waarborgen omkleed.

Het besluit van de burgemeester tot plaatsing van camera's op een openbare plaats is een besluit van algemene strekking waartegen op grond van de Awb voor belanghebbenden bezwaar en beroep openstaat. Het kan voorkomen dat beelden worden gemaakt van personen die een pand binnengaan of verlaten. De eigenaren van dergelijke panden zijn aan te merken als belanghebbenden in de zin van de Awb, evenals bijvoorbeeld degenen die in zo'n pand werken of wonen (huurders) of anderszins regelmatige bezoekers van zo'n pand zijn.

Niet alleen toezicht met vaste camera's is mogelijk, maar ook met mobiele camera's. De reden is met name dat vaste camera's in de praktijk vaak niet adequaat bleken bij het bestrijden van zich snel en gemakkelijk verplaatsende criminaliteit, hinder en vandalis me. In de MvT bij de wijziging van de Gemeentewet waarmee dit mogelijk werd (Kamerstukken II 2012/13, 33 582, nr. 3) geeft de regering aan dat uit gesprekken met vertegenwoordigers uit de bestuurlijke, justitiële en politiële praktijk, waaronder gemeenten, bleek dat toezicht met vaste camera's soms tekort schiet: "Bij aanhoudende en zich verplaatsende overlast kan gedacht worden aan overlast veroorzaakt door hangjongeren, door drugsgebruikers en drugsdealers, door straatrovers en zakkenrollers en door personen die vernielingen aanrichten in de publieke ruimte. (…) Diverse recentelijk verschenen gemeentelijke evaluatierapporten over cameratoezicht in de publieke ruimte erkennen de tendens dat overlast zich verplaatst en dat bij verplaatsingseffecten vast cameratoezicht als toezichtinstrument tekort schiet". De regering benadrukt verder dat camera's alleen kunnen worden ingezet ter handhaving van de openbare orde, maar dat dit niet wil zeggen dat er op voorhand al sprake moet zijn van een verstoring van de openbare orde of een concrete dreiging daarvan: "Onder handhaving van de openbare orde door de burgemeester valt immers ook de algemene bestuurlijke voorkoming van strafbare feiten die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving".

Doel van het cameratoezicht

Gemeentelijk cameratoezicht op grond van artikel 151c van de Gemeentewet mag uitsluitend plaatsvinden voor het handhaven van de openbare orde. Dit begrip omvat ook de algemene bestuurlijke voorkoming van strafbare feiten die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving. Dit hoofddoel laat onverlet dat deze vorm van cameratoezicht ook subdoelen mag dienen. Zo biedt artikel 151c, zevende lid, van de Gemeentewet de mogelijkheid om de opgenomen beelden te gebruiken voor de opsporing en vervolging van strafbare feiten. Daarnaast mogen camera's worden gebruikt om de politie en andere hulpdiensten efficiënter en effectiever in te zetten. De preventieve werking van cameratoezicht vergroot bovendien hun veiligheid.

Kenbaarheid

In artikel 151c, vierde lid, van de Gemeentewet is vastgelegd dat het gebruik van camera's kenbaar moet zijn. Burgers moeten in elk geval in kennis worden gesteld van de mogelijkheid dat zij op beelden kunnen voorkomen zodra zij het gebied betreden dat valt binnen het bereik van de camera's. Aan het kenbaarheidsvereiste moet niet alleen worden voldaan als er beelden worden vastgelegd, maar ook als sprake is van monitoring en er dus geen opnames worden gemaakt. Door het goed zichtbaar plaatsen van borden, waarop wordt aangeven dat in het betrokken gebied sprake is van cameratoezicht, kan het publiek op deze mogelijkheid worden geattendeerd. Overigens houdt het kenbaarheidsvereiste niet in dat camera's altijd zichtbaar moeten zijn of dat de burgers op de hoogte moeten worden gesteld van de precieze opnametijden. In artikel 441b van het WvSr is de

niet-kenbare toepassing van cameratoezicht op voor het publiek toegankelijke plaatsen strafbaar gesteld. De straf kan een hechtenis van ten hoogste twee maanden inhouden of een geldboete van € 4.500.

Tweede lid
De raad heeft op grond van artikel 151c, eerste lid, van de Gemeentewet de bevoegdheid om ook andere plaatsen, die zonder enige vorm van beperking publiek toegankelijk zijn, aan te wijzen als openbare plaats en zo onder de reikwijdte van de wet te brengen. Het gaat dan om plaatsen, zoals parkeerterreinen, die vanwege het doelgebonden verblijf niet onder de definitie van openbare plaats uit de Wom vallen. De wetgever heeft hiermee beoogd dat gemeenten snel kunnen inspelen op gebleken lokale behoeften. Het uitgangspunt blijft te allen tijde dat het cameratoezicht noodzakelijk moet zijn met het oog op de handhaving van de openbare orde.

[Artikel 2:78 Gebiedsontzegging
Inleiding
In het geval van (ernstige vrees voor) een openbare ordeverstoring of overlastgevend gedrag, kan een burgemeester een gebiedsontzegging opleggen. De bevoegdheid kan de burgemeester ontlenen aan de APV. Deze bepaling strekt daartoe.
Er zijn vier soorten grondslagen op basis waarvan een burgemeester een gebiedsontzegging kan opleggen. De bekendste is een bepaling in de APV zoals deze, waaraan hieronder aandacht wordt besteed.
Daarnaast kan, enkel ter zake van verstoringen van de openbare orde waarop de APV-bepaling geen oog heeft, een gebiedsontzegging worden opgelegd op basis van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet (de 'lichte bevelsbevoegdheid'). Kan zowel de APV als artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet toepassing vinden voor een gebiedsontzegging, dan gaat de APV voor. Als echter van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet gebruik wordt gemaakt, omdat er geen APV-bepaling voorhanden is, dan kan de rechter aangeven dat er voldoende gelegenheid is geweest om een dergelijke regeling op te stellen. Bij structurele problemen is het nodig dat de raad een regeling in de APV opneemt. De bevoegdheid van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet is 'licht' ten opzichte van de noodbevelsbevoegdheid van de burgemeester (artikel 175, eerste lid, van de Gemeentewet). Een licht bevel moet in overeenstemming zijn met geldende regelgeving, inclusief de lokale verordeningen. Een noodbevel mag daarentegen afwijken van geldende regelgeving, uitgezonderd de Grondwet en hogere regelingen dan de Grondwet. De wetgever heeft de lichte bevelsbevoegdheid in het leven geroepen voor situaties waarin geldende regelgeving, waaronder de lokale verordeningen, geen voorziening bevat voor een concreet openbare ordeprobleem. Ten slotte bestaat de mogelijkheid om op basis van artikel 172a van de Gemeentewet (in 2012 ingevoegd via de Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast), een gebiedsontzegging op te leggen. De bevoegdheid van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet is ook licht in vergelijking met dit artikel. Hierbij gaat het om herhaaldelijke overlast (minimaal tweemaal en een patroon), waardoor een gedegen dossieropbouw vereist is, en ernstige vrees voor voortgang ervan. Deze gebiedsontzeggingen kunnen voor drie maanden met hoogstens driemaal verlenging voor telkens die duur tot maximaal één jaar gelden en in combinatie met een van de andere instrumenten (groepsverbod, meldingsplicht) uit dat artikel worden opgelegd.
Met de gebiedsontzeggingsbepaling in de APV kan een burgemeester optreden tegen personen die overlast veroorzaken in de openbare ruimte. De gebiedsontzegging was in eerste instantie bedoeld voor gebruik bij overlast veroorzaakt door drugshandel en drugsgebruik. Maar het instrument kan ook worden toegepast bij andere vormen van overlast, afhankelijk van hoe de bepaling wordt 'ingevuld'. Bijvoorbeeld wanneer de overlast veroorzaakt wordt door samenscholing, hinderlijk drankgebruik, geweldpleging etc. Om onveiligheidsgevoelens en overlast te verminderen, passen veel gemeenten dit instrument toe.
De gebiedsontzegging wordt opgelegd aan personen die strafbare feiten of openbare ordeverstorende handelingen verrichten en veelal al eenmaal een bestuurlijke waarschuwing hebben

ontvangen. Voor het toepassen van een openbare ordemaatregel, zoals een gebiedsontzegging, moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Er moet zijn voldaan aan het situatievereiste, dat wil zeggen dat er sprake moet zijn van omstandigheden die tot ingrijpen ter handhaving van de openbare orde kunnen noodzaken. Daarnaast moet ook voldaan zijn aan het doelcriterium: de maatregel moet zijn gericht op het beëindigen of voorkomen van (verdere) ordeverstoringen of overlast of het beperken van de gevolgen daarvan. Het toepassen van de bevoegdheid kan alleen ten tijde van een (dreigende) ordeverstoring. De duur van deze concrete maatregel moet direct gekoppeld zijn aan de situatie dat er gevaar dreigt voor de openbare orde. Hierdoor kan de duur van de maatregel niet onevenredig lang zijn. Doorgaans is daarom ook sprake van een trapsgewijze opbouw.
Bij de toepassing van de maatregel mag niet worden afgeweken van wettelijke voorschriften. Ten slotte moet de maatregel voldoen aan de eisen van subsidiariteit (er is geen minder zwaar middel voorhanden) en proportionaliteit (het bevel moet in verhouding staan tot de te bestrijden problematiek of het te bereiken doel).

Eerste lid
De invulling van het eerste lid vereist een keuze van de gemeente. Zo kan in de bepaling zelf worden bepaald bij overtreding van welke bepalingen de gebiedsontzegging kan worden ingezet, waarbij gedacht kan worden aan diverse bepalingen uit de APV, maar ook aan bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht, de Opiumwet, de Wet wapens en munitie, etc. Van belang is dat voor een bestuursrechtelijk besluit, ook het bestuursrechtelijk bewijsstelsel geldt. De overtreding zal dus voldoende aannemelijk moeten zijn en niet – zoals in het strafrecht – wettig en overtuigend bewezen. Het voordeel hiervan is dat er een zekere voorzienbaarheid geboden wordt en dat er democratische legitimatie is; nadeel is dat iedere wijziging langs de raad moet en daardoor tijd in beslag neemt. Het is daarom ook mogelijk in een beleidsregel (of een dan noodzakelijke waarschuwing) vast te leggen bij welke overtredingen de gebiedsontzegging ingezet kan worden. Daarin zal dan in ieder geval neergelegd moeten worden wat er onder 'openbare ordeverstorende handelingen' wordt verstaan. Voordeel hiervan is dat er een zekere flexibiliteit is ingebouwd (aanpassen van een beleidsregel is immers een stuk 'makkelijker' dan aanpassen van de APV); nadeel is dat de raad minder controle heeft over de invulling.
Los daarvan zal bepaald moeten worden hoe lang de kortdurende gebiedsontzegging duurt. Met kortdurend wordt op een periode tot 48 uur gedoeld. Vaak wordt een periode van 24 uur gehanteerd. Denkbaar is ook om naast een zodanige algemene regeling, een bijzondere regeling op te nemen. Bijvoorbeeld door te bepalen dat de burgemeester iemand die tussen donderdag 18.00 uur en zondag 24.00 uur in het uitgaansgebied bepaald horeca-overlastgevend gedrag vertoont, een bevel geeft om gedurende het restant van die periode daar weg te blijven. Hetzelfde is denkbaar bij kermissen, voetbalwedstrijden of andere evenementen.

Tweede lid
Voor de lang(er)durende gebiedsontzegging zal moeten worden bepaald hoe lang deze maximaal kan duren. Een looptijd van maximaal twaalf weken is in de rechtspraak aanvaardbaar geacht. Desondanks hanteren de meeste verordeningen een maximum van veelal acht weken. Vier weken is ook een veelvoorkomend maximum. Desgewenst kan dit – zeker bij een langere periode – ook nader worden getrapt in een beleidsregel, wat de flexibiliteit ten goede komt.
Verder dient het tweede lid, afhankelijk van de invulling en formulering van het eerste lid, tekstueel op het eerste lid afgestemd te worden.

Derde lid
Het aantal maanden dat tussen de overtredingen verstrijkt, is van belang voor de toegestane looptijd van een gebiedsontzegging en dient te worden bepaald. Veelvoorkomend is een termijn van zes maanden, al komt twaalf maanden ook voor.
In het licht van proportionaliteit en subsidiariteit zij er nog op gewezen dat, alvorens over te gaan tot oplegging van een gebiedsontzegging, in de regel eerst een waarschuwing wordt gegeven. Ook is het

tegen deze achtergrond geboden om slechts tot oplegging van een langdurige gebiedsontzegging als bedoeld in het tweede lid over te gaan, wanneer de gedraging waarop deze oplegging betrekking heeft binnen een bepaalde periode na oplegging van de eerdere gebiedsontzegging plaatsvindt.

Vierde lid
Dit lid geeft de burgemeester de bevoegdheid om, wanneer hij dat noodzakelijk acht in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene, het bevel te beperken. Hierbij zal rekening gehouden worden met de noodzaak of onoverkomelijkheid zich in het aangewezen gebied te bevinden in een middel van openbaar vervoer, het aldaar werkzaam of woonachtig zijn, een (ander) aantoonbaar redelijk belang om zich aldaar op te houden, staatkundige en religieuze vrijheid en het familieleven.
De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.

Jurisprudentie
HR 10-12-2013, ECLI:NL:HR:2013:1742. Artikel 184 van het WvSr, "krachtens wettelijk voorschrift". Artikelen 172 en 177 van de Gemeentewet, artikelen 2.8 en 2.9.1 van de APV Amsterdam 2008, Mandaatbesluit verwijderingsbevelen burgemeester Amsterdam d.d. 31 oktober 2008. Het hof heeft met juistheid vastgesteld dat artikel 2.9 van de APV niet uitdrukkelijk inhoudt dat de burgemeester gerechtigd is tot het geven van een bevel als waarvan te dezen sprake is. Ingevolge artikel 172 derde lid, van de Gemeentewet is de burgemeester evenwel bevoegd aan personen bevelen te geven die noodzakelijk zijn voor de handhaving van de openbare orde. Een zodanig bevel is aan te merken als een wettelijk voorschrift in materiële zin. De burgemeester kan bij de uitvoering van deze bevelsbevoegdheid politieambtenaren betrekken, mits hij daarbij met voldoende nauwkeurigheid aangeeft in welke omstandigheden de politieambtenaren de door hem omschreven handelingen en beslissingen moet nemen. De burgemeester heeft door het uitvaardigen van het Mandaatbesluit verwijderingsbevelen kennelijk de hem in artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet toegekende bevelsbevoegdheid uitgeoefend en gelet op de inhoud van dat besluit daarbij bepaald dat zijn bevel is gegeven voor de in artikel 2.9 van de APV nauwkeurig omschreven gevallen. Het voorgaande brengt mee dat een in overeenstemming met het Mandaatbesluit door een politieambtenaar namens de burgemeester gegeven verwijderingsbevel kan worden aangemerkt als een krachtens wettelijk voorschrift gegeven bevel als bedoeld in artikel 184 van het WvSr. Het andersluidende oordeel van het hof is derhalve onjuist.

Conclusie A-G Spronken 07-07-2015, ECLI:NL:PHR:2015:2409, behorend bij HR 17-11-2015, ECLI:NL:HR:2015:3325: "Art. 2:78 Model-APV bevat een uitdrukkelijke bepalingen dat de burgemeester gerechtigd is gebiedsverboden op te leggen, zodat het niet nakomen van een dergelijk bevel voldoet aan de eisen die de Hoge Raad hieraan in het kader van art. 184 Sr in de hiervoor aangehaalde jurisprudentie stelt. Ook de overtreding van de gebiedsverboden die door de burgemeester worden gegeven op grond van art. 172 lid 3 en 172a Gemeentewet vallen onder het bereik van art. 184 Sr. Voor het uitoefenen van de bevoegdheden die zijn toegekend in de Gemeentewet geldt echter een mandaatsverbod ingevolge art. 177 lid 2 Gemeentewet en op dit snijvlak van bevoegdheidstoedelingen in APV's en de Gemeentewet doen zich problemen voor."]

Artikel 2:79 Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet
Algemeen
Artikel 151d van de Gemeentewet regelt dat de raad bij verordening *kan* bepalen dat degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven, er zorg voor draagt dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt. De burgemeester is bevoegd tot oplegging van een last onder

bestuursdwang als bedoeld in artikel 125, eerste lid, van de Gemeentewet ter zake van overtreding van het door de raad bij verordening gestelde voorschrift.

Ultimum remedium
Uit de wet volgt dat dit instrument is bedoeld als een ultimum remedium. Artikel 151d, tweede lid, van de Gemeentewet regelt dat het instrument van de last onder bestuursdwang (voor de goede orde, dat impliceert dat de burgemeester ook een last onder dwangsom kan opleggen) alleen wordt ingezet als er geen andere geschikte manier voorhanden is om de overlast aan te pakken. Bij een besluit om op grond van deze bepaling een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom op te leggen zal de burgemeester dus moeten motiveren dat er geen andere geschikte instrumenten waren om de woonoverlast tegen te gaan. Alleen al daarom zal er aan zo'n besluit een stevig dossier ten grondslag moeten liggen. Het meest overtuigend zou zijn als uit het dossier blijkt dat andere instrumenten als buurtbemiddeling al zijn geprobeerd zonder het gewenste resultaat.
Het ultimum remedium karakter geldt in nog sterkere mate als sprake is van een huisverbod als bedoeld in het derde lid van artikel 151d. Een zo zware maatregel, die een inbreuk betekent op het grondwettelijk beschermde woonrecht, is alleen mogelijk wanneer de ernst van de situatie dat eist en er werkelijk geen andere optie meer open staat.

Eerste lid
Dit lid is geformuleerd als een zorgplichtbepaling. Een bewoner hoort zich zo te gedragen dat zijn of haar buren daar geen ernstige hinder van ondervinden. Bij ernstige en herhaaldelijke hinder kan ook de verhuurder worden aangesproken.

Tweede lid
In het tweede lid regelt de raad in welke gevallen de burgemeester in ieder geval toepassing kan geven aan de bevoegdheid tot het opleggen van een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom. In het artikel is niet expliciet bepaald dat de burgemeester een last onder dwangsom kan opleggen, omdat dit reeds volgt uit de artikel 5:32 van de Awb juncto artikel 125 van de Gemeentewet. Welke herstelsanctie het meest geëigend is in een specifieke situatie zal steeds door de burgemeester moeten worden afgewogen. De burgemeester kan in beleidsregels vastleggen hoe hij of zij invulling geeft aan deze bevoegdheid. Een van de genoemde gevallen is "ernstige vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf". Artikel 7.21 van het Bouwbesluit 2012 regelt de facto hetzelfde, ook met het tegengaan van overlast als motief. Dit artikel zal naar verwachting met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervallen, maar daar zal nog wel de nodige tijd over heen gaan. De last onder bestuursdwang of dwangsom die de burgemeester kan opleggen kan bestaan uit gedragsaanwijzingen waaraan de overtreder zich te houden heeft.

Hoofdstuk 3. Regulering prostitutie, seksbranche en aanverwante onderwerpen

Afdeling 1. Algemene bepalingen

Artikel 3:1 Afbakening
Afbakening van dit hoofdstuk van de APV ten opzichte van enkele (algemene) bepalingen uit andere delen van de APV is wenselijk, aangezien de genoemde bepalingen betrekking hebben op onderwerpen die waarschijnlijk op termijn in of krachtens de Wrp in afwijking van de (algemene) bepalingen van de APV geregeld (moeten) worden. Om niet binnen afzienbare termijn opnieuw substantiële materiële wijzigingen aan te hoeven brengen in de betreffende regelgeving – en om de ontvlechting daarvan te zijner tijd te vergemakkelijken – is ervoor gekozen vooruitlopend op de

verwachte inwerkingtreding van de Wrp deze materie nu veelal in lijn met de Wrp te regelen. Het betreft de volgende artikelen: 1:2 ‘Beslistermijn’, 1:5 ‘Persoonlijk karakter van vergunning of ontheffing’, 1:6 ‘Intrekking of wijziging van vergunning of ontheffing’, 1:7 ‘Termijnen’ en 1:8 ‘Weigeringsgronden’.

Artikel 3:2 Definities

In artikel 3:2 worden veel voorkomende begrippen gedefinieerd, waarbij op onderdelen wordt aangesloten bij bestaande definities.

Omdat de APV, met het oog op het toezicht, bepaalt dat in advertenties voor seksbedrijven of prostituees bepaalde nummers (vergunningnummer, telefoonnummer) moeten worden vermeld, is ervoor gekozen het begrip ‘advertentie’ ruim te omschrijven. Er is immers een veelheid aan mogelijkheden om aandacht op de aangeboden dienstverlening te vestigen. Voor alle vormen van reclame met behulp van een medium (kranten, televisie, internet, posters, flyers) geldt het voorschrift. Daarbij moet het gaan om uitingen die wervend van karakter zijn en het oogmerk hebben de klandizie te vergroten. Daarop ziet het bijvoeglijk naamwoord: commerciële.

De dagelijkse leiding in een seksinrichting kan in plaats van bij de exploitant zelf, bij een ’beheerder**’** berusten. Het is van belang ook voor deze persoon, die primair verantwoordelijk is voor de dagelijkse gang van zaken in de seksinrichting, expliciet enkele bepalingen op te nemen in de APV.

Overeenkomstig artikel 160, eerste lid, aanhef en onder b, van de Gemeentewet is het college belast met de uitvoering van raadsbesluiten (waaronder verordeningen zoals de APV), tenzij bij of krachtens de wet de burgemeester daarmee is belast. In veruit de meeste gevallen dient de burgemeester te worden aangemerkt als het ‘bevoegde bestuursorgaan’ bij de vergunningverlening voor een seksbedrijf. Zijn bevoegdheid treft namelijk de voor het publiek openstaande gebouwen (zoals veruit de meeste seksinrichtingen) en de daarbij behorende erven (zie in dit verband artikel 174 van de Gemeentewet). In de definitie van seksinrichtingen is het ruimere begrip 'ruimte' opgenomen. Dat betekent dat het college bijvoorbeeld bevoegd is als het gaat om vaar- en voertuigen. Woonboten worden thans echter aangemerkt als bouwwerk in de zin van de Wabo (ABRvS 16-04-2014, ECLI:NL:RVS:2014:1331). In lijn daarmee worden woonboten – voor zover het betreft de uitvoering van dit hoofdstuk – aangemerkt als gebouwen als bedoeld in artikel 174, eerste lid, van de Gemeentewet. Wel is het college ook bevoegd als het gaat om escortbedrijven [*en prostitutiebedrijven, voor zover die zich richten op de straatprostitutie. Immers, anders dan bijvoorbeeld bij het uitoefenen van een bij verordening toegekende bevelsbevoegdheid, is bij de vergunningverlening (of het aanwijzen van een gebied) niet aan de orde dat zich een feitelijke, concrete en acute ordeverstoring voordoet waartegen onmiddellijk en daadkrachtig moet worden opgetreden. Zou dat wel zo zijn, dan zou overeenkomstig artikel 172, eerste lid, van de Gemeentewet de burgemeester ook ten aanzien van de vergunningverlening voor prostitutiebedrijven, voor zover die zich richten op de straatprostitutie, als het bevoegde bestuursorgaan aangemerkt dienen te worden.*]. Het college kan zijn bevoegdheid ter zake mandateren aan de burgemeester op grond van artikel 168, eerste lid, van de Gemeentewet.

Een veel voorkomende vorm van een niet-locatiegebonden prostitutiebedrijf is een ‘escortbedrijf’. Een escortbedrijf bemiddelt tussen klanten en prostituees. De prostituee bezoekt de klant, of gaat met de klant naar een andere plaats dan de plek waar de bemiddeling plaatsvindt. De bemiddeling kan plaatsvinden vanuit een bedrijfspand, maar onder omstandigheden ook vanaf een privéadres. De bemiddeling kan in persoon plaatsvinden, maar over het algemeen zal het telefonisch gaan of via een website op internet.

Voor de definitie van ‘exploitant’ is aansluiting gezocht bij een van de definities van het begrip leidinggevende in artikel 1, eerste lid, onderdeel 1°, van de DHW (nu Alcoholwet). Het ‘voor rekening en risico’ heeft betrekking op de natuurlijke persoon of op de rechtspersoon. Onder deze definitie valt ook de vennoot in een personenvennootschap. Het bestuur van een rechtspersoon kan zelf ook een rechtspersoon zijn, maar gelet op de (persoonlijke) eisen die worden gesteld aan de exploitant, dient er uiteindelijk altijd één natuurlijke persoon te zijn die kan worden beschouwd als exploitant in de zin van de APV – al dan niet als vertegenwoordiger van die rechtspersoon.

Een seksbedrijf heeft altijd een exploitant. Ook in het geval een prostituee zelfstandig bedrijfsmatige activiteiten verricht, is er sprake van een seksbedrijf, meer precies: een prostitutiebedrijf. In dergelijke gevallen dient de prostituee enerzijds aangemerkt te worden als prostituee, maar anderzijds ook als exploitant. De prostituee/exploitant dient daarmee dus ook te voldoen aan alle eisen die aan de prostituee worden gesteld én aan de eisen die aan de exploitant worden gesteld. Hieruit volgt o.a. dat de prostituee/exploitant minimaal 21 dient te zijn. Vergunningen worden immers geweigerd als de exploitant de leeftijd van 21 jaar nog niet bereikt heeft (artikel 3:7, eerste lid, aanhef en onder c).
In dit hoofdstuk van de APV heeft het begrip 'klant' een beperktere betekenis dan in het spraakgebruik: het is hier een afnemer van seksuele diensten. Dus aanwezigen in een seksinrichting die (vooralsnog) slechts iets drinken, of een vertoning komen bekijken, vallen niet onder dit begrip. Hetzelfde geldt uiteraard voor eventuele andere aanwezigen, zoals de exploitant, de beheerder, het personeel dat in de bedrijfsruimte van het seksbedrijf werkzaam is, toezichthouders en personen die aanwezig zijn vanwege bijvoorbeeld het leveren van goederen of het uitvoeren van reparaties of onderhoud.
In de APV wordt het begrip 'prostituee**'** gebruikt, omdat dit het meest aansluit bij het spraakgebruik en bij de praktijk binnen de prostitutiebranche. Aangezien dit woord, op deze wijze geschreven, taalkundig vrouwelijk is, wordt in voorkomende gevallen gebruik gemaakt van vrouwelijke voornaamwoorden (zij, haar). In alle gevallen waar 'prostituee' staat, wordt evenzeer de (mannelijke) prostitué bedoeld. Dit komt in de definitie van de term 'prostituee' tot uitdrukking door de sekseneutrale aanduiding: degene die.
De definitie van 'prostitutie' sluit aan bij de formulering in artikel 273f, eerste lid, onder 3 en 5, van het WvSr. Het 'zich beschikbaar stellen' duidt op een structurele situatie, zodat allerlei incidentele seksuele handelingen met een ander niet onder het begrip 'prostitutie' vallen, zelfs niet als 'de ander' een tegenprestatie levert. Bij 'betaling' zal het veelal gaan om een geldbedrag, maar het is daar niet toe beperkt. De betaling geschiedt door of ten behoeve van 'de ander', wat impliceert dat het meewerken aan pornofilms geen prostitutie is in de zin van de APV.
'Prostitutiebedrijven' zijn er in verschillende varianten. In de eerste plaats vallen hieronder de locatiegebonden bedrijven met één of meerdere seksinrichtingen. Ook een niet-locatiegebonden bedrijf kan een prostitutiebedrijf zijn; veelal gaat het dan om een escortbedrijf, dat bemiddelt tussen prostituees en klanten. Als prostitutie plaatsvindt in woningen, kunnen (delen van) deze locaties – onder omstandigheden – als seksinrichting aangemerkt worden. Een dergelijke (ruimte in een) 'privéwoning' is voor het publiek toegankelijk nu klanten toegang wordt verschaft. Is de prostituee op enigerlei wijze werkzaam voor degene die de ruimte beschikbaar stelt, dan is er zonder meer sprake van een prostitutiebedrijf. Er zijn ook prostituees die niet werkzaam zijn voor of bij een door een ander geëxploiteerd prostitutiebedrijf, maar die zelfstandig werken, veelal thuis. Als een prostituee op haar thuisadres werkzaam is en geen andere prostituees in haar woning laat werken, is er in beginsel geen sprake van een prostitutiebedrijf, maar van een aan huis gebonden beroep, en is geen vergunning nodig (wel kunnen uit het bestemmingsplan belemmeringen voortvloeien om dergelijke activiteiten te mogen ondernemen). Als echter de activiteiten van de thuiswerkende prostituee een zakelijke uitstraling hebben, bijvoorbeeld als er zodanig met dat adres wordt geadverteerd dat er een publiekstrekkende werking vanuit gaat, er verlichting of reclame-uitingen aan het pand zichtbaar zijn of er meerdere prostituees op hetzelfde adres werkzaam zijn, dan is er sprake van bedrijfsmatige activiteiten en daarmee van een prostitutiebedrijf waarvoor een vergunning noodzakelijk is.
Het begrip 'seksbedrijf' duidt op een activiteit of op activiteiten, en dus niet op de locatie waar de verrichtingen of vertoningen plaatsvinden; daarvoor wordt in de APV de term 'seksinrichting' gebruikt. Binnen de omschrijving valt het gelegenheid geven tot het zich beschikbaar stellen voor het verrichten van seksuele handelingen *met* een ander tegen betaling (prostitutie), en het gelegenheid geven tot het verrichten van seksuele handelingen *voor* een ander, zoals 'peepshows' en sekstheaters, maar bijvoorbeeld ook het bedrijfsmatig en tegen betaling verzorgen van webcamseks. Daarnaast wordt onder dit begrip ook verstaan het in een seksinrichting tegen betaling aanbieden

van erotisch-pornografische vertoningen: de seksbioscopen. Of een activiteit 'bedrijfsmatig' wordt verricht, hangt af van een aantal factoren. Is er personeel in dienst, dan is er zonder meer sprake van een bedrijf. Maar een individu zonder personeel kan ook een bedrijf zijn in de zin van de APV, en is dan dus vergunningplichtig. Het oogmerk om (een aanvulling op) een inkomen te genereren, het aantal uren dat aan de activiteit wordt besteed, de wijze van klantenwerving (bijvoorbeeld of er wordt geadverteerd om de werkzaamheden onder de aandacht van publiek te brengen en klanten te trekken) en de organisatiegraad en de omvang van het prostitutieaanbod zijn aspecten om te bepalen of er bedrijfsmatig activiteiten worden verricht. Of er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten zal dus moeten worden vastgesteld aan de hand van de feitelijke situatie.
Het begrip 'seksbedrijf' wordt dus gebruikt als verzamelnaam, waarbinnen specifieke vormen zijn te onderscheiden: als gelegenheid wordt geboden tot prostitutie, dan is er sprake van een 'prostitutiebedrijf', en als dat geschiedt door bemiddeling tussen prostituees en klanten, dan wordt van een 'escortbedrijf' gesproken. Zo is 'prostitutiebedrijf' dus een species van 'seksbedrijf' en 'escortbedrijf' weer een species van 'prostitutiebedrijf'.
[*Er is voor gekozen om een aparte definitie op te nemen voor het begrip 'raamprostitutiebedrijf' omdat dit onderdeel van de prostitutiesector een bijzondere uiterlijke verschijningsvorm en invloed op de omgeving heeft en er daarom sectorspecifieke regels voor de raamprostitutie in dit hoofdstuk zijn opgenomen.*]
Met het begrip 'seksinrichting' wordt geduid op de voor publiek toegankelijk locatie van een seksbedrijf. Dit kan samen vallen met de locatie waar de exploitant van het seksbedrijf zich heeft gevestigd, maar dat is zeker niet altijd – en bij escortbedrijven per definitie niet – het geval.
Onder 'besloten ruimte' worden ook begrepen een vaar- of voertuig. Het bijvoeglijk naamwoord 'besloten' duidt erop dat de ruimte zich niet in de open lucht bevindt. Het moet dus gaan om een overdekt en geheel of gedeeltelijk door wanden omsloten ruimte, die al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijk is.
[*Onder 'werkruimte' wordt verstaan een zelfstandig onderdeel van een seksinrichting waarin de seksuele handelingen met een ander tegen betaling worden verricht. Eén seksinrichting kan één (of natuurlijk geen) werkruimte hebben, of meerdere. Met 'zelfstandig' wordt hier niet bedoeld dat een werkruimte altijd geheel zelfvoorzienend hoeft te zijn; het ziet op de van elkaar te onderscheiden delen van een seksinrichting waarin over het algemeen telkens één prostitutie haar diensten aanbiedt. Een raam (met bijbehorende 'peeskamer') zal veelal een afzonderlijke werkruimte zijn; een deel van een seksinrichting dat apart verhuurd wordt zal veelal een afzonderlijke werkruimte zijn.*]

Afdeling 2. Vergunning seksbedrijf

Artikel 3:3 Vergunning
Er is voor gekozen om seksbedrijven met een vergunningenstelsel te reguleren. Dit houdt in dat het uitoefenen van een seksbedrijf verboden is, tenzij een vergunning is verleend. De keuze voor een vergunningenstelsel sluit aan bij bestaande structuren. Een uitgangspunt is tevens dat legaal aanbod in beginsel illegaal aanbod tegengaat, de zogeheten kanalisatiegedachte. Daarbij wordt aangenomen dat als er een legaal en betrouwbaar aanbod bestaat, er niet langer aanleiding is voor klanten om te kiezen voor een illegaal aanbod met alle daarmee samenhangende onwenselijkheden en onzekerheden.
[*Met het oog op een toekomstbestendige uitvoeringspraktijk, die onder meer aansluit bij de Dienstenrichtlijn en de ontwikkelingen in de jurisprudentie van het HvJ van de Europese Unie, is in het tweede lid een zorgplicht voor het bevoegd bestuursorgaan opgenomen. Als er sprake is van de verlening van schaarse vergunningen dan moet het bevoegde bestuursorgaan een selectieprocedure hanteren die alle waarborgen voor onpartijdigheid en transparantie biedt. Dit ziet onder andere op een toereikende bekendmaking van de opening, uitvoering en afsluiting van de procedure. De geëigende weg om uitvoering aan te geven aan deze zorgplicht is dat de bevoegde bestuursorganen*

in een beleidsregel uiteenzetten hoe zij de selectieprocedure invullen (en hier vervolgens uitvoering aan geven).]
Met het oog op de rechtszekerheid voor het bedrijfsleven is bepaald dat de beslistermijn voor een vergunning voor een seksbedrijf twaalf weken telt (derde lid). Deze termijn kan éénmaal met twaalf weken worden verlengd (eveneens derde lid).
Nu de vergunning onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn valt, is het vierde lid opgenomen omdat ingevolge artikel 28, eerste lid, van de Dienstenwet als uitgangspunt geldt dat een vergunning van rechtswege wordt verleend wanneer de termijn, waarbinnen het antwoord op de aanvraag moet volgen, verstreken is. Dit is bedoeld als prikkel voor de overheid om tijdig te beslissen, en zorgt ervoor dat burgers en bedrijven geen nadeel ondervinden van een mogelijk te trage besluitvorming. De verwachting bestaat dat de wettelijke termijnen in dit artikel ruim genoeg zijn om tijdig op een aanvraag om een vergunning te besluiten. Zou dat evenwel niet lukken, dan wordt het belang van een daadwerkelijke afweging bij vergunningen als hier aan de orde geacht zwaarder te wegen dan voornoemd uitgangspunt. Dit is in overeenstemming met de uitzonderingsgrond van artikel 13, vierde lid, van de Dienstenrichtlijn: dwingende redenen van algemeen belang, te weten de bescherming van de openbare orde. Wanneer een vergunning van rechtswege ten onrechte is verleend, kan dit namelijk ernstige, onomkeerbare schade voor derden (de menselijke waardigheid van de prostituee, de veiligheid en gezondheid van minderjarigen en kwetsbare volwassenen) tot gevolg hebben. Daarom wordt de lex silencio positivo in het vierde lid van toepassing uitgezonderd.
Uit het vijfde lid, volgt dat een vergunning voor ten hoogste één seksinrichting kan gelden. Een seksbedrijf (activiteit/activiteiten) kan meer dan een seksinrichting (locatie) omvatten. De vergunning wordt verleend per seksbedrijf (eerste lid), maar kan dus ook voor één seksinrichting (van het seksbedrijf) gelden. Daarmee is het van belang wat onder 'één seksinrichting' wordt verstaan. Bij voorbaat een sluitende definitie geven zou in de praktijk tot onwenselijke resultaten kunnen leiden; situaties zullen telkens met gezond verstand bezien worden. Daarbij zal blijk gegeven moeten worden van enige realiteitszin en aangesloten worden bij de normale perceptie. Het te hanteren uitgangspunt is dat er sprake is van één seksinrichting als het een visueel aaneengesloten eenheid betreft (kan meerdere panden betreffen met meerdere werkruimtes (per pand)) met een homogene functie (uitoefening van een seksbedrijf in enigerlei vorm) die tot de beschikking staat van één exploitant. Als er meerdere exploitanten in één pand zijn gevestigd zal ieder deel waarover één van de exploitanten de beschikking heeft als één afzonderlijke seksinrichting worden gekwalificeerd.
[*Als het om een schaarse vergunning gaat, dan zal deze telkens voor een bepaalde tijd verleend worden. Omdat een vergunningenstelsel waarbij een verleende vergunning onbeperkt verlengd kan worden – zonder dat andere potentiele gegadigden mee kunnen dingen – niet passend is ten aanzien van schaarse vergunningen is in het zevende lid bepaald dat de vergunning ten hoogste […] verlengd kan worden. Op deze verlenging is artikel 3:11 van toepassing.*]

[Artikel 3:4 Concentratie seksinrichtingen
*Op grond van dit artikel kan het college delen van de gemeente aanwijzen [waarbuiten **OF** waarbinnen] voor het vestigen van seksinrichtingen geen vergunning wordt verleend. Dit kan bijvoorbeeld gewenst zijn om daarop met voldoende intensiteit toezicht te kunnen uitoefenen of om deze inrichtingen te weren uit woonwijken of andere gebieden die vanuit een oogpunt van woon- en leefomgeving 'gevoelig' zijn. De aanwijzing van het college betreft een concretiserend besluit van algemene strekking waartegen bezwaar en beroep open staat. Straatprostitutie wordt [gereguleerd **OF** verboden] in artikel 3:19 [en verder].*
Het langs deze weg vormgegeven concentratiebeleid moet altijd in samenhang bekeken worden met de relevante bestemmingsplannen, waarin – louter ter behartiging van het belang van een goede ruimtelijke ordening en derhalve noodzakelijk enkel gestoeld op ruimtelijk relevante overwegingen en criteria – voort kan vloeien dat het uitoefenen van (een bepaald type) seksbedrijf (op bepaalde) locaties planologisch niet aanvaardbaar wordt bevonden.]

[Artikel 3:5 Beperking aantal vergunningen

NB. Gemeenten zullen afhankelijk van de keuze voor de invulling van dit artikel zelf de daarbij aansluitende toelichting moeten opstellen. Omdat een uitputtende uitwerking van de mogelijke varianten de overzichtelijkheid niet ten goede zou komen, is ervoor gekozen om een aantal varianten uit te werken, waarbij alle varianten ook weer keuzeonderdelen bevatten.]

Artikel 3:6 Aanvraag

Met dit artikel wordt de wijze van indiening van de aanvraag om een vergunning geregeld, evenals welke gegevens en bescheiden moeten worden overgelegd. De vereiste gegevens worden nodig geacht teneinde een weloverwogen beslissing te kunnen nemen over de aanvraag om de vergunning. Het overleggen van een situatietekening en plattegrond is uiteraard niet nodig als het een vergunning betreft die niet (mede) voor een seksinrichting wordt aangevraagd. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als het gaat om het bedrijfsmatig en tegen betaling verzorgen van webcamseks vanuit een locatie die niet voor publiek toegankelijk is; er is dan wel sprake van een seksbedrijf, maar niet van een seksinrichting.

Omdat in de toekomst naar verwachting steeds vaker bij indiening sprake zal zijn van digitale documenten, wordt geen specifieke schaalaanduiding voorgeschreven. De maatvoering moet uit de situatieschets (onder k) en tekening (onder l) blijken. Als bescheiden worden overgelegd, moet de gekozen schaal zodanig zijn dat het bevoegde bestuursorgaan er voldoende informatie uit kan halen om tot beoordeling van de aanvraag te komen.

Tot het eisen dat het telefoonnummer dat gebruikt zal worden in advertenties overgelegd moet worden – en in de vergunning zal worden vermeld (zie artikel 3:8, eerste lid, aanhef en onder e) – is gekomen met het oog op de toezicht en handhaving. Zo wordt bewerkstelligd dat een bepaald telefoonnummer waarmee geadverteerd wordt altijd te herleiden is tot een bepaald seksbedrijf, een bepaalde exploitant en het adres waar het bedrijf wordt uitgeoefend. Doordat het telefoonnummer bovendien in de vergunning zal worden vermeld wordt voorkomen dat het nummer vaak verandert, dan zou immers telkens op aanvraag de vergunning gewijzigd dienen te worden. In die zin is het een ‘vast’ telefoonnummer; dit kan ook een mobiel nummer zijn.

Als het bevoegd bestuursorgaan dat nodig acht voor de beoordeling van een aanvraag, kan deze verlangen dat aanvullende gegevens en bescheiden worden overgelegd (vierde lid). Uiteraard moeten die gegevens wel in verband staan met de weigeringsgronden van de aangevraagde vergunning.

Artikel 3:7 Weigeringsgronden

Het eerste lid – in samenhang met het tweede tot en met vierde lid – bevat de gronden op basis waarvan een vergunning in ieder geval wordt geweigerd. Bij de in het vijfde lid genoemde gronden bestaat ruimte voor een afweging of een vergunning al dan niet zal worden geweigerd.

Buiten op basis van de in dit artikel genoemde gronden, kan een vergunning bovendien geweigerd worden in het geval en onder de voorwaarden, bedoeld in artikel 3 van de Bibob. Dit volgt uit artikel 7, eerste lid, van die wet. Overigens mag een negatief Bibob-rapport niet automatisch leiden tot een voor het betrokken bedrijf negatieve beslissing op de vergunningaanvraag. De overheid dient eerst te toetsen of er met de besluitvorming wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel (ABRvS 06-02-2019, ECLI:NL:RVS:2019:350).

Jurisprudentie

ABRvS 18-07-2018, ECLI:NL:RVS:2018:2456. Gelet op het ontbreken van een nadere omschrijving van het begrip slecht levensgedrag in de APV, beoogt de APV kennelijk aan te sluiten bij de terminologie van de Drank- en Horecawet. Bij of krachtens de Drank- en Horecawet is geen nadere omschrijving gegeven van de eis dat leidinggevenden niet in enig opzicht van slecht levensgedrag zijn. Gelet hierop zijn geen beperkingen gesteld aan de feiten of omstandigheden, die bij de beoordeling van het levensgedrag mogen worden betrokken. Het is niet vereist dat bij die beoordeling alleen feiten en omstandigheden die te maken hebben met de exploitatie van een café worden betrokken. Uit de

uitspraak van de Afdeling van 22 mei 2013 (ECLI:RVS:2013:CA0629) volgt verder dat een strafrechtelijke veroordeling niet vereist is.

ABRvS 18-12-2019, ECLI:NL:RVS:2019:4258; VR Raad van State 05-03-2020, ECLI:NL:RVS:2020:689 en ECLI:NL:RVS:2020:690. De Afdeling vindt dat het in beginsel voldoende duidelijk en ondubbelzinnig, objectief, transparant en toegankelijk genoeg is om iemand zijn levensgedrag tegen te werpen en dat er dus geen sprake is van strijd met artikel 10 van de Dienstenrichtlijn.

Om discussie over strijd met artikel 10 van de Dienstenrichtlijn te voorkomen, is het noodzakelijk dat de burgemeester bij het toepassen van de weigeringsgrond een vaste gedragslijn volgt of hierover beleidsregels vaststelt. In die beleidsregels moet worden opgenomen wat onder slecht levensgedrag wordt verstaan en welke feiten en omstandigheden worden meegewogen. Bijvoorbeeld de vaste gedragslijn/beleidsregel dat slechts feiten die zich hebben voorgedaan in de periode van vijf jaar voorafgaand aan het nemen van een besluit op de aanvraag in de beoordeling van de aanvraag betrokken worden. Hebben zich in die periode geen feiten voorgedaan die te maken hebben met het levensgedrag van een exploitant, dan zal de vergunning om redenen ontleend aan het levensgedrag niet worden geweigerd. Als zich in die periode wel voorvallen hebben voorgedaan, dan kijkt de burgemeester ook naar de voorvallen in het verdere verleden om te bezien of er een patroon van zodanig levensgedrag valt te ontwaren dat het woon- en leefmilieu of de openbare orde in de omgeving van het horecabedrijf mogelijk negatief wordt beïnvloed.

Artikel 3:8 Eisen met betrekking tot vergunning
In dit artikel wordt bepaald welke gegevens in ieder geval in een vergunning worden vermeld. Hiermee wordt getracht het toezicht op en de naleving van de vergunningsvoorwaarden te faciliteren. Doordat het telefoonnummer op de vergunning staat wordt o.a. voorkomen dat dit nummer regelmatig wijzigt, waardoor het telefoonnummer – dat ook in advertenties gebruikt moet worden – niet langer herleidbaar zou zijn tot een bepaald vergund seksbedrijf. Als de exploitant een ander telefoonnummer wil hanteren, dan zal deze immers eerst een aanvraag in moeten dienen om de vergunning te laten wijzigen; aangezien dit tijd en geld (leges) kost valt te verwachten dat dit slechts sporadisch zal gebeuren. In die zin is het een ‘vast’ telefoonnummer; dit kan ook een mobiel nummer zijn.
Hetzelfde doel heeft het tweede lid, dat daarnaast ook van betekenis is voor (mogelijke) klanten van een seksbedrijf: zij kunnen eenvoudig vaststellen of het om een vergund bedrijf gaat.

Artikel 3:9 Intrekkingsgronden
Het eerste lid bevat een opsomming van de omstandigheden waaronder een vergunning zonder meer moet worden ingetrokken. Anders dan in het tweede lid is hier dus geen sprake van een discretionaire bevoegdheid van het bevoegde bestuursorgaan. In de gevallen opgenomen in het tweede lid kan – als het een tijdelijke en beperkte afwijking van de regels betreft – een vergunning ook worden geschorst, om deze desnoods later – als de reden om tot schorsing over te gaan blijft voortbestaan – alsnog in te trekken. [*Een geschorste vergunning blijft meetellen bij de beoordeling of het maximum aantal te verlenen vergunningen is bereikt.*] Buiten op basis van de in dit het tweede lid genoemde gronden, kan een vergunning bovendien ingetrokken worden in het geval en onder de voorwaarden, bedoeld in artikel 3 van de Bibob. Dit volgt uit artikel 7, eerste lid, van die wet. Omdat schorsing in die gevallen niet voor de hand ligt, is dat hier verder niet geregeld.

[Artikel 3:10 Melding gewijzigde omstandigheden
Zoals aangegeven in de toelichting bij artikel 3:1, onder e, is ervoor gekozen sekswinkels niet onder het begrip ‘seksinrichting’- (en daarmee de vergunningplicht) te brengen. Hieraan ligt de gedachte ten grondslag dat de vestiging van sekswinkels doorgaans afdoende zal kunnen worden gereguleerd langs de weg van het bestemmingsplan en dat het – ter bescherming van de openbare orde of de

woon- en leefomgeving – niet nodig is deze bedrijven als regel aan voorafgaand toezicht te onderwerpen.
Om dezelfde reden is deze bepaling facultatief.]

[Artikel 3:11 Verlenging vergunning
De aanvraag om de verlenging van een vergunning wordt behandeld als zijnde een nieuwe aanvraag. Daardoor kunnen de belangrijke vragen die ten tijde van oorspronkelijke beoordeling beantwoord zijn nogmaals bekeken worden in het licht van de nieuwe situatie. Om onnodige administratieve lasten te voorkomen is het niet nodig om bij de aanvraag om verlenging van een vergunning nogmaals actuele gegevens en bescheiden te overleggen waarover het bevoegde bestuursorgaan al beschikking heeft. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan de gegevens die overeenkomstig artikel 3:8, eerste lid, op de vergunning vermeld staan. Deze zouden te allen tijde actueel moeten zijn (zie artikel 3:10). Ook is het bijvoorbeeld overbodig om plattegronden, situatietekeningen en het bedrijfsplan nogmaals aan te leveren, voor zover deze ongewijzigd zijn.
Om te voorkomen dat exploitanten hun vergunning 'verliezen' is het tweede lid opgenomen. Om hierop aanspraak te kunnen maken dient een aanvraag uiteraard tijdig gedaan te worden en ontvankelijk te zijn. Gedurende de periode dat de aanvraag in behandeling is kunnen uiteraard gewoon maatregelen genomen worden. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als zich feiten voordoen of er redenen zijn om de vergunning in te trekken of te schorsen.]

Afdeling 3. Uitoefenen seksbedrijf

Artikel 3:12 Sluitingstijden seksinrichtingen; aanwezigheid; toegang
De algemene sluitingstijden van het eerste lid gelden niet voor seksinrichtingen waarvan bij vergunning is bepaald dat daarvoor afwijkende sluitingstijden gelden. Dergelijke afwijkende sluitingstijden kunnen bij het verlenen van de vergunning daaraan verbonden worden, maar ook lopende de vergunning, als de omstandigheden daartoe aanleiding geven. Afwijkende sluitingstijden kunnen zowel ruimer als beperkender zijn. De sluitingstijden zijn echter niet van toepassing op sekswinkels; daarop is het regime van de Winkeltijdenwet van toepassing.
Het tweede lid richt zich niet tot de exploitant en beheerder, maar tot de bezoekers van de seksinrichting. Het begrip 'bezoeker' heeft een ruimere betekenis dan het in de APV gehanteerde begrip 'klant'. Een klant is een afnemer van seksuele diensten; onder bezoekers vallen echter bijvoorbeeld ook de aanwezigen in een seksinrichting die (vooralsnog) slechts iets drinken, of een vertoning komen bekijken. Hoewel niet iedere bezoeker per definitie een klant is, is iedere klant per definitie wel een bezoeker. Personen die bijvoorbeeld professionele reparatie- of schoonmaakwerkzaamheden uitvoeren, zullen – als zij zich daartoe beperken – uiteraard niet als 'bezoeker' aangemerkt worden.
[*Het derde lid richt zich tot de prostituee en heeft als doel te voorkomen dat seksinrichtingen gebruikt worden om te overnachten.*]
Verder mogen personen die de leeftijd van 18 nog niet hebben bereikt niet worden toegelaten tot seksinrichtingen (vierde lid).

Artikel 3:13 Adverteren
De verplichting in advertenties het nummer te vermelden van de vergunning die aan een seksbedrijf is verleend, en geen andere nummers, vergemakkelijkt het toezicht. Voor niet-vergunde bedrijven is het niet mogelijk op deze manier te adverteren.

Artikel 3:14 Leeftijd en verblijfstitel prostituees[*; verbod werken voor onvergund prostitutiebedrijf*]
Met dit voorschrift wordt o.a. – net als voor de exploitant van een seksbedrijf – een leeftijdseis voor prostituees geïntroduceerd. Hiertoe is besloten vanwege het gegeven dat jonge prostituees met

name vatbaar voor en slachtoffer van misstanden als dwang, misbruik en mensenhandel zijn. Bovendien zijn prostituees van 21 jaar en ouder weerbaarder dan zeer jonge prostituees en is de kans groter dat ze over een startkwalificatie beschikking waarmee de eventuele economische druk om te kiezen voor de prostitutie lager is en bovendien een eventuele gewenste uitstap vergemakkelijkt wordt. Het stellen van een leeftijdgrens wordt als passend en noodzakelijk middel beschouwd om deze misstanden te bestrijden. Daarmee is het gemaakte onderscheid objectief gerechtvaardigd door een legitiem doel, bovendien zijn de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk. Hierdoor levert het onderscheid naar leeftijd geen strijd op met het verbod van leeftijdsdiscriminatie.

Nadere toelichting als gekozen wordt voor variant 1
Het is in de eerste plaats de exploitant die moet voorkomen dat er bij zijn bedrijf prostituees werkzaam zijn die de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt. Zijn die daar toch werkzaam, dan is de exploitant in overtreding. Overigens, zoals eerder opgemerkt, een prostituee die zelfstandig bedrijfsmatige activiteiten opereert valt enerzijds aan te merken als exploitant van een vergunningplichting prostitutiebedrijf en anderzijds als prostituee bij dat bedrijf. Los van de hier gestelde leeftijdseis is dus uitgesloten dat in een dergelijke constructie prostituees legaal aan de slag kunnen; de aanvraag van een exploitant/prostituee die de leeftijd van 21 jaar nog niet bereikt heeft zal immers geweigerd worden (artikel 3:7, eerste lid, aanhef en onder c).
[*Ook van de prostituee mag worden verlangd dat zij een bijdrage levert aan sanering van de seksbranche. Als de prostituee er bewust en vrijwillig voor kiest om te werken in de illegale prostitutie, dan moet ook zij daarvoor aansprakelijk kunnen worden gehouden*.]

Nadere toelichting als gekozen wordt voor variant 2
Uit het tweede lid volgt dat de exploitant moet voorkomen dat er bij zijn bedrijf prostituees werkzaam zijn die de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt. Daarnaast mag ook van de prostituee worden verlangd dat zij een bijdrage levert aan sanering van de seksbranche. Als de prostituee bewust ervoor kiest om in strijd met de leeftijdseis aan de slag te gaan of om te werken in de illegale prostitutie, dan moet ook zij daarvoor aansprakelijk kunnen worden gehouden (derde lid).

Jurisprudentie
ABRvS 05-06-2019, ECLI:NL:RVS:2019:1818 (Alkmaar): De gemeenteraad is niet buiten de omvang van zijn bevoegdheid getreden door artikel 3:8, eerste lid, aanhef en onder a, van de APV (= artikel 3:14, variant 1, eerste lid, aanhef en onder a, model-APV) vast te stellen. Door de minimumleeftijdregel wordt het recht van appellant (de exploitant) op vrije arbeidskeuze, zoals gewaarborgd in artikel 19, derde lid, van de Grondwet, niet beperkt. Ook is de maatregel niet in strijd met artikel 10, tweede lid, aanhef en onder b en c, van de Dienstenrichtlijn. Het doel van het stellen van de leeftijdsgrens – een van de maatregelen die gezamenlijk misstanden in de prostitutie moeten voorkomen, beschermen van de menselijke waardigheid – is een dwingende reden van algemeen belang. De maatregel is evenredig en is geschikt en gaat niet verder dan noodzakelijk is om het nagestreefde doel te bereiken. De burgemeester mocht dit voorschrift aan de vergunning verbinden.

Artikel 3:15 Bedrijfsplan
Ter versterking van de sociale positie van de prostituee is het van belang dat er in een prostitutiebedrijf maatregelen worden getroffen op het gebied van hygiëne en van de gezondheid, de veiligheid, het zelfbeschikkingsrecht van de prostituees. Daartoe moet bij het aanvragen van een vergunning de exploitant een bedrijfsplan overleggen, zodat vooraf kan worden beoordeeld of de exploitant voor deze punten voldoende oog heeft, en zorg draagt voor goede arbeidsomstandigheden. Deze verplichting geldt voor alle prostitutiebedrijven, dus ook voor escortbedrijven. Uiteraard volgt uit de aard van de werkzaamheden dat een bedrijfsplan van een escortbureau – op bepaalde punten – een andere uitwerking vereist dan een bedrijfsplan van een prostitutiebedrijf met een andere aard.

In het tweede lid, aanhef en onder a, is opgenomen dat de exploitant maatregelen treft om er voor te zorgen dat de hygiëne in een seksinrichting voldoet aan de algemene eisen die hiervoor in de branche gelden. Het Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid heeft in september 2013 de Hygiënerichtlijn voor Seksbedrijven (voorheen Hygiënerichtlijnen voor Seksinrichtingen) gepubliceerd. Deze richtlijn is geschreven voor exploitanten en eigenaren van seksbedrijven en wordt uitgegeven door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu . De branche zelf, vertegenwoordigd door de Vereniging Exploitanten Relaxbedrijven en de Vereniging Legale Escortbedrijven , heeft aan het opstellen en bijwerken van deze richtlijn bijgedragen. In de richtlijn zijn zogenaamde hygiënenormen, dit zijn de minimale eisen aan een goed hygiënebeleid, opgenomen. Een exploitant van een seksbedrijf zal om te voldoen aan de maatstaven voor een goede hygiëne zich ten minste aan deze normen moeten houden.
Belangrijk doel van goede hygiëne in seksbedrijven is het voorkomen van (seksueel overdraagbare) ziektes. Dat is zowel voor de prostituees als de klanten van belang. Een goede hygiëne zorgt echter ook voor een veilige en prettige werkomgeving. Van de exploitant mag worden verwacht dat hij in het bedrijfsplan daarnaast inzichtelijk maakt hoe hij verder zorgt draagt voor gezonde en veilige werkomstandigheden voor prostituees. Dit is opgenomen in onderdeel in het tweede lid, aanhef en onder a en b. De veiligheid en gezondheid van een prostituee worden ook gediend met aparte garanties voor de kwaliteit van de werkomstandigheden in de werkruimten. Een prostituee moet daar altijd gebruik kunnen maken van een alarm waarmee zij hulp van derden kan inroepen als er wat misgaat. De luchtventilatie die in het kader van de algemene luchtkwaliteit en hygiëne afdoende is, brengt nog niet met zich mee dat de prostituee niet in te koude of te warme werkruimte haar diensten moet verrichten. In het tweede lid, aanhef en onder d, wordt zodoende geëist dat de exploitant aangeeft welke maatregelen hij hiervoor treft.
De normen die worden geformuleerd over het gebruik van condooms en de mogelijkheid om je als prostituee te laten controleren op seksueel overdraagbare aandoeningen waarborgen de gezondheid en het zelfbeschikkingsrecht van de prostituee. Deze normen zijn opgenomen in het tweede lid, aanhef en onder c en e. De prostituee mag niet verplicht worden zich geneeskundig te laten onderzoeken en heeft recht op een vrije artsenkeuze (tweede lid, aanhef en onder f). Bovendien moet de exploitant prostituees in de gelegenheid stellen zich regelmatig te laten onderzoeken op seksueel overdraagbare aandoeningen. Het moet niet zo zijn dat een prostituee vanwege de openingstijden van de seksinrichting waar zij werkzaam is, geen tijd heeft om zich bijvoorbeeld voor een SOA-onderzoek bij de GGD te melden. De exploitant dient er zorg voor te dragen dat onder de in het prostitutiebedrijf werkzame prostituees voldoende informatie- en voorlichtingsmateriaal in verschillende talen wordt verspreid over de aan prostitutie verbonden gezondheidsrisico’s en over de aanwezigheid en bereikbaarheid van instellingen op het gebied van de gezondheidszorg en hulpverlening. De exploitant is daarnaast verplicht informatie over mogelijke uitstapprogramma’s aan de voor hem werkzame prostituees te verstrekken.
Een belangrijk aspect van het zelfbeschikkingsrecht is dat gewaarborgd is dat de prostituee vrij is te bepalen aan welke klanten zij seksuele diensten verleent en welke diensten zij al dan niet wil verlenen. Dit is ook bij de escort bijzonder van belang. Hoewel in een arbeidsrelatie geldt dat een werknemer opdrachten van de werkgever met betrekking tot de overeengekomen arbeid in beginsel moet opvolgen, dient het grondwettelijk gewaarborgde recht op lichamelijke integriteit daarboven altijd voorrang te krijgen. Een exploitant dient inzichtelijk te maken hoe in zijn bedrijf met dergelijke zaken wordt omgegaan (tweede lid, aanhef en onder h).
Vanwege de aard van de dienstverlening en de branche dient de exploitant er in ieder geval zorg voor te dragen dat degene die als beheerder werkzaam is, kan omgaan met agressieve klanten (tweede lid, aanhef en onder j).
Het doel van hoofdstuk 3 ‘Regulering prostitutie, seksbranche en aanverwante onderwerpen’ is onder meer onvrijwillige prostitutie te bestrijden. Als een prostituee nauwelijks zelfredzaam is, geen Nederlands of Engels spreekt of bijvoorbeeld niet makkelijk geld kan wisselen, omdat ze niet kan rekenen, is moeilijk voor te stellen dat zij vrijwillig voor de prostitutie heeft gekozen. De exploitant kan zich met eenvoudige middelen hiervan een beeld vormen. In het bedrijfsplan moet worden

vastgelegd welke vereisten de exploitant minimaal stelt aan de zelfredzaamheid van de bij hem werkzame prostituees en hoe hij dit controleert (tweede lid, aanhef en onder k). In dat kader is het ook onderdeel van een deugdelijke bedrijfsvoering om als exploitant periodiek een gesprek te voeren en daarbij vooral te letten op signalen van uitbuiting of onvrijwilligheid. Prostituees moeten in dat kader ook steeds over hun rechten geïnformeerd worden. Het is aan de exploitant om ook informatie van hulpverlenende instanties beschikbaar te stellen (tweede lid, aanhef en onder m). Ook informatie over de mogelijkheden om met het werk als prostituee te stoppen moet door de exploitant beschikbaar worden gesteld (tweede lid, aanhef en onder n).
Het bedrijfsplan dient bij de aanvraag om een vergunning overgelegd te worden, zodat het op dat moment getoetst kan worden (derde lid). Als een exploitant nadien een wijziging wenst door te voeren in zijn bedrijfsplan, dan dient hij deze ter goedkeuring voor te leggen aan het bevoegde bestuursorgaan (vierde lid).

[Artikel 3:16 Minimale verhuurperiode werkruimte
Met dit voorschrift wordt een minimale verhuurperiode van een aantal weken voor werkruimtes geïntroduceerd. Een minimale verhuurperiode bemoeilijkt het snelle rouleren van prostituees; iets dat in het bijzonder – maar niet bij enkel – bij de raamprostitutie speelt en dat het toezicht bemoeilijkt en dat een tactiek is die in de mensenhandel wordt gebruikt. Na de minimale eerste verhuurperiode mag per week (of zelfs dag) verhuurd worden.
Ook parttime werken is overigens toegestaan, mits de eerste vier weken maar wordt gehuurd gedurende bijvoorbeeld drie dagen per die vier weken. In die eerste weken hebben hulpverleningsinstanties dan voldoende gelegenheid gehad om een relatie met de prostituee op te bouwen en signalen van mensenhandel waar te kunnen nemen.]

Artikel 3:17 Verdere verplichtingen van de exploitant en beheerder prostitutiebedrijf
Onder meer vanwege de kwetsbaarheid van prostituees is het gewenst dat de exploitant van een prostitutiebedrijf gedurende de uren dat het prostitutiebedrijf daadwerkelijk wordt uitgeoefend aanwezig is om effectief toezicht te kunnen garanderen op al hetgeen zich voordoet in de uitoefening van zijn bedrijf en – voor zover die er zijn – in de seksinrichtingen waarvoor hem mede vergunning is verleend. Aangezien een dergelijke eis, in ieder geval in gevallen dat er sprake is van meerdere seksinrichtingen, niet na te leven is voor één persoon, kan het ook om de beheerder gaan: deze heeft immers grotendeels dezelfde verantwoordelijkheden als de exploitant en kan daar op aangesproken worden.
In het tweede lid zijn voorts enkele verdere zorgplichten van de exploitant geformuleerd, onder andere met betrekking tot de te voeren bedrijfsadministratie. Daarnaast, onder e, is opgenomen de verplichting om ieder signaal van mensenhandel of andere vormen van dwang en uitbuiting onverwijld bij de politie te melden. Richtinggevend hierbij is de Aanwijzing mensenhandel van het OM (Stcrt. 2013, 16816) en https://www.wegwijzermensenhandel.nl/. De meldplicht ziet uiteraard ook op de situatie dat een prostituee zich schuldig maakt aan mensenhandel of aan andere vormen van dwang en uitbuiting.

Artikel 3:18 Raamprostitutie
Toelichting als gekozen wordt alleen het eerste lid over te nemen
Dit artikel richt zich, in tegenstelling tot de meeste artikelen, rechtstreeks tot de prostituee. Het is de prostituee verboden die handelingen te verrichten die gewoonlijk worden geassocieerd met raamprostitutie. Dit om de daarmee samenhangende overlast en uitstraling op de omgeving aan te kunnen pakken.

Toelichting als gekozen wordt om het hele artikel over te nemen
Raamprostitutie is – evenals straatprostitutie – gezien de specifieke omstandigheden waaronder prostituees werkzaam zijn in deze sector bij uitstek een vorm van prostitutie die nadere regulering behoeft. Ten aanzien van de raamprostitutie gelden daarom aanvullende eisen. Het is de prostituee

verboden die handelingen te verrichten die gewoonlijk worden geassocieerd met raamprostitutie (eerste lid), tenzij de prostituee werkzaam is in een seksinrichting die valt onder een raamprostitutiebedrijf waarvoor een vergunning is verleend (tweede lid). Voor het raamprostitutiebedrijf geldt verder dat er ook voldaan dient te worden aan de regels die gesteld zijn met betrekking tot seksbedrijven in het algemeen en met betrekking tot alle prostitutiebedrijven in het bijzonder.

Artikel 3:19 Straatprostitutie

Toelichting als gekozen wordt alleen het eerste lid over te nemen

Dit artikel richt zich, in tegenstelling tot de meeste artikelen, rechtstreeks tot de prostituee en eventueel anderen die klanten werven voor een prostituee. Het is namelijk eenieder verboden op of aan de weg of in een vanaf de weg zichtbare plaats klanten te werven. Uiteraard geldt dat laatste niet in een seksinrichting waarvoor een vergunning is verleend. Het is verder ook verboden daadwerkelijk seksuele handelingen te verrichten als dit kennelijk geschiedt in het kader van prostitutie.

Toelichting als gekozen wordt om het hele artikel over te nemen

Als straatprostitutie wordt toegestaan is het – evenals raamprostitutie – bij uitstek een vorm van prostitutie die nadere regulering behoeft. Ten aanzien van de straatprostitutie gelden daarom aanvullende eisen. Zo regelt het eerste lid dat het eenieder verboden is op of aan de weg of in een vanaf de weg zichtbare plaats klanten te werven of daadwerkelijk seksuele handelingen te verrichten als dit kennelijk geschiedt in het kader van prostitutie. Het verbod geldt echter niet op door het college aangewezen wegen gedurende de door het college vastgestelde tijden (tweede lid) of – voor wat betreft het werven van klanten – als dit gebeurt in een seksinrichting waarvoor een vergunning is verleend (volgt uit het eerste lid). De gecombineerde aanwijzing van wegen of vaststelling van tijden betreft een concretiserend besluit van algemene strekking waartegen bezwaar en beroep open staat. Specifieke ‘tippelzones’ zullen veelal ook in een bestemmingsplan hun plek gekregen hebben.

[Artikel 3:20 Handhaving straatprostitutie

Het eerste lid heeft betrekking op straatprostitutie buiten de daartoe aangewezen gebieden en tijden en geeft – ter handhaving van het verbod daarop – politieambtenaren en toezichthouders de bevoegdheid een bevel tot onmiddellijke verwijdering te geven.

Het tweede tot en met vierde lid hebben betrekking op straatprostitutie binnen de daartoe aangewezen gebieden en tijden. Op grond van het tweede lid kan, bijvoorbeeld in het belang van de openbare orde en veiligheid of de voorkoming of beperking van overlast ter plaatse, door politieambtenaren en toezichthouders een bevel tot onmiddellijke verwijdering worden gegeven aan prostituees, maar ook aan andere aldaar aanwezige personen. Als dit mondelinge bevel tot verwijdering geen soelaas blijkt te bieden, kan naar het middel van de schriftelijke gebiedsontzegging van het derde lid worden gegrepen. Een gebiedsontzegging behelst een bevel om zich na aanzegging door of vanwege de burgemeester niet te bevinden op de aangewezen wegen. Het vierde lid geeft de burgemeester de bevoegdheid om, wanneer hij dat noodzakelijk acht in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene, het bevel te beperken. Hierbij zal rekening gehouden worden met (de noodzaak) zich in het aangewezen gebied te bevinden in een middel van openbaar vervoer, het aldaar werkzaam en/of woonachtig zijn, een (ander) aantoonbaar redelijk belang om zich aldaar op te houden, staatkundige en religieuze vrijheid en familieleven. Artikel 172a, achtste en negende lid, van de Gemeentewet, voorzien in tijdelijke ontheffing op aanvraag of wijziging van het bevel ten gunste van de betrokkene als nieuwe feiten of omstandigheden daartoe aanleiding geven.

Overtreding van bevel tot onmiddellijke verwijdering of een gebiedsontzegging is een overtreding van een ambtelijk bevel (artikel 184 van het WvSr). Gevolg is dat de overtreder kan worden geconfronteerd met een gevangenisstraf tot drie maanden of een geldboete van de tweede categorie.]

Afdeling 4. Overige bepalingen

Artikel 3:21 Verbodsbepalingen klanten
Dit artikel richt zich niet tot exploitanten of prostituees, maar tot hun (potentiële) klanten en is daarmee complementair aan enkele andere bepalingen van dit hoofdstuk. Kort gezegd is het enerzijds verboden om gebruik te maken van de diensten van een prostituee die werkzaam is in het illegale circuit, anderzijds verbieden enkele artikelen de prostituee om diensten (op een bepaalde wijze of op bepaalde plekken) aan te bieden, terwijl dit artikel de klant verbiedt om in te gaan op een aanbod. Dit betekent dat handhavend kan worden opgetreden tegen zowel de prostituee als tegen de klant.
Het in het eerste lid opgenomen verbod kan enkel aan de klant worden tegengeworpen voor zover hem enig verwijt kan worden gemaakt, bijvoorbeeld als de seksuele handelingen (zullen) plaatsvinden in een seksinrichting waarin de daarvoor mede verleende vergunning of een afschrift daarvan niet zichtbaar aanwezig is (zie in dit verband artikel 3:8, tweede lid) of als uit de wijze van adverteren kennelijk blijkt dat het een om een onvergund prostitutiebedrijf gaat.

[Artikel 3:22 Tentoonstellen, aanbieden en aanbrengen van erotisch-pornografische goederen, afbeeldingen en dergelijke
Dit voorschrift schept een verbod dat slechts in effect kracht heeft ten aanzien van nader door de burgemeester te bepalen rechthebbenden en voor zover de burgemeester aan die rechthebbende heeft bekendgemaakt dat de wijze van tentoonstellen, aanbieden of aanbrengen daarvan, de openbare orde of de woon- en leefomgeving in gevaar brengt. Het tentoonstellen, aanbieden of aanbrengen van goederen, opschriften, aankondigingen, gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen, voor zover die dienen tot het openbaren van gedachten en gevoelens als bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Grondwet valt niet binnen de reikwijdte van het verbod.
Hoewel denkbaar is dat dit voorschrift in de praktijk vooral zal worden toegepast ten aanzien van sekswinkels, richt zij zich op het tentoonstellen en dergelijke als zodanig; het kan dus ook gaan om erotisch-pornografische foto's of afbeeldingen aangebracht aan sekstheaters, bedoeld om de aandacht van het publiek te vestigen op de voorstellingen.]

Hoofdstuk 4. Bescherming van het milieu en het natuurschoon en zorg voor het uiterlijk aanzien van de gemeente

Afdeling 1. Voorkomen of beperken geluidhinder en hinder door verlichting

Artikel 4:1 Definities
Algemeen
Op grond van de Wm moeten inrichtingen die nadelige gevolgen voor het milieu kunnen veroorzaken over een milieuvergunning beschikken of voldoen aan een AMvB die artikelen met betrekking tot de bescherming van het milieu bevat. Het Activiteitenbesluit milieubeheer biedt de mogelijkheid om in de gemeentelijke verordening voorwaarden te stellen aan festiviteiten ter voorkoming of beperking van geluidhinder. Deze afdeling bevat daarover voorschriften. Voor de definitie van begrippen die

aan aanpalende regelgeving – waaronder het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Wet milieubeheer – ontleend zijn, wordt aangesloten bij de betekenis uit die regelgeving.

Artikel 4:2 Aanwijzing collectieve festiviteiten

Eerste lid

De bevoegdheid om te bepalen dat de in dit lid bedoelde geluidsnormen niet gelden bij collectieve festiviteiten komt voort uit artikel 2.21, eerste lid, onder a, van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Dit artikel voorziet erin dat op deze dagen overmatige geluidhinder zo veel mogelijk moet worden voorkomen: De voorschriften gelden niet "voor zover de naleving van deze voorschriften redelijkerwijs niet kan worden gevergd". Voorbeelden van collectieve festiviteiten zijn carnaval, kermis of culturele, sport- en recreatieve manifestaties.

In artikel 4:2 is de uitvoering van de regeling neergelegd bij het college. Er hoeft dus niet jaarlijks een raadsbesluit te worden genomen om te bepalen welke feesten als collectieve festiviteiten worden aangewezen. Het verdient aanbeveling dat het college jaarlijks – in samenspraak met het plaatselijke bedrijfsleven – vaststelt op welke data de betreffende voorschriften uit het Activiteitenbesluit niet van toepassing zijn. Voor de collectieve dagen is geen begrenzing voor het aantal dagen opgenomen. Vaak zal er toch behoefte zijn om vooraf een bepaald maximum aantal festiviteiten vast te stellen. Dit maximum zou door het college kunnen worden vastgelegd in een beleidsregel. Als de raad dit zelf wenst te bepalen, dan dient het maximum te worden vastgelegd in de verordening zelf.

Tweede lid

Volgens artikel 3.148, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer moet de verlichting bij sportbeoefening in de buitenlucht tussen 23.00 uur en 07.00 uur zijn uitgeschakeld en indien er geen sport wordt beoefend of onderhoud wordt uitgevoerd. De bevoegdheid om te bepalen dat deze beperkingen niet gelden bij collectieve festiviteiten staat in artikel 3.148, tweede lid, onder a, van het Activiteitenbesluit. Dit voorschrift is met name bedoeld voor sportverenigingen die buiten de reguliere en recreatieve wedstrijden en trainingen gebruik willen maken van hun lichtinstallatie. Een voorbeeld van een collectieve festiviteit is een sportieve manifestatie waar meerdere sportverenigingen aan mee doen. Ook hier verdient het aanbeveling het college – in samenspraak met de plaatselijke sportverenigingen – vast te laten stellen op welke data de betreffende beperkingen niet van toepassing zijn.

In het Activiteitenbesluit wordt net als voor de festiviteiten als bedoeld in het eerste lid geen maximum gesteld voor het aantal collectieve festiviteiten. Kortheidshalve wordt voor de verdere toelichting over dit maximum verwezen naar de bovenstaande toelichting bij het eerste lid.

Derde lid

De gemeente kan rekening houden met de aard van het gebied door in de verordening gebiedsdifferentiatie toe te passen. De raad kan het grondgebied van de gemeente in de verordening bijvoorbeeld verdelen naar verschillende dorpskernen of wijken. De vaststelling van deze gebieden dient plaats te vinden in een apart besluit waarop bezwaar en beroep volgens de Awb mogelijk is. Van deze mogelijkheid kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt tijdens carnaval, kermissen of culturele, sport- en recreatieve manifestaties. De mogelijkheid van gebiedsdifferentiatie was ook in het oude besluit opgenomen. Wel kan bijstelling van gebieden wenselijk zijn doordat de werkingssfeer van de festiviteitenregeling sterk wordt uitgebreid.

Bij de vaststelling van deze gebieden moet er wel rekening mee worden gehouden dat deze de strekking van de regeling niet ondermijnt. Het onderscheid tussen collectieve en incidentele festiviteiten moet duidelijk blijken. Gebiedsdifferentiatie betekent ook dat het aantal aangewezen dagen of dagdelen per gebied kan verschillen. De artikelen 2.21 en 3.148 van het Activiteitenbesluit milieubeheer kennen alleen gebiedsdifferentiatie voor collectieve festiviteiten.

Zesde tot en met het achtste lid

In tegenstelling tot het oude Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen biedt het Activiteitenbesluit milieubeheer gemeenten de mogelijkheid om in of krachtens een gemeentelijke verordening voorwaarden te stellen aan de collectieve festiviteiten en activiteiten. De basis voor deze bevoegdheid staat in artikel 2.21, tweede lid, onder a. Hierin wordt wel duidelijk gesteld dat het moet gaan om voorwaarden ter voorkoming van geluidhinder. Voor de verlichting bij sportbeoefening is deze mogelijkheid niet in het Activiteitenbesluit opgenomen.
De voorwaarden kunnen gaan over bijvoorbeeld beperking van het geluidsniveau, het bepalen van het eindtijdstip of gedragsvoorschriften. De keuze om bepaalde voorschriften wel of juist niet op te nemen in de APV is afhankelijk van de lokale situatie en bestuurlijke prioriteiten. Wanneer er veel (horeca- of andere) inrichtingen dicht bij geluidgevoelige bestemmingen zoals woonwijken liggen kan het wenselijk zijn om beperkende voorwaarden op te nemen. Anderzijds kan ook gekozen worden om bedrijven meer geluidsruimte te geven en (net als onder het Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen milieubeheer) geen voorwaarden in de APV op te nemen. Daarbij is het wel zo dat voortaan de regeling voor collectieve festiviteiten geldt voor àlle type A- en B-inrichtingen onder het Besluit en niet alleen voor horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen.
Voor de hoogte van het geluidsniveau in het zesde lid wordt bij het Activiteitenbesluit een suggestie gedaan van 10 of 20 dB(A) hoger dan de reguliere norm. Bij enkele gemeenten wordt een aanvullende norm opgenomen voor lagere frequenties gesteld in dB(C). De reden voor een geluidsnorm met gebruik van een C-filter is het effect van lage bastonen bij hogere geluidsniveaus. Bij de C-filter worden deze lage frequenties sterker meegewogen dan bij een A-filter vanwege de problematiek met lage geluidsfrequenties. Een andere mogelijkheid is, als woningen op grotere afstand van de inrichtingen liggen, een geluidsnorm op een vaste, kortere afstand van de inrichtingen op te nemen.
In het zevende lid wordt gesproken over onversterkte muziek. In het Activiteitenbesluit is onversterkte muziek uitgezonderd bij het bepalen van de geluidsniveaus. De reden hiervoor is dat maatregelen ter beperking van de geluidsemissies moeilijk zijn. Dit betekent dat voor onversterkte muziek in principe geen maximum geluidsnorm geldt. Op basis van artikel 2.18, eerste lid, onder f en vijfde lid, van het Activiteitenbesluit hebben gemeenten wel de mogelijkheid om dit in een gemeentelijke verordening aan te passen (zie ook artikel 4:5). De reguliere geluidsnormen gelden niet bij festiviteiten, waardoor bedrijven dan meer geluid mogen produceren. Om de omgeving enige bescherming te bieden en geluidniveaus van onversterkte muziek bij festiviteiten te begrenzen is onversterkte muziek meegenomen in de geluidsnorm.
Bij de bepaling van het geluidsniveau wordt in het zevende lid de bedrijfsduurcorrectie bij muziekgeluid buiten beschouwing gelaten. Dit in tegenstelling tot de Handleiding meten en rekenen industrielawaai. Hiervoor wordt aangesloten bij de systematiek en motivatie uit het Besluit: in de handleiding is de correctie geïntroduceerd met het oog op continubedrijven. Toepassing van de bedrijfsduurcorrectie bij muziekgeluid bij horecabedrijven die bijvoorbeeld om 01.00 uur sluiten brengt met zich mee dat het geluidsniveau in de nachtperiode hoger mag zijn door correctie voor de resterende nachtperiode. Omdat dit niet wenselijk is, is toepassing van de bedrijfsduurcorrectie bij muziekgeluid niet toegestaan.
In het achtste lid is een eindtijdstip voor muziekgeluid vastgesteld om te voorkomen dat feesten bij bedrijven zonder wettelijke sluitingstijden (theoretisch) de hele nacht door kunnen gaan.

Artikel 4:3 Melding incidentele festiviteiten

Eerste lid

De bevoegdheid voor het vaststellen van het aantal dagen of dagdelen in verband met de viering van incidentele festiviteiten voor inrichtingen in een gemeentelijke verordening staat in artikel 2.21 van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Volgens artikel 2.21, eerste lid, onder b, kan de raad bij verordening het aantal dagen of dagdelen aanwijzen waarop individuele inrichtingen voor incidentele festiviteiten vrijstelling kunnen verkrijgen van de geluidsnormen. Een incidentele festiviteit is een festiviteit die aan één of een klein aantal inrichtingen gebonden is. Dit is bijvoorbeeld een optreden met levende muziek bij een café, een jubileum, een personeels- of

straatfeest of een ‘vroege vogels’-toernooi. Meerdaagse festiviteiten zijn denkbaar. In het Besluit is bepaald dat het maximum aantal dagen waarvoor de geluidsnormen niet gelden maximaal twaalf dagen of dagdelen per jaar betreft. Het betreft een maximum: de raad heeft de bevoegdheid om, rekening houdend met de plaatselijke omstandigheden, in dit artikel het aantal te verlagen. In het onderhavige artikel dient de raad in de verordening te bepalen hoeveel dagen of dagdelen in verband met de viering van incidentele festiviteiten per inrichting maximaal zijn toegestaan in de gemeente. Het maximum aantal van twaalf dagen of dagdelen in verband met de viering van incidentele festiviteiten is ongewijzigd in vergelijking met het tot 1 januari 2008 geldende Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen milieubeheer. Wat wel is veranderd, is dat de regeling nu ook geldt voor festiviteiten bij alle andere type A- en B-inrichtingen die onder het Besluit vallen. Dit betekent dat bijvoorbeeld ook detailhandel, kantoren, opslag- en transportbedrijven en metaalelektro-bedrijven een beroep op deze regeling kunnen doen. De enige uitzonderingen waarvoor de regeling niet geldt, zijn de type C-inrichtingen (dat wil zeggen inrichtingen die vergunningplichtig blijven of vallen onder het Besluit landbouw milieubeheer of Besluit glastuinbouw).

Tweede lid
Volgens artikel 3.148, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer moet bij inrichtingen de verlichting voor sportbeoefening in de buitenlucht tussen 23.00 uur en 07.00 uur zijn uitgeschakeld en indien er geen sport wordt beoefend of onderhoud wordt uitgevoerd. Op basis van het tweede lid van artikel 3.148 kan hiervan worden afgeweken. Dit kan bijvoorbeeld als sportverenigingen buiten de reguliere competities en recreatieve wedstrijden en trainingen gebruik willen maken van hun lichtinstallatie bij het houden van een veteranentoernooi of een ‘vroege vogels’-toernooi. Volgens het Activiteitenbesluit is het maximum aantal dagen waarvoor de beperkingen voor de verlichting niet gelden maximaal 12 dagen of dagdelen per jaar. Kortheidshalve wordt voor de verdere toelichting over dit maximum verwezen naar de bovenstaande toelichting bij het eerste lid.
Volgens de toelichting bij het Activiteitenbesluit blijft ook bij gebruik van artikel 3.148, tweede lid, de algemene zorgplicht met betrekking tot lichthinder en duisternis voor de sportinrichtingen gelden, al is enige mate van hinder is bij incidentele activiteiten aanvaardbaar. De beoordeling of sprake is van onaanvaardbare lichthinder in geval van de viering van een festiviteit is aan het bevoegd gezag.

Zesde tot en met het tiende lid
In tegenstelling tot het oude Besluit horeca-, sport en recreatie-inrichtingen biedt het Activiteitenbesluit gemeenten de mogelijkheid om bij of krachtens een gemeentelijke verordening voorwaarden te stellen aan de incidentele festiviteiten. De basis voor deze bevoegdheid staat in het tweede lid van artikel 2.21. Voor de algemene toelichting over de mogelijkheid om voorwaarden te stellen bij festiviteiten en de toelichting bij het zesde tot en met het tiende lid wordt kortheidshalve verwezen naar bovenstaande toelichting bij artikel 4:2, zesde tot en met het achtste lid. Net als bij de collectieve festiviteiten geldt de regeling voor incidentele festiviteiten voor àlle type A- en B-inrichtingen onder het Activiteitenbesluit milieubeheer in plaats van alleen voor horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen zoals onder het oude besluit.

In 2016 is er, onder meer met het kenniscentrum Infomil, gesproken over de betekenis van het woordje ‘in’ in artikel 2:21, eerste lid, onder b, van het Activiteitenbesluit. Conclusie is dat de wetgever daarmee niet heeft bedoeld dat het hier alleen over de binnenruimte van een inrichting gaat. ‘in de inrichting’ kan dus ook slaan op bijvoorbeeld een bij een inrichting behorend terras in de open lucht. Dat betekent dat de bepaling in het negende lid van dit artikel, die de incidentele activiteiten wel beperkt tot de binnenruimte, niet bindend is voor de raad. De raad kan dus dit artikel aanpassen en zodoende bepalen dat de incidentele activiteit ook in de buitenruimte van de inrichting mag plaatsvinden.
Er zijn redenen om incidentele festiviteiten te beperken tot de binnenruimte. Geluid vanuit de binnenruimte is eenvoudiger beheersbaar. De VNG kiest er daarom voor om deze bepaling

ongewijzigd te laten. Het tegenargument daarbij is dat het voor de doelstelling van dit artikel niet bepalend is waar het geluid wordt geproduceerd, zolang de normen maar niet worden overschreden. Zoals hiervoor al genoemd: de wet laat de raad de ruimte om deze bepaling zo te herschrijven dat incidentele activiteiten ook kunnen plaatsvinden in de buitenruimte van een inrichting.
In het negende en tiende lid wordt de mogelijkheid om muziekgeluid te produceren bij een festiviteit beperkt tot binnen de gebouwen van de inrichting. Gebouwen hebben over het algemeen een bepaalde geluiddempende werking. Op het buitenterrein zijn minder mogelijkheden voor het beperken van geluidemissies. Daarbij is het zo dat de regeling niet langer alleen geldt voor horeca, sport- en recreatie-inrichtingen, maar ook voor alle andere type A- en B-inrichtingen, wat met name een belasting kan geven voor woningen met diverse bedrijven in de omgeving die op verschillende momenten festiviteiten organiseren. Voor muziekgeluid op buitenpodia of het buitenterrein van horecagelegenheden bij evenementen, kan dit in de evenementenvergunning worden geregeld.

Artikel 4:4
(Vervallen)

Artikel 4:5 Onversterkte muziek
Dit artikel sluit aan op de artikelen 2.17, 2.17a, 2.18, 2.19, 2.19a en 2.20 van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Het artikel is alleen gericht op onversterkte muziek vanuit inrichtingen en niet buiten inrichtingen. Of er sprake is van een inrichting, wordt bepaald door de Wet milieubeheer. In het Activiteitenbesluit is onversterkte muziek uitgezonderd van de algemene geluidsniveaus. Gemeenten hebben, in artikel 2.18, eerste lid, onder f, juncto vijfde lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer, expliciet de bevoegdheid gekregen om voor onversterkte muziek regels op te nemen in de APV. Door het feit dat de hinderbeleving van onversterkte muziek zeker niet lager is dan die van versterkte muziek, dient deze op gelijke wijze te worden beschermd. De geluidswaarden kunnen door de gemeenten zelf worden bepaald. Het kan zijn dat u er de voorkeur aan geeft hogere waarden vast te stellen, bijvoorbeeld vanwege oude, meer gehorige panden. Deze keuze is aan de gemeente. Gemeenten kunnen op basis van artikel 2.20 voor geluid maatwerkvoorschriften vaststellen. Er kan op basis van de artikelen 2.20 en 2.17, 2.17a, 2.19 en 2.19a (en dus indirect artikel 2.18) voor gekozen worden om ook maatwerkvoorschriften vast te stellen voor onversterkte muziek. Deze kunnen dan mogelijk wel afwijken van hetgeen in de APV gesteld wordt. Dit kan verwarrend zijn voor bedrijven die meer of minder geluid mogen produceren bij versterkte (maatwerkvoorschriften) dan bij onversterkte muziek (APV). Om de geluidsnormen voor versterkte muziek gelijk te kunnen maken aan onversterkte muziek, is dit artikel op genomen.
Om vooral amateurgezelschappen in niet professionele oefenruimtes de kans te geven tot het hobbymatig beoefenen van onversterkte muziek, is voor hen in het tweede lid een mogelijkheid gecreëerd om een aantal uur in de week uitgezonderd te zijn van de geluidsniveaus. In het derde lid wordt gesproken over ‘oefenen’. Op deze manier worden festiviteiten en optredens voor publiek uitgesloten. Er is sprake van oefenen als men muziek maakt zonder dat er publiek aanwezig is.
De genoemde geluidsniveaus in het tweede lid (tabel) zijn niet van toepassing op:

a. het geluid ten behoeve van het oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging of het bijwonen van godsdienstige of levensbeschouwelijke bijeenkomsten en lijkplechtigheden, alsmede geluid in verband met het houden van deze bijeenkomsten of plechtigheden;
b. het geluid van het traditioneel ten gehore brengen van muziek tijdens het hijsen en strijken van de nationale vlag bij zonsopkomst en zonsondergang op militaire inrichtingen;
c. het ten gehore brengen van muziek vanwege het oefenen door militaire muziekcorpsen in de buitenlucht gedurende de dagperiode met een maximum van twee uren per week op militaire inrichtingen.

[Artikel 4:5a Traditioneel schieten

Op 1 januari 2010 is een wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer in werking getreden die gevolgen heeft voor het traditioneel schieten, een activiteit van vooral Brabantse en Limburgse schutterijen. Door toevoeging van een onderdeel g aan artikel 2.18, eerste lid, zijn de schutterijen niet meer vergunningplichtig bij het traditioneel schieten. In plaats daarvan gelden algemene regels voor de geluidshinder. Gemeenten hebben wel de mogelijkheid om bij verordening geluidsregels te stellen. In artikel 2.18, eerste lid, aanhef en onder g, is namelijk bepaald dat bij het bepalen van de geluidsniveaus bedoeld in artikel 2.17, 2.19, 2.20 dan wel 6.12 van het Activiteitenbesluit, buiten beschouwing blijft het traditioneel schieten, met uitzondering van die gevallen waarvoor bij gemeentelijke verordening regels zijn gesteld. Dit biedt de mogelijkheid tot maatwerk. De gemeenten die hieraan behoefte hebben kunnen via artikel 4:5a regels stellen aan het traditioneel schieten.]

[***Artikelen 4:5b tot en met 4:5f***
In de facultatieve bepalingen 4:5b tot en met 4:5f is in het eerste lid de zinsnede "buiten een inrichting" (in de zin van de Wet milieubeheer, zie artikel 4:1) opgenomen.
Ook deze bepalingen zullen moeten worden uitgezonderd voor de gevallen waarin de bepaling een regeling geeft voor activiteiten waarop ook de Wet milieubeheer ziet. Gebeurt dit niet, dan loopt de bepaling het risico onverbindend verklaard te worden. Deze facultatieve bepalingen vallen – net als artikel 4:6 – onder voorschriften over overlast in het algemeen, maar zijn hier toegespitst op geluidsoverlast, gevaar of schade': neemt u de artikelen op in hoofdstuk 2, afdeling 8, 'Maatregelen ter voorkoming van overlast en baldadigheid', dan dient de toevoeging 'geluid' uiteraard te vervallen. De voorbeelden zijn – net als artikel 4:6 – gebaseerd op de verordenende bevoegdheid krachtens de Gemeentewet. Let wel: door het opnemen van de artikelen 4:5b tot en met 4:5f is artikel 4:6 niet overbodig geworden.]

[Artikel 4:5d Geluidhinder door motorvoertuigen en bromfietsen
Artikel 4:5d verbiedt het zich 'geluidhinderlijk' gedragen met een motorvoertuig of een bromfiets. 'Gedragen' betreft niet alleen het rondrijden, maar ook het stilstaan met (luidruchtig) draaiende motor. Het artikel komt niet in strijd met het bepaalde in de Wegenverkeerswet; de Hoge Raad heeft uitgemaakt dat deze wet geen betrekking heeft op het misbruiken van de weg door personen die daarbij geen eigen verkeersbelang kunnen doen gelden.]

[Artikel 4:5f Routering
Indien de gemeente tot een routering voor vrachtauto's besluit over te gaan, is het aan te bevelen de overwegingen die hebben geleid tot dit besluit ook buiten het geluidhindervlak te zoeken, bij voorbeeld in de bescherming van de leefbaarheid van een woonwijk. Ook kan aansluiting gezocht worden bij eventuele routering voor gevaarlijke stoffen. Het is nodig dat in het besluit van het college de toegestane route wordt vastgelegd. De regeling kan aan de weggebruikers worden duidelijk gemaakt met een fantasiebord (artikel 120 van het RVV). In deze opzet is het verbod neergelegd in de Algemene plaatselijke verordening en in het besluit van het college, niet in de geplaatste borden.]

Jurisprudentie
ABRvS 16-10-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE8977. Weigering ontheffing om voor onbepaalde tijd eens in de twee weken op dinsdag- of donderdagavond van 19.00 tot 21.30 uur luide hardrockmuziek af te spelen op eigen muziekinstallatie, blijft in hoger beroep in stand. Het opnemen van geluidsnormen in de verordening is een zaak van de gemeentelijke wetgever.

Rb. Zutphen 05-07-2002, ECLI:NL:RBZUT:2002:AE5178. Voorlopige voorziening. Vergunning onder voorschriften wordt verleend voor het houden van een besloten buurtfeest voor ongeveer 25 personen. Omvang en karakter van het buurtfeest zijn – naar voorlopig oordeel – dusdanig te achten dat daarvan in redelijkheid geen geluidhinder als bedoeld in artikel 4.1.5 (oud) van de APV valt te verwachten.

ABRvS 12-12-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AE0239. Verlening ontheffing, onder voorschriften, voor het ten gehore brengen van carillonmuziek. Vier keer per dag twee minuten en wekelijks op woensdag- of zaterdagmiddag maximaal 45 minuten. De norm van 75 dB(A) ter plaatse van woningen is niet voldoende onderbouwd. Het uitgangspunt dat het carillon in het winkelgebied moet worden gehoord geeft geen, althans onvoldoende blijk dat de belangen van de appellant, die tussen de toren en het winkelgebied woont, bij de besluitvorming in voldoende mate zijn afgewogen.

Vz. ARRS 17-08-1990, AB, 1991, 44. Weigering ontheffing voor geluidversterking bij geloofsverkondiging. Grote zorgvuldigheid bij uitoefening grondrecht.

ABRvS 03-06-1996, JG 97.0148. Het aan- of afslaan van een CV installatie is niet aan te merken als het verrichten van een handeling in de zin van het APV-artikel. Zie ook VNG ledenbrief Lbr. 97/144 van 13 augustus 1997 (Periodieke wijziging model-APV (01)).

ABRvS 10-03-1995, JG 95.0206. Vergunningverlening voor het ten gehore brengen van mechanische muziek in winkelstraten. Overlast voor omwonenden.

ABRvS 07-06-1994, JG 94.0290. Ontheffing van verbod tot veroorzaken geluidhinder in verband met spelen op trompet.

ABRvS 25-11-1991, ECLI:NL:RVS:1991:BL2009. Geluidsvergunning voor feesttent, waarin met ontheffing van burgemeester alcohol wordt geschonken, is gelijk te stellen aan geluidsvergunning voor horeca-inrichting.

Vz. ABRvS 02-11-1990, ECLI:NL:RVS:1990:BL3378. Weigering vergunning voor rijden met geluidswagen.

Carillonmuziek. Waar in het verleden over het bespelen van carillons, en dan vooral voor zover dit als geluidsoverlast werd ervaren, geregeld “succesvol” geprocedeerd werd (bijvoorbeeld ABRvS 19-12-2001, BR 2002, 58, p. 319 en ABRvS 28-06-2006, ECLI:NL:RVS:2006:AX9468), zal dit vanwege de wijziging van het Activiteitenbesluit milieubeheer niet langer mogelijk zijn; uitsluitend als een gemeente dit in een verordening regelt, kunnen aan onversterkte muziek in het algemeen en carillons in het bijzonder nog voorwaarden gekoppeld worden.

ABRvS 13-07-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BR1448. Klokgelui Tilburgse pastoor. De gemeenteraad kan krachtens zijn autonome regelgevende bevoegdheid regels stellen met betrekking tot de duur en het geluidsniveau van klokgelui ter gelegenheid van oproepen tot belijden van godsdienst. Deze bevoegdheid moet niet worden opgevat als grondslag om het in artikel 6 van de Grondwet gewaarborgde recht tot het vrij belijden van de godsdienst te beperken. Dit grondrecht betekent niet dat er absolute vrijheid bestaat tot kerkklokgelui van elke duur en met elk geluidsvolume; de raad kan bij verordening regels stellen om excessen te voorkomen.

Artikel 4:6 Overige geluidhinder

Door in het eerste lid de zinsnede ‘een inrichting’(in de zin van de Wm) op te nemen wordt de afbakening direct vastgelegd. Een inrichting in de zin van de Wm heeft ofwel een milieuvergunning nodig (waarin geluidsvoorschriften zijn opgenomen), ofwel zij valt onder de algemene regels op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer. In deze algemene regels zijn ook geluidsvoorschriften opgenomen.
In de praktijk zullen vooral de Zondagswet, Wet Geluidhinder, Wom, het Vuurwerkbesluit, het Activiteitenbesluit en het Bouwbesluit 2012 een afbakeningsdiscussie opleveren. Daarom is gekozen om deze wetten afzonderlijk te benoemen in het derde lid.

De provinciale milieuverordening is toegevoegd aan dit lid. In een provinciale milieuverordening kunnen namelijk zogenaamde milieubeschermingsgebieden worden aangewezen, waaronder stiltegebieden. Voor deze stiltegebieden kunnen bij provinciale milieuverordening regels over het voorkomen en beperken van geluidhinder worden gesteld, waaronder verbodsbepalingen. De provinciale milieuverordening gaat in dit geval voor de gemeentelijke verordening.
Voor wat betreft de afbakening met hogere regelgeving geldt op grond van artikel 122 van de Gemeentewet dat de bepalingen van de APV van rechtswege vervallen als in het onderwerp door een wet, AMvB of een provinciale verordening wordt voorzien. De term 'onderwerp' in artikel 122 van de Gemeentewet betekent dat het om dezelfde materie moet gaan en dat hetzelfde motief ten grondslag moet liggen aan zowel de lagere als de hogere regeling. De formulering van de afbakeningsbepaling in het derde lid sluit daarom aan bij de Gemeentewet. Zie uitgebreid daarover onder het kopje Afbakeningsbepalingen in de Algemene Toelichting.

Artikel 4:6 heeft betrekking op de vormen van geluidhinder waarin de andere regelingen niet voorzien. Onder andere valt te denken aan:

- een niet permanente activiteit in een niet besloten ruimte, zoals een kermis, een heidefeest, een braderie, een rally, enzovoort;
- het door middel van luidsprekers op voertuigen of anderszins reclame of muziek maken of mededelingen doen;
- het ten gehore brengen van achtergrondmuziek in winkelstraten;
- het gebruik van diverse geluidproducerende recreatietoestellen;
- het gebruik van bouwmachines, zoals compressors, cirkelzagen, trilhamers en heistellingen;
- het toepassen van knalapparatuur om vogels te verjagen, enzovoort;
- overige handelingen waardoor geluidoverlast ontstaat.

Voorts kunnen onder artikel 4:6 vormen van geluidhinder vallen, veroorzaakt door het beoefenen van 'lawaaiige' hobby's, het voortdurend bespelen van muziekinstrumenten, het gebruiken van elektro-akoestische apparatuur, het laten draaien van koelaggregaten op vrachtwagens, enzovoort. Met name voor deze vormen van geluidhinder ontbreken algemeen geldende criteria of normen. Dit behoeft ook niemand te verwonderen: de bron van geluidhinder is niet een bepaalde, aanwijsbare inrichting of gedraging. In beginsel kan het elke gedraging betreffen. Van geval tot geval zal daarom moeten worden nagegaan in welke situatie en gedurende welke tijden er sprake is van geluidhinder, en welke maatregelen kunnen worden genomen. Uitgangspunt daarbij zal moeten zijn dat een zekere mate van (geluid)hinder als onvermijdelijk zal moeten worden aanvaard. Het college kan ontheffing van het verbod verlenen, zo nodig met voorschriften.

[Artikel 4:6a Mosquito
Een 'mosquito' is een apparaatje dat een hinderlijke hoge pieptoon veroorzaakt die alleen voor jongeren tot een leeftijd van ongeveer 25 jaar hoorbaar is. Dit apparaat wordt in meer dan honderd Nederlandse gemeenten gebruikt ter bestrijding van overlast door hangjongeren.
Het gebruik van de mosquito is effectief, maar omstreden. Hoewel uit onderzoek van onder meer TNO blijkt dat de mosquito bij normaal gebruik geen gezondheidsschade oplevert, wordt met het aanbrengen ervan in ieder geval de bewegingsvrijheid van jongeren beperkt, die wordt beschermd door artikel 2 van het Vierde Protocol bij het EVRM. Voor een uitvoeriger schets van de mensenrechtelijke en verdragsrechtelijke bezwaren wordt verwezen naar de notitie Handreiking gebruik mosquito door gemeenten die als bijlage is toegevoegd bij VNG ledenbrief Lbr. 10/070 van 17 juni 2010 (Mosquito: Handreiking en APV-bepaling).

APV-artikel
Mede vanwege de omstreden status van de mosquito verdient het de voorkeur om een apart artikel in de APV op te nemen, en dat niet, zoals ook wel gebeurt, de gemeente zichzelf een ontheffing verleent van het artikel 'overige geluidshinder' (artikel 4:6) dat in de meeste APV's is opgenomen.]

Afdeling 2. Bodem-, weg- en milieuverontreiniging

Algemeen

Bij de aanpassing van de APV in 2004 is een groot aantal bepalingen in deze afdeling geschrapt en ondergebracht in een aparte Model Afvalstoffenverordening.

Artikel 4:7 Straatvegen

Dit artikel bevat een verkeersbeperkende bepaling. Blijkens de jurisprudentie van de Hoge Raad is de raad op basis van artikel 149 van de Gemeentewet bevoegd tot het treffen van regelen die andere belangen dan verkeersbelangen beogen te dienen, tenzij deze regels ondanks het afwijkende motief zo diep en zo algemeen ingrijpen in het normale verkeer op wegen dat het stelsel van de WVW wordt doorkruist. Zie HR 23-12-1980, ECLI:NL:PHR:1980:AC7081 (APV Schiermonnikoog).

Artikel 4:8 Natuurlijke behoefte doen

Doorgaans beter bekend onder de naam 'wildplassen'. Momenteel zijn er veel gemeenten die in het kader van een lik-op-stuk-beleid onderhavige bepaling strikt handhaven. Sommige gemeenten hebben in de APV een mogelijkheid gecreëerd om ook buiten de bebouwde kom plaatsen aan te wijzen waar wildplassen is verboden, bijvoorbeeld bij veelbezochte parkeerterreinen en picknickplaatsen, vanwege de daar ondervonden overlast.

Artikel 4:9 Toestand van sloten en andere wateren en niet openbare riolen en putten buiten gebouwen

Dit artikel betreft een samenvoeging van de in de VNG Model Bouwverordening geschrapte artikelen 334 en 336. Aangezien het hier om bepalingen gaat die niet direct het bouwwerk maar meer de omgeving betreffen, is tot onderbrenging in de APV besloten.

Afdeling 3. Het bewaren van houtopstanden

Algemeen

Een algemeen kapverbod geeft de gemeente onnodig veel werk omdat er in praktijk meer dan 90% van de aanvragen om kapvergunning wordt verleend. Ook voor de burger is een algemeen kapverbod belastend. In verband met deregulering is daarom in 2007 gekozen voor het uitgangspunt dat in beginsel geen kapvergunning vereist is voor het vellen van een boom, tenzij deze vermeld staat op de door de gemeente opgestelde en vastgestelde bomenlijst.

Van belang is om bij de aanvrager onder de aandacht te brengen dat (ook) een vergunning nodig kan zijn op grond van de Wet natuurbescherming. Met name de vogels in de bomen dienen te worden beschermd. Het aanhaken bij de omgevingsvergunning is geregeld in artikel 2.2aa, onder b, van het Bor. Het betreft een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder i, van de Wabo. De toestemmingen haken aan bij de omgevingsvergunning als er sprake is van een samenloop met andere activiteiten waarvoor een omgevingsvergunning is vereist (artikel 2.2aa, onder a, van het Bor.

Ten slotte: deze bepalingen zijn bedoeld om toe te zien op het onderhoud en bewaren van het (openbare) groen. Hoe dat eruit ziet en wat daarbij de meest geschikte methode is, kan zeer lokaal bepaald zijn en daarom per gemeente sterk verschillen. Dat blijkt ook in de praktijk: waar veel bepalingen uit de model-APV door de meeste gemeenten worden overgenomen, bestaat bij dit artikel een grote lokale diversiteit. De VNG wijst er daarom ten overvloede op dat deze bepalingen onderdeel zijn van de model-APV en geen blauwdruk vormen voor iedere gemeente.

Artikel 4:10 Definities
Bij de deregulering in 2007 zijn veel definities vervallen. De definities voor houtopstand, hakhout en vellen zijn ongewijzigd overgenomen.

Artikel 4:11 Omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden
In deze bepaling wordt het belangrijkste element geïntroduceerd: de bomenlijst.
Het vaststellen van een bomenlijst gebeurt door het college in plaats van door de raad in een bijlage bij de APV. Aanpassingen en wijzigingen kunnen dan veel minder omslachtig worden doorgevoerd. Bespreekpunt daarbij zou voor de raad wel kunnen zijn in hoeverre de raad nog betrokken kan blijven bij het vaststellen van de lijst. Ook moet hier dan goed worden afgestemd dat de lijst wordt vastgesteld tegelijkertijd met de inwerkingtreding van de APV.
Uitgangspunten van deze lijst zijn:

- De verantwoordelijkheid ligt bij de gemeenten zelf: dat wil zeggen voor het inventariseren en actualiseren van het gemeentelijk bomenbestand en het overnemen van de gemeentelijke monumentale bomen die vermeld staan op de landelijke lijst van de Bomenstichting in Utrecht.
- Duidelijk en inzichtelijk voor de burgers.
- Zoveel mogelijk de te beschermen bomen verankeren in een bestemmingsplan, op het renvooi van de plankaart of in een landschapsbeleidsplan of bomenplan.

Wabo
De vergunning voor het vellen van houtopstanden is aangewezen in artikel 2.2, eerste lid, onder g, van de Wabo. Soms zal naast deze vergunning nog een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming nodig zijn in verband met de bescherming van vogels en hun nesten in de bomen (artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming). Hoewel daarvoor de provincie het bevoegd gezag is, kan een aanvrager zelf beslissen of wordt aangehaakt bij de omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden (artikel 2.2aa, aanhef en onder b, van het Bor). Dan is de gemeente bevoegd gezag. Er wordt dan dus één omgevingsvergunning verleend of geweigerd. Toepasselijkheid van de lex silencio positivo volgt uit de Wabo.

In de Mor zijn indieningsvereisten voor de aanvraag van een omgevingsvergunning opgenomen. Naast een aantal algemene indieningsvereisten (zie daarvoor de toelichting bij artikel 1:2) zijn er in artikel 7.5 van de Mor nog een aantal speciale indieningsvereisten voor het vellen van houtopstanden opgenomen. Dit artikel 7.5 luidt als volgt:

1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor een activiteit, als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder g, van de wet, identificeert de aanvrager op de aanduiding als bedoeld in artikel 1.3, tweede lid, van deze regeling iedere houtopstand waarop de aanvraag betrekking heeft met een nummer.
2. In of bij de aanvraag, als bedoeld in het eerste lid, vermeldt de aanvrager per genummerde houtopstand:
    a. de soort houtopstand;
    b. de locatie van de houtopstand op het voor-, zij- dan wel achtererf;
    c. de diameter in centimeters, gemeten op 1,30 meter vanaf het maaiveld;
    d. de mogelijkheid tot herbeplanten, alsmede het eventuele voornemen om op een daarbij te vermelden locatie tot herbeplanten van een daarbij te vermelden aantal soorten over te gaan.

Let op: handelen zonder of in strijd met een omgevingsvergunning is een economisch delict op grond van artikel 1a van de WED. Als er sprake is van opzet kwalificeert dit delict als een misdrijf. Zie ook artikel 6:1, derde lid, en de toelichting daarbij.

Vierde lid
Het vierde lid geeft de burgemeester de bevoegdheid om bij onmiddellijk gevaar het kapverbod buiten werking te stellen.

Jurisprudentie
ABRvS 16-08-2017, ECLI:NL:RVS:2017:2197. In deze casus was sprake van weigering van een kapvergunning op grond van de lokale Bomenverordening. De eigenaar van het naburige erf had echter gevorderd dat de boom verwijderd moest worden op grond van artikel 5:42 van het BW (boom stond te dicht op de perceelgrens). De Afdeling oordeelde – kort samengevat – dat de vergunning niet geweigerd had mogen worden omdat er in casu strijd was met hogere regelgeving, namelijk 5:42 van het BW. Voor een weigering van de vergunning op basis van een belangenafweging is daardoor geen plaats meer; de Bomenverordening werd daarom op dit punt buiten toepassing gelaten. Volgens de Afdeling kunnen aan de vergunning voorschriften worden verbonden (vergelijk het vijfde lid).

Artikel 4:12
(Vervallen)

Afdeling 4. Maatregelen tegen ontsiering en stankoverlast

Artikel 4:13 Opslag voertuigen, vaartuigen, mest, afvalstoffen en dergelijke
Deze bepaling verschaft een basis voor het treffen van maatregelen tegen een uit oogpunt van welstand en bescherming van de openbare gezondheid ontoelaatbare opslag van bromfietsen en caravans en dergelijke, en landbouwproducten. Het college is bevoegd bepaalde plaatsen aan te wijzen waar deze opslag verboden is c.q. aan bepaalde regels gebonden is. Het artikel moet zo gelezen worden dat het niet van toepassing is als de voertuigen, vaartuigen of afvalstoffen en dergelijke zich binnen een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer bevinden.
Deze bepaling ziet niet op handelingen die plaatsvinden op de ‘weg’ in de zin van de wegenverkeerswetgeving. Deze afbakening is aangebracht omdat voor zover de in deze bepaling genoemde activiteiten plaatsvinden op de weg, daartegen kan worden opgetreden op basis van andere in deze verordening opgenomen voorschriften.

Afbakening
Door in het eerste lid de zinsnede “buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer” op te nemen wordt de afbakening met de Wet milieubeheer direct vastgelegd.

Artikel 4:14
(Vervallen)

Artikel 4:15 Verbod hinderlijke of gevaarlijke reclame
Vanwege de vereenvoudiging van vergunningen en de vermindering van administratieve lasten is in 2007 het oude artikel 4.4.2 ingrijpend herzien. Dat houdt in dat de reclamevergunning geheel is verdwenen en vervangen door een algemene regel die verbiedt om door middel van een reclame het verkeer in gevaar te brengen of hinder dan wel overlast te veroorzaken voor omwonenden.
De gedachte daarachter is dat voor een reclame van enige omvang of betekenis doorgaans een bouwvergunning nodig is, waardoor al aan de welstand kan worden getoetst. Een reclame waardoor het verkeer in gevaar wordt gebracht of overlast wordt veroorzaakt voor omwonenden komt relatief zo weinig voor dat het moeilijk valt te rechtvaardigen om voor die gevallen een vergunningplicht voor alle reclames in stand te houden.

Gemeenten waar de ervaring is dat reclame niet of nauwelijks problemen oplevert en via de bouwvergunningen afdoende kan worden geregeld, kunnen het daarbij laten.
Artikel 4:15 is niet in strijd met artikel 7 van de Grondwet. In artikel 7, vierde lid, van de Grondwet wordt de handelsreclame met zo veel woorden van de vrijheid van drukpers uitgezonderd.

Wabo
Op een vergunning- en ontheffingsstelsel voor handelsreclame aan gebouwen is de Wabo van toepassing. Omdat een zodanig stelsel in de APV geschrapt is, is daarvoor geen regeling opgenomen.

Afleidende objecten langs snelwegen
Rijkswaterstaat heeft op 21 oktober 2011 het Beleidskader "Beoordeling van Objecten langs Auto(snel)wegen" vastgesteld. De hoofdlijn voor objecten (waaronder reclame) is nu:

- bewegende objecten of beelden zijn niet toegestaan;
- de objecten of beelden mogen niet verblinden (moeten voldoen aan richtlijn lichthinder);
- de objecten of beelden moeten op voldoende afstand van de rijbaan zijn geplaatst.

De APV kan op dit soort objecten van toepassing zijn, namelijk als de grond langs de snelweg valt binnen het begrip 'weg' of binnen de definitie van 'openbare plaats' als genoemd in artikel 1:1. In dat geval zal het rijksbeleidskader handvaten kunnen bieden om te bepalen of het object het verkeer in gevaar brengt.

Jurisprudentie
ABRvS 23-12-1994, ECLI:NL:RVS:1994:AN4127. Artikelen 10 van het EVRM en 19 van het IVBPR zijn alleen in het geding zijn als de verspreiding van reclame zo zeer aan banden zou zijn gelegd dat de vrijheid om reclame te maken zelf zou worden aangetast.

HR 01-04-1997, ECLI:NL:HR:1997:ZD0677. Geen strijd met de artikelen 10 van het EVRM en 19 van het IVBPR aangezien het verbod bij wet is voorzien en noodzakelijk in een democratische samenleving ter voorkoming van wanordelijkheden en ter bescherming van rechten van derden.

ABRvS 13-11-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AF0310. Nu in dit geval de Woningwet van toepassing is, heeft het college zich terecht op het standpunt gesteld dat naast de door hen verleende bouwvergunning voor de oprichting van de reclamezuil niet ook een reclamevergunning als bedoeld in artikel 4.7.2 van de APV is vereist. Zij hebben dan ook terecht het verzoek om toepassing van bestuursdwang ten aanzien van de dubbelzijdige lichtreclamezuil afgewezen.

ABRvS 04-12-2002, ECLI:NL:RVS:2002:AF1480. Meer recent in dezelfde zin ABRvS 02-06-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AP0370. Anders dan het college meent, is het welstandstoezicht in het kader van de Woningwet niet beperkt tot toetsing van bouwkundige elementen.

Artikel 4:16
(Vervallen)

Afdeling 5. Kamperen buiten kampeerterreinen

Algemeen
Met de intrekking van de WOR per 1 januari 2008 heeft de Rijksoverheid bedoeld een nogal omslachtig stuk regelgeving te dereguleren. De VNG heeft daarop geadviseerd in de APV drie artikelen op te nemen. Daarmee wordt de ruimte die gemeenten met de intrekking van de wet is geboden op een lastenarme manier ingevuld. Zie hierover de volgende publicaties:

- VNG ledenbrief Lbr. 05/128 van 8 december 2005 (Publicatie over kampeerbeleid na WOR);

- VNG, “Het kampeerbeleid na de Wet op de Openluchtrecreatie. Handreiking voor bestuurders en ambtenaren”, Groene reeks nummer 129, VNG uitgeverij, Den Haag, 2005;
- VNG ledenbrief Lbr. 07/125 van 15 november 2007 (Wijzigingen model-APV);
- Kenniscentrum Recreatie, “Gemeentelijk kampeerbeleid na intrekking WOR”, Kamerstukken II 2009/10, 26 419, nr. 38.

Artikel 4:17 Definitie
In de definitie gaat het in het algemeen over een tent, tentwagen, kampeerwagen en caravan.

Artikel 4:18 Recreatief nachtverblijf buiten kampeerterreinen
Zie de algemene toelichting bij deze afdeling.

Artikel 4:19 Aanwijzing kampeerplaatsen
Zie de algemene toelichting bij deze afdeling.

Hoofdstuk 5. Andere onderwerpen betreffende de huishouding van de gemeente

Afdeling 1. Parkeerexcessen en stopverbod

Algemeen

Bevoegdheid tot regeling van parkeerexcessen
Sinds de inwerkingtreding van de WVW 1994 kunnen verkeersbesluiten, behalve ten behoeve van de verkeersveiligheid en de vrijheid van het verkeer, ook worden genomen ter bescherming van de zogenaamde milieubelangen. Hierbij moet worden gedacht aan maatregelen ter voorkoming of beperking van overlast, hinder of schade dan wel aantasting van het karakter of de functie van objecten of gebieden ten gevolge van het verkeer (zie artikel 2, tweede lid, van de WVW 1994).
Op initiatief van de VNG is artikel 2a in de WVW 1994 ingevoegd. Dit artikel luidt als volgt:
“Provincies, gemeenten en waterschappen behouden hun bevoegdheid om bij verordening regels vast te stellen ten aanzien van het onderwerp waarin deze wet voorziet, voor zover die regels niet in strijd zijn met de bij of krachtens deze wet vastgestelde regels en voor zover verkeerstekens krachtens deze wet zich daar niet toe lenen.”
Artikel 2a van de WVW 1994 geeft aan dat gemeenten bevoegd zijn om parkeerexcessenbepalingen vast te stellen. De grondslag voor dergelijke bepalingen is overigens gewoon artikel 149 van de Gemeentewet.

Begrippen ‘weg’, ‘voertuig’ en ‘parkeren’
De begrippen ‘weg’, ‘voertuig’ en ‘parkeren’ zijn in artikel 1:1 omschreven. Daarbij is aansluiting gezocht bij de in de wegenverkeerswetgeving voor deze begrippen gebruikte definities. Uit de verschillende bepalingen in deze afdeling blijkt, of zij al dan niet slechts betrekking hebben op gedragingen op de weg (in de zin van de WVW 1994).
Anders dan het RVV 1990 richten de bepalingen van hoofdstuk 5, afdeling 1, ‘Parkeerexcessen en stopverbod’ zich ook tot niet-bestuurders die anderszins belanghebbend zijn bij een voertuig (bijvoorbeeld de eigenaar, huurder en opdrachtgever) zodat de zinsnede “het laten stilstaan” een iets ruimere strekking heeft dan in de wegenverkeerswetgeving gebruikelijk is. Die ruimere strekking maakt het mogelijk dat ook de andere belanghebbenden bij het voertuig (dan de bestuurder) kunnen worden aangesproken op niet-naleving van de (parkeer)verboden in deze afdeling.

Begrip ‘parkeerexces’

In de wegenverkeerswetgeving wordt nergens aangegeven wat het begrip 'parkeerexces' precies inhoudt. Blijkens de jurisprudentie kan onder het begrip 'parkeerexces' ieder excessief parkeren op de weg worden begrepen, dus:

a. wanneer het parkeren op de weg betreft dat buitensporig is met het oog op de verdeling van de beschikbare parkeerruimte jegens andere weggebruikers die gelegenheid om te parkeren behoeven, en uit dien hoofde niet toelaatbaar kan worden geacht (verkeersmotief; eigenlijke aanvulling);

b. wanneer het gebruik van de weg als parkeerplaats op zich zelf niet ongeoorloofd is te achten, maar wel dat de aard van het voertuig, het met het parkeren beoogde doel of het aantal te parkeren voertuigen relatief gezien een te grote ruimte opeist in vergelijking met de behoefte aan parkeerruimte van anderen;

c. wanneer het gaat om parkeren dat onaanvaardbaar is te achten om andere motieven, zoals het tegengaan van aantasting van de openbare orde of veiligheid en de bescherming van het uiterlijk aanzien van de gemeente, voorkoming van uitzichtbelemmering en stankoverlast (oneigenlijke aanvulling).

Uit de jurisprudentie van de Hoge Raad valt op te maken dat in de eerste plaats van een parkeerexces sprake is als het gaat om excessief gebruik van de weg, strijdig met de bestemming die de weg heeft. Wegen zijn – zo lijkt de zienswijze van dit rechtscollege in het kort te kunnen worden weergegeven – in de eerste plaats bestemd om zich daarover te kunnen verplaatsen en daarop tijdelijk een voertuig te kunnen laten staan. Ten aanzien van bepaalde (categorieën van) voertuigen, die de weg in strijd met deze bestemming gebruiken, is het bestuur gerechtigd strengere eisen te stellen en scherpere grenzen te trekken. Daarbij mag het niet te diep ingrijpen in het 'normale' verkeer, en dus ook niet in het 'normale' parkeren. In het 'normale' verkeer voorziet de geldende wettelijke verkeersregeling exclusief, aldus de mening van de Hoge Raad.
Voorts is volgens de Hoge Raad sprake van een parkeerexces ingeval het parkeren op de weg gepaard gaat met ontsiering van het uiterlijk aanzien van de gemeente, beneming van uitzicht, stankoverlast of gevaar voor de veiligheid van personen. Al deze vormen van excessief, hinderlijk en ontsierend gebruik van de weg kunnen door de gemeentelijke wetgever aan regels worden gebonden. Zie bijvoorbeeld de beide Dordtse arresten van de Hoge Raad: HR 15-06-1971, NJ 1971, 432 en 25-04-1972, NJ 1972, 296.

Plaatsing en rubricering parkeerexcesbepalingen
Gezien de ruime uitleg van het begrip 'parkeerexces' is het niet nodig om een onderscheid te maken tussen twee soorten van excessief gebruik van de weg: gevallen die excessief zijn op grond van een verkeersmotief en die als 'parkeerexcessen' moeten worden gekwalificeerd en gevallen waarin een ander motief (in hoofdzaak) aan het stellen van regels ten grondslag ligt. Er bestaat geen noodzaak deze soorten in aparte verordeningen onder te brengen, een parkeerexcessenverordening respectievelijk de APV.
Daarom zijn de bepalingen in hun geheel ondergebracht in de APV, en wel in hoofdstuk 5 'Andere onderwerpen betreffende de huishouding van de gemeente'. Plaatsing in dit hoofdstuk verdient de voorkeur boven plaatsing in een ander hoofdstuk, omdat aan deze bepalingen meerdere motieven ten grondslag liggen.
Met het onder één noemer – die van het parkeerexces – brengen van de modelbepalingen blijken de aan de bepalingen ten grondslag liggende motieven niet steeds uit de tekst van de bepalingen. Het is daarom verstandig, dat in de toelichting op de bepalingen deze motieven tot uitdrukking worden gebracht Zie ook: ABRvS 21-09-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BT2119. Een van de voordelen van deze aanpak is dat artikelen die een zelfde gedraging verbieden, doch op grond van verschillende motieven, in één artikel kunnen worden samengebracht.
In hoofdstuk 5, afdeling 1, 'Parkeerexcessen en stopverbod', is ook een aantal onderwerpen opgenomen, die niet kunnen worden aangeduid als 'parkeerexcessen in eigenlijke zin', waarvan gesproken kan worden als het gaat om gedragingen op de weg in de zin van de WVW 1994. Daar deze voorschriften door het publiek wel als zodanig (zullen) worden ervaren, geeft de VNG er de

voorkeur aan ook deze onderwerpen in deze afdeling te regelen. De artikelen 5:2 tot en met 5:5, 5:6, eerste lid, onder a, 5:7, 5:8, tweede lid, en 5:9 hebben slechts op 'echte' parkeerexcessen betrekking. De andere artikelen in deze afdeling – de artikelen 5:6, eerste lid, onder b, en 5:8, eerste lid, – strekken zich ook uit tot gedragingen buiten de weg in de zin van de WVW 1994. Beperking van de hierin neergelegde verbodsbepalingen tot 'op de weg' ligt niet voor de hand, wanneer men let op het motief dat aan deze bepalingen ten grondslag ligt. Deze bepalingen strekken niet (mede) ter bescherming van verkeersbelangen. Ook artikel 5:11 heeft betrekking op gedragingen buiten de weg ('aantasten van groenvoorzieningen'.
Indien aan een bepaling uitsluitend verkeersmotieven ten grondslag liggen, is de werkingssfeer van die bepaling uiteraard beperkt tot de weg (in de zin van de WVW 1994). Zie bijvoorbeeld de artikelen 5:2 en 5:8, tweede lid.
Aan de andere bepalingen liggen behalve verkeersmotieven ook andere motieven ten grondslag.

Vervangende parkeergelegenheid
Complementair aan de vaststelling van parkeerexcesbepalingen zal voor bepaalde categorieën voertuigen – in het bijzonder voor vrachtwagens – de aanwezigheid van vervangende parkeergelegenheid moeten worden bezien.
Uitgangspunt dient te zijn dat de desbetreffende ondernemingen in principe zelf hiervoor behoren te zorgen.
Parkeerplaatsen zouden kunnen worden aangeduid met een bord model E4 van bijlage 1 van het RVV 1990.
De aanduiding van parkeerplaatsen voor vrachtwagens in het kader van de voorkoming van parkeerexcessen moet gebeuren op basis van de betreffende bepalingen uit de APV en niet op basis van verkeersborden die gebaseerd zijn op de wegenverkeerswetgeving.

Ontheffingen
Bij de onderscheidene modelverbodsbepalingen is aangegeven wanneer de mogelijkheid tot het verlenen van ontheffingen als een noodzakelijk element moet worden beschouwd. Met name zal ten aanzien van bestaande bedrijven aan het verlenen van een ontheffing, niet steeds kunnen worden ontkomen. Aan de ontheffing kunnen voorschriften worden verbonden, welke (ook) een naar plaats of tijd beperkt karakter hebben.

Overleg met vervoerders(organisaties)
Het behoeft geen nader betoog dat het wenselijk is overleg te plegen met de betrokken chauffeurs en bedrijven betreffende de vaststelling of uitvoering van parkeerregelingen voor vrachtwagens en dergelijke.

Jurisprudentie
ARRS 03-12-1992, JG 93.0120. De Afdeling bevestigt dat een gemeentelijke parkeerexcessenregeling niet strijdig is met de WVW (oud) en haar uitvoeringsregelingen, zoals het RVV (oud). Zie ook ABRvS 21-09-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BT2119.

Artikel 5:1
(Vervallen)

Artikel 5:2 Voertuigen van autobedrijf en dergelijke
Eerste lid
Aangezien het parkeren van voertuigen van rijschoolhouders en taxiondernemers excessieve vormen kan aannemen, is in het eerste lid expliciet bepaald dat onder 'verhuren' mede wordt verstaan het gebruiken van voertuigen voor het geven van lessen of voor het vervoeren van personen tegen betaling. Aldus kan ook tegen excessief gebruik van de weg door rijschoolhouders en taxiondernemers worden opgetreden.

Tweede lid
Het woord ‘vergen’ is gebezigd in plaats van ‘duren’ teneinde zoveel mogelijk twijfel uit te sluiten over de vraag of met een bepaalde herstel- of onderhoudswerkzaamheid meer dan een uur gemoeid is. Bij het gebruik van de term ‘vergen’ beschikt men over een meer objectieve maatstaf.

Derde lid, onder a
Deze bepaling beoogt optreden mogelijk te maken tegen die autohandelaren en exploitanten van garage-, herstel- en autoverhuurbedrijven die de weg voortdurend gebruiken als stallingsruimte voor auto’s die hun toebehoren of zijn toevertrouwd. Bij het opstellen van deze bepaling is ernaar gestreefd de delictomschrijving zoveel mogelijk vrij te houden van elementen waarvan de bewijslevering moeilijkheden kan opleveren. Niettemin kan met name het bewijs dat betrokkene “zijn bedrijf of nevenbedrijf dan wel een gewoonte” van de hier bedoelde activiteiten maakt, alsook dat de desbetreffende voertuigen “hem toebehoren of zijn toevertrouwd”, onder omstandigheden problemen opleveren. De woorden “drie of meer voertuigen” zijn gekozen om de bewijslast niet onevenredig zwaar te doen zijn. Doordat het verbod slechts betrekking heeft op het parkeren dat in het kader van (neven)bedrijf of gewoonte plaatsvindt, blijft het normaal parkeren van de voor persoonlijk gebruik gebezigde auto(’s) van de exploitant en eventueel van zijn gezinsleden mogelijk (zie het eerste lid, onder b).
Deze bepaling heeft slechts betrekking op ‘eigenlijke’ parkeerexcessen, dat wil zeggen op het parkeren van voertuigen op de weg in de zin van de WVW 1994. Het zou uiteraard te ver gaan deze bepaling ook te laten gelden voor gedragingen buiten de weg.
De gemeente dient zelf het aantal meters in te vullen, bijvoorbeeld een straal van 25 meter. Op basis van de modelbepaling mogen er dan binnen een cirkel met een straal van dat meteraantal maximaal twee, dus geen drie, voertuigen staan. Eén van de op de weg geparkeerde voertuigen geldt als middelpunt van de cirkel. Voor eventuele volgende voertuigen die buiten deze cirkel staan, geldt opnieuw dat er maximaal twee voertuigen binnen een cirkel met een straal van het meteraantal mogen staan. En zo verder. Overigens lijkt de Afdeling de bepaling anders, en strikter, uit te leggen. Zie hiervoor ABRvS 06-02-2019, ECLI:NL:RVS:2019:358 (Den Haag), waarin naar aanleiding van een gelijkluidende APV-bepaling is beoordeeld of de voertuigen waren geparkeerd in een straal van 25 meter rond de onderneming. Dat is echter niet wat in artikel 5.2 van de APV staat.

Derde lid, onder b
Reparatie- en sloopwerkzaamheden aan op de weg geparkeerde voertuigen in het kader van de uitoefening van een (neven)bedrijf, geven veelal klachten inzake geluidsoverlast en verontreiniging van de weg; in mindere mate wordt geklaagd over de als gevolg van deze activiteiten verminderde parkeergelegenheid.

Vierde lid
Het verlenen van een ontheffing ingevolge het vierde lid zal in het algemeen op zijn plaats zijn als redelijkerwijs moet worden aanvaard dat de exploitant geen andere mogelijkheden ten dienste staan dan de hem toebehorende of toevertrouwde auto’s op de weg te parkeren. Te denken is hierbij aan het geval dat de exploitant van een reeds lang bestaand bedrijf in de feitelijke onmogelijkheid verkeert op eigen terrein of in de nabijheid van zijn bedrijf stallingsruimte te creëren, dan wel daarover op andere wijze de beschikking te krijgen. Aan de ontheffing kunnen uiteraard voorschriften worden verbonden, onder meer omtrent de plaats waar en de tijd gedurende welke voertuigen voor de hier aan de orde zijnde doeleinden op de weg mogen worden geplaatst, alsmede ten aanzien van het aantal voertuigen dat ter plaatse door de houder van de ontheffing mag worden geparkeerd.
ARRS 16-08-1988, AB 1989, 373. De Afdeling keurde zelfs de weigering van de gemeente Binnenmaas om ontheffing te verlenen voor het parkeren van meer dan twee auto’s bij elkaar goed. Het feit dat

het bedrijf ter plaatse was toegestaan deed daaraan niet af. Het behoud van het beperkte aantal parkeerplaatsen in de omgeving van het bedrijf woog zwaarder.

Artikel 5:3 Te koop aanbieden van voertuigen
Het komt regelmatig voor dat eigenaren hun voertuig te koop aanbieden op de openbare weg. Wanneer het een enkel voertuig betreft, is dit geen echt probleem. Van aantasting van het uiterlijk aanzien van de omgeving is niet of nauwelijks sprake, de overlast voor de omwonenden blijft beperkt en het gebruik van de beschikbare parkeerruimte kan niet excessief genoemd worden.
Anders ligt het wanneer de voertuigen met grote aantallen tegelijk aangeboden worden. Behalve dat het uiterlijk aanzien wordt aangetast, brengt het voor de omwonenden aanzienlijke overlast met zich mee. Een dergelijke uitstalling van voertuigen trekt immers kooplustigen aan. Ook wordt er een aanmerkelijk beslag op de beschikbare parkeerruimte gelegd.

Derde lid
Dit artikel dient om te kunnen optreden tegen geïmproviseerde kleine automarkten op de openbare weg. Gezien de overlast die daarmee gepaard kan gaan, is het wenselijk de toepasselijkheid van de lex silencio positivo ingevolge artikel 28, eerste lid, van de Dienstenwet uit te zonderen.

[Artikel 5:4 Defecte voertuigen
Veelvuldig doet zich het verschijnsel voor dat niet-rijklare voertuigen op de weg worden geplaatst. De eigenaar of houder van een of meer van dergelijke voertuigen heeft deze meestal aangekocht om na weken of zelfs maanden van nijvere zelfwerkzaamheid weer een volwaardig voertuig te creëren. Veelal slaagt hij in deze poging niet, waarna het voertuig op de weg wordt achtergelaten, waar het na verloop van tijd degenereert tot autowrak. Deze bepaling richt zich in het bijzonder tegen dit soort parkeergedragingen. Het excessieve is in het bijzonder gelegen in het in relatie tot het tekort aan parkeerruimte niet gerechtvaardigde doel waartoe men het voertuig op de weg zet. Daarnaast kan het hier bedoelde parkeren een ontsiering van het uiterlijk aanzien van de gemeente meebrengen en om die reden excessief zijn. Beperking van het verbod tot die gevallen waarin er sprake is van min of meer ernstige gebreken aan het voertuig, moet noodzakelijk worden geacht, wil het verbod niet een te ruime strekking krijgen.
Het artikel is facultatief. Gemeenten dienen een afweging te maken of zij dit artikel nodig achten. Dit zal niet in alle gemeenten het geval zijn.]

Artikel 5:5 Voertuigwrakken
Anders dan de niet-rijklare voertuigen die ingeval van parkeren gedurende zekere tijd in het bijzonder een parkeerexces kunnen opleveren door het in relatie tot het tekort aan parkeerruimte niet gerechtvaardigde doel waartoe men een voertuig op de weg zet, geeft een achtergelaten voertuigwrak, inclusief een fiets of bromfiets, in de eerste plaats aanstoot, doordat het een ontsierend element in het straatbeeld vormt. Ook houdt een wrak een gevaar in voor spelende kinderen en voor de weggebruikers. Zie bijvoorbeeld ABRvS 21-09-2011, ECLI:NL:RVS:2011:BT2119.
Het verbod in dit artikel richt zich op degene die het voertuigwrak op de weg plaatst of heeft. Dat is op zich al een ruimere kring van subjecten dan alleen de bestuurder; ook andere belanghebbenden bij het voertuig vallen onder deze bepaling.

Artikel 5:6 Kampeermiddelen en andere voertuigen
Eerste lid, aanhef
Met de zinsnede “of anderszins voor andere dan verkeersdoeleinden wordt gebruikt” is beoogd aan te geven dat alle soorten (aanhang)wagens en voertuigen, die niet ‘dagelijks’ worden gebruikt als vervoermiddel onder deze bepaling kunnen vallen.

Eerste lid, onder a

Deze bepaling richt zich tegen het langer dan nodig plaatsen of hebben van voertuigen die voor recreatie en dergelijke worden gebruikt. Hieronder vallen in ieder geval: caravans, campers, kampeerwagens, aanhangwagens, magazijnwagens, keetwagens en dergelijke op de weg. Door de bestanddelen “te plaatsen of te hebben” (in plaats van “te parkeren”) is de handhaving van deze bepaling eenvoudiger. Met het steeds een paar meter verplaatsen van een caravan, aanhangwagentje en dergelijke op de openbare weg wordt handhaving van deze bepaling niet langer meer voorkomen.
Gezien de veelal toenemende parkeerdruk op de openbare weg – vaak juist ook in woonwijken – zou ervoor gekozen kunnen worden om het direct voor de gehele gemeente (of een gedeelte daarvan) van toepassing te verklaren, door te bepalen dat het verboden is de hier bedoelde voertuigen langer dan gedurende drie achtereenvolgende dagen [*binnen de bebouwde kom*] op de weg te plaatsen of te hebben,

Eerste lid, onder b
Deze bepaling richt zich ook tegen het ontsieren van het uiterlijk aanzien van de gemeente door het doen of laten staan van caravans en dergelijke elders dan op de weg in de zin van de WVW 1994. In zoverre betreft deze bepaling derhalve niet een ‘eigenlijk’ parkeerexces, dat immers veronderstelt dat de gedraging plaatsvindt op een weg in de zin van de WVW 1994.
Zoals opgemerkt in de toelichting op artikel 5:1 wordt het begrip ‘parkeren’ zo uitgelegd, dat het verbod in dit artikel zich niet alleen richt op de bestuurder van een voertuig maar ook op de andere belanghebbenden bij het voertuig.

[*Vierde lid*
De raad kan hier twee kanten op redeneren. Het gaat hier om een ontheffing, niet om een reguliere vergunning. Een ontheffing wordt alleen verleend als een in beginsel ongewenste handeling bij hoge uitzondering toch moet worden toegestaan. Doorgaans is daarvoor dan een noodzaak of een zeer dwingende reden. Het college heeft hier dus een vrij overzichtelijke afweging te maken, en er is geen reden waarom dit besluit niet tijdig kan worden genomen. Om die reden is er in de APV voor gekozen om de lex silencio positivo van toepassing te verklaren.
Anderzijds is dit verbod in het leven geroepen om schaarse parkeerruimte te beschermen. Als in een gemeente sprake is van ernstige parkeerdruk kan de raad overwegen om van de APV af te wijken en de lex silencio positivo niet van toepassing te verklaren om iedere kans op een van rechtswege ontstane ontheffing te voorkomen. In dat geval kan het vierde lid achterwege blijven.]

Jurisprudentie
ARRS 11-03-1993, AB 1993, 553. De Afdeling stelde de gemeente Beverwijk in het gelijk enerzijds in de aanwijzing van een weg waar parkeren van een kampeerwagen langer dan 48 uur niet is toegestaan en anderzijds in de weigering hiervan ontheffing te verlenen. De verkeersveiligheid en het aanbod van parkeerruimte waren in het geding.

ABRvS 18-04-1997, JG 97.0210. De Afdeling geeft aan dat het college van zijn bevoegdheid om voor een bepaalde locatie te bepalen dat er niet met een kampeerwagen en dergelijke mag worden geparkeerd, slechts gebruik kan maken voor zover het gaat om een locatie die geen ‘weg’ is in de zin van de wegenverkeerswetgeving. Binnenplein is weg in de zin van de WVW 1994 en valt daarmee niet onder ‘aangewezen plaats’ uit de APV-bepaling.

Artikel 5:7 Reclamevoertuigen
Eerste lid
Deze bepaling richt zich tegen degenen die voor een beroep of bedrijf reclame maken door een of meer voertuigen, voorzien van reclameopschriften, op de weg te parkeren. Hierbij staat het maken van reclame voorop. Als handelsreclame in de zin van dit artikel wordt niet gezien de vermelding op een voertuig van de naam van het bedrijf waarbij het voertuig in gebruik is en een (korte) aanduiding

van de goederen of diensten die dat bedrijf pleegt aan te bieden. Deze voertuigen worden immers niet primair gebruikt “met het kennelijke doel om daarmee handelsreclame te maken”, maar vooral als vervoersmiddel.
Het excessieve is primair gelegen in het in relatie tussen het tekort aan parkeerruimte en het niet gerechtvaardigde doel waartoe men het voertuig op de weg zet. Dit doel kan reeds met één voertuig worden bereikt. In de tweede plaats kan het excessieve gelegen zijn in het motief van het tegengaan van ontsiering van het uiterlijk aanzien van de gemeente.
In deze bepaling gaat het om een ‘eigenlijk’ parkeerexces, hetwelk veronderstelt dat de gedraging plaatsvindt op een weg in de zin van de WVW 1994. Het hebben van handelsreclame op of aan onroerend goed op een vanaf de weg zichtbare plaats is geregeld in artikel 4:15.
Het in dit artikel omschreven verbod is beperkt tot het maken van handelsreclame (commerciële reclame). Uit de jurisprudentie en uit artikel 7, vierde lid, van de Grondwet blijkt, dat de gemeentelijke wetgever in ieder geval het maken van handelsreclame aan beperkingen mag onderwerpen. Voor wat betreft de relatie met de artikelen 10 van het EVRM en 19 van het IVBPR wordt verwezen naar ABRvS 23-12-1994, ECLI:NL:RVS:1994:AN4127.

[*Derde lid*
In dit geval is ervoor gekozen de lex silencio positivo van toepassing te verklaren. Het gaat hier om een ontheffing, niet om een reguliere vergunning. Een ontheffing wordt alleen verleend als een in beginsel ongewenste handeling bij hoge uitzondering toch moet worden toegestaan. Doorgaans is daarvoor dan een noodzaak of een zeer dwingende reden. Dit zal met een reclamevoertuig niet snel aan de orde zijn. Het toekennen of afwijzen van een aanvraag om deze ontheffing zal geen complexe afweging vergen.
Uiteraard staat het de raad vrij om een andere afweging te maken en er voor te kiezen hier geen lex silencio positivo toe te passen. In dat geval kan het derde lid achterwege blijven.]

Jurisprudentie
ABRvS 01-08-1994, JG 95.0245. De Afdeling acht het beleid van het college van Zierikzee geen ontheffingen te verlenen voor het parkeren van reclamevoertuigen binnen de bebouwde kom en de daaropvolgende bestuursdwangaanschrijving aanvaardbaar. De bescherming van het uiterlijk aanzien (beschermd stadsgezicht) speelt een belangrijke rol.

ABRvS 05-12-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AE0637. De Afdeling meent dat het college van Groningen terecht een dwangsomaanschrijving heeft doen uitgaan tegen een voor een winkel geplaatste riksja, waarmee handelsreclame werd gemaakt. Voor de toepassing van deze bepaling is de aanwezigheid van een verkeersgevaarlijke situatie niet vereist.

Artikel 5:8 Grote voertuigen
Algemeen
In gemeentelijke kring wordt het meer en meer als noodzakelijk ervaren dat het parkeren van grote voertuigen – in het bijzonder vrachtwagens – op wegen in de stadscentra en in de woonwijken zoveel mogelijk wordt tegengegaan. Maatschappelijk gezien is er een tendens waarneembaar dat dit parkeren wordt ervaren als misbruik van de weg. De gevaren en inconveniënten die deze parkeergedragingen kunnen opleveren, zijn velerlei: onvoldoende opvallen bij schemer en duisternis van geparkeerde vrachtwagens, onvoldoende zichtbaarheid van tussen of achter deze voertuigen spelende kinderen, buitensporige inbeslagneming van de schaarse parkeerruimte, belemmering van het uitzicht vanuit de woning, afbreuk aan het uiterlijk aanzien der gemeente enzovoort. Op den duur zal het parkeren van grote voertuigen dan ook niet meer dienen te geschieden op wegen binnen de bebouwde kom, althans niet op die wegen binnen de bebouwde kom, welke gelegen zijn in het centrum of in de woonwijken. Uit de jurisprudentie kan worden opgemaakt, dat ook volgens de Hoge Raad het parkeren van vrachtwagens in woonwijken enzovoort, bezien tegen de achtergrond van de recente verkeersomstandigheden en maatschappelijke inzichten, niet (meer)

redelijkerwijze als ‘normaal’ verkeer kan worden beschouwd. De artikelen 5:8 en 5:9 bevatten regels waarmee het parkeren van grote voertuigen, voor zover dit excessief is, kan worden tegengegaan.

Eerste lid
Deze bepaling beoogt aan de gemeentebesturen mogelijkheden te verschaffen om aantasting van het uiterlijk aanzien van de gemeente door het doen of laten staan van bepaalde voertuigen tegen te gaan. Het doen of laten staan van grote voertuigen kan immers op bepaalde plaatsen, zoals op dorpspleinen, voor monumenten en historische gebouwen, in parken, op rustieke plekjes in open landschappen een ernstige aantasting van het stads-, dorps- of landschapsschoon betekenen. Bijvoorbeeld vrachtauto’s, aanhangwagens, kermiswagens en reclameauto’s kunnen op dergelijke plaatsen een zeer storend element vormen. Het zijn deze situaties waarop deze bepaling het oog heeft.
Gezien het motief van deze bepaling heeft zij ook betrekking op het parkeren van grote voertuigen buiten de weg. In zoverre heeft deze bepaling dus niet enkel betrekking op ‘eigenlijke’ parkeerexcessen.
Wat het motief bescherming van het uiterlijk aanzien van de gemeente betreft, dient er op te worden gewezen, dat het niet noodzakelijkerwijs behoeft te gaan om (het parkeren op of bij) plaatsen, die uit een oogpunt van stadsschoon of karakteristiek een bijzondere betekenis hebben, wil er sprake kunnen zijn van een ‘parkeerexces’.
Blijkens de jurisprudentie van de Hoge Raad is de bevoegdheid van het gemeentebestuur ter zake zeer ruim. Het is met name niet vereist dat de bij openbare kennisgeving aangewezen plaatsen voldoen aan aanmerkelijke eisen van schoonheid en karakteristiek. In dit verband moge tevens worden gewezen op de subjectieve redactie van de onderhavige bepaling.
Niet apart zijn vermeld de oplegger en de aanhangwagen. Het hier gestelde verbod zou dan immers zelfs gelden voor het kleinste aanhangwagentje. Primair ware hier echter te reguleren het parkeren van grote voertuigen.
Bij de aanwijzing van plaatsen waar volgens besluit van het college grote voertuigen met het oog op de bescherming van het uiterlijk aanzien van de gemeente niet mogen worden geparkeerd, zal eventueel rekening moeten worden gehouden met een provinciale verordening die – geheel of gedeeltelijk – hetzelfde terrein uit hoofde van hetzelfde motief bestrijkt, bijvoorbeeld een verordening bescherming landschapsschoon.
Binnen de verboden zones zullen in ieder geval uitzonderingen moeten worden gemaakt ten behoeve van autobussen in lijndienst.
Een speciaal probleem wordt gevormd door de vraag: hoe wordt dit verbod onder de aandacht van belanghebbenden gebracht? Het is in ieder geval gewenst, dat de in de gemeente gevestigde ondernemingen door de gemeente in kennis worden gesteld van dit verbod. In veel gemeenten wordt een systeem toegepast, waarbij langs de naar de gemeente leidende wegen door middel van aanwijzingsborden kenbaar wordt gemaakt, dat binnen de (bebouwde kom van de) gemeente het parkeren van grote voertuigen slechts is toegestaan op de als zodanig aangeduide parkeergelegenheden.

Tweede lid
Deze bepaling beoogt optreden mogelijk te maken tegen het parkeren van grote voertuigen op de weg (in de zin van de WVW 1994), omdat het gepaard gaat met een excessief gebruik van de weg. Met betrekking tot het motief “buitensporig gebruik van de weg” wordt opgemerkt, dat het in dat verband niet noodzakelijkerwijs om (het parkeren van) méér voertuigen behoeft te gaan. Ook het parkeren van één groot voertuig kan een parkeerexces in deze zin opleveren.
In het licht van het motief van deze bepaling is het stellen van een hoogtegrens minder opportuun.
Uit de aanwijzing van plaatsen waar het parkeren van grote voertuigen niet toelaatbaar is, zal duidelijk moeten blijken of deze aanwijzing is gebaseerd op de bepaling van het eerste lid of die van het tweede lid, zulks mede in verband met het bepaalde in het vierde lid. Geschiedt een aanwijzing door middel van een verwijzing naar een plattegrond (zie eerste lid) dan kan bijvoorbeeld door het

gebruik van verschillende kleuren bij het arceren van de plaatsen waar niet geparkeerd mag worden, worden aangegeven welk motief ten grondslag ligt aan de aanwijzing of dat beide motieven daaraan ten grondslag liggen. Zeer wel denkbaar is echter dat aan een aanwijzing beide motieven ten grondslag kunnen liggen.
Zie voor wat betreft de vraag hoe dit verbod kenbaar kan worden gemaakt, de toelichting op het eerste lid.
Zoals opgemerkt in de toelichting bij artikel 5:1 wordt het begrip 'parkeren' zo uitgelegd, dat het verbod in dit artikel zich niet alleen richt op de bestuurder van een voertuig maar ook op de andere belanghebbenden bij het voertuig.

Derde lid
Dit artikellid maakt het mogelijk dat ook campers, caravans en kampeerwagens die door hun afmetingen onder het verbod van het eerste lid of het tweede lid zouden vallen, toch voor maximaal drie dagen op de weg geparkeerd mogen blijven staan.

Vierde lid
De werking van het in het tweede lid gestelde verbod is ingevolge dit lid beperkt tot de avond en de nacht, alsmede het weekeinde en de doordeweekse feestdagen. Het lijkt in het algemeen niet redelijk om het parkeren van grote voertuigen op de weg ook gedurende de werkdag te verbieden. Dit zou de belangen van met name handel en industrie te zeer schaden. Dit ligt echter anders wanneer de bescherming van het uiterlijk aanzien van de gemeente in het geding is.
Het parkeren van grote voertuigen op plaatsen waar dit naar de mening van het college schadelijk is voor dit uiterlijk aanzien, moet te allen tijde verboden kunnen worden. Daarom geldt de in dit lid vervatte uitzondering niet voor het in het eerste lid gestelde verbod.
Overigens blijft ook tijdens de perioden waarin het verbod bedoeld in het tweede lid niet van toepassing is, het zodanig parkeren van vrachtwagens dat aan bewoners of gebruikers van gebouwen hinder of overlast wordt aangedaan, verboden krachtens het hierop volgende artikel 5:9.

Vijfde lid
Dit lid kent aan het college de bevoegdheid toe ter zake van de in de eerste twee leden omschreven verboden een ontheffing te verlenen.
Aldus kan worden voorkomen dat de werking van deze verboden zou leiden tot een onevenredige aantasting van bedrijfsbelangen.
Verzoeken om ontheffing zullen van geval tot geval moeten worden bekeken. Omstandigheden welke in beginsel door alle bedrijven – ongeacht de aard – kunnen worden aangevoerd, rechtvaardigen op zich nog geen ontheffing.
Van de mogelijkheid tot het verlenen van ontheffing zal onder meer gebruik dienen te worden gemaakt voor:

- voertuigen die worden gebezigd bij de uitvoering van openbare werken en bij bouwwerkzaamheden, voor zover ze in de onmiddellijke nabijheid van het werk worden geparkeerd;
- chauffeurs die een schriftelijke medische verklaring overleggen, waaruit blijkt dat betrokkene niet van een speciaal daartoe aangewezen parkeerterrein gebruik kan maken en ook vaststaat dat betrokkene zonder ontheffing in moeilijkheden zou komen.

Verder zou een soepel ontheffingenbeleid kunnen worden gevoerd, voor zover het gaat om bijvoorbeeld:

- rijdende winkels;
- wagens van kermisexploitanten;
- wagens van bedrijven die in geval van bij voorbeeld ongevallen in het wegverkeer terstond moeten kunnen 'uitrukken' (sleepwagens en dergelijke);

- voertuigen die speciaal uitgerust zijn voor bijzondere transporten (auto's met speciale klimaatregeling) of anderszins zodanig afwijken (elektrowagens met beperkte actieradius) dat bijzondere eisen aan de parkeerplaats moeten worden gesteld.

Aan een ontheffing kunnen uiteraard voorschriften worden verbonden betreffende de tijd en de plaats waarop deze zal gelden.

[*Zesde lid*
In dit geval is ervoor gekozen wel de lex silencio positivo van toepassing te verklaren. Deze situatie is veel zeldzamer dan die in artikel 5:6 'Kampeermiddelen en andere voertuigen'. Ook vergt het toekennen of afwijzen van deze ontheffing geen langdurige of complexe afweging.
Uiteraard kan de raad hier een andere afweging maken en besluiten geen lex silencio positivo op te nemen. In dat geval kan het zesde lid achterwege blijven.]

Jurisprudentie
Vz. AGRS 27-04-1993, B03.93.0018. De instelling van een parkeerverbod voor grote voertuigen dient of te gebeuren op basis van de APV of op basis van een verkeersbesluit (Wegenverkeerswetgeving). Een combinatie hiervan is niet mogelijk. Zie

Vz. ARRS 18-12-1992, S03.92.4266 en Vz. ARRS 16-09-1993, S03.93.3369.
Ontheffingenbeleid van gemeenten Grave en Stad Delden, waarbij geen ontheffingen worden verleend voor het parkeren van grote voertuigen in een woonbuurt, wordt door de Voorzitter van de ARRS als niet onredelijk aangemerkt.

ARRS 04-05-1993, JG 93.0353. De weigering een ontheffing te verlenen voor het parkeren van een groot voertuig wordt vernietigd, omdat er geen sprake is van een hoge parkeerdruk ter plaatse, zoals werd aangevoerd.

ARRS 03-06-1991, JG 92.0301. Bij een verzoek om bestuursdwang in geval van het parkeren van een groot voertuig, waarbij het uiterlijk aanzien in het geding is, dient het college een goede belangenafweging te maken tussen enerzijds de redelijke eisen van welstand en anderzijds de belangen van de eigenaar van het voertuig. De belangenafweging acht de Afdeling niet onredelijk.

ABRvS 15-05-2001, 200002098/1. Wanneer (nagenoeg) de gehele bebouwde kom wordt aangewezen als gebied waar geen vrachtwagens mogen worden geparkeerd, dient het college zich ervan te vergewissen dat geschikte alternatieve parkeergelegenheid aanwezig is, waarbij ook rekening moet worden gehouden met de veiligheid van de geparkeerde vrachtwagens.

Artikel 5:9 Uitzichtbelemmerende voertuigen
Eerste lid
Deze bepaling beoogt optreden mogelijk te maken tegen het op de weg parkeren van vrachtwagens en dergelijke bij andermans voor bewoning of ander dagelijks gebruik bestemd gebouw, zodanig, dat daardoor het uitzicht van bewoners of gebruikers van het gebouw op hinderlijke wijze wordt belemmerd of hun anderszins hinder of overlast wordt aangedaan. Zie ook de toelichting bij artikel 5:8.
Door opneming van de bestanddelen "of hen anderszins hinder of overlast wordt aangedaan" zijn ook mogelijke andere vormen van hinder of overlast dan uitzichtbelemmering, door het parkeren van grote voertuigen aan bewoners of gebruikers van gebouwen berokkend, verboden. Hierbij kan worden gedacht aan belemmering van de lichtval, stankoverlast en geluidsoverlast, bijvoorbeeld ten gevolge van het starten en warmdraaien van grote voertuigen.
Dat een dergelijke zinsnede houdbaar is, blijkt uit een reeds oude uitspraak van de Hoge Raad (HR 16-01-1986, NJ 1968, 198) waarin de Hoge Raad de bedoelde zinsnede in de APV van Enschede verbindend achtte.

De delictsomschrijving kan desgewenst worden geconcretiseerd door een afstandsmaat te hanteren, bijvoorbeeld 10 meter.
Zoals opgemerkt in de toelichting bij artikel 5:1, onder b, wordt het begrip 'parkeren' zo uitgelegd, dat het verbod in dit artikel zich niet alleen richt op de bestuurder van een voertuig maar ook op de andere belanghebbenden bij het voertuig.

Tweede lid
De in dit lid opgenomen uitzondering ziet bijvoorbeeld op (het parkeren van) hoogwerkers, meetwagens en dergelijke.
Een ontheffingsmogelijkheid is niet geboden. Niet goed valt in te zien hoe deze mogelijkheid te rijmen valt met het hinderlijke karakter van het hier bedoelde parkeren.

Artikel 5:10 Parkeren of laten stilstaan van voertuigen anders dan op de rijbaan
Het college kan als wegbeheerder door middel van een verkeersbesluit parkeer- of stopverboden voor de weg instellen (artikel 18, eerste lid, onder d, van de WVW 1994). Onder 'weg' vallen ook de tot de weg behorende paden, bermen en zijkanten (artikel 1, eerste lid, onder b, van de WVW 1994). In de APV wordt deze definitie van 'weg' gevolgd (artikel 1:1). Een verkeersbesluit is een besluit om een bepaald verkeersteken te plaatsen, te wijzigen of in te trekken of een bepaalde fysieke maatregel te treffen. Het is verplicht gebruik te maken van de verkeerstekens die in bijlage 1 van het RVV 1990 zijn opgenomen (artikel 15 van de WVW 1994 juncto artikel 12 van het BABW).
Sinds de uitspraak van Hof Arnhem-Leeuwarden 23-05-2016, ECLI:NL:GHARL:2016:3927, geldt dat de plaatsing van de verbodsborden E1, E2 en E3 uit bijlage 1 bij het RVV 1990 niet het parkeren of laten stil staan in de berm of een braakliggend terrein verbieden, maar alleen het parkeren (of laten staan) op de rijbaan. Deze verbodsborden betreffen achtereenvolgens het parkeerverbod, het stopverbod en het verbod fietsen en bromfietsen te plaatsen. Artikel 65, tweede lid, van het RVV 1990 bepaalt dat deze verkeersborden slechts gelden voor de zijde van de weg alwaar zij zijn geplaatst. Volgens het hof moet 'weg' hier niet worden opgevat in de zin van artikel 1, eerste lid, onder b, van de WVW 1994 en beperkt het parkeerverbod volgens bord E1 zich uitsluitend tot de rijbaan. Het hof baseert zich voor dat standpunt op het Verdrag inzake verkeerstekens van 8 november 1968 dat voor Nederland op 8 november 2008 in werking is getreden (Trb. 2008, 77). Artikel 6, tweede lid, van dit verdrag bepaalt: "Alle tekens zijn over de hele breedte van de rijbaan die voor het verkeer openstaat van toepassing op de bestuurders voor wie ze bedoeld zijn." In artikel 1 van het verdrag staan de volgende definities:

- weg: het gehele oppervlak van elke weg of straat die voor het openbaar verkeer openstaat (onderdeel c).
- rijbaan: dat deel van een weg dat gewoonlijk voor het verkeer met voertuigen wordt gebruikt; een weg kan een aantal rijbanen bevatten die duidelijk zichtbaar van elkaar gescheiden zijn, bijvoorbeeld door een scheidende strook of een verschil in niveau (onderdeel d).
- rijstrook: elk van de delen waarin de rijbaan in de lengterichting kan worden verdeeld, al of niet aangegeven door strepen op het wegdek in de lengterichting, welke rijstrook voldoende breed moet zijn voor één rij rijdende motorvoertuigen, anders dan motorfietsen (onderdeel e).
- bestuurder: degene die een motorvoertuig of enig ander voertuig bestuurt (met inbegrip van een fiets), of die vee, hetzij enkele dieren hetzij in kudden, of trek-, last- of rijdieren op de weg onder zijn hoede heeft (onderdeel q).

Het bovenstaande geldt ook bij gebruik van genoemde verbodsborden met de aanduiding 'zone'.

Als een gemeente (ook) een parkeer- of stopverbod wil instellen voor andere weggedeelten dan de rijbaan, zoals voor bermen, is dus een aanvullende grondslag bij gemeentelijke verordening nodig.

Artikel 2a van de WVW 1994 maakt dit mogelijk. Op grond van dit artikel kunnen gemeenten bij verordening verkeersregels stellen voor zover:

1. deze niet in strijd zijn met de WVW 1994; en
2. verkeerstekens krachtens die wet zich daar niet toe lenen.

Aan deze voorwaarden wordt voldaan als de gemeente een parkeerverbod wil instellen voor andere weggedeelten dan de rijbaan. Artikel 5:10 voorziet in de grondslag voor een besluit met die strekking (geen verkeersbesluit, maar een APV-besluit). Door het gebruik van de formulering “niet tot de rijbaan behorend weggedeelte” is ook de afbakening met artikel 5:11 (Aantasting groenvoorzieningen door voertuigen) geregeld, nu die verbodsbepaling niet van toepassing is op de ‘weg’ (artikel 5:11, tweede lid, aanhef en onder a).
Het verbod geldt niet voor voertuigen die worden gebruikt voor wegwerkzaamheden in opdracht van een bestuursorgaan of openbaar lichaam (tweede lid).

Voor het ter plaatse kenbaar maken van een parkeerverbod dient de gemeente een zelf ontworpen verbodsbord te plaatsen.

Vanzelfsprekend is het ook mogelijk het parkeren of laten stilstaan op andere weggedeelten dan de rijbaan fysiek onmogelijk te maken, bijvoorbeeld door het plaatsen van schampblokken. Dat is een feitelijke handeling waarvoor geen (verkeers)besluit nodig is.

Overige jurisprudentie
Rb. Noord-Holland 25-10-2013, ECLI:NL: RBNHO:2013:10952. Verdragsbepaling gaat voor RVV 1990, bord E1. Een berm kan geen rijbaan zijn.

Hof Arnhem-Leeuwarden 09-06-2016, ECLI:NL:GHARL:2016:4584. Sanctie ter zake van parkeren in strijd met bord E1. De auto van de betrokkene stond niet op de rijbaan geparkeerd, maar op een in de bocht gelegen verhard gedeelte van de met grastegels bedekte berm. Het parkeerverbod geldt niet voor dat gedeelte.

Hof Arnhem-Leeuwarden 16-06-2016, ECLI:NL:GHARL:2016:4962. De regel dat bord E1 het parkeren in de berm niet verbiedt, strekt zich ook uit tot een parkeerverbodszone als bedoeld in artikel 66 van het RVV 1990.

Hof Arnhem-Leeuwarden, 01-07-2016, ECLI:NL:GHARL:2016:5382 en 07-09-2017, ECLI:NL:GHARL:2017:7825. Bord E1 verbiedt niet het parkeren op een braakliggend terrein. Hetzelfde geldt voor het zone bord E1.

Hof Arnhem-Leeuwarden 18-10-2017, ECLI:NL:GHARL:2017:9067. Parkeren in parkeerverbodszone. Voor de uitleg van het begrip 'weg' in artikel 65, tweede lid, van het RVV 1990 behoort geen aansluiting te worden gezocht bij het begrip weg als bedoeld in artikel 1, onder b, van de WVW 1994. Daarom geldt bord E1 niet voor de plaats waar het voertuig van de betrokkene stond geparkeerd. Die plaats is een ander weggedeelte waarop parkeren is toegestaan in de zin van de artikelen 65, derde lid, en artikel 10, eerste lid, van het RVV 1990.

Artikel 5:11 Aantasting groenvoorzieningen door voertuigen
Eerste lid
Het is helaas een veelvuldig voorkomend verschijnsel dat groenstroken, openbare beplantingen, plantsoenen en grasperken worden benut voor het parkeren van voertuigen.
Met de onderhavige bepaling wordt beoogd beschadiging van groenstroken en dergelijke, die het uiterlijk aanzien van de gemeente beogen te verfraaien, te voorkomen en het groen beter aan zijn bestemming te doen beantwoorden.

Omdat de WVW 1994 onder ‘wegen’ ook de bermen begrijpt, is het in artikel 5:11 vervatte verbod beperkt tot groenstroken. De wegenverkeerswetgeving voorziet niet in de gevallen waarin het voertuig op of in een groenvoorziening wordt geplaatst, welke geen deel uitmaakt van de weg (in de zin van de WVW 1994).
Bij een parkeerverbod is het doen of laten staan van een voertuig niet strafbaar, als dat geschiedt om personen de gelegenheid te geven in of uit te stappen, dan wel voor het laden of lossen van goederen. Deze beperkingen zijn onwenselijk bij een verbod tot het doen of laten staan van voertuigen in groenvoorzieningen. Daarom is hier bewust gekozen voor de bestanddelen “te doen of te laten staan” in plaats van “te parkeren”, omdat ook het tot stilstand brengen van een auto in een plantsoen beschadiging van het groen en vermindering van de aantrekkelijkheid veroorzaakt.
Ten overvloede: gedragingen als de onderhavige brengen in sommige gevallen ook zaakbeschadiging in de zin van artikel 350 van het WvSr met zich mee.
Doorgaans zal een groenstrook geen deel uitmaken van de weg. Bermen maken wel deel uit van de ‘wegen’ in de zin van artikel 1 van de WVW 1994. Aangezien deze bepaling zich uitsluitend richt tegen een ’oneigenlijk’ parkeerexces – dat wil zeggen tegen een gedraging welke buiten de ‘weg’ (in de zin van de WVW 1994) plaatsvindt, behoeft voor strijd met de bepalingen van de wegenverkeerswetgeving niet te worden gevreesd. Om deze reden bestaat er geen bezwaar tegen dat in deze bepaling ook bijvoorbeeld het rijden over openbare beplantingen wordt verboden.
Artikel 10 van het RVV 1990 bepaalt dat bijvoorbeeld auto’s en motoren op de rijbaan en op andere weggedeelten – met uitzondering van het trottoir, het voetpad, het fietspad of het ruiterpad – mogen worden geparkeerd. Onder deze andere weggedeelten waar wel geparkeerd mag worden vallen ook de bermen van een weg. Indien in een bepaald geval het parkeren in een berm als ongewenst moet worden aangemerkt, kan een parkeerverbod voor die berm worden ingesteld. Zie artikel 5:10a en de toelichting daarop. Het is tevens mogelijk dat het parkeren op de rijbaan niet wenselijk is, bijvoorbeeld uit oogpunt van de verkeersveiligheid, maar dat het parkeren in de berm wel kan worden toegestaan. In dat geval is plaatsing van bord E1 van bijlage 1 van het RVV 1990 noodzakelijk.

Jurisprudentie
HR 27-10-1930, NJ 1931, p. 62. Een APV-bepaling van Assen, volgens welke het in de kom van de gemeente verboden was zich te bevinden op de van gemeentewege aangelegde grasperken, werd verbindend geacht. De bewering dat de gemeentelijke wetgever niet bevoegd zou zijn naast het algemene verbod van artikel 461 van het WvSr bedoelde verbodsbepaling uit te vaardigen, ging niet op. Deze APV-bepaling had naar het oordeel van de Hoge Raad kennelijk ten doel “maatregelen te nemen tegen beschadiging van stadsbosch en door de gemeente aangelegde grasperken, derhalve zorg voor de instandhouding van gemeentelijk terrein, zijnde een onderwerp dat de huishouding van de gemeente betreft”.

Wnd. Vz. ARRS 24-06-1983, nr. RO3.83.3806/S 5980 (Oosterhout).Indien het in de APV-bepaling bedoelde voertuig een door een woonwagenbewoner bewoonde woonwagen is, zal het college deze niet met toepassing van bestuursdwang op grond van artikel 61 van de Woonwagenwet uit de gemeente kunnen doen verwijderen dan nadat hiervoor door gedeputeerde staten toestemming is verleend als bedoeld in dat artikel en nadat een waarschuwing op grond van het vierde lid van dat artikel is uitgevaardigd.

Tweede lid
Bij de onder b bedoelde voertuigen kan worden gedacht aan voertuigen in gebruik bij de politie, de brandweer of de gemeentelijke plantsoenendienst. Campings vallen onder terreinen als bedoeld onder c.

Artikel 5:12 Overlast van fietsen of bromfietsen
Eerste lid

In de praktijk wordt regelmatig overlast ondervonden van fietsen en bromfietsen die her en der buiten de daartoe bestemde fietsenstallingen worden geplaatst. Het gaat hierbij doorgaans om plaatsen, waar zich grote concentraties van gestalde (brom)fietsen voordoen, zoals bijvoorbeeld bij stations, winkelcentra en dergelijke. Vooropstaat dat dan wel voldoende stallingsmogelijkheden ter plekke aanwezig zijn.
Ter regulering van overlast van foutief geplaatste (brom)fietsen is in het eerste lid van dit artikel aan het college de bevoegdheid gegeven om plaatsen aan te wijzen waar het verboden is (brom)fietsen onbeheerd buiten de daarvoor bestemde ruimten of plaatsen te laten staan. De belangen die het college hierbij onder meer in overweging kan nemen zijn: de bescherming van het uiterlijk aanzien van de gemeente, de voorkoming of opheffing van overlast of de voorkoming van schade aan de openbare gezondheid. Bij het laatste motief kan worden gedacht aan het voorkomen van mogelijke verwondingen aan voetgangers die zich tussen een woud van (brom)fietsen een weg moeten banen. Na aanwijzing van een plaats waar het verbod zal gelden, kan tegen een foutief geplaatste (brom)fiets worden opgetreden. Door middel van borden moet worden aangegeven dat foutief geplaatste (brom)fietsen zullen worden verwijderd. Het feitelijk verwijderen dient dan beschouwd te worden als toepassing van bestuursdwang. Alvorens deze vorm van bestuursdwang te effectueren is het verstandig aan het publiek bekend te maken, bijvoorbeeld door mededeling in het gemeenteblad, de plaatselijke krant of een huis-aan-huisblad, met affiches en dergelijke. Tevens is het raadzaam aan te geven waar de verwijderde (brom)fietsen weer kunnen worden opgehaald en hoe hoog de kosten zijn die vergoed moeten worden.

[*Tweede lid*
In het tweede lid wordt de periode dat fietsen en bromfietsen op een aangewezen plaats mogen staan beperkt. Dit is een facultatief lid.]

Jurisprudentie
Er zijn de laatste jaren meerdere uitspraken gedaan over het verwijderen van fietsen die buiten de daartoe bestemde fietsenstallingen zijn geplaatst.
Uit deze jurisprudentie kan ten aanzien van het verwijderen van foutief geplaatste fietsen de volgende lijn worden afgeleid:

- Er moet feitelijk sprake zijn van een gevaarlijke of hinderlijke situatie die het direct of na een beperkte tijd (begunstigingstermijn) verwijderen van deze fietsen rechtvaardigt.
- Per geval zal moeten worden bezien of een (korte) begunstigingstermijn wel of niet aan de orde is. Bijvoorbeeld geen begunstigingstermijn bij gevaarlijke situaties, maar wel bij hinderlijke situaties.
- Er moeten in de buurt voldoende stallingsplaatsen voor fietsen aanwezig zijn.
- In verband met bewijsvoering is het verstandig om een of meerdere foto's te maken van de foutief geplaatste fiets, voordat deze wordt verwijderd.
- Het besluit tot toepassing van bestuursdwang moet direct bij het ophalen van de verwijderde en opgeslagen fiets of zo snel mogelijk daarna worden overhandigd c.q. worden toegestuurd aan de eigenaar van de fiets.
- Degene die het besluit tot toepassing van bestuursdwang overhandigt moet hiertoe gemandateerd zijn door het college.
- Indien een fiets buiten de fietsklemmen, maar binnen de omheining van een fietsenstalling wordt geplaatst zonder dat dit tot een gevaarlijke situatie aanleiding geeft, kan niet tot onmiddellijke verwijdering van deze fiets worden overgegaan. In zo'n geval zal eerst het besluit tot bestuursdwang op schrift moeten worden gesteld.

Jurisprudentie

- ABRvS 05-02-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AS5483
- ABRvS 24-10-2007, ECLI:NL:RVS:2007:BB6346
- ABRvS 06-02-2008, ECLI:NL:RVS:2008:BC3602

- ABRvS 12-05-2010, ECLI:NL:RVS:2010:BM4174
- Rb. Utrecht 15-07-2011, ECLI:NL:RBUTR:2011:BR3500
- ABRvS 11-12-2013, ECLI:NL:RVS:2013:2382
- Rb. Den Haag 10-10-2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:12168
- ABRvS 19-10-2016, ECLI:NL:RVS:2016:2754
- Rb. Amsterdam, 28-02-2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:1136
- Rb. Rotterdam 24-05-2017, ECLI:NL:RBROT:2017:3937
- ABRvS 21-06-2017, ECLI:NL:RVS:2017:1627

Afdeling 2. Collecteren

Artikel 5:13 Inzameling van geld of goederen of leden- of donateurwerving

Algemeen

Van oudsher wordt in Nederland op ruime schaal een beroep gedaan op de liefdadigheidszin van het publiek door middel van collecten, inschrijvingen, verkoop van steunbonnetjes enzovoort. Doorgaans gaan inzamelingsacties uit van volkomen betrouwbare instellingen. Incidenteel komt het voor dat bij de inzamelaar niet de charitatieve doelstelling vooropstaat, maar een ander (commercieel) belang. Hierbij wordt bij de burger de indruk gewekt dat de opbrengst naar het goede doel gaat, terwijl dit maar voor een klein deel het geval is. Dit is een van de overwegingen waarom de VNG de inzamelingsvergunning niet heeft geschrapt uit de APV. Ook de volgende redenen spelen hierbij een belangrijke rol:

- De manieren waarop wordt ingezameld zijn steeds indringender geworden: via de post (direct mail), de telefoon, het aanspreken op straat (direct dialogue), door shows op televisie (het Glazen Huis) en concerten (Live Aid) worden burgers direct of indirect aangesproken.
- De goede doelen-branche is steeds verder geprofessionaliseerd; denk aan de professionele- (commerciële) en wervingsbedrijven. Deze sales- en marketingbedrijven zijn gericht op het werven van klanten (leden of donateurs) voor hun opdrachtgevers.
- Er zijn daarnaast nog steeds kwetsbare groepen in de samenleving die enige bescherming nodig hebben. Niet voor niets wordt regelmatig aangegeven dat het bij bezoek aan de deur, om wat voor reden dan ook, verstandig is een legitimatie te vragen.

Leden- of donateurwerving (direct dialogue)

Naast de klassieke inzamelingsacties (de collectes) worden tegenwoordig ook activiteiten verricht ter werving van donateurs of leden (‘direct dialogue’), waarbij te kennen wordt gegeven of de indruk wordt gewekt dat de uiteindelijke opbrengst geheel of ten dele bestemd is voor een liefdadig of een ideëel doel. Het publiek wordt door een bepaalde instelling (doorgaans in opdracht van een andere organisatie of goed doel) aangesproken met de vraag om lid of donateur te worden van de opdrachtgevende organisatie.

Naast het werven van donateurs of leden op plaatsen waar veel publiek komt, bijvoorbeeld winkelgebieden of stations, wordt deze vorm ook huis-aan-huis toegepast. Het publiek geeft hierbij een machtiging af, waardoor een overeenkomst tussen de persoon en de opdrachtgevende organisatie tot stand komt. Deze wervingsactiviteiten onderscheiden zich dus van inzamelingsactiviteiten door het feit dat er geen geld of goederen worden ingezameld en geen intekenlijsten worden ingevuld. In plaats daarvan werft de betreffende instelling (in opdracht van andere organisaties) leden of donateurs. In de praktijk bestaat onduidelijkheid over de vraag of voor deze wervingsactiviteiten nu wel of geen vergunning moet worden aangevraagd en zo ja wat voor soort vergunning daarvoor precies benodigd is. Deze onduidelijkheid wordt door zowel de gemeenten als de betrokken organisaties als onwenselijk ervaren. Om die reden worden wervingsacties thans expliciet geregeld in dit artikel.

Dit geldt ook voor de goede-doelenloterijen die langs de deuren gaan om loten te verkopen. Een deel van de opbrengst van het meespelen in een dergelijke loterij gaat naar goede doelen. Dat is de reden dat de huis-aan-huiswerving van de goede-doelenloterijen onder de collecteregels valt.

Gemeentelijk beleid
Het gemeentelijk beleid inzake het collecteren heeft twee uitgangspunten:
- Alleen bonafide instellingen mogen collecteren (altijd navragen bij het CBF).
- Het aantal collectes wordt beperkt en gelijkmatig over het jaar verdeeld.

Eventueel kan onderscheid gemaakt worden tussen inzamelingen huis-aan-huis en op straat. De landelijke instellingen die op het collecterooster staan kunnen worden vrijgesteld van de vergunningplicht. Dit geldt ook voor andere door het CBF erkende organisaties.

Voor wat betreft de leden- of donateurwerving kan een gemeente in beleidsregels vaststellen hoeveel instellingen op eenzelfde dag een inzamelingsvergunning krijgen voor straatwerving, hoeveel wervers er ingezet mogen worden en op welke plaatsen ingezameld mag worden. Dit laatste in het kader van de verkeersveiligheid, openbare orde en overlast.

CBF
Het CBF is een onafhankelijke stichting die toezicht houdt op de inzameling van geld voor goede doelen. Vrijwel alle Nederlandse gemeenten zijn aangesloten bij het CBF. Het CBF is dan ook het eerste aanspreekpunt voor gemeenten voor vragen en ontwikkelingen op het gebied van fondsenwerving en goede doelen. Eén van de belangrijkste taken is het beoordelen van fondsenwervende instellingen.

Melding
Sommige gemeenten werken met een meldingssysteem.
De instellingen die geen vergunningplicht hebben moeten bij de gemeente melden wanneer (welke week) zij een inzamelingsactie willen organiseren. De melding is bedoeld om te controleren of de week waarin zij willen collecteren nog vrij is. De gemeente houdt zo overzicht wanneer welke organisatie een inzamelingsactie organiseert.
Daarnaast zijn er gemeenten die werken met doorlopende vergunningen voor de grote landelijke organisaties die op het collecterooster staan. Deze organisaties moeten bij de betreffende gemeente melden of zij daadwerkelijk in de aangewezen week in die gemeente zullen collecteren. Als dat niet het geval is, kan deze week aan een andere organisatie worden toegewezen.
De melding kan beperkt worden tot eenmaal per jaar. Er kan een uiterste termijn voor het doen van de melding worden bepaald en gebruik gemaakt worden van een vooraf vastgesteld formulier.

Eerste lid
Voor het houden van een openbare inzameling of werving is een vergunning van het college nodig. Het artikel ziet op de welbekende inzamelingen van geld middels collectebussen, maar ook op inzamelingen met gebruik van intekenlijsten (te onderscheiden van de machtigingsformulieren en inschrijvingen via een tablet die bij wervingsactiviteiten worden gebruikt) of de inzameling van goederen. Bij inzameling van goederen kan worden gedacht aan het leveren van een bijdrage aan een voedselpakket. De bijdrage kan bestaan uit een gift in geld, maar ook uit het doneren van (vooraf bepaalde) gekochte producten. Ook het inzamelen van vermogensrechten is niet ondenkbaar (bijvoorbeeld cryptovaluta, vergelijk Hof Arnhem-Leeuwarden 31-05-2016, ECLI:NL:GHARL:2016:4219, en Rb. Amsterdam 14-02-2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:869).
Ook eerdergenoemde wervingsactiviteiten (‘direct dialogue’) vallen onder de verbodsbepaling. De instellingen die leden of donateurs werven, moeten uiteraard aan dezelfde voorwaarden voldoen als de opdrachtgevende organisaties zelf.

Voor de openbaarheid van de inzameling of werving is het voldoende dat deze op of aan de openbare weg dan wel op een andere voor het publiek toegankelijke plaats plaatsvindt. De bepaling ziet zowel op het collecteren voor een ideëel als voor een commercieel doel.

Voor de beoordeling van aanvragen voor collectes en wervingen kan het college van burgemeester en wethouders van een gemeente beleidsregels vaststellen. Hierin kunnen bijvoorbeeld bepalingen worden opgenomen over de hoeveelheid instellingen die voor eenzelfde dag of periode een inzamelings- of wervingsvergunning krijgen. Bijvoorbeeld bij straatwerving, hoeveel personen er ingezet mogen worden en op welke plaatsen ingezameld of geworven mag worden. Dit laatste in het kader van de verkeersveiligheid, openbare orde en overlast.

Bij de beoordeling van aanvragen voor collectes of wervingen in de weken dat er geen collectes of wervingen zijn voorzien, worden vaak de volgende criteria gehanteerd:

- De instelling is als bonafide aan te merken.
- De instelling moet specifiek plaatselijke kenmerken bezitten.
- De voorgenomen actie is geen duplicering van andere al 'gevestigde' inzamelingen ten bate van een identiek doel, met name organisaties op het collecteerooster.
- De aanvragende instelling mag geen politieke doelen nastreven.
- Controle van de begroting op besteding van de gelden.
- Tellen onder toezicht van een notaris.
- Betalingsbewijs achteraf (dat het geld daadwerkelijk is overgemaakt aan het goede doel)
- Gesloten bus, legitimatie collectanten, enzovoort.
- Onderschrijven Gedragscode brancheorganisatie DDDN. In deze Gedragscode zijn regels opgenomen voor het werven van leden en donateurs door middel van persoonlijke gesprekken. De donateurwervers houden zich hierbij aan landelijke en lokale regelgeving, kunnen zich legitimeren, maken geen gebruik van een intimiderende of agressieve werkwijze en zijn goed getraind en geïnformeerd.

Tweede lid
In het tweede lid is aangegeven dat ook een vergunning is vereist, indien bij een inzameling geschreven of gedrukte stukken worden aangeboden.
Deze wijze van collecteren valt niet onder de bescherming van artikel 7, eerste lid, van de Grondwet (vrijheid van meningsuiting). In vaste rechtspraak is een scheiding aangebracht tussen het collecteren enerzijds en het daarbij aanbieden van gedrukte stukken anderzijds (HR 26-05-1987, AB 1988, 106 en HR 27-06-1978, AB 1979, 195). Ook een beroep op artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR heeft de verbindendheid van een dergelijke bepaling niet aangetast. Beide handelingen zijn in dit lid bewust van elkaar gescheiden. Uitsluitend het houden van een openbare inzameling is van een vergunning afhankelijk, niet het daarbij aanbieden of verspreiden van geschreven of gedrukte stukken. Dat betekent dat als de inzamelingsvergunning wordt geweigerd de aanvrager de stukken die hij bij de inzameling wilde aanbieden, nog steeds kan verspreiden.

Derde lid
Dit lid geeft een opsomming van situaties waarbij geen vergunning is vereist.

Derde lid, onder a
Allereerst is voor een inzameling die in besloten kring wordt gehouden geen vergunning nodig. De uitdrukking 'in besloten kring' veronderstelt een zekere bekendheid tussen de inzamelende instelling en de persoon tot wie zij zich richt. Er moet wel sprake zijn van een nauwere band dan alleen het gemeenschappelijke lidmaatschap. Men zal moeten aangeven dat er ook een zekere gemeenschappelijke bekendheid is.

Derde lid, onder b

De gemeente kan ervoor kiezen instellingen aan te wijzen waarvoor de verbodsbepaling niet geldt. Het college stelt daartoe een collecte- en wervingsrooster vast dat is ontleend aan het door het CBF gepubliceerde collecterooster en wervingsrooster. Omdat aan het CBF geen wetgevende bevoegdheid toekomt, moet het college het collecte- en wervingsrooster vaststellen. Het besluit tot vaststelling van het rooster door het college is geen algemeen verbindend voorschrift, maar een besluit van algemene strekking dan wel een (bundel van) beschikking(en). Het college kan zijn bevoegdheid mandateren aan een gemeenteambtenaar. Voor de in genoemde roosters ingedeelde instellingen geldt de vergunningplicht niet voor de week waarin zij zijn ingedeeld. Als er in de loop van het jaar wijzigingen optreden in het eerder gevolgde CBF-rooster, kan het college – of een gemeenteambtenaar krachtens mandaat – eveneens een gewijzigd rooster vaststellen. Op deze manier wordt geborgd dat er in een bepaalde week in een bepaalde gemeente slechts één collecte of werving wordt gehouden en worden de uitgangspunten van het gemeentelijk beleid (een gelijkmatige verdeling van activiteiten door bonafide instellingen) dus geborgd zonder dat een vergunning hiervoor noodzakelijk is. Het college kan aan de vrijstelling van de vergunningplicht voorwaarden verbinden. Daarbij kan men denken aan verplichte legitimatie voor de geldinzamelaars, het verplicht melden van de opbrengst bij de gemeente en het niet toestaan van collecteren op de zondag.

Het CBF publiceert ieder jaar een collecterooster. Een aantal organisaties krijgt landelijk een vaste week toegewezen waarin zij kunnen collecteren. De gemeente kan ervoor kiezen deze organisaties uit te zonderen van de vergunningplicht. In de weken die op het collecterooster staan vermeld kunnen geen andere organisaties een inzameling houden.
Daarnaast zijn er andere organisaties die niet op het collecterooster staan vermeld, maar wel beschikken over een door CBF-verleende erkenning. Ook deze organisaties kunnen worden vrijgesteld van de vergunningplicht. Wel zijn zij aangewezen op de in het collecterooster opengelaten vrije perioden. Deze organisaties kunnen zich bij de gemeente aanmelden ter opname in het door het college vast te stellen collecterooster.

Naast het collecterooster publiceert het CBF een wervingsrooster. Hierop staan activiteiten die bestaan uit werving van leden of donateurs. Het wervingsrooster vermeldt per gemeente en per wijk welke organisatie (al dan niet feitelijk uitgevoerd door een derde) in welke week langs de deuren gaat om donateurs of leden te werven. Hierbij geldt de regel dat er slechts één organisatie in een bepaalde week per wijk huis-aan-huis donateurs of leden mag werven. Alleen organisaties met een CBF-erkenning worden opgenomen in het rooster.

Slechts in goed overleg tussen betrokken instelling en de gemeente in kwestie kan van de aangewezen week worden afgeweken. bijvoorbeeld omdat een wervingsactie in verband met een plaatselijk evenement vanuit praktische overwegingen onwenselijk is.

NB. Als het college geen collecte- en wervingsrooster vaststelt, geldt de vrijstelling van de vergunningplicht dus niet.

[*Derde lid, onder c*
Er zijn gemeenten die plaatselijke instellingen (met hun statutaire zetel in de gemeente) niet onder de vergunningplicht willen laten vallen. Dit onderdeel van het derde lid biedt in dat geval de mogelijkheid dat het college instellingen aanwijst die geen vergunning hoeven aan te vragen. Bij deze plaatselijke instellingen kan gedacht worden aan instellingen die kleinschalig geld inzamelen of producten verkopen met als doel financiële steun aan hun eigen organisatie. Een andere optie is deze groep als geheel in dit onderdeel van het derde lid uit te zonderen. Het gaat hier dus om instellingen die niet zijn ingedeeld in het door het college op grond van onderdeel b vastgestelde collecte- of wervingsrooster.]

[*Vierde lid*
Gezien het ideële belang van collectes, die doorgaans voor een bepaald moment zijn gepland en waarbij voor dat moment vrijwilligers en dergelijke zijn aangezocht, is het van belang dat er tijdig op een aanvraag wordt beslist. De VNG heeft ervoor gekozen daarom de lex silencio positivo van toepassing te verklaren. Uiteraard kan de raad hier een andere afweging maken. In dat geval kan het vierde lid achterwege blijven.]

Afdeling 3. Venten

Artikel 5:14 Definitie
Het uitoefenen van de ambulante handel (het venten) moet onderscheiden worden van enerzijds de collectevergunning en anderzijds de standplaatsvergunning. Bij venten is het van belang dat de venter in beweging is. De venter biedt zijn waren voortdurend aan vanaf een andere plaats. Het tijdelijk stilstaan in afwachting van klanten is geen venten. zie HR 26-03-1974, NJ 1974, 239.
Het onderscheid tussen venten en collecteren is het volgende. Van venten of colporteren is sprake wanneer voor deze goederen een reële contraprestatie in de vorm van een vast bedrag wordt gevraagd. In principe worden bij collecteren geen goederen aangeboden, maar gaat het om het inzamelen van geld en goederen. Verkrijgt men een drukwerk of ander goed door een willekeurig bedrag of een weliswaar vast, maar niet meer als reële contraprestatie aan te merken bedrag aan geld in een bus te werpen of te overhandigen als bijdrage voor een duidelijk kenbaar liefdadig of ideëel doel, dan is sprake van een collecte. De goederen worden daarbij slechts ter ondersteuning van die actie uitgereikt. Bij strafrechtelijk optreden tegen dit soort zonder vergunning gehouden inzamelingen, zal ten laste gelegd en bewezen moeten worden dat te kennen is gegeven of de indruk is gewekt dat de opbrengst geheel of gedeeltelijk is bestemd voor een ideëel doel.
Het onderscheid tussen venten en het innemen van een standplaats betreft de periode gedurende welke goederen vanaf dezelfde plaats op straat worden aangeboden aan willekeurige voorbijgangers. Onder het innemen van een standplaats wordt verstaan het te koop aanbieden van goederen vanaf eenzelfde plaats, gebruikmakend van fysieke hulpmiddelen als een kraam of een aanhangwagen, in de openbare ruimte. Het tien minuten standplaats innemen vereist een standplaatsvergunning en geen ventvergunning (HR 26-03-1974, NJ 1974, 239). Venten en standplaatsen sluiten elkaar dus uit.

Direct dialogue in relatie tot venten
In het algemene gedeelte van de toelichting bij artikel 5:13 (inzamelen geld of goederen) is hierover een passage opgenomen onder de kop ‘Donateurwerving (direct dialogue)’.

Artikel 5:15 Ventverbod
Bij de deregulering van 2007 is de ventvergunning geschrapt en vervangen door een algemene regel waarbij het slechts verboden was om bij het venten de openbare orde te verstoren. Dit gebeurde ook met het oog op de invoering van de Dienstenrichtlijn en de Dienstenwet.
Ervaringen in de praktijk leren dat dit een voor handhavers lastig hanteerbare norm is. In samenspraak met de gemeentejuristen en wetenschappers van de VNG Adviescommissie Gemeenterecht is dit artikel tot stand gekomen. Het aanwijzen van gebieden en tijden schept helderheid: op die plaatsen en momenten mag niet worden gevent. Daarbuiten wel. Het college heeft verschillende gronden voor zijn gebiedsaanwijzingen, zoals overlast (waarschijnlijk verreweg de meest voorkomende grond), of verkeersveiligheid.
Door in lid 1 “in het belang van de openbare orde” toe te voegen is de grondslag voor het aanwijzen van gebieden, of dagen en uren beperkt tot de openbare orde.
Mocht de openbare orde daadwerkelijk worden verstoord, dan kan de burgemeester ingrijpen op basis van diens openbare orde bevoegdheden uit de Gemeentewet.

Het venten met meningsuitingen wordt helemaal niet beperkt. Mocht het college hier wel enige paal en perk aan willen kunnen stellen dan kan het facultatieve vijfde lid aan het artikel worden toegevoegd.
[*Uiteraard moet met het beperken van venten met meningsuitingen terughoudend worden omgegaan. Om die reden is in het vijfde lid wel gekozen voor de openbare orde als enige grond voor de gebiedsaanwijzing.*]

[*Vierde lid*
Er is voor gekozen de lex silencio positivo, die ingevolge artikel 28, eerste lid, van de Dienstenwet geldt, van toepassing uit te zonderen. De vrijheid van meningsuiting is een zaak van belang, en het zou niet wenselijk zijn als de overheid hier door niet te beslissen de zaak in het onzekere zou laten. De raad kan hier een andere afweging maken en dit lid niet overnemen.]

Jurisprudentie
ARRS 26-07-1993, AB 1994, 2. Strafrechtelijk verleden staat in de weg aan het verlenen van ventvergunning. Geen uitzondering op het beleid gezien de aard van de gepleegde feiten en de veelvuldige veroordelingen. Zie ook Vz. ARRS 20-10-89, JG 90.0181.

HR 20-10-1992, Gst.1993, 6972, 5. Relatie Colportagewet en ventverbod uit de APV. Colportagewet niet uitputtend bedoeld.

ABRvS 27-11-1998, ECLI:NL:RVS:1998:ZF3627. Verkoopactiviteiten vanuit rijdende winkel is vergunningplichtig op grond van de APV. De regeling in de APV is niet in strijd met de Vestigingswet Bedrijven 1954 (inmiddels ingetrokken). Aan toetsing van de APV-bepaling aan artikel 30 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie komt de afdeling niet toe.

ARRS 15-06-1984, Gst. 1984, 6789, 4. Het aanbieden van goederen in een rijdende winkelwagen kan aan regels worden gebonden ten behoeve van de handhaving van de openbare orde. Er is sprake van venten.

HR 26-03-1974, NJ 1974, 239. Van venten is sprake als de venter zijn waren voortdurend vanaf een andere plaats aanbiedt, tenzij hij zijn clientèle aan het bedienen is. Er geldt een verbod tot het aanbieden vanaf een vaste plaats. Het tijdelijk stilstaan in afwachting van klanten is in strijd met de verleende ventvergunning.

ABRvS 05-10-2005, ECLI:NL:RVS:2005:AU3793. Venter is langer dan 10 minuten op dezelfde plek blijven staan, terwijl volgens een voorschrift bij de ventvergunning hij hooguit 10 minuten op eenzelfde plaats mag blijven staan. Bovendien heeft hij een reclamefolder verspreid waaruit blijkt dat hij van plan is op een bepaalde dag veel langer te blijven staan. Ventvergunning terecht ingetrokken.

HR 17-03-1953, NJ 1953, 389 (Wachttorenarrest) en HR 20-06-1950, NJ 1950, 619. Venten met gedrukte of geschreven stukken wordt aangemerkt als een zelfstandig middel van verspreiding.

Pres. Rb. Assen 31-10-1996, JG 97.0078. Terechte weigering van ventvergunning. Het reguleren van de ambulante handel is een zaak die tot de gemeentelijke huishouding behoort.

ABRvS 23-03-1998, ECLI:NLK:RVS:1998:AN5685. Wanneer ondanks verleende ventvergunning feitelijk vanaf een standplaats wordt gehandeld, dient een aanschrijving te worden gebaseerd op artikel 5.2.3 en niet (mede) op artikel 5.2.2. Gelet op het bepaalde in artikel 5.2.2., tweede lid, onder d (oud), en artikel 5.2.3 (oud) sluiten venten en het innemen van een standplaats elkaar uit, zodat deze artikelen niet naast elkaar aan de aanschrijving ten grondslag kunnen worden gelegd.

HR 21-03-2000, ECLI:NL:RVS:2000:AA5201. Venten met posters valt onder de vrijheid van meningsuiting. Posters zijn een bepaalde uiting van kunst of ludiek van aard. Er kan daarom niet gezegd worden dat de posters geen gedachten of gevoelens openbaren.

Artikel 5:16
(Vervallen)

Afdeling 4. Standplaatsen

Artikel 5:17 Definitie
Artikel 5:17 bevat een definitie en voorziet ook in uitzonderingen. Het gaat bij een standplaats om het te koop aanbieden van goederen of diensten vanaf een vaste plaats. Dit is dan ook het onderscheidend criterium ten opzichte van het venten met goederen of diensten. Bij het venten met goederen of diensten wordt er immers vanuit gegaan dat de venter voortdurend zijn goederen of diensten vanaf een andere plaats in de openbare ruimte aanbiedt. Met andere woorden: de venter is ambulant, de standplaatshouder niet.

Tweede lid
Het innemen van een standplaats op een markt, ingesteld op basis van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet, valt niet onder het begrip standplaats . Degene die op een dergelijke markt een standplaats wil innemen, zal zich moeten houden aan de regels die voor de markt gelden. Deze zijn in veel gemeenten in een marktverordening neergelegd. Een afbakening met de snuffelmarkt is niet nodig, omdat snuffelmarkten in gebouwen plaats vinden en standplaatsen worden ingenomen in de open lucht.
Voor het innemen van een standplaats op een bepaald evenement is geen vergunning krachtens afdeling 5.4 nodig. Op het evenement zijn de artikelen 2:24 en 2:25 van toepassing, waarbij de bepalingen met betrekking tot het innemen van een standplaats niet van toepassing zijn.

Artikel 5:18 Standplaatsvergunning en weigeringsgronden
Algemeen
De VNG acht een vergunning voor het hebben van een standplaats, hoe eenvoudig ook, noodzakelijk en evenredig. De vergunning dient om te voorkomen dat de openbare orde wordt verstoord en overlast wordt tegengegaan. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld: geluidsoverlast, stankoverlast, verkeershinder en overlast door zwerfafval. De vergunning is persoonsgebonden (artikel 1:6). Op het vergunningstelsel is de Dienstenrichtlijn van toepassing. Dat geldt ook als de standplaats wordt gebruikt voor de verkoop van goederen. Die activiteit vormt voor de toepassing van de Dienstenrichtlijn namelijk een ‘dienst’.
Er kan sprake zijn van een schaarse vergunning, waardoor de vergunning niet voor onbepaalde tijd kan worden verleend en de selectie- en vergunningprocedure aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Zie hiervoor de toelichting op artikel 1:7.

Vrijheid van meningsuiting
Voor het aanbieden van gedrukte stukken waarin gedachten en gevoelens worden geopenbaard kan geen vergunning worden geëist in verband met artikel 7 van de Grondwet. Het aanbieden van zodanige gedrukte stukken wordt gezien als een zelfstandig middel van verspreiding. Wel is een vergunning noodzakelijk indien vanaf een standplaats gedrukte stukken worden aangeboden. Deze vergunning is niet vereist vanwege het feit dat gedrukte stukken worden aangeboden, maar vanwege het feit dat een standplaats wordt ingenomen.

Tweede lid
De bepalingen in de APV met betrekking tot het innemen van een standplaats hebben als doel de ordening van de straathandel en zijn gebaseerd op de regulerende bevoegdheid van de gemeente van zaken die tot haar huishouding behoren. Daarnaast vormen de besluiten op grond van de Wet ruimtelijke ordening, zoals een bestemmingsplan, een zelfstandige toetsingsgrond. Dit betekent dat bij de beoordeling van een aanvraag voor een vergunning voor het innemen van een standplaats altijd gelet moet worden op de voorschriften die uit het desbetreffende ruimtelijke plan voortvloeien.
Als bijvoorbeeld het bestemmingsplan standplaatsen ter plaatse niet toelaat, is het moeilijk uit te leggen dat de vergunning weliswaar wordt verleend, maar dat daarvan geen gebruik gemaakt kan worden wegens strijd met het bestemmingsplan. Strijd met het bestemmingsplan, de beheersverordening, het exploitatieplan of het voorbereidingsbesluit is daarom als imperatieve weigeringsgrond opgenomen. Blijkens jurisprudentie is dit aanvaardbaar omdat een dergelijke bepaling geen zelfstandige planologische regeling bevat.

Derde lid, onder a
De weigeringsgrond met betrekking tot redelijke eisen van welstand kan gehanteerd worden indien een of meer standplaatsen worden ingenomen op een zodanige plaats dat het straatbeeld ernstig verstoord wordt. Met deze weigeringsgrond kan niet alleen verkapte marktvorming worden tegengegaan, ook wordt daarmee het aanzien van monumentale gebouwen of stedenbouwkundige ensembles gewaarborgd. Het college bepaalt zelfstandig de inhoud van deze weigeringsgrond. Het is niet noodzakelijk, maar wel verstandig om bij voorbeeld de welstandscommissie om advies te vragen.

Derde lid, onder b
In het verleden is het beschermen van een redelijk voorzieningenniveau in de gemeente ten behoeve van de consument als een openbare ordebelang aangemerkt. De gedachte was dat gevestigde winkeliers geconfronteerd worden met hoge exploitatiekosten die niet in verhouding staan tot de vrij lage exploitatiekosten van de straathandelaren. Uit jurisprudentie van de Afdeling blijkt dat het reguleren van de concurrentieverhoudingen niet als een huishoudelijk belang van de gemeente wordt aangemerkt. Hierop wordt door de Afdeling slechts één uitzondering toegestaan, namelijk wanneer het voorzieningenniveau voor de consument in een deel van de gemeente in gevaar komt. Van duurzame ontwrichting van het voorzieningenniveau zal in de praktijk niet snel sprake zijn. Voor de vraag of een duurzame ontwrichting van het voorzieningenniveau zal ontstaan, komt geen doorslaggevende betekenis toe aan de vraag of voor een overaanbod in het verzorgingsgebied en mogelijke sluiting van bestaande voorzieningen moet worden gevreesd, maar het doorslaggevende criterium is of inwoners van een bepaald gebied niet langer op een aanvaardbare afstand van hun woning kunnen voorzien in hun eerste levensbehoeften. Bijvoorbeeld ABRvS 13-01-2016, ECLI:NL:RVS:2016:49.

Ook de Dienstenrichtlijn staat een redelijk voorzieningenniveau niet toe als weigeringsgrond voor standplaatsen , omdat dit wordt beschouwd als een economische, niet toegestane, belemmering voor het vrij verkeer van diensten (artikel 14, punt 5, van de Dienstenrichtlijn). Op grond van de Dienstenrichtlijn mag wel een kwantitatieve of territoriale beperking worden gesteld, mits:

1. geen sprake is van discriminatie naar nationaliteit of statutaire zetel (discriminatieverbod);
2. er sprake is van een dwingende reden van algemeen belang (noodzakelijkheid); en
3. de maatregelen zijn geschikt om het nagestreefde doel te bereiken en gaan niet verder dan nodig is en het doel kan niet met andere, minder beperkende maatregelen worden bereikt (evenredigheid) (artikel 15 Dienstenrichtlijn).

De formulering van onderdeel b van het derde lid is hierop afgestemd. Zie de toelichting op artikel 1:7 voor het begrip ‘dwingende reden van algemeen belang’.

Vierde lid
De vergunning dient om te voorkomen dat de openbare orde wordt verstoord en overlast wordt tegengegaan. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld: geluidsoverlast, stankoverlast, verkeershinder en overlast door zwerfafval. In verband hiermee is het onwenselijk dat de lex silencio positivo van toepassing is.

Jurisprudentie
ABRvS 13-01-2016, ECLI:NL:RVS:2016:49. Concurrentieverhoudingen vormen bij een planologische belangenafweging in beginsel geen in aanmerking te nemen belang, tenzij zich een duurzame ontwrichting van het voorzieningenniveau zal voordoen die niet door dwingende redenen wordt gerechtvaardigd. Het doorslaggevende criterium is of inwoners van een bepaald gebied niet langer op een aanvaardbare afstand van hun woning kunnen voorzien in hun eerste levensbehoeften.

HvJEU 30-01-2018, ECLI:EU:C:2018:44 (Visser Vastgoed Beleggingen/Appingedam). De activiteit bestaande in detailhandel in goederen vormt voor de toepassing van de Dienstenrichtlijn een 'dienst'. Artikel 15, eerste lid, van de Dienstenrichtlijn staat er niet aan in de weg dat voorschriften van een bestemmingsplan van een gemeente de activiteit bestaande in niet-volumineuze detailhandel in geografische gebieden buiten het stadscentrum van die gemeente verbieden, mits alle in artikel 15, derde lid, van die richtlijn genoemde voorwaarden vervuld zijn.

Maximumstelsel
De Afdeling heeft bepaald, dat het in het belang van de openbare orde kan zijn om het aantal te verlenen vergunningen aan een maximum te binden. Het aantal te verlenen vergunningen kan worden beperkt tot een van tevoren vastgesteld maximum als de openbare orde in gevaar wordt gebracht. Wel dient te worden aangetoond of aannemelijk gemaakt dat van zo'n gevaar in concreto daadwerkelijk sprake is.
De Europese Dienstenrichtlijn komt wat dit betreft overeen met de bestaande lijn in de Nederlandse rechtspraak: een maximumstelsel mag. Wel geldt op grond van artikel 9 juncto 10 van de Dienstenrichtlijn dat er een transparante en non-discriminatoire op objectieve gronden gebaseerde verdeling/toekenning van vergunningen moet zijn.
Bij het vaststellen van een maximum aantal vergunningen, eventueel uitgesplitst naar plaats, tijdstip of branche, moet rekening gehouden worden met het aantal reeds afgegeven vergunningen. Zie ook het algemene deel van de toelichting en de toelichting op hoofdstuk 1 'Algemene bepalingen'.

Beleidsregels
Aan de hand van de motieven, genoemd in artikel 1:8, kan het college beleidsregels vaststellen, waarin wordt aangegeven wanneer wel of niet tot het afgeven van een standplaatsvergunning wordt overgegaan. Het vaststellen van een dergelijk beleid, waarin objectieve, algemeen bekendgemaakte criteria worden aangegeven, die bij de beoordeling van een vergunningaanvraag worden gehanteerd, is blijkens de jurisprudentie toegestaan. Wel moet worden opgemerkt dat te voeren beleid niet mag leiden tot een beslissing omtrent een aangevraagde vergunning die niet kan worden herleid tot één van de in artikel 1:8 genoemde weigeringsgronden. Rb. Utrecht 23-12-1998, KG 1999, 78. Ook beleidsregels zijn volgens artikel 4 van de Dienstenrichtlijn onderworpen aan dwingende reden van algemeen belang: de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid en het milieu.

Vergunningsvoorschriften
Aan de standplaatsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden. Artikel 10 van de Dienstenrichtlijn bepaalt dat vergunningstelsels gebaseerd moeten zijn op criteria die ervoor zorgen dat de bevoegde instanties hun beoordelingsbevoegdheid niet op willekeurige wijze uitoefenen. Die criteria zijn: niet-discriminatoir, gerechtvaardigd om een dwingende reden van algemeen belang; evenredig met die reden van algemeen belang; duidelijk en ondubbelzinnig; objectief; vooraf

openbaar bekendgemaakt; transparant en toegankelijk. Zie ook artikel 1:4 en de toelichting bij dit artikel.
Voorschriften die aan een vergunning gesteld kunnen worden betreffen:

- het vervallen van de standplaats indien gedurende een bepaalde periode geen standplaats is ingenomen;
- de soort goederen of diensten die mogen worden aangeboden. Hierbij moet men wel het oog houden op een goede verdeling van de te verkopen goederen voor de consument. Anders zou er oneerlijke concurrentie kunnen zijn;
- de grootte van de standplaats;
- de ruimte waarbinnen de waren uitgestald mogen worden;
- het uiterlijk aanzien van de standplaats;
- tijden van opbouw en ontruiming van de standplaats;
- eisen met betrekking tot de (brand)veiligheid;
- opruimen van rommel en schoon achterlaten van de locatie.

Overige regelgeving
Op het drijven van straathandel zijn ook andere regels dan de regels van de APV van toepassing. Deze regels stellen vanuit andere motieven eisen aan de straathandel. Te noemen zijn de Wro, de Winkeltijdenwet, de Warenwet en de Wm.

Artikel 5:19 Toestemming rechthebbende
Dit artikel verbiedt de rechthebbende op een terrein toe te laten dat een standplaats wordt ingenomen, zonder dat hiervoor een vergunning is verstrekt. Met dit verbod is het mogelijk niet alleen maatregelen te nemen tegen degene die zonder vergunning een standplaats inneemt, maar ook tegen de eigenaar van de grond die het innemen van een standplaats zonder vergunning toestaat.

Jurisprudentie
Rechtbank Limburg 26-04-2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:4062. De rechtbank is van oordeel dat de gemeente het terrein waarop de ijsverkoopkar zal worden geplaatst, ondanks dat het gaat om een eigen terrein van vergunninghoudster, terecht heeft aangemerkt als een ‘openbare plaats’ als bedoeld in artikel 1:1, onder a, van de APV. Het terrein dat direct grenst aan de openbare weg is, gedurende de openingstijden, zonder beperkingen bereikbaar. Eenieder is dan vrij om er te komen, te vertoeven en te gaan. Daarnaast heeft het gebruik van het terrein een publiek karakter. Vergunninghoudster beoogt het (passerend) publiek ten behoeve van de verkoop van ijs en frisdrank vrij toegang te verschaffen tot het terrein waarop de ijsverkoopkar zal worden geplaatst. Ook de beoogde planologische situatie, waarbij gedurende 10 jaar het plaatsen van ijsverkoopkar wordt toegestaan, duidt op een publiek karakter van het terrein.
Daarmee wordt voldaan aan de definitie van ‘standplaats’ in artikel 4.2 van de APV.

Artikel 5:21
(Vervallen)

Afdeling 5. Snuffelmarkten

Artikel 5:22 Definitie
Eerste lid
De laatste tijd komt het in steeds meer plaatsen voor dat particulieren markten organiseren in grote (doorgaans leegstaande) gebouwen. Hoofdzakelijk worden daar ‘ongeregelde’ zaken verkocht. Bij ‘ongeregelde’ zaken kan met name worden gedacht aan incourante goederen, dat wil zeggen

goederen, die in de regel niet meer langs normale handelskanalen het publiek bereiken, zoals bij voorbeeld beschadigde artikelen, artikelen die uit de mode zijn, restanten en zaken van een te liquideren onderneming.
Let op: in afdeling 4 heeft het begrip 'standplaats' een andere betekenis dan hetzelfde begrip in afdeling 5: op grond van artikel 5:17, eerste lid bevindt een standplaats in afdeling 4 zich per definitie in de open lucht, terwijl bij een snuffelmarkt (afdeling 5) de standplaatsen juist in een gebouw staan op grond van artikel 5:22, eerste lid.

Tweede lid
Van de snuffelmarkt te onderscheiden zijn de volgende marktsoorten.

- De weekmarkt in de zin van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet. Het begrip 'markt' is niet nader omschreven in de Gemeentewet. In de regel worden op een weekmarkt 'geregelde' waren verkocht, dat wil zeggen: geen tweedehands goederen en restantpartijen e.d. De weekmarkt wordt in de meeste gemeenten gereguleerd door een marktverordening. De VNG heeft de Model Marktverordening uitgebracht. Een weekmarkt kan binnen of buiten plaatsvinden, een snuffelmarkt is per definitie binnen.
- De jaarmarkt in de zin van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet. Ook het begrip 'jaarmarkt' wordt niet nader gedefinieerd in de Gemeentewet. Bij een jaarmarkt moet gedacht worden aan een jaarlijks terugkerende traditie. Zo wordt in sommige gemeenten al sinds jaar en dag een veemarkt op een vast tijdstip, bijvoorbeeld op tweede paasdag, gehouden. Het college dient voor dit type markt een instellingsbesluit te nemen. Verder zal de raad voor een dergelijke markt ook een aparte regeling moeten vaststellen, die eventueel geïntegreerd kan worden in de APV of in de Marktverordening. Ook een jaarmarkt kan binnen of buiten plaatsvinden.
- Evenement: de zogenaamde snuffelmarkten worden gehouden in een gebouw. Indien het betreft braderieën, vrijmarkten op Koningsdag of vlooienmarkten in de openbare ruimte, is deze paragraaf niet van toepassing, maar is er sprake van een evenement, dat al dan niet vergunningplichtig is op grond van artikel 2:25.

Artikel 5:23 Organiseren van een snuffelmarkt
Er zijn twee varianten uitgewerkt:

- een vergunningstelsel (variant 1);
- een meldingsstelsel (variant 2).

De Europese Dienstenrichtlijn
De Europese Dienstenrichtlijn is van toepassing op zowel het vergunningstelsel als het meldingsstelsel voor een snuffelmarkt. Het artikel richt zich immers tot de organisator en deze is een dienstverlener in de zin van de richtlijn. Voorts komt het voor dat er diensten worden aangeboden op de standplaatsen, bijvoorbeeld schoenpoetsers, nagelverzorging, kappers e.d. Overigens heeft het Europese Hof van Justitie bepaald dat ook detailhandel in goederen een dienst is in de zin van de Dienstenrichtlijn.
HvJ 30-01-2018, ECLI:EU:C:2018:44 (Visser Vastgoed Beleggingen/Appingedam). Dit betekent onder meer dat toepasselijkheid van de lex silencio positivo uit artikel 28, eerste lid, van de Dienstenwet voortvloeit.

Variant 1 (Vergunningplicht)
De aard van de goederen en de omstandigheden rondom een snuffelmarkt kunnen een uitstralende werking hebben buiten het gebouw. Het houden van een snuffelmarkt is dan ook verboden als de openbare orde dreigt te worden aangetast en overlast (milieu in de zin van de Dienstenrichtlijn) te verwachten is. In het belang van deze motieven kan een vergunningplicht worden gehanteerd. Gaat het om grote snuffelmarkten die regelmatig gehouden worden met gevaar voor aantasting van de

openbare orde en overlast, dan doet de gemeente er verstandig aan om een vergunningstelsel te hebben. Er is dan voldaan aan het noodzaak- en proportionaliteitsvereiste.
Op grond van dezelfde motieven kan het aantal snuffelmarkten worden beperkt.

Derde lid
Weigeringsgronden
Op de snuffelmarktvergunning zijn de algemene weigeringsgronden van artikel 1:8 van toepassing. Daarnaast is in artikel 5:23, derde lid, nog strijd met ruimtelijke plannen als weigeringsgrond genoemd. Strijd met het bestemmingsplan kan bijvoorbeeld voorkomen als een gebouw een agrarische of industriebestemming heeft. De burgemeester kan in een beleidsregel neerleggen dat deze weigeringsgrond alleen wordt gebruikt bij frequent gehouden snuffelmarkten.

Winkeltijdenwet
De snuffelmarkt is overige detailhandel in de zin van de Winkeltijdenwet als de markt een bedrijfsmatig karakter heeft (artikel 2, tweede lid, van de Winkeltijdenwet). Dit is bijvoorbeeld afhankelijk van de aard van de op de markt ontplooide activiteiten en de frequentie waarmee de markt gehouden wordt.

Variant 2 (Meldingsplicht)
Als een snuffelmarkt incidenteel in een gemeente gehouden wordt, kan met een meldingsplicht worden volstaan. Daarin voorziet variant 2. Het voordeel van een meldingssysteem is vermindering van administratieve lasten voor burgers en ondernemingen, en het verminderen van bestuurlijke lasten voor de gemeente. Het nadeel is dat de gemeente geen voorwaarden kan stellen aan de organisator, bijvoorbeeld met betrekking tot het beperken van overlast voor de buurt.

Jurisprudentie
Pres. Rb. Alkmaar, 12-04-1995, Gst. 1995, 7018, 3. Snuffelmarktbepaling is niet van toepassing op een Oranje Vrijmarkt. Vrijmarkt is categorie sui generis.

Afdeling 6. Openbaar water en waterstaatswerken

Algemeen
Het beheer van het openbaar (vaar)water is in Nederland aan diverse overheden opgedragen. Zo is voor het beheer van de belangrijkste rivieren en rijkskanalen de centrale overheid verantwoordelijk. Het beheer van de overige wateren is verdeeld tussen de provincies, gemeenten en waterschappen c.a.
De centrale wetgever heeft voor het gebruik van het openbaar (vaar)water diverse regelingen vastgesteld. Daarbij is een splitsing aangebracht tussen regelingen die uitsluitend van toepassing zijn op de bij het Rijk in beheer zijnde (vaar)wateren en regelingen die voor het gebruik van alle openbare (vaar)wateren gelden.

Bij het Rijk in beheer zijnde vaarwateren

Voor bij het Rijk in beheer zijnde vaarwateren geldt de Wet beheer rijkswaterstaatswerken.
Voor de provinciale en gemeentelijke overheden en de waterschappen resteert, voor zover daaraan hetzelfde motief als aan de Wet beheer rijkswaterstaatswerken ten grondslag ligt, slechts voor de overblijvende vaarwateren regelgevende bevoegdheid. Deze bevoegdheid wordt eveneens gerelateerd aan het onder beheer hebben van die vaarwateren.

Op *provinciaal* niveau heeft dit geresulteerd in de diverse waterstaatsverordeningen die gelet op artikel 2 van de Waterstaatswet 1900 ook betrekking kunnen hebben op waterstaatswerken die in beginsel niet onder hun beheer vallen, maar daar wel onder gebracht kunnen worden.
Deze provinciale waterstaatsverordeningen bevatten veelal bepalingen inzake het beheer, het onderhoud en de instandhouding van de desbetreffende vaarwateren. Een aantal heeft ook betrekking op de verplichtingen voor de scheepvaart.

De *gemeentelijke* overheid kan krachtens artikel 149 van de Gemeentewet regels stellen met betrekking tot het bij haar in beheer zijnde openbare (vaar)water.

De Waterschapswet biedt ten slotte aan de *waterschappen* de mogelijkheid verordeningen te maken die onder andere betrekking kunnen hebben op de doorvaart en het innemen van ligplaats in bij haar in beheer zijnde openbare wateren.

Deze regelingen van de lagere overheden mogen niet in strijd komen met hogere regelingen. In grote lijnen betekent dit dat de overheden slechts een regelgevende bevoegdheid toekomt ten aanzien van bij hen in beheer zijnde openbare (vaar)wateren.

Regelingen die voor het gebruik van alle openbare vaarwateren gelden Binnenvaartwet en Scheepvaartverkeerswet
De centrale overheid heeft ook regelingen vastgesteld die voor het gebruik van alle openbare vaarwateren gelden. De belangrijkste zijn de Binnenvaartwet en de Scheepvaartverkeerswet (SVW). De verkeersreglementering is te vinden in het Binnenvaartpolitiereglement (BPR).
Artikel 42 van de SVW bevat de bevoegdheid van besturen van provincies, gemeenten, waterschappen en havenschappen tot het stellen van regels ten aanzien van onderwerpen waarin de SVW voorziet, voor zover die regels niet in strijd zijn met de bij of krachtens deze wet gestelde regels.

Besluit administratieve bepalingen scheepvaartverkeer
In het *Besluit administratieve bepalingen scheepvaartverkeer (*BABS) is het college bevoegd tot het treffen van verkeersmaatregelen ten behoeve van de scheepvaart op de onder hun beheer staande vaarwegen. Voorheen vond deze bevoegdheid zijn grondslag in hoofdstuk 5 van het BPR. Het BPR geeft regels en verkeerstekens ten aanzien van snelle motorboten in het algemeen en waterscooters in het bijzonder. De APV mag niet op basis van hetzelfde motief als de bovenstaande regelgeving aanvullingen geven. De artikelen in de APV kennen dan ook een ander motief.

Specifieke regelgeving voor de grote rivieren
Gemeenten waardoor een grote rivier stroomt dienen bedacht te zijn op internationale verdragen en overige specifieke regelgeving voor die rivieren. Zo gelden voor de Maas en de Schelde de verdragen inzake de bescherming van de Maas respectievelijk de Schelde. Op de Rijn is onder andere van toepassing de Herziene Rijnvaartakte van 17 oktober 1868 en het Rijnvaartpolitiereglement 1995. Deze gemeenten doen er verstandig aan deze regelgeving expliciet op te nemen in de artikelen 5:24, vijfde lid (variant 1), 5:24, derde lid (variant 2), 5:25, derde lid, 5:28, tweede lid, en 5:30, tweede lid.

Artikel 5:24 Voorwerpen op, in of boven openbaar water
Artikel 5:24 heeft een aanvullend karakter op de andere in het vijfde lid genoemde wet- en regelgeving. De veiligheid op het water heeft reeds een afdoende regeling gevonden in een aantal bepalingen van het WvSr, te weten de artikelen 162, 163 en 427, sub 6, en het BPR (zie bijvoorbeeld artikel 1.15 van dit reglement).

Deregulering
Dit artikel is in een aantal opzichten vergelijkbaar met artikel 2:10 met betrekking tot de weg. Ook bij dit artikel is een vergunning vervangen door een algemene regel. Daarmee legt de overheid

nadrukkelijk een deel van de verantwoordelijkheid bij de burger. In eerste instantie moet deze zelf de afweging maken of een steiger of een meerpaal gevaar of hinder oplevert voor het vaarverkeer, of een probleem voor het beheer en onderhoud vormt. Omdat het hierbij, eerder dan in artikel 2:10 waar het veelal gaat om tijdelijke en verplaatsbare objecten, gaat om permanent bedoelde zaken, is aan dit artikel anders dan bij artikel 2:10 een meldingsplicht verbonden. Op die manier kan de gemeente vooraf toetsen en met de melder overleggen of bijvoorbeeld het onderhoud van de oevers niet in het geding is. Zo kan worden voorkomen dat een al geplaatst object weer moet worden verwijderd, met alle financiële gevolgen van dien. Zie voor het juridische karakter van de melding ook het algemeen deel van de toelichting.
In een waterrijke gemeente, waar een dergelijke vergunning gebruikelijk is, en omwille van het onderhoud van de vaarwegen een zekere uniformering noodzakelijk, kan het een gerechtvaardigde keuze zijn om een vergunningplicht te handhaven. Ook voor de vergunninghouder schept dat een duidelijke situatie: de aanvrager hoeft niet zelfstandig een afweging te maken, maar ontvangt een vergunning voorzien van een set voorschriften en weet dan waar hij of zij aan toe is.
In dat geval kan variant 2 worden opgenomen.

Artikel 5:25 Ligplaats vaartuigen

Eerste en tweede lid

Uitgangspunt van de APV-bepalingen over ligplaatsen is dat het in beginsel is toegestaan met een vaartuig een ligplaats in te nemen, te hebben of beschikbaar te stellen binnen de gemeente, tenzij de plaats deel uitmaakt van door het college aangewezen openbaar water (eerste lid). Er geldt slechts een verbod om een ligplaats in te nemen in strijd met de nadere regels van het college op grond van het tweede lid, onder a (delegatie van regelgeving door de raad op grond van artikel 156 van de Gemeentewet). Krachtens het tweede lid, onder b, van artikel 5:25 heeft het college ook de mogelijkheid om een differentiatie naar soort en aantal vaartuigen aan te brengen. Zo kunnen aparte ligplaatsen voor woonschepen en ligplaatsen voor uitsluitend pleziervaartuigen aangewezen worden. Bovendien kan het aantal gelimiteerd worden.
Via deze algemeen werkende voorschriften is het mogelijk om bijvoorbeeld aan vaartuigen die gedurende langere tijd een ligplaats willen innemen of hebben, eisen te stellen met betrekking tot de afvoer van het afvalwater, de drinkwatervoorziening etc. Zelfs zou aansluiting op de riolering, het drinkwater- en elektriciteitsnet voorgeschreven kunnen worden, indien de mogelijkheden daartoe redelijkerwijs aanwezig zijn.

Mogelijk vergunningenstelsel
Indien men ook op de aangewezen gedeelten van het openbaar water het innemen, hebben of beschikbaar stellen van een ligplaats mogelijk wil maken, kan hiervoor het vergunningsvereiste gesteld worden. Gemeenten hebben op grond van artikel 2.2, tweede lid, van de Wabo de mogelijkheid om voor bepaalde activiteiten vrijwillig aan te haken bij de omgevingsvergunning. Als gemeenten hiertoe besluiten, wordt het innemen van een ligplaats een omgevingsvergunningplichtige activiteit. Dit is efficiënt omdat een belanghebbende dan met één aanvraag omgevingsvergunning kan volstaan, in het kader waarvan dan ook de ligplaatsaspecten uit de gemeentelijke verordening/APV getoetst worden. Als de gemeente hiervoor kiest, moet de betrokken gemeentelijke verordening/APV daar wel op aangepast worden. Het eerste lid zou dan als volgt kunnen luiden:

1. Het is verboden zonder *[(omgevings)]*vergunning van het college met een vaartuig een ligplaats in te nemen of te hebben dan wel een ligplaats voor een vaartuig beschikbaar te stellen op door het college aangewezen gedeelten van openbaar water.

Ook moet dan in de aanhef van de gemeentelijke verordening/APV bij 'gelet op' artikel 2.2, tweede lid, van de Wabo worden vermeld.

In het geval de gemeente eigenaar is van een openbaar water, is het ook mogelijk dat de gemeente in het kader van de exploitatie van die ligplaatsen huur- of verhuurovereenkomsten afsluit.

Afbakening met andere verordeningen
Het kan nodig zijn om de APV-bepalingen over ligplaatsen af te stemmen op een andere gemeentelijke verordening die betrekking heeft op het (gebruik van) openbaar water. Te denken valt aan een havenbeheersverordening of een ligplaatsenverordening. Voorkomen moet worden dat verschillende verordeningen hetzelfde regelen. Daarbij is van belang de aan de verordeningen ten grondslag liggende motieven te bezien.

Derde lid
Drijvende bouwwerken
Met betrekking tot drijvende bouwwerken kunnen in de APV geen regels (meer) worden gesteld. Op 1 januari 2018 is de Wet verduidelijking voorschriften woonboten (Stb. 2017, 32) in werking getreden. Aanleiding voor deze wet is jurisprudentie van de Afdeling waarin zij besliste dat woonschepen bouwwerken zijn in de zin van de model-Bouwverordening en waarop dus de bouwregelgeving van toepassing is (ABRvS 16 april 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1331, en 3 juni 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1749). Door deze wet worden woonschepen en andere drijvende objecten die hoofdzakelijk worden gebruikt voor verblijf, zoals drijvende hotels en restaurants en watervilla's, als bouwwerk aangemerkt. Voor het innemen van een ligplaats met deze drijvende bouwwerken is een omgevingsvergunning nodig. De gemeente mag nog wel een ligplaatsvergunning eisen (in APV of afzonderlijke gemeentelijke verordening), mits zij daaraan andere motieven ten grondslag legt dan waarvoor de omgevingsvergunning voor het aanleggen (= bouwen) is bedoeld. Mede gelet op andere hogere regelgeving zoals vermeld in het derde lid, hebben de aan de ligplaatsbepalingen in de APV ten grondslag liggende motieven (zie het tweede lid, onder a, en vierde lid) volgens de VNG geen aanvullende betekenis om het in het eerste lid vervatte verbod ook voor drijvende bouwwerken te doen gelden. Daarom zijn in het derde lid de Woningwet en de Wabo genoemd, die van toepassing zijn op drijvende bouwwerken.

Bestaande gemeentelijke regels over het uiterlijk van woonboten blijven overigens geldig totdat de welstandsnota voor drijvende bouwwerken op grond van de Woningwet is aangepast. Volgens de Wet verduidelijking voorschriften woonboten worden autonome welstandsregels ~~en een welstandsnota~~ onderdeel van een welstandsnota in de zin van artikel 12a van de Woningwet tot er een nieuwe (gewijzigde) welstandsnota wordt vastgesteld. Vanaf dat moment moeten gemeenten, indien zij voor woonboten welstandsbeleid willen voeren, dit vastleggen in die nieuwe welstandsnota.

De Wet verduidelijking voorschriften woonboten geldt niet voor een schip dat wordt gebruikt voor verblijf en dat is bestemd en wordt gebruikt voor de vaart (varend schip). Volgens de MvT gaat het hier om schepen waarvan niet bij voorbaat duidelijk is of deze altijd zouden worden aangemerkt als varend schip. Het betreft de categorie (historische) varende schepen waarop wordt verbleven (wonen, restaurant, museum en dergelijke). Deze schepen liggen veelal langere tijd stil, maar er wordt af en toe mee gevaren. Dit betekent dat op dergelijke schepen de bouwregelgeving niet van toepassing is. Op deze schepen zijn de APV-bepalingen van toepassing, tenzij hogere regelgeving zoals genoemd in het derde lid in de situatie voorziet.

Provinciale landschapsverordening, Wet milieubeheer
Maakt het college van zijn bevoegdheid krachtens het eerste lid geen gebruik om gedeelten van openbaar water aan te wijzen waar het verboden is aan te leggen, dan kunnen aan de locatie voor

het innemen, hebben of beschikbaar stellen van een ligplaats uitsluitend nog beperkingen opgelegd worden krachtens een eventuele provinciale landschaps- of woonschepenverordening dan wel krachtens de Wet milieubeheer (Wm) wanneer bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van een ligplaats zodanig gebeurt dat er sprake is van een milieuvergunningplichtige inrichting.
Heeft het college daarentegen wel gedeelten van openbaar water aangewezen, dan mag slechts ligplaats ingenomen of beschikbaar gesteld worden op de niet-aangewezen gedeelten en kunnen er daarnaast eventueel nog andere beperkende factoren worden gesteld vanuit de provinciale landschaps- of woonschepenverordening of de Wm.
Daar waar een provinciale verordening van kracht is, kan het motief landschapsbescherming niet meer door het college ten grondslag gelegd worden aan de aanwijzing van ligplaatsen als bedoeld in het eerste lid of het stellen van nadere regels (dat wil zeggen algemene voorschriften) als bedoeld in het tweede lid.
In het derde lid is de werking van deze bepaling ook uitgezonderd voor die gevallen waarin de Wm van toepassing is. Veel jachthavens zullen namelijk aangemerkt kunnen worden als milieuvergunningplichtige inrichtingen.

Vierde en vijfde lid
Naast de algemene regels die krachtens het tweede lid kunnen worden uitgevaardigd, kan het wenselijk zijn, gelet op de omstandigheden, om aan een individuele eigenaar van een vaartuig nog nadere aanwijzingen te geven. Het vierde lid biedt daarvoor de grondslag. Het ligt voor de hand deze aanwijzingen in de vorm van een schriftelijke beschikking te gieten. Het spreekt voor zich dat het college geen aanwijzingen geeft of kan geven die strijd opleveren met hogere regelgeving. De eigenaar van de boot is verplicht de aanwijzingen op te volgen. Niet naleving kan worden gesanctioneerd in artikel 6:1.

Jurisprudentie
HR 02-04-1971, NJ 1971, 271. De wetgever gaat uit van een in beginsel bestaand recht om met een woonschip te verblijven in de gemeente waar men tijdelijk wenst te wonen, met deze beperking dat de gemeenten voor de plaats van verblijf binnen hun grondgebied voorschriften mochten vaststellen. Lagere wetgevers hebben de vrijheid bepalingen vast te stellen welke de vrijheid tot het kiezen van een plaats van verblijf inperken, doch deze bepalingen mogen niet zover gaan dat zij het hierboven bedoelde recht van woonschipbewoners om in een bepaalde gemeente verblijfplaats te kiezen geheel ondermijnen en aldus generlei ruimte laten voor de toepassing van de wet.

ABRvS 18-11-1997, JG 98.0033. Een algemeen verbod met ontheffingsmogelijkheid om ligplaats in te nemen met een woonschip, is aanvaardbaar omdat het stelselmatig weigeren van een ontheffing in strijd is met de wet.

HR 28-06-1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC9777. Overtreding van verbod in APV om ligplaats met vaartuig in te nemen op door B en W aangewezen gedeelte van openbaar water. APV-bepaling betreft huishouding van gemeente. Aanvullende verordenende bevoegdheid van gemeentebesturen ten opzichte van scheepvaartwetgeving.

ARRS, 07-07-1981, OB 1982, III.2.2.7, nr. 43852 (APV Aalsmeer) en Rb. Utrecht, 03-04-1997, AWB 97/670 VV (APV Loenen). De regeling in de APV met betrekking tot het innemen van een ligplaats met een vaartuig heeft een ruimere strekking dan de provinciale landschapsverordening, namelijk ook onder andere de orde en veiligheid op het water.

Pres. Rb. Utrecht 03-04-1997, KG 1997, 276. Een Gemeentelijke woonschepenregeling is toelaatbaar omdat hieraan andere motieven ten grondslag liggen dan aan de provinciale landschapsverordening. Gemeentelijke regeling geldt als sturingsinstrument ter regulering van hoeveelheid woonschepen,

hun afmetingen en hun onderlinge situering, terwijl de provinciale verordening uitdrukkelijk ziet op de bescherming van natuur en landschap.

ABRvS 06-06-1994, Gst., 1995, 7001, 4. Bestuursdwangaanschrijving tot verwijdering van woonschip van zonder vergunning ingenomen ligplaats in haven. Verbod in APV geldt slechts voor door het college aangewezen gedeelten van openbaar (vaar)water. Toevoeging van vergunningstelsel aan verbodsbepaling betreft wijziging van algemeen verbindend voorschrift.

ARRS 20-08-1992, JG 93.0004. Bestuursdwangaanschrijving tegen en weigering vergunning voor hotelboot die enige tijd is gedoogd. APV-bepaling niet in strijd met BPR. Toetsing ex nunc.

ABRvS 07-12-2000, JG 01.0039.Bestuursdwangaanschrijving tegen het ligplaats innemen met een woonschip op een niet aangewezen gedeelte van een openbaar water. Legalisatie is niet mogelijk en beroep op gelijkheidsbeginsel gaat niet op.

ABRvS 09-03-2001, Gst. (2001) 7143, 2. De afwijzing van een verzoek om maatregelen te treffen teneinde een onbezette ligplaats met een woonschip te kunnen innemen moet worden aangemerkt als een weigering om feitelijke handelingen te verrichten. Deze weigering is niet op enig rechtsgevolg gericht en het bezwaar hiertegen is terecht niet ontvankelijk verklaard. Het college heeft daarnaast in redelijkheid kunnen besluiten een verzoek om aanwijzing van een andere ligplaats af te wijzen. Aan het college komt ter zake van aanwijzingen van ligplaatsen krachtens artikel 5.3.2 van de APV een ruime mate van beleidsvrijheid toe.

ABRvS 01-08-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AB3316. Mededeling dat ligplaatsen van woonschepen niet (meer) gebonden zijn aan objecten, maar aan personen, is een voor bezwaar en beroep vatbaar besluit in de zin van artikel 1:3 van de Awb.

ABRvS 07-11-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AD6653. Een algeheel verbod om met een woonschip in een gemeente te verblijven is in strijd met artikel 88 van de Huisvestingswet. Er kan zich echter in een bepaalde gemeente de situatie voordoen dat er geen plaatsen in openbaar water geschikt zijn om te worden bestemd of aangewezen om door een woonschip te worden ingenomen. Met artikel 88 van de Huisvestingswet is dan ook niet beoogd om iedere gemeente de verplichting op te leggen nieuwe ligplaatsen te creëren, teneinde aan tenminste één woonschip plaatst te kunnen bieden op haar grondgebied.

ABRvS 28-04-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO8510. Het betreft de afbakeningsbepaling van artikel 5.3.2 (thans 5:25), derde lid, van de APV. Appellant betoogde dat het verbod van het eerste lid van dat artikel (om met een vaartuig ligplaats in te nemen op openbaar water) niet geldt, omdat het in het derde lid genoemde BPR van toepassing is. De Afdeling zegt daarover: “met name uit de woorden “voor zover” blijkt dat het antwoord op de vraag of het in het eerste lid vervatte verbod geldt, afhankelijk is van de reikwijdte van het BPR.” En verderop: “Aan artikel 5.3.2 van de APV, dat is geplaatst in hoofdstuk 5 ’Andere onderwerpen betreffende de huishouding van de gemeente’ liggen (ook) andere motieven ten grondslag zoals hiervoor weergegeven. De omstandigheid dat in het voorliggende geval de belangen ter bescherming waarvan het BPR is vastgesteld zich niet verzetten tegen het afmeren van een vaartuig op de door appellant verlangde locatie, laat de uit dit artikel van de APV blijkende wenselijkheid tot ordening van het innemen van ligplaats uit een oogpunt van openbare orde, volksgezondheid etcetera onverlet. Het in het eerste lid van artikel 5.3.2. van de APV vervatte verbod behoudt dan ook in het voorliggende geval in zoverre betekenis.” De Afdeling erkent hier dus de aanvullende werking van de APV, ook als hogere regelgeving van toepassing is.

ABRvS 17-11-2004, ECLI:NL:RVS:2004:AR5815. De rechtbank heeft met juistheid overwogen dat het enkele feit dat een milieuvergunning is verleend niet betekent dat artikel 5.3.2 (thans 5:25), derde

lid, van de APV van toepassing is. Niet is gebleken dat in het kader van de verleende milieuvergunning het door de APV gediende belang van ordening van het innemen van ligplaatsen met vaartuigen uit een oogpunt van openbare orde is meegewogen of dat dat belang als gevolg van de verleende milieuvergunning rechtens geen relevantie meer zou hebben. De milieuvergunning kent geen bepalingen omtrent het innemen van ligplaatsen. De desbetreffende bepaling van de APV voorziet niet in een door de Wet milieubeheer geregeld onderwerp. De Afdeling deelt dan ook de conclusie van de rechtbank dat de verlening van de milieuvergunning niet afdoet aan het in de APV vervatte verbod met een vaartuig ligplaats in te nemen.

ABRvS 16-04-2014, ECLI:NL:RVS:2014:1331. De rechtbank heeft overwogen dat [de woonboot] moet worden aangemerkt als een bouwwerk, zodat voor het verbouwen daarvan een omgevingsvergunning is vereist en het college de door [appellant sub 1] ingediende aanvraag om verbouwingsvergunning had moeten afwijzen. (…) [appellant sub 1] betoogt tevergeefs dat de rechtbank niet heeft onderkend dat de, bij besluit van 25 januari 2012 in stand gelaten, bij besluit van 19 juli 2011 aan [appellant sub 1] verleende verbouwingsvergunning op grond van artikel 2.2 van de Wabo moet worden aangemerkt als een omgevingsvergunning. Er is geen omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1 of 2.2 van de Wabo aangevraagd en de Verordening op het binnenwater 2010 bevat geen bepaling op grond waarvan een aanvraag krachtens de Verordening op het binnenwater 2010 tevens moet worden aangemerkt als een aanvraag om het verlenen van een omgevingsvergunning.

ABRvS 30-12-2015, ECLI:NL:RVS:2015:4019. De Wabo ziet op activiteiten die van invloed kunnen zijn op de fysieke leefomgeving. Hieronder vallen ook de inrichting en het beheer van de openbare ruimte voor zover het gaat om water in de gemeente Amsterdam, waarop de Verordening op het binnenwater 2010 ziet. De activiteit bouwen wordt gelet op artikel 2.10, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wabo onder meer gereguleerd door het bestemmingsplan, waarbij gelet op artikel 3.1, eerste lid, van de Wro regels over het grondgebruik kunnen worden gesteld uit een oogpunt van goede ruimtelijke ordening. De regeling in de Verordening op het binnenwater 2010 is mede getroffen met het oog op een doelmatig gebruik van de ligplaatscapaciteit, de openbare orde en de vlotte en veilige doorvaart. Gelet op de verschillende motieven die aan de Verordening op het binnenwater 2010 en aan voormelde hogere regelgeving ten grondslag liggen, bevat de Verordening op het binnenwater 2010 in zoverre geen regeling ten aanzien van een onderwerp waarin door de genoemde hogere regelingen is voorzien. Voor zover de bepalingen in de Verordening op het binnenwater 2010 daarnaast zijn gegeven met het oog op de ordening en welstand is er wel een zekere overlap met de Wabo, de Woningwet en de Wro, maar dit leidt niet tot strijd tussen de Verordening op het binnenwater 2010 en deze wettelijke regelingen.

ABRvS 02-11-2016, ECLI:NL:RVS:2016:2879. De verordening is vastgesteld ter bevordering van een goed havenbeheer en bevat regels met betrekking tot de orde, veiligheid en het milieu van de haven en de omgeving van de haven, en de kwaliteit van de dienstverlening in de haven. Aan de Verordening en voormelde hogere regelgeving liggen derhalve verschillende motieven ten grondslag, zodat de Verordening geen regeling bevat ten aanzien van een onderwerp waarin door hogere regelgeving is voorzien.

ABRvS 11-10-2017, ECLI:NL:RVS:2017:2730. Vóór 8 december 2014 was in artikel 2.2.1, aanhef en onder a, van de Verordening op het binnenwater 2010 een woonboot gedefinieerd als een vaartuig, daaronder begrepen een object te water, dat hoofdzakelijk wordt gebruikt als of is bestemd tot woonverblijf, niet zijnde een object dat valt onder de Woningwet. In voormelde uitspraken van 16 april 2014 en 3 juni 2015 heeft de Afdeling overwogen dat uit deze definitie voortvloeide dat de Verordening op het binnenwater 2010 niet van toepassing was op een woonboot ingeval die was aan te merken als bouwwerk in de zin van de Woningwet, welk begrip inmiddels is overgenomen in de Wabo. In voormelde uitspraken van 30 december 2015 en 13 januari 2016 heeft de Afdeling de

Verordening op het binnenwater 2010 wel van toepassing geacht op objecten anders dan woonboten, hoewel deze objecten als bouwwerken in de zin van de Woningwet en de Wabo waren aan te merken. Daartoe heeft de Afdeling overwogen dat de Verordening op het binnenwater 2010 geen bepaling bevatte waarin onder de Woningwet en de Wabo vallende objecten anders dan woonboten van de werkingssfeer van de Verordening op het binnenwater 2010 werden uitgesloten. In deze uitspraken heeft de Afdeling inderdaad bevestigd dat onder de Woningwet en de Wabo vallende woonboten wel van de werkingssfeer van de Verordening op het binnenwater 2010 waren uitgesloten.

Met ingang van 8 december 2014 is de zinsnede "niet zijnde een object dat valt onder de Woningwet" geschrapt uit artikel 2.2.1, aanhef en onder a, van de Verordening op het binnenwater 2010. Derhalve zijn onder de Woningwet en de Wabo vallende woonboten sinds die datum niet meer uitgesloten van de werkingssfeer van de Verordening op het binnenwater 2010. Dit betekent dat ook de woonboot van [appellant] onder de Verordening op het binnenwater 2010 valt, hoewel het algemeen bestuur deze in het besluit van 27 oktober 2015 heeft aangemerkt als bouwwerk. Hieraan doen voormelde uitspraken van de Afdeling van na 8 december 2014 niet af. In die uitspraken ging het immers om besluiten van vóór 8 december 2014, zodat het oude recht van toepassing was.

Artikel 5:26
(Vervallen)

Artikel 5:27
(Vervallen)

Artikel 5:28 Beschadigen van waterstaatswerken
Provinciale vaarwegenverordeningen kennen veelal ook een dergelijke bepaling voor waterstaatswerken die bij hen in beheer zijn.
De APV-bepaling heeft alleen betrekking op waterstaatswerken die in beheer zijn bij de gemeenten.
Artikel 1.14 van het BPR legt aan degene die een kunstwerk beschadigt bovendien nog een meldingsplicht op.

Artikel 5:29 Reddingsmiddelen
Om te waarborgen dat deze middelen aanwezig zijn en gebruikt kunnen worden voor het redden van personen is andersoortig gebruik of het voor gebruik onklaar maken van reddingsmiddelen strafbaar gesteld.

Artikel 5:30 Veiligheid op het water
Het BPR bepaalt aan welke verkeersregels de schippers van vaartuigen zich hebben te houden. Zij is dus uitsluitend gericht op de gebruikers van vaartuigen en niet op de overige gebruikers van het openbaar water.
Artikel 5:30 betekent dan ook een eigenlijke aanvulling op dit reglement door in algemene zin, vergelijkbaar met de redactie van artikel 5 van de WVW 1994, hinder of gevaarlijk gedrag van de overige gebruikers te verbieden.
Voor de toelichting op de in het tweede lid genoemde hogere regelingen wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 5:25.

Artikel 5:31 Overlast aan vaartuigen
Deze bepaling spreekt voor zich.

Afdeling 7. Crossterreinen en gemotoriseerd en ruiterverkeer in natuurgebieden

Artikel 5:32 Crossterreinen
Op het houden van auto- en motorsportevenementen, het crossen met auto's, motoren, bromfietsen en dergelijke al dan niet met een wedstrijdkarakter, zijn verschillende wettelijke regelingen van toepassing. Hierbij speelt mede een rol in hoeverre deze activiteiten al dan niet op een weg in de zin van de wegenverkeerswetgeving plaatsvinden.

Afbakening
Op grond van artikel 122 van de Gemeentewet vervallen bepalingen van de APV van rechtswege als in het onderwerp door een wet, AMvB of provinciale verordening wordt voorzien. De term 'onderwerp' in artikel 122 van de Gemeentewet betekent dat het om dezelfde materie moet gaan en dat hetzelfde motief ten grondslag moet liggen aan zowel de lagere als de hogere regeling. De formulering van de afbakeningsbepaling in het derde lid sluit daarom aan bij de Gemeentewet. Hieronder wordt ingegaan op de afbakening van dit APV-artikel ten opzichte van de Wegenverkeerswet 1994, de Wabo en het Bor, en de Zondagswet.

1. WVW 1994 en APV

Het verkeersrechtelijk regime is niet van toepassing wanneer de bedoelde activiteiten zich afspelen op een terrein dat niet kan worden aangemerkt als een weg die feitelijk voor het openbaar verkeer openstaat in de zin van de wegenverkeerswetgeving. Op de vraag wanneer sprake is van een zodanige weg wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 1:1.
Indien een auto- of motorsportactiviteit, crossen en dergelijke op de weg als bedoeld in de WVW 1994, plaats vindt én een wedstrijdkarakter heeft, is artikel 10 van de WVW 1994 van toepassing. Het eerste lid van deze bepaling zegt dat het verboden is op een weg een wedstrijd met voertuigen te houden of daaraan deel te nemen. Dit verbod richt zich dus zowel tot de organisator van de wedstrijd als tot de deelnemers aan de wedstrijd.
Vindt een wedstrijd met voertuigen plaats op andere plaatsen dan op de weg in de zin van de WVW 1994, dan kan artikel 5:32 van toepassing zijn. Artikel 5:32 ziet op het gebruik van motorvoertuigen of een bromfiets als bedoeld in het RVV 1990 in het kader van een wedstrijd op speciaal daarvoor aangewezen terreinen door het college. Kenmerkend voor het wedstrijdkarakter is dat er een beloning in de vorm van prijzen, medailles of iets dergelijks in het vooruitzicht wordt gesteld.
Indien artikel 5:32 van toepassing is, is een vergunning op basis van artikel 2:25 niet meer aan de orde. Zie verder de toelichting op artikel 2:25.
Voor het organiseren van evenementen in het algemeen zijn in principe de bepalingen van hoofdstuk 2, afdeling 3, 'Evenementen' van toepassing (artikel 2:24 en verder). De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, veiligheid, zedelijkheid of gezondheid voorschriften geven omtrent het houden van zo'n evenement dan wel het evenement geheel verbieden. Deze bepalingen zijn ook van toepassing op auto- en motorsportevenementen die geen wedstrijdkarakter hebben, zoals toertochten, oldtimerritten en dergelijke.

2. Wabo en APV

Bij het reguleren van auto- en motorsportactiviteiten, crossen en dergelijke buiten de weg moet onderscheid worden gemaakt tussen speciaal daarvoor ingerichte terreinen, zoals circuits, en overige terreinen, zoals natuurgebieden, parken, plantsoenen of andere voor recreatief gebruik beschikbare terreinen. De eerst bedoelde terreinen vallen doorgaans onder de Wabo; voor de overige terreinen kan een gemeente zelf regels stellen, zoals in de artikelen 5:32 en 5:33.

Besluit omgevingsrecht (Bor)
De speciaal voor auto- en motorsport ingerichte terreinen vallen onder de werking van de Wabo en het Bor. De regeling betreffende de motorterreinen is opgenomen in categorie 19 van onderdeel C van bijlage I bij het Bor. In categorie 19.1, onder g, worden genoemd: inrichtingen of terreinen, geen openbare weg zijnde, waar gelegenheid wordt geboden tot het gebruiken van: bromfietsen, motorvoertuigen of andere gemotoriseerde voer- of vaartuigen in wedstrijdverband ter voorbereiding van wedstrijden of voor recreatieve doeleinden.
Op grond van artikel 2.4 van de Wabo is het college bevoegd om op een aanvraag voor vergunning voor een motorterrein als bedoeld in categorie 19 te beslissen. Voor zover de terreinen, geen openbare weg zijnde, echter bestemd of ingericht zijn voor het in wedstrijdverband, ter voorbereiding van wedstrijden of voor recreatieve doeleinden rijden met gemotoriseerde voertuigen voorzien van verbrandingsmotoren, en de terreinen daartoe acht uren per week of meer zijn opengesteld, wordt de vergunning niet afgegeven door het college, maar door gedeputeerde staten (categorie 19.2).
Bij de vergunningverlening wordt rekening gehouden met de motieven die aan de wettelijke regeling ten grondslag liggen, zijnde de gevolgen voor de fysieke leefomgeving of de bescherming van de fysieke leefomgeving.

APV
De regeling in de APV is van belang voor die terreinen die niet genoemd zijn in categorie 19.1, onder g, van het Bor, bijvoorbeeld een terrein dat niet is ingericht voor motorwedstrijden en -activiteiten en terreinen die hiervoor slechts eenmalig of zeer incidenteel worden gebruikt.
In een gemeentelijke regeling met betrekking tot dit soort motorterreinen zal de werkingssfeer ten opzichte van de Wabo in ieder geval moeten zijn afgebakend.
Bij een aanwijzingsbesluit kunnen alleen regels worden gesteld ter bescherming van de belangen die dit voorschrift dient. Behalve het belang van de openbare orde zijn dat milieubelangen en het belang van de veiligheid van het publiek of de deelnemers.
In de in het tweede lid van het artikel 5:32 genoemde regels kan bepaald worden dat op het terrein slechts gecrost mag worden op bepaalde dagen en uren, en wel alleen door leden van de vereniging; dat de vereniging zich gedraagt volgens de aanwijzingen van KNAC, KNMV en MON; dat zij haar leden voldoende verzekert tegen ongevallen dan wel aansprakelijkheid voor schade als gevolg van ongevallen en – eventueel – dat de crossers ten minste een bepaalde leeftijd moeten hebben dan wel dat de vereniging er – ter voorkoming van ongelukken – zorg voor draagt dat toezicht door volwassenen wordt uitgeoefend indien van dat terrein gebruik wordt gemaakt.

3. Zondagswet
Krachtens artikel 3, eerste lid, van de Zondagswet is het verboden op zondag zonder strikte noodzaak gerucht te verwekken dat op een afstand van meer dan 200 meter van het punt van verwekking hoorbaar is. Volgens het tweede lid van dit artikel is de burgemeester bevoegd van dit verbod voor de tijd na 13.00 uur ontheffing te verlenen.
De training voorafgaand aan de motorcrosswedstrijd kan als deze voor publiek toegankelijk is, reeds aangemerkt worden als een openbare vermakelijkheid als bedoeld in artikel 4 van de Zondagswet.

Jurisprudentie
ARRS 03-06-1994, AB 1994, 602. Wanneer in het kader van een evenement als bedoeld in de APV-artikelen, op een crossterrein, zoals in deze bepaling bedoeld, motor(sport)activiteiten worden

gehouden zijn er meerdere bevoegde organen in het spel. Goed onderscheid moet worden gemaakt tussen enerzijds het evenement, waarvoor de burgemeester het bevoegd gezag is om een vergunning te verlenen, en anderzijds de motor(sport)activiteiten, waarvoor het college het bevoegd gezag is.

Pres. Rb Utrecht 06-06-1995, KG 1995, 292. Motorcrosswedstrijden op zondag. Trainingswedstrijden voor 13:00 uur. In casu geen schending van de zondagsrust, omdat het motorcrossterrein 4 km buiten de bebouwde kom ligt.

Artikel 5:33 Beperking verkeer in natuurgebieden
Gemeenten worden in toenemende mate geconfronteerd met het bezoek van motorcrossers aan natuurgebieden, met als gevolg klachten over geluidhinder, schade aan de flora, verstoring van wild e.d.
Verder worden natuurgebieden, parken en dergelijke steeds vaker door ruiters en fietsers/mountainbikers bezocht. Het komt nogal eens voor dat ruiters en fietsers/mountainbikers de speciaal voor hen aangewezen ruiter- of fietspaden verlaten. Deze gedraging levert gevaar en hinder op voor wandelaars en berokkent vaak ook schade aan flora en fauna.
Bij de vraag welke maatregelen mogelijk zijn tegen het motorcrossen in natuurgebieden, zal men een onderscheid moeten maken tussen het zogenaamde 'wilde crossen' (op wegen en paden en 'off the road') en het crossen op daartoe speciaal gebruikte motorterreinen. Op het crossen op motorterreinen is artikel 5:32 van toepassing.
De redactie van artikel 5:33 is overeenkomstig het systeem van artikel 5:32. Op grond van het eerste lid van artikel 5:33 geldt een algeheel verbod om zich met motorvoertuigen, (brom)fietsen of paarden in een natuurgebied te bevinden. Het college kan op grond van het tweede lid terreinen aanwijzen waar dit verbod niet geldt en kan tevens regels stellen voor het gebruik van deze terreinen.

Maatregelen
Bij de vraag welke maatregelen genomen kunnen worden tegen het 'wildcrossen' of overlastgevend ruiter- en fietsverkeer in natuurgebieden gaat het in feite om een meer algemeen vraagstuk: Welke maatregelen kunnen genomen worden om ter bescherming van het milieu en ter voorkoming van overlast gemotoriseerd verkeer, ruiter- of fietsverkeer uit bepaalde gebieden te weren?
Een mogelijkheid om het weggebruik door de verkeersdeelnemers te reguleren is het nemen van verkeersbeperkende maatregelen op grond van de wegenverkeerswetgeving.
Voor de in deze gebieden gelegen wegen is sinds november 1991 de wegbeheerder bevoegd tot het treffen van verkeersmaatregelen (zie artikel 18 van de WVW 1994).
Volgens de WVW 1994 kan tot vaststelling van verkeersmaatregelen worden overgegaan indien deze maatregelen de veiligheid op de weg verzekeren, weggebruikers en passagiers beschermen, strekken tot het in stand houden van de weg en de bruikbaarheid van de weg waarborgen, de vrijheid van het verkeer waarborgen, strekken tot voorkoming of beperking van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade, strekken tot het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte aantasting van het karakter of van de functie van objecten of gebieden en tenslotte een doelmatig of zuinig energieverbruik bevorderen (artikel 2, eerste tot en met derde lid, van de WVW 1994). De WVW geeft derhalve ook mogelijkheden verkeersmaatregelen te nemen ter bescherming van milieubelangen. Regulering van het gemotoriseerde verkeer dat van de weg gebruik maakt in natuurgebieden dient te geschieden op basis van de WVW 1994 door middel van een verkeersmaatregel. Hierbij moet het dan gaan om een regeling ten aanzien van het gebruik van wegen in de zin van de WVW 1994.
Voor de overige gebieden, buiten de wegen in de zin van de WVW 1994, binnen een natuurgebied kan een regeling worden opgenomen in de APV.
Hierbij moet in het oog worden gehouden dat met betrekking tot het onderhavige onderwerp ook een provinciale regeling kan gelden. Indien er reeds een provinciale regeling bestaat inzake de

beperking van gemotoriseerd verkeer in natuurgebieden, welke regeling – deels – strekt ter bescherming van dezelfde belangen, zal – althans indien een gemeente geheel of gedeeltelijk gelegen is in een 'natuurgebied' als bedoeld in de provinciale verordening – de werkingssfeer van het gemeentelijk voorschrift ten opzichte van de provinciale verordening moeten worden afgebakend.

Maatregelen op basis van de Wegenwet/feitelijke sluiting en sluiting krachtens artikel 461 van het WvSr

Ook langs feitelijke en privaatrechtelijke weg zou men kunnen komen tot het weren van gemotoriseerd verkeer uit bepaalde natuurgebieden.

In de eerste plaats valt te denken aan het plaatsen van palen, klap- of draaihekjes bij de toegangen tot de in zo'n gebied gelegen wegen. De eigenaar van een weg zal men het recht tot het nemen van zodanige maatregelen niet kunnen ontzeggen.
Hoe zit dit echter als deze weg is aan te merken als een openbare weg in de zin van de Wegenwet? Hiervoor is ingegaan op de beperkingen in het gebruik van een openbare weg als gevolg van het beperkt openbaar rechtskarakter van die weg. Openbare wegen in natuurgebieden zullen veelal - op grond van de gesteldheid van de weg of op grond van het gebruik dat van de weg pleegt te worden gemaakt - een zodanig beperkt openbaar rechtskarakter hebben. Ook ten aanzien van deze openbare wegen zal de eigenaar deze beperking feitelijk mogen realiseren door het plaatsen van klap- en draaihekjes, palen en dergelijke bij de toegangen tot die wegen en wel zodanig dat alleen voetgangers en fietsen vrij kunnen passeren. Aan deze handelwijze kleeft een aantal bezwaren.
Deze handelwijze is niet toepasbaar ten aanzien van openbare wegen die niet een beperkt openbaar rechtskarakter hebben. Ingevolge het bepaalde in artikel 14, eerste lid, van de Wegenwet dienen de rechthebbende en de onderhoudsplichtige dan alle verkeer over de openbare weg te dulden. Het gedeeltelijk – bijvoorbeeld alleen voor gemotoriseerd verkeer – onttrekken van wegen aan het openbaar verkeer is niet mogelijk (KB 26-09-1955, AB 1956, p. 357).
KB 11-05-1982, AB 1982, 378. Ook is het volgens de Kroon niet mogelijk een weg aan het openbaar verkeer te onttrekken om hem vervolgens weer onmiddellijk open te stellen voor bij voorbeeld voetgangers en fietsers. Een dergelijke maatregel kan wel door middel van een verkeersbesluit worden genomen, zoals hiervoor is beschreven. Ook mag verwacht worden dat het onttrekken van een aantal in het buitengebied gelegen wegen aan het openbaar verkeer op bezwaren zal stuiten van met name landbouwers. Verder zal het afsluiten van wegen door middel van hekjes en slagbomen leiden tot verslechtering van bereikbaarheid van bos- en natuurgebieden voor brandweer- en onderhoudswerkzaamheden. Bovendien zullen slagbomen niet altijd onbevoegden weerhouden van het betreden van het gebied. Ten slotte is het plaatsen van hekjes, slagbomen en dergelijke een kostbare aangelegenheid.

Men zou in de tweede plaats kunnen denken aan het plaatsen bij de toegangen tot de wegen in een bepaald natuurgebied van borden waarop de toegang voor motorvoertuigen en bromfietsen voor onbevoegden krachtens artikel 461 van het WvSr wordt verboden: "Verboden toegang voor ...; artikel 461 van het WvSr".
Deze methode kan echter niet worden toegepast, indien het gaat om openbare wegen in de zin van de Wegenwet. Zie HR 21-06-1966, ECLI:NL:PHR:1966:AC4668 (Bromfietsverbod Sneek) en HR 23-12-1980, AB 1981, 237 (rijverbod Schiermonnikoog).
Sommige gemeentebesturen hebben de volgende aanpak tot wering van gemotoriseerd verkeer uit natuurgebieden overwogen:

a. onttrekking van de openbare wegen ('openbaar' in de zin van de Wegenwet) aan het openbaar verkeer volgens de daartoe in de artikelen 9 en verder van de Wegenwet voorgeschreven procedure; en aansluitend daaraan:
b. geslotenverklaring op privaatrechtelijke basis van de wegen in dat gebied voor (recreatief) gemotoriseerd verkeer, namelijk door het plaatsen van borden 'Verboden toegang voor..., artikel 461 Wetboek van Strafrecht'.

Aan deze aanpak wordt om twee redenen de voorkeur gegeven:
De Wegenwet zou zich ertegen verzetten dat wegen die voor al het verkeer openbaar zijn, ter behartiging van andere belangen dan verkeersbelangen bij verordening voor het gemotoriseerd verkeer gesloten zouden worden. Of deze opvatting juist is, is de vraag.
Artikel 461 van het WvSr is niet op openbare wegen van toepassing.
Deze aanpak stuit overigens ook op bezwaren, met name in die gevallen waarin de wegen niet in eigendom zijn bij de overheid. De overheid is dan immers van de particuliere eigenaren afhankelijk, met name waar het de geslotenverklaring voor gemotoriseerd verkeer betreft. Bovendien is de toegankelijkheid van dergelijke wegen voor het publiek niet meer verzekerd, indien deze wegen eenmaal aan het openbaar verkeer zijn onttrokken. De particuliere eigenaar zou zijn weg immers ook voor alle publiek, dus ook voor voetgangers en fietsers, kunnen afsluiten. De overheid bezit dan geen machtsmiddelen om daartegen op te treden. Deze machtsmiddelen bezit zij wél ten aanzien van wegen die – zij het ook beperkt – voor het openbaar verkeer toegankelijk zijn in de zin van de Wegenwet.
Zie ABRvS 25-03-1982, AB 1983, 64 (Helmond) en 05-11-1982, Gst. 1983, 6745, 10 (Wittem). Blijkens deze uitspraken kan (en moet!) de gemeentelijke overheid de onderhouds- en de duldingsplicht van de eigenaar van een openbare weg met toepassing van bestuursdwang afdwingen, indien deze plicht wordt verzaakt.
Men kan – zoals hierboven reeds bleek – aan genoemde consequenties niet ontkomen door een weg slechts beperkt aan het openbaar verkeer te onttrekken, in die zin dat hij alleen openbaar zal zijn voor bepaalde categorieën verkeersdeelnemers. Bovendien, ook al zou een weg een beperkt openbaar rechtskarakter hebben, dan nog zou artikel 461 van het WvSr. waarschijnlijk niet toepasselijk kunnen zijn.

Hiervoor werd er reeds op gewezen dat de hele onttrekkingsprocedure tijdrovend is en dat de onttrekking op bezwaren zal stuiten van met name landbouwers. Zou men de hier bedoelde methode toepassen, dan zou het in ieder geval noodzakelijk zijn voor de onttrekking aan het openbaar verkeer met de particuliere eigenaren duidelijke afspraken te maken en deze schriftelijk vast te leggen. Overigens moet de onttrekking van een openbare weg aan het openbaar verkeer onvoorwaardelijk geschieden en zonder tijdsbepaling (circulaire van de minister van verkeer en waterstaat aan de colleges van gedeputeerde staten, BS 1933, nrs. 203 en 245, WGB 1933, p. 225).

Verordening stiltegebieden
Provinciale staten dienen op grond van artikel 1.2 van de Wm een verordening op te stellen die onder andere regels bevat inzake het voorkomen of beperken van geluidhinder in bij de verordening aangewezen gebieden.
Volgens de model-Provinciale Milieuverordening is het onder meer verboden een aantal toestellen te gebruiken binnen het milieubeschermingsgebied. Het is ook verboden om met een motorvoertuig met draaiende verbrandingsmotor de openbare weg of andere voor bestemmingsverkeer openstaande wegen en terreinen te verlaten.
Toertochten voor motorvoertuigen of een wedstrijd als bedoeld in artikel 10 van de WVW 1994 zijn niet toegestaan.

Jurisprudentie
Vz. ARRS 30-08-1990, AB 1991, 432. Wanneer wordt overgegaan tot het aanwijzen van een natuurgebied waarbinnen gemotoriseerd verkeer verboden is, zoals in deze bepaling bedoeld, is het verstandig te bezien in hoeverre een overgangsregeling noodzakelijk is voor personen die - al dan niet bedrijfsmatig - met een motorvoertuig gebruik maken van dit natuurgebied. Vanwege het ontbreken van een overgangsregeling trof de Voorzitter van de ARRS een voorlopige voorziening, waarbij aan belanghebbende alsnog een tijdelijke ontheffing werd verleend.

Afdeling 8. Vuurverbod

Artikel 5:34 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken
In deze toelichting wordt allereerst uitgebreid ingegaan op de wetgeving voor het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen, geregeld in de artikelen 10.2, eerste lid, en 10.63, eerste lid, van de Wm.
Artikel 10.63, eerste lid, van de Wm beperkt zich alleen tot de bescherming van het milieuhygiënische belang. Indien het college de openbare orde- en veiligheidsaspecten wil reguleren is het verlenen van een (tweede) ontheffing op grond van de APV noodzakelijk.

Het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen als geregeld in artikel 10.2, eerste lid, en 10.63, eerste lid, van de Wm
In de circulaire van 27 maart 2002 aan de provincies en gemeenten van het voormalig ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (Stcrt. 2002, 65) is aandacht besteed aan het storten en verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen.

Voor welke afvalstoffen kan er een ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm worden gegeven en wat is de reikwijdte van de wet?
Uit de kamerbehandeling blijkt dat de ontheffing kan worden verleend voor de volgende zaken:

- vreugdevuren, zoals paas- en oudejaarsvuren.
- instandhouding van waardevolle cultuurlandschappen, in het kader van klein landschapsbeheer.

De minister gaf tegenover de Kamer voorts aan dat fruitsnoeihout en aardappelloof onder de ontheffing zouden kunnen vallen. Hij sprak in zijn algemeenheid over hout dat men van bomen of struiken afhaalt om het natuurlijke proces om welke reden dan ook te bevorderen. Ook riet zou ons inziens hieronder kunnen vallen. Voor welke gevallen er nog meer een ontheffing kan worden gegeven, is sterk afhankelijk van de lokaal specifieke situatie, bijvoorbeeld indien er sprake is van een heidegebied of specifieke beplanting. Op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm is het in ieder geval verboden ontheffing te verlenen voor het verbranden van gevaarlijke afvalstoffen. Verder is het meeverbranden van allerlei afvalstoffen (banden, verf, afgewerkte olie) verboden.
Artikel 10.2 van het WvSr ziet alleen toe op het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen. Dit betekent dat, indien er sprake is van een inrichting in de zin van de Wm, het verbrandingsverbod hierop niet van toepassing is. Hiervoor geldt namelijk een ander wettelijk regiem. De verbranding van afvalstoffen binnen een inrichting dient enerzijds te worden geregeld in de milieuvergunning of wordt anderzijds geregeld in een van de zogenaamde artikel 8.40 Wm-Besluiten, waarin algemene milieuregels zijn opgenomen voor homogene bedrijfscategorieën.
Tevens dient rekening gehouden te worden met de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk GFT-afval op grond van artikel 10.21 van de Wm. GFT-afval, afkomstig van huishoudens, dient in de eerste plaats door de burger te worden aangeboden aan de aangewezen inzameldienst. Het buitengebied wordt door gemeenten soms vrijgesteld van de inzamelplicht in het belang van een doelmatig beheer van afvalstoffen. In deze gevallen kan een ontheffing voor het verbranden van tuinafval worden gerechtvaardigd. Voor wat betreft stedelijke of bebouwde komgebieden, is het verlenen van een ontheffing minder gerechtvaardigd. Immers, de gemeente draagt zorg voor inzameling van huishoudelijk tuinafval en ook grof tuinafval, een ontheffing voor het verbranden van snoeihout, lijkt daarmee niet wenselijk.
Benadrukt dient te worden dat het aan het bevoegde gezag is om zelf invulling te geven aan het ontheffingenbeleid. Dit geldt zeker ook voor een absoluut verbrandingsverbod. Ook al geeft de Wm de mogelijkheid om een ontheffing te verlenen, dit betekent niet dat een gemeente ook verplicht is dit te doen. Gemeenten kunnen dus – óók onder het regiem van de Wm – een absoluut stookverbod

blijven hanteren. Het verdient aanbeveling om een absoluut stookverbod in een beleidsnota of milieubeleidsplan vast te leggen.
Het verdient sterk de aanbeveling om het ontheffingenbeleid schriftelijk vast te leggen in bijvoorbeeld beleidsregels. Op deze manier beschikt het bevoegde gezag over een duidelijk afwegingskader, op grond waarvan de beslissing om een ontheffing te verlenen kan worden gebaseerd.

Welke voorschriften kunnen worden verbonden aan een ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm?
Aan een ontheffing kunnen de volgende voorschriften worden verbonden. Gedacht kan worden aan het voorschrift dat:

- het stoken geen gevaar, schade of hinder mag opleveren voor de omgeving;
- de houder van de ontheffing tijdens de verbranding voortdurend ter plaatse aanwezig dient te zijn en zorg dient te dragen voor een goed brandend vuur, zodat zo min mogelijk rookontwikkeling plaatsvindt;
- de verbranding niet mag plaatsvinden in de periode tussen zonsondergang en zonsopgang;
- verbranding slechts mag plaatsvinden met inachtneming van een bepaalde afstand tot bouwwerken;
- van de voorgenomen verbranding het hoofd van de afdeling milieuzaken van de dienst [**...**] of zijn plaatsvervanger of de alarmcentrale van de regionale brandweer, ten minste één uur voor de verbranding telefonisch moet worden geïnformeerd (telefoon [**...**]).

In de ontheffing op grond van de Wm kunnen ook voorschriften worden opgenomen over bodembeschermende voorzieningen en maatregelen. Veel gemeenten eisen een bodembeschermende voorziening, bijvoorbeeld een betonplaat of zandbed. De grondslag van een dergelijk voorschrift is in dit geval artikel 10.63, eerste lid, van de Wm. Het verdient de aanbeveling om in de ontheffing ook een verwijzing naar de zorgplicht van artikel 13 van de Wet bodembescherming op te nemen.

Hoe kan het beste worden omgegaan met gevallen van bestrijding van bepaalde ziektes?
In enkele gevallen, bijvoorbeeld bij de bestrijding van bepaalde ziektes, is het noodzakelijk op korte termijn passende maatregelen, zoals het verbranden van de zieke bomen, te nemen. De procedure van ontheffingverlening duurt in deze gevallen te lang om telkens een ontheffing te verlenen. Daarom zou voor deze gevallen de ontheffing bij voorbaat verleend kunnen worden, waarbij in de ontheffing nauwkeurig wordt aangegeven in welke gevallen en onder welke omstandigheden van de ontheffing gebruik mag worden gemaakt. Een aantal gemeenten eist bijvoorbeeld een verklaring van de Plantenziektekundige dienst van de NVWA. Als voorschrift kan worden opgenomen dat in geval van verbranding van met ziekte aangetast hout, besmet en niet-besmet snoeihout zoveel mogelijk moet worden gescheiden.

Kan een ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm voor onbepaalde tijd worden verleend?
Nee, volgens het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat hangt de beantwoording van deze vraag samen met het karakter van de ontheffing. Het gaat om een ontheffing van een wettelijk verbod of een uitzondering op de regel. Het verlenen van een ontheffing voor onbepaalde tijd verhoudt zich hiermee per definitie niet. Het zou daarmee een soort vergunningstelsel worden. Een ontheffing zal derhalve altijd voor een bepaalde tijd verleend moeten worden. De precieze omvang voor een bepaalde tijd is onder andere afhankelijk van de invulling van het in artikel 10.63, tweede lid, van de Wm opgenomen criterium. Na verloop van tijd kunnen er bijvoorbeeld mogelijkheden komen om de betreffende afvalstoffen op een hoogwaardiger wijze te verwerken in plaats van te verbranden. Tevens is de looptijd van de ontheffing afhankelijk van de formulering van de ontheffing zelf. Naarmate bijvoorbeeld de tijdsperiode waarin verbrand mag worden exacter in de ontheffing staat geformuleerd (bijvoorbeeld twee keer veertien dagen in de nader omschreven periode,

bijvoorbeeld het snoeiseizoen met melding aan de gemeente) is het volgens het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat denkbaar dat een ontheffing voor maximaal drie jaar wordt verleend. Als de periode niet exact staat omschreven, stuit een dergelijke looptijd van een ontheffing op bezwaren. Er zijn dus verschillende mogelijkheden voor de duur van een ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm. Variërend van bijvoorbeeld een ontheffing per keer tot een jaarlijkse ontheffing tot een ontheffing voor een periode van drie jaar. Gemeenten hebben dus de beleidsvrijheid om zelf de duur van een ontheffing te bepalen.

De aanvullende werking van artikel 5:34
Benadrukt wordt dat voor het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen altijd een ontheffing nodig is op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm. Het college kan een ontheffing verlenen, indien het belang van de bescherming van het milieu zich daartegen niet verzet. Met andere woorden, het college kan een ontheffing weigeren op grond van milieuhygiënische argumenten.
Bij het verbranden van afvalstoffen zijn echter vaak openbare orde- en veiligheidsaspecten van belang. Artikel 10.63, eerste lid, van de Wm biedt geen mogelijkheid om de ontheffing te weigeren, indien de openbare orde en veiligheid in het geding is. Bovendien kunnen de voorschriften verbonden aan een dergelijke ontheffing alleen dienen ter bescherming van het belang van het milieu. Artikel 5:34 vult daarom voor wat betreft deze aspecten de Wm aan.
Voor artikel 5:34 betekent dit concreet het volgende. Artikel 5:34, tweede lid, biedt de mogelijkheid om – naast de ontheffing op grond van de Wm – een ontheffing te verlenen, waarin de aspecten van openbare orde en veiligheid worden geregeld. Er ligt dus een ander motief ten grondslag aan de APV dan aan de Wm. Tevens wordt het college de mogelijkheid geboden om aan deze ontheffing voorschriften te verbinden die het belang van de openbare orde en veiligheid beogen te beschermen. De weigeringsgronden worden genoemd in het vierde lid.

Kan de ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm en de ontheffing op grond van artikel 5:34, tweede lid, worden gecombineerd tot één te verlenen ontheffing?
Er is een aantal argumenten om dit niet te doen. In de eerste plaats zijn de gronden waarop het besluit wordt genomen, gebaseerd op twee verschillende wettelijke regelingen. Het gaat dus om twee verschillende afwegingskaders. Indien beide afwegingskaders in één ontheffing wordt verwerkt, is de vraag in hoeverre een dergelijk besluit juridisch stand houdt. Bovendien wordt, indien bezwaar of beroep wordt ingesteld tegen het ene besluit, het bezwaar daarmee impliciet eveneens gericht tegen het andere besluit. Tenslotte is ook de strafbaarstelling verschillend. Overtreding van de ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm wordt strafbaar gesteld in de Wet op de economische delicten (WED), terwijl overtreding van artikel 5:34 strafbaar wordt gesteld op grond van artikel 154 van de Gemeentewet.
Het verschil in wettelijke grondslag (Wm versus Gemeentewet), het verschil in toetsingskader (milieu versus openbare orde) en het verschil in strafbaarstelling (WED versus Gemeentewet) pleit ervoor om een systeem van twee separate ontheffingen te hanteren. Dit neemt niet weg dat gemeenten de aanvraag voor beide ontheffingen kunnen coördineren. Het blijven echter wel twee afzonderlijke besluiten.

Indien de ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm wordt geweigerd, wat betekent dit voor de ontheffing op grond van artikel 5:34?
Indien de ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm wordt geweigerd, is er geen ruimte meer voor een ontheffing op grond van artikel 5:34. Dit volgt uit het systeem van de wet. Een ontheffing op grond van artikel 5:34 kan in dit geval namelijk nooit worden verleend wegens strijd met de Wm. De aanvraag voor een ontheffing op grond van artikel 5:34 hoeft daarom niet in behandeling te worden genomen. De grondslag hiervoor is artikel 4:5 van de Awb.

Uitzonderingen artikel 5:34

In het tweede lid is een aantal uitzonderingen opgenomen op het verbod in het eerste lid. Hierbij zijn de volgende punten van belang. In de eerste plaats valt verlichting door middel van kaarsen, fakkels, sfeervuren – waarbij geen afvalstoffen worden verbrand -, zoals terrashaarden en vuurkorven of vuur voor koken, bakken en braden, niet onder het nieuwe regime van de Wm. Er is immers geen sprake van het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen. Vervolgens mag er geen sprake zijn van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving. Vooral binnen de bebouwde kom kunnen klachten ontstaan over overlast of hinder door met name terrashaarden en vuurkorven. De aanhef van het tweede lid biedt dus een handvat om handhavend op te treden.
De uitzonderingen betreffen een aanvulling op hogere regelgeving. Het eerste lid regelt namelijk het aanleggen, stoken of het hebben van vuur, maar in de genoemde uitzonderingsgevallen is er geen sprake van het verbranden van afvalstoffen. De gemeentelijke wetgever regelt dus een bepaalde materie (verbranden) vanuit eenzelfde motief (namelijk een milieumotief: het voorkomen van overlast of hinder) als de hogere regelgever, maar beperkt zich daarbij tot gedragingen die niet of nog niet worden bestreken door de hogere regelgeving (namelijk het verbranden van niet-afvalstoffen buiten inrichtingen).
Normaal gesproken is de afbakening tussen de Wm en de APV helder, indien er sprake is van een inrichting in de zin van de Wm. Daar waar de Wm hierop gebaseerde regels of voorschriften in een onderwerp voorziet, is er geen ruimte voor de APV.

Afdeling 9. Asverstrooiing

Artikel 5:35 Definitie
Volgens de Wet op de lijkbezorging kunnen verstrooiingen door of op last van de houder van een crematorium of de houder van een plaats van bijzetting alleen plaatsvinden op het terrein dat daartoe permanent is bestemd. Ook blijft de mogelijkheid bestaan dat de as op open zee verstrooid wordt. Zie verder voor een uitgebreide toelichting VNG ledenbrief Lbr. 97/232 van 28 januari 1998 (Verstrooien crematie-as en modelbepalingen APV (07)).

Artikel 5:36 Verboden plaatsen
Variant 1
Asverstrooiing is om uiteenlopende redenen niet op alle plaatsen even wenselijk. Dit geldt zeker voor plaatsen waar de as niet of nauwelijks in de bodem kan worden opgenomen en door de wind kan gaan dwarrelen. Dit speelt met name een rol op stoepen, straten, pleinen en dergelijke. Daarom is er een verbod opgenomen voor het verstrooien van as op de verharde delen van de weg. Gezien de mogelijke overlast die asverstrooiing op straten en dergelijke kan opleveren voor derden en de kans op het snelle verwaaien van de as, is het overigens niet waarschijnlijk dat nabestaanden de verharde delen van de weg zullen uitkiezen als plaats om de as te verstrooien. Het verbod zal dus naar verwachting geen wezenlijke beperking opleveren voor nabestaanden.
Als burgemeester en wethouders een vergunning hebben verleend voor een permanent voor asverstrooiing bestemd terrein, dan zal dat terrein vrijwel altijd op een begraafplaats of bij het crematorium liggen. Doorgaans is voor gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria wat betreft mogelijkheden voor asverstrooiing het een en ander geregeld in beheersverordeningen. De regelingen daarin maken deel uit van het algehele beleid rond de begraafplaats. Het openstellen van de begraafplaats en het crematoriumterrein voor incidentele verstrooiing zou daarin verstorend kunnen werken.
De begraafplaats en het crematoriumterrein zijn expliciete voorbeelden van terreinen waar het vanuit een oogpunt van beheer bezwaarlijk kan zijn om incidenteel as te verstrooien. Zo zijn er wellicht meer. Onder ‘ verboden plaatsen’ kan de gemeente, uiteraard gemotiveerd, plaatsen invullen waarvan zij zegt dat het niet wenselijk is dat daar as wordt verstrooid, hieronder begrepen het openbare water of delen daarvan.

Het is mogelijk dat het op bepaalde terreinen (vanwege daar te houden evenementen bijvoorbeeld) slechts tijdelijk onwenselijk is om as te verstrooien. Daarom is een mogelijkheid opgenomen voor burgemeester en wethouders om in die gevallen een terrein tijdelijk, in verband met die bijzondere omstandigheden, te onttrekken aan de mogelijkheid om er as op te verstrooien.

Vierde lid
Dit soort ontheffingen zijn zeldzaam en er zijn doorgaans emoties van nabestaanden in het geding. Het is daarom mogelijk en wenselijk dat er snel en tijdig wordt beslist. Om die reden is ervoor gekozen de lex silencio positivo van toepassing te verklaren. De raad kan hier een andere afweging maken.

Variant 2
Als variant kan gekozen worden voor een bepaling waarbij juist wordt aangegeven waar het verstrooien van as is toegestaan. Vanzelfsprekend vraagt de invulling van deze variant een zelfde zorgvuldige benadering als de eerste variant.

Artikel 5:37 Hinder of overlast
Het verstrooien van as is een emotionele gebeurtenis. Zowel voor nabestaanden als voor omstanders die ermee worden geconfronteerd. Het is daarom van belang dat omstanders geen hinder ondervinden van de activiteit op zich en van de as die na de activiteit wordt achtergelaten.
Een typerend voorbeeld is het verstrooien van as in de nabijheid van een groep mensen, terwijl er een stevige bries die kant uitwaait. Dit levert vanzelfsprekend een onwenselijke situatie op.
Ook tot enige tijd na de verstrooiing kan as, bijvoorbeeld op de hiervoor aangegeven wijze, hinder opleveren voor omstanders. Daar moet tijdens het verstrooien rekening mee worden gehouden. Dit kan door de as bijvoorbeeld over een groter oppervlak te verspreiden, zodat deze eerder in de bodem wordt opgenomen. Een ander voorbeeld in dit geval is het verstrooien vanaf een gebouw of vanaf een balkon. Er zijn genoeg situaties denkbaar waarin dit hinder oplevert voor het publiek.
Overigens is uit de toelichting bij de wijziging van de Wet op de lijkbezorging van 26 maart 1998 af te leiden dat het waarnemen door omstanders van de handeling op zich geen hinder oplevert. Door de wet op het punt van asverstrooiing te verruimen heeft de wetgever bewust aanvaard dat het publiek geconfronteerd kan worden met incidentele verstrooiing.

Hoofdstuk 6. Sanctie-, overgangs- en slotbepalingen

Algemeen

Handhaving algemeen
Handhaving is elke handeling die erop gericht is de naleving door anderen van rechtsregels te bevorderen. De belangrijkste redenen voor een goede handhaving zijn in het kort de volgende.
Door een goede handhaving zal de overheid uiteindelijk in steeds grotere mate het door haar beoogde doel bereiken. Door handhaving kan de achteruitgang van de kwaliteit van de samenleving worden tegengegaan. De rechtszekerheid en de gelijke behandeling van burgers dienen te worden gewaarborgd. Dit kan door een goed handhavingsbeleid te voeren. De relatie van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid met handhaving wordt verder uitgediept. De geloofwaardigheid, betrouwbaarheid en integriteit van bestuurders zullen het ambtelijk en maatschappelijk draagvlak vergroten.
Handhaving kan zowel strafrechtelijk als bestuursrechtelijk zijn. Hoofdstuk 5 van de Awb bevat een opsomming van de aan het bestuursorgaan toekomende sancties en regels die bij de toepassing van de sancties in acht genomen moeten worden. Hierna worden deze sanctiesen regels toegelicht. Ook is er een korte introductie tot de strafrechtelijke handhaving opgenomen.

Strafrechtelijke handhaving
Het strafrecht en het bestuursrecht worden elk op een geheel eigen wijze genormeerd. In artikel 1:6 van de Awb is bepaald dat de Awb niet van toepassing is op de opsporing en vervolging van strafbare feiten noch op de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen. Het handelen van strafrechtelijke organen wordt genormeerd door de regels van het Wetboek van Strafrecht en door de diverse bijzondere wetten, waarin de geldende materiële normen zijn verwoord en waarin soms ook van de algemene strafvordering afwijkende strafprocessuele bevoegdheden zijn opgenomen, en het WvSv, dat algemene regels van strafprocesrecht bevat, bevoegdheden in het leven roept en de grenzen van de bevoegdheden bepaalt.
Op grond van artikel 3 van de Politiewet 2012 heeft de politie tot taak te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven. Op grond van deze algemene politietaak, alsmede op grond van de last die in de artikelen 141 en 142 van het WvSv aan de aldaar genoemde ambtenaren wordt gegeven om strafbare feiten op te sporen, kunnen opsporingsambtenaren onderzoek doen. Een opsomming van de daarbij te hanteren methoden ontbreekt. Algemene opsporingsmethoden zijn niet in het WvSv geregeld. Er zijn wel bijzondere opsporingsbevoegdheden geregeld. Dit zijn observatie, infiltratie, de pseudo-koop of pseudo-dienstverlening, het stelselmatig inwinnen van informatie, het onderzoek doen in een besloten plaats zonder toestemming van de rechthebbende, het opnemen van vertrouwelijke communicatie, het onderzoek van telecommunicatie en het stelselmatig volgen of waarnemen. Opsporingsambtenaren kunnen, naast dat zij bevoegd zijn opsporingshandelingen te verrichten, ook bevoegd zijn tot het uitoefenen van controlebevoegdheden die in bijzondere wetten worden toegekend. Op grond van artikel 160 van de WVW 1994 bijvoorbeeld kan een ambtenaar de bestuurder van een voertuig vorderen zijn voertuig te doen stilhouden, terwijl het vijfde lid van het artikel bepaalt dat de bestuurder op eerste vordering van de opsporingsambtenaar verplicht is medewerking te verlenen aan een ademonderzoek. Als een bevoegde ambtenaar van deze bevoegdheid gebruikmaakt en de ademtest wijst een te hoog alcoholpromillage uit, dan is er een verdenking ontstaan en gaat controle over in opsporing.
In het bestuursrecht worden de sancties opgelegd door een bestuursorgaan. De rechter speelt in het bestuursrecht pas een rol indien een belanghebbende, na bezwaar of administratief beroep, beroep instelt bij de rechter. De rechter speelt in het strafrecht een centrale rol.

Bestuursdwang, dwangsom en gedogen
Omtrent de bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie bepaald artikel 5:4 van de Awb dat een bestuurlijke sanctie pas kan worden opgelegd voor zover de bevoegdheid daartoe bij of krachtens de wet is verleend en de overtreding en de sanctie hierop bij of krachtens een aan de gedraging voorafgaand wettelijk voorschrift zijn omschreven.
De Gemeentewet kent in artikel 125 aan het gemeentebestuur een algemene bevoegdheid toe tot het opleggen van een last onder bestuursdwang.
In artikel 5:21 van de Awb is de last onder bestuursdwang als volgt gedefinieerd: de herstelsanctie, inhoudende:

a. een last tot geheel of gedeeltelijk herstel van de overtreding, en
b. de bevoegdheid van het bestuursorgaan om de last door feitelijk handelen ten uitvoer te leggen, indien de last niet of niet tijdig wordt uitgevoerd.

Het feitelijk handelen omvat onder meer: het doen wegnemen, ontruimen, beletten, in de vorige toestand herstellen of het treffen van maatregelen om verdere nadelige gevolgen van een overtreding te voorkomen.
Het opleggen van een last onder bestuursdwang is dus zuiver gericht op het feitelijk in overeenstemming brengen met de bestuursrechtelijke voorschriften van een onwettige situatie. Dit heeft dus een herstellende werking en heet daarom ‘reparatoire sanctie’ of in termen van de Awb: een herstelsanctie (artikel 5:2, eerste lid, onder b).
Onder overtreding van een voorschrift wordt verstaan: een gedraging die in strijd is met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift (artikel 5:1, eerste lid, van de Awb). Daaronder

valt dus ook het niet nakomen van voorschriften die aan een vergunning zijn verbonden, zoals bijvoorbeeld geluidsvoorschriften bij een milieuvergunning.
In artikel 5:32 van de Awb is aangegeven dat een bestuursorgaan dat bevoegd is om een last onder bestuursdwang op te leggen, ook bevoegd is om een dwangsom op te leggen. Het opleggen van een dwangsom is een middel om de overtreder door het opleggen van een last om te betalen, te bewegen de overtreding te beëindigen. Bijna vanzelfsprekend hoort hier de vraag bij welk instrument het geschiktst is om aan de geconstateerde overtreding een einde te maken. Deze vraag zal steeds beantwoord moeten worden aan de hand van feiten, de omstandigheden en de belangen die aan de orde zijn. De wet laat zich hier niet over uit. Wel is in artikel 5:6 van de Awb bepaald dat het bestuursorgaan geen herstelsanctie oplegt zolang een andere wegens dezelfde overtreding opgelegde herstelsanctie van kracht is.
Met andere woorden: een combinatie van bestuursdwang met last dwangsom is niet mogelijk.
De eerste stap in een handhavingscyclus zal zijn dat een overtreding plaatsvindt dan wel gaat plaatsvinden. Dat betekent dat er een onderzoek moet worden gedaan. Met behulp van de toezichtsbevoegdheden wordt de situatie onderzocht. Hiervan zal de ambtenaar een rapport van bevindingen moeten opmaken. Het is belangrijk dat een dergelijk rapport van foto's of ander bewijsmateriaal wordt voorzien. Bij de voorbereiding van een besluit moet immers worden voldaan aan het zorgvuldigheidsbeginsel.

Het kan een keuze zijn van het bestuursorgaan om niet over te gaan tot handhaven. De met de wet strijdige situatie wordt dan gedoogd. Is een bestuursorgaan op de hoogte van de overtreding, maar wordt er geen actie nomen, dan is er sprake van passief gedogen. Het toepassen van bestuursdwang is een bevoegdheid, geen absolute verplichting. Een gemeente heeft dus de mogelijkheid om het belang van de handhaving door middel van bestuursdwang af te wegen tegen andere belangen, zoals de mogelijkheid om een andere bestuursrechtelijke sanctie in te zetten of over te gaan tot het gedogen. Deze vrijheid is echter betrekkelijk. Uit jurisprudentie blijkt dat er een beginselplicht tot handhaving bestaat. Bijvoorbeeld: ABRvS 22-03-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AB0934 (Dwangsom Camping Nunspeet). Enkel in geval van bijzondere omstandigheden kan van handhavend optreden worden afgezien. Het is goed dit te beseffen. Indien er namelijk een veelheid aan regelgeving binnen een gemeente bestaat, en de gemeente wordt op handhaving van die regels aangesproken, is zij in beginsel dus verplicht hier gevolg aan te geven. De handhaafbaarheid speelt dus een grote rol bij het opstellen van regels. Een duidelijk handhavingsbeleid is hierbij eveneens onontbeerlijk. Zeker als er een handhavingsachterstand moet worden ingelopen, is het van groot belang om in het handhavingsbeleid vast te leggen hoe de prioriteiten zijn bepaald.

Bestuursrechtelijk instrumentarium gemeenten
Gemeenten hebben in het kader van toezicht en handhaving een aantal bestuursrechtelijke instrumenten ter beschikking. Voor de bestuursrechtelijke instrumenten waarover gemeenten beschikken geldt een scheiding in sancties die erop zijn gericht de ontstane situatie in de gewenste situatie te herstellen (herstelsancties) en sancties die primair zijn bedoeld om bestraffend op te treden (punitieve sancties).

Bij de herstelsancties gaat het om de last onder bestuursdwang en de last onder dwangsom . Deze sancties kunnen alleen worden ingezet in situaties waarin herstel daadwerkelijk mogelijk is, zoals het terugbrengen van een bouwwerk in de oorspronkelijke staat. Het intrekken van een begunstigend besluit (vergunning, ontheffing, subsidie) is een voorbeeld van een herstelsanctie die vaak gevoeld wordt als een punitieve sanctie. De meeste normen uit de APV die verloederingsfeiten en onveiligheidsgevoelens van burgers moeten tegengaan lenen zich niet voor handhaving via dwangsom of bestuursdwang. Of het herstel is feitelijk niet mogelijk (denk aan geluidsoverlast), óf het herstel zélf, dan wel de controle daarop, leveren problemen op (denk aan een last onder dwangsom tot het niet meer voortijdig plaatsen van vuilniszakken op straat, die wekelijks gecontroleerd zou moeten worden).

Op 14 januari 2009 zijn de BBOOR en het bijbehorende Besluit (AMvB) in werking getreden. De BBOOR is neergelegd in de artikelen 154b en verder van de Gemeentewet. De wet geeft gemeenten een zelfstandige bevoegdheid om op te treden tegen veel voorkomende en overlast veroorzakende, lichte overtredingen van de APV en de Afvalstoffenverordening. Het is een punitieve sanctie.
Het betreft een zelfstandige bevoegdheid waarbij de raad bij verordening kan bepalen dat een bestuurlijke boete kan worden opgelegd voor overtreding van voorschriften uit de APV die strafbaar zijn gesteld en die niet bij AMvB zijn uitgezonderd. Ook overtreding van voorschriften uit de Afvalstoffenverordening die strafbaar zijn gesteld en die zijn genoemd in de AMvB kunnen bestuurlijk worden beboet. Heeft een gemeente de bestuurlijke boete ingevoerd dan kan zij te allen tijde besluiten de bestuurlijke boete weer af te schaffen. Een besluit van de raad tot intrekking van het besluit tot invoering van de bestuurlijke boete treedt echter niet eerder in werking dan na twaalf maanden na de bekendmaking van het intrekkingsbesluit.
De bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete wordt uitgeoefend of door het college, of door de burgemeester, namelijk indien de toepassing van dit middel dient tot handhaving van regels die de burgemeester uitvoert.
Tegen de boeteoplegging kan conform de rechtsgang van de Awb bezwaar worden gemaakt en beroep worden ingesteld. De boete dient door een bestuurlijk toezichthouder in dienst van de gemeente te worden opgelegd, die tevens BOA in het kader van de identificatieplicht is. Mandateren van deze bevoegdheid aan particuliere toezichthouders is niet toegestaan. De eis dat de toezichthouder tevens BOA is, complementeert het geheel aan bevoegdheden om de bestuurlijke boete te effectueren. Mocht niet voldaan worden aan het verzoek van de toezichthouder om inzage te verlenen in het identiteitsbewijs, dan kan de toezichthouder optreden als BOA en hiervan een proces-verbaal opmaken.
De opbrengsten van de boeten komen toe aan de gemeenten. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de incasso en de registratie van opgelegde boeten.
In gemeenten waar gekozen wordt voor invoering van de bestuurlijke boete krijgt het gemeentebestuur voor wat betreft de aanpak van de kleine ergernissen het primaat bij de handhaving in de publieke ruimte en neemt de rol van de politie hierbij af. Daarbij zal de lijn zijn dat waar gekozen is voor bestuurlijke beboeting, de politie niet meer stelselmatig aandacht besteedt aan kleine ergernissen en het bestuur een 24-uurs beschikbaarheid van de bestuurlijke toezichthouders waarborgt. De politie blijft wel bevoegd om, waar nodig, strafrechtelijk op te treden tegen de overtreding van de APV-normen.

Strafrechtelijk instrumentarium gemeenten
Op 7 juli 2006 is de Wet OM-afdoening van kracht geworden. Hiertoe zijn de Wetboeken van Strafvordering en Strafrecht gewijzigd. Vanaf 2009 hebben gemeenten gefaseerd de mogelijkheid gekregen OM-strafbeschikkingen uit te vaardigen.
Het gaat hierbij om zogeheten ‘bestuurlijke strafbeschikkingen overlast’ waarmee aan personen die overtredingen begaan een geldboete kan worden opgelegd. De te bestraffen overtredingen staan vermeld in de OM-beleidsregels voor de (bestuurlijke)strafbeschikking overlast en zien op lichte (aan de APV en afvalstoffenverordening gerelateerde) overlastfeiten.
Het Ministerie van Justitie en Veiligheid kent in overleg met het OM deze strafbeschikkingsbevoegdheid toe. Artikel 257b van het WvSv is op dit moment de grondslag voor de gemeentelijke bevoegdheid om (middels een BOA) een strafbeschikking uit te vaardigen. Van de bevoegdheid kan gebruik worden gemaakt onder toezicht van en volgens richtlijnen vastgesteld door het College van procureurs-generaal (OM).

Omdat op de strafbeschikking het strafrecht van toepassing is kan een belanghebbende hiertegen geen bezwaar en beroepsprocedure bij de bestuursrechter voeren. Men zal in verzet kunnen gaan bij het OM en uiteindelijk in bij hoger of cassatie kunnengaan.

Artikel 6:1 Sanctiebepaling
Op grond van artikel 154 van de Gemeentewet kan de raad op overtreding van zijn verordeningen straf stellen. Artikel 6:1, eerste en tweede lid, regelt dat het niet-naleven van de in de APV genoemde voorschriften of beperkingen die aan een vergunning of een ontheffing zijn verbonden een strafbaar feit oplevert.

De op te leggen straf mag niet zwaarder zijn dan hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie, al dan niet met openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak. In artikel 23 van het WvSr zijn de maxima van de zes boetecategorieën opgenomen. Het maximum van een boete van de eerste categorie bedraagt € 415 en van de tweede categorie € 4.150. Het is overigens uiteindelijk de strafrechter die de soort en de maat van de straf in een concreet geval bepaalt, tot de grens van de door de raad gekozen boetecategorie. Hierbij dient de rechter op grond van artikel 24 van het WvSr rekening te houden met de draagkracht van de verdachte. Het wettelijk minimum van de geldboete bedraagt op grond van artikel 23, tweede lid, van het WvSr € 3.De Gemeentewet heeft aan de raad de keuze gelaten op overtreding van verordeningen geldboete te stellen van de eerste óf de tweede categorie. De raad heeft daarbij de ruimte om binnen de verordening onderscheid te maken naar bepalingen waar bij overtreding een straf van de eerste dan wel van de tweede categorie op staat. Uiteraard kan in de APV ook worden gekozen voor een enkele strafmaat. De gemeente verliest dan echter de mogelijkheid om scheiding aan te brengen tussen lichte en zwaardere overtredingen. Het is niet mogelijk om van de indeling in boetecategorieën af te wijken, bijvoorbeeld door een maximumboete van € 1000 te stellen.

Strafbaarheid rechtspersonen
Op grond van artikel 91 juncto 51 van het WvSr. vallen ook rechtspersonen onder de werking van de sanctiebepaling. Bij veroordeling van een rechtspersoon kan de rechter een geldboete opleggen tot ten hoogste het bedrag van de naast hogere categorie “indien de voor het feit bepaalde boetecategorie geen passende bestraffing toelaat” (artikel 23, zevende en achtste lid, van het WvSr). Dat betekent dat voor overtredingen van de APV door een rechtspersoon de rechter de mogelijkheid heeft een boete van de derde categorie op te leggen € 8.300).

Uitgangspunten bij een keuze tussen de tweede en de eerste geldboetecategorie
Het is niet goed mogelijk om algemene criteria te geven voor de vraag of een overtreding van een gemeentelijke verordening bedreigd moet worden met een boete van de eerste (lichte overtredingen) dan wel de tweede categorie. De opvatting van de raad over de ernst van bepaalde overtredingen is hiervoor maatgevend. Wel kunnen enkele algemene uitgangspunten worden genoemd:

a. De hoogte van een op te leggen boete zal in overeenstemming moeten zijn met de aard van de overtreding. Gezien de aard van de bepalingen van de APV kan als algemene lijn worden gehanteerd dat op overtredingen een straf van de tweede categorie wordt gesteld. Op de overtredingen die de raad minder ernstig acht, kan een boete van de eerste categorie worden gesteld. Overigens dient er bij de vaststelling van de strafhoogte rekening te worden gehouden met het feit dat ook de lichtere delicten soms onder zodanige omstandigheden kunnen worden gepleegd, dat zij een zwaardere bestraffing verdienen. Het komt nog wel eens voor dat de rechter er behoefte aan heeft, voor bijvoorbeeld bepaalde baldadigheidsdelicten - waarop in het algemeen een zware straf niet past - met het oog op de algemene preventie, een zwaardere straf op te leggen. Desondanks blijft het gewenst om na te gaan welke overtredingen in de eigen gemeentelijke verordeningen in aanmerking komen voor onderbrenging in de eerste categorie.
b. Op milieuovertredingen, met name overtredingen die ook door rechtspersonen kunnen worden gepleegd, wordt veelal een boete van tweede categorie gesteld.
c. Indien aanvullend wordt opgetreden ten opzichte van provinciale verordeningen, kan als uitgangspunt worden gehanteerd dat de raad kiest voor een geldboete van de eerste

categorie indien de provinciale regelgever daar ook voor heeft gekozen. Een voorbeeld. In een provinciale landschapsverordening is het verboden om zonder vergunning buiten de bebouwde kom op of aan onroerend goed commerciële reclames aan te brengen of te hebben. In een APV is, uit hoofde van hetzelfde motief, eenzelfde verbod opgenomen voor het gebied binnen de bebouwde kom. Zou nu overtreding van het provinciale voorschrift worden bedreigd met een geldboete volgens de eerste categorie, terwijl op overtreding van het gemeentelijk voorschrift een geldboete is gesteld volgens de tweede categorie, dan zouden voor identieke gedragingen verschillende maximumstraffen gelden (€ 415 buiten de bebouwde kom; € 4.150 binnen de bebouwde kom). Overigens staat het de raad vrij om in dit soort gevallen toch te kiezen voor de tweede categorie.
d. Indien de raad aanvullend optreedt ten opzichte van een rijksregeling, kan net als bij de provincie als uitgangspunt worden genomen dat het Rijk wordt gevolgd bij de keuze van de boetecategorie. Zo zijn in elke APV wel bepalingen opgenomen die een aanvulling zijn op overtredingen waar Boek III WvSr een boete van eerste categorie op stelt. Het betreft veelal artikelen die beogen overlast en baldadigheid tegen te gaan. De volgende APV-bepalingen kunnen worden aangemerkt als een dergelijke aanvulling.

1. De artikelen 2:47 tot en met 2:50, voorschriften die baldadigheid en overlast beogen tegen te gaan. Dit zijn aanvullingen op de artikelen 424 (baldadigheid op of aan de weg) en 426bis van het WvSr (belemmering van een ander in zijn vrijheid van beweging op de weg, zich opdringen aan een ander, hinderlijk volgen).
2. Artikel 4:6 is een aanvulling op artikel 431 van het WvSr (rumoer of burengerucht waardoor de nachtrust kan worden verstoord).

Zo is ook in verschillende APV's (zie artikel 5:32 (Crossterreinen)) als aanvulling op artikel 10, eerste lid, van de WVW 1994 een regeling opgenomen voor het houden van wedstrijden met motorrijtuigen op andere plaatsen dan de weg en voor wedstrijden anders dan met voertuigen op of aan de weg. Ingevolge artikel 10, eerste lid, van de WVW 1994 is het behoudens ontheffing op grond van artikel 148 van de WVW 1994 – verboden om op de weg een wedstrijd te houden. Overtreding van dit verbod wordt bedreigd met een geldboete van de eerste categorie.

In bijzondere wetten wordt aan gemeenten vaak de bevoegdheid gegeven of de verplichting opgelegd om nadere voorschriften vast te stellen. Ook de strafbaarstelling van de overtreding van deze gemeentelijke voorschriften is veelal in deze wetten opgenomen. De opsomming in het eerste en tweede lid van dit artikel bevatten dan ook geen in deze verordening opgenomen voorschriften, op overtreding waarvan straf is bedreigd in de bijzondere wet. Dat betreft:

- artikel 2:6; overtreding van deze voorschriften is strafbaar gesteld in de artikelen 437 en 437ter van het WvSr (boete van de tweede respectievelijk derde categorie) en
- de voorschriften uit hoofdstuk 2, afdeling 5, 'Regulering paracommerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet'. Zie daarvoor het algemene gedeelte van de toelichting bij die afdeling.

Hechtenis?
Het zal zelden voorkomen dat voor overtreding van een APV-bepaling hechtenis wordt opgelegd, zeker nu ernaar gestreefd wordt de korte vrijheidsstraf nog meer terug te dringen 'ten gunste' van de geldboete. Toch is in het eerste lid van dit artikel de mogelijkheid van hechtenis opgenomen omdat niet bij voorbaat kan worden uitgesloten dat in bepaalde (uitzondering)gevallen (bijvoorbeeld in het geval van recidive) de rechter behoefte heeft aan de mogelijkheid tot oplegging van een vrijheidsstraf.
Op overtreding van de in het tweede lid van dit artikel genoemde – in de eerste geldboetecategorie ingedeelde – bepalingen, is echter geen hechtenis gesteld, omdat het hier lichte overtredingen betreft.

Strafbaarstelling niet-naleving nadere regels en vergunningsvoorschriften
Niet alleen de overtreding van in de verordening opgenomen bepalingen wordt in dit artikel met straf bedreigd. In een aantal bepalingen wordt aan het college de bevoegdheid gedelegeerd nadere regels te stellen. Ook de overtreding hiervan levert een strafbaar feit op. Dit geldt ook voor de overtreding van krachtens artikel 1:4 gegeven beperkingen en voorschriften bij een vergunning of een ontheffing. Formeel levert dit laatste een overtreding van artikel 1:4, tweede lid, op. Hierin is de verplichting opgenomen dat degene aan wie krachtens de APV een vergunning of ontheffing is verleend, verplicht is de daaraan verbonden voorschriften en beperkingen na te komen.

Wabo
Overtredingen van bepalingen die voortvloeien uit de Wabo (zoals handelingen zonder of in strijd met een omgevingsvergunning) zijn in de WED aangeduid als economische delicten. Dat heeft gevolgen voor de strafmaat, die onder de WED anders is dan onder de APV. Om dat onderscheid duidelijk te maken is het derde lid toegevoegd.

Jurisprudentie
HR 26-02-1957, NJ 1957, 253 (APV Eindhoven). Aanvullingen op de artikelen 424 (baldadigheid op of aan de weg) en artikel 426 van het WvSr (belemmering van een ander in zijn vrijheid van beweging op de weg, zich opdringen aan een ander, hinderlijk volgen) door gemeentelijke voorschriften zijn toelaatbaar.

HR 26-10-1954, NJ 1954, 779 (APV Amsterdam). Het staat de gemeentelijke wetgever vrij aanvullende regelen te geven tot het tegengaan van hinderlijke geluiden. De APV-bepaling is een toegestane aanvulling op artikel 431 van het WvSr (rumoer of burengerucht waardoor de nachtrust kan worden verstoord).

[*Vierde lid*
In het vierde lid is de bevoegdheid neergelegd een bestuurlijke boete op te leggen ter handhaving van de regels gesteld krachtens artikel 3, derde lid, van de Wet veiligheidsregio's. De hoogte van deze boete is maximaal gelijk aan een geldboete van de derde categorie. Het verdient aanbeveling beleidsregels te hebben over de hoogte van de boete. Voorheen was de bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete opgenomen in artikel 8 van de VNG Model Brandbeveiligingsverordening 2012. Met het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen wordt in het onderwerp van de in de Brandbeveiligingsverordening neergelegde regels voorzien. De raad is ingevolge artikel 64, tweede lid, van de Wet veiligheidsregio's nog steeds bevoegd om bij verordening te bepalen dat een bestuurlijke boete kan worden opgelegd voor overtreding van de regels, gesteld krachtens artikel 3 van de Wet veiligheidsregio's. Doordat de VNG Model Brandbeveiligingsverordening 2012 is vervallen, is de bevoegdheid een bestuurlijke boete op te leggen voor overtreding van de krachtens artikel 3 van de Wet veiligheidsregio's gestelde regels ondergebracht in de APV.]

Artikel 6:2 Toezichthouders
In dit artikel – en eventueel krachtens dit artikel, door het college dan wel door de burgemeester – worden de toezichthouders aangewezen. Toezichthouders zijn personen die bij of krachtens wettelijk voorschrift belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift (artikel 5:11 van de Awb). De basis voor deze aanwijzingsbevoegdheid wordt gevonden in hoofdstuk 5 (handhaving) van de Awb. Daarin zijn algemene regels gegeven voor de bestuursrechtelijke handhaving van algemeen geldende rechtsregels en individueel geldende voorschriften.
Politieambtenaren zijn alleen te beschouwen als toezichthouders voor zover zij bij of krachtens een bijzondere wet als zodanig zijn aangewezen. Artikel 3 van de Politiewet 2012, dat een algemene

omschrijving van de politietaak bevat, kan niet worden beschouwd als een wettelijk voorschrift in de zin van het artikel.

[*Van diverse kanten is de VNG er op gewezen dat het aan te raden is dat politieambtenaren zijn aangewezen als toezichthouder. Enerzijds omdat dit voor sommige bepalingen goed aansluit op hun opsporingsbevoegdheid (inbrekerswerktuigen, bestrijding heling), anderzijds omdat daarmee hun algemene taak met betrekking tot de openbare orde tot uiting komt. Met het opnemen van deze bepaling krijgen politieambtenaren voor wat betreft de APV de beschikking over de toezichtsbevoegdheden genoemd in de artikelen 5:15 tot en met 5:19 van de Awb. Politieambtenaren combineren dan, net als dat voor BOA's het geval is, het toezichthouderschap met hun taak als opsporingsambtenaar.*
Politieambtenaren kunnen in het eerste lid of krachtens het tweede lid worden aangewezen. In beide gevallen wordt geadviseerd om geen eenheids-aanduiding (bijvoorbeeld "politiefunctionarissen van de eenheid Midden-Nederland") op te nemen. Dit heeft namelijk tot gevolg dat ambtenaren van de politie van de landelijke eenheid die – ook als zij weliswaar in de betrokken regio werkzaam zijn – niet bevoegd zijn om als toezichthouder ten aanzien van de APV op te treden. In verschillende gemeenten is dit in de praktijk een probleem gebleken.
Het is van belang dat gemeenten die overwegen politieambtenaren aan te wijzen daarover in overleg treden met de verantwoordelijke korpsleiding. Een toezichthouder is bijvoorbeeld bevoegd om voertuigen te doorzoeken (artikel 5:19, eerste lid, van de Awb) en een ieder is verplicht aan een toezichthouder medewerking te verlenen (artikel 5:20, eerste lid, van de Awb). Voor een toezichthouder die tevens opsporingsambtenaar is, is het van groot belang dat deze, als hij als toezichthouder iets aantreft dat leidt tot opsporing, tijdig een cautie uitdeelt. Aan opsporing hoeft de betrokkene immers, anders dan bij toezicht, niet mee te werken, en als hij daar niet tijdig op wordt gewezen kan dat gevolgen hebben voor een eventuele strafzaak.
Toezichthouders kunnen zowel individueel als categoraal worden aangewezen. Bij een individuele aanwijzing worden personen met toezicht belast door hen met name te noemen of door aanduiding van hun functie. Bij een categorale aanwijzing wordt in het aanwijzingsbesluit veelal de dienst genoemd waartoe de met toezicht belaste personen behoren.]

Legitimatieplicht toezichthouder
Een toezichthouder dient zich, indien gevraagd, te kunnen legitimeren (artikel 5:12 van de Awb). Het legitimatiebewijs wordt uitgegeven door het bestuursorgaan onder verantwoordelijkheid waarvan de toezichthouder werkzaam is. Het in artikel 5:12, derde lid, van de Awb genoemde 'model' van het legitimatiebewijs is vastgesteld bij de Regeling model legitimatiebewijs toezichthouders Awb. Deze regeling bevat echter geen echt model, maar een opsomming van alle elementen die in ieder geval op het legitimatiebewijs moeten zijn opgenomen en een voorbeeld van een legitimatiebewijs.

Het evenredigheidsbeginsel
In artikel 5:13 van de Awb is het evenredigheidsbeginsel neergelegd. Een toezichthouder mag zijn bevoegdheid slechts uitoefenen voor zover dit redelijkerwijs voor de vervulling van zijn taak noodzakelijk is. Een toezichthouder kan derhalve niet te allen tijde gebruik maken van alle bevoegdheden die in de Awb standaard aan toezichthouders worden toegekend. Steeds zal de afweging gemaakt moeten worden of het voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs noodzakelijk is. Bepalend hiervoor is de aard van het voorschrift op de naleving waarvan een toezichthouder moet toezien.

Bevoegdheden toezichthouder
In de artikelen 5:15 tot en met 5:19 van de Awb worden bevoegdheden aan toezichthouders toegekend. In artikel 5:14 van de Awb is de mogelijkheid opgenomen om aan een toezichthouder minder bevoegdheden toe te kennen. Zo is op voorhand vaak al duidelijk welke bevoegdheden voor het uitoefenen van toezicht niet relevant zijn of per definitie onevenredig.

Op basis van artikel 5:15 van de Awb is een toezichthouder bevoegd elke plaats te betreden met uitzondering van woningen zonder toestemming van de bewoner. ‘Plaats’ is daarbij een ruim begrip en omvat niet alleen erven en andere (bedrijfs)terreinen, maar ook (bedrijfs)gebouwen. Dat de Awb een uitzondering maakt voor het betreden van een woning zonder toestemming van de bewoner vloeit voort uit het in artikel 12 van de Grondwet vastgelegde ‘huisrecht’. Op grond hiervan is voor het binnentreden van woningen zonder toestemming van de bewoner steeds een grondslag in een bijzondere wet vereist. Voor de handhaving van gemeentelijke verordeningen is de basis voor het binnentreden zonder toestemming van de bewoner gelegd in artikel 149a van de Gemeentewet. Op grond van dit artikel kan aan toezichthouders deze bevoegdheid worden toegekend, indien het gaat om het toezicht op de naleving van bij verordening gegeven voorschriften die strekken tot handhaving van de openbare orde of veiligheid of bescherming van het leven of de gezondheid van personen. In artikel 6:3 wordt deze bevoegdheid aan toezichthouders toegekend. In de Awbi zijn de vormvoorschriften gegeven die bij het binnentreden van een woning in acht genomen moeten worden. In de toelichting op artikel 6:3 wordt nader op de Awbi ingegaan.
De bevoegdheid tot het betreden van plaatsen houdt niet tevens in de bevoegdheid tot het doorzoeken van die plaatsen. De Awb geeft toezichthouders dus niet de bevoegdheid om willekeurig kasten, laden en andere bergplaatsen te openen. In gevallen waarin die bevoegdheid niettemin noodzakelijk is, dient deze te worden verschaft door de bijzondere wetgever.
Artikel 5:16 van de Awb geeft de toezichthouder de bevoegdheid om inlichtingen te vorderen. Op grond van artikel 5:20 van de Awb is een ieder ook verplicht deze inlichtingen te verstrekken, behoudens een aantal uitzonderingen dat terug te voeren is op het beroepsgeheim.
In de artikelen 5:17 tot en met 5:19 van de Awb worden aan toezichthouders de bevoegdheden verleend om inzage te vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden en om zaken en vervoermiddelen te onderzoeken.

Bijzondere wetten
Bijzondere (medebewinds)wetten die de raad bevoegd verklaren of verplichten tot het maken van verordeningen (zoals de Wm, de Woningwet en – in relatie tot de APV in het bijzonder van belang – de Alcoholwet), kunnen op het punt van de aanwijzing van toezichthoudende ambtenaren een eigen regeling bevatten. Die aanwijzing heeft doorgaans tot gevolg dat de aangewezen ambtenaar bepaalde (toezicht)bevoegdheden krijgt.
Zo krijgen in artikel 42 van de Alcoholwet de toezichthouders die belast zijn met het toezicht op het bepaalde bij en krachtens die wet (het gaat hier ook om hoofdstuk 2, afdeling 5, ‘Regulering paracommerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet’) eveneens de bevoegdheid om een woning binnen te treden zonder toestemming van de bewoners, als daar alcoholhoudende drank wordt verstrekt aan particulieren of als zij vermoeden dat dat daar gebeurt.

Toezicht en opsporing
De meeste bepalingen van de APV bevatten ge- en verboden. Op de naleving hiervan dient te worden toegezien en bij overtreding dient te worden opgetreden. Dit kan op twee manieren gebeuren: bestuursrechtelijk – door onder andere het opleggen van een last onder bestuursdwang of onder dwangsom – en strafrechtelijk. Voor beide vormen van handhaving dienen personen te worden aangewezen met toezichthoudende respectievelijk opsporingsbevoegdheden. Alleen voor de aanwijzing van de toezichthouders is een bepaling opgenomen in de APV. De opsporingsambtenaren worden aangewezen in de artikelen 141 en 142 van het WvSv.
Het onderscheid tussen toezicht en opsporing is van belang, aangezien er een onderscheid bestaat, zowel naar inhoud als naar de voorwaarden waaronder zij op grond van de wet kunnen worden uitgeoefend. Het kenmerkende onderscheid tussen beide is dat bij toezicht op de naleving geen sprake hoeft te zijn van enig vermoeden van overtreding van een wettelijk voorschrift en bij opsporing wel. Ook zonder dat vermoeden heeft het bestuur de taak na te gaan of bijvoorbeeld de voorschriften van een vergunning in acht worden genomen. Indien mocht blijken dat in strijd met het voorschrift wordt gehandeld, hoeft dit ook niet automatisch te leiden tot een strafrechtelijke

vervolging. Het hanteren van bestuursrechtelijke middelen zoals het intrekken van de vergunning of het toepassen van bestuursdwang vormen in veel gevallen een meer passende reactie.
Ook al is de uitoefening van het toezicht niet gebonden aan het bestaan van vermoeden dat een wettelijk voorschrift is overtreden, toch kan hiervan wel blijken bij het toezicht. Op dat moment wordt de vraag naar de verhouding tussen de toezichthoudende en opsporingsbevoegdheden van belang, in het bijzonder wanneer beide bevoegdheden in dezelfde persoon zijn verenigd. Beide bevoegdheden kunnen naast elkaar worden toegepast, zolang gezorgd wordt dat de bevoegdheden die samenhangen met het toezicht en de bevoegdheden die samenhangen met de opsporing worden gebruikt waarvoor ze zijn toegekend. Op het moment dat toezicht overgaat in opsporing is het derhalve zaak er voor te zorgen dat de waarborgen die aan de verdachte toekomen in het kader van de opsporing in acht worden genomen.
De voornaamste verschillen tussen toezicht en opsporing zijn de volgende.

- Toezicht heeft betrekking op de naleving van de voorschriften die tot burgers en bedrijven zijn gericht en heeft vaak preventieve werking. Opsporing dient gericht te zijn op strafrechtelijke afdoening.
- Toezicht is een bestuurlijke activiteit en wordt derhalve genormeerd door de Awb. De opsporing wordt geregeld WvSv.

Opsporingsambtenaren
In de artikelen 141 en 142 van het WvSv worden de met de opsporing van strafbare feiten belaste ambtenaren genoemd. De in artikel 141 genoemde ambtenaren hebben een opsporingsbevoegdheid die in principe voor alle strafbare feiten geldt (algemene opsporingsbevoegdheid). Artikel 142 betreft de BOA's die in de regel een opsporingsbevoegdheid hebben voor een beperkt aantal strafbare feiten (beperkte opsporingsbevoegdheid).
Op basis van artikel 142, eerste lid, onder c, van het WvSv hebben de volgende – voor de APV relevante – personen opsporingsbevoegdheid:

- personen die bij bijzondere wetten met de opsporing van de daarin bedoelde strafbare feiten worden belast, en
- personen die bij verordening zijn belast met het toezicht op de naleving van die verordening, een en ander voor het die feiten betreft en die personen zijn beëdigd.

Tot de eerste groep behoren bijvoorbeeld ambtenaren van bouw- en woningtoezicht. De grondslag van de opsporingsbevoegdheid ligt in de Woningwet. Tot de tweede groep behoren bijvoorbeeld milieu- en parkeerwachters, belast met het toezicht op de desbetreffende autonome bepalingen in de APV.
Sinds 1 mei 2018 volgt voorts uitdrukkelijk uit artikel 142, eerste lid, onder c, van het WvSv, dat het ook kan gaan om personen die 'krachtens' verordening zijn belast met het toezicht (dus via een aanwijzingsbesluit van het college of de burgemeester).
Aangezien buitengewone opsporingsambtenaren hun aanwijzing aan het WvSv ontlenen, is een nadere regeling in de APV niet mogelijk. De aanwijzing als toezichthouders in de APV is de grondslag voor de aanwijzing als BOA. De opsporingsbevoegdheid van de buitengewone opsporingsambtenaren beperkt zich tot die zaken waarvoor zij toezichthouder zijn. De personen die op grond van dit artikel worden aangewezen, dienen op grond van het Besluit BOA aan de volgende voorwaarden te voldoen:

1. zij dienen te voldoen aan de eisen van vakbekwaamheid en betrouwbaarheid;
2. zij dienen te zijn beëdigd door het College van procureurs-generaal (volgens artikel 18, eerste lid, van het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar).

De akte van beëdiging bevat een aantal gegevens met betrekking tot de BOA, waaronder in ieder geval de feiten tot de opsporing waarvoor de opsporingsbevoegdheid geldt. De akte wordt op naam van de desbetreffende ambtenaar gesteld en na de beëdiging aan hem uitgereikt. De akte wordt voor vijf jaar afgegeven. Hierna kan hij worden verlengd, mits de ambtenaar nog voldoet aan de eisen van vakbekwaamheid en betrouwbaarheid.

Gemeentelijke verordeningen en opsporing
Aan opsporingsambtenaren kan op grond van artikel 149a van de Gemeentewet, met inachtneming van de Awbi, de bevoegdheid tot het binnentreden van woningen worden verleend (zie verder de toelichting bij artikel 6:3). Hun overige opsporingsbevoegdheden ontlenen zij aan het WvSv. De raad heeft hiernaast niet de bevoegdheid om andere opsporingsbevoegdheden te creëren. Ingevolge artikel 1 van het WvSv mag bij gemeentelijke verordening geen regeling worden gegeven omtrent de opsporing of het bewijs van de in die verordening strafbaar gestelde feiten.
Ook in een aantal bijzondere wetten worden opsporingsambtenaren aangewezen. Dit is met name van belang voor de medebewindvoorschriften die in op deze wetten gebaseerde verordening zijn opgenomen. Een speciale regeling geldt voor de op de artikelen 437 en 437ter van het WvSr gebaseerde en in afdeling 2.5 opgenomen bepalingen ter bestrijding van heling van goederen. De in de artikelen 551 en 552 van het WvSv geregelde opsporings- en toezichtbevoegdheden komen reeds toe aan de algemene opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141 van het WvSv. Gezien de bijzondere materie is het in het algemeen niet zinvol om ook nog eens buitengewone opsporingsambtenaren aan te wijzen.

Toezichthoudende ambtenaren belasten met opsporing?
Gezien het voorgaande zijn toezichthoudende ambtenaren vanuit hun aanstelling in hun functie niet automatisch belast met opsporing. Dit zal in veel gevallen ook niet nodig zijn. Veelal kan volstaan worden met toezichthoudende bevoegdheden. Indien namelijk de handhaving van bepaalde wettelijke voorschriften voornamelijk bestuursrechtelijk geschiedt (bestuursdwang, dwangsom), is het niet nodig om te beschikken over opsporingsbevoegdheden. Dit is pas vereist indien men strafrechtelijk wil gaan handhaven. In die situatie is het vaak ook niet noodzakelijk om alle toezichthouders opsporingsbevoegdheden te geven. Veelal kan worden volstaan met één of enkele opsporingsambtenaren. Ook kan soms de hulp ingeroepen worden van een algemeen opsporingsambtenaar (ambtenaar van politie).

Artikel 6:3 Binnentreden woningen
Algemeen
Het is soms noodzakelijk dat personen die belast zijn met het toezicht op de naleving dan wel de opsporing van overtredingen van de APV bepaalde plaatsen kunnen betreden. In artikel 5:15 van de Awb is deze bevoegdheid aan toezichthouders toegekend voor alle plaatsen, met uitzondering van het binnen treden van woningen zonder toestemming van de bewoners. De woning geniet extra bescherming op basis van artikel 12 van de Grondwet, dat het zogenaamde ‘huisrecht’ regelt. Het betreden van de woning zonder toestemming van de bewoner is daarom met veel waarborgen omkleed. Op het betreden van een woning met toestemming van de bewoner zijn deze waarborgen niet van toepassing, al gelden daar wel de, zij het wat beperktere, vormvoorschriften van de Awbi.
De bevoegdheid voor het binnentreden zonder toestemming van de bewoner kent drie elementen:

1. de bevoegdheid tot binnentreden dient bij of krachtens de wet te zijn verleend;
2. de personen aan wie de bevoegdheid is verleend dienen bij of krachtens de wet te worden aangewezen, en
3. er dienen bepaalde vormvoorschriften in acht te worden genomen.

Wettelijke grondslag bevoegdheid
Zowel het verlenen van de bevoegdheid tot het binnentreden als het aanwijzen van de personen die mogen binnentreden dient bij of krachtens de wet te gebeuren. Artikel 149a van de Gemeentewet geeft de raad de bevoegdheid om bij verordening personen aan te wijzen die woningen mogen binnentreden zonder toestemming van de bewoner. Het moet dan gaan om personen die belast zijn met het toezicht op de naleving of de opsporing van de overtreding van bij verordening gegeven voorschriften die strekken tot handhaving van de openbare orde of veiligheid of bescherming van het leven of de gezondheid van personen. In dit artikel wordt gebruikgemaakt van deze bevoegdheid.

Voor enkele bepalingen in de APV wordt de bevoegdheid om een woning zonder toestemming van de bewoner te betreden rechtstreeks ontleend aan een bijzondere wet. Het betreft artikel 2:67 en 2:68 en de op artikel 437ter van het WvSr gebaseerde gemeentelijke helingvoorschriften. Artikel 552 van het WvSv bepaalt dat de in artikel 141 bedoelde opsporingsambtenaren en de ambtenaren die krachtens artikel 142 zijn belast met de opsporing van de bij de artikelen 437, 437bis of 437ter van het WvSr strafbaar gestelde feiten, toegang hebben tot elke plaats hebben waarvan redelijkerwijs vermoed kan worden dat zij wordt gebruikt door een handelaar als bedoeld in laatstgenoemde artikelen.

Vormvoorschriften
In de Awbi zijn de vormvoorschriften opgenomen die een persoon die een woning wil betreden in acht moet nemen. Hij dient:

- zich te legitimeren (artikel 1);
- mededeling te doen van het doel van het binnentreden (artikel 1);
- te beschikken over een schriftelijke machtiging (artikel 2);
- verslag te maken van het binnentreden (artikel 10).

De in artikel 1 opgenomen voorschriften gelden voor iedere binnentreding, dus ook indien dit gebeurt met toestemming van de bewoner. De artikelen 2 tot en met 11 van de Awbi gelden alleen als zonder toestemming van de bewoner wordt binnengetreden.
Degene die binnentreedt, dient te beschikken over een machtiging. In deze machtiging is aangegeven in welke woning binnengetreden kan worden. De Awbi gaat daarbij in beginsel uit van een machtiging voor één woning. Zo nodig kunnen in de machtiging echter maximaal drie andere afzonderlijk te noemen woningen worden opgenomen (zie de Regeling vaststelling model machtiging tot binnentreden (http://wetten.overheid.nl/BWBR0018484/2005-08), voor een model voor de machtiging).
In artikel 3 van de Awbi wordt aangegeven wie een machtiging tot binnentreden kunnen afgeven: de procureur-generaal bij het gerechtshof, de officier van justitie en de hulpofficier van justitie hebben een algemene bevoegdheid hiertoe gekregen. Hiernaast kan ook de burgemeester bevoegd zijn machtigingen te verlenen. Dit is het geval indien het binnentreden in de woning in een ander doel is gelegen dan in het kader van strafvordering (bijvoorbeeld bij woningontruimingen). De bevoegdheid machtigingen om binnen te treden af te geven, kan niet worden gemandateerd.
In artikel 5:27 van de Awb is voor het binnentreden zonder toestemming van de bewoner bij de uitoefening van bestuursdwang een andere regeling opgenomen. De bevoegdheid tot het afgeven van de machtiging is daar, naast de in de Awbi genoemde functionarissen, bij hetzelfde bestuursorgaan gelegd dat de bestuursdwang toepast. Dit betekent dat een college dat bestuursdwang wil uitoefenen, ook de eventueel benodigde machtiging moet afgeven.
Artikel 2, derde lid, van de Awbi voorziet in de bevoegdheid om in uitzonderlijke omstandigheden zonder machtiging en zonder toestemming de woning binnen te treden. Dit is het geval in situaties waarbij ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen dreigt, zoals bij de ontdekking op heterdaad van een geweldsdelict in een woning of de aanwezigheid in een woning van een bewapend persoon die van zijn wapen gebruik zou kunnen maken. Men kan ook denken aan gevallen waarin de belangen van de bewoner ernstig worden aangetast, zoals bij de ontdekking op heterdaad van een inbraak in de woning. Als de opsporingsambtenaar de bewoner, bijvoorbeeld als gevolg van diens afwezigheid, niet om toestemming tot binnentreden kan vragen, is hij bevoegd om ter bescherming van diens belangen zonder machtiging binnen te treden. Onder deze omstandigheden bestaat er dus steeds de noodzaak om terstond op te treden en is binnentreden zonder toestemming én zonder machtiging gerechtvaardigd.
Op het binnentreden van een woning zonder toestemming van de bewoner, blijft ook bij spoedeisende gevallen de Awbi zo veel mogelijk van toepassing. Het spoedeisende karakter van de situatie is derhalve voornamelijk van invloed op het hebben van een machtiging. Dat betekent dat deze bevoegdheid slechts kan worden uitgeoefend door personen die bij of krachtens de wet bevoegd zijn verklaard zonder toestemming van de bewoner binnen te treden.

Van binnentreden zonder toestemming van de bewoner dient na afloop een verslag opgemaakt te worden (artikel 10 van de Awbi, zie de circulaire van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van 15 augustus 1994, 452425/294 voor een voorbeeldverslag).

Artikel 6:4 Intrekking oude verordening
In artikel 6:4 wordt geen tijdstip vermeld waarop de oude verordening wordt ingetrokken. Dat is ook niet nodig. De datum waarop de nieuwe verordening in werking treedt, is de datum waarop de oude verordening vervalt.

Artikel 6:5 Overgangsbepaling
Van belang is in de overgangsbepalingen aan te geven of bestaande vergunningen, ontheffingen, enz. al dan niet hun rechtskracht blijven behouden na de inwerkingtreding van deze verordening.
Op aanvragen om een besluit, ingediend onder de oude verordening, wordt volgens de Awb beslist overeenkomstig de nieuwe verordening (toetsing ex nunc).
Op bezwaarschriften ingediend tegen besluiten genomen onder het oude recht, wordt eveneens besloten krachtens deze verordening met dien verstande dat de bezwaarde niet in een nadeliger positie mag komen dan hij onder het oude recht zou hebben gehad (verbod van reformatio in peius).

Artikel 6:6 Inwerkingtreding
Op de inwerkingtreding van verordeningen is de regeling van artikel 142 van de Gemeentewet van toepassing. Deze houdt in dat alle verordeningen in werking treden op de achtste dag na bekendmaking, tenzij een ander tijdstip daarvoor is aangewezen.
Het is ook geoorloofd in de verordening te bepalen dat de dag van inwerkingtreding door het college zal worden vastgesteld. Het alternatief luidt in dat geval:
“Deze verordening treedt in werking op een door het college nader te bepalen tijdstip.”
In het model is gekozen voor een datum van in werking treden die afhangt van de datum van bekendmaking. Het is uiteraard ook goed mogelijk om een met name genoemde datum te kiezen, bijvoorbeeld de 1e van een bepaalde maand.
De APV is een besluit van het gemeentebestuur op overtreding waarvan straf is gesteld. Een dergelijk besluit wordt op dezelfde wijze bekendgemaakt als alle overige besluiten van het gemeentebestuur die algemeen verbindende voorschriften inhouden (artikel 139 van de Gemeentewet). Van belang is dat de gemeente gehouden is dit besluit mee te delen aan het parket van het arrondissement waarin de gemeente is gelegen (artikel 143 van de Gemeentewet).
In verband met artikel 1 van het WvSr is het uiteraard niet mogelijk aan de bepalingen van een strafverordening terugwerkende kracht te verlenen.

Artikel 6:7 Citeertitel
Deze bepaling is geformuleerd overeenkomstig Igr 75. Desgewenst kan de gemeentenaam en het jaartal nog worden toegevoegd.

Bijlage - Lijst van gebruikte afkortingen in de toelichting

Afkorting	Betekenis
Activiteitenbesluit milieubeheer	Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer
Afdeling	Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
APV	Algemene plaatselijke verordening
ABRvS	Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
ARRS	Afdeling rechtspraak van de Raad van State
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Awbi	Algemene wet op het binnentreden
BABS	Besluit administratieve bepalingen scheepvaartverkeer
BABW	Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer
BBOOR	Wet bestuurlijke boete overlast in de openbare ruimte
Bibob	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
Bor	Besluit omgevingsrecht
BPR	Binnenvaartpolitiereglement
BW	Burgerlijk Wetboek
CBb	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CBF	Centraal Bureau Fondsenwerving
CCV	Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond, Water en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DDDN	Vereniging Direct Dialogue Donateurwervers Nederland
DHW	Drank- en Horecawet
ECRM	Europese conventie voor de rechten van de mens
EG-recht	Recht van de Europese Gemeenschappen
EHRM	Europese Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
GFT-afval	Groente-, fruit- en tuinafval
GWWD	Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
HR	Hoge Raad
HvJ	Hof van Justitie
Igr	100 Ideeën voor de gemeentelijke regelgever
IVBPR	Internationale Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
KNAC	Koninklijke Nederlandsche Automobiel Club
KNMV	Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging
MMA	Mixed Martial Arts
model-APV	Model Algemene plaatselijke verordening
MON	Motorsport Organisatie Nederland
Mor	Regeling omgevingsrecht
MvT	Memorie van toelichting
NOC*NSF	Nederlands Olympisch Comité en de Nederlandse Sport Federatie
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

OM	Openbaar Ministerie
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PMV	Provinciale milieuverordening
RVV 1990	Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990
SGBO	Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
WvSv	Wetboek van Strafvordering
SVW	Scheepvaartverkeerswet
Trb.	Tractatenblad
Vb 2000	Vreemdelingenbesluit 2000
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VOG	Verklaring Omtrent het Gedrag
Vw 2000	Vreemdelingenwet 2000
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
WED	Wet op de economische delicten
Wm	Wet milieubeheer
Wok	Wet op de kansspelen
Wom	Wet openbare manifestaties
WOR	Wet op de openluchtrecreatie
Wro	Wet ruimtelijke ordening
Wrp	Wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche
Wvgs	Wet vervoer gevaarlijke stoffen
WvSr	Wetboek van Strafrecht
WVW 1994	Wegenverkeerswet 1994

MEMO

AAN	:	Frederieke Schilling
VAN	:	Franc Pommer
DATUM	:	10 juni 2020
BETREFT	:	bestuurlijke maatregelen drugshandel en drugsoverlast

De burgemeester overweegt om een voorstel te doen aan de gemeenteraad (hierna: *'de raad'*) om de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem (hierna: *'de APV'*) aan te passen met als doel de preventieve en repressieve aanpak van drugshandel- en overlast in de openbare ruimte te verbeteren. De burgemeester denkt daarbij aan verblijfsontzeggingen en bevoegdheden tot het opleggen van lasten onder dwangsom. Je hebt me gevraagd advies uit te brengen over de mogelijkheden om de APV op dit thema aan te passen en/of aan te vullen.

In dit memo zal ik eerst het juridisch kader schetsen dat geldt voor het aanpassen van de APV in verband met – kort gezegd – openbare ordebevoegdheden (1). Daarna bespreek ik welke maatregelen in algemene zin kunnen worden opgenomen in de APV op het gebied van drugshandel- en overlast (2). Ten slotte zal ik ingaan op de mogelijkheden die de APV nu al biedt en waar de mogelijkheden liggen om de APV aan te passen en/of aan te vullen (3).

1. Juridisch kader

1.1. *Algemeen*

De raad beschikt op grond van artikel (147 juncto) 149 van de Gemeentewet over een algemene (autonome) verordenende bevoegdheid. Laatstgenoemd artikel luidt als volgt:

> *"De raad maakt de verordeningen die hij in het belang van de gemeente nodig oordeelt."*

Op grond van deze bepaling kan de raad algemene regels stellen die gelden binnen de eigen gemeente in het belang van onder meer de openbare orde, veiligheid en volksgezondheid. Daarnaast zijn in de Gemeentewet aan de gemeenteraad verschillende specifieke verordende bevoegdheden toegekend over bepaalde onderwerpen (zie o.a. de artikelen 151a tot en met 151d van de Gemeentewet).

De verordenende bevoegdheid van de raad wordt op een aantal manieren begrensd.

1.2. *Algemene begrenzing verordenende bevoegdheid*

In de eerste plaats beperkt de verordenende bevoegdheid van de raad zich op grond van artikel 108 van de Gemeentewet tot de "huishouding van de gemeente". Dat betekent dat regels die de raad stelt zich niet over de gemeentegrens mogen

uitstrekken. Zo kan een ingezetene van de gemeente op grond van een verordening niet worden gehouden aan een verbod om bepaalde handelingen te verrichten buiten de gemeentegrens. Daarnaast behelst de fixatie van de verordenende bevoegdheid op de 'huishouding van de gemeente' dat verordeningen zich dienen te beperken tot het gemeentelijk belang. Zij mogen volgens vaste jurisprudentie niet treden in een regeling van de "bijzondere belangen van de ingezetenen".[1]

Dit laatste wordt ook wel de "ondergrens" genoemd. Deze ondergrens vormt de tweede belangrijke begrenzing van de verordenende bevoegdheid van de raad. De ondergrens wordt vooral beheerst door grondrechten, zoals de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, het eigendomsrecht en het recht op vrij verkeer van diensten. Een verordende bevoegdheid mag deze grondrechten in beginsel niet beperken als daarmee geen openbaar belang is gediend en dient het "privédomein" van burgers te respecteren.

> Deze zogenoemde 'ondergrens' werd onder andere overschreden in de anticonceptivaverordening van de gemeente Bergen op Zoom, op grond waarvan het verboden was om enig middel tot voorkoming van zwangerschap te verkopen. Volgens de Hoge Raad was er geen openbaar belang gediend met deze regeling.[2] De verordening werd onverbindend verklaard. Met betrekking tot de ondergrens verwacht ik geen problemen bij het opnemen van regels inzake drugshandel en drugsoverlast in de openbare ruimte, zodat ik deze verder buiten beschouwing laat.

Op grond van onder andere de Dienstenrichtlijn (*Rl.* 2006/123/EG) en het Eerste Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) kunnen burgervrijheden alleen onder strenge voorwaarden worden begrensd. Ten minste moet die begrenzing voorzienbaar zijn, zijn ingegeven door een dwingende reden van algemeen belang en proportioneel zijn (het doel mag niet met een minder ingrijpend middel bereikt worden).

De derde begrenzing van de verordenende bevoegdheid van de raad betreft de zogenoemde "bovengrens". De bovengrens wordt met zoveel woorden, als volgt gedefinieerd in artikel 121 van de Gemeentewet:

> *"De bevoegdheid tot het maken van gemeentelijke verordeningen blijft ten aanzien van het onderwerp waarin door wetten, algemene maatregelen van bestuur of provinciale verordeningen is voorzien, gehandhaafd, voor zover de verordeningen met die wetten, algemene maatregelen van bestuur en provinciale verordeningen niet in strijd zijn."*

Blijkens deze bepaling mag dus een gemeentelijke verordening geen onderwerpen reguleren die al uitputtend zijn geregeld in hogere regelingen. Bij het bepalen of sprake is van "hetzelfde onderwerp" speelt enerzijds de vraag wat de gedraging is waarover regels zijn opgenomen (de genormeerde gedraging) en anderzijds het motief van de regelingen een rol (de motieftheorie). Bij het motief gaat het om het

---

[1] HR 25 maart 1912, *Gst.* 3179.
[2] HR 12 juni 1962, ECLI:NL:PHR:1962:AG2057 (*NJ* 1962, 484).

achterliggende doel van de regeling. Dit kan bijvoorbeeld zijn – zoals hiervoor genoemd – de openbare orde, de veiligheid, en de volksgezondheid. Zijn zowel de genormeerde gedraging als het motief van een gemeentelijke verordening hetzelfde als die van een hogere regeling, dan is sprake van hetzelfde onderwerp. Verschilt de gemeentelijke verordening en de hogere regeling op (minstens) één van de twee punten, dan is een aanvulling in een gemeentelijke verordening mogelijk.

1.3. *Verordenende bevoegdheid drugshandel- en overlast in de openbare ruimte*
Als het gaat om de regelruimte van de raad op het gebied van drugshandel- en overlast in de openbare ruimte is in het licht van de hiervoor besproken kaders het volgende van belang.

De raad heeft in beginsel de bevoegdheid om eigen regels vast te leggen in een gemeentelijke verordening op het gebied van de beheersing van drugshandel- en overlast binnen de (fysieke) grenzen van de gemeente (huishouding van de gemeente). Dergelijke regels mogen geen betrekking hebben op het privédomein van ingezetenen. Regels die er bijvoorbeeld toe strekken het thuisgebruik van drugs te verbieden zijn niet toegestaan. Dat laatste is ook niet het doel van de burgemeester, die immers op zoek is naar maatregelen op het gebied van de beheersing van drugshandel- en overlast in de openbare ruimte.

De regulering van drugshandel- en overlast in de openbare ruimte kan gerekend worden tot het domein van de "openbare orde". Zoals de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: "de Afdeling") heeft overwogen in haar uitspraak van 12 november 2014[3] wordt de openbare orde beheerst door een complex van rechtsregels, dat betrekking heeft op het gewenste niveau van orde en rust in het *openbare leven*.[4] Concreet gaat het daarbij om het ordelijk verloop van het gemeenschapsleven ter plaatse. Op grond van artikel 172 van de Gemeentewet is de burgemeester belast met de handhaving van de openbare orde. Uit onder meer het arrest van de Hoge Raad van 11 oktober 2005[5] volgt dat in een gemeentelijke verordening, ontleend aan artikel 172 van de Gemeentewet, bevoegdheden mogen worden opgenomen die strekken tot handhaving van de openbare orde en dat in dat geval de burgemeester moet worden aangewezen als het bevoegde gezag terzake die bevoegdheden.

> ***NB***. Strekken bevoegdheden in een gemeentelijke verordening niet (primair) tot handhaving van de openbare orde, dan dienen zij te worden belegd bij het college van burgemeester en wethouders. Dit laatste volgt uit het algemene principe dat het college is belast met dagelijks bestuur van de gemeente, *tenzij* bij of krachtens de wet de raad of de burgemeester hiermee is belast (artikel 160 lid 1 onder a Gemeentewet).

Voor de vraag in hoeverre de raad (welke) bevoegdheden ter regulering van

---

[3] ABRvS 12 november 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4117.
[4] *Kamerstukken II* 1988/89, 19 403, nr. 10, p. 88-89; *Kamerstukken II* 1989/90, 19 403, nr. 16, p. 38.
[5] HR 11 oktober 2005, ECLI:NL:HR:2005:AS9224 (*Gst.* 2006/133).

drugshandel- en overlast in de openbare ruimte in de verordening mogen worden opgenomen is vooral de "bovengrens" van belang. De Opiumwet bevat immers al een uitputtende (hogere) regeling op het gebied van het voor handen hebben, verstrekken en produceren van drugs. In artikel 13b van de Opiumwet is daarnaast bepaald dat de burgemeester bevoegd is tot oplegging van een last onder bestuursdwang indien in een woning of lokaal of op een daarbij behorend erf drugs worden verkocht, afgeleverd of verstrekt dan wel daartoe aanwezig zijn dan wel indien voorbereidingshandelingen op dat gebied worden geconstateerd. Een gemeentelijke verordening op het gebied van drugshandel- en overlast mag deze uitputtende hogere regeling niet doorkruisen, bijvoorbeeld door lokaal bepaalde stoffen als drugs te verbieden die niet op grond van de Opiumwet verboden zijn.

De Opiumwet betreft evenwel naar zijn aard primair een "volksgezondheidswet" met daarin enkele specifieke aanvullingen op het terrein van de openbare orde, zoals artikel 13b van de Opiumwet.[6] De beheersing, als bedoeld in artikel 172 van de Gemeentewet, van het gewenste niveau van orde en rust in het openbare leven dan wel het ordelijk verloop van het gemeenschapsleven met het oog op drugshandel- en overlast wordt niet door de Opiumwet gereguleerd. Bepalingen in een gemeentelijke verordening die erop gericht zijn de effecten van drugshandel- en overlast op het openbare leven te voorkomen en te beperken hebben daarmee een ander motief dan de bepalingen in de Opiumwet. Dergelijke regels hebben een zodanige relatie met de openbare orde dat zij in het kader van de huishouding van de gemeente in een verordening kunnen worden opgenomen.[7] De handhaving van dergelijke bepalingen moet in beginsel bij de burgemeester worden belegd.

Ter illustratie wijs ik op het arrest van de Hoge Raad van 19 februari 2013.[8] Hierin stond ter discussie of een bepaling uit de APV van Amsterdam, inhoudende een verbod om zich op of aan de weg op te houden met als doel het kopen of te koop aanbieden van (onder meer) verboden drugs, al dan niet in strijd moest worden geacht met de Opiumwet. De Hoge Raad oordeelde hierover als volgt:

> *"2.4. Art. 2.7, tweede lid, APV Amsterdam 2008 strekt blijkens de daarop gegeven toelichting en zijn plaatsing in de APV tot het voorkomen van aantasting van de openbare orde, het beteugelen van overlast en het bevorderen van de veiligheid op de openbare weg. Daartoe is strafbaar gesteld het zich op of aan de weg ophouden onder zodanige omstandigheden dat aannemelijk is dat dit 'zich ophouden' ten doel heeft het kopen of te koop aanbieden van (onder meer) middelen als bedoeld in de art. 2 en 3 van de Opiumwet.*
>
> *Strafbaarheid ingevolge deze APV-bepaling vereist geen strafwaardige betrokkenheid bij het kopen of te koop aanbieden van de in de Opiumwet genoemde middelen, terwijl de overtreding van de bepaling niet impliceert dat de Opiumwet wordt overtreden. [...].*

---

6 *Kamerstukken II* 1974-1975, 13 407, nr. 3, p. 15.
7 Vgl. ABRvS 24 december 2019, ECLI:NL:RVS:2019:4391.
8 HR 19 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY5725.

> *Gelet op art. 149 Gemeentewet, inhoudende dat de raad van een gemeente de verordeningen maakt die hij in het belang der gemeente - waaronder de handhaving van de openbare orde - nodig oordeelt, en art. 121 Gemeentewet, inhoudende, kort gezegd, dat een gemeente bevoegd is tot het maken van (aanvullende) verordeningen, voor zover deze niet in strijd zijn met hogere regelingen, en in aanmerking genomen dat voormeld art. 2.7, tweede lid, APV Amsterdam wat betreft bedoeld 'zich ophouden' de voorschriften van de Opiumwet niet dupliceert, moet worden geoordeeld dat de Raad van de gemeente Amsterdam met betrekking tot dat verbod niet buiten zijn verordenende bevoegdheid is getreden door in art. 2.7, tweede lid, mede te verbieden zich op of aan de weg op te houden als aannemelijk is dat dit gebeurt om middelen als bedoeld in de art. 2 en 3 van de Opiumwet te koop aan te bieden. Anders dan het middel betoogt, staat de Opiumwet in zoverre niet in de weg aan de verbindendheid van deze APV-bepaling [...].".*
> (Onderstreping mijnerzijds; FP)

De Afdeling heeft zich in twee uitspraken van 1 mei 2013[9] bij bovenstaand oordeel van de Hoge Raad aangesloten en geoordeeld dat de betreffende APV-bepaling niet in strijd was met de Opiumwet en om die reden dus niet-onverbindend.[10]

Doorslaggevend voor het positieve oordeel in bovengenoemd arrest van de Hoge Raad en de uitspraken van de Afdeling, zijn de bestanddeel van de APV-bepaling terzake "het ophouden" op of aan de weg en het doel van dat ophouden (het te koop aanbieden van drugs). Zonder deze bestanddelen zou de bepaling slechts neerkomen op een verbod om op of aan de weg drugs te koop aan te bieden. Dat is als zodanig reeds verboden in de Opiumwet en zou dus wél neerkomen op een duplicering van de Opiumwet. In dit verband wijs ik op de uitspraak van de Afdeling van 13 juli 2011[11], die mijn laatste constatering als volgt bevestigt:

> *"Artikel 2.17, vijfde lid, van de APV geeft de burgemeester de bevoegdheid een gebied aan te wijzen waarin het verboden is, en op grond van artikel 6.1 van de APV strafbaar is gesteld, om softdrugs te gebruiken of openlijk voorhanden te hebben. Gelet op het vorenoverwogene zijn deze handelingen echter reeds verboden op grond van artikel 3, aanhef en onder C, van de Opiumwet, en strafbaar gesteld op grond van artikel 11, eerste lid, van de Opiumwet. Voor gemeentelijke verbods- en strafbepalingen die deze voorschriften uit de Opiumwet dupliceren bestaat, ongeacht het motief dat daaraan ten grondslag ligt, geen ruimte.*
>
> *Gelet hierop is de Afdeling van oordeel dat artikel 2.17, vijfde lid, van de APV in strijd is met artikel 3, aanhef en onder C, van de Opiumwet en dus verbindende kracht mist. De burgemeester was derhalve niet bevoegd om op grond van die bepaling een locatie aan te wijzen als gebied waar een softdrugsverbod geldt. [...].".*

De laatstgenoemde uitspraak maakt duidelijk dat het louter verbieden in de APV om in de gemeente of op plekken in de gemeente in de openbare ruimte in drugs te handelen, in strijd is met een hogere (uitputtende) regeling; de Opiumwet. De

---

[9] ABRvS 1 mei 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BZ9045 en ABRvS 1 mei 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BZ9048.
[10] ABRvS 5 april 2017, ECLI:NL:RVS:2017:903.
[11] ABRvS 13 juli 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BR1425.

Opiumwet verbiedt dit immers al.[12] De Opiumwet verbiedt echter niet het *gebruik* (in de openbare ruimte) van drugs. In de APV in Rotterdam werd (daarom) een verbod tot het op of aan de weg, op een andere voor publiek toegankelijke plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw drugs te *gebruiken* door de Hoge Raad niet-onverbindend geoordeeld, gelet op de Opiumwet. In het arrest van 13 oktober 2015[13] oordeelde de Hoge Raad daartoe als volgt:

> *"2.8. Gelet op art. 149 Gemeentewet, inhoudende dat de raad van een gemeente de verordeningen maakt die hij in het belang der gemeente - waaronder de handhaving van de openbare orde - nodig oordeelt, en art. 121 Gemeentewet, inhoudende, kort gezegd, dat een gemeente bevoegd is tot het maken van (aanvullende) verordeningen, voor zover deze niet in strijd zijn met hogere regelingen, en in aanmerking genomen dat - gezien hetgeen hiervoor is overwogen - voormeld art. 3.3.4 APV Rotterdam 2008 wat betreft bedoeld 'gebruiken' de voorschriften van de Opiumwet niet dupliceert, moet worden geoordeeld dat de Raad van de gemeente Rotterdam met betrekking tot dat verbod niet buiten zijn verordenende bevoegdheid is getreden door in art. 3.3.4 mede te verbieden het op of aan de weg, op een andere voor publiek toegankelijke plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw middelen als bedoeld in de art. 2 of 3 van de Opiumwet gebruiken (vgl. HR 19 februari 2013, ECLI:NL:HR:2003:BY5725, NJ 2013/323 en RvS 1 mei 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BZ9048 ten aanzien van art. 2.7 lid 2 APV Amsterdam 2008). Anders dan het middel betoogt, staat de Opiumwet in zoverre niet in de weg aan de verbindendheid van deze APV-bepaling. […].".*[14]

<u>Tussenconclusie</u>
Gelet op het vorenstaande moet worden vastgesteld dat het in principe mogelijk is om in de APV regels op te nemen om drugshandel- en overlast in de openbare ruimte, in het belang van de openbare orde te beteugelen, zolang deze regels maar niet de (verboden in de) Opiumwet doorkruisen. Een APV-regeling zal daarom een aan de handel van drugs verbonden openbare ordeaspect moeten omvatten, zoals het "ophouden ten behoeve van koop of verkoop", of zal iets moeten verbieden wat niet reeds in de Opiumwet zelf is verboden, zoals het <u>gebruik</u> van drugs in de openbare ruimte. Het enkel instellen van een verbod op drugshandel in de openbare ruimte is niet toegestaan, want reeds uitputtend gereld in de Opiumwet.

2. Bestuurlijke maatregelen (algemeen)

Nu gelet op het vorenstaande duidelijk is binnen welke kaders het mogelijk is om in een verordening – zoals de APV – regels op te nemen om drugshandel- en overlast in de openbare ruimte, in het belang van de openbare orde te beteugelen, is de volgende vraag welke bestuurlijke maatregelen daarvoor in algemene zin geschikt zijn. Deze vraag valt mijns inziens uiteen in twee deelvragen, namelijk:

a. welke bevoegdheden kunnen met het oog op de preventie en repressie terzake drugshandel- en overlast in de APV worden opgenomen; en
b. welk bestuurlijk handhavingsinstrumentarium staat de burgemeester ter

---

[12] Artikel 2 aanhef en onder C en artikel 3 aanhef en onder C van de Opiumwet.
[13] HR 13 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3031.
[14] Zie ook HR 17 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3328 (r.o. 2.8).

beschikking om de onder a genoemde bevoegdheden te handhaven.

2.1. *Ad a. Bevoegdheden in de APV*

Het antwoord op de vraag welke bevoegdheden in de APV zouden kunnen worden opgenomen met het oog op de preventie en repressie terzake drugshandel en -overlast is in het vorige hoofdstuk al voor een belangrijk deel gegeven. In de huidige APV staan al de nodige bevoegdheden opgenomen die geschikt zijn voor het beoogde doel. Daarop ga ik nader in, in hoofdstuk 3 van dit memo. Op deze plaats sta ik kort stil bij de hoofdcategorieën van bevoegdheden die in de regel in een APV worden gebruikt en die geschikt kunnen zijn in verband met de aanpak van drugshandel- en overlast.

In het algemeen kunnen in de APV – voor zover relevant – de volgende 'typen' bepalingen worden opgenomen:

1. gebodsbepalingen;
2. verbodsbepalingen
3. gebieds- of verblijfsontzeggingen.

> ***NB***. Aan deze categorieën kunnen exploitatievergunningstelsels en sluitingsbevoegdheden worden toegevoegd. Deze zijn echter in verband met de aanpak van drugshandel- en overlast in de openbare ruimte niet geschikt. In de openbare ruimte valt immers niets te sluiten en drugshandel is niet vergunbaar. Sluitingen van panden op grond van de APV, tenzij die panden als "*voor het publiek toegankelijk*" kwalificeren, zijn niet mogelijk. De sluiting van woningen moet berusten op grond van een wet in formelen zin.

<u>Ad 1. Gebodsbepaling</u>

Bij een gebodsbepaling moet worden gedacht aan voorgeschreven gedragsnorm die geldt in een bepaald gebied of aan een bepaalde voorgeschreven handeling. Een voorbeeld van een gebodsbepaling kan worden ontleend aan artikel 151d lid 1 van de Gemeentewet. Dit artikel luidt als volgt:

> "*De raad kan bij verordening bepalen dat degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven, er zorg voor draagt dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.*".

Het in bovenstaande voorbeeld verwoorde gebod is positief geformuleerd. Als een zorgplicht. Een negatief geformuleerd gebod heeft al snel de strekking van een verbod ("*dient zich te onthouden van…*"). Van gebodsbepalingen in verordeningen in de sfeer van drugshandel- en overlast zijn mij geen voorbeelden bekend. Dat neemt niet weg dat een dergelijk gebod tot de mogelijkheden behoort. Zo zou in de APV kunnen worden bepaald dat de burgemeester bevoegd is een gebied aan te wijzen – bijvoorbeeld een "dealersoverlastgebied" – waarin het gebod geldt dat degene die zich in dat gebied bevindt op bevel van de politie of een toezichthouder, onmiddellijk zijn weg dient te vervolgen of zich in de door de politie of de

toezichthouder aangewezen richting dient te verwijderen.[15] De openbare ordecomponent bij deze bepaling wordt in belangrijke mate ingekleurd door de reden voor en de motivering van het aanwijzingsbesluit van het gebied. Die aanwijzing zal verband moeten houden met een openbare ordeprobleem in verband met drugshandel- en overlast in het aangewezen gebied.

> ***NB***. Gerealiseerd moet worden dat een gebiedsaanwijzingsbesluit zelf geen normstelling bevat, maar slechts een bepaalde vooraf bepaalde normstelling activeert voor het aangewezen gebied. De algemene normstelling staat reeds in de APV (*"in door de burgemeester aangewezen gebieden heeft te gelden dat ..."*). Een gebiedsaanwijzingsbesluit heeft wel een algemene strekking. De geactiveerde norm geldt namelijk voor eenieder die zich in het aangewezen gebied bevindt. Daarom wordt een (gebieds)aanwijzingsbesluit aangemerkt als een *concretiserend* besluit van algemene strekking. Tegen een concretiserend besluit van algemene strekking kan bezwaar en beroep worden ingesteld (zie ook artikel 8:2 van de Awb).

Ad 2. Verbodsbepaling

Verbodsbepalingen verbieden juist een bepaald gedrag of een bepaalde handeling. Dit kan in de vorm van een rechtstreeks, algemeen geldend verbod of in de vorm van een verbod dat pas geldt door een voorafgaand gebiedsaanwijzingsbesluit.

In paragraaf 1.3 van dit memo zijn al enkele voorbeelden gegeven van verbodsbepalingen. Voor een voorbeeld van een verbodsbepaling wijs ik op het gebruiksverbod dat centraal stond in het hiervoor genoemde arrest van de Hoge Raad 13 oktober 2015[16]. Een dergelijk verbod zou kunnen luiden:

> *"het is verboden op of aan de weg, op een andere voor publiek toegankelijke plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw middelen als bedoeld in de artikel 2 of 3 van de Opiumwet gebruiken.".*

Voor een voorbeeld van een verbodsbepaling verwijs ik naar het eveneens besproken arrest van de Hoge Raad van 19 februari 2013.[17] Ontleend aan dat arrest zou een verbod kunnen luiden:

> *"het is verboden zich op of aan de weg op te houden met het (kennelijke) doel, zulks ter beoordeling door of namens de burgemeester, het kopen of te koop aanbieden van middelen als bedoeld in de artikel 2 en 3 van de Opiumwet.".*

Specifieke verboden zouden ook kunnen worden opgenomen voor bepaalde vooraf door de burgemeester aangewezen gebieden die gevoelig zijn voor drugshandel- en overlast. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gewerkt met samenscholingsverboden. Een voorbeeld hiervan, mede ontleend aan de model-Noodverordening ter voorkoming van verdere verspreiding van het coronavirus/COVID-19, is:

> *"Het is verboden zich in een door de burgemeester aangewezen overlastgebied in*

---

[15] Vgl. artikel 2:1 lid 2 van de Model APV (VNG).
[16] HR 13 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3031.
[17] HR 19 februari 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY5725.

een groep van twee of meer personen op te houden.".

Ad 3. Gebieds- of verblijfsontzeggingen

Een laatste categorie van bevoegdheden die geschikt kan zijn in verband met de aanpak van drugshandel- en overlast in bepaalde gebieden betreft de gebieds- of verblijfsontzegging. Een gebieds- of verblijfsontzegging komt erop neer dat een persoon of een groep van personen wordt ontzegd om op een bepaalde locatie – bijvoorbeeld bij een gebouw – of in een bepaald (aangewezen) gebied aanwezig te zijn, gedurende een bepaalde periode. De duur van die periode hangt af van het met de gebieds- of verblijfsontzegging beoogde doel. De duur moet voldoende lang, maar mag niet langer zijn dan nodig is om dat doel te bereiken. Een voorbeeld van een algemene gebiedsontzegging staat in artikel 2:78 van de Model APV (VNG). Dit artikel luidt als volgt:

> *"1. De burgemeester kan [...] in het belang van de openbare orde, het voorkomen of beperken van overlast, het voorkomen of beperken van aantastingen van het woon- of leefklimaat, de veiligheid van personen of goederen, de gezondheid of de zedelijkheid aan een persoon die strafbare feiten of openbare orde verstorende handelingen verricht een bevel geven zich gedurende ten hoogste [**aantal (bijvoorbeeld 24)**] uur niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.".*

Een ander voorbeeld, ontleend aan de uitspraak van de Afdeling van 5 april 2017[18], is artikel 2.9A van de APV van Amsterdam. Dit artikel luidt:

> *"1. De burgemeester kan aan degene die in een op grond van artikel 2.8, eerste lid, aangewezen overlastgebied zich op of aan de weg ophoudt waarbij aannemelijk is dat dit gebeurt om middelen, als bedoeld in de artikelen 2 en 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar, te verkopen of te koop aan te bieden en die antecedenten heeft op het gebied van het verkopen of te koop aanbieden van drugs of daarop gelijkende waar, bevelen om zich onmiddellijk uit dat overlastgebied te verwijderen en zich daar voor de duur van drie maanden niet meer te bevinden.*
> *2. De burgemeester kan aan degene, aan wie eerder een bevel als bedoeld in het eerste lid is gegeven en die binnen een periode van een jaar opnieuw de in dat lid genoemde bepalingen overtreedt, bevelen om zich onmiddellijk uit dat overlastgebied te verwijderen en zich daar gedurende een periode van maximaal zes maanden niet meer te bevinden.".*

Naast de APV zijn er nog andere grondslagen op basis waarvan de burgemeester een gebieds- of verblijfsontzegging kan opleggen. Bij een acute bedreiging van de openbare orde kan dat op grond van artikel 172 lid 3 van de Gemeentewet (lichte bevelsbevoegdheid), voor zover de APV onder de gegeven omstandigheden voor het concrete openbare ordeprobleem, geen geschikte(re) basis biedt. Daarnaast kan een gebiedsontzegging berusten op de noodbevelsbevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 175 van de Gemeentewet. Die bevoegdheid komt alleen in beeld bij ernstige wanordelijkheden of van rampen, dan wel van

---

[18] ABRvS 5 april 2017, ECLI:NL:RVS:2017:903.

ernstige vrees voor het ontstaan daarvan. Ten slotte kan de burgemeester, onverminderd de APV en onverminderd artikel 172 lid 3 van de APV, op grond van artikel 172a van de Gemeentewet een gebiedsontzegging op te leggen. Hierbij moet wel sprake zijn van herhaaldelijke overlast (minimaal tweemaal en een patroon). Er moet tevens een ernstige vrees voor voortgang ervan bestaan. Deze laatste gebiedsontzegging kan voor ten hoogste drie maanden, met ten hoogste een driemalige verlengingsmogelijkheid, worden opgelegd.

2.2. *Ad b. Bestuurlijk handhavingsinstrumentarium*

Teneinde de hiervoor genoemde gebods- en verbodsbepalingen en/of gebieds- of verblijfsontzeggingen te kunnen handhaven, staan de burgemeester de volgende aantal bestuurlijk handhavingsinstrumenten ter beschikking:

1. de bestuurlijke boete;
2. de last onder bestuursdwang;
3. de last onder dwangsom.

> ***NB***. Bij de bespreking van de last onder dwangsom zal ik nog specifiek aandacht besteden aan de combinatie van dat instrument met een gebieds- of verblijfsontzegging.

Ad 1. Bestuurlijke boete

De burgemeester kan in sommige gevallen een bestraffende (punitieve) sanctie opleggen in de vorm van een bestuurlijke boete. Dit kan alleen als de raad dat voor een bepaalde openbare-ordebevoegdheid expliciet heeft bepaald. Dit kan alleen bij overtredingen die kunnen leiden tot overlast in de openbare ruimte. Dat is onmiskenbaar het geval bij (kort gezegd) drugshandel en het gebruik van drugs in de openbare ruimte het geval is. De raad kan op grond van artikel 154b lid 1 van de Gemeentewet bepalen dat de burgemeester een bestuurlijke boete kan opleggen voor overtredingen van deze voorschriften van – voor natuurlijke personen – maximaal € 435,-. Een uitzondering hierop geldt voor specifiek bij algemene maatregel van bestuur aangewezen voorschriften. Voor die voorschriften geldt de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete niet. Artikel 2 van het Besluit bestuurlijke boete overlast in de openbare ruimte[19] (hierna: *'het Besluit Bboor'*) noemt de betreffende uitzonderingen. Voor zover relevant volgt uit artikel 2 aanhef en onder j en onder k van het Besluit BBoor dat geen bestuurlijke boete kan worden opgelegd voor de overtreding van voorschriften die betrekking hebben op drugshandel op straat en op het gebruik van verdovende middelen, met uitzondering van voorschriften die betrekking hebben op het gebruik van cannabis (!). Dat betekent dat als de raad bepalingen in de APV opneemt die beogen drugshandel en het gebruik van drugs in de openbare ruimte tegen te gaan, voor de overtreding van dergelijke bepalingen geen bestuurlijke boete kan worden opgelegd. Uitzondering is het gebruik van cannabis: de raad kan bij een verbod van het gebruik van cannabis in de openbare ruimte wel bepalen dat de burgemeester hiervoor een bestuurlijke boete kan opleggen.

---

[19] https://wetten.overheid.nl/BWBR0024941/2020-01-01.

In de toelichting bij het BBoor (Stb. 2008/580) wordt niet toegelicht waarom cannabisgebruik wel beboetbaar is. Hierover staat in de toelichting niets meer dan het volgende: "*Met betrekking tot het gebruik van drugs heeft het advies geleid tot aanpassing van het besluit. Voorschriften inzake het openblijk gebruik van cannabis («blowverbod») zijn expliciet uitgezonderd van de negatieve lijst. Overtreding van het blowverbod is derhalve bestuurlijk beboetbaar.*". Verderop staat: "*Voor wat betreft het gebruik van alcohol geldt de negatieve lijst uitsluitend voor het hinderlijk gebruik daarvan. Onder hinderlijk gebruik wordt verstaan het openlijk nuttigen van alcoholhoudende drank terwijl dit gepaard gaat met gedragingen die de openbare orde verstoren, het woon- en leefklimaat aantasten of anderszins overlast veroorzaken. Voorschriften in de APV die het nuttigen of meevoeren van alcoholhoudende drank in door het college aangewezen gebieden geheel verbieden, vallen dus onder het regime van de bestuurlijke boete. Dit laatste geldt evenzeer voor het zgn. «blowverbod»: het verbod op het gebruik van softdrugs (cannabis) in door het college aangewezen verbieden.*". Voorstelbaar is dat cannabisgebruik naar zijn aard hinderlijk is, niet zozeer vanwege de effecten ervan op de psyche, maar met name ook vanwege bijvoorbeeld de geur ervan. Dit is een eigen interpretatie mijnerzijds. Voor meer duidelijkheid zou het bedoelde advies van de VNG geraadpleegd moeten worden.

Ad 2. Last onder bestuursdwang

Krachtens artikel 125 lid 1 van de Gemeentewet is het gemeentebestuur bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang. Uit artikel 125 lid 3 van de Gemeentewet blijkt dat als de burgemeester bevoegd is om een bepaalde regel uit te voeren, de burgemeester ook bevoegd is tot het opleggen van een last onder bestuursdwang tot handhaving van die regel. Hoewel uit artikel 125 van de Gemeentewet niet expliciet volgt dat dit noodzakelijk is, kan worden overwogen om bij gebods- en verbodsbepalingen in de APV op te nemen dat het bestuursorgaan bevoegd is om een last onder bestuursdwang op te leggen bij overtreding van de bewuste bepaling, om zo die bevoegdheid expliciet te "activeren".

De last onder bestuursdwang betreft een herstelsanctie. Herstelsancties kunnen krachtens artikel 5:2 lid 1 onder b van de Awb zien op het ongedaan maken en/of beëindigen van een overtreding, maar ook op het voorkomen van herhaling van een overtreding. Bij de last onder bestuursdwang wordt de overtreder – kort gezegd – aangeschreven met een opdracht (oftewel een 'last' of 'lastgeving') om die overtreding binnen een bepaalde 'begunstigingstermijn' (artikel 5:24 lid 2 Awb) ongedaan te maken, door het nemen van herstelmaatregelen. Doet de overtreder dat niet of niet tijdig, dan kan het bestuursorgaan de overtreding zelf beëindigen door de daarvoor benodigde werkzaamheden uit te voeren op kosten van de overtreder (artikel 5:25 van de Awb).

Het opleggen van een last onder bestuursdwang heeft alleen nut als er zowel door de overtreder als door het bestuursorgaan herstelmaatregelen te nemen zijn. Het instrument leent zich daarom bij uitstek voor gevallen waarbij een overtreding door een object (voorwerp) wordt veroorzaakt of gevormd en zowel de overtreder als het bestuursorgaan een einde kunnen maken aan die situatie door verwijdering of aanpassing van dat object. Zo kan bij een gebouw dat zonder vergunning is

gebouwd de last worden opgelegd dat het gebouw moet worden afgebroken.

De last onder bestuursdwang leent zich minder goed voor situaties waarin de overtreding bestaat uit – voor zover relevant – verkoop of gebruikshandelingen die door een persoon worden verricht. Het bestuursorgaan is in die gevallen immers niet in staat om de overtreding te herstellen of maatregelen te nemen om herhaling te voorkomen: het bestuursorgaan kan de handelingen van personen niet door fysiek optreden terugdraaien en ook niet fysiek voorkomen dat een persoon de handelingen nogmaals verricht. De last onder bestuursdwang leent zich daarom minder goed voor het handhaven van ge- en verboden die betrekking hebben op drugshandel- en overlast. De last onder bestuursdwang zou in theorie wel kunnen worden gebruikt als iemand geen gehoor wil geven aan een gebod om op bevel van de politie onmiddellijk zijn weg te vervolgen. Het fysiek verwijderen van personen uit het gebied in kwestie zou in dergelijke gevallen onder bestuursdwang kunnen plaatsvinden. Het strafrechtelijk instrumentarium is voor dergelijke gevallen echter beter geschikt. In de praktijk is het daarom in dergelijke situaties niet logisch om een last onder bestuursdwang op te leggen.

Ad 3a. Last onder dwangsom bij gebods- en verbodsbepalingen
Op grond van artikel 5:32 lid 1 van de Awb is een bestuursorgaan bevoegd om in plaats van een last onder bestuursdwang een last onder dwangsom op te leggen. De last onder dwangsom is net als de last onder bestuursdwang, een herstelsanctie.

Bij de last onder dwangsom wordt de overtreder net als bij de last onder bestuursdwang, aangeschreven met een opdracht (last) om die overtreding door het treffen van herstelmaatregelen ongedaan te maken of om herhaling van de overtreding te voorkomen. Laat de overtreder dit na dan verbeurt de overtreder een dwangsom. Die dwangsom kan, afhankelijk van de 'modaliteit', worden vastgesteld op een bedrag ineens per overtreding of per tijdseenheid waarin de last niet is uitgevoerd (art. 5:32b lid 1 van de Awb).

De last onder dwangsom is geschikt om te gebruiken bij overtredingen van in de APV opgenomen ge- en verboden om drugshandel- en overlast tegen te gaan, zoals ook is toegelicht in het bij het adviesverzoek gevoegde document *'Bestuursrechtelijke APV-feiten: inbrekerswerktuigen & drugshandel op straat'* van de politie, eenheid Oost-Nederland, basisteam Veluwe-West. Het biedt de mogelijkheid om nadat een overtreding van een ge- of verbod is geconstateerd, een last onder dwangsom op te leggen met de strekking dat de overtreder zich van verdere overtredingen moet onthouden. Als de overtreder dezelfde overtreding nogmaals begaat dan verbeurt hij – bijvoorbeeld per geconstateerde overtreding – een dwangsom.

In een recente uitspraak van 22 april 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1117, heeft de Afdeling geoordeeld over een door de burgemeester opgelegde last onder dwangsom in verband met de overtreding van een APV-bepaling met betrekking tot

drugshandel. De Afdeling heeft de last onder dwangsom in stand gelaten.[20] Mede gelet op deze uitspraak acht ik een last onder dwangsom als zodanig een bruikbaar instrument om handhavend te kunnen optreden tegen overtredingen van in de APV opgenomen ge- en verboden op het gebied van drugshandel- en overlast. Wel moet bij het opleggen van een last onder dwangsom de dwangsom die verbeurd wordt bij een overtreding van de last, krachtens artikel 5:32b lid 3 van de Awb in redelijke verhouding staan tot de zwaarte van het geschonden belang en tot de beoogde werking van de dwangsom.[21]

> ***NB***. Gelet op een uitspraak van de Afdeling van 25 september 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3274 is van belang scherp te hebben welk bestuursorgaan bevoegd is om de last onder dwangsom op te leggen, zeker als in de ge- of verbodsbepaling zelf niet is bepaald wie belast is met de handhaving daarvan. Het tijdsverloop tussen de overtreding en de last onder dwangsom kan dan een rol spelen, zo volgt uit deze uitspraak. In de uitspraak stond een last onder dwangsom centraal, gebaseerd op het verbod om op een openbare plaats inbrekerswerktuigen te vervoeren. Omdat deze last onder dwangsom werd opgelegd aan een persoon, drie weken nadat bij hem inbrekerswerktuigen in beslag waren genomen, oordeelde de Afdeling dat de last onder dwangsom niet louter werd uitgeoefend met het oog op het feitelijk handhaven van de openbare orde, waartoe de burgemeester exclusief bevoegd is. Daarom was volgens de Afdeling het college bevoegd om de last onder dwangsom op te leggen.

<u>Ad 3b. Last onder dwangsom bij gebieds- of verblijfsontzeggingen</u>

Een gebieds- of verblijfsontzegging kan worden versterkt door daaraan een last onder dwangsom te verbinden, indien de gebieds- of verblijfsontzegging wordt overtreden. Zonder een dergelijke last onder dwangsom kan zelfs worden afgevraagd wat de (intrinsieke) prikkel is voor degene aan wie een gebieds- of verblijfsontzegging is opgelegd, om zich daaraan te houden. Dit roept wel de vraag op of het mogelijk is om een gebieds- of verblijfsontzegging te combineren met een last onder dwangsom. Krachtens artikel 5:6 van de Awb mag een bestuursorgaan namelijk geen herstelsanctie opleggen zolang een andere wegens dezelfde overtreding opgelegde herstelsanctie van kracht is. Mijns inziens is pleitbaar dat een gebieds- of verblijfsontzegging kan worden gecombineerd met een last onder dwangsom, omdat de last onder dwangsom niet wordt opgelegd in verband met dezelfde overtreding. Een gebieds- of verblijfsontzegging strekt namelijk tot de beëindiging van een – kort gezegd – openbare orde verstorende handelingen. De last onder dwangsom strekt tot handhaving van de opgelegde gebieds- of verblijfsontzegging. Dat betreft naar mijn oordeel dus een andere overtreding.

---

[20] In eerste aanleg was de last onder dwangsom ook al in stand gebleven, zie Rb. Gelderland 25 april 2019, ECLI:NL:RBGEL:2019:1781, *Gst.* 2019/115 m.nt. J.M.H.F. Teunissen. Ook in Rb. Midden-Nederland 8 maart 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:991 bleef de last onder dwangsom in stand.

[21] Zie bijvoorbeeld ABRvS 6 februari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:321, r.o. 4.2. Anders dan in het document 'Bestuursrechtelijke APV-feiten: inbrekerswerktuigen & drugshandel op straat' (pagina 9) is het mijns inziens niet mogelijk om een zeer actieve drugsdealer een hogere last onder dwangsom op te leggen, maar zal gekeken moeten worden naar het financiële voordeel dat *per overtreding* te verwachten valt.

Tussenconclusie

Het is mogelijk om in de APV bevoegdheden op te nemen met het oog op de preventie en repressie terzake drugshandel en –overlast. Dit kan in de vorm van gebods- en verbodsbepalingen en gebieds- of verblijfsontzeggingen. Om deze bepalingen te handhaven staan het gemeentebestuur een aantal handhavingsinstrumenten ter beschikking: de last onder bestuursdwang, de last onder dwangsom en de bestuurlijke boete. Het opleggen van de last onder dwangsom is het meest geschikt. De last onder bestuursdwang leent zich minder goed voor toepassing bij regelingen die strekken tot beheersing van drugshandel- en overlast. De bestuurlijke boete kan alleen worden opgelegd bij een verbod van het gebruik van cannabis in de openbare ruimte.

3. Mogelijkheden en beperkingen APV voor Arnhem

Nu als staan in de APV de nodige bevoegdheden met het oog op de preventie en repressie terzake drugshandel en -overlast. In dit hoofdstuk ga ik nader in op deze bestaande bepalingen.

3.1. *Gebodsbepalingen*

De APV bevat al een gebod in artikel 2.4.2 lid 2. Op grond van artikel 2.4.2 kan de burgemeester gebieden aanwijzen waarin (kort gezegd) openlijk gebruik en/of handel in harddrugs plaatsvindt. Als in een dergelijk gebied vervolgens een verzameling van meer dan twee personen is waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de verzameling verband houdt met het gebruik van of de handel in harddrugs, dan is een ieder die zich bevindt in deze verzameling verplicht om een daartoe strekkend bevel van politieambtenaar zijn weg te vervolgen of zich in de door de politieambtenaar aangewezen richting te verwijderen.

Het valt mij op dat om dit gebod voor iemand te laten gelden, er voldaan moet worden aan een aantal voorwaarden, waarvan ik me afvraag of deze allemaal werkbaar zijn in de praktijk. Zo staat er dat alleen de politie bevelen mag geven. Overwogen kan worden om de mogelijkheid tot het geven van de bevelen ook bij toezichthouders neer te leggen, zodat ook zij kunnen optreden in dergelijke aangewezen risicogebieden. Tevens zou kunnen worden overwogen om het aanwijzen van gebieden niet alleen mogelijk te maken bij de handel in en het openlijk gebruik van harddrugs, maar ook bij handel in en/of het openlijk gebruik van softdrugs.

3.2. *Verbodsbepalingen drugshandel*

Artikel 2.4.4 lid 2 van de APV bevat een bepaling die beoogt om drugshandel in de openbare ruimte te bestrijden. Dit artikellid luidt als volgt:

> *"Het is verboden op of aan de weg post te vatten of zich daar heen en weer te bewegen, indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat dat gebeurt om middelen als bedoeld in de artikelen 2 en 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar, dan wel slaap- of kalmeringsmiddelen of daarop gelijkluidende waar, te kopen of te koop aan te bieden."*

Van belang daarbij is dat "weg" krachtens artikel 1.1 aanhef en onder A van de APV voor Arnhem een ruime betekenis heeft, waaronder de gehele openbare ruimte voor zover deze zich in de open lucht bevindt, lijkt te vallen.

Artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor Arnhem bevat een grondslag op basis waarvan kan worden opgetreden tegen drugshandel in de openbare ruimte. Een dergelijke bepaling is juridisch houdbaar, zoals in onderdeel 1.3 reeds aan de orde kwam, omdat de genormeerde gedraging een andere is dan de genormeerde gedragingen die in de Opiumwet zijn opgenomen. Opvallend is dat – in tegenstelling tot het *gebruik* van harddrugs, zie hierna – (kort gezegd) de handel in harddrugs niet verboden is in voor publiek toegankelijk gebouwen. Dit valt niet onder het begrip "weg" als bedoeld in artikel 1.1 aanhef en onder A van de APV voor Arnhem. Uiteraard is handel in harddrugs (wel) in al dan niet voor het publiek toegankelijke gebouwen – anders dan handel op of aan de "weg" – reeds te handhaven op grond van artikel 13b van de Opiumwet. De vraag kan daarom worden gesteld wat de toegevoegde waarde is van een daarop gerichte verbodsbepaling.

Het gemeentebestuur kan overwegen om in artikel 2.4.4 lid 2 van de APV het "te kopen of te koop aan te bieden" te verruimen door dit te vervangen door "al dan niet tegen betaling af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen", zoals in de model-APV van de Vereniging Nederlandse Gemeente (hierna: '*de VNG*') is opgenomen.[22] Hiermee voorkomt het gemeentebestuur dat minder gebruikelijke constructies – bijvoorbeeld: de koop/verkoop van de drugs heeft al plaatsgevonden, maar de drugs zijn nog niet geleverd, of de drugs worden gratis verstrekt – niet onder het verbod vallen of als (potentiële) ontsnappingsmogelijkheid door de overtreder worden gebruikt.

Verder viel mij op dat er een grote overlap is tussen artikel 2.4.4 lid 2 en artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem. Dat laatste artikellid luidt als volgt:

> *"Het is verboden op of aan wegen die door de burgemeester zijn aangewezen omdat de openbare orde dat in verband met het openlijke gebruik van of de handel in harddrugs dan wel heling, naar zijn oordeel noodzakelijk maakt, deel te nemen aan een verzameling van meer dan twee personen, indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de verzameling verband houdt met het gebruik van of de handel in harddrugs dan wel heling.".*

De overlap is dermate groot dat het de vraag is in hoeverre artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem voor wat betreft de handel in harddrugs iets toevoegt ten opzichte van artikel 2.4.4 lid 2 van de APV. In ieder geval kent artikel 2.4.2 lid 1 van de APV beperkingen die artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor Arnhem niet kent. Zo is voor toepassing van artikel 2.4.2 lid 1 van de APV nodig dat er sprake is van

---

[22] Artikel 2:74 van de model-APV van de VNG, versie zomer 2019 (https://vng.nl/nieuws/wijzigingen-in-de-model-apv-zomer-2019).

een verzameling van personen die zich bezighoudt met de handel. Het artikel kan daarmee feitelijk pas worden ingezet als de drugshandel plaatsvindt, terwijl artikel 2.4.4 lid 2 van de APV al kan worden ingezet als iemand met drugs rondloopt met de kennelijke intentie om deze drugs te gaan verhandelen. Bovendien geldt artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem niet voor de hele gemeente, maar moet de burgemeester eerst gedeelten van de gemeente aanwijzen waarvoor de bepaling geldt.

Wel kan artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem – in tegenstelling tot artikel 2.4.4 lid 2 van de APV, zoals hiervoor naar voren kwam – worden gebruikt bij minder gebruikelijke constructies van drugshandel, maar daarop kan artikel 2.4.4 lid 2 van de APV worden aangepast. Ook kan artikel 2.4.2 lid 1 van de APV gemakkelijker gebruikt worden als van een verzameling personen aannemelijk is dat deze verzameling zich heeft beziggehouden met drugshandel, maar onduidelijk is wie daarbij welke rol had. Daarop kan, indien dit wenselijk is, artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor Arnhem worden aangepast. Omdat artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem een grote overlap heeft met artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor Arnhem voor wat betreft de handel in harddrugs, adviseer ik de handel in harddrugs uit artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem te schrappen.

3.3. *Verbodsbepalingen drugsgebruik*

3.3.1. Verbodsbepalingen harddrugsgebruik

Artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem bevat een bepaling die het gebruik van harddrugs in de openbare ruimte beoogt te bestrijden. Dit artikellid luidt als volgt:

> *"Het is verboden op of aan de weg, op een voor publiek toegankelijke plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw, openlijk harddrugs te gebruiken of ten behoeve van dat gebruik openlijk voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben."*

Artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem bevat een grondslag op basis waarvan kan worden opgetreden tegen het gebruik van harddrugs in de openbare ruimte. Een dergelijke grondslag is voor wat betreft het gebruiken van drugs juridisch houdbaar, zoals hiervoor in onderdeel 1.3 aan de orde kwam. Op basis hiervan kan ook besluit worden genomen om een last onder dwangsom op te leggen als aannemelijk is dat iemand dit verbod heeft overtreden.

Voor wat betreft het ten behoeve van het gebruik van harddrugs openlijk voorwerpen of stoffen voorhanden hebben, is het de vraag of de bepaling juridisch houdbaar is. Voor zover de stoffen de harddrugs zelf betreffen, komt dit mijns inziens overeen met het voorhanden hebben van harddrugs als bedoeld in artikel 2 aanhef en onder C van de Opiumwet. Gelet op hetgeen onder 1.3 aan de orde kwam zal dan al snel moeten worden geoordeeld dat artikel 2.4.4 lid 1 van de APV wat dat betreft dezelfde genormeerde gedraging bevat als artikel 2 aanhef en onder C van de Opiumwet en derhalve onverbindend is. Mocht iemand andere voorwerpen of stoffen – niet zijnde drugs – voorhanden hebben waarvan aannemelijk is dat dit ten behoeve van harddrugsgebruik is, dan is het verbod wel verbindend. Juridisch

gezien zou kunnen worden overwogen worden om, ter verduidelijking van dit artikel, in het artikel op te nemen dat het voorhanden hebben van stoffen niet (op grond van artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem) verboden is als deze stoffen drugs betreffen zoals opgenomen op lijst I en II van de Opiumwet. Ik besef echter dat dit op niet-ingevoerde personen uitermate vreemd kan overkomen. Wel is het goed om te beseffen dat op grond van dit artikel niet opgetreden kan worden tegen personen die (enkel) drugs voorhanden hebben.

Verder valt op dat het artikellid geldt als er sprake is van drugsgebruik "op of aan de weg, op een voor publiek toegankelijke plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw". Het gaat hier dus niet enkel om "weg", zoals in artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor Arnhem bij drugshandel het geval is. Welke voor publiek toegankelijke plaatsen niet onder het begrip "weg" als in artikel 1.1 aanhef en onder A van de APV voor Arnhem vallen, is mij echter niet duidelijk. Waarom drugsgebruik ook niet is toegestaan in voor publiek toegankelijke gebouwen, maar drugshandel (blijkbaar) wel, is mij echter niet duidelijk. ooIk acht het raadzaam om artikel 2.4.4 lid 1 en artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor Arnhem op elkaar af te stemmen en beide artikelen voor dezelfde plaatsen te laten gelden.

Net als bij artikel 2.4.4 lid 2, valt bij artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem op dat er ook voor wat betreft drugsgebruik een grote overlap is met het eerder geciteerde artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem. De beperkingen van artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem zijn ook aan de orde ten aanzien van het gebruik van drugs in de openbare ruimte: de bepaling kan alleen gebruikt worden bij verzamelingen personen en in door de burgemeester aangewezen gebieden.

Wel kan artikel 2.4.2 lid 1 van de APV gemakkelijker gebruikt worden als van een verzameling personen aannemelijk is dat deze verzameling zich heeft beziggehouden met drugsgebruik, maar onduidelijk is wie daadwerkelijk gebruikt heeft. Daarop kan artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem echter worden aangepast. Omdat artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem een grote overlap heeft met artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem voor wat betreft het gebruik van harddrugs, adviseer ik het gebruik van harddrugs uit artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem te schrappen.

3.3.2. Verbodsbepalingen softdrugsgebruik

Artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem geldt enkel voor harddrugs. Het is echter ook mogelijk om maatregelen te treffen tegen het gebruik van softdrugs. Daartoe is in artikel 2.4.11a van de APV voor Arnhem het volgende opgenomen:

> *"Het is verboden op de weg, die deel uitmaakt van een door het college bij besluit aangewezen gebied, drugs te gebruiken welke het college in het desbetreffende besluit heeft aangegeven."*

Hoewel in de bepaling "drugs" staat, moet worden aangenomen dat dit enkel softdrugs betreft, aangezien artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem al een algemeen verbod tot het gebruik van harddrugs in de openbare ruimte bevat.

Artikel 2.4.11a van de APV voor Arnhem stelt het college in staat om gebieden aan te wijzen waarin het gebruik van bepaalde softdrugs in de openbare ruimte is verboden. Gaat het college over tot het aanwijzen van een dergelijk gebied, dan kan het college ook optreden tegen het gebruik van softdrugs in de openbare ruimte in dat gebied. Een dergelijke grondslag is juridisch houdbaar, zoals onder 1.3 aan de orde kwam. Op basis hiervan kan ook een besluit worden genomen om een last onder dwangsom op te leggen als aannemelijk is dat iemand dit verbod heeft overtreden.

Aan artikel 2.4.11a van de APV voor Arnhem valt op dat het gemeentebestuur met het gebruik van harddrugs in de openbare ruimte anders omgaat dan met het gebruik van softdrugs in de openbare ruimte. Ik merk hierbij op dat het juridisch gezien mogelijk is om artikel 2.4.4 lid 1 van de APV zo aan te passen dat ook het gebruik van softdrugs in de openbare ruimte in het geheel wordt verboden. Het is dan niet meer nodig dat het college eerst gebieden aanwijst waar het verbod geldt. Dit betreft echter een politieke keuze.

Daarnaast geldt dat in het verbod van artikel 2.4.11a van de APV voor Arnhem enkel de "weg" genoemd staat, net als bij het verbod op (kort gezegd) drugshandel van artikel 2.4.4 lid 1 van de APV voor Arnhem, en niet ook "op een voor publiek toegankelijke plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw", zoals in het verbod op het gebruik van harddrugs van artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor Arnhem. Het is derhalve niet mogelijk om op te treden tegen het gebruik van softdrugs in voor publiek toegankelijke gebouwen.[23] Of dat (in dit geval) een bewuste keuze is, is mij onduidelijk.

Verder valt me op dat in artikel 6.1a van de APV voor Arnhem, dat gaat over de bestuurlijke boete, geen koppeling wordt gelegd met artikel 2.4.11a van de APV voor Arnhem. Zoals reeds aan de orde kwam, kan de raad in de APV bepalen dat er een bestuurlijke boete kan worden opgelegd bij het gebruik van cannabis in de openbare, als er een verbod tot het gebruik van cannabis in de openbare ruimte is opgenomen in de APV. De raad kan overwegen de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete te activeren voor het gebruik van cannabis in de openbare ruimte. Dat kan voor het huidige artikel 2.4.11a van de APV voor Arnhem: als het college dan een gebied heeft aangewezen waarin een verbod tot het gebruik van cannabis in de openbare ruimte geldt, dan is het opleggen van bestuurlijke boetes bij het gebruik van cannabis in dat gebied ook bestuurlijk

---

[23] Artikel 10 van de Tabaks- en rookwarenwet geldt ook bij het roken van cannabis in voor publiek toegankelijke gebouwen. Dit artikel bevat echter de verplichting voor (kort gezegd) de beheerder van het gebouw in kwestie om een rookverbod in te stellen en te handhaven. De genormeerde gedraging is derhalve het opleggen van een rookverbod, niet het roken zelf. Bovendien is het motief achter de Tabaks- en rookwarenwet de volksgezondheid en is het motief van artikel 2.4.11a van de APV voor Arnhem de openbare orde. Het betreft derhalve niet hetzelfde onderwerp (zie onderdeel 1.1). Een verbod op het gebruiken van softdrugs in een voor publiek toegankelijk gebouw is daarom mijns inziens ook verbindend voor zover het een verbod op blowen in dat gebouw betreft.

beboetbaar. Als het gemeentebestuur overgaat tot het opnemen van een algeheel verbod van het gebruiken van softdrugs in de openbare ruimte, dan is het voor het gemeentebestuur mogelijk om in de APV voor Arnhem het gebruik van cannabis in de openbare ruimte in zijn algemeenheid bestuurlijk beboetbaar te maken.

3.4. *Verblijfsontzeggingen*

In artikel 2.4.3 lid 1 van de APV voor Arnhem is de mogelijkheid tot het opleggen van een verblijfsontzegging opgenomen. Dit artikellid luidt als volgt:

> *"Het is degene die in een door het college aangewezen gebied - aangewezen omdat naar het oordeel van het college in dat gebied sprake is van ernstige overlast, veroorzaakt door de aanwezigheid van verslaafden en/of handelaren in harddrugs - op de weg of in een voor het publiek toegankelijk gebouw:*
>
> *a. harddrugs gebruikt of verhandelt, of daartoe post vat of zich heen en weer beweegt;*
> *b. [...]; of*
> *c. zich gedraagt in strijd met artikel 2.4.2,*
>
> *verboden zich te bevinden in het door het college aangewezen gebied en in voor het publiek toegankelijke gebouwen die in dat gebied gelegen zijn, nadat de burgemeester hem een daartoe strekkend bevel heeft gegeven."*

Ook hier geldt de constructie dat het college eerst een gebied moet aanwijzen op basis waarvan maatregelen kunnen worden getroffen. Het is een keuze, maar geen noodzaak om de mogelijkheid tot het opleggen van een verblijfsontzegging enkel mogelijk te maken als het college daarvoor een gebied heeft aangewezen. De raad kan de noodzaak om eerst een gebied aan te wijzen, schrappen. Hierbij valt op dat het college alleen een gebied kan aanwijzen als er sprake is van *ernstige* overlast, veroorzaakt door de aanwezigheid van verslaafden en/of handelaren in harddrugs. Dit beperkt de mogelijkheid van het college om dergelijke gebieden aan te wijzen. De raad zou ook kunnen opnemen dat dit bij elke vorm van overlast – ook niet-ernstige – al kan en de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen niet afhankelijk kunnen maken van de aanwezigheid van verslaafden en/of harddrugshandelaren. Wel moet een dergelijk besluit nader gemotiveerd worden. Overigens kan een 'verblijfsverbod' worden opgelegd aan eenieder die zich de genoemde gedragingen onder a en c (voornoemd) pleegt, ongeacht of zij inwoner zijn van de gemeente Arnhem. Ook aan de drugsgebruiker-/handelaar van buiten Arnhem kan een dergelijk verbod worden opgelegd. Dit laatste kan praktisch gezien vrijwel alleen in de vorm van een persoonlijke uitreiking van een dergelijk verbod. Immers het traceren van dergelijke "niet-Arnhemmers" kan een uitdaging zijn.

Daarnaast valt op dat in artikel 2.4.3 lid 1 aanhef en onder a van de APV voor Arnhem niet wordt verwezen naar artikel 2.4.4 lid 1 en 2 van de APV voor Arnhem, zodat er mogelijk licht tussen de bepalingen zit. Zo geldt het verbod van artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor (kort gezegd) zowel het verkopen als voor het kopen van drugs, terwijl artikel 2.4.3 lid 1 aanhef en onder a van de APV enkel geldt voor het verhandelen van harddrugs, oftewel – volgens de definitie in het Groot Woordenboek der Nederlandse taal – het verkopen van drugs. Weliswaar zou aan

de koper van harddrugs een verblijfsontzegging op grond van artikel 2.4.3 lid 1 aanhef en onder c juncto artikel 2.4.2 van de APV voor Arnhem kunnen worden opgelegd, maar daarvoor gelden de eerder genoemde beperkingen die aan dat laatstgenoemde artikel kleven. Als iemand zich in de openbare ruimte bevindt om harddrugs te kopen, maar geen onderdeel uitmaakte van een verzameling van meer dan twee personen, kan hem nu wel een last onder dwangsom, maar geen verblijfsontzegging worden opgelegd. Het is de vraag of dat dit een bewuste keus is geweest.

Mogelijk verwijst artikel 2.4.3 lid 1 van de APV voor Arnhem niet rechtsreeks naar artikel 2.4.4 lid 1 en 2 omdat het niet de bedoeling is om het opleggen van een verblijfsverbod mogelijk te maken voor iemand die in de openbare ruimte aanwezig is om slaap- of kalmeringsmiddelen te verkopen (het verkopen van dergelijke middelen is immers op grond van artikel 2.4.4. lid 2 van de APV ook verboden). Als dat het geval is, dan kan er ook voor worden gekozen artikel 2.4.3 lid 1 van de APV voor Arnhem wel aan te laten sluiten op artikel 2.4.4 lid 2 van de APV, maar duidelijk te maken wat er uitgezonderd is van de mogelijkheid om een verblijfsontzegging op te leggen. Op die manier wordt voorkomen dat er licht zit tussen enerzijds artikel 2.4.3 lid 1 aanhef en onder a en anderzijds artikel 2.4.4 lid 1 en 2 van de APV voor Arnhem, maar wordt wel duidelijk gemaakt dat het voor sommige van de in artikel 2.4.4 lid 1 en 2 van de APV voor Arnhem opgenomen situaties niet mogelijk is om een verblijfsontzegging op te leggen.

Krachtens artikel 2.4.3 lid 6 van de APV voor Arnhem is lid 1 "van overeenkomstige toepassing op degene die op de weg softdrugs verhandelt". Aangenomen moet worden dat dit zowel voor het aanwijzen van het gebied als voor het opleggen van de verblijfsontzegging zelf geldt. Daarmee geldt de mogelijkheid om een verblijfsontzegging op te leggen, niet voor degene die in de openbare ruimte softdrugs aankoopt en niet voor degene die in de openbare ruimte gebruikt. De raad kan ervoor kiezen om het opleggen van een verblijfsontzegging ook mogelijk te maken in het geval van de aankoop en het gebruik van softdrugs in de openbare ruimte.

Tussenconclusie

De APV voor Arnhem kent diverse bevoegdheden met het oog op de preventie en repressie terzake drugshandel en –overlast in de vorm van een gebodsbepaling, diverse verbodsbepalingen en de bevoegdheid tot het opleggen van een verblijfsontzegging. Wel zijn de mogelijkheden om deze bevoegdheden te gebruiken beperkt doordat de inzet daarvan regelmatig enkel mogelijk is in bepaalde gevallen of onder bepaalde voorwaarden. Mijns inziens beperkt dit de mogelijkheid om de bevoegdheden in te zetten vaak onnodig. Ik adviseer daarom om te beoordelen of deze beperkingen noodzakelijk zijn. Bovendien zijn er diverse verbodsbepalingen die hetzelfde op een net andere manier lijken te regelen of gelden voor andere plaatsen, zonder dat daarvoor een aanleiding is. Er is een grote overlap tussen deze bepalingen. Ik raad daarom aan deze bepalingen zoveel

mogelijk samen te voegen en het beste van de bepalingen te behouden. Verder zou de raad kunnen overwegen de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete te activeren voor het gebruik van cannabis in de openbare ruimte.

4. Conclusies en aanbevelingen

De APV voor Arnhem bevat een aantal bevoegdheden met het oog op de preventie en repressie terzake drugshandel en –overlast, met name in artikel 2.4.4 lid 1 en 2. Op grond van deze artikelen is het (kort gezegd) verboden om in de openbare ruimte aanwezig te zijn om te handelen in drugs, en om harddrugs te gebruiken in de openbare ruimte. Deze artikelen zijn (over het algemeen) juridisch houdbaar en kunnen een grondslag vormen om bij overtreding aan de overtreder een last onder dwangsom op te leggen.

Ook bevat de APV voor Arnhem een juridisch houdbare grondslag tot het opleggen van een verblijfsontzegging bij (kort gezegd) de verkoop van (soft en hard)drugs en geconstateerd gebruik van harddrugs.

Naar aanleiding van de inhoud van deze bevoegdheden heb ik de volgende aanbevelingen:

- **schrap enkele voorwaarden uit het gebod van artikel 2.4.2 lid 2 van de APV voor Arnhem, zodat in een risicogebied mensen sneller bevolen kan worden om hun weg te vervolgen of in een bepaalde richting te gaan;**
- **stem de artikelen die (kort gezegd) de handel in harddrugs en het gebruik van harddrugs verbieden, (zoveel mogelijk) op elkaar af voor wat betreft de plaats waarvoor deze verboden gelden: enkel "op of aan de weg" als bedoeld in de APV voor Arnhem of ook voor "een voor publiek toegankelijke plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw";**
- **verruim het (kort gezegd) verbod op drugshandel van artikel 2.4.4 lid 2 van de APV voor Arnhem door het "te kopen of te koop aan te bieden" te vervangen door "al dan niet tegen betaling af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen", zodat ook minder gebruikelijke constructies van drugshandel onder het verbod vallen;**
- **schrap de handel in en het gebruik van harddrugs uit artikel 2.4.2 lid 1 van de APV voor Arnhem: dit heeft geen toegevoegde waarde ten opzichte van artikel 2.4.4 lid 1 en 2 van de APV voor Arnhem; en**
- **laat de bepaling die het mogelijk maakt om een verblijfsontzegging op te leggen, zoveel mogelijk aansluiten op de verboden omtrent drugshandel en drugsgebruik van artikel 2.4.4 lid 1 en 2 van de APV voor Arnhem. Werk vervolgens met uitzonderingen op de verboden van die laatste situaties voor zover het niet mogelijk hoeft te zijn om een verblijfsontzegging op te leggen.**

Daarnaast adviseer ik het gemeentebestuur een standpunt in te nemen over de volgende bevoegdheden die in de APV voor Arnhem kunnen worden opgenomen, waarbij bestuurlijke/politieke keuzes gemaakt zullen moeten worden:

- **de raad kan ervoor kiezen om het gebruik van softdrugs in de gemeente in de openbare ruimte volledig te verbieden, in plaats van dit verbod enkel te laten gelden in door het college daartoe aangewezen gebieden;**
- **daarbij kan de raad het verbod voor het gebruiken van softdrugs in de openbare ruimte ook laten gelden voor "voor het publiek toegankelijke gebouwen";**
- **de raad kan er eveneens voor kiezen om de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete te activeren voor het gebruik van cannabis in de openbare ruimte (al dan niet in daartoe aangewezen gebieden);**
- **het is mogelijk om het opleggen van een verblijfsontzegging mogelijk te maken voor de gehele gemeente, in plaats van enkel voor door het college aangewezen gebieden; en**
- **de raad kan ervoor kiezen om het opleggen van een verblijfsontzegging ook mogelijk te maken voor het aankopen en voor gebruiken van softdrugs in de openbare ruimte.**

Uiteraard ben ik bereid een nadere toelichting te geven op dit memo, mocht daaraan behoefte bestaan.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 21 december 2021
Zaaknummer	: 624939
Contactpersoon	: Mark Lauriks
Telefoonnummer	: 06 23 91 68 85

Onderwerp: Doorontwikkeling plan van aanpak 'tegengaan alcohol- en drugsgebruik op en rondom school' en ontwikkeling van de pedagogische wijk

Geachte voorzitter en leden,

We hebben u eerder (begin 2021) een plan van aanpak ´tegengaan alcohol- en drugsgebruik op en rondom school' gestuurd waarover wij na een agenderingsverzoek van de fracties van VVD en D66 uitgebreid hebben gesproken in uw raad op 15 september en 6 oktober van dit jaar. Naar aanleiding hiervan is de aanpak verder doorontwikkeld naar een concrete aanpak onder duidelijke gezamenlijke strategie. Deze aanpak wordt reeds in de praktijk gebracht.

In deze brief willen wij u meenemen in de voortgang en de vervolmaking van bovengenoemd plan, de eerste resultaten, en de bijbehorende uitgangspunten en aanpak ten aanzien van de persoonlijke vorming van kinderen en jongeren in onze stad in het algemeen. Het gaat dan om bewegingen die elkaar versterken en die we daarom dan ook in samenhang aan u presteren. U leest daarom over de huidige stand van zaken rond veiligheid in en om school in brede zin, en de inzet van de middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), binnen het perspectief van de zogenoemde pedagogische (opvoed)wijk.

Opvoedwijken

Als het gaat om de ontwikkeling van kinderen en jongeren in onze stad, hanteren wij daarbij de visie op een ‘pedagogische wijk’: wijken in Arnhem moeten opvoedwijken zijn waar een gouden driehoek bestaat tussen school, thuis en straat. Waar jongeren steeds opvoeders om zich heen hebben die gezamenlijk optrekken, of zij nu docent zijn, jongerenwerker, ouder of ander rolmodel. Met kennis over de situatie over elke individuele jongere. En waar leren meer is dan rekenen en taal, maar ook vorming: zoals via sport, cultuur of andere zelfontplooiing, bij voorkeur steeds uitgevoerd met betrokkenen uit de wijk. Opdat alle jongeren gelijke kansen hebben om zich te ontwikkelen tot een sterke persoonlijkheid. Opvoeden tot kritische en verantwoordelijke medeburgers vraagt veel - van het kind zelf, maar vooral van ouders en de wijdere omgeving. Dan gaat het om de familie, de buurtbewoners en de actieve organisaties in wijken: de school, de straatcoaches, de jongerenwerkers, de jeugdzorgbegeleiders (van ouders en jongeren), de politie, de jeugdgezondheidszorg, jeugdartsen, enzovoorts. Die opvoedwijk is

van extra belang als van één van de zijden van de gouden driehoek de focus op persoonlijke ontwikkeling niet vanzelfsprekend is, bijvoorbeeld als ouders daarvoor onvoldoende vaardigheden hebben, of als er geen zichtbare rolmodellen aanwezig zijn.

Meerwaarde van samenwerken in samenhang
De brede en gedeelde missie voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren komt terug in de wijze waarop wijzelf opereren. Wij zien de meerwaarde van werken in samenhang en daarom zijn verschillende onderdelen die parallel al liepen en lopen, rondom het onderwijs en veiligheid, samengebracht. Denk daarbij aan de samenwerkingsovereenkomst over schoolveiligheid (inclusief alcohol en drugs), Veilig in en om School (VIOS), de aanpak Voortijdig Schoolverlaten (VSV), jeugd- en jongerenwerk, en de inzet van de middelen uit het NPO. Dit alles brengen wij inhoudelijk samen vanuit gezamenlijke bestuurlijke en ambtelijke aansturing, met een bestuurlijk team met de burgemeester en de wethouder Onderwijs en Jeugd, gezamenlijk ambtelijk opdrachtgeverschap en één projectteam.

Schoolveiligheid
Al langere tijd zijn er zorgen over alcohol- en drugsgebruik onder jongeren, in en om school en op bepaalde plekken in de stad. Naar aanleiding van de agenderingsverzoeken van uw raad is hierover terecht veel gesproken en is de aanpak doorontwikkeld, aangescherpt en concreter geworden. Maar schoolveiligheid gaat over meer dan alcohol en drugs. Schoolveiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid. Van scholen en docenten, van ouders en leerlingen zelf, van jongerenwerkers, van politie, en van de gemeente, om enkele belangrijke actoren te noemen. En schoolveiligheid is een onderwerp voor élke school. Dat het in en rondom school veilig is, is voor elke school een basisvoorwaarde en vanzelfsprekend een belangrijk punt van aandacht. Het gaat uiteindelijk om het scheppen van een leer- en leefklimaat op de scholen waarin leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

<u>Concrete invulling schoolveiligheid</u>
Veiligheid is dus een basisvoorwaarde voor ontwikkeling van kinderen en jongeren in een stimulerende omgeving. Dit vullen we in het voortgezet onderwijs in met de VIOS-aanpak. Dan gaat het om het organiseren van de ketensamenwerking tussen alle relevante partijen rond een school met korte lijnen gericht op maatwerk voor de betreffende school. Er ontstaat meer sociale controle en hierdoor komt ongewenst gedrag, bijvoorbeeld rond drugs en alcohol (beter) in beeld. Daardoor is het sneller en beter mogelijk om actie te ondernemen, of bijvoorbeeld ouders aan te spreken. Waar nodig wordt een Kernteam geformeerd bestaande uit school, politie, hulpverlening, jongerenwerk en zorg. Dit stelt een plan van aanpak samen en voert dit uit. Alle scholen in het voortgezet onderwijs kunnen afhankelijk van de eigen behoefte meedoen in de VIOS-aanpak.

In het primair onderwijs richten we een soortgelijke werkwijze in. De aansluiting onderwijs en jeugdhulp staat hier hoog op de agenda. Vanuit de NPO-middelen zullen wij hier ook inzetten op verlengde schooltijd waarin kinderen zich kunnen ontwikkelen, waarover meer verderop in deze raadsbrief.

Voor wat betreft de huidige stand van zaken en waar we naartoe werken, kunnen we u het volgende melden.

- De samenwerkingsovereenkomst rondom schoolveiligheid is gereed en zal met de schoolbesturen samen worden getekend en aangeboden.
- VIOS krijgt op zes scholen nadere inzet, los van de algemene focus op schoolveiligheid op alle scholen.
- Vanuit het BOTOC-project (Breed Offensief Tegen Ondermijnende Criminaliteit) wordt de interventie van de Preventie Interventie Teams voorbereid voor het primair onderwijs, die vroegtijdige hulp biedt aan kinderen met probleemgedrag.
- Op vier scholen worden straatcoaches uit de wijk ook op en rond school actief.

Invulling binnen Nationaal Programma Onderwijs: inzetten op verlengde leer- en ontwikkeltijd
Vanuit dezelfde visie van de opvoedwijk, waarbij school, ouders en straat en vrije tijd sterk met elkaar verbonden worden als pedagogische omgeving waar het kind centraal staat en altijd terecht kan, is ook de NPO-aanpak verder ingevuld en de bijbehorende regeling op- en vastgesteld. We zetten in op een aanpak waarbij de leerlingen van scholen in het basis- en voortgezet onderwijs na schooltijd educatieve en leerzame activiteiten verrichten. Deze activiteiten vinden plaats binnen een verlengde leer- en ontwikkeltijd gericht op sport, in samenwerking met het sportbedrijf, cultuur en positieve vrijetijdsbesteding met inzet van professionele begeleiding. Daarbij hoort ook dat leerlingen onderwijs krijgen waarbij het veilig is in en rondom school (VIOS) en jongerenwerkers en andere begeleiders op school aanwezig zijn en de verbinding leggen met het leven buiten de school. Onder de vleugel van het NPO en in nauwe samenwerking met het onderwijs wordt dit op tientallen scholen in achterstandsgebieden (of met veel leerlingen met achterstanden) georganiseerd. Voorlopig voor de duur van twee jaar, tot juli 2023, maar met het doel deze beweging duurzaam te verankeren. Momenteel worden per school de plannen verzameld, beoordeeld en gehonoreerd. De financiële consequenties worden in 2022 middels een verzamelbesluit in de begroting verwerkt.
De scholen die in aanmerking willen komen voor een bijdrage moeten globaal aan de volgende voorwaarden voldoen:

- de school telt veel leerlingen uit een achterstandsgebied;
- de activiteiten sluiten aan bij het bestaande (NPO-)schoolplan;
- de middelen dragen bij aan het verlengen van de leer- en ontwikkeltijd;
- de middelen worden aangewend voor het scheppen van een positief pedagogisch klimaat door inzet van een breed palet aan activiteiten in samenwerking met maatschappelijke partners uit de wijk of omgeving;
- er wordt in de plannen gestreefd naar een stevige ketensamenwerking rondom school en wijk.

Samenhang met andere ontwikkelingen
De manier waarop we onze inzet voor schoolveiligheid en opvoedwijken invullen, past binnen andere ontwikkelingen die bij uw raad bekend zijn. Het sluit nauw aan op de in gang gezette activiteiten voor het versterken van de wijkveiligheid en de brede Arnhem-Oost-aanpak en het project kansrijk opgroeien van de teams leefomgeving. De pedagogische wijk wordt ook nagestreefd in het nieuwe jeugdbeleid. De

gebiedsgerichte en preventieve invulling vindt u al terug in de visie op het sociaal domein. De NPO-regeling (bijgevoegd) hebben we zoals u leest dan ook vanuit deze beginselen vormgegeven.

Vervolg
Zoals u leest zijn we goed voorbereid gestart met de uitvoering en we zullen uw raad hierover regelmatig via voortgangsrapportages informeren. In het voorjaar komt er bovendien een conferentie rond het thema pedagogische wijk en de Arnhemse aanpak. Dit alles moet zich vooral in de praktijk gaan bewijzen, en alle scholen moeten ermee aan de slag, maar we gaan ook een evaluatief actieonderzoek uitvoeren naar VIOS en de NPO-inzet en u wordt op de hoogte gesteld van de resultaten, de ervaringen en tevredenheid van schoolleiders, ouders en omwonenden. Eind 2022 tot begin 2023 verwachten wij u de denklijnen te presenteren over hoe deze beweging na juli 2023 het beste duurzaam te borgen is.

Ten slotte
De toekomst van de kinderen in onze stad gaat ons allemaal aan het hart. De samenwerking met het onderwijs en andere partijen is daarom intensief. Het besef dat veiligheid daarbij een cruciale factor is, staat bij het college en uw raad buiten kijf. In deze brief hebben wij uiteengezet hoe we vanuit onze deelverantwoordelijkheid vormgeven aan de gezamenlijke inzet – met het inzicht dat alle partners in deze stad de zorg voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren in dezelfde (grote) mate dragen. Allen binnen de vormende omgeving van een pedagogische wijk.

Wij hopen dat u met deze brief afdoende bent geïnformeerd over de doorontwikkeling van het plan van aanpak 'tegengaan alcohol- en drugsgebruik op en rondom school', de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van schoolveiligheid en de inzet van de NPO-middelen en in de bijlage de bijbehorende NPO-regeling.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlagen:
- Plan van aanpak Veilig in en om School (VIOS)
- Besluit regeling NPO 2022-2023

BEHANDELRESULTAAT

Informatieve en meningsvormende (fase 1) behandeling 21 september

Raadsvoorstel “Raadsvoorstel Wijziging van de APV Arnhem Hoofdstuk 2 Afdelingen 4 en 5”

Zaaknummer:	
Portefeuillehouders:	Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Kumaş (VVD), Dayioglu (GroenLinks), Van den Broek (CDA), Groot (Arnhem Centraal), Nede (CU), Zevenbergen (Volt), Hogenhout (PvdD), Kemperman (D66)

De fracties van PvdA, SP, DENK, Arnhemse Ouderen Partij, PVV en FvD zijn niet vertegenwoordigd.

Verder aanwezig: Marcouch (burgemeester), Schilling en Van Dongen

Informatieve fase
Er zijn geen verzoeken ontvangen om in te mogen spreken waardoor er direct kan worden gestart met de meningsvormende bespreking.

Meningsvormende fase
Er zijn door de raadskamer vragen gesteld over het voorstel. De vragen zijn beantwoord door de portefeuillehouder, waarbij in de beantwoording centraal stond dat met deze aanpassing van de APV het gedrag centraal komt te staan en niet de middelen of het gebied.

Moties/amendementen
De fracties CU, PvdD en D66 geven aan te overwegen moties en/of amendementen in te dienen.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de informatieve en meningsvormende (1) fase is afgerond en dat het voorstel in verband met de aangekondigde moties/amendementen kan worden doorgeleid naar de meningsvormende fase (2)

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

W.T. Heemskerk

Motie vreemd aan de agenda

VERWORPEN

Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten (22M180)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 23 november 2022, ter bespreking van het agendapunt "Moties vreemd aan de agenda".

gezien,
het plan ‘naar een eerlijke opvang (1) voor een eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten door middel van kleinschalige opvang,

D66 en VVD op hun congres hebben ingestemd met (snelle) invoering van de spreidingswet, (2,3)

overwegende dat,
Arnhem tot dusver structureel méér mensen opvangt terwijl andere -met name rijkegemeenten (zoals Rozendaal) in staat worden gesteld hun eerlijke bijdrage in de opvang te ontduiken;

de landelijke wetgever door middel van de spreidingswet dit soort weigerpraktijken gaat afbouwen;

van mening dat,
de gemeente Arnhem deze weigerpraktijken niet moet blijven faciliteren door structureel boven het eerlijke deel op te vangen;

dit ook niet hoeft wanneer alle gemeenten evenredig bijdragen aan opvang;

verzoekt het college,
bij te dragen aan eerlijke opvang;

weigerpraktijken van andere gemeenten niet langer te faciliteren;

oplopend met de uitvoering van spreiding, de opvang van statushouders en asiel in Arnhem af te bouwen tot het evenredige deel wat de gemeente Arnhem geacht wordt te doen,

en gaat over tot de orde van de dag.
Elfrink, Dobbe (SP)

1 https://www.sp.nl/sites/default/files/naar_een_eerlijke_opvang_van_vluchtelingen.pdf
2 https://wnl.tv/2022/11/19/vvd-leden-steunen-massaal-spreidingswet-asielzoekers/
3 https://d66.nl/nieuws/d66-leden-willen-snelle-uitvoering-spreidingswet/

Zaaknummer:

Motie vreemd aan de agenda "Eerlijke verdeling van vluchtelingen over alle gemeenten" (22M180)

GROENLINKS ARNHEM	D66 arnhem	VVD Arnhem	Partij voor de Dieren Arnhem
Coenders	Loor	Pape	De Groot
Simonis	Kemperman	Maref	Eliëns
Prinsen	Brandts	Eppich	Hogenhout
De Boef	Heemskerk	Kumas	SP
Dayioğlu	Zwijnepoel	Van Engelenburg	Elfrink
Quint	PvdA	Arnhem Centraal	Dobbe
Noomen	Visser	Van der Laak	CDA ARNHEM
Fractie Arnhemse Ouderen Partij	Aït Chrif	Manders	Koorn
Wiggers	Van Munster	Groot	Van den Broek
Volt	DENK	Christen Unie Arnhem	Partij voor de Vrijheid | Arnhem
Scholten	Usta	Nede	Verheij
Neutkens	Bal		Luurssen

Voor: 10 Tegen: 29 Totaal: 39

Gemeente Arnhem

Motie vreemd aan de agenda

Laat agenten niet opdraaien voor bezuinigingen op de geestelijke gezondheidszorg (22M181)

De raad gehoord de beraadslaging, bijeen op 23 november 2022, ter bespreking van het agendapunt "Moties vreemd aan de agenda".

Constaterende dat:
-De politie maar liefst 130.000 meldingen per jaar, gemiddeld 356 meldingen per dag, krijgt die te maken hebben met mensen die verward gedrag vertonen,
-Het aantal meldingen is enorm gestegen sinds de bezuinigingen op de geestelijke gezondheidszorg,

Overwegende dat:
-Politie geen zorgverleners zijn en mensen met verward gedrag niet de zorg en opvang kunnen geven die zij nodig hebben,
-Dat het aantal meldingen met mensen met verward gedrag veel capaciteit van de politie vergt die zij niet kunnen inzetten voor bijvoorbeeld het aanpakken van criminaliteit en veiligheid,

Draagt het college op:
-In het interventieplan dat het college momenteel uitwerkt op te nemen de mogelijkheid dat er voor de politie altijd een medewerker van de ggz beschikbaar moet zijn, binnen 45 minuten, als zij op meldingen af moeten gaan waar verward gedrag een rol speelt,
-Zich in te zetten voor voldoende behandelplekken om mensen de passende hulp en zorg te bieden die ze op dat moment nodig hebben,
-De gemeenteraad te informeren over deze inspanningen en het resultaat ervan,

En gaat over tot de orde van de dag.

Dobbe, Elfrink, SP
Zwijnepoel, D66

Zaaknummer: